

R. P. A U G U S T I N I
M A T T H Æ U C C I
O P U S
D O G M A T I C U M.

R. P. A U G U S T I N I
M A T T H Æ U C C I
O P U S
D O G M A T I C U M.

R. P. A U G U S T I N I
M A T T H Æ U C C I
O P U S
D O G M A T I C U M.

DOGMATICUM
OPUS
MATTHEUS
R. P. AUGUSTINI

OPUS DOGMATICUM

L. Bernardus Non: Weichenstephanensis.
HETHERODOXOS

Tum antiquos, tum recentes,

COMPLECTENS

CONTROVERSIAS FIDEI.

I. De Ecclesia.
II. De membris Ecclesiae.
III. De Iudice Controversiarum.
IV. De Regimine Ecclesiae.

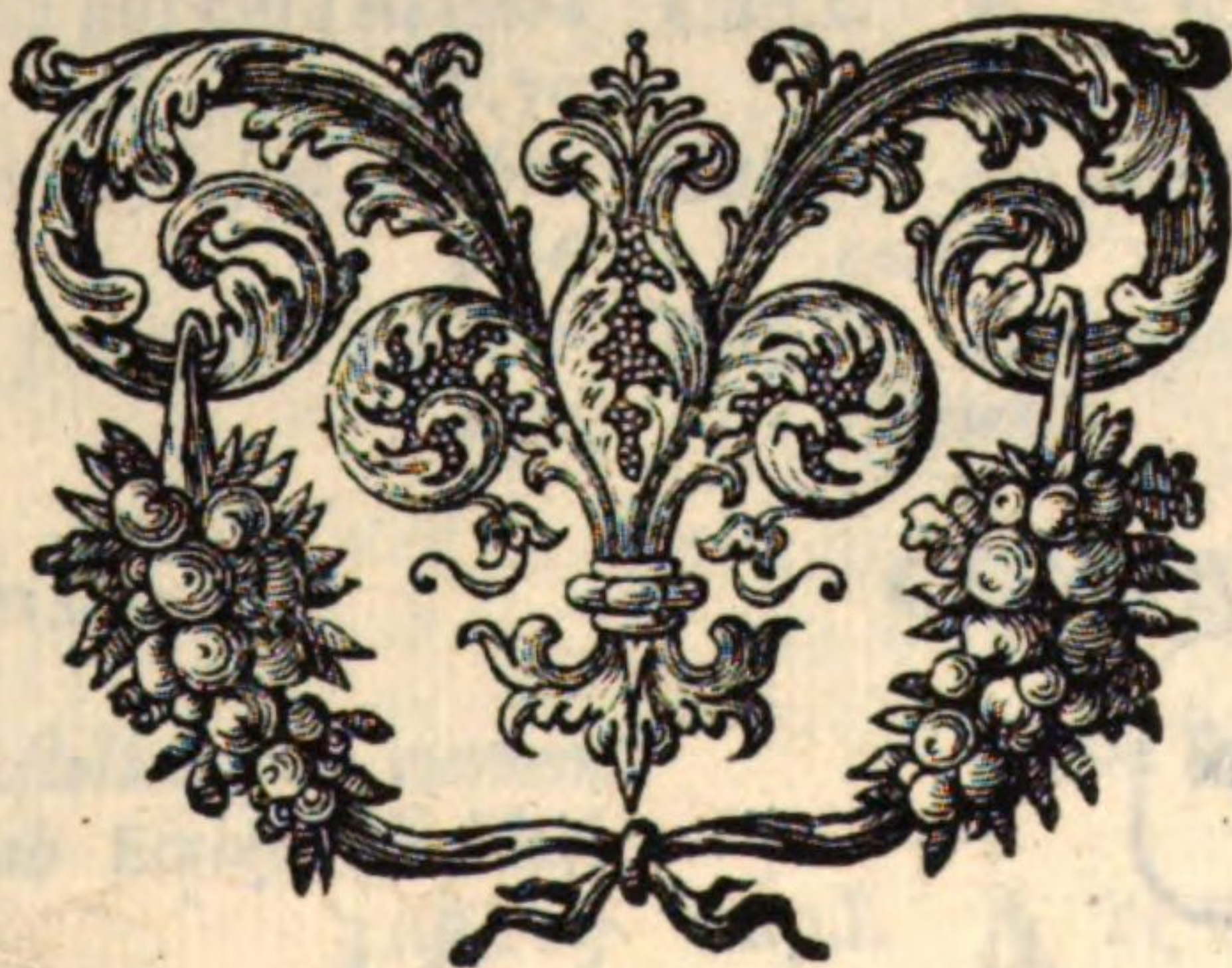
V. De Primatu Petri.
VI. De Romano Pontifice.
VII. De Infallibilit. Rom. Pontif.
VIII. De Conciliis.

CURA, ET LABORE

R.P.F. AUGUSTINI MATTHÆUCCI

Lucensis Ord. Min. de Observ. Lectoris Jubilati, ac Sacrae Rituum Congregationis Consultoris.

SCHOLASTICIS, ET POLEMICIS NECESSARIUM,
ac ad eruditionem Historiae Ecclesiasticae satis utile.

VENETIIS, MDCCXV.

Apud Nicolaum Pezzana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

DOGMATICUM

ADVERSUS
HETHERODOXOS

Tum antiquos, tum recentes,

COMPLECTENS
CONTROVERSIAS FIDEI.

I. De Eccl[esi]a.	V. De Primatu Petri.
II. De membris Eccl[esi]e.	VI. De Romano Pontifice.
III. De Indice Controuersiarum.	VII. De Infallibilit[ate] Rom[ani] Pontif[icis].
IV. De Regimine Eccl[esi]e.	VIII. De Conciliis.

CURA, ET LABORE
R. P. E. AUGUSTINI MATTHEUCCI

Lucensis Ord. Min. de Oblat. Lectoris Iubilati, acs-
cit Rituum Congregationis Consultoris.

SCHOLASTICIS, ET POLIEMICIS NECCESSARIIS,
ac ad eruditionem Historic Eccl[esi]asticam satis utile.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

VENETIS, MDCXV.

Apud Nicolaum Pazzanum.
SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

INDEX

Controversiarum, Caputum, & Connexorum.

CONTROVERSIA I.

De Ecclesia. pag.2.

- Cap.I. **A**N sola Ecclesia Romano-Catholica sit Ecclesia Christi? p.3.
Cap.II. An Ecclesia vera Christi sit, & fuerit semper visibilis? p.16
Cap.III. An Ecclesia Christi visibilis sit indefectibilis. p.22.
Cap.IV. An Ecclesia Romano-Catholica in iis, quæ fidei, & morum sunt, errare possit? p.34
Cap.V. An extra Ecclesiam Romano-Catholicam sit salus? p.47
Cap.VI. An Theologia Scholastica sit in Ecclesia Catholica utilis? p.58

CONTROVERSIA II.

De membris Ecclesiæ. p.70

- Cap.I. **A**N peccatores sint membra Ecclesiæ Catholicæ? ibi.
Cap.II. An hæretici occulti sint vera membra Ecclesiæ. p.79
Cap.III. An hæretici manifesti sint membra Ecclesiæ? p.86
Cap.IV. An Schismatici sint membra Ecclesiæ? p.91

Quæsitum I.

An, vacante Sede Apostolica per mortem Pontificis, discessio ab Ecclesia sit schisma? 31.p.103

Quæsitum II.

An Romanus Pontifex possit esse Schismaticus? 32.ibi.

CONTROVERSIA III.

De Iudice Controversiarum. p.106

- Cap.I. **A**N præter verbum Dei scriptum admittendæ sint Traditiones Apostolico-Divinæ: seu verbum Christi traditum, ut altera Fidei regula, vel norma? ibi.
Cap.II. An Sacra Scriptura sit Iudex Controversiarum? p.120
Cap.III. An Spiritus privatus ab A catholicis assertus sit Iudex Controversiarum de rebus Fidei, & Religionis? p.134
Cap.IV. An Princeps Laicus sit Iudex Controversiarum in materia Religionis? p.147
Cap.V. An Pontifex Romanus sit Iudex Controversiarum Fidei? p.168

CONTROVERSIA IV.

De Regimine Ecclesiæ. p.184

- Cap.I. **A**N regimen Ecclesiæ sit Democraticum? ibi.
Cap.II. An regimen Ecclesiæ sit Aristocraticum? p.192
Cap.III. An regimen Ecclesiæ sit purè Monarchicum? p.201

CONTROVERSIA V.

De Primatu Petri. p.212

- Cap.I. **A**N Primatus Ecclesiæ fuerit D. Petro collatus? ibi.
Cap.II. An D.Petrus simul cum Paulo fuerit Caput Ecclesiæ? p.229
Cap.III. An D.Petrus fuerit Romanæ Ecclesiæ fundator, & Episcopus? p.244

CON-

Index Titulorum.

CONTROVERSIA VI. p.254

Cap.I. **A**N Romanus Pontifex sit D. Petri Successor? *ibi.*

Cap.II. An divino jure primatus Ecclesiae universalis sit annexus Romano Episcopatu? p.266

Cap.III. An sit de fide, quod hic numero Romanus Pontifex, nunc existens, legitime electus, sit Christi Vicarius, & D. Petri Successor? p.273

Cap.IV. An successio Romanorum Pontificum fuerit unquam interrupta? p.289

I. Objectum ex lapsu Marcellini. 9 p.293

II. Objectum ex subscriptione Liberii formulae fidei. 10. *ibi.*

III. Objectum ex Monothelismo impicto Honorio I. 21. p.296

IV. Objectum ex errore attributo Joanni XXII. quantum ad visionem beatificam. 48. p.306

Cap.V. An a sententia Romani Pontificis dari possit appellatio? p.310

Cap.VI. An Romanus Pontifex ab ullo in terris judicari possit? p.318

Cap.VII. An Romano Pontifici potestas conveniat in temporalia Principum? pag. 330

Quaestum.

An claves, seu potestas spiritualis in Pontifice excludat dominium temporale? p. 343

Cap.VIII. An potestas jurisdictionis in Episcopos derivetur immediate a Romano Pontifice? p.344

Cap.IX. An Summus Pontifex licite genuflexione, & pedum osculo adoretur? p.358

CONTROVERSIA VII.

De Infallibilitate Romani Pontificis.

Cap.I. **A**N Romanus Pontifex quoad se, & ut persona privata, possit in haeresim labi? p.367

Cap.II. An decreta Romani Pontificis edita ex Cathedra, in materia fidei, ac morum sint infallibilia? p.381

I. Objectum ex Innocentio III. & Celestino III. circa indissolubilitatem matrimonii. 15. p.385.

II. Objectum ex controversia trium Capitulorum. 20. p.387.

III. Objectum ex Pelagio II. circa continentiam Clericorum. 37. p.391

IV. Objectum ex Nicolao III. & Joanne XXII. in materia paupertatis minoriticae. 43. p.392

V. Objectum ex Eugenio IV. quantum ad Ordines inter Graecos. 66. p.397

VI. Objectum ex Leone X. circa Montes-pietatis. 72. p.402

VII. Objectum ex Sixto V. circa correctionem Bibliorum. 75. v. Sixtus. p.403

Quaestum I.

An sit de fide, quod Romanus Pontifex non possit errare in decretis de materia morum? 92. p.407

Quaestum II.

De sensu clausulae: nostra, & Apostolicae Sedis auctoritate. 93. p.408

Cap.III. An in Romano Pontifice sit auctoritas damnandi propositiones, olim probabiles? p.408

Quaestum I.

An non obstante decreto Clementis, possit moribundo in casu necessitatis conferri in absentia absolutio sub conditione? 12. p.413

Quaestum II.

Qua censura notandus sit, qui propositiones a Pontifice, loquente ex Cathedra damnatas, amplectitur adhuc ut probabiles, & veras? 33. p.421

Index Titulorum.

Index censurarum, quibus notari possunt propositiones, referentes doctrinam Fidei, & moribus contrariam. 34. ibi.

Cap. IV. *An Pontifex possit errare in approbatione Religionum?* p. 423

Cap. V. *An Pontifex sit infallibilis in Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum?* p. 428

Quæsitum I.

An sit de fide Pontifex non posse errare in Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum? 40. p. 441

Quæsitum II.

An sit de fide Beatum, & Sanctum esse in gloria? 43. ibi.

Caput VI. *An Pontifex sit infallibilis in decidendis questionibus facti dogmatici, seu connexi cum iure?* pagina 442

Caput VII. *An decreta Romani Pontificis ex Cathedra in materia Fidei, & morum edita extra Concilia sint infallibilia?* p. 455

Caput VIII. *An silentium obsequiosum Jansenistarum, ipsorumque praxis iurandi, non credendo internè hereticitatem propositionum Jansenii, virum Catholicum deceat?* p. 467

Difficultas.

An Jansenista interiùs non credens hereticitatem textus Janseniani, incurrat excommunicationem? p. 485

CONTROVERSIA VIII.

De Conciliis.

Cap. I. **A**N Concilia Generalia sint in Ecclesia absolutè, & simpliciter necessaria? p. 489

Cap. II. *An solius Papæ sit Concilia Gene-*

ralia indicare, & convocare? pagina 495

Cap. III. *An ad solum Pontificem spectet Concilia congregata transferre, & prorogare?* p. 506

Cap. IV. *An Romanus Pontifex sit Conciliorum Præses?* p. 514

Cap. V. *An Concilia à Papa confirmantur?* p. 524.

Cap. VI. *An Concilium sit supra Romanum Pontificem?* p. 539

I. *Obiectum ex Concilio Pisano.* 30. pag. 547

II. *Obiectum ex Constantiensi.* 47. pag. 552

III. *Obiectum ex Basileensi.* 69. pagina 559

IV. *Obiectum à doctrina Augustini.* 80. p. 561

V. *Obiectum ex textu Lucæ 2. erat subditus illis.* 85. p. 563

VI. *Obiectum ex facto adversus Pontifices.* 93. p. 565

VII. *Obiectum à ratione.*

VIII. *Obiectum ex confessione Pontificum.* 112. p. 570.

Cap. VII. *An standum sit sententiæ Papæ, vel iudicio Patrum, si contingat controversia de definitione fidei, cultus, & disciplinæ inter Pontificem, & Patres?* p. 571

Index regularum ad legendos cum fructu Sanctos Patres. 39. p. 584

Cap. VIII. *An Laici habeant in Conciliis ius suffragii decisiui?* p. 585

Cap. IX. *An definitiones in materia fidei à Pontifice Romano extra Concilia, sive à Concilio generali legitimo ab eodem confirmato, sint obiecta fidei divinæ?* p. 594

Quæsitum I.

An sit discrimen inter Scripturam, & definitionem Ecclesiæ? 55. p. 609

Quæ-

Index Titulorum.

Quæsitum II.

*Quomodo Deus dictaverit Sacram Scriptu-
ram?* 62.p.610

Quæsitum III.

*An vera Ecclesia probanda sit ex Scriptura,
vel è contra?* 69.p.611

Quæsitum IV.

An sint aliquæ regulæ ad intelligentiam

decretorum Conciliorum necessaria? 73c

p.612

Quæsitum V.

*An una, & eadem sit Ecclesia nostra, ac
antiquorum Patrum Legis naturæ, &
scriptæ?* 81.ibi.

Protestatio Auctoris.

100.p.617

*Conclusio Operis, & laboris, ad fin. Indicis
rer. notabil.*

CONTRORSIA VIII.

De Conciliis.

PRO

P R O E M I U M.

Ilecta Christi Sponsa, Ecclesia Romano-Catholica super Petram fundata, tantæ est firmitatis, ut portæ inferi errorum, & hæresum adversus eam nec prævaluerint umquam, nec sint æternum prevalituræ; in vanum propterea invida in eam adhuc tela Novatores emittunt; & tantum abest, ut eam depauperent, ut potius eorundem ipsa erratis ex occasione sibi proficiat, ipsosque emendari suspiret, ut vocem Augustini usurpem, *de vera Relig. cap. 6.* ubi: *Ecclesia Catholica*, ait, *per totum Orbem validè, latèque diffusa omnibus errantibus utitur ad provectus suos, & eorum correctionem, cum evigilare voluerint: Utitur enim Gentilibus ad materiam operationis suæ; Hæreticis ad probationem doctrinæ suæ; Schismaticis ad documentum stabilitatis suæ. Judæis ad comparationem pulchritudinis suæ.* Quibus significat quatuor esse genera hostium, qui Ecclesiam oppugnant, quos ipse errantes appellat; Gentiles nimirum, Hæreticos, Schismaticos, & Judæos, & ex singulis redundat in Ecclesiam aliquid emolumenti, & utilitatis.

Nam Gentiles, ut ipse loquitur, præbent *materiam operationis suæ*; Quoniam plures in Ecclesia, doctrina, & sanctitate illustres à Romano Pontifice ad Paganorum loca, Evangelii præcones in dies diriguntur, ut ad Catholicæ fidei lumen eos reducant, apud quos materiam benè operandi comperiunt. Multos enim Christo lucrificiunt, & Ecclesiæ fidei instructione, & baptismi collatione parturiunt.

Hæretici profunt *ad probationem doctrinæ Catholicæ*, ut ibi Sanctus Doctor *cap. 8.* exponit: *Cum autem foris sunt (hæretici) plurimum profunt, non verum dicendo, quod nesciunt, sed ad verum quærendum, carnales, & ad verum aperiendum spirituales Catholicos excitando.* Quid ipse non egit Augustinus adversus Pelagianos, Manichæos, Donatistas, aliosve fidei hostes? Quid non alii Ecclesiæ Patres contra cæteros respectivè repugnantes Ecclesiæ? Et si hæc nostra tempora cum superioribus conferantur, quid laboris post alios haud suscepere Bellarminus, Alphonsus de Castro, Fevardentius, Becanus, Fratres Valemburcii, Bzovius, & Petavius, adversus Lutheranos, & Calvinistas, qui adeò virulentis doctrinis Romanam Ecclesiam turbarunt, & implanaverunt fideles? apertè id ecclesiastica monumenta recensent.

Schismatici profunt *ad documentum stabilitatis suæ*: Stabilitas Ecclesiæ illa est, de qua Christus dixit: *Matt. 16.* *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ec-*

clesiam meam, & portæ inferi non prevalebunt adversus eam. Schismatici itaque, qui à Romano Pontifice, Petri successore deficiunt, quid aliud sua defectione operantur, quàm docere nos stables, & firmos esse, qui Petro, ejusque successoribus constantissimè paremus, & caput visibile Ecclesiæ credimus, sincerèque recognoscimus?

Judæi tandem profunt Ecclesiæ *ad comparisonem pulchritudinis suæ*; quatenus ipsi sunt filii Ancillæ, nos Liberæ, illi servituti Mosaycæ subjecti, nos verò libertate à Domino Nostro Jesu Christo donati. Illorum Synagoga quid aliud est, quàm Ancilla afflicta, & repudiata? Cùm Nostra Mater Ecclesia sit Sponsa Christi speciosa, & perfecta? Si illos inter, & nos comparatio ponderetur, sub umbra illi sunt, nos verum fidei lumen profiteamur; illi in tenebris ambulant, nos in luce viam mandatorum percurramus.

Utamur ergo, etiam hæreticis; sequitur Augustinus cap. 8. *non, ut eorum approbemus errores, sed, ut catholicam disciplinam adversus eorum insidias asserentes, vigilantiores, & cautiores simus; etiamsi eos ad salutem revocare non possumus.* Et en assumpti Operis Finis; ea inspectione adjecta, quod errantium instructionem suscipere, postulat proximi amor; Catholicorum verò securitati prospicere, charitas commendat, & veritatem fidei ab hostibus oppugnatam tueri, in Deum amor imponit.

CONTROVERSIA PRIMA

De Ecclesia.

Ecclēsia Nomen æquivocum, diversa significat. Primò, denotat locum materiale, in quo Fideles congregari solent ad orandum, ita 1. ad Corint. II. *Convenientibus vobis in Ecclesiam*, & Augustinus lib. 2. *quæst. in Levitic. q. 57.* ait: *Ecclesia dicitur locus, quò Ecclesia congregatur; nam Ecclesia homines sunt, de quibus dicitur; ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam.* Hoc tamen vocari, etiam ipsam domum orationum, idem Apostolus testis est, ubi ait: numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? an Ecclesiam Dei contemnitis? Et hoc quotidianus loquendi usus obtinuit, ut in Ecclesiam prodire, aut ad Ecclesiam confugere non dicatur, nisi, qui ad locum ipsum, parietesque prodierit, vel confugerit, quibus Ecclesiæ Congregatio continetur.

Secundò, significat cætum, & societatem fideiū, qui sub eodem capite Christo Jesu serviunt Deo. Deus enim dedit Jesum Christum caput super omnē Ecclesiam ad Eph. I. sive triumphantem in Cælis, sive militantem in terris; sive hæc societas fuerit ante adventum Christi, sive post. Finis enim huic societati propositus est. Deū sub ipso capite Jesu Christo colere, ut notavit idem Augustinus in Enchirid. de fide, spe, & charit. c. 56.

Tertiò, designat congregationem, & societatem hominum baptizatorum viatorum, qui inter se vera fidei professione, & sincera sacramentorum administratione sub Romano Pontifice capite Ecclesiæ sunt conjuncti. De qua societate Apostolus ad Galat. I. scribit: *Qui supra modum persequabar Ecclesiam Dei*; & de ipsa Ecclesia in hoc sensu erit in sequentibus sermo.

CAPUT I.

An sola Ecclesia Romano-Catholica sit
vera Ecclesia Christi?

SUMMARIUM.

- 1 Sectariorum blasphemiae in Ecclesiam Romano-catholicam.
- 2 Sola haec est vera Ecclesia Christi.
- 3 Signa verae Ecclesiae Christi quatuor.
- 4 Ecclesia est una.
- 5 Particulares Ecclesiae Locorum sunt membra Ecclesiae Universalis.
- 6 Qua ratione Ecclesia dicatur una?
- 7 Ecclesia Christi est Sancta.
- 8 Extra quam nulla Sanctitas est.
- 9 Ecclesia Christi est Catholica, seu Universalis.
- 10 Ecclesia Christi est Apostolica, & quare? ubi de missione Ordinaria, & extraordinaria.
- 11 Symbola verae Ecclesiae habet sola Romano-catholica.
- 12 Successio non interrupta Pontificum unitatem Ecclesiae praemonstrat.
- 13 Schismata non interrompunt successionem Pontificum.
- 14 In Ecclesia Catholica articuli fidei, quantum ad substantiam non sunt aucti.
- 15 Inter Theologos in Ecclesia Romana, salva fide, nonnulla examinantur.
- 16 Unitatem Ecclesiae discindunt haeretici.
- 17 Ecclesia Romano-Catholica est Sancta.
- 18 In qua doctrina fidei, & morum nunquam fuit reformata Ecclesia.
- 19 Ecclesia Protestantium Sancta non est.
- 20 Ecclesia Romana est Catholica.
- 21 Ecclesia Romana duobus modis accipitur.
- 22 Cur Patres recenseant seriem Romanorum Pontificum?
- 23 Ecclesia Protestantium non est Catholica.
- 24 Ecclesia Romano-Catholica est Apostolica, & quare?
- 25 Ecclesiae Orientales carent successione formali Pastorum.

- 26 Apud Protestantes non habetur missio neordinaria, neque extraordinaria.
- 27 Definitio verae Ecclesiae.
- 28 Evidentis credibilitatis motiva pro Ecclesia Romano-Catholica.

I Pertissima Sectariorum deliramenta in Ecclesiam Romano-Catholicam nemo sanus non iudicat; Eam enim opprobriis onerant, & falsitatibus impetunt. Pelagiani apud Augustinum lib. 1. oper. imperfect. contra Julianum n. 75. appellarunt Ecclesiam praevaricationem pudendam Babylonis. Donatistae apud eundem serm. ad Caesarens. Eccles. plebem dixerunt meretricem. Lib. 1. contra Gaudent. Donatist. c. 33. humanum figmentum; & lib. 2. cont. epist. Petiliani c. 51. Catbedram pestilentiae. Lutherani, & Calvinistae blasphemant eam apostata esse, & adulteram factam esse, ac in ejus locum tempore Calvini, & Lutheri successisse Ecclesiam, quam ipsi dicunt Reformatam, ut refert Becanus to. 5. opuscul. tit. de Eccles. Christi. n. 2. quam aptius, ac verius dixissent Haram, vel Synagogam Satanæ, Adversus quos

2 Dicendum. Sola Ecclesia Romano-Catholica est vera Ecclesia Christi; eademque unice notas verae Ecclesiae habet. Est de fide.

Probat. Vera Christi Ecclesia est Una, Sancta, Catholica, & Apostolica; quod nullus sine fidei jactura negare potest, cum sit articulus fidei definitus in Concilio Constantinopolitano, fidelibusque credendus propositus in symbolo, quod in missis recitatur. In Oriente enim tunc temporis plures hereses grassabantur, quæ verae Ecclesiae nomine gloriabantur. Ideo necesse fuit, ut Patres Constantinopolitani Concilii notas verae Ecclesiae fideles omnes docerent, ut Sponsam Christi ab Haeticorum Conventiculis discernere.

Id omnes Catholici constantissime credunt, & tenere quisque debet, nisi

velit extra Ecclesiam esse, & ab ea separari, siquidem *cap. Unam Sanctam de majorit. & obed. int. com.* instruimur *Unam Sanctam Ecclesiam Catholicam, & ipsam Apostolicam, urgente fide, credere cogimur, & tenere; Nosque hanc firmiter credimus, & simpliciter confitemur.*

3 Hinc Patres, & Theologi, quatuor ex symbolo esse notas, & legitima verè Ecclesiæ signa concordi consensione concludunt. Quorum collectione una Christi Ecclesia manifestissimè demonstratur.

4 Primum itaque signum est, quod fit una. Una autem ostenditur *canticor. 6 Una est columba mea; quod Augustinus tr. 6. in Joann. de unitate Ecclesiæ interpretatur, ibi: Quid evidentius, fratres mei, in columbæ unitas, in linguis gentium societas.... Unde debuit ergo, Carissimi, demonstrari Spiritus Sanctus, unitatem quamdam designans, nisi per columbam, ut pacatæ Ecclesiæ diceretur: una est columba mea?*

Id alia quamplurima probant Scripturarum oracula; sed maximè ponderanda sunt ea, quæ in numero singulari unitatem Ecclesiæ præmonstrant. *Matth. 16.* dicitur, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, ad Ephes. 5. v. 23. Christus caput est Ecclesiæ, v. 24. sicut Ecclesia subiecta est Christo: v. 25. sicut & Christus dilexit Ecclesiam suam; v. 27. Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam; v. 32. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Ad Coloss. 1. Et ipse est caput corporis Ecclesiæ. Prima ad Timoth. 3. Quæ est Ecclesia Dei vivi columna, & firmamentum veritatis, & sepissimè alibi; ergo Ecclesia est una.*

Dices: non semel Scriptura utitur nominando Ecclesiam plurali locutione, quod cum unitate pugnat. *Ad Rom. 16. Salutant vos omnes Ecclesiæ Christi. Apocalip. 1. Joannes Septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia, & alibi sepe.*

5 R. Nullus ea testimonia non con-

cedit; sed non propterea Catholica Ecclesia una non est. Una omninò est; & hæc Universalis, quam particulares Ecclesiæ Locorum constituunt, cujus sunt membra, ut dicit Augustinus *lib. 3. cont. Crescon. cap. 33. Ego in Ecclesia sum cujus membra sunt illæ omnes Ecclesiæ, quas ex laboribus Apostolorum natas, atque firmatas simul in litteris canonicis novimus. Et S. Cyprianus relatus in cap. Novatianus. A Christo una Ecclesia per totum mundum in multa membra divisa; Item Episcopatus unus Episcoporum multorum concordie numerositate diffusus; Et Hieronymus in cap. legimus 93. dist. Nec altera Romanæ Urbis Ecclesia, altera totius Orbis estimanda est; Et Gallia, & Britannia, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ Nationes unum Christum adorant, unam observant regulam veritatis. Idem Augustinus in Psal. 141. quæ Ecclesia, ipsæ Ecclesiæ pluraliter dicuntur, & singulariter dicuntur. Propter Unitatem Ecclesiæ una Ecclesia. Una est columba mea, una est matris suæ. Propter Congregationes fraternas per loca, multæ Ecclesiæ. Ecclesias sic dixit, & unam Ecclesiam sic dicit (Apostolus 1. ad Corinth. 10.) sine offensione estote Judæis, & Græcis, & Ecclesiæ Dei; Quare illæ particulares corporis Ecclesiæ sunt membra; & res est certa exemplo à Paulo loc. cit. cap. 12. producto. Corpus (hominis ait) unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis, cum sint membra, unum tamen corpus sunt.*

6 Una itaque est Ecclesia Christi. I. Propter unionem, & consensum eorum, qui in Ecclesia sunt. Omnes enim unam, eandemque fidem profitentur, juxta illud *Ephes. 4. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Est in Ecclesia varietas linguarum, sed una doctrina, ut optimè Augustinus in Psal. 45. n. 24. Alia lingua, ait, Afra, alia Syria, alia Græca, alia Hebræa, alia illa, & illa; Faciunt istæ linguæ varietatem vestis Reginæ hujus.*

Quo-

Quomodo autem omnis varietas vestis in unitate concordat, sic & omnes linguæ ad unam fidem. In veste varietas sit, scissura non sit. Ecce varietatem intelleximus de diversitate linguarum, & vestem intelleximus propter unitatem. Qui ab hac fidei doctrinæ unitate recedunt, Hæretici sunt, & extra Ecclesiam.

II. Propter unitatem in iisdem sacramentis, per quæ meritum passionis Christi hominibus ad justificationem, & Sanctitatem communicatur per Trid. sess. 6. cap. 3. de justific. Hinc; qui aliis utitur, quàm iis, quibus utitur Ecclesia Catholica; aut, qui ex iis aliquod tamquam inutile reiicit, non est in unitate Ecclesiæ.

III. Propter unitatem obedientiæ ad Romanum Pontificem, & eosdem Pastores, ac Ministros, non quidem numero, sed missione, sed successionem, & applicationem ad exercitium Ministerii à legitima potestate facta; ne propter Ministros intrusos, & opus Ministerii usurpantes à capite divulsos, novis, peregrinisque doctrinis fideles seducantur; Propter quod ne circumferamur omni vento doctrinæ, & nequitia, hominum astutia, ad circumventionem erroris, Christus dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores, ut loquitur Paulus ad Ephes. 4. In Ecclesia enim Catholica plebs quæque cum suo Episcopo, & Episcopi cum Petri successore sunt communione conjuncti; iisque, qui cum eo non communicant, aptatur illud Ezechielis 13. Vident vana, & divinant mendacium, dicentes: ait, Dominus, cum Dominus non miserit eos.

7 Secundum signum est, quod sit Sancta; Sancta verò pluribus titulis dicitur; Primò, quia in ea nullus ingreditur, nisi per baptismum ablutus, & sanctificatus. 1. ad Corinth. 6. Hæc quidem fuistis, sed abluti, & sanctificati estis.

Secundò, quia omnia illius instituta, præcepta, leges, sacramenta, &

doctrina ad sanctitatem ordinantur; eò enim tendunt, ut, vel Sancti efficiamur, vel in Sanctitate crescamus, & conservemur.

Tertiò, quia omnes in Ecclesia Sanctitatem profitentur, & confessione fidei, & usu sacramentorum, & doctrinæ puritate: Propterea Apostolorum Princeps epist. 1. cap. 2. ad fideles scribit: Vos autem genus electum, & gens Sancta; Et Paulus ad Ephes. cap. 1. Elegit nos in ipso ante Mundi constitutionem, ut essemus Sancti, & immaculati in conspectu ejus.

8 Quartò quia extra illam nulla sanctitas esse potest, dicente Augustino de baptis. cont. Petilianum cap. 16. Intra istam arcam (Catholicæ Ecclesiæ) boni, & mali esse possunt, extra eam boni esse non possunt.

Quintò; quia Christus, qui est caput, & Sponsus Ecclesiæ est Sanctus Sanctorum, & passus est, ut Sanctitatem suæ Ecclesiæ conferret, prout ibid. loquitur D. Petrus: Jesus, ut Sanctificaret populum per sanguinem suum, extra portam passus est; Et D. Joannes cap. 17. Sic loquitur: Pro eis ego Sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate.

9 Tertium signum est, ut sit Catholica, hoc est, Universalis, seu per totum Orbem diffusa: Hoc enim verè, proprièque Catholicum, quod omnia verè universaliter comprehendit, ut notavit Durandus de ritib. Eccles. Cathol. lib. 2. cap. 33. n. 12. Et dixit Augustinus epist. 52. ad Severinum n. 1. Ipsa enim est Ecclesia Catholica; unde Græcè appellatur, quod per totum Orbem terrarum diffunditur. Verum non ita diffunditur, ut formaliter dividatur; siquidem una ubique est. Hoc enim ipso, quod est Universalis, una quoque dicenda est; nam Catholicum ex S. Patiano, id ipsum est, quod ubique est unum. Et tradit idem Augustinus de unit. Eccles. cap. 2. Quæstio certè inter nos versatur (quæstio erat cum Donatistis)

itis) ubi sit Ecclesia, utrum apud nos, an apud illos? Quæ utique una est, quam maiores nostri Catholicam nominarunt, ut ex ipso nomine ostenderent, quia per totum est. Et serm. 71. de verb. Matth. 12. n. 5. sed cum negant esse in Christi corpore, quod est unica ejus Ecclesia, non utique, nisi una Catholica. Et epist. 140. ad Honaratum n. 42. Quod autem sequitur, & de manu canis unicam meam, nil amplius, quam unica Ecclesia mihi videtur intelligi. Et n. 43. Ecclesia illa est, quam modò dixit unicam suam; hæc est unica Catholica, quæ toto Orbe copiosa diffunditur, quæ usque ad ultimas gentes crescendo porrigitur.

Est autem universalis. Primò, universalitate doctrinæ. Si quidem omnem, & uberrimam continet, quæ necessaria, & utilis est ad perducendum hominem ad obtinendum æternæ salutis finem. Tum etiam, quia omnes fideles Romano Pontifici subordinati, & obediens, eadem semper observant fidei dogmata, & morum instituta, adeò ut, si Ecclesia aliqua particularis diversum aliquod dogma animo pertinaci defenderet, jam Catholicæ Ecclesiæ membrum esse desineret; ac à vite, Christo palmes decusus, foras, ut in igne arderet, mitteretur; Ecclesia enim, ait Augustinus epist. 55. ad Januarium cap. 19. Quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit.

Secundò, est universalis universalitate communionis cum fidelibus per totum Orbem dispersis in eadem fide, sacramentis, & obedientia ad Romanum Pontificem. Ita Augustinus in collatione tertia, cum litem cum Donatistis haberet, nomine 400. Episcoporum, inquit: Afrorum Christianorum Catholicorum hæc vox est. Nos Universo Orbi Christiano communionem coheremus; ut in appendice to. 9. & collatione 3. Ecclesiæ toto Orbe diffusæ, cui testimonium perhibet scriptura divina, ipsi, non Donatistæ com-

municant; unde Catholici meritò, & sunt, & vocantur. De unit. Eccles. cap. 4. Quicunque credunt quidem, quòd Christus Jesus in carne venerit. . . . Sed tamen ab ejus corpore, quod est Ecclesia, ita dissentiunt, ut eorum communio non sit in toto quacunque diffunditur, sed in aliqua parte separata, manifestum est eos non esse in Catholica Ecclesia. De vera Religione cap. 7. Tenenda, ait, est nobis Christiana Religio, & ejus Ecclesiæ communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum à suis, verum etiam ab omnibus inimicis: Velint, nolint, enim ipsi quoque Hæretici, & Schismatum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, catholicam nihil aliud, quam Catholicam vocant; Unde contra epist. fundamenti cap. 4. concludit. In Catholicæ Ecclesiæ gremio me tenet consensus populorum, atque gentium, tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum; Tenet postremò ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses, sic ista Ecclesia obtinuit, ut, cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad catholicam conveniatur? Nullus hæreticorum, vel Basilicam suam, vel domum audeat ostendere.

10 Quartum signum est, quòd sit Apostolica. Dicitur autem Apostolica; Primò, quia ab Apostolis per Orbem Terrarum propagata est, juxta illud ad Rom. 10. ex psal. 18. In omnem terram exivit sonus eorum. Quod quidem suo tempore Apostolus dixit completum, quia tunc verè impleri capit, sed perfectè temporis cursu implebitur; atque ita vacula illa exivit posita est more prophetico, præteritum pro futuro, quia propheta vident quasi præsens, quod futurum est, ut notavit Marchant Hort. Pastor. t. 4. de fide Christi. lect. 7.

Secundò, quia sequitur doctrinam ab Apostolis acceptam, eamque semper retinuit, & integram, & incorruptam

ptam servabit. Est enim columna, & firmamentum veritatis 1. *ad Timoth. 3. & ad Galat. 1.* licet nos, aut Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.

Tertiò, quia ab Episcopis Apostolorum successoribus, sub Romano Pontifice regitur; Per quos ad nos usque doctrina ab Apostolis tradita transfunditur. Ad hunc enim finem Christus testimonio Pauli *ad Ephes. 4.* Quosdam dedit Pastores, & Doctores, ut ipsi vera Doctrina greges regerent. Fides enim per seriem successionis accipitur ex Augustino *tr. 37. in Joannem n. 6.* Nos, idest, Catholica fides veniens de doctrina Apostolorum, plantata in nobis, per seriem successionis, accepta, sana ad posteros transmittenda, &c. Ecclesia enim est ædificata super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu *ad Ephes. 2.*

Qua Pastorum successione Hæretici destituuntur; contra quos tenet argumentum quo S. Cyprianus usus est adversus Novatianum *epist. 76. ad Magnum.* Novatianus, ait, in Ecclesia non est, nec Episcopus computari potest, qui, evangelica, & Apostolica traditione contempta, nemini succedens à se ipso ortus est. Et optimè concludit Tertullianus *lib. de præscript. cap. 32.* Edant, inquit, origines suarum Ecclesiarum; Evolvant ordinem suorum Episcoporum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel ex Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverunt, habuerit Auctorem, & Antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ sensus suos deferunt. Proferant Lutherani. Quis ante Lutherum Lutheranae Religionis fuerit Antistes? Quis ante Calvinum Calvinianæ? Ostendant, si possunt, Episcopos suos, & Pastores usque ad Apostolos, ut valeant monstrare suam Ecclesiam esse Apostolicam? Quemadmodum id evi-

denter facit, ostenditque Ecclesia Romano-Catholica, quæ jam ducentos quadraginta tres Romanos Pontifices, continuata successionem, usque ad Petrum enumerat, quibus cæteri Ecclesiarum Episcopi subordinantur, & ab eis jurisdictionem, missionemque recipiunt.

Ideò considerandum est, quòd missio, seu vocatio, est actio, qua alicui personæ aliquid committitur ab eo, penes quem est committendi potestas. Illud verò, quod committitur, consistit in opere docendi, sacramenta administrandi, Ecclesias regendi, &c.

Vocatio autem, & missio alia dicitur ordinaria, extraordinaria altera. Prior est, quæ fit ab hominibus potestatem vocandi, & mittendi habentibus. Sic Presbyteri, & Episcopi per ordinationem respectivè mittuntur, ut illi possint consecrare, & à peccatis absolvere; Et isti, etiam ordinare, chrismare, concionari, & in Synodis sententiam dicere. Posterior est, quæ Deus per se ipsum absque medio aliquem ad ministerium vocat, eique immediatè potestatem confert. Ita à Christo Apostoli ad fidem propagandam missi fuerunt.

Hæretici autem, qui ab Ecclesia Romana defecerunt, neutram habent; Non extraordinariam, quia hæc probari debet signis mirabilibus, seu testimoniis miraculosis; nam peccat contra prudentiæ, & sapientiæ regulas, qui credit cuivis de seipso nova prædicanti. Ita Christus suam missionem miraculis probat *Joan. 6.* Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater me misit; Et eo argumento usi sunt Patres, ut omnem missionem Novatorum excluderent. Novatianus (inquit Pacianus *epist. contr. Novatianos*) linguis locutus est, prophetavit, suscitare mortuos potuit? Nullis autem signis, & miraculis ipsi probarunt, aut probare poterunt, se à Deo esse extraordinariè missos ad

reformandam Ecclesiæ fidem, & exercendum sacrum ministerium.

Neque ordinariam; Quoniam hæc includit potestatem Ordinis, & Jurisdictionis; hæc tolli potest à Superiore. Executionem potestatis tolli posse nemo dubitat: illa tolli nequit ob indelebilem characterem. Sacerdos Catholicus post lapsum in hæresim remanet sacerdos quoad characterem, & potestatem Ordinis; sed privatur non solum legitima auctoritate licite celebrandi, sed etiam jurisdictione licite, & valide absolvendi à peccatis, si quam obtinuit. In Episcopo à fide deficiente remanet post discessum character Episcopalis, sed jurisdictione, & exercitio ministerii spoliatur, dicente Cypriano, relato in cap. Novatianus 7. qu. 1. *Qui nec unitatem spiritus, nec conventionis pacem observat, & se ab Ecclesiæ vinculo, & Sacerdotum Collegio separat, nec Episcopi potestatem (jurisdictionis) habet, nec honorem; Quare Episcopi, qui missionem ordinariam ab Ecclesia Romana receperunt, ab eadem propter hæresim sunt omni potestate jurisdictionis destituti. Et inde liquet apud hæreticos nullam esse Pastorum missionem à legitima potestate procedentem, ut alibi fusiùs.*

II Hujusmodi veræ Ecclesiæ legitima signa, & symbola manifesta Ecclesiæ dumtaxat Romano-Catholicæ conveniunt, prout mox sequentibus apparebit; ac proinde vi necessariæ, & infallibilis illationis plenissimè constat, ipsam unicè esse veram Christi Ecclesiam.

Ipsa una est, tum fidei, tum ejusdem Doctrinæ, morum, tum eorundem Sacramentorum unitate; Siquidem in iis, quæ concernunt fidem, & morum regulas, ac Sacramenta una lingua, una vox est in Ecclesia, ut loquitur S. Irenæus 1. cap. 3. *de unitate fidei. Licet loquelæ dissimiles sint in mundo, sed tamen unitas traditionis.*

Una etiam est ex unitate obedientiæ,

& subjectionis ad visibile caput Ecclesiæ, Romanum Pontificem. Sicut enim Regnum dicitur unum ab uno Rege, Civitas ab uno Governatore, Familia ab uno Patre, Grex ab uno Pastore, Exercitus ab uno Duce, & corpus à colligatione membrorum sub uno capite, unum; ita Ecclesia una est, quia omnes Pastores particularium Ecclesiarum, uni, primo Universalis Ecclesiæ Pastori, Romano Pontifici, vices Christi gerenti, subjecti sunt, & subordinati. Nec aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata schismata, quàm, quòd supremo Ecclesiæ Pastori canonicè in Cathedra Petri succedenti hæretici non obtemperarunt.

12 Propterea hanc unam præ cæteris in Romana Ecclesia Pontificum incorruptam successionem Patres tanti fecerunt, ut ea, velut fortissimo demonstrationis genere, ad veram, tum doctrinam, tum religionem probandam, usi fuerint. Irenæus lib. 3. cap. 3. nulla aliarum Ecclesiarum successionis habita ratione, Romanæ tantummodò Ecclesiæ Pontifices à Petro usque ad Eleutherium, tunc sedentem enumerat, ut veram Ecclesiam, & cum ea veram Doctrinam, quæ veræ Ecclesiæ est Comes, ostendat. Tertullianus, qui secunda ætate post Irenæum vixit, lib. de præscript. cum Alexandrinæ Ecclesiæ, quæ à Marco fundata fuerat, aut Hierosolymitanæ, quæ à Jacobo, Episcopos recensere potuisset, (in illis enim adhuc Ecclesiis incorrupta successione vigeant) solam Romanorum Pontificum successionem adversus hæreticos enuntiat. D. Cyprianus lib. 4. epist. 55. id etiam agit: *navigare, inquit, audent ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est.* Optatus lib. 2. contr. Parmenian. scripsit: *Negare non potes scire te, in Urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua una Cathedræ unitas*

unitas ab omnibus servaretur. Passim D. Augustinus hanc rem tractat. Epist. 53. ad Generos. n. 2. Si enim, ait, Ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesie figuram gerenti Dominus ait: Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam; & adversus Donatistas reportat seriem non interruptam à D. Petro ad Anastasium, tunc temporis in Cathedra Petri sedentem. Lib. cont. epist. fundam. cap. 4. planè confitetur: tenet me in gremio Ecclesie ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem suam Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum, successio Sacerdotum.

Hinc patet, quàm plenè constet centrum unitatis Ecclesie esse Romanam Sedem, in qua Romanus Pontifex sedet, ad quam omnes particulares Orbis Ecclesie, ut ad caput visibile referuntur, ipsamque respicere debent, ut se adversus schismata, & hæreses muniant, dicente Hieronymo *lib. 1. advers. Jovinian. ut, capite constituto, schismatis tolleretur occasio*. Propterea praxis ab initio Ecclesie fuit, ut ad eam cæteræ per Orbem Ecclesie particulares in questionibus fidei, & morum recurrerent, & judicium ipsius expectarent, ut probat. *Portier Systema Decretorum*.

Opponunt. 1. Radix unitatis Ecclesie ex Sede Apostolica, seu Cathedra Petri colligi minimè potest, cum non semel ipsa in varias fuerit partes discissa; & interdum diù illa vacat, & est sine Pastore.

13 R. Hoc nihil nos urget. Etenim, quemadmodum successio Principum nō disrumpitur ob vacationem Troni, aut diffidium, quod oritur in Regno: ita nec ex illo, quod ex Schismate nascitur, non abrumpitur illa Pontificum; Tunc ad summum censetur sedes vacare, vel contingere inter-regnum; Atque ita, cum uni ex iis, qui de Papatu conten-

dunt, justitia apertè favet, successio interrupta judicari non potest; Ubi verò non satis constat de vero successore, neutra pars fidelium est Schismatis rea, five uni, five alteri Pontifici adhareat; modò utraque parata sit obedire illi Pontifici, qui canonicè, absoluta lite, in Cathedra Petri pacificè sedebit.

14 Opponunt 2. multa ad fidem pertinent, quæ temporibus Apostolorum ad eam non spectabant, ut patet de *validitate baptismi ab hæreticis collati; de processione Spiritus Sancti à filio; de existentia Purgatorii, cæterisque quamplurimis*; ergo Ecclesia Catholica non servat unitatem, & conformitatem in rebus fidei, cum primitiva Ecclesia.

R. Argumentum tangit difficultatem, an articulis fidei Catholicæ successu temporis augmentum accesserit; quod à theologis negativè resolvitur, & nos resolutum dabimus alibi. Et hic consideramus, quòd omnia credibilia quoad substantiam fuerunt, vel à Christo Domino immediatè Apostolis revelata juxta illud Joan. 15. *Omnia, quæcumque audivi à Patre meo, nota feci vobis; vel à Spiritu Sancto Joan. 16. Cum autem venerit Spiritus ille, docebit vos omnem veritatem*. Quæ ab Apostolis fuerunt, vel viva voce, vel in scripturis Ecclesie manifestata. Eis solum augmentum accessit quoad explicationem, definitionem, & propositionem, quatenus Ecclesia proposuit fidelibus explicitè, plura esse à Deo Apostolis revelata, ut id omnibus posset constare. Propositio autè Ecclesie non facit novum articulum fidei, ut probant *Valemburcii to. 1. cont. fid. tr. 1. exa. 3. §. 8. Sed solum, ut id, quod est de fide quoad se, sit etià de fide quoad nos, ut ex Jessa in Scrut. Doctrin. c. 3. art. 7. vel, quoad obligandos fideles ad explicitè credendum ea, quæ proponit juxta edocta à Ferre tract. de Fide q. 4. §. 12. nu. 92. Et ideò non sunt nunc in Ecclesia novi articuli fidei, quàm in primitiva, sed*

sed propositi de novo illi, qui fuerunt Apostolis revelati; qui postea debuerunt ab Ecclesia definiri, & proponi adversus hæreticos; eos impugnantes, aut negantes, prout egerunt circa ad ductos in instantia, aliosque, ut suo loco expressius examinabitur.

15 Opponunt 3. Plura doctrinæ diffidia sunt in Catholica Ecclesia; Quæ excitantur in schola Thomistarum, & Scotistarum, aliisve? Litigia autem cum unitate non componuntur.

R. Hic Sectarius non ponderavit diffidia inter eos non esse in iis, quæ ad fidem spectant; nec in aliquo fidei dogmate secum pugnant, sed solum, servata fide, & communione cum Romano Pontifice, nonnullas sententias ad fidem non spectantes examinant, & dissentiant; propter quod unitas non ob-rumpitur.

16 Hanc unitatem discindunt Schismatici, & Hæretici; Ipsi enim sunt, qui scindunt tunicam Christi, quæ unica est, & inconsutilis prout de Ario conquæstus est ipsemet Christus, veste conscissa, apparens D. Petro Alexandrino, cujus verba sunt: *In hora noctis, cum orationum mearum sacrificium consummassem, apparuit mihi Christus in splendore, & maiestate, quam vix poteram intueri. Habebat autem vestem candidam à summo usque deorsum conscissam, quam utraque manu conjungebat circa pectus, quasi cooperiens nuditatem suam; ad quem ego: Quid est, Domine, quod video tunicam tuam ita scissam? Respondit: quotidie illam tractas, & nescis quomodo scissa est? Arius id fecit, qui separavit à me populum hereditatis meæ, sanguine meo comparatum. Præcipio ergo, ne eum recipias in communionem, & presbyteris ad te venientibus id ipsum manifesta. Id totum, & aliæ sectæ operantur, non communicantes cum Romana Ecclesia in unitate fidei, doctrinæ, sacramentorum, & visibilis capitis. Propterea nec etiam*

Protestantes sunt membra unius Ecclesiæ; Neque ipsorum Ecclesia; quam prætendunt reformatam, una est.

17 Item, Ecclesia Romano-Catholica est *Sancta* omnibus iisdem titulis, de quibus supra n.7. Hinc Augustinus de Christianæ Religionis salubritate; ut Sectariorum perfidos cætus revincat, concludit *lib.2. de Civit. Dei cap.28. Nihil in eis, & flagitiosum spectaculum imitandum proponitur, ubi veri Dei, aut præcepta insinuantur, aut miracula narrantur, aut dona laudantur, aut beneficia postulantur*; quibus singula, quæ sanctitatem referunt complectitur; quoniam omnia, quæ Ecclesia Romano-Catholica observat, sanctitatem continent, vel ad eam ordinantur, & quidquid imitandum proponit, Sanctum, & rectum est.

Opponunt I. Illa societas non est sancta, quæ ut plurimum eget reformatione, sed Ecclesia Catholica ut plurimum reformatione indiget, alias frustra ab Apostolorum ætate ad hæc usque tempora, tot editis canonibus, reformatio præscripta fuisset; ergo, &c.

18 R. Istud à nemine Catholico negatur, quod Concilia, & ultimo Tridentinum laboraverint, ut disciplinam ecclesiasticam, seu mores tum Cleri, tum plebis emendarent; at nullus dixerit, quod dogmata fidei, & morum doctrinam reformaverint; nam Ecclesia semper eandem fidem, & doctrinam morum professæ est, quam ab Apostolis recepit; nec Sectarii umquam ostendent tempus, & locum, quibus doctrina vetus ab Apostolis per Orbem sparsa, primum innovata, aut variata fuerit. Hinc adversus eos Ecclesiam insimulantes tamquam ream novitatis in fidei, & morum doctrina, possunt intorqueri verba Augustini *lib. de utilit. credendi cap.14. Vos autem & tam pauci, & tam turbulenti, & tam novi, nemini dubium est, quàm nihil dignum auctoritate proferatis.*

Qua-

Quare Sanctitati Ecclesiæ minimè officit quòd nonnullos aliquot vitiis, peccatisque infectos contineat, & ad laboreteos, renovatis legibus, & canonibus de reformatione (quibus disciplina Ecclesiastica restauretur) quasi repagulis quibusdam coercere, & ad vitæ innocentiam revocare; Siquidem id ipsorum infirmitati ex corruptione naturæ ad malum, & in corruptelas proclives tribuendum, non Institutis, & Regulis morum, quas Ecclesia exhibet, quæ sancta sunt, & ad perfectam sanctitatem manuducunt volentes. Ad quam multi in Ecclesia pervenerunt, & in dies sunt celebres. Audiamus Augustinum *lib.2. cont. Gaudent. Donatist. cap. 6. In eas, ait, sunt boni per se ipsos multi, & in psal.99.num.13. In Ecclesia sunt Christiani mali, sed sunt & boni. Item, invenis Sanctimoniales indisciplinatas; Numquid Sanctimonium reprehendendum?*

Urgent Novatores. Corruptio morum in Pastoribus reddit suspectam doctrinam Ecclesiæ: alioquin non aliter viverent, quàm doceant; At non legerunt Augustinum in *Psal.78.nu.8. in quo Christus fideles suos securos fecit, etiam de dispensatoribus malis: mala sua facientibus, & bona eius loquentibus, ubi ait: quæ dicunt facite; quæ autem faciunt (mala opera) facere nolite; Dicunt enim, & non faciunt. Idem serm.46. de Pastoribus capit.10.*

Repetunt: Si vitæ impuritas argumentum non est falsæ doctrinæ, nec veræ doctrinæ, signum erit vitæ sanctimonia. Neque hic quidquam timendum adversus Catholico-Romanos proferunt; Siquidem sunt in Ecclesia mali, sed sunt & boni, qui vera, & Sancta Doctrina diriguntur, in quorum Sanctitate operum, signum veræ doctrinæ emicat, quod sua perversitate mali non enervant: quinimò sua mala vita ostendunt, in Ecclesia veram esse morum doctrinam; adversus quam ope-

rant, ideo perversi sunt; Et quemadmodum signa vitæ apparentia in aliquibus membris corporis humani, arguunt vitam totius corporis, quam signa mortis in aliquibus membris patentia non inferant totius corporis mortem; Ita Sanctitas vera, quæ in aliquibus Ecclesiæ membris reperitur, ostendit originem veræ Sanctitatis in corpore Ecclesiæ reperiri; Licet nonnullorum malitia idem principium non arguat, ut in terminis Valemburcii *to.1. de unitate Ecclesiæ lib.2. cap.3. num.5.* Similia à Novatoribus objecta audiuntur, quia lippis oculis res Romanæ Ecclesiæ conspiciant; & tamen deberent erudiri obvio notissimoque principio; Quòd, si æstimandis rebus sinistrum dumtaxat oculum, quis intenderit, occluso dextro, ea quoque, quæ rectissima sunt, videbuntur pessima.

19 Sancta autem non est Protestantium Ecclesia; Tradit enim doctrinam sanctitati repugnantem; Et inter cætera, primò, Deum esse Auctorem peccati, nec ullum peccatum ab homine committi, nisi Deo instigante, & impellente. 2. Præcepta Decalogi esse impossibilia, nec ab ullo quantumvis iusto servari hætenus potuisse, nec deinceps servari posse. 3. Bona opera nullius esse meriti, aut valoris apud Deum. 4. Omnia opera, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione sint facta, verè esse peccata. 5. Liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum ammissum, & extinctum esse. 6. Impios sola fide justificari, & similia à Tridentino, sess.6. suis canonibus, ut hæretica proscripta, & damnata.

20 Item, Ecclesia Romana est Catholica, & Universalis, quod iisdem evincitur, quæ dedimus *supra n.9.*

Dices: Romana Ecclesia est illa particularis Ecclesia, quæ Romæ constituta est, ad territorium Romanæ Urbis restricta; ergo non est Catholica, & Universalis per totum Orbem diffusa.

21 Pro solutione ponderetur cum Becano *cit. de Ecclesia Christ. qu. 2.* quod Romana Ecclesia consideranda est. I. pro Ecclesia particulari, quæ Romæ est, & fuit, & est Mater, & Caput omnium aliarum Ecclesiarum, quæ toto Orbe sunt dispersæ, cui, nisi aliæ errare velint; debent se conformare in fide, & Religione; de qua S. Cyprianus *lib. 4. epist. 8.* ad Cornelium Papam scribit: *Nos enim, singulis navigantibus, ne cum scandalo navigarent, rationem reddidisse nos scimus, & hortatos esse, ut Ecclesiæ Catholicæ Matricem, & radicem agnoscerent, ac tenerent;* Et in eum finem Irenæus *lib. 3. cont. hæreses cap. 3.* Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorē principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles: in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio; Et Augustinus *epist. 43. ad Glor. & Eleus. cap. 3.* Cum se videret, & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Cathedre viguit Principatus. Cum qua, qui non communicat, extra Ecclesiam est, dicente Cypriano *de unit. Ecclesiæ, relato in cap. qui Cathedram 93. dist. Qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit?* Estque omnium Patrum sensus, ac ipso Apostolicæ Sedis oraculo certum, ut ex *const. Joann. XXII. Gloriosam 3. Bullar. to. I. §. 15.* Peccatum Paganitatis incurrit quisquis, dum se Christianum asserit, Sedi Apostolicæ obedire contemnit, à qua semper fuit integerrima fides custodita, & aliis communicata, ut *ibid. textus;* cui inter cætera dona hoc privata largitione concessum est, ut saluberrima fides, quam B. Petrus, cælesti Patre revelante, cognovit, & immensa potestas, quam ei in eodem Apostolorum Principe Christus indulgit, sic per legitimam Romanorum Pontificum successionem illibatam decurrat, ut illa usque ad finem sæculi, nec perfidia maculet, nec adul-

terini Pastoris Pontificium interrumpat.

Secundò. Pro Ecclesia Universalī toto Orbe diffusa, quæ fuit olim D. Petro commissa, his verbis: *pasce oves meas;* Fuit enim Petrus Vicarius Christi, caput, & Pastor totius Ecclesiæ; cui postea cum pari potestate successerunt, & succedunt Pontifices Romani, à quibus, tamquam à capite Romana denominatur, qui in cæteras influxum habent, sicut caput in membra.

In hoc posteriori sensu, idem est Catholica, & Romana; Catholica quidem ab Universalitate corporis: Romana verò ab unitate capitis in membra influentis, ut notavit Lambrecht *Scot. Viennens. tr. proemial. de fide q. 7. dist. 1. n. 2.* Et Spōdanus *epist. ad ann. 38. n. 19.* dixit: *non immeritò antiquitus fides Catholica eadem dicta sit Romana.* In hoc enim completur Ecclesiam particularem, quæ Romæ est tamquam caput, & alias per Orbem diffusas, tamquam membra: Quarum quælibet particularis (sicut Catholicus quis dicitur) Catholica vocatur propter professionem fidei, & obedientiam ad Romanum Pontificem, in qua cum tota Ecclesia communicat.

In priori verò sensu, Romana Ecclesia est caput cæterarum, à qua ipsæ influxum recipiunt; Cujus Episcoporum successionem, & non aliarum Ecclesiarum Patres commemorant; & fortè ad hæc tria respexerunt.

22 I. Quia Romana Ecclesia est caput, & Mater Ecclesiarum particularium, in particularibus Orbis locis erectarum. II. Quia, qui est Episcopus Ecclesiæ Romanæ priori acceptione usurpata est simul Episcopus Ecclesiæ Universalis, quæ toto Orbe est diffusa; Cui omnes ubique Oves, omniumque ovium Pastores sunt commissi. III. Quia, cum Romanus Pontifex sit in materia fidei, & morum ab errore immunis, ejusque judicium irreformabile, sequitur ex non interrupta successionē Pontifici-

tificum in Cathedra Petri, quòd eadem semper in Ecclesia fuerit fidei, & morum doctrina, quam Apostoli prædicarunt, & nobis scripto, vel traditione reliquerunt: Ideò ex dicta successione Pontificum optimè habetur status Ecclesiæ Universalis. Vide *contr. 6. c. 4.*

Dices, Nomen, & fides Christi nondum ad omnes gentes penetravit; neque enim omnis terra, & gentes Orbis nobis innotuerunt, ergo Ecclesia Romana ubique non est ad omnes diffusa, & ita non potest dici Catholica in facto esse, sed solum in fieri; Sicut quando tempore Christi erat parvus Christi Grex, ille erat utique Ecclesia Catholica non in facto esse, sed in fieri, quia divinitus præparabatur ad maximam diffusionem; ergo diffusio Ecclesiæ per Orbem non est nota Ecclesiæ: nam adhuc ea diffusio non extat.

R. Quòd licet Romana Ecclesia non sit ubique physicè diffusa, quia nonnullæ sunt gentes, quibus Evangelium nondum fuit annuntiatus; moraliter tamen est ubique diffusa; nam in præcipuis Orbis partibus ita eminent Europa, Africa, Asia, & America, ut diffusior sit qualibet hæreticorum secta seorsim, ac separatim sumpta: Nec, sicut eorum sectæ particulares, quibusdam Provinciis, aut Regnis coarctatur. In illis autem locis particularibus, in quibus adhuc Evangelium non est prædicatum, successu temporis prædicabitur, & ita implebitur prædictio Christi *Matth. 24. Prædicabitur hoc Evangelium Regni* (non simul tamen sed successivè) *in Universo Orbe, in testimonium omnibus gentibus.*

Hinc observat Leytam *synop. de Eccles. milit. disp. 3. sect. 2. n. 194.* ut Ecclesia sit Catholica necesse non esse, quòd simul existat ubique, sed sat est, ut successivè diffundatur, quam in dies diffundi videmus per conversionem gentium ad fidem; quæ furentibus Tyran-

norum persecutionibus, & hæreticorum insultibus magis semper est propagata, & per Orbem diffusa. Eadem autem est Ecclesia, quæ, Apostolis viventibus, floruit; eadem, quam nunc toto Orbe diffusam videmus; Sicut enim non alius homo dicitur puer, alius adultus, ita non alia Ecclesia in suis primordiis, ac veluti infantia, alia in sui dilatatione, seu in sui veluti maturitate, sed semper Catholica, quia semper Universalis, tum propter præcepta, quæ omnes ex tunc, licet non pro tunc obligabant; tum propter dilatationem infallibiliter futuram; tum propter salvandos, quia extra eam non est salus. Semper quoque visibilis, tum in capite, & membris ipsi unitis; tum in professione fidei, & usu Sacramentorum, licet quoad fidem, & Sanctitatem internam invisibilis.

23 Catholica verò minimè est Lutheranorum, & Calvinistarum Ecclesia; Non enim est toto Orbe diffusa. Unde dixit Augustinus *lib. 3. cont. Crescon. cap. 67. Alii, ait, quippe hic alii verò alibi, atque alibi hæretici cum diffusa ubique Catholica unitate configunt; Et serm. 46. de Pastoribus cap. 8. est in Africa pars Donati, Eunomiani non sunt in Africa, sed cum parte Donati est hic Catholica. Sunt in Oriente Eunomiani, ibi autem non est pars Donati, sed cum Eunomianis ibi est Catholica. Illa sic est tamquam vitis crescendo, ubique diffusa; Illi sic sunt, tamquam Sarmenta inutilia.* Ita, ubi Lutherani, & Calvinistæ, ibi & plures Catholici sunt; at non ubique illi, ubi doctrina Catholica fideles reguntur. Non in Italia illi, non in Hispania, aliisque Orbis partibus, quæ Catholicis patent: Inde concludendum cum S. Doctore *in psal. 194. nu. 4. ergo Ecclesia Sanctorum Ecclesia Catholica est.* Ecclesia Catholica non est Ecclesia hæreticorum.

Idem nunc opponunt Novatores, quod aliàs Donatistæ, qui negabant Eccle-

Ecclesiam Catholicam cum toto Orbe communione jungi. Unde Cresconius apud Augustinum *loco cit. cap. 66.* hoc conatur revincere Augustinum: *Quomodo totus Orbis communione vestra plenus est, ubi tam multæ sunt hæreses, quarum nulla vobis communicat?*

Respondet Augustinus verbis ex *d. cap. 67. productis.*

Urgente verò Cresconio: *non communicat Oriens Africa, nec Africa Orienti.* Respondet idem Sanctus: *Orientem non communicare paleis, hoc est, hæreticis ab Area Domini separatis, sed communicare frumentis, id est, Catholicis Africa, & Africam in istis Orienti, subdens, ubique est illa Ecclesia, de qua exierunt, qui esse ubique minimè potuerunt.*

Quare, cum Novatores Catholicæ Ecclesiæ non communicant, & ab obedientia capitis Ecclesiæ recesserint, ipsorum Congregationes, neque sunt membrum Catholicæ Ecclesiæ. Plura alia videri possunt apud Becan. *cit. de Eccles. ref. 3.*

24 Tandem Ecclesia Romano-Catholica est Apostolica, quòd ex dictis n. 10. probatur; illisque additur, quia omnes particulares Orbis Ecclesiæ, cum Apostolica Sede communicant; tametsi olim denominatio Apostolicæ fuerit aliis Ecclesiis particularibus communis, peculiariter tamen Romanæ reservatur, adeò ut idem sit Romana Sedes, & Sedes Apostolica, ut post alios notavit Spondanus *cit. ad an. 45. num. 2.* Accidit, ait, in appellatione Apostolicæ, quòd in aliis sæpè, ut, quæ erat ab initio communis pluribus, fieret propria unius, propter præcellentem ejus dignitatem, videlicet, ut Apostolica Sedes antonomastice de Romana usurpari cepit; & Apostolicus dici ipse Romanus Pontifex, ut ab ipso Augustino, aliisque ejus sæculi, ac posteriorum scriptoribus. Romanus autem Pontifex Apostolicus appellatur in Concilio Calcedonenfi *act. 1. ibi: Beatissimi at-*

que Apostolici viri Papæ Urbis Romæ, quæ est caput omnium Ecclesiarum. Bail. tom. 1. Sum. Conc.

Ideò omnis, etiam Ecclesia particularis, & novella post Apostolorum tempora fundata, Apostolica dicitur, si Romani Pontificis auctoritate erecta sit, & cum eo, viro Apostolico colligationem, & subordinationem conservet, ac in fide ab Apostolis tradita, consentiat; Sicut per oppositum, colligatione illa, & unitate ad caput Ecclesiæ præcisa, Apostolica illa non est (nisi tantum de materiali) tametsi prius ab Apostolis fundata. Propter quod Ecclesiæ Orientales, Constantinopolitana, Antiochena, Jerosolymitana, & aliæ formaliter Apostolicæ non sunt propter hæreses, & Schismata, quibus à Romana Ecclesia se separarunt. *Leytam cit. sect. 3. n. 5.*

25 Nec regit dicere, quòd in eis sit successio continuata Episcoporum; quoniam, si continuata sit, quæ olim fuit, substantia ordinationis in forma Ecclesiæ solita, agnoscendi sunt veri Episcopi quoad characterem ab aliis Episcopis ordinati, sed successio est tantum materialis, & in personis, & non formalis, quia formalis pendet ab actuali, & legitima missione, quæ non est legitima, si proveniat ab hæretico; nam hæretici carent jurisdictione; Lupis enim non est pascere Gregem Christi; adeoque eam aliis communicare minimè possunt; quare successio formaliter continuata in Pastoribus, hos exigit licite ordinatos, & obedientes Romano Pontifici, à quo præficiantur Diocesibus, & Missionem, ac jurisdictionem eas regendi accipiant, ovesque doctrina, & administratione Sacramentorum Ecclesiæ augeant, & conservent.

Sciendum hic est, quòd ab hæreticis ordinati (licet illi à principio fuerint à Catholicis) tametsi characterem episcop-

copalem recipiant, assumere tamen sine crimine, & sacrilegio nequeunt exercitium ministerii, cum propter hæresim, nec eis Ordo potuerit licite conferri, nec jurisdictio communicatur, & sunt titulo privati, ac in Dicecesibus intrusi; quod ostenditur ex Nicæno I. *in epist. ad Eccles. Egypt.* In quo Patres Meletium, qui caput erat Meletianorum, ad Ecclesiam Catholicam revertentem receperunt, sed abrogato quoad exercitium Episcopatu, ablataque ordinandi legitima, & licita potestate, nullum ei relinquentes titulum, ut ex *Bail. cit. & Valemburgiis cit. tr. 8. de Mission. Protest. sect. 6. n. 5.*

Urgent Protestantes, se Missionem ordinariam fuisse missos ab Ecclesia Romana, in qua Lutherus, & Calvinus fuerunt ordinati Sacerdotes.

26 R. Mirum sanè, quòd Protestantes id prætendant, cum negent, in Romana Ecclesia potestatem mittendi, ut notarunt iidem Valemburgii *to. 1. tr. 8. de Miss. Protest. cap. 7. num. 2.* Quinimò eam post primos quingentos annos defecisse declamant.

Deinde, ex ordinatione sacerdotali Lutherus, & Calvinus potestatem dumtaxat Ordinis ad consecrandum, & absolvendum à peccatis receperunt, non verò missionem; Etenim Missio ordinaria, quatenus importat facultatem prædicandi, & regendi Ecclesiam, postea confertur separatim, & ad certa loca determinata; Unde à caractere Sacerdotali ad missionem, non benè concluditur; & quando etiam hæc in sequelam veniret, propter hæresim fuissent illa privati, sicut pariter destituti fuerunt facultate licite sacrificium offerendi: Nec prætereundum, quòd simplici Sacerdoti non committitur Pastoratus officium, ex alibi dicendis.

Denique; Tantùm abest, quòd à Romana Ecclesia Missionem ordinariam receperint, ut potius, ea reclamante,

& contradicente, refractarii animositate sanè dolenda prædicaverint, Ecclesiasque erexerint; ergo, qua auctoritate id egerunt, nisi usurpata, & intrusi in ministerium omni lege eis prohibitum, erigendo Altare contra Altare?

Recurrunt ad missionem extraordinariam, quasi Lutherus, & Calvinus fuerint à Deo extra ordinem missi, & vocati; Verùm hic verba proferunt, & nugas vendunt; Vide *n. 10. §. Hæretici.*

Hinc Protestantes nequeunt ostendere suas Ecclesias Apostolicas, nec ex ordine Episcoporum suorum cum Apostolis perseverantium, nec ex comparisone doctrinæ suæ cum Doctrina Apostolica: Convenientia enim doctrinæ cum Doctrina Apostolica probatur ex communione cum Ecclesiis Apostolicis, & præsertim cum Apostolica Sede à qua ipsi sunt separati; & ideò diversis doctrinis ab Apostolica miseros falluntur.

27 Sola igitur Ecclesia Romano-Catholica est una, Sancta, Catholica, & Apostolica. Sola consequenter vera Christi Ecclesia, cujus descriptio esse potest: *Est congregatio fidelium sub una invisibili capite Christo, & visibili ejus Vicario Romano Pontifice, & Episcopis, quos sub eodem Romano Pontifice Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei in eadem fide, & Sacramentis communicantium.*

Dices: Nullibi in scriptura revelatum est, quòd Ecclesia Romano-Catholica sit vera Christi Ecclesia; ergo &c.

Negatur antecedens: Nam *Matt. 16.* dicitur: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam;* atque ita Christus voluit suam Ecclesiam fundare super firmissimum fundamentum, quod labi, vel deficere non posset; Quod necessario intelligendum est de S. Petro, ejusque successoribus Romanis Pontificibus; Siquidem Christus noluit Ecclesiam suam cum vita Petri extinguere,

gui, sed per successionem Monarchicam perpetuò gubernari in illa forma, qua in principio illam fundavit.

28 Hinc considerandum est, quod est evidenter credibile, & credendum, Romanam Ecclesiam esse veram Ecclesiam Christi: Dantur enim tot signa probantia, quòd sit vera Ecclesia, ut imprudentissimus quis esset, si id non crederet; Si enim à me petatur: *Unde credis Jesum Christum esse Salvatorem Mundi?* Respondeo: *quia Deus revelavit Ecclesiae.*

Unde scis, Deum id revelasse? Respondeo: *quia Divinae litterae id docent, vel, Traditione Dominica habetur.*

Unde scis has litteras, & Traditiones esse Divinas? Respondeo: *quia Ecclesia sua infallibili auctoritate id proponit.*

Unde credis Ecclesiam hac infallibili auctoritate praeditam, ac veritatis Magistram à Deo esse constitutam? Resp. *quia Deus revelavit, Ecclesiam loqui ex assistentia Spiritus Sancti.*

At unde credis Spiritum Sanctum Ecclesiae loquenti assistere? Resp. *me id credere, quia Deo adjuvante, volo; vel, quia voluntatis imperio captivo intellectum in hoc fidei obscurae mysterium: & hic mutatur genus motivi transeundo ab intellectu ad voluntatem.*

Unde verò sibi hac voluntas captivandi te, & acceptandi hanc Ecclesiam, ut regulam fidei vivam, & organum Dei. Resp. *quia perspicue video id adeò rationi, honestati, & prudentiae congruere, ut manifeste sit temeritatis, impietatis, & insaniae in re tanti momenti id non facere.*

Quòd si demum istes: Unde clarè scis, creditu dignissimum esse, quòd hac sit vera, & infallibilis Dei Ecclesia? Respondeo, *quia evidentissimum est, huic Ecclesiae eas notas, & proprietates inesse, quae eam reddunt hominibus credibilem, & credendam esse veram Christi Ecclesiam; & quae ad hoc iure desiderari possunt, adeò ut, qui id non credit, imprudentissimus sit.*

Evidens enim moraliter est, hunc cætum hominum, Romano scilicet Pontifici, ut capiti visibili junctum, congregationem esse ab Apostolis plantatam, nemine prudente in dubium id vocante. Evidens est eam huc usque perstitisse cum perpetua Pastorum, & Doctorum successionem in unius Dei, & Salvatoris confessione; hoc nisi imprudens negaverit; cum, etiam historiis, & traditione constet. Evidens est, in ea semper floruisse plurimos sapientia, vitæ innocentia, sæculi contemptu, miraculorum gloria, ac ipsa sanguinis profusione conspicuos; quòd etiam nisi insanæ mentis ibit inficias. Evidens est, vetera Prophetarum vaticinia de splendore, & amplitudine veræ Ecclesiae Christi ei mirificè convenire. Evidens est in ea summam esse doctrinæ consensionem, nullas Sectas; & denique nullam in ea factam esse doctrinæ ad fidem, & mores pertinentis mutationem, quidquid frustra obloquantur Novatores. Unde dixit Augustinus contr. epist. fundamenti cap. 4. *Tenet me in Ecclesiae Catholicae gremio consensio populorum, atque gentium; tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad presentem Episcopatum successio Sacerdotum; & cap. 5. ego Evangelio non crederem, nisi me Catholicae Ecclesiae commoveret auctoritas.* Verum propositio Ecclesiae est motivum, & regula proponens, quòd verbum Dei omnibus constare possit, sed auctoritas Dei revelantis est motivum formale credendi.

C A P U T I I.

An Ecclesia vera Christi sit, & fuerit semper visibilis?

S U M M A R I U M.

- 1 Sectarîi negant Ecclesiam Christi esse visibilem.
- 2 Ecclesia Christi semper visibilis.
- 3 Probatio ex scripturis.
- 4 Probatio ex Augustino.
- 5 Probatio ex rationibus.
- 6 Fidei definitio.
- 7 Aliquod unum potest sub una ratione videri, & credi sub alia.
- 8 Ecclesia est absolutè, & simpliciter visibilis.
- 9 Ecclesia hæretica non est Ecclesia Christi.
- 10 Ecclesia Græca prædicat Evangelium Christi adulteratum.
- 11 Requisita ad constituendum Pastorem Ecclesiæ.
- 12 Græci in Concilio Florentino subscripserunt litteris unionis.
- 13 Sola Ecclesia Romano-Catholica est Ecclesia Christi visibilis.

INter cætera mendacia, hoc etiam Novatores ingeminarunt, ut dicerent Ecclesiam invisibilem, eam definientes per Cætum Sanctorum, & prædestinatorum, qui nobis invisibiles sunt. Ita Lutherus in lib. de abroganda missa privata p. 1. Quis, inquit, Ecclesiam nobis monstrabit, cum sit occulta in spiritu, & solum credatur? Idem tradunt Calvinus, Confessio Helvetica posterior, Scotica, Gallica, aliique Romanæ Ecclesiæ hostes, ut referunt Valemburcii to. 2. contr. tract. 3. de Eccles. contr. 1. n. 5. Putidum hoc dogma aperta calliditate invenerunt ad declinandam efficaciam argumenti, quo à Catholicis premuntur, ex defectu successionis apud eos, tum in doctrina, tum in Pastoribus; Cum enim ab eis petunt, ut in sæculis, quæ ipsos præcesserunt, recenseant fideles, qui eorum dogmata professi sint, Pastores, quibus successerint? Respondent, se, sive in doctrina, sive in Pastoratu successisse viris piis, & Sanctis, qui delitescabant in medio Ro-

P. Aug. Matthæucci Controv.

manæ Ecclesiæ; cujus statum interruptum tunc esse blasphemarunt: Contra quos Catholici omnes concordēs sunt, docentes, veram Christi Ecclesiam esse, ac fuisse semper visibilem, adeò ut societas, & Congregatio sit, cujus existentia exterioribus signis, corporis etiam sensibus pateat; Visu enim videntur Pastores, oves, administratio Sacramentorum, auditu prædicatio Evangelii percipitur; At hic non est de nomine certandum. Itaque.

2 Dicendum: Ecclesia vera Christi est, & fuit semper absolutè visibilis. Contra Sectarîos. Valemburcii loc. cit. Becanus tom. 5. Opus. de Eccles. Christi 1. conc. Sessa Scrut. Doctrin. cap. 7. articul. 11. Duhamel Theol. Cler. to. 5. tr. 3. lib. 1. dissert. 2. c. 4. 1. Concl. Leytam Synops. de Eccles. milit. discept. 2. sect. 4. nu. 121. & Guarnieri de Eccles. Milit. in genere lib. 1. cap. 11. §. 5.

3 Probatur: Scriptura loquitur de Ecclesia Christi, tamquam de societate, & Congregatione perpetuò, & semper visibili Matthæi 18. Dic Ecclesiæ; Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam Ethnicus, & publicanus. Hic legimus mandatum Christi, ut ad Ecclesiam, ut ad Judicem controversiarum, non ad cætum invisibilem recurramus, eaque audiatur: Agi de Ecclesia visibili legitur in verbis dic, & si non audierit. Mandatum est perpetuum, quia Christi est; Nulla enim est limitatio, ut per se patet. Fideles autem recurrendo ad Ecclesiam, profitentur se esse membra Ecclesiæ.

De Cætu item visibili accipiendum est illud Actorum 18. Attendite vobis, & Universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei; Non enim, si per Ecclesiam societas invisibilis intelligenda esset, regi posset ab Episcopis, quoniam Grex, qui non cognoscitur, à Pastore non gubernatur. In eodem sensu sumenda sunt hæc alia ad Galatas 1. Persequebar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam. Quomodo autem poterat Paulus societatem invisibilem persequi; Si eam ex-

pugnare conabatur de necessitate videbat, ubi cætus expugnandus consisteret.

Perpetuitatem Ecclesiæ visibilis prævalentis contra suos adversarios habet textus, *Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* De Ecclesia visibili hic agi, legitur in verbis: *Super hanc petram ædificabo.* Quibus ostenditur fundamentum Ecclesiæ esse aliquod sensibile. Perpetuitatem legimus in verbis: *portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Etenim contra Ecclesiam supra Petrum fundatam, portæ inferi, hereses nimirum, & errores non prævaluerunt, neque prævalebunt.

Idem confirmat alter ejusdem *Matt. 28.* quo Christus dicit: *Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes servare omnia, quæcunque mandavi vobis; & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi;* Visibilitas Ecclesiæ habetur in verbis: *docete, & baptizantes;* nam cætus invisibilis, nec doceri, nec baptizari potest: Et prædicatio Evangelii, & administratio sacramentorum res visibiles, & sensibiles sunt: Perpetuitas verò in illis: *& ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Semper enim prædicatio Evangelii, & administratio sacramentorum, sive per Apostolos, sive per eorum successores est necessaria in terris in Ecclesia Christi.

Nec dubium moveri debet, quòd in d. textu *Ecclesia* non legatur; quia Prædicatores Evangelii, & Administratores sacramentorum Ecclesiæ non dantur absque Ecclesia.

Eodem sensu accipitur illud *1. ad Timoth. 3.* *Ut scias, quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi columna, & firmamentum veritatis.* Visibilitas Ecclesiæ habetur in verbo: *conversari;* cum invisibilibus enim conversari non dicimur; perpetuitas verò in verbis: *est columna, &c.*

Nec in alio sumitur textus *Matth. 13.* ubi Christus, proposita parabola de homine, qui seminavit bonum semen in agro suo, in quo postea inimicus superfeminavit Zizania, subdit: *Sinite utraque crescere usque ad messem, & infra. Qui seminat bonum semen est filius hominis; Ager autem est mundus: Bonum verò semen hi sunt filii Regni; Zizania autem filii sunt nequam; Inimicus autem, qui seminavit ea, est Diabolus: Messis verò consummatio sæculi.* In hac parabola agi de Ecclesia fatentur omnes cum Augustino *serm. 73. & lib. 2. contr. Gaudent. Donatist. cap. 4.* reprobante Donatistas, asserentes agrum Christi (de quo, ait: *ager est hic mundus*) non esse Ecclesiam, sed Mundum præter Ecclesiam.

Agì, etiam de Ecclesia visibili, constat ex malis, qui dicuntur esse in Ecclesia, & in invisibili esse non possunt; Perpetuitas verò Ecclesiæ visibilis legitur in verbis: *Sinite utraque crescere usque ad messem,* hoc est, usque in finem mundi; *Cum messis sit consummatio sæculi;* ut ibi textus.

Habetur itaque Ecclesia perpetuò visibilis, cujus Pastores, & Ministri, prædicatio Evangelii, Sacramenta, & exterior fidei professio cætum designant, sed eum, qui omnibus est conspicuus: Unde dixit Augustinus *lib. 2. contr. epist. Petilianic. 104.* *Ecclesia est Civitas supra montem constituta, quæ certum signum hoc habet, quod abscondi non potest: Nota est ergo omnibus gentibus; pars autem Donati (Lutheri, & Calvini) ignota est pluribus gentibus; non est ergo ipsa.*

4 A quo pariter non operta, non invisibilis, sed patens ostenditur de *unit. Eccles. cap. 16.* *Non est, ait, ista operta, quia non est sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt; & de illa dictum est: non potest Civitas abscondi supra montem constituta; sed Donatistis (Lutheranis, & Calvinistis,) velut operta est, qui audiunt tam lucida, & manifesta testimonia, quæ illam toto Orbe demonstrant, & malunt, clausis oculis, offendere in montem, quàm in eum ascendere.*

Eam-

Eamque omnibus conspicuam esse repetit *lib. 2. cont. Crescon cap. 36. Extat*, inquit, *Ecclesia cunctis clara, atque conspicua; quippe Civitas, quæ abscondi non potest super montem constituta.*

Serm. 2. in psalm. 70. ad finem contra asserentes: *veniet tempus, ut finiantur, & non sint Christiani; Sicut ceperunt ex aliquo tempore, ita usque ad certum tempus erunt.*

Insurgit: Sed cum ista dicunt, & sine fine moriuntur, & permanet Ecclesia prædicans brachium Domini omni generationi superventuræ. Hic visibilitas habetur in verbis: *prædicans*; prædicatio enim non fit, nisi sensibili voce. In verbis verò omni generationi superventuræ, perpetuitas.

Expressius *epist. 105. num. 14.* exhortans Donatistas, ad unitatem, eos sic alloquitur: *In Scripturis discimus Christum: In Scripturis discimus Ecclesiam. Has Scripturas (ò Donatistæ: Protestantes) communiter habemus: quare non in eis, & Christum, & Ecclesiam communiter retinemus? Et n. 17. Ecce scripturæ communes; ecce ubi novimus Christum: Ecce ubi novimus Ecclesiam. Si Christum ipsum tenetis, ipsam Ecclesiam, quare non tenetis? Si in ipsum Christum, quem legitis, & non videtis, tamen propter veritatem Scripturarum creditis; quare Ecclesiam negatis, quam & legitis, & videtis?*

Visibilitatem, & perpetuitatem Ecclesiæ ipse, & cæteri Patres Irenæus, & Optatus, aliique supponunt, dum, serie non interrupta, recensent successores Petri in gubernatione Ecclesiæ.

5 Idem, etiam ratione constat; nam illa Ecclesia est visibilis, in qua publicè indicuntur, & convocantur Concilia, sanciuntur Canones, damnantur hereses, & resolvuntur controversiæ in materia fidei, & Religionis. Omnia autem hæc fiunt in vera Ecclesia Christi: ita *Actorum 15.* Apostoli in controversia, an conversi ex gentibus deberent circumcidi? Celebrarunt Concilium Hierosolymitanum, & sub præsentia, ac Petro decidente, factum est decretum: *Visum est Spiritui San-*

cto, & nobis, &c. Subinde post tempora Apostolorum celebrata sunt Concilia generalia. Nicænum I. anno 325. Constantinopolitanum I. anno 381. Ephesinum anno 431. & Chalcedonense anno 451. Quæ à Novatoribus, etiam tamquam legitima admittuntur: Ita enim apud Becanum *cit. n. 6.* de illis scribit Rex Angliæ in monitoria præfatione. *Prima quatuor Generalia Concilia, tamquam Catholica, & Orthodoxa veneror, atque recipio; quæ & publica Ordinum Nostrorum Sanctione recepta sunt, & ab Ecclesia nostra pro Orthodoxis habentur.* Successivè ad hæc Concilia fuerunt in Ecclesia alia plura Generalia legitime celebrata, ut omnibus ex historia ecclesiastica conspicuum est; Quæ planè à Protestantibus non admittuntur, sed nullo fundamento, immò potius insolentissima animositate refragantur.

Dictum est, *legitimè celebrata*, quia celebrata auctoritate Romani Pontificis, cuius personali præsentia, vel confirmatione robur acceperunt. Ideò tametsi, vel in Ecclesia Græca, aut alibi nonnulla celebrentur, non Concilia, sed Conventicula, & Conciliabula sunt nominanda; nam nec à legitimis Pastoribus fuerunt celebrata, nec cum dependentia à Romano Pontifice, Doctore infallibili Ecclesiæ Universalis, supremoque Magistro totius Orbis, à quo tamquam à Capite, in cæteros, tamquam in membra, influxus, & potestas jurisdictionis dimanat.

Tandem, tenetur quisque Ecclesiam audire, & ad illam redire, si per hæresim, aut Schisma extra illius gremium sit, ut ex *Matth. cit. n. 3.* Neque enim quis extra Ecclesiam positus salutem consequi potest, ut communiter Patres; at qua ratione quis potest Ecclesiam audire, & ad illam redire, & ipsi adhærere, si Ecclesia non sit visibilis?

6 Opponunt Lutherani. Quod est de fide, non est visibile; nam fides ab Apostolo ad hebræos XI. dicitur. *Substantia rerum sperandarum, argumentum non apparen-*

tium, hoc est, convictio rerum, quæ non videntur, ut legit Augustinus *tract. 79. in Joan. n. 1.* unde *tract. 41. in eundem num. 9.* dixit: *Fides est credere, quod non vides, & d. tract. 79.* ait: *hæc est laus fidei, si, quod creditur, non videtur*: Sed vera Christi Ecclesia creditur, In symbolo enim credimus Ecclesiam unam Sanctam, Catholicam, & Apostolicam; ergo visibilis non est.

7 R. Utique, quod fide credimus, non est visibile ea parte, qua sub fidem cadit, quamvis possit esse visibile ex alia parte, qua sub fidem non venit. Ita Apostoli in Christo videbant humanitatem, credebant divinitatem. Videmus Sacra Biblia, & credimus, quod in ea continetur esse Dei Verbum. In baptismo videmus aquam, & ablutionem, audimus verba, quibus confertur, & credimus illa constituere verum baptisma. Ita videmus hunc hominum cætum, qui communicant cum Romano Pontifice, fidem Christi externe profiteri, eisque Sacramenta administrari, ac Evangelium prædicari, quod & Infideles nobiscum vident; Et credimus, hunc cætum profiteri veram fidem Christi, eaque omnia fieri ex divina institutione, eumque esse Deo charum, & à Deo protegi, ne deficiat; quod infideles non credunt. Sic post alios Valemburcii *cit. tit. 2. probatio ex Patribus nu. 1.*

Quod totum patet ex illo *Joan. 3.* ubi Christus dixit eos judicatos esse, qui in illum non credebant, & tamen. Videbatur ut homo, sed credendus erat, etiam Deus. Ita August. *d. tract. 79. in Joan. num. 1.* De D. Thoma Apostolo habet: *non hoc credidit, quod vidit, sed aliud vidit, aliud credidit; Vidit enim hominem, credidit Deum. Cernebat quippe, atque tangebatur carnem viventem, quam viderat morientem, & credebat Deum in ipsa carne latentem. Credebat ergo mente, quod non videbat, per hoc, quod sensibus corporis apparebat.*

Dices: Ecclesia visibilis non est quoad fidem, & charitatem, & alia dona spiri-

tualia, ergo absolute & simpliciter visibilis non est dicenda.

8 R. negando consequentiam: Sicut enim homo licet ratione solius corporis videatur, dicitur per se absolute, & simpliciter visibilis, estò secundum aliquid sui, animam nimirum, visibilis non sit; sic Ecclesia, quamvis secundum ea visibilis non sit, adhuc est dicenda absolute, & simpliciter visibilis, licet ratione solum exteriorum videri possit, externæ scilicet professionis fidei, prædicationis evangelii, administrationis Sacramentorum, & Pastorum, qui eam sub Romano Pontifice respectivè gubernant, Valemburcii *cit. n. 2.* Unde in visibilis simpliciter dici non potest; quia invisibilitas simpliciter negat omnem visibilitatem, quæ de Ecclesia vera Christi verificari non potest.

Opponunt 2. Tametsi visibilitas ex illis desumatur, non sequitur, quod Ecclesia Romana (quam Novatores per calumniam Papisticam vocant) sit Ecclesia Christi visibilis. Siquidem Ecclesia Græca eandem fidei, & morum doctrinam profiteatur; in ea prædicatur Evangelium, administrantur Sacramenta, & sunt Pastores legitimi, alias non fuissent admissi à Gregorio X. in Concilio Lugdunensi II. & ab Eugenio IV. in Florentino.

9 R. Hic Protestantes videntes se Scripturis premi, nec posse visibilitatem Ecclesiæ oppugnare, ex invidia in Romanam provocant ad Ecclesiam hæreticam; quid autem hoc est, quàm improbare promissionem Christi, & veritatem arguere mendacii? Promisit Christus se mansurum cum sua Ecclesia usque ad finem Mundi Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*: fortè Christus promisit se mansurum cum Ecclesia sua, quæ non erat sua, sed adulterata, & hæretica? Est ne Ecclesia hæretica Ecclesia Christi? profectò non aliter, quàm sicut adulteratum aurum non est simpliciter, & verum aurum.

Ecclesia autem Græca Schismatica, & hæ-

hæretica est; etenim non omnia credit, quæ Christus revelavit; & inter alia, non credit Romanum Pontificem esse caput visibile, nec habere Primatum in Ecclesia Universali; negatque Spiritum Sanctum à Filio, etiam procedere; cujus processio etiam ab eo, fuit, & est veritas incorrupta, definita in Concilio Nicæno II. & Florentino apud *Bail. Summ. Concilior. to. I.* Ad-dita Nicæno-Constantinopolitano sym-bolo contra Græcorum errorem majoris explicationis, & declarationis gratia, particula *Filioque*, ut plenè examinabitur suo loco.

10 Quocirca constat Ecclesiam Græcam non prædicare Evangelium, nisi adulteratum, & docere doctrinam fidei aliter, quàm fuerit ab Apostolis tradita, & Christus mandavit, qui Matth. 24. dixit: *& prædicabitur Evangelium hoc Regni in Univerſo Orbe in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio.* Christus non dixit: prædicabitur Evangelium quocunque modo, ita ut multi prædicent errores, pro revelatis hæreses, pro salutari-bus superstitiones. *Prædicabitur*, inquit, *Evangelium hoc*, quod nimirum ipse prædicabat, quod voluit per Apostolos, & eorum successores prædicari. Impium foret dicere, Christum per Evangelium hoc, quod prædicabat, intellexisse nonnulla illis adversa, quæ ipse prædicabat, & contradictorium multorum, quæ prædicabat; ergo Christus promisit, *ut Evangelium hoc*, quod prædicabat, prædicaretur successive in Univerſo Orbe, & tunc venturam consummationem. Provocare ad Ecclesiam multis erroribus refertam, hæresi, & superstitione deformatam, non est ostendere Ecclesiam, in qua hoc idem Evangelium est prædicatum, quod Christus prædicavit, quodque per totum Orbem prædicandum promisit, prædicens tunc venturam consummationem.

11 Ad ea, quæ subdunt, in Ecclesia Græca esse Pastores. Dicendum juxta dicta cap. 1. nu. 25. Ac addendum ex Tirino *P. Aug. Matthæucci Controv.*

in Sacra Script. to. 2. controv. 8. n. 1. Triane-cessariò requiri, ut quis sit legitimus Pastor Ecclesiæ. I. Electio, hoc est, legitima designatio personæ ad Ecclesiasticam Præfecturam, v.g. ad Episcopatum. II. Ordinatio, hoc est, sacra cæremonia, qua futurus Prælatus inungitur, & consecratur. III. Missio, seu vocatio, hoc est, collatio jurisdictionis, quæ in actu secundo Pastorem facit; quæ Episcopis conceditur à Romano Pontifice (cui à Christo commissum est universum ejus Ovile pas-cendum, & gubernandum *Joan. ult.*) quan-do eis Diæceses assignat, eisque eos ab aliis, etiam nominatos, seu ex Sanctæ Sedis privilegio præsentatos, præesse dis-ponit, & confirmat. Hujusmodi missio in Episcopis Ecclesiæ Græcæ non recognoscitur, cum à Romano Pontifice recelle-rint, & per hæresim, & schisma sint titulis spoliati. Ideò quoad potestatem juris-dictionis nequaquam, ut legitimi Pastores, sed ut intrusi, & non nisi usurpata auctoritate Diæceses gubernant juxta illud *Joan. 10. Qui non intrat per ostium in ovile o-vium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro.*

12 Nec obstat, quòd in allegatis Con-ciliis Lugdunensi, & Florentino senten-tiam propriam dixerint, ac in hoc ulti-mo subscripserint Litteris *unionis*; Siqui-dem hoc tantum probat, quod, urgente gravissimo negotio unionis Ecclesiæ O-rientalis cum Romana, fuerint à Ponti-fice tunc habilitati, & admissi, ut pos-sent in re proprium suffragium ferre; De qua re videndus Fagnan. *in 5. ad cap. quod à Prædecessore de Schismat.*

Verum eorum reductio ad Ecclesiam, tam brevi duravit, ut & de præsentis in schismate, & hæresi in animarum perniciem pertinaces existant.

13 Quamobrem cum sola Ecclesia Ro-mano-Catholica semper prædicaverit, & prædicet hoc Evangelium, ut Christus man-davit, ac ab omni errore in materia fi-dei, & morum immunis semper fuerit,

& sit, & in ea sint, fuerintque legitimi Pastores cum Romano Pontifice communicantes, ac fideles semper uniti, tam inter se, quàm cum capite, per externam professionem ejusdem omninò doctrinæ fidei, & Religionis, ac participationem eorundem mediorum ad vitam æternam conducentium, plenissimè constat, quòd sola Ecclesia Romano-Catholica fuerit, & sit Ecclesia Christi perpetuò, & absolutè visibilis.

CAPUT III.

An Ecclesia Christi visibilis sit indefectibilis?

SUMMARIUM.

- 1 Error Donatistarum circa Ecclesiam Catholicam.
- 2 In idem Fraticellorum blasphemia.
- 3 Lutherani, & Calvinistæ Ecclesiam Catholicam periisse obloquuntur.
- 4 Ecclesia Romano-Catholica est indefectibilis, & numquam periit: ubi probationes ex Scriptura.
- 5 Probatur ex Augustino.
- 6 Missio extraordinaria miraculis, & signis probatur.
- 7 Lutherus, & Calvinus nullo signo se fuisse extraordinariè missos, firmarunt.
- 8 Quòd sequaces habuerint, non relevat.
- 9 Nec missionem ordinariam habuerunt.
- 10 Alia est potestas Ordinis, alia Jurisdictionis.
- 11 Presbyteri ordinantur ab Episcopis.
- 12 Laici non possunt Cathedram habere.
- 13 Nec fas eis est sacramenta administrare.
- 14 Ministri Ecclesiæ debent esse à Deo immediate, vel mediatè electi.
- 15 Petrus negando Christum non amisit fidem internam.
- 16 Ecclesia in triduo mortis non defecit.
- 17 Non est paritas inter Synagogam, & Ecclesiam Christi.
- 18 Ecclesia Christi meliores, majoresque pro-

missiones habet, quàm Synagoga.

- 19 Tempore Antichristi non deficiet Ecclesia.
- 20 Calumnia Protestantium, quòd Romanus Pontifex sit Antichristus.
- 21 Ante finem Mundi non est Ecclesia defutura.
- 22 Quo sensu Ecclesia Lunæ assimiletur?
- 23 Ex Concilio Ariminense non probatur Ecclesiam defecisse, ad 25.

I **D**onatistæ circa annum 313. evulgarunt ob prætenfa Cæciliani crimina totam ubique corruptam defecisse, & periisse Ecclesiam, ac puram in sola Africæ parte, quæ adhærebat Donato remansisse. S. Augustinus de hæresib. hæres. 69.

2 Subinde circa tertium decimum sæculum, Beguardi, seu Fraticelli, duas confixerunt Ecclesias, ut ex const. Gloriosam Joannis XXII. la 3. §. 14. Bullar. tom. I. Unam carnalem, divitiis pressam, affluentem deliciis, sceleribus maculatam, cui Romanum Præsulem; aliosque inferiores Prælatos dominari affirmabant. Aliam spiritualem, fragilitate mundam, virtute decoram, paupertate succinctam, in qua ipsi soli, eorumque complices continerentur; cui etiam ipsi spiritualis vitæ merito, si qua fides est adhibenda mendaciis, præessent, ut ex d. const. §. 14.

3 Tandem Lutherani, & Calvinistæ asserunt Ecclesiam Romano-Catholicam, quæ primis quingentis annis toto Orbe fuerat diffusa, postea propter crimina Pontificis (quem ex libidine calumniandi, Antichristum vocitant) toto Orbe periisse; & ita penitus, ut nusquam, nec in Europa, nec in Asia, nec in Africa, salva, & incolumis permanferit, sed ubique adultera, & Apostatica fuerit deprehensa; quamvis ea subinde vixerit in ea Europæ parte, quæ Luthero, & Calvino adhærebat.

Contendunt isti Ecclesiam secundum partem invisibilem, hoc est, ut est Cætus prædestinatorum, & justorum non periisse; periisse verò secundum partem, qua visibilis est, prout nimirum est cætus hominum, qui

qui fidem catholicam in sua puritate exteriùs profitentur, abstrahendo, an sint iusti, vel impii.

Hoc systema ipsi confixerunt ad declinandam vim argumenti, quod Catholici adversus eos desumunt ex defectu successionis. Ubi enim ab eis quæritur, quibus Christianis successerint? respondent, se non successisse quidem cætui alicui visibili, qui exteriùs profitetur omnes articulos, quos defendunt, sed cuidam hominum cætui invisibili; in quorum cordibus Deus veram fidem, veramque charitatem in medio corruptæ Babylonis, seu Romanæ Ecclesiæ, ut mendaciter ajunt, conservaverit.

Cæterum omnes Catholici tradunt, firmiterque tenent, ac docent, Ecclesiam esse omninò indefectibilem, non solum secundum partem invisibilem, & internam; verum & secundum partem visibilem, & externam: Ideò.

4 Dicendum: *Ecclesia Romano-Catholica est absolutè indefectibilis, nec unquam perit, sed duratura est usque ad finem mundi.* Est de fide; iisdemque Scripturæ oraculis probari potest, quibus præterito capite perpetuam Ecclesiæ visibilitatem firmavimus.

Probatur. Diximus in superioribus, solam Ecclesiam Romano-Catholicam, esse veram Christi Ecclesiam; de fide autem est veram Christi Ecclesiam indefectibilem esse, & usque ad finem mundi duraturam. Hoc enim promisit Christus i. *Matth. ult. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi:* Christus hic promisit esse cum Ecclesia sua; Sola autem Romano-Catholica, & non hæretica, est Ecclesia Christi.

II. *Matth. 18. Dico tibi, tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Hic Christus promittit Petro, quòd Ecclesiæ in terris perpetuò duraturæ futurus sit ipse, ejusque successor omnis

supremum caput, Princeps, Monarcha; adversus quam suis viribus, calumniis, & astutia non prævalebunt unquam portæ inferi, hæretici nimirum, aliique fidei hostes.

III. Voluit Christus, ut in Ecclesia Pastores essent, usque ad finem mundi; & ipse, ait Paulus *ad Ephes. 4. Dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Evangelistas, alios Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus Ministerii, in ædificationem Corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei, &c.* Pastores autem, & Doctores non dantur nisi gregi esistenti, & visibili; ac proinde cum ex Apostolo Pastores, & Doctores debeant esse visibiles, & perpetui, grex pariter visibilis, & perpetuus esse debet.

IV. Pleni sunt libri Prophetarum testimoniis, quæ perennitatem Ecclesiæ promittunt. *Psal. 47. Deus fundavit eam in æternum. Danielis 2. Suscitabit Deus Regnum (Christi, & Ecclesiæ Christi) quòd in æternum non dissipabitur. Item Ezechielis 37. n. 26. Osee 2. n. 19. & alibi sæpè. Maxime autem rem probat textus i. ad Timoth. 2. Deus vult omnes homines salvos fieri.* Seria quidem, ac sincera voluntate, atque etiam ex parte sua, efficaci, quia media ad salutem obtinendam necessaria, quantum ex se est, omnibus subministrat. Quod verificari non potest, ubi semel Ecclesia Christi defecisset, pro tempore nimirum, quo periisset: quoniam extra Ecclesiam non est salus; & inde evidens est Ecclesiæ perpetuitas non solum secundum partem interiorem, sed etiam exteriorem, & visibilem; quoniam si Ecclesia posset secundum hanc perire, & secundum interiorem deficeret, cum sit de essentia Ecclesiæ Christi, ut exteriùs habeat Pastores, & singula illius membra visibilium Sacramentorum vinculo conjungantur, & publicè fidem Christi profiteantur. At si omninò periret secundum visibilem, & exteriorem sui partem, interior, quæ remanfu-

ra supponitur, nullos exterius haberet Pastores, nullis Sacramentis colligaretur, nec publicè Christi fidem profiteretur; Adeoque non esset vera Christi Ecclesia. Etenim sine Pastoribus Ecclesia esse non potest, dicente Cypriano *epist. 59.* Ecclesia est plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adhærens; Unde scire debes, Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo; & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse, etiamsi obrepant, & latenter apud quosdam se communicare.

5 Idem probatur ex Augustino docente adversus Donatistas, visibilem Christi Ecclesiam, adeoque Romano-Catholicam nunquam periisse, nec defecturam, sed usque in finem perseveraturam, in *Psal. 70. serm. 2. ad fin.* & permanet Ecclesia prædicans brachium Domini omni generationi superventuræ. in *psal. 71. nu. 8.* Quamdiù sol oritur, & occidit, hoc est, quamdiù tempora ista voluntur, non deerit Ecclesia Dei, idest, Christi Corpus in terris. in *psal. 101. serm. 2. n. 8.* Sed illa Ecclesia, quæ fuit omnium gentium, iam non est, periit: Hoc dicunt, qui in illa non sunt. O impudentem vocem! Illa non est quia tu (Calvinista, Lutherane) in illa non es? Vide, ne tu ideò non sis: nam illa erit, etsi tu non sis..... Quid est, quòd perditim me periisse contendunt?..... Quamdiù ero in isto sæculo, annuntia mihi, propter illos, qui dicunt: fuit, & iam non est; propter illos, qui dicunt; impletæ sunt Scripturæ, crediderunt omnes gentes, sed apostatavit (ut Novatores effutiunt) & periit Ecclesia de omnibus gentibus. Quid est hoc; exiguitatem dierum meorum annuntia mihi! Et annuntiavit, nec vacavit ista vox. Quis annuntiavit mihi, nisi ipsa via? Quomodo annuntiavit? Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi; & n. 9. Quid est, quòd dicebas: hoc certè fuit, & periit? Dominum audi annuntiantem exiguitatem dierum meorum. Prædicabitur, inquit, hoc Evangelium: Ubi? In toto Orbe terrarum. Quibus? in testimonium omnibus gentibus. Quid postea? Et tunc veniet finis.

Non vides adhuc esse gentes, in quibus nondum est prædicatum Evangelium?.....

Quid est quòd dicis iam periisse Ecclesiam de omnibus gentibus, quando ad hoc prædicatur Evangelium, ut possit esse in omnibus gentibus? ergo usque ad finem sæculi Ecclesia in omnibus gentibus; & ipsa est exiguitas dierum, quia exiguum est omne, quod finitur, ut iam in æternitatem ab ista exiguitate transeat. Pereant hæretici, pereant, quod sunt, & inveniantur, ut sint, quod non sunt.

Et de unit. Eccles. cap. 12. Evangelizata est nobis Ecclesia per totum Orbem terrarum futura. Hoc in lege, & Prophetis, & psalmis esse prænuntiatum, ipse Dominus testificatus est, qui eam capturam ab Jerusalem, & per omnes gentes permanaturam esse prædixit; testes sibi futuros in Jerusalem, & in tota Judæa, & Samaria, & usque in totam terram, cum iam in Cælum ascenderet, prænuntiavit, &c. Quisquis aliud Evangelizaverit, anathema sit. Aliud autem evangelizat, qui periisse dicit de cætero mundo Ecclesiam, & in sola parte Donati (Lutheri, aut Calvini) in sola Africa (Germania, Genæva, & Anglia) remansisse dicit; ergo anathema sit. Aut legat mihi hoc in Scripturis Sanctis, ut non sit anathema. Quare nunquam futurum est, ut Ecclesia sit tantum in hac, vel in illa parte, sed perpetuò mansura est in toto Orbe usque ad finem Mundi.

Idem lib. 3. de baptis. contr. Donat. cap. 2. hoc discursu adversus Donatistas usus est. Vel ante Donatum erat vera Ecclesia, vel non erat? Si fuit vera, in ea erat manendum; Si autem tunc non erat Ecclesia, quia sacrilegi hæretici sine baptismo recipiebantur, & hoc Universali consuetudine tenebatur. Unde Donatus apparuit? De qua terra germinavit? De quo mari emerfit? De quo cælo cecidit? Ipsi autem considerent; ubi sint, qui neque, unde propagati sunt, possunt dicere. Hoc eodem urgemus Lutheranos, & Calvinistas; vel ante Lutherum, & Calvinum erat vera Ecclesia, vel non erat? Si fuit vera Ecclesia, in qua baptizatus, & ordinatus est Lutherus, non debuit ejus communio-

nem,

nem, introducto schismate, deferere. Respondete, ut loquamur cum eodem Sancto Doctore *ibi. lib. 2. cap. 6. Quare vos separastis? Quare contra Orbem terrarum Altare erexistis?* Si autem Ecclesia, in qua baptizatus, & ordinatus est Lutherus, non erat vera Ecclesia, quia in ea articuli necessarii (ut ajunt) repudiabantur, & errores fundamentales universaliter recipiebantur; Unde prodiit Lutherus? Quæ terra eum protulit, ut novam, separatamque Ecclesiam à Catholica communione erigeret? Quo vento è communi naufragio liberatus est? ut optimè discurrunt Valemurcii *to. 2. tr. 3. tit. ubi Eccles. Christi ante Lutherum. §. 1. n. 1.*

Eandem rationem proponit idem Augustinus *lib. 2. contr. Gaudentium cap. 8. Responde, utrum Ecclesia perierit, an non perierit? elige, quod putaveris. Si jam tunc perierat, Donatum quæ peperit? Si autem tot in eam sine baptismo aggregatis, perire non potuit; Responde queso, ut ab ea se tanquam malorum communionem devitans, pars Donatistae separaret, quæ dementia persuasit?*

Ita Lutherani respondeant, utrum perierat Ecclesia, nascente Luthero? Si perierat; quæ Lutherum genuit? Unde legitimam accepit missionem. Si autem perire non potuit: Respondeant queso, ut ab ea se pars Lutheri segregaret, quæ necessitas compulit? Qua legitima auctoritate factum est? *Vestræ Cathedræ, ait Optatus, Originem reddite, qui vobis vultis Sanctam Ecclesiam vindicare.*

6 Vident Novatores vim dilemmatis Augustiniani, contra quod effugium adinvenisse putant, ac infarciunt Lutherum, & Calvinum fuisse à Deo extraordinariè excitatos, & missos ad reformandam Ecclesiam, puramque Evangelii fidem prædicandam. Verùm hujusmodi missionem extraordinariam quantum ad damnatos hæresiarcas rejectam dedimus *cap. 1. nu. 26. quibus subnectimus, quæ scripsit Tirinus in Script. to. 2. contr. 8. n. 3. Sed quodcumque Deus, ait, ita extra ordinem aliquos eligit,*

aut mittit, semper id Ecclesiæ manifestat certis signis, ac miraculis, quibus ipsorum missio populo innotescat, & comprobetur.

Etenim, ut loquitur Becanus *to. 5. opusc. tit. Eccles. re form. Conc. XI. n. 117.* Missio, quæ immediatè à solo Deo fit, per se non sufficit, nec acceptatur à populo, nisi evidenti miraculo, vel etiam pluribus, si opus est, à Deo confirmata sit. Quæ confirmatio ex duplici capite necessaria statuitur. Primò, ex parte ejus, qui mittitur; quoniam si quis assereret, à Deo se missum esse si tamen probare non possit, tamquam implanator repellitur. Secundò ex parte eorum, ad quos mittitur; nam & illi, si prudenter agant, non debent temerè credere à Deo missum esse, sed opus est probatione; & ubi hæc deficit, non alio, quàm seductoris loco eum habebunt; quod significavit Moyses, cum dicit *exodi 4. non credent mihi, neque audient vocem meam, sed dicent: non apparuit tibi Dominus;* Ita, etiam omnes alii Prophetæ missionem suam miraculis ad populum confirmarunt, & multa ad id exempla recenset.

Pariter. Apostoli suam missionem multis signis, & prodigiis coram universo mundo contestati sunt, ut res omnibus est manifesta. Locuti sunt variis linguis in die Pentecostes: Dæmonia expulerunt: mortuos ad vitam revocarunt: omnia morborum genera, vel verbo, vel umbra, vel aliàs curarunt; &, ut uno verbo omnia complectar: prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante *sequentibus signis, Marci 16. Quæ singulariter de se testatur Paulus. ad Corinth. 12. Signa, inquit, Apostolatus mei facta sunt super vos in signis, & prodigiis, & virtutibus.*

Quinimò ipse Christus se à Deo Patre missum esse miraculis persuasit. *Joan. 10. Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi; Si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite, ut credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre. Et Lucæ 7. interrogantibus illis à Joanne missis: Tu es,*

es, qui venturus es, an alium expectamus? Respondit: *Euntes renuntiate Joanni, quæ audistis, & vidistis; quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur.* Ipsa enim hora multos curavit à languoribus, & plagis, & spiritibus malis; & cæcis multis donavit visum, ut ibi textus.

In humanis Delegatus solet à Delegante sufficientibus testimoniis instrui, & si instructus non sit, nec de sua missione doceat, licet se ministrum, & Legatum dicat, rejicitur, & dicto suo fides non adhibetur.

7 Nullo autem miraculo, nullo videlicet signo, nullo divino testimonio se à Deo missos esse ad novam doctrinam populo prædicandam, Lutherus, & Calvinus comprobarunt, nec probare potuerunt; quibus propterea, nec credendum fuit, estò à Deo se extra ordinem vocatos proclamarent; Sed quisque prudens sic tacitus apud semetipsum tunc ratiocinari potuisset, & modò repetere valeret. Gravis quidem res est affirmare, quod Lutherus, & Calvinus evulgant, Ecclesiam nimirum Christi, multis jam sæculis periisse; in fide errasse; majores nostros quotquot in ea vixerunt, damnatos esse: nos omnes, qui in ea vivimus, in tenebris, & errore ambulare: neminem, qui in ea extat, salvari posse. Hæc sanè levia non sunt, & quia nova, non temerè credenda. Nactenus creditum est, Ecclesiam à Christo fundatam esse supra firmam petram; esse columnam, & firmamentum veritatis; habere infallibilem Spiritus Sancti assistentiam; portas inferi adversus eam non prævalituras; & usque in finem mundi duraturam. Hæc docuerunt Patres antiqui; viri Sanctissimi tenuerunt; definierunt Pontifices, & Concilia; Sic majores nostri acceperunt; & ita communi fidelium sensu, ac consensu approbatum est. Quomodo ergo contrarium credi nunc potest? Iphis tantum (Luthe-

ro, & Calvino) affirmantibus? de quibus certè jam prædixerat Hyeremias 23. *Ipsi currebant; & non mittebam eos; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.*

Dicent Sectarii: est satis evidens divine missionis signum, ac doctrinam Lutheri, & Calvinii fuisse divinitus inspiratam, quod infiniti propè homines statim à principio doctrinam ab eis annuntiatam receperint; & inde ita discurrent: Vel, doctrina Lutheri, & Calvinii est confirmata miraculis, vel non. Si primum, jam patet eorum missionem miraculis comprobata; Miracula enim ad probationem falsæ doctrinæ fieri non possunt, nam *miracula fidei nostræ attestantur*, S. Augustin. *de Civit. Dei lib. 22. cap. 9.* Si secundum; hoc maximum miraculum est, quòd doctrina ab eis proposita, fuerit à tot hominum millibus, diversarumque regionum populo suscepta.

8 Cæterum neque ex istis quidquam pro eis concluditur; nam etiam in veteri Testamento, infiniti propè homines adhærebant falsis prophetis; & tamen inde colligere prudenter nullus poterat, vel ipsos à Deo missos, vel eorum vaticinia divinitus fuisse inspirata. Nunc plures quoque, & quidem plures, ac Orbis maxima pars adhæret Mahumeti, ejusque salacia mandata recipit. Fortè ne dicendum, Mahumetem à Deo missum, ejusque legem divinitus inspiratam? Absque gravissima blasphemia affirmari nec debet, nec potest. Quare autem pro Mahumete fallax est præjactus discursus? nisi quia miraculo adscribendum non est, quòd homines ad malum proclives legem amplectantur, quæ relaxat fræna licentiæ, & carnis opera, tamquam licita proponit.

Ita miraculum non est, quòd plures Luthero, & Calvino adhæserint, eorumque mandatis paruerint. Non enim res difficiles, & arduas carni, ac sensui humano repugnantes proposuerunt, ut egerant veri Apostoli à Christo missi clamantes; *Pœnitentiam agite: mortificate membra*

vestra, quæ sunt super terram; abstinete à carnalibus desideriis: Sobrii estote, & vigilate: non regnet in corpore vestro peccatum, &c. Sed quia ipsi veri Apostoli non fuerunt, contrario modo processerunt; abrogarunt *jejunia; oderunt castitatem; concesserunt libidines, & quidquid carni allubescit; quorum una vox fuit, & lingua una: Sola fides justificat: bona opera non prosunt; Decalogus observari non potest; Crescite, & multiplicamini; Si non vult uxor, veniat ancilla, & similia, amica quidem sensui, sed rationi, & legi Christi omninò dissona. Principibus auctoritatem omnem, etiam in spiritualibus attribuerunt, & Ecclesiasticorum proventuum usurpatores constituerunt. Hinc opus non fuit miraculo, ut sectatores reperirent; cum miraculo non sit opus, ut quis, relicto austeriore vivendi modo, eum amplectatur, qui cupiditati favet. Videatur Augustinus *lib. 1. de moribus Eccles. cap. 31.* Ideò miraculum non est, si sectatores habuerunt; immò mirabile fuisset, si nullos invenissent. Plures enim libentius vocem Lutheri, & Calvinii, quàm Christi, & Apostolorum audiunt; ad quos spectat illud ad Rom. 8. *Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapient.**

Abolendi itaque non sunt ordinarii Pastores, nec novus ordo constituendus, sed Ecclesia regenda est per ordinarios à Christo sub Romano Pontifice ad eam gubernandam constitutos; Eidem potestate tradita subrogandi alios Pastores in decedentium munus pastorale; Nam in Ecclesia à Deo est constitutum ministerium perpetuum.

Recognoscunt Sectarii se non posse primorum Reformatorum missionem extraordinariam sustinere; ideò ad ordinariam recurrunt; eam ex hoc inferentes, quòd Lutherus, & Calvinus fuerint ordinati Sacerdotes in Romana Ecclesia, & proinde missionem recepisse.

9 Resp. Caterùm & hac ipsa responsione paradoxa paradoxis cumulant; nam,

ut dictum est cap. 1. n. 26. Protestantes negant Romanam Ecclesiam, quam iniquis censuris hæreticam, & idololatram appellant, habere potestatem mittendi, ut probant Valemburcii *cit. cap. 7.* & inde eorum sententia, eam nequit alteri communicare.

Deinde: Vel Ecclesia Romana temporibus Lutheri, & Calvinii; erat vera Ecclesia, vel non erat? Si secundum, sine fundamento propriam missionem defendunt. Si verò primum; ergo nec tunc perierat, nec defecerat. Qua igitur ratione eam jam periisse adeò aperto mendacio dixerunt? Si autem (ut est in controversabile) non perierat, cur ab ea recesserunt?

Dicunt, se non recessisse à vera Ecclesia Christi, sed à Romana, quæ à fide recessit, & in damnabiles errores prolapsa erat.

Resp. Novatiani hoc ipsum apud Sanctum Pacianum *epist. 3.* excipiebant, quòd Ecclesia à fundamentis Apostolorum, & Prophetarum recessisset; quos Pacianus ea ratione repellit, quòd assignare non possint Christianam societatem, à qua recesserit Catholica, & quæ in sua radice permanferit. Pelagiani Ecclesiam confusionem Babylonicam, & pudendam appellabant, ut ex Augustino *lib. 2. oper. imperf. contra Julian. n. 75.* Donatistæ ex eodem *lib. 2. contra Epist. Petiliani cap. 51.* Romanam Cathedram, appellabant Cathedram pestilentie, ut notavi *capit. 1. numer. 1.* Quibus autem iudicibus, fuit Romana Ecclesia condemnata, & potuit condemnari? Ipsi soli armati pertinacia suis clamoribus, & mendaciis, in eam tales errores deportant. Evidenti quidem injustitia, & præter legitimi iudicii leges, in quo idem non est iudex, accusator, & testis; Videant itaque propriam dementiam, & se per secessionem à capite cum corpore Ecclesiæ non communicare. Audiantque Augustinum *lib. 2. contr. epist. Parmen. cap. 11.* quòd præcidenda unitatis nulla est iusta

ita necessitas; Non enim tantum bonum afferre potest separatio, quantum detrimenti producit.

Sed, inquiunt, nos provocamus ad Scripturam, & Evangelium.

At quàm stultè id agunt! Nondum enim, vel ex uno loco scripturæ probare potuerunt ullam suæ separationis causam satis idoneam, vel, Romanam Ecclesiam defecisse.

Conantur producere illud *Apocalyp. 18*. Fugiendam esse Babylonem, & idololatricam: *Exite de illa populus meus, ut ne participes sitis delictorum ejus, & de plagis ejus non accipiatis*. Sed hoc de Roma Ethnica, & non de Ecclesia Romana dictum esse ostendit Du-hamel *Theol. Cleric. to. 5. de Eccles. lib. 1. dissert. 1. cap. ult.* Legendus Tiranus in eum locum, & nos alibi dicturi sumus.

10 Ulteriùs, prætenfa eorumdem missio destruitur. Etenim concludi minimè potest, quòd ex quo Lutherus, & Calvinus fuerint ordinati sacerdotes in Ecclesia Romana, fuerint missi ad regendam Ecclesiam, & pastorale munus receperint; nam alia est potestas Ordinis, & alia jurisdictionis, ut optimè Valemburcii *cit. cap. 12. n. 2*. Hæc tolli potest, quia executionem potestatis posse auferri nemo dubitat; illa tolli nequit, ob indelebilem characterem. Sic Sacerdos Apostata manet Sacerdos quoad characterem, & potestatem Ordinis, sed propter hæresim amittit, non solum legitimam auctoritatem exercendi Sacerdotium, sed etiam jurisdictionem, si quam habuit; Quò circa licèt validè non tamen licèt consecrat, & nec validè, nec licèt à peccatis absolvit propter jurisdictionis defectum nisi in extrema necessitate. Ita dicendum, quòd Lutherus, & Calvinus post defectionem nullam habuerunt auctoritatem, vel jurisdictionem, sed in eis remansit sola ordinis potestas cum exercitii impedimento. Qua igitur auctoritate ubique Evangelium prædicarunt, ac novas Ecclesias fun-

darunt? Non ab Ecclesia Romana recepta, quæ eis nunquam hanc contulit, sed sola usurpata: in Deum, & Ecclesiam rebelles, pseudo-Doctores, & pseudo-prophetæ.

Dicunt 1. Pastores Catholicos non debite implevisse sui muneris partes, & inde sibi integrum fuisse ad alias Ecclesias, & loca, ad Ecclesiam reformandam transire.

R. Hic Protestantes suam missionem legitimam fuisse supponunt, quam nos usurpatam, & confictam iterum dicimus. Adversus quos item consideramus; quòd si quis Delegatus ad certam causam, ad certum locum, vicinos judices deturbaret, hoc solum prætextu, quòd malè judicarent, & ad palliandam violentiam diceret, id cuivis Jurisperito licere; nonne talem quicumque judicaret puniendum, ut turbulentum invasorem, & alieni juris usurpatorem? Et hinc, licèt permetteretur, eos missionem ad regendam Ecclesiam recepisse (quod constanter negamus) nunquam id eis exequi post defectionem ab Ecclesia Romana, licuisset, utpotè propter hæresim, & præcisionem ab unitate Ecclesiæ, quacunque missione, & jurisdictione spoliatis.

Dicunt 2. Deus unicuique mandavit de proximo suo; ergo potuerunt Lutherus, Calvinus, alique videntes fidem temeratam, moresque corruptos, Ecclesiam reformare.

11 R. Negatur consequentia. Cura enim, quam divino præcepto proximo debemus, exigit, ut ei impendamus charitatis officia, sed non dat jus ad officia, ut sunt, quæ Pastoratui alligata sunt; Non enim omnibus, sed Episcopis solum, Apostolus ad Tit. cap. 1. dixit: *Hujus rei gratia relinquit Cretæ, ut ea, quæ desunt, corrigas, & constituas per Civitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi*. Reliquerat Paulus Titum in Creta Episcopum (immò Archiepiscopum ex Tirino ad *cit. tex.* & toti Insulæ Præpositum, ut legit Piconius in *eumdem locum*) ut in Civitatibus pro regimine

mine fidelium Episcopos constitueret, & in aliis minoribus locis presbyteros. Et hinc patet Rectores Ecclesiarum debere esse vocatos, & missos ab habente potestatem.

Dicunt 3. Fideles, licet laici, per regiones Judææ, & Samariæ evangelizarunt Verbum Dei, *Actor. 8. Facta est autem*, ait textus, *in illa die persecutio magna in Ecclesia, quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Judææ, & Samariæ præter Apostolos. Igitur, qui disperserant, pertransibant evangelizantes Verbum Dei;* quorum plures sanè fuerunt laici; nam, ut ait Lucius Dester *in Cronicon ad ann. Christi* 35. plusquam quindecim millia virorum ab Hierosolymis tunc fugerunt.

12 R. Neque ex hoc Protestantes quidquam obtinent; nam Fideles illi solum ex motivo charitatis ignorantes docebant; ad quod, opus non est externa vocatione, seu missione, quæ tamen absolutè requiritur, ut quis Cathedram habeat: ut populum fidelem regat: ut eum pascat Sacramentis: ut fiat animarum Pastor. Quæ omnia, usurpata auctoritate, & Pastortus officio præstiterunt Lutherus, & Calvinus.

Et cum opponunt veterem Synagogam pariter fuisse à piis Regibus reformatam. Dicendum, dictos Reges in veteri Testamento non eo sensu synagogam reformatasse, quod sacerdotium usurpaverint, vel eam in partes diviserint; sed quod suis monitis curaverint, ut Sacerdotes ad normam legis suis officiis fungerentur, ut expressè textus 2. *Paralipomen cap. 29.* Lutherus autem, & Calvinus pastorale munus usurparunt, & unitatem Ecclesiæ sciderunt contra articulum fidei de unitate Ecclesiæ.

13 Replicant. Munus docendi ex æquo est omnibus fidelibus commune: Omnes enim Petrus *epist. 1. cap. 2.* titulo Sancti, & Regalis Sacerdotii condecorat: *Vos autem fideles*, inquit, *genus electum, regale Sacerdotium, gens Sancta..... ut virtutes*

eius annuntietis. Neque à Sancto Petro datur fidelibus titulus sine re; ergo fas est, omnibus publicè prædicare, & Sacramenta administrare in Ecclesia: Sed hic etiam verbis ludunt. Si enim omnibus licet publicè prædicare, & sacramenta administrare, quæ confusio in Ecclesia non erit? Verum est, quod D. Petrus Fidelibus minime dedit titulum sine re, quia reverà Ecclesia est Regnum Christi sacrum, & in ea est sacerdotium, non legale, & Gentilitium, sed excellentissimum: Quare illud extendere ad facultatem sacrorum Ecclesiasticorum celebrandorum, contradicit veritati, & ipsimet D. Petro; Veritati quidem, quia neque ipsi Novatores mulieres admittunt pro sacramentorum administratione, ut observant Valemurcii *cap. 38. nu. 10.* & à publico docendi munere in Ecclesia à D. Paulo excluduntur 1. *ad Timoth. 2.* D. etiam Petro, quia ibi loquitur de universis Fidelibus, maribus, & sceminis; quibus tamen omnibus, & singulis ea facultas, neque apud Protestantes tribuitur; qui Anabaptistas revincunt errare, quod ex illo Petri testimonio probent, omnes Fideles esse Sacerdotes, ut referunt cit. *cap. 55. §. 8. nu. 10.* Ubi considerant, quod si Petrus ea verba desumpsit ex *Exod. cap. 19. n. 6.* & *vos eritis mihi in Regnum Sacerdotale, & gens Sancta*; Num hinc singuli de populo habebant eandem potestatem cum legitimis sacerdotibus? Numquid Rex Ozias lepra percussus non est, quod munus sacerdotale voluerit exercere? 2. *Paralip. 26.*

14 Quocirca nullus debet esse Sacerdos, & Minister Ecclesiæ nisi à Deo electus immediatè, vel mediatè, aut solemniter ritu in forma consueta Ecclesiæ vocatus, hoc est, consecratus, & debitè ordinatus; quod urget Apostolus *ad Hebr. 5.* *Nec quiquam sumit sibi honorem, (Sacerdotii, & Ministerii) sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron.* Hoc non servatur apud Lutheranos, & Calvinistas; Sed ibi ingerunt se ex turba, qui volunt, modò garrire

re norint, & loquaces sint, ut scribit Be-
canus *to. 3. opus. de Pontif. vet. testam. lib. 3. c. 3.*
q. 2. num. 21.

Opponunt. D. Petrus negando Chri-
stum, negavit fidem; sed, deficiente
capite, deficit corpus; ergo tunc defecit
Ecclesia.

15 R. Argumentum urgeri nequit à
Protestantibus, qui ultrò concedunt, Ec-
clesiam primis quingentis annis non pe-
riisse. Sed à quocunque id opponatur, ne-
gatur major; nam Petrus negando Chri-
stum, nec internam fidem habitualement,
vel actualement amisit, cum pro eo Christus
rogaverit *Lucæ 22. Ego rogavi pro te, Pe-
tre, ut non deficiat fides tua.* Negatione
itaque Petrus peccavit contra præceptum
fidei, non confitendo externè fidem tem-
pore, quo tenebatur. Ideò perdidit so-
lùm charitatem, & actum exteriorē fi-
dei, ex quo ore non sit professus fidem,
quam in corde habebat. Ita Tirinus *cit. in*
26. Matth. Boivin. Theol. quadripart. to. 2. de
Sum. Pontif. disp. 2. q. 8. vers. Secunda explica-
tio. Quæ distinctio habetur ex Chrysosto-
mo *Homil. 83. in Matth. Non dixit: non ne-*
gabis; sed, ut non deficiat fides tua; Cura
enim ipsius factum est, ne omninò fides Petri
evanesceret. Unde Petrus ab oratione
Christi duo privilegia recepit; Unum, quo
ipse non posset in fide errare, *ut non defi-*
ciat fides tua; alterum, quo non posset
aliquid contra fidem proponere; & *tu ali-*
quando conversus confirma fratres tuos. Pri-
mum probat Augustinus *lib. de corrept. &*
grat. cap. 8. quando rogavit, ut non deficiat
fides ejus, rogavit, ut haberet in fide liberri-
mam, fortissimam, perseverantissimam vo-
luntatem. De Secundo S. Leo *serm. 3. de sua*
assumpt. ait: Firmitas, quæ per Christum Pe-
tro tribuitur per ipsum cæteris Apostolis con-
fertur. De quo etiam alibi.

16 Nec Protestantes, neque alius ullus
possunt allegare Ecclesiam in triduo mor-
tis Christi defecisse, putantes ex eo pro-
bari, quòd in triduo sola B. Virgo habue-
rit fidem; Sola autem B. Virgo non est Ec-

clesia, quia hæc est Congregatio Fidelium.
Nam & Joannes cum nonnullis sanctis
mulieribus, quæ Christum fuerant secutæ
mansit usque ad crucem. Immò nec Apo-
stoli (de Petro diximus supra) Christum
negarunt, sed solùm nimio timore per-
culsi, eum dereliquerunt, & fugerunt;
quòd non probat, eos fidem internam
perdidisse. Lambrecht *cit. disp. 1. q. 7. n. 54.*

Opponunt 2. Synagoga Judæorum sæ-
pè defecit. Primò cum *Exodi 32. Aaron,*
& Populus Israeliticus adoraverunt vitu-
lum; ergo tunc Ecclesia visibilis tota de-
fecit cum visibili capite. Secundò, *2. Pa-*
ralip. 15. transibunt multi dies in Israel, sine
Deo vero, sine Sacerdote, Doctore, & abs-
que lege; Ecclesia autem sine Sacerdotibus,
& lege, ac adoratione veri Dei esse non
potest. Tertiò Synagoga tempore Christi
defecit; ergo etiam tota Ecclesia Christi
deficiet; ergo non est indefectibilis.

17 R. Negando antecedens. Ad pri-
mum nihil ibi legitur de omni, & toto po-
pulo; quinimò Moyses *vers. 26. contra-*
rium ostendit. Si quis est Domini, jungatur
mihì; congregatique sunt ad eum omnes filii
Levi; Quòd autem de capite visibili alle-
gant, est falsum, quoniam Aaron tunc
temporis nondum erat constitutus Sum-
mus Pontifex.

Ad Secundum. Consuetudo Scripturæ
est, ut in reprehensionibus, tam genera-
liter loquatur, ac si nullus exciperetur.
Ita Apostolus *ad Galat. 3. ait: O insensati*
Galatæ; Quis vos fascinavit non obedire ve-
ritati? & tamen ostendit, non de omni-
bus loqui; nam vers. 26. dicit: omnes enim
filiï Dei estis per fidem, & cap. 6. Fratres, &
si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto,
vos, qui spirituales estis. Idem Paulus *ad*
Philipp. 2. generaliter dicit: omnes, quæ
sua sunt, quærunt, non quæ Jesu Christi, &
nihilominus Philippenfes cap. 1. vocat San-
ctos saltem sanctitate fidei, eosdemque
non vulgariter laudat; Quare cum Scrip-
tura generaliter reprehendit, loquitur de
eo, quod generaliter fieri solet; non de
fin-

singulis generum, sed de generibus singulorum. Ipsi Prophetæ, qui reprehendebant, non erant impii; Apostoli conquerebant de lapsis, non comprehendebant seipfos. Tales itaque generales reprehensiones habent universalitatem, quæ appellatur accommoda, ut ex Augustino *lib. unic. de Donatist. post Collat. cap. 20. in fine. More suo scriptura loquitur, quæ sic arguit malos, tamquam omnes in eo populo mali sint; & sic consolatur bonos, tamquam omnes ibi tales sint.*

Advertendum, quòd ad Synagogam duo-Regna spectabant; Alterum Juda, quod constabat duabus; alterum Israel, quod constabat decem tribubus. Hoc posterius statim à principio sub primo Rege Jeroboam defecit à vera fide, & publicè cepit Idola adorare 3. Reg. 12. & in eo statu permansit, usque ad captivitatem 4. Reg. 17. & de hoc intelligitur prædictio, d. 2. *Paralip.* Verùm semper in eo Regno fuerunt nonnulli, qui ab Idololatria abstinerent, & verum Deum colerent, etiam tempore Eliæ qui, cùm putaret se solum relictum esse, audivit responsum à Deo 3. Reg. 19. *& derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal.*

In Regno Juda aliter res se habuit. Et enim plures Reges fuerunt boni, & Cultores veri Dei, ut Aza, Josaphat, Azarias, Joathan, Ezechias, & Josias, sub quibus Religio, vel restaurata est, vel conservata. Quidam fuerunt Idololatæ, ut Achaz, Manasses, Amon, & nonnulli, non quidem Idololatæ, sed tamen mali: Semper tamen in templo Salomonis videtur mansisse usus sacrificiorum, secundum legem Moysaycam, usque ad captivitatem Babyloniam, ut colligitur ex 2. Machab. 1. Videndus Augustinus de unit. Eccles. cap. 13. Becanus to. 5. Opusc. de Eccles. Christi num. 83. & 84.

Ad tertium. Id est verum, quatenus tunc repudiata est cum suis cæremoniis, & sacrificiis, & in ejus locum successit Ec-

clesia Christi, ut docet Boyvin. cit. de Eccles. q. 4. & Becanus nu. 85. vel, ejus status in meliùs mutatus est per adventum Christi, ut scribunt Valemburcii tom. 2. tractat. 3. de Eccles. p. priori nu. 22.

Dices: ergo & Ecclesia Christi, vel repudianda est, vel in meliùs mutanda.

18 R. Negatur consequentia; nam Ecclesia Christi majores, & meliores promissiones habet, quàm Ecclesia Judaica. De illa dicitur: *portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*, & aliæ, quas in probationibus dedi, quibus absolute indefectibilitas Ecclesiæ usque ad finem mundi ostenditur. Illud Daniel. 9. *Deficiet hostia, & sacrificium*, intelligitur de Synagoga, non de Ecclesia. Deinde Ecclesia est libera, & Synagoga fuit ancilla; Illa designatur per Saram, quæ fuit uxor Abraham; hæc per Agar, quæ fuit ancilla, ad Galat. 4. & Agar fuit dimissa, & repudiata, non sic Sara. Atque ita prophetiæ, & promissiones respicientes synagogam non extenduntur ultra tempus Christi. Valemburcii cit. nu. 22.

Dices: Apostolus ad Thessalonicen. 2. prædixit defectionem Ecclesiæ tempore Antichristi: *Nisi venerit discessio primum* (hoc est defectio à fide) *& revelatus fuerit homo peccati* (hoc est Antichristus) At jampridem Antichristus est revelatus, quem constat esse Romanum Pontificem; ergo jampridem Ecclesia defecit.

19 R. Major est falsa. Ibi nihil dicitur de defectione totius Ecclesiæ. Non negamus, aliquos tempore Antichristi defecturos à fide; exinde tamen non benè infertur omnes defecturos. Ita tempore Apostolorum, & singulis subsequentibus ætatibus plures, at non omnes à fide defecerunt. Quinimò Novatores dicentes Antichristum jam venisse, adhuc negant omnes à fide defecisse, aliàs fateri deberent, se quoque defecisse, cùm & ipsi suo corrupto judicio, fideles se judicent. Becanus num. 86.

20 Minor est omnino falsa, & manifestè hæretica, ideòque alibi etiam examinanda. Tum quia, homo peccati dicitur quidem sessurus in templo Dei, sed non dicitur, quòd interrupturus sit Pontificum successionem; Tum quia, si Apostolus loquitur de Antichristo, ut est communis Patrum sententia: in qua ille sedebit Ecclesia? An fortè in vera Ecclesia, & in templo Dei? ergo Ecclesia non erit invisibilis, & extincta. Si falsa sit, & Spuria; ergo non erit templum Dei, in quo homo peccati sessurus sit: Deinde, si velint defectum totalem Ecclesiæ Christi sub Antichristo, seipsum perdunt, sibiipsis contradicentes, dum Pontificem Romanum vocant Antichristum, & tamen suas Ecclesias, tamquam verè Christianas, totique mundo conspicuas deprædicant. Sileant itaque Protestantes, & Ecclesiam Romano-Catholicam veram Christi Ecclesiam recognoscant.

Oppnunt 3. Illud Lucæ 18. *Filius hominis venturus putas inveniet fidem in terra?* ergo Ecclesia Christi sub fine mundi deficiet. Item, quòd 9. *Apocalyp.* dicatur, solem esse obscuratum fumo, qui ex puteo abissi ascendit. Per solem autem Ecclesia intelligitur. Item, Ecclesia comparatur Lunæ; Luna autem aliquando deficit; ergo Ecclesia etiam aliquando deficiet.

21 R. Si eo loco ageretur de fide interna, & de hac dicatur, quòd deficiet, jam non modò visibilis, sed etiam Ecclesia invisibilis deficiet. Ecclesia enim invisibilis sine fide interna non potest esse; Ipsi autem Ecclesiam invisibilem volunt perpetuam. Si verò tantum ageretur de externa fidei professione, hac etiam tota sublata, cessaret Ecclesia invisibilis, quia, Apostolo teste ad Rom. 10. *Ore fit confessio ad salutem.* Nullus itaque erit justus, ubi nullus profitetur fidem; Ideò & ipsi Protestantes videant in textu allegato non agi de defectione Ecclesiæ, vel fidei; & audiant Augustinum de unit. Eccles. cap. 15. exponentem, quòd nos intelligimus dictum, vel

propter fidei perfectionem, quæ ita difficilis est in hominibus, ut in ipsis quoque admirabilibus Sanctis, ut in ipso Moyse inveniat aliquid, ubi trepidaverit, vel trepidare potuerit; vel propter illam iniquorum abundantiam, vel parvitatem bonorum, de qua satis diximus. Propterea enim tamquam dubitans, hoc Dominus dixit; Neque enim ait, Veniens filius hominis non inveniet fidem in terra; sed putas, inveniet fidem in terra? Cui utique cuncta scienti, & prescienti de aliqua re dubitare non convenit; sed illius dubitatio nostram dubitationem figuravit, quia propter multa scandala circa finem sæculi pullulantia, hoc erat quandoque infirmitas humana dictura.

Ad secundum nequeunt Protestantes ostendere, quòd eò loci Ecclesia designetur, quæ licet obscurari interdum possit, ut fortè persecutionum tempore evenit, non propterea potest sic deficere, ut ab infidelibus, ipsisque Novatoribus videri, & dignosci non possit. Du-hamel ubi supra cap. ult. opposit. 3. advers. 2. conc.

22 Ad tertium. Hic etiam Protestantes quærunt occasionem calumniandi. Habent clara, & aperta testimonia ex Scriptura, & Patribus pro innocentia, & integritate Sanctæ Matris Ecclesiæ, & tamen ea mendosis interpretationibus exponunt. Fortè Ecclesia est similis Lunæ in hoc, quòd sicut Luna semel in mense deficit, ita Ecclesia sæpè deficiat? absit hoc sentire, & evulgare. Dicitur itaque Ecclesia similis Lunæ. Primò quia quemadmodum luna in principio mensis exigua est, & paulatim crescit, donec plena, & perfecta sit, sic Ecclesia in principio sui ortus exiguum terræ locum occupavit, & postea ita crevit, ut toto Orbe terrarum diffunderetur, ut ait Augustinus in psal. 103. ser. 3. nu. 19. ad illum vers. fecit Lunam in tempora. Intelligimus spiritaliter Ecclesiam crescentem de minimo..... quando obscura erat Ecclesia, quando nondum apparebat, nondum eminebat, seducebantur homines..... Modò, quam cæcus est, qui plena Luna errat!

Secundò, quia sicut luna accipit lumen cor-

corporale à sole, ita Ecclesia accipit lumen sanctitatis, & fidei à Christo, ut idem Augustinus in *psal. 10. nu. 3.* Luna, inquit, intelligitur Ecclesia, quòd suum lumen non habeat, sed ab Unigenito Dei Filio, qui multis locis in Sanctis Scripturis allegoricè sol appellatus est, illustratur.

Tertiò, quia sicut luna est mutationi obnoxia, ita & Ecclesia in hac vita, aliquando fruitur pace, & sæpè persecutiones sustinet, nunquam tamen deficit. Ita Ambrosius *lib. 4. exam. cap. 2.* Ecclesia, ait, tempora sua habet persecutionis, & pacis; Nam videtur, sicut luna deficere, sed non deficit; Obumbrari potest, deficere non potest.

In istis stat similitudo inter Ecclesiam, & Lunam, non in defectione; nam Ecclesia nunquam in fide defecit, nec est defectura, sed semper firma, & stabilis est, eritque; Et ex hac parte non Lunam, sed terram imitatur, ut loquitur Gregorius in *psal. 5. pænitent. ad versum, initio tu Domine terram fundasti.* Terra autem dicta est Ecclesia, quia in soliditate fidei perpetua firmitate immobiliter perseverat.

Cur itaque Protestantes similitudinem in præjudicium Ecclesiæ allegant, quando tot alia in ejusdem favorem promere possunt, nisi quia à via veritatis recedere intendunt, & calumniis propriam matrem onerare? Eos proinde corripit Augustinus ubi *supr. de unit. Eccles. cap. 13. ad calcem:* Isti ergo (hæretici) ait, vel imperitè, vel fallaciter, agentes colligunt de Scripturis talia..... & volunt ea detorquere in Ecclesiam Dei, ut tanquam defecisse, & periisse de toto Orbe videatur. Desinant ergo talia proferre.

Tandem opponunt auctoritatem Hieronymi in Dialogo contra Luciferianos, qui ex eo quòd Concilium Ariminense eraserit vocem *consubstantialem*, quam Synodus Nicæna I. Symbolo contra Arianos inseruerat, exclamavit, per illud Arianismum invecum esse in Universum Orbem, inquiens: Tunc Nicænæ fidei damnatio conclamata est; ingemuit totus Orbis, &

P. Aug. Matthæucci Controv.

Arianum se esse miratus est; ergo tunc Ecclesia periit.

23 R. Neque ex hoc possunt Protestantes ad defectionem Ecclesiæ discurrere; Siquidem Ariminense celebratum est anno 359, quo tempore, & ipsi Ecclesiam extitisse concordant. Quo circa negatur ex facto dicti Concilii, quòd legitimè non processit, Ecclesiam in fide defecisse; Nam nec omnes Episcopi Catholici formulæ fidei, abrasa voce *consubstantialis*, subscripserunt. Non enim subscripsit Liberius Pontifex, nec Servatius Episcopus Jungrensis, aliique plures, ut notat Annat. *apparat. ad Theol. posit. lib. 5. p. 3. art. 5.* Illi vero Orthodoxi, qui subscripserunt, non sunt dicendi hæretici, quia id fraudibus ab Arianis decepti egerunt. Non enim sola scribens manus hæreticum facit, cum reclamationis animus, ut idem scribit; hæreticum enim pertinacia facit, ex Augustino de *gest. Pelagii, cap. 6. & epist. 43. ad Glos. & Eleus.* Persuasum fuit Catholicis Episcopis Arianos suum antiquum errorem deposuisse, dum formulæ inseruerant, *Filium non esse creaturam cæteris creaturis similem.* Unde Hieronymus ibi Catholicos loquentes inducit. *Putavimus sensum congruere cum verbis; nec aliud in Ecclesia Dei, ubi simplicitas, ubi pura confessio est, aliud in corde clausum esse, aliud in labiis proferri timuimus. Decepit nos bona de malis existimatio.*

Post Concilium Ariminense ingemuit quidem Orbis terrarum se esse Arianum, non quidem re sed in specie tantum, hoc est, propter silentium de voce *consubstantialis*, nec non propter communionem cum Arianis, qui tamen Catholici putabantur; quod silentium, & communio toti Ecclesiæ scandalo fuerat, sed non proinde Ecclesia defecit à vera fide.

24 Deinde fundamentum Protestantium de defectione Ecclesiæ Romano-Catholicæ à fide, ex hoc etiam, quòd in definiendo defectionis tempore non concordent, falsum omninò observatur; nam quidam volunt defectionem contigisse

C

tem-

tempore Gregorii Magni circa annum Christi sexcentimum, ita David Chytræus in *cap. 9. Apocalyp.* Alii tempore Phocæ Imperatoris anno Christi 606, ita Lutherus in *supputatione temporum*; Quidam tempore Pipini Regis anno 763, ita Henricus Bulinger, *præfatione in Apocalypsim*; Quidam tempore D. Bernardi circa annū 1200, ita Vvolfgangus musculus in *locis cit. de Ecclesia*; Et quidam aliud tempus definiunt, quisque pro suo capite. Qui omnes videntur similes fuisse senibus; qui Susannam de patrato adulterio accusabant, Rogati enim à Daniele de loco patrati criminis, unus hoc, alius alio loco commissum esse deponebat. Hac forma procedunt Protestantes; Accusant Ecclesiam Romanam de Apostasia; at rogati de tempore, alius sub Gregorio, alius sub Phoca, alius sub Pipino, alius verò sub alio factam esse contendit; ideò non sunt convenientia eorum testimonia. *Marci 14.*

25 Albertus Grannerus in *disputatione de Antichristo §. 139.* suorum Protestantium dissensiones conatur inter se conciliare, affirmans, defectionem Ecclesiæ Romanæ à fide occultè, & hominibus non advertentibus, non uno tempore, sed successivè contigisse; Ideò tempus notari non potuisse. Verùm, si defectio occultè facta est, nullo hominum advertente, unde ipsi constat factam esse? Unde constat non uno tempore, sed successivè errores in Ecclesia (quòd non damus) irrepsisse? Quare ipse non errat?

Dicit fortasse, occultè quidem esse factam, sed postea ex ipso eventu manifestè fuisse deprehensam; at in hoc etiam temerè procedit, & palpabili errore discurret; cùm nihil allegari possit, in quo Ecclesia ipsa defecerit, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

CAPUT IV.

An Ecclesia Romano-Catholica in iis, quæ fidei, & morum sunt, errare possit?

SUMMARIUM.

- 1 Calumnia Novatorum adversus Ecclesiam Romanam.
- 2 Ecclesia Romano-Catholica in rebus fidei, & morum infallibilis.
- 3 Probatio ex Scripturis.
- 4 Infallibilitas duplex, Activa, & passiva.
- 5 Ecclesia est columna, & firmamentum veritatis.
- 6 Modus arguendi calculatoriè, universaliter non concludit.
- 7 Promissiones Christi de infallibilitate Ecclesiæ sunt absolutæ.
- 8 Quo sensu peccans dicatur ignorans?
- 9 Tota Ecclesia, nec tempore schismatis, & Sedis vacantis potest errare.
- 10 Probatio ex Augustino.
- 11 Ecclesiæ ratione sui capitis competit infallibilitas activa, & definiens.
- 12 Probatio per rationes.
- 13 Error inculpabilis in Ecclesiam cadere non potest.
- 14 Additio particula Filioque non est opposita fidei.
- 15 Error Macedonii circa processionem Spiritus Sancti.
- 16 Doctrina Joannis Theologi in Concilio Florentino adversus Græcos, negantes processionem Spiritus Sancti à Filio.
- 17 Ad Romanum Pontificem spectat Symbolum ordinare.
- 18 In dubiis fidei, & morum standum est iudicio Ecclesiæ.
- 19 Articuli fidei quoad substantiam successu temporis augmentum non receperunt, sed solum quoad maiorem explicationem.
- 20 Cur non omnia in antiquioribus Conciliis fuerint definita?
- 21 Credere explicitè, & implicitè quid sit?

- 22 *Mysteria fidei alia de fide quoad se, alia quoad nos.*
- 23 *Novi articuli fidei non sunt in Ecclesia post Tridentinum.*
- 24 *Qua ratione propositio Ecclesiæ pertineat ad articulum fidei?*
- 25 *Sententia non resistens definitioni Ecclesiæ non arguit diversam fidem.*
- 26 *Ecclesia Romana nunc existens habet identitatem cum primitiva in spectantibus ad fidem; & mores, & nu.32.*
- 27 *Cur D.Cyprianus defendens rebaptizandos esse baptizatos ab hæreticis non fuerit hæreticus? nu.35.*
- 28 *Matrimonium non est omnibus præceptum.*
- 29 *A Christo non est omnibus præcepta communio sub utraque specie.*
- 30 *Ecclesia legitimis causis decrevit laicis communionem esse exhibendam sub specie panis tantum.*
- 31 *Potestas Ecclesiæ circa sacramentorum dispensationem.*
- 32 *Diversi Ritus Missæ cur constituti?*
- 33 *Doctrina fidei irreformabilis.*
- 34 *Per definitionem Concilii, & Papæ constat sufficienter de praxi Ecclesiæ.*
- 35 *Cur plures Patres diversa sentientes non fuerint hæretici?*

I Utherani, & Calvinistæ erroris in rebus fidei, & morum Ecclesiam Romano-Catholicam insimulare non cessant; eamque declamant, plenam, & totalem convenientiam, ac conformitatem in rebus credendis non retinere cum Ecclesia primitiva, quæ primis quadringentis post Christum annis communicabat cum Romano Pontifice; adeoque non eandem, sed aliam esse, & omnino diversam deprædicant. Sed quàm mendosè, & per calumniam in eo processerint, & pertinaces sint, nullus non videt. Siquidem cum ad resoluta in præcedentibus sola Ecclesia Romano-Catholica sit vera Ecclesia Christi, & indefectibilis, sequitur, quod ipsa sola habeat infalibilitatis privile-

gium, & circa res ad fidem, & mores spectantes, ab omni errore immunitatem.

Præsens controversia est prorsus alia, tum ab ea, quæ examinatur de infalibilitate Papæ, quam hic supponimus, & ex professo dicendum *contro.7.* tum ab alia, qua quæritur, an Episcopi in Concilio Generali congregati (qui dicuntur Ecclesia Universalis repræsentativè, quatenus quilibet suam particularem repræsentat) errare possint, vel non, quia de hoc etiam agendum est *contr.8.* Propterea difficultas in præsentia restringitur ad totam, seu Universalem Ecclesiam, ut dicit omnes Ecclesias particulares per Orbem; vel, ut est fidelium societas, cum Romano Pontifice communicans; quibus visis,

2 Dicendum. *Ecclesia Romano-Catholica in iis, quæ fidei, & morum sunt, errare non potest.* Est de fide, & omnium Catholicorum sententia.

3 Probatur. Ecclesiæ Romano-Catholicæ factæ sunt in suo Capite promissiones, ne unquam erret, & in rebus fidei, & morum deficiat, quod innumera Scripturæ testimonia evincunt, & confirmant: Et illud in primis. *Matth.16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Hic ne erraret Ecclesia, promissio facta est Magistro, & Capiti; Securitas enim non errandi in materia fidei, & morum prius residet in Romano Pontifice, Magistro Ecclesiæ, & ex illius securitate resultat securitas non errandi in Ecclesia, quæ ipsum audit, & ejus doctrinam recipit, ejusque firmitas in ipsa firmitate Petræ, & fundamenti solidatur, ut optimè Canus *lib.6. de locis cap.3. §. prætereà apud Cardenas Cris.theol.p.1.tr.1.disp.9.cap.6.art.2.n.65. in Petro, & successoribus primum firmam, certamque doctrinam asserimus, mox verò in Ecclesia Romana; cuius Petrus, cum successoribus, & Caput, & fundamentum est.* Cum ergo Romanus Pontifex in rebus fidei, & morum errare non possit, nec in eis errare potest tota Ecclesia; pro qua etiam, ne

erraret, oravit Christus, quando oravit pro Petro, & successoribus ipsius Lucę 22. *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua.* Unde Joann. XXII. *Const. Redemptionem la 11. Bullar. to. 1. dixit: Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, dumque pro Petro Christus rogat, pro eius Ecclesia intercedit, ut notavi Off. Cur. Ecclesiast. cap. 27. num. 3.*

4 Quare consideranda est cum Guarnieri *de Eccles. milit. lib. 1. cap. 15. num. 3.* Et Sessa *Scrut. Doctrin. cap. 2. art. 12. nu. 53.* Duplex species infallibilitatis; una *personalis*, vel *passiva*, seu, *in sentiendo, & credendo*; alia verò *activa*, quæ dicitur *judicialis*, & *in definiendo* fidei, & morum quæstiones; hæc residet in solo Romano Pontifice, ipsoque præsidente, vel confirmante, etiam in Conciliis generalibus; illa verò in Ecclesia, sumpta pro correctione Fidelium; In ea enim semper fides Catholica pura, & sincera erit, semper erunt Fideles in eadem fidei unitate, qui adhæreant visibili ejusdem capiti, ejusque definitiones in materia fidei, & morum summo obsequio recipiant, adeò ut ipsa Ecclesia, nec schismatis tempore, aut Sede vacante, aut aliàs sit unquam à catholica fide recessura.

5 Secundò. Est illud Pauli 1. ad Timoth. 3. *Est Ecclesia, ratione sui Capitis, columna, & firmamentum veritatis*, conservans certam, & firmam cognitionem veritatum, quæ in sacris litteris, & traditionibus continentur; cui Deus ita assistit, & protegit, ut veritatem à mendaciis, & erroribus discernat, & in fide non erret.

Nec detorquenda est auctoritas, ut Protestantes dixerunt, ad solos articulos necessarios, & fundamentales; nam ea limitatio in textu non legitur; sed Paulus absolutè tradit, Ecclesiam esse firmamentum veritatis, adeò ut tota non possit in rebus fidei errare, sed sit basis veritatis, arx inexpugnabilis, in nullo nutans, firmiter conservans, & credens omnia, quæ Deus revelavit, & Papa credenda proponit.

Dicunt 1. Apostolum ibi agere de parti-

culari Ecclesia Ephesina, cujus à Paulo Episcopus (quinimò Primas omnium Ecclesiarum Asiæ Minoris, quarum Metropolis erat Ephesus, ut legit Tirinus in *prefatione ejusdem epistolæ*) Timotheus erat creatus.

R. Ecclesiæ particulari Ephesinæ non absolutè convenit testimonium Apostoli, quæ fatentibus etiam Protestantibus, à fide defecit. Unde nec de particulari Ecclesia est absolutè, & semper verum, quod sit columna, & firmamentum veritatis, cum unaquæque particularis (excipitur illa, quæ Romæ est) possit à fide deficere, ut in nonnullis jam contigisse experimur. Ideò soli Ecclesiæ Universalis competit perpetua, & immobilis firmitas in rebus fidei, & morum, ita ut tota conservans articulos fidei, & præcepta morum, deficere non possit; hinc ad eam, & non ad Ecclesiam particularem absolutè verba Apostoli referuntur, ut ipsa sit in veritate retinenda, stabilis, & firma, instar columnæ firmissimæ.

Dicunt 2. Si quælibet Ecclesia particularis potest à fide deficere; ergo & Ecclesia Universalis: Omnes enim particulares sunt Ecclesia Universalis; sicut Universale est omnia sua particularia, ut dicunt dialectici.

6 R. Verum modus iste arguendi calculatoriè, seu à divisis ad conjuncta generaliter loquendo, vitiosus est, & sæpè fallit. Ita non valet: *nec hic, nec ille civis potest defendere Civitatem*; ergo *nec omnes simul*. Item, *quilibet homo potest cum ordinariis auxiliis gratiæ resistere huic peccato veniali, & illi, & sic de aliis seorsim acceptis, & tamen omnibus collectivè sumptis, & in tota vita sine specialissimo privilegio* (quòd solum B.V. Mariæ fuit ex Tridentino *sess. 6. can. 23.* concessum) *nullus resistere valet*; ratio est, quia specialis difficultas datur in vincendis omnibus collectivè sumptis, quàm in vincendis singulis, divisim inspectis. Ita licet hæc, & illa, & illa Ecclesia particularis errare possit, nontamen

Ecclesia Universalis, & tota Fidelium collectio, ac societas deficere valet; ratio est, quia tota Fidelium societas longè ampliori, & uberiori cœlestis sapientiæ thesauro est prædita, quàm seorsim singuli. Ecclesiæ enim Universalis, non cuique particulari factæ sunt promissiones, & Spiritus Sanctus assistit ne erret. Plures particulares jam erraverunt. Si omnes de facto errarent, vel errare possent, evacuatæ essent promissiones Christi: *& portæ inferi non prævalebunt adversus eam; ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*, & aliæ similes; quod sine hæresi affirmari non potest.

Dicunt 3. Promissiones Christi esse conditionatas, hoc est, si Fideles observent præcepta Dei, & ab observantia mandatorum non recesserint. Omnes autem Fideles possunt mandata non observare; & ita tota Ecclesia potest circa fidem, & mores errare. Quinimò, dum peccant, errant: quia omnis peccans dicitur errare, & ignorans.

7 R. Non negamus plures promissiones à Deo factas in Scriptura esse conditionaliter intelligendas, cujus generis est illa, qua Christus promisit Apostolis eos sessuros ad dexteram Patris in regeneratione *Matth. 19.* quod tamen in Juda propter ejus peccatum impletum non est. At falsum prorsus dicimus promissiones immunitatis ab errore à Christo toti Ecclesiæ factas, esse conditionatas. Etenim, ponderatis textibus, constat esse omninò absolutas; maximè, quia privilegium infallibilitatis consequitur ad ipsam naturam Ecclesiæ, quæ à Christo constituta est, ut sit duratura usque in finem, & propterea non supra arenam, sed supra Petram, eam fundavit, ut esse possit columna, & basis veritatis.

Cùm dicitur, *omnes Fideles posse peccare*, non resistimus. Verùm plures fuerunt, qui mortaliter non peccarunt, & Beatissima Virgo ex specialissimo privilegio, ut diximus, nec ullum veniale, etiam subrep-

P. Aug. Matt. & ucc. Controv.

tionis admisit, ut notavit etiam Leytam *Synop. de Eccles. milit. sect. 5. discept. 2. nu. 149.* Aliique etiam plures fuerunt, & sunt, qui ex justitia per baptismum accepta, nunquam exciderunt.

8 Cùm additur, quod quilibet peccans dicitur errare, distinguendus est cum eodem ibi error, & ignorantia practica, & affectiva ab errore intellectus, seu, ut ita dicam, speculativo: Ille potest stare cum certitudine intellectiva de malitia objecti, prout patet: Qui peccat est certus omninò, quod honestum est delectabili, & à Deo prohibito præferendum, & tamen sua libertate tale delectabile amplectitur, non quia malitiam objecti, & legem prohibentem ignoret, sed quia vult propriæ concupiscentiæ in malum obedire; & tunc peccator dicitur ignorans, non quia semper errat intellectus, sed prout errans idem est ac imprudens; Siquidem preferre bonum delectabile prohibitum bono honesto præcepto semper est imprudentia.

Quinimò nostra quæstio est de errore intellectus, quo tota Ecclesia erret, vel circa res fidei præstando assensum rebus à Deo non revelatis, tamquam ab ipso revelatis, vel, iis dissentiendo, quæ Deus revelavit, tamquam ab eo non sint revelata, aut circa mores acceptando, & sentiendo honestum esse, quod est per se turpe, vel, reprobando, ut turpe, & vitiosum, quod est per se licitum, & honestum; Hunc errorem intellectus, dicimus reperi non posse in tota Ecclesia; aliàs Ipsam Spiritus Sanctus omnem veritatem non edoceret, quod falsum est per mox dicenda.

Tertiò. Est illud Joan. 14. *Et ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.* In quem finem ibi: *Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quaecunque dixerò vobis:* Et iterum cap. 16. *Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Hæc absoluta esse, & non

conditionata patet ex textu, ut observant Valemburcii to. 2. tract. 3. contr. 2. tit. an visibil. Eccles. erret? p. poster. nu. 39. Ibi Christus ostendit suæ petitionis infallibilem effectum secuturum, dicens; *alium Paraclitum dabit vobis; Ille vos docebit omnia*, hoc est, non permittet in tota Ecclesia ullum errorem circa doctrinam fidei, & morum; neque hoc promittit singulis seorsim sumptis, & propterea dixit: *vos docebit*: Vos unitos in unitate corporis Ecclesiastici cum capite primario, Christo, & secundo, Petro, & hujus legitimis Successoribus Romanis Pontificibus. Solum enim huic corpori sic unito Spiritus Sanctus assistit, ne umquam erret.

Dices; ergo tempore Sedis Vacantis, vel schismatis poterit tota Ecclesia errare, quia tunc unita dici nequit cum Romano Pontifice; nam, vel tunc absolutè non est; vel, non nisi dubius Pontifex existit.

9 R. Negatur consequentia; nam tunc Ecclesia reverà est unita cum suo capite primario, & in præparatione animi cum Romano Pontifice, qui fuerit electus, vel declaratus canonicè electus. Vide *supra num. 4.*

10 In idem est Augustinus (quem & Novatores venerantur) *ser. 1. de symbol. ad Cathec. c. 6. ibi: Ipsa est Ecclesia Sancta, Ecclesia una, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica contra omnes hæreses pugnans; pugnare potest, expugnari non potest. Hæreses omnes de illa exierunt, tanquam sarmenta inutilia de vite præcisa; Ipsa autem manet in radice sua, in vite sua, in charitate sua: Porta inferorum non vincent eam; Quæ verba à Protestantibus ineptissimè extorquentur ad Ecclesiam Lutheranam, vel Calvinistam; quia neutra illarum est Ecclesia Sancta, una, vera, Catholica; Sed quælibet illarum synagoga Satanæ; & sola Romano-Catholica, quæ D. Petro, ejusque Successoribus Romanis Pontificibus commissa est, administranda, gubernanda, & regenda, est vera Ecclesia Christi, una, Sancta, & Catholica, ut dictum est cap. 1.*

Et lib. qq. Evangeliorum lib. 2. q. 40. tradit Christum ad Ecclesiam (in suo Capite) remisisse examen eorum, quæ ad doctrinam pertinent, ibi: Doctrina verò, vel imbuendi per sacramenta, vel catechizandi per sermonem sonantem, atque lectionem, ubi color quidam intelligitur verus, atque sincerus, quia in promptu est, & foris eminentissimus (non enim in occultis cogitationibus, sed in manifestis operationibus hæc aguntur) Ecclesiæ propriè contributa est. Itaque & Paulus, voce Domini audita: quid me persequeris? Et ego sum Jesus, quem tu persequeris; ad Ananiam tamen missus est, ut illo Sacerdotio, quod in Ecclesia constitutum est, sacramentum doctrinæ fidei perciperet, & verus ejus approbaretur color. Non quia non potest per se ipsum Dominus omnia facere, nam quis alius hæc facit, etiam in Ecclesia? Sed ut ipsa societas Congregatorum Fidelium approbando in invicem, atque communicando veræ fidei doctrinam in omnibus, quæ dicuntur verbis, vel signantur Sacramentis, tamquam unam speciem veri coloris obducat. Si autem errare posset, & in errorem fideles perducere, ad eam Christus, qui est veritas, doctrinarum examen non remitteret.

11 Quocirca patet, quòd Ecclesia, ut est collectio omnium Fidelium habet privilegium infallibilitatis passivæ, adeò ut verissima sint, quæ ipsa in rebus fidei, & morum credit, & sentit, ac acceptat. Cui ratione sui capitis, Romani nimirum Pontificis, competit etiam illud infallibilitatis activæ, & definiensis; nam Romanus Pontifex in dubiis, super illis occurrentibus, definiendis infallibilis est, ejusque judicium irreformabile, ut suo loco dicendum.

12 Accedit ratio; nam admissio, quòd Ecclesia ab errore in rebus fidei immunis non foret, sequeretur, I. quòd non esset Sancta, quoniam non haberet fidem, quæ est fundamentum totius ædificii spiritualis, sine qua charitas haberi non potest; ex Augustino *Serm. 91. de verbis Evangelii Matth. 22. n. 8. nec quis potest diligere, quod esse*

esse non credit, ex eodem *lib. 1. de Doctr. Christi cap. 37.* estque fundamentum, & radix justificationis, ex Trident. *sess. 6. cap. 8. de ref.* adeoque gratiæ, per quam anima justificatur, & sanctificatur. II. quod ædificium consisteret sine suo fundamento: fides enim est fundamentum Ecclesiæ *1. ad Colossen.* propterea & Protestantes annunt, quod, deficiente fide, & Ecclesia periret. III. quod nulla securitas de mysteriis revelatis haberi posset, ac proinde non tenerentur Fideles credere, quæ credit tota Ecclesia; & ita possent dubitare de veritate Scripturarum, traditionum, & articulorum fidei, &c. ac falsa foret doctrina Augustini *contr. epist. fundam. cap. 1.* qua dixit: *ego verò non crederem Evangelio, nisi me Catholice Ecclesiæ commoneret auctoritas*, hoc est, nisi Verbum Dei ab Ecclesia proponeretur.

Dicunt I. error inculpabilis circa fidem, fidem infusam non destruit; ita D. Cyprianus, sentiens, baptizatos ab hæreticis, esse iterum in Ecclesia Catholica baptizandos, hæreticus non fuit; quia, ut ait Augustin. *lib. 2. de baptis. contr. Donatistas cap. 7.* *Nondum erat diligenter illa baptismi questio pertractata; adeoque nec ab ipsa Ecclesia sufficienter proposita, & ideo in ea re Cyprianus pertinax non fuit.*

13 R. Hujusmodi error non modò non potest in totam Ecclesiam cadere, verum etiam est prorsus impossibile, ut in aliquo, etiam inculpabiliter, & invincibiliter ipsa erret; Nam promissiones ei sunt factæ, ut in nullis erret; Christus enim promisit se esse Ecclesiæ daturum Spiritum veritatis, qui cum ea æternum maneret, eamque omnem veritatem doceret, ut dictum est *suprà n. 8.* Tum quia, admissio, quod Ecclesia posset eo modo errare (credendo aliquid esse de fide, quod non est tale, vel, aliquod non esse de fide, quod reverà est) tota certitudo fidei periret; nam quicunque, cui proponeretur ab Ecclesia aliquod esse fide divina credendum, dubitare posset, an illud esset à Deo revelatum; quia,

cum Ecclesia posset errare, posset hic putare, quod in hoc Ecclesia erraret; & ita tolleretur certitudo fidei catholice; propter quod non admittimus nec mendacium levissimum in Sacra Scriptura, quia, ut ait Augustinus *loc. cit. de doct. Christi: titubabit fides, si divinarum Scripturarum vacillat auctoritas.* Vide Boivin. *de Eccles. q. 4. ver. ut hæc questio.*

Hinc testimonia ex eodem S. Doctore producta nihil evincunt de tota Ecclesia, sed probant dumtaxat de Fidelibus privatis, qui absque errore in fidem possunt aliter sentire de iis, de quibus expresse non constat esse revelata, donec, quid sentiendum, & quid dicendum sit, fuerit in Conciliis generalibus, aut à Romano Pontifice definitum. Ita, salva unitate fidei, & charitatis, nonnulli Patres diversè de rebus dubiis, & adhuc per Ecclesiam non definitis senserunt, ut ait Augustinus *contr. Julianum lib. 1. cap. 6. ibi: Alia sunt, de quibus inter se aliquando, etiam doctissimi, atque optimi defensores, salva fidei compage, non consonant; & alius alio de una re melius dicit, & verius: Et de baptis. contr. Donatis. lib. 1. cap. 18. ait: S. Cyprianum mansisse in unione, & communionem Ecclesiæ Catholice, quia illis temporibus; antequam plenarii Concilii sententia, quid in hac re sequendum esset, totius Ecclesiæ consensio confirmasset, visum est ei, cum ferme octoginta Coepiscopis suis Africanarum Ecclesiarum, omnem hominem qui extra Ecclesiæ Catholice communionem baptizatus fuisset, oportere ad Ecclesiam venientem denuò baptizari.*

Opponunt 1. Ecclesia Romano-Catholica plenam, & totalem conformitatem in rebus fidei non retinet cum Ecclesia primitiva; & præsertim propter additionem particulæ *Filioque* factam Symbolo Nicæno-Constantinopolitano in Conciliis Lugdunensi II. & Florentino contra dispositionem Concilii Ephesini, in quo sub anathemate præceptum est, ne quis symbolo Nicæno aliquid præter id, quod per illud definitum esset, adicere ullo modo ten-

taret, ut refert Spondan. *Epit. ad ann. 431. nu. 8.* ergo ipsa in fide erravit.

14 R. negando antecedens; quod minimè probatur ex additione vocis *Filioque*: Nam illa non est additio opposita rebus fidei, sed accessio, per quam magis ipsa fides explicatur, & declaratur, necessaria ad reprimendam subortam hæresim, negantem Spiritum Sanctum à Filio procedere.

15 Sciendum est, quod ab initio fuit constans doctrina Ecclesiæ, Spiritum Sanctum à Patre, Filioque procedere. Deinde emerfit in oppositum Macedonii, & Eunomii hæresis, blasphemantium non à Patre, sed à Filio solo, tanquam hujus creaturam longè ipso Filio inferiorem produci. Huic errori occurrendum duxit Synodus Constantinopolitana I. Nihil definiendo circa ea, in quæ Catholici unà cum hæreticis consentiebant de processione à Filio; cum id superfluum judicaret, consentientibus in hoc unum, tam Orthodoxis, quàm Macedonianis; sed solum circa ea, in quibus diffidebant, nimirum, de processione à Patre, & ipsius Spiritus Sancti divinitate, quam Sectarii inficiebantur, ut discurret Cabasut. *notit. Ecclesiast. v. Conc. gener. Florent. n. 7.*

Verùm postea, nonnullis negantibus processionem Spiritus Sancti à Filio, fuit expressè processio à Patre, Filioque definita in Concilio Nicæno II. apud Bail. *Sum. Conc. tom. I. v. Conc. Nicæn. 2. §. Definitio Sanctæ Magnæ, &c.*

16 Hoc ipsum de additione dictæ particulae fuit à Græcis in Concilio Florentino Latinis objectum; Quibus Joannes de Ord. Prædicatorum in decima sess. Ferrariæ habita doctissimis argumentis satisfecit, ut apud cit. legere quisque poterit; & ex quo nonnulla huc recenseam; Inquit itaque: *Qui particulam ex Filioque addiderant, non novum articulum celebrasse, sed eundem ipsum clariorem reddidisse putarunt; quod quidem additionis genus censemus non esse vetitum; Apud namque Bonaventuram in Theo-*

logia Clarissimum triplex genus additionis litteris traditum est. Unum, cum id, quod additur, ei, cui apponitur, oppositum est; alterum, quod non oppositum, sed tantum diversum ab illo, cui apponitur, fuerit; Tertium, cum utrumque congruum sit. Quorum quidem primum genus hæreticum, ac prorsus alienum extitit à fide: ut si quis Deum Patrem protulerit genitum, Filium verò ingentum, Sanctum autem Spiritum à nullo procedentem. Altero verò genere inepti homines uti solent; nam summæ ineptitudinis est insolita verba, & à sacris litteris aliena proferre: ut si quispiam Deum Patrem appellaverit Geometram, Filium Astronomum, Sanctum autem Spiritum Arithmeticum; quæ licet à veritate non discrepent, quandoquidem quævis divina persona cuncta cognoscit, ac potest; tamen quoniam huiusmodi sermo, neque in sacris litteris, neque in Sanctorum scripturis legitur, idè ineptis hominibus adscribi solet: Tertium autem genus, quo Deum Patrem Omnipotentem, æternum, Filium verò consubstantialem, Sanctum autem Spiritum, Spiratum, procedentemque dicimus esse piū & Catholicum est, nostræque Religionis doctrinam declarans: Idcirco duo illa genera additionum pæna gravissima prohibentur, juxta illud Apocalyp. 22. Si quis apposuerit ad hoc, apponet illi Dominus plagas scriptas in libro isto. Genus verò tertium, tantum abest ab interdicto, ut, qui eo utuntur, à Servatore nostro præmiis afficiantur amplissimis.

Siquidem igitur additio, de qua agimus, non ex oppositis, diversisque constat, sequitur ipsam non esse vetitam, cum præsertim illa ex *Filioque* particula, valde conveniens, & congrua sit; Apostoli namque Sancti, cum Sanctum Spiritum celebrarent, non ipsum ex Patre procedere proferebant; quod cum ab ipso Apostolorum symbolo potestate contineretur, eique quàm maximè conveniret, Sancti posteriores Patres, ad avertendos impios hæreticorum errores, id ipsi symbolo apposuerunt, ac ipsum Spiritum ex Patre procedere declaraverunt; quod cum adhuc modo quodam ambiguum esse

esse videretur, idcirco ex Filioque particulam alii posteriores Patres addidere, ipsumque symbolum clarissimum reddidere proferentes, Sanctum Spiritum ex Patre Filioque procedere.

17 Quocirca patet, quæ tangat interdictum synodi Ephesinæ, cuius mens fuit prohibere, quæ veræ fidei essent contraria, eique opponerentur; prout opponebatur symbolum à Nestorianis confectum & in dicta synodo reprobatum; non verò, quæ ipsi fidei consonarent, eamque declararent, & exponerent; non quod cuilibet symbola conficere liceat, quia ad Summum Pontificem spectat symbolum ordinare, eique explicationes, & declarationes addere, ubi necessitas urget. Quæstiones enim circa fidem exortæ per eum determinari debent, qui toti Ecclesiæ præest, ut ita ejus sententia à tota Ecclesia firmiter teneatur.

Si verò dicatur, quòd similes additiones fuerunt à Patribus symbolis adjectæ; Respondetur hujusmodi fuisse factas (aliàs non forent canonicæ) in Conciliis generalibus, quæ auctoritate solius Romani Pontificis congregantur, ab eo confirmantur. Vide D. Thom. 2. 2. q. 1. art. ult. & Bail. cit. apparat. ad Sum. Conc. de tripl. verb. Dei §. Solutio septuaginta trium q. 48.

Dices; ergò, tum priora symbola, tum priora fidei decreta fuerunt imperfecta.

18 Hoc negatur. Fuere planè perfecta ad veritatem, & fidem commostrandam, quamvis plenior notitiam non exprimerent ad nascituros omnes imposterum errores refellendos, nisi, quatenus standum esset in omnibus ambiguis Ecclesiæ judicio, prout ab ipso Christo, & Apostolis erat constitutum, & definitum semper fuit. Perfectum fuit symbolum Apostolorum: tamen, orta Arii hæresi negantis Filium esse æqualem Patri, Nicenum I. Suo symbolo addidit consubstantialitatem Filii cum Patre. Constantinopolitanum deinde addidit Nicæno processionem Spiritus Sancti à Patre, ejusque divinitatem à

Macedonio impugnatam: Quòd autem licuit veteribus Synodis ad symbola, & fidei decreta, quæ præcesserant, addere, id etiam licuit Lugdunensi, & Florentino, cum adempta Ecclesiæ non sit par potestas; Idem enim, quo Primitiva Ecclesia regebatur, & illuminabatur, Spiritus Dei pollicitus est, se eidem nunquam defecturum, & permanfurum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi; aliàs minimè possent de novo insurgentes hereses refelli, nisi liceret ad dogmata fidei per expositionem aliquid superaddere. Interdictæ utique sunt additiones contrariæ decretis fidei, sed non illæ per quas ipsa fides exponitur, & declaratur, prout exponitur particula illa *Filioque*, ut declaravit Eugenius IV. *Const. Latentur* 17. *Bullar. to. 1. §. 3.* ubi: *definimus insuper explicationem verborum illorum, Filioque, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc necessitate, licite, ac rationabiliter symbolo fuisse appositam.*

Opponunt 2. Eadem fides non fuit in Ecclesia Romana ante, & post Concilium Tridentinum: Siquidem tum in hoc, tum per Pontifices plures articuli fidei fuerunt definiti, quos priores Catholici non crediderunt. Ita in Tridentino fuerunt Fidelibus propositi plures articuli de *Eucharistia sess. 23. de Communionem sub una, vel utraque specie sess. 21. De Sacrificio Missæ sess. 22. de Purgatorio sess. 25. & alii*: Et Pontifices plura, etiam extra Concilia definierunt, & Fidelibus credenda proposuerunt, quæ in primitiva Ecclesia ad fidem non pertinebant. Et inde sequitur, Ecclesiam in fide errasse.

19 Responsioni præmittitur 1. quòd apud Catholicos est certum, ut ex *Lauræa de fide disp. 3. art. 4. §. unic. n. 129.* & *Duhamel Theol. Cleric. to. 4. de fide tract. 1. dissert. 1. cap. 7.* Objecta credibilia post tempora Apostolorum quoad substantiam non crevisse, sed solum quoad explicationem, & declarationem respicientem antiquam, & non novam revelationem; Nullumque pro-

proinde articulis fidei, secundum substantiam acceptis, augmentum successu temporis accessit, sed solum quoad maiorem eorum explicationem. Utrumque patet; primum, quia Apostolis fuerunt revelata omnia credibilia substantialia, toti Ecclesiae necessaria, sive immediate à Christo, *Joann. 15. Omnia quaecunque audivi à Patre meo nota feci vobis*; vel, à Spiritu Sancto *Joan. 16. Cum venerit Spiritus ille veritatis docebit vos omnem veritatem* (necessariam ut ait Liranus *in d. cap. 15. Joan.*) non solum personis vestris, sed etiam ad regimen Ecclesiae, Fidelium instructionem, institutionem Ecclesiasticorum Rituum, & caeremoniarum, ut ait Tirinus *in d. cap. 16.* Ergo post Apostolorum tempora non aliud credit Ecclesia, quam, quod Apostoli per revelationem, aut ab ipso Christo immediate, aut à Spiritu Sancto in die Pentecostes acceperunt, ipsique, aut viva voce, aut scripto nobis tradiderunt; & ita objecta credibilia quoad substantiam non creverunt. Nihil enim est objectum fidei, nisi quod est à Deo revelatum. Omne autem credibile fuit Apostolis revelatum, ut dictum est, nec novae revelationes spectantes ad totam Ecclesiam, sunt Ecclesiae post tempora Apostolorum factae ut per Valemburc, *tr. 3. tit. ubi Eccles. ante Luther. n. 19. §. designatio Ecclesiae.*

Dicitur *spectantes ad totam Ecclesiam*, quia multae revelationes privatae de pertinentibus ad eorum, vel aliorum statum, nonnullis Sanctis fuerunt factae, ut *ibid. Laur. nu. 136. & Theologi in tr. de fide.*

Secundum etiam constat; quoniam plura successu temporis fuerunt (occasione haereticorum, qui novas quaestiones variis temporibus circa fidem, & mores excitarunt) ab Ecclesia Pontificibus nimirum, aut Conciliis ab eisdem confirmatis, explicata, proposita, & definita, quae prius in Scripturis, vel Traditionibus Apostolicis quoad substantiam implicitè, & obscure continebantur.

20 Planè hoc tempore à Catholicis

nonnulla creduntur explicitè, quae olim nec à Romanis Pontificibus, neque in Conciliis generalibus à Sede Apostolica confirmatis, sunt definita, quae postea fuerunt; nihil tamen proponitur expressè credendum, quod non fuerit formaliter Apostolis revelatum; Ex eo verò capite non omnia in antiquioribus Conciliis sunt proposita, nec à Sancta Sede simul omnia definita; vel, quod de iis necdum erat lis mota, nondum orta controversia, vel saltem, quod abesset, definiendi necessitas. Interim tamen omnes Catholici manserunt in unitate fidei universalis, tenentes, quod creditum est: credentes, quod verbo ab Ecclesia proposito credendum est, & unanimiter communicantes cum successoribus D. Petri.

21 II. Quod quis potest credere *explicitè, & implicitè*, seu *virtualiter*: explicitè credere, est credere aliquid in seipso, ita ut illud sit proximum objectum, in quod cadit assensus fidei: ut, *Credo Deum esse Trinum, & unum, quia Deus revelavit*: Implicitè verò credere, est credere in alio tantum, quia, quod sic creditur reverà non expressè cognoscitur; neque intellectus format proprium, & distinctum conceptum propositionis, quae implicitè tantum credi dicitur, sed alterius, in qua illa continetur; ita explicitè credimus Christum esse verum hominem, nonne simul implicitè credimus Christum esse risibilem? Quia enim risibilitas fuit metaphysicè ad essentiam hominis, dicitur implicitè credi, & attingi cum essentia explicitè credita, tanquam conclusio in suo principio, & proprietates in sua causa.

Pariter quis dicitur implicitè credere per relationem ad alios explicitè credentes, Ecclesiam nimirum; Sic qui credit, quod Ecclesia credit, & Deus revelavit, ac ab ea credendum proponitur, eo ipso implicitè formaliter credit, & amplectitur omnes particulares veritates fidei ab Ecclesia propositas; Neque est necesse, ut explicitam notitiam habeat omnium particu-

ticularium veritatum fidei, ut verè, & formaliter dicatur singulas implicitè credere; sicut formaliter de omnibus, & singulis hominibus dicit: *est animal*, qui dicit, *Omnis homo est animal*, quamvis maximam hominum partem non noverit.

22 III. Quòd omnia Myſteria à Chriſto Apoſtoliſ revelata, & nobis obſcura, ante Eccleſiæ propoſitionem dicuntur de fide *quoad ſe*; & eadem ipſa poſt propoſitionem Eccleſiæ ſunt de fide tenenda *quoad nos*. Unde duo cum Ferre *tr. de fide q. 4. §. 12. n. 92.* apud Seſſa *Scrutin. Doctrin. cap. 3. art. 7. nu. 14.* ſunt diſtinguenda; unum, rem eſſe de fide; & alterum, obligare Fideles, ut fide credant illam. Quoad primum non fit mutatio in re per definitionem Eccleſiæ, benè verò quoad ſecundum.

Hæc ſatis eſſe videntur, ut objectum reſtatur. Verùm quia Novatores vim in eo ponunt, diſtinctiſſimè eſt per plura illis occurrendum.

23 Quocirca negatur antecedens. Negamus, quòd plures, & novi articuli fidei ſint in Eccleſia poſt Tridentinum, quā in primitiva. Negamus ullum articulum fidei à nobis teneri, qui non ſit, & à tempore Apoſtolorum non fuerit formaliter revelatus. Negamus per Eccleſiæ definitionem fieri novum articulum fidei. Nova enim definitio, & propoſitio, facta in Conciliis à Papa confirmatis, vel ab ipſo Papa extra Concilia, non facit, ut aliquid incipiat eſſe revelatum, quod antea non erat revelatum à Deo, ſed facit tantum, ut omnibus conſtare poſſit, quod erat univerſaliter in Eccleſia receptum, non tamen omnibus, & ſingulis ſufficienter cognitum, & quod omnes tenerentur explicitè credere. Ita Salomon pronuntians inter mulieres de infante contententes: *hæc eſt Mater eius* 3. Reg. 3. non fecit, ut illa mulier eſſet Mater, ſed ut Judex declaravit, quæ eſſet vera Mater.

24 Hinc nec plures, nec novos articulos credimus; nam omnes fuerunt in Ec-

cleſia crediti, licèt non fuerint omnes æqualiter ab hæreticis oppugnati. Ponamus olim aliquid implicitè in univerſali eſſe creditum, quod nunc credatur explicitè in particulari, non ideò novus articulus fidei creditur, licèt explicitè credatur, quod prius ſolum implicitè credebatur; Nam, quòd aliquis articulus fidei in primitiva Eccleſia fuerit implicitè creditus in univerſali, & nunc credatur explicitè in particulari, non inducit differentiam objecti fidei, ſive *materialis*, ſive *formalis*; non *materialis*, quia propoſitio univerſalis continet formaliter omnes particulares, cum ad ſenſum propoſitionis univerſalis omnium particularium enumeratio pertineat: Nec *formalis*, quia, ſive aliqua propoſitio credatur implicitè in univerſali, ſive explicitè in particulari, utrobique auctoritas Dei revelantis eſt objectum formale fidei; & ita definitio Eccleſiæ, Pontificis nimirum, non facit objectum materiale, vel formale fidei, ſed ſolum infallibiliter antiquam revelationem proponit.

Ideò ineptè diſcurrunt, quaſi ſola definitio Eccleſiæ articulos fidei conſtituat. Pertinet quidem definitio Eccleſiæ ad articulos fidei, ſed non niſi ſub hac ratione, ut Fideles ad eos credendos teneantur.

25 Quapropter non eſt dicendum, eos, qui poſt definitionem Tridentini credunt articulos in eo definitos, diverſam fidem habere ab iis, qui ante definitionem contrariam ſententiam defendebant; nam & ab iſtis æqualiter tenebatur ratio formalis fidei, *auctoritas Dei revelantis*, ut una, & indiviſibilis, eamque ſtatuebant amplectendam, juxta propoſitionem Eccleſiæ, nempe Concilii à Papa confirmati, vel Pontificis extra Concilium, tenentes illud principium: *Verbo Dei ab Eccleſia propoſito eſt credendum*: Veritatem proinde credentes in iſto generali fidei principio; & animus erat præparatione Catholicus ſecundum doctrinam Auguſtini *lib. 3. de orig. anim. cap. 15.* ſcribentis ad Vincentium Viſto-

Victorem, & cum dixisset, eum nonnulla ex ignorantia posuisse, & affirmasse, quæ cum vera doctrina conciliari non possent, subdidit: *Absit autem, ut te arbitreris, hæc opinando, à fide Catholica recessisse, quamvis ea fidei adversa sint Catholica; si coram Deo, cuius in nullius corde oculus fallitur, veraciter te dixisse respicis, non te tibi esse credulum probari ea, quæ dixeris posse ac studere te semper etiam propriam sententiam non teneri, si improbabilis detegatur, eo quod sit tibi cordi, proprio damnato iudicio meliora magis, & quæ sunt veriora sectari; Iste quippe animus etiam in dictis per ignorantiam non catholicis, ipsa est correctionis præmeditatione, ac præparatione Catholicus.*

Opponunt 3. Romana Ecclesia non convenit cum Patribus, & antiquis scriptoribus, qui plura propugnabant, ut necessariam hæreticorum rebaptizationem, beatificam visionem ante ultimum iudicium animabus iustorum non obvenientem, & similia, quæ Romana Ecclesia non tenet, sed reiicit; ergo in spectantibus ad fidem non est identitas inter Ecclesiam Romanam nostri temporis, & priorem.

26 R. Negatur consequentia. Ad demonstrandum totalem consensum cum anteriori Ecclesia, non requiritur totalis consensus cum quolibet de anteriori Ecclesia, sed cum ipsa anteriori Ecclesia in universaliter receptis, sive propter praxim generalem, sive propter decreta Conciliorum ab Apostolica Sede confirmatorum, aut propter ipsius Sanctæ Sedis definitionem. Hinc quamvis plures Patres errores aliquos propugnauerint, quos Ecclesia repudiat, non sequitur defectus consensus totalis Ecclesiæ Romanæ cum primitiva, quia illi non fuerunt Ecclesia Universalis, sed illius membra; & veritas contraria illis, quæ ipsi defendebant, erat penes universæ Ecclesiæ observantiam, & consuetudinem, quæ exinde per Concilium generale, aut definitionem Apostolicam definita fuit. Quare ad demonstrandum defectum totalis consensus re-

quiritur, ut ostendatur, posterioris temporis Ecclesiam repudiassse prioris Ecclesiæ fidem, sive praxi Universali, sive Decretis Conciliorum generalium, aut Pontificia definitione testatam; vel, aliqua definivisse, quæ prædictis adversantur. Demonstrari autem non potest Ecclesiam Romano-Catholicam unquam repudiassse prioris Ecclesiæ fidem, sive praxi universali, aut Conciliorum decretis, seu Apostolicis definitionibus testatam, aut aliqua istis contraria definivisse: atque ita nulla est diversitas inter Ecclesiam Romano-Catholicam, & priorum temporum Ecclesiam. Ostendant Novatores, si possunt, esse in Concilio Tridentino repudiatum aliquod à Conciliis generalibus legitimis, vel à Pontificibus definitum; adeoque frustra nostræ Ecclesiæ dissonantiam obiiciunt, & difformitatem à priorum temporum Ecclesia; licet dissonantiam proferant cum nonnullorum Patrum antiquorum sententiis.

27 Hic ponderandum, quod ipsi diversas sententias, salva unitate propugnabant; nam varietas respiciebat solum materiale revelati; formale enim revelati, vel auctoritas Dei, adhuc non constabat tali materiali convenire. Sic D. Cyprianus defendens baptismum ab hæreticis collatum, non valere, in unitate mansit, quia Ecclesia adhuc rem non definierat; nec fuit hæreticus, quia non resistebat verbo Dei ab Ecclesia sufficienter proposito; Unde dixit Augustinus lib. 2. de baptis. cap. 15. *fuit aliquando de baptismo (ab hæreticis collato, an valeret) dubitatio: Qui diversa senserunt, in unitate manserunt: Ea dubitatio, procedente tempore, perspecta veritate, sublata est (in Nicæno I.) Questio, quæ nondum finita Cyprianum (negantem) non deterruit, ut recederet; vos finita, ut redeatis, invitat. Venite ad Catholicam (Ecclesiam) concordantem, quam Cyprianus non deseruit fluctuantem.* Hæc erat adhortatio Augustini ad Donatistas, ut ad Ecclesiæ unitatem redirent, & hæc est

nostra ad Lutheranos, & Calvinistas, ut à Schismate, & Apostasia recedant.

Si post definitionem Ecclesiæ, factam nimirum à Pontifice, vel in Concilio ab eodem confirmato, esset sententiarum diversitas, non foret solum circa materiale fidei, sed etiam circa formale; quia constaret de formali revelatione, & explicitè non crederetur verbum Dei ab Ecclesia propositum, & tunc esset in illis fides diversa.

Dices. At Ecclesia Romano-Catholica nonnulla definivit adversus primitivam, & à Deo revelata; ita Deus omnibus *Genesis* I. præcepit matrimonium: *Crescite, & multiplicamini*, & Tridentinum *sess. 24. can. 9.* definivit, Clericos in sacris constitutos, ac Regulares solemniter professos non posse matrimonium contrahere, & contractum validum non esse. Item, Christus *Joan. 6.* omnibus injunxit communionem sub utraque specie: *nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam*; & idem Tridentinum *sess. 21. cap. 1. de commun. sub utraque specie can. 1.* decrevit, *non omnes fideles divino præcepto teneri utramque speciem sumere, & can. 2. Laicos, & Clericos non conficientes debere sub specie tantum panis communicare.* Item, successu temporum varii Ritus, & ceremoniæ Missæ sunt à Pontificibus præscriptæ; ergo totalis conformitas, & identitas Ecclesiæ, quæ modò communicat cum Romano Pontifice, non reperitur cum Ecclesia, quæ primis quatuor sæculis eidemungebatur.

28 R. Negando mi: subsumpt. Ad primum, falsum est, dari legem divinam, aut naturalem obligantem omnes, & singulos ad contrahendum matrimonium; aliàs Joannes Baptista, D. Paulus, aliique Sanctissimi viri in primitiva Ecclesia peccassent, qui nunquam matrimonium contraxerunt. Peccasset in eo etiam quoque iniqua Elisabeth Regina Angliæ, quod tamen minimè volunt Lutherani, & Calvini-

stæ; Ideò videant, quo fundamento nos urgeant: Neque id probant ex adducto textu: Bis Deus ea dixit verba: Semel primis Parentibus in Paradiso *loco cit. Genes.* & semel Noe, & filiis ejus ante egressum de Arca: At utrisque dixit post matrimoniū jam contractum; quod de primis Parentibus liquet; Siquidem inter eos statim matrimonium contractum est, quando Deus ex costa Adæ dormientis formavit Evam; nam subito Ada ex sopore evigilans, dixit: *hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c. Quamobrem relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit uxori suæ. Genes. 2.*

Idem ex ipso textu constat de Noe, & ejus filiis; etenim certum est, eos, priusquam Arcam ingrederentur, uxores habuisse, ut legitur *Gen. 7.* & eis id Deus non dixit, nisi immediatè ante egressum de Arca, ut ibi *cap. 8. v. 17.*

Hinc ea verba non continent præceptum contrahendi matrimonium, ut somniant hæretici, quia jam contractum erat, sed eis benedixit Deus, ait textus *d. c. 1.* ut copiosam prolem procrearent ad multiplicandum genus humanum, quod tunc valde exiguum erat, ut loquitur Becanus *to. 3. Opusc. de fide Deo servanda 1. prop.* Vel, ut notat Tirinus *Comment. tom. 1. ad d. cap. 1. Gen. v. 28.* eadem verba *v. 22.* Deus dixerat piscibus, & avibus, quæ non sunt capaces præcepti; qua benedictione illis indidit prolificandi, & simile sibi procreandi virtutem. 29. Ad 2. falsum est à Christo præceptam esse communionem sub utraque specie; neque id colligitur ex adducto textu *nisi, &c.* Continet quidem præceptum de sumenda Eucharistia, non tamen de utraque specie sumenda; nam, etiam sub sola specie panis, verissimè sumitur corpus integrum, & Sanguis Christi, propter necessariam utriusque concomitantiam, seu connexionem in corpore vivo, quale est Corpus Christi in Eucharistia; Unde Christus, qui dixit: *nisi manducaveritis, &c.* ibidem *v. 59.* de solo pane dicit: *qui manducat hunc panem, vivet in æternum*; & fuit à Pa-

à Patribus Tridentini loco cit. observatum; proinde illud & ibi exponendum est pro vel juxta tex. D. Pauli I. *ad Corinth. I. v. 17.* Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini, &c. Vide quæ dixi lib. 4. *Cont. Confess. Cap. 4. §. I. nu. 21.*

Et hinc Novatores inter causas suæ defectionis ab Ecclesia Catholica hanc allegantes etiam, quod communio sub utraque specie laicis fuerit interdicta, aperte adversus Scripturam discurrunt. Illud quidem ultrò concedimus, Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie à Domino fuisse institutum; Verum hinc non sequitur, Christum, id præcepisse, ut Fideles omnes utraque specie uterentur. Quod fecit Christus, id Sacerdotes ejus nomine faciunt, ac ex præcepto divino tenentur, quia utriusque speciei usus ad sacrificium omninò requiritur, non sic ad Sacramentum. Si quidem, ut definiit Constantiense sess. 13. *Integrum Christi Corpus, & Sanguis tam sub specie panis, quam sub specie vini, veraciter continetur.*

Quinimò ipse Christus sub specie panis discipulis in vico Emaus Eucharistiam administravit. *Lucæ 24. Accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis;* Quem locum, de Eucharistia intelligunt Patres. Augustinus lib. 3. *de consen. Evangelist. cap. 25. n. 72.* aliique apud *Tirin. in alleg. cap. & Actor. 20.* Solius panis fit memoria: cum convenissemus ad frangendum panem (Eucharisticum ut ex Augustino *epist. 36. ad Consulanum n. 28.* Hinc nullum dogma fuit in antiqua Ecclesia, quod singuli Fideles tenerentur ex præcepto Christi communicare sub utraque specie: Imimò antiqua Ecclesia censuit licitam communionem sub una specie ex observatis à Valemurciis *cit. tr. 3. nu. 15.*

Verum est, quod in Ecclesia aliquando fuit frequens utriusque speciei usus, ut ex Tridentino *cap. 2. sess. alleg.* Et probat Becanus *to. 2. Opuscul. de com. sub utraque specie c. 5. n. 3.* & Juvenim *Comment. historico de sacram. dissert. 4. q. 9. art. 3.* & videri potest c. *Compe-*

rimus dist. 2. de consecrat. quod decretum à Gelasio I. Papa prodiit, ut hac forma noscerentur, qui essent Manichæi; qui abstinebant à calice, putantes vinum esse fel draconum, negantesque Christum verè esse mortuum, & verum sanguinem effuisse, apud Augustinum *de hæresibus.* In utroque errabant; & ne Catholici viderentur ob easdem causas abstinere, Pontifex jussit, ne deinceps abstinerent à calice ad præcavendam utriusque erroris suspicionem; quod decretum contraria Fidelium praxi, in desuetudinem abiit, ubi Manichæorum hæresis apud Occidentales evanuit. Nec Præsules obstiterunt, quod scirent à Gelasio fuisse latum disciplinæ tantum, & Economix causa; ut ibi Juvenim *in fine.*

30 Quapropter Christus liberum Ecclesiæ reliquit, ut Laici, vel sub una, vel sub utraque specie communicarent, sicut, quod Baptismus vel una, vel trina mersione conferri posset. Verum primitiva Ecclesia trinam mersionem imperavit ad designandam Trinitatem personarum in una Deitate propter hæreticos illius temporis, qui negantes Trinitatem, una mersione baptismum conferebant. Hinc etiam Ecclesia propter legitimas causas decrevit, ut laici, atque etiam Clerici non conficientes, sub panis tantum specie communicarent, ut *d. sess. 13. Constantiensis, & Cap. 1. ac Can. 2. Tridentini sess. 21.* de quo alibi.

Dices. Unde habet Ecclesia hanc potestatem, ut possit in alteram partem definire, & statuere id, quod jure divino liberum relictum fuit?

31 R. Hæc potestas est in Romano Pontifice, & Concilio ab eodem confirmato; Pontifici enim dictum est: *pasce oves meas, Joan. ultimo:* per quæ commissa est ei Ecclesiæ cura; quod constat ex decreto etiam Tridentini *cap. 2. ibi: declarat hanc potestatem perpetuè in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi,*

ni, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire iudicaret.

32 Ad 3. Per calumniam Novatores ad defectum totalis conformitatis Ecclesiæ posterioris temporis cum primitiva, opponunt varias Missæ cæremonias; nam hæc de tempore in tempus constitutæ fuerunt ad promovendam in Fidelibus pietatem. Itaque ad totalem, & omnibus numeris absolutam conformitatem non requiritur, nisi identitas rerum fidei, & morum immutabilium, hoc est, qui per se boni, vel mali sunt. In istis autem Ecclesia Pontifici juncta identitatem omnimodam cum priori semper retinuit; unde dixit Augustinus *Epist. 55. lib. 2. ad inquisitiones Januarii cap. 19. Sed Ecclesia Dei inter multam paleam multaque Zizania constituta, multa tolerat, & tamen, quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam non approbat, nec tacet, nec facit.*

Opponunt 4. Concilium Lateranense IV. convocatum est pro Ecclesia in fide, & moribus reformanda, dicente Innoc. III. *in serm. habito in Concilio: perit fides, religio deformatur, libertas confunditur, iustitia conculcatur, &c.* apud Bail. *Sum. to. 1. ad ipsum Conc.* ergo Ecclesia potest in fide deficere.

33 R. Rectè celebratum est illud Concilium pro Ecclesia reformanda; non quòd doctrina Universalis Ecclesiæ de fide, & moribus, quæ irreformabilis est, indigeret reformatione, sed, quòd plures repirentur in Ecclesia, quorum doctrina mereretur reformationem. At ex correctione facta, satis liquet, quæ doctrina fuerit corrigenda. In dicto Concilio reformata est doctrina Joachimi Abbatis, aliorumque, quorum sententias nec tenuit, nec tenebit Ecclesia Universalis.

34 Tandem observandum, quòd nulla praxis, & consuetudo Ecclesiæ est definitiva, nisi sufficienter constet de illa; de qua sufficienter constat per definitionem Pontificis, vel Concilii generalis ab eodem confirmati: Ecclesia enim proponit verbum Dei per Pontifices, aut Concilia generalia ab ipsis confirmata; qua propo-

sitione facta, qui ei resistunt, sunt hæretici, cum resistent verbo Dei ab Ecclesia proposito, nec teneant, esse verbo Dei sic proposito credendum.

35 Propterea plures Patres, quamvis diversa senserint contra traditionem Ecclesiæ, hæretici non fuerunt, ex quo illa non fuerit ipsis sufficienter proposita, & manserunt in veritate fidei universalis, quia unanimiter communicarunt cum Romanis Pontificibus, tenentes, verbo Dei ab Ecclesia proposito esse credendum. Ita D. Cyprianus erravit reiiciens traditionem de non rebaptizandis baptizatis ab hæreticis, sed non ideò fuit hæreticus, quamvis postea Donatistæ eandem traditionem reiicientes, facti sint hæretici; Et ratio differentia est, quia tempore D. Cypriani illa traditio non erat adhuc ab Ecclesia proposita, & ita non resistebat verbo Dei ab Ecclesia sufficienter proposito; Quemadmodum postea definitione facta, restiterunt Donatistæ. Valemburcii *tr. 6. to. 1. de traditionibus §. probatio Protestantium nu. 51.* Legas supra nu. 27.

C A P U T V.

An extra Ecclesiam Romano-Catholicam sit salus?

S U M M A R I U M.

- 1 *Systema Ecclesiæ à Protestantibus confectum.*
- 2 *Articuli necessarii necessitate medii, & præcepti.*
- 3 *Extra Ecclesiam Romano-Catholicam non est salus.*
- 4 *Res est definita in Conciliis generalibus.*
- 5 *Catholica Ecclesia non est omnium Sectarum collectio.*
- 6 *Hæretici sunt extra Ecclesiam Catholicam.*
- 7 *Hæretici quo sensu appellantur Christiani? ad 8.*
- 9 *Ecclesia Catholica Christo filios per baptismum parit.*

- 10 Societates hæreticorum non sunt membra Ecclesiæ Catholicæ.
- 11 Pagani, Judæi, & hæretici Deum super omnia non amant.
- 12 Fides est humanæ salutis initium.
- 13 Separatus à Catholica Ecclesia vitam non habebit.
- 14 Excusatio pro simplicibus Protestantibus.
- 15 Ignorantia peccatum minuit.
- 16 Inter hæreticos pauci sunt hæretici purè materiales.
- 17 Adultis extra Ecclesiam baptismus non prodest.
- 18 Hæretici re ipsa in Christum non credunt.
- 19 Separati ab Ecclesia boni esse non possunt, ad 20.
- 21 Hæretici per calumniam Ecclesiam Romanam appellant Papisticam.
- 22 Prætextus Secessionis hæreticorum ab Ecclesia Romano-Catholica.
- 23 Non datur ignorantia invincibilis juris naturalis.
- 24 Nec juris positivum cum naturali conjunctum.
- 25 Ignorantia invincibilis juris pure positivi excusat à peccato.
- 26 Lutherani, & Calvinistæ excusationem non habent.
- 27 Cathecumeni sunt de Ecclesia secundum meritum.
- 28 Cathecumenorum genus duplex.
- 29 Esse de Ecclesia triplici modo verificatur.
- 30 Quo sensu excommunicati denunciati sint de Ecclesia?
- 31 Schismatici materiales quinam sint, quinam verò formales?

EXtra veram Ecclesiam, neminem posse salutem obtinere dixerunt etiam Protestantes apud Becanum t. 5. Opus. de Eccles. Christi q. 1. conc. 3. Sed palpabili errore pronuntiant, Ecclesiam Romano-Catholicam non esse veram Christi Ecclesiam, atque ita extra eam posse aliquem salvum: Unde novus Sectarius hoc statuit Ecclesiæ systema, ut diceret, Ecclesiam Christi non aliud esse, quam Sectarum omnium collectionem, dummodò in arti-

culis fundamentalibus consentiant; tunc enim, ait, spectant ad corpus Ecclesiæ, & inter se sufficientissimè communicant, quamvis in articulis non necessariis non concordent. Hinc concludit, omnes in sua secta salvari posse, si credant articulos fundamentales, & necessarios.

Distinguunt proinde Protestantes doctrinam de fide, & moribus in *fundamentalem*, & *non fundamentalem*, sive in *necessariam*, & *non necessariam*. *Fundamentalem* vocant, quæ omnibus, & singulis Fidelibus est necessaria; eamque ex hoc capite dicunt propriè catholicam, tanquam ab universis tenendam, & credendam, qui salutis æternæ cupiunt esse participes: *Non fundamentalem* appellant; quæ Doctoribus, & Pastoribus maximè convenit, sive ad munus suum in Ecclesia obeundum, sive ad fidem Catholicam in Scholis proponendam tenendamque. Hanc doctrinam *non necessariam*, volunt, comprehendere Conclusiones Theologicas; quam non omnibus Fidelibus indifferenter necessariam esse volunt. Judicant etiam, errore fundamentalis ab Ecclesia recepto, Ecclesiam perire; eamque non ideò perire, licet in doctrina *non fundamentalis* erret; & ita eum salutem consequuturum, qui in articulis non necessariis errore pulsetur. Cæterum ab eis unquam obtineri potuit, ut eos articulos necessarios ex Scriptura determinarent; quin potius inter eos hac de re nulla unquam fuit concordia; quoniam Lutherani, & inter se, & à Calvinistis in varias sententias abeuntes dissentiunt, ut legendum est apud Valemburcios tom. 2. p. 2. tr. 3. tit. de articulis necessariis.

Adversus quos ponderanda est doctrina Catholicorum.

2 I. Quòd articuli *necessarii* *necessitate mediis* dicuntur, sine quibus creditis, vel factis, nullus hominum absolutè secundum legem Dei ordinariam salvari potest, quia Deus eos statuit tanquam media, sine quibus justitia, & vita æterna non obtinetur; & tales articuli sunt magis *necessarii*, quam

quam ii, qui tantum sunt necessarii necessitate præcepti.

II. Quod articuli necessarii necessitate præcepti dicuntur, qui ex præcepto divino credi quidem debent, sed sine quibus aliqui absolute salvari possunt, habitis scilicet omnibus necessariis necessitate medii, etsi reliqua ex illis universaliter inculpabiliter ignorentur. De qua necessitate scripserunt allegati ibi p. i. tr. 3. sect. i. n. i. & ego ipse l. 2. Cautel. Confess. cap. 14.

III. Quod omnes omnino articuli ita sunt omnibus, & singulis necessarii, ut cognita propositione Universalis Ecclesiæ nullus sine præiudicio salutis contradicat: Immo, posita cognitione veritatis ab Ecclesiâ propositæ, dissentiri non potest, & quicumque dissentit, hæreticus est.

Quocirca tanquam certum proponimus nullum articulum ab Ecclesiâ definitum posse citrà hæresim cum pertinacia oppugnari, tametsi multa sint ab Ecclesiâ definita, quæ ab omnibus Christianis explicitè, & distincta fide non sunt credita, quia singulis non innotuerunt; quæ tamen fuerunt implicitè credita, in isto universali principio: *Credendum est, quidquid ab Ecclesiâ Catholica proponitur fide divina credendum, & ipsa credit esse à Deo revelatum.* Durhamel *Theol. Cleric. t. 5. de Eccles. lib. i. dissert. 1. Cap. 3. nu. i.*

3 Dicendum. *Extra Ecclesiam Romano-Catholicam non est salus.* Est de fide.

Probatur. Extra veram Christi Ecclesiam nullus salutem assequi potest; sed sola Romano-Catholica est vera Christi Ecclesia; ergo extra Romano-Catholicam salus non est. Majorem recipiunt ipsi etiam Protestantes, & est Augustini de unit. Eccl. cap. 19. *Ad ipsam verò salutem, ait, ac vitam æternam nemo pervenit, nisi qui habet caput Christum; Habere autem caput Christum nemo poterit, nisi, qui in ejus corpore fuerit, quod est Ecclesia.* Epist. 185. ad Bonifacium n. 50. *Ecclesia Catholica sola Corpus est Christi, ejus ille caput est Salvator corporis sui. Extra hoc corpus neminem vivificat Spiritus Sanctus* P. Aug. Matthæucci Controv.

Et infra: *Non habent itaque Spiritum Sanctum qui sunt extra Ecclesiam; Epist. 141. ad Donatistas nu. 5. Quisquis ergo ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum.*

Concordat S. Gregorius lib. 14. moral. cap. 2. *Sancta Universalis Ecclesia prædicat, salvari veraciter, nisi intra se, non posse, asserens, quod omnes, qui extra ipsam sunt, minime salvabuntur.* Estque communis Sanctorum Patrum phrasis, ac Catholicorum sensus; ac est res de fide certa: quoniam de fide certum est, nullum posse salutem obtinere, qui Deo non placeat: Impossibile autem sine fide est placere Deo, ut loquitur Apostolus ad hebr. XI. Fidei verò sincera professio in sola reperitur Christi Ecclesia.

Minor est manifesta, & probatione alia opus non est, cum ex resolutis cap. i. Sola Romano-Catholica sit vera Ecclesia Christi, eique privative quoad hæreticorum sectas convenient legitima veræ Ecclesiæ symbola; atque ita in sola Romano-Catholica salus obtineri potest, & nullus extra ipsam salvatur, aut ad beatitudinem in Cælis pervenit.

4 Hoc totum definitum est in Conciliis generalibus à Romano Pontifice confirmatis. In Lateranensi IV. sub Innocentio III. ut in cap. firmiter de Sum. Trinit. ibi: *Una verò est fidelium Universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur.* In Tridentino sess. 25. cap. 2. de refor. præcipitur esse ab omnibus Christifidelibus præstandam obedientiam Romano Pontifici; qui juxta definita in Florentino, ut in Const. Latentur Eugenii IV. la 17. Bullar. tom. i. in Universo Orbe primatum tenet: est successor B. Petri, & verus Christi Vicarius, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Pater, & Doctor: cui in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi Universalem Ecclesiam à Domino Nostro Jesu Christo plena potestas tradita est. Quocirca sine obedientia ad Romanum

Pontificem nullus salvari potest, Bonifacio VIII. in *extravag. Unam sanctam de majorit. & obedient.* definiente, quod subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ omnino est de necessitate salutis; Ab obedientia autem Romani Pontificis Protestantes recesserunt; eique obedientiam denegant, quotquot extra eam sunt, & salutem consequi non possunt, nisi ad unitatem cum capite accedant.

Protestantes noverint, quod ubi dixerint, se Petro, ejusque Successoribus non esse commissos, fateantur necesse (ait ibi Bonifacius) se de ovibus Christi non esse, dicente Domino in Joanne, unum ovile, & unicum esse Pastorem; adeoque nec de Ecclesia Christi, cum ovile Christi sit Catholica Ecclesia, ut tradit Augustinus tract. 45. in Joan. nu. 5. & suas oves Christus Romano Pontifici gubernandas, & regendas commiserit, illis verbis Joan. ult. *Pasce oves meas*: Et inde extra statum salutis se esse considerent, usquedum extra Ecclesiam cum Romano Pontifice communicantem putrescant.

Dicunt I. Appellatione Ecclesiæ Catholicæ venit collectio omnium Sectarum, quæ Christum confitentur.

5 R. Apertissimus hic error est; nam communis Patrum, & fidelium sensus est, omnes hereticorum, & schismaticorum societates, esse ab Ecclesiæ Catholicæ corpore penitus alienas. Nec ex Patribus aliquis hætenus docuit, aut credidit, Ecclesiam Catholicam, hæreses, & sectas tolerare, & in ejusdem corporis compagem venire. Unde dixit Augustinus de fide, & symbolo cap. 10. *Credimus, & Sanctam Ecclesiam utique Catholicam. Nam & hæretici, & Schismatici Congregationes suas, Ecclesias vocant: sed hæretici de Deo falsa sentiendo, ipsam fidem violant; Schismatici autem suis dissensionibus iniquis à fraterna charitate dissiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus. Quapropter nec hæretici pertinent ad Ecclesiam Catholicam, quæ diligit Deum; nec Schismatici, quoniam diligit proximum. De Symbolo*

ad Cathecumenos *serm. 1. cap. 6. Ipsa est Ecclesia Sancta, Ecclesia una, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica, contra omnes hæreses pugnans; pugnare potest, expugnari non potest. Hæreses omnes de illa exierunt, tanquam sarmenta inutilia de vite præcisa.*

6 Eadem est, & constans omnium Patrum sententia Hæreticos extra Ecclesiam Catholicam esse. Iræneus lib. 3. cap. 63. scribit eos, neque Ecclesiæ, neque Apostolorum, sed suæ sententiæ malæ esse discipulos. Sanctus Cyprianus lib. 1. epist. 6. & 8. Si autem grex unus est, quomodo potest gregi annumerari, qui in numero gregis non est? Item Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesia, & Cathedra super petram Domini fundata; Quibus addit Lactantius lib. 4. cap. 38. Sola igitur Catholica Ecclesia est, quæ verum cultum retinet; hic est fons veritatis; hoc est domicilium veritatis; hoc templum Dei, quod si quis non intraverit, vel, à quo si quis exiverit, à spe vitæ, ac salutis æternæ alienus est; & Joannes XXII. Const. Gloriosam la 3. Bullar. to. 1. §. 15. reprobans errores Fraticellorum duas Ecclesias fingentium, hæc habet: *Una est igitur Sancta, Universalis, Apostolica, atque Romana Ecclesia, extra quam salus esse non potest: quia natura non patitur, ratio non sinit, & Divina Providentia non permittit, ut membrum, quod à totius corporis unitate sejungitur, virtute, quæ à vertice in corpus influit, aliquantulum vegetetur.*

Hinc certissime patet, extra Ecclesiam, quæ Romano Pontifici communicat, salutem non esse; adeoque hæreticos in suis sectis salvari non posse. Quinimò, si quisque salutem obtinere posset in societate, & secta, quæ ab unitate, & obedientia Romani Pontificis esset aliena, frustra esset Ecclesia à Christo sub Romano Pontifice instituta: frustra leges, sacramenta, publicum ministerium dedisset, aut certus Ordo in ea ab ipso fuisset constitutus, quod absque hæresis crimine affirmari non potest.

Dicunt 2. Catholici Romani hæreticos appellant Christianos; hac sanè ratione,

ne, quòd ipsorum Ecclesiæ sint vera membra Ecclesiæ Christi.

7 R. Utique hoc titulo, quod Christum colant, Christiani appellantur; at cum Ecclesiæ à Christo supra petram fundatæ non subdantur, si cum Catholicis conferantur, qui fidem non dimidiatam, sed integram profitentur, & Romano Pontifici subiiciuntur, nec Christiano quidem nomine sunt digni, ut ait Tertullianus. *Hæretici sunt, Christiani esse non possunt. Hinc Lactantius lib. 4. cap. 30. Christiani esse desierunt, qui, Christi nomine ammisso, humana, & externa vocabula induerunt.*

8 Ponderandum, quòd nemo est filius Christi, nisi matrem agnoscat Ecclesiam à Christo fundatam. Huc spectat illud Augustini *Serm. 4. de Symbolo ad Cathecumenos cap. 13. Si quis absque Ecclesia inventus fuerit, alienus erit à numero filiorum; nec habebit Deum Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere matrem. Christus non erexit Ecclesiam, quam moderni Protestantes confingunt, sed Ecclesiam, quæ non litigiosis opinionibus fingitur sed divinis attestationibus comprobatur, ut loquitur Augustinus epist. 185. ad Bonif. nu. 4. Divinis autem oraculis docemur, Ecclesiam à Christo supra Petrum fundandam Matth. 16. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam; eamque super ipsum fundatam Joan. ult. pasce oves meas, pasce agnos meos; cujus ipse Petrus caput extitit, & Magister, estque Romanus Pontifex ipsius Petri successor, ex alibi dicendis. Videntur, quæ diximus c. 1. n. 4. de unitate Ecclesiæ.*

Opponunt I. Societates hæreticorum, & Schismaticorum per sacramentum baptismi filios Christo pariunt, teste Augustino lib. 1. de baptis. contra Donatistas c. 10. Hinc Trident. sess. 7. can. 4. de baptis. definit. baptismum collatum ab hæreticis in forma solita, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, esse verum baptismum. Et inde baptizati ab hæreticis ad Romanam Ecclesiam accedentes, non rebaptizantur: ergo ipsorum Ecclesia est verè mater filiorum, & Sponsa

Christi, ac membrum Ecclesiæ Catholicæ. Quod magis ex hoc evidens est, quòd S. Doctor ibi dicat, filios Christo à Donatistis generari, non ut sunt ab Ecclesia divisi, sed quatenus sunt eum ea conjuncti: Verba S. Doctoris: *quasi verò ex hoc (pars Donati) generet, unde separata est, & non ex hoc, unde conjuncta est; Juncta enim est in uno baptismo*; atque ita societates illæ membra sunt Ecclesiæ.

9 R. Negando antecedens. Etenim, qui extra Ecclesiam Romano-Catholicam ab hæreticis baptizantur, ab ipsamet Ecclesia, eorum ministerio Christo generantur; quæ ancillarum; seu hæresum, sive communionum schismaticorum utero utitur, ut ex divino semine (baptismus dico) filios Christo suo Sponso procreet, ut expresse ibi Augustinus: *Itaque est una Ecclesia, quæ sola Catholica nominatur, & quidquid suum habet in communionibus diversorum à sua unitate separatis, per hoc, quòd suum in eis habet, ipsa utique generat, non illæ; & infra: ergo ipsa generat, & per uterum suum, & per uteros ancillarum, ex eisdem Sacramentis, tanquam ex viri sui semine, & cap. 15. Ecclesia quippe omnes per baptismum parit, sive apud se, idest ex utero suo, sive extra se, de semine viri sui, sive de se, sive de ancilla. In baptismo itaque reperitur semen Christi, qui est Sponsus Ecclesiæ. Societates sive hæreticorum, sive schismaticorum, sunt veluti Ecclesiæ ancillæ; hinc cum baptismum conferunt, in suo veluti utero excipientes Christi semen, non sibi, sed Dominae, hoc est, Ecclesiæ Catholicæ, quæ sola est Christi sponsa, pariunt. Unde quotquot parvuli, recepto ab hæreticis baptismo, apud eos decedentes, salutem consequuntur, non extra Ecclesiam Romanam, sed in ipsa salvantur, cum eadem sibi per ministerium ipsorum eos regeneret. Plura alia vide cont. 2. cap. 4. n. 25.*

10 Neque inferendum, hæreticorum societates esse Ecclesiæ Catholicæ membra, ex quo cum eadem habeant quædam communia; quoniam nec id sufficit, quando

non omnia retineant, & ab obedientia capituli sint alienæ; nec eis ad salutem prodest, quandiu in hæresi, aut schismate remanserint. Audiatur Augustinus enarrat. in psal. 54. n. 19. ad ea verba: *in multis erant mecum*, adversus Donatistas, cæterosque Hetherodoxos exclamans: *Baptismum habebamus utrique, in eo erant mecum: Festa Martyrum celebrabamus, erant ibi mecum: Paschæ solemnitatem frequentabamus, erant ibi mecum, sed non omnino mecum: In Schismate non mecum, in hæresi non mecum. In multis mecum, in paucis non mecum; sed in his paucis, in quibus non mecum, nec eis prosunt multa, in quibus mecum: Et ideo heretici de Ecclesia non sunt, sed extra ipsam, ut dicendum contr. 2. cap. 2. & 3.*

Opponunt 2. Quisque sive Judæus, Paganus, sive hæreticus potest in sua secta Deum, quem agnoscit, ut summum bonum, super omnia amare: Nam potest bonum inferius, & infimum diligere, ergo & summum; ac supremum sibi per intellectum propositum; ergo quisque in sua secta, adeoque extra Ecclesiam Romano-Catholicam, potest salutem consequi. Ponamus, quod Deum sic amet, tunc planè à Deo redamabitur, cum dicat *proverb. 8. Ego diligentes me, diligo*; & inde pro tunc erit Deo amicus, in quo statu potest ad finem usque vitæ perseverare, & in eo decedere, & ita salvari.

11 R. Hoc argumento nihil Novatores adversus Catholicam veritatem reportant. Unum supponunt, eos nimirum Deum super omnia diligere, quod falsum prorsus est; quoniam Deus severè prohibet Idolorum cultum, Judaïsmum, hæresim, ac schismata; qua itaque ratione sustineri potest, eum super omnia Deum diligere, qui contra voluntatem Dei operatur? Fortè amat qui odit? Diligit, qui offendit? Et Deus non dixit *Joannis 14. Si quis diligit me, sermonem meum servabit?*

12 Ex hoc etiam capite Pagani, Judæi, & heretici Deum super omnia amore amabili (quidquid sit de amore naturali) non

diligunt, cum careant fide Catholica, quæ à Romana Ecclesia tenenda proponitur; hæc enim juxta Tridentinum *sess. 6. cap. 8. de justif. est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo; & sine qua ex Augustino in Enchirid. cap. 8. amor salutaris non stat*. Hinc amor ipsorum erga Deum non est supernaturalis; nam iste debet esse à lumine fidei regulatus; quæ regula in memoratis non reperitur; licet enim heretici nonnulla credant, tamen, quia non omnia credunt, quæ credenda proponit Ecclesia Romano-Catholica, eorum fides non est supernaturalis, & divina, sed purè humana, adeoque non sufficiens regula ad amorem supernaturalem, & ut oportet ad salutem, ac ut amore amicabili à Deo redamantur. Hujusmodi enim amor duo exigit, fidem supernaturalem objectum revelatum proponentem, & adjutorium gratiæ ordinis supernaturalis, sine quo nullum opus (aliàs licet bonum in linea naturæ) ad salutem valet. Legatur Trid. *sess. cit. can. de amore naturali erga Deum, sitne possibilis, agit Mauro theol. to. 2. lib. 6. quæst. 46.*

13 Quocirca Sectariorum discursus nos minimè urget, sed eos nos ex Augustino constringimus. Dicit enim *epist. 141. ad popul. factionis Donatiinæ n. 5. Quisquis ergo ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum. Serm. 2. in psal. 88. ad fin. Amemus Dominum Deum nostrum, amemus Ecclesiam ejus; illum sicut Patrem, istam sicut matrem; illum sicut Dominum, hanc sicut Ancillam ejus, quia filii ancillæ ipsi sumus. Nemo dicat: ad Idola quidem vado, arreptitios, & sortilegos consulo, sed tamen Dei Ecclesiam non relinquo; Catholicus sum. Tenens Matrem offendisti Patrem. Alius item dicit: absit à me, non consulo sortilegum, non quero arreptitium, non quero divinationes sacrilegas, non eo ad adoranda Dæmonia, nec servo la-*

pidibus, sed tamen in parte Donati (Lutheri, & Calvini) sum. Quid tibi prodest non offensus Pater, quia offensam vindicas matrem? Quid prodest, si Deum confiteris, Deum honoras, ipsum prædicas, filium ejus agnoscis. & blasphemias Ecclesiam ejus? Tenete ergo, Charissimi, tenete omnes unanimiter Deum Patrem, & Matrem Ecclesiam: Unde, qui in Ecclesia Catholica non est, qui ab ea recessit, tametsi dixerit, Deum super omnia diligere, ipsum minimè amore ad salutem conferente diligit, quoniam matrem offendit, & fide supernaturali est destitutus; ac proinde salutem assequi non potest, nisi Ecclesiam, quæ cum Romano Pontifice communicat, eique paret, & consentit (quæ ex dictis sola ipsa est vera Ecclesia Christi) ingrediatur, vel ad ipsam redeat.

14 Dices: Simpliciores, & rudes adulti, qui apud Protestantes sunt, non recesserunt ab unitate Ecclesiæ Romano-Catholicæ, cum in Ecclesia Lutherana, vel Reformata, sine sua culpa nati, & educati sint; ergo saltem isti extra Romano-Catholicam salvari possunt. Durum enim est, tot homines, qui bona fide amplectuntur sectam aliquam, in qua nati sunt, ab æterna salute excludere.

R. Hæc in patrocinium simplicium allegatur à Protestantibus excusatio; Verum nihil novi afferunt. Simplicibus respondet D. Augustinus *lib. 1. de baptis. cap. 5.* Illi (adulti) qui per ignorantiam ibi (apud hæreticos) baptizantur, arbitantes ipsam esse Ecclesiam Christi in istorum quidem comparatione (qui certò sciunt, esse hæreticam) minùs peccant, sacrilegio tamen schismatis vulnerantur: non ideo non graviter, quod illi gravius. Cum enim dictum est quibusdam: tolerabilius erit sodomis in die judicii, quàm vobis; non ideo dictum est, quia sodomitæ non torquebuntur, sed quia illis gravius torquebuntur. Unde simplices apud eos non eximuntur à sacrilegio schismatis, & divisionis ab Ecclesia vera; quamvis enim ipsi non erexerint Altare contra Altare, & hæretica Conven-

P. Aug. Matthæucci Controv.

ticula, adhuc tamen voluntariè in divisione permanent, & suis prævaricatoribus adhærent. Et hinc non durum judicandum, quòd damnentur, si in ea decedant, sicut damnantur maledici, fures, & homicidæ.

Dices. In eis crimen schismatis ex ignorantia proficiscitur; propter quod heretici positivi nominandi non sunt, sed solum materiales, & negativi, ut DD. communiter, & probatur ex Augustino *Epist. 43. ad Glorium*; ubi *cap. 1.* hæc habet: *Sed, qui sententiam suam, quamvis falsam, atque perversam nulla pertinaci animositate defendunt; & præsertim, quam non audacia præsumptionis suæ pepererunt, sed à seductis, atque in errorem lapsis parentibus acceperunt; quærun autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi.* Ideò possunt sperare salutem, esto illi parti adhæreant, quæ divisa est ab unitate Ecclesiæ, quæ cum Romano Pontifice communicat: eis enim sufficit esse baptizatos, in Christum credere, & bonis operibus operam dare.

15 R. Si ex ignorantia Simples, & indocti errant, ex hoc in eis peccatum minuitur, ut ait ubi supra Augustinus; sed cum in divisione perseverent, & sint hereticorum criminum hæredes, nullus est locus excusationi: In eis enim ignorantia non est invincibilis, sed vincibilis, quia, teste Mauro *cit. lib. 7. q. 126.* Evidens est, solam Ecclesiam Romano-Catholicam esse prudenter credibilem, & credendam, cæterasque sectas prudenter credi non posse; atque ita impossibile moraliter est, ut aliquando dubium ipsorum conscientiam nō pulset, ex Leytam *Synops. de Eccles. milit. discept. 3. sect. 7. n. 285.* Nec cognoscant evidenter, se non posse prudenter quiescere in suis sectis, cum nonnulla rationi deformia contineant, & sciant esse novas, audiantque ex fama constanti, quàm antiqua, quàm longè diffusa sit religio Catholico-Romana, quàm in ea multi floruerint, & floreat gratia sanctitatis, & mi-

raculorum illustres. Et inde debent à Doctoribus non suspectis inquirere, & diligentiam adhibere ad hanc ignorantiam vincendam, ac Deum orare, ut à profana novitate ad antiquam, & immortalem Ecclesiæ Romanæ veritatem revertantur, ut ita erudiantur de statu veræ religionis, & Ecclesiæ. Planè, hac diligentia præmissa, Deo interiùs illuminante, ita penetrabunt motiva religionis Romano-Catholicæ, ut cognoscant evidenter hanc solam prudenter credi posse, & debere; & proinde ignorantia in illis non est invincibilis, nec excusabilis à peccato, si negligentes sint. Vide *contr. 8. cap. ult. n. 39.*

16 Hinc Mauro *ibi n. 41.* concludit paucos esse adultos infideles, hæreticos, aut schismaticos purè materiales, ita ut vivant separati ab Ecclesia Romana, & tamen toto vitæ tempore excusentur à peccato positivo infidelitatis, hæresis, aut schismatis; quoniam si eam diligentiam non adhibeant, & sint negligentes, peccant peccato formalis infidelitatis, hæresis, aut schismatis, *Duabus enim ex causis* (ait Augustinus *in Enchirid. cap. 81.*) *peccamus, aut non videndo, quid facere debeamus, aut non faciendo, quod debere fieri iam videmus; quorum duorum, illud ignorantia malum est, hoc est, infirmitatis. Contra quæ quidem pugnare nos convenit, sed profectò vincimur, nisi divinitus adjuvemur.* Et statim: ille rogandus est, cui dicitur in psalmo: Dominus illuminatio mea, & salus mea, ut illuminatio pellat ignorantiam, salus infirmitatem. Illis negligentibus aptatur illud ejusdem Augustini *lib. 3. de lib. arbitrio cap. 19.* *non tibi deputatur ad culpam, quòd invitatus ignoras, sed quòd negligas quærere, quòd ignoras.* Si verò diligentiam adhibeant, prout debent, à Deo (qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *Joan. 1.* & *Lucae XI.* dixit: *quærite, & invenietis*) illuminantur ita, ut cognoscant evidenter (evidentia morali) solam Religionem Romano-Catholicam posse, ac debere prudenter credi. Ideoque si credunt, jam fiunt Catho-

lici: si non credunt, peccant peccato infidelitatis, & hæresis, ac evadunt formaliter infideles, hæretici, aut Schismatici.

17 Quapropter eis, usque dum voluntariè extra unitatem Ecclesiæ permanferint, baptismus non prodest, ut expressè Augustinus *lib. 2. contr. Crescon. cap. 12.* *Unde meritò creduntur, qui (adulti) extra Ecclesiam baptismum Ecclesiæ, perceperunt, non habere Spiritum Sanctum, nisi cum ipsi Ecclesiæ vinculo pacis per connexionem charitatis adhærescunt.*

18 Frustrà itidem gloriantur de fide in Christum; nam, dum uniuntur parti, quæ à communione Romanæ Ecclesiæ est divisa, facti sunt membra præcisa, nec vera, & viva fide uniuntur capiti Christo, cum non jungantur Ecclesiæ Catholicæ, quæ est corpus Christi, juxta Paulum *ad Colos. 1.* qui apud hæreticos solum secundum nomen invenitur, ut dixit Augustinus *in Enchirid. cap. 5.* *Si diligenter, quæ ad Christum pertinent, cogitentur, nominatenus invenitur Christus apud quoslibet hæreticos, qui se Christianos vocari volunt; re ipsa verò non est apud eos.*

19 Quibus nec sufficit dicere: nos bonis operibus insudamus; eis quippe respondet Augustinus *epist. 208. ad Felician. n. 6.* *Ab ea verò (Ecclesia Catholica) separati, quamdiù contra illam sentiunt, boni esse non possunt, quia etsi aliquos eorum bonos videtur ostendere quasi laudabilis conversatio, malos eos facit ipsa divisio, dicente Domino: qui mecum non est adversum me est, & qui mecum non colligit, spargit.* Maximè, quia fides supernaturalis est principium meriti ex Augustino *epist. 194. ad Sixtum cap. 2.*

20 Ad auctoritatem Augustini allegatam ex *epist. 43. ad Glorium*, dicimus ex sententia S. Augustini non mox inter hæreticos (formales) deputandos, qui à Parentibus hæreticis seducti, si quærant cauta sollicitudine veritatem; quòd non agunt indocti apud Protestantes, licet debeant per dicta *nu. 15.* Sed in pestifera, & sacrilega præcisione voluntariè perseverant, propter

pter quod membra non sunt Ecclesiæ Catholicæ: De qua re redibit sermo *contr. sequenti cap. 3.*

Dices. Simples illi non adhærent parti, quæ sit separata ab Ecclesia Christi, & Catholica, sed solum ab Ecclesia Papistica.

21 R. Protestantes per calumniam, Ecclesiam Papisticam vocant eam, quæ cum Romano Pontifice communicat. Verum hæc sola est verè catholica, cum nulla hæreticorum secta, sed illa solum sit toto Orbe diffusa. Considerandum, quòd, vivente Petro, vera Ecclesia Christi fuit, quæ Petro paruit, & consensit. Hinc Simon Magus, ejusque Sectatores, qui se separarunt ab Ecclesia, quæ Petro consentiebat, & parebat, fuerunt hæretici, & rebelles ab Ecclesia Christi. Petro successit Linus, & Lino vivente, vera Ecclesia fuit, quæ Lino consensit; propter quod Menander, Saturninus, & alii, qui separarunt se ab Ecclesia, quæ Lino consentiebat, fuerunt hæretici, & ab Ecclesia Christi rebelles. Temporibus subsequētibus vera Ecclesia Christi fuit, quæ paruit Cleto, Clementi, cæterisque Romanis Pontificibus successoribus Petri; & inde Marcionitæ, Manichæi, Sabelliani, Ariani, Eutichiani, & similes fuerunt hæretici; & currente sæculo 16. Lutherani, Calvinistæ, cæterique, qui se separarunt ab Ecclesia consentiente, & parente Romanis Pontificibus, successoribus Petri, fuerunt hæretici, & rebelles ab Ecclesia Christi. Ergo Simples inter Protestantes adhærent parti, quæ est à vera Christi, & Catholica Ecclesia separata.

22 Dices. Ab initio Petrus, Linus, Cletus, alique Romani Pontifices manserunt in fide Christi, ideò Ecclesia illis consentiens, fuit vera Ecclesia Christi; consecutis verò temporibus, Romani Pontifices defecerunt à fide Christi, & varios introduxerunt errores; & proinde Ecclesia ipsis consentiens defecit à fide Christi, & periit.

R. Hic non est opus repetere, quæ de indefectibilitate Ecclesiæ diximus *cap. 3.* Sed

considerandum solum, nullum esse hæreticum, qui eo discursu non utatur. Ita Manichæi, Ariani, & quotquot (qui confessione, etiam recentiorum hæreticorum fuerunt hæretici) recesserunt ab Ecclesia consentiente Romanis Pontificibus, futili hoc prætextu, quòd Romani Pontifices cum Ecclesia ipsis consentiente defecissent à fide Christi. Ergo dum Lutherani, & Calvinistæ, omnesque hujus temporis Sectarii id dicunt, idem affirmant, quod illi dixerunt, & sèper omnes hæretici, ac rebelles Ecclesiæ Christi pronuntiabunt. Sicut autem illi adhærebant parti ab Ecclesia Christi separatæ, ita & moderni adherent; consequenter qui eis uniuntur, sunt extra veram Ecclesiam. Videatur Mauro *citatus numer. 8.*

Sed quid dicendum de adulto rudi inter eos nato, & educato, si decedat, priusquam de Romana Ecclesia aliquid audiat, & dubitare incipiat de falsitate propriæ sectæ?

R. In facta hypothesei damnaretur, non propter peccatum hæresis formalis, sed propter alia peccata, juxta doctrinam Augustini *epist. 185. n. 49.* ubi exponens illud *Joan. 15. Si non venissem, & locutus eis non fuisset peccatum non haberent;* ait: *utique non omne peccatum intelligi voluit, quandoquidem pleni erant multis, magnisque peccatis, sed aliquod proprium peccatum, quod si non haberent, possent illis omnia dimitti, quæ habebant, idest, quòd in eum venientem non crediderunt.*

23 Considerandum hic est, I. quòd non admittitur ex Doctoribus ignorantia invincibilis juris naturalis quoad Universalissima principia, ut: *Deus est colendus: bonum est faciendum: malum vitandum: parentes honorandi: quod tibi non vis, alteri ne facias,* & similia, quæ inveniuntur inter præcepta Decalogi; nec quoad aliquas veritates secundarias, quæ ab ipsis principiis non multo labore deducuntur, & quasi evidenter malitia conspiciuntur; licet quoad alias remotiores, & proinde, obscuriores

non denegent; ratio est, quia lex naturæ cordibus nostris est inscripta, dicente Augustino in *psal. 57. n. 1. manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas scripsit: quod tibi non vis fieri, ne facias alteri. Hoc, & antequam lex daretur, nemo ignorare permisus est, ut esset, unde judicarentur, & quibus lex non esset data; Sed ne sibi homines aliquid defuisse quererentur, scriptum est & in tabulis, quod in cordibus non legebant: Non enim scriptum non habebant, sed legere volebant. Quare ignorantia circa tale jus vinci potest, & nemo, nisi sua, & propria culpa, ea laborat: quia scilicet, aliis rebus animum intentum habet, & negotiis huius sæculi est implicatus; unde cæcitas illa est voluntaria, & excusationem non habet.*

24 II. Neq; admittunt ignorantiam juris positivi cum naturali conjunctum. Sic Apostolorum, & martyrum persecutores in legem naturalem peccabant, quod homines innoxios, & divinæ legis argumentis satis munitos interficerent: Et Saulus pariter, quod nimio impetu se viret in discipulos Domini, & obsurdesceret adversus vocem Domini per Prophetas, & Apostolos tot miraculis confirmatam.

25 III. Quod ignorantia invincibilis juris purè positivi conceditur, adeo ut à peccato excusetur, qui de illo nihil audierit; Ideo qui nullam de Christiana religione notitiam habuit, excusationem habet, non de omnibus peccatis, sed de hoc tantum, quod in Christum non crediderit. Du-hamel *to. 2. de actib. humanis dissert. 1. cap. 3. & ubi supra epist. 185. S. Augustinus.*

Hinc in proposita hypothesi, si cætera præcepta, quibus teneretur, exactè servaret, non damnaretur propter materiales errores circa fidei mysteria, sed salvaretur, ut vult Sess. *Scrut. Doctr. cap. 4. art. 6. n. 2.* Si error non esset circa Mysteria de necessitate medii credenda. Sed melius dicendum, quod in casu Deus ex sua bonitate eum illuminaret, ne cum erroribus præcæctis, sed catholica fide instructus, & ita in Ecclesia Catholica decederet.

26 Cæterum videtur Lutheranos, Calvinistas, aliosve hæreticos nullam habere de suæ infidelitatis errore excusationem, ut possint dicere: *non vidimus, non audivimus*; cum illis undique circumfusa sit Catholici luminis abundantia, & copia Doctorum Catholicorum, à quibus, si velent, edocerentur; & Deo pulsante resistunt, & voluntariè in errore obdurescunt.

Opponunt 3. Cathecumeni, si moriantur contriti, contritione perfecta, salvantur, ut DD. Catholici concordant; at Cathecumeni non sunt in Ecclesia Romano-Catholica; Non enim sunt baptizati, & homines fieri membra Christi per baptismum dixit Florentinum in Instructione Armenorum, & Trid. *sess. 14. cap. 2.* decrevit, quod *baptismus est janua, per quam quis ingreditur Ecclesiam.*

Item. Si excommunicatus, etiam denuntiatus, perfectè contritus, ante absolutionem à censura (in casu, quo confessarius haberi non possit) moriatur, salvus erit; Sed excommunicatus denuntiatus non est de Ecclesia, teste Augustino *de unit. Ecclesie cap. ult.* ubi ait: *excommunicari, est invisibiliter præscindi ab Ecclesia*: ergo extra Ecclesiam Romanam salus obtineri potest.

Deinde in schismate, quo ipsa Romana Ecclesia decimoquarto sæculo laboravit (in quo tres, Benedictus XIII. Gregorius XII. & Joannes XXIII. de Pontificatu contendebant) plures ex utraque parte doctrina, & sanctitate floruerunt. Ergo, sicut extra Ecclesiam potest esse vera sanctitas, ita & salus æterna: Schismatici enim ad Ecclesiam non spectant, ut non semel dixit Augustinus. Et nos *contr. 2. cap. 4.* examinabimus.

27 R. Cathecumeni secundum aliquos sunt in Ecclesia inchoativè, sicut fœtus in utero matris dicitur homo, & Novitii sunt Religiosi. Secundum alios sunt de Ecclesia, quantum ad meritum, quatenus per votum, & desiderium baptismi, gratiam, & fidem habent: Unde salutem conse-

quunt-

quuntur non omninò extra Ecclesiam. Boivin. de Eccles. disp. 1. q. 5. dico 4. Garnieri de Eccles. milit. lib. 1. cap. 8. n. 5. & Turrecremata in cap. Nullius 13. q. 2. tradit, hac ratione esse sepeliendos in Ecclesia.

Duo autem sunt advertenda. I. duo esse genera cathecumenorum. Alii enim nullo pacto credunt, sed tantum permittunt se instrui de Religione Christiana; Isti, si moriuntur, non salvantur, quia fidem Catholicam non habent. Alii verò tanquam plenè instructi, & de omnibus articulis fidei edocti, jam credunt; & isti, si moriantur perfectè contriti, salvantur: Ad Ecclesiam enim merito perfectò pertinent: sicut de iis dicitur, qui nondum baptizati martyrium pro fide Christi suscipiunt.

29 II. Quòd esse de Ecclesia tripliciter contingit. I. numero, & merito; qua ratione Fideles baptizati, & iusti sunt de Ecclesia. II. numero tantum, & sic peccatores baptizati, & Fideles sunt de Ecclesia. III. Merito solum; & ita Cathecumeni, si iustificati sunt, ad Ecclesiam pertinent ex merito quodam invisibili; non tamen numerantur, ut partes Ecclesiæ, cum nondum per baptismum Ecclesiæ visibili sint incorporati. Hinc, cum diximus, extra Ecclesiam Romanam non esse salutem, intelligendum semper est quoad eos, qui nullo modo sunt de Ecclesia.

30 Ad 2. Fideles excommunicati denuntiati pariter pro tunc sunt intra Ecclesiam affectu, & desiderio, & ita salvari possunt licet non sint in Ecclesiæ externa communicatione, quod requiritur, ut quis sit in Ecclesia visibili. Vel, ut quidam tradunt apud cit. Boivin. dico 3. sunt tantum extra Ecclesiam in actu secundo, quia privantur suffragiis Ecclesiæ, nempe orationibus publicis, & externa Fidelium communione; re ipsa tamen, & in actu primo per baptismum, fidem in Christum, ac subjectionem ad Romanum Pontificem sunt intra Ecclesiam. Quam sententiam tenendam censeo propter doctrinam Augustini lib. post collat. ad Donatist. cap. 20. n. 28.

ubi: neque à populo Dei separamus, quos, vel degradando, vel excommunicando ad humiliorem pœnitendi locum redigimus; & si tradidantur Sathanæ, hoc intelligendum est, quatenus Sathanas in eos fortius sævit videns eos suffragiis Ecclesiæ destitutos: Vide contr. 2. cap. 4. n. 24.

31 Ad 3. dicendum, pro eo tempore eos, qui erant de obedientia illorum Pontificum, non fuisse formaliter, & culpabiliter, sed solum materialiter, & absque peccato schismaticos. Nullus enim eorum detrectabat obedire Romano Pontifici, sed cum esset dubium, quis eorum esset canonicè electus, & quidam haberent rationes probabiles de electione canonica unius, & alii non minus efficaces pro illa alterius, bona fide, & absque peccato uni illi, & alteri alii adhærebant. Cæterum servabant fraternitatis vinculum per subjectionem ad Ecclesiam, ac animum paratum ad sequendum Papam indubitatum, & certum, quando Concilium generale, vel deponeret illos, & alius eligeretur, qui dubius minimè esset; aut declararet, quis ex illis de Papatu contenditibus legitimus foret, prout in facto contigit; quia postquam in Concilio Constantiensi tres illi Pontifices fuerunt depositi, electus fuit Martinus V. & Schisma cessavit, & à tribus illis Pontificibus Fideles recesserunt, & Martino, ut vero, & legitimo Pontifici paruerunt, ut legitur de S. Vincentio Ferrerio, qui ante electionem Martini, Petrum de Luna, dictum Benedictum XIII. bona fide sequebatur, sed postea ab illo recessit, & Martinum verum Papam, recognovit. Quod cum idem Petrus agere detrectaverit, Schismaticus obiit. De quo latius contr. 8. cap. 6.

Propterea in casu illo Pontificis dubii, Fideles non erant ab Ecclesia separati, sed eidem prompta subjectione uniti, propter quod mutuò mediata communicabant inter se, quod affirmari nequit de iis, qui sunt hæretici, & formaliter schismatici, cum nec corpori Ecclesiæ subiiciantur, nec obe-

obedientiam Romano Pontifici canonicè electo præstent, aut præstare sint parati; immò & ab ipso corpore Ecclesiæ, & à singulis ejus membris se se præscindunt, si-bique Pastores constituunt; in quo statu si decesserint, damnationem, non salutem consequentur.

CAPUT VI.

An Theologia Scholastica sit in Ecclesia Catholica utilis?

SUMMARIUM.

- 1 Hæreticorum errores circa Theologiam Scholasticam.
- 2 Quid, & quotuplex sit Theologia?
- 3 Auctores Theologiæ scholasticæ.
- 4 Theologia scholastica est Ecclesiæ utilis.
- 5 Philosophia Theologo necessaria.
- 6 Probatur ex Patribus.
- 7 Dialectica Theologiæ inutilis non est.
- 8 Probatio ex Patribus.
- 9 Dialectica est peritia disputandi.
- 10 Methodus scholasticæ theologiæ utilis.
- 11 Paulus usus est Dialectica, & n. 16.
- 12 Positiva sine Theologia scholastica non sufficit.
- 13 Munus scholasticæ Theologiæ.
- 14 Utilitas scholasticæ communi Ecclesiæ consensu probata.
- 15 Christus sæpè syllogismis usus est.
- 16 Principia philosophica contraria fidei vitanda.
- 17 Hæreses qualiter ex philosophia, & Dialectica natæ?
- 18 Abusus philosophiæ, & Dialecticæ à Theologis vitandi.
- 19 Patres ipsarum abusum reprehendunt: nullus sincerum usum damnat.
- 20 Quæ secundum substantiam sunt utiles Ecclesiæ.
- 21 Plura in Theologia examinantur Pastoribus, & Doctoribus necessaria.
- 22 Quæstiones, etiam problematicæ utiles.
- 23 Theologis idonea sæpè sunt vocabula,

etiam insolita.

- 24 In Ecclesia in usu semper aliquantulum fuit Theologia scholastica.
- 25 Quæ primariò, & per se Conclusiones deducit ex revelatis.
- 26 Quæ sit Conclusio propriè Theologica?
- 27 An Conclusio Theologica sit de fide?
- 28 Theologi ex auctoritate Patrum discurrunt probabiliter.
- 29 In hæreticis non est Theologia.

Hæretici, Lutherani, & Calvinistæ implacabili odio in Scholasticam Theologiam feruntur, ac scholis, & scholasticis quibuscunque Catholicis calumniari non cessant; egrè enim ferentes, quòd ejusdem præsidio ipsorum fraudes, ac mendacia retundant, contendunt, eam haud esse viro Catholico dignam, ut hinc omnia tenebris impleant, ac faciliùs populos suis nugis seducant; quòd cum obtinere se minimè posse considerent, ad convitia recurrentes, scholasticam subtilitatem, scholasticosque Doctores diris, ac probris aperta injustitia aggrediuntur, & pulsant. Ita Vviclephus, ut ex sess. 8. Concilii Constantiensis dicit: *Universitates, studia, Collegia, Graduationes, & Magisteria in eisdem sunt vana gentilitate introducta, & tantum profunt Ecclesiæ, sicut diabolus.* Lutherus lib. 2. de abroganda missa privata, scholasticam Theologiam vocat inanem fallaciam. Melancthon *Apologia contra Parisienses* eam appellat prophanam Theologiam, quæ Evangelium obscuravit, & extinxit fidem. Calvinus lib. 3. instit. cap. 4. cap. 9. loquens de Universitatibus, inquit, *Papistas habere publicos idololatriæ conventus, & impietatis scholas.* Kemnitius eam vocitat negotium perambulans in tenebris. Bucerus de Angelico frequenter pronuntiabat: *tolle Thomam, & dissipabo Ecclesiam;* & de Doctore subtili refert Sanderus apud Sessam *Scrut. Doctrin. cap. 3. art. 16. n. 5.* quòd hæretici in Anglia sub Eduardo VI. Enrici VIII. Successore, flammis tradiderunt Lombardi, Aquinatis, Scoti, cæterorumque doctissimi-

Ætissimorum scholasticorum volumina, & libros; & hoc appellabant funus, & exequias Scoti, ac Scotistarum ut ibi Sande-
rus. *De anno 1520.* Hæretici Vvitember-
genses inclusos in feretro libros Theologiæ
Scholasticæ ad mediam Urbis plateam de-
tulerunt, & sequentibus ministris, ac of-
ficiis mortuorum ludibrio canentibus,
publico rogo tradiderunt; fortè inde spe-
rantes, nullum deinde in Ecclesia Catho-
lica præsidium, Scholasticæ Theologiæ ar-
te, in die prælii sibi cum Catholicis certò
futurum. De qua re Annatus *apparat. ad
Theol. posit. lib. 1. art. 2.* Boivin. *Theol. p. 1. q. 3.
prologi conc. 3.*

Hac autem ratione hostes fidei Theolo-
giam scholasticam oppugnant, quòd à phi-
losophia, & dialectica aliquid subsidii re-
cipiat. Verùm, quas artes indignas judi-
cant commercio Theologiæ, eas ipsi ma-
ximè in auxilium evocant; dum pro de-
cretis suis, quæ mera esse Dei responsa
volunt, certamen suscipiunt, ut inde ma-
læ, ac deploratæ causæ præsidium aliquod
comparent: Quæ enim falsa, & propter
novitatem suspecta est opinio, ea magno
artificio, & calliditate opus habet, ut er-
ror furtim inter homines serpat, ut per Pe-
tavium *to. 1. Theolog. dogm. prolegomen c. 6. n. 7.*
Quas fallacias ipsi hæretici non adhibent
ad Christianam, & Catholicam fidem e-
vertendam? Ipsi principiis dialecticæ ad
circumveniendos rudes, nugæque pro-
prias evulgandas abutuntur.

2 Resolutioni præmittitur, quòd hic
appellatione Theologiæ venit quædam ex
principiis revelatis, & fide divina creditis
conclusiva, & discursiva scientia ad alias
veritates indagandas, & mysteria fidei ex-
plicanda, ac confirmanda; soletque di-
vidi in *positivam*, & *scholasticam*. *Positiva*
dicitur, quæ quasi oratorio stylo assumit
principia, quæ non probantur, sed, vel
creduntur, & supponuntur, ut sunt res-
pectivè. *Divina Scriptura, Traditiones Do-
minicæ, & Apostolicæ, Decreta Pontificum,
Definitiones Conciliorum, & Patrum doctri-*

na: Ex illis discurrendo primarias conclu-
siones infert, & incumbit in accurata ex-
plicatione divinæ Scripturæ, eruendo le-
gitimo ejusdem sensu, & maximè littera-
li, ut scribit Esparza *to. 1. curs. Theol. in pro-
mio art. 2. tit. discurs. Theol.*

Scholastica (sic hodie dicta, quòd in scho-
listradatur) idem præstat, quòd positiva,
diverso tamen modo quatenus à Scholæ
Magistris certa, ac majori cum methodo
in distinctiones, quæstiones, articulos,
Conclusiones, probationes, objectiones
digesta, ac breviori probandi stylo ad ar-
tis Syllogisticæ, & dialecticæ regulas ma-
gis accommodato, subtilius, & distin-
ctius conclusiones, etiam remotas ex eis-
dem principiis, Scripturæ, Traditioni-
bus, aliisque enumeratis deducit; & in-
terdum per accidens extraneis confirmat
argumentis, & rationibus, ut sic facilius
iis, qui foris sunt, Catholicam fidem per-
suadeat, fallacias dissolvat, & omni po-
scenti de ea, quæ in nobis est fides, ratio-
nem reddat. Boivin. *q. 2.* Du-hamel *Theo-
logia cleric. to. 1. prolegomen. tit. de divis. Theo-
logiæ.*

Quare Positiva, & Scholastica essentia-
liter non differunt; nam idem habent ob-
jectum, nempe Deum, ac eadem per se
principia. Est solum inter eas accidenta-
lis differentia procedens ex diversitate
Methodi, cum scholastica non fuso stylo
tradatur, sed contracto rem probet, ra-
tiorinationes more dialectico adhibeat,
quæ fortiter inclinant intellectum, ac con-
vincunt ad res credendas, non negandas:
Non quòd res fidei rationibus naturalibus
probari possint, sed, vel quia tales com-
parationes producuntur, vel instantiæ
contradictentium deciduntur, ut contra
rationem fidem non esse appareat, licet
supra rationem existat.

Theologia iterum dividitur in *moralem*,
Polemicam, seu *dogmaticam*, vel *Theoreti-
cam*, & *Mysticam*, seu *Asceticam*, vel *affe-
ctivam*. *Moralis* est, quæ mores ad fidei
Christianæ regulam ordinat. *Dogmatica*,
quæ

quæ fidei dogmata, & myſteria Fidelibus exponit, & contra infideles defendit. *Myſtica*, quæ affectus in Deum dirigit, & movet.

Primus, qui ſacram *Theologiam* ad dialecticas diſputationes, & ſcholæſtica argumenta aliquantisper aptaverit, ex Boyvin. cit. fertur fuiſſe Clemens Alexandrinus Origenis Magiſter circa annum 731. Joannes Damascenus apud Græcos omnium primus *Theologiam* in certum ordinem redegerat, quatuor libris comprehenſam, quos de fide Orthodoxa inſcripſit. Deinde anno 1145. augmentum recepit à Petro Lombardo, Patria Novarien. Epifcopo Pariſienſi; quam quatuor itidem libris digeſſit, quos ſententiarum titulo donavit, ipſeque dictus Magiſter ſententiarum, ex quo Latinorum Patrum, & maximè Auguſtini in unum ſententias collegerit. Quem ſubinde ſecuti ſunt D. Thomas, D. Bonaventura, Alenſis, Scotus, Henricus, Ægidius, cæterique Doctores ſcholæſtici, qui plenius rem ipſam in ſcholis pertractarunt; Ideò

4 Dicendum: *Theologia ſcholæſtica*, ut de præſenti in ſcholis traditur: eſt *Eccleſiæ Catholice maximè utilis, & non nociva, & ſuperflua*. Contra hæreticos Catholici communiter.

Probat. Ideò Scholæſtica *Theologia* nociva potiùs, & ſuperflua, quàm utilis Eccleſiæ cenſeretur, quia philoſophiæ, & dialecticæ uſum complectitur, ac methodum ſervat, ad quam Petrus Lombardus, D. Thomas, Scotus, & cæteri ſcholæſtici Doctores eam reduxerunt, in diſtinctiones nimirum, quæſtiones, articulos, conſuſiones, probationes, objectiones, & ſimilia, ut contra eam uno ore Proteſtantes clamant. At nec uno, vel altero titulo inutilis eſt dicenda, ſed maximè Eccleſiæ perutilis, & tanti commodi, ut moraliter neceſſaria dici poſſit; quod ſic per partes oſtenditur.

5 Nam philoſophia plurimum notitiam Theologo ſuppeditat, maximè ad revin-

cendos hæreticos neceſſariam. Explicat quid ſit *proceſſio*, *generatio*, *perſona*, *hypothæſis*, *eſſentia*, *relatio*, *libertas*, *principium*, & ſimilia; ſine quorum limata, & exquisita notione doctrina Catholica contra fidei hoſtes propugnari minimè poteſt. Quis Sabellianos, Arianos, Macedonianos: Quis Neſtorium, Eutichem: quis Lutheranos, Calviniſtas, ſimiliſve furfuris viros perdomaſſet niſi iſdem in diſputationibus probè verſatus, & reſpectivè ſimilium terminorum peritia ſufficientiſſimè inſtructus? Hinc patet præſidium à philoſophia *Theologiam* recipere. Neque hac parte inutilis eſt, quòd hæc ſibi in adiutorium illam depoſcat, ejuſdemque principiis utatur ad hoſtes Eccleſiæ oppugnandos, ipſorumque evertenda lophiſmata; Sed maximè utilis in fructum haud mediocrem ordinata eſt dicenda.

6 Quod olim dixerat Clemens Alexandrinus *lib. 1. ſtromat.* ubi: *philoſophiam*, ait, *ante Domini adventum*, Græcis ad juſtitiam fuiſſe neceſſariam, nunc autem ad religioſam pietatem utilem eſſe, eò quòd prævia eruditio ſit iis, qui fidei per demonſtrationem fructum colligunt. Et paucis interjectis: *liberales artes*, aſſerit, ad *philoſophiam* conferre, tanquam ipſarum Dominam; Ita etiam *philoſophiam* ipſam ad *Sapientiam* comparandam conducere; & *lib. 6.* Sapientem, ſeu Theologum, quomodo ſe gerere debeat, inſtruit; ut, cum primariò circa divinarum rerum ſcientiam occupetur, ex conſequenti tamen, ac veluti acceſſionis loco, in iis verſetur, quæ ad exercendos præparare poſſunt; tum ex unaquaque diſciplina, quod ad veritatem conducibile ſit, accipiat, apud Petav. d. loco cap. 4. n. 2. & 3.

Hinc Auguſtinus uſum philoſophiæ Chriſtiano Theologo commendat *lib. 4. de doctrina Chriſti cap. 4.* ubi: *Philoſophi autem*, qui vocantur, ſi qua fortè vera, & fidei noſtræ accommodata dixerunt, maximè Platonici, non ſolùm formidanda non ſunt, ſed ab eis etiam, tanquam iniuſtis poſſeſſoribus in uſum noſtrum vindicanda.

Propter quod inutilis, qua parte philosophiam scholastica Theologia importat, minimè notanda venit.

7 Dialectica pariter Theologiæ inutilis neutiquam existit, sed potius frugiferam reddit; Quippe Dialecticæ officium erga disciplinam sapientiæ, est eam subtilibus, sincerisque discurrendi regulis tutam ab adversariorum vexatione, & soliditate securam efficere. Licet enim ad repellendos, reluctandosque hæreticos divinis Scripturis, Traditionibus, & definitionibus Ecclesiæ, ut propriis principiis utatur, discurratque, maximèque in istis vim reponat, tamen non illis uti, nec ea adversus ipsos tractare scienter arma poterit, si sit dialecticæ rudis, à qua regulæ definiendi, ratiocinandi, aptatèque disputandi procedunt. Hinc, ipsa præeunte, & monstrante, cognoscit, quemadmodum illorum artes, & fallaciæ infirmandæ sint, ac falsa argumenta dissolvenda. Nititur planè Theologia fidei, tanquā principio, & veritatis fundamento; sed huic ratiocinando, & unum ex alio colligendo auxilium dialectica præbet. Cujus est, quid ex quoque consequens sit, & connexionem videre, repugnantia separare, copulata jungere, dividere, definire, ratiocinari, & viam tam docendi, quam discendi sine errore præscribere; quæ omnia certa, & necessaria sunt instrumenta doctrinæ, quibus destituti in varios incidunt errores.

8 Unde idem Clemens *lib. 6.* dixit: *Seipimentum est dialectica, ut ne à sophistis veritas proculcetur.* Basiliius *ad cap. 1. Isaia:* *Facultas, inquit, Dialecticæ muri instar est dogmatibus, quod ea non sinit facile diripi, & quorumlibet incursioni patere;* & Arnobius *in conflictu cum Serapione* obiicienti heretico, *Cesset ars Dialectica,* respondit: *Ars Dialectica in rebus obscuris ingreditur, ut videatur esse verum, quod verum est.* Quoniam, ut loquitur Cassianus *lib. 1. de Incar. cap. 6.* *rationi non obest sermo rationis, & semper veritas ventilata plus rutilat; meliusque est*

errantes disputationis curatione corrigi, quam censura severitate damnari.

9 Prodest Theologiæ dialectica, teste Augustino, qui ubi supra *de Doctr. Christi cap. 31.* hæc habet: *Disputationis disciplina ad omnia genera questionum, quæ in litteris Sanctis sunt, penetranda, & dissolvenda plurimum valet; tantum ibi cavenda est libido rixandi, & puerilis quædam ostentatio decipiendi adversarium;* Nec culpandus est Theologus Christianus propter Dialecticæ usum ut idem Augustinus aperit *lib. 1. contr. Crescon. cap. 13.* cui Dialecticam obiicienti respondet: *Quid est aliud Dialectica, quam peritia disputandi? Quod ideo aperiendum putavi, quia etiam ipsam mihi obiicere voluisti, quasi Christiana non congruat veritati, & ideo me Doctores vestri volunt hominem dialecticum merito fugiendum potius, & cavendum, quam refellendum, revincendumque censuris.... tu autem in me dialecticam criminatus es, quod falleres imperitos, illosque laudares, qui disputando mecum congregari noluerant;* Quænam verò ab illa facultate discantur, exponit *lib. 3. contra Academicos cap. 13.* & *lib. cit. de Doctr. Christi. cap. 29.* dicit eam valere ad *enigmata scripturarum solvenda;* *Lib. verò alleg. contr. Cresconium cap. 20.* resolvit: *Hanc artem, quam dialecticam vocant, quæ nihil aliud docet, quam consequentia demonstrare; seu vera veris, seu falsa falsis, nunquam doctrina Christiana formidat.*

10 Ea itidem parte, qua scholastica Theologia methodū enuntiatam comprehendit, Ecclesiæ non inutilis, & superflua, sed utilis est: Disputans enim Theologus de essentia, de existentia, de causis, de relationibus, de proprietatibus, & similibus, confusionem, & æquivocationem tollit, & rei controversæ veritatem ostendit; ac repugnantium objectis respondens testatur fidei mysteria non contra rationem esse, licet supra rationem ea admiremur.

Confirmat priora praxis Patrum, qui adversus Ecclesiæ hostes in exponendis, aut defendendis fidei dogmatibus philosophia & dialectica usi sunt; philosophia quidem, quo-

quoniam ex significato, quod de generatione philosophia tradit, concluderunt contra Arianos Verbum esse Patri æterno consubstantialia; hoc nimirum argumento, in quo major propositio est merè philosophica: quod secundum substantiam ab alio generatur, ejusdem est cum generante substantiæ. Atqui ex Scripturis Verbum à Patre generatur; ergo Verbum est ejusdem cum Patre substantiæ. Dialecticæ etiam, quoniam ex vero verum colligentes, Spiritum Sanctum, etiam à Filio procedere, negantibus Græcis, probarunt, hoc etiam discursu, in quo utraque præmissa ex Sanctis Scripturis accipitur: Filius ideò, quia accipere, & audire à Patre legitur, à Patre procedit; Sed Spiritus Sanctus in iisdem scripturis à filio accipere dicitur, & audire: ergo procedit à Filio. Ita Patres in Concilio Florentino ex regulis dialecticis contra Græcos intricata, & captiosa eorum argumenta enodaverunt, quibus processionem Spiritus Sancti à Filio oppugnabant.

Dicunt: Apostoli in tradendis sacris scripturis eas facultates non adhibuerunt; ergo inutiles sunt theologis.

11 R. Hæc est instantia iis familiaris, qui theologos Christianos eas doctrinas dedecere concludunt. At objecto idem occurrit Clemens lib. 1. Strom. Verum, ait, prophetici, ac dicentis Spiritus sensus, qui obscurè loquitur, propterea quod non omnium est intelligens auditus, artificiosas ad perspicuitatem disciplinas exigit, & eodem lib. est, inquit, per se ipsa perfecta, & nullius indigens doctrina Salvatoris, utpote facultas, & Sapientia Dei. Porro Græca philosophia ad eam accedens, non potentior facit veritatem, sed sophisticam adversus eam impressionem imbecilem reddens propulsansque dolosas contra veritatem insidias, congruens vineæ sepimentum, & vallum dicitur. Quo circa ad hoc philosophia, & dialectica in theologo exiguntur, ut fidei veritatem ab oppugnatoribus defendant, & ab ipsorum fallaciis præservent.

Ceterum Augustinus lib. cit. contr. Crescon.

cap. 14. Paulum Dialectica esse usum recenset. Præmissis enim, quod dialectica, latine disputatoria vocetur, & Dialecticus disputator, subdit: habes in hoc eodem testimonio, quod de actibus Apostolorum commemoravi, de ipso Paulo ita positum; Disputabat igitur Judæis in synagoga, & gentibus, & colentibus in foro. Cap. 17. narrat Christum regulis dialecticæ respondisse Judæis, concluditque cap. 18. Si autem Christum dixeris Dialecticum, laudabis dialecticam, quam mihi pro crimine objeceris.

Dicunt: Theologo sufficit positiva sine scholastica Theologia.

12 Contra. Eo ferè modo sat est positiva theologo absque scholastica, quo militi sufficiunt arma, sine bellandi peritia. Arma quidem tam offensiva, quam defensiva ex Scriptura, Traditionibus, Ecclesiæ auctoritate, ac Patrum doctrinis deprompta ministrat Theologo positiva; at scholastica Theologi manus docet ad prælium, & digitos ejus dirigit ad bellum, docens versutias sermonum agnoscere, argumenta dissolvere, arguere, rectè discurrere, ac rationem omni poscenti reddere, instruensque regulis connexionum, quid sit consequens, quid non consequens; quid repugnans, ut idem Augustinus loquitur c. 34. d. lib. de doctr. Christi. Sed militi non sufficiunt arma, sine bellandi peritia; Etenim miles rudis, & ad bellandum imperitus, licet omni armorum genere munitus, ad primum sæpè cedit, & cadit hostis aggressum. Ergo nec Theologo sufficit sine scholastica Theologia positiva; variosque ut plurimum in errores offendet, quantumvis positivæ armis munitus, si scholastica non dirigatur, ejusque non sit regulis instructus; sicut alii imperiti non pauci, qui fallaciis pressi, ac poscentibus rationem reddere ignorantes circa fidem naufragaverunt 1. ad Timoth. 1. erraverunt ab utero, & locuti sunt falsa psal. 57. Et inde patet, quanti commodi sit Ecclesiæ, & Religioni defendendæ scholastica Theologia.

13 Quod totum, summaque ipsius utilitas

litas comprobatur muneribus, & officiis in commodum Ecclesiæ directis, quæ ipsa præstat. I. Fidem ipsa, saltem dispositivè gignit in adultis, explicando sacram Scripturam, & proponendo mysteria revelata; *quoniam fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. II. Fides per eam nutritur, quippe per discursum theologicum apparet, quæ ex revelatis rectè concludantur. III. Fidem ipsa defendit, dum argumenta ex adverso dissolvit, tum, quæ hæreticorum, & Judæorum urget insania, quibus Novum, & Vetus Testamentum opponit; tum ea Paganorum, & Athæorum, contra quos ad philosophiam naturalem descendere cogitur (cùm nec Scripturas, nec Traditiones illi percipiant) ut inde contra rationem fidem non esse concludant. IV. Fidem roborat, quatenus Scholastici Theologi ad fidei veritates probandas, verbo Dei scripto, addunt Traditiones, Decreta Pontificum, & Conciliorum definitiones; Et dum historiam Ecclesiasticam evolvunt, adhibent libros, & Commentaria veterum Patrum, ac adducunt comparationes, & similitudines, quibus credenda elucidant, ut imbecillium, & fluctuantium fides magis roboretur. Proinde scholasticæ Theologiæ elogium aptavit Augustinus *lib. 14. de Trinit. cap. 1. ut sit id, quo fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, & roboratur*. Fides itaque debet primò in mente Christianorum generari; Secundò nutriri, aliàs sine alimento citius periret; Tertiò defensione eget ne fallacibus hæreticorum argumentis obruatur, & roborari tandem oportet, ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, ut inquit Apostolus *ad Ephes. 4.* quæ omnia cùm à scholastica deriventur, ejusdem utilitas, moralisque necessitas est manifesta.

Nec ideò negligenda est, quòd maximis philosophicis, ac regulis dialecticis jungatur, propter quas in eam, & quidem stultè, mussitant hæretici, quin potius

studio, & labore conquirenda; Siquidem juxta monitum Joannis Damasceni *Dial. cap. 1. Omnis artifex aliquibus instrumentis opus habet ad operum suorum effectum*. Porro decet Regiam ancillarum quarundam uti ministerio. Accipiamus igitur doctrinas istas, *tanquam veritatis famulas, & impietatem, quæ tyrannico Dominatu sibi eas usurpaverat, procul amandemus; neque bono malè utamur, nec ad circumveniendos simpliciores convertamus artem illam disputandi; ac tametsi neutiquam variis ipsis sophisticis inventis veritas opus habeat, nihilominus ad evertendos malos illos pugnatores, & ad falso nomine appellatam istam refellendam scientiam, illis utemur*. Apud D. Petavium *cap. 4. nu. ult.*

14 Efficax recurrit argumentum utilitatis, quam affert theologia scholastica, ex quo ejusdem sit usus communi Ecclesiæ consensu probatus: quam tot Locorum Universitates, & Collegia commendant: Romani Pontifices celebrant. Urbanus IV. *in Extravag. Laudabilis Deus*, Summam Theologicam D. Thomæ legendam in scholis disposuit. Innocentius IV. Alexandro Alensi præcepit, ut Summam ederet Theologiæ apud *Boivin. loc. cit.* Concilium Lateranense II. sub Innocentio III. ut *in cap. damnamus de Sum. Trinit. & fid. Cathol. repro-* bavit tractatum ab Abbate Joachimo editum contra Petrum Lombardum Scholasticæ Theologiæ Compilatorem. Sacra Cong. Conc. ad sess. 5. Trident. declarat eos satisfacere declarationi Concilii præcipientis lectionem Sacræ Scripturæ, qui docent Theologiam Scholasticam, adeò ut alteram legere sufficiat, ut refert Fagnan. *in 5. ad cap. quia nonnullis num. 31. de Magistr.* Et Clemens V. in Concilio Viennensi, asserentibus nonnullis, per baptismum culpam originalem parvulis remitti, sed gratiam non conferri, concordantibus Theologis, quòd & culpa eisdem in baptismo remittitur, & virtutes, ac gratia infunduntur quoad habitum, *opinionem secundam tanquam probabiliorum, & dictis Sanctorum, ac Doctorum modernorum Theologiæ magis*

consonam, & concordem, sacro approbante Concilio, duxit eligendam, ut in Clement. de Sum. Trinit. & fid. Cathol.

Quam quidem summopere comprobatur usus Ecclesiæ, quæ ad Concilia generalia profundiores, subtilioresque Theologos advocare solet, ut, ipsis quæstiones propositas appositè ventilantibus, & maturè examinantibus, definienda definiantur, & reiicienda reiiciantur: Quæ pariformiter est praxis Summorum Pontificum, cum extra Concilia, dubia circa fidem, & mores ad Sanctam Sedem reportata decidunt prout legendum respectivè relinquo in Constitutione Innoc. X. Cum occasione, edita contra quinque propositiones Jansenii relata in Const. ad Sanctam Alex. VII. la 28. Bullar. to. 5. in litteris Innoc. XI. quibus errores Molinistarum 28. Augusti 1687. proscriptis: in Const. Innoc. XII. Cum aliis 12. Martii 1699. adversus propositiones Archiepiscopi Cameracen. & sæpè alibi.

Opponunt I. A Christo jubemur *Scrutari scripturas*. Joan. 5. & à Paulo ad Colossen. 2. instruimur: *Videte, ne quis vos seducat per philosophiam, & inanem fallaciam*; ergo non est Ecclesiæ utilis scholastica Theologia, quæ principiis philosophicis, & dialecticis regulis utitur: Siquidem utile Ecclesiæ neutiquam censendum, quod in sacris Scripturis improbat.

R. Posita illa Salvatoris sententia: *Scrutimini scripturas*, non sunt à Theologia penitus excludendi Syllogismi, & argumentationes; Manifestum est enim, eum, qui scripturas perscrutatur, etiam argumentando legere: Siquidem scrutari, diligentem inquisitionem importat. Ea verba fuerunt dicta Judæis à Christo, ad examen scripturarum missis, ut ex eis recognoscerent adimpleta esse signa, quæ ipsius adventum præmonstrabant.

15 Quinimò ex hoc, quod Christus ad scripturas nos dirigat, instructos nos, vult, eum non rarò syllogismis, & argumentatione usum esse: Etenim Matth. 22. probans suam Divinitatem, & se Dei, & non

David tantum filium esse, sic concludit: Si ergo David vocat eum (hoc est Christum) Dominum, quomodo filius eius est? & Lucæ XI. ad probandum suum adventum, ait: Si in digito Dei eiicio Dæmonia, profectò ergo in vos pervenit Regnum Dei, & Messia, toties à Prophetis promissum, & d. cap. 22. Matth. ut probet à Judæis esse tributum Cæsari solvendum, ita discurret: Ostendite mihi numisma census; at illi obtulerunt ei denarium, & ait illis Iesus: Cujus est imago hæc, & superscriptio? Dicunt ei: Cæsaris: Tunc ait illis: reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Contra Sadducæos ibi probat immortalitatem animæ, & carnis resurrectionem, & ex hoc infert: ergo cum Deus Abraham Isaac, & Jacob, & non est Deus mortuorum, sed viventium; & alia huiusmodi, quæ in sermonibus Christi occurrunt. Proindeque non est in Theologo reprehendenda ars syllogistica, & Theologia argumentativa.

16 Ad illud Pauli. Ibi Apostolus unà cum Colossensibus nos omnes monet, non ut à vera philosophia temperemus, sed ab ea caveamus, qua homines à vera in Christum fide, retrahuntur; & propterea subiecit: Secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum; prout etiam August. notavit lib. 1. de moribus Eccles. cap. 21. Nonnulli enim quædam axiomata assumunt, ut fidem nostram rudioribus irrationabilem reddant; ita ad improbandam Angelorum, & animæ rationalis creationem producunt illud: à privatione ad habitum non est regressus; & ad oppugnandum Sacramentum Eucharistiæ: accidentis esse est inesse, & similia, quæ à philosopho gentili omnia juxta naturalem imbecillitatem metienti disputationibus inferuntur.

Hujus generis argumenta Paulus reprobabat, non verò, quæ fidem non evacuant, sed potius ad eam corroborandam sunt idonea. Ita ipse multoties argumenta philosophica in usum habuit. 1. ad Corinth. 12. ut probet, non omnes in corpore mystico,

Ec-

Ecclesiæ Doctores, & Pastores esse debere, hacutitur philosophica ratione: *Sicut enim corpus nostrum unum est, & membra habet multa. Si totum corpus esset oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? ad Roman. 9.* Quærentibus cur Deus specialiter aliquos prædestinet, & non alios, respondens ait: *An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?* Et sæpè alibi naturalibus similitudinibus, & discursu adversus hostes fidei utitur; Ergo Theologo Catholico nec philosophiæ, aut Dialecticæ usus obiciendus est; & opponens repellendus doctrina Augustini, qui Cresconio eundem derisorie dialecticum vocanti, respondit, ubi *supr. cap. 14. Cave, ne cuiquam dialecticam objeceris pro crimine, qua usos Apostolos confiteris.*

Opponunt 2. Patres semper declamarunt contra philosophiam, & dialecticam, & ex illis omnes ferme hæreses prodiisse tradidere. Tertullianus *lib. de anima cap. 3.* appellat philosophos, hæreticorum Patriarchas. Ambrosius *in psal. 18. Nihil nobis, ait, cum philosophia, ne fidem nostram per elementa mundi huius traducat à vero; ne quis assertionem nostram per philosophiam deprædetur.* Et S. Bernardus: *philosophorum ventosa loquacitas, non bonus imber est, qui sterilitatem magis intulit terris, quàm fertilitatem.* Idem est certum de dialectica: De Ario enim (qui, ut Socrates *lib. 1. cap. 5.* ait: *fuit dialectica loquacitate, & astutia præditus*) Sozomenus *lib. 1. cap. 15.* narrat: *Cùm accerrimus dialecticus esset, atque istiusmodi disciplinis imbutus, in absurdos sermones dilapsus est.* Sequitur Gregorius Nazianzenus *orat. 26. Qui in Ecclesiam irrepsisse dolet, captiones sophisticas, ac prævum artificium Aristotelicæ artis, & huius generis alia, velut Ægyptiacas quasdam plagas.* Apud Petavium ubi *supr. cap. 3.* Similia passim afferunt cæteri Patres, quos longius esset retexere; qui proinde Theologiam Scholasticam reprobant, quia illis facultatibus utitur.

17 R. Distinguendo antecedens. Patres P. Aug. Matthæucci Controv.

tradidere omnes ferè hæreses ex philosophia, & dialectica prodiisse *per se*, nego: prodiisse *per accidens* conc. ant. Philosophia *per accidens*, seu ex quorundam hominum iniquitate, & malitia hæreses peperit, quatenus ejus principiis usi sunt, ut impugnarent principia fidei; vel, quia contenderunt, nihil credi debere, quod ratione naturali, ac argumentorum vi probari non posset; atque ita, vel argumentorum subtilitate, aut evidentia demonstrationis movebantur ad assensum. In quo reprehenduntur ab Augustino *serm. 242. 3. in diebus paschalibus cap. 1. in homine carnali*, inquit, *tota regula intelligendi est consuetudo cernendi; quod solent videre, credunt, quod non solent, non credunt.*

Non ita Theologi utuntur philosophia, non ipsam magistram credendi constituunt, non ducem habent, nec à naturali lumine rerum credendarum rationem repetunt, sed auctoritate Dei revelantis ab Ecclesia proposita ad credendum moventur: fide verò supposita, philosophicis argumentis per accidens utuntur ad fidem tuendam, illustrandam, vel persuadendam; tum, dum contra Athæos (qui nulla alia forma, quàm discursu naturali convinci possunt) sæpè pugnandi fertur occasio, & Dei existentiam probandi; tum dum Theologos provocant hæretici fidem nostram philosophicis principiis impugnantes; tunc enim non mirum, si ut philosophica ipsorum diluant argumenta, ad philosophicos discursus recurrant. Ita dum Sectarii contra Catholicos ex philosophia argumentantur, & probare conantur, v.g. *unum corpus non potest esse in pluribus locis: plura corpora non possunt se invicem penetrare; accidens non potest esse sine subiecto, & similia*, tunc Catholici coguntur obiter, & per accidens attingere philosophiam, & ex eodem armamentario tela desumere, ut hæreticorum fraudes, ac sophismata enodent, & veritatem elucident. Dolendum sanè, si Catholicis ex eo ad fidem propugnandam accipere non liceret, dum illi

E

ad

ad eam oppugnandam aperta pertinacia philosophia abutuntur.

18 Abusus itaque philosophiæ reprobatur, non verò ipsius usus, ut optimè dixit Petavius *cit. cap. 4. nu. 15*. Servandus proinde scholasticæ Theologiæ usus, vitandus abusus (non enim propter bonarum rerum abusum legitimo calumniandum est usui) qua sanctè contra hæreticos Theologi utuntur pro fide, & Ecclesia. Qui eos debent philosophos vitare, quos Scriptura proponit, ut ait Augustinus *lib. 1. de ordine cap. 11. Divinæ Scripturæ non omnino philosophos, sed philosophos huius mundi evitandos, atque irridendos esse præcipiunt*.

Pariter non legitimus dialecticæ usus à Catholicorum scholis est amandandus, sed abusus deferendus. Quam hæretici ad Christianam, & Catholicam fidem everrendam, ac circumveniendos simplices; rudesque non semel fallaci ratiocinatione adhibuerunt, & inde ipsorum fraude, & malitia nonnullæ hæreses prodierunt. Verum, quam Scholastici scholasticæ Theologiæ præsidio hæresim non debellarunt? & adhuc non debellant, legitimè dialectica utentes ad perplexos ipsorum nodos, laqueosque implicatos, fallacias, & sophismata dissolvenda? Principiis sanè revelatis, Decretis Pontificum, Conciliorum definitionibus, ac Patrum auctoritatibus, tanquā *per se* propriis Theologia innititur, & *per accidens* argumentationibus utitur, ut quidquid ex revelatis sequatur, ac ex vero verum consequens sit, recognoscat, ut ex Augustino ubi supra *n. 9. contra Cresconium*.

19 Hinc Patres in objectione producti cum cæteris *n. 6. & 7.* laudatis conciliantur; quòd allegati in argumento abusum philosophiæ, & dialecticæ rejecerint, ac argumenta, & humana ratiocinia eo sensu esse removenda, & vitanda monuerint, ut eis non nitatur fides nostra, nec propter rationem naturalem, sed propter divinam auctoritatem ab Ecclesia propositam credatur; ubi illi (quorum testimonia in probationibus dedimus) easdem facultates

germanè, & opportunè usurpatas commendarunt.

20 Quapropter licet ipsæ *per accidens*, vel propter abusum non sint Ecclesiæ utiles, *per se* tamen, & secundum substantiam utiles sunt. Peccant hæretici, quòd divinam revelationem, aut scripturis, aut traditione contentam arte dialectica convellere tentent; sed Catholici piè utuntur illius regulis, ut ex articulis expressè revelatis inferant alios, qui in eis mediatè, ac virtualiter continentur. Catholicos illi propter artem disputandi, & argumentationes fugillant, & tamen ipsi nulli parcunt subtilitatis generi, quo & suam defendant opinionem, & catholicam veritatem proculcent. Quos inde, ut ad mentem redeant, regula corrigit ab Emanuele Caleca Græco præfinita apud D. Petavium *cap. 5. num. 4.* adversus Nicephorum Græcorum syllogismos, & argumentationes à Theologia excludentem; *non universè*, ait, *argumentari esse malum, sed tantummodò ad id, quod propositum est, non congruis uti principiis, ac putare fidem naturalibus demonstrari principiis*.

Opponunt 3. Plura tractat scholastica Theologia scitu non necessaria, & circa nonnullas quæstiones inutiles, aliaque merè de possibili occupatur; ergo Ecclesia nullum fructum percipit ex ipsa; & ita utilis ipsi non est.

Prætereà Scholastica Theologia pluribus terminis utitur, qui in usum antiquis Patribus non fuerunt, ut sunt huiusmodi: *materialiter, formaliter, entitas, ratio formalis, quidditas*, & similes. Quinimò nonnunquam solæcismis gloriatur, ut est terminus iste: *Opus operatum*, quem adhibent scholastici, dum de Sacramentis agunt.

Deinde. Ante tempora Damasceni, & Lombardi, Patres, & Pastores, oves sibi creditas absque theologia scholastica docuerunt, fidem, ac hæreses, quæ tunc natæ sunt, morumque corruptelas expugnarunt. Ergo superflua est, & sufficit positiva.

Tan-

Tandem. Theologia scholastica utitur principiis, & rationibus philosophicis, propter quæ est contra fidem, novitatis capax: Ergo est Ecclesiæ non utilis, sed perniciofa.

21 R. Quando in Theologia ea sæpè tractarentur, de quibus loquitur argumentum, id Theologorum curiositati, & non Theologiæ scholasticæ tribuendum esset, ad quæ ipsa non per se, sed per accidens tantum juvat. Cæterum, quæ inutilia, & superflua rudibus, & mulierculis videntur, ea scitu necessaria sunt Doctoribus, & Pastoribus, quorum est alios in lege Domini erudire, parvulis panem frangere, & eos, qui contradicunt arguere.

22 Ut plurimum quæstiones illæ de possibili, nec non novæ, aliquæ perutiles sunt, ut fides plenissimè explicetur. Ita illius quæstionis examen: *an, si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, adhuc distingueretur realiter personaliter ab illo*, ponitur ad inveniendam rationem formalem distinctionis realis Spiritus Sancti à Filio. Quinimò sæpè quæstiones illæ novæ sunt necessariæ propter hæreticos, qui novas, & antea inauditas difficultates movent, dicente Augustino *lib. 2. de dono persever. cap. 20. Didicimus singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas diligentius defenderetur Scriptura Divina, quam si nulla talis necessitas cogeret.*

Quin etiam veteres Patres plures tractarunt quæstiones Scholasticis similes; inter quos est Augustinus, qui *lib. 12. de Civit. Dei cap. 15. Difficilem quæstionem, & implexam magis, quam necessariam examinat: An Deus ab æterno Dominus fuerit*; super quo in utramque partem acutè, & subtiliter disputat, sed victus difficultate, irresolutam suspensus reliquit. Inde ad posterum monita dirigens, quid similibus in controversiis, quæ ad ingenii exercitationem agitantur, sit Theologis agendum? Sed idè, ait, *putavi sine affirmatione tractanda, ut qui hæc legunt, videant à quibus*

*quæstionum periculis debeant temperare; nec ad omnia se idoneos arbitrentur, potiusque intelligant, quam sit Apostolo obtemperandū præcipienti: non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad temperantiam. Quæ sententia monemur, ne ultra captum ingenii nostri, viresque in perplexis, ac reconditis quæstionibus nitamur, maximè autem novis, & inusitatis; non ut eas tractare, & utcumque de illis disputare nefas sit Theologo, sed ut certò de illis decidere, ac temerè resolutivè pronuntiare vereatur. Propter quod in varios plures errores novimus lapsos, & hæreses natas lugemus, Hæreticis obscura loca Scripturæ ad sensus pravos detorquentibus, dicente Augustino *tr. 18. in Joann. n. 1. Neque enim nate sunt hæreses, & quedam dogmata perversitatis illaqueantia animas, & in profundum precipitantia, nisi, dum scripturæ bonæ intelliguntur non benè, & quod in eis non benè intelligitur, etiam temerè, & audacter asseritur.**

23 Ad 2. prædictis terminis alioquin inusitatis, vel novis, uti Theologos non dedecet. Siquidem alii æquè significantes, & expressivi non occurrunt, & illi ad clarè, & absque æquivocatione explicanda mysteria adhibentur. Nec citra necessitatem id agitur, sed cum opus est nova quædam discutere, & erroribus hæreticorum obviam ire. Ita ex eis nonnulli adhibiti sunt à Tridentina Synodo *sess. 6. de justif.* quod actum est pariter in Concilio Rhemenfi celebrato anno 1148. adversus Gilbertum Porretanum realiter distinguentem Essentiam Divinam à personalitatibus, & attributis; & in Florentino contra Græcos oppugnantes processionem Spiritus Sancti à Filio; quocircà jam multorum sæculorum, ac Ecclesiæ usu confirmati censentur. Videatur *contr. 8. cap. fin. nu. 40. & 41.*

Uti itaque vocibus, vocabulisque, licet extra regulas grammaticæ dummodò res clarè exponatur, & ab Ecclesia non reprobentur, reprehendendum non est, sed

laudandum potius ingenium; & huc spectat illud Augustini *lib. 4. de doctr. Christiana cap. XI. Bonorum ingeniorum*, ait, *insignem esse indolem, in verbis verum amare non verba. Quid enim prodest clavis aurea, si aperire, quod volumus, non potest? aut quid obest lignea, si hoc potest, quando nihil quaerimus, nisi patere, quod clausum est?* Qui aliquoties barbarismum excusavit, vel probavit, ut in *psal. 36. serm. 3. nu. 6.* ad ea verba: tota die miseretur, & feneratur; *Feneratur quidem*, ait, *latine dicitur, & qui dat mutuum, & qui accipit: planius hoc autem dicitur, si dicamus fenerat. Quid ad nos, quid grammatici velint? Melius in barbarismo nostro vos intelligitis, quam in nostra disertitudine vos deserti eritis: ergo iustus iste tota die miseretur, & fenerat.*

24 Ad 3. Annatus ubi *supr. art. 3.* resolvit per antiquum esse, & in Ecclesia viguisse semper aliqualem Theologiae Scholasticae usum quoad substantiam, licet non sub nomenclatura scholasticae. Siquidem scholasticae Theologiae munus est, res credendas explicare, & ex illis conclusiones varias methodice per discursum inferre, probare, & contradicentes arguere; propter quod Christus suae Ecclesiae dedit Apostolos, Pastores, & Doctores, qui necessarij erant ad res credendas, explanandas, & satisfaciendum poscentibus rationem de ea, quae est, fide in Ecclesia, quod sit praesidio Scholasticae Theologiae, quae est aptior ad contradictores revincendos, & res elucidandas magis, quam positiva.

Dices. Ergo Theologia scholastica non modo est Ecclesiae utilis, sed etiam necessaria.

R. Concedimus ipsam, ut praescindentem a tali, vel tali methodo exacta, & ad artis Sillogizandi regulas, ac in quaestiones, articulos, distinctiones, &c. in scriptis redactam, esse Ecclesiae necessariam; ipsam vero sub tali forma, & ut de praesenti in scholis traditur, non nocivam, sed utilem contra Novatores statuimus.

25 Ad 4. Dicimus scholasticam Theo-

logiam primario, & per se suas conclusiones educere ex principiis revelatis fide divina creditis; secundo vero, & per accidens interdum utitur principiis philosophicis: ut, quando pugnandum est adversus Athaeos, & negantes Sacras Scripturas, & Traditiones, tunc ad philosophiam, & rationem naturalem, aliasque disciplinas recurrit, easque ad arcem vocat, & in auxilium, ut ancillas: ut in superioribus dictum est.

Nec novitas est in dogmatibus, sed in ordine dumtaxat tradendi doctrinam, ut loquitur Durand. *to. 1. Clype. Scotic. q. 5. proemial. queres ult.* vel explicandi veritatem.

26 Hic advertendum I. quod conclusio verè, & proprie Theologica illa est, quae per discursum deducitur ex principiis à Deo revelatis fide divina creditis: ita Theologica est, cum ex duabus propositionibus de fide conclusio educitur, ut ex istis: *omnis homo habet liberum arbitrium, Christus est homo; ergo Christus habet liberum arbitrium*: vel, cum ex una fide divina credita, & alia naturali, & certa; ut cum dicitur: *omnis homo est risibilis; Sed Christus est homo. Ergo Christus est risibilis*. Dicitur *naturali, & certa*, quia si ex una tantum de fide, & altera solum probabili esset deducta, conclusio non esset proprie, & in rigore Theologica, ut hoc sillogismo patet: *Omnis hostia ritè consecrata continet verè, & realiter Corpus Christi: sed haec hostia per hunc Sacerdotem est ritè consecrata: ergo haec hostia continet verè, & realiter corpus Christi*. Hec conclusio procedit ex majori, quae est de fide, & ex minori, quae est solum probabilis tanquam ex causis (cum probabile solum sit hunc Sacerdotem ritè consecrasse) Ergo, cum conclusio sequatur debiliorem partem, non potest esse alia, quam probabilis; ac proinde non est certa; ergo nec in rigore Theologica, quae certa esse debet; cum Theologia proprie dicta semper certò concludat, ut discurret Annatus *art. 6.*

Dicitur *in rigore Theologica*: Siquidem
in

in Theologia plures alię conclusiones sunt, etiam Theologicæ, licet non in sensu adeò stricto, ut est hujusmodi: *Omnis dignitas tribuenda est Matri Christi, quæ potest absque inconuenienti ipsi tribui. Sed esse conceptam absque peccato originali est dignitas, quæ tribui ipsi potest absque inconuenienti; ergo, concepta est absque peccato originali*, Cognitio, quæ habetur de Conclusionem est Theologica, licet ex neutra de fide deducatur; sed quia supponit revelationem de mysterio revelato, nimirum quod B. Virgo sit Mater Christi, & traditur in Theologia, nec spectat ad alias scientias. Poncius *Theol. disp. 1. q. 1. nu. 5.*

27 An verò Conclusio ex duabus præmissis fide divina creditis, vel ex una de fide, & alia naturali, sit de fide? Controvertitur inter Doctores; quantum ad deductam ex præmissis ambabus fide divina creditis, affirmat idem Poncius *disp. 27. q. 7. nu. 30.* resolvens fidem divinam in nonnullis actibus esse formaliter discursivam, maximè, dum pro præmissa habet revelationem divinam ut: *quidquid Deus revelat est verum: Sed Deus revelavit Antichristum futurum. Ergo Antichristus est futurus.* Conclusioni assentitur propter revelationem per illationem applicatam.

Mauro *Theol. 10. 2. lib. 7. q. 140.* resolvit, quod assentiri conclusionibus Theologicis ex hoc motivo, quia inferuntur ex duabus propositionibus de fide, vel, una de fide, & altera evidenti, non est assentiri illis assensu fidei; quia ad actum fidei divinæ requiritur, ut sit assensus, quo assentiamur veritati à Deo revelatæ, ex hoc motivo, quia est à Deo revelata; non verò, quia est conclusio ex revelatis deducta.

Hinc Fideles possunt conclusionibus Theologicis assentiri, tum per actum purè theologicum, tum per actum fidei divinæ. Hoc secundo titulo assentiuntur, cum assensum præstant ex hoc motivo, quod à Deo sunt saltem implicite revelatæ. In primo verò sensu illis assentiuntur, non quia fuerunt à Deo revelatæ (hoc enim sæpè non sufficienter proponitur) sed quia inferuntur ex præmissis revelatis.

28 Advertendum 2. quod ex Sanctorum Patrum, & Doctorum Ecclesiæ auctoritatibus, Theologi conclusiones solum probabiliter educunt; ex revelatis verò à Deo, certò, & necessariò conclusiones inferunt, & argumentantur. Siquidem Theologia nititur fidei Divinæ, & fides divina soli revelationi Prophetis, & Apostolis factæ innititur.

29 Advertendum 3. quod in hæreticis non est Theologia, nec ipsi Theologi dici possunt, cum in ipsis non sit fides, à qua non minus Theologia essentialiter dependet, quàm assensus conclusionis dependeat ab assensu præmissarum, quo pereunte, scientiam pariter destrui necesse est. Ideò nulla apud eos est theologica conclusio, quamvis ex revelatis, seu ex Scriptura discurrant. Quoniam non discurrunt ex revelatis, per ipsos fide divina creditis, cum ipsi fide careant, & sint fidei Catholicæ hostes. Quare dum ex eis, Contentio testis *lib. 1. dissert. 1. cap. 2. §.* Solvunt objecta, est in eis solum Theologiæ cadaver, & auricalchum; vel aptius, est in illis dialectica sophistica rebus divinis se ingerens, quibus non assentiuntur ex motivo supernaturali, sed ex propriæ tantum voluntatis electione; ex dicendis *cont. seq. cap. 3.*

CONTROVERSIA II.

De membris Ecclesiæ Catholicæ.

Ecclesia ab Apostolo sæpius dicitur corpus; nec corpus, nisi membris, externisque partibus, inter se sub eodem capite unitis, integrari, & coagmentari concipimus, ut in humano est certum. Idemque, & de mystico, accommoda proportionem, est dicendum. Ideò hic examen de membris Ecclesiæ instituitur, ut de veris, & legitimis ad tanti corporis compagem concurrentibus, ejusdemque cum capite communicantibus, contra Acatholicos, plenissimè constet.

Est autem inter cæteras hæc differentia inter corpus naturale hominis, & Corpus mysticum Ecclesiæ; quòd membra corporis naturalis sunt omnia simul: membra verò corporis mystici non sunt omnia simul, nec quantum ad esse naturæ, nec quantum ad esse fidei, Spei, & charitatis. Ita, ex Turrecremata Guarnieri, de Ecclesiæ milit. lib. 1. cap. 2. §. 3. nu. 32.

Hoc etiam ponderandum, quòd cum Ecclesia dicitur una unitate fidei, spei, & charitatis, non est intelligendum, quòd unus numero habitus fidei, spei, &c. sit in toto corpore Ecclesiæ, cum sint tot numero habitus distincti fidei, Spei, & Charitatis, quot numero sunt Fideles, qui corpus Ecclesiæ constituunt; ideò cum dicitur una fides Ecclesiæ, una spes, una charitas, non accipitur unitas ex parte unius numero subjecti earum, sed ex parte obsectorum, quatenus omnes fideles, qui numero, & merito sunt in corpore Ecclesiæ, idem credunt, idem sperant, & idem amant; propterea uniuntur in uno credito, credendo, quidquid Deus revelavit, & Ecclesia credendum proponit: & in uno sperato, & amato, quia id ipsum sperant,

& amant, quod fides sperandum, & amandum ostendit.

CAPUT I.

An peccatores sint membra Ecclesiæ Catholicæ?

SUMMARIUM.

- 1 Error Donatistarum, & Sectariorum, circa membra Ecclesiæ.
- 2 Fideles peccatores sunt membra Ecclesiæ Catholicæ.
- 3 Probatio ex Scripturis.
- 4 Probatio ex Augustino.
- 5 Sæpè nomine Mundi venit Ecclesia.
- 6 Etiam peccatores manifesti sunt in Ecclesia.
- 7 Sacramentum pœnitentiæ est institutum in remedium lapsis post baptismum.
- 8 Impii sunt de corpore, non de anima Ecclesiæ.
- 9 Fides est forma corporis Ecclesiæ.
- 10 Malus Pastor non est æquivocè membrum Ecclesiæ.
- 11 Impii non sunt in Ecclesia, ut pili, & ungues, sed ut membra viva, vita saltem imperfecta.
- 12 Impii possunt mereri de congruo, licet non de condigno.
- 13 Falsæ prophetiæ dicuntur paleæ.
- 14 Fides infidelitate deperditur.
- 15 Fideles debent amare unitatem.
- 16 Peccatores per fidem sunt filii Dei, non adoptivi.
- 17 Per gratiam sanctificantem constituuntur filii adoptivi.
- 18 Ecclesia post resurrectionem erit sine macula, & ruga.
- 19 Peccatores per fidem uniuntur cum cæteris membris in uno credito.

- 20 Cur Ecclesia à malis denominationem non accipiat?
- 21 Soli prædestinati non sunt membra Ecclesiæ.
- 22 Ecclesia tripliciter consideratur; quantum ad esse finale, quantum ad esse animatum, & quantum ad esse formale absolutum ad 24.
- 23 Ecclesia quantum ad esse finale constat ex solis prædestinatis.

DOnatistæ apud D. Augustinum li. 3. contra epist. Parmeniani cap. 2. dixerunt, improbos Christianos ad Ecclesiam non pertinere, quorum communione bonos pollui clamabant, & inde à Congregatione bonorum separatos voluerunt. Quorum error fuit subinde à Lutheranis, & Calvinistis renovatus, asserentibus solos justos ad veram Ecclesiam spectare, & inter illius membra computari; & inde definiunt Ecclesiam, quòd sit *Convocatio iustorum*: Verùm quia in sententia Calvinii nulli sunt verè iusti, nisi qui ad æternam salutem sunt prædestinati, ex systemate, ab eodem conficto, sequitur veram Ecclesiam ex solis prædestinatis constare.

Doctrina verò Catholicorum errori Sectariorum planè opposita, est quòd Ecclesia Catholica non modò justos complectitur, verùm & impios tenentes fidem Catholicam, & sub Romano Pontifice existentes.

2 Dicendum. Non solum iusti, sed etiam Fideles improbi sunt membra Ecclesiæ Catholice. Du-hamel Theol. Cleric. to. 5. lib. 1. de Eccles. cap. 2. Becanus to. 2. opuscul. lib. 2. de Eccles. Romana opus. 4. conc. 2. Guarnieri de Eccles. milit. lib. 1. cap. 2. §. 3. Leytam synops. de Eccles. milit. p. 1. discept. 2. sect. 1. n. 71, Boivin. Theol. tom. 2.

3 Probatur 1. Ecclesia Catholica in Scriptura assimilatur aræ Matth. 3. in qua non tantum triticum, sed etiam paleæ reperiuntur. Assimilatur agro Matth. 13. in quo est semen bonum, & Zizania. Assimilatur Sagenæ, ibi, ex omni genere piscium

congreganti. Assimilatur decem Virgini-bus Matth. 25. quarum quinque prudentes, & totidem sunt fatuæ. Ergo Ecclesia non modò bonum semen, frumentum, & Virgines prudentes, hoc est, justos, continet, verùm & Zizania, paleas, & Virgines fatuas, improbos nimirum, & peccatores, quamdiù Christi fidem profitentur, & visibili eorundem Sacramentorum participatione, ac doctrinæ professione cum cæteris membris colliguntur, & sub Papæ obedientia uniuntur. Consequentia sequitur, quoniam per bonum semen iusti designantur, & per Zizania peccatores, ut d. cap. 13. ex verbis Christi: *bonum semen hæ sunt filii Regni; Zizania autem filii sunt nequam.*

Confirmatur. Illi sunt in Ecclesia, qui possunt eiici ex Ecclesia. Sed Fideles improbi possunt eiici ex Ecclesia, si ab ea correpti, eam audire detrectent, juxta illud Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum. Si te non audierit, dic Ecclesiæ. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus.*

Item. Paulus in Ecclesia plurimos peccatores cum bonis permixtos esse ostendit; nam 1. ad Corinth. 5. eos reprehendit: *omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes.* 2. ad Thessalonicen. 3. *Audivimus enim inter vos quosdam ambulare inquietè, nihil operantes, sed curiosè agentes....* Quòd si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & ne commisceamini cum illo, ut confundatur, & nolite quasi inimicum existimare, sed corripite, ut fratrem. Paulus autem primo loco, ut ex cap. 1. scribebat Ecclesiæ Dei, quæ est Corinthi; Secundo verò loco, ut item ex cap. 1. Ecclesiæ Thessalonicensium. Ergo Ecclesia mixtos cum bonis, & iustis habet peccatores, & improbos Christianos.

Probatur 2. Joannes XXII. Const. Gloriosam la 3. §. 15. *mistos in Ecclesia peccatores cum bonis pronuntiat; in qua (Ecclesia) ait, velut in Arca animalia munda, atque immunda servantur, sicut in area frumen-*

ta paleis permiscetur; quemadmodum in Sagenae boni pisces, & malicoeunt, ut in agro Zizania, & triticum simili germinatione succrescunt; nec tamen ipsam membrorum infirmantium immunditia polluit, extollit levitas, corrumpit nequitia, insolentia scindit, sed manens integra, atque perfecta, adoptionis filios fide generat, verbo nutrit, auctoritate defendit, penitentia purgat, patientiae virtute supportat; ergo, &c.

4 Probatur 3. Constans fuit semper traditio Ecclesiae, & mens Patrum, quod peccatores, de quibus agitur, sint membra Ecclesiae. Quorum omnium testimonia recensere necesse non putamus, sed nonnulla tantum ex Augustino ad plenam probationem producimus. Sanctus itaque Doctor, epist. 43. ad Glor. & Eccles. ad finem: Nemo delet de terra Ecclesiam Dei. Ista totum Orbem replevit, & malos habet, & bonos. Tract. 6. in Joan. n. 12. Nos fatemur in Ecclesia, & bonos, & malos esse, sed tanquam grana, & paleam. Serm. 364. de Samson n. 2. Habet Ecclesia in se fortes, habet infirmos; habet iustos, habet iniustos. De unit. Eccles. cap. 13. Neque enim nos ita dicimus, per totum Orbem diffundi Ecclesiam, ut in Sacramentis ejus solos bonos esse dicamus, ac non etiam malos; & cap. 14. Habemus innumerabilia testimonia, & de commistione malorum cum bonis, in eadem communione Sacramenti: Sicut Judas ab initio malus inter bonos undecim conversatus est. Est in Canticis Canticorum, quod de Sancta Ecclesia dictum est: Omnis Christianus agnoscit: Sicut lilium in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum. Unde appellat spinas, nisi propter malignitatem morum? & easdem, unde filias, nisi propter communionem sacramentorum? Est alia similitudo apertissima de commistione malorum, & bonorum, intra eandem Sacramentorum communionem, & connexionem, quam Dominus ipse ponit, & exponit: Simile est regnum Coelorum Sagenae missae in mare, quae congregat omnia genera piscium, &c. Nulla ergo malorum commistio terret bonos, ut propterea velint tanquam retia rumpere, & a Congrega-

tione unitatis exire, ne homines, non pertinentes ad Regnum Coelorum, in Sacramentorum consortio patiantur. Et alibi saepissime commemorat peccatores cum bonis in Ecclesia esse permistos, ut Donatistas revincat, quod Ecclesia, quae in terris militat, non ex justis tantum, sed ex improbis quoque constet, illis asserentibus, non esse malos in Ecclesia tolerandos, sed ab eis recedendum propter contagium peccatorum, ut apud D. Augustinum in breviculo collationis contra Donatistas collat. tertii diei cap. 8. n. 14.

Dicunt Protestantes. Justi, & peccatores non in Ecclesia, sed in mundo commiscetur, quod probant similitudine agri ex Matth. 13. allegata, ubi per agrum, juxta expositionem Christi, mundus significatur; ager autem (ait textus) est mundus: Bonum semen hi sunt filii Regni: Zizania autem filii sunt nequam.

5 Contra. Hoc ipsum Donatistae opponebant Augustino, loco proxime cit. cap. 9. ibi. Inde inter strepitus, & interruptiones eorum, de Zizaniis, & tritico dissensio nata est, propter Mundi nomen, quo Donatistae volebant intelligi Ecclesiam, quia scriptum est: ager est hic Mundus; & multa testimonia protulerunt, quibus Sancta Scriptura Mundum, non nisi malos commemorasset, sicuti est: qui dilexerit Mundum, non est charitas Patris in illo, & cetera talia, ut quasi ex hoc ostenderent, Mundi nomine, Ecclesiam significari minimè posse. Donatistas verò aliis Scripturarum oraculis Catholici urgebant, ut ibi Augustinus; & lib. post collat. ad Donatistas cap. 8. & nolentes consentire, Mundi nomine, Ecclesiam posse significari contra verba Apostoli, qui dixit: Deus erat in Christo, Mundum reconcilians sibi; & contra ipsius verba Domini, qui dixit: non venit Filius hominis, ut judicet Mundum, sed, ut salvetur Mundus per ipsum; neque enim reconciliari Deo, & salvari per ipsum Mundus potest, nisi Mundi nomine intelligatur Ecclesia, quae sola, per eum Deo reconciliata, salvatur. Et ita nomine Mundi in bono Ecclesia intelligitur, in qua boni, & mali

mali sunt; sicut intra eadem retia, permisti boni, & mali pisces continentur. *Matth. 13.*

Dicunt. In Ecclesia cum bonis mali non manifesti, sed occulti dumtaxat sunt permisti.

6 Contra. Idem Augustinus *lib. 2. contra Gaudent. Donatist. cap. 4.* peccatores non modò occultos, & incognitos, sed & manifestos esse in Ecclesia ostendit, allegata auctoritate S. Cypriani, & infra: multò veriore venerabilis Cyprianus voce respondit, simul crescentia non perire frumenta; Zizaniis non extra Ecclesiam, sed in Ecclesia constitutis, nec occultis, atque incognitis, sed planè notis, ac perspicuis.... Cum autem monet beatissimus ille, ne propter Zizania, quæ in ea sunt, ab Ecclesia recedatur, non monet propter illa, quæ occultantur, sed propter illa potius, quæ cernuntur. Ipsa enim sunt, quæ possunt perturbare cernentes, nisi eos faciat sapientia patientes.

Dices. D. Cyprianus non absolute, & resolutivè pronuntiat, & tanquam reverà sint, sed solùm quòd peccatores videntur esse in Ecclesia, ibi: *& si videntur in Ecclesia esse Zizania.*

Contra. Hæc est hæreticis solita fraus, ut auctoritates Patrum mutilas, & decurtatas ad propria commoda extorqueant; quos in casu revincit idem Augustinus, & ex verbis Cypriani ad fatendum compellit, manifestos peccatores esse in Ecclesia; ibi: *etsi videntur* (inquit Cyprianus) *in Ecclesia esse Zizania. Videntur, ait, non suspensione creduntur, & ne quispiam putaret ita dictum, videntur esse, tanquam non essent, sed esse viderentur, verbis consequentibus, quid dixerit, aperit: non tamen impediri, inquit, debet, aut fides, aut charitas nostra, ut quoniam zizania esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus. Non ait: suspicamur, putamus, credimus, opinamur, sed cernimus. Ea quippe, etiam illi non aperta credebant, sed aperte cernebant, qui dixerunt Patri-familias: visimus, & colligimus ea. Matth. ubi supr.*

7 Probatur 4. Perinde est asserere Fideles peccatores non esse membra Ecclesiæ, ac dicere, in Ecclesia non esse Sacramentum Pœnitentiæ. Siquidem Sacramentum Pœnitentiæ institutum esse in remedium eis, qui post baptismum peccarunt, definit Trident. *sess. 14. cap. 1. de penit. ibi: illis etiam vitæ remedium contulit, qui sese postea in peccati servitutem, & Dæmonis potestatem tradidissent Sacramentum videlicet, pœnitentiæ, quo lapsis post baptismum, beneficium mortis Christi applicatur.* Hæreticum autem est dicere, in Ecclesia non esse à Christo Domino institutum Sacramentum Pœnitentiæ, ad reconciliandos lapsos post baptismum, ut expressè ex *canone 1. ibid.* ergo Fideles peccatores sunt membra Ecclesiæ, qui post baptismum lapsi, per Sacramentum Pœnitentiæ Deo reconciliantur.

Opponunt 1. Illi non sunt membra Ecclesiæ, qui non pertinent ad Corpus Christi. Sed Fideles impii non pertinent ad Corpus Christi; non enim habent Spiritum Christi: Unde dixit Apostolus ad *Roman. 8. Si quis autem non habet Spiritum Christi, hic non est ejus.* Ergo non sunt membra Ecclesiæ.

8 R. Negatur minor. Ad Corpus Christi pertinent, licet in eis non sit Charitas ad Deum, quæ est Ecclesiæ universali essentialis (quia Ecclesia Universalis non potest concipi charitate destituta, aliàs foret cætus ex hypochritis conflatus, quod est impossibile) non verò singulis membris; habent tamen fidem internam, cum externa ejusdem professione, conjuncta cum eorumdem Sacramentorum, & doctrinæ communione, ac societate cum bonis, sub Romano Pontifice, & legitimis Pastoribus; in quibus, veluti externis vinculis membra sunt inter se, & cum capite conjuncta; quare impii dici debent de corpore Ecclesiæ licet non de anima; nam sunt charitate destituti, Fides enim est forma Ecclesiæ juxta illud *Coloss. p. in fide fundati.*

9 Hinc auctoritas Apostoli probat solùm

lūm eos, qui non habent Spiritum Christi, gratiam nimirum sanctificantem, (quæ dicitur anima Ecclesiæ) non esse illius amicos. Et inde quia improbi sunt extra statum gratiæ, non sunt amici Christi, nec habent animam Ecclesiæ; at non sequitur, quod non sint membra Ecclesiæ, quoniam habent fidem infusam, quæ datur ex meritis Christi (consequenter possunt dici in ipsa habere spiritum Christi) Et ipsa est forma (licet non anima) corporis Ecclesiæ. Siquidem credere in Christum est *initium hominis Christiani* ex Augustino *de bono persev. cap. 2. vide infr. n. 16.*

Quocirca notarunt Valemburcii *to. 1. de contr. fid. tract. 5. tit. prob. fidei per test. cap. 2.* fidem esse fundamentum Christianismi. Siquidem nihil per universa Evangelia frequentius narratur, inculcatur uberius, quàm fides. Hanc Christus Dominus à suis auditoribus, & discipulis exegit verbis suis; & opera admiranda patravit, quibus simplices, & docti ad fidem commoverentur; & ad fidem annuntiandam, & promovendam, Doctores, & viros fideles Orbi Universo dedit.

Dices. Inde sequitur, quod impii membra Ecclesiæ sint, sed mortua, & non viva, quoniam carent charitate, quæ est vita animæ; adeoque, quod sint membra solum æquivocè, non vera: Verum enim membrum est vitæ particeps.

R. Nonnullis Theologis; etiam gravissimis videtur improbos esse in Ecclesia, ut dentes, ungues, & capillos, atque ita non vera esse membra.

Bellarminus dixit, peccatores non esse vera membra Ecclesiæ, si membrum consideretur, ut est pars quædam vivi corporis, quoniam carent charitate, à qua viva membra constituuntur; esse autem vera membra, ut organa, & instrumenta operandi. In corpore enim mystico, cujus anima est Spiritus-Sanctus, non viva solum, ut in corpore naturali hominis, sed & mortua membra possunt esse vera organa, & instrumenta operandi; quamvis

enim in corpore naturali, non possit membrum mortuum esse instrumentum operationis, id tamen esse potest in corpore mystico; Differentia est, quia in corpore naturali opera pendent ex bonitate instrumenti, cum anima non possit benè operari, & opera vitæ exercere, nisi per instrumenta benè disposita, adeoque viva; at in corpore mystico opera non pendent ex bonitate, aut vita instrumenti: anima enim hujus corporis, hoc est, Spiritus-Sanctus æquè benè operatur per instrumenta bona, & mala, viva, & mortua. Ita Pastores, licet in peccato, validè Sacramenta conferunt, & Sacerdotes impii, tametsi illicitè, ritè consecrant, & habentes jurisdictionem validè à peccatis dispositos, absolvent.

10 Verum hujusmodi responsio admitenda non videtur; non hoc titulo, quod Sacramenta à Ministris peccatoribus validè non administrantur; quoniam validè ab eis ministrari negandum non est, dum omnia essentialia servant, juxta definita à Trid. *sess. 7. can. 12. de baptismo*; sed hoc capite, quod aliàs aliquo modo sustineri posset insania Joannis Hus, cujus error vigesimus secundus fuit: *Papa, vel Prælati malus, & præscitus est æquivocè Pastor*, ut ex *Const. Martini V. Inter cunctas la 1. Bullar. to. 1. nam ex 2. de anima*: membrum mortuum æquivocè habet rationem membri; & proinde Pastor malus esset æquivocè Pastor, quantum ad rationem membri, ut est pars quædam vivi corporis: quod non benè sonat, ut observat Guarnieri *de Eccles. milit. lib. 1. cap. 2. §. 3. n. 12.*

Nec valet dicere, quod licet Pastor malus, quantum ad prædictam rationem sit membrum mortuum, & æquivocè tale, sit tamen verum membrum in ratione instrumenti, & organi operativi, quia sub hac ratione constituitur per potestatem, five Ordinis, five jurisdictionis.

Non quidem hoc valet; aliàs non modò Papa malus in ratione instrumenti esset verum membrum, sed etiam Episcopus manifeste-

nifestus hæreticus in forma Ecclesiæ ordinatus, esset verum membrum Ecclesiæ, cum habeat potestatem Ordinis, ex dictis *contr. 1. cap. 1. n. 25*. Immo sequeretur, quod peccator laicus habens fidem Catholicam nullo modo esset membrum Ecclesiæ: non quantum ad rationem membri, ut hoc est pars vivi corporis: nec in ratione instrumenti operativi, quia laicus omni potestate, tum ordinis, tum jurisdictionis est privatus. Neutra autem sequela admittitur, quia manifesti hæretici non sunt in Ecclesia, ex dicendis, in qua sunt laici fideles, esto mali.

11 Unde instantiæ respondetur, negando Fideles peccatores esse in Ecclesia, ut dentes, & pilos, ac esse membra mortua; quoniam, licet non sint viva vita perfecta, quæ præstatur à charitate, adhuc tamen sunt viva aliquali vita; & vitam, & motum excipere possunt: habent enim fidem infusam, quæ est vita membri christiani, licet comparata ad charitatem sit vita imperfecta. Hinc est, quod hæretici, quia fidem non habent, omni prorsus vita, tum imperfecta per fidem, tum perfecta per charitatem carent. Et inde Judas Apostolus in sua *epist. canonic.* de hæreticis dixit, quod sint *arbores bis mortuæ*, quatenus carent fide, & carent charitate. Quare cæteri peccatores fideles sunt arbores semel mortuæ; quia, licet careant vita perfecta charitatis, non carent tamen vita imperfecta fidei.

Dices. Tridentinum *sess. 6. cap. 7. de justificatione*. Statuit, *fidem corporis ejus*, hoc est, Ecclesiæ Christi, *vivum membrum non efficere*. Et Joannes *epist. 1. cap. 3.* dicit: *qui non diligit, manet in morte*: quæ probant, peccatores, esto habeant fidem, esse membra mortua.

R. Tridentinum intelligitur de vita perfecta, sicut antea dixit, quod fides sine charitate, *neque unit perfecte cum Christo*: nota illud *perfecte*.

12 Illud Joannis probat, quod peccatores nequeunt habere actus meritorios

de condigno: meritum enim de condigno præsupponit statum gratiæ sanctificantis, ut Theologi communiter, & ex Tridentino *sess. cit. cap. 16.* & in hoc sensu opera eorum sunt mortua; non verò probat, quod peccatores sint membra prorsus mortua; nam possunt proximè cum auxilio Dei habere actus meritorios de congruo, quos nequeunt habere, qui carent fide, quia *sine fide impossibile est placere Deo: ad hebræos 11.* & ex Augustino *de prædestinat. Sanctior. cap. 3. Fides inchoat meritum*.

Opponunt 2. Impii ab Augustino *Serm. 252. in dieb. paschalib. cap. 5. & lib. 2. contr. epist. Petilianiresp. 46.* & non rarò alibi comparantur paleæ, justi verò frumento, cum quo paleæ in Ecclesia manere non debent, juxta illud *Jeremiæ 23. Quid paleis ad triticum?* & Apostolus 2. *ad Corinth. 6. Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras?* Ergo impii in Ecclesia non sunt: justi enim lux, & peccatores tenebræ dicuntur, proinde in eadem societate esse non possunt.

13 R. Hujusmodi etiam auctoritates olim à Donatistis fuerunt Catholicis objectæ, ad probandum malos non esse in Ecclesia; quos tamen non semel Augustinus auctoritatibus Scripturæ revicit, ut dictum est *nu. 4.* Hinc, cum auctoritates auctoritatibus non sint in Ecclesia contrariæ, sequitur adductas nihil adversus conclusionem urgere. Quare Jeremias ibi comparat falsas prophetias cum veris. Illas paleas appellat; triticum istas dicit. Verè enim paleæ sunt omnia mendacia, nihil vigoris, nihil substantiæ continentia; veræ autem prophetiæ, quasi solidum triticum, animos pascunt, sustentant, nutriunt, ita Tirinus *comment. ad cap. cit.* Nec agit de re, in quam à Donatistis trahitur; ideò resolutioni non præjudicat.

Pariter auctoritate Pauli nihil adversus conclusionem resultat. Siquidem Apostolus ibi monet Corinthios, ut omnem societatem cum infidelibus, & hæreticis fugiant, ut ex præmissis constat: *Nolite,*

inquit, *jugum ducere cum infidelibus; quæ enim participatio iustitiæ, cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras?* Unde cum infidelibus, & immundis immunditia idolatriæ, iusti societatem non habent.

Deinde. Peccatores fideles dicuntur tenebræ non *absolutè*, & *simpliciter*, quia habent lucem fidei, in qua associantur cum iustis, sed *secundum quid*, quatenus carent luce gratiæ sanctificantis.

14 Cum dicitur, quod *perversæ cogitationes separant à Deo Sap. 1.* utique perversæ cogitationes contra fidem omninò separant à Deo, quia per infidelitatem, etiam fides deperditur, ex *Trid. sess. cit. cap. 15.* Aliæ verò perversæ cogitationes (quæ sint peccatum mortale) separant à Deo, quantum ad vinculum gratiæ sanctificantis, non verò quantum ad vinculum fidei, quæ membrum Ecclesiæ constituit, licet non uniat perfectè cum Christo sine charitate, dicente Tridentino *cit. cap. 7. Fides, nisi ad eam Spes accedat, & charitas, neque unit perfectè cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit.*

Instant ex Apostolo *1. ad Corinth. 10. unus panis, & unum corpus multi sumus.* Sed panis non ex paleis, sed ex frumento solum efficitur. Ergo illi tantum efficiunt unum panem, & unum corpus, qui repræsentantur in frumento; sed isti sunt iusti dumtaxat, & non peccatores, ut sæpè dixit Augustinus.

15 R. Similitudo Fidelium cum pane in eo valet, quod sicut multa frumenti grana unum panem efficiunt, ita omnes participantes de Sacramento Mensæ Dominiæ amare debent unitatem. *Commendatur vobis*, inquit Augustinus *serm. 227. in die Paschæ 4. isto pane, quomodo unitatem amare debeatis: Et serm. 229. panis iste indicat unitatem.* Ideò si est unus panis, de quo omnes participant, omnes *unam fidem, unam spem, & individuan charitatem* tenere debent, *ibid. Augustinus*; quare auctoritas non est ad rem.

Quinimò, si paritas de pane materiali

tenenda est, sequitur optimè improbos spectare ad corpus mysticum Ecclesiæ; nam improbi comparantur Zizaniis; Constat autem panem materiale ex granis, etiam loliaceis, cum triticeis permistis componi. Ergo & Corpus Ecclesiæ improbos cum iustis comprehendit.

Opponunt 3. Peccatores non habent Deum Patrem; nam de illis dixit *Joannes 8. Vos ex Patre Diabolo estis.* Ergo neque habent Ecclesiam matrem; quia non habet Ecclesiam matrem, qui Deum non habet Patrem. Si autem impii matrem non habent Ecclesiam, non sunt in Ecclesia, & ita nec ejus sunt membra.

16 R. distinguendo antecedens. Peccatores nullo modo habent Deum Patrem, nego; aliquo modo, concedo antecedens. Utique peccatores non sunt filii Dei adoptivi, quia non sunt in statu gratiæ sanctificantis; sunt tamen filii per regenerationem, & per fidem, dicente Apostolo *ad Galat. 3. Omnes enim filii estis per fidem*; quam receperunt in baptismo, quo geniti, sunt in Ecclesiæ sinu.

Textus Joannis non intelligitur de peccatoribus quomodocunque, sed de illis non habentibus fidem, & non credentibus, cum quibus loquebatur Christus; unde subdidit: *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Peccatores hujus generis, qui in Christum non credunt, nullo modo sunt filii Dei, nec ad Ecclesiam pertinent. Propterea conclusio posita est de improbis fidelibus, habentibus fidem catholicam.

Dices. Credentes in Christum, non filii sunt, sed potestatem habent, ut fiant filii Dei, juxta illud *Joan. 1. quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine filii ejus*; ergo, &c.

17 R. Credentes in Christum, sed non fide viva, & charitate formata, planè non sunt filii Dei adoptivi quia in hoc statu ponuntur à gratia sanctificante, sed possunt proximè, si velint, cum auxilio Dei ponere quæ fides ad hoc requirit; sed hinc non ex-

clu-

cluditur, quin per fidem sint filii in sensu lato, & non adoptivi.

Dices. Si per fidem sunt filii, eis debetur hæreditas: quia filii habent jus ad hæreditatem.

R. Per fidem non habent jus, nisi fundamentale ad hæreditatem, quia fides est *fundamentum justificationis* ex Tridentino *sess.6.cap.8. de justis*. Justificatio autem fit per gratiam sanctificantem, quæ facit filium adoptivum, cum jure proximo ad hæreditatem.

Opponunt 4. Credimus Ecclesiam Sanctam: Sancta autem non esset, si in ea cum justis essent mali permisti; tunc enim non verificaretur, quod non haberet maculam, aut rugam, sine qua est Ecclesia Christi, ex Apostolo ad *Ephes.5.* propter quod Augustinus dixit, malos non pertinere ad Ecclesiam *tr.6. in Joan.n.17.* Quid ergo mali, qui non pertinent ad columbam? *lib.2. contra Cresconium cap.29.* Non autem existimo quemquam ita desipere, ut credat ad Ecclesiam pertinere unitatem eum, qui non habet charitatem. Ergo mali ad Ecclesiam non pertinent.

18 R. Est quidem Ecclesia Sancta, tum ratione capitis, scilicet Christi, tum ratione doctrinæ, & institutorum Sacramentorum, juxta dicta *contr.1. cap.1.num.7.* tum ratione multorum membrorum, quæ in ea sunt, quippe in ea multi sunt justi, & Deo chari. Neque Ecclesiæ præjudicat consortium malorum, qui cum bonis permiscuntur, ut ait Augustinus in *psal.138.n.27.*

Quinimò Ecclesia est, & dicitur Corpus Sanctum propter sanctitatem fidei, quæ est in omnibus ejus membris, esto peccatoribus. Hinc Apostolus ad *Rom.1.* vocavit sanctos, omnes degentes Romæ, dicens: *Omnes qui sunt Romæ, vocatis sanctis*; cum tamen omnes non essent justi, & membra viva vitæ gratiæ sanctificantis; quia verò omnes fidem habebant, membra sancta Ecclesiæ ab Apostolo appellantur. Ita in Symbolo dicimus: *Credo in Sanctam Ecclesiam*: in qua licet omnes non sint

membra viva vitæ Charitatis, tamen sunt sancti sanctitate professionis, fidei, & Sacramentorum, & ideò membra Corporis Ecclesiæ, quæ in esse Corporis per fidem constituitur, dicente Apostolo ad *Ephes.3.* *Christum habitare per fidem in cordibus vestris.* Vide *cap.4.n.14.*

Illud Apostoli de Ecclesia, non habente maculam, aut rugam, ait Augustinus *l.2. retract.cap.18.* non sic accipiendum est, quasi jam sit sine macula, & ruga, sed quæ præparatur, ut sit, quando apparebit etiam gloriosa; Nunc enim propter quasdam ignorantias, & infirmitates membrorum suorum habet, ut quotidie dicat: dimitte nobis debita nostra; quod repetit *lib.post collat.cap.9.* ubi distinguens tempora Ecclesiæ, subdit; non eam nunc esse talem, qualis post resurrectionem futura est; nunc malos habere permistos, tunc omninò non habituram; ad illam ejus puritatem, non ad hujus temporis permissionem illa divina testimonia pertinere, quibus eam prædixit ab omni malorum permissione penitus alienam.

Nec obstant auctoritates ejusdem Augustini, quoniam ipse, ut dictum est *n.4.* tenet expressè impios fideles esse in Ecclesia: Proinde sunt exponendæ, ut sibi non contradicant. Prima itaque intelligitur de malis, qui discredunt aliquos, vel aliquem articulum fidei, ut sunt hæretici, qui in Ecclesia non sunt, ex dicendis cum ipso, sequentibus capitibus.

19 Secunda verò, quod, qui non habet charitatem, non pertinet ad unitatem Ecclesiæ, quatenus hoc importat, membra ipsius uniri adinvicem, & cum Christo per intellectum, & voluntatem, seu per fidem in uno credito, & per charitatem in uno amato; non verò, quod non uniatur cum aliis per intellectum, seu per fidem, si idem credat, quod ceteri, vel, quod in ea non est, tanquam membrum animatum, & vivum vitæ per gratiam sanctificantem. Qua ratione idem Augustinus *lib.4. de baptis.cap.3.* de malis pronuntiat: *videntur esse intus, sed non sunt*; & in hoc sen-

sensu lib. 5. cap. 27. ait: *Ecclesia in Sanctis, & justis*. Cæterum in ea est, ut membrum vivum, vitæ per fidem; aut, ut quibusdam placet, tanquam habens per fidem aliquod vitæ initium; quatenus peccator, Deo auxiliante, se movere potest ad acquirendam gratiam sanctificantem (qua anima vivit) juxta dictamina, quæ præscribuntur à fide. Vel mali non sunt de anima, licet de corpore Ecclesiæ sint.

Dices, Si in Ecclesia sunt non tam justi, quam improbi, sequitur, quod sicut ratione justorum dicitur Sancta, ita ratione improborum dicenda sit improba. Sed Ecclesia sine hæresi improba dici non potest. Ergo, quia improbi in ea non sunt.

20 R. Negatur sequela. Ecclesia enim accipit denominationem ab eo, quod est proprium Ecclesiæ, non verò ab eo, quod est commune aliis cætibus hæreticorum, Paganorum, & Judæorum; proprium verò Ecclesiæ est habere Sanctos, seu justos, & ideò ab istis accipit suam denominationem; habere verò peccatores est commune Ecclesiæ, & aliis cætibus; cum hac differentia, quod, si in Ecclesia sunt aliqui peccatores; in aliis cætibus omnes homines sunt peccatores; & ideò Ecclesia à peccatoribus suam denominationem non accipit. Ita ex Bellarm. Guarn. cit.

Ulterius considero, quod Ecclesia non consentit factis malorum, nec eorum peccatis maculatur, ut loquitur Augustinus in psal. 138. n. 29. *Tu (Deus) probas, & scis, quia non consentiam factis malorum, & illi me putant contaminari posse peccatis aliorum*. Sed eos tolerat pro bono pacis, prout idem Epist. 87. ad Emeritum nu. 2. *illud non est tacendum, etiam cognitos malos, bonis non obesse in Ecclesia; Si eos à communione prohibendi, aut potestas desit, aut aliqua ratio conservandæ pacis impediat*. Et quamvis non separentur à populo Dei, erga eos non dormit Ecclesiastica disciplina, ex eodem S. Doctore lib. post collat. cap. 20. num. 28. *Nec ideò tamen dormit Ecclesiastica disciplina, ut corripiat inquietos; & ubi hoc facere pacis, &*

tranquillitatis Ecclesiæ gratia non permittimur, non tamen ideò Ecclesiam negligimus, sed toleramus, quod nolumus, ut perveniamus, quò volumus, utentes cautela præcepti Dominici, ne cum volumus ante tempus colligere zizania, simul eradicemus, & triticum. Propterea ab iniquis Ecclesia iniqua non nominatur, quia eos nollet, ipsorum facta non probat, sed eorundem correctionem intendit, eosque tantum propter bonos tolerat.

Quæritur *An soli prædestinati sint membra Ecclesiæ?*

R. Id docuit Calvinus, dicens, Ecclesiam esse convocationem prædestinatorum dumtaxat, in quo convenit cum Joanne Hus damnato in Concilio Constantiensi. Ecclesiam invisibilem esse Calvinus dixerat; ideò eam ex membris invisibilibus statuit constitutam.

21 Adversus quem faciunt adducta contr. 1. cap. 2. quibus probavimus Ecclesiā Christi esse visibilem; quare ad eam & reprobi, qui habent fidem, ac exterius sub legitimis Pastoribus in Sacramentorum participatione, & publicarum precum communicant sunt veræ Ecclesiæ membra. Quod patet ex Lucæ 3. *Purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum; paleas autem comburet igne inextinguibili*. Area enim est vera Christi Ecclesia, ex Augustino in psal. 8. n. 1. eamque in Evangelio esse areæ comparatam negarunt Donatistæ, ut ait Augustinus d. lib. post collationem cap. 10. in qua non solum est triticum, hoc est, qui tritico designantur, prædestinati nimirum, quos Christus in horreum suum, id est Cælum, congregabit; Sed præterea sunt paleæ, seu reprobi, quos Christus igni inextinguibili damnabit.

22 Item, ex Calvino sequitur, oves non posse legitimos suos Pastores, nec Pastores suas oves recognoscere (neque enim oves scire possunt, quinam ex iis, qui externo Pastoratu funguntur, sint de numero prædestinatorum; nec vicissim Pastores, quænam ex ovibus, à quibus audiun-

tur,

tur, & quas regunt, ad eum numerum pertineant) hoc autem est gravissimum inconveniens, quia nullis omnino signis poterit cognosci, quænam, & ubi sit vera Ecclesiæ; & ita non poterit Ecclesiæ rectè gubernari, & dirigi, contra systema Ecclesiæ à Christo institutum, in qua Pastores reliquit, ut eam regerent, & oves in finem supernaturalem dirigerent.

23 Ad uberiores notitias, notandum, quòd Ecclesiæ considerari potest, quantum ad esse finale, quantum ad esse animatum, & quantum ad esse formale absolute. Esse finale Ecclesiæ est status Patriæ, in quo planè sunt, & erunt soli prædestinati, & sub hac ratione ad Ecclesiam ipsi soli spectant. Esse animatum est status ipsius in via, sed cum gratia sanctificante conjunctus: Caritas enim est anima Ecclesiæ; sub qua inspectione soli justī, estò non prædestinati, ad eam pertinent. Esse verò formale absolute, est ejusdem status in via conjunctus cum fide interna, & externa professione, ac obedientia ad Romanum Pontificem, & communione cum cæteris membris Ecclesiæ in actibus Religionis; Sub hac ratione fideles improbi, & peccatores sunt vera membra Ecclesiæ, non veritate finis, vel animæ, sed veritate essentia cum habeant formam essentialē Ecclesiæ, fidem nimirum, & externam communicationem cum cæteris membris corporis mystici. Quæ doctrina apta est ad plures auctoritates Augustini conciliandas.

24 Hinc sequitur, quòd estò Fideles peccatores sint membra mortua, morte gratiæ habitualis, non sunt tamen mortua morte fidei. Inde fit, quòd licet sint membra Diaboli, ut peccatores, non tamen ut fideles, cum habeant eandem univocam fidem, quam habent justī, eundem cultum externum fidei, & idem caput supremum, cui sunt uniti. Nec fides mortua extrahit eos à ratione veri membri, quia hæc fides non est mortua ratione sui, sed in esse fidei, sed tantum ratione gratiæ sanctificantis. Ita Lambrecht Scotus Vien-

nens. tractat. proem. de fide disputat. 1. quæst. 7. numero 48.

CAPUT II.

An hæretici occulti sint vera membra Ecclesiæ?

SUMMARIUM.

- 1 Hæreticus quis sit?
- 2 Quid sit pertinacia?
- 3 Hæreticus internus, & externus.
- 4 Occulti hæretici non sunt vera membra Ecclesiæ, licet putentur esse.
- 5 Ecclesiæ in re spectante ad fidem, & mores errare non potest.
- 6 Probatio ex Augustino, quòd hæretici non sint vera membra Ecclesiæ.
- 7 Externa fidei professio satis non est, & num. 17.
- 8 Probatio per rationem.
- 9 Membrum mortuum est improprie membrum.
- 10 Hæretici occulti sunt verè hæretici.
- 11 Solum appellatione putativa vocantur fideles.
- 12 Objectiones ex Augustino.
- 13 Hæretici occulti sunt in Ecclesiæ, sicut humores mali in corpore.
- 14 Non sunt uniti cum cæteris Fidelibus, vinculo fidei.
- 15 Obiectio ex ratione.
- 16 Fides interna est forma Ecclesiæ.
- 17 Requisita, ut quis sit membrum Ecclesiæ.
- 18 Ecclesiæ habet suum materiale, & formale.
- 19 Ecclesiæ est absolute visibilis.
- 20 De existentia Ecclesiæ habetur certitudo infallibilis.
- 21 Romanus Pontifex credendus est caput Ecclesiæ.
- 22 Hæretici occulti jurisdictionem non habent.
- 23 Ecclesiæ, concurrente titulo colorato, & communi errore, supplet jurisdictionem.

1 **H**ÆRETICUS dicitur quicumque post susceptam fidem catholicam contra

tra illam pertinaciter errat, Soufa aphorismis. *lib. I. cap. 8. n. 2.* vel, qui negat aliquem articulum fidei ab Ecclesia, hoc est per Papam, seu concilium à Papa confirmatum, definitum, sufficienterque propositum; aut resistit Ecclesie proponenti aliquid esse fide divina credendum. Et inde ad rationem heretici duo sunt necessaria. Unum est error in intellectu, quod est heresis initium. Alterum, quod est heresis complementum, est pertinacia in voluntate illius, qui errorem pertinaciter retinet. Gonzalez in 5. tit. 7. cap. 1. nu. 5.

2 Pertinacia duo importat; Unum pre-suppositivè, hoc est, actum intellectus, vel notitiam auctoritatis Ecclesie, ut proponentis aliquid esse fide divina credendum. Alterum formaliter, actum nimirum voluntatis resistendi Ecclesie docenti, vel non subiiciendi proprium iudicium ejusdem auctoritati, Sessa *Scrutin. Doctrin. c. I. art. 5. n. 20.* Hinc, ut quis sit, & dicatur hereticus, opus est, ut ab Ecclesia manifestatae Catholicae fidei doctrinae resistat, prout loquitur Augustinus *lib. 4. de baptis. contr. Donatistas cap. 16.* ibi: *Istum nondum hereticum dico, nisi, manifestata sibi doctrina catholicae fidei, resistere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit.* De isto nanque verificatur, quod sit pertinax, consentiatque adversus definitionem Apostolicæ Cathedrae in materia fidei sibi manifestatam, sufficienterque propositam.

3 Considerandum est, quod ubi actus internus, fidei contradicens, per se tantum accipitur, hoc est, prout in mente nascitur, & consummatur, ac extra non procedit, constituit hereticum *per se occultum*, seu internum, ab excommunicatione immunem, ut plures docent cum Gonzalez in 2. tit. 23. cap. 1. nu. 11. Ubi verò actu exteriori, verbis aut signis, nemine etiam audiente, vel vidente, mens explicatur, hereticus externus *per accidens occultus* quis efficitur, excommunicatione Papæ reservata ligatus; modò quaestio de utroque heretico, tam per se, quam

per accidens occulto procedit.

Nonnulli post Bellarminum, ut Leytam *synops. de Eccles. milit. discept. 2. n. 70.* Boivin. *Theol. Scoti 4. p. disput. I. de Eccles. q. 5. dico 6.* alique tradunt occultos hereticos, eos nimirum, qui interiorius solum contradicunt articulis fidei, vel exteriorius etiam, sed secretò, si sunt baptizati, & in externa cum Fidelibus communione sub legitimis Pastoribus permaneant, esse in Ecclesia. Guarnieri verò *de Eccles. milit. lib. I. cap. 7.* allegans Turrecrematam *Sum. de Eccles. lib. 4. p. 2. cap. 18. & 20.* negat occultos infideles esse membra Ecclesiae licet esse videantur; quæ est sententia etiam Layman *Theol. moral. lib. 2. tract. 3. cap. 11. n. 6.* cum quibus.

4 Dicendum: *Heretici occulti, licet membra Ecclesiae esse putentur, reverà tamen, & in effectu vera membra non sunt.* Est contra Auctores primò citatos: Verum ibi fuit à Boivin ponderatum, quod quaestio benè intellecta, est de voce.

Probatur prima pars. In hereticis occultis concurrunt requisita, ut putari, & existimari possint membra Ecclesiae. Sunt enim baptizati, externè fidem profitentur, obedientiam legitimis Pastoribus præstant, & in eorumdem sacramentorum participatione, ac publicis precibus, cum Fidelibus communicant. Ergo benè putantur esse membra Ecclesiae. Siquidem, ut ait Bellarminus *lib. 3. de Eccles. cap. 10. in respons. ad 4.* Ecclesia infideles occultos non numerat inter suos, & ipsi cæteris membris non uniuntur, nisi ratione professionis externæ; quod sufficit solum ad existimare, non verò ad esse, ut *infr. in 2. p. conclusionis.*

Dices. Hoc dato, tota Ecclesia errare posset; nam posset tota Ecclesia existimare aliquos, qui essent heretici occulti, esse sua membra, qui reverà non essent. At falsum omninò est, quod tota Ecclesia errare possit, ut dictum est *contr. I. cap. 4.* Ergo occulti heretici sunt illius membra.

5. R. Distinguitur sequela: tota Ecclesia errare posset in Doctrina ad fidem, & mores

res spectante, juxta adnotata loc. cit. vel in factis dogmaticis, & habentibus connexionem cum jure, negatur; in factis privatis, & particularibus non cum jure, & fide connexis, transeat. Est Ecclesia ab errore immunis, tam in doctrina spectante ad fidem, & mores, ut ibi diximus, quam in factis habentibus connexionem cum jure, adeò ut tota in istis errare non possit: In eis enim errare nequit Pontifex, per dicenda *contr. 7. cap. 6.* adeoque nec Ecclesia ipsum audiens. Putare autem, & existimare aliquem internè, & occultè tantum hæreticum, esse membrum Ecclesiæ, cum reverà non sit, non est Factum cum jure, aut fide connexum, sed factum merè particulare, & privatum, ex errore cujus non sequitur in Ecclesia error circa fidem, aut negatio fidei, ut notavit Guarnieri cit. nu. 3. Verum si res deferretur ad Tribunal Supremum Romani Pontificis, & examinanda ei proponeretur, dummodò hæresis non esset merè interna, sed exterius aliquo modo manifestata, certò, & sine errore rem ipse definiret, ut fusiùs dicendum est loc. cit.

6 Probaturs secunda pars. Quòd hæretici occulti non sint vera membra Ecclesiæ, fuit sensus Augustini *lib. 1. contr. Epis. Parm. cap. 9.* ubi dicit, hæreticos etiam occultos, esse dealbatos tantum nomine Christiano: *nec solum hæreticis quoquomodo, ait, saltem christiano nomine dealbatis.* In *Enchirid. c. 5.* scribit, eos nomine tantum Christianos esse; *Si diligenter, quæ ad Christum pertinent, cogitentur, nominatenus invenitur Christus apud quoslibet hæreticos, qui se Christianos vocari volunt, re ipsa verò non est apud eos.* Ubi ponderandum est illud quoquomodo, & quoslibet, tam manifestos, quam occultos hæreticos complectens.

7 Nec obstat, quòd occulti in iisdem Sacramentis, & publicis precibus communicent, quia, ut loquitur *de unit. Eccles. cap. 25. n. 74.* *Multi tales sunt in Sacramentorum communione cum Ecclesia, & tamen jam non sunt in Ecclesia.* Si verò in Ecclesia non

sunt, nec inter membra vera Ecclesiæ computantur: quia corporis non est membrum, quod in corpore non est.

Maximè, quia illa communicatio, & externa professio per se non sufficit, ut quis sit verum membrum Ecclesiæ. Ita si Judæus, vel Turca simularet se esse Catholicum, teste etiam Bellarmino, in Ecclesia non esset, non modò quia careret baptismo, qui est janua, per quam quis ingreditur Ecclesiam, ex *Trid. sess. 14. cap. 3. de penit.* Verum etiam, quia non haberet fidem internam necessariam, ex Augustino in *psal. 37. n. 6.* ut quis sit in corpore Ecclesiæ: & nos, ait, *in corpore ipsius sumus, quod est Sancta Ecclesia: Si tamen fides nostra sincera sit in illo, & spes certa, & charitas accensa, sumus in corpore ipsius, & membra ipsius.* Et hinc sola externa professio, non est satis ad membrum Ecclesiæ, sed opus est fide interna de omnibus à Deo revelatis, eodem S. Doctore dicente *serm. 27. de scriptur. cap. 1.* *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur.* Augustinus verò absolutè loquitur, & absque restrictione ad manifestos hæreticos, nec per nos textus sunt limitandi, adeò ut de solis manifestis veniant intelligendi.

Quinimò idem S. Doctor occultos hæreticos apertè in Ecclesia non esse significat *loc. cit. de unit. Eccles.* ubi loquens de hæretico manifesto nuper ad Ecclesiam redeunte, tradit Ecclesiæ non incorporari, si fictè accedat, & occultè errorem retineat. Quid, si ergo fictus accedat, atque adversus veritatem, & Ecclesiam cor inimicissimum (nota) gerat, quamvis peragatur in eo illa solemnitas (restituendi eum visibiliter communioni fidelium) numquid reconciliatur, numquid inseritur? absit. Sicut ergo jam denuò communicans nondum insertus est, sic & antequam visibiliter excommunicetur, quisquis contra veritatem, qua convincitur, & arguitur, inimicum gestat animum, jam præcisus est. Expresè hic sermo est de hæretico, qui nec verbis neque signis errorem suum manifestat, sed errorem adversus veritatem

Catholicam occultat; hoc enim importat illud *cor inimicissimum*: & illud *inimicum gestat animum*. De hoc Augustinus resolvit, quod antequam apertè ab Ecclesia excommunicetur, jam est ab unitate Fidelium præcisus, nec inseritur corpori Ecclesie, nisi errorem deponat. Dictum est *apertè*, quia hæreticus occultus, si non sit merè internus, est etiam ligatus censura Bullæ Cœnæ.

8 Probatur 2. eadem pars. Ecclesia est Congregatio hominum à Deo per evangelicam prædicationem convocatorum, veram fidem Christianam sub Romano Pontifice, & legitimorum Pastorum regimine profitentium. At hæretici occulti veram fidem Christianam non profitentur. Siquidem ipsi vera fide carent (peccato enim infidelitatis fides deperditur ex Trid. sess. 6. cap. 15. *de iustif.*) Et quam veri Fideles exterius profitentur, veram fidem ipsi esse negant; & inde veram non profitentur, sed tantum profiteri simulant, atque ita non vera, sed sunt simulata, & apparentia membra Ecclesie.

Confir. Dum hæretici occulti exterius voce, & factis profitentur fidem, quam corde non retinent, non sunt verè, sed mendaces Fideles. Ergo nec sunt verè partes Ecclesie, cum hæc non fictorum, sed realiter fidelium collectio sit; propterea ad eam verè non pertinent, licet putentur, vel appareant spectare: Sicut ad Rempublicam humanam (quæ est collectio verè animalium rationalium) verè, & realiter non spectaret Dæmon, si assumeret corpus habens externam figuram coloris, & lineamenta corporis humani, quia realiter homo non esset, estò esse appareret, & se ut homo gereret.

Dicunt. Hæretici occulti sunt membra mortua, & arida, inserta quidem corpori Ecclesie, sed vita, & qualibet actione sibi propria destituta. Ita Juvenin.

9 Contra. Ergo non sunt vera membra Ecclesie, cum non habeant nec vitam fidei, nec vitam gratiæ: Siquidem ex 2. de

anima membrum mortuum, etiam in corpore naturali improprie, & æquivocè habet rationem membri; quod autem est æquivocè, & improprie membrum, non est verè, & realiter membrum.

10 Probatur 3. Hæretici occulti sunt verè hæretici, sicut peccatores occulti sunt verè peccatores: *Ly enim occulti* non tollit, quia tales hæretici dicantur tenere pertinaciter aliquid contrarium veritati Catholicæ, aliàs non essent hæretici occulti: Ergo non sunt vera membra Ecclesie; quæ ex cap. firmiter de Sum. Trinit. & fide Catholica; est fidelium collectio: hæretici autem occulti sunt infideles juxta D. Thomam 2. 2. q. 11. art. 1. & ita non sunt de collectione Fidelium, & proinde nec membra Ecclesie.

Dicunt. Hæretici occulti profitentes fidem catholicam vocantur fideles, licet fide interna careant; quoniam appellatione fidelium, & Catholicorum veniunt, qui fidem catholicam profitentur.

11 Contra. Ex hoc solum sequitur, quod illi vocentur fideles appellatione solum putativa, apparenti, & existimativa. Siquidem qui verè sunt, & fideles vocantur, non solum externè fidem profitentur, sed etiam internè credunt quidquid est à Deo revelatum, & ab Ecclesia propositum.

12 Opponunt I. Augustinus sæpissimè significat hæreticos occultos esse in Ecclesia, adeoque vera Ecclesie membra. Primò referunt eum tr. 3. in cap. 2. epist. primæ Joannis n. 4. Multi, inquit, intus sunt, non exierunt, sed tamen Antichristi sunt.

Secundò tr. 61. in Evangel. Joan. nu. 2. ubi S. Doctor declarans, quomodo Judas unus esset ex discipulis Domini, & tamen figuram gereret hæreticorum, ait: *Unus ex vobis numero, non merito; Specie non virtute: conjunctione corporali, non vinculo spirituali; carnis adjunctione, non cordis socius unitate: proinde non qui ex vobis est, sed qui ex vobis exiturus est*: Nullus autem potest exire, nisi qui est intus. Et infr.

Qui,

Qui, ait, si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum, iam dixerat, ex nobis exierunt. At per hoc utrumque verum est, & ex nobis, & non ex nobis: Secundum aliud ex nobis, secundum aliud non ex nobis: Secundum communionem Sacramentorum ex nobis, secundum suorum proprietatem criminum non ex nobis.

Tertiò. De Civit. Dei lib. 1. cap. 35. Memnerit sanè, inquit, in ipsis inimicis suis latere cives futuros, sicut ex illorum numero etiam Dei Civitas habet secum, quamdiu peregrinatur in Mundo, connexos communione Sacramentorum, qui partim in occulto, partim in aperto sunt. Circa quæ ex Bellarmino observatur, quòd de inimicis, qui sunt extra Ecclesiam, dicit eos esse Cives futuros, quia modò Cives non sunt, sed erunt tempore suo. De inimicis verò, qui latent intra Ecclesiam, non dixit Cives futuros, sed præsentés; quoniam jam pertinent ad Ecclesiam, licet pertineant ad numerum inimicorum.

Quartò lib. 4. de baptis. capit. 10. Aut, ait, si Zizania sola dicenda sunt, quæ usque in finem in maligno errore perdurant; & foris multa frumenta sunt, & intus multa Zizania. Quorum sensus est, quòd extra Ecclesiam sunt multi hæretici manifesti, qui tandem convertendi sunt ad veram fidem, & intus in ipsa Ecclesia, sunt multi hæretici occulti, qui nunquam fidem Catholicam recipient; ergo, &c.

R. Ex Augustino jam probavimus hæreticos occultos non esse vera membra Ecclesiæ; ideò auctoritates ex eodem minime urgent.

13 Non prima; nam ex quo hæretici occulti, quantum ad externam professionem sint intus, & quo ad eam non sint extra Ecclesiam, non inferitur, quòd sint fideles, sed solum quod putentur tales; sunt enim Christo contrarii. Unde ibi Augustinus dixit: qui non est Christo contrarius, in corpore ipsius hæret, & membrum computatur; Nunquam sibi sunt membra contraria:

Et infra: Sic sunt in corpore Christi, sicut humores mali. Quando evomuntur, tunc relevatur corpus. Et statim: quid est, non erant ex me? non de carne mea præcisi sunt, sed petus mihi premebant, cum inessent. Itaque quemadmodum humores mali non sunt partes corporis naturalis, sed à veris illius partibus separati: & quando evomuntur, corpus levamen recipit: Sic hæretici occulti non sunt partes corporis Ecclesiæ, sed humores corrupti, separati à veris membris; & quando evomuntur, hoc est, apertè extra Ecclesiam exeunt, ipsa relevatur à damnis, quæ eidem occultè existentes inferebant. Deinde, ibi loquitur de malis, hoc est Fidelibus improbis, quos capite antecedenti, diximus esse membra Ecclesiæ.

14 Nec secunda, quæ potiùs conclusionem confirmat; nam Judam dixit esse unum ex nobis specie, non virtute, hoc est, secundum externam apparentiam, unus ex Nobis putatur, sed reverà ex Nobis non est; ita hæretici occulti realiter membra Ecclesiæ non sunt, licet existimentur secundum communionem sacramentorù, & externam fidei professionem, secundum quam dicuntur ex Nobis, & corporaliter commisti cum veris membris; at illa commistio satis non est, ad constituendum verum membrum Ecclesiæ, cum, ut diximus, possit esse in Judæis, & Turcis, qui tamen membra Ecclesiæ non sunt, quamquam tunc esse putarentur.

Ad id, nullus potest exire, nisi qui est intus, dicendum, quòd nullus potest manifesta separatione exire, & separari, nisi qui est intus, vel realiter, vel secundum apparentiam, & existimationem; propter hanc hæretici occulti intus censentur; de quibus dicitur extra apertissimè exire, dum externam etiam fidei professionem relinquunt, & tunc sunt apertissima separatione separati, & extra; quando priùs propter defectum fidei, erant utique simpliciter separati, & extra, in foro Dei, licet non ab Ecclesia cogniti. Quem sensum

admittunt verba Augustini in *psal.* 106. nu. 14. *Et illi non nostri* (quia fide interna supernaturali destituti) *qui intus sunt* (per apparentiam externæ communionis) *quando occasiones invenerint* (recedendi manifestè) *exeunt* (& quidem in aperto)

Nec Tertia: nam Ecclesia habet connexos hæreticos occultos communionem Sacramentorum , ratione cuius , tametsi putentur cives de præsentis , in re tamen actu non sunt ; quoniam , ut sint tales , illa non sufficit , sed necessaria est etiam fides , quam ipsi non habent , ut ex *Layman* citat.

Nec tandem quarta . Siquidem sensus est , quòd extra Ecclesiam sunt plures Mahometani , Judæi , & hæretici , qui tandem conversione ad fidem , erunt frumenta Ecclesiæ , dicente Augustino *ubi supra* : *Si fortè nostri sunt in æterna præscientia Dei , necesse est , ut redeant ; & intus sunt multi Fideles , qui licèt sint Zizania , & moribus improbi , fidem tamen catholicam retinent ; & propterea ex loc. cit. sunt membra Ecclesiæ ; & dicuntur errare , quia errant , qui operantur malum Proverb. 22. at non errore hæresis , sed errore pratico , vel sumpto errore pro imprudenter agere . Siquidem malè agens , imprudens est , per dicta contr. I. cap. 4. n. 8.*

15 Opponunt 2. In hereticis occultis est forma Ecclesiæ . Ergo sunt vera Ecclesiæ membra . Probatur antecedens : Forma Ecclesiæ non est fides interna , sed externa : externa nimirum fidei professio , importans confessionem doctrinæ ab Ecclesia propositæ , usum Sacramentorum , communionem in actibus religiosis , & ad legitimos Prælatos obedientiam . Sed in hæreticis occultis est huiusmodi externa professio fidei , atque ita Fidelibus ejusdem professionis , & obedientiæ vinculo uniuntur , quod Ecclesiam universam unit , & in unum corpus redigit ; ergo , &c.

16 R. negatur antecedens , & prima pars majoris . Interna itaque fides in Christum , id est , unde hæc hominum Congre-

gatio habet , quòd Ecclesia Christi sit , dicente Augustino alleg. sub n. 7. *quod in corpore Christi sumus , si fides sincera sit in illo : & de dono persever. cap. 2. dixit , fidem initium esse hominis Christiani ; Quod enim , ait , initium est verius christiano , quàm credere in Christum ?* hinc qui fidem internam non habet , in corpore Christi non est , neque membrum Ecclesiæ .

Et inde patet , quòd sola externa confessio fidei forma Ecclesiæ non sit ; etenim forma dat esse rei ; pura autem fidei confessio esse Ecclesiæ non tribuit , aliàs ubique illa haberetur , haberetur Ecclesia ; & quicumque fidem exterius profiteretur , esset membrum Ecclesiæ , quod falsum est ex allegato exemplo num. 11. Et ulterius suadet paritas de homine , qui furtum non fecit , quod tamen ad evitanda tormenta id confitetur ; qui , confessione ipsa non obstante , verè fur non est , licèt esse putetur . Ita de hæretico occulto , fidem internam non habente , sed exterius eam profitente verificatur , propter exhibitam professionem , membrum Ecclesiæ putari , reverà tamen non esse ; & huc facit , quòd dixit Augustinus *serm. 71. de script. cap. 19. Sed nec ille dicendus est , esse in Ecclesia , & ad istam societatem spiritus pertinere , qui ovibus Christi corporali tantum commistione , ficto corde (occulta hæresi) miscetur .*

Quocircà externa fidei professio verè non unit cæteris membris Ecclesiæ , nisi præsupposita fide interna , qua quis Christo capiti uniatur . Siquidem non potest quis verè esse unitus corpori Ecclesiæ , nisi per fidem Christo capiti sit junctus , quamvis aliàs videatur , unitusque putetur .

Dices . Sola externa communio , & obedientia est forma Ecclesiæ ; nam Ecclesia est Congregatio visibilis ; Sola autem illa externa communio , & obedientia , & non fides est visibilis .

17 R. negando antecedens ; quoniam Ecclesia non est quævis visibilis Congregatio , sed visibilis Congregatio Fidelium , adeoque fidem habentium . Unde dixit

Lay-

Layman *cit.* duo necessaria esse, ut aliquis sit Ecclesiæ visibilis membrum: fidem, & externam professionem cum obedientia Romano Pontifici: Defectu primi, hæretici occulti non sunt membra Ecclesiæ; sicut defectu secundi de schismaticis dicitur.

18 Ad hæc addendum, quod Ecclesia habet suum materiale, & formale; materiale sunt homines, qui visibiles sunt; formale internum, est fides interna, in se invisibilis; externum verò est ipsa fidei professio, usus Sacramentorum, obedientia, ac subjectio Romano Pontifici, quibus in unum externum corpus, & societatem fideles coalescunt. Unde Ecclesia visibilis dicitur, non tam, quia homines ipsi visibiles sunt, sed quia ipsorum ordo, professio, & communio sensibus externis exponuntur. Diciturque absolute visibilis, licet fides interna in se invisibilis sit.

Dices. Nisi sola externa professio, & obedientia sit forma Ecclesiæ, hæc minime dici potest absolute visibilis; absolute autem visibilem diximus *contr. 1. cap. 2. n. 8.*

19 R. Et nunc idem repetimus; nam homo absolute visibilis dicitur, quamvis secundum animam non videatur; & de substantia materiali idem procedit, estò ejus partes præcipue, materia, & forma sint invisibiles, & in se sub sensu non cadant. Ecclesia absolute visibilis est, propter externam confessionem fidei, quam homines voce profitentur; propter quod aliquo modo, & ipsa fides visibilis dici potest; quemadmodum dolor internus de peccatis, qui est materia Sacramenti Penitentię (cujus materia, & forma sensibilis esse debet) sensibilis dicitur propter conjunctionem cum actu externo sensibilis gemitus, tunctionis pectoris, confessionis vocalis, &c.

Dices. Ergo Nos infallibilem certitudinem non habemus, de existentia Ecclesiæ; non enim nobis certè constat eos, quos videmus, esse membra Ecclesiæ, si sola externa professio, & obedientia, non sit forma constituens membrum Ecclesiæ: nam nobis certitudine infallibili non constat

eos, quos videmus, habere fidem internam.

20 R. Negando consequentiam. Nam credimus fide supernaturali Ecclesiam existere; fides autem supernaturalis est omnino certa, & infallibilis. Verum hic distinctione opus est, quam ponderavit Beccanus *l. 2. opusc. 4. de Eccles. conc. 1. n. 3.* aitque, dupliciter intelligi posse, nos fide credere Ecclesiam. Primò, ut fide credamus singulos homines, in ea existentes, esse verè fideles, & interno affectu sequi doctrinam Christi. Secundò, ut fide credamus in ea tradi, & conservari doctrinam Christi. Prior sensus est falsus: Siquidem non credimus, quotquot nobiscum sunt in Ecclesia visibili, verè fideles esse, quoniam plures possunt externè se ut fideles gerere, & internè hæretici esse. Secundus verus: Siquidem credimus eam doctrinam, quam externa voce profitentur homines, existentes in Ecclesia visibili, esse doctrinam Christi, & Apostolorum, sine qua talis esse non potest. Quocirca infallibilem certitudinem habemus de Ecclesia; cum ipsam esse teneamur credere; adeoque quod in illa, plura & plura sint membra, sed non tenemur credere (excepto Romano Pontifice) hunc, vel illum hominem esse verum membrum Ecclesiæ.

21 Dixi: *excepto Romano Pontifice*, qui hæreticus esse non potest, ex alijs dicendis. Hinc Pontifex certus, & indubitatus, credendus est, esse caput Ecclesiæ, & B. Petri successor, juxta decretum in Constantiensi, prout in *const. Inter cunctas Martini V. la 1. Bullar. to. 1.* circa interrogationes faciendas hæreticis, aut de hæresi suspectis, *interrogatione 24.*

Opponunt 3. ii sunt in Ecclesia, qui jurisdictionem habent in Ecclesia: neque enim, qui est extra Ecclesiam, habet aliquam in Fideles jurisdictionem; propterea PP. dixerunt, hæreticos (licet validè sacramenta conferant, si formam Ecclesiæ servant) nihil omnino auctoritatis, & jurisdictionis habere, quod foris sunt, non
F 3 intus.

intus. Ita Augustinus in *Enchirid. cap. 65.* dixit extra Ecclesiam non remitti peccata, & *cap. audivimus 24. q. 1. §. Sin autem dicitur: ii, qui extra Ecclesiam sunt, nec ligare possunt, nec solvere, nec reconciliando ecclesiastica communioni reddere, nec excommunicando, ejus societate privare.* Sed hæretici occulti jurisdictionem habent in Ecclesia: Episcopi enim, Parochi, & Sacerdotes approbati respectivè ligant, & absolvent, licet interius, vel secretò fidei contradicant; neque ex suo jure excidunt, nisi cum præbuerunt manifesta infidelitatis argumenta; aliàs si occultus hæreticus nullam posset jurisdictionem exercere, redderentur incerti omnes actus, qui à jurisdictione dependent; quod non parum Ecclesiam Universam perturbaret, cum semper posset dubitari, an illos exercens, propter occultam hæresim, esset auctoritate privatus. Quæ incommoda non recurrunt, in sententia admittente hæreticos occultos esse in Ecclesia. Ergo reverà in ea sunt.

22 R. Negatur minor. Hæretici enim occulti ab integritate catholice fidei recedunt, & inde jurisdictionem perdunt per textum allegatum in *d. §. & cap. in quo hæc etiam sunt: liquidò constat, eum, qui ab integritate Catholice fidei recedit, maledicendi, vel benedicendi potestatem non habere.*

23 Nec ex quo hæretici occulti propter hæresim, priventur jurisdictione, sequuntur incommoda in objectione ponderata. Quoniam adhuc actus à jurisdictione pendentes, sub incerto non essent. Quamdiù enim tolerantur, valida reputantur, quæ agunt: Ecclesia enim in commodum Fidelium, supplet jurisdictionem, dummodò in illis concurrat titulus coloratus, cum communi errore, hoc est, ut quis Parochus v.g. fuerit à legitimo Superiore institutus, & communiter Parochus reputetur, licet titulus ob vitium occultum sit invalidus, ut dixi *Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 31. nu. 13.* in quo consentit *Guarnieri num. 30.* At ibi in hoc cautè non processit, quòd supposuerit Papam posse hæreticum esse,

quod omninò negamus ex dicendis *contr. 7. capit. 1.*

C A P U T III.

An hæretici manifesti sint membra Ecclesiæ?

S U M M A R I U M.

- 1 Hæreticus manifestus quis?
- 2 Hæretici manifesti non sunt membra Ecclesiæ.
- 3 Probatio ex Augustino.
- 4 Ex Conciliis.
- 5 Non subsistit distinctio de negantibus, & non negantibus articulos fundamentales.
- 6 Extra Ecclesiam Romano-Catholicam nullus salvatur.
- 7 Probatio ex Scripturis.
- 8 Hæresi fides amittitur.
- 9 Hæretici non assentiuntur mysteriis revelatis, propter revelationem divinam.
- 10 Virtutes acquisite non distinguuntur ab infusis, per ordinem ad objectum.
- 11 Facilitas in credendo non provenit ab habitu fidei infuso: & à quo procedat?
- 12 Hæretici pro falsitate patiuntur.
- 13 Objecta credibilia sunt ex ordinatione divina connexa.
- 14 Quæ ratione fides major sit in uno, quàm in alio?
- 15 Character baptismalis non constituit membrum Ecclesiæ.
- 16 In sola Ecclesia Catholica fides cum charitate retinetur.
- 17 Hæretici sunt subditi Ecclesiæ.

1 **A**ppellatione manifesti hæretici, is venit, qui palàm, & apertè scienter adhæret erroribus, quos novit ab Ecclesia Catholica expressè fuisse damnatos; vel, pertinaciter negat articulum fidei ab Ecclesia, Papa nimirum, vel Concilio à Papa confirmato definitum, sufficienterque propositum, sive exterius, in Sacramentorum participatione, ac reliquis Chri-

Christianæ Religionis, cum legitimis fidelibus communicet, siue non.

2 Dicendum. *Hæretici manifesti non sunt membra Ecclesiæ*. Ita Catholici omnes, adversus Sectarios.

3 Probatur. Constans semper fuit sensus Patrum, quod hæretici manifesti sint extra Ecclesiam Catholicam. Ita Irenæus, Tertullianus, Hieronymus, Clemens Alexandrinus, Hilarius, ac alii cum Augustino, qui nedum locis productis *cap. super. nu. 6.* extra Ecclesiam ponit hæreticos, sed id etiam repetit *de unit. Eccles. cap. 24.* ubi respondens hæretico asserenti, se propter baptismum esse *in corpore Domini*, idest *in Ecclesia*, ait: *melius diceres de corpore Domini, hoc est de Ecclesia.... Nam & nos baptismum, quem habetis, de corpore Domini esse dicimus, hoc est, de Ecclesia, quamvis in ea ipsi (Donatistæ, Protestantes) non sitis, sicut omnes, qui non ædificant super petram, sed super arenam.* Ergo non sunt membra Ecclesiæ: cum membrum corporis non sit, qui extra corpus existit. Hinc *in Enchirid. cap. 5.* dixit, apud eos Christum nomine tantum esse: & *lib. 1. contr. epist. Parmen. cap. 9.* nomine Christiano esse dealbatos; qui etiam, si conferantur cum veris Catholicis, nec Christiani dicendi sunt, ut loquitur Tertullianus.

4 Probatur 2. In Concilio Lateranensi IV. sub Innoc. III. *in cap. firmiter* definitur: *una est Fidelium Universalis Ecclesia*. Sed hæretici manifesti non sunt fideles: nam hæresis iuxta dicta cit. *cap. n. 10.* ex D. Thoma est species infidelitatis. Ergo hæretici manifesti membra Ecclesiæ non sunt: carent enim forma, fide nimirum, à qua homines fideles sunt.

Concilium Nicænum *l. can. 8. de hæreticis revertentibus*, supponit Novatianos non fuisse in Ecclesia Catholica, sed ab ea fuisse realiter separatos. De his, ait, qui se nominant Catharos, idest mundos, si aliquando venerint ad Ecclesiam, placuit Sancto, & magno Concilio, ut impositionem manus recipientes, sic in Clero permaneant. Hæc autem

præ omnibus eos scriptis convenit profiteri, quod Catholica, & Apostolica Ecclesiæ dogmata suscipiant, & sequantur.

In eodem Concilio, in symbolo anathemate damnantur; proindeque eiiciuntur ex Ecclesia contendentes, Verbum non esse consubstantiale Patri, ibi: *anathematizat Catholica: & Apostolica Ecclesia.*

Concilium Constantinopolitanum I. *can. 7.* Statuit, recipiendos esse, qui ab hæresi redeunt ad Ecclesiam; qui autem redeunt, certè extra Ecclesiam erant.

Dicunt. Loca, tum ex Augustino, tum ex Conciliis producta, intelligenda sunt de hæreticis manifestis, qui negant articulos necessarios, & fundamentales fidei, non verò de iis, qui circa eos errant, qui nec necessarij sunt, nec fundamentales, & proinde isti sunt membra Ecclesiæ.

5 Contra 1. Textus, in quibus Patres, & Concilia excludunt hæreticos ex Ecclesia Catholica, non distinguunt inter hæreticos, qui negant articulos fundamentales, & eos, qui illos articulos non negant, sed absolute, & absque exceptione de hæreticis loquuntur. Ita Nicenum cit. *can. 8.* præscribit, ut, qui ad Ecclesiam redeunt, suscipiant, & sequantur omnia Ecclesiæ Catholicæ dogmata. Et Constantinopolitanum disponit *d. can. 7. ut recipiantur, omnem hæresim anathematizantes, quæ non sentit, ut Sancta Dei Catholica, & Apostolica Ecclesia.* Ergo distinctio illa nulla prorsus, sed planè ficta est.

Contra 2. Novatiani, & Tessaradecatitæ (quos redeuntés idem Concilium præscribit esse recipiendos) fatentibus Protestantibus, non negabant articulos fundamentales; etenim non errabant, aut circa Trinitatem, aut Incarnationem. Novatiani enim inter alia docebant: *post baptismum lapsos veniam consequi non posse, quacunque peracta pœnitentia.* Tessaradecatitæ (dicti quartadecimani) dixerunt, *quartadecima occurrente luna, quocunque occurreret hebdomadæ die, Pascha necessario celebrandum esse; qui tamen fuerunt extra Ecclesiam;*

sicut extra eam sunt ceteri omnes, qui articulos ab Ecclesia definitos, cum pertinacia oppugnant. Et inde patet, excogitatum à Protestantibus distinctionis effugium, nihileis prodesse.

Verum distinctionem illam de articulis necessariis, & non necessariis familiarem Sectariis ex professo oppugnant. Vvalenburgii *to. 1. controuv. tract. 3. de art. necessariis*, circa quam nos nonnulla dedimus *contr. 1. cap. 5. n. 2.* Et hic iterum ex iisdem *tract. 1. exam. 3. §. 13. nu. 182.* notamus; quòd omnes omninò articuli, ita sunt omnibus necessarij, ut, cognita propositione Ecclesiæ Catholicæ, nullus sine præjudicio salutis contradicat. Hinc nullus articulus ab Ecclesia definitus, citra hæresim cum pertinacia oppugnari potest, ut benè Duhamel *Theol. Cleric. to. 5. lib. 1. de Eccles. dissert. 1. cap. 3. nu. 1.* Et licet inter articulos, aliqui sint necessarij necessitate medij, tamen præceptum est, ut nullus repudietur.

6 Probatur 3. Eugenius IV. in decreto edito in Concilio Florentino super concordia Jacobitarum cum Romana Ecclesia, ut in ipsius *Const. Cantate la 23. Bullar. to. 1. §. 5.* habet: *quoscunque ergo adversa, & contraria sentientes (articulis §. 4. expressis) damnat, reprobat, & anathematizat (Sancta Romana Ecclesia) & à Christi corpore, quod est Ecclesia, alienos esse denuntiat.* Et §. 15. *Firmiter credit, profitetur, & prædicat, nullos intra Catholicam Ecclesiam non existentes, non solum Paganos, sed nec Judæos, aut Hæreticos, atque schismaticos, eternæ vitæ fieri posse participes, sed in ignem æternum ituros, nisi ante vitæ finem, eidem fuerint aggregati.* Ex quibus satis, ad existentiam hæreticorum extra Ecclesiam.

7 Probatur 4. ex *1. Joan. 2. Ex nobis prodierunt* (hoc est, ex Ecclesia Christi emerferunt hæretici, sicut vomitus ex Stomaco) *sed non erant ex nobis* (solidis, & constantibus Christianis) *nam si fuissent ex nobis (idest de hoc numero) permansissent utique nobiscum, hoc est in Ecclesia; ergo, &c.*

Item ex Paulo *1. ad Timoth. 1.* ubi monet

Timotheum, ut fidem servet sinceram, & bonam conscientiam habeat, quia plures qui eam amiserunt, *circa fidem naufragaverunt*, hoc est, ut ait Chrysostomus, *navem, quæ est Ecclesia, perdiderunt.* Propter quod ab eodem Apostolo fuerunt excommunicati, ut discerent *non amplius blasphemare*, ut ait textus: quælibet enim hæresis est blasphemia in Deum, qui est prima veritas, ut dixit Piconius in *D. Pauli ad cit. cap. & epist. n. 20. in comment.*

Opponunt 1. heretici sunt fideles. Ergo tanquam membra includuntur in Ecclesia. Probatur antecedens. Habent fidem infusam, quod Probatur 1. Assentiuntur mysteriis supernaturalibus à Deo revelatis, propter divinam veracitatem revelantem: ita Calvinista, propter revelationem divinam, assentitur mysteriis Trinitatis, Incarnationis, Passionis Dominicæ, &c. Sed mysteriis supernaturalibus, à Deo revelatis assentiri non potest, nisi per fidem infusam, & supernaturalem.

II. Hæretici eadem facilitate illos articulos credunt, quibus ante hæresim fidem adhibebant. Ponamus, quòd quis Catholicus credens fide divina *Deum esse Trinum, & unum*, peccet contra fidem, non credendo aliquam aliam veritatem, quæ esset de fide, v.g. *non dari Sacramentum Altaris*: is experiretur se eadem facilitate credere Trinitatem, & propter eandem rationem, ac antea credidit. Ergo signum est, in illo eundem fidei infusæ habitum permanere; nam ubi idem est effectus, eandem ibi causam esse perspicuum est.

III. Hæretici discredentes aliquem, vel plures articulos fidei, experiuntur aliis articulis fidei, eadem firmitate, & absque formidine, se adhærere, ac antea: quandoque etiam mortem sustinent. Ergo habent habitum supernaturalem fidei, quo adjuventur ad credendum: neque enim eorum intellectus est potentior intellectu Catholicis ad credendum.

IV. Inter credibilia non adest necessaria connexio. Ergo poterit quis ab uno recedere,

dere, quin recedat ab alio; atque ita fidem circa aliud retinere, & proinde dici fidelis.

V. Potest fides esse major in uno, quàm in alio. Ergo unus ipsa potest credere unum articulum, quàm alius non credat. Ergo, &c.

8 R. negando antecedens cum probatione; nam heresi fides deperditur, ex Trident. *sess. 6. cap. 15. de iustif.* Ideò licet quis omnia à Deo revelata firmiter fide divina crediderit, tamen fidem deperdit, si postea unum pertinaciter non credat, juxta illud Jacobi 2. *quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus*; hoc est, qui scienter non tenet unum articulum fidei, etsi teneat reliquos, nullum credit, *ut oportet*, & fide divina supernaturali; quoniam hanc circa omnia amisit eo ipso, quò uni illi articulo credere noluit, per Tirin. *to. 2. comment. ad d. locum Jacobi.* Ex ordinatione enim divina, seu moraliter, & demeritoriè, ita fides opponitur infidelitati, sicut gratia opponitur cuicumque peccato mortali. Sicut igitur, qui non observat unum præceptum cujus observantia necessaria est ad consequendam beatitudinem, amittit totam gratiam sanctificantem, ita, qui unum tantum articulum discredit, habitum fidei infusæ totaliter deperdit.

9 Ad primam probationem dicitur, hæreticos non assentiri mysteriis revelatis, propter divinam veracitatem revelantem, assumptam, ut medium, & motivum formale debitè propositum, & applicatum ad credendum fide divina, quia non credunt propter divinam revelationem infallibiliter propositam. Ad hoc enim opus est recurrere ad infallibilem propositionem Ecclesiæ, tanquam ad certam regulam credendi; qui autem movetur ad credendum à propositione Ecclesiæ omnia credit, quæ ipsa proponit. Quod cum hæretici non agant, nec illis mysteriis, quæ credunt, assentiuntur propter revelationem divinam (nisi de materiali) sed solum, quia

ipsi volunt, proprio judicio, & vitioso appetitui adhærentes; & inde credunt tantum fide naturali, & mentiuntur Christo, cum non credant quidquid ipse revelaverit Ecclesiæ, & credendum ab Ecclesia proponitur.

Hinc Calvinista v.g. non assentitur mysteriis supernaturalibus cum æstimatione, sed cum vilipendio, & contemptu divinæ auctoritatis. Etenim si propter reverentiam, & obsequium divinæ auctoritati debitum crederet, eam suo privato judicio præferret, credens omnia, quæ Deus revelavit Ecclesiæ. Et ita non fide theologica, sed naturali credit (siquidem proprium actus virtutis theologicæ est, ut Deum præferat cæteris omnibus, in contrarium occurrentibus) & objectum supernaturale (hoc est, cujus notitia habita est à Deo revelante, & ut est Auctor gratiæ) actu naturali tunc tantum attingit.

10 Posset argumento occurri doctrina etiam Scotistarum, qui scripserunt, virtutes infusas non distingui ab acquisitis per ordinem ad objectum. Fides enim acquisita (& idem de charitate, & spe) potest tendere in idem objectum terminativum, propter idem motivum, in quod potest fides infusa; idque probant exemplo Catholici in hæresim lapsi, qui post hæresim experitur, se eodem modo credere v.g. *Deum esse Trinum, & unum propter divinam veracitatem revelantem*, ac antea credebat. Tum quia, post hæresim nullam diversitatem experitur in modo, quo tunc credit, & antea credidit: aliàs per experientiam suam propriam posset certò cognoscere, cum rediret ad Ecclesiam, quòd fidem supernaturalem haberet; quod est contra definita à Tridentino *d. sess. 6. cap. 12. & can. 16.* de qua re agit Poncius *Theol. disput. 26. qu. 2. num. 14.*

Cæterum post hæresim, ei contradicenti alicui objecto ab Ecclesia proposito, Deus non confert auxilium supernaturale ad actum, quem contra fidem elicit, licet auxilium non deneget, ut ab hæresi resipiscat,

cat, si velit, ut dixit Lambrecht, Scotus Viennensis tr. proem. disp. 4. q. ult. nu. 23. Unde negatur illa propositio: *mysteriis à Deo revelatis assentiri non potest, nisi fide infusa*: hoc enim verum est, quoties assentitur, ut oportet, & modo à Christo ordinato, qui præcepit, ut audiretur Ecclesia, revelata proponens.

II. Ad secundam probationem dicitur, facilitatem, quam quis habet in credendo, non provenire ab habitu infuso fidei, sed ab acquisito; juxta differentiam, quæ communiter à Theologis inter eos ponitur: quòd infusus non facilitatem confert, sed det posse, & simpliciter ad operandum permanenter requiratur; acquisitus verò necessarius fit tantum ad facilius agendum, & non simpliciter ad suos actus exigatur, ut cum Pontio *ibi nu. 13. ceteri Scotistæ*.

Sed difficultas est, à quo habitu acquisito illa facilitas procedat? Scotistæ cum eodem *ibi nu. 19.* tradunt procedere ab habitu fidei acquisito. Apud eos enim est incontrovertibile, per actus supernaturales fidei, generari habitum ordinis naturalis, & facilitatem ad credendum; quæ facilitas remanet in homine, etiam post lapsum in hæresim; & propterea tunc etiam experitur eandem facilitatem ad credendum, quam experiebatur antea.

Nec obstat, quòd actus sint supernaturales; quoniam non generant habitum naturalem, quæ supernaturales, sed quatenus sunt exercitium, quo potentia assuefcit versari circa tale objectum, in quo conveniunt cum actibus naturalibus. Difficultas enim, quam habet potentia tendendi in tale objectum, provenit, ex quo non assuevit versari circa illud. Ergo, quando assuevit versari, quocunque actu id egerit, habitum acquisivit facilitantem, & consequenter naturalem.

Mauro to. 2. Theolog. l. 7. q. 116. nu. 6. dixit, regulariter nos, priusquam credamus fide divina nostram Religionem esse veram, credere hoc idem fide humana; probatque

experientia puerorum, & Infidelium, qui primò incipiunt credere propter auctoritatem humanam, vel Parentum, & Magistrorum, vel Prædicatorum, proponentium Religionem nostram esse veram; & sic paulatim perveniunt ad hoc, ut credant fide divina propter auctoritatem Dei, & divinam revelationem, sistendo in hoc: Per actus verò fidei humanæ acquiri habitum naturalem, qui post lapsum in hæresim, in hæreticis perseverat, & ab eo facilitas obtinetur. Hæc ex illo.

In utraque sententia optimè argumento satisfacit. Proindeque patet à facilitate in credendo, quam hæretici experiuntur, colligi non posse in ipsis habitum infusum fidei.

12 Ad tertiam dicimus firmitatem, & constantiam in credendo in hæreticis, prævio illo habitu naturali, provenire ex abundantia sui sensus, & pertinacia ad suos errores. Hinc hæretici illi, qui pro suo errore mortem, vel tormenta sustinuerunt, non fortes, & constantes in fide catholica, sed pertinaces in suo errore dicendi sunt. De quibus scripsit Augustinus *sermone 328. de Sanct. cap. 4. Omnes hæretici, etiam pro falsitate patiuntur, non pro veritate, quia mentiuntur contra ipsum Christum.*

13 Ad quartam. Utique inter objecta credibilia, non est connexio necessaria, ex natura rei; verum reperitur ex divina ordinatione, & ad conservandam fidem infusam connectuntur, adeò ut necesse sit, ut nullus articulus discredatur, aliàs cum uni scienter dissentitur, ceteris non assentitur propter motivum formale fidei, formaliter acceptum, sed solum materialiter usurpatum; sub qua ratione non specificat actum supernaturalem fidei. Motivum enim formale, seu ratio formalis, sub qua fidei est divina revelatio proposita infallibiliter ab Ecclesia Catholica, à Pontifice nimirum, vel Concilio ab eo confirmato. Ideò qui aliter assensum præbet, quam propter revelationem divinam ab Ecclesia propositam, fide divina non credit.

14 Ad quintam. Dicitur, quòd unus fidelis potest planè, interiori actu, explicitè plura credere, quàm alter; & in hoc sensu potest fides in uno esse major, quàm in alio. Verùm nulli licet aliquem articulum sufficienter propositum repudiare: Si quidem repudians tunc esset infidelis. Posset etiam fides sic in uno major astrui, quàm in alio, quatenus unus posset habere plurimum veritatum definitarum notitiam, & circa eas plures actus explicitos fidei elicere, quas aliàs solùm implicitè crederet in hoc principio: *Credo quidquid Deus revelavit Ecclesiæ, & hæc credenda proponit.* Quod principium injustissimè ab hæreticis reii-citur.

Opponunt 2. Hæretici sunt baptizati. Ergo sunt membra Ecclesiæ, dicente Eugenio IV. in litteris super concordia Armenorum in Concilio Florentino, ut in ejus constitutione *Exultate la 19. Bullar. tomo 1. Primum omnium Sacramentorum locum tenet Sanctum baptisma, quòd vitæ spiritualis janua est: per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficiuntur Ecclesiæ.* Et Tridentinum Sessione 14. cap. 2. de pœnitentia definit per januam baptismi in Ecclesiam ingredi.

15 R. negando consequentiam. Ratio præcisa ubicunque ponatur, effectum tribuit. Character baptismi est in fidelibus damnatis, qui membra Ecclesiæ non sunt. Ergo baptismus ratio præcisa, & sufficiens non est, constituendi membrum Ecclesiæ, ut notatur ex Augustino lib. 4. de baptismo contra Donatistas cap. 16. de quo diximus contr. 1. cap. 5. nu. 10. Unde per baptismum efficiuntur membra Christi, & de corpore Ecclesiæ, quatenus in ipso infunditur nobis fides; quæ est forma constituens formaliter membrum Ecclesiæ, ut dictum est cap. 1. (quem Tridentinum appellat Sacramentum fidei). Cum verò in hæreticis non sit fides, ipsi membra Ecclesiæ non sunt.

Dices. Fides potest esse in existente extra Ecclesiam, dicente Augustino libro 1. contra Cresconium cap. 29. *Fides una habetur sine charitate, etiam extra Ecclesiam.* Er-

go fides, non est forma constituens membrum Ecclesiæ, sed baptismus.

16 R. Negatur consequentia, nam Donatistæ Augustino teste, erant baptizati, & extra Ecclesiam. Ergo baptismus non confert esse membrum Ecclesiæ. Solutio directa patebit ex capite sequenti n. 14.

17 Infertur dici posse, hæreticos propter characterem baptismalem pertinere ad Ecclesiam non ut membra, & filios, sed ut servos, & subditos; propter quod de jure tenentur legibus Ecclesiasticis, licet facto rebelles sint; eosque potest Ecclesia punire: Etenim ex rebellionis scelere commodum reportare non debent, ut notavit Engel colleg. jur. canon. lib. 5. tit. 32. n. 20. Duhamel cit. ad 2. ob.

CAPUT IV.

An Schismatici sint membra Ecclesiæ?

SUMMARIUM.

- 1 Schisma quid sit?
- 2 Unitas Ecclesiæ triplex.
- 3 Schisma purum, & mistum.
- 4 Schismatici sunt in potentia proxima ad hæresim.
- 5 Schismatici formales, estò puri, non sunt membra Ecclesiæ.
- 6 Probatur ex Augustino.
- 7 Et ex Hieronymo.
- 8 Calumnia Protestantium in Ecclesiam Romanam.
- 9 Thurificationis cultus Deo debitus, creaturis non exhibetur.
- 10 Licet in Missa thurificentur Ministri, &c. & in exequiis corpora defunctorum, ad 11.
- 12 Ritè in funeralibus accenduntur lumina.
- 13 Altaria, & templa Deo eriguntur, eique offertur Sacrificium.
- 14 Schismatici carent forma adæquata constitutiva membri Ecclesiæ.
- 15 Diversitas in particularibus ritibus non facit Schismaticum.

- 16 Pastores, & Fideles respiciunt Papam, ut centrum unitatis Ecclesiae.
- 17 Quando separatio à proprio Episcopo faciat Schismaticum?
- 18 Unitatem Ecclesiae non retinet, qui separatur à Romano Pontifice.
- 19 Capita subordinata in corpore Ecclesiae non pugnant.
- 20 Cur Ecclesia dicatur Corpus Christi, & non Papae?
- 21 Mali in Ecclesia sunt bonis permixti.
- 22 Schismatici simulant pietatem.
- 23 Cur fideles improbi sint in Ecclesia, non verò schismatici?
- 24 Excommunicati Fideles non sunt extra Ecclesiam.
- 25 Apud Schismaticos non est Charitas.
- 26 Baptismus in parte schismatica est validus.
- 27 Dispositiones ad baptismum in adultis necessariae.
- 28 Extra Ecclesiam peccata non dimittuntur.
- 29 Baptismus à Schismaticis collatus est baptismus Dei, & Ecclesiae.
- 30 Baptizatis cum fictione, baptismus prodest, recedente fictione.
- 31 Discedens ab Ecclesia Catholica tempore Sedis vacantis est schismaticus.
- 32 Pontifex Romanus nequit esse Schismaticus.
- 33 Schisma Antiochenum tempore Meletii, & Paulini à Protestantibus obiectum.
- 34 Insania Protestantium in Catholicos.
- 35 Infideles, &c. à Christo influxum accipiunt. ad 36.

Schisma vox graeca, latinè scissuram sonat, qua inducitur illicita separatio ab Ecclesiae visibili capite, & corpore. Hinc schisma Ecclesiasticum describi potest: *Voluntaria separatio ab Ecclesia Universali sine iactura fidei*; ut, si quis credens omnia à Deo revelata, Romanumque Pontificem esse caput visibile Ecclesiae ei tamen, velex odio, aut aliàs obedire detrectat, quoad actiones spirituales, & proponenti quid credendum, agendumque sit. Illud quoad actiones spirituales ponitur

ad significandum schisma, non esse quācunque separationem à Papa, sed ab ipso, ut est Christi Vicarius, & Doctor Ecclesiae, ac in iis, quae ab ipso, ut capite formaliter Ecclesiae, & ex officio Pastoraliter procedunt. Inde fit, quod detrectans ei parere, ut est Princeps temporalis Bononiae, Perusiae, &c. non schismaticus, sed aptius rebellis dicitur. Quemadmodum non schismatici dicuntur illi Principes, qui ex odio in personam privatam Papae, ejusve Ministri, ab ipsius politica, amicitia, societateque civili recedunt, modò ejus auctoritati Pontificiae nihil detrahant, sed summo obsequio recipiant, quae officium Pastorale respiciunt. Ceterum caveant, ne secessio in politicis, in divisionem transeat à Pontifice, quā caput Ecclesiae formaliter est.

Expressius schisma fuit descriptum à D. Thoma 2.2. quæst. 39. art. 1. quod sit *divisio, per quam quis ab unitate Ecclesiae se separat, in quantum Ecclesia est corpus mysticum, constans ex universis fidelibus, ut membris, & Romano Pontifice, tanquam visibili capite*. Cum enim Ecclesia una sit, ac proinde indivisa, qui se ab hujusmodi corpore, vel capite disjungit, schismaticus est.

2 Unitas verò Ecclesiae triplex est. Prima *fidei*, qua membra Ecclesiae, tanquam Corpus Christi mysticum, uniuntur capiti suo Jesu Christo. Secunda *Charitatis*, qua membra Ecclesiae vinculo pacis, & concordiae uniuntur, inter se communicantes externa eorum unione, in usu Sacramentorum, publicis precibus, actibusque Religionis. Tertia *obedientiae*, qua populus fidelis subiicitur Romano Pontifici, ac sub ipso legitimis Pastoribus paret. Hæresis dividit unitatem fidei; Schisma unitatem charitatis; & tam hæresis, quàm schisma unitatem obedientiae. Inde est, quod schisma, quā tale non est contra fidem, sed contra charitatem dumtaxat, & obedientiam; quapropter is, qui credit, quod prius, si ab unitate Ecclesiae recedat, est schismaticus, & non hæreticus, sicut hæ-

reti-

reticus quoque foret, si quidquam diversum, & fidei repugnans postea crederet.

3 Ex hoc DD. Dividunt schisma in purum, & mistum, ut illud sit *sciens recessus ab Ecclesia quoad obedientiam solum*; aliud vero sit *recessus quoad obedientiam pariter, & credentiam, non quoad omnes articulos* (quia tunc esset Apostata) *sed secundum unam vel plures veritates catholicas ab Ecclesia definitas, & propositas*, & expresse Eymerius 2.p. direct. Inquisit. quæst. 48. Gonzalez in 5. tit. 8. cap. 2. n. 3. Layman Theol. moral. lib. 2. trac. 3. cap. 41. n. 4. Macedo de clavib. Petri q. Proem. art. 3. assert. 3. Sessa Scrutini. Doctrin. capit. 6. art. 13. nu. 16.

4 Cæterum quamvis schismatici, quales non sint formaliter hæretici, tamen si schisma diuturnum erit, hæresim infallibiliter admittent; nam legitur cap. inter hæresim 24. q. 3. nullum schisma esse, quod aliquam sibi non contineat hæresim. Exemplum extat in Schismate Donatistarum, qui ab initio de factis contendebant, nimirum Cæcilianum fuisse traditorem, & à traditoribus (hoc est iis, qui Sacra Scripturæ libros Tyrannis tradidissent) ordinatum Episcopum Cartaginensem, & ex factis ad libitum confectis, summa temeritate concludebant, cum Catholicis non esse communicandum, quia sceleratis adhærebant; & postea contra fidem errarunt, tenentes Ecclesiam totam ubique defecisse, & puram in sola remansisse Africæ parte Donati: & Sacramenta à malis Ministris collata esse nulla; ideò rebaptizabant ab hæreticis baptizatos. Videatur Annat. apparat. ad Theol. posit. lib. 7. art. 8.

Verum, ut observat Pegna comment. 73. ad d. locum Eymerin. Schismatici puri sunt de hæresi suspecti: Siquidem videntur profiteri, quod extra Ecclesiam sit salus, nec parendum sit Rom. Pont.

De schismate Protestantium agunt Valemburcii to. 1. controuv. p. 2. tr. 9. de unit. Eccl. pluribus libris, & capitibus; qui lib. 6. cap. 13. n. 12. distinguunt schisma, ajunt, alterum esse, quod in laxiori significatione

usurpatur, & alterum, quod in magis stricto, & proprio sensu sumitur: juxta duplicem, quem ponderant, modum separationis ab unitate Ecclesiæ. Velenim, scribunt, separatio sumitur pro recessu à priori unitate Corporis Ecclesiæ, sistendo in eo, quod sit recessus; vel, pro recessu à priore unitate, ita ut simul erigantur privata conventicula à priori corpore Ecclesiæ separata, vel erectis scienter adhæreatur, prout ea erexerunt Novatiani, Donatistæ, Græci, Protestantes, & alii plures. Priorem separationem absque congregatione conventiculorum segregatorum à corpore Ecclesiæ, tradunt constituere schismaticum in laxiori significatione: seu propriè desertorem efficere collectionis christianæ ex lege charitatis necessariò conservandæ, juxta Paulum ad Hebr. 10. ibi: *Considerate invicem in provocationem charitatis, & bonorum operum, non deserentes collectionem nostram, sicut consuetudinis est quibusdam*. Unde apud eos desertor est, & non schismaticus, nisi in sensu amplo, qui idem credens, & recedens ab unitate Ecclesiæ, nec Altare sacrilegum contra Altare erigit, nec erecto adhæret. Posterior verò separatio, cum cætuum in novum corpus Ecclesiasticum erectione conjuncta schisma est in sensu magis proprio, de quo ait Paulus 1. ad Corinth. 12. *ut non sit schisma in corpore Ecclesiæ*. Et inde schismaticus propriè dicitur, qui dicta Conventicula, priore unitate relicta, erigit, aut erectis jungitur.

Amplius notatur, quod ratio schismatis non consistit totaliter in recessu à priore unitate; quoniam si totaliter in hoc consisteret, nullus daretur recessus à priore unitate sine schismate; quod tamen est falsum: quia Christianus deserta Christiana Religione (adeoque recedens à priore unitate) transiens ad Turcas, non est Schismaticus, sed Apostata.

Neque, ut quis sit Schismaticus; exigitur recessus à priore unitate: Nam qui nascuntur, & educantur in parte schismatici-

matica, adherentes conventiculis separatim à priore unitate, sunt schismatici: estò ipsi à priore unitate non recesserint, in qua nunquam fuerunt: Etenim *non recedunt à fide, nisi illi, qui fuerunt in aliqua fide*, ut loquitur Augustinus *lib. I. de actis cum Felice Manich. cap. 8.* Ibi S. Doctor urget Manichæos, tanquam recedentes ab Ecclesia, & fide catholica, & adherentes Manichæo, qui nunquam fuerat catholicus, & à priore unitate recesserat: à qua recesserunt Christiani illi, qui fidem catholicam deserentes Manichæo adhæserunt. Dicitur nihilominus Manichæus Schismaticus, quia abstractis à priore unitate Ecclesiæ membris, conventicula instituit segregata ab unitate Catholica.

Quapropter, ut quis dicatur schisma facere, duo requiruntur, eademque sufficiunt. Primum, ut instituat privata conventicula. Secundum, ut illa privata conventicula instituantur ex desertoribus prioris unitatis. Deserere verò priorem unitatem de illis verificatur, qui spontè, & voluntariè priorem fidem deserunt, & voluntariè à debito redeundi recedunt. Ita Lutherus, & Calvinus schisma fecerunt, non tam, quia privata conventicula ex desertoribus fidei catholicæ collegerunt, divisa à communione Romanæ Ecclesiæ, verum etiam, quia ipsi à priore unitate recesserunt, relinquentes fidem catholicam, & illa conventicula erexerunt.

Verum non est certandum de voce. Apud Patres idem est desertor Romanæ Ecclesiæ, ac Schismaticus; idemque sonat deserere Romanam Ecclesiam, & ab ea separari, & recedere. Unde in Canone I. Bullæ Cænæ excommunicantur schismatici, & ii, qui se à Pontificis Romani, pro tempore existentis, obedientia pertinaciter subtrahunt, & recedunt: ideò utrosque in resolutione complectimur.

Hoc capite agendum non est de schismaticis mistis, quia quoad istos, cum sint formaliter hæretici, omnia ea procedunt,

quæ capite præcedenti de hæreticis diximus, sed de puris; neque de schismaticis materialibus, juxta differentiam adnotatam *contr. I. cap. 5. nu. 31.* Quibus notatis.

5 Dicendum. *Schismatici formales, estò puri, non sunt membra Ecclesiæ Christi.* Est omnium Catholicorum contra Protestantes.

6 Probatur. Quòd schismatici formales, estò puri, non sint membra Ecclesiæ Christi, est sententia Augustini. Ergo non sunt. Probatur antecedens. S. Doctor *de fid. & symb. cap. 10.* *Hæretici, & Schismatici Congregationes suas Ecclesias vocant: Sed hæretici de Deo falsa sentiendo ipsam fidem violant. Schismatici autem discissionibus iniquis à fraterna charitate dissiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus. Quapropter nec hæretici pertinent ad Ecclesiam, quæ diligit Deum, nec Schismatici, quoniam diligit Proximum.* Hic Augustinus distinguit hæreticos, qui scienter fidem violant, dissentiendo alicui veritati ab Ecclesia definitæ, ab iis, qui assensum præstant omnibus, quæ catholici credunt, & aliàs ab Ecclesia recedunt. At isti sunt schismatici puri, quos Augustinus inquit, ad Ecclesiam non pertinere. Ergo, &c.

Et quamvis eo loco videatur Augustinus agere de Schismaticis erigentibus nova conventicula, propter adjectam particulam *Congregationes suas*, tamen de aliis etiam sentit ad Ecclesiam non pertinere. Siquidem *lib. I. de baptis. contr. Donatist. c. 8. nu. 11.* habet: *Quid ergo prodest homini, vel sana fides, vel sanum fortasse fidei Sacramentum, ubi lethali vulnere schismatis perempta est sanitas charitatis? per cuius solius peremptionem, etiam illa integra trahuntur ad mortem?* Idem repetit *cap. 9. & lib. I. contr. Cresc. cap. 29.* *Fides una* (hoc est de iisdem revelatis) *habetur à Schismaticis sine charitate, etiam extra Ecclesiam; & infr. non existimo quemquam ita desipere, ut credat ad Ecclesiam pertinere unitatem, eum, qui non habet charitatem; hoc est, qui à capite, & membris disjungitur Ecclesiæ: communionem Eccle-*

Ecclesiæ in precibus, Sacramentis, ac publico servitio divino deferens, licet separata non erigat Conventicula. Is enim schismaticus verè est, nec ad catholicam pertinet, *in qua sola una fides cum charitate retinetur*, ut ibi loquitur. Et licet eadem schismatici credant, societatem tamen, & unitatem charitatis cum capite, & membris non habent: & inde extra Ecclesiam sunt.

Hoc idem probant, quæ dixit lib. *Septemdecim quæst. in evangel. Matth.* quò qu. 11. præmissa solutione, *quid inter hæreticos, & malos Catholicos hoc interest, quòd hæretici falsa credunt, illi autem vera credentes, non vivunt, ita ut credunt: Subdit: Solet autem etiam quæri, schismatici, quid ab hæreticis distent? & hoc inveniri, quòd schismaticos non fides diversa faciat, sed communionis disrupta societas.* Sed schismatici omnes societatem disrumpunt, & cum capite, membrisque Ecclesiæ in rebus spiritualibus, & ad Religionem christianam pertinentibus, communicare detrectant. Ergo schismatici omnes sunt extra Ecclesiam: & hinc membra Ecclesiæ non sunt: Siquidem membrum corporis esse nequit, qui à corpore præcisus est.

Confirmat Hieronymus relatus in *d. cap. Inter hæresim 24. q. 3.* *Inter hæresim, & schisma hoc interesse arbitramur, quòd hæresis perversum dogma habeat; Schisma propter Episcopalem dissensionem, ab Ecclesia pariter separatur.* Et inde membrum præcisum efficit, & extra Ecclesiam ponit.

7 Probatur 2. de ratione Ecclesiæ Christi est, ut reperiatur unio membrorum inter se, & membrorum cum Romano Pontifice visibili capite. Cum enim sit unum corpus mysticum, oportet, membra inter se, & cum capite, esse vinculo pacis, & unitatis ita colligata, ut per externam communionem, & societatem in rebus Religionis, & Obedientiæ, ad caput in unum Cætum redigantur. At Schisma hanc unionem, & vinculum destruit, quoniam divisionem inducit, & membra à

corpore Ecclesiæ divellit. Propter quod omnes Schismatici formales se à Romana Ecclesia dividentes, eamque deferentes extra Ecclesiam jacent, dicente Cypriano *de unit. Eccles.* *Qui Cathedram Petri, super quam fundatur Ecclesia, deserit, in Ecclesia esse non potest.*

Opponunt 1. Ideò ii, quos Pontificii schismaticos appellant, membra non essent Ecclesiæ Christi, quia se subdixerunt ab unitate Ecclesiæ, quæ communicat cum Romano Pontifice. Sed hæc secessio hoc minimè probat. Siquidem evincit solum membris non accenseri Ecclesiæ superstitionis; quam non nisi impius blasphemus dixerit, esse Christi Ecclesiam, cum juxta articulum symboli Ecclesia Christi sit Sancta. Sancta autem non est, sed superstitionosa Ecclesia, quæ est de obedientia Romani Pontificis, quoniam ipsa cultum, & ritus superstitionosos admittit. In ea enim in Missa solemni thurificantur Altare, Reliquiæ, Templum, Laica-Potestas, Populus, & Clerici, & in exequiis corpora defunctorum: quibus, utpotè creaturis, similis cultus minimè debetur, cum solus Deus per thurificationem colendus sit, dicente Greg. *homil. 10. in Evangel. de Magis: eum, quem adorant prædicant thure Deum.* Et apud Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 9. nu. 3.* legitur ex Arnobio *lib. 7.* quòd, *etsi apud Gentiles ab initio in usu non fuerit thus in sacris incendere, ubi tamen thure sacrificare ceperunt, suffitus thuris erat sacrificii certum indicium, adeò ut Christianos verè sacrificare crederent, ubi summis digitis paululum thuris iniecissent in Acerram, vel thuribulum.*

Item: In funere mortuorum lumina, & candelas accendit; quod item superstitionem sapit; & propterea ne in cæmeteriis accenderentur, fuit interdictum in Concilio Eliberitano *can. 34.*

Item. Hominibus suis sanctis templa erigit, & Altaria, & Sacrificia offert, consequenter eis cultum tribuit soli Deo debitum, dicente Augustino *epist. 102. ad Deogratias quæst. 3. numer. 18.* *Templum, Sacer-*
do-

dotium, Sacrificium, nisi uni vero Deo deberi. Ergo, &c.

8 R. Hic planè (& satis ad objectum esset) posset in Protestantes intorqueri, quod aliàs Augustinus *lib. 20. contr. Faust. cap. 21.* dixerat adversus eum, insultantem Christianos, propterea quòd martyrum memorias celebrarent, ibi: *quod etiam hinc nobis calumniatur Faustus, quòd martyrum memorias honoramus in hoc, dicens, nos Idola convertisse, non tam me movet, ut huic calumnie respondeam, quam ut ipsum Faustum (ipsum Protestantes) ostendam studio calumniandi, etiam ab ipsius Manichæi vanitatibus exorbitare voluisse:* Exorbitant quidem, & solum ad calumnias recurrunt, dum tanta animositate de Ecclesia Romano-Catholica obloquuntur; quæ sola ex dictis *contr. 1. cap. 1.* est vera Ecclesia Christi, *Sancta, Catholica, Apostolica.* Ex cujus institutione ritus thurificationis (de quo instantia) processit, & in qua communiter recipitur. Et inde fit, ut non nisi insolenter à Sectariis, ut superstitiosus declametur, dicente Augustino *epist. 54. ad Inquisit. Januar. cap. 5.* *Si quid horum tota per Orbem frequentat Ecclesia: & hinc, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissimæ insanie est.*

9 Nulla itaque in eo ritu est superstitionis umbra, sed undique honestus, undique religiosus, ac honor ecclesiasticus; qui ex ordinatione Ecclesiæ per thurificationem illis exhibetur, diversus, aliusque est à cultu, qui incensatione Deo tribuitur; quoniam thurificatio immediatè Deo facta, est actus principalis Religionis, includens cultum Patriæ, quo profiteamur Deum esse rerum omnium Auctorem, Governatorem, & supremum Dominum; iisdem verò præstita creaturis est actus secundarius ejusdem virtutis; quinimò honor ipsis exhibitus, in ipsis non sistit, sed in Deum refertur, & recurrit, ut ex Basilio notavit Durantus *ubi supra nu. ult.* Deus enim, non tam in se ipso immediatè, quam in rebus ad ipsum particularem respectum habentibus, honorari potest. Propterea sa-

cra hac cæremonia, nec cultus Deo debitus datur creaturis, neque ea ipsa actione Ecclesia protestatur eis divinitatem inesse.

10 Quare, dum in Missa incensatur Altare, ecclesiasticus hic honor ei exhibetur, quia in eo Corpus Christi consecratur; dum Reliquiæ, quia eorum sunt, qui fuerunt Templum Spiritus Sancti; dum Templum, quia est domus Dei, & in eo ejus majestas modo particulari residet; dum Magistratus, vel Principes, quia Custodes sunt, & executores justitiæ, quam Deus per eos administrari jubet; dum populus, quia est populus Dei, in quo ipse habitat per fidem, & unionem charitatis; dum Clerici, quia in divinis ministeriis, & officiis sunt Ministri Dei; dum corpora Fidelium defunctorum, quia nati sunt, & vixerunt in unitate Sanctæ Matris Ecclesiæ, ac piè creditur ex hac vita Dei amicos decessisse. Propterea talis honor non exhibetur iis, qui notoriè mortui sunt in mortali culpa.

Hinc patet, quòd thurificatio illis facta, in cultum Dei ordinatur, eisque honor tribuitur, propter modum particularem, quo Deum respiciunt, ejusque obsequio sunt mancipati; & ideò à quovis superstitionis nævo immunis est. Legatur Tridentinum *sess. 22. can. 7. de sacrif. Missæ, & cap. 5.* ubi definit cæremonias, *quas Ecclesia in Missa adhibet, esse officia pietatis, & non impietatis incitamentum*, ut blasphemant Sectarii.

Verum hoc observandum venit, quod ritu thurificationis, aliisque cæremoniis ab Ecclesia institutis, utpote cæremoniis veræ Religionis, non licet uti extra functiones, & ministeria sacra ab eadem ordinata. Proinde in eos animadvertit, qui præter ipsius institutionem operantur.

11 Item consideratur, quòd cultus superstitiosus esse potest, tum ex parte institutionis, ut, si institutus sit instigatione dæmonis; tum ex objecto; quia is honor exhibetur membris diaboli; tum ex fine, quia institutus est ad avertendum hominem

nem à cultu veri Dei, & protestativus est Sectæ, & falsæ Religionis. Quem nullatenus licet assumere juxta Regulam communiter inter Catholicos receptam, quòd nullam ob causam ulloque prætectu potest quis licitè uti cæremoniis, propriis falsæ Religionis, quin falsam Religionem profiteatur, vel eam profiteri prudenter censeatur, suamque virtualiter neget.

12 Ad 1. Canon allegati Concilii emanavit ad extirpandas, funditusque tollendas Gentilium superstitiones, quas novi Christiani in locis Hispaniæ tunc retinebant: Gentiles enim putantes animas mortuorum aliquid sentire, eas accensis cereis, aliisve superstitionibus adhibitis advocabant ad abditissima secreta, & ventura facta addiscenda; quare à Concilio prohibita est cereorum accensio more Gentilium. Cæterum Canon cæremonas divini cultus non interdicit, ut observat Cabasut. *notit. Ecclesiast. secul. 3. ad canon. 24. d. Concil. nu. 7.*

Hinc cerei in Ecclesia Catholica non ex superstitione in funeribus accenduntur, quasi credat, vel in corporibus aliquid sensus inesse, vel animas esse ibi præsentis, aut posse nobis aliqua ventura prædicere, & opes conferre, ut falsò putant Sinenses; sed lumina ad alium finem accenduntur, ad significandum nimirum, animas vivere, & suo tempore etiam corpora resurrectura, nostrosque defunctos filios non esse tenebrarum, sed lucis æternæ, quæ post hanc vitam justis effulget, & quam tanto pere Ecclesia iis precatur, & exoptat, ut expresse Bail. *Sum. Concilior. to. 2. secul. 4. ad d. Canon. 34. & Durant. cit. cap. 23. nu. 15.*

13 Ad 2. Negatur in Ecclesia Catholica templa, & Altaria erigi, ac Sacrificium Missæ Sanctis, & Martyribus offerri. Soli enim Deo verè, & propriè in memoriam Sanctorum templa, & Altaria eriguntur, atque sacrificium offertur, ut expresse Tridentinum *sess. cit. ca. 3. & August. ubi sup. ac lib. 8. de Civit. Dei cap. 27. Quis, ait, audivit aliquando fidelium stantem Sacerdotem*
P. Aug. Matthæucci Controv.

ad Altare, etiam super Sanctum corpus martyris, ad Dei honorem, cultumque constructum, dicere in precibus: offero tibi sacrificium, Petre, vel Paule, vel Cypriane, cum apud eorum memorias offeratur Deo, qui eos, & homines, & martyres fecit, & Sanctis suis Angelis celesti honore sociavit, ut ea celebritate, & Deo vero de illorum victoriis gratias agamus; & infra; Nos itaque Martyres nostros, nec divinis honoribus, nec humanis criminibus colimus, nec sacrificia illis offerimus.

Nec obstat, quòd Sanctorum nominibus Templa nuncupentur, & Basilicæ ornentur; quoniam id, teste Durante *cit. cap. 2. nu. 3.* fit; vel, quia Deus illis in locis intercessione Sanctorum, illustra quædam præpotentiæ suæ opera præstitit; vel, quia illi suo sanguine fuso, loca illa Deo sacrarunt: vel denique, quia divinæ Sanctorum virtutes itidem ad Dei gloriam, & honorem sunt celebrandæ. Honoramus enim servos, ut honor servorum redundet ad Dominum *cit. Durantus.*

Opponunt 2. Puri Schismatici habent fidem; non enim sunt hæretici, cum omnia credant, quæ nos credimus; ut ex Augustino diximus *supr. n. 6.* ergo sunt in Ecclesia: nam hæc est Fidelium collectio; & D. Hieronym. super *psal. 133.* dixit: *ibi Ecclesia, ubi fides*, quoniam ubi fides est, ibi est forma Ecclesiæ.

14 R. Habent utique fidem, sed non mutuæ charitatis, & communionis vinculum cum membris, neque obedientiam ad Romanum Pontificem in actionibus spiritualibus, quæ ex integro necessaria sunt, ad constituendum membrum Ecclesiæ, juxta dicta *nu. 2.* ideo sola fides non sufficit. Nec de schismaticis dici potest, quòd sint in Collectione Fidelium, quæ est Ecclesia: quippe ab ea collectione se subtraxerunt. Neque Hieronymus loquitur exclusivè ad unitatem Charitatis, & obedientiæ: propterea estò fidem retineant, tamen non habent adequatam formam constitutivam membri; & hic appositè illud valet: bo-

num ex integra causa: malum verò ex quocunque defectu.

Dices: nulla ferè est Ecclesia particularis, etiam Romano Pontifici communicans, quæ ritus, & consuetudines aliquas dissimiles non habeat, ab alia Ecclesia particulari inobservatas; nec inde tamen dici potest, inter eas, vinculum Christianæ societatis, & pacis non esse, & non esse membra Ecclesiæ. Ergo illa mutua communio necessaria non est.

15 R. Est quidem certum non fieri statim schisma, estò in nonnullis ritibus sit inter Ecclesias particulares aliqua dissimilitudo, & diversitas. Ita ex quo in quibusdam quædam Festa celebrari solita, in aliis non celebrentur, non sequitur, inter eas esse vinculum societatis abruptum, modò, tum in ritibus ab Ecclesia Universali receptis, tum in usu Sacramentorum, tum professione doctrinæ fidei, & morum, ac in obedientia Romano Pontifici communicent, & concordent; tunc enim tanquam membra eidem capiti connectuntur, à quo Ecclesiæ unitas attenditur. Ideò volens Christus unitatem in Ecclesia servari, unum caput constituit, cui cæteri subjecti essent: *ut capite constituto, schismatis tolleretur occasio*, ut loquitur Hieronym. *lib. i. advers. Jovinian.* à quo schismatici sunt divisi; ideò extra corpus existunt, quod suo capiti unitum est.

Hoc unum; in materia rituum, & Cæremoniæ particularium, quæ in nonnullis Ecclesiis servantur, observandum est, quòd non servantur, contradicente Pontifice, sed ipso sciente, & permitte.

Item, quòd in hac materia nullus debet sibi iudicium sumere, condemnandi Ecclesiarum particularium consuetudines, tanquam impias, & observationes, tanquam superstitiosas. Plures enim, corruptis affectibus præoccupati, vel, quæ non intelligunt, audacter blasphemant, vel illius, quam oderunt, Ecclesiæ ritus, etiam religiosos, sublato esse volunt, pro-

ut Protestantes solent illos Romanæ Ecclesiæ injuriis, & maledictis mordere.

Opponunt 3. Non statim separatus est ab Ecclesia Christi, qui à Romano Pontifice communionem segregatur. Ergo estò Schismatici separati sint à Romano Pontifice, non inde dicendi sunt extra Ecclesiam Christi. Probatur antecedens. Qui separatus est ab Episcopo Alexandrino, vel Anthiocheno, non est necessario separatus ab Ecclesia Christi, & unitate Ecclesiæ Catholice. Ergo, &c. consequentia à pari videtur innegabilis.

16 R. Non est paritas à separatione à Romano Pontifice, ad separationem ab aliis Episcopis particularibus; quoniam Papa est caput visibile Ecclesiæ Universalis: Petro enim, & in Petro Romanis Pontificibus dictum est: *pasce oves meas*, *Joan. ult.* & in Cathedra Petri Christus collocavit centrum, & apicem unitatis Ecclesiæ, dicente Cypriano *epist. 55. navigare audent ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam principalem: unde unitas Sacerdotalis exorta est*; quod de aliis Episcopis nec legitur pronuntiatum, nec sine heresi dici potest. Quare, sicut divisus à vite palmes fructum non affert, & arescunt rivi, qui fonti sunt non conjuncti, & in corpore membra illa non existunt, quæ capiti non cohærent: ita in corpore Ecclesiæ minimè extant, qui à Romano Pontifice recedunt, ad quem omnes particulares Ecclesiæ Pastores, & Fideles per Orbem, ut ad caput suum, & unitatis Ecclesiæ centrum referuntur; quemadmodum omnes lineæ punctum centri respiciunt.

17 Verum observandum est, quòd separatus à proprio Episcopo, & privata sua Ecclesia, tunc schismaticus est, si causa discessionis ab Episcopo sit omninò cum illa à Papa ita conjuncta, ut qui ab Episcopo dissentit, dissentire omninò debeat à Pontifice: Nec tunc ex privata discessionem ab Episcopo, potest se à schismate liberare; non quòd discessio sit à privato Episcopo, sed quòd ad Papam per Episcopum

copum pariter se extendat; & consequenter diffidentem à corpore Catholico avellet. Ita Macedo cit. *ver. secundum, an qui*. Exemplum esse potest in Donatistis, qui primum se à communione Cæciliani, & eorum, quibus ipse adhærebat, subdixerunt; adeoque à Romano Pontifice, cum quo Cæcilianus communicabat. Legendus Augustinus *de hæres. hæres. 69.* & Spondanus *ad an. 306.*

Dicunt Novatores. Estò Schismatici nolint communicare cum Romano Pontifice, adhuc affirmant, Christum esse caput Ecclesiæ, cui subesse non detrectant. Ergo non tollunt Ecclesiæ unitatem, neque sunt extra Ecclesiam.

Confirmant. Ecclesia non est corpus Romani Pontificis, sed Christi: si non ejus corpus, nec ipse ejus caput. Sicut enim corpus naturale hominis, estò multa habeat membra, non tamen multa capita; sic Ecclesia quamvis multis constet Fidelibus, non tamen plura habet capita. Ergo, si Christus est caput Ecclesiæ, illius non est Papa; & ita; qui non recedit à Christo, estò à Papa se separet, non se à capite Ecclesiæ subducit, nec unitatem Ecclesiæ dirumpit.

18 R. Negando consequentiam, quoniam ad conservandam, retinendamque unitatem Ecclesiæ, satis non est credere Christum esse invisibile caput, principale, & primum Ecclesiæ, sed opus item est, esse sub obedientia Romani Pontificis: quippe Ecclesia non est quodcunque corpus, sed corpus visibile ex dictis *contr. 1. cap. 2.* Corporis verò visibilis, caput visibile est; ut de humano constat. Pontifex autem est caput visibile Ecclesiæ, à quo in externa directione, & regimine ipsa visibiliter gubernatur, quod alibi expressè resolutum dabitur; Ideoque fit, ut à visibili corpore Ecclesiæ sit separatus, qui à communione Pontificis secessit: Siquidem tunc præscinditur ramus ab arbore, furculus à radice, rivus à fonte, radius à sole; nec fieri potest, ut vivat membrum

à capite separatum, ut luceat radius à sole divisus; ut fluat rivus à fonte segregatus; ut crescat furculus à radice extractus; ut frondeat ramus ab arbore avulsus; ut amet unitatem, qui ponit divisionem.

Nec dicant, se non odio habere Christum. Quoniam estò nomen Christi odio non habeant, Christum tamen offendunt in corpore: offendunt in capite Romano Pontifice. Quinimò licet ore Christum se confiteri protestentur, facto tamen, & opere eum negant, cum ejus Ecclesiam, & Vicarium crudeli odio prosequantur.

Ad confirmationem: Instantiam urgere minimè possunt puri schismatici, quia statim ac negant Romanum Pontificem esse caput visibile Ecclesiæ, schismati addunt hæresim, & per hæresim, etiam extra Ecclesiam se constituunt, juxta dicta.

19 Quare inutilis est instantia: nec questionem de nomine Protestantes excitarent, si odium adversus Papam deponerent. Quòd capita subordinata non pugnent; nec ipsi possunt negare; nam mulier habet duo capita: vir enim est caput morale mulieris ad *Ephes. 5. Vir caput est mulieris*, à quo externè gubernatur; & habet etiam naturale caput in suo corpore, à quo recipit influxum spirituum sensitivorum. Ita Ecclesia habet duo capita: Christum pro invisibili capite, & primario, & quoad internum influxum gratiæ; & Romanum Pontificem pro visibili capite, & secundario, & ministeriali, qui gerit vices Christi, Ecclesiam in externa gubernatione visibiliter dirigens.

Nec obstat quòd in corpore naturali duo capita esse non possint. Nam Ecclesia non est corpus naturale; sed mysticum: Mystici autem corporis plura capita mystica, sed subordinata esse possunt: Ita Religionis S. Francisci, quæ est corpus mysticum, caput secundarium est Generalis, & ejusdem Religionis caput visibile primum est Romanus Pontifex, & omnium caput supremum est Christus. Quod & in corpore politico constat; etenim ca-

put secundarium Regni Neapolitani est Prorex, & primum, Rex Carolus III.

20 Necrefragatur, quod Ecclesia non dicatur corpus Papæ. Nam hoc solum probat Papam esse caput secundarium, & ministeriale Ecclesiæ: ab isto autem non sumitur denominatio, quæ accipitur à capite absoluto, & principali; ita non propriè dicitur: Regnum Neapolitanum est status Proregis, benè verò Regis Caroli III. quia iste est caput absolutum, & primum Regni; ille verò secundarium, & ministeriale. Hinc cum Christus sit propria auctoritate absolutum, & principale caput Ecclesiæ quam fundavit, & conservat, optimè dicitur: *Ecclesia est corpus Christi*. Verum & dici potest: *est corpus Romani Pontificis*, non tanquam capitis instituentis, sed tanquam Christi Vicarii, & capitis ministerialiter Christo inservientis in externa directione, & regimine Ecclesiæ. Guarnieri de Eccles. lib. 2. cap. 26. nu. 64. Cæterum quæstio de voce non instituatur.

Opponunt 4. Doctrina Augustini est, Schismaticos esse in Ecclesia Catholica. Ergo negari non potest, esse membra Ecclesiæ. Probatur antecedens 1. in psal. 36. serm. 3. nu. 19. ait: *si boni sumus, in Ecclesia Christi frumenta sumus. Si mali sumus, in Ecclesia Christi palea sumus*. In psal. 106. nu. 14. inquit: *ad populum enim Dei pertinent*. Ergo, &c.

Addo. Excommunicati ex dictis contr. 1. cap. 5. nu. 20. etiam ex sententia Augustini sunt in Ecclesia. Sed schismatici sunt excommunicati. Ergo, hoc non obstante, sunt in Ecclesia.

21 R. negatur antecedens. Primum testimonium Augustini schismaticos directè ferit. Etenim ibi S. Doctor loquitur adversus Donatistas, qui ab Ecclesiæ Catholice unitate eo pretextu recesserunt, quod malos toleraret; quos vel, ut in unitate retineret, vel ad unitatem reduceret, sic est alloquutus: *Suspiciamini (Donatistæ) quid vultis de nobis Catholicis; Si boni sumus, in Ecclesia Christi frumenta sumus. Si mali su-*

mus, in Ecclesia Christi palea sumus; tamen ab Area non recedimus. Et n. sequen. Quare tu (Donatista) propter malos, ipsam Cathedram (Petri) dimisisti: redi ad pacem; redi ad concordiam, quæ te non offendit.

Hinc cum Augustinus sæpè repetat, malos in Ecclesia esse bonis permixtos, de malis fidelibus intelligit, ab hereticis, & schismaticis distinctis, nec propter illos, boni, unitatem, à qua schismatici secedunt, relinquere debent; quoniam, ut loquitur epist. 28. ad Feliciam n. 3. *Nobis (Deus) imperavit Congregationem, sibi autem servavit separationem: quia ille debet separare, qui nescit errare.*

22 Secunda ejusdem auctoritas mutilata datur; nam integer textus est: *ad populum Dei pertinent, etsi non per virtutem, certè per speciem pietatis: quasi diceret, quia bonitatem simulant, & pietatem ostentant, videntur ad Ecclesiam pertinere, sed reverà ad eam non spectant*. Unde epist. cit. n. 6. dixit: *In Catholica Ecclesia, quæ non in sola Africa, sicut pars Donati, sed per omnes gentes, sicut promissa est, dilatatur, atque diffunditur in Universo Mundo. Sicut enim dicit Apostolus fructificans, & crescens, & boni sunt, & mali; ab ea verò separati, quamdiù contra illam sentiunt, boni esse non possunt; quia etsi aliquos eorum bonos videtur ostendere, quasi laudabilis conversatio, malos eos facit ipsa divisio.*

Dices. Fideles improbi sunt ex resolutis cap. 1. membra Ecclesiæ, estò charitate sint privati. Ergo, nec negandum est de schismaticis.

23 R. Negando consequentiam. Discrimen est; quia Fideles improbi sanè charitatem internam, qua constituuntur Deo uniti, & filii adoptivi ammittunt; at ex hoc præcisè non perdunt vinculum fraternæ societatis cum membris Ecclesiæ sub Romano Pontifice, quod ammittunt schismatici.

Propterea notandum est, quod communio Ecclesiastica non constituitur solo fidei, & charitatis internæ vinculo; sed vi-

sibi-

sibulum particularium Ecclesiarum, & Fidelium conjunctio requirit sub Romano Pontifice officia fraternitatis, & societatis Ecclesiasticæ inter Fideles hinc inde exerceri solita; & quod in usu Sacramentorum, professione doctrinæ in materia fidei, & morum, auditione missæ, &c. communicent, & concordent. In quibus fideles improbi communicant, bonisque cohærent. Schismatici verò dissentiunt, & participationem reiiciunt. Propterea quavis illi charitate interna ad Deum sint destituti, retinent tamen effectum externum charitatis, pacem nimirum, & vinculum societatis cum bonis; quem effectum schismatici oderunt, & odio fraterno pulsantur, dicente Augustino *lib. 1. de baptis. cont. Donatist. eodem cap. 11. Nulli schismata facerent, si fraterno odio non excæcarentur. Ideoque ipsi nec internam, neque externam charitatem habent.* Siquidem ex Augustino *lib. 2. cont. lit. Petil. cap. 77. Charitas Christiana, nisi in unitate Ecclesiæ non potest custodiri: atque ita, dum schismatici unitatem relinquunt, ab Ecclesia opere, & facto separantur, licet aliud verbis ostendant.*

24 Ad additum. Resoluta *cit. cap.* procedunt de excommunicatis fidelibus, qui membra verè Ecclesiæ sunt. Siquidem eandem fidem sub obedientia Romani Pontificis retinent, & profitentur, ac in Ecclesia salvantur, si, priusquam ob defectum Sacerdotis à quo absolvantur à censure, ex corde de peccatis doleant, & in gratia decedant. Quod verò commercio spirituali non gaudeant, sintque privati participatione Sacramentorum, suffragiis publicis, & societate cum aliis membris, hoc unice probat, eos membra non esse, quoad motum, & operari externum, sed manent vera membra, quoad esse; sicut manus ligata, & podagrica est verum membrum corporis quoad rem, si sit corpori unita, ut dixit Lambrecht. *Scot. Vienne. tr. proem. disp. 1. q. 7. nu. 60.* Quæ tamen verificari minimè possunt de Schismaticis, in quibus Censura Bullæ Cænæ, qua ligantur,

sequitur ob inductam separationem à corpore, & capite Ecclesiæ.

Opponunt 5. in parte schismaticorum, eorum etiam, qui Altare contra Altare erexerunt, per baptismum remittuntur peccata. Ergo est illic Spiritus-Sanctus, juxta verba Christi Matth. 18. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Si autem in ea peccata remittuntur, communio, quam Romani appellant Schismaticam, est Ecclesia Christi: non enim præter Ecclesiam remissionem peccatorum Spiritus-Sanctus operatur, ex Augustino *lib. 1. de baptis. contr. Donatist. cap. 11.* Hinc si communio ipsorum est Ecclesia Christi, non est Ecclesia Christi communio de obedientia Romani Pontificis. Ergo ex quo schismatici ab Ecclesia, Romano Pontifici communicante, se subducant, non inde dicendi sunt, esse extra Ecclesiam Christi.

25 R. Hoc ipsum à Donatistis contententibus in sola parte Africæ, quæ adharebat Donato, esse Christi Ecclesiam, fuit Augustino loco cit. objectum. Quos S. Doctor urget, ut respondeant: *quæro, ut dicant, utrum dimittantur peccata, ubi charitas non est? & statim: Si ergo dicimus, non ibi dimitti peccata, quomodo renascitur, qui apud eos baptizatur? Quid est enim renasci per baptismum, nisi à vetustate renovari; quomodo autem renovatur à vetustate, cui peccata præterita non dimittuntur? Quod apud Schismaticos charitas non sit, ibi ostendit: An non est in schismate odium fraternum? quis hoc dixerit, cum & origo, & pertinacia schismatis necesse sit alia, nisi odium fratris?*

26 Quæstionem Donatistæ solvere putarunt, ut ibi Augustinus, dicendo: *non est in schismate remissio peccatorum, & ideo nec regeneratio novi hominis, & propterea nec baptismus Christi;* Et inde inferebant, quod pars Donati non erat schismatica, in qua per eos peccata per baptismum remittebantur.

Verum hic errorem errore auxerunt, negantes valere baptismum extra Ecclesiam

ab hæreticis, vel schismaticis in forma à Christo instituta collatum; contra quos valere non semel Augustinus probavit, & expressè ibi *lib.5.cap.7.* Nos autem baptismum, eos (hæreticos, & schismaticos) non iuste, & legitime possidere concedimus; non possidere autem non possumus dicere... baptismum ergo legitimum habent, sed non legitime habent; Quisquis enim eum, & in unitate Catholica, & eo digne vivens habet, & legitimum, & legitime habet; quisquis autem, vel in ipsa catholica, sicut palea commixta frumento, vel extra (inter hæreticos vel schismaticos) sicut palea vento sublata, habet hunc baptismum, quidem legitimum habet, sed non legitime. Propterea cum ad catholicam unitatem redit non rebaptizatur, ut ibi *cap.8.* commemorat; & ideo, cum vel ad unitatem catholicam, vel ad vitam tanto Sacramento dignam convertitur, non aliud baptismum incipit habere legitimum, sed illud ipsum incipit habere legitime: nec remissionem irrevocabili peccatorum consequitur baptismum, nisi non solum legitimum, sed etiam legitime habeatur. Validus itaque est baptismus apud Schismaticos in forma Ecclesiæ receptus; qui tunc prodest ad remissionem peccatorum, cum quis reconciliatus unitati, sacrilegio diffensionis exuitur, quo ejus peccata tenebantur, & dimitti non sinebantur, ut ibi *cit. lib.1.cap.12.* S.Doctor.

27 Id etiam ad infirmandum objectum considerandum occurrit, quod qui à schismaticis baptismo tinguntur, vel sunt pueri, vel adulti, laborantes invincibili ignorantia de secessione à catholica unitate; vel adulti, schismati reluctantes in casu necessitatis baptizati, vel, adulti schismaticis voluntariè adhaerentes. Quantum ad pueros relegantur, quæ diximus *contr. 1.cap.5.nu.9.* quæ de primi, & secundi generis adultis etiam verificantur; de quibus Augustinus ibi *lib.6.cap.5.* ait: potest tamen tradere separatus, sicut potest habere separatus; Sed quam perniciosè habere, tam perniciosè tradere: ille autem, cui tradit, potest salubriter accipere, si ipse non separatus acci-

piat: Sicut plerisque accidit, ut Catholico animo, & corde ab unitate pacis non alienato, aliqua necessitate mortis urgentis in aliquem hæreticum irruerint, & ab eo Christi baptismum, sine illius perversitate perciperent, & si ve defuncti, si ve liberati, nequaquam apud eos remanerent, ad quos nunquam corde transferant. Isti, supposita in eis dispositione ad baptismum (quæ in adultis est tum consensus ipsum suscipiendi, tum fides de præcipuis fidei nostræ mysteriis, tum dolor de peccatis, non originali, sed actualibus ut tradit Abellus *Sum.p.2.tr.1.cap.2.sect.5.nu.3.*) fructuosè baptismum recipiunt, hoc est, non tam ipsius baptismi characterem, sed etiam gratiam. Siquidem ad fructuosè ipsum recipiendum in adultis necessaria est fides, & dolor allegatus; ad validitatem verò ipsius, satis est seria voluntas ipsum suscipiendi, ex Augustino *lib.2.contr. lit.Petilianicap.35.* & *cap.majores dist.54.*

28 Nec inde dicatur extra Ecclesiam dimitti peccata; quoniam, ut *loc.cit.* ex Augustino notavimus, per baptismum filii ab Ecclesia ipsa Catholica sibi, & suo sponso generantur: est enim janua in Ecclesiam Christi, ex Tridentino *sess.14.c.2. de penit.* Quæ schismaticorum, vel hæreticorum ministerio utitur, ut loquitur Augustinus *cit.lib.1.de baptis.cap.16.* cum tales à spiritalibus evangelizantur, & Sacramentis imbuuntur, tanquam per se ipsam Rebecca (Ecclesia) eos parit, sicut Esau. Cum autem per illos, qui non castè annuntiant Evangelium, tales in Dei populo generantur: Sara quidem (Ecclesia) sed per Agar. Et *l.2.contr. Crescon.cap.21.* Baptizant ergo, ait, quantum attinet ad visibile ministerium, & boni, & mali: invisibiliter autem, per eos ille baptizat, cujus est, & visibile baptismum, & invisibilis gratia.

29 Neque repetant nos eorum baptismum acceptare; quia ut ait Augustinus *d.lib.1.cap.14.* non baptismum vestrum acceptamus: quia non est baptismus ille schismaticorum, vel hæreticorum, sed Dei, & Ecclesiæ, ubicunque fuerit inventus, & quocun-

que

que translatus. Et cap. 12. *Qui extra Ecclesiæ communionem (baptizantur) in baptismo Ecclesiæ baptizantur; quod ubicunque Sanctum, est per se ipsum, & ideo non est eorum, qui se separant, sed eius, unde se separant.*

30 Quantum ad adultos tertii generis, eos nimirum, qui scienter schismati communicant, isti si serio baptismum velint, validè à schismaticis baptizantur, characterem recipientes sine fructu gratiæ sanctificantis, quia cum fictione, seu indispoti, corde in malitia, & sacrilegio perseverantes ad baptismum accesserunt; qui eis tunc prodest, cum ad unitatem Ecclesiæ veniunt, dicente Augustino d. cap. 12. (adducto exemplo de fictè baptizato inter Catholicos) *qui baptisma Christi, quod non amiserunt, qui se separaverunt, inimicus charitatis, & pacis Christi in aliqua hæresi, aut schismate accepit; quo sacrilego scelere peccata eius non dimittebantur, cum se correxerit, & ad Ecclesiæ societatem, unitatemque venerit, non iterum baptizandus est; quia ipsa ei reconciliatione, ac pace præstatur, ut ad remissionem peccatorum eius in unitate iam prodesse incipiat Sacramentum, quod acceptum in schismate prodesse non poterat. Tunc enim quoad effectum gratiæ reviviscit; & hinc patet, in Ecclesia, & non extra, peccata per ipsum dimitti.*

31 Quæritur I. An vacante Ecclesia Catholica, per mortem Pontificis, discessio ab ea sit schisma?

R. Affirmativè; quia discessio est à vera Ecclesia Christi. Non enim per illius obitum talis esse definit, & qui ab ea discedit, separatur à Christo Domino, cui ipsa, ut capiti vivo, & æterno intimè perfidem, & charitatem unitur. Macedo cit. vers. Tertium, allegans Valentiam, & Palao.

32 Quæritur II. An Romanus Pontifex possit esse schismaticus?

R. Negativè. Sicut ipse, ex prærogativa Romani Pontificis, habet ut hæreticus esse non possit, ut suo loco dicam, ita, ex titulo capitis visibilis Ecclesiæ obtinet, ut à suo corpore separari minimè valeat,

nec odio feratur in totum corpus Ecclesiæ: de natura enim capitis est, ut membris communicet, & in ipsa influat. Neque Deus id unquam permittet, qui voluit unitatem Ecclesiæ, à capite visibili attendendam esse. Idem Macedo vers. Quartum.

An verò Cathecumeni sint membra Ecclesiæ?

Vide allegat. Cap. 6: contr. 1. num. 26.

33 Protestantes, ut simplices magis implanent, duo infarciunt. Primò, ut hinc ostendant, posse in sua divisione ab Ecclesia salvari, recurrunt ad schisma Antiochenum, inter Meletium, & Paulinum, in quo ipsi fuerunt; qui tamen, & ex adhærentibus illis, plures salvati sunt. De quo Schismate Petavius rational. temp. p. 1. lib. 6. cap. 5. hæc habet: Anthiochia in tres factiones erat scissa; nam alii Eustathiani erant, à Magno illo Eustachio dicti, qui Anthiochia ab Arianis ejectus est; Alii Meletiani, à Meletio, quem Arianorum consortio pollutum quàmlibet Catholicum averfabantur isti. Alii denique Ariani, quibus præerat Euzojus. Eò itaque cum venisset Lucifer Calaritanus, Paulinum Eustathii Presbyterum, in parte catholica fecit Episcopum. Ita tres in ea Urbe fuerunt Episcopi. Spondanus verò ad an. num 362. nu. 40. hæc alia narrat: Itaque Lucifer Anthiochiam pergit, ubi, dissidentibus adhuc partibus orthodoxorum Eustathianorum, & Meletianorum, sed in unum revocari posse sperantibus, si utrisque gratus eligeretur Antistes, Paulinum creavit Episcopum, sanctum quidem, & dignum eo munere virum, sed tamen in quem acquiescere plebs utraque non posset. Hicque tunc fuit status Ecclesiæ Anthiochenæ, ut in ea tres essent Episcopi, nempe Euzojus, qui Arianis præerat; Meletius, qui orthodoxis, sed quo cum haud omnes communicarent, quod ipse aliquando Arianis consensisset; ac demum Paulinus, cui parebant orthodoxi Eustathiani, perpetui veritatis defensores.

Verum, quod attinet ad Arianos illius schismatis, isti planè salutem non essent affecuti, nisi prius, ejurato errore, quem contra fidem tenebant, negantibus *filium esse Patri consubstantialem*. Propter quod eos, & ipsi Protestantes hæreticos accensent.

Quantum verò ad Meletium, & Paulinum, ipsorumque consortes, omnes erant catholici; propterea ipsorum Schisma, non illius generis fuit, ut per ipsum ponerentur extra Ecclesiam; quoniam nec à corpore Ecclesiæ, neque ab ejus capite Romano Pontifice se subducebant, controversia inter eos solum Episcopi electionem respiciente. Et ideò, qui in eo sic clauferant diem suum, non extra Ecclesiam Catholicam salutem obtinuerunt.

Quod totum observarunt Valemburcii *cit. lib. 1. de unit. Eccles. cap. 19. num. 2.* Fieri potest, ajunt, ut in electione Episcopi, quæ, & quatenus à jure positivo Ecclesiastico dependet, diversè exoriantur controversiæ, super validitate electionis, quæ etiam viros doctos, & moderatos teneant suspensos, potentibus insuper hanc, aut illam partem defendentibus. Quamvis autem hujusmodi contentiones soleant vocari schismata, non tamen semper ad ea pertinent; de quorum explicandis malis hic agitur. Inter Meletium, & Paulinum fuit de Episcopatu Anthiocheno non modica contentio. Illius patrociniū suscipiebat Oriens: hunc protegebat Occidens. In Ecclesia Anthiochena alii sequebantur Meletium, alii Paulinum. Orientis, & Occidentis in communione perstabant, atque unitatem Corporis Christi conservabant. Neque Meletius, neque Paulinus ab unitate corporis Ecclesiastici recedebant, quamvis uterque contentione illaudabili, populum Anthiochenum in partes divelleret. Populo quidem hic nihil imputari poterat, cujus non erat judicare de contentione Episcoporum, quamdiū uterque Orienti,

, & Occidenti communicabat: Fortè nec Paulino, nec Meletio gravis tribuenda est culpa, postquam tot, tantosque in unitate permanentes invenerunt, quorum sequerentur judicia. Hæc illi.

Sed quàm falsò ex hoc schismate ad proprium Protestantes descendant, non est, qui judex non sit. Nam par ratio non est, cum à corpore, & capite Ecclesiæ, fide etiam offensa, se ipsos fecerint alienos. Eum autem, qui non est in membris Christi, Christianam salutem habere non posse dixit August. *de unit. Eccles. cap. 2.* membris verò Christi haud ipsi accensentur, quoniā ab unitate recesserunt, sine qua ipsa non consistunt, ut ibi per hæc August. *membra verò Christi per unitatis charitatem sibi copulantur, & per eandem capiti suo coherant, quod est Christus Jesus.*

34 Secundò (quod & exscribere nos pudet) causam, sui que schismatis, & secessionis culpam reportant in Leonem X. qui in Lutherum anathema dixit. Quinimò nobis Catholicis separationem, & schisma tribuere non verentur, quasi illud à Leone fuerit inchoatum, abstrahendo se, suosque à communione cum Protestantibus, & Reformatis, ut ex Calvino dolosissimè repetit Hulsemannus apud allegat. Valemburcios *lib. 3. cap. 5. & 6.* Ubi per calumniam, eos similia recensere aptissimè probant, nec aliud agere, quàm quod olim fecerunt Donatistæ, qui à sententia Melchiadis Romani Pontificis, in causa Cæciliani, adversus Donatum pronuntiata, ad Imperatorem appellarunt. Et ultrà processit temeritas, ut judici crimina objecerint, prout scribit August. *epist. 103. ad Vincetium Rogatistam cap. 4. n. 13. epist. 105. ad Donatist. cap. 2. n. 8. lib. de unic. baptis. contr. Petilian. cap. 16.* & sæpissimè alibi. Hæc ipsa fuit praxis Lutheri, qui ad Concilium Generale, contra sententiam Leonis appellavit, ut ex ejusdem Leonis Const. *Exurge la 40. §. 7. Bullar. to. 1.* Adversus quem, ac sibi coherentes appositè usurpatur illud August. *d. cap. 2. epist. 105. in Donatistas alias*

aliàs productum: *quomodo, ait, potest malus litigator laudare iudices, quibus iudicantibus victus est?* ac aliud ipsius in *ps. l. 139. n. 13. Laborant homines loqui mendacium, nam veritatem tota facilitate loquerentur.*

Iustissimè namque in Sedis Apostolicæ refractarium, hostemque Catholicæ Ecclesiæ Leo sententiam pronuntiavit: res ita est certa, ut nullum prudentibus supersit dubium. Verùm vix singula paternæ charitatis officia recenseri possunt, quæ præcesserunt, quæque Romanus Pontifex egerat, eum ad pacem, & unitatem Ecclesiæ iteratò, & instanter invitans, ut expressè in *d. Const.* At semper obaudiens, pertinax, & in malum obfirmatus, nec ad cor rediit, neque Patris monita, neque Pastoris vocem adimplevit, sed extra Ovile aberrans divisionem instituit, sustinuitque, Altare abominationis erigens, contra Altare à Christo fundatum; quem proinde Pontifex, ut hæreticum damnavit, singulisque Christi fidelibus toto Orbe diffusis, & Romanæ Cathedræ communicantibus vitandum proposuit, vitarique mandavit. Propter quod spontè ipse cum coeuntibus sibi, priore unitate Ecclesiæ relicta, ut aliàs Donatistæ, remansit membrum à corpore, & capite avulsum, palmes à vite præcisus, & rivulus à fonte subductus.

Dices. Schismatici, Hæretici, Judæi, & Pagani sunt membra Christi; nam eo-

rum etiam, Christus est caput; in eos enim influit auxilia supernaturalia, quibus possunt vitam æternam acquirere, si velint; influere autem est proprium capitis. Ergo sunt pariter membra Ecclesiæ, cujus Christus est caput ad Coloss. i. *ipse est caput Corporis Ecclesiæ.*

35 Resp. Negari minimè potest eos influxum auxiliorum, quibus disponantur ad fidem, & Charitatem supernaturalem accipere ex meritis Christi, juxta decretum Alex. VIII. quo hanc propositionem in ordine quintam, proscripsit: *Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis nullum omninò accipiunt à Jesu Christo influxum,* &c. Ideò, etsi ex illo influxu Christus sit illorum caput, & ipsi aliqua ratione membra illius, non sunt tamen membra Ecclesiæ: cum plus ad hoc requiratur, fides nimirum interna cum externa communicatione. Unde Christus in eos influit auxilia supernaturalia, ut fiant membra Ecclesiæ; ita calor naturalis influit in cibum, ad hoc, ut convertatur in substantiam aliti.

36 Etiam Angeli sunt membra Christi; nam ad *Ephes. i. Ipsum dedit (Deus) caput super omnem Ecclesiam: nempe, visibilem, & militantem, quæ est hominum viatorum; ac triumphantem, quæ simul Angelos comprehendit: & tamen Angeli membra non sunt hujus Ecclesiæ visibilis. Ex hoc discurras ad instantiam.*

CONTRORSIA III

De Iudice Controversiarum.

Famen instituitur, non de Iudice in rebus politicis, quoniam huiusmodi iuri civili reservatur, sed de Iudice Controversiarum, quæ solent circa fidem, & Religionem excitari. Protestantes quoque agnoscunt necessitatem, ut in Ecclesia unus sit, qui, exortis dubiis in materia fidei, sua decisione finem imponat, cui refragari non liceat, aliàs perpetuò lites durarent, & in Republica Ecclesiastica de pace actum esset; quæ & in Regnis, Rebus publicisque politicis, inter subditos custoditur, quòd ultimo, & supremo Tribunali non careant, cuius iudicio partes acquiescere teneantur. Verùm sibi non cohærent, à veritate penitus alieni, in determinando Criterio, in quo sint controversiæ decidendæ, ut notum sequentibus erit.

C A P U T I.

An præter Verbum Dei scriptum admittendæ sint Traditiones Apostolico-divinæ, seu Verbum Dei traditum, ut altera fidei regula, vel norma?

S U M M A R I U M.

- 1 Hæretici hostes divinarum Traditionum.
- 2 Traditio sumitur pro actione tradentis, & pro re tradita.
- 3 Traditiones aliæ sunt Dominicæ, & Divinæ.
- 4 Aliæ puræ Apostolicæ.
- 5 Aliæ Ecclesiasticæ.
- 6 Auctores agentes de Traditionibus.
- 7 Tenendæ sunt Traditiones Dominicæ, ut alia fidei regula.

- 8 Probatur exemplis.
- 9 Parvulos esse baptizandos constat Traditione.
- 10 Ex qua habetur, quòd forma baptismi sit: Ego te baptizo, &c.
- 11 Ecclesia aliquando fuit sine Verbo Dei scripto.
- 12 D. Paulus Traditiones commendat.
- 13 Probatur ex Augustino.
- 14 Probatur ex Basilio.
- 15 Probatur ex Conciliis.
- 16 Probatur ex Scripturis.
- 17 Testimonium Apostoli allegatur.
- 18 Sedes Apostolica omne dubium tollit.
- 19 Romani Pontifices sunt Traditionum Dominicanarum Custodes.
- 20 Sensus textus ex Deuteronomio: non addetis, &c.
- 21 Testamentum aliud scriptum, aliud nuncupativum.
- 22 Verba Matthæi: Hic est Sanguis meus, &c. Traditionibus non nocent.
- 23 Idem dicitur de illis Pauli ad Galat. I. licet nos, aut Angelus, &c.
- 24 Traditiones Phariseorum reprobatae.
- 25 Sine Traditione non habetur sufficiens notitia credendorum.
- 26 Scriptura dogmata omnia fidei continet, vel explicitè, vel implicitè.
- 27 Scriptura nobis commendat Traditiones, & iubet, ut audiamus Ecclesiam.
- 28 Scriptura non est diminuta.
- 29 Cur Scriptura sit obscura?
- 30 Textus Joannis: Scrutamini Scripturas, Traditionibus favet.
- 31 Scriptura est in suo genere sufficiens, ut homo perfectus sit.
- 32 Necessaria ad salutem, adæquatè continentur in Verbo Dei scripto, & tradito.
- 33 Ex particulari affirmativa, non sequitur negativa Universalis.

- 34 *Ex assistentia Spiritus Sancti in Ecclesia integrum Verbum Dei scriptum, & traditum.*
 35 *Dominicae Traditiones sunt juris positivi divini.*
 36 *Ecclesia in jure divino dispensare non potest.*
 37 *Ex D. Hieronymo nihil adversus Traditiones producitur.*
 38 *Sapè Sacra Scriptura accipitur pro Verbo, etiam tradito.*
 39 *Variae Traditionum divisiones, ad 41.*

1 **P**rotestantes docent, omnia ad salutem necessaria clarè, & perspicuè doceri in Sacra Scriptura: ac eum articulum necessarium non esse, si eo modo in scriptura non reperiatur; & inde solam Scripturam statuunt regulam credendorum, reiicientes hinc, tum Traditiones divinas, tum Romani Pontificis auctoritatem. Propter quod tot hæreses adversus fidem catholicam sunt excitatae.

Ad quos revincendos præsens caput discutitur, ut videatur, an præter Verbum Dei scriptum, seu libris canonicis cõsignatum, admittendum sit, tanquam altera fidei regula, Verbum Dei non scriptum, seu traditum, vel Traditiones Dominicae, & Divinae, reservando ad cap. 4. examen circa definitiones Romani Pontificis, qui viva, & ultimata regula est, proponendi infallibiliter res fidei, & morum.

De Divinis dumtaxat Traditionibus agendum est, quia de istis est difficultas. Nam & Protestantes admittunt Constitutiones, & Ordinationes Pastorum suorum, disciplinis Ecclesiasticis comprehensas, quæ alio nomine vocantur Traditiones Ecclesiasticae. Admittunt etiam plures Traditiones Apostolicas, ut parvulos esse baptizandos: baptizatos ab hæreticis rebaptizandos non esse; quod ex Traditione Apostolica haberi, docet Augustinus infra citandus.

2 **T**raditio immediate significat actionem tradentis, vel attestantis: cujus a-

ctionis terminus est illud ipsum, de quo fit attestatio, sive quod traditur, qualis est doctrina, quæ per attestationem, seu Traditionem innotescit. Quæ attestatio potest fieri; tam de doctrina, quæ scripto traditur, quàm de ea, quæ solo verbo, vel sermone commendatur. Verum in præsentiloquimur solum de Traditione, seu doctrina non scripta, quæ à primo Auctore in litteris non est relata, licet eadem postea ab aliis scripta sit.

Aliter dividuntur Traditiones, prout sunt actiones tradentis, & aliter, prout accipiuntur pro re tradita. Prout enim sunt actiones tradentis, respiciunt suos Auctores: res verò tradita materiam complectitur, tanquam terminum ejusdem actionis, ut est doctrina fidem, Sacramenta, morum disciplinam, ritus, & caeremonias sacras, & religiosas respiciens; quæ in libris canonicis expressè scripta non legitur.

3 **E**x parte Auctorum Traditio, alia est divina, seu Dominica, alia purè Apostolica, & alia Ecclesiastica propriè.

Divina, est doctrina fidei, & morum non scripta in libris Canonicis, sed à Christo, docente immediatè Apostolos, procedens, vel à Spiritu Sancto iisdem dictata, & ab eis viva voce Ecclesiae tradita, & in posteros ad nos usque transmissa, quæ semper in Ecclesia pro revelata à Deo habitata est: ut, quòd Beata Maria Virgo fuerit semper Virgo: quòd quatuor tantum sint Evangelia: quòd parvuli sint baptizandi: quòd baptizati ab hæreticis, rebaptizandi non sint: quòd hæc scriptura sit Divina, contineat verbum Dei. Et similia.

Dicitur non scripta, non quòd nullibi scripta sit, quia reperitur in nonnullis Conciliis, vel in operibus Sanctorum Patrum, sed quòd expressè non contineatur in libris canonicis, seu sacris Bibliis, à Canonicis Auctoribus conscriptis.

4 **A**postolica propriè, est doctrina circa ritus, quæ ab Apostolis, ex instinctu Spiritus Sancti, primò viva voce profecta est,

est, & ab ipsis ad nos usque per majores intermedios, quasi de manu ad manum transfusa; nec in eorum libris, & epistolis scripta continetur, ut est *jejunium Quadragesimæ: quatuor temporum institutio: observatio diei Dominicæ loco Sabbati*, variæq; aliæ ad disciplinam, consuetudines, & ritus per ipsos institutos, spectantes.

Dicitur *proprie*, quia Divina Traditio quandoque dicitur Apostolica, seu Apostolico-Divina, non quod Apostolos habeat Auctores, sed quod per Apostolos, ut Christi Præcones, seu Nomine Christi loquentes, viva voce fuit Ecclesiæ tradita; quæ tamen est *proprie* divina, & Dominica, quia à Christo, vel Spiritu Sancto immediatè dictata.

Quare traditio purè Apostolica dicitur, non tanquam à Deo instituta immediatè, sed quia ab Apostolis, ex Auctoritate propria Pastoralis, ad regimen Ecclesiæ proprio nomine loquentibus, assistente tamen Spiritu Sancto, descendit.

5 Ecclesiastica in sensu proprio illa est, quæ nec à Christo, neque ab Apostolis, sed post Christi in Cælos ascensum, & Apostolorum, ex hac vita discessum, est ab Ecclesiæ auctoritate, aut praxi, vel Prælati inchoata, ut *consecratio Altarium, Templorum, &c. assertio Eucharistiæ pro infirmis: aliquorum jejuniorum, & Festorum observantia, abstinentia à carnibus, ovibus, & lacticiis certis diebus: Beneficiorum institutio; & aliæ consuetudines*, Ecclesiæ, quæ vim legis obtinuerunt.

Dicitur *in sensu proprio*, quia, cum Ecclesia tradat, asseveret, & proponat, se ab Apostolis accepisse, tum Verbum Dei scriptum, tum non scriptum, & traditum, tum utriusque verum sensum, hæc traditio, testificatio, & propositio dicitur Ecclesiastica respectu Ecclesiæ, à qua provenit, sed res ipsa proposita est traditio Divina, vel Apostolica: non enim per eam aliquid tradit, antea non traditum, sed quod ab aliis accepit.

6 De Traditionibus abundè scripserunt

Valemburcii *to. 1. contr. tr. 6. Annatus ap- parat. ad Theol. posit. lib. 3. art. 1. 2. & 3. Bail. to. 1. apparat ad Sum. Concil. de tripl. verb. Dei tit. An præter tot libros canonicos, &c. Sessa Scrutin. Doct. cap. 2. art. 10. Poncius curs. Theol. disp. 28. quæst. 1. conc. 7. Laurea de fide disp. 4. pluribus articulis, & § §. quibus præmissis.*

7 Dicendum: Præter Verbum Dei scriptum datur, & admittendum est, & non scriptum, sed traditum, seu Traditiones Apostolico-Divinae, altera fidei regula. Contra Protestantes, Catholici omnes.

8 Probatur. Multa sunt in Ecclesia credenda, & tenenda, & reverà tenentur, ac fide divina creduntur, quæ non expressè in Sacra Scriptura continentur: sed ea Ecclesiæ constant per Verbum Dei non scriptum, seu doctrinam à Christo Domino ore tenus, vel à Spiritu Sancto Apostolis dictatam, & litteris ab ipsis non consignatam. Et in Ecclesia Dei creduntur inter alia, ista.

1 Quod B. Maria Deipara fuerit semper, etiam post partum Virgo.

2 Quod parvuli sint baptizandi, etiam ante usum rationis.

3 Quod baptizati ab hæreticis in forma Ecclesiæ, non sint rebaptizandi.

4 Quod ad valorem baptismi hæc sit adhibenda forma, ore prolata: Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

5 Quod Paschatis festum sit die Dominico, post 14. Martii lunam, celebrandum.

6 Quod ipsa Scriptura Sacra sit à Deo revelata, & in ea contineatur Verbum Dei.

7 Quod verum illius, & legitimum sensum habeamus.

8 Quod quatuor Evangelia: Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis sint Scriptura verè Divina; non verò quatuor alia nomine Sanctorum Petri, Andreæ, Bartholomæi, & Thomæ edita.

9 Quod è quatuor libris Esdræ, duo sint verè Divini: alii verò duo Apochryphi.

10 Quod è quatuor Machabæorum libris, duo sint verè Canonici, & divini; alii verò

verò duo apochryphi.

11 Quòd Pauli epistolæ ad Timotheum v.g. ad Titum, ad Philemonem sint verè Paulinae, & Canonicae: non verò ejusdem ad Senecam alia.

12 Quòd Sancti sint invocandi.

13 Quòd imagines licitè adorantur; De quibus pluribusque aliis nulla expressè in scripturis mentio fit, sed ea omnia nobis credenda proponuntur, per doctrinam à Deo Apostolis traditam, ab ipsis in litteris canonicis non scriptam; in qua nostra talium dogmatum fides fundatur. Quod est, ipsam esse aliam nostræ fidei, & morum, cum verbo Dei scripto, regulam.

Confirmatur. Fide Divina credimus, in una singularissima essentia Divina, esse tres personas inter se realiter distinctas, & tamen nomen personæ in scripturis canonicis expressum non reperitur. Item credimus, Filium esse Patri consubstantiallem, prout definitum est in Concilio Nicæno primo, nec tamen vox consubstantialis in Scripturis expressè ponitur. Item credimus, panem, & vinum ex vi verborum consecrationis, transubstantiari in Corpus, & Sanguinem Christi, juxta definita in Tridentino sess. 13. cap. 4. de Eucharistia, & tamen vocula hæc transubstantiatio in Scriptura expressè non habetur. Item credimus, Spiritum Sanctum procedere, etiam à Filio: quod tamen in Scriptura adeò explicitè non continetur. Item, credimus Ecclesiam Sanctam Catholicam, & Sanctorum communionem, & tamen, licet symbolum quoad substantiam, & sensum contineatur in scriptura, in ea expressè non legitur hoc, *Catholica, & Sanctorum communio*. Ergo præter Verbum Dei scriptum, admittendum est Verbum Dei traditum, quo hujusmodi, & similes fidei veritates nobis proponantur: neque enim quidquam fide divina credi potest, quod à Deo non sit revelatum.

Dices. Ex sola Scriptura potest probari parvulose esse baptizandos, ex illo Joan. 3. *nisi quis renatus*, &c. & quòd forma baptis-

mi sit: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, juxta illud Matth. 28. *baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Ergo Traditiones superfluent.

R. Licet hæc ex sola scriptura probari possent, non tamen omnia enuntiata, & similia, de quibus in ea nulla fit expressio.

9 Verum, ut ex illo textu probari posset parvulos esse baptizandos, deberet constare de vero illius textus sensu, nimirum, quòd ibi agatur de baptismo, quod negavit Calvinus apud Tirinum *comment. to. 2. ad d. locum*; de quo sensu, non ex sola Scriptura, sed ex ipsa constat Traditione, &c.

10 Nec secundum. Quoniam, ut ex sola Scriptura probetur, quòd in baptismo sit illa forma adhibenda, deberet ex illa constare, quòd Christus præceperit, ut Apostoli baptizantes dicerent: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. At hoc ex Scriptura non constat, sed ex sola Traditione, & praxi Ecclesiæ. Nam sicut Christus dixit: *baptizantes eos in nomine, &c.* ita Joann. 16. dixit: *si quid petieritis Patrem, in nomine meo, dabit vobis*; tamen hoc dicendo planè non præcepit, ut quoties quis Patrem rogaret, diceret: *ego peto hoc, vel illud in nomine Christi*: atque ita ex puræ Scripturæ verbis non constat, quòd Christus præceperit, ut præfata adhiberetur forma in collatione baptismi, sed ex ipsa Traditione sensum scripturæ explicante; sicut ex illa habetur, quòd forma illa ore sit pronuntianda, & mente eam dicere non sufficiat.

11 Probatur 2. Tempore, quod præcessit Scripturam novi Testamenti, non fuit Ecclesia sine regula, quæ infallibiliter proponeret credenda, & agenda: erat enim tunc vera Ecclesia (licet incipiens) Sancta, Christianæ legis observatrix, & per Apostolos, evangelica doctrina, & Sacramentorum administratione gubernata; Sed tunc regula illa fuit sola Traditio, seu doctrina sine scripto tradita; cui, utpote revelatæ æquè cum scripta debetur reve-

ren-

rentia, & obsequium. Ergo divina Traditio tenenda est, ut altera fidei nostræ regula. Antecedens est certum; siquidem multo tempore prædicarunt, tam Christus, quam Apostoli Evangelium viva voce, priusquam scripto illud committeretur; nam Matthæus, qui primus omnium scripsit, non nisi octavo anno post mortem Christi evangelium suum scripto consignavit, anno nimirum 41. priusquam Apostoli dispergerentur in Orbem ad prædicandum. Ita Spondanus ad ann. 41. & 42. nu. 4. Commentator in Lucium dextrum ad d. an. 41. Tirinus to. 2. comment. in præfat. ad evangel. Matth. Tunc autem tam credenda, quam agenda, viva tantum voce sine scripto ab Apostolis communicabantur. Quibus Christus Dominus Matth. 28. libros scribere non præcepit, sed docere, & baptizare: *docete omnes, baptizantes, &c. docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis*; quamvis postea, Deo revelante, plures libros conscripserint; sub ætate ab Adamo, usque ad Moysen (qui scripsit Pentateuchum) fuit Ecclesia Sancta, erantque & tunc præcepta Dei, & ceremoniæ, & sacrificia pro illius temporis conditione offerenda, & tamen nulla tunc habebatur Sacra Scriptura, sed solum Verbum Dei per Traditionem de uno in alium transfundebatur. Ergo perperam omnino Novatores resistunt, quod etiam Verbum Dei non scriptum, sit regula, & norma proponens veritates Fidei, &c.

Dicunt. Pro eo tempore ita fuit; at postquam fuerunt in libris canonicis divinæ revelationes repositæ, sola ipsa scriptura regula est proponendi res fidei, & Religionis.

12 Contra 1. Nam Paulus anno à morte Christi 21. Thessalonicensibus secundo scripsit (quibus primum epistolam direxit anno à Christi morte 20.) eisque cap. 2. præcepit: *tenete Traditiones, quas accepistis, sive per sermonem (viva voce) sive per epistolam nostram (scripto nimirum)* Ergo non modò, quæ scripsit, observare man-

dat; verum &, quæ viva voce ipsis communicavit.

Contra 2. Ut notatum est supr. num. 8. multa planè in Ecclesia fide divinacreduntur, quorum expressè, explicitèque non meminit Scriptura. Quod D. Augustinus probat de quibusdam nostræ fidei mysteriis; etenim lib. 2. contr. Maximin. Arian. c. 3. eum oppugnantem divinitatem Spiritus Sancti istis contorquet: *Obiicis mihi, quod dicam Spiritum Sanctum æqualem esse Filio*, ait: *dicoplanè: da, inquis, testimonia, ubi adoratur Spiritus Sanctus*, infra: *quasi non ex iis, quæ legimus, aliqua etiam, quæ non legimus, intelligamus?* Sed ne querere multa compellar; tu ubi legisti Patrem Deum, ingentum, vel innatum? & tamen verum est. Circa quod Petavius to. 2. Theol. dogmat. lib. 2. cap. 6. num. 4. ex Gregorio Nazianzeno scripsit: *pleraque Catholice professionis dogmata, non scriptis expressè tradita esse, sed ex iis colligi.*

13 Probatur 3. Patres unanimi consensu admittunt in Ecclesia Christi, præter Scripturam Sacram, doctrinam aliquam fidei non scriptam, quam ex ore Christi, vel revelatione Sancti Spiritus acceptam, Apostoli Ecclesiæ voce, non scripto traderunt. Singulorum testimonia referre nimis esse operosum, ne morosum dicam, ideò videntia remittimus ad allegatos. Nobis satis hic sit unius, vel alterius, & maxime ex Augustino quædam producere; cujus auctoritati, & Protestantes plurimum deferunt, licet ejusdem doctrinam sepius in malum detorqueant.

Itaque S. Doctor I. agens de baptismo parvulorum lib. 1. de peccat. merit. & remis. cap. 26. Porro, ait, *quia parvulos baptizandos esse concedunt, qui contra auctoritatem universæ Ecclesiæ, proculdubio per Dominum, & Apostolos traditam, venire non possunt.* De quo agit etiam lib. 4. de baptis. contr. Donatist. cap. 23. II. loquens de consuetudine adversus Donatistas, de non baptizandis baptizatis ab hæreticis lib. 2. de baptis. contra Donatistas cap. 7. Hanc ipsam consuetudinem

(de

(de illis non rebaptizandis) credo, inquit, ex Apostolica Traditione venientem; Sicut multa non inveniuntur in libris eorum, neque in Conciliis posteriorum; & tamen, quia custodiuntur per Universam Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita, & commendata creduntur.

III. Lib. 5. cap. 23. ibi: Consuetudo illa, quae opponebatur Cypriano, ab eorum (Apostolorum) Traditione exordium sumpsisse, credenda est, sicut sunt multa, quae Universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis praecepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiuntur.

IV. De eadem consuetudine baptizandi parvulos, haec habet lib. 4. cap. 24. Etsi quisquam in hac re auctoritatem divinam quaerat, inquit, quod Universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum, rectissime creditur; & passim alibi, utrumque Traditionem ab Apostolis manasse profitetur.

Præterea, de Traditionibus tritum est illud ejusdem Augustini epist. 54. ad Inquisit. Januar. cap. 1. nec tamen ideò prætermittendum; Illa, inquit, quae non scripta, sed tradita custodimus, quae quidem toto terrarum Orbe observantur, dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata, atque statuta retineri; Quàm expressè Augustinus de Traditionibus, & quidem Divinis, mentem suam aperuerit, constat; Siquidem tam Traditio de baptizandis pueris, quàm alia de valore baptismi ab hæreticis collati, divini juris fecit, & ad fidem pertinens; utrumque enim fuit etiam definitum à Tridentino sess. 7. de baptis. primum can. 13. & secundum can. 49.

Quòd autem ad fidei normam, & regulam Apostolicae Traditiones adhibeantur, sintque firmissima regula explorandae veritatis, dixit idem lib. 5. de baptis. contra Donatist. cap. 26. referens hanc Cypriani sententiam: quòd autem nos admonet (Cyprianus) ut ad fontem recurramus, idest, ad

Apostolicam Traditionem, & inde canalem in nostra tempora dirigamus, optimum est, & sine dubitatione faciendum.

Productæ Augustini sententiæ præstantissimæ sunt; & satis manifestæ, ut mirum sit, quòd Protestantes divinas Traditiones haud horreant inficiari, & ex integro pervertant: sed quid mirum? ab insanis, nisi captiosa, & mendacia expectandum.

14 Confirmatur. D. Basilius lib. de Spiritu-Sancto cap. 17. habet: Dogmata, quae in Ecclesia prædicantur, quaedam habemus ex doctrina scripto prodita, quaedam rursus ex Apostolorum Traditione in mysterio, idest, in occulto tradita, recipimus; quorum utraque parem habent vim ad pietatem: Et S. Epiphanius hæresi 61. Oportet autem, ait, & Traditione uti. Non enim omnia à Scriptura Divina possunt accipi; quapropter aliqua in scripturis, aliqua in Traditione Sancti Apostoli tradiderunt.

15 Probatur 4. ex Conciliis. Nicænum II. Congregatum adversus Iconoclastas, sacrarum Imaginum oppugnatores, contentionem in sua definitione decidit, ubi Patres. Fatemur autem unanimiter nos Ecclesiasticas Traditiones sive scripto, sive consuetudine valentes, & decreta retinere velle, quorum de numero est imaginum effiguratio. Et infra: Servamus Traditiones, quas suscepimus. Et statim: qui ausi fuerint aliud sentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum Ecclesiasticas Traditiones contaminare, &c. si fuerint Episcopi, aut Clerici deponuntur, si Monachi, aut laici, communione privantur Bail. cit. ad d. Concil. tit. definitio Sanctæ, &c.

Verum, quantum ad illud Ecclesiasticas videnda sunt adnotata supra nu. 5. ne de voce quæstio excitetur, & per æquivoca procedatur. Item expressius Synodus Tridentina sess. 4. quò decrevit, veritates fidei in Verbo Dei tam scripto, quàm non scripto contineri: Perspiciens, inquit, hanc veritatem, & disciplinam contineri in libris scriptis, & sine scripto Traditionibus, quae ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut

ab ipsis Apostolis Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt; Orthodoxorum Patrum exempla secuti, omnes libros tam veteris, quam novi Testamenti (cùm utriusque unus Deus sit Auctor) nec non Traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu Sancto dictatas, & continua successione in Ecclesia Catholica conservatas, pari pietatis affectu, & reverentia suscipit, & veneratur. Considerantes itaque Patres Tridentini, eandem vim, & auctoritatem apud Ecclesiam habere Verbum Dei, sive scriptum sit, sive solum traditum, ac utroque credenda, & agenda contineri, utrumque Synodus suscepit, & anathema dixit in scienter contemnentes.

Et quamvis Protestantes dictis Conciliis perperam fidem non habeant, adhuc eis apparere debet, communem sensum Ecclesiæ semper omni ætate fuisse, dari divinas Traditiones; quod quidem ad minus equè moraliter debet constare esse certum, sicut moraliter eis constant ea, quæ historici bonæ fidei scribunt, absque ulla dubitatione, ac controversia, ut quod *Julius Cæsar imperaverit: quod Roma fuerit à duobus fratribus condita*, &c. adeòt imprudentissime hæc negarent. Major autem planè imprudentia est, quod Divinis Traditionibus contradicant, cùm Patres Orthodoxi, & sanctissimæ vitæ, cum tota antiquitate de illis testimonium reddant, ut ex Pontio cit. nu. 8. Cæterum non tam est moraliter certum, quam veritas fidei, dari Divinas Traditiones, nobis ab Ecclesia, ut Verbum Dei propositas.

16 Probatur 5. ex Scriptura I. Paulus d. epist. 2. cap. 2. ad Thessalonicenses: *Itaque fratres, ait, state; & tenete Traditiones, quas didicistis, si de per sermonem, si ve per epistolam nostram*; quo declaratur, tenendam esse doctrinam scriptam, & non scriptam, ut particula disjunctiva si ve ostendit; sed doctrina non scripta, Traditionibus divinis continetur. Ergo tenendæ sunt Traditiones divinæ.

Hinc constat illos contravenire præcepto Apostolico, qui alterutram doctrinam respuunt. Ad salutem autem necessarium est, præceptis Apostolicis non contravenire; quibus Protestantes, Traditiones divinas abnegantes, prorsus resistunt.

Quod verò dicant, omnia, quæ per sermonem Thessalonicenses didicerunt, esse scripta, ubi legitur? Omnia scribi potuisse, Catholici non contradicunt; sed singula fuisse litteris consignata, nunquam Sectarii probabunt.

17 II. Prima ad Corinthios 11. idem Paulus: *laudo autem vos, fratres, quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis*. Item; *cætera, cùm venero, disponam*. Hic Apostolus laudat Corinthios sua præcepta tenentes, & ulteriorem dispositionem promittit. Quænam verò fuerint illa præcepta ante epistolam tradita, quænam dispositiones post adventum tradendæ, nullibi Apostolus expressit: Ergo, quando illa scriberet Apostolus, cùm dispositiones de novo promitteret, erant aliqua Traditiones non scriptæ tenendæ. Ergo tunc alia scripserat, distincta ab aliis, prius viva voce traditis, & postea etiam tradendis.

III. Secunda ad Timotheum 1. Timotheo Apostolus committit: *formam habe sanorum verborum, quæ à me audisti in fide, & dilectione Christi Jesu*; Ergo nedum Timotheo præcipitur, ut observet, quæ legit in epistolis, sed illa pariter, quæ viva voce à Paulo audivit. Et hinc constat, in Scriptura mandatum haberi, etiam de credendis Traditionibus, seu Verbo Dei non scripto.

Dicunt: Unde sciendum est, quales articulos, & præcepta, Apostoli, ut à Deo revelata, sine scripto tradiderint?

R. Constat ex ipso Apostolorum testimonio, qui testes eorum omnium fuerunt, quæ audierunt à Christo, & à Spiritu Sancto edocti fuerunt, juxta illud Act. 1. *Eratis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa, & Samaria, usque ad ultimum terræ*. Sicut enim ipsis suis discipulis, istis, aliis

atte-

attestantibus pervenit, Sacram Scripturam esse Verbum à Deo revelatum, sic pari modo ab eisdem fuit Ecclesiæ communicatum, Traditiones Divinas esse Verbum Dei traditum.

18 Verum in casu dubii, & ubi Patres dissentiant, ad fontem recurritur, ad Sedem nimirum Apostolicam, ad quam in quæstionibus fidei, & morum, controversiarum decisio spectat, prout fuit semper totius Ecclesiæ praxis; in qua id constanter, & religiosè servatum est, ut quoties orta sit controversia aliqua, vel difficultas in materia fidei, aut rebus ad mores, & disciplinam ecclesiasticam pertinentibus, toties Sedes ipsa Apostolica consultata sit. Cujus rei fidem faciunt innumera propè responsa, & Decreta à Romanis Pontificibus facta, & petentibus data, ut doctè Abelly *Sum. par. 2. tr. 2. ca. 3. sect. 5. §. 1. de legibus.*

19 Hinc scribit Laureæ *cit. art. 5. nu. 129.* Etsi olim ab omnibus Ecclesiis Apostolicis (hoc est, ab Apostolis fundatis) Traditiones erant petendæ, maximè tamen à Romana; nunc verò ab ista sola petendæ sunt; idque pluribus probat, & maximè ex enuntiata praxi, & stylo consultandi Romanam Sedem, quæ ab heresi semper immunis fuit, & illibatam fidem servavit, ut ex Chronicis patet; advertitque auctoritatem Augustini *d. lib. 6. de baptis. contra Donatistas cap. 23. Consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano (de non baptizandis hereticis) ab eorum (Apostolorum) traditione exordium sumpsisse credenda est.* Consuetudinem autem illam Cypriano opposuit Stephanus Papa eidem rescribens, *nihil innovandum, præter id, quod traditum est.* Quocirca *art. 1. nu. 20.* Romanos Pontifices appellat veros, legitimosque Traditionum Dominicarum, & Apostolicarum Custodes; propter quod ex eorum propositione, sive extra Concilia, sive ipsis confirmantibus Concilia, tam de Verbo Dei scripto, quam tradito infallibiliter constat.

Opponunt 1. Traditiones in Scriptura

P. Aug. Matthæucci Controv.

prohibentur, 1. *Deuteronom. 4. non addetis ad verbum, quod vobis loquor.* 11. *ad Galat. 1. expressè Paulus dixit: licet nos, aut Angelus de Cælo evangelizet vobis, præter id, quod evangelizavimus vobis anathema sit.* III. *Matth. 15. Christus sic Phariseos increpat; quare & vos transgredimini mandatum Dei propter Traditionem vestram?* Ergo Scriptura Traditiones interdicat; nam docere aliqua præter ea, quæ scripta sunt, est addere; addere autem Scripturæ interdicitur.

20 R. negatur antecedens. Primam auctoritatem Protestantes producunt ad probandum, nullas esse admittendas Traditiones, aut leges Ecclesiasticas. Verum, Deus ibi non vetat omne additamentum, aliàs interdicti essent, tam libri veteris Testamenti post Deuteronomium scripti, quam Novi ab Apostolis exarati, quod sine novæ hæresis crimine planè Protestantes non affirmabunt. Neque Judæi unquam putarunt inhibitu sibi à Moyse, ne leges novas, si Reipublicæ utiles, aut necessarie essent, instituere, & condere possent; quia plurimas pro ratione temporum de novo instituerunt, & religiosè observarunt. Ita *Ester 9. Festum sortium: Judith. ult. Festum victoriae.* 1. *Machabæorum 4. Festum dedicationis templi instituta sunt, & alia festa Moysæis fuerunt addita.* Ergo & ibi, & *Apocalyp. ult.* non quævis additio Scripturæ prohibetur, sed solum, per quam Verbum Dei corrumpitur, vel alteratur; quod non fit per divinas Traditiones, quæ sunt Verbum Dei, nec per Ecclesiasticas ad regimen Ecclesiæ institutas. Præterea Deus *d. loc. & cap.* præcepit Judæis, ut obedirent Sacerdotis imperio, leges nimirum Ecclesiasticas ordinantis. Addendum, quod Ecclesia non addit Scripturæ Traditiones Divinas, sed eas accepit cum scriptura ab Apostolis.

Deinde conscriptis libris veteris Testamenti, adhuc Judæi quàm plurima dogmata fidei credebant in Scriptura non expressa, sed solum tradita, nimirum libros omnes in suo scripturarum canone relatos, esse

divinos: dari remedium aliquod pro tollendo originali peccato pro feminis, ac masculis diem octavum nondum consecutis (pro eis enim non erat circumcisio, quæ Genes. 17. fuerat pro masculis octo dierum præcepta) & similia. Hinc allegatus textus perperam adversus divinas Traditiones adducitur.

Maximè, quia specificè ponitur ad continendos hebræos in cultu veri Dei, cum enim proclives essent in cultus idololatricos, ritusque superstitiosos, seu Ceremonias Gentilium (qui Beelphegor asinum, canem Hecataë, porcæ Cereri prolesque vivas Moloch immolarent, & alia aliis diis) eis per illud *non addetis* prohibetur tale quid attentare, etiam si id in Dei veri honorem dirigere vellent, nulla eis relicta potestate, vero Deo immolandi, nisi animalia illis in lege præscripta, aut inducendi cultum aliquem novum alium à Deo præsignatum. Quocirca Deut. c. 12. concludit textus: *quod præcipio tibi* (non dixit: quod scribo) *hoc tantum facito Domino, nec addas quidquam, nec minuas.* Vide Tirinum *comment. ad d. lib. & cap.* Unde vetatur humana additio, quæ fit sine auctoritate Dei.

Idcirco sensus illorum verborum, *non addetis*, &c. est, ut non doceatur aliquid, ut à Deo revelatum, quod revelatum non sit (unicè enim tanquam à Deo revelata proponi debent, quæ Deus revelavit, sive in scriptura contineantur, sive per Traditionem habeantur) vel quidquam, quod Verbo Dei opponatur.

Dices. Scriptura testamentum Dei appellatur à Trident. sess. cit. & Matth. 26. dicitur: *hic est Sanguis meus novi Testamenti.* Atqui testamentum scriptura fit. Ergo omnia in Scriptura continentur, aliàs non testamentum; absolute dicendum esset, sed pars testamenti; quoniam, si integrum esset, singula contineret; si verò singula continet, admittendæ minimè sunt Traditiones.

21 R. major non loquitur exclusivè ad divinas Traditiones; quinimò testamen-

tum Dei complectitur Verbum Dei, tam scriptum, quam non scriptum. Commune enim est apud omnes, testamentum, aliud esse scriptum, aliud nuncupativum, quod verbis fit. In testamento Dei plura sunt scripta, nonnulla non scripta: ergo integrum testamentum Dei complectitur, & scriptum, & nuncupativum; non quòd sint duo testamenta (licet vetus, & novum duo sint) Voluntas enim & mens Dei, nobis constat per verba, quorum alia fuerunt scripta, & alia non scripta. Unde Scriptura in hoc sensu est integrum testamentum Dei, quatenus multa expressè dicit, & alia implicite, nobis commendans, ut teneamus Traditiones, & remittens, ut audiamus Ecclesiam. Sicut enim Parentes, testamento dant filiis tutores, quos sequantur, ita Deus filiis suis dedit Ecclesiam, quam audire debent interpretantem Scripturam, juxta sensum per Traditionem acceptum, & tendentem in bonum Ecclesiæ.

Deinde. Deus Testamento veteri potuit addere novum Testamentum; impedit, quòd in Novo voluntatem suam scripto, & non scripto manifestaverit?

22 Illud Matthæi non urget. An inde licet arguere, nullum aliud esse Verbum Dei scriptum, vel non scriptum, præter illa Cænæ Dominicæ verba? Non planè Protestantes concesserint.

Deinde. Sensus illorum verborum est, quòd Christus suo Sanguine, confirmavit novum fœdus, inter Deum, & hominem, suamque ultimam voluntatem, qua nobis legavit bona spiritualia, & celestem hæreditatem, hac conditione, ut præcepta ejus impleamus, & Sacramentis ab eo institutis legitimè utamur, ut legit Tirinus *to. 2. comment. ad d. locum.* Sed ex hoc, quid ad Traditiones improbandas? Quinimò consideretur: *Si fuit calix novi testamenti* cum Christus sacram cœnam instituebat: ergo & fuit novum testamentum eodem tempore: ergo testamentum Domini Jesu tunc fuit nuncupativum, & non scriptum, quia

nec-

necdum scripserant Auctores canonici; atque ita textus allegatus nihil Traditionibus nocet.

23 Ad auctoritatem Apostoli ad Galat. dicimus, nihil concludi adversus catholicam fidem de Traditionibus; siquidem Paulus non ait; quod scripsimus vobis, sed quod evangelizavimus verbo, vel scripto. Pauca enim ad Galat. scripserat, sed evangelizaverat multa. Ideò traditio divina non est, præter id (hoc est contra) quod evangelizavit Paulus, sed de his potius, quæ Galatis prædicavit. Audiant Protestantes D. Augustinum tr. 98. in Jo. nu. 7. admonitio, ait, *Beatissimi Apostoli de vestris cordibus non recedat: Si quis vobis evangelizaverit, præter quod accepistis, anathema sit; non ait: plusquam accepistis, sed præter quod accepistis, nam si illud diceret, sibi ipsi præjudicaret, qui cupiebat venire ad Thessalonicenses, ut suppleret, quæ illorum fidei defuerunt; sed qui supplet, quod minus erat, addit, non quod inerat, tollit.* Per quæ patet ad ultimam propositionem objecti.

24 Nec auctoritate Matthæi plus obtinent; quoniam Christus non dixit: Traditionem meam, sed vestram, hoc est, à Phariseis inventam. Plures enim erant Phariseorum Traditiones; ut, quod non lotis manibus manducandum non esset. Marci 7. quod die sabbati non liceret infirmos curare: quod jurare per templa, vel Altare nihil esset, Matt. 23. & aliæ similis generis, quæ inveniuntur apud Evangelistas. Inter quas aliquæ erant indifferentes, ut non manducare, nisi lotis manibus: aliæ illicitæ, ut illicitum non esse jurare per Templum, & Altare; & aliæ ex se bonæ, ut illæ de frequenti jejuniis: omnes tamen arguit Christus, quia in his omnibus observandis vanam gloriam, & sanctitatis opinionem Pharisei quærebant; juxta illud Matth. d. cap. 23. *Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus.* Superstitiosè enim quædam minutiora observabant, omittendo præcepta Dei; inde est, quod d. loco Matth. dicuntur *Duces cæci excolentes calicem, came-*

lum autem glutientes. Unde Christus reprobat solum Traditiones Pharisaicas, & Gentilium, non Mosaycas, & Divinas.

Opponunt 2. Scriptura clarè, & perspicuè continet omnia ad salutem necessaria; propterea Christus Jo. 5. dixit; *Scrutamini Scripturas, & Paulus 2. ad Timoth. 3. omnis scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum.* Ita Christus, & Apostoli usi sunt scriptura pro regula. De Christo patet Lucæ 24. *ò stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ v. 27. & incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant.* De Apostolis Actor. 2. nu. 2. dicitur: *Paulus introivit ad nos, & per sabbata tria differebat eis de Scripturis.* Ergo evidens est, quod Scriptura continet omnia, quæ sufficiunt ad viam salutis.

Resp. Protestantes hujusmodi discursus optimè urget: Si Scriptura continet omnia, quæ sunt omnibus simpliciter necessaria adeò clarè, & evidenter, ut, ipsis auctoribus, quisque possit ex Sacris Bibliis lectis, & auditis, ea omnia colligere, & credere, quæ obtinendæ saluti sufficiunt, cur inter se non conveniunt, in assignandis articulis necessariis (quos fundamentales appellant) sed in varias opiniones abeunt? ut notavimus contr. 1. cap. 5. nu. 2.

Deinde: Protestantes docent symbolum Apostolorum continere explicite omnia singulis ad salutem necessaria: ergo secundum eos totum vetus, & novum testamentum, nisi quatenus idem dicit, non est credendum: Nam ideò Traditiones Divinas non admittunt, quia Scriptura perspicuè omnia continet saluti necessaria; sed sicut novum, & vetus testamentum, sine hæresi repelli nequit, propter reverentiam debitam Deo revelanti, & Ecclesiæ proponenti, sic nec Traditiones divine sine præjudicio salutis repudiari possunt, quoniam sunt Verbum Dei non scriptum, à Catholica Ecclesia propositum.

25 Quare negatur antecedens: Non enim Sacra Scriptura, quidquid omnibus

necessarium est ad salutem, explicitè, & clarè continet, adeò ut opus non sit Traditione, & explicatione Ecclesiæ, ut obtineri possit verus sensus articulorum necessariorum, & quorum fides explicita sit omnium salutis necessaria, necessitate medii; quod expressè in libris canonicis, & symbolo Apostolorum scriptum non legitur. Licet enim aliqua, quæ in Scriptura, & symbolo habentur, sint necessaria necessitate medii, & quædam necessitate præcepti, tamen discrimen, & quænam illa sint, Traditione, & propositione Ecclesiæ nobis constat. Verum sine præiudicio salutis, nihil, quod Scriptura, & symbolum exhibent, fas est scienter repudiare, quia Verbo Dei, ab Ecclesia proposito, contravenire non licet.

26 Quocirca, si velint, Sacram Scripturam, sive explicitè, sive implicitè illud totum continere, quod omnibus est necessarium ad salutem, Catholicos habent consentientes; qui eo sensu dicunt, in Scriptura haberi omnium dogmatum veritatem. De qua planè, cum Traditiones servandas commendat, & Ecclesiam audire jubeat, ac quædam principia, & articulos fidei expressè proponat, qui aliquorum plurimorum articulorum principia, fontes, & seminaria sunt, omni verborum proprietate affirmatur in ipsa, tanquam in radice, & principio omnia ad fidem, & mores contineri, ut post Valemb. dixit *Sess. cit. cap. 2. art. 10. nu. 10.*

27 Et hinc Scriptura insufficientiæ argui non potest, ut nobis obiiciunt Protestantes: qui hac ipsa propositione in Traditiones insurgunt: *Quodcunque non est propositum in Scripturis, non est credendum*: Verum adversus eos minorem subnectimus: *sed Traditiones proponuntur in scripturis*: Ergo Traditiones sunt credendæ. Ideò omne, quod creditur sive explicitè, sive implicitè, est in Scripturis propositum; nihilque credendum est fide divina, quod non sit à Deo revelatum.

Dices: Obstat dictum Augustini signi-

ficantis omnia expressè in Scriptura reperiri, *lib. 2. de doctr. Christi cap. 9.* In iis enim, ait, *quæ apertè in Scriptura posita sunt, inveniuntur illa omnia, quæ continent fidem, moresque vivendi.*

R. Propter duo Augustinus id dixit. Primò. Quia in apertè positis invenimus multos articulos, qui necessitate, vel medii, vel præcepti necessarii sunt ad salutem. Item S. Doctor dicit *fidem*, non omnem fidem.

Secundò. Quia in apertè positis nobis commendantur Traditiones; & remittimur ad Ecclesiam (de utroque enim est in Scriptura apertum præceptum, ut eam audiamus) catechesim, seu instructionem, juxta doctrinam Apostolis revelatam, non scriptam de aliis ad fidem, & mores pertinentibus recepturi, ac documenta percepturi.

Est in scriptura expressio Patris, & Spiritus Sancti, at in ea expressè non legitur professio illa fidei, qua credimus in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, sed Traditione ea ad nos venit, ut ex Basilio scribit Petavius *to. 3. Theol. dogmat. l. 1. c. 1. de Ecclesiastic. Hierarch.* quorum fides explicitè est adultis necessaria, necessitate medii, ad salutem, ut docent Theologi *tract. de fide*, & dixi *lib. 2. Cautelæ Confessarii c. 14. nu. 7.*

Dices: Ergo Scriptura diminuta est, si non continet satis expressè, & clarè omnia necessaria; quod dicendum non est, ne Verbo Dei scripto tanta imperfectio tribuatur.

28 R. negatur consequentia. Siquidem nulla scriptura, & doctrina dici, aut videri debet diminuta, si contineat omnia, & eodem modo, quo expediens est ad fines, ab ipsius Auctore intentos; qua ratione quidem Scriptura omnia necessaria continet, estò non omnia explicitè, aut tam clarè, ut volunt heretici, & quin difficile sit multa intelligere, ac opus non sit Traditione, & interpretatione Ecclesiæ. Sicut non ideò verba Christi fuerunt diminuta, & imperfecta, quia, quæ dixit pa-

rabq-

fabolicè, & obscure, poterat proferre sine parabolis; & clariùs, si voluisset; quod non fecit, quia expediens non erat, in ordine ad fines, ab ipso intentos; de quorum bonitate, nonnisi insipiens dubitaret, ut optimè Poncius *cit. concl. 7.* & planè juxta doctrinam Augustini *epist. 187. ad Volusian. cap. 1.* ibi: *tanta est Christianarum profunditas litterarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineunte pueritia non quòd ad ea, quæ necessaria sunt salutì, tanta in eis perveniatur difficultate.* Unde ex ipsius etiam mente, quoad ea pariter, legenti aliqua occurrit difficultas; quam sanè deponit, si Traditioni, & propositioni cedat Ecclesiæ, cujus est de vero scripturæ sensu judicare.

29 Convenit in hoc ipsum Prosper *sent. 67.* qui ex Augustino dixit: *bonæ sunt in Scripturis Sanctis profunditates; quæ ad hoc teguntur, ne vilescant; ob hoc quærentur, ut exerceant; ob hoc autem aperiuntur, ut pascant.* Hinc Petavius *to. 1. Theol. dogmat. ca. 1. in præfat. de Trinit. n. 6.* dixit, contra hujus ætatis hæreticos valere scripturam sacram ex professo, ac destinato Dei consilio perobscuram esse, nec explicatu facilem (cui libet privato) etiam in his, quæ ad dogmata, fideique capita spectant, ac majora præsertim, & in quibus Christianæ Religionis, ac salutis summa vertitur.

30 Ad auctoritatem *Jo. 5.* Eà Traditiones tenendas esse docemur. In veteri testamento *Deuter. 32.* hæc sunt; *Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, majores tuos, & dicent tibi Psal. 43. ubi sunt mirabilia ejus, quæ narraverunt Patres nostri.* In novo *d. Cap. ad Thessalonicens. & alibi ex dictis nu. 17.* quibus apertè commendatur doctrina aliqua, seu instructio à majoribus petenda, non scripta, ut patet; ergo tradita: ergo Traditio ex ipso scripturæ sensu tenenda est, & de necessitate salutis credenda.

31 Illud Pauli *2. ad Timoth. ineptè* adversus divinas Traditiones allegatur. Paulus dixit: Scriptura est utilis ad obtinendam salutem, quod non negamus; at non dicitur: *P. Aug. Matthæucci Controv.*

xit: est sufficiens. Interrogatus, an grammatica sit utilis, ut homo sit perfectè doctus, affirmabit; at non inde inferre poterit: ergo est sufficiens, ut sit perfectè doctus: ad hoc enim, & aliæ scientiæ sunt necessariae.

Dices: Ergo aliqua ratione Scriptura est insufficiens, & inutilis, quia multa non possunt ex scriptura doceri.

R. Negatur consequentia: Scriptura enim in suo genere est sufficienter utilis, ut homo sit perfectus; patet exemplo: homo est sufficiens generare perfectum hominè; inde tamen non sequitur, hominem solum generare perfectum hominem, exclusis cæteris causis ad generationem concurrentibus. Licet enim rectè dicatur homo sufficiens quia generat hominem, tamen non hoc ita intelligitur, quòd sit simpliciter, & absolute sufficiens, quasi nulla indigeat causa ad generandum hominem, sed quòd sit sufficiens in suo genere. Ita Scriptura est sufficiens, ut homo sit perfectus, sed sufficiens in suo genere, non simpliciter, & absolute ex Gravina *to. 1. lib. 3. præscript. 2. controv. 2. ad 1.* ut excludat Traditiones.

Dices. Augustinus *tract. 49. in Joan. nu. 1.* scribit: *multa Dominum Christum, & dixisse, & fecisse, quæ scripta non sunt: electa sunt autem, quæ scribuntur, quæ salutì credentium sufficere videbantur; ergo scriptura est absolute sufficiens.*

32 R. ibi Augustinus agit de illis rebus, quæ miracula Christi concernebant. Vel, ostendere voluit D. Joannem scripsisse ea omnia, quæ sufficerent salutì credentium, quantum ad illum articulum fidei, quem S. Apostolus *cap. 10.* assumpserat corroborandum, hoc est, Jesum Christum esse Filium Dei, in quem credere est omnibus necessarium ad salutem; non verò egit de omnibus salutì necessariis. Considerandum quo fine, & contra quos Patres scribunt, ut inde eorum mens pateat.

Deinde. *Si electa sunt, quæ scribuntur, ergo plura erant revelata, è quibus illa*

electa sunt, & quæ non sunt scripta; electio enim est acceptio unius, relicto altero. Ita Valemburg. *cit. n. 10.*

33 Ad loca ex Luca, & Actibus dicimus, ex illis probari Scripturam esse regulam fidei, quod non negant Catholici, sed eam pro regula fidei recognoscunt: Nec quæritur hic, an scriptura sit regula fidei? quod concedimus; ideò frustra probatur. Sed illud quæritur, an Scriptura sit sola regula fidei, quod negamus, & à Protestantibus non probatur. Ex Scriptura utique probatur Christum venisse, ac ipsius Passionem, & Resurrectionem, aliaque plura, sed ex particulari affirmativa non sequitur negativa Universalis, hoc est, sine illa, nihil probandum est ex Traditionibus; nam & ipsi Protestantes tenentur, ut minimum admittere, ex Traditione probari, hos potius libros, quam alios esse canonicos.

Opponunt 3. Traditiones obnoxie sunt oblivioni, & mutationi, & reverà plures funditus fuerunt immutatae, & abrogatae, ut constet de trina immersione in Baptismo, quam Ecclesiæ consuetudo paulatim mutavit, & ad simplicem aspersionem redegit, & de communione sub utraque specie, quæ non celebrantibus, sub una tantum specie decreta est, in Constantiensi, & Tridentino *sess. 21. cap. 2.* de dispensatione à Papa in jejuniis Quadragesimæ cum magnis Principibus, & similibus, quæ Traditione constant.

34 R. Possent hæretici retorsione urgeri. Eisdem enim, periculis quibus, inspecta humana industria, subsunt Traditiones, est ipsa Scriptura subjecta; quoniam, si loquamur de ipsa scriptura autographa, hoc est, originali, seu scripta ab Apostolis, certè ad omnes Nationes, non potuit pervenire, nec ab omnibus illis intelligi in ea lingua, qua scripta est; consequenter necesse fuit, ut ab aliquibus in aliam linguam transferretur, & transcriberetur, qui tum in interpretatione, tum transcriptione potuissent errare. Quemadmodum ergo nullum præjudicium oblivionis, & al-

terationis in Verbo Dei scripto timeri potest, propter assistentiam Spiritus Sancti, propter quam in Ecclesia integrum Verbum Dei scriptum conservatur; sic propter eandem Spiritus Sancti assistentiam, in ea incorruptum Verbum Dei traditum custoditur. Neque enim promissio Ecclesiæ facta, quod sit *columna, & firmamentum veritatis*, restricta est ad veritatem scriptam, sed etiam traditam complectitur, cum absolutè, & simpliciter de ea id sit enuntiatur, & à Christo simpliciter promissum: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Quinimò ad ea pericula in utroque vitanda, Christus reliquit in Ecclesia Romanum Pontificem regulam vivam, & indefectibilem, Judicemque supremum controversiarum fidei, cujus est omnia probare, & discernere, quinam libri sint canonici? quinam sensus Scripturæ? quænam Traditiones Dominicæ? quæ purè Apostolicæ, & Ecclesiasticæ? ac idem cæteris infallibiliter communicare.

35 Quare negatur antecedens de Traditionibus Dominicis. Considerandum est Dominicas Traditiones esse juris positivi Divini, Auctorem Christum, & Spiritum Sanctum habentes, juxta dicta *num. 3.* Quæ autem sunt de jure Divino sunt à potestate creata immutabilia; cum ea, quæ à Christo ordinata sunt, à nullo hominum mutari possint, aut alio modo, quam ex ejus præscripto, ac voluntate tractari; Quocirca allegatae in objectione fuerunt Traditiones purè Apostolicæ, vel Ecclesiasticæ; adeoque juris positivi humani ab Ecclesia dispensabilis, & pro rerum, ac temporum varietate mutabilis, in quo DD. concordant. Et dicam *contr. 8. cap. 6. n. 103.*

36 Ideò discrimen, an Traditio sit Divina, vel purè Apostolica, & Ecclesiastica à Romana Sede repetendum est, ex Irenæo *lib. 3. cap. 2.* & Augustino dicente *lib. contr. epist. fundamenti cap. 5.* *Ego evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholicæ commoneret auctoritas;* & expressè ex testimonio Ecclesiæ recipiendas esse Traditiones non scri-

scriptas dixit *lib. 2. de baptis. contr. Donatistas cap. 7.* Cæterum à posteriori colligitur eas esse secundi generis, quoties videtur in ipsis ab Ecclesia dispensatum. Neque enim in Ecclesia auctoritas est, ut variet Traditiones Dominicas, quæ fidem respiciunt, mores, & Sacramentorum substantiam; licet accidentales ritus, & cæremonias, ac Traditiones merè Apostolicas, & Ecclesiasticas immutare valeat; Unde Tridentinum loco cit. dixit: *Declaret, hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret; ubi ponderanda est particula, salva illorum substantia, qua significatur, nullam in Ecclesia posse cadere dispensationem, circa materiam, formamque Sacramentorum, tametsi eorum ritus, & cæremoniæ sint ipsius auctoritati permixtæ.*

Opponunt 4. D. Hieronymus Traditiones non scriptas reiicit; in caput enim 23. *Matth. ait: Quod de Scripturis auctoritatem non habet, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.* Idem habet D. Augustinus *lib. 2. de peccat. merit. & remis. cap. ult. ubi de re obscuriss. ma, inquit, disputatur, non adiuvantibus claris Scripturæ testimoniis, cohibere se debet humana præsumptio; ergo, &c.*

37 R. Ex textu Hieronymi nihil adversus Traditiones producitur: Ibi S. Doctor intendebat reiicere sententiam particularem, quam quidam nitebatur ex libro apochripho probare Zachariam, quem Judæi occiderunt inter Templum, & Altare, fuisse Zachariam patrem Joannis Baptistæ; Unde volens probationem ex libro apochripho desumptam repellere, dixit: *hoc, quia de Scriptura auctoritatem non habet, sed ex libro apochripho eadem facilitate contemnitur, qua probatur.*

Dices. Mediustermis, quo Sanctus Doctor utitur est Universalis; & si argumentum ipsius ad debitam formam redu-

ceretur, major deberet esse: *quidquid non probatur ex Scripturis (licet veniat ex libris apochriphis, vel Traditione) eadem facilitate contemnitur, qua probatur, &c.*

R. distinguitur antecedens: est Universalis juxta mentem S. Doctoris conceditur: præter mentem ipsius negatur. Finis Sancti Doctoris, ut diximus, fuit probationem ex libro apochripho reiicere; ad quem finem obtinendum libros apochriphos reprobavit, adhibito medio illo, *quod de Scripturis, &c. satis universalis ad inferendam conclusionem.* Ideò trahendus discursus non est adversus Traditiones, quas ipse non semel admisit, *in epist. ad Marcellum in Dialogo adversus Luciferianos cap. 4. & alibi sæpè.* Et inde major in illis terminis negatur; & potest in istis concludenter aptari: *quidquid non probatur ex Scripturis, sed tantum ex libris apochriphis, &c.*

Neque ex Augustino quidquam Protestantes reportant. Utique, quando clara desunt in quæstionibus fidei Scripturæ testimonia, cavenda est judicandi temeritas. Verum clara sunt testimonia Scripturæ pro Traditionibus, ut sæpè diximus, & pro audienda Ecclesia, quæ nobis proponit, etiam Verbum Dei non scriptum.

38 Vel posset dici cum *Bail. loc. cit. vers. Tertio insistent, quòd eo loco ab Augustino Sacra Scriptura non concipitur tam contracta, & constricta ratione, ut pro iis solum stet, quæ in libris canonicis Scripturæ expressa sunt, & palam explicata; neque enim hujusmodi esse potest sensus Augustini, qui multa, & quidem multa ad fidem spectantia, ex Traditione probavit, ut in conflictu adversus Donatistas; sed accipitur secundum generalem, amplamque significationem, qua complectitur omne Verbum Dei ab Ecclesia acceptum, sive sit in corpore Bibliorum conscriptum, sive solo verbo traditum. Quoniam potissima, & major pars divinarum revelationum, nobis communicatarum, est scripto expressa in ipsis Bibliis, propterea nomine Sacre Scripturæ Sancti Auctores sæpè compre-*

hendunt, etiam à Deo revelata, quæ extra Sacram Scripturam, seu libros canonicos, sed in eodem divini Juris gradu, habentur. Et hic nota: cum in rebus ad fidem spectantibus dubia occurrunt, ad quæ clarè Scripturæ, hoc est, revelationis scriptæ, vel traditæ testimoniis non adjuvemur, debemus ab iudicio temperare, & Sanctam Romanam Ecclesiam audire juxta literam Augustini, qui lib. 3. q. in Leviticum qu. 31. scripsit: *non omnia scripta esse, quæ Deus locutus est eis, per quos nobis Sancta Scriptura ministrata est.*

39 Observa. Traditiones ex parte materiæ, aliæ sunt perpetuæ, quæ institutæ sunt, ut semper durent: ut sunt omnes divinæ, & ad fidem, & substantiam Sacramentorum pertinentes, ac illæ morum, ad actus scilicet, virtutum, & vitiorum spectantes; & aliæ, quas ad perpetuam praxim institutas esse continuata docet observantia: ut celebratio Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, jejunium quatuor temporum, Quadragesimæ, & aliæ temporales, quæ valent ad certum tempus: ut observatio quarundam caeremoniarum: de trina immersione, olim in baptismo servari solita: de communione sub utraque specie, à laicis aliquando servata, &c.

40 Item respectu loci, aliæ sunt Universales, quæ toti Ecclesiæ observandæ commendantur: ut omnes divinæ, ac Paschatis, Pentecostes, & similium majorum Festorum observatio; usus aquæ Benedictæ, & exorcismorum: jejunia Quadragesimæ, & quatuor temporum, &c. & aliæ particulares, quæ unam, vel particulares aliquas Ecclesiastantum respiciunt; qualis esse nequit divina Traditio, cum divina omnes Ecclesias attingat; sed solum purè Apostolica, vel Ecclesiastica. Sic Traditio particularis erat olim Romæ, observatio jejunii die Sabbati, dicente Augustino epist. 54. ad Januar. cap. 2. cum Romam venio jejunio Sabbato; cum hic Mediolani sum, non jejunio.

41 Item ex modo, quo præscribuntur, aliæ sunt necessariae, quæ traduntur in for-

ma præcepti: ut usus aquæ miscendæ calici: Paschæ celebratio Dominica prima post lunam quartamdecimam Martii: Dominica sanctificatio: jejunium Quadragesimale, &c. & aliæ liberæ, quæ traduntur per modum consilii, & ad libitum observari, & non observari permissæ; qualis esse potest Ecclesiastica propriè, & aliqua purè Apostolica (cum divina sit immutabilis, & necessaria) sic liberæ sunt v.g. istæ: aspersio lustralis aquæ: efformatio crucis in fronte: conversio faciei ad Orientem, dum oratur; quæ omittuntur sine peccato, dummodò absit contemptus. Vide allegatos.

C A P U T II.

An Sacra Scriptura sit Judex Controversiarum fidei?

S U M M A R I U M.

- 1 Regula, & norma confundi non debent cum Judice, & n. 27.
- 2 Sacra Scriptura non est Judex controversiarum fidei.
- 3 Probatur ex munere Judicis.
- 4 Probatur ex Scripturis.
- 5 Descensus Christi ad Inferos à Calvinistis negatus.
- 6 Judex infallibilis queritur, ne erretur.
- 7 Litera plures occidit.
- 8 Scriptura per se in errorem non ducit, sed per accidens.
- 9 Sensus literalis duplex; Grammaticalis, & Theologicus, & quinam?
- 10 Item duplex sensus Literalis Theologicus, proprius, & metaphoricus.
- 11 Quid sensus mysticus Scripturæ?
- 12 Et quotuplex?
- 13 Eiusdem textus Scripturæ esse possunt plures sensus Literales.
- 14 Regula inveniendi in Scriptura sensum Literalem.
- 15 In baptismo, ore pronuntianda sunt verba: Ego te baptizo, &c.
- 16 Hæreses nata, ex quo Scripturæ bonæ intelli-

telliguntur non bene.

17 Incivilibus lex non est Judex decidendarum litium.

18 Scriptura est regula mortua, & norma, juxta quam Judex debet sententiam pronuntiare.

19 Christus adversus Judæos pluribus testimoniis probavit se esse Filium Dei.

20 Scriptura est obscura.

21 Quoad verba clara est, non quoad sensum.

22 Qua ratione Scriptura dicatur lucerna lucens?

23 Beroenses non consuluerunt Scripturam, ut Judicem.

24 Paulus ad Galat. 4. non provocat ad Scripturam, ut Judicem.

25 Judicium sumi potest, tum pro decisione litis, tum pro norma judicandi.

26 Occultorum iudicium soli Deo convenit.

27 Decisiones Ecclesiæ valorem habent à verbo Dei tradito, vel scripto.

28 Judicium aliud legis, aliud Judicis.

29 Systema controversiæ Augustini cum Maximino Ariano.

30 S. Clementis, & D. Leonis testimonia à Sectariis mutilatè producta.

31 Scriptura est infallibilis norma Controversiarum fidei.

32 Discrimen inter decidere quæstionem per modum Judicis, & per modum normæ.

33 Papa, ut habens assistentiam Spiritus Sancti, errare non potest.

34 Papa decidens causas fidei, non est Judex in causa propria.

35 Hæreticus est, qui resistit iudicio Ecclesiæ, quæ nobis scripturam, & Traditiones proponit.

TRadunt Protestantes, ut diximus cap. proximè præterito, omnia ad salutem necessaria clarè, & perspicuè doceri in Scriptura; & inde concludunt, aliquem articulum non esse necessarium, si eo modo in scriptura non reperiatur: contra quos satis ibi dictum. Proinde statuunt, solam scripturam esse Judicem, omnemque decisionem controversiarum fidei, & Reli-

gionis ex sola Scriptura petendam esse, ut per se sufficiente ad omnes controversias finiendas; est enim vox Dei, qui supremus Judex est, quem omnes timere, & revereri debent, ac ejus iudicio stare, & parere, ut referunt Valemburgii tom. 1. tr. gener. de contr. fidei tr. 1. exam. 2. §. 1. num. 7. & tr. 2. method. Augustiniana p. 2. cap. 4. §. 10. n. 1.

1 Caterum hæc quæstio, quæ gravissima est, facile expediretur, si terminis Protestantes non abuterentur; unicuique enim notum est, aliud esse regulam, aliud operarium, vel artificem; aliud esse legem, aliud esse Judicem; aliud Judicem, aliud Legislatorem. Qui dicunt, scripturam solam esse Judicem Controversiarum confundunt legem cum Judice, nisi per Judicem intelligant normam, regulam, & mensuram, secundum quam judicatur, & Judex sententiam pronuntiat; quem sensum Catholici concedunt, quoniam scriptura sive explicitè, sive implicitè continet omnia ad salutem necessaria, & fidei dogmata. Verum quia non omnia expresse continet, sola scriptura non est norma adæquata, nec sufficit ad probandos articulos fidei, sed opus est Traditionibus Divinis, ut altera fidei regula. Et necesse est alio iudice, qui controversias in materia fidei, & morum, ac de vero sensu scripturæ subortas ultimatè decidat, quod agit Romanus Pontifex ex dicendis cap. 5.

2 Dicendum. Sacra Scriptura non est Judex infallibilis Controversiarum fidei, & Religionis. Ita adversus Protestantes Catholici omnes, Valemburgii cit. Becanus to. 5. Opusc. 3. de jud. Controver. Leytam. Synops. de Eccles. milit. discept. 4. Lambrecht. Scot. Viennen. disp. 1. q. 7. to. proemial. n. 17. Guarnieri de cap. Eccles. milit. lib. 2. cap. 21. §. 1.

3 Probatur. Munus Judicis, & quidem supremi, & infallibilis, est ita sententiam decisivam pronuntiare, ut uterque litigantium clarè intelligat pro qua parte sit lata, ad effectum, ut partes in iudicio acquiescant, & controversia finiatur; alias nisi id fiat, à lite non cessabunt, sed uterque

que suam causam aeternum prosequetur: hoc enim esse munus Judicis, & Tribunalis supremi, ac ea intentione, & fine ad Judices recurri, nulli dubium esse potest, nisi de voce quaestionem moveat; At Sacra Scriptura non ita inter litigantes sententiam pronuntiat: cum enim viva non sit, partes litigantes nequit audire. Ergo nec est, nec esse potest Judex Controversiarum in materia fidei, & Religionis. Major est certa, minor verò, & à Lutheranis, & Calvinistis concedenda est. Quoniam à multis annis, ipsi de nonnullis articulis fidei inter se litigant, ut de *reali praesentia Corporis Christi in Eucharistia: de numero Sacramentorum: Canone librorum Scripturae*, & aliis; & tamen neutra pars adhuc Scripturam pro legitimo suo Judice agnoscit litē dirimente, sed pugnat eodem ardore, & incertitudine, ut sibi quaelibet vindicet auctoritatem scripturae, pergentque usque ad diem judicii, nisi Romanae Ecclesiae sententiam audiant: quoniam scriptura jam de veritate fidei se ipsam aperuit, & quod obscure dixit, quantum est ex parte ipsius, obscurum manet.

Dicunt. Necesse non est, quod Judex clarē sententiam proferat: Nam Deus non semper clarē sententiam pronuntiat.

Contra. Consideranda est differentia inter Judicem, & Legislatorem. Legislator enim, etiamsi aliquando obscurus, aut ambiguus sit in ferendis legibus, habet Tribunalia, in quibus decidi possunt controversiae, quae oriri possunt ex obscuritate legum, aut Constitutionum, & ita non facit contra suum officium, & sufficienter est publico bono provisum. Judex verò cum debeat dirimere controversias, si obscure in iis dirimendis loqueretur, nunquam lites finirentur; & hinc debet ita clarē pronuntiare, ut litigantes intelligant clarē veritatem judicii, ut sic, vel cessent à litigando, vel, si viri boni sint, cessare debeant.

Quare licet Deus, quatenus est Legislator, non semper clarē loquatur; tamen,

ut Judex Controversiarum est, semper clarē pronuntiat, ut constat in Controversia, quam illi Moyses proponit Num. 9. quid faciendum esset cum iis, qui propter immunditiam legalem non poterant cū aliis celebrare Pascha. Ad quod Deus clarissime respondit v. 11. nimirum, quod tales impotentes celebrare Pascha *die 14. mensis primi*, celebrent *die 14. mensis secundi*, ut optimē Beccanus *cit. §. 1. argu. Beccani ex offic. Judicis*, ubi alia ponit exempla, & post ipsum Guarnieri *cit. a n. 4.* & ideo pater, officium Judicis esse, ut semper clarē, & sine obscuritate sententiam pronuntiet.

Confirmatur. Protestantes contra sensum Romanae Ecclesiae ex verbis Matth. 26. *comedite, & bibite ex eo omnes*, dicunt apertē à Christo Laicis præceptam esse communionem sub utraque specie. Sed ostendant, cur non sit ungendum caput, & facies lavanda, cum jejunatur, dicente Matth. 6. *cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava?* Item, cur non servant illud ejusdem Matth. 10. *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in Zonis vestris; non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta?* Discrimen sanē ex Scriptura nunquam afferent; nec sufficienter docebunt, non esse observanda cetera, ut sonant, si ex textu illo 26. Matth. tale præceptum concludunt.

4 Probatur 2. Scriptura multa, quoad sensum obscura, & difficilia continet, propter quod nonnulli, ea proprio judicio interpretantes, in errorem labuntur, dicente Petro *epist. 2. cap. ult. sunt quaedam difficilia (in Epistolis Pauli) quae indocti, & instabiles depravant, sicut & ceteri Scripturas ad suam ipsorum perditionem*: Ergo Scriptura non est Judex controversiarum: Siquidem Judex obscure non loquitur, sed clarē sententiam pronuntiat, litesque dirimit; ad quem effectum eligitur, & ad eum recurritur.

Dicunt. Quamvis sensus Scripturae in uno textu sit obscurus, & intellectu difficilis, tamen in alio potest esse clarus, & mani-

manifestus; & ita obscura ex locis apertioribus explicanda sunt juxta phrasim Augustini *lib. 3. de doctr. Christ. cap. 26. ubi apertius ponuntur, ibi discendum est, quomodo in locis intelligentur obscuris*: hinc scriptura per locum, qui clarus est, potest sententiam ferre de alio, qui est obscurus.

Contra 1. Hoc planè Catholicis opponunt Novatores, sed frustra. Nam si ita est, cur ipsi hac via finem non ponunt controversiis, quas inter se habent? Cur, cum contendunt de aliquo textu scripturæ, qui obscurus est, ad alium non recurrunt, qui clarus est? Vel si id agunt: cur altercationes inter eos non cessant? Hic silent, cum nihil ad rem valeant respondere.

5 Contra 2. Non rarò evenit, ut idem textus Scripturæ, qui uni parti litigantium clarus, & manifestus apparet, ab altera obscurus, & intricatus judicetur; nec alius detur, ad quem pro solutione, vel intelligentia recurratur. Sic lis est inter nos, & Calvinistas de vero, ac locali descensu Christi ad inferos: Nos illum credimus, & duplici testimonio affirmamus: altero ex symbolo Apostolorum: *descendit ad Inferos*: altero ex *cap. 2. Actor. non dereliquis animam meam in Inferno*; utrumque clarum, & perspicuum esse sustinemus cum Augustino *epist. 164. cap. 2.* Calvinistæ verò illum negant, & fallaci sua expositione, utrumque testimonium reddunt obscurissimum. Primum enim hoc sensu (& quidem omnino blasphemò) exponunt; *descendit ad Inferos*, hoc est, *pertulit in Cruce diros cruciatus damnati, & perditionis hominis, ut coactus fuerit, urgente angustia, exclamare: Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Ita Calvinus *lib. 2. institut. cap. 16. §. 10. & 11.* Secundum verò ita intelligunt: *non dereliquis cadaver meum in sepulcro*. Sic Beza in *Commentario*, animam in cadaver, Infernum in sepulcrum contra proprietatem verborum commutans, ut notat Tirinus *Comment. ad d. locum*. Quid autem in casu agendum est? Quis Judex est adhibendus ad componendam controversiam? non scriptura, nec

quidem in alio textu. Siquidem si ipsam consulimus, nihil aliud ipsa dicet, quàm antea dixit: nullum nec quidem tota est additura: De eo autem, quod antea dixit, Controversiam Calvinistæ moveret: ergo per id, quod prius dixit, controversia finiri non potest; & cum nihil novi addat, sed in antiquis terminis maneat, certè per illam lis perpetuò durabit, & Sectarii nunquam ad concordiam vocabuntur, nisi Judicem alium admittant, & quem Catholici audiunt, recipiant.

Nec est generale, quòd textus obscurus per clarum explicetur. Siquidem plurimi adsunt, qui per alios explicari nequeunt. Nec Augustinus de omnibus loquitur; quippe *ibi lib. 2. cap. 6.* addit istud adverbium *ferè*: nihil enim, ait, *ferè de illis obscuritatibus eruitur, quod non planissime dictum alibi reperitur*. Ideò necessaria est externa auctoritas, & regula viva, quæ dubia decidere certò possit; quæ etiam circa intelligentiam scripturæ sæpissimè oriuntur.

Quinimò, dum obscurus per clarum intelligitur, hic non agit partes Judicis, cujus est ore sententiam proferre, sed solum eas normæ, & regulæ mortuæ, dirigentis in cognitionem ignoti.

6 Probatur 3. Ille non potest esse Judex infallibilis controversiarum fidei, qui ducit hominem in errorem, & est occasio diffidendi, & discordandi: nam propterea quærimus Judicem infallibilem, ne erremus. Sed sæpè scriptura, si nudam illius litteram spectemus, & eum contendamus sensum esse, quem externa littera, & secundum sonum grammaticalem præsentat, in errorem ducit, & est occasio erroris juxta illud ad Corinth. 3. *littera occidit*. Scripturæ enim figuratas locutiones ad litteram accipere, servitus miserabilis est, loquitur Augustinus *ubi supr. de doctr. Christ. cap. 4. cavendum est, ne figuratam locutionem ad litteram accipias; ad hoc enim pertinet, quod ait Apostolus: littera occidit, spiritus autem vivificat; Cum enim figuratè dictum sic*

acci-

accipitur, tanquam propriè dictum sit, carnaliter capitur. Et de utilit. credendi cap. 3. secundum allegoriam traditur, cum docetur, non ad litteram esse accipienda quædam, quæ scripta sunt, sed figuratè accipienda. Legendus est etiam lib. 1. retract. cap. 14. nu. 1. ubi commemorat, se aliter ea Apostoli verba exposuisse in libro de Spiritu, & littera: datam verò expositionem non retractat, sed potius comprobatur.

7 Ita littera occidit Hebræos, qui omnia, quæ in Moyse, & Prophetis figuratè prædicta erant de Christo, intelligebant secundum externam litteram; & sensum internum sub externa littera latentem, à Spiritu Sancto intentum non percipiebant.

Nec solos Judæos, sed etiam hæreticos littera occidit. Sic Sabelliani, teste Augustino de hæresib. hæresi 41. dicebant, non esse tres Divinas Personas, sed unam tantum, eamque propter diversa officia vocabant Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum. Patrem, quatenus est auctor omnium creaturarum: Filium, quatenus ex Virgine assumpsit humanam naturam: & Spiritum Sanctum, quatenus sanctificat nos per suam gratiam; & inde inferebant, Patrem esse passum: propterea etiam Patri-passioni dicti sunt. Sed unde adeò manifestus error? Ex littera occidente: Secundum enim externam litteram usurpabant illud Joan. 10. Ego, & Pater unum sumus; ex quo colligebant, Patrem, & Filium (adeoque & Spiritum Sanctum) esse unum quoad personam; Cum tamen secundum sensum Ecclesiæ, & veritatem fidei, sint unum quoad Essentiam, & tres quoad personas.

Item. Ariani apud cit. S. Doctorem hæresi 49. dixerunt, Christum non esse Deum, sed Deo inferiorem: explicantes secundum externam litteram verba Christi Joan. 14. Pater major me est, hoc est, absolutè major. Cum tamen fidei, & Ecclesiæ sensus sit, Christum, secundum humanitatem esse minorem Deo Patri, ut ex allegato textu, & secundum divinitatem æqualem, juxta illud: ego, & Pater unum sumus.

Item Macedoniani loc. cit. August. hæresi 52. ex littera occidente, negabant Spiritum Sanctum esse Deum; nam secundum litteram intelligebant textum Apostoli 1. ad Corinth. 2. Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei: ex quo sic discurrebant; qui scrutatur, quærit: qui quærit, dubitat: qui dubitat, ignorat; qui ignorat, non est Deus. Ergo Spiritus Sanctus, non est Deus. Ecclesia verò locum illum: Spiritus omnia scrutatur, sic exponit. Omnia penetrat, & comprehendit; quo sensu dicitur etiam Deus omnia scrutari 1. Pauli 28. omnium corda scrutatur Deus. Vide Tirinum in Comment. ad d. locum.

Item. Pelagiani hæresi 87. ubi supr. inter alia negabant peccatum originale, concludentes ex littera occidente, peccatum Adæ non posteris, sed ipsi soli nocuisse: secundum enim litteram accipiebant illud Ezechiel. 18. Filius non portabit iniquitatem Patris: Cum tamen sensus illius secundum mentem Ecclesiæ Catholicæ sit: Filius, qui non est particeps peccati Patris, non portabit Patris iniquitatem. Si autem particeps est, portabit. Nunc autem constat, posteros fuisse participes peccati primi Parentis, juxta illud ad Rom. 5. in quo omnes peccaverunt. Deus enim iniit pactum cum Adamo, tanquam capite, & radice totius posteritatis, ut, si ipse non servaret præceptum de non gustando fructu vetito, tam ipse, quam posterii essent rei, & tanquam transgressores eiicerentur de Paradiso: quod & factum est. Propter quam legem posterorum voluntas continebatur moraliter in Adamo, & hujus peccatum dicebatur voluntarium ipsis, non in propria persona consideratis, sed ut constituti erant in primo Parente, ut optimè Theologi, cum agunt de peccato originali; de qua re videatur Poncius Theol. disp. 18. qu. 4. num. 18.

Alia non deessent exempla, sed satis productis probatum est, sæpè in Scriptura litteram occidere, & in errorem ducere; proindeque Scriptura Judex esse non potest

test Controversiarum, sed alius quærendus est.

Dicunt 1. Ex parte Sacrae Scripturae error non provenit: est enim infallibilis, nec errorem continet, aliàs, ut loquitur Augustinus *lib. 1. de doctr. Christ. cap. 37. titubabit fides, si Divinarum Scripturarum vacillat auctoritas.*

2. Communiter in Ecclesia recipitur sensus literalis Scripturae, hoc est, qui per literam, & verba immediatè significatur; ergo falsum est, scripturam secundum literam acceptam in errorem ducere.

8 R. Est planè infallibilis, sed illud constare nobis non potest, nisi ex hypothesi, quòd ab hæreticis, vel à librariis corrupta non sit; id verò constare nobis haud potest, sublata auctoritate Ecclesiae, per quam etiam nobis constat de vero ejus sensu. Pariter *per se* non inducit in errorem, sed est verax, etiamsi non monstretur (hoc est, *propter obscuritatem non penetretur*, ex Aug. *lib. 5. de genes. ad lit. cap. 9.*) Neque enim Scriptura ideò obscura, sublimis, & profunda est, ut homines fallat, sed ad alios optimos fines id actum est: ad exercitium nimirum nostrae humilitatis, & ne ipsa contemnatur. Ait enim idem August. *d. lib. 2. & cap. 6. de doctr. Christ. Ita obscure quaedam dicta* (Scripturae) *densissimam caliginem obducunt. Quod totum provisum esse non dubito, ad edomandam labore superbiam, & intellectum à fastidio revocandum, cui facile investigata plerumque vilescunt.* Ideò error *per se* non refunditur in scripturam, sed *per accidens*, ratione nimirum pertinaciae, quod est propriè hæreticorum; vel, infirmitatis, & debilitatis intellectus humani, qui res adeò altas, & obscuras penetrare nequit. Exemplum est in Augustino, & Hieronymo, qui olim accerrimè pugnarunt, quo sensu Paulus *ad Galat. 2.* loquatur de simulatione Petri. Nec controversia ex sola Scriptura ab eis finiri potuit: neque id ex eorum malitia, pertinacia, inani gloria, & ignorantia actum est: nam erant ambo viri humiles, & docti. Unde ergo? ex debilitate intellectus non

penetrantis scripturam, non satis clarè suam mentem, ad utriusque captum proponentem. Proinde opus est alia auctoritate, & Judice, qui res obscuras exponat, & litibus finem faciat; alioquin infirmitati hominum, in re adeò necessaria, non fuisset à Deo sufficienter provisum, quod sine errore sustineri non potest. Siquidem Deus in Regno suae Ecclesiae Tribunal reliquit à quo Controversiae de fide, & moribus decidendae essent; aliàs Ecclesia deterioris conditionis foret Regnis temporalibus, in quibus pro civilibus causis Tribunalia sunt erecta, & Judices constituti.

9 Ad 2. Ponderetur, duplicem esse sensum literalem, *Grammaticalem* unum, & alium *Theologicum*. Primus est, quem respiciunt Grammatici. Secundus, quem Theologi. Grammatici respiciunt in scriptura sensum illum, quem primò ex sua vi verba Scripturae significant: seu eum, qui intelligentibus res protinùs occurrit; qui proinde obviùs dici solet. Theologi verò illum in Scriptura quærunt sensum literalem, qui est sub ipsis Scripturae verbis primariò, & per se à Spiritu Sancto intentus. Grammaticalis aliquando potest esse falsus, & de isto intelligitur Paulus dicens: *litera occidit*, & in errorem ducit: sed theologicus semper verus est. Quod patet, cum de Christo dicitur: *vicit Leo de Tribu Juda*: Sensus grammaticalis est, quòd Christus sit verus Leo, hoc est, animal rugibile, quod propriè dicitur Leo; & hic sensus est falsus; sensus verò theologicus est, quòd Christus sit homo descendens ex tribu Juda, eminens inter alios homines fortitudine, & potentia, sicut Leo eminet inter animalia, & hic est verus.

10 Cæterum sensus literalis Theologicus est duplex, alius *proprius*, & alius *metaphoricus*. Primus est, quem verba accepta secundum consuetam, & primariam hominum institutionem significant; ita cum dicitur: *Christus est homo*, sensus literalis proprius est, quòd Christus sit verus homo; siquidem vox *homo*, juxta proprietatem

tem verborum, & communem hominum institutionem verum hominem significat.

Metaphoricus verò est; quem faciunt voces usurpatæ ad significandum aliquid, præter propriam earum institutionem, & significationem. Sic Christus Dominus dicitur tantum metaphoricè, *Vitis, Agnus, Leo, Petra*. Neque enim sensus literalis est tantum, quem verba quoquomodo exprimunt, sed quem verba, sive propriè, sive metaphoricè accepta, faciunt proximè, & immediatè, ex intentione dicentis. Quocirca in omni sermone dicitur is esse sensus literalis, quem voces, & secundum primam impositionem propriè, vel secundum orationis contextum impropriè, sive per similitudinem, & analogiam significant. Circa quod si controversia oriatur, non potest à scriptura decidi, quæ semper idem diceret; ideò opus est alio Iudice.

11 Præter sensum literalem datur sensus mysticus, seu spiritualis, & is est, qui per verba remotè, ac immediatè significatur; proximè verò per res ipsas, quas voces ipsæ significant. Sciendum enim est, quòd sensus scripturæ aliud non est, quàm intelligentia verborum ipsius; vel id, quod Spiritus Sanctus nobis significare intendit: Spiritus autem Sanctus non tantum vocibus, sed interdum etiam rebus ipsis utitur ad alias res indicandas, ut patet ex variis parabolis, quas Christus Dominus frequenter usurpavit. Sic prohibitio illa de non comminuendis ossibus Agni, sensu literalis, de Agno Paschali: Mystico verò, de Messia intelligitur: Agnus enim Paschalis fuit figura Christi Domini.

12 Hic verò sensus mysticus, & spiritualis (qui in historico, & literalis, velut anima in corpore, continetur) triplex distinguitur. Si res, quæ mysticè vocibus significantur, pertineant ad Ecclesiam militan-tem, & fidem, est allegoricus; si ad morum instructionem, & officia charitatis, est moralis, seu Tropologicus. Si verò ad spem futurorum, est Anagogicus. Quos

omnes sensus Lyranus metricè comprehendit, ut infra,

Litera gesta docet: quid credas, Allegoria.

Moralis, quid agas: quid speres, Anagogia.

Eteos omnes, ait Cassianus collat. 14. cap. 8. unica voce Jerusalem manifestari. Eadem enim Jerusalem quadrifariam potest intelligi; Secundum historiam, Civitas est Judæorum. Secundum allegoriam, Ecclesia Christi; Secundum anagogen, Civitas illa Cælestis, quæ est mater omnium nostrum: Secundum tropologiam, anima hominis, quæ frequenter cum homine, aut increpatur, aut laudatur à Domino. Hæc ille.

Quos omnes sensus, primum videtur fuisse distinctos ab Augustino lib. 1. cap. 1. de Genes. ad lit. ubi ait: In libris omnibus sanctis intueri oportet, quæ ibi æterna intimentur (& est Anagogicus) quæ facta narrentur, (& est historicus, vel literalis) quæ futura prænuntientur (& est allegoricus) & quæ agenda præcipiuntur, vel mandantur; & est moralis.

13 An autem ejusdem textus scripturæ possint esse plures sensus literales?

Negant Novatores, contendentes, unum tantum esse sensum literalem Sacræ Scripturæ; & hunc omnibus ita apertum esse, ut vel ipsi plebeculæ pateat. Quod si ita est: cur possident aurum, & argentum? contra præscriptum Matth. 10. Cur injurias non sustinent, ut Christus Matth. 5. præscribit?

Adversus quos affirmamus, cum Frassen disquisit. Bibl. lib. 3. cap. 4. n. 14. Duhamel to. 4. Theol. cleric. tr. 2. de script. Sac. cap. 9. Consentit Augustinus lib. 12. confess. cap. 31. & lib. 3. de doctr. Christ. cap. 27. Quid, inquit, in divinis eloquiis largius, & uberius potuit divinitus provideri, quàm ut eadem verba pluribus intelligantur modis? Et patet ex verbis illis: ego hodie genui te. In quibus triplicem sensum literalem agnoscit D. Paulus. Actorum enim 13. vult, illis significari gloriosam Christi ex mortuis Resurrectionem. Ad Hebr. 1. æternam Christi

generationem; & cap.6. ita usurpat, ut Christum à Patre ad Sacerdotium æternū promotum fuisse demonstret. Ubi videas unam, eandemque sententiam, etiam testimonio Pauli tres admittere sensus, eosque diversos, & non mysticos, sed literales.

Cum verò quilibet Scripturæ locus habeat sensum literalem, vel proprium, vel figuratum, & metaphoricum, ut idem Frassen resolvit n.11. dubium est, an etiam in quovis textu reperiatur sensus mysticus? Et ibi n.12. negativè respondet cum Sancto Augustino lib.12. contr. Faustum cap.39. referens etiam Hieronymum sæpissimè reprehendere Origenem, quòd allegoria ubique inquirat, & quidem ita, ut historie veritatem sæpè videatur tollere; ut videri potest in Epistola ad Pammachium, & Occanum.

14 Regula verò, qua genuinus scripturæ sensus literalis possit deprehendi, est, quòd ipsius verba, ut sonant, accipienda sunt, neque ad metaphoras, aut sensus improprios inflectenda, nisi ex eisdem propriè acceptis, sensus aliquis absurdus eliceretur: habetur ex Augustino lib.8. de Genes. ad lit. cap.2. ubi. *Sanè inquam, quisquis voluerit omnia, quæ dicta sunt, secundum literam accipere, idest, non aliter intelligere, quàm litera sonat, & potest vitare blasphemias, & omnia congruentia fidei Catholice predicare, non solum ei non est invidendum, sed præcipuus, multumque laudabilis intellectus habendus est*; alia S. Doctor recenset d. lib.3. de Doctrin. cap.10. Videndus Frassen allegat. nu.19. & Lauræa de fide disp.3. art.3. & 6. §.5. rem planè examinat. Apud quos extra dubium est, ex Pontificum, & Conciliorum Decretis, certissimè constare de sensu literalis, & mystico scripturæ. Propterea, dum controversia de textu aliquo oritur, an intelligendus sit literaliter, an verò mysticè, ad Ecclesiam, hoc est, ad Papam, qui est Ecclesiæ magister, confugiendum est, prout sæpè factum legimus, ex dicendis cap.5.

Hinc constat, quàm insulse Heterodo-

xi, tum plures sensus à scriptura allegent, unicum literalem agnoscentes, tum ad alium Judicem à scriptura distinctum, in dubiis fidei, recurrere renuant, & recurrentes fugillare non cessent: Quam digressionem notandam duxi, utpotè satis necessariam ad rem, de qua in præsentia agitur.

15 Probatur 5. Sunt in Sacra Scriptura nonnulla testimonia, quorum verus, & legitimus sensus haberi non potest, nisi ex traditione, & auctoritate Ecclesiæ: ergo, si oriatur controversia circa hujusmodi testimonia, sola scriptura non potest esse Judex, sed oportet confugere ad traditionem, & auctoritatem Ecclesiæ. Exemplum est Matth.28. Christus dicit: *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Sensus verus, & legitimus est, quòd in baptismo pronuntiari debeant hæc verba: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Vel, *baptizetur Servus Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* (qua forma utuntur Græci) &, quòd validus non sit baptismus, sine tali prolatione collatus. In quo nobiscum sentiunt, & Adversarii. Sed, si quis negaret hunc esse sensum, ac diceret, opus non esse vocaliter pronuntiare hæc verba: *Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: Sed sufficere, ut quis, dum baptizat, ea mente retineat, ac intentionem habeat baptizandi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; Sanè ex sola scriptura revinci non posset. Siquidem verba ista *baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: non exprimunt vocalem intentionem trium personarum divinarum adhiberi oportere: nec potest ex scriptura demonstrari, Christum, in conferendo baptismo, illorum verborum prolationem imperasse, ut notat Juvenim comment. Hist. de Sacram. dissert. 2. de baptis. qu.4. cap.1. n.8. Unde ergo constat id opus esse? ex traditione, & Ecclesiæ auctoritate. Quod si istud non recipias, quovis præsidio carebis

bis adversus eum, qui vocalem prolationem non esse necessariam sustineret.

Item, unde tibi constat, quod hæc verba: *Vos debetis alter alterius lavare pedes* Jo. 13. præceptum non significant? non ex Scriptura, cum ex ea potius obligationem importare videantur, propter verbum *debetis*, quod quidem debitum apud omnes concludit: ergo ex Traditione, & Ecclesiæ auctoritate, quæ nunquam eam lotionem, ut necessariam usurpavit; quod planè non egisset, si divino præcepto putasset se ad illam obligari. Alia exempla occurrunt, ex quibus aliqua commemoravimus supr. nu. 3.

16 Probatur ult. Qui nimis cortici literæ adhærent, qui ve Scripturam solo Scripturæ ductu interpretari, & intelligere student, præcipientes in errorum, & heresum deliramenta sæpè labuntur, ut dixit Augustinus *Epist. 120. ad Consentium cap. 3. omnes hæretici, qui eas (Scripturas Sanctas) in auctoritate recipiunt, ipsas sibi videntur sectari, cum suos potius sectentur errores, ac per hoc, non quod eas contemnant, sed quod eas non intelligant, hæretici sunt. Tract. 18. in Joan. nu. 1. Neque enim natæ sunt hæreses, & quedam dogmata perversitatis illaqueantia animas, & in profundum præcipitantia, nisi, dum Scripturæ bonæ intelliguntur non benè, & quod in eis non benè intelligitur, etiam temerè, & audacter asseritur. Lib. 7. de Genes. ad lit. cap. 9. Nec ob aliud sunt hæretici, nisi, quod Scripturas Catholicas non rectè intelligentes, suas falsas opiniones, contra earum veritatem, pervicaciter asserunt. Quare, ad hujusmodi evitandos errores, regulam tradit. Lib. 1. contr. Cresconium cap. 33. Scripturarum a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod universæ iam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas; ut quoniam Sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit hujus obscuritatis quæstionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate Sancta Scriptura demonstrat: ergo ex mente S. Augustini non ad ipsam Scripturam in obscuritate quæstionis, sed*

ad ipsam Ecclesiam, sine ulla prorsus ambiguitate, recurrendum est.

Ex quod sic discurre potest. Sacra Scriptura imponit, ut in obscuris de fide controversiis, Ecclesiam sine ulla dubietate consulamus, & non solam Scripturam. Calvinus autem, & Lutherus contendunt, ut in hujusmodi obscuritate quæstionis, sola scriptura, & non Ecclesia consulatur: cui ergo parendum est? certè, istis omninò relictis, Deo nobis per sacras literas loquenti: ergo non scriptura, sed Ecclesia Judex infallibilis est.

Opponunt 1. Christus, pro indaganda fidei veritate, mittit nos ad Scripturam Joan. enim 5. dixit: *Scrutamini Scripturas*; quasi dicat, si vultis scire, quod ego sim verus Messias, & Filius Dei, legite scripturam, quæ testimonium perhibet de me; ergo scriptura est Judex controversiarum fidei, & religionis.

17 Retorquetur argumentum. Etiam in civilibus pro veritate Juris recurritur ad leges civiles, & tamen leges istæ, ut est commune, non sunt Judex, sed solum norma, & regula mortua, ac inanimis, secundum quam Judex debet sententiam pronuntiare. Quinimò sæpè lex est obscura; quandoque una alteri legi contraria; nec tum lex Judex esse potest, ut patet: sed opus est Judice distincto, qui contra, vel pro claro sensu legis judicet. Idem dicitur in casu. Quare.

18 R. Distinguitur antecedens. Mittit nos ad Scripturam, tanquam ad Judicem, vel regulam vivam ultimò dirimentem fidei, & religionis controversias, negatur; tanquam ad normam, & regulam inanimem, & mortuam, subdistinguitur, ad normam, & regulam adæquatam negatur; inadæquatum, & partialem conceditur antecedens. Et nos fatemur scripturam esse normam, & regulam fidei, secundum cujus dictamen debet Judex, in dubiis ad fidem, & religionem pertinentibus, sententiam dicere; verum non est norma, & regula adæquata; siquidem plu-

plures sunt controversiæ, quæ sola scriptura decidi non possunt, sed opus est traditionibus, ut diximus capite priori, statuentes eas cum scriptura pro norma, & regula adæquata, in rebus fidei tenenda.

Neque est regula viva, ultimæ controversias decidens; etenim si textus scripturæ obscurus sit, vel, quæstio de vero ipsius sensu oriatur, ipsa non potest litem dirimere; quod nec Sectarii negare possunt: ergo opus est alio Judice, & regula viva, quæ dubium tollat, & sensum legitimum ultimæ aperiat.

19 Hinc cum Christus *loc. cit. Joan.* misit Judæos ad scripturas, ad has non ut Judicem, sed ut testimonium suæ divinitatis eos provocat. Sciendum enim est, quod Christus, Judæis negantibus, ipsum esse Filium Dei, pluribus testimoniis se esse ostendit. Primò, testimonio Baptistæ *Joan. 1. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei* 2. Testimonio miraculorum, quæ patrabat. *Joan. 5. Ego autem habeo testimonium majus Joanne: ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* 3. Testimonio Scripturarum Veteris Testamenti: *Scrutamini*, inquit, *Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere, & illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me, & non vultis venire ad me, ut vitam habeatis*; quasi diceret, si non vultis recipere duo priora testimonia, licet efficacissima sint, tamen non poteritis relinquere testimonium scripturarum, de quibus adeò gloriâmini. Ipsæ planè, si eis attenditis, perhibent testimonium de me, quod sim Messias à Deo promissus. Quare ergo non creditis? Ideò textus adversus nos nihil omninò probat.

Dices. Scriptura per se clara, & perspicua est: est enim lucerna lucens in caliginoso loco 2. *Petri cap. 1. & psal. 118. Præceptum Domini Lucidum, illuminans corda*: ergo ad quid opus est alio Judice? propter quod Beroenses *Act. 17.* diligenter Scripturas investigabant, an, quæ Paulus prædica-

P. Aug. Matthæucci Controv.

20 R. 1. Negatur Scripturam ubique per se esse claram, & apertam; siquidem in pluribus est obscura, teste illo Eunuchio *Act. 10. Quomodo possum intelligere, nisi aliquis ostenderit mihi?* Ubi verò clara est, sub ratione solum normæ, & regulæ inanimis id ei competit. Nec agit partes Judicis, cum Judex viva voce possit repetere, quod dixit, dum norma, & lex idem semper, & eodem modo obscure, vel clarè expriment.

Quinimò, si Scriptura per se adeò clara est, cur Calvinistæ, & Lutherani ita inter se usque modò altercantur, in intelligendis Scripturæ locis, ut de *præsentia reali Corporis Christi in Eucharistia*, aliisque? ergo, necesse est, fateantur, quod Judex talis controversiæ non sit scriptura, sed alius à Scriptura distinctus.

21 R. 2. Distinguitur antecedens. Per se clara est quoad literam, & verba conceditur; quoad sensum, qui à Spiritu Sancto intenditur, negatur universaliter. Quoad hunc enim in multis locis est obscura. Sic estò litera, & verba hujus Scripturæ: *Hoc est corpus meum*, sint clara, non solum Hæreticis, verum & Judæis, Turcis, ac Paganis, sufficienter de regulis grammaticæ instructis, tamen sensus illius est nimis obscurus; propter quod tot controversiæ inter Hæreticos excitatæ sunt de sensu illius Formæ. Calvinus ea verba intelligit in sensu metaphorico, adeò ut sensus per eum sit: *Hic panis est figura corporis mei*, & inde ait, Sacramentum Eucharistiæ continere figuram Corporis Christi. Lutherus verò sic usurpat, ut corpus Christi sit simul cum pane sub speciebus Eucharisticis; & Corpus Christi non sit in Eucharistia, nisi in actuali tantum usu, & sumptione: Quos cum suis erroribus damnavit Tridentinum *sess. 13. can. 1. 2. & 3.* Quare sensus Catholicæ Ecclesiæ est, quod post consecrationis verba, destructa substantia panis, Corpus Christi verè, & realiter est sub speciebus Eucharisticis; sub quibus tamdiu est, quamdiu in eo statu sunt, sub

quibus deberet connaturaliter esse substantia panis, si sub illis esset: ut notat Poncius cit. *disp. 44. q. 9. num. 84.* Du-hamel Theolog. Cleric. tom. 3. *dissert. 3. capit. 5. quaeritur 4.*

22 Scriptura ibi à D. Petro non absolute lucerna nuncupatur, sed quasi *Lucernæ* comparatur *Lucenti in caliginoso loco*, idest, in nocte, & tenebris hujus sæculi, existenti supra candelabrum publicæ, atque infallibilis auctoritatis Ecclesiæ, ut legit Ambrosius lib. 7. in *Lucam cap. 52.* apud Tiri-num *comment. in d. loc. Epistolæ*. Ideò Scripturæ claritas, ab Ecclesiæ propositione, & interpretatione pendet.

Aliter textum exponunt alii Doctores apud Beccanum *cap. 1. nu. 72.* qui tradit ex eo nihil aliud colligi posse, quam Prophetiam veteris Testamenti esse obscuram respectu nostri, & lucere in caliginoso loco, quatenus per umbras, figurasque ceremoniarum exhibebat Christum, non presentem, sed futurum. Sed quid ad controversiam præsentem?

23 Nec textus ex *Act. 17.* favet Sectariis, quoniam Beroenses divina Scripturarum testimonia, non ut Judicem, sed tanquam testimonium consuluerunt; cum enim audissent Paulum citare quædam testimonia veteris Testamenti, quibus docebat Christi mortem, & resurrectionem; scrutabantur, an iis ipsis testimoniis consentanea essent, quæ ab eo divulgabantur: non quidem ex intentione, quasi dubitarent de morte, & resurrectione Christi; cum jam satis confirmata esset ab Apostolo per virtutem miraculorum (*2. ad Thessalonic. 1.*) sed ut magis in fide confirmarentur, si reperirent ea, quæ Paulus prædicabat, multò ante per Prophetas fuisse prævisa, & præsignificata, ut ubi supr. Beccanus *num. 138.*

Opponunt 2. D. Paulus in controversia cum Galatis, de cessatione legalium, provocavit ad scripturam, ut Judicem, volens enim ad *Galatas 4.* veritatem ostendere, dixit: *Sed quid dicit Scriptura? Ecce ancil-*

lam, & filium eius, non enim heres erit filius ancillæ, cum filio liberæ: ergo, &c.

Confirmatur. Qui in controversiis fidei, & religionis explicat judicia Domini, ille loco ipsius fungitur munere Judicis supremi, & infallibilis. Sed Scriptura id agit: ergo scriptura, &c. major patet; etenim Deus est supremus, & infallibilis Judex controversiarum. *Isajæ 33.* dicitur: *Dominus Judex noster, Dominus legifer noster. Jacobi 4.* *Unus est Legislatores, & Judex, qui potest perdere, & liberare.* Idem verò est, si Deus viva voce, si scripto suam sententiam pronuntiet. Minor etiam liquet variis Scripturæ testimoniis, in quibus verbum Dei, ejusque præcepta appellantur *judicia Domini.*

24 R. Negatur antecedens. Ibi Apostolus non ad Scripturam, ut ad Judicem appellat, sed ab ea testimonium accipit, ut veritatem confirmet. Siquidem ipse *cap. 5.* ut Judex sententiam dedit illis verbis: *Ecce ego Paulus dico vobis, quod si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.*

25 Ad confirmationem. Accepto judicio pro sententia Judicis, aut actuali decisione controversiarum, quam Judex facit inter partes litigantes, falsum est scripturam explicare judicia, seu præcepta Dei: quoniam, orta super illis controversia, litem dirimere non potest, cum idem, & eodem modo semper dicat. Accepto verò judicio pro lege, norma, vel præcepto, planè explicat Dei judicia, quia comprehendit legem, & normam, quæ ab Judice servanda est, in decisione ferenda, non totalem, sed partialem, quippe totalis, & adæquata norma, integratur ex scriptura, & Traditionibus: nam omnia Apostolis revelata, ab eis non fuerunt scripta, ut ex Augustino dictum est *cap. præter nu. 38.*

Quòd autem in Scriptura pro eodem sumantur *judicia, & Dei præcepta*, patet *Exodi 24.* *Moses narravit plebi omnia verba Domini, atque judicia: hoc est præcepta judicialia, de quibus cap. 21. 22. & 23. actum erat,*

erat, quæ ad justitiam exercendam spectabant, ut allegat Beccanus *cap. 3. n. 11*.

26 Testimonia producta ex Isaja, & Jacobo non agunt de Judice controversiarum fidei, & religionis inter litigantes, sed de Judice factorum, & conscientiarum, quas Deus solus judicat: textus Jacobi est apertus: *Unus, inquit, est Legislator, & Judex, qui potest perdere, & liberare. Tu autem, quis es, qui judicas proximum?* Occultorum enim judicium, non homini, sed soli Deo convenit.

27 Quare omnia Scripturæ testimonia, quæ adversus nos adduci possunt, nihil aliud petunt, quam, quod à scriptura (non exclusis tamen Traditionibus divinis) tanquam à norma, vel regula debeat peti doctrina de fide, & moribus, & quod ipsa sit norma, juxta quam judicat Ecclesia, & controversias dirimit; quæ Pontificum, Conciliorumque fuit praxis, à quibus in controversiis decidendis consideratum est, quid ex scriptura deduceretur, & per Traditiones haberetur, ut litibus finem ponerent. Unde, si petatur, quænam sit causa, quod agnoscamus Arium, Sabellium, & alios Hæreticos meritò damnatos esse, & pro hæreticis habendos? Responsio est in promptu; ex parte Judicis, causa legitima damnationis Hæreticorum alia non est, quam decisio, & auctoritas Ecclesiæ, seu Romani Pontificis: ex parte verò normæ est auctoritas verbi Dei, sive scripti, sive traditi; propter quod Ecclesiæ decisiones valorem habent.

28 Pariter considerandum est, quod duplex est Judicium, Legis, & Judicis. Lex dicitur judicare, quia qui peccat in legem, per ipsam legem jam morti est adjudicatus, quoad reatum, seu obligationem, licet Judicis sententia non sit lata. Judex vero dicitur judicare, quia in legis transgressores profert sententiam mortis, quoad executionem. Exemplum est in committente homicidium, qui eo ipso momento, quo illud committit, condemnatur à lege, tanquam mortis reus, & postea

condemnatur à Judice, ut mortem re ipsa sustineat. Ita, qui in Christum non credunt, sunt quidem judicati per legem, dicente *Joan. 3. Qui non credit, iam judicatus est*; quatenus æternæ damnationis est reus, propter legis transgressionem, sed nihilo minus in die Judicii à Christo judicabitur, qui in eum sententiam publicè feret damnationis, quoad executionem.

Quæ omnia aptissima sunt ad singula dissolvenda objecta à Sectariis ex Scriptura adversus resolutionem confarcinata.

Opponunt 3. Augustinus *lib. 2. contra Maximinum cap. 14. n. 3.* in controversia; an Filius divinus sit *homousion*, seu consubstantialis cum Patre Æterno: Maximino id negante, ad scripturam provocavit, dicens: *Sed nunc, nec ego Nicænum, nec tu debes Ariminense, tanquam præjudicaturus, proferre Concilium. Nec ego hujus auctoritate, nec tu illius detineris: Scripturarum Auctoritatibus, non quorumque propriis, sed utrisque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione, concertet: ergo, ex Augustini sententia, Scriptura est controversiarum Judex.*

Confirmant ex *Epistola 10. D. Leonis ad Flavianum*, qui de Eutychete loquens, asserit: *in rebus ipsis obscuris, ad sacras litteras recurrendum*. Propterea ex S. Clemente *Epistola 5.* tradunt, eum Scripturam appellare integram, & firmam veritatis regulam. Si autem integra est: Ergo & adæquata; ac proinde sola sufficiens, & alià non indigens.

29 R. Poterat Augustinus Verbum Dei in Concilio Nicæno propositum, ut mediū probando assumere, sed ex benignitate voluit aliam viam ingredi, ut magis constaret, hæreticos omni fundamento destitui; ideò hac phrasi cum Maximino usus est: inter nos disputatio est, quid sit Homousion? ego provocavi ad Concilium Nicænum, quod tu, sciens ab eo damnari, ut Judicem non admittis. Tu provocasti ad Concilium Ariminense, quod ego non admitto, utpote ab Ecclesia rejectum; er-

go, ut litem finiamus, quæ inter nos est, disputemus ex Scriptura, non quacumque, sed ex illa, quam ambo admittimus. Et inde habetur, quod Augustinus in eo genere litis paratus fuerit cum adversario, ex sola scriptura, tanquam ex partiali norma, disputare, omissa pro tunc auctoritate Nicæni, & proinde dixit (sed nunc) ut, ex principiis ab adversario admissis, ipsum etiam torqueret. Sic etiam Catholici, in materia de libero arbitrio, vel de Ecclesia ex sola scriptura, tanquam ex partiali forma, parati sunt cum Lutheranis disputare; ubi tamen isti non acquiescunt, Ecclesiæ judicio debent parere.

30 Textus D. Leonis ex integro non producit, sed mutilatus à Sectario datur, prout ex Costero in *Apolog. pro 2. p. Enchir. contra Gomarum Calvinistam*, notavit Sessa *Scrutin. Doctrin. cap. 2. art. 10. num. 13*. reportans S. Pontificem reprehendere Eutichetem, non quòd Scripturas non legerit, sed quòd doctioribus, & sapientioribus non crediderit, privatumque, & proprium sensum judicio Ecclesiæ prætulit.

De germano itidem sensu testimonii S. Clementis patet apud *cit. nu. 15*. Gomarum fuit Traditionibus infensus; verum eas Sanctus Pontifex admittit: ibi legitur: *Cum enim*, inquit, *ex divinis Scripturis integram* (in suo genere) *Quis, & firmam regulam veritatis suscepit, absurdum non erit, si aliquid etiam ex Traditione, ad assertionem veri dogmatis, conferat.*

Opponunt 4. Qui primariò, & infallibiliter terminat, & definit quæstionem de Ecclesia, & ejus capite, ille est supremus, & infallibilis controversiarum Judex: sed sola Scriptura primariò, & infallibiliter terminat, & definit quæstionem de Ecclesia, & ejus capite: ergo sola scriptura, &c. Probatur minor: Catholici ex scriptura probant Ecclesiam esse infallibilem, & Pontificem esse Caput illius: ergo sola scriptura, &c. ergo sola ipsa est Judex: neque alius esse potest Judex: non Pontifex: Tum quia, de ipso est quæstio; nemo autem est

Judex in causa propria. Tum quia, Pontifex est fallibilis, *quia omnis homo mendax ad Rom. 3*. Scriptura verò est infallibilis: ergo scriptura, & non Pontifex, est controversiarum Judex. Ita Gardius Calvinista apud Beccanum *cap. 3. n. 2*.

31 R. Argumentum nil plus concludit, quàm quòd, qui per modum Judicis terminat quæstionem de Ecclesia, & ejus capite, sit infallibilis controversiarum Judex; qui verò per modum normæ eam quæstionem terminat, sit suprema, & infallibilis norma illius controversiæ. Scriptura autem, solum per modum normæ, terminat illam quæstionem: ergo est illius controversiæ suprema norma, non verò Judex.

Dicitur *illius controversiæ*, quia falsum est scripturam esse supremam omnium controversiarum normam. Siquidem, ut sæpè dictum est, duplex est norma, scriptura, & Traditio: quædam enim controversiæ terminantur per scripturam, & quædam per Traditiones.

32 Differentia verò, quæ reperitur inter terminare quæstionem per modum Judicis, & per modum normæ, est quòd Judex terminet per modum causæ efficientis; & inde quòd semel dixit, potest repetere; atque adeò, si quid obscurè semel ab eo dictum est, potest clariùs ab eo postea explicari. Norma verò terminat per modum causæ exemplaris, & mensuræ; propter quòd semel dictum non repetit; ac proinde, quòd semel ab ea obscurè dictum est, manet obscurè dictum, quantum est ex ejus parte: exemplum ponitur; quòd, sicut aliud est Architectus, qui domum edificat, & aliud Idea, secundum quam edificat; sic aliud est Judex, qui effectivè definit controversiam; & aliud norma, secundum quam controversia definitur, & terminatur.

Quapropter Catholici, ex Scriptura tanquam ex norma, probant Ecclesiam esse infallibilem. Quòd verò Romanus Pontifex sit illius caput, non quidem pri-

marium (quod est Christus) sed secundarium, seu Vicarium, probant partim ex scriptura, partim ex traditione, ex dicendis suo loco.

33 Utique scriptura est infallibilis norma, tamen cum in quibusdam sit obscura, *quoad nos* eget Judice, qui infallibiliter decernat, quis sit ejus legitimus sensus. Hic verò Judex est Romanus Pontifex sive in Concilio, sive extra Concilium; qui licet, quatenus filius Adæ possit errare, tamen, quatenus habet assistentiam Spiritus Sancti, in rebus ad fidem, & mores pertinentibus ipsum errare est impossibile, sed est infallibilis; sicut, ob directionem Spiritus Sancti, omnes fuerunt Prophetæ, & Apostoli, de quare expressius *contr. 7.*

34 Cum verò additur, quòd ubi quæstio sit, an Pontifex sit Judex controversiarum, ipse in hac ipsa quæstione Judex esse non possit, quia nemo est Judex in causa propria: ergo in controversia, an Scriptura sit Judex controversiarum, ipsa judicare non potest. Vel, si ipsa per Sectarios judicet, desinant conqueri de Papa. Verum, Papa non judicat in causa propria, sed in causa Ecclesiæ, defendens potestatem, quam sibi met collatam credit Ecclesia. Et ita non defendit causam propriam, sed ordinationem Divinam, qua ipse constitutus est Ecclesiæ Caput; prout alibi fusiùs.

Dices: ergo eodem modo scriptura esse potest sui ipsius Judex.

R. Negatur suppositum. Priùs probandum est, quòd sit Judex.

Instant. Hoc inde probatur, quòd statim quis Hæreticus censetur, ac negat veritatem aliquam, in Scriptura revelatam.

35 R. Hoc item probaret Traditionem divinam Judicem esse, quod Sectarii non admittunt; nam Hæreticus etiam est, qui traditiones divinas inficiatur. Ideò

R. Planè hæreticus est negans veritatem, quæ sit expressa in Scriptura, vel ex manifesta traditione constet: non verò si obscure in illis habeatur. Quoniam si expressa

P. Aug. Matthæucci Controv.

non sit, sed implicite tantum, & obscure jaceat, non certò constat, quòd in illis sit contenta, & revelata; consequenter, licet sit de fide *quoad se*, non est tamen de fide *quoad nos*, seu nos non obligamur ad illam expressè credendam: propterea hæreticus nondum esset, qui eam negaret, quia non resisteret judicio, & propositioni Ecclesiæ, quæ resistantia ad hæresim est necessaria, dicente Augustino lib. 4. de baptis. contr. Donatist. cap. 6. *Istum nondum hæreticum dico, nisi, manifestata sibi doctrina Catholica fidei, resistere maluerit, & illud quod tenebat, elegerit.* Si verò sit expressa in Scriptura, vel in Traditionibus manifesta, est sufficienter per Ecclesiam proposita; cum Ecclesia Scripturam, & Traditiones nobis proponat; ut definitum etiam legitur à Tridentino *Sess. 4. de Canon. Script.* Ac proinde hæreticus foret, illam quisquis negaret, quia Ecclesiæ resisteret.

Dices. Hæreticus ergo est, non qui resistit Verbo Dei revelato, sed qui resistit Ecclesiæ judicio, & propositioni.

R. Negatur consequentia. Ideò enim hæreticus est, qui Ecclesiæ judicio resistit, quia ei resistens, resistit Verbo Dei, toties Ecclesiam commendanti, & dicenti Matt. 18. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus.* Tum quia, Ecclesia Dei Verbum proponit; & hinc contradicens Ecclesiæ in causa fidei, veritati à Deo revelatæ contradicit.

Repetunt. Qui tenet, & sequitur quod Scriptura dicat, non potest errare: ergo Scriptura infallibiliter dirigit, & est Judex.

R. Sequitur dumtaxat, quod sit norma infallibiliter proponens veritatem. Si enim quæstio excitaretur, an Scriptura sit Verbum Dei, vel, de legitimo ejus sensu, ipsa judicare non posset, quia de ipsa controverteretur. Quare equidem in sensu composito errare non potest, qui tenet, quod Scriptura dicat; verum multi errant, & clamant se tenere, & sequi, quod scriptura dicat, cum tamen non sequantur, nec teneant, nisi quod privata, erro-

nea, & mendax persuasio ipsis suggerit: cujusmodi sunt omnes hæretici; qui ideò errores contra fidem admiserunt, quia privata potius persuasione errori obnoxia regi, quàm auctoritate publica Ecclesiæ duci voluerunt; non enim singulis fidelibus promissa est infallibilitas apprehendendi fidem ex Scriptura, sed promissiones factæ sunt Ecclesiæ Capiti, ne fideles omni vento doctrinæ circumferantur.

C A P U T III.

An Spiritus privatus ab Acatholicis affertus, sit Judex controversiarum, de rebus fidei, & Religionis?

S U M M A R I U M.

- 1 *Opinio Sectariorum de Spiritu privato Judice controversiarum fidei.*
- 2 *Spiritus privatus Acatholicorum non est Judex controversiarum.*
- 3 *Spiritus privatus ad hæreses aditum parat.*
- 4 *Spiritus privatus, à Deo, Ecclesia, naturali dictamine, & Augustino reprobatus.*
- 5 *Ex Spiritu privato incommoda quàm plurima emergunt.*
- 6 *Sacræ Scripturæ interpretatio ex privato Spiritu prohibetur.*
- 7 *Spiritus probandi, an ex Deo sint; & qua ratione id cognoscatur!*
- 8 *Hæretici factis negant Christum in carne venisse.*
- 9 *Hæretici in circulo vitioso agitantur.*
- 10 *Catholici Romani à circulo vindicantur.*
- 11 *Causa movens ad acceptandam fidem.*
- 12 *Duo, in diverso causæ genere, sunt sibi mutuò causæ.*
- 13 *Fides divina resolvitur in revelationem Dei, ut in rationem formalem intrinsicam motivam credendi.*
- 14 *Responsa ad loca Scripturæ ab hæreticis objecta.*
- 15 *Hæresis Cerinthi, & Basilidis.*
- 16 *Auxilium Spiritus Sancti, Unctio ab*

Augustino nominatur.

- 17 *Internum auxilium Dei necessarium ad credendum.*
- 18 *Heterodoxi non sunt oves Christi.*
- 19 *Fides basis est, & fundamentum.*
- 20 *Tranquillitas conscientiae undè habeatur?*
- 21 *Interpretatio auctoritativa Scripturæ est reservata Romano Pontifici.*
- 22 *Absque testimonio Ecclesiæ regulariter non creditur fide divina.*
- 23 *In controversia de necessitate Circumcisionis D. Petrus decisionem dedit.*
- 24 *Spiritus Sanctus ducit Ecclesiam in omnem veritatem.*
- 25 *Auxilium divinum est causa partialis effectrix assensus fidei.*
- 26 *Ad credendum fide divina non sufficit externa propositio.*
- 27 *Datur regula externa viva credendi.*
- 28 *Ad credendum est necessaria in voluntate pia affectio.*
- 29 *Interna illuminatio intellectus nequit esse difformis externæ propositioni Ecclesiæ.*
- 30 *Requisita, ad actum fidei divinæ.*
- 31 *Regulariter nullus illuminatur ad fidem, nisi prævia notitia Catholice religionis.*
- 32 *Rudes, & parvuli tenentur parentibus obedire.*
- 33 *Auctoritas Pontificis ad discernendam veram a falsa doctrina, non est purè humana.*

1 **H**eterodoxi argumentis Catholicorum convicti ab instituto recedunt sustinendi solam Scripturam esse Judicem controversiarum, in materia religionis, & fidei: Inde Judicem controversiarum constituunt Spiritum privatum, seu internam inspirationem à Spiritu Sancto procedentem ad discernendum ex scriptura, quid verum sit, quid erroneum; quinam sint articuli omnibus, & singulis necessarii, qui verò non?

De hoc Spiritu, Reformati hæc scribunt, apud Valemburcios to. I. controv. I. append. de tripl. ratione creden. sect. 2. §. I. n. 13. Singulos Christianorum, si debite invocaverint

runt Spiritum Sanctum, posse sine errore, ex Sacra Scriptura lecta, vel audita, quorumcumque hominum, etiam Conciliorum generalium doctrinam expendere, & dijudicare, vera, an falsa sit proposita. Item, non esse aliam rationem cognoscendi, & amplectendi veram fidem, quam, debite invocato Spiritu Sancto, consulere Scripturam, sive legendo in ea verbum Dei, sive audiendo ex ea verbum Dei. Quapropter Reformatus interrogatus. I. Quid credat? Respondet verbum Dei. Interrogatus II. Unde cognoverit esse verbum Dei? Respondet, quia, debite invocato Spiritu Sancto, accepi gratiam à Deo, & Spiritus Sanctus testatus est in corde meo, hoc esse verbum Dei, quod credo, & taliter esse intelligendum, uti credo.

Quocirca constat eos nomine spiritus privati intelligere internam privatam testificationem, & illuminationem Spiritus Sancti, lecta, vel audita Scriptura.

Cum quibus concordant etiam Libertini, seu Quintinistæ; sed in eo dissentiunt, quod isti divinas Scripturas esse ridendas, sequendumque solum esse Spiritum vivificantem pronuntiant, unde & spirituales dici volunt.

Paræus Calvinista à cæteris Sectariis distat, quod hunc privatum spiritum ad infallibiliter discernendum ex Scripturis, quid verum sit, vel non, ponat solis electis convenire; omnesque, & solos electos, qui scripturas legunt, vel audiunt, certos infallibiliter esse de scripturæ sensu, divinaque ipsius auctoritate.

Adversus quos sunt universi Catholice Ecclesiæ Doctores, cum cit. Valemburciis, Beccanus to. I. opuscul. opusculo 10. Leytan Synops. de Eccles. milit. discept. I. sect. 2. Lambrech Scot. Viennen. q. 7. n. 17. Du-hamel to. 4. Theol. Cleric. dissert. 2. cap. 2. concl. 1. Scarfò Sacr. Stromat. stromate 11. Porter secur. Evang. p. 2. dist. 4. art. 4. Guarnieri de Eccles. lib. 2. cap. 21. §. 2. Sessa Scrutin. doctrin. cap. 2. art. 9. n. 2. aliique, cum quibus.

2 Dicendum. Spiritus privatus Acathe-

licorum non est infallibilis Judex controversiarum, de rebus fidei, & religionis.

Probatur. Vel privatus ille Spiritus, occultusque Spiritus Sancti instinctus, ad discernendam veram fidem à falsa, est communis omnibus Christianis, vel non: Si secundum quæ in istis erit regula fidei, qua mysteriis revelatis fidem dent? nulla planè; & ita eo spiritu destituti, erunt extra statum salutis; nullus enim sine fide salvari potest ex Apostolo ad Hebr. 11. Si verò communis est; ergo, non amplius erit privatum Dei donum. Tum quia, si est omnibus communis, unde inter Sectarios tanta dissensio? Fortè Spiritus Sanctus auctor esse potest dissensionum, & erroris? Absit: horrendum est, & hoc cogitare. Ergo spiritus privatus Judex non est controversiarum fidei, sed potius controversias auget, redditque perpetuas.

3 Confirmatur. Hoc spiritu admissio, ad hæreses, & Schismata amplius aditus patet. Siquidem unde hæc nata, nisi, quia quot capita, tot sententiæ? Neque ullus amplius poterit, ut hæreticus damnari. Discurremus juxta erronea Calvinistarum & Lutheranorum principia. Dicet quis, ex Calvinista, vel Lutherano, factus Arminianus, vel Socinianus, se magno studio evolvisse Sacras Scripturas, & ex eis, invocato Spiritu Sancto, didicisse, sibi non licere in conscientia, in eorum communione permanere, & inde alia privata conventicula erexit. Hunc Lutherani, & Calvinistæ hæreticum dicunt. Instat ille, quare ego, & non vos? Respondent, quia nostrum judicium est infallibile. At ille contra clamat, vestrum fallibile; nam ego, non vos, interius infallibiliter ex scripturis, sum à Spiritu Sancto edoctus. Quis litem erit decifurus? Sola Scriptura non sufficit: eorum spiritus est contrarius. Dicendum ergo omnes mentiri, cum occidunt Spiritum Sanctum infallibiliter testificari in cordibus eorum, quando ex scripturis, & juxta scripturas judicant: ergo, &c.

Addo contra Calvinistas. Si omnibus, & solis electis communis est ille spiritus, erantne electi, de quibus Christus *Lucæ 22.* dixit. *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos?* Si erant electi, habebant eundem spiritum, quem Petrus: cur ergo Petro jubetur, ut eos confirmet? Si reprobi, quomodo fratres? hic hærent; sed cedant veritati.

4 Amplius. Hujusmodi spiritus reprobat a Deo, ab Ecclesia, a dictamine naturali, & Augustino: ergo Judex esse non potest, &c. Reprobatur a Deo, *Ezechiel 13. Væ Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident;* hoc est, in causis venditant, quod ipsis suggerit, non Spiritus Dei, sed privata persuasio, prurigo superbiæ, appetitusque corruptus, juxta *Tirinum comment. in d. locum.*

Reprobatur ab Ecclesia. Quæ Montanum, & Maximillam illicò, ut hæreticos proscripsit, quò prophetare, hoc est, suas falsas revelationes privatas manifestare ceperunt. Et in omnibus patet, quos, tanquam hæreticos ipsa damnavit. Qui omnes, estò contraria credentes, allegant se per internum instinctum, Spiritu Sancto debite invocato, ea ex scriptura accepisse.

Ita Sabellius allegabat se intus edoceri, in divinis unam tantum esse personam, sicut una est natura. Arius, Filium non esse Patri consubstantialem. Macedonius Spiritum Sanctum non esse Deum. Photinus Christum esse purum hominem; & ut alios taceam, quæ absurda non dixerunt, Lutherus, & Calvinus? Quæ obscena, prætextu orationis quietis, ad suos privatos sensus nonnulla contorquens Sacra Scripturæ testimonia, non evulgavit, & commisit Michael de Molinos, ab Innocentio XI. cum suis erroribus reprobatus? ejus propositiones proscriptæ rem ostendunt, ut notavi. *Observat. doctrinal. adversus Quietistarum errores.*

Reprobatur a dictamine naturali; nam si daretur spiritus ille privatus, aut reve-

laret singulis verum, vel falsum? si falsum: non esset audiendus, nec à Deo venire censendus, sed ab antro tartareo prodiiisse. Si verum: ergo verum revelaret Lutheranis, revelans eis in Eucharistia esse realiter Corpus Christi cum pane: verum item revelaret Calvinistis, eis revelans, ibi non esse Corpus Christi, nisi figurativè, sed panem. Et hinc Spiritus ille sibi contradiceret, simul contradictoria revelans; sed hoc reprobatur ipsa naturalis ratio; siquidem Spiritus Sanctus repugnantia, & contradictoria inspirare non potest omnino: est enim spiritus veritatis, à quo non est contradictio, ex Augustino *lib. 12. Confes. cap. 25.* ergo & contradicentem sibi spiritum illum privatum damnat.

Tandem. Reprobatur ab Augustino, qui loc. cit. in spiritum privatum invehens, agebat. *Domine tremenda sunt judicia tua, quoniam veritas tua, nec mea est, nec illius, sed omnium nostrum, quos ad ejus communionem publicè vocas, terribiliter admonens nos, ut nolimus eam habere privatam, ne privemur ea. Lib. 11. cap. 2. contr. Faustum,* eum respondentem testimonia ex scriptura adversus se producta, falsata esse, & non vera sequentibus urget: *Sed dicas: inde probo hoc illius esse (nempe Pauli) illud non esse canonicum scilicet, aut auctenticum, quia hoc pro me sonat, illud contra me. Tu es ergo regula veritatis? quidquid contra te fuerit, non est verum? quid si alius simili insania existat, & dicat: Immo illud, quod pro te sonat, falsum est; hoc autem, quod contra te est, verum est? quid acturus es? quò te convertes? Et expressius lib. 32. cap. 29. Manicheos, quorum quisque se Judicem controversiarum statuit, arguit, quòd id agerent, ut omnis de medio Scripturarum auferatur auctoritas, & suus cuique animus auctor sit, quid in quaque Scriptura probet, quid improbet; id est, ut non auctoritati Scripturarum subiiciatur ad fidem, sed sibi Scripturas ipse subiiciat: non ut illi ideo placeat aliquid, quia hoc illi placuit.*

Adversus itaque testimonia adeò manifesta nequit Novatorum Spiritus stare, quem

quem ipsi nonnisi insanè Judicem controversiarum producant, cum sit spiritus erroris, non veritatis, ab Ifaja descriptus cap. 19. dum dixit: *Dominus miscuit in medio ejus spiritum vertiginis*; cui aptamus illud Daniel. 5. *Appensus es in statera, & inventus es minus habens*.

5 Probatur 2. Si Spiritus privatus esset controversiarum Judex Deus malè consulisset suæ Ecclesiæ; at hoc absque manifesto errore dici non potest: ergo spiritus privatus, &c. Probatur sequela, nam tunc in Ecclesia nunquam terminarentur controversiæ de fide, & erroribus, essentque perpetuæ: unusquisque enim in suo sensu abundans, hæc posset repetere: ego oratione Spiritum Sanctum consului, à quo intus instructus accepi, ex scriptura me hoc debere credere, non illud: hos articulos esse necesarios ad salutem, non alios: Sed hoc quid aliud est, quàm paci Ecclesiæ, hominumque saluti non esse à Deo benè provisum; siquidem fas cuique foret ab alio in negotio fidei diffidere, determinando res fidei, & inde rixas movere.

Nec dicendum; posset jurisdictione Ecclesiæ ad unitatem reduci; nam unusquisque sive Sutor, sive Sartor, Lanus, aliisque infimæ plebis homuncio, negans in Ecclesia jurisdictionem, superari non posset. Qui enim fallaci hac ratiocinatione uteretur: *non teneor ulli injustæ jurisdictioni parere: Sed, implorato Spiritu Sancto, ex Scriptura judico injustam esse jurisdictionem, quæ me cogere intendit, ut à fide recedam, quam in conscientia cognosco concordare cum Scripturis*: à Sectariis reprehendi non posset. Omnes iisdem utuntur principiis, omnes unicam rationem amplectendi fidem ponunt; nam omnes scrutantur scripturas. Omnibus proinde parata sunt eadem perfugia ad internum instinctum, supposita scriptura.

Ubi verò uni negatur, planè idem de aliis dicendum. Quò enim Sacra Scripturæ legit Calvinista sibi Spiritum Sanctum assistere, ne erret in fidei rebus, quod e-

tiam non præsumatur à Lutherano, Sectariisque aliis?

Fortè non vident nefas esse, tanti momenti rem, quanta est æterna, & pendens ex ea salus animarum, & Ecclesiæ tranquillitas, committere opinionibus, & hominum inventis, hoc est, in perpetua contentionum velitatione relinquere? Hoc ex Judice à Sectariis statuto pullulat, plurimæque incommoda emergunt, recensita à Valemburciis, *cit. loc. sect. 2. §. 5. num. 106*. Ideò alia esse debet regula, infallibiliter dubia religionis decidens: ab omnibus, tenenda, nisi à vero in rebus fidei aberrare eis placeat. Quæ verò sit, dicendum cap. sequen.

6 Probatur 3. Apostolorum Princeps Epist. 2. cap. 1. docet, non ex privato cujusque sensu, & ingenio esse scripturas interpretandas: ait enim. *Hoc primum intelligentes, quòd omnis prophetia Scripturæ, propria interpretatione non fit*: ergo, dum circa fidem, vel mores controversia excitatur, non est resolutio à spiritu cujuslibet privato petenda; eo enim prætextu, quisque non scripturas, sed scripturarum sensus, interpretationesque, quales sibi placent, sequitur.

Dicunt, se sacra Scripturæ intelligentiam non refundere in ingenii acumen, & vim propriæ ratiocinationis: quoniam vis naturalis sufficere non potest, ad eruenda ex scripturis, quæ credenda sint: Siquidem revelata sunt supra rationem: sed resolvere in peculiarem instinctum Spiritus Sancti, debite invocati; seù, ut loquuntur, in judicium discretionis, quod unicuique, audita scriptura, & debite invocato Spiritu Sancto, competit ad discernendum ex scripturis, verum à falso. Hinc tradunt, se non propria auctoritate, sed internè motibus, & illustrationibus Spiritus Sancti munitos, occultissima Sacra Scripturæ loca intelligere, & lites dirimere.

Contra. Unde prudenter sibi persuadere infallibiliter valent, se debite invocasse Spi-

Spiritum Sanctum, motusque illos internos à Spiritu Sancto procedere, & non à Sathana, qui nonnunquam se transformat in Angelum lucis? Quotquot communem Romanæ Ecclesiæ fidem deseruerunt, errorumve fuerunt Magistri, vel sequaces, id asserunt, & tamen inter se discordes sūt, circa credenda: ergo eorum decisiones Deo minimè adscribendæ, quia non est Deus divisionis; sed quisque determinat, quod privata, erronea, & mendax persuasio sibi suggerit: hoc quidem manifestissimum est, si tanta sectarum multitudo, & decisionum diversitas in rebus credendis ponderetur. Firmum itaque est A catholicorum Doctoribus, tantum unicuique tribuentibus, convenire illud Jerem. 14. *Seductionem cordis sui prophetant nobis; & aliud 23. Visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini.*

7 Quapropter audiant, quid Joannes dicat Epist. 1. cap. 4. *Nolite omni Spiritui credere, sed probate Spiritus, si ex Deo sint. Præcepit Spiritus Sanctus ne omni spiritui credamus, & causam, cur hoc præceperit, dixit: quoniam multi pseudoprophetae prodierunt in mundum: jam ibi sunt omnes hæretici, omnesque Schismatici, ut ait Augustinus Sermon. 182. de verb. Epist. 1. Joan. 4. Duplicem verò modum idem Joannes ibi ponit, unde recognoscendus est spiritus veritatis, unde Spiritus erroris. Primus est vers. 6. qui novit Deum, ait, audit nos; qui non est ex Deo, non audit nos. In hoc cognoscimus Spiritum veritatis, & spiritum erroris. Audiant Sectarii, quid dicat Scriptura. Spiritus veritatis in hoc cognoscitur esse veritatis, si Papæ, & Pastoribus sub eo, à Deo constitutis, obediat, ne omni doctrinæ vento circumferatur; spiritus autem erroris, per hoc esse erroris discernitur, si declinet ab obedientia Papæ, & Pastorum cum Papa communicantium. A quorum obedientia, cum ipsi recesserint, eorum spiritus non veritatis, sed erroris est.*

Secundus est vers. 3. *Omnis Spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est. Et hic audia-*

mus Augustinum tr. 6. in d. loc. Joan. 4. Solvere factis intelligitur..... ille venit colligere, tu venis solvere. Distringere vis membra Christi, quomodo non negas Christum in carne venisse, qui disrumpis Ecclesiam Dei, quam ille congregavit? Contra Christum ergo venis, Antichristus es. Unde ex Augustino, etiam Protestantibus grato, scripturam explicante, spiritus, qui Christum solvit, ex Deo non est. Spiritus autem privatus Reformatorum, Ecclesiam, quæ est Corpus Christi, dissolvit; plures enim constituit; ergo ex Deo non est.

Dicunt ibi Joannes vers. 2. inquit. *Omnis spiritus, qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est; sed Novatores non negant Christum in carne venisse: ergo eorum spiritus ex Deo est.*

8 Respondet loco allegato Augustinus nu. 12. ergo spiritus, qui est apud hæreticos, ex Deo est, quia confitentur Jesum Christum in carne venisse. Hic (Hæretici) erigunt se fortè adversus nos Catholicos, & dicunt. Vos non habetis Spiritum ex Deo, sed nos confitemur Jesum Christum in carne venisse: iste autem (Joannes) illos negavit Spiritum Dei habere, qui non confitentur Jesum Christum in carne venisse: Et statim: omnes ergo hæreses Spiritum Dei habent? non ergo pseudoprophetae sunt? nulla est ergo ibi deceptio? nulla est ibi seductio? Certè Antichristi sunt, qui ex nobis exierunt: & infra: Quisquis ergo non habet charitatem, negat Christum in carne venisse. Hic nunc interroga omnes hæreticos: Christus venit in carne? Venit: hoc credo, hoc confiteor. Immo hoc negas. Unde nego? Audis, quia hoc dico? Immo ego convinco, quia negas. Dicis voce, negas corde: dicis verbis, negas factis. Quomodo inquis, nego factis? Tu non habes charitatem, quia pio amore dividis unitatem. Ergo hic intelligite Spiritum ex Deo. Tollis te ab unitate orbis terrarum, dividis Ecclesiam per schismata, dilanias Christi Corpus: ergo ipse est Spiritus Dei, qui dicit Jesum in carne venisse: qui dicit, non lingua, sed factis: qui dicit, non sonando, sed amando. Ille autem non Spiritus Dei, qui negat

negat Jesum Christum in carne venisse: negat & ipse non lingua, sed vita, non Verbis, sed factis. Interrogent Protestantes Arianos, Macedonianos, Novatianos, aliosve ante sua tempora hæreticos, an confiteantur Jesum Christum in carne venisse, quid responsuros esse censebunt? Se id confiteri, prout ibi testatur Augustinus. Propterea Spiritus, qui est apud ipsos, ex Deo est? planè cum Augustino, & ipsi inficiantur: quoniam estò lingua fateantur Christum in carne venisse, factis tamen resistunt; siquidem Christus venit ad congregandam unam Ecclesiam, ipsi autem eam suis erroribus, & Schismate diviserunt, & ab unitate recesserunt; & inde Corpus Christi, quod est Ecclesia, in partes secarunt.

Singula hæc agunt Novatores, voce Christum confitentes, sed factis omninò contradicunt. Christus propter amorem generis humani de Cælo descendit: suo Sanguine Ecclesiam fundavit, ipsi ab ejus amore recedunt, qui proximum oderunt, qui schismate Ecclesiæ unitatem lacerant; quibus aptari potest, quod de Marcione hæretico dixit Tertullianus *lib. 4. de carn. Christ. cap. 4. Tu quidem non amasti, cum ab Ecclesia, & Christi fide recessisti.*

9 Probatur 4. Sectarii privato suo spiritu in Judicem controversiarum constituto, in vitioso circulo agitantur, quo eò præcisè revertuntur, unde sunt profecti; ratione proinde carent, qua probent suas nugas. Interrogati enim unde cognoscant Scripturam Sacram divinam, seu verbum esse Dei?

Respondent ex interna unctione, & testificatione Spiritus Sancti de hujus Scripturæ veritate. Si iterum petatur: unde cognoscant internam unctionem, & testificationem esse à Spiritu Sancto? Respondent ex hac Scriptura Joan. 50. *Oves meæ vocem meam audiunt.* Et hæc Scriptura unde constat, quòd sit divina? Ex interna testificatione Spiritus Sancti: Et hæc testificatio unde constat, quòd sit à Spiritu Sancto? Ex Scriptura jam recitata, inquirunt; & si iterum petatur; idem sem-

per respondent, & ita in vitioso circulo oberrant, probantes Scripturam per Spiritum, & Spiritum per Scripturam: perinde ac si quis diceret, *Mater est proba, quia filius dicit: & filius est probus, quia mater dicit.* Vel, *Turcica Ecclesia est vera, quia Alcoranus dicit; & Alcoranus est verus, quia Turcica Ecclesia dicit.* Unde dicendus spiritus erroris, juxta illud Pauli 1. ad Timoth. 4. *Spiritus autem* (non hujus, aut illius privati, sed publicus Ecclesiæ) *manifestè dicit, quia in novissimis temporibus* (in quibus sumus) *discedent quidam à fide* (omnes A catholici discesserunt ab unitate fidei, quam habebant cum Romana Ecclesia) *attendentes Spiritibus erroris.* Et hinc audiant Augustinum in psal. 139. nu. 13. ad illa verba. *Caput circuitus eorum.* *Quid est circuitus eorum?* *Ut circumueant, & non stent, in gyrum eant erroris, ubi iter est sine fine.* *Qui enim in longum pergit, aliundè incipit, aliundè finit: Qui in gyro it, nunquam finit.* Ipse est labor impiorum; Qui demonstratur in alio psalmo (11) evidentiùs: *In circuitu impii ambulant: ergo eorum Spiritus Judex controversiarum minimè est, cum sit spiritus erroris.*

Dicunt. Hoc idem urget Catholicos Romanos probantes Scripturam per Ecclesiam, & Ecclesiam per Scripturam. Si quidem interrogati, unde sciant Scripturam esse divinam? Respondent, *quia Ecclesia sua infallibili auctoritate id dicit.* Cum iterum quæritur, unde sciant Ecclesiam, quæ id dicit, *habere infallibilem auctoritatem?* Respondent, *quia Scriptura id dicit, ut eam audiamus, jubet, & docet esse columnam, & veritatis firmamentum.* Si denuò interrogentur, per idem respondent; adeoque circulum committunt, & eodem vitio laborant, quod Protestantibus opponunt.

10 R. Negatur antecedens. Hoc ad solutionis notitiam supponendum, quòd circulus tunc juxta Philosophos committitur, cum unum per aliud, & hoc per illud probatur apud eum, qui neutrum concedit, & de utroque æquè dubius est. Ita si quis neget,

neget, & matrem, & filium esse probos, circulum committo ei probando matrem esse probam, quia filius dicit, & filium probum, quia Mater dicit. Ratio est, quia utrumque illi ignotum, & incertum est; probatio autem procedere debet à notis ad ignota; vel, à concessis ad inconcessa, ut ex Aristotele certum est.

Modò, Catholicus de religione agere potest apud Gentilem, & apud hereticum; si Gentili, qui nec Ecclesiam, nec Scripturam admittit, probaret, vel scripturam esse divinam, quia Ecclesia dicit, & Ecclesiam esse infallibilem, quia scriptura dicit, per circulum curreret, quia Gentilem æquè utrumque latet. Dum verò unum per alterum probat apud eum, qui alterum admittit, & alterum negat, in circulo non revolvitur. Ita, quia Calvinista admittit Scripturam, & negat infallibilitatem Ecclesiae: optimè sine circulo convincitur dicendo: Scriptura, quam tu admittis, dicit Ecclesiam esse infallibilem: ergo reverà infallibilis est.

Quare Catholici in circulo non agitantur. Siquidem non probant Ecclesiam per Scripturam, aut Scripturam per Ecclesiam apud eos, qui utrumque negant, sed qui alterutram admittunt. Hæreticos enim, qui negant Traditionem, Ecclesiae infallibilitatem, & Pontificem, convincunt ex Scripturis, quas non negant. Urgent enim hæc testimonia, 2. ad Tessalon. 2. *Tene Traditiones* 1. ad Timoth. 3. *Ecclesia est columna, & firmamentum veritatis*. Lucæ 22. *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos, & similia.*

Modus iste probandi usitatus est. Pharisæi admittebant Moysem, & negabant Christum: quos Christus Joan. 5. convincit his verbis. *Si crederetis Moysi, crederetis & mihi, de me enim ille scripsit.*

Manichæi admittebant Christum, & Evangelium: reiiciebant verò vetus Testamentum. Quod revincit Augustinus in lib. contra Faustum, ex quo non semel in

novo testamento testimonia ex veteri producantur.

II Alio item modo Catholici à circulo vindicantur. Considerandum est aliud esse loqui de actu fidei secundum se, & aliud de causa impellente, & inducente ad fidem: quæ sunt prorsus diversa: ut patet exemplo. Est Paganus qui legit, vel audit Evangelium. Peto ab illo, an credat, quæ legit, vel audit? Negat se credere, quia sunt obscura, & intellectui nihil apparet, propter quod convincatur ad credendum. Repeto; sufficit auctoritas Dei, qui illa revelavit. Subdit, hoc æquè obscurum est: Urgeo, satis est testimonium Ecclesiae, quæ illa proponit. Ait, sed hoc item obscurum. Denuò inquirō, an saltem paratus sit credere, & velit imperare intellectui, ut credat? Affirmat, si afferantur motiva, quæ prudenter suadeant esse à Deo revelata, quæ leguntur in Evangelio, & Ecclesia proponit. Produco illi, 1. sanctitatem doctrinæ 2. modum illum mirabilem, quo fides fuit per orbem universum annuntiata, per rudes nimirum, pauperes, & inermes Apostolos. 3. Sanguinem tot martyrum pro illius defensione fusum. 4. Consensum tot populorum, & nationum doctrinam illam, ut divinam acceptantium. 5. Stupendam tot Gentilium Philosophorum, Doctorum, & Principum ad eam conversionem. 6. Tot miracula per totum Orbem, pro illius confirmatione patrata. 7. Providentiam, & bonitatem Dei, qui non patitur tot populos, tot miraculis visis, in errore versari. His, & similibus permotus, ait se judicare, prudenter credi posse, & debere, quæ in Evangelio continentur, ac se etiam velle deinceps credere, quæ antea non credebat. Ea enim motiva talia sunt, ac tanta, ut quemlibet prudentem convincant ad iudicandum, doctrinam Evangelicam esse à Deo, & imprudens sit, quicumque id non iudicat.

In hoc Pagano duo sunt assensus. Alter, quo per motiva credibilitatis persuasus est, ut velit credere Evangelium. Alter quo actu

actu jam illud credit. Hic non nititur motivis extrinsecis credibilitatis, sed ultimò resolvitur in Dei revelationem, ut in rationem formalem motivam credendi. Unde, si ab eodem quærat: credat ne, quæ Evangelium continet? Ait, credo: & quare? quia Deus revelavit. Si iterum interpellatur; cur jam ea credat, quæ antea credere nolebat? quis eum induxit, ut nunc velit credere? Respondet, allegata motiva; quibus auditis, imprudentissimus fuisset, si non credidisset.

Item, Catholici circulum evitant alio modo. Nam si à Reformato Catholicus interrogetur de actu fidei secundum se, an credat Scripturam esse divinam? Respondet affirmativè; & cur? propter solam auctoritatem Dei revelantis; & in hoc actu fidei non procedet ulterius, quia motivum formale credendi est sola Dei revelantis auctoritas. Item, an credat Ecclesiam Dei esse infallibilem? Fateatur, quare? propter eandem Dei revelantis auctoritatem. Hic nullus apparet circulus.

Dices. At nonne est revelatum in Scriptura, Ecclesiam esse infallibilem? Utique; ergo, ajunt, credunt Ecclesiam infallibilem, propter revelationem factam in scriptura. Aliunde credunt, Scripturam esse à Deo revelatam, quia id ab Ecclesia proponitur: ergo loquendo etiam de actu fidei secundum se, scripturam probant per Ecclesiam, cujus testimonio certi sunt de revelatione: Et Ecclesiam per Scripturam; in ipsa enim est revelata; & inde in circuitu ambulant.

12 R. Planè scriptura commendat Ecclesiam, & vicissim Ecclesia proponit Scripturam. Verum nullum circulationis vitium est, credere uni propter aliud, & alteri vicissim propter illud, dum fit sub diversa ratione, & in vario genere causæ, ut in casu contingit. Credunt enim Ecclesiam esse propter scripturam, seu propter revelationem Dei, in Scriptura, ut in norma inanimi, factam, tanquam propter causam formalem credendi; & credunt

scripturam propter Ecclesiæ testimonium, tanquam per regulam dirigentem, & conditionem proponentem, sine qua non crederetur. Quapropter Ecclesia Scripturæ, & vicissim scriptura, mutuas sibi præstant operas, sed sub diversa ratione. Sic in physicis duo sunt ibi mutuò causæ, cum est diversa agendi ratio. Ita vapor est causa pluviae, & vicissim è pluvia vapores in sublime tolluntur. Item, Joannes venit, ut testimonium perhiberet de lumine, hoc est, de Christo; ac vicissim Christus testimonium perhibuit Joanni.

13 Hinc Theologi dicunt fidem nostrā, ut in rationem formalem intrinsecam motivam credendi, ultimò resolvi in revelationem Dei in scriptura, vel Traditionibus contentam, & in auctoritatem Ecclesiæ, tanquam in regulam vivam, externā proponentem, & dirigentem. Quod receperunt à D. Augustino *lib. contr. Epist. Manich. cap. 5.* dicente. *Ego verò Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas.* Ubi Augustinus non loquitur de fide ipsa secundum se; nam in hoc sensu quidem credebatur Evangelio, propter revelationem Dei, aliàs fide divina non credidisset; sed de inductione ad acceptandam fidem; & inquit se auctoritate Ecclesiæ, proponentis Evangelium, induci, & moveri ad recipiendam fidem Evangelii. Ut dixi *contr. 1. ca. 1. n. 28.* Et dicam *contr. ult. cap. final. num. 69.*

At repetit Paræus Calvinista, se scripturam probare per spiritum privatum, & privatum spiritum per scripturam, non apud eum, qui utrumque negat, sed qui alterum negat, alterum admittit: ergo, si hac ratione Catholici circulum vitant; ita de Sectariis dicendum.

R. Via, quæ Catholicis favet, Sectariis bona esse non potest, ut tutò currant. Catholicorum ergo probatio sæpe locum habet. Nam multi admittunt scripturam, & negant Ecclesiam infallibilem, ut Novatores, qui juxta dicta convinci possunt. At nullus mortalium spiritum illum privatū con-

concedit, non Paganus, non Judæus. Catholici commentum esse evidentissime probant. Lutherani contendunt cæteros à sua secta alienos, eo privari. Idem de Lutheranis, & à se diffidentibus aliis, Calvinistæ: ergo effugium, ad quod recurrunt, locum apud eos habere est impossibile.

Opponunt 1. Quilibet fidelis sufficienter instruitur à Deo, per spiritum privatū, seu internum Sancti Spiritus afflatum: ergo spiritus privatus Judex controversiarū est dicendus. Probatur antecedens variis scripturæ testimoniis. 1. *Isajæ cap. 59. Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo.* 2. *Joan. Epist. 1. cap. 2. Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio ejus docet nos de omnibus, & verum est.... & sicut vos docuit, manete in eo.* 3. Item ibi *cap. 5. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.* 4. Idem, in *Evangelio cap. 3. Spiritus, ubi vult spirat, & vocem ejus audis.* 5. Idem ibi *cap. 10. Oves meæ vocem meam audiunt.* 6. *Ad Rom. 8. Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus Filii Dei.* 7. *Prima ad Corinth. 2. Spiritualis judicat omnia, & ipse à nemine judicatur.* 8. *Joan. 5. Ego non ab homine testimonium accipio.* 9. *Matth. 16. Caro, & Sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in Cælis est.* Ergo de vero scripturæ sensu, & circa dubia fidei, quis sufficienter instruitur per spiritum privatum, & ita recurrendum est ad testimonium internum.

Confirmant. Quem Apostoli statuerunt supremum controversiarum Judicem, eundem, & nos agnoscere debemus; sed Apostoli summum controversiarum Judicem agnoverunt Spiritum Sanctum, ex scripturis loquentem. *Actorum enim 15. in controversia, an circumcisio esset conversis ad fidem necessaria? dixerunt: Visum est Spiritui Sancto, & nobis: ergo, &c.*

14 R. Negatur antecedens. De falsitate constabit ad singula respondendo. Ad primam auctoritatem: Verba *Isajæ*, ut legit *Cornelius à lapide in d. locum*, sunt Dei ad Ecclesiam. Quare *Spiritus hic*, primò

ait, *est fidei, & veritatis, qui assistit Ecclesie, ejusque Capiti Romano Pontifici, ne in fidei definitionibus erret.* Secundò, *Spiritus hic est charitatis, & sanctitatis.* Ecclesia enim Sancta est, & sine charitate esse nequit; nec errare potest in credendo, propter dependentiam, & directionem à Romano Pontifice; & ideò in ea semper erunt Fideles (quamvis hic, vel ille possit deficere, & defecerit) qui in unitate fidei conserventur, supremoque visibili capiti adhareant, ejusque definitiones firmiter teneant. Ut dixi *contr. cit. cap. 4. n. 4.*

15 Ad 2. Ibi non agitur de acquirenda fide, sed de ipsa conservanda. Joannes loquitur de iis, qui jam in fide instructi erant; patet ex verbo; *manete*, & ex præcedenti, *quod audistis ab initio, in vobis permaneat.* Prædicatio ab initio audita, & de fide credita, est unctio illa, quam acceperant Fideles, in cujus perseverantia eos cupiebat Apostolus adversus hereses, tum Cerinthi Christi divinitatem, tum Basilidis veram Christi humanitatem negantiū. Utramque S. Joannes suo Evangelio, & dicta Epistola evertit. Quare ibi Joannes non excludit instructionem Doctorum Ecclesie sed Pseudodotorum duntaxat. Aliàs ad quid Deus in sua Ecclesia posuit Doctores, & Pastores? Ad quid ipse Joannes ea prolixa Epistola instrueret? Hæc videant Libertini negantes omnem Scripturam.

16 R. 2. Cum S. Augustino *tr. 3. in cap. 2. d. Epist. nu. 13. Unctionem habebant, quibus loquebaris? (Sancte Joannes) Tu dixisti; quia unctio ipsius docet vos de omnibus. Ut quid talem Epistolam fecisti? quid illos tu docebas? quid instruebas? quid edificabas?* Respondet Augustinus. *Jam hic videte magnum Sacramentum, Fratres. Sonus verborum nostrorum aures percutit, magister intus est, nolite putare quenquam hominem discere aliquid ab homine. Ad monere possumus per spiritum vocis nostræ; si non sit intus, qui doceat, inanis sit strepitus noster.*

Auxilium itaque Spiritus Sancti unctio dicitur ab Augustino, quod necessarium est

est ad credendum; licet enim verbum Dei ab Ecclesia proponatur, non tamen potest homo credere fide divina, nisi intus per supernaturalem gratiam à Deo adjuvetur. Et Deus, qui intus mentem illuminat, eo modo illuminat, ut ordinem docendi ab ipso institutum non tollat, sed regulariter supponat; & Romano Pontifici assistit, ut nobis credenda infallibiliter proponat; eumque audire, ac sub eodem aliis Pastoribus obedientiam præstare tenemur; & ex debita ei obedientia, vult veritatem Spiritus sui illuminantis cognosci, juxta illud *Luce 10. Qui vos audit, me audit.*

17 Ad 3. Non negamus necessarium testimonium Dei, ut credamus; sed dicimus de illo testimonio ordinariè nobis sufficienter non constare, nisi sit conforme externo Ecclesiæ testimonio, & propositioni; assensus enim fidei necessariò requirit propositionem Ecclesiæ, proponentis verbum Dei; qui enim credit, tenet Deum revelasse, & hoc tenet ex testimonio Ecclesiæ: ergo ex Ecclesiæ testimonio, habet testimonium Dei in se.

Ad 4. Sensus est, quòd viribus naturæ homines non merentur inspirationes Spiritus Sancti, & Dei gratiam prævenientem, quæ vocat ad fidem, sed ipse ex sua misericordia vocat, quos vocat; hoc autem non excludit, quin, ut credant, debeant audire testimonium externum Ecclesiæ (quod etiam est ex Dei gratia) sed illud necesse est, juxta illud Apostoli ad *Rom. 10. Quomodo credent, sine prædicante?*

18 Ad 5. Oves Christi, quæ sunt? quas Christus Petro commisit. *Joan. 21. Pasce oves meas.* Quomodo autem oves istæ audiunt vocem Christi? Si audiant ordine ab ipso constituto, & ita per ejus Vicarium, Romanum Pontificem; quod ipse Christus explicat *d. cap. 10. Lucæ. Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Propterea oves Christi, sunt Catholici audientes vocem Romani Pontificis, & tunc à Christo internè docentur. Heterodoxi verò non oves Christi, sed Diaboli sunt pecudes.

Ecclesiam enim non audiunt, sed ejus testimonium pessundant.

19 Ad 6. Hæc interna Spiritus Sancti testificatio non tollit testimonium externum, & publicum Ecclesiæ; sicut nec in civilibus testificatio luminis naturalis in nobis (quæ in unoquoque necessaria est ad discretionem veri, à falso) tollit publica magisteria, & externas instructiones. Quinimò illud supponit, siquidem nullus constituitur Filius Dei adoptivus, nisi per gratiam sanctificantem, quæ adultis non infunditur, nisi ad eam actibus supernaturalibus sint dispositi, quos actus ille fidei præcedit, cum fides ex *Trid. sess. 6. cap. 8.* radix sit, & fundamentum justificationis: actus verò fidei, absque testimonio Ecclesiæ proponentis, non habetur. *Nam fides ex auditu.*

20 Notandum hic est, quòd testimonium illud Spiritus Sancti, quo menti, & cordi nostro testatur, nos esse filios Dei, aliud non est, quàm experimentum pacis internæ, & tranquillitatis conscientiæ, quæ oritur ex horrore peccati, amore Dei, promptitudine ad obediendum ei, & Spiritus Sancti motibus obtemperandum, ac nobis notum non esse gravi aliquo peccato teneri. Ex quibus non certitudo fidei nascitur, ita ut per ea certi simus, & infallibiliter credamus nos esse filios Dei, ut contendunt hæretici à *Trid. d. sess. cap. 9.* damnati. Licet enim signa, quando, & quatenus sunt à Spiritu Sancto, certa sint, & infallibilia; tamen quatenus nobis exhibentur, non sunt nisi conjecturaliter, & moraliter certa, quia certi non sumus, an à Spiritu Sancto procedant, an à spiritu malo, se in Angelum lucis transformante: & hinc de nostra justificatione ex illis non possumus colligere, nisi certitudinem conjecturalem. Ut notavit Tirinus in *d. loc. Apostoli*, & Piconius *comment. ad cit. textum.*

Ad 7. Vir spiritualis, seu perfectus, non judicat omnia, independentem ab infallibili magisterio Ecclesiæ, sed discernit spiritualia à temporalibus juxta regulas fidei, & auctoritate publica accepta; & hoc modo

do à nemine judicatur, vel condemnatur, sed tutò judicat omnia; Non enim judicatur à Fidelibus, cùm ab iis non dissentiat. In credulis autem est superior. Cæterum, cùm Apostolus ait spirituales judicare omnia, agit de judicio discretionis, quatenus, dependenter à regulis fidei, ab Ecclesia auditis, discernit hæresim à fide, mendacium à veritate, & spiritualia à terrenis, non verò de judicio auctoritatis. Unde, si nova quæstio suboriatur circa fidem, aut agatur de interpretatione scripture, non quilibet spiritualis infallibiliter judicat, sed solum Romanus Pontifex, cui sūt factæ promissiones nō errandi circa fidē.

Dices. Nonnulli Patres interpretati sunt Sacram Scripturam, quorum interpretationes admittuntur in Ecclesia: ergo falsum est Pontificem dumtaxat posse scripturam interpretari.

21 R. Distinguitur antecedens, infallibiliter, judicialiter, & auctoritative, negatur; tantum doctrinaliter, & probabiliter, conceditur. Duo sunt genera interpretationis. Unum magistrale, seu doctrinale, cùm per investigationem rationis, quæritur sensus legis; & hanc potest facere quilibet doctus; & est interpretatio solum probabilis. Aliud est auctoritativum, cui statuitur auctoritate interpretantis; & hæc interpretatio dicitur necessaria, necessitate enim, sive obligat ad tenendum sensum, datum per eum. Hoc genere interpretationis solus Pontifex scripturam interpretatur. Ad quem spectat, & opuscula Doctorum in his, quæ ad fidem pertinent, approbare, vel reprobare, ut habetur in ca. Si Romanorum 16. dist.

Ad 8. Christus non recipit testimonium ab homine, sed nos recipimus testimoniū hominum de Christo. Joan. 1. legitur Fuit homo missus à Deo, &c. ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Actor. 1. Eritis mihi testes in Jerusalem, & Samaria, & usque ad ultimum terræ. Joan. 15. Vos testimonium perhibebitis de me, quia ab initio mecum estis.

22 Ad 9. Petrus antea audiverat testimonium Joannis Baptiste, ipsumque Christum, & ejus miracula viderat. Hinc habuit testimonium externum, & internum. Deinde D. Petro quidem non caro, & sanguis, sed Pater revelavit; ergo non spiritus privatus, qui secundum Sectarios in singulis residet, sed ille, ob quem Beatus appellari meruit. Tum quia, nimis præsumunt, se D. Petro pares constituendo. Tandem, non negamus Deum posse per se ipsum immediate instruere hominem sine testimonio Ecclesiæ, ut Apostolos docuit, & Prophetas; sed dicimus id via ordinaria non facere, ac voluisse, ut crederemus per verbum Apostolorum, & Ecclesiæ testimonium. Propterea Matth. ult. Apostolis commisit, ut Evangelium prædicarent. Actor. cap. 8. Eunuchum docuit per Sanctum Philippum: cap. 9. Saulus instruitur per Ananiam, Cap. 10. Monetur Cornelius Centurio vocare S. Petrum, ut ab eo discat res fidei: & generaliter, ut quis fidem acquirat, oportet, ut primum audiat verbum Dei, dicente Paulo ad Rom. 10. Fides ex auditu, auditus autem per Verbum Christi, hoc est per Evangelii prædicationem: Quomodo autem audient sine prædicante? ergo homines, sine prædicante, vel proponente, credere non possunt.

23 Ad Confir. Negatur minor: Apostoli enim non constituerunt Spiritum Sanctum Judicem, ut loquentem per scripturas, aut unumquemque privatum; non enim dixerunt: Visum est Spiritui Sancto, & Scripturæ: aut visum est nobis, & Scripturæ: vel, visum est Spiritui Sancto huic, aut illi particulari revelanti: Sed, visum est Spiritui Sancto, & nobis, hoc est, visum est nobis, qui publico docendi munere fungimur, inspiratis, & directis à Spiritu Sancto; qui per se immediate sententiam non protulit, sed in controversia ipsi fuerunt Judices: quod pro nunc satis est ad satisfaciendum instantiæ. Verum alibi dicendum à Petro, ut capite cæterorum, sententiam definitivam prodiisse; in cujus sententiam cæteri tran-

transierunt, ut notat Spondanus *Epist. ad an. 51. nu. 3.* Hinc, eo audito, *tacuit omnis multitudo*, ut ait *textus*: licet ex humilitate ipse consenserit, quod decretum nomine Concilii ederetur, ex observatis à Fagnan. in 1. ad cap. *Antigonus de pact. n. 42.*

Dices. *Jeremiæ 31.* dicitur. *Non docebit vir ultra, proximum suum.* Etenim Spiritus Sanctus docet nos omnem veritatem, juxta textum *Joan. 16.* Ergo externum hominum testimonium necessarium non est, sed sat est internum Spiritus Sancti.

R. Nonnulli textum *Jeremiæ* accipiunt, non de hoc viatorum statu, sed de futuro beatifico, in quo non docebit ultra vir proximum suum, ita Annatus *apparat. ad Theol. posit. lib. 1. art. 5. in fin.* Tirinus verò *comment. ad d. locum* exponit pro tempore legis Evangelicæ, adeo ut in eo opus non sit prolixa, & molesta instructione externa, qualis à Rabbiniis adhiberi solebat in Synagogis ad persuadendum hominibus veram unius Dei cognitionem, fidem, cultum, & amorem; sed in dicto propter majorem illuminantis gratiæ copiam facili negotio, etiam rudes, & pueri, Deo auxiliante, inducuntur ad credendum mysteria, eis externè proposita.

24. Ad illud Joannis. Concedimus Spiritum Sanctum docere Ecclesiam omnem veritatem, ut nunquam erret. Negamus verò Spiritum Sanctum, ducere unumquemque fidelem in omnem veritatem, ita ut non erret, etiam si non sequatur Romanum Pontificem, qui est regula viva fidei, controversiasque de fide, & moribus, Spiritu Sancto assistente, infallibiliter decidit. Hinc qui ab ejus sensu procul est, & propositione recedit, falsò sibi persuadens à Spiritu Sancto agi, & moveri, criminaliter errat, regulam vivam, & visibilem non complectens.

Opponunt 2. Posita per Ecclesiam externa propositione mysteriorum fidei, necessaria est ex parte voluntatis pia affectio, & ex parte intellectus illuminatio Spiritus Sancti, aliàs nec voluntas posset intellectui

imperare, ut firmiter adhæreret veritati, quam ex motivis credibilitatis, Deo auxiliante, judicat esse à Deo revelatam, nec ipse intellectus posset infallibilem fidei actum elicere; & quicumque aliàs crederet, non fide supernaturali, sed naturali assentiretur; sed hoc quid aliud est, quàm convenire cum hæreticis solventibus fidem, & decisionem dubiorum in materia religionis, in internum instinctum Spiritus Sancti, quo dicunt se interiùs doceri? ergo reverà, etiam in sententia Catholicorum spiritus privatus regula, & Judex est controversiarum fidei.

25. R. Conceditur major: sed tum minor, tum consequentia negatur. Auxilium Spiritus Sancti est planè necessarium ad credendum, & firmiter adhærendum revelatis, sed est solum causa partialis effectrix fidei, totalis enim effectiva comprehendit etiam intellectum. Verùm nobis etiam opus est regula externa, qua credenda ab iis, quæ non sunt credenda, fecernamus; eaque nobis proponit Ecclesia, quod non est hæreticis adhærere.

26. Circa quod notandum est, duos fuisse errores oppositos. Unus est Pelagianorum, & Semipelagianorum, qui dixerunt ad credendum sufficere gratiam externam seu externam propositionem Ecclesiæ, & Predicatorum Evangelii, absque interna illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti; & hic error fuit damnatus in Concilio Aurascano 11. can. 7. & contra quos sæpissimè egit Augustinus. Alius est Recentiorum Hæreticorum, negantium externam regulam vivam infallibilem credendi, & decidendi dubia fidei, ac dicentium non esse necessariò acquiescendum judicio Ecclesiæ; sed unicam regulam infallibilem, ut dictum est, esse interiorem illuminationem Spiritus Sancti, seu privatam persuasionem. Utrumque nos hæreticum dicimus, & omninò detestamur, nonnullisque rem profundius exponimus, cum Mauro *to. 2. oper. Teolog. lib. 7. q. 114. numero 21.*

27 Primò. Datur regula externa viva, certò, & infallibiliter ultimò decidens controversias fidei, proponensque pro toto mundo res credendas, Romanus nimirum Pontifex. Dicitur *pro toto mundo*, quia sufficientes ad proponendum objecta fidei, jam firmata, & stabilita in Ecclesia, pro omnibus in aliqua Diœcesi existentibus, sūt Episcopi Catholici, tam per se ipsos, quàm per Parochos, & Prædicatores, ab iisdem institutos, & missos. Ipsi enim tenentur docere doctrinam fidei suos populos, juxta illud *Actorum 20. Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Tum quia, Apostolis Christus commisit, ut docerent, & prædicarent Evangelium; Apostolis autem succedunt Episcopi ex *Trid. sess. 23. cap. 4.* Dicitur *ultimò*, quia dum Concilia generalia controversias decidunt, semper id agunt, cum subordinatione ad Romanum Pontificem, à quo confirmationem petunt, ut ex praxi constat, & alibi dicturi sumus. Vide Lauræam de fide *disp. 8. art. 2. §. 2. & art. 4.*

28 Secundò. Ad credendum ultra propositionem Ecclesiæ, necessaria est in voluntate pia affectio, seu interna accensio Spiritus Sancti, & in intellectu ejusdem interna illuminatio, de veritate mysteriorum, quæ est generalis gratia, à Deo omnibus fidelibus conveniens.

29 Tertiò. Interna illuminatio difformis esse nequit, & contraria externæ propositioni Ecclesiæ. Nullum enim est aliud illius gratiæ interioris certum, & indubitatum argumentum, ut observat Duthanel *cit. cap. 4.* quàm humile, & submissum Ecclesiæ obsequium. Hinc instinctus contrarius Ecclesiæ judicio, & definitioni, non est Divinus, sed diabolicus, qualis est assertus ab hæreticis, quoniam præsumunt, & falsò sibi persuadent, se interioris gratiæ vi, ad credendum moveri, estò doctrinæ Ecclesiæ resistent. Et inde non captivant intellectum in obsequium fidei, & Dei revelantis. Siquidem de eo sic captivare

dicitur, qui divino lumine adjutus, & motiva credibilitatis (quæ faciunt evidentiam non physicam, sed moralem de revelatione, quod sit à Deo, ac ostendunt dignum esse id firmissimè credere) considerat, & voluntas cælesti gratia inflammata, non obstantibus difficultatibus, quæ menti occurrunt, ex parte rei credendæ, imperat intellectui etiam, ut firmissimum fidei assensum ex motivo intrinseco fidei, hoc est, quia Deus revelavit, circa mysteria proposita eliciat.

30 Quare ad actum fidei divinæ opus est. I. Considerare cum auxilio Dei motiva credibilitatis impellentia, vel inducentia ad fidem. II. Supposito ex illis judicio moraliter evidente, quod mysteria sint à Deo revelata, cum mysteria adhuc, quoad veritatem, remaneant physicè obscura, opus est, ut voluntas, cælesti gratia inflammata, imperet intellectui actum firmissimum fidei. III. Tandem intellectus, lumine supernaturali adjutus, firmissimè credit, quia Deus summè verax revelavit. Et inde voluntas efficere potest, ut actus fidei in se ipso sit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad assensum impellentium; & oppositum damnatum est ab Innocentio XI. *propositione 19.* inter alias ab eodem proscriptas. Videatur Viva ad *prop. 19. & 20.*

Quartò. De lege ordinaria Spiritus Sanctus neminem illuminat ad fidem, nisi cum exterius illi proponitur mysterium à Prædicatore legitimo, missò ab Ecclesia, juxta illud Apostoli ad Rom. 5. *Quomodo credent, quem non audierunt? Quomodo audient sine prædicante? Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* De fama autem dicit. *Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.*

Opponunt 3. Si spiritus privatus regula non esset tum fidei, tum controversiarum Judex sequeretur, quod non esset benè consultum salutis rudium, & parvulorum; eis enim vel ex malitia, aut ignorantia Parochorum possent proponi mysteria non

non revelata, ut, quod *Spiritus Sanctus sit incarnatus*: quod in *divinis sint quatuor personæ*, & similia, quæ incommoda non sequuntur, si Judex, & regula fidei constituatur spiritus privatus, seu interna Spiritus Sancti illustratio, qua homines regulentur ad credendum, ergo, &c.

32. R. Negatur sequela. Catholici Romanum Pontificem regulam fidei vivam, infallibilemque controversiarum Judicem agnoscunt, & non Parochos. Tenentur quidem rudes, & parvuli in rebus spectantibus ad salutem obedire Parochis: verum, si eis proponeretur mysterium, à Deo non revelatum, ipsi fide humana credendo non peccarent: Suppono enim, quòd in errore sint inculpabiles, & quòd nec de veracitate eorum dubitaverint; quia in casu dubii tenerentur inquirere; qui certè de errore, & falsitate instruerentur. Quinimò nec diù in errore essent, sed vel à doctis, vel alijs instructis veritatem perciperent. Nec Deus sua illustratione deesset. Est enim Catholicae religionis veritas adeò manifestata, ut etiam apud infideles ejus fama audiatur, adeò ut sint inexcusabiles.

Dices. Auctoritas Pontificis, ad discernendum veram fidem à falsa, & decidendas controversias in materia religionis, est purè humana, & regulariter, ea in re utitur consilio peritorum, & Theologorum: ergo ipsius definitiones non sunt infallibiles.

33 R. Argumentum solvendum est *Contr. 7.* ubi ex professo agendum est de infallibilitate Romani Pontificis, circa decreta in materia pertinente ad fidem, & mores. In praesenti, satis est notare cum Leytan *Synops. de Eccles. milit. p. 1. discept. 1. sect. 2. nu. 17.* Quòd auctoritas Pontificis in casibus expressis, nec est purè humana, neque purè divina, sed humana, divina assistentia roborata: Pontifici enim, habenti publicum magisterium Ecclesiae in bonum publicum fidelium, ne circumferatur omni vento doctrinae, assistit Spiritus Sanctus, & suo lumine regit, & dirigit, ne erret.

Instant. Ergo spiritus privatus est regula fidei, & controversiarum Judex.

R. Negatur consequentia. Regula enim viva, & Judex est Romanus Pontifex, assistente divino lumine, visibiliter, ac sensibilibiter loquens, ut à partibus audiatur; *Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non praevalerunt adversus eam.* Lucæ 22. *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.* Spiritus autem privatus Hæreticorum nullibi in Scriptura promissus est, nec est Dei donum, neque derivatur à spiritu regente totam Ecclesiam (ut est lumen, quo veri fideles credunt) sed est solum fallax cujusvis privati persuasio, & pruritus mentis, quo falsò sibi persuadent, Spiritum Sanctum interiùs in animo dictare sensus Scripturae, contra doctrinam Ecclesiae Romanae.

C A P U T I V.

An Princeps Laicus sit Judex controversiarum in materia religionis?

S U M M A R I U M.

- 1 Error Henrici VIII. & Jacobi Angliae Regum.
- 2 In quo consistat primatus Ecclesiae?
- 3 Potestas Ecclesiastica triplex.
- 4 Principibus Laicis non convenit potestas ordinis.
- 5 Quibus Anglo-Calvinistae jurisdictionem Ecclesiasticam fori exterioris tribuant?
- 6 Nullus Princeps Laicus est Judex in materia religionis.
- 7 Probatur auctoritatibus veteris Testamenti.
- 8 Princeps Laicus non tenet primatum Ecclesiae.
- 9 Nihil praesidii, pro suo primatu in rebus fidei, habent Principes ex veteri Testamento.
- 10 Probatur testimoniis novi Testamenti.
- 11 Christus non Principibus, sed Romanis

- Pontificibus Ecclesiæ curam dedit.
- 12 Sententia nonnullorum Catholicorum, de non exacta Scripturæ correctione.
 - 13 In Sacra Scriptura nulla prorsus sunt menda.
 - 14 Reprobatur opinio ex adverso.
 - 15 Scripturam esse authenticam, quid importet?
 - 16 Varii tituli, quibus editio Vulgata appellata est.
 - 17 Auctor Vulgatæ; & quinam fuerit?
 - 18 S. Hieronymus versionem novam Scripturæ edidit.
 - 19 Editio Vulgata à mendis purgata à Clemente VIII.
 - 20 Tridentinum Vulgatam authenticam esse definit.
 - 21 Cur nonnulla in Vulgata relicta sint immutata?
 - 22 Verba Vulgatæ editionis quoad sensum fuerunt à Spiritu Sancto, Scriptoribus Canonicis dictata.
 - 23 Nihil quoad sensum est in Vulgata, quod non fuerit in originali.
 - 24 Nec ullius errati potest Vulgata editio notari.
 - 25 Responsa Valentiniani, & Constantini Sectarios revincunt.
 - 26 Summum Sacerdotium in Lege veteri redditur posteris Eleazari.
 - 27 Ex factò Salomonis circa Abiatharum, ineptè Principes discurrunt.
 - 28 Eminentia Sacerdotalis est supra sæculares dignitates.
 - 29 Principes non valent imperare Pontifici, & nu. 46.
 - 30 In Tribu Levi tria fuerunt personarum genera.
 - 31 Varia Reipublicæ Judæorum regimina.
 - 32 Potestas politica distincta est ab Ecclesiastica.
 - 33 Confundenda non sunt iudicare corruptelas in religione, & illas tollere.
 - 34 Principi politico obediendum est in politicis.
 - 35 Potestas politica subordinatur Ecclesiastica.
 - 36 A Papa ad alium appellare non licet.
 - 37 Sententia Melchiadis Papæ in causa Cæciliani fuit ultima.
 - 38 Concilium, ubi Papa prius quidquam decidit, non est necessarium.
 - 39 Causæ Episcoporum à Principibus non cognoscuntur.
 - 40 Causa celebratæ collationis inter Catholicos, & Donatistas in Africa.
 - 41 Legatio Catholicorum Carthaginiensium ad Sedem Apostolicam favore Donatistarum.
 - 42 Methodus Catholicorum disputandi cum Hæreticis.
 - 43 Solus Pontifex potest Concilia convocare.
 - 44 Papa canonicè electus non eget confirmatione.
 - 45 Gratianus fuit nimis crudelitatis.
 - 46 Romanus Pontifex non subest Principibus.

INter cætera deliramenta, quæ ingeminavit Henricus VIII. Angliæ Rex, dum à Catholica fide alienum se fecit, & ab obedientia Apostolicæ Sedis secessit, hoc unum etiam fuit quòd Romanum Pontificem negaverit esse Caput Ecclesiæ, & Christi Vicarium, sibi que primatum in Anglicana Ecclesia usurpaverit, supremumque illius caput se dixerit, ut ex Constitutione eius, qui 7. Pauli III. Bullar. to. I. Subinde Jacobus, item Angliæ Rex, in sua Apologia pro juramento fidelitatis apud Beccanum to. 3. opusc. 6. de primatu Regis Angliæ S. Libellus nu. I. conatur ostendere, se in Angliā, & unumquemque Regem in suo Regno, esse caput, & Ecclesiæ primatum habere, ac Pontifice, & Episcopis superiorem.

2 Ut confusio vitetur, nonnulla delibanda sunt, ex eodem Beccano ibi cap. 3. nu. 2. Et primò, quòd primatus Ecclesiæ consistit in exteriori jurisdictione, cujus præcipuè officia sunt. 1. Regere Ecclesiam. 2. Concilia generalia convocare. 3. Iisdem præsidere. 4. Eadem confirmare. 5. Lites finire, & controversias de fide, & moribus decidere. 6. Leges, & Constitutiones, etiam

etiam pro tota Ecclesia condere. 7. Contumaces excommunicare, aut alio modo delinquentes punire. 8. Episcopos Diæcesibus præponere, transferre, & deponere, cum oportet, & similia.

3. Secundò. Quòd potestas Ecclesiastica triplex est. Una dicitur Ordinis, altera jurisdictionis interioris, & alia jurisdictionis exterioris. Prima refertur ad Sacramenta conficienda, & ministranda. Secunda ad regendum populum Christianum in foro conscientie. Tertia ad regendum eundem populum in foro exteriori. Quare ad potestatem Ordinis Sacerdotalis spectat Eucharistiam conficere, ipsamque ministrare, &c. & si sit ordinis Episcopalis etiam ordines conferre, confirmare, consecrare virgines, & Chrisma, & Oleum infirmorum benedicere, &c. Ad potestatem jurisdictionis interioris spectat jus dicere in foro conscientie, hoc est, pœnitentes in foro Sacramentali absolvere, vel ligare. Ad potestatem verò jurisdictionis exterioris ea, quæ superiori nu. fuerunt adnotata. Quæ omnia cumulativè solius Romani Pontificis sunt propria licet quædam, etiam in exteriori foro, inferioribus Prælatibus conveniant. Nam, etiam Episcopi censuras ferunt, aliaque beneficia conferunt, & alia agunt, sed cum limitatione ad suas dumtaxat Diæceses, ex dicendis alibi.

4. Tertiò. Quòd Principibus Laicis, quantumvis Supremis, non convenit potestas ordinis; nec Sectarii reclamant, sed in hoc Catholicis prorsus consentiunt. Si quidem ordinati non sunt, & consecrati ad Sacramenta conficienda, & ministranda, ut per se constat. Nec in hoc genere eos supra Episcopos, & Pontificem collocant, minimè ignorantes, quid in simili causa dictum sit Ozia Regi 1. Paralip. cap. 26. *Non est tui officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum, qui consecrati sunt, ad hujusmodi ministerium.*

Hac item ratione æquè certum est, potestatem minimè habere jurisdictionis, pro

P. Aug. Matthæucci Controv.

foro interiori, quæ in absolvendo, vel ligando consistit. Quoniam non Principibus, non Regibus, non Imperatori, sed Apostolis, & Sacerdotibus dictum est à Christo, *Matth. 16. Accipite Spiritum Sanctum quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.*

5. Potestatem verò Ecclesiasticam jurisdictionis exterioris Principibus, in suis respectivè Ditionibus appingunt Anglo-Calvinistæ, cum Bretio, & Arminio, apud Tirinum *contr. 6. nu. 4.* eosque Supremos Judices Ecclesiasticos fatentur, adeò ut sua auctoritate, à nullo alio in terris dependente, possint omnes causas, controversiasque circa fidem, & religionem recognoscere, & definire: contra quos

6. Dicendum. *Nullus Princeps Laicus, quantumvis Supremus, nec in suis Ditionibus est Judex controversiarum fidei, & religionis.* Ita omnes Catholici.

7. Probatur. Is est supremus Judex in rebus ad fidem, & religionem pertinentibus, qui à Deo talis est constitutus. (Hac enim in re non possumus discurrere, nisi secundum quod nobis constat, per revelationem) sed non Princeps Laicus, sed Summus Sacerdos est à Deo talis Judex constitutus: ergo Princeps Laicus non est Judex, &c. Probatur minor Auctoritatibus veteris Testamenti 1. *Deuteron. 17. nu. 8. Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris Venies ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore: quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem, & facies quodcunque dixerint, qui præsumt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram.* Ubi patet controversias, in materia religionis (agebatur enim ibi de controversiis, circa legem, ut ex v. 11.) non ad Principes, sed ad Summum Sacerdotem, tanquam ad legitimum Judicem esse deferendas. Quid opus esset in rebus fidei, & morum stare iudicio Summi Sacerdotis, si Principum esset controversias religionis

decidere, & Judices à Deo essent constituti?

Amplius. Non habens primatum Ecclesiæ, nec est Judex controversiarum fidei. Etenim ut diximus n.2. inter Primatus munera, & prærogativas est, lites decidere, & definire. Sed Principes non habent Primatum Ecclesiæ: ergo nec sunt Judices. Probatur minor. Reges veteris Testamenti primatum Ecclesiæ non habuerunt, sed Summus Sacerdos 2. Paralipomena. 19. v. 11. Josaphat Rex de Regis, & Sacerdotis potestate sic ait. *Amarias Sacerdos, & Pontifex vester in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismahel, qui est dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent: hoc est, causas, & negotia politica curabit.* Ubi duo distinguuntur. Unum præsidere in iis, quæ ad Deum pertinent, & hoc Pontifici convenit; quid autem est præsidere in controversiis, nisi Judicem agere? Alterum eis superesse, quæ Regis officium respiciunt, & hoc Vicario Regis tribuitur. Ubi hæc fuissent ab Anglo-Calvinistis, & Arminianis observata, forum Ecclesiasticum, & civile indistinctum non dixissent.

Dicunt. Qui constituit Levitas, & Sacerdotes in aliqua Civitate, habet primatum Ecclesiæ; sed Rex Josaphat constituit Sacerdotes in Jerusalem: ergo habuit primatum Ecclesiæ: Minor patet ex eodem cap. 8. *In Jerusalem quoque, constituit Josaphat Levitas, & Sacerdotes.*

R. Ad hoc notatur tria posse ponderari, in Ministris Ecclesiæ Veteris Testamenti. 1. Electionem, seu designationem personæ 2. Consecrationem 3. Applicationem ad certum usum, seu executionem. Electio, seu designatio non fiebat à Rege, sed à Deo qui solum Tribum Levi ad sacrum ministerium deputaverat. Consecratio verò commissa erat Aroni, tanquam Summo Sacerdoti, & ejus successoribus. Applicatio verò ad certum officium poterat fieri à Rege; & hanc fecit Josaphat; quod non

probat primatum in Ecclesia, sed solum Zelum super exercenda justitia, & legis observantia. Hinc primatum Ecclesiæ non Princeps teneret, qui in suis provinciis jam antea consecratos, & ordinatos aliumdè evocatos constitueret Sacerdotes; quorum quidam concionibus populum ad bonum moverent, alii confessiones exciperent, & alii aliis ministeriis occuparentur.

9 Confirmatur resolutio ex illo Aggæi cap. 2. v. 12. *Hæc dicit Dominus exercituum, interroga Sacerdotes legem. Non Imperatorem, non Regem, non Principes.* Et Malachiæ c. 2. v. 7. *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus.* Non ex ore Regum, & Principum, sed Sacerdotis. Huc etiam spectat illud. Num. 27. v. 21. *Pro hoc (idest Josue) Si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos consulat Dominum. Ad verbum ejus egredietur, & ingredietur ipse, & omnes filii Israel cum eo, & cætera multitudo.* Hic videant diffidentes à Deo in veteri Testamento præceptum fuisse, ut in dubiis legis recurreretur, non ad Regem, non ad Principem, sed ad Summum Sacerdotem, cujus erat discernere inter Sanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum, & docere filios Israel legem Dei, eamque interpretari, ut dicitur *Levit. cap. 10. ver. 8.* Ergo Principes Laici nihil præsidii, pro suo primatu, & supremo Tribunali in rebus fidei stabiliendo, habent ex veteri Testamento. Nam, pro eo tempore, non Principes tenuerunt primatum Ecclesiæ, aut Judices controversiarum fuerunt, sed erat utrumque munus in Summo Sacerdote. Quinimò, quando etiam tunc habuissent, non idem dicendum esset etiam de Christianis Principibus. Siquidem lex vetus est Christi morte abrogata, juxta illud ad Hebr. 7. v. 12. *Translato Sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat.*

10 Probatur 2. Auctoritatibus novi Testamenti. Petro, & ejus Successoribus, non verò Principi Laico commissæ sunt à Christo oves, & claves concessæ, ac tradita suprema jurisdictio in Ecclesia: Ergo

Romanus Pontifex, & non Princeps Laicus est Judex controversiarum. Antecedens patet. Matth. 16. Petro, & in Petro ejus successoribus dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves Regni Cælorum.* Lucæ 22. *Tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Joan. ult. *Pasce oves meas.* Nunquam tamen legimus id esse dictum Tiberio, Pilato, Herodi, vel alteri Laico Principi. Quid autem est Petro, & successoribus ejus esse claves Ecclesiæ datas, quàm datam esse potestatem, & supremum officium gubernandi, & regendi Ecclesiam? Hoc ipso confirmat clavium metaphora, nam clavium collatione, etiam in politicis, significatur Imperium, & jurisdictio. Usus verò clavium quid aliud est, quàm exercere supremam jurisditionem in Domo Dei, quæ est Ecclesia?

Item quid est: *Pasce oves meas*, quàm ovile meum tibi commendo? pasce pastione verbi, & sanæ doctrinæ quotquot in eo sunt oves: dirige, & gubernare fideles, quotquot in Ecclesia sunt, sive Reges, & Principes sint, aut gregarii homines: Omnes enim sunt Petro commissi: Siquidem ei, ac ejus successoribus totum ovile commissum est; qui autem totum dicit, nihil excludit *cap. Solitæ de major. & obed.*

Dicunt 1. Tempore Christi nullos fuisse Principes Christianos, qui Ecclesiam gubernare, & lites in materia religionis decidere potuissent, ac cætera præstare, quæ ad Primatum Ecclesiæ spectant; propter quod eis, pro tunc, ea verba dicta minimè sunt.

II Contra 1. Ergo Principes, non ex institutione Christi, habent primatum Ecclesiæ, nec eis datum est controversias religionis decidere: Ergo Rex Angliæ, qui sibi primatum vindicat, & in rebus fidei Judicem agit, contra institutionem Christi id sibi usurpat; & inde Anglicanam Ecclesiam, ab obedientia Romani Pontificis subductam, in Sathanæ Synagogam convertit.

Contra II. Ergo Christus; nec voluit primatum Ecclesiæ esse apud Principes, nec eos in ipsa jurisdictionem exercere: aliàs eos ab initio designasset, ac elegisset, quemadmodum elegit Apostolos, & Petrum, & huic suæ Ecclesiæ curam commisit, & ovium directionem commendavit. Sicut enim Paulum, Ecclesiæ persecutorem, subito in vase electionis immutavit, modo ita simili potuisset agere cum Tiberio Imperatore, & Rege Herode, si istos suæ Ecclesiæ Directores, & Governatores instituere, ac relinquere voluisset.

Contra III. Si non tunc ad Principes ea verba directæ sunt, assignetur locus Scripturæ, quo postea ipsi constituti sint Ecclesiæ Judices, & Directores.

Dicunt 2. In Veteri, ac Vulgata Sacra Scripturæ editione, etiam post emendationem factam à Clemente VIII. sunt plures errores, & adhuc nonnulla corrigenda continentur, ut legitur in præfatione Bibliis præfixa; ubi inter cætera sunt. *In hac tamen pervulgata lectione, sicut nonnulla consultò mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, consultò immutata relicta sunt:* Et inde necesse est, ut sequatur, vel, quòd Librariorum incuria, & inadvertentia omisus sit textus, quo Primatus, & directio Ecclesiæ Principibus datur; vel, quòd verba illa, *Pasce oves meas*, non Petro, sed Principi sint dicta, licet ex errore Scribarum, aut illius etiam, qui Scripturam in vernaculam latinam linguam transtulit Petro, & non Principi dicta legantur.

12 R. 1. Argumentum, quod est Anglo-Calvinistarum, planè eos inter Catholicos, etiam videtur urgere, qui contendunt Sacra Biblia per Clementinam correctionem, necdum accuratissimè correctæ, & plenè purgata, ac superesse non pauca, quæ adhuc in melius mutari possent, & corrigi; cujus sententiæ est Cabasutius *notit. Ecclesiast. dia triba ad decret. Trident. de Vulgata Bibliorum editione.* Frassen *disquisitiones Biblicæ lib. 2. cap. 6. §. 3.* Annatus *apparatus ad Theol. posit. lib. 2. art. 5.* alique plures apud

citatos, & Sessam *Scrut. doctrin. cap. 3. art. 3.* Quamvis restrictè loquantur, ut, quòd omnes illi, quotquot obiici possent Vulgatæ editionis defectus, quicunque illi sint, nullum præjudicium faciant fidei dogmatibus, nec moribus probè instituendis noceant; cùm divina providentia nunquam permiserit, aut permiffura sit, ut Biblia Sacra, quibus publicè Catholica Ecclesia utitur, ejusmodi erroribus fèdetur, qui divinæ fidei, morumque sanctitati directè, & manifestè repugnent.

13 Verùm nec inde vitant incommoda, quæ ex ipsorum sententia nascuntur, & quæ sequuntur mala. Siquidem, si unum, vel alterum falsum Scriptura contineret, idem dici posset de omni alio ejusdem dicto, & sententia juxta regulam Augustini *Epist. 40. ad Hieronymum cap. 3. Si ad Scripturas Sanctas admissa fuerint, velut officiosa mendacia, quid in eis remanebit auctoritatis?* Et ita nutaret tota Scriptura: Nam, admissio in ea officioso etiam, mendacio aliquo, nulla illorum librorum particula remanebit, quæ ad mentientis auctoris consilium, officiumque non refertur, ut idem loquitur *Epist. 28. cap. 3. ad eundem.*

14 Hinc eorundem opinio expressè Tridentino adversatur. A quo *sess. 4. in decreto de canon. script.* Enumeratis libris Veteris, & novi Testamenti à Synodo susceptis, decretum fuit, ut infra: *Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, pro ut in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & Vulgata editione habentur, pro sacris, & canonicis non susceperit, anathema sit; & infra: statuit, & declarat, ut hæc ipsa vetus, & Vulgata editio, quæ longo tot seculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, & expositionibus pro auctentica habeatur.* Duo hic definiuntur: Unum quod omnes libri Vulgatæ latinæ editionis sunt Sacri, & canonici, & secundum omnes suas partes esse recipiendos; quid autem hoc est aliud, quàm non solum res, & sententias, sed & singula ipsorum verba, usque ad minimos apices,

fuisse à Spiritu Sancto dictata, & proinde à quovis erroris nevo omninò aliena? Verba enim, & dictiones concurrunt ad constituendam propositionem, & sententiam completam, & perfectam; quælibet autem Scripturæ Sanctæ sententia est à Deo revelata, & nulla falsa est, aliàs si una, vel altera mendax esset, recurreret allegata Augustini regula, & quod notavit D. Thomas 2.2.q. 110. art. 3. *Nec in Evangelio (ait) nec in aliqua auctentica Scriptura fas est opinari, aliquid falsum afferri, nec quòd Scriptores earum mendacium dixerint, quia periret fidei certitudo, quæ auctoritati Sacræ Scripturæ innititur.*

15 Alterum est, quòd editio Vulgata latina sit auctentica, quod importat eam valere ad faciendam fidem (hoc enim significat auctenticum) adeòque in ea non solum non reperiri errorem contra fidem, & mores, sed etiam, quòd illa certò sit divina, & conformis cum suo originali textu; cùm autem sit certum in originali nihil esse, etiam levissimum, quod sit errori obnoxium; ita in translatione, seu versione est dicendum, ut ejus testimonium negari non debeat, quòd possit esse fidei nostræ regula. Quod totum nobis constat ex infallibili judicio Ecclesiæ congregatæ in Concilio Tridentino à Papa confirmato, à quo definitum est, eam ut auctenticam esse habendam, adeòque ejusdem auctoritatis, & valoris cum originali, à quo translatio facta est; aliàs si error, etiam minimus in ea esse dicatur, error iste Spiritui Sancto tribueretur, ex cujus assistentia res ista fuit definita. Quid verò magis turpe, quàm Spiritum Sanctum erroris auctorem producere? Et inde Concilium testis auctenticus, & infallibilis nobis est, quòd auctor translationis (quamvis absolute errare potuerit) ea tamen in re non erraverit, nec à genuino sensu, in originali contento, recesserit. Propter quod nullis in locis quovis prætextu reiici potest; Id enim prohibet Tridentinum loc. cit. *ut nemo illam reiicere quovis prætextu audeat, vel præsumat.*

R. 11. Negatur antecedens, de cujus falsitate adhuc ex dicendis constabit. Circa quod videri potest *Lauræa tr. de fid. disp. 3. ar. 5. §. 4.* Dominicus à SS. Trinit. *Biblioth. Theol. lib. 3. sect. 1. cap. 87.* reportatus à Sessa, *ubi supra.* Et interim, ut plenius difficultati objectæ satisfiat, nonnulla brevi prænotanda veniunt, quorum quodlibet integrum exposceret tractatum.

16 Sciendum itaque: Ecclesiæ primordiis plurimæ fuerunt ex Hebraico, & Græco Sacrorum Bibliorum editiones latinæ, ut ait Augustinus *lib. 2. de doctr. Christ. ca. 11.* *Qui ex Hebræa lingua Scripturas in Græcam verterunt numerari posse: Latini autem Interpretes nullo modo.* Cum enim Romanum Imperium, per varias orbis regiones propagatum esset, & latina lingua Romanis vernacula, hoc est materna, & familiaris, ubique gentium fuisset disseminata, & proinde nulla adeo esset agrestis, & barbara natio, quæ latini sermonis rudis foret, congruebat divinæ misericordiæ, quæ singulis hominibus de mediis ad salutem necessariis providet, ut, qui ex Romanis religionem Christianam suscepissent, Scripturis Sacris lingua sibi familiari uterentur, ut ita exoriens eorum fides divinis illis oraculis splendidius coruscaret.

Inter tot illas latinas editiones ea erat præstantissima, & in omnibus Ecclesiis latinis recepta, quam S. Augustinus ibi *cap. 15. Italiam.* S. Hieronymus *Epist. ad Pamach. Communem.* S. Gregorius præfat. in *lib. moral. Veterem*, & Orosius *apolog. de lib. arb. cap. 5. Vulgatam* appellat; quo postremo nomine, jam apud omnes Christi fideles procedit; quatenus ipsius usus in Ecclesia universalior, vulgaris, & frequentissimus fuit, quem S. Augustinus ibi laudat, & cæteris anteponebat; utpote sit verborum tenacior, majori cum perspicuitate sententiæ.

17 Nec illius Vulgatæ auctor ab ullo, etiam oculatissimo, est hucusque apertè cognitus, & demonstratus. Verisimile tamen est, quòd illa, si aliquem, ex Aposto-

lis auctorem non recognoscat, saltem ex eorum discipulis prodierit. Quod ex hoc constare præsertim dicimus. Nam videtur controversi non posse, quòd Romana Ecclesia, quæ principem inter orbis Ecclesias locum semper tenuit, & antiquarum traditionum tenacissima fuit, non habuerit ab Apostolorum Principe suo Pastore, & capite, in lingua sibi vernacula, transfusas Sacras Scripturas, quibus maximè firmari, & propagari debebat; vel, aliquis ad minus ejusdem Principis Apostolorum discipulus vetus, ac novum Testamentum latinè redditum, Ecclesiæ Romanæ, omnium capiti, & matrici non consignaverit, ad posteros continua successione propagandum. Quæ planè idcirco *vetus* dicta est, quòd cæteris esset antiquior, majoremque inter alias auctoritatem obtineret, in cæteris etiam occidentalibus Ecclesiis, eò quòd Romana Ecclesia in usu ipsam habuerit, tempore etiam S. Gregorii Papæ, ut observavit Frassen *cit. §. 1. n. 3.* Concordat *Lauræa §. 4. n. 195.* ubi dixit Ecclesiam latinam non potuisse, tempore Sancti Petri, esse sine scriptura latina.

18 Post hanc Italiam, seu *veterem* versionem, accersit *nova* à S. Hieronymo edita, qui, Damasi Papæ jussu, vetus Testamentum ex Hebræo latinum fecit, & Novum non vertit de Græco in latinum, sed emendavit ipsum Græcum, ut ipse fatetur in fine sui libri de *Scriptoribus Ecclesiasticis*, illis verbis; *Novum Testamentum Græcæ fidei reddidi, vetus juxta Hebraicum transtuli.* Quod autem opus jussu Damasi suscepit, recenset ipse præfatione in Evangelia dicens: *duplex me causa consolatur, quod & tu, qui Summus Sacerdos, fieri jubes, &c.*

Cum verò illis temporibus circa duas istas orta esset contentio, quænam ex illis alteri esset præferenda, non longè post S. Gregorii tempora conflata est una, teste Annato *cit. §. Latina.* Frassen *§. 1. nu. 4.* & *Lauræa ubi supr. art. 5. nu. 143.* ad communem, & vulgarem Ecclesiæ usum, quæ nec antiqua, neque nova, sed vulgata communis

nis diceretur; non quia mixta ex libris, antiquæ scilicet, & novæ, sed quia libri nonnulli leguntur in ea, eo modo, quo in antiqua, & alii eo modo, quo in nova; & hæc est hodierna Vulgata nostra, continens libros canonicos 72. relatos in Tridentino *sess. cit.* Unde appellatione Vulgatæ, venit volumen, eos libros continens.

19 Quia verò, & ante, & post artis impressoriæ usum, multi errores, vel incuria temporum, vel Impressorum inscitia, vel scribarum negligentia, aut emendantium audacia, in multis Bibliorum exemplaribus irreperunt, idem Tridentinum ibi suo decreto adjecit; *ut hæc ipsa vetus, ac Vulgata editio emendatissimè imprimeretur.* Quod ut deinceps fieret, nonnulli Romani Pontifices, eruditissimis viris ad hoc opus assumptis, curam susceperunt, ut ipsa accuratissimè castigaretur; quod tandè perfecit Clemens VIII. ut expressè in dicta Bibliorum præfatione. Qui in constitutione Bibliis pariter præfixa præcepit, *ut nemo hanc Sanctarum Scripturarum editionem typis demandare præsumat, nisi, habito prius exemplari in Typographia Vaticana excuso, cujus exemplaris forma, ne minima quidem particula de textu mutata, vel ab eo detracta, nisi aliquod occurrat, quod Typographicæ incuriæ manifestè adscribendum sit, inviolabiliter observetur.*

Etenim non de singulis aliis exemplaribus, quæ indies imprimuntur, sed de illa solùm editione, quæ ex Vaticana Typographia correctæ, & emendatæ emanavit, verificatur, immunitas ab erroribus vetustis librariorum. Cùm enim codicum exemplatio humano more fiat, planè accidere in eis potest, quod aliis ante Tridentinum acciderat; propterea Clemens mandat, ut cætera ad illius formam imprimantur. Verùm confidendum est divinam providentiam, quæ Ecclesiam suam nunquam deserit, non permissuram, ut idem locus corruptus sit in cunctis, non solùm diversarum impressionum exemplatis, sed nec

in singulis ejusdem præli lectionibus; præsertim si error talis foret, ut per eum verus sensus alterationem reciperet. Hoc enim exigitur in fidei nostræ regula, & infallibili norma: ut ex Lorca, Gravina, & Duvallio loquitur *Sessa cit. n. 26.*

20 Hac quoque in re consideratur, quòd *Vulgata*, quam Tridentinum *authentice* declaravit, non erat, quæ determinatè continebatur in hoc, illo, vel alio particulari Bibliorum exemplari, antea impresso; aliàs dicendum videtur fuisse ipsam cum mendis in illis contentis approbatam, quod nullus Catholicus dixerit. Nec propterea censenda est ficta aliqua editio mente concepta: sed illa erat, quæ à tot sæculis erat in usu pènes Patres, & Concilia, & quæ erat in corde Ecclesiæ: vel, quæ in Bibliis antea impressis sparsim, ac antiquissimis manuscriptis, & Sanctorum Patrum operibus continebatur; propterea periti ad emendationem assumpti, antiquissimos adhibuerunt Codices, Græcosque, ac Hebraicos Bibliorum fontes consulverunt ac veterum Patrum commentaria examinarunt, ut in dicta præfatione expressè.

Quorum non fuit novam editionem edere, sed veterem castigatam reddere, ut ibid. *eruditissimis viris ad hoc opus à Sede Apostolica delectis, propositum non fuit novam aliquam editionem cudere, vel antiquum interpretem ullæ ex parte corrigere, vel emendare, sed ipsam veterem, ac Vulgatam editionem latinam, à mendis veterum librariorum, nec non pravæ emendationum erroribus repurgatam, suæ pristinæ integritati, ac puritati, quoad ejus fieri potuit, restituere: eaque restituta, ut quàm emendatissimè imprimeretur juxta Concilii Oecumenici decretum pro viribus operam dare.* Porro in hac editione nihil non canonicum, nihil ascititium, nihil extraneum apponere visum est.

21 Propterea, quæ in ea fuerunt mutata, errores à librariis, aut falsò emendantibus adjectos respiciunt. Illud verò, quæ mutanda videbantur, & immutata relictæ sunt, non

non infert ipsam errorem continere; sed solum nonnulla non potuisse ex inopia vocabulorum ex hebreo transferri, ideò in ipso idiomate relicta sunt; ut Augustinus ubi supra *de doctr. Christ. cap. 11.* loquitur ibi: *Quaquam & hebraea verba non interpretata saepe inveniamus in libris sicut Amen, & Halleluja, & Racha, & Hofanna, & si qua sunt alia. Quorum partim propter sanctiorem auctoritatem, quamvis interpretari potuissent, servata est antiquitas, sicut est Amen, & Halleluja; partim verò in aliam linguam transferri non potuisse dicuntur, sicut alia duo quae posuimus. Sunt enim quaedam verba certarum linguarum, quae in usum alterius linguae per interpretationem transire non possint.*

Dices. Illa Verba, quae in Vulgata editione sunt, non fuerunt à Scriptoribus Canonicis, Spiritu Sancto dictante, & per eos loquente, apposita: nam nullus eorum, excepto Marco, latinè scripsit; sed habentur ex translatione Interpretis, qui errare potuit; consequenter à mendis Vulgata editio immunis non est.

Accedit. Censores, & Periti, ad Vulgatae emendationem, de omnimoda ab erratis immunitate dubitarunt; siquidem in praefatione cit. haec sunt. *Sicut omnibus numeris absolutam pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus, quae ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem, purioremque esse minimè dubitandum.* Et ita, non absolute immunem ab erroribus dicunt, sed magis defecata, quam fuerit ulla alia antecedens.

22 R. Distinguitur antecedens; quoad vocem, sonum, & vocabulum concedo: quoad significatum, & sensum, negatur. Quamvis editionis Vulgatae latinae verba, quoad sonum, vocem, & vocabulum, non sint in ea à canonicis Scriptoribus, Spiritu Sancto dictante, apposita, tamen eundem sensum habent, idemque significant, quod à Deo fuit revelatum, & sunt verbum Dei, & objectum fide divina credendum. Quod autem verba, quibus Interpretis usus in translatione est, idem formaliter signifi-

cent, quod illa à canonicis Scriptoribus in textu adhibita, ac quod ille in translatione non erraverit, certissime patet ex Ecclesiae approbatione, quae semper editionem Vulgatam latinam, auctenticam constantissime tenuit.

23 Hinc considerandum est, quòd licet interpres, non semper ad verbum (saepe enim propter idiomatum diversitates, & peculiare phrasas id non potest) semper tamen ad sensum, textum transtulit. Propterea, quoad sensum, nihil est formaliter in textu originali, quod formaliter non sit in translatione. Quinimò, & verba, quae in translatione sunt adhibita, sunt virtualiter in originali, & à Deo virtualiter revelata. Siquidem quoties idem sensus potest pluribus vocabulis significari, & Deus eundem sensum, uno vocabulo formaliter expresso, revelat, censetur virtualiter revelare omne aliud vocabulum, per quod potest idem sensus repraesentari; sicut revelato formaliter universali, & particulares virtualiter revelantur. Hinc est, quod Lauræa cit. §. 4. resolvit omne verbum Scripturae esse objectum fidei. Siquidem non solum res, & sententiae, sed & singula Scripturae verba, usque ad minimos apices, fuerunt à Spiritu Sancto dictata, ut probat Annat. cit. art. 6. allegans inter ceteros Hieronymum in cap. 3. ad Ephes. dicentem: *Singuli sermones, Syllabae, apices, puncta, in divinis Scripturis plena sunt sensibus.* Qui in Epist. ad Paulinum ait; *Sola Apocalypsis Joannis tot habet Sacramenta, quot verba.* Et S. Gregorius in praefatione lib. moral. exposit. in Job, inquit. *Ipse haec scripsit, qui haec scribendo dictavit.* Et inde manifestissimum est errorem nullum, nec levissimum continere.

24 Ad 2. Quid interest, quòd Periti ea scripserint? Non ipsi, sed Clemens est Judex. Clemens verò pronuntiavit incorruptam esse Vulgatam editionem. Quin etiam videtur Peritos id ex humilitate dixisse, & sequutos exemplum Auctoris lib. 2. Machab, qui in fine sibi ignosci po-

postulat, si dignè non scripserit. Et tamen ibi erratorum veniam non petit, qui nulla esse sciebat, sed styli minus fortè politi minus terfi, quàm vel historiæ gravitas, vel divini verbi majestas, vel delicatæ legentium aures, & palata deposcere videntur. In stylo enim modoque scribendi, ut plurimum Spiritus Sanctus Scriptores Sacros reliquit sibi, suæque naturali Scientiæ. Unde fit, quòd alius alio eloquentior fit, non tamen veriloquentior; videatur Tirinus *ad d. locum*. Et *contr. 8. c. 9. n. 66*.

Digressio hæc, planè prolixior censebitur, sed necessaria fuit, ad vim instantiæ elevandam.

Possit suaderi conclusio, ex praxi Ecclesiæ, à tempore Apostolorum custodita, quæ semper fuit, in controversiis religionis recurrere, non ad Principes Laicos pro decisione, sed ad Petrum, & subinde ad ejus Successores, vel Concilia legitima, à Papa confirmata; à quo tamen super sedeo, cum id ex historia Ecclesiastica abundè sit manifestum. Quæ adeò sancta consuetudo nunquam est interrupta, & solum à tempore Henrici VIII. Donatistæ falsitatis perniciosam novitatem in Angliam, ex Sathane abyssu Novatores deportarunt.

25 Mitto item Patres, videndos apud Beccanum citatum *cap. 7*. & solum unius, vel alterius Principis sensum recensere non omitto, ut propriis armis Sectarii se revictos esse recognoscant. Itaque Valentinianus senior Episcopis Heelesponti, & Bithyniæ petentibus, ut sibi permitteret, in unum convenire de rebus fidei tractaturis, respondit: *Sibi, qui unus è laicorum numero esset, non licere se ejusmodi negotiis interponere*. Spondanus *ad an. 364. n. 6*. De Constantino, ad quem Donatistæ, non contenti Episcopali judicio, in causa Cæcilianæ, causam Ecclesiæ detulerant, refert Optatus *lib. 1. contra Parmenian.* adversus eorum insaniam exclamasse. *O rapida furoris audacia, sicut in causis gentium fieri solet, appellationem interposuerunt*. Et iterum cum ab eo peterent dari Judices in ea causa, ref-

pondit; *meum judicium postulant, qui ipse judicium Christi expecto*, ex *Epist. Constantini aterna*, ut in *append. ad to. 9. Augustini*. De quo ipse scribit *Epist. 43. ad Glor. cap. 7*. *Neque enim ausus est Christianus Imperator (Constantinus) sic eorum (Donatistarum) tumultuosas, & fallaces querelas suscipere, ut de judicio Episcoporum (Melchiade præfide) qui Romæ sederat, ipse judicaret*. Videant Principes quales fuerint religiosissimi Imperatoris partes, dum de Ecclesiasticis causis ageretur. De qua re etiam inferius.

Opponunt I. Ex veteri Testamento; Primatum Ecclesiæ, & inde munus judicandi de rebus religionis, esse apud Principes Laicos deducunt. I. Qui deponit Summum Sacerdotem ab officio, & alium ei subrogat, supremam jurisdictionem tenet in Ecclesia: sed Reges veteris Testamenti deposuerunt Summum Sacerdotem, eique alium subrogarunt. De Salomone *3. Reg. cap. 2*. scribitur deposuisse Abiatharum Summum Sacerdotem, eique subrogasse Sadocum: verba textus sunt: *Ejecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset Sacerdos Domini: & v. 35. Sadoc h Sacerdotem posuit pro Abiathar: ergo*.

II. Qui imperat Summo Sacerdoti, ac cum eo alios inferiores jurisdictione, & bonis Ecclesiasticis privat, tenet in rebus Ecclesiasticis Primatum, sed Rex Joas, hæc omnia cum Sacerdotibus egit: *lib. 4. Reg. cap. 12*. *Vocavitque Rex Joas Jojadem Pontificem, & Sacerdotes dicens eis: quare sartatecta non instauratis templi? nolite amplius accipere pecuniam juxta ordinem vestrum, sed ad instauracionem templi reddite eam. Prohibitique sunt Sacerdotes ultra accipere pecuniam à populo, & instaurare sartatecta templi; ergo, &c.*

III. Heli unà cum Principatu politico tenuit Pontificatum, ex *1. Reg. 4*. & notat Tirinus *to. 1. comment. in Chronic. cap. 42. pr. claf.* Ita Sacer textus, in libris Machabeorum, recenset de Mathathia, ejusque filiis: ergo idem dicendum de quovis alio Principe, ex non dabili disparitate.

IV. Rex

IV. Rex Josias 4.Reg.cap.23.v.2. legit, audiente populo, librum legis; ac præcepit Helcia Pontifici, & Sacerdotibus secundi ordinis ibi v.4. ac hortatus est populum, ut custodiret, quæ scripta erant in libro legis. Quid autem hoc est aliud, quam primatum tenere in Ecclesia? ergo, &c.

26 R.Minor est falsa, loquendo de regia potestate; vera autem, considerando Salomonem, ut ex divino instinctu, & motione fuit executor divinæ justitiæ. Si quidem Salomon, in depositione Abiatharis, & subrogatione Sadoch, usus non est ordinaria regia potestate, sed id egit ex speciali Dei inspiratione, & commissione, aut prophetico spiritu juxta textum ibi v. 27. *Ejecit ergo Salomon Abiathar* (hoc est exilio relegavit) *ut non esset Sacerdos Domini, ut impleretur sermo Domini, quem locutus est, super domum Heli in Silo.* Prædixerat enim Deus domum Heli privandam esse Summo Sacerdotio, 1.Reg.cap.2.v.31. *Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum, & brachium domus Patris tui, ut non sit senex in domo tua,* hoc est, Summus Sacerdos: & v.35. *Et suscitabo mihi Sacerdotem fidelem* (hoc est Sadoch) *& ambulabit coram Christo meo;* hoc est, Salomone Rege. A quo in Sadoch, ex Dei instinctu, redditus est Pontificatus ad posteros Eleazari, familia Ithamaris relicta.

27 Hinc Principes ineptissimè ad factum Salomonis pro patrocinio recurrunt. Ex eo colligi solum potest, aliquando Reges, in veteri lege, extraordinariam potestatem à Deo accepisse, etiam supra Sacerdotes; quod ad rem non pertinet. Non enim status controversiæ est, an Princeps quis ex peculiari Dei instinctu, & commissione, potuerit aliquando punire Sacerdotes? Sed, an Reges ordinaria sua potestate id valeant? quæ sunt distincta, & minimè annexa. Nec sequitur: *Salomon Rex peculiari Dei instinctu Abiatharum Pontificem ab officio Sacerdotali submovit:* ergo *Princeps Laicus ordinaria sua potestate idem*

facere potest: Non magis quàm si dicatur: *Nathan ex peculiari Dei instinctu reprehendit David Regem;* ergo *quilibet Subditus potest via ordinaria suum corrigere Principem?* Hoc planè nec Anglo-Calvinistæ dabunt, aliàs, quæ incommoda in politicis non orirentur?

Dices. Abiathar, propter conspirationem, erat reus læsæ Majestatis: ergo Salomon legitimè potuit regia potestate illum punire, eumque ab officio justissimè submovit.

28 R.Negatur consequentia. Etenim non à quovis potest quilibet reus puniri, sed ab eo dumtaxat, qui in eum legitimam potestatem habet. In summum autem Sacerdotem (immò neque in inferiores) Principes jurisdictione non gaudent. Dignitas enim Sacerdotii eminentior est quacunque sæculari, & non sub ista. Quod ipsis Judæis persuasum semper fuit, ut ex 1.Reg.cap.22.v.16. ubi Saul servis suis, qui erant Judæi, præcepit, ut interficerent Achimelech, & Sacerdotes Domini, eo quòd contra se cum Davide conspirasse putasset, & tamen Servi eidem parere detrectarunt, pro certo habentes, nec Regem id mandare posse, neque Sacerdotes subjacere Regis imperio. Licet postea Idumæus quidam Saulis voluntatem, & iussa iniquè fecerit; sed factum tyrannidis in exemplum nefas est producere.

29 Ad 2. Major est vera, sed de falso supposito: Supponit enim esse in Principibus potestatem legitimam ad imperandum Pontifici, eumque posse bonis, & jurisdictione in Ecclesia privare: quasi caput membris subjaceat, & filii Patri imperent.

Nec id ex facto Regis Joas unquam probabitur. Constat enim, quòd ipse, quoad vixit Jojadas Pontifex, inter optimos Reges fuerit, nam *fecit, quod bonum est coram Domino cunctis diebus Jojadae Sacerdotis* 2. Paralip.cap.24.v.2. Ac propterea jura Sacerdotii, nec tunc sibi usurpavit, neque quidquam illorum violavit, aliàs bonum Scriptura ipsum non enuntiaret.

Hinc

Hinc sciendum, quòd *cap. illo 12.* duplex pecuniæ genus recensetur: Aliud erat pecuniæ, quæ, juxta præceptum Moyfi datum *Exodi 30.* impendenda erat in usus Tabernaculi, ac reparatione templi, ab impiissima Athalia magna ex parte destructi *d. cap. Paralip. v. 7.* Aliud verò erat pecuniæ, quæ offerebatur à populo pro delicto, & pro peccatis *d. cap. 12. v. 16.* Circa hoc, quia *Sacerdotum erat*, ut ait textus, nihil Joas ordinavit: Circa verò primum pecuniæ genus, ipse, inspecta negligentia Sacerdotum, in pecunia à populis colligenda, ac malitia quorundam convertendi exactam in proprios usus, Zelans super reparationem Templi, ut fraudes vitarentur, cum Joada convenit de modo conservandi oblatam pro Templi restoratione; & Joada consentiente præcepit, ne Sacerdotes amplius pecunias colligerent, sed ponerentur in arca, seu Gazophylacio (non ab ipso Josia, sed à Joada in Templo posito) cujus custodia commissa Sacerdotibus fuit; à quibus in eo ponebatur pecunia, quæ ab introeuntibus in Templum deferabatur, ut ibi *v. 9.* & subinde, præsentibus Joada, & Scriba Regis, ab iisdem numerabatur, ac eam fabrorum magistris dispensabant, ut eam isti laborantibus, in Templi restoratione distribuerent, ut ex *v. 10. & 11.* Et inde est omnino certum, Regem non se ingessisse circa pecuniam, quæ ad Sacerdotes spectabat; & circa aliam, nec ministerio Sacerdotes privavit; & quæ ordinavit, non nisi consentiente, & volente Pontifice egit. Quin etiam consideratur, quòd Rex, visa negligentia Levitarum circa præceptum Moyfis, Pontificem monuit, ut ipse, cujus erat, illos cogeret ad implendum debitum: sic enim legitur loc. *Paralip. cit. Vocavit Rex Joadam Principem, & dixit ei: quare tibi non fuit curæ, ut cogeret Levitas* (non ergo Regis erat coactiva in eos potestas) *inferre de Juda, & de Jerusalem pecuniam?* Quare Rex propria auctoritate solus ipse nihil disposuit. Si autem cum

approbatione Pontificis rapinam Levitarum repressit, nullam in eos jure Regio jurisdictionem exercuit, ut ex Puerono *Diana coord. to. 9. tr. 2. resol. 331. nu. 9.* & suo facto protestatus est, se primatum Ecclesiæ non habere.

30 Ad 3. Tria hinc sunt certa. Primum, quòd in Tribu Levi tria personarum genera distinguuntur, quæ omnes servitio divino destinabantur. Primò, erant Levitæ propriè dicti, qui Sacerdotibus ministrabant. Secundò, Sacerdotes, qui offerebant victimas, & Sacrificia. Tertiò, Summus Sacerdos, seu Pontifex. Erant in d. Tribu plures familiæ, sed Summum Sacerdotium fuit in sola familia Aaron, qui primus Pontifex est à Deo constitutus, & à Moyse consecratus. *Levitic. cap. 8.* cum jure successionis, *1. Paralip. 33.* (hoc dicitur propter Moysen, qui etiam fuit Pontifex, & quidem ante Aaronem, sed extraordinarius, & sine jure successionis: filii enim ipsius fuerunt simplices Levitæ *d. cap. v. 14.*) Jus successionis in eo stabat, ut Patri succederet filius primogenitus, si viveret: si autem, Patre adhuc superstite, moreretur primogenitus, tunc in ejus locum secundo-genitus subrogabatur. Aaroni successit Eleazar ejus primogenitus, non verò Ithamar secundo-genitus ipsius. In posteris Eleazari fuit Pontificatus usque ad Ozi. Deinde ob negligentiam in administrandis rebus sacris translatus est ad successores Ithamaris; de cujus familia primus Pontifex fuit Heli, cui ex eadem familia successores fuerunt, in Pontificatu alii quatuor usque ad Abiatharum, qui à Salomone est depositus, ut dictum est *sup. n. 26.* & iterum Pontificatus reportatus est, in Sadoch, ad posteros Eleazari, in cujus familia permansit usque ad natum Christum, ut constat ex Josepho *lib. 1. antiquit.* quem refert Tirinus *ubi sup. & Becanus Analog. vet. Testam. cap. 7. q. 2.* ubi eorum Pontificum seriem contexit.

31 Secundum. Quòd Respublica Judæorum. 1. Fuit gubernata per Moysen in

in deserto, ut ex libris Numerorum, & Deuteronomii. 2. Per Josue in ingressu, & divisione terræ promissionis, ex lib. Josue 3. Per Judices post divisionem terræ usque ad Samuelem, ex lib. Judicum, & Reg. 3. Et 4. ibi cap. 4. per Reges usque ad captivitatem Babylonicam. Judices verò erant Principes populi, cum suprema quadam potestate, sive divinitus sibi commissâ, sive populi consensu, ac voluntate tradita, eo fine, ut populum à servitute, & de manu hostium liberarent: unde & Salvatores secundarii dicti sunt. Jud. cap. 2. v. 16. *Suscitavit Dominus Judices, qui liberarent eos.* Et ex Augustino q. 18. *Super Judices lib. 7. q. in Heptateuchum.* Judices non succedebant sibi invicem immediate, sed post interval- lum temporis; quando enim verus Judex, qui liberabat populum ab una servitute, viam universæ carnis ingrediebatur, non succedebat alius, nisi populus propter nova peccata, nova servitute oppressus, novum peteret à Deo, ibi cap. 3. v. 9. & clama- verunt ad Dominum, qui suscitavit eis Salva- torem, & liberavit eos. De qua re agit Bec- canus ubi supr. cap. 14. & Frassen disquisit. *Biblicæ cap. 5. §. 2.*

32 Tertium. Quòd potestas politica, seu civilis est ex natura rei distincta ab Ec- clesiastica, seu spiritali. Politica secun- dum se spectata non se extendit, nisi ad fi- nem naturalem, hoc est, ad externam tran- quillitatem Reipublicæ, mediaque natu- ralia communitati præscribit, quibus vita civilis ordinatur; quæ etiam dirigenda foret, si homo esset creatus in puræ natu- ræ statu. Ecclesiastica verò, res spirita- les administrare, & ad salutem animarum componendam se occupat, dirigendum- que hominem in finem supernaturalem, per media spiritalia; ad quem homo in dicto naturæ statu (quem hic fuisse possibi- lem cum Theologis suppono) elevatus non fuisset.

Quæ potestates differunt etiam ex parte causæ efficientis. Siquidem politica potest alicui tribui, vel immediate à Deo, qua

ratione tributa est Moyfi, Josue, Sauli, Davidi, &c. vel à communitate, & popu- lo, quo pacto tribuitur Regi Poloniæ, & Duci Venetiarum, qui à Senatu eligun- tur; vel jure successionis, quo pacto in Gallia, Hispania, & Anglia filii succedunt parentibus in Regni regimine. Ecclesia- stica verò, cum sit spiritalis, non potest esse, nisi à solo Deo, vel immediate, si sit Pontificia, quæ est suprema, vel per suos ministros si sit alia sub ista, ex alibi di- cendis.

Undè patet hujusmodi potestates esse ita ex natura rei distinctas, & separatas, ut in eodem non conjungantur, nisi ab ex- trinseca causa; & inde habent ex natura rei distinctum Tribunal, & judicium. Quare non ideò Princeps Laicus ex eo præ- cisè, quòd jurisdictionem habet in Tribu- nali politico, eadem ex natura rei gaudet in Ecclesiastico; ita Saul, David, Salomon, alique Hebræorum Reges, cum potestate regia, unitam haud habuerunt illam Pon- tificiam, & Ecclesiasticam. Sic Episco- pus habens jurisdictionem in foro Ecclesia- stico, non inde ex natura rei, etiam exer- cere potest in temporali: sed Prælati, qui- bus item in temporali jurisdictio conve- nit, id obtinent, vel ex quo Principes eo- rum Ecclesiis castra, & Civitates dona- runt, vel ex eo quòd populi, & nationes Ecclesiæ, etiam in politicis subesse con- senserunt.

Quibus præmissis, patet ad argumen- tum. Paritas enim ab Heli ad alios Prin- cipes non currit, in quo, ex divina ordi- natione Pontificatus, cum potestate poli- tica jungebatur. Ita dicitur de Mathathia, & filiis; ipsi enim jure successionis erant Pontifices; Pontificatui enim, relaxata captivitate Babylonica, annexus erat Principatus temporalis ex Josepho lib. 1. *Belli cap. 1.* Ubi autem ex Scriptura habe- tur, quòd dignitas Pontificia sit in Rege Angliæ, Galliæ, &c. quæ nec fuit in Sau- le, Davide, & Salomone, ac aliis veteris le- gis Principibus? nullibi planè.

Ad 4. Liber legis fuit repertus ab Helcia Pontifice, ibi *cap. 22. v. 8.* quem Regi miserat eo fine, ut populum convocaret, eique illum legens, de observantia moneret: Nonne, & quilibet pater familias filios, & auditores suos hortantur Concionatores, ut legem servant? Utinam quilibet Princeps promitteret legem se servaturum, & intenderet, ut à subditis servaretur. Nec Pontifici, & Sacerdotibus propriè præcepit, sed potiùs commonuit, prout ad eos pertinebat, ut de templo Dei proiicerent omnia vasa, quæ falsis Diis fuerant fabricata.

Dices. Mandavit Pascha celebrari *d. cap. 23. v. 21.* ergo, &c.

33 R. Diù fuit intermissa celebratio Paschatis, à Deo præcepta, unde poterat Rex urgere executionem, & corruptelam tollere: Quare notabitur aliud esse judicare, seu decernere, quænam sint corruptelæ in religione; aliud verò corruptelas, & abusus, quando certò constat tales esse, tollere, & exterminare. Primum pertinet ad officium Summi Sacerdotis, ut dictum est supra. Posterius verò non modò Regi, sed cuilibet, etiam Patri familias concessum est: Siquidem quilibet in sua domo potest emendare, quæ certò constat per abusum irrepsisse. Ecclesia jejunium præcipit tempore Quadragesimæ. Princeps in suo Principatu, Pater in sua familia, videt non observari, possunt respectivè imponere, ut servant, & executionem præstent.

Tandem observetur. Quòd populus Judaicus, propter duritiam cordis, non curabat monita Sacerdotum, nec aliter quàm vi, & metu sinebat se ab errore revocari, & inde est, quòd in Scriptura sæpiùs Reges, ob negligentiam reprehendunt, etiam Sacerdotes.

Opponunt 2. Ex novo Testamento. I. Illud Pauli *ad Rom. 13. v. 1.* *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.... qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: & v. 4.* *Dei enim minister est tibi in bonum.* II. Aliud

Petri *Epist. 1. cap. 2. n. 13.* *Subiecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum: sive Regi, quasi præcellenti: sive ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum: ergo, &c.*

34 R. Hæc testimonia nihil ad rem faciunt. Sciendum est, Judam Galilæum cum suis sectatoribus in eo errore fuisse, quòd populus Dei non deberet ulli externo Principi, sed soli Deo subesse, ut refert Josephus *lib. 18. antiquit.* Quia verò Apostoli, & primi Christiani, apud Gentiles eo errore suspecti fuerunt, ex Clemente Alexand. *lib. 4. Stromat.* (qui refert inter alias causas persecutionum Ecclesiæ hanc unam fuisse, quòd per legem Evangelicam, quam audiebant esse libertatis *Joan. cap. 8.* Regna, & Respublicas everti Gentiles crederent) ut causam erroris tollerent, sæpè sapius prædicarunt Principibus esse obediendum, illisque tributum solvendum, ne in odium traheretur Christiana Religio, aut Christiani abuterentur libertate fidei, ad obedientiam Principibus denegandam.

In quem finem Paulus Romanis scripsit omnem hominem subditum esse debere iis, qui potestatem regendi, & imperandi habent, eisque obedire in omnibus, in quibus illi potestatem, & jurisdictionem tenent: nempe politico magistratui in civilibus, & temporalibus negotiis: Ecclesiastico in spiritualibus. Id enim à Deo præceptum, ordinatum, & institutum esse pluribus probat. Non est enim *potes-tas*, idest, Principatus, seu Magistratus, à Diabolo, vel à solis hominibus inventus, sed à Deo sic ordinante, & disponente, ut homines hac ratione à multis sceleribus coerceantur, justitiam colant, & pacem. Et planè Ecclesiastica potestas immediate à Deo, & Christo instituta est, ut liquet: politica verò saltem mediatè, quia natura, & recta ratio (quæ à Deo est) ita dictat, & suadet. Et licet aliqui ex Principibus sint infideles, si tamen legitimè assumpti sunt, potestatem suam habent à Deo,

Deo, ut expresse docet Augustinus *lib. 5. de Civit. Dei cap. 21*. Quare, qui resistunt potestati, hoc est, Principibus, Deo ejusdem potestatis auctori, rebellis est. Princeps enim, *Dei minister est*, hoc est, gerit vices Dei in temporalibus: ergo illi, quasi Dei Vicario reverentia, & obedientia in temporalibus præstanda est. Unde PP. Concilii Tolet. *4. can. 75*. Illud, *nolite tangere Christos meos*, acceperunt de fidelitate, & obedientia Principibus debita.

Hoc idem probat textus ex Epist. Petri, quo Sanctus Pontifex præcipit esse obediendum omni Superiori, ex hominibus electo, seu ad id muneris assumpto, qualiscunque fuerit, etsi infidelis, impius, indoctus, &c. hoc enim solo titulo, quod superior est, ei honesta præcipienti parendum in omnibus suæ jurisdictionis, non coactè, seu metu gladii, aut pænæ ab ipso infligendæ, sed propter Deum, ex reverentia, & Dei amore, & ne quis rebellis Deo sit, non implens mandata illius, qui in terris est divinæ justitiæ minister.

Quare omnibus quidem obtemperandum est superioribus, sed potissimum Principibus, & in eminentia constitutis. Verum ex hoc nihil pro Primatu Principum in Ecclesia. Siquidem alii Superiores sunt in temporalibus, alii in Ecclesiasticis. In utroque genere reperiuntur Superiores, quibus obtemperandum dicimus: in hoc quidem est Pontifex, in illo autem Principes: licet Pontifici in suis ditionibus parendum sit etiam in politicis.

Dices. Potestas Principum eandem materiam respicit, quam intendit Ecclesiastica, salutem nimirum animarum. Siquidem & ipsi intendunt vitiorum coercionem, & virtutis augmentum: ergo in Principibus illæ potestates non sunt sejunctæ, atque ita, &c.

35 R. Jam supra n. 32. dictum est potestatem civilem esse ab Ecclesiastica discretam; & utramque habere materiam sibi propriam. Unde falsum est politicam secundum se respicere salutem supernatura-

P. Aug. Matthæucci Controv.

lem animarum. Principes enim punientes furta, homicidia, adulteria, & similia delicta, *per se* non reflectunt ad hoc, quod sint offensa Dei, illisque homo dignus constituatur pænæ æternæ, sed solum, quod similibus Respublica perturbatur, & quies publica detrimentum patitur. Verum, quia in hoc gratiæ statu politica subordinatur Ecclesiasticæ, & executionem potest demandare eorum, quæ ab Ecclesiastica præscribuntur, potest dici politicam, *per accidens*, & propter illam subordinationem, attingere supernaturalem animarum salutem, ut tradit Beccanus *d. lib. de primat. Regis cap. 1. in comment. nu. 7*. sed inde quid adversus resolutionem?

Opponunt 3. Is est supremus Judex controversiarum in materia Ecclesiastica, ad quem in eadem à Papa interponitur appellatio, & ultimus causam definit; sed à Papa ad Principes Laicos ea in re appellatio interponitur: ergo, &c. Major negatur à nullo. Minor constat ex facto, quod Donatistæ ad Constantinum Imperatorem recursum habuerunt adversus Cæcilianum Episcopum Carthaginensem; quem causabantur traditionis reum, nec posse Episcopum esse, utpotè ordinatum à Felice Aptungitano traditore (Traditor dicebatur, qui Tyrannis, vel ethnicis magistratibus metu tormentorum, Sanctos tradebat codices) subinde ab judicio Melchiadis Papæ, apud Cæsarem reclamant, ad quem appellant à judicio Episcoporum: & tandem Imperator rem decedit, ut fusius non semel narrat Augustinus *Epist. 93. cap. 4. Epist. 105. cap. 2. lib. 3. contr. Crescon. cap. 71. in Breviculo collat. cum Donatistis lib. 2. contr. Epist. Petilianicæ cap. 92. & alibi*. Si Romana Sedes summum habet judicium sine provocatione, cur Melchiades adeò manifestum suæ auctoritati præjudicium irrogari permisit? cur appellationem non cassavit? cur Imperator, in causa Ecclesiastica pronuntians, à Romano Pontifice non reprehenditur? Ex quo Calvinus *lib. 4. instit. c. 7. num. 10*. colligit Romano Pontifici in cau-

sis Ecclesiasticis supremam jurisdictionem minimè competere.

Item subinde ad tempora Constantini, in Africa tribus diebus, jussu Honorii Imperatoris, deputato præfidente Marcellino Tribuno, facta est inter Episcopos Catholicos (quorum unus fuit Augustinus) & partes Donati collatio, seu disputatio, ut expressè idem Augustinus *in breviculo in principio collat. prim. diei*, & ibi, *Cum Catholici Episcopi, & partis Donati, jussu Imperatoris, &c.* & sequentibus recenset seriem disputationis, collationemque tertiæ diei hisce claudit, & absolutam dat; *omnia veraciter posuit* (Marcellinus) *confutatos à Catholicis Donatistas, omnium documentorum manifestatione, pronuntians*. Evidens autem est in Imperatore supremæ jurisdictionis argumentum, de rebus Ecclesiasticis disputationes imperare, ac Laicis committere præfidentiam; quòd verò suscepta à Catholicis cum Donatistis de rebus Ecclesiasticis fuerit, patet ex ipsa Augustini narratione *loc. cit.* ubi reportat iterum Donatistas obiecisse Catholicæ Ecclesiæ crimina Cæciliani: Sed Cæcilianum jam innocentem fuisse declaratum authenticis documentis, Catholici docuerunt, simulque Ecclesiam toto Orbe esse diffusam, & non in sola parte Africæ, quæ communicaret Donato, restrictam; ut iidem Donatistæ contendebant. Ergo, &c.

36 R. Major falsum supponit. Non enim à Papa potest de jure appellari. Minor item falsa est. Nec Donatistæ à sententia Romani Pontificis ad alium Judicem provocarunt, quibus etiam persuasum erat licitum non esse ab judicio Romanæ Sedis ad inferius Tribunal provocare: & quando etiam provocassent, illegitimè prorsus, & contra juris formam fuisset appellatio; cum hæc nihil aliud sit, quam à *minoribus ad Superiorem Judicem provocatio*, cap. *non putamus de consuetud. in 6.* Nullus autem in terris est Romano Pontifice dignitate, & jurisdictione superior: etenim omnium Caput, Princeps, Pastor, & Judex à

Christo verbis illis est constitutus; *Pasce oves meas*, de qua re *capit. sequent. & controver. 6.*

Ut autem ad singula, quæ in argumento tanguntur, fiat satis; ponderandum est, ibi quatuor occurrere. Primum, quòd Constantinus causam Romam miserit. Secundum, quòd à sententia Melchiadis Donatistæ appellaverint. Tertium, quòd Concilium in causa ab Imperatore sibi commissum judicaverit. Quartum, quòd tandem Imperator post utramque sententiam pronuntiaverit.

Quantum ad 1. Satis foret adnotata sup. n. 25. Verum quia Politici eo facto abutuntur, adverti hic debet, quòd ideò Constantinus ad Melchiadem rem detulit, quia recognovit se judicem incompetentem, in causa Cæciliani, pro qua ipsum Donatistæ interpellarunt, ad quem transmisit, & documenta, ab Anulino Africæ Proconsule ea de re accepta, ut inde totius negotii plenissimam notitiam Papa reciperet, ut ex *Epist. Constantini incip. Quoniam*, relata cum ceteris ad historiam Donatistarum pertinentibus *in append. ad to. 9. Augustini*. Poterat solus Melchiades causam decidere; verum, ut omnem Donatistis adimeret titulum reclamandi adversus sententiam, fortè allegaturis causam non fuisse planè discussam, anno 313. Concilium celebravit in Laterano, admissis etiam tribus Episcopis ex Galliis Romam ab Imperatore destinatis, ac aliis quindecim Italis. Et hinc ex hac Constantini praxi primatus Pontificis omninò consolidatur.

37 Quantum ad 2. Sententia Melchiadis, teste ipso Augustino *d. Epist. 43. cap. 4.* *Fuit ultima, innocens, integra, provida, atque pacifica*; à qua nulla fuit à Donatistis interposita appellatio; sed à judicio Episcoporum, qui Arelate judicarunt, ad Imperatorem appellarunt, ut narrat Augustinus *Epist. 105. cap. 2. nu. 8.* ubi Donatistas alloquitur. *Scitote, quòd primi majores vestri causam Cæciliani ad Imperatorem Constantinum detulerunt, sed quia Constantinus non est*

est ausus de causa Episcopi judicare, eam discutendam, atque finiendam Episcopis delegavit: juxta notata supra. Quod & factum est in Urbe Roma, præfidente Melchiade, Episcopo illius Ecclesiæ cum multis collegis suis. Qui cum Cæcilianum innocentem pronuntiassent, & Donatum, qui schisma Carthagini fecerat, sententia percussissent, iterum vestri ad Imperatorem venerunt. Quomodo enim potest malus litigator laudare Judices, quibus judicantibus victus est? Iterum tamen clementissimus Imperator alios Judices Episcopos dedit, apud Arelatum Galliæ Civitatem, vel ab ipsis vestri ad ipsum Imperatorem appellarunt, donec etiam ipse causam cognosceret, & Cæcilianum innocentem, illos calumniosos pronuntiaret, hæc S. Doctor Cabasutius notit. Eccles. ad an. 314. conc. Arelaten. n. 8. hæc etiam Augustini esse tradit. Nulla hic à Melchiadis, & collegarum ejus Episcoporum judicio appellatio, sed tantum querimonia, & murmurationes; tanquam eorum, qui per gratiam malè judicassent, ideòque suspectum id esse judicium, & causam retractandam apud alios minime suspectos. Verum hæc non leguntur in d. Epistola, quam cum cæteris exhibet codex novissimæ editionis à PP. Benedictinis Congr. S. Mauri castigatus. Tamen, si ve hæc posteriora in Augustino extent, si ve non, constat ex aliis, quæ in Epistola sunt.

Donatistas à secundo Episcoporum judicio appellasse, adversus verò illud Melchiadis reclamasse, & murmurasse (quidquid referat ex Optato Spondanus ad ann. 313. n. 9.) videtur certum, neque enim sunt termini confundendi: nam appellationis nomine non quævis significatur adversus quodcunque judicium reclamatio; quippè aliud est ab inferiori, & subalterno tribunali ad superius appellare, & aliud Judicii revisionem, & recognitionem postulare, tanquam procedentis à malè informati, seu de veritate rei haud planè instructi.

Cæterum idem Augustinus lib. 2. contr. litter. Petiliani cap. 92. falcem ad radicem ponit ibi nu. 205. ait. Petentibus enim ma-

joribus vestris (Donatistis) Episcopale iudicium, dederat Constantinus, & apud Romam, & apud Arelatum: quorum primum apud eum accusastis, ab altero ad eum appellastis. Per quid expressius recenseretur poterat non à Melchiade, sed ab aliorum Episcoporum judicio esse appellatum?

38 Quantum ad 3. Oportet perpendere non ex rigore juris de an. 314. concessum fuisse Donatistis Concilium Arelatense sub Silvestro Papa, aliud à Romano sub Melchiade; sed id datum esse dumtaxat ex indulgentia, dicente Augustino cit. Epist. 43. cap. 7. Dedit ille (Constantinus) aliud Arelatense iudicium, aliorum, scilicet Episcoporum; non quia iam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omni modo cupiens tantam impudentiam cohibere. Itaque Imperator curavit Concilium celebrari, quod de consensu Sylvestri congregatum est, teste Bail. sum. Concil. to. 2. sæcul. 4. Cabasut. cit. Cui per suos Legatos præfedit ex Coroliano in breviar. ad an. 314. In quo & Constantinus per se, non ut Judex, sed pacis promotor interfuit. Nec Synodus ullam sibi potestatem arrogavit supra Pontificem, quasi ejus decreta, ipso invito, (sed decreta fidei, & morum sunt omnino irreformabilia) vel, reformare, vel immutare potuisset. Quinimò ipsa Synodus se subditam recognovit illius jurisdictioni, prout demonstravit Epistola Synodica ad Sylvestrum Melchiadis Successorem, eo fine, ut quæ statuisset, ipse sua confirmaret auctoritate. Epistolam refert Bail ubi supra. Cum verò in Concilio iterum innocens fuit Cæcilianus pronuntiatus, à Concilio ad Imperatorem Donatistæ provocarunt, sed planè appellatio iniqua fuit; in quo, etiam examen controversiæ (quæ de facto erat non dogmatico, vel connexo cum jure, sed particulari, an rectè nimirum in sedem Carthagenensis Ecclesiæ Cæcilianus ascendisset) ac iudicium exinde subsecutum, Romani Pontificis iudicio submissum à Patribus fuit; propter quod in nullo fuit Romani Pontificis auctoritas

violata: quidquid obloquatur Calvinus.

39 Quantum ad 4. Advertens Imperator judicia Episcoporum absque primariae Sedis Antistite non ritè cognosci; ad Melchiadem, ut diximus causam misit. Et inde, quia Sententiæ Melchiadis Donatistæ non paruerunt, eos ut contumaces detestatur. Quoniam in *d. Epist.* testatur rem fuisse apud Urbem Romam; ab idoneis, ac probatissimis viris Episcopis terminatam; & insaniam eorum reprehendit, quòd pertinaciter respondendum existimaverunt, quòd eorum omnis causa non fuisset audita, sed potiùs iidem Episcopi quodam loco se clausissent, & prout ipsis aptum fuerat, judicassent. Et in *Epistola æterna* Episcopis, qui Arelatensi Concilio interfuerunt, directæ, Donatistarum contumaciam iterum hisce perstringit: *non profuit apud eos recta dijudicatio, & infr. quæ in ipsis tanta vesania perseverat: cum incredibili arrogantia persuadeant sibi, quæ nec dici, nec audiri fas est, desciscentes à recto iudicio dato: Et statim: nihil enim licet his aliud sentire, vel aliud iudicare, nisi quod Christi magisterio sunt edocti: post: hi detractores legis renuentes celeste, iudicium meum putaverunt postulandum.* Quapropter iudicium coactè suscepit ex Augustino *Epist. 88.* Et Cæcilianum innocentem dixit, illosque calumniosos cognovit, ex *d. Breviculo collat. tertiæ diei cap. 19.* non quòd necessarium id esset: Siquidem causa jam à Melchiade finita erat, sed ut tandem lis, & contentio cessaret, atque ut Donatistis omnem præriperet occasionem, & prætextum conquerendi, & tergiversandi, utpote iteratis condemnationibus justè perculsis; vel tandem ut à sua perversitate resilirent; vel, ipsorum malitia palàm cunctis manifesta reddita, omnibus magis odiosi redderentur. Audiatur Augustinus *d. Epist. 43. cap. 7.* *Neque enim ausus est Christianus Imperator, sic eorum tumultuosas, & fallaces querelas suscipere, ut de iudicio Episcoporum, qui Romæ sederant, ipse iudicaret; sed alios, ut dixi, Episcopos dedit; à*

quibus tamen illi ad ipsum rursus Imperatorem provocare maluerunt: qua in re, illos quemadmodum detestetur, audistis. Atque utinam saltem ipsius iudicio insanissimis animositatibus suis finem posuissent; atque ut eis ipse cessit, ut de illa causa post Episcopos iudicaret, à Sanctis Antistibus postea veniam petiturus, dum tamen illi, quod ulterius dicerent, non haberent, si ejus sententiæ non obtemperarent, ad quem ipsi provocaverunt, sic & illi aliquando cederent veritati.

Quoniam verò toties victi, Donatistæ non quieverunt, Constantinus post illud iudicium, contra partem Donatise verissimam legem dedit, ut testatur Augustinus *d. Epist. 105. cap. 2. nu. 9.* Præcepitque ut loca Congregationum ipsorum fisco vindicarentur, ex *d. Epist. 88. nu. 3.* Eisque Basilicas iussit auferri, quas postea eis Julianus Catholicæ religionis desertor reddidit, ut ait Augustinus *d. lib. 2. & cap. contra Epistolam Petiliani.* Et inde nullum auctoritatis Pontificiæ præjudicium ex iudicio Constantini; nam ipse coactus in causa pronuntiavit, non ut ipsa iterum finiretur, sed ut nullum Donatistis perfugium relinqueretur. Hinc patet, quàm insulsè Calvinus concludat.

40 Ad 2. principale: Sciendum, quòd centum circiter Annis furor Donatistarum, Catholicos in Africa divexaverat, ut narrat Augustinus *lib. 3. contra Julianum c. 1. n. 5.* Illorum enim furor, ait, totam occupaverat Africam, nec prædicari à Catholicis contra suum patiebantur errorem; violentis aggressionibus, latrocinationibus: itinerum obsidionibus, rapinis, ignibus, cædibus, multa vastantes, omnia terrentes. Ad hæc multa avertenda, restituendamque Ecclesiæ pacem, Episcopi Catholici Africæ disputationem, & pacificam collationem cum Donatistis desiderarunt, dicente eodem Augustino *d. Epist. 88. n. 10.* *Sed ideò vos conferre volumus, non ut causa iterum finiatur (jam enim per Melchiadem finita erat) Sed, ut eis, qui nesciunt, jam finita monstratur.* Non semel recusarunt Donatistæ cum Catholicis convenire. Tandem anno quadrin-

dringentesimo sexto huc redacti fuerunt, ut sese id velle, & cupere simularent: ut ex vita S. Augustini *lib. 6. cap. 8. num. 5.* ut in *Indice ad ejus opera*: & expressius eorum consensus à S. Doctore recensetur in gestis collat. *tertiæ diei n. 110. in d. append.* ubi hæc sunt. *His nos permoti convenimus eos, ut nobiscum conferrent, & quod intendunt, utrum probare possent, in Ecclesiam, cui intendunt, ostenderent. Quam conventionem nostram, quoniam recusaverant, cum nuper in comitatum venissent quidam illorum, apud acta etiã præfectoria dixerunt, audiri se velle, & discuti velle; amplectentes nos, aliquando eorum de collatione consensum, petendum ab Imperatore credidimus, ut collatio ad hoc fieret ut ea crimina, quæ solent dicere in universam Ecclesiam, aut probarent, ut veritas apparet, aut non probarent, ut nihilominus veritas appareret.*

Hinc Patres Africani in Concilio Carthaginensi celebrato *an. 404.* legationem ad Honorium Imperatorem decreverunt, à quo peterent collationem amicam fieri inter Episcopos Catholicos, & partis Donati, ut in *d. append. §. Gloriosissimo.* Honorius, legatione Patrum admissa, collationem fieri mandavit: ad eamque Cognitorem, seu Procuratorem misit Marcellinum Tribunum, & Notarium, ut ibi in præcepto Honorii ad Marcellinum. Collatio fuit celebrata *an. 411.* & victi Donatistæ; at non propterea meliores effecti, sed in errore, & divisione magis obfirmati. In quos proinde varias multas, penasque Imperator, ad extirpationem sectæ, sua lege decrevit, nisi ad unitatem Ecclesiæ Catholicæ, à qua sacrilegè secessere, se redderent, ut *loc. cit. §. cassatis, & §. Donatistas.*

Ex quibus nullum consideratur præjudicium jurisdictioni Ecclesiasticæ obvenisse.

41 Non ex petitione collationis Imperatori facta; nam sine consensu Sedis Apostolicæ actum id haud est. Cordi enim erat, tum Romano Pontifici, tum Africanis Episcopis de reducendis in Ecclesiam Donatistis;

P. Aug. Matthæucci Controv.

& hinc nihil intentatum in eum finem omittebatur; ac de modo Sedem Apostolicam consuluisse dicendum est. Ad quam in Synodo Carthaginensi, in causa reconciliationis Donatistarum habita, legatio directæ est, pro assequenda indulgentia, ut liceret Donatistis ad Ecclesiam Catholicam revertentibus eandem, quam apud suos accepissent dignitatem, retinere. Quod ab Anastasio Romano Pontifice obtentum est, ut scribit Spondan. *ad an. 403. n. 8.* Itaque cum non minus Pontifex, quam Afri Patres pacificam collationem cum Donatistis suspirarent, ad Ecclesiæ pacem reddendam, & perpenderent Donatistas viros factiosos, præpotentesque non obtemperaturos Apostolicæ Sedi, cui rebelles erant, opus fuit potentia Imperatoris (cujus Regni maxima pars Africa erat) ut si non monitu, ad minus terrore ad conferentiam convenirent, ut ex *allegat. præcepto ad Marcellinum*; cujus propterea, necessitate urgente, instructione planè Pontificis patrocinium impetrarunt. Imperator enim advocatus est, & defensor Ecclesiæ, cap. *Venerabilem fratrem de elect.* idcirco cum opus est, auxilium brachii secularis præstare debet, cap. *ab Imperatoribus 23. q. 3.* Et ex Concilio Carthaginensi V. apud Bail. *Sum. to. 2. sæcul. 4.* possunt Episcopi, ad defensionem Ecclesiæ, ab Imperatore justum auxilium postulare.

Nec ex Honorii iussione. Siquidem hæc percutiebat Donatistas, ut ad Conventum accederent, quem non adeò sponte celebrari concedebant; non verò Catholicos, qui fuerunt collationis promotores.

Nec ex præsentia Marcellini. Quippe ei non est commissæ præsentia ad definitionem doctrinæ, sed assistentia ad libertatem partium, & ut omnia inter eos cum ordine, & pacificè agerentur sine violentia, ac tumultu; quod necessarium fuisse eventus demonstravit, ut expressè Augustinus in *d. Breviculo*, & in gestis collation. in *allegat. append.*

Nec ex sententia Marcellini. Quoniam

ab eo fuerunt auctenticè singula adnotata, ut Imperatorem instructum redderet: & cum recognovisset in causa Donatistas succubuisse Catholicis, nec quidquam eos objecisse in causa contra Ecclesiam, quod integrè isti non evacuassent, decrevit eos sine dubitatione subituros penas, Imperiali auctoritate constitutas, nisi unitati Ecclesiæ consentire voluissent; commisitq; universis viris, ut Donatistarum conventicula in omnibus Civitatibus, & locis prohiberent, prout fusiùs ex sententia Cognitoris in d.append.

42 Hic notandum ex d.collatione nobis exhiberi methodum disputandi cum Hæreticis, ut, scilicet nos Catholici, qui antiquitate priores sumus, ac in possessione fidei, defensorum dumtaxat partes agamus in hoc insistentes, ut diluamus eorum rationes, quibus à nobis justam separationis causam habere gloriantur, & objecta evacuemus; cum enim his rationibus, & objectis respondebimus, apparebit eos iniquè ab Ecclesia Catholica recessisse, atque adeò ad unitatem Ecclesiæ redire debere. Hæc methodus à Catholicis observata fuit contra Donatistas, contendentes Catholicos esse Actores, & petitores (Actoris enim, & petitoris est probare) quos petitores non fuisse tradit Augustinus in d. *Breviculo collat. tert. diei cap. 2.* Cum jam in actione prima recitatum fuisset Catholicorum mandatum, ubi se ostendebant se non petitores esse, sed defensores adversus crimina, quæ illi eorum communioni obiicere solent. In quem finem collationem postularunt, prout ex cap. 53. & §. collat. tert. diei in d.append. ubi Augustinus dixit: collatio petita est à Legatis nostris..... Jam fiat ipsa collatio. Videamus, quid dicatur contra Ecclesiam toto Orbe diffusam. Ubi patet partes defensoris non Actoris Catholicos egisse. Morosus fortè istis fui; verùm notitiam, inutilem planè non dixeris.

Opponunt 4. Primatus Ecclesiæ apud eum reperitur, cujus est congregare Concilia generalia; sed hoc est Principis Lai-

ci. Nam Constantinus convocavit Synodum primam Nicænam, ut refert Eusebius lib. 3. de vita Constantini. Theodosius Senior congregavit primam Constantinopolitanam ex Socrate lib. 5. historiæ cap. 8. Ephesina celebrata est nutu, & mandato Theodosii Junioris ex Evagrio lib. 6. hist. c. 3. & sic de subsequentibus Conciliis generalibus usque ad octavum, ut refert Juvenim tom. 1. institut. Theol. dissert. 4. qu. 3. cap. 1. art. 1. concl. 2. ergo, &c.

Item. Qui confirmat Romanum Pontificem, est Romano Pontifice superior, adeoque Primas Ecclesiæ, sed Imperatores confirmarunt Romanum Pontificem, quod ex historiæ Ecclesiasticæ lectura satis liquet, ut ex Spondano Epist. to. 2. ad an. 590. nu. 3. ubi narrat, quòd Gregorio Electo, ei confestim in Petri Cathedra sedere non licuit, quia sub Arianis Gothorum Regibus electus Pontifex, non nisi pecunia persoluta, confirmatus à Principe, sedere non poterat; quod jus confirmandi Pontificem, & pro confirmatione pecuniam exigendi, sibi retinuit Justinianus Imperator, à quo in successores dimanavit: & n. 8. recenset fuisse ab eodem Sancto Pontifice pecuniā, pro sua confirmatione, persolutam.

Item. Pontifices subesse Regibus legitur cap. Satagendum 25. q. 1. id testante Pelagio 1. Pap. ergo, &c.

43 R. Hæc difficultas controversia 8. est. Ex professo pertractanda. Hic solùm delibamus, quòd facta, ab jure sunt diligenter distinguenda: Neque enim sequitur, ei jus in rem aliquam competere, qui eam sibi vindicavit. Item, quòd soli Romano Pontifici jure divino convenit auctoritas convocandi Concilia generalia: Siquidem eidem commissa est cura totius Ecclesiæ, & ipse dumtaxat potest præcipere singulis totius Orbis Episcopis, ut ad Concilium conveniant: quando enim Concilia indicit non precibus, non invitatione tantum, sed præcepto utitur, ut ex Bullis convocatoriis est manifestum. Quare cum convocationes Imperatoribus tribuantur, hoc ita

ita intelligitur, ut eorumdem litteris Episcopi convocati fuerint, non tamen sine Romani Pontificis auctoritate, & consensu cujus voluntatis ipsi, id exigente Ecclesiæ statu fuerunt executores, ut scribit Spondanus to. 1. ad an. 325. n. 6. & Du-hamel to. 5. Theol. Cleric. lib. 2. de Concil. dissert. 1. cap. 2. n. 3. refert ex Sozomen. lib. 6. cap. 7. Valentinianum Episcopis petentibus facultatem congregandi Synodum respondisse: *Sibi, qui unus de Laicorum numero erat, non licere se ejusmodi negotiis interponere.* Quod quidem non facti tantum, sed juris fuit, quatenus, non ideò facultatem non dedit, quia noluit, sed quia reverà non poterat, prout fufius loc. cit.

44 Ad 2. In minori supponitur falsum. Neque enim Papa canonicè electus eget confirmatione, sed quàm primùm quis per canonicam electionem à Sacro Collegio in Pontificem est deputatus, supremam à Deo potestatem sine medio consequitur, cap. *Quamvis* 21. dist. Papatus enim à Deo est, cap. *Omnes*, cap. *Sacrosancta* 22. dist. Quocirca constat Imperatores sibi tyrannicè usurpasse jus confirmandi Pontifices: à quibus pro confirmatione licitè potuit illis pecunia persolvi, juxta regulam communiter à Theologis receptam ex D. Thoma 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. Qua statuitur, ad redimendam injustam vexationem, & molestiam licere ab eo, qui jus perfectum habet in beneficio, pecuniam conferre illi, à quo nullum jus spirituale ad ipsum beneficium assequitur, ut dixi Offic. Cur. Ecclesias c. 50. n. 25. & lib. 1. Cant. Confes. c. 8. §. 5. n. 87. Secus de eo dicendum, qui jus ad Prælaturam non plenè acquisivit, vel justè vexatur, aut vexationem redimit ab eo, ad quem de electione pertinet. Nam in hoc casu pecunia sibi viam pararet ad rem spirituales.

Sanctus Gregorius pecuniam non dedit pro acquirendo Papatu (jam enim erat canonicè electus) sed coactus est ipsa redimere injustam vexationem, seu moram executionis Pontificiæ potestatis injustè impeditæ, Ecclesiæ nocivam, Unde concludit

ubi supr. ad ann. 390. Spondanus: *Et si verè pendenda ab eo fuerit Imperatori pecunia, quæ ab ipsius prædecessoribus exacta est; haud tamen ipse, sicut nec illi, in crimen adduci potuerunt; quippe quòd eis electio legitime facta contulerit Pontificatum, non Regum, vel Imperatorum tyrannicè usurpata confirmatio: pro qua licitè pecunia dari potuit, quòd non redimeretur ea Pontificatus, sed liberatio à vexatione, cum aliter non posset munus Pontificium exequi.* Hæc ille. Similia ex Baronio refert Fagnan. in 5. ad cap. *Nobis* nu. 105. de simon. Alia legi possunt apud Gonzalez in 1. tit. 6. cap. 5. nu. 12.

Dices. Carolus magnus gaudebat jure eligendi Romanos Pontifices. Ergo hoc titulo saltem superior illis erat.

R. Conveniunt DD. in hoc, jus tale non convenire Imperatori, ex prerogativa dignitatis Imperialis: Sed tamen nonnulli tradunt illud ex privilegio Apostolicæ Sedis quibusdam fuisse concessum. Ita cap. *Hadrianus* il 2. 63. dist. Dicitur ab Hadriano I. fuisse Carolo magno indultum, ut Romanum Pontificem eligeret. Similem concessionem fecisse Leonem VIII. Othoni 1. legitur cap. in Synodo ead. dist.

45 Verum Canones illos esse apocryphos, & commentitios scribunt Classici Auctores apud Fagnan. in 1. ad cap. *Accepimus* nu. 6. de pactis, & fabellam, ac imposturam esse à Sigeberto in fine sue Chronographiæ adjectam. Hic enim in gratiam Schismatici Imperatoris Henrici, vindicantis sibi Ecclesiarum investituras, eosdem Canones primus contexuit; cum nullus planè alius, qui ante eum scripserit res Francorum, de recensitis in illis, vel levem mentionem fecerit, ut notarunt Coriolanus in Breviar. ad ann. 774. Spondanus ad eundem annum n. 3. & Gonzalez ubi supra, plures allegans. Qui omnes nimis credulitatis, prout in aliis fuit, & levitatis virum appellant Gratianum, eò quòd Canonem collectioni suorum decretorum improvidè nimis consarcinaverit. Inde concludit Cabasut. notit. Eccles. ad ann. 1274.

disert. 2. ad Conc. Lugdunen. 2. Canones allègatos cum eo, qui præcedit, meritò debere ex collectione expungi, & obliterari. Deinde ex electione non benè infertur superioritas; Siquidem Cardinales eligunt Pontifices, quibus tamen superiores minimè sunt.

46 Ad 3. In textu legitur legibus non Regibus, licèt legendum hoc esse tradat ibi Glossa, & Gonzalez in 1. *tit. 33. cap. 6. n. 19.* Quod tamen non videtur regere. Siquidem falsum est Sanctas Scripturas præcipere Romanos Pontifices Regibus subesse, quibus omnes sive Imperiali, vel Regali dignitate decorati subsunt. Nam est Caput, & Pastor ovium; membra autem non capiti, nec oves imperant Pastori. Expressum id est capite *Solitæ de major. & obed.* Ubi Innocentius III. probans Alexio Imperatori Pontificatum regiam antecellere potestatem, hæc habet. *Fecit Deus magna luminaria, idest, duas magnas instituit dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas: sed illa, quæ præest diebus, idest, spiritualibus, major est: quæ verò carnalibus, minor est: ut quanta est inter Solem, & Lunam, tanta inter Pontifices, & Reges cognoscatur differentia.*

Quare adductus Canon nihil plus significat, quàm Pontifices teneri legibus juris, tum naturæ, tum divini obtemperare. Quò circa sciendum Pelagium Pontificem fuisse in suspicionem adductum à Schismaticis Occidentalibus, eo quòd probasset Quintam Synodum, quæ tria Capitula proscripsit, ut notavit Coriolanus ad *ann. 559.* & Spondanus ad *ann. 556. num. 2.* Quod cum audisset Chidelbertus Francorum Rex, verè pius, misit ad Pelagium nuntium, ut peteret ab eodem, an Catholicam Leonis Papæ Epistolam, de fide adversus Eutychetem, sequeretur; cui Pelagius rescribens, anathematizavit omnes, quotquot aliquo modo à doctrina Epistolæ Leonis, & Concilii Chalcedonensis recederent. Cum verò rursum idem Rex, ad omnem penitus dubitationem tollendam,

ab eodem Pontifice postulasset exactiorem fidei confessionem, & professionem, Pontifex eam à se subscriptam ad eum misit: licèt ad id ex instantia Regis non teneretur: Verùm id egit ad submovendam suspicionem apud Regem ortam, tollendumque scandalum à cæteris, qui de ipso dubitassent, ut notat Gonzalez cit. Qui tandem, ut singulis quocunque loco de recta ipsius fide dubitantibus constaret, censuit ea de re expedire ad universum populum Christianum circulares litteras de fide Catholica, ut ibi Spondanus. Ex quo nihil pro Regis primatu supra Pontifices.

C A P U T V.

An Pontifex Romanus sit Judex controversiarum fidei?

S U M M A R I U M.

- 1 Solus Pontifex Romanus est regula viva ultima, ad dirimenda dubia, in materia religionis.
- 2 Romanus Pontifex ius habet docendi omnes.
- 3 Controversia circa legalia à Petro finita est.
- 4 Controversia de celebratione Paschæ decisa est à Victore Papa, & n. 36.
- 5 Illa Novatianorum à Cornelio.
- 6 Illa rebaptizationis à Stephano, & n. 33.
- 7 Sententia Patrum in Concilio non est ultima.
- 8 Varii errores à diversis Pontificibus proscripti usque ad n. 24.
- 25 Probatur auctoritatibus Augustini.
- 26 Et Cypriani.
- 27 Et Hieronymi.
- 28 Concilia à Pontificibus confirmationes postularunt.
- 29 Verbum Pasce dictum Petro, intelligitur de doctrina.
- 30 D. Paulus suum Evangelium communicavit cum Petro.
- 31 Cyprianus recessit à Sententia de repetitione.

titione baptismi.

- 32 Idem tenuit Pontificem esse Judicem controversiarum.
- 33 Stephanus Papa rebaptizantibus intenuit fulmen excommunicationis.
- 34 An Cyprianus peccaverit, cum Stephano primo restitit?
- 35 Transgressio legis non dat jus ad transgressionem.
- 36 Status controversiæ de Paschæ celebratione usque ad 39.
- 40 Præcepta tradita in Concilio Jerosolymitano.
- 41 Idolothytum quid importet?
- 42 Cur præceptum, de abstinence à sanguine, & suffocato, impositum?
- 43 Lex vetus in ipso instanti mortis Christi cessavit.
- 44 Non fuit tamen statim mortifera.
- 45 Quando mortifera fuerit?
- 46 An Canones Trulliani auctoritatem habeant in Ecclesia? ad 47.
- 48 Calumniæ Gentilium in Christianos, primis Ecclesiæ temporibus, quod infantes occiderent.
- 49 Cur abstinence à fornicatione præcepta in Concilio Jerosolymitano, cum sit ab intrinseco mala?
- 50 Decretum Apostolorum, impositis illis tribus præceptis, non eximit Christianos ab observatione legis Christi.

Constat apud omnes aliquam regulam vivam, & omninò certam ad decidendas controversias circa fidem, & mores in Ecclesia Christi esse admittendam, aliàs Deus non benè suæ Ecclesiæ providisset, quod absque blasphemia dici minimè potest. In hoc nobis consentiunt Hæretici, asserentes hujusmodi regulam fidei in sola congregatione Fidelium reperiri; idcirco, ut solum apud ipsos probent esse hujusmodi regulam, solam suam sectam insipienter omninò clamant esse cætum Fidelium. Verùm hoc ipsorum assumptum commentum esse jam vidimus *contr. I. c. I.* & in præsentibus superioribus capitibus ma-

nifestè ostendimus, nec Scripturam solam, nec spiritum cujusque privatum, nec Laicos Principes regulam illam, seu Judicem controversiarum esse, prout Sectarii respectivè contendunt. Et quamvis ex hactenus dictis planè constet dictam regulam in solo Romano Pontifice reperiri: tamen ex professo id assumimus probandum, ut plenius de re certa unusquisque aptius instruat, & nihil, quod Sectarii adversus obtrudunt, insolutum sit.

I. Dicendum. *Solus Romanus Pontifex est regula viva, ultima, & omninò certa ad dirimenda dubia de doctrina fidei, & morum; vel aliis verbis, est Judex infallibilis controversiarum, in materia religionis.* Ita omnes Catholici adversus Hæreticorum turbam.

Probatur **I.** Illa est regula viva, ultima, & omninò certa ad dirimenda dubia de doctrina fidei, & morum, cui Christus suam assistentiam promisit, & dedit, ne in definiendis rebus fidei erraret; sed soli Romano Pontifici eam assistentiam promisit, ac dedit: ergo, &c. Major, & à Sectariis admittitur. Minor verò patet, tum ex illo *Lucæ 22. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Tum ex alio *Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam: ex quibus constat à Christo Ecclesiam, ne deficeret, fuisse fundatam super fundamentum indefectibile; Romanoque Pontifici privilegium dedisse, ut dubios confirmaret in fide, & ab errore revocaret.*

2 Item. Qui primatum in tota Ecclesia tenet, jus pariter habet docendi eos omnes, quibus à Christo præpositus est, ac solvendi dubia, quæ circa doctrinam de fide, & moribus nasci possunt, præcipiendique, ut ubique terrarum observentur decreta fidei, & morum definitiones; immò & per censuras, etiam per excommunicationem compellendi singulos fideles, ipsos quoque Episcopos, ut sanam fidem profiteantur; & ad Evangelii, &

canonum normam mores suos componant; sed solus Pontifex primatum in tota Ecclesia tenet per dicenda *controversia* 6. ergo & jus dirimendi controversias, quæ fidem, & mores respiciunt; quod jus in Romano Pontifice venerata semper est Ecclesia Catholica, ad quem propterea omnes controversiæ in religionis materia sæper pro decisione sunt, & fuerunt delatæ.

3 Ita orta controversia, an Gentiles ad fidem conversi deberent necessariò circumcidi, asseriebant, qui ex Judæis facti erant Christiani, docentes Gentiles per fidem Christi non posse salvari, nisi circumciderentur, & ceremonias veteris legis observarent. Negabant Paulus, & Barnabas, sustinentes opus non esse circumcisione, & observatione legalium. Contentio sedari non potuit, sed missa utrinque legatione ad Petrum, Joannem, & Jacobum (qui ut dicitur ad Galatas 2. Jerosolymis tunc aderant) controversia decisa, & finita est à Petro definiente, & decidente, *quo audito, tacuit omnis multitudo*, ut ait textus, & decisio missa fuit ad Gentiles Christianos illis verbis. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.*

Post tempora Apostolorum plures, & plures controversiæ diversis locis, & ætatibus excitatæ sunt, quas omnes pariter à Romano Pontifice extra Concilia, vel præfidente in Conciliis, vel Concilia confirmante decidas esse notum est ex Ecclesiastica historia. Quarum nonnulla hic producam exempla.

4 Itaque, exorta controversia: An Pascha deberet cum Judæis celebrari luna quartadecima Martii? Victor Papa litem finivit, renovans decretum editum à Pio I. Quo statutum est celebrandum esse primo die Dominico occurrente post ipsam 14. Lunam, ex dicendis in 2. objectione.

5 Item, à Cornelio Papa in Concilio Romano sub ann. 154. damnata est opinio Novatianorum negantium in Ecclesia po-

testatem absolvendi, & reconciliandi lapsos post baptismum, quantumvis pœnitentes.

6 Item, in controversia, an ab Hæreticis in forma Ecclesiæ baptizati, essent rebaptizandi? Stephanus Papa I. rescribens D. Cypriano pro parte negativa decretum edidit: *Nihil innovandum, præter quod traditum est.* Sciendum hic est, quod Donatistæ baptizatos à Catholicis rebaptizabant, teste Augustino de hæresib. *hæres. 69.* eò quòd Catholicos haberent pro hæreticis, & baptismum ab hæreticis collatum putarent esse invalidum; circa quæ plura *nu. 31.*

7 Omitto recensere Arium negantem Verbum esse Patri consubstantiale: Nestorium admittentem in Christo duas personas, sicut sunt duæ naturæ: Euthichetem asserentem in eodem unicam esse naturam, sicut una est persona: Macedoniū blasphemantem Spiritum Sanctum non esse Deum: Monothelitas duas voluntates in Christo non esse contendentes, aliosve hujus furfuris viros, à Romanis Pontificibus damnatos. Estò enim fuerint in Conciliis generalibus proscripti, adhuc tamen dicuntur per Romanos Pontifices à cōmunionem Ecclesiæ ablegati. Siquidem ab ipsorum confirmatione Concilia robur acceperunt, nec, nisi cum subordinatione ad Caput, cujus est influere in membra, Patres in Conciliis suam sententiam dixerunt; propterea illa eorum ultima non fuit complementum expectans ab Judicio Romani Pontificis, per dicenda *controversia* 8.

Omitto, inquam illos referre; quippe ea de re, ac de recursum Ecclesiarum particularium in dubiis religionis ad Apostolicam Sedem, agit ex professo Porter *Systema decretorum*. Lauræa syllabum decretorum juxta seriem Pontificum adversus plures errores reportat in *to. 3. de fide 1. p. disp. 5. art. 5.* & Bzovius in *suo Romano Pontifice cap. 23.* indiculum laboravit. Idcirco nonnulla subnectam à Pontificibus in Conciliis, & extra, subsequenter temporibus adversus varios errores decreta, remittendo

lectorem quantum ad cætera, ad allegatos, aliosve.

8 Quare i. Joannes XXII. *Extravag. Vas electionis de Heret. int. com.* damnavit sequentes propositiones. I. Quod confessi Fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata, quæ confessi fuerant, iterum confiteri proprio Sacerdoti. II. Quod, stante decreto, omnes utriusque sexus, Romanus Pontifex non potest facere, quod Parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri, quem dicit esse Parochialem Curatum, immò nec Deus potest hoc facere. III. Quod Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem: immò nec Deus, quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti. In constitutione Gloriosam 3. Bullar. to. i. plures reprobavit blasphemias Fraticellorum, seu pseudo-Fratrum S. Francisci.

9 II. Benedictus XI. *constitut. Benedictus Deus* 4. ibi definit, quod animæ Fidelium defunctorum, in quibus nihil purgabile est, quando decedunt, vel, si purgatione egent, statim ac ea peracta, Deum ante iudicium generale vident, visione faciali, & intuitiva: Item, quod est æterna. Item, quod decedentes in peccato mortali, mox post mortem, ad inferna descendunt, ubi pænis infernalibus cruciantur, & in die iudicii cum suis corporibus comparebunt ante tribunal Christi.

10 III. Martinus V. *constit. Inter cunctas* 1. d. Bullar. damnavit 45. articulos Joannis Vvicleff, & alios 30. Joan. Huz.

11 IV. Eugenius IV. *Constit. Latentur* 17. edita in Concilio Florentino ibi. Primatum Romani Pontificis in universo Orbe, nonnullosque alios articulos Catholice fidei, in quibus Græci diffidebant, ipsis ad concordiam vocatis, definivit. Et quam plurima alia, secuta unione Armenorum cum Catholica Ecclesia, declaravit, ut in *constit. Exultate* 19. ibi. Et in concordia Jacobitarum cum Romana Ecclesia alia explicavit, Catholicam fidem concernentia, ibi *constitut. Cantate* 23.

12 V. Sixtus IV. *Constitut. Licet* 17. ibi proscripsit errores Petri de Osma, quorum primus fuit. Quod confessio peccatorum est iuristantum Ecclesiastici, non divini. Secundus, quod peccata mortalia quoad culpam, & pœnam alterius sæculi, absque confessione, sola contritione remittuntur; & quod pravæ cogitationes sola displicentia delentur. Tertius, quod confessio sit secreta, necessario non exigatur. Quartus, quod penitentes absolvi non debeant, nisi prius pœnitentia peracta. Quintus, quod Romanus Pontifex nec possit pœnam Purgatorii remittere, nec dispensare in decretis Ecclesiasticis. Sextus, quod Sacramentum pœnitentiæ, quantum ad collationem gratiæ, est iuris naturæ, non verò legis novæ, aut veteris.

13 VI. Leo X. *Constitut. Pastor* 20. edita in Concilio Lateranensi ibi §. 7. damnavit pragmaticam sanctionem: jam prius à Ludovico XI. Francorum Rege ad instantiam Pii II. abrogatam, utpote enormiter læsivam Summæ auctoritatis Romani Pontificis in universa Ecclesiæ, teste Coriolano in *Breviar. ad an.* 1439. Etenim pragmatica Sanctio aliud non erat, quam breve summarium eorum, quæ adversus potestatem, & dignitatem Romani Pontificis acta fuerant in Conciliabulo Basileensi editum, & approbatum, de mandato Caroli VII. in Conciliabulo Bituricensi apud Gallos, & in parlamento publicatum ut ex *Bail. to. 2. Sum. Conc. Sect. 14. tit. Conciliabulum Bituricense*. Inter cætera verò continebat 1. Pontifici imponebatur, ut quolibet decennio congregaret Concilium generale; & in casu negligentie potestas in Episcopos transfunderetur. Item, quod decreta Concilii Basileensis essent perpetua, nec ab ipso Pontifice possent tolli, & infirmari. Idem Leo *constitut. Exurge* 40. ibi proscripsit 41. errores Lutheri; quem, & sequaces *Const. Decet* 41. damnavit, & Ecclesiæ communionem privavit.

14 VII. Paulus IV. *Constit. Cum quorundam* 4. ibi declarat hæreticos negantes Trinitatem personarum in divinis in unitate divi-
nae

nae Essentiae . Aut Divinitatem Jesu Christi , aut ejus Conceptionem de Spiritu Sancto , in utero Beatissimæ semper Virginis Mariæ , aut ejus mortem , ut nos à peccatis , & æterna morte redimeret : aut Beatam Virginem non esse Veram Dei Matrem , nec fuisse semper Virginem , ante partum , in partu , & post partum .

15 VIII.S.Pius V. *Constitut. Ex omnibus apud Porter.cit.decim.sex.sec. secul. decret. Pii V. §. reprobavit 79. propositiones Michaelis Baii . Item , constitut. In eam 146. Bullar. to.2. declarat , quæ cambia sint illicita , eaque prohibet .*

16 IX.Sixtus V. *Constitut. Cæli , & terræ 17. ibi damnat astrologiam judiciariam : & constitut. Detestabilis 45. ibi , contractus societatis continentes , vel securitatem capitalis , aut aliter usurariam pravitatem .*

17 X.Clemens VIII. *Constitut. Sanctissimus 87. Bullar.tom.3. damnavit sententiam docentem licere confiteri per litteras Confessario absenti , & ab eodem absente absolutionem obtinere . Item , Constit. Cum Sacrorum , quæ Bibliis præponitur , probat Biblia jam emendata , & Sacram Scripturam , in eo codice castigato , Ecclesiæ ad credendum proponit .*

18 XI.Urbanus VIII. *Constitut. In eminenti 289. Bullar.to.5. prohibuit librum , cui titulus Augustinus Cornelii Jansenii olim Iprensus Episcopi , aliosque libros , prout expressè in constitutione ; confirmavitq; cum insertionem d. constitutionem S. Pii adversus errores Baii , ac aliam ea de re Gregorii XIII. alteramque Pauli V. qua interdixit , ne ederentur libri tractantes de auxiliis , sine expressa licentia Sedis Apostolicæ .*

19 XII.Innocentius X. à pluribus Episcopis Galliæ rogatus illis verbis : *Majores causas ad Sedem Apostolicam referre solemnis Ecclesiæ mos est , quem fides Petri nunquam deficiens perpetuò retineri pro jure suo postulat , &c. Constitut. Cum occasione 31. Bullar. tomo 4. ut hæreticas proscripsit quinque propositiones Jansenii ex d. libro excerptas , & in constitutione expressas . Item per decre-*

tum Congregationis S. Officii sub 24. Janu. 1647. ut hæreticam damnavit opinionem asserentem Paulum non fuisse subiectum Petro , sed in primatu æqualem .

20 XIII.Alexander VII. *Constit. Ad Sanctam 28. Bullar.to.5. definivit , & declaravit prædictas quinque Jansenii propositiones reperiri in d. libro Jansenii , & in sensu ab eodem Jansenio intento damnatas fuisse . Item , duobus aliis decretis ibi 1665. & 1666. respectivè damnat quadraginta quinque propositiones materiam moralem spectantes .*

21 XIV.Innocentius XI. sub die 2. Martii 1679. proscripsit 65. propositiones circa eandem materiam ; & sub die 28. Augusti 1687. *Constitut. Ad abolendam* damnavit 68. propositiones à Michaeli de Molinos prætextu orationis quietis assertas .

22 XV.Alexander VIII. sub die 24. Augusti 1690. duas alias propositiones proscripsit , aliasque 31. sub 7. Decembr. ejusdem anni . *Et constitut. Inter multiplices edita eodem anno 4. Augusti , irritavit , cassavit , & annullavit quatuor propositiones , statutas à Clero Gallicano in Comitibus celebratis Parisiis an. 1682. ut dixi Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 29. numer. 8. .*

23 XVI.Innocentius XII. *Constitut. Cum aliis edita 12. Martii 1699. damnavit 23. propositiones Archiepiscopi Cameracensis .*

24 Tandem Clemens XI. *Constit. Vineam Domini sub 17. Kal. Augusti 1705. decrevit , ac declaravit ; obedientiæ , quæ præinsertis Apostolicis Constitutionibus (Innocentii X. & Alex. VII. editis adversus propositiones Jansenii) debetur , obsequioso silentio non satisfieri (nonnulli enim assererebant ad obediendum non requiri , ut sensum Janseniani libri in quinque propositionibus damnatum , quis interiorius , ut hæreticum damnet ; sed satis esse , si ea de re obsequiosum silentium teneatur) sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Janseniani libri sensum , quem illarum verba præferunt , ab omnibus Christi fidelibus , ut hæreticum , non*

ore solùm, sed & corde reiici, ac damnari debere: nec alia mente, animo, aut credulitate formulæ (ab Alexandro VII. editæ de iuramento præstando ab omnibus, se sincero animo reiicere, ac damnare propositiones ex libro Jansenii excerptas, & in sensu ab eodem auctore intento) subscribi licitè posse: prout notavi *Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 29. §. 4.* Item sub die 25. Septembr. 1710. decrevit, & declaravit esse ab omnibus observanda responsa, in causa Rituum, seu cæremoniæ Sinientium, à Sacr. Cōgregatione S. Officii aliàs data, & à Sanctitate sua die 20. Novembr. 1704. confirmata, & approbata: facta, sub excommunicatione, aliisque penis, prohibitione, ut nullus ex professo, vel incidenter, sine Sanctæ Sedis licentia, de ritibus Sinicis tractet; prohibens ex tunc libros omnes, & folia, quæ in futurum, adversus datæ prohibitionis tenorem, edi contigerit. In huiusmodi, similibusque controversiis, finem dubiis, & litigiis imposuerunt Romani Pontifices. Quorum iudicio audito, Ecclesia acquievit, sequendo vocem sui Pastoris, credendoque regulam vivam, & certam, in controversiis religionem spectantibus, Romanum Pontificem; ergo, &c.

25 Probatur 2. Patrum auctoritatibus. Augustinus non semel ostendit Pontificem esse regulam vivam, & certam ad dirimendas controversias fidei. Hinc *Epist. 190. ad Optatum cap. 6.* resolvit decreta Apostolicæ Sedis adeò certa esse, ut nullis de illis dubitare liceat ibi: *In verbis Apostolicæ Sedis, tam antiqua, atque fundata, certa, & clara est Catholica fides, ut nefas sit dubitare Christianis.*

II. *Libro 6. contra Julianum cap. 4.* duo ostendit: primum quòd Romanus Pontifex non potest à vera doctrina aberrare. Secundum, quòd sola auctoritas Romani Pontificis sufficit ad hæreticorum errores damnandos ibi: *Si Romanæ Ecclesiæ præsentem Beatum Innocentium audire voluisses (alloquitur d. Julianum Pelagianum) jam*

tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit ille vir Sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quòd antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia?

III. *Sermone 131. de verb. Evang. Joan. 6. cap. 10.* duo affirmat; unum, quòd dubia fidei ad Sedem Apostolicam sunt referenda: alterum verò, quòd posito Sedis Apostolicæ iudicio, absque alio Concilio, causa finita est. *Jamen enim, ait, de hac causa (proscribendi dogma Pelagianorum) duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta (condemnationis) venerunt. Causa finita est; utinam aliquando finiatur error.*

IV. *Libro 2. operis imperf. contra Julianum num. 103.* respondens Juliano petenti, ut Dogma Pelagii examinaretur. *Quid adhuc quæris examen, quod jam factum est, apud Apostolicam Sedem?*

V. Pelagianis poscentibus Synodum Oecumenicam, in qua expenderetur eorum doctrina, respondet Augustinus, id non esse necessarium; quod quidem S. Doctor ex eo confirmavit, quòd absque Synodis plures antiquiores hæreses extinctæ fuissent: aut verò (ait, *l. 4. contr. duas Epist. Pelagianor. ad Bonifacium Pontificem*) congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur: quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissime inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit?

Dicunt D. Augustinus *lib. 2. de baptis. c. 4.* scribit necessarium fuisse Concilium generale, ut quæstio de hæreticorum baptismo dirimeretur: ergo Concilium, & non Pontifex est Iudex dirimendi controversias.

R. Negatur antecedens. Ibi Augustinus non ponit Concilii necessitatem ad finendam litem de iteratione baptismi ab hæreticis asserta, sed solùm, ut magis Donatistas, vocantes sibi Cyprianum in præsidium, urgeret; quasi diceret, Cyprianus cessit decreto Stephani, qui etiam plenario Concilio

cilio obtemperasset, si tunc quæstionis hujus veritas Concilio eliquata esset; & vos definitioni adeò plenariò à Concilio editæ tanta pertinacia resistitis? Deinde Concilium fuit à Pontifice Silvestro confirmatum, sine cujus approbatione caruisset vigore ad obligandam totam Ecclesiam, sine qua de ejus infallibilitate non constaret, ex alibi dicendis; adeoque in ejus confirmationem ultimata decisio refertur.

26 Item Cyprianus *Epist.* 55. Statuit unum supremum Sacerdotem, ac Summum Judicem in universa Ecclesia, vice Christi fungentem, esse, cui obtemperandum est; idcirco ait: *Non aliunde hæreses obortas esse, aut nata schismata, quam inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitatur; cui, si secundum magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversus Sacerdotum Collegium quidquam moveret. Et lib. de unit. Eccles.* inquit. *Qui Petri Cathedram deserit, in Ecclesia non est: ac si diceret. Si quis Pontifici, definienti res fidei, non obtemperat, ab Ecclesia recedit.*

27 Item. D. Hieronymus de Petri Cathedra scribens ad Damasum Papam, & petens ab eo, an tres hypostases, an verò unam tantum in Trinitate admittere deberet. Sic loquitur. *Ego nullum, nisi Christum sequens, Beatitudinè tuæ, idest, Cathedræ Petri communione consocior..... Si quis Cathedræ Petri jungitur, meus est. Qui tecum non colligit, spargit. Qui Christi non est, Antichristi est. Si rectum putatis, tres hypostases cum suis interpretationibus debere nos dicere, non negamus.*

Ex quibus constat Sanctorum Patrum mentem fuisse in controversiis religionem spectantibus ad Sanctam Sedem recurrendum esse, & certo ejusdem judicio parendum. Hinc est, quòd Majores nostri in causis dubiis, Romanum Pontificem consulere consueverunt; apud quos maximi momenti ejusdem rescripta fuerunt; qui etiam non rarò suam fidem, quam profite-

bantur, tuiti sunt sua cum Episcopo Romano consensione, dicente Hieronymo in *Epist. ad Marcum Presbyterum Celedensem; aut si eis (hæreticis) placet, hæreticum mecum Occidente, hæreticum cum Egypto, hoc est, cum Damaso, Petroque condemnent.*

28 Et inde plures ad Petri Cathedram accesserunt, ut hic, vel eorum doctrina probaretur, vel instruerentur in dubiis, vel dicta confirmarentur; prout fuit Generalium Conciliorum praxis; quam & nonnullæ Synodi Provinciales receperunt, ut liquet ex Epistola Innocentii I. ad Patres Concilii Carthaginensis adversus Pelagianos, quæ est 181. *inter eas Augustini.* Ubi Sanctus Pontifex Patres, ad ipsum statuta pro confirmatione referentes, alloquitur: *qui ad nostrum referendum approbastis esse iudicium, scientes, quid Apostolicæ Sedi, cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum (Petrum) debeatur, à quo ipse Episcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emerferit. Quem sequentes, tam mala damnare novimus, quam probare laudanda.* Idemque legitur in alia ejusdem Innocentii Epistola inter Augustinianas 182. comprobantis acta Concilii Mileviani adversus Pelagianos, ibi: *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, idest, sui nominis, & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quod per totum Mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.*

29 Probatur 3. Petro, & in Petro, cui libet Romano Pontifici dictum est à Christo Joan. ult. *Pasce agnos meos: pasce oves meas.* Sed illud *pasce* intelligitur præcipue de doctrina, qua oves rationales pascuntur: ergo ad Petrum, & quemlibet ejus successorem spectat dirimere, ac judicare de controversiis fidei, ut, veritate manifestata, pastione veræ doctrinæ oves nutriat, & confortet: Minor patet, tum ex illo *Jeremiæ* 3. v. 15. *Dabo vobis Pastores juxta corm meum, & pascent vos scientia, & doctrina.* Tum ex hoc, quòd illud *pasce* summi minimè possit, quòd pascat concionibus,

bus; siquidem impossibile est, Romanum Pontificem omnibus agnis, & ovibus toto orbe dispersis concionari; aliàs nunquam præceptum implet: ergo per *ly pasce* intelligitur, ut doceat, rescribat, definiat, quid circa doctrinam fidei tenendum sit.

30 Hinc D. Paulus (qui non ab hominibus, sed à Christo Domino Apostolus electus fuerat, & ab eodem sapientiæ auctore sufficienter de Evangelio instructus, ut loquitur ad *Galat. cap. 1.*) Jerosolymam ad Petri magisterium venit, apud quem quindecim diebus mansit, ad quem denuò quatuordecim annis elapsis, accessit, ut ibi *cap. 2.* testatur. *Iterum ascendi Jerosolymam cum Barnaba.... & contuli cum illis* (Petro, & Jacobo, ut cit. *cap. 1. v. 19.*) *Evangelium, quod prædico in gentibus; seorsum autem iis, qui videbantur aliquid esse, ne fortè in vanum currerem, aut cucurrissem.* Unde Paulus suum Evangelium contulit cum Petro, ut à Petro confirmaretur; etenim sine Petri confirmatione Ecclesia Paulo non credidisset, dicente Hieronymo *Epist. ad Augustinum* (inter illas Augustini 65. num. 8.) *Exposui eis Evangelium, quod prædico inter gentes: ostendens se non habuisse securitatem Evangelii prædicandi, nisi Petri, & qui cum eo erant, fuisset sententia roboratum.* Et Augustinus *lib. 28. contr. Faustum cap. 4. ait.* *Apostolus Paulus post Ascensionem Domini de Cælo vocatus, si non inveniret in carne Apostolos, quibus communicando, & cum quibus conferendo Evangelium, ejusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omninò non crederet.*

Dices. Ergo non solus Petrus fuit Judex ad discernendam veram doctrinam, sed etiam cæteri Apostoli; non enim cum solo Petro Paulus suum contulit Evangelium, ut patet, tum ex textu Scripturæ, tum ex Hieronymo, & Augustino: ergo nec solus Pontifex, sed cum eo Episcopi in Concilio congregati erunt Judex controversiarum.

R. Utraque consequentia negatur. Ideò enim Paulus Jerosolymam, & non alibi a-

scendit, quia ibi erat Petrus, caput Ecclesiæ, ad quem de jure spectabat cognoscere, & approbare suam prædicationem. Ideò autem non solum cum Petro confirmante, sed etiam cum Jacobo, & Joanne agnoscentibus conformitatem doctrinæ, Verbum, quod prædicabat, contulit, ut, Petro Judice, & testibus aliis, pseudoapostolorum insolentiam cohiberet, dum evulgabant doctrinam Pauli conformem non esse doctrinæ Vicarii Christi, & per cæteros Apostolos annuntiata, ut ita retraherent homines ad credendum Paulo, amplectendamque fidem Christi, & ita vacuum, & cassum redderent ejus laborem convertendi gentes ad Christum. Quare Judex ultimus fuit Petrus; sicut in Conciliis est Romanus Pontifex, cæteris Patribus judicantibus cum subordinatione ad illius Sententiam per dicenda *contr. 8.*

Opponunt I. S. Cyprianus non acceptavit decretum dogmaticum fidei à Stephano Papa emanatum de non rebaptizandis baptizatis ab hæreticis: ergo sentiebat Romanum Pontificem non esse Judicem controversiarum; aliàs Pontifici non obtemperans in fide Catholica non perseverasset, nec in unitate pacis stetisset, sed hæreticus fuisset resistens definitioni Romani Pontificis. Falsum autem, Cyprianum ex eo à fide recessisse, & vinculum pacis cum Stephano abruptisse; quem Augustinus *Epist. 93. ad Vincentium Rogatistam nu. 41.* vocat, *pacificum Episcopum, & fortissimum martyrem, nihil vehementius sategisse, quam, ne unitatis vinculum rumperetur.*

31 R. Posset negari suppositum, nimirum, quòd Cyprianus fuerit illius sententiæ, ut ex d. Epistola n. 38. ostendit Augustinus scribens: *quanquam non desint, qui hoc Cyprianum prorsus non sensisse contendunt, sed sub ejus nomine à præsumptoribus, atque mendacibus fuisse confictum.*

Verum, quia idem Sanctus Doctor, tum ibi *nu. 39.* tum in *lib. de baptism. contr. Donatist. minimè negat, sed concedit Cyprianum repetitionem baptismi in baptizatis*

zatis ab hæreticis tenuisse, nos neutiquam tam Augustino, quam communissimæ sententiæ refragari debemus. Cæterum Cyprianus, & cæteri Episcopi, ab eodem in Concilio (quod fuit tertium in causa baptismi) congregati adversus rescriptum Stephani, in errore non permanserunt, ut ait Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, & Augustinus in *d. Epist. nu. 38.* de ipso Cypriano inquit. *Correxisse autem istam sententiam non invenitur, non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quod correxerit; & fortasse suppressum sit ab eis, qui hoc errore nimium delectati sunt, & tanto velut patrocínio carere noluerunt.* Et *n. 40.* aut hoc postea correxit in regula veritatis: aut hunc quasi nævum sui candidissimi pectoris cooperuit ubere charitatis, dum unitatem Ecclesiæ toto Orbe crescentis, & copiosissime defendit, & perseverantissime tenuit vinculum pacis.

Dices. Cyprianus, suæ opinionis tenax, occasione rescripti à Stephano emanati, Sedis Apostolicæ communione privante Episcopos rebaptizantes, nimis acriter Sanctum Pontificem perstrinxit, & exulcerato animo contumeliis affecit, minusque reverenter, quam oportuerat erga caput Ecclesiæ se gessit, ut ex ipsius Epistola ad Pompejum in Africa Episcopum; quod supponitur ab Augustino *d. loc. lib. 5. cap. 25.* Illa, inquit, *quæ in Stephanum irritatus (Cyprianus) effudit, retractare nolo, quia & non opus est.* Ergo tantum abest, quod se correxerit, quin potius, ipse cum cæteris Afris apertè, decreto contradixit, ac variis, tum argumentis, tum dictæriis impugnavit: hoc sentiens, Papam non esse Judicem controversiarum.

R. Et si Cyprianus (ut est homini proprium, propriæ sententiæ tenacem esse) per aliquod tempus, Stephano præcipienti ea in re contradixerit, & decreto non adhæserit, inde tamen non sequitur, quod eum non censuerit jure esse omnibus Episcopis Superiorem, & Judicem à Christo constitutum, ad dirimenda dubia fidei;

aliàs cur ad ipsum direxit Epistolam, in qua retulit acta Concilii secundi Carthaginensis, ab ipsomet coacti *an. 258.* ad pleniorē confirmationem eorum; quæ aliàs in alio Concilio sub Agrippino, de repetendo baptismo ab hæreticis dato, statuta erant? Sanè non statim Cyprianus decreto adhæsit; verum in eo non censuit resistere Papæ præcipienti, sed veram non esse rationem allatam, ut ex *d. ejusdem. Epist. ad Pompejum.* Papa enim allegabat Traditionem in genere: *nihil innovetur, præter id, quod traditum est.* Cyprianus traditionem contrariam; & quidem antiquam (descendentem à Tertulliano, item Afro) habebat in sua Ecclesia, ab eodem Agrippino Africæ Primate, in Concilio primo Carthaginensi firmatam, ut legitur in Augustino ubi *supr. lib. 2. cap. 7.* quam ipse Apostolicam existimans, opponebat Stephano, qui aliam allegaverat Traditionem; contendente Cypriano, quod divina non esset, sed humana: *quæ est ista obstinatio?* (scripsit ad Vicarium Christi) *quæ vè præsumptio, humanam traditionem divinæ dispositioni antepondere?* Nec animadvertere irasci Deum, quoties divina præcepta solvit, & præterit humana traditio? Si Stephanus proposuisset Cypriano Romanam Ecclesiam aliam traditionem, vel absolute rem definiisset absque expressione Traditionis in genere, illicò decretum obedientissime excepisset: sciens Romanam Ecclesiam esse divinarum Traditionum tenacissimam, & Romanum Pontificem fidei magistrum. Propterea aliàs Cornelio Papæ scripserat, & interpellaverat de Traditione, & definitione circa lapsos recipiendos. Et in dissensione sui à Stephano de qualitate Traditionis, Stephanus fuit Judex necessarius proponens Ecclesiæ Traditionem de non rebaptizando, ab hæreticis legitime baptizatos, esse divinam, & propterea de fide tenendam, apud Sessam *Scrutin. Doctrinal. capit. 2. art. 10. num. 7.* Videatur Lauræa de fide disputat. 5. artic. 8. numer. 491. Undè hoc ipso argumen-

to,

to, probatur Pontifex Judex controversiarum.

32 Tunc verò Cyprianus Stephano paruit; neque prius ejus potestati contradixit, aut contra fidem erravit: Siquidem, ex inculpabili ignorantia, fundata in traditione suæ Ecclesiæ, à suis probata, putaverat decretum non esse definitivum dogmatis, ut de fide. Considerandum item hoc venit, ad magis urgendos, negantes, Cyprianum errorem ejurasse, quòd S. Martyr auctoritatem Romani Pontificis perdoctè celebravit, tum *Epist. 55.* ex dictis *nu. 26.* tum in *lib. de unit. Eccles.* quo scripsit: *qui Petri Cathedram deserit, in Ecclesia non est.* Et ampliùs ex Augustino probatur; nam ipse, exemplo Cypriani, passim Donatistas expugnat, quatenus ille sollicitus semper fuit (licet aliquando diversa sentiens) conservandæ unitatis Ecclesiasticæ, ut notarunt Bail. *loc. cit. addit. ad Sum. Concilior. tit. Decreta Pontif. §. De clavib. Eccles. v. Stephanus, & Cabasut. notit. Ecclesiast. sæcul. 3. Concil. diversis locis n. 2.* Quidquid dixerit Juvenim in *comment. de Sacram. disert. 2. q. 6. art. 3. §. Conc. 1.* resolvens, Cyprianum, sibi que adherentes Episcopos, sententiam, de repetendo baptismo cum baptizatis ab hæreticis, ante mortem non deposuisse.

33 Alterum, quod in argumento tangitur, nimirum à Stephano Cyprianum, & sequaces Episcopos fuisse à communione Ecclesiæ præcisos, est à veritate alienum. Fuisse enim à Pontifice penam excommunicationis propositam, nisi desisterent, tradit Petavius *to. 3. Theol. dogmat. de Ecclesiast. hierarch. lib. 1. cap. 1. n. 7.* & post eum idem Juvenim ubi *supr. §. 4.* De ipso autem fulmine, in eisdem actualiter vibrato, est apud Veteres (qui de Cypriani cum Stephano controversia scripserunt) unde quaque silentium; & maximi momèti est, quòd Augustinus sæpè ista narrans, illam pacem, & fraternam dilectionem in concertationibus Cyprianum fervare recenset. Quinimò ipse Cyprianus rescribens ad Pompejum (vel, ut Cabasutio placet, Antop. Aug. Matthæucci Controv.

nianum) sibi quidem à Stephano intentari fulmen meminit, sed vibratum non refert; quod sanè non tacuisset, ut nihil intentatum relinqueret, ad omnem suo adversario invidiam conciliandam. Nec legitur eum, & sibi adherentes, deinde à Stephano fuisse communione privatos. Ex quo argumentum novum recurrit dicendi, ipsos à sententia rebaptizationis recessisse.

Neque obstat, quòd Firmilianus Cæsareæ Cappadocum Episcopus Metropolitæ, Cypriano scripserit, se cum nonnullis Cappadociæ, & Ponti Episcopis, propter eam sententiam, fuisse à Stephano de communione Ecclesiæ dejectum. Quoniam id fieri potuit ad incutiendum aliis timorem, ut, nimirum, ceteri idem timentes, errorem relinquerent. Quin etiam, Firmilianus, fortasse iracundia ardens, ob intentatam à Stephano censuram, perinde ac si re ipsa completa esset, quasi modum excedente, temeritatem exaggeret. Verum nec Firmilianus diù in errore perstitit, ut ex d. Cabasut.

34 An autem Cyprianus ea in re peccaverit? Certum est ante decretum Stephani eum non deliquisse. Tum, ex quo veritas quæstionis adhuc non esset declarata, ut loquitur Augustinus. Tum, ex quo, tam ipse, quàm ceteri sibi adherentes, iteratam baptismi collationem non considerabant, tanquam articulum, qui ad fidem, & mores spectaret, sed tanquam rem, quæ ad disciplinam pertineret: cujus diversitas pacis vinculum, & unitatem inter membra Ecclesiæ non solvit. Una enim Diœcesis potest aliquo ritu uti, qui non sit in alia, quin pax sit inter illas abrupta. Dubium verò non videtur, quòd contra charitatem deliquerit, ob apertam querimoniarum copiam adversus Stephanum exaggeratam, eum insimulans tum superbiæ, tum imperitiæ, tum imprudentiæ, ut in *d. Epist. ad Pompejum*: in quo planè moderationis limites excessit; Et in eo ab Augustino *d. lib. 5. cap. 25.* statuitur erratum

Cypriani juxta d. supra sub n. 31. & lib. 1. cap. 18. ejusdem erratum vocat *humanae infirmitatis errorem*; ostenditque propter abundantem charitatem, qua ipse ardebat, redditum esse veniale. *Qua* (charitate) *absente cætera inaniter habentur: eadem præsentem, quædam venialiter non habentur*; & subdit, propter Charitatem, quam firmiter, & humiliter custodivit, meruit ad coronam martyrii pervenire; ut, si qua in ejus lucidam mentem ex humana conditione nebula irrepsisset, gloriosa serenitate fulgentis sanguinis fugaretur. Cæterum quidquid sit de hoc, an venialiter, vel mortaliter peccaverit, vel illicò non obediens, vel excedendo verbis contra Stephanum, quid ad rem? Nam postea obediit, & martyr occubuit.

Opponunt 2. Asiatici non agnoverunt Pontificem Romanum, Judicem controversiarum de celebratione Paschæ contra ritum Judaicum. Etenim non receperunt decretum à editum an. 159. de celebrando Paschate die Dominico, ut notat Spondanus *Epist. ad an. 159. n. 1.* Nec Anicetus successor Pii potuit persuadere Polycarpo, ut recederet à Pio I. consuetudine solemnizandi Pascha Luna 14. Martii; subinde Victor Papa à communione Fideiū submovit Polycratem Episcopum Ephesinum, aliosque Orientales, qui ipsius monitioni, de celebrando Paschate die Dominico post lunam 14. non obtemperarunt; ergo, &c.

35 R. 1. Ex transgressione legis non nascitur jus, quòd liceat legem transgredi. Deinde, si concedatur, quòd nonnulli, vel ex zelo, vel ex ignorantia invincibili validitatis definitionis, non paruerint Romano Pontifici, non inde inferri potest, quòd non debuerint parere, ut notat Lauræa *cit. nu. 487.* Plures enim in causis civilibus non parent Principi, fortè autem in similibus unusquisque Princeps non est in sua ditione Judex?

36 R. 2. Polycarpus quidem Smirnae Episcopus, cum aliquibus in Asia, more Judaico Pascha celebrabat, producit pro

se Traditionem Apostolicam, receptam à D. Joanne Apostolo, cujus fuerat discipulus; quando, tam Romana, quàm cæteræ Occidentales Ecclesiæ idem solemnizabant primo die Dominico, post 14. Lunam Martii, adducentes pro se pariter Traditionem Apostolicam à Petro, & Paulo derivatam. Romam Polycarpus sub Aniceto properavit, ut diffidia, quæ de tempore celebrandi Paschatis essent oborta, componeret. Verum, cum neuter alterum in suam sententiam perducere potuisset, in pace, & mutua communione, est ab Aniceto ad suas partes Polycarpus dimissus, ut narrat Spondanus *cit. ad ann. 167. nu. 4.* Quinimò, ut observat Beccanus *to. 4. opus. 3. cap. 3. nu. 77.* verba illa Eusebii; *neque enim Anicetus Polycarpo suadere poterat*, hoc sonant, *non voluit*, advertens quòd tunc expediens non erat Ecclesiæ, ut ille ritus in Asia prorsus abrogaretur, ex quo in ea multitudo Fidelium vigeret, qui ex circumcissione venerant, ne eorum animus à fide Christi averteret, expectans tempus congruum magis ad eum morem omninò proscribendum; dum, scilicet, corroborata, & gentilium numero auctior in dies Ecclesia Judaicos ritus dedisceret. Quare disciplina Joannis Apostoli admiscendi dictum ritum Christianis, fuit œconomia ad tempus dispensatoria, ut nimirum Judæi facilius ad fidem Christi assuescerent. In quem finem Petrus, & Paulus, primis Ecclesiæ temporibus, nonnulla legalia dispensativè servarunt.

37 Sub tempore verò Victoris Papæ an. 198. nonnulla fuerunt de præjecta controversia, Concilia ejus auctoritate celebrata. In quibus omnibus definitum fuit, non licere Christianis decima quarta luna primi mensis Pascha celebrare. Ipseque Victor eodem anno præfedit in Concilio Romano, in quo decretum est Pascha non 14. Luna, sed die Dominico post ipsam 14. Lunam, & vernale Æquinoctium occurrente, esse solemnizandum. Interim in eadem causa, Episcopi Asiani, per Poly-

cra-

cratem Ephesinum Episcopum, eodem anno, aliud Concilium celebrarunt, in quo constituerunt non esse recedendum à Traditione, & consuetudine celebrandi Pascha Luna 14. etiam si in Dominicum non incideret; idque postea Victori Romano Pontifici significatum est. Pontifex verò, acceptis Epistolis, Concilium reprobavit, & adversus pertinaces, quam excommunicationis sententiam sæpè intentaverat, executus est. Hæc apud Bail. *cit. tit. sæcul. 11.*

38 Hinc patet, quòd Victor advertens non esse ulterius observanda, & toleranda legalia, eum morem proscripsit, ut ait Eusebius; decrevitque omnes Episcopos Asiaticos Anathemate percellere, nisi parerent; & in facto plures ex illis oblucentes communionem Ecclesiæ privavit.

Dices. Victor ab Irenæo Lugdunensi Episcopo reprehensus fuit, nimis que severitatis insimulatus, ex quo censura multasset Asiaticos Episcopos, resistentes decreto de celebrando Paschate die Dominico: quod planè à Sanctissimo Antistite actum non fuisset, si Pontificem Romanum Judicem dictæ controversiæ, aliarumque religionis novisset.

39 R. Hæc instantia eos non premit, qui contendunt à Victore dumtaxat fuisse in dictos Episcopos censuram intentatam. Verum, quia communior sententia est, de facto eos excommunicasse, ut hæc ostendunt: Nam, ut Irenæus, &c. Victorem tamen arguit, quòd non rectè fecerit abscindere à corporis unitate tot, & tantas Ecclesias Dei, quæ morem sibi antiquitus traditum custodirent: Ideò negatur ex facto Irenæi colligi Romanum Pontificem non esse Judicem controversiarum; Ex illo habetur dumtaxat, quòd putaverit censuram fuisse imprudenter latam, sed de potestate minime dubitaverat. Etiam Paulus restitit ex zelo in faciem Petro ad Galat. 2. ergo fortè Petrus viva regula non fuit, ad ultimam decidenda dubia fidei? Quò circa Zelo, non amaro, sed pacis, & concordie in

Ecclesia Dei, Irenæus planè arguit Victorem; sed neque id ipse egisset, si mentem ad omnia direxisset, quæ, Victor in speculo Ecclesiæ constitutus, prospiciebat; propter quæ justissimè motus fuerit ad eos, propter diversum rerum statum, & circumstantiarum mutationem, à corpore abscindendos, quos Prædecessores sui iustissimè, etiam toleraverant. Non enim eadem, & in eisdem terminis fuit causa Asianorum sub Polycarpo, ac sub Victore; quandoquidem illi olim solum ex permissione Ecclesiæ ritum illum servabant, isti verò nunc ex necessitate dicerent celebrandum Pascha Luna 14. Martii; ac proinde eos, qui secus facerent, errore sugillabant, omnesque toto Orbe diffusos Christianos eo modo damnabant.

Considerandum enim est, quòd sectatores Montani in Asia tunc temporis propugnabant, quasi lege divina Pascha celebrandum esse Luna 14. Martii, omnes verò secus agentes, errore duci; cum autem indulgentia dicti ritus, usque ad illa tempora Asiaticis ab Ecclesia facta, occasio esset corroborandi hæresim Montani, prudentissimè Victor, & permissum morem damnavit, & abnuentes censura punivit. De qua re vide Spondan. *ad an. 198. nu. 2.* & Bail. *ubi supr.*

Opponunt 5. Judicium Papæ non est certum, & irreformabile: ergo Pontifex non est Judex infallibilis controversiarum, quæ in materia religionis suboriuntur. Antecedens patet. Quoniam, quæ Pontifex Romanus statuit non sunt immutabilia, & invariabilia; ita plura definita à Petro in Concilio Jerosolymitano Act. 15. non sunt in usu in Ecclesia. In eo enim statutum est, neminem Christianorum lege circumcisionis, & Mosayca teneri; ita namque loquitur textus. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.* At nunc præceptum de abstinencia à carne, & suffocato, est

in Ecclesia antiquatum, & ab observantia recessit. Ergo

40 R. Negatur antecedens. Nec probatio quidquam adversus resolutionem concludit. Tria autem hic notantur fuisse in Decreto præcepta.

41 Primò, ut abstinerent *ab immolatis simulacrorum*, hoc est, *Idolothytis*, seu *rebus Idolis immolatis*. Idolothytum enim significat quicquid commestibile, vel potabile Idolo sacrificatur, aut in ipsius honorem offertur, quod postea manducare non licet, ne quis videatur esse particeps sacrificii, & reverentiæ Idolo exhibitæ.

Dices. D. Paulus 1. *ad Corinth.* 8. negat vescientes Idolothytis peccare, nisi, vel scandalum infirmis (hoc est simplicibus) parerent, vel, per errorem peccare se existimarent: ergo Petrus absolute prohibens Idolothytum, tanquam illicitum, erravit.

R. Negando consequentiam. Præceptum à Petro datum non extendebatur ad universos Christianos, sed ad solos Antiochenos, ac Fideles Syriæ, & Ciliciæ, ad quos fuit directæ Epistola Synodica, ut in textu *d. cap. 15. num. 23.* cum inter eos orta esset controversia, quæ Concilio causam dedit. Quare istis prohibitio facta est, ne Judæi ad fidem conversi offenderentur, videntes, contra præscriptum legis Mosaycæ: prohibentis cultum Idolorum, Gentiles fideles illis vesci, qui in illis Provinciis, cum Judæorum multitudine ad fidem conversorum cohabitabant. Hinc, causa conservandæ pacis inter eos, fuit eis interdictus, licet ad tempus, Idolothythorum esus. Quæ occasio perturbandæ concordia, non habebatur apud Corinthios, quibus scripsit Paulus: propterea libera ibi ab Apostolo fuit relictæ dictarum commestio (utpote ex se nihil mali continens) dummodò ex eo scandalum vitaretur, & quis ex errore se peccare non judicaret, ut ex Baronio notat Tirinus *in d. loc.*

42 Secundum præceptum, fuit de abstinentia à sanguine, & suffocato, de qua re

agunt Coriolanus in *Breviar. ad ann. 50.* & Gonzalez in *primum in apparat. num. 36.* ubi plures allegat, asserentes præceptum illud abstinendi à sanguine, & suffocato, seu carnibus præfocatis, ab Apostolis impositum fuisse, ut aliquo, licet in se levissimo, remanente usu quorundam legalium, Judæi (quibus in lege Moyfi prohibitum erat sanguinem, sive in se, sive in carne suffocata existentem manducare *Deuter. 21.* & *Levit. 7.*) & Gentiles in unum Christum lapidem angularem necerentur, ut sic facilius Christianorum Judæorum, & Gentilium, simul habitantium, animi conglutinati, in unum populum coalescerent; plerumque enim Ecclesia mitius longè se habet cum recenter conversis, quàm cum adultis in fide, ex *cap. Quædam 35. q. 2.*

Postea verò, cessante causa infirmitatis Judæorum, præceptum illud temporale, ad evitandum maximè illorum scandalum impositum, cessavit: ut ait Augustinus *lib. 32. contr. Faustum cap. 13.*

Hinc duo habentur: I. quòd sententia Petri fuit omninò certa pro tempore, quod id præceperat. Secundum, quòd præceptum non fuit impositum, tanquam propter necessitatem salutis, sed propter solam œconomia necessitatem, & in finem allegatum.

43 Quocirca observandum hic est, legem veterem, in ipso momento mortis Christi, cessasse, & vim obligandi amississe, ut probatur ex D. Paulo ad *Hebr. 7. Translato Sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat.* Cum enim in ipsa morte Christi confirmatum fuerit novum Testamentum, sequitur hinc fuisse revocatum Antiquum: & translato Sacerdotio, translatam quoque fuisse legem antiquam in novam. Quod confirmant verba ejusdem ad *Ephes. 2. qui (Christus Dominus) fecit utraque unum, & medium parietem macerie solvens*: hoc est, ex duobus populis Judaico, & Gentilitio, fecit unum ovile; ac proinde debuit dissolvere medium parietem legis Mosaycæ, qui populum Judæi-

daicum separabat à Gentili (cui lex circumcisionis non erat data, sed per observantiam legis naturalis, & præceptorum traditione acceptorum, cum Dei gratia, salvabatur) & ambos, una, Evangelicaque lege includebat.

44. Verùm, licet statim abrogata, & mortua, non tamen illicò fuit mortifera; aliàs postea ejus ritus non licetè observari potuissent, quod dicendum non est. Nam Paulus aliquos ad praxim redegit: ita *Act.* 16. circumcidit Timotheum, natum ex Matre Judæa (sed jam fidei) propter Judæos, qui erant in illis locis, ut eos sibi devinceret, & non renuerent Timotheum; non enim sustinuisent verbum audire ab homine incircumciso, ut ibi Tirinus; & *cap.* 21. suadente Jacobo, legali purificatione usus est, & purificatus cum Judæis ingressus est in Templum, ut hac œconomia Judæos ad fidem Christi pelliceret, & Judæis conversis persuaderet falsa esse, quæ à malevolis de se ipso dicta fuerant, se nimirum detestari tanquam Idololatricos ritus, & legalia, quæ in lege Moysis præscripta fuerant; quin ex eo deberent gentiles fideles putare, se ejus exemplo teneri quoque legalia servare, quippe ut ait textus *v.* 25. eis in d. Concilio rescriptum fuit, quòd lege Moysayca nullatenus tenerentur, sed solum pauculis cæremoniis, ad tempus aliquod, se Judæis Christianis accommodarent.

45. Mortifera autem est facta quadragesimo circiter anno post Christi mortem, destructo à Romanis Jerosolymitano templo, per cujus destructionem Synagoga (quæ ex Augustino cum aliquo honore sepelienda erat) sepulta fuit: Neque enim opus erat œconomia diuturniori cum Judæis, promulgato latius Evangelio. Nam periculum erat, ne diuturnior legalium observatio faveret Errori Ebionis, & Cerynthi, contendentium eam observationem esse Christianis necessariam ad salutem. Periculum pariter erat, ne scandalo esset gentibus ad fidem conversis. Siqui-

P. Aug. Mattheucci Controv.

dem videntes tanto tempore servari legalia, judicassent adhuc obligare. Tum quia, ex tunc sufficienter erat promulgatum Evangelium; ut tradunt Doctores de legibus.

Dices. Ergo erravit Concilium Constantinopolitanum III. & hinc Leo II. à quo fuit confirmatum. Siquidem *canone* 67. præcepit abstinentiam à sanguine, & suffocato, quasi lex Moysayca jam prius mortifera non fuisset.

46. R. 1. Cum consequentia negatur à Leone adductum canonem approbatum fuisse; confirmavit equidem d. Concilium, quod fuit VI. œcumenicum, sed in eo canon editus non fuit. Nam hic, cum aliis duobus supra centum, fuit digestus in Concilio Quinisexto, post decennium d. sextæ Synodi, celebrato Constantinopoli, absque assensu, & Romani Pontificis Legatis, in oratorio Palatii Imperialis, Trullo nuncupato, ob rotundum fornitem, seu cupulam; & proinde canones dicti Trulliani.

47. Modò controversia est inter DD. an dicti canones auctoritatem habeant in Ecclesia. *Canus lib.* 5. *de locis cap.* ult. *in resp.* ad 6. apud Coriolanum in *Breviario ad an.* 692. tradit eos non esse in Romana Ecclesia receptos, & ideò à nonnullis rejiciuntur, tanquam doctrinæ Ecclesiæ adversarii; quod tamen de singulis accipi nequit, cum plures ex illis sint absque dubio recti, sani, ac veritati conformes, ut notat Bail. *Sum. Concil.* to. 4. *in Constantinopol.* III. tit. *canones Trulliani*. Propter quod Porter *Systema sept. sæcul.* cap. 3. §. 11. scribit, hos canones non esse universim à Romana Ecclesia approbatos; & inter rejectos cum allegatis à Coriolano, & Bail recenset canonem 67. citatum in instantia, propter quem Græci audacter latinorum consuetudinem comedendi sanguinem improbant, & Apostolicum præceptum, ad breve tempus datum, volunt esse perpetuum.

R. 2. Quamvis enuntiatus canon 67. fuisset canonicus, non inde sequitur, quod

abstinentia à sanguine, & suffocato, sive ab eo, vel alia lege Ecclesiastica statuta, imposita fuerit, quatenus præcepta in lege veteri, sed tanquam utilis, & necessaria ad elidendas Gentilium calumnias, quibus Christi legem exprobrabant, à quo fortè nec cessaverant tempore d. Concilii celebrati an. 691.

48 Hinc sciendum, quòd Gentiles primis Ecclesiæ temporibus consueverunt frequenter incusare, & criminari Christianos, quòd infantes occiderent, eorumque sanguinem biberent; eo quòd audissent in Sacrificio Missæ sub speciebus panis, & vini carnem edi, & sanguinem sumi. Quod, veritate mysterii neglecta, verum sensum non penetrantes, in pravum detorquebant, ac materialiter de carne, & sanguine intelligebant, ut notat Spondanus *Epist. ad an. 120. n. 15*. Ut Patres Christianæ religionis, ab omni crudelitatis suspitione fideles alienos esse ostenderent, cibum sanguinis, & suffocati prohibuerunt.

Contra Gentilium imposturas Patres jam prius insurrexerant, ut refert Gonzalez *in app. nu. 37*. Et expressè Tertullianus, qui vixit an. 316. eos urget in *apologetic. c. 9*. *Erubescat error vester Christianis, qui ne animalium quidem sanguinem in epulis exculentis habemus, qui propterea quoque à suffocatis, & morticinis abstinemus: ne quo modo sanguine contaminemur, vel intra viscera sepulti*. Propter quòd fortè jam emanaverat in Ecclesia lex illa de abstinentia à sanguine, & suffocato. Cessavit autem lex illa, cum causa prohibitionis desiit, nimirum, cum Gentiles errorem allegatum deposuerunt. Verum, tunc observantia legis non erat ex vi legis veteris, sed ex constitutione Ecclesiastica.

49 Tertium in Concilio Apostolorum præceptum fuit de abstinentia à fornicatione, propter quorundam Gentilium errorem, opinantium simplicem fornicationem non esse peccatum. Quòd præceptum fuit perpetuum: Siquidem fornicatio ab intrinseco mala, & jure naturali, etiam

infidelibus graviter interdicta, ut contra Caramuelem contendentem esse solum malam, quia lege positiva vetitam, probat Cardenas *Cris. ad proposit. ab Innoc. XI. proscriptas disertat. 29*. & videri possunt propositiones 48. & 49. damnatæ ab eodem Pontifice, ac, quæ dixi l. 2. *Caut. Conf. cap. 28*.

50 Verba illa, decreto Apostolico inserta, *nihil ultra imponere vobis, quam hæc necessaria*, excludunt legem Mosaycam, non verò Decalogum, & leges jure naturali præscriptas. Ab his enim, ut à nova lege Christi, non voluerunt, immò nec potuerunt Apostoli aliquem eximere, ut notat Tirinus *in d. locum*. Necessaria autem appellant tria illa præcepta, non quòd omnia præcisè absolutè ad salutem requirerentur. Nam ad hoc necessaria erat abstinentia à fornicatione; duo autem alia necessaria erant pro præsentì tempore, ut Gentilium nimirum cum Judæis esset major familiaritas, & minùs dissentanea vitæ, morumque conditio.

Opponunt 4. Ut Pontifex esset regula certa, & viva decidendi infallibiliter fidei dubia, deberet esse infallibiliter certum hunc numero hominem v.g. Clementem XI. esse verum Pontificem, & Christi Vicarium; nam impotentia errandi annexa est vero Christi Vicario, non simulato, & intruso; sed non est infallibiliter certum Clementem XI. esse verum Pontificem, & Christi Vicarium; siquidem plures Theologi teste Poncio *cur. theol. disp. 28. q. 1. concl. 10. nu. 13*. putant aliquem eligi posse in Papam, & pro tali haberi, qui verè talis non esset. Ergo, &c.

Hæc objectio magni momenti quæstionem tangit, de electione Papæ, solvenda *controv. 6. cap. 3*. & de ipsius infallibilitate, de qua ex professo agendum est *contr. 7*. Ex qua plura huc ad uberiores dictorum notitiam transferri poterunt.

Opponunt 5. Posita hac regula in Ecclesia læditur honor Christi, qui solus est audiendus juxta illud Matth. 17. *hic est filius meus dilectus, ipsum audite*.

51 Resp.

51 Resp. Negatur antecedens. Christus honoratur, cum id impletur, quod ei placet: Christo autem placet, ut ejus Vicarius audiatur, propterea eum Ecclesiæ Pastorem constituit, & commisit, ut pasceret suas oves. Si ipse solum esset audiendus, cur dixit, *qui vos audit, me audit*? Et cur Apostolis præcepit: *docete omnes Gentes*? Quare est audiendus Christus, ut principalis loquens, sed non excluditur, quin audiendus sit ipsius Vicarius; & qui hunc audit, Christum audit: sicut audit Regem, qui Proregi, in quo auctoritas Regis dignoscitur, aures præbet, ipsique obtemperat.

Dices. Ergo, ubi aliqua difficultas oritur circa sensum Scripturæ audiendus est Pontifex dubium decidens. Sed hoc est facere Scripturam subjectam Pontifici: quod esse non potest: cum potestas Pontificis sit Scripturæ subjecta.

52 Resp. Negatur minor subsumpta. Non subiicimus Scripturam potestati Papæ,

sed dicimus solum ad Papam pertinere explicare Scripturam, & de ejus vero sensu judicare juxta Traditionem. Quod non est Scripturam subiicere Pontifici, sed ignorantiam, & malitiam pravè exponendum Scripturæ auctoritati Papæ supponere. Subiicitur Papa Scripturæ, quia ipsa cum Traditionibus est norma, secundum quam debet judicare.

53 Concluditur quæstio hoc discursu. Fides debet esse una, *ad Ephes. 4. una fides*. Una verò esse non potest, nisi omnes idem sentiant juxta illud Pauli 1. ad Corinth. 1. *id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia*. Est autem impossibile, quod omnes, idem sentiant, nisi sit Judex, & Regula viva definiens, & determinans, quod credendum est, & ad unitatem fidei varia sentientes penes etiam, reducat. Hæc verò regula nullus alius esse possit, quam Romanus Pontifex, ut in Superioribus probatum est.

CONTRORSIA IV.

De regimine Ecclesiæ.

Nullus fanè inficiari audet, quin Ecclesia aliqua regendi forma gubernetur, dicente textu Actor. 20. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei.* Minusque negabit, quod regimen Ecclesiasticum non sit spirituale; neque enim est politicum, cum ad Vitam, & mortem non extendatur, aut bona temporalia respiciat, nisi de indirecto, & in ordine ad finem supernaturalem, ad quem homo est elevatus.

Circa regimen Ecclesiæ varia, & plenè mendola plura Novatores consarcinant. Adversus quos hæc ponitur controversia ad eos urgendos, ut, vel obticeant, vel Catholicæ veritati concedant.

C A P U T I.

An regimen Ecclesiæ sit Democraticum?

S U M M A R I U M.

- 1 *Forma regendi triplex, Monastica, Oeconomica, & Politica.*
- 2 *Politica item quadruplex.*
- 3 *Regimen Ecclesiæ non est democraticum.*
- 4 *Democratica quid sit?*
- 5 *Theologos non decet sine testimoniis scripturarum discurrere.*
- 6 *Potestas Ecclesiastica in tota sua plenitudine est in Romano Pontifice.*
- 7 *Potestas Ecclesiastica non communicatur à tota Fidelium communitate Pontifici, & Episcopis.*
- 8 *Neque individue, & collectivè est in ipsa tota Fidelium multitudine.*
- 9 *Incommoda varia ex Democratica emergunt.*

- 10 *Petrus, non ut persona privata, recepit jurisdictionem Ecclesiasticam.*
- 11 *Potestas Ecclesiastica non defecit, Petro mortuo.*
- 12 *Quo sensu Pontifex sit Minister Ecclesiæ?*
- 13 *Verus Scripturæ sensus non à Laicis iudicatur.*
- 14 *Papa condit leges pro Ecclesia universali.*
- 15 *Ne corpus erraret, data est infallibilitas capiti.*
- 16 *Conformitas doctrinæ cum doctrina Ecclesiæ veritatem ostendit.*
- 17 *Quo sensu verum sit, jurisdictionem Ecclesiasticam convenire toti Ecclesiæ?*
- 18 *Ecclesia constat ex capite, & membris.*
- 19 *Christus constituendo Petrum caput Ecclesiæ, ad huius bonum respexit.*
- 20 *In Romana Republica suprema potestas erat in communitate populi.*
- 21 *Plebs non eligit Pastores, ad 23.*

Certum apud omnes supponitur formam regendi triplicem esse, Monasticam, Oeconomicam, & Politicam. Monastica est, qua quis se, suosque mores ad regulam rationis componit. Oeconomica, qua Pater-familias uxori, & uterque suos rectè conducit. Politica verò, qua Populus, vel Respublica gubernatur.

2 Forma pariter regendi Politica quadruplex statuitur; Monarchica, Aristocratica, Democratica, & Monarchica: Aristocratica, & Democratica temperata, vel permixta. Hic non agimus de forma regiminis Politici, sed Ecclesiastici; cum isto Ecclesia, quæ est Respublica sacra, & cætus Fidelium, gubernanda sit. De quo, ejusque qualitate in subsequentibus capitibus.

Richerius itaque de Ecclesiast. & Politica potestate exscripsit regimen Ecclesiæ ad Democraticam pertinere. Siquidem hæc
ejus

ejus in opere sunt apud Petavium *Theolog. dogmat. de Ecclesiast. Hierarch. lib. 3. cap. 14. nu. 2. Christus fundando Ecclesiam prius, immediatius, atque essentialius claves, sive jurisdictionem tradidit Ecclesiæ, quam Petro; seu, quod eodem redit; claves toti contulit Ecclesiæ, ut per unum ministerialiter exercerentur. Quandoquidem tota jurisdictio Ecclesiastica, primario, propriè, & essentialiter Ecclesiæ convenit. Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis ministerialiter, & quoad executionem tantum. Hinc censet jurisdictionem Ecclesiasticam formaliter, & subjectivè residere in tota communitate Ecclesiæ, ministerialiter verò, quoad executionem, & instrumentaliter convenire ministris Ecclesiæ, Pontifici cæterisque Pastoribus.*

Verum ipse subinde animadvertens ea, quæ adeò laxo calamo dixerat, esse absurda, stolidæ, & insulsæ, atque à fidei salubritate aliena, uno, aut altero ante obitum anno retractavit. Teste Boyvin *Theol. quadripart. 4. p. Theol. posit. 2. pars. disp. 2. cap. 1. qu. 2.* Ideò

3 Dicendum. *Regimen Ecclesiæ non est Democraticum.* Omnium Catholicorum esse debet.

4 Probatur. *Democratia est, dum totus populus regimen habet, aut saltem aliqui, tum ex nobilibus, tum ex Plebeis ex populi electione: vel, quando tota jurisdictio formaliter, & subjectivè residet in tota Communitate, ministerialiter verò, & quoad executionem, ex arbitrio ipsius Communitatis, particularibus Ministris convenit ministerium, & potestatis executio.* Sed hujus generis non est regimen Ecclesiæ: ergo, &c. Major est ipsa Democratiæ definitio apud d. Petavium *cap. 5.* Boyvin *q. 1. Peyrinum de Prælat. cap. 1. §. 1. n. 9. & §. 3.* & Frassen. *Philosof. 4. p. de sciēt. mor. q. proæmial. §. 6. v. hic advertendum.* Probatur minor. Suprema potestas, summaque Ecclesiæ jurisdictio formaliter, & subjectivè non inest toti Fidelium Communitati: ergo regimen Ecclesiæ in hoc non stat, quod jurisdictio Ecclesiastica

formaliter, & subjectivè resideat in toto corpore Ecclesiæ. Probatur antecedens. Non aliter de ipsa jurisdictione, & potestate Ecclesiæ pronuntiare fas est, quam, ut ex Scriptura constat, ab ipso Christo illius auctore esse institutum; non enim hæc potestas naturalis est, & humana, sed spiritalis, & divina; At ex Scriptura constat supremam potestatem regendi Ecclesiam non toti multitudini Fidelium formaliter traditam esse, sed Petro, cui tanquam Capiti commissa est Ecclesia regenda. Et enim dictum est Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Tibi dabo claves regni Cælorum.* Et Joan. ult. *Pasce oves meas:* Ergo clavium potestas, ac jus ligandi, & solvendi Petro formaliter traditum fuit, in quo subjectivè resedit. Quæ verò Novatores adversus dicta testimonia ex æstu reportant, discutientur *cap. sequ.*

5 Amplius. Nullibi in Sacro textu legitur, & vestigium reperitur, quod jurisdictio, potestasque regendi Ecclesiam donata sit Communitati, & Fidelium multitudini, ita ut in ista, tanquam in subjecto resideat; nec minus ex eodem docemur eam à Fidelium multitudine in Petrum, cæterosque Pastores fuisse transfusam: ergo falsum est systema à Richerio inventum. Indignum enim est Theologo sine testimonio Scripturæ de iis differere, quæ non nisi pendent ex Dei revelatione, & institutione; non minus, ac Juristas non decet in foro causas agere: jure, & legibus non productis.

Item. Christus exemplis præfecturam Ecclesiasticam adumbrans, Ecclesiam vocat ovile. Joan. 10. *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili;* gregem Lucæ 12. *Nolite timere pusillus grex.* Potestas verò pascendi non ab ovibus manat in Pastorem, sed ab hero, & Domino gregis communicatur; qui, quem vult, gregi suo præficit. Christus autem fidelis gregis Dominus neutiquam Fidelium Communitati, ut diximus, jurisdictionem Ecclesiasticam,

tam, ut subjecto, cui inesset communicavit: ergo, &c.

6 Probat 2. Paulus 1. *ad Corinth.* 12. Ecclesiam describit, tanquam corpus quoddam variis partibus, membrisque distinctum; quorum alia aliis præstant, nec omnia eundem actum, eandem functionem habent, consequenter neque eandem facultatem, & potestatem agendi: *Vos autem*, ait, *estis corpus Christi*: & *ad Rom.* 12. *Ita multi unum corpus sumus in Christo: singuli autem alter alterius membra*. Itemque probat, retenta comparatione de corpore humano, in quo singula membra eundem actum non exercent, nec eandem potestatem habent: sed ordo servatur. Neque enim omnia membra sunt brachium; neque brachium, vel pes, caput, & alia membra dirigunt, sed omnia à capite per internam gubernationem gubernantur; quæ in hoc consistit, quod caput per intellectum, & voluntatem, visum, auditum, & alios sensus, qui in eo vigent, dirigat reliqua membra, ne in externis actionibus aberrant: quo pacto per intellectum, & voluntatem dirigit manus, ne quid illicitum committat, & per visum dirigit pedes, ne in foveam incidant, & sic de cæteris. Ita in mystico corpore Ecclesiæ, varia sunt membra, quorum aliqua se habent instar oculi, & alia pedis; sed Pontifex Romanus illius est caput visibile, qui directionem à membris non recipit, sed cætera ab ipso reguntur, sive plebs sit, sive inferiores Pastores; & inde evidens est Ecclesiasticam jurisdictionem in sua plenitudine in ipso formaliter, & subjectivè reperiri, ut etiam dixit Gersonius *lib. de potest. Ecclesiast. cont.* 1. (cui tamen visum fuit auctoritatem Concilii generalis majorem esse ea, quam Romanus habet Pontifex; de cuius errore, quantum ad hoc dicendum *contr.* 8.) A quo tanquam à fonte in plures inferiores Pastores dimanat; ita tamen ut summa semper in eo sit, & in eo, tanquam in supremo omnium Pastore, & Capite contineatur.

7 Deinde. Ecclesia complectitur non modò Clericos, Sacerdotes, Episcopos, & Pontificem, verum & Christianos ceteros, ac Laicos fideles; At toti istorum collectioni, ac multitudini non est, ut subjecto tradita à Christo jurisdictio Ecclesiastica; quo enim loco Scripturæ legatur, non dicitur, quod Laici eam receperint, eamque ipsi Pontifici, & Episcopis, ut ejusdem potestatis ministris communicent. Quinimò, Laicos à regimine Ecclesiæ exclusos ostendit Apostolus his verbis: *Dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in edificationem corporis Christi*. Quo Apostoli testimonio Patres Tridentini utuntur, ut contra recentes hæreticos probent Ecclesiasticam potestatem non eandem esse in tota Ecclesia, ejusque membris, Christianis omnibus, & Laicis inesse:

8 Quocirca planè non regit Conclusio Richerii, nimirum, quod jurisdictio Ecclesiastica individue, & collectivè sit multitudini Fidelium data, ut ab ipsa deinde in Pastores Ecclesiæ, tanquam in executores, & ministros transfundatur; & quod Ecclesia sit monarchica politia, sibi enim in hoc est contrarius, & contradictoria scribit: Uni negans ab illius Reipublicæ conditore Christo commissam esse gubernandi, ac regendi potestatem. Siquidem unice hoc regimen monarchicum expostulat, quod in uno sit suprema Reipublicæ auctoritas: est enim monarchia illa, in qua unius est suprema potestas una, quæ exinde in plures inferiores, ab illa primaria profectas, eique subjectas potestates transfunditur, ex dicendis *cap.* 3. Democratia verò id exigat, ut summa jurisdictionis, & potestatis sit penes totam populi multitudinem, non penes aliquem Principem, vel optimates (nisi quatenus pars sunt communitatis) Quæ gubernat, leges ferens, probans, vel antiquans: Quod summæ est jurisdictionis signum; licet nonnullis

nullis magistratibus executionem potestatis circa quædam committat; & inde dicitur regimen popolare.

9 Probatur ultimò. Ecclesia est Respublica sacra à Christo Domino qualibet alia perfectior, instituta: ergo forma ipsam regendi non est Democratica. Quoniam hæc regendi forma est monarchica, & Aristocratica imperfectior. In ea enim multa regulariter sequuntur incommoda, quæ non adeò facilè in cæteris admittuntur. Ita in Democratia, via sepè aperitur seditionibus; rixæ inter Magistratus oriuntur; unusquisque enim ex illis suam habet factionem, & cum nullus reperiatur supremæ auctoritatis vir, cui honorem, & reverentiam alii præstent, aut debeant, omnia commovent, perturbant, & inquietant. Item, tardè resolvit, & difficulter; faciliterque impeditur, quòd in bonum publicum cedit; justitiam non ministrat; officia, & magistratus publicè vendit: plebis suffragia pecunia comparantur, ut Athenis mos fuit; propter quod Demosthenes, dum ad Magistratus possessionem habendam pergeret, dicere consuevit: *Eo ad Domum auri.* Et D. Thomas 1.2. q. 97. art. 1. in corp. inquit. *Si paulatim populus depravatus habeat venale suffragium, & regimen flagitiosis, sceleratisque committat, rectè adimitur populo talis potestas dandi honores, & ad paucorum bonorum reddit arbitrium.* Hinc Patres hoc regimen execrantur. Ambrosius lib. 5. in examer. cap. 21. de hoc regimine loquens, ait: *Non merita virtutis expendit, nec publicæ utilitatis emolumenta rimatur, sed mobilitatis nutat incerto.* Et Hieronymus in cap. 21. Matth. *Semper turba mobilis est, nec in proposita voluntate persistens, atque in morem fluctuum, diversorumque ventorum huc, illucque transferatur;* apud Peyrin. cit. 6. 3. num. 100.

Opponunt 1. Augustinus non Petro, sed toti Ecclesiæ, vel ipsi nomine Ecclesiæ clavium potestatem tradit esse concessam. Serm. 149. de verb. Act. 10. cap. 6. dixit: *Petrus in multis locis Scripturarum apparet, quod*

personam gestet Ecclesiæ, maxime illo in loco, ubi dictum est, tibi trado claves regni Cælorum..... aut non sunt istæ in Ecclesia claves, ubi peccata quotidie dimittuntur? Sed quoniam in significatione personam Petrus gestabat Ecclesiæ tract. 50. in Joan. nu. 12. Si hoc Petro tantum dictum est, non facit hoc Ecclesia. Si autem, & in Ecclesia fit, ut quæ in terra ligantur, in Cælo ligentur..... Si hoc ergo in Ecclesia fit, Petrus, quando claves accepit, Ecclesiam Sanctam significavit. Lib. 1. de doctrin. Christ. cap. 7. Has igitur claves dedit Ecclesiæ suæ, ut quæ solveret in terra, soluta essent in Cælo, quæ ligaret in terra, ligata essent in Cælo: ergo, &c.

10 R. Distinguitur. Non Petro, tanquam personæ privatz, & veluti Procuratori, conceditur; non Petro, ut Capiti, & Principi Ecclesiæ, negatur. Quare ex Augustino potest tantum colligi, quòd Petrus, non ut mortalis homo, aut privata persona, neque ut Procurator, sed ut representans Ecclesiæ unitatem, ac sustinens totius Ecclesiæ personam, tanquam caput ejus, supremusque Pastor à Christo constitutus, pro se, suisque successoribus claves acceperit, quas ipsi proportionatè inferioribus Prælati communicant; & in hoc sensu claves in Petro sunt datæ Ecclesiæ, ut notavit Macedo de clavib. Petri lib. 1. dissert. 1. cap. 4. absque tamen præjudicio plenitudinis, quæ est in Pontifice. Vel, dum videtur significare non tam Petro, quam toti Ecclesiæ communicatam esse Ecclesiasticam jurisdictionem, intelligitur, ut hoc pacto demonstret non sic affixam, seu addictam Petro, ut eo sublato, etiam illa periret, nec amplius in Ecclesia maneret: ergo eatenus Ecclesiæ traditam fuisse intelligit, quòd perpetuò habet Ecclesia Pontifices, successores potestatis, ac dignitatis Petri, à quibus in ceteros pastores pars potestatis fluit. Sicut qui dicit Galliarum populo regiam potestatem concessam fuisse, nihil aliud significat, nisi ibi semper aliquem esse, qui regnet, & potestatem illam non modo exequatur, sed in se hærentem, &

refi-

residentem habeat. Nec inde consequens erit penes ipsam Civium communitatem esse supremum jus Regni, & Rēgem aliud non esse, quā ministrum, & executorem mandati popularis. Quocirca claves non soli Petro datas fuisse, nec ita, ut cum eo essent periturae, sed etiam nunc in Ecclesia perseverare docet Augustinus, ubi *supr. in cit. serm.* & repetit *Serm. 295. in nat. Apostol. Petri, & Pauli cap. 2. Inter hos (Apostolos) ubique solus Petrus (tanquam caput) totius Ecclesiae meruit gestare personam. Propter ipsam personam, quam totius Ecclesiae solus (ut caput, & Pastor) gestabat, audire meruit, tibi dabo claves Regni Caelorum. Has enim claves non homo unus (privatus) sed unitas accepit Ecclesiae (hoc est unum caput ipsius pro se, suisque successoribus. Hinc ergo Petri excellentia praedicatur, quia ipsius universitatis, & unitatis Ecclesiae figuram gessit, quando ei dictum est, Tibi trado.*

11 In hunc sensum accommodandus est Fulgentius *lib. 1. de fide ad Petr. cap. 3.* dum ita Petro claves concreditas asserit, ut per eum accepisse dicat Ecclesiam. Quatenus in ea semper erunt, ex quo eas, Petrus, ut ordinarius Ecclesiae Pastor acceperit in successores Pontifices transmissurus, & ab istis jurisdictio ceteris Pastoribus communicatur. Quod est planē germanus sensus Augustini *d. serm.* ubi non dixit, *quod Ecclesiae datum est, illi datum est*, sed cum emphasi, *quod illi uni datum est, Ecclesiae datum est* (ut observat Schelestrates *p. 1. antiq. illust. dissert. 1. cap. 2. art. 2. nu. 29.*) Hoc est, repetit *Lupus ab illo uno fonte in omnes Apostolatus, & Episcopatus collegas, & successores tradendum est, & usque ad finem saeculi traducendum.* Apud Sessam *Scrut. doctrin. cap. 2. ar. 2. nu. 14.* Et in hoc sensu D. Petrus significavit Ecclesiam, vel, personam Ecclesiae gessit, Siquidem hoc saepe importat, ut ait Turrecremata, accipere potestatem pro se, & suis; quod exemplificat in recipiente castrum à Rege pro se, & filiis suis; de quo dicitur figurare suos filios, vel, eorum personam gerere. Et ita ratione Capitis di-

cuntur claves esse in Ecclesia, & Ecclesiae datae. Vide à *contr. 8. cap. 6. n. 89.*

Dices. Romanus Pontifex est minister, seu caput ministeriale Ecclesiae, sicut fuit Petrus, cui ille succedit: ergo suprema clavium jurisdictio formaliter in eo non est, sed ab Ecclesia constituitur dumtaxat executor, & datur ministerium potestatis, ut Fidelibus serviat.

12 R. Distinguitur antecedens. Seu caput ministeriale Ecclesiae, quatenus immediate ab Ecclesia ipsa, & Fidelium communitate jurisditionem accipiat, negatur: quatenus, potestate à Christo immediate recepta, membrorum saluti, & commodo attendit, ut ea ad celestem gloriam dirigat, & manuducat conceditur. Romanus Pontifex est primarius minister. Verum hoc duplici ratione ei convenire potest. Aut, quatenus cum causa efficiente primaria confertur; aut quatenus refertur ad finem, ad quem ordinatur. In priori sensu est minister solus Christi, cum ab eo solum summam potestatem, & clavium jurisditionem capiat, non à communitate ipsa, ut demonstravimus. In posteriori verò sensu est minister, tum Christi, cuius vices gerit in externa, & sensibili directione ovium, inferiorumque Pastorum; tum corporis mystici, hoc est, communitatis Ecclesiae, cum in eum finem à Christo institutus sit, ut eam suo magisterio, & non puro ministerio gubernet, eique in commodum salutis necessaria ministret. Propter quod S. Gregorius Magnus, & ejus exemplo deinceps ceteri Romani Pontifices, *Servus Servorum Dei*, appellari se voluerunt. Et inde patet, qua ratione dicendum sit Romanum Pontificem esse caput ministeriale; nonnulli enim hac voce abutuntur, intelligentes, ex eo dici, quod auctoritatem ab Ecclesia recipiat, quod falsum esse repetimus.

Opponunt 2. Tridentinum *ses. 4. in decret. de canon. Scripturis*; Statuit, ad Ecclesiam pertinere judicare de vero Sacrae Scripturae sensu: ipsa enim est *columna, & firmamentum*

tum veritatis; 1. ad Timoth. 3. & 1. Cor. 14. can. 3. de matrim. damnat, asserentes Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia. Quibus sanè significatur toti corpori Ecclesiæ formaliter; & subjectivè traditam esse à Christo jurisdictionem. Siquidem ad prædicta præstanda est in agente necessaria auctoritas; nomine verò Ecclesiæ absolutè sumptæ venit cætus Fidelium, prout Laicos, & Clericos continet, ut dixit Launius.

Confirmatur. Catholici omnes apud Valemburgios to. 1. contr. 1. examen 3. §. 9. nu. 100. resolvunt Verbum Dei, & mysteria credenda proponi per Ecclesiam: ergo supponunt eidem potestatem formaliter convenire.

13 R. Ibi Tridentinum per Ecclesiam non accipit universam Fidelium multitudinem: non enim ad feminas, & Laicos pertinet verum sensum Scripturæ distinguere, & legitimas interpretationes dare. Ideò intelligit, vel Concilium generale à Papa confirmatum, vel Papam extra Concilium, de germano Scripturæ sensu judicantem. Utroque enim ex istis sensu constat supremam potestatem in Ecclesia esse penes Romanum Pontificem, sine cujus confirmatione Concilia robur non habent, cap. Regula 17. dist. ipsa verò posita, eorum decreta ad fidem spectantia inalterabilia sunt, ac irreformabilia, cap. Si cut 15. dist.

14 In eodem sensu contra Launium accipitur Ecclesia in canone allegato. Quocirca constat ibi Patres loqui per figuram Synedoches, in qua ponitur totum pro parte principali, ut sensus sit, Ecclesia, hoc est, vel Papa solus, vel Papa cum Concilio. Ad Papam enim spectat condere leges pro Universa Ecclesia, cujus ipse supremus Rector à Christo constitutus est; & quæ ipse agit tanquam caput, per ipsum Ecclesiæ tribuuntur.

15 Ad textum Apostoli dicitur, quod Ecclesia sumpta pro Fidelium congregatione tota errare non potest, quod ei con-

venit ratione Pontificis, qui habet infallibilitatem activam, & definientem; etenim ne corpus erraret, data est firmitas capiti; juxta textum in constitut. Redemptorem Joan. XXII. Bullar. to. 1. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: dumque pro Petro Christus rogat, pro ejus Ecclesia intercedit: Vide dicta contr. 1. cap. 4. nu. 11.

Ad id, quod subditur, Ecclesiam absolutè sumptam importare cætum Fidei; notetur, quod Ecclesia aliquando supponit simpliciter, & sæpè personaliter. In istis: Ecclesia est per totum Orbem diffusa: Credo Sanctam Ecclesiam; super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, &c. Ecclesia supponit simpliciter, hoc est, pro collectione Fidelium cum Romano Pontifice communicante. Cum verò dicitur Ecclesia condit leges pro Ecclesia; definit res fidei, & morum, supponit personaliter, pro Pontifice nimirum (qui in tota illa collectione capitis locum tenet) vel pro Concilio à Pontifice confirmato.

Instant. Ex Augustino lib. qq. Evangelior. lib. 4. cap. 4. Christus ad Ecclesiam examen remisit, eorum, quæ ad doctrinam pertinent: ait enim: Doctrina, vel imbuendi per Sacramenta, vel catechizandi per sermonem sonantem, atque lectionem, Ecclesiæ propriè contributa est.... ut ipsa societas congregatorum Fidelium approbando in invicem, atque communicando veræ fidei doctrinam in omnibus, quæ dicuntur verbis, vel signatur Sacramentis, tanquam unam speciem veri coloris obducatur. Ergo supponit in ipsa societate auctoritatem, & jurisdictionem judicandi.

16 R. Hic Augustinus aliud significare non intendit, quàm quod ex collatione doctrinæ, quam quis, vel sequitur, vel prædicat, cum illa, quam Fidelium societas communicans cum Romano Pontifice profitetur, cognoscitur, sit ne vera, vel falsa; collatio enim, ut ibi ait, unam doctrinæ speciem, exclusa omni varietate monstrat. In quem finem refert Paulum ad Galat. 2. ascendisse Jerosolymam ad Petrum. Et ex Actor. 10. observat, Cornelium propter

pter doctrinæ, Sacramentorumque unitatem ad Petrum jubetur mittere. Quocirca juxta Augustinum, qui non vult errare, debet adherere Ecclesiæ, & Romano Pontifici. Ad quem, si aliqua controversia oriatur, recurrendum est pro decisione, ut diximus *contr. 3. cap. 5.* Cujus examini, & correctioni ipse Augustinus remisit, responsa, quæ dedit duabus Pelagianorum epistolis *lib. 1. contr. duas epist. Pelagianor. cap. 1. num. 3.*

Ad confirmationem. Dicimus toti Ecclesiæ res credendæ (particularibus enim Diœcesibus proponuntur ab Episcopis) proponuntur per Pontificem; qui etiam dubia emergentia resolvit; non ut *ly per* significat esse ministrum subjectionis, & instrumentalitatis, sed ut importat ministerium sollicitudinis pastoralis, supremumque magisterium, quo in Ecclesia supra alios, etiam Pastores eminet: Videatur *Lauræa disp. 8. art. 3. de fide*, ubi expressè agit de proponente fidei objecta.

Opponunt 3. Christus in Ecclesia fundanda primò, & immediatè totum, integrumque corpus sibi formandum proposuit, & designavit, quàm aliquam ipsius, etiam nobilissimam partem; sicut natura, prius, atque immediatius totum suppositum intendit, quàm aliquam ipsius partem, estò principalem; & inde facultas, V.G. videndi toti homini est data, ut per oculum, tanquam per organum, & ministrum, homo exerceatur: nam oculus per, & propter hominem existit: ergo potestas Ecclesiastica ab origine, & sua institutione primò, & immediatius convenit corpori Ecclesiæ, ut ipsius Pontifices, alique Pastores sint ministri: consequentia sequitur. Nam Christus in Ecclesiæ fabrica ordinatè processit, atque ita primò totum corpus intendit, & deinde ejus partes; *pars enim ordinatur ad totum, & imperfectum ad perfectum.* Et ideo omnis pars est naturaliter propter totum, ex D. Thom. 2.2.q.64.ar.2.

17 R. Si Richerius hæc scripserit ea me-

te, quòd toti corpori Ecclesiæ sit subjectivè tributa Ecclesiastica jurisdictio, adeò ut in ipsa tota multitudine formaliter resideat, falsa iterum dicimus, eumque urgeamus paritate, quàm assumpsit de potestate videndi, quæ subjectivè est in solo oculo, qui est formaliter videns per visionem in se receptam, licèt sit propter hominem, qui solum denominativè videns appellatur.

Si verò id in animo habuit, cum dixit jurisdictionem Ecclesiasticam toti Ecclesiæ primò, & per se esse datam, quòd ei finaliter conveniat, vel, in ea sit, tanquam in finem, quatenus ipsa in bonum, & commodum ipsius communitalis conspirat, habet adherentes Catholicos. Quoniam Christus quæcunque in Ecclesia reliquit Sacramenta, potestatem, jurisdictionem, doctrinam, Pastores, & reliqua gratiæ beneficia, omnia ad totius corporis utilitatem, & fructum, tanquam primum, & ultimum finem retulit.

A pari de natura, quæ in humano fabricando corpore in totum ipsum intuetur, ac totius gratia singulas partes elaborat; & quidquid in his fabricandis operatur, id ad Universi corporis structuram, usum, & utilitatem accommodat. Et patet, tum in cæteris Civitatum magistratibus, qui non sui gratia (nisi prout partes sunt Communitatis) sed in eorum, quibus præsent, utilitatem, sunt constituti; tum in gubernatore navis, cujus præcipuus gubernandi finis est, navim ipsam cum multitudine omni, quæ navi vehitur, tueri, & ad portum salvam perducere; singulos verò, ac se ipsum non primò, ac per se, sed quatenus partes sunt totius, eorumque salus communi salute continetur.

18 Ita, tota ex capite, & membris, hoc est, ex populo, & Episcopis, horumque Capite, & Principe Romano Pontifice, Ecclesia consurgit, sed finis, quem Christus primariò, & præcipuè in sui gregis designatione propositum habuit, & ad quæ omnia revocavit, fuit totius Ecclesiæ bonum;

num; & ad hujus corporis salutem procurandam Caput constituit, & sub eo alios Pastores, ut Fideles dirigerent.

19 Hinc duo contra Richerium sunt certa. Primum, quod clavium potestas, vel jus solvendi, atque ligandi non fuit Petro concessa propter se unum tantum, sed Ecclesiæ gratia, & ut Christianis omnibus prodesset; & ita constat Christum in constituendo Petrum Caput Ecclesiæ ad bonum mystici corporis respexisse: & huc spectat illud Apostoli 1. *ad Corinth. 3. Omnia vestra sunt* (quatenus in auxilium, & ministerium salutis deputata) *vos autem Christi.*

20 Secundum, quod tota jurisdictio Ecclesiastica individue, collectivè, & essentialiter non convenit toti communitati Ecclesiæ, nec Romano Pontifici, atque aliis Episcopis instrumentaliter, & solum quoad executionem, aliàs forma regendi Ecclesiam Democratica foret, quod hucusque negatum est, utpote à perfecto regimine remotissima, & omnium deterrima, dicente Augustino *Serm. 103. de verb. Luca 10. cap. 3. Da unum, & Populus est; tolle unum, & turba est; quid enim est turba, quam multitudo turbata?* Cujus generis fuit illa Reipublica Romana, in qua omnis jurisdictio, & suprema potestas in communitate Civium, seu populo Universo, velut in subiecto manebat; magistratus verò illam à populo capiebant, & ejusdem nomine, ac auctoritate eam administrabant. Summa itaque potestas in Pontifice Romano residet pro bono Ecclesiæ ad servandam Catholicam unitatem, à quo veluti fonte in cæteros sub eo Pastores jurisdictio diffunditur. Et in hoc sensu intelligitur Augustinus *tract. 124. n. 5. dum dixit, Ecclesia claves regni Cælorum accepit in Petro: quatenus Petro datae sunt claves, Ecclesiæ Pastoribus communicandæ; & ita in Petro, qui aliis Pastoribus eas communicat, claves Ecclesiæ datae sunt, non quod subiectivè sint in singulis de Ecclesia, sed in Episcopis, ordinatè tamen, & dependenter à Romano Pontifice, qui sollicitudinem uni-*

versa Ecclesiæ ex muneris sui officio habet, ut ait Tridentinum sess. 24. cap. 1. de ref. Unde dixit Optatus lib. 7. contr. Parmenian. B. Petrus claves regni Cælorum communicandas solus accepit.

Dices. Princeps omnium Apostolorum Petrus, cum ageretur de substituendo aliquo ex discipulis in locum proditoris Judæ ad consultationem, ne dum cæteros Apostolos; sed etiam universalem Ecclesiam, seu omnes de Ecclesia, quæ prout tunc temporis erat, adhibuit: dicente textu *Act. 1. Erat autem turba hominum simul ferè centum viginti: & ubi cap. 6. agitur de deligendis Diaconis, res deliberanda ab Apostolis traditur multitudini discipulorum, hoc est, Fidelium: ergo gubernatio Ecclesiæ, aliarumque rerum ad eam pertinentium communiter, & à populo, ac Presbyteris cum Episcopis tractari debet.*

21 R. Hujusmodi exempla à Sectariis, Catholicis obiiciuntur, ut probent jus nominandi, & eligendi ministros Ecclesiæ, etiam penes plebem esse, de qua re suo loco agendum est. Nunc autem consequentia negatur. Quantum ad primum, solus Petrus auctoritate sibi à Christo tradita, crediti sibi gregis curam suscipiens, potuit Mathiam eligere, ut ait Chrysostomus *homil. 3. in act.* Sed ad solemnitatem actus ad nominandum, etiam alios Apostolos admisit coram plebe, ut ista testis esset sanctitatis, & meriti eligendi: neque enim dixit nominatio à plebe facta est, sed *coram plebe*, ut etiam notavit Tirinus *in d. locum.*

22 Ad 2. Textus ait Diaconos esse ab Apostolis constitutos, seu ordinatos; sed ad murmur, & querimonias nonnullorum removendas, eos ordinarunt, in quos communi consensu discipuli consenserunt; & inde eorum admissio ad consultationem non necessitatis, sed congruentiæ, & œconomix fuit: de quo, ut dixi, aliàs.

Instant iterum. Jurisdictionem Christus nedum Apostolis, verum & discipulis tra-

pter doctrinæ, Sacramentorumque unitatem ad Petrum jubetur mittere. Quocircà juxta Augustinum, qui non vult errare, debet adhærere Ecclesiæ, & Romano Pontifici. Ad quem, si aliqua controversia oriatur, recurrendum est pro decisione, ut diximus *contr. 3. cap. 5.* Cujus examini, & correctioni ipse Augustinus remisit, responsa, quæ dedit duabus Pelagianorum epistolis *lib. 1. contr. duas epist. Pelagianor. cap. 1. num. 3.*

Ad confirmationem. Dicimus toti Ecclesiæ res credendæ (particularibus enim Diœcesibus proponuntur ab Episcopis) proponuntur per Pontificem; qui etiam dubia emergentia resolvit; non ut *ly per* significat esse ministrum subjectionis, & instrumentalitatis, sed ut importat ministerium sollicitudinis pastoralis, supremumque magisterium, quo in Ecclesia supra alios, etiam Pastores eminet: Videatur *Lauræa disp. 8. art. 3. de fide*, ubi expressè agit de proponente fidei objecta.

Opponunt 3. Christus in Ecclesia fundanda primò, & immediatè totum, integrumque corpus sibi formandum proposuit, & designavit, quàm aliquam ipsius, etiam nobilissimam partem; sicut natura, prius, atque immediatius totum suppositum intendit, quàm aliquam ipsius partem, estò principalem; & inde facultas, V.G. videndi toti homini est data, ut per oculum, tanquam per organum, & ministrum, homo exerceatur: nam oculus per, & propter hominem existit: ergo potestas Ecclesiastica ab origine, & sua institutione primò, & immediatius convenit corpori Ecclesiæ, ut ipsius Pontifices, alique Pastores sint ministri: consequentia sequitur. Nam Christus in Ecclesiæ fabrica ordinatè processit, atque ita primò totum corpus intendit, & deinde ejus partes; *pars enim ordinatur ad totum, & imperfectum ad perfectum.* Et ideo omnis pars est naturaliter propter totum, ex D. Thom. 2.2. q. 64. ar. 2.

17 R. Si Richerius hæc scripserit ea mē-

te, quòd toti corpori Ecclesiæ sit subjectivè tributa Ecclesiastica jurisdictio, adeò ut in ipsa tota multitudine formaliter resideat, falsa iterum dicimus, eumque urgeamus paritate, quam assumpsit de potestate videndi, quæ subjectivè est in solo oculo, qui est formaliter videns per visionem in se receptam, licèt sit propter hominem, qui solum denominativè videns appellatur.

Si verò id in animo habuit, cum dixit jurisdictionem Ecclesiasticam toti Ecclesiæ primò, & per se esse datam, quòd ei finaliter conveniat, vel, in ea sit, tanquam in finem, quatenus ipsa in bonum, & commodum ipsius communitatis conspirat, habet adhaerentes Catholicos. Quoniam Christus quæcunque in Ecclesia reliquit Sacramenta, potestatem, jurisdictionem, doctrinam, Pastores, & reliqua gratiæ beneficia, omnia ad totius corporis utilitatem, & fructum, tanquam primum, & ultimum finem retulit.

A pari de natura, quæ in humano fabricando corpore in totum ipsum intuetur, ac totius gratia singulas partes elaborat; & quidquid in his fabricandis operatur, id ad Universi corporis structuram, usum, & utilitatem accommodat. Et patet, tum in cæteris Civitatum magistratibus, qui non sui gratia (nisi prout partes sunt Communitatis) sed in eorum, quibus præsunt, utilitatem, sunt constituti; tum in gubernatore navis, cujus præcipuus gubernandi finis est, navim ipsam cum multitudine omni, quæ navi vehitur, tueri, & ad portum salvam perducere; singulos verò, ac se ipsum non primò, ac per se, sed quatenus partes sunt totius, eorumque salus communi salute continetur.

18 Ita, tota ex capite, & membris, hoc est, ex populo, & Episcopis, horumque Capite, & Principe Romano Pontifice, Ecclesia consurgit, sed finis, quem Christus primariò, & præcipuè in sui gregis designatione propositum habuit, & ad quæ omnia revocavit, fuit totius Ecclesiæ bonum;

num; & ad hujus corporis salutem procurandam Caput constituit, & sub eo alios Pastores, ut Fideles dirigerent.

19 Hinc duo contra Richerium sunt certa. Primum, quod clavium potestas, vel jus solvendi, atque ligandi non fuit Petro concessa propter se unum tantum, sed Ecclesiæ gratia, & ut Christianis omnibus prodesset; & ita constat Christum in constituendo Petrum Caput Ecclesiæ ad bonum mystici corporis respexisse: & huc spectat illud Apostoli 1. ad Corinth. 3. *Omnia vestra sunt* (quatenus in auxilium, & ministerium salutis deputata) *vos autem Christi.*

20 Secundum, quod tota jurisdictio Ecclesiastica individue, collectivè, & essentialiter non convenit toti communitati Ecclesiæ, nec Romano Pontifici, atque aliis Episcopis instrumentaliter, & solum quoad executionem, aliàs forma regendi Ecclesiam Democratica foret, quod hucusque negatum est, utpote à perfecto regimine remotissima, & omnium deterrima, dicente Augustino Serm. 103. de verb. Lucae 10. cap. 3. *Da unum, & Populus est; tolle unum, & turba est; quid enim est turba, quam multitudo turbata?* Cujus generis fuit illa Reipublica Romana, in qua omnis jurisdictio, & suprema potestas in communitate Civium, seu populo Universo, velut in subiecto manebat; magistratus verò illam à populo capiebant, & ejusdem nomine, ac auctoritate eam administrabant. Summa itaque potestas in Pontifice Romano residet pro bono Ecclesiæ ad servandam Catholicam unitatem, à quo veluti fonte in ceteros sub eo Pastores jurisdictio diffunditur. Et in hoc sensu intelligitur Augustinus tract. 124. n. 5. dum dixit, *Ecclesia claves regni Cælorum accepit in Petro*: quatenus Petro datae sunt claves, Ecclesiæ Pastoribus communicandæ; & ita in Petro, qui aliis Pastoribus eas communicat, claves Ecclesiæ datae sunt, non quod subiectivè sint in singulis de Ecclesia, sed in Episcopis, ordinatè tamen, & dependenter à Romano Pontifice, qui *solicitudinem uni-*

versæ Ecclesiæ ex muneris sui officio habet, ut ait Tridentinum sess. 24. cap. 1. de ref. Unde dixit Optatus lib. 7. contr. Parmenian. B. Petrus *claves regni Cælorum communicandas solum accepit.*

Dices. Princeps omnium Apostolorum Petrus, cum ageretur de substituendo aliquo ex discipulis in locum proditoris Judæ ad consultationem, ne dum ceteros Apostolos; sed etiam universalem Ecclesiam, seu omnes de Ecclesia, quæ prout tunc temporis erat, adhibuit: dicente textu Act. 1. *Erat autem turba hominum simul ferè centum viginti*: & ubi cap. 6. agitur de deligendis Diaconis, res deliberanda ab Apostolis traditur multitudini discipulorum, hoc est, Fidelium: ergo gubernatio Ecclesiæ, aliarumque rerum ad eam pertinentium communiter, & à populo, ac Presbyteris cum Episcopis tractari debet.

21 R. Hujusmodi exempla à Sectariis, Catholicis obijciuntur, ut probent jus nominandi, & eligendi ministros Ecclesiæ, etiam penes plebem esse, de qua re suo loco agendum est. Nunc autem consequentia negatur. Quantum ad primum, solus Petrus auctoritate sibi à Christo tradita, crediti sibi gregis curam suscipiens, potuit Mathiam eligere, ut ait Chrysostomus homil. 3. in act. Sed ad solemnitatem actus ad nominandum, etiam alios Apostolos admisit coram plebe, ut ista testis esset sanctitatis, & meriti eligendi: neque enim dixit nominatio à plebe facta est, sed *coram plebe*, ut etiam notavit Tirinus in d. locum.

22 Ad 2. Textus ait Diaconos esse ab Apostolis constitutos, seu ordinatos; sed ad murmur, & querimonias nonnullorum removendas, eos ordinarunt, in quos communi consensu discipuli consenserunt; & inde eorum admissio ad consultationem non necessitatis, sed congruentiæ, & economiæ fuit: de quo, ut dixi, aliàs.

Instant iterum. Jurisdictionem Christus nedum Apostolis, verum & discipulis tra-

tradidit Lucæ 10. Post hæc designavit Dominus, & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam, &c. ex quo habetur, quòd Ecclesiæ regimen non solum est penes Episcopos, sed etiam apud plebem.

23 R. Negatur antecedens. Illa missione nullam aliam Christus, quam prædicandæ pænitiæ, ac tam doctrina, quam miraculis præparandi populum ad Christi fidem, facultatem dedit; non verò regendi, gubernandique jus ullum, aut potestatem tradidit: sive Ordinis, quam in ultima cæna contulit, in qua Apostoli ordinati sunt Sacerdotes; sive jurisdictionis, quam post resurrectionem suam actu Apostolis concessit, quando Apostolos Episcopos constituit illis verbis, *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Joan. 20.*

C A P U T I I.

An regimen Ecclesiæ sit Aristocraticum?

S U M M A R I U M.

- 1 *Forma regendi Ecclesiam non est Aristocratica. Quid sit Aristocratia?*
- 2 *Petro, ejusque successoribus est tradita suprema potestas Ecclesiæ.*
- 3 *Ecclesia unitatem habet à capite.*
- 4 *Episcopi non habent plenam potestatem regendi Ecclesiam.*
- 5 *Par in parem potestatem non habet.*
- 6 *Qua ratione Apostoli fuerint Petro pares?*
- 7 *Apostoli duplicem personam repræsentarunt.*
- 8 *In quibus Episcopi Apostolis succedant?*
- 9 *Petrus pluribus modis Apostolis antecelluit.*
- 10 *Barbosa reprobat.*
- 11 *Jurisdictio Petri fuit ordinaria, non illa cæteris Apostolis concessa.*
- 12 *Solus Petrus fuit à Christo constitutus Caput Ecclesiæ.*
- 13 *Episcopatus, & Apostolatus non simul in ceperunt.*

- 14 *Judas non fuit Episcopus.*
- 15 *Conditiones ad dignitatem Apostoli necessariae.*
- 16 *Episcopi Ecclesias particulares regunt.*
- 17 *Episcopis non est commissa totius Ecclesiæ cura.*
- 18 *Episcopatus, qua ratione juxta Cyprianum unus sit?*
- 19 *Lapsorum duplex genus.*
- 20 *Pœna lapsis constituta.*
- 21 *Clerus Romanus, sede vacante anno 258. Ecclesiam non rexit.*
- 22 *In hoc ordine divinæ providentiæ repugnat Ecclesiam Aristocratia regi.*

QUotquot summam Ecclesiasticæ jurisdictionis tribuunt Concilio generali supra Romanum Pontificem, eidemque hunc subesse scriptitare non cessant, Systema regiminis Ecclesiæ ad Aristocratiam pertinere contendunt. Propter quod supremam potestatem Ecclesiæ esse penes Episcopos, tanquam ejusdem Optimates repetunt, eosque caput corporis Ecclesiæ constituunt, ut olim effutiit Calvinus cum Brentio, & Hugonottis. Quibus addo Marcum Antonium de Dominis, & Archiepiscopo Spalateni refractarium in Ecclesiam Romanam, qui augendo errorem ad Dissidentes convolvit, eumque lib. 2. de Repub. Christian. cap. 1. n. 9. his verbis completitur. *Episcopi omnes simul, & in solidum eamdem regunt Ecclesiam, singuli cum plena potestate. Et nu. 13. Episcopi dicuntur Apostolorum successores quia in eorum officio, quod erat Apostolorum omnium commune succedunt omnes omnibus in solidum. Et nu. 15. In potestate universali succedunt Episcopi, non modò universi, sed etiam singuli. Quæ quidem doctrina hæretica, schismatica, & universitatis Ecclesiæ subversiva indubiè extat. Repugnat unitati Capitis à Christo in Ecclesia instituti: Siquidem, si singuli Episcopi jurisdictionem non coarctatam ad proprias Diœceses habeant, sed plena ita gaudeant in Ecclesia, ut eà in solidum regant, æqualem potestatem habent cum*

cum Pontifice; & hinc non unum supremum caput in Ecclesia est, sed tot, quot in ea sunt Episcopi; quod falsum, & hæreticum est. Ideò

1 Dicendum. *Forma regendi Ecclesiam non est Aristocratica.* Debet esse omnium Catholicorum.

Probatur. Forma regendi Aristocratica est, cum pauci, & ipsi Optimates regunt: nam Aristocratia illa dicitur, in qua nobilior pars Reipublicæ supremam potestatem in illa habens, imperium exercet in cæteras: qualis est apud Venetos, Januenses, & Lucenses; sed suprema potestas regendi Ecclesiam non est in Episcopis, seorsim, & collectivè acceptis: ergo forma regendi Ecclesiam non est Aristocratica. Probatur minor. Est in Romano Pontifice (cui Episcopi omnes, sive in Conciliis congregati, sive extra subduntur, tanquam Capiti, & Principi). Nam eandem prorsus cum Petro, & integram jurisdictionem obtinet, adeò ut sit ordinarius, & Supremus Ecclesiæ Pastor, sicut fuit Petrus, ut ex dicendis controversia 5. & 6.

Dicunt. Petro pro omnibus Apostolis claves promittuntur, & postea dantur. Nam ipse cap. 16. Matth. Christo Domino interroganti. *Vos (Apostoli) autem, quem me esse dicitis?* pro omnibus respondit: *tu es Christus Filius Dei*; & inde præmium, quod accepit, omnibus correspondet. Unde dixit Augustinus tract. 118. in Joan. nu. 4. & ei (Petro) dicitur, *tibi dabo claves regni Cælorum, tanquam ligandi, & solvendi solus acceperit potestatem: cum & illud unus (tu es Christus Filius Dei vivi) hoc est Petrus, pro omnibus dixerit, & hoc (tibi dabo claves, &c.) cum omnibus tanquam personam gerens ipsius unitatis acceperit: Ideò unus pro omnibus, quia unitas est in omnibus.* Quasi dicat, cum Petrus confessus, & remuneratus est, personam Ecclesiæ gerebat; nec privatum agebat hominem, sed communem Apostolorum (immò Fidelium) cætum representabat: ergo quidquid dixit, & accepit non pro se tan-

P. Aug. Matthæucci Controv.

tum, sed & pro Apostolis accepit.

2 R. Dicimus, Petro ut Capiti, & Apostolorum Principi claves promissas, & postea datas. Christus enim hæc verba *Tibi dabo claves*, ad solum Petrum, uti erat futurus Princeps Apostolorum, & Caput Ecclesiæ, direxit. Per ly enim *Tibi*, designat personam singularem, cum qua loquitur: qui enim uni vult significare se dare aliquid, non aliis verbis utitur, quam istis, *tibi volo dare*. Tum quia, quando Christus secundum phrasim Evangelii utitur particula illa *Tibi* semper coarctat, & restringit significatum à pluribus ad unum, ita ut non possit ad alios extendi. Sicut observant Interpretes ad locum illum Marci 5. *Puella, tibi dico, surge*: & ad alterum Lucæ 7. *Adolescens, tibi dico; surge*. Eandem phrasim Christus servavit erga Petrum, cum dixit: *Ego dico tibi*: Et iterum; *Tu es Petrus*; Et nunc, *Tibi dabo claves*. Quando enim Christus multis promittit, & donat, solet uti termino plurali, significante multos: ut cum dicit: *Sedebitis, & vos: ecce dedi vobis potestatem: dabo vobis os: mittam vobis à Patre*; ergo cum dicit, *Tibi* non vult promittere, & postea dare multis, vel communi cætui Apostolorum supremam potestatem Ecclesiæ, sed uni tantum, Petro nimirum, tanquam Capiti, & Ecclesiæ Principi.

Verum, dato Petrum pro omnibus respondisse, quia Christus omnes interrogavit, *vos autem quem me esse dicitis?* planè negari non potest, præmium fuisse proprium Petri, quòd auctor confessionis fuerit, *tu es Christus*. Etenim, si ex eo ad omnes pertinet confessio, quòd Christus omnes interrogavit: cur cum soli Petro dicatur *Tu es Petrus, & Tibi dabo claves*, non unius Petri præmium erit? cum ejus unius confessio audita fuerit?

Quod si adhuc nolint cedere, eos certè urget textus Joan. ult. ubi impleta est promissio. Hic enim Christus solum Petrum interrogat, dicit *Simoni Petro. Diligis me plus his?* Et iterum: *Simon Joannis diligis me?*

me? Nihil hic est commune cum cæteris Apostolis, omnia sunt singularia, nomen, *Petre, Simon Joannis: amor, amas me, & præmium, pasce agnos meos: pasce oves meas.* Quocirca illud *Tibi* ad Petrum tantum singulariter refertur excludendo cæteros Apostolos à suprema potestate Ecclesiæ, non verò personaliter excludendo Successores Petri. Vel, illa verba Petro dicta sunt, at non solum Petro, sed ejus officio perpetuo duraturo, ut alibi dicam.

3 Nec ex Augustino evincitur supremam, plenamque potestatem Ecclesiæ ad Successores transmittendam fuisse in tota Apostolorum collectione, & nunc esse in Episcoporum multitudine; sed fuisse in Petro, & nunc in ejusdem Successoribus, esse ostendit per verba, *solus acceperit*; non solus personaliter, quasi eam ita acceperit, ut cum ipso perituram, & non transfundendam in Successores Pontifices; sed in istis est, à quibus jurisdictio in inferiores capaces, ut à fonte effluit, ut diximus *cap. præterito nu. II.* Propterea ait, eum gessisse personam totius Unitatis, quatenus ipse fuit Apostolorum, & Ecclesiæ, ac post ipsum ejus Successores sunt caput, à quo corpus Ecclesiæ unitatem sumit; adeo ut Ecclesia una sit, quia unum Caput habet, & nullus sit in unitate Ecclesiæ, qui Capiti non subsit. Quare pro omnibus, quorum erat futurus Caput respondit, & ita unitas erat in omnibus, quia omnes erant cum eo uniti. Jurisdictionem verò cum omnibus accepit, sed ordinate; ejusque salvo primatu, quem inter eos habuit, ut Augustinus docuit *tract. 124. in Joan. n. 4.* Sed Petro à Christo fuit plena, & ordinaria jurisdictio tradita, cæteris verò Apostolis extraordinaria, & cum subordinatione ad Petrum ex dicendis infra n. sed videas dicta *capite præterito n. II.*

4 Probatur 2. Si singuli Episcopi jure divino, vel ex institutione Christi haberent plenam potestatem regendi Ecclesiam in solidum, & non hanc, aut illam particularem, sed Ecclesiam toto orbe diffu-

sam, ut intelligit Spalatenfis, jam quisque ex concessione divini juris posset, ei que liceret regere cum plena potestate omnes Ecclesias Orbis, quin cæteri Episcopi possent rationabiliter obsistere; & hinc, quæ schismata, & Divisiones non forent in Ecclesia? Quinimò nulla in Ecclesia certa fides haberetur, contra articulum illum *una fides*: nam, orto aliquo novitatis errore, quis sententiam adversus eum pronuntiaret? Scriptura ne? Sed quid, si Episcopus erroris inventor ad sui errati tutelam alium ejusdem textum sibi apparentem produceret? Quis tunc litem absolveret? Quis partes litigantes ad pacem vocaret? Nullus sanè: quisque enim pro se, vel Scripturam allegaret, vel, se in totam Ecclesiam plenitudinem potestatis ex institutione Christi accepisse, clamaret. Si ad Concilium Spalatenfis recurrat: Unde constabit esse legitimum, & habere Spiritus Sancti assistentiam? Nonne, & pseudo-Concilia coacta sunt? plurima planè; quod nec ipse reclamabit, nisi fatuus, & in hoc sit, ut expressè dicendum *contr. 8.* Nullum ergo remedium superest, quàm Romani Pontificis sententia, cui Christus suum ovile pascendum, & regendum tradidit; in quo veram, sinceram integramque fidem esse voluit, & ab eo schismata unius constitutione Capitis ablegare; dicente Hieronymo ad Jovinianum: *propterea inter duodecim unus eligitur, ut, capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Et Cypriano de unit. Eccles. *ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno (Petro) incipientem, sua auctoritate Christus disposuit.*

5 Amplius. Delinquat unus Episcopus V.G. Galliæ in re ad religionem spectante, vel, fidem concernente: quis alterius Principatus Episcopus in eum sententiam dicet, & ad fidei regulam revocabit? Nullus ex Hispanis, Polonis, Italis, vel alius, ex eo quòd par in parem imperium non habet, *cap. Innotuit de elect.* & inde ille nihili alterius potestatem faceret, cui nec subesse, neque obtemperare teneretur;

æqua-

æqualem cum Judice potestatem obtrudens: ergo opus est in Ecclesia uno Summo Pastore, qui tam agnos, hoc est, Fideles, quam oves, Pastores nimirum, qui agnorum matres respectivè sunt, pascat, & regat.

Idem opponi potest, si dicatur summam auctoritatem regendi Ecclesiam in Episcoporum collectione formaliter residere; tunc enim uno errante, nullus posset Judicis officio fungi: Nam nullus esset alio jurisdictione validior. Si Concilium ex omnibus Episcopis esse convocandum dixerunt. A quo convocabitur, ut sit legitimum? Et si de convocatione non convenierint, de remedio actum esset, & interea Ecclesia in partes secaretur, & discerperetur; & ita schismata æterna essent, si Ecclesia forma Aristocratica regeretur.

Opponunt I. Episcopi in Apostolorum locum successerunt ex Trid. sess. 23. cap. 4. de ord. Quos pro Apostolis esse Ecclesiæ datos scribit Augustinus in psal. 44. *Quid est pro Patribus tuis nati sunt tibi filii?* inquit; *Patres missi sunt Apostoli. Pro Apostolis filii nati sunt tibi. Constituti sunt Episcopi:* sed Apostoli parem cum Petro potestatem à Christo acceperunt: ergo & Episcopi eadem, qua Romanus Pontifex potestate gaudent. Consequentia sequitur: Nam ratio successionis videtur postulare, quòd successor in totum succedat: Minor verò constat ex illo Joan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Quæ verba fuerunt à Christo omnibus Apostolis collectivè æqualiter dicta; & per ea Episcopi constituti, ut probat Macedo de clavib. Petri lib. 1. dissert. 4. c. 2. Neque ex verborum vi potest ulla ex ea missione, qua Apostolis omnibus ad regendam Ecclesiam jurisdictio tradita est, inæqualitas, & dissimilitudo potestatis concludi. Hinc in præsidium æqualitatis Apostolorum cum Petro adducitur ad statuendam in Ecclesia Aristocratiam, Cyprianus supr. hæc habens. *Hoc erant utique, & cæteri Apostoli, quòd fuit Petrus, pari consortio præditi, & honoris, & potestatis:*

ergo Petrus non plus potestatis habuit, quam cæteri Apostoli:

6 R. In duplici statu Apostolos considerari posse. Primò, antequam Petrus totius Ecclesiæ caput, supremusque Pastor constitueretur per illa verba: *pasce agnos meos: pasce oves meas.* Secundò, postquam per illa verba à Christo præfecturam totius Ecclesiæ accepit. In primo statu, fuerunt cum Petro in honore, & Apostolatus potestate pares. In secundo verò, Petrus fuit ipsis major in honore, & potestate regendi Ecclesiam, ut idem Cyprianus significat, statim illis verbis, hæc subnectens: *Sed exordium ab unitate proficiscitur, ut Ecclesia una monstretur.* Quasi diceret: omnes Apostoli ante electionem capitis erant quidem æquales; sed tamen Christus, quia voluit exordium Ecclesiæ sumere ab unitate capitis, & regimen Ecclesiæ esse Monarchicum, ex omnibus Apostolis, qui erant Pastores, & Episcopi constituti, Petrum elegit, qui omnibus præesset, ut esset caput Ecclesiæ. Quoniam si in Ecclesia non esset unum Caput, cui reliqua membra obtemperarent, non posset corpus Ecclesiæ unum esse, sed membra Ecclesiæ sine capite inter se diffiderent, & in partes abirent.

Quocirca sanè Cyprianus sentit Christum omnibus Apostolis primò æqualem potestatem dedisse, sed postea ex omnibus æquali potestate præditi, elegisse Petrum, ut esset caput, seu Monarcha Ecclesiæ; ut hac ratione caverentur schismata, quæ facile inter æquales oriri solent, fervareturque pax, & unitas Ecclesiæ, quæ facilius servatur, quando est unum caput, à quo omnes dependent, quod sequentibus exprimit: *Et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat; Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum Sanctum, &c. tamen, ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit.*

Quinimò, etiam constituto Petro Ca-

pite Ecclesiæ æquales ei fuerunt Apostoli, non in jurisdictione, & potestate, regendi Ecclesiam, sed in potestate Ordinis, tum Sacerdotalis, tum Episcopalis: hæc enim fundatur in charactere Ordinis, in quo non solum Apostoli, sed Episcopi quoque cum Papa pares sunt. Et hinc patet in quo sensu minor argumenti sit concedenda.

7 Ut autem vis majoris enervetur, ponderandum est cum Petavio *Theol. dogmat. l. 4. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 7. nu. 3.* Apostolos duplicem sustinuisse personam. Primò, ut essent Episcopi, & Pastores extraordinarii totius Orbis cum jurisdictione delegata, Petro subordinata, ad prædicandum Evangelium in toto Mundo, ad fundandas Ecclesias, ordinandos Episcopos, & Clericos, ligandi, & solvendi, & juxta textum respectivè, *Marci 16. Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ.* Et *Joannis 20. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt..... sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Id enim exigebat necessitas propagandi fidem, & fundandi Ecclesiam.

Secundò, ut essent particulares alicujus Civitatis, & Diocesis Antistites, ut Jacobus fuit Jerosolymorum Episcopus, Joannes Ephesiorum, &c. cum potestate ordinaria in regimine illius Ecclesiæ.

8 Modò, Episcopi Apostolis succedunt in regimine, & præfectura singularis Ecclesiæ, vel, in potestate ordinaria, & Episcopatus propria; ac ipsis assimilantur in iis, quæ ad Episcopale munus, & exercitium spectant, ut Simeon Jacobo successit in Ecclesia Jerosolymitana ex *Cano lib. 6. de Eccles. Roman. auct. cap. 8.* apud Sessam *Scrutin. doctrin. cap. 3. art. 16. nu. 12.* Et notavit Gravina *de Catholic. præscript. lib. 4. contr. 3. art. 8.* Non verò succedunt in Apostolatu, & ampla illa jurisdictione generali extraordinaria, & delegata; quoniam ea fuit privilegium personale privatum, & ideo caduca, & temporanea, ac cum eis

extincta. Quapropter in ipsis non transit privilegium scribendi libros canonicos, nec illud infallibilitatis, quod Apostolis ex divina bonitate concessum fuit; aliàs contra fidem errare non possent; quod singulis non conceditur; & de ipsis in Concilio congregatis dicendum *contr. 8.* Neque aliud fundandi Ecclesias, & instituendi Dioceses, de quo, & alibi redibit occasio dicendi. Apostolatus est juris delegati, ideò in eo Episcopi Apostolis non succedunt, sed in jure dumtaxat ordinario dignitatis Episcopalis.

Deinde, cum dicitur Episcopos Apostolis successisse, non ita universaliter accipitur, ut solas eas sedes determinatas obtineant, quas ipsi Apostoli occuparunt: Nam plures non habuerunt determinatas Ecclesias, ut notat Leytam *Clyp. dignit. Pontif. discept. 3. sect. 4. num. 116.* Tum quia, aliàs duodecim solummodò deberent esse Episcopi, sicut duodecim fuerunt Apostoli. Tum quia, plures Episcopatus fuerunt à Romanis Pontificibus instituti, in quibus Apostoli, ut patet, sedes non habuerunt, utpote posterius fundati: ergo id intelligitur, ut illis in sua Ecclesia succedant in munere prædicandi, ordinandi, & Sacramenta ministrandi, ac in jurisdictione ordinaria, quæ Episcopatus dignitati debita est.

Verùm Ecclesiæ ipsæ post eos erectæ Apostolicæ dicuntur, quia à Romano Pontifice, qui Apostolicam Sedem tenet, fundatæ sunt; vel, ut ait Tertullianus *de præscript. cap. 32.* Apostolicæ dicuntur *pro consanguinitate doctrinæ*, quam Apostoli prædicarunt.

Dices: ergo Apostoli cum adeò ampla potestate in omnibus fuerunt Petro æquales, & ita plenior potestas in Petro non fuit, adeoque tunc Ecclesia Aristocraticè regebatur: ergo, & nunc debet, cum sit eadem Ecclesia; aliàs eadem non perseverasset: etenim ex diversa politia, seu alio regiminis systemate, forma Reipublicæ ex Philosopho variatur.

9 R. Negatur consequentia. Nam Petrus tribus modis ceteros Apostolos excelluit. Primò, dignitate, & gradu: erat enim Princeps, & caput, cui ceteri erant subordinati. Unde Apostolus alter alteri non præerat, præerat autem Petrus singulis, ac omnibus præsidebat. Secundò, eminentia potestatis; nam potestas Apostolorum erat delegata, & personalis: erat quippe jurisdictio annexa muneri Apostolico, quod erat personale, unde, extincta persona, expirabat: nec enim alii Apostoli, præter illos duodecim, fuerunt. Jurisdictio verò Petri fuit ordinaria, & perpetua, & ad regimen Monarchicum Ecclesiæ instituta, proindeque ultra vitam ipsius, statumque personæ duratura in suis successoribus. Tertiò, amplitudine; nam jurisdictio Apostolorum non erat adeò ampla, sicut illa Petri; plurima enim poterat Petrus, quæ singulis Apostolis non conveniebant, ut ait Stapletonus *contr. 2. lib. 2. cap. 2.* Inter quæ à Macedo cit. *dissert. 3. cap. 3.* ponitur, non potuisse quemvis ex Apostolis congregare Concilium generale, utpote Petri tanquam capitis, & Principis, non tantum dignitate, sed etiam gubernandi, præsidendi, & regendi functione proprium; quod censeo præsertim in eo fundari, quod nullus potuisset Petro præcipere, ut Concilio interesset; nam non Pastori oves, sed ovibus Pastor imperat. Neque, inquit, potuissent Sanctos canonizare; quia cum canonizatio sit una de causis majoribus, quæ inter Christianos proponi queat, ab alio fieri non potest, quam ab eo, qui totius Ecclesiæ personam gerit; adeoque erat propria Petri, ejusque successoribus reservata.

10 Quocirca hac in re minus rectè sentit Barbosa, dum scripsit, potestatem subordinatam Apostolis à Christo Domino concessam, in nihil secundum se esse ejusdem potestati Petri inaequalem, sed absque dubio sine ulla limitatione in totum Orbem æqualem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, P. Aug. Matthæucci Controv.

tum ordinis, tum jurisdictionis. Quod quidem nec verum esse potest, neque cum potestate capitis, & ordinaria Petri coherere.

Dices. At jurisdictio cæteris Apostolis conveniens fuit ordinaria: ergo, &c. Probatur subsumptum. Apostoli habebant auctoritatem, & potestatem ordinandi Episcopos, illosque propria auctoritate à Christo accepta, creabant; ita Paulus ordinavit Timotheum Episcopum Ephesinæ Diocesis. Titum Cretensium Archiepiscopum, aliisque Urbibus Episcopos dedit; Sicut Joannes Smirnenfibus, Polycarpum, aliasque in Asia Ecclesias fundavit; quemadmodum ceteri Apostoli, alibi plures erexerunt, quibus Episcopos præfecerunt, cum ordinaria potestate in greges respectivè concreditos:

11 R. Verum quidem est Apostolos in nonnullis Orbis Urbibus Episcopos creasse, & Ecclesias gubernandas eis tradidisse, ut videre est in catalogo, quem exhibet Gravina p. 2. to. 3. de præscript. lib. 4. contr. 4. discept. special. difficult. 3. §. digressio: Sed non cum eadem, qua ipsi Apostoli in universo orbe jurisdictione gaudebant. Siquidem cum hæc esset ex privilegio extra ordinem & personalis, non poterat ad alios transire; privilegium enim personale, seu datum personæ privata, ut fuit illud Apostolis traditum, cum persona extinguitur juxta reg. 7. jur. in 6. Unde planè Episcopos ordinabant; verum jurisdictionem, non nisi idoneam, & aptam dignitati conferebant eam nimirum, quæ ipsi dignitati ex ipsius natura debebatur, & quam à Petro recepissent; sicut ii, quos ipse ordinavit, ab eo acceperunt, & ceteri Episcopi à Romano Pontifice participant, à quo solum ordinaria, & certis limitibus restricta, in eos dimanat.

Quare. Sicut ex privilegio à Christo accepto poterant Episcopos ordinare, & Ecclesiis præficere; ita ex privilegio eisdem conferre poterant jurisdictionem ordinariam, & juxta dignitatis naturam. Quo

privilegio præciso, à Petro accipere debuissent, à quo tamen eorum potestas dependebat ex dicendis alibi.

Sed petitur. Cur jurisdictio Petri fuit ordinaria, non verò illa aliis Apostolis concessa?

12 R. Quia solus Petrus fuit à Christo constitutus Caput visibile totius Ecclesiæ, quæ perpetua esse debebat; adeoque cum potestate ordinaria, quæ transiret in suæ dignitatis successores, ut eam illà perpetuo regerent, & propterea tota, quæ data est Petro, extra præcisam rationem Apostolatus (in quo Pontifices ei non succedunt; & ita libros canonicos scribere minimè possunt) tum Ordinis, tum jurisditionis potestas, & eodem modo collata, hoc est, ordinaria, non delegata in illis est. Apostoli verò non caput Ecclesiæ erant à Christo instituti, sed omnes Petro subordinabantur, eum caput, & Collegii Apostolici Principem recognoscentes; nec enim conveniebat, quòd in Ecclesia universali essent plures Episcopi universales cum ordinaria potestate, sicut non expedit, quòd unius uxoris sint duo mariti.

13 Hinc notandum, Episcopatum, & Apostolatum non simul incepisse. Nam Apostoli fuerunt instituti ante Cenam Domini. Lucæ 6. *Vocavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos Apostolos nominavit, Simonem, &c.* Sacerdotes verò fuerunt initiati in Cena Domini, accepta cum charactere potestate ordinis ad Corpus Christi in Eucharistia conficiendum, Lucæ 22. *Hoc facite* (id est accipite potestatem hoc faciendi, scilicet consecrandi Corpus, & Sanguinem meum) *in meam commemorationem* (passionis scilicet, & mortis meæ, & redemptionis totius generis humani) Episcopi verò fuerunt constituti Joannis 20. per ea verba: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: & subinde acceperunt potestatem super Corpus Christi mysticum, cum eis Christus dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Sed contra. Apostoli fuerunt Episcopi ordinati non in coenaculo post resurrectionem, sed ante ultimam cænam: aliàs Judas non fuisset Episcopus; quod tamen falsum est; ut patet ex electione Matthiæ, de qua agitur *Actor. 1.* & intelligitur illud psalmi. *Episcopatum ejus accipiat alter.*

14 R. Judam formaliter Episcopum non fuisse, cum fuit electus Apostolus, sed solum inchoativè, & in radice, quatenus Episcopatum accepisset, si in Apostolatu perseverasset, cui Episcopatus suo tempore accipiendus debebatur. Unde Mathias subrogatus in locum Judæ Apostolus, & Episcopus fuit, quia cum fuit Apostolus creatus, ea dignitas perfecta (paulatim enim, & per gradus crevit Apostolorum dignitas, donec ad culmen pervenit, ut ait Macedo) erat, & ille ad utramque accipiendam idoneus; atque ideo Episcopatum accepit, quem Judas consecuturus erat, si Apostata non fuisset.

15 Item observatur, ad dignitatem Apostoli tres conditiones requiri. Prima est, ut munus acceperit Evangelii ubique terrarum propagandi, cum potestate amplissima ligandi, & solvendi juxta illud Joan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Quæ amplissima potestas in Apostolis fuit extraordinaria; in Petro verò ordinaria, ut notat Petavius *cit. lib. 1. cap. 5. n. 8.*

Secunda, est privilegium scribendi scripturas canonicas; nec obstat, quod omnes Apostoli eas non scripserint; nam æquè bene poterant, sicut fecerunt, Petrus, Paulus, Judas, Jacobus, Joannes, & Mattheus.

Tertia, est auctoritas fundandi Ecclesias ubique terrarum. Nulla autem ex illis convenit Episcopis Apostolorum successoribus. Fundare enim Ecclesias, & istas Pastoribus assignare spectat ad Romanum Pontificem *cap. Ad cuiuslibet de præbend. inter com. Tridentinum sess. 23. can. 8.*

Opponunt 2. Episcopi à Spiritu Sancto positi sunt ad regendam Ecclesiam, juxta illud *Actor. 20.* *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Epi-*

Episcopos regere Ecclesiam Dei: ergo regimen Ecclesiæ est Aristocraticum, & penes Optimates Ecclesiæ est forma ipsa regendi. Unde dixit Cyprianus de unit. Eccles. Episcopatus unus est; cuius à singulis in solidum pars tenetur.

16 R. Distinguitur antecedens: ad regendam Ecclesiam universalem negatur; ad regendas Ecclesias particulares, quibus respectivè sunt à Romano Pontifice præpositi conceditur antecedens. Ecclesia universalis est soli Petro, & in eo Romanis Pontificibus commissa per verba illa, *pasce oves meas*. Ipsi enim vocati sunt in plenitudinem potestatis, Episcopi verò in partem sollicitudinis assumptæ, in quos ab eis portio jurisdictionis derivatur ad particulares Ecclesias regendas; qui jurisdictionem habent tantum in sua Diocesi, Papa verò in totius Orbis Ecclesiis. Unde Papa Ecclesiam universalem gubernat; Episcopis verò Dioceses, quæ sunt illius membra, sunt ab eodem concreditæ, quod expressit Augustinus *lib. 1. contr. duas Epistolas Pelagian. cap. 1.* Scribens ad Bonifacium. *Cum, inquit, communis sit omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio, quamvis ipse præemineas celsiori fastigio* (erat enim Bonifacius Pontifex Romanus) *facio, quod possum pro mea particula muneris*. Videas in communi dignitate Episcopatus (nam & Augustinus fuit Episcopus) celsitudinem fastigii Romani Pontificatus, ex peculiari, & plenaria potestate cum sua totalitate in omnes Ecclesias, super quas respectivè particulam tantum suæ potestatis Episcopi respectivè exercent.

17 Neque allegatus Scripturæ textus Aristocratiam evincit. Auctoritas est Pauli ad Episcopos, non unius, sed plurium Civitatum Provinciæ Ephesiæ, quos, ut habetur ex *versu 17.* vocaverat Miletum; eosque monuit, ut propriæ perfectioni attenderent, deinde determinato gregi cui libet à Spiritu Sancto commissio; quo enim magis se perficit Pastor, eò magis perficiet gregem. Sed notandum est, Apostolum

non dicere commissam illis curam totius Ecclesiæ Dei (ut commissæ fuerat Petro *Joan. ult.*) sed universum gregem Provinciæ Ephesiæ; ordinatè tamen, ut unus uni, alter alteri esset ad regendum præfectus.

18 Auctoritas Cypriani habet hunc sensum; quòd Episcopatus unus est unitate subordinationis ad Petri Episcopatum, quatenus omnes particulares Episcopatus ab illo Petri, tanquam à radice pendent. Deus enim Petrum, & hujus Successores jurisdictionis caput, & fontem effecit, ut per eos ad Episcopos transfunderetur. Quo verò pacto Episcopatus unus erit, si Petri Episcopatu non subordinetur? Si ab illo se jungatur? Particulares verò Episcopatus, qui propter illam subordinationem *unus* dicuntur, singuli Episcopi regunt, hoc ordine, quod unus uni præsit, alter alterum gubernet, propterea dixit, *cuius à singulis in solidum pars tenetur*: Sed sub Romano Pontifice totius Ecclesiæ Pastore, & moderatore; prout suis locis notabimus, & maxime tractantes difficultatem, an Episcopi à Pontifice jurisdictionem immediatè recipiant. Hinc Cyprianus non negat plures particulares Episcopos, sed solum intendit, quod Schismatici, vel hæretici sunt, qui non communicant cum Romano Pontifice.

Possent etiam sic Cyprianus accipi, quod Episcopatus unus est unitate ordinis, quatenus in singulis Episcopis potestas ordinis diversa non est, sed una, non numero, sed specificè, & in ea pares sunt: Sed ex eo nihil ad rem; quia stat optimè, quòd sit inæqualitas jurisdictionis; in Papa sit plena, & suprema in totam Ecclesiam, in Episcopis verò subordinata, & limitibus restricta.

Opponunt 3. Ecclesia anno 258. Aristocratia regebatur: ergo gratis, & in subsequentibus sæculis regimen Aristocraticum ab Ecclesia excluditur. Antecedens probatur; nam cum ob Martyrium Fabiani Papæ Sedes vacaret, & Cyprianus in causa lapsorum consulisset Clerum Romanum,

ut ab eo, quid post hæc agendum esset, acciperet; Clerus cum vicinis Episcopis, & quotquot Romæ ob ardorem persecutionis ex variis Provinciis, mutato habitu, convolassent, Synodum absque Summi Pontificis præsentia celebravit; in qua constitutum est, ut lapsis in exitu vitæ positus, si vera pœnitentis animi signa proderent, pax concederetur; quod idem Clerus eidem Cypriano per litteras significavit, ac decreta ipsa ad singulas orbis Ecclesias transmisit, ut omnes observarent, quod à Cathedra Petri, etiam vacante, dimanare intelligerent; sed hoc quid aliud est, quàm Aristocraticè Ecclesiam per Optimates Ecclesiæ, præciso uno supremo capite, regi? Si autem tempore persecutionis ea potuit forma Ecclesia regi; cur, etiam rebus pacatis, Concilium Aristocraticum toti Ecclesiæ præesse non poterit?

Item. Decet, & non repugnat Ecclesiam Aristocratia regi: ergo regitur. Consequentia sequitur. Antecedens verò patet. Nullus enim dubitat de non repugnantia; decentia pariter impugnari minimè potest. Nam forma regiminis Aristocratica licita est; ea enim, apud plures Respublicas in Orbe Catholico, in usu laudabiliter est.

19 R. Solutioni præmittendum ex Cypriano. I. Quòd Lapforum duplex fuit differentia: sub una ponebat Sacrificatos, Thurificatos; sub alia verò Libellaticos. Sacrificati dicebantur omnes, qui quovis modo diis immolassent, vel immolata gustassent. Thurificati, qui thus obtulissent. Libellatici verò, qui Christum publicè negare erubescerent, id privatim, vel per se, vel per alios suo nomine facerent, & à Magistratibus libellos securitatis impetrarent; nec amplius inquirerentur, & ad aram traherentur, soluta pro hujusmodi dispensatione pecunia.

20 II. Quòd pœna lapsis constituta, erat, ut ad Ecclesiam, & pacem, nisi prævia pœnitentia, & satisfactione, admitterentur.

III. Quòd tum Lapsi, tum ceteri delinquentes consueverant adire Martyres, & Confessores in carcere detentos, & ab eis litteras ad Episcopos, & Sacerdotes petere, & accipere, quibus Martyres postularent, ut in Fidelium consortium admitterentur: quod obtinebant; nam tanta reverentia, & honore, etiam Episcopi detentos in carcere Martyres, & Confessores prosequi solebant, ut ab illorum rogatione recedere, & quos illi commendassent, despiciere, nimis asperum censerent.

Quoniam verò hac indulgentia rigor Ecclesiasticæ disciplinæ enervari videbatur, Cyprianus censuit lapsos non posse sine pœnitentia, & debita satisfactione ad reconciliationem admitti; cum autem Lucianus quoscumque sine discrimine recepisset; Cyprianus per litteras, Romanæ Ecclesiæ sententiæ se submisit, & Concilium ea in re petiit. Clerus Concilium celebravit, & decreto allegato adjecit, ut aliorum Lapforum causa, & reconciliatio ad electionem usque Romani Pontificis suspenderetur, qui plenitudinem jurisdictionis in Ecclesia obtinet, & quem Ecclesiæ Caput venerabatur.

21 Quinimò, ut observat Duvallius *tr. de supr. Romani Pontif. auctorit.* apud Bail. *Sum. Concil. to. 2. sæcul. 3. §. ex hoc.* Clerus Romanus in approbanda sententia Cypriani contra Libellaticos Christianos, & Provinciales Episcopos congregando, non propriè jurisdictionis actum exercuit, sed egit, ut Doctor, & consultor; cujus decisio, & resolutio non poterat non esse magni roboris, & quam sequi liceret; cum tutò, & citra periculum, quæ à celeberrimis Doctoribus præsertim congregatis, etiam in materia fidei, decreta sunt, sequi liceat, donec per Pontificem, aut Concilium generale à Papa confirmatum, aliud innotescat, vel statuatur. Qua propter negatur, quod tunc Clerus rexerit Ecclesiam; hoc enim jurisdictionem includit.

Deinde. Argumentum hoc etiam videtur tangere nimirum, non repugnare Ec-
cle-

clesiam Aristocraticè regi; quod utique concedi potest, si res in se absolutè spectetur, & à Christo aliter constitutum fuisset: forma enim regiminis Aristocratica licita est, & laudabilis. Verùm, posita Christi institutione, qui Ecclesiam in forma regni instituit (ut toties Regno in Evangeliiis assimiletur) tam Pontifice Summo, ut Supremo Monarcha indiget, quàm Regnum Rege.

22 Ad 2. Retorquetur. Decet, & non repugnat Ecclesiam Monarchia gubernari: ergo de facto ita est. Antecedens nullus, nisi stolidus potest in dubium vocare. Nam, cùm Ecclesia à Christo fuerit in Monarchiam erecta, regimen voluit esse Monarchicum: Respublicæ enim à regiminis forma dignoscuntur. Et inde de non repugnantia, & decentia patet. Quare negatur antecedens: posita enim Christi institutione, repugnantia est, & indecens, quod Aristocratia sit in Ecclesia. Unde modus arguendi à Caramuele suffuratus, stante hoc ordine divinæ providentiæ, non concludit, licet isto præciso, & si Christus aliter voluisset, admitti possit.

CAPUT III.

An regimen Ecclesiæ sit purè Monarchicum?

SUMMARIUM.

- 1 Error Marci Antonii de Dominis.
- 2 Error Vigorii.
- 3 Regimen Monarchicum est perfectius Aristocratico, & Democratico.
- 4 Visibilis Monarchia à Rege visibili regitur.
- 5 Diversitas regiminis Respublicas distinguit.
- 6 Forma regendi Monarchica quid exigit?
- 7 Apostolis non æqualis potestas cum Petro tradita est.
- 8 Probationes ex Doctoribus Parisiensibus.
- 9 Regimen Ecclesiæ non est Aristocratia permixtum.

- 10 Romanus Pontifex absque Episcoporum consensu potest decreta fidei edere.
- 11 Jurisdictionem Pontifex non habet à creaturis, neque jure successionis.
- 12 Apostoli per se jurisdictionem recipere debuissent à Petro.
- 13 Petrus Apostolos misit in Provincias determinatas.
- 14 Petrus ab Apostolis non fuit auctoritative missus.
- 15 Sensus Auctoritatis Pauli ad Ephes. dedit quosdam Apostolos, &c.
- 16 Pastoris partes.
- 17 Regimen Monarchicum à Deo non reprobat. 1. Reg. 8.
- 18 Regimen Ecclesiæ in tyrannidem mutari non potest.
- 19 Quibus Tyrannus constituatur?
- 20 Concilia non congregantur ad validitatem definitionum.
- 21 Papæ non est data potestas dependenter à Concilio peritorum.
- 22 Mathias subrogatus est in locum Judæ proditoris.
- 23 Petrus decedit controversiam de legalibus.
- 24 Potestas Papæ est supra homines, sed sub Deo.
- 25 Non est de jure divino Bigamos non posse ordinari.
- 26 Verba Sacræ Scripturæ sunt objectum fidei divinæ, & ibi alia notanda.
- 27 Papa potest Episcopos deponere.
- 28 Qua ratione dicatur: Episcopatus est de jure divino?

I **M**arcus Antonius de Dominis erigens se adversus Apostolicam Sedem, & parem cum Romano Pontifice in auctoritate se intrudens, Monarchiam Ecclesiasticam à Christo institutam funditus evertere cogitavit, omnemque manum posuit, ut ab Ecclesia regalis regiminis statum, vel Monarchicam politiam, seu regendi formam ablegaret, inducens Aristocratiam (superiùs reprobata) quod tamen nec præstitit, nequiquā ullus præstabit, ut hoc capite demonstraturi sumus.

2 Subinde Vigorius Summæ Pontificis Potestati reluctans asseruit ejus regimen in Ecclesia esse Monarchicum Aristocratia temperatum, constituitque politiam, seu regimen Ecclesiæ de Monarchico, & Aristocratico participare; inde concedens Papam esse quidem Caput, sed de se solo nihil statuere posse, nisi de Episcoporum consensu; hoc systemate voluit tollere supremam Pontificis auctoritatem, ac in Ecclesia summam esse in Concilio sub Papa, ut sub primo Episcopo, & Præsidente, atque convocatore, eumque ut cæteros Concilio supponere. In qua re secutus est doctrinam Gersonii, Almaini, aliorumque Parisiensium, qui Pontificem Concilio subesse dixerunt; quàm verò insulse id scripserint videndum *contr.8. hic tantum*

Dicendum. Regimen Ecclesiæ est Monarchicum, & nullo modo Aristocratia permixtum. Prima pars est Petavii *lib.4. de Ecclesiast. Hierarch. cap.16.* Gravinæ *tom.3. part.2. lib.4. contr.3. art. ult.* Octavii Jadertini nunc Episcopi Affisiatis *introd. ad lectur. offic. disp. 2. art.1.* Boyvin *Theol. 2. p.4. partis disp.2. cap.1. q.2.* ac aliorum. Secunda verò pars est ejusdem Jadertini *art.2.* & Boyvini *q.3.*

3 Probatur prima pars. Christus Ecclesiæ suæ nobilius, utiliusque regimen inter tria gubernationum genera reliquit, (de hoc nisi insipiens dubitaret) ergo Monarchicum. Hoc enim est Aristocratico, & Democratico perfectius, quod super omnes Principatus à Patribus commendatur, utpote unice idoneum ad unionem fovendam, tollendasque confusiones, & contentiones, quæ Rectorum pluralitatem, ut plurimum sequuntur. Hinc Justinus Martyr adversus Gent. dixit: *atque quidem non bonum est regimen multorum.* S. Athanasius *orat. contr. Idola: ubi autem Princeps non est, ibi prorsus disturbatio nascitur.* Theodoretus *Serm.3. de Angel. Defectum Principatus, & multitudinem, ut rem maximè noxiam accusamus; Monarchiam verò, hoc est, unius Principis potestatem, vel, ut rem optimam laudamus.* Pius II. *Const. in minoribus*

X. Bullar. to.1. §.10. *Inter genera gubernationum communis Philosophorum sententia est, præstare Monarchiam: Et infr. Liqueat igitur unum in Ecclesia Caput esse, & unum Principem, quia pax populi ex uno Rectore dependet, & pluralitas Principum discordiam parit. Christus Ecclesiæ suæ in ultimo testamento pacem reliquit, & pacem multis verbis commendavit. Dedit ergo, & regimen pacis amicum, id est, Monarchicum sub B. Petro, & Successoribus ejus, administrari cuncta præcipiens, clavibus illi commissis, & cura gregis demandata. Unde concluditur ex Eusebio in orat. de Constantini laudibus, Monarchia certè omnes alias Rerum publicarum species, & administrationis modos longè superat: ergo, &c.*

Amplius. Ecclesia in Sacro textu dicitur regnum, *Matth.13. Simile est regnum Celorum decem virginibus; quod Gregorius homil. de virginib. intelligit de Ecclesia. Matth.13. Et colligent de regno ejus omnia scandala: ubi Augustinus lib.20. de Civit. Dei cap.9. legit. Numquid de regno illo, ubi nulla sunt scandala? De isto ergo regno ejus, quod est hic Ecclesia colligentur: ergo ejus forma regiminis regalis est, & Monarchica.*

Item, Ecclesia comparatur cum exercitu benè ordinato. *Cantic.6. Ut castrorum acies ordinata. Cum Ovili Joan.10. Fiet unum ovile, & unus Pastor. Cum Domo, 1. ad Timoth.3. Quomodo oporteat te ambulare in domo Dei, quæ est Ecclesia Dei. Cum humano corpore 1. ad Corinth.12. Sicut corpus unum multa membra habet, ita, & Christus: Sicut ergo exercitus benè ordinatus ab uno Duce regitur; ovile ab uno Pastore; Domus ab uno Patre-familias; corpus ab uno capite (Si enim plures supremi Rectores essent, confusio, & divisio exoriretur) ita & Ecclesia ab uno Supremo moderatore, gubernari debet, ut schismata ab ea procul sint. Tum quia, ipsa est una, & ab uno unitas est; ut inquit Cyprianus; Qui postquam lib. de unit. Eccles. dixisset, Ecclesia una est: ostendens, in quo unitas consistat, regium, seu Monarchicum affert exemplum,*

plum, dicens. *Rex unus est in apibus, dux unus in gregibus, & in armentis rector unus: ergo, &c.*

Respondet de Dominis. Istis ad Summum probatur regimen Ecclesiæ Monarchicum sub uno capite, & Rege Christo Domino.

4 Contra 1. Visibili Monarchiæ visibile caput, & Rex visibilis præponendus est: at Christus est Caput invisibile Ecclesiæ: ergo debuit etiam provideri de visibili Capite, & Pastore, qui exteriori regimine Ecclesiæ dirigeret, & ad quem in necessariis membra confugerent. Considerandum est cum D. Thoma 3.p.9.9. Quòd sicut caput in corpore humano duo connotat. I. Influxum invisibilem per virtutem motivam, & sensitivam membris dans motum, & sensum. II. Visibilem directionem per exteriorem gubernationem ab eodem capite, in quo sensus vigent, qui directionis sunt Duces. Ita in Ecclesia Christus est Caput invisibile per interiorum influxum donorum gratiæ: omnes enim accipiunt gratiam à Christo, tanquā à capite invisibili. Romanus verò Pontifex est Ecclesiæ Caput, quantum ad exteriorum gubernationem, & directionem membrorum Ecclesiæ, à quo ita membra Ecclesiæ diriguntur, ut in doctrina non errent, si ipsius sententiam sequantur. Quapropter quoad externam gubernationem Christus Ecclesiæ dirigit, non per se immediate, sed mediante suo Vicario, quem in terris habet.

Contra 2. Forma gubernandi in rebus humanis ex proximo, & visibili Principatu spectatur; aliàs, si ex invisibili colligenda esset, nulla in mundo foret præter Monarchiam, cum Deus invisibilis omnium sit supremus moderator: ergo non ideò Ecclesia dicenda est politia Monarchica, quia illius Caput est Christus, sed quia ejus vices, in ipsa visibili, visibile caput gerit, & tenet; quod Caput Romanus est Pontifex.

5 Confirmatur. Regimen, quod Chri-

stus in Ecclesia instituit, fuit visibile, & Monarchicum, etiam quoad externam gubernationem. Siquidem ipse Christus Dominus, tanquam supremum Caput, & Monarcha visibiliter etiam, suam Ecclesiæ ante Ascensionem gubernavit: ergo, vel post Ascensionem mansit visibile, & Monarchicum regimen, vel mutatum est. Si mansit idem, necesse est, Ecclesiæ post Christi Ascensionem semper gubernatam fuisse ab uno visibili capite, seu Monarcha; si mutatum est, planè sequitur, & ipsam Ecclesiæ esse mutatam, nec eandem nunc esse, quæ ante Ascensionem fuit. Quoniam Rerum publicarum differentiæ, teste Philosopho, à diversitate regiminis, seu formæ ipsas gubernandi petuntur: & sicut quælibet Respublica censetur mutari, quando politia, regimen, vel forma, modusque gubernandi mutatur; sic etiam dicendum esset de Ecclesia. At absurdum, immò hæreticum est dicere Ecclesiā Christi mutatam esse: repugnat enim articulo fidei: *credo unam Sanctam Ecclesiam*: ergo & quod in ipsa regimen Monarchicum non sit, & ab uno supremo visibili capite non gubernetur.

6 Probatur 2. Forma regendi Monarchica hoc exigit, ut suprema imperandi potestas in aliquo uno nobilissimo, ut in subjecto resideat, qui ceteris præsit, fons omnis inferioris auctoritatis existens; in hoc enim ab Aristocratia, & Democratia secernitur, cum in Aristocratia soli Optimates, in Democratia verò, tota pro indiviso communitas curam regendi, & gubernandi sustineat. Unde à Mauclero Monarchia describitur: *est summum imperium sine superioris, aut æqualis populi, vel alterius Principis consortio*: Sed suprema jurisdictio Ecclesiæ fuit in Petro, & in ejus Successoribus continuatur, à quibus in inferiores ordinate diffunditur: ergo, &c. Probatur minor. Supremum Ecclesiæ regimen fuit soli Petro, ejusque Successoribus concessum, dicente Domino, *Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Eccle-*

clesiam, & tibi dabo claves regni Cælorum, quas accepit Joan. ult. pasce oves meas: per claves autem significatur suprema dignitas, & jurisdictionis plenitudo. Siquidem communis, & antiqua consuetudo est, quòd cum Urbes traduntur Principi, ei præsentantur claves in signum jurisdictionis, & superioritatis, quam super ipsas acquirit; quòd verò Petro traditæ sint claves, concordant Patres allegandi contr. sequen. eas verò illum recepisse ceteris communicandas, dixit Optatus lib. 7. advers. Parmeniam. Bono, inquit, unitatis B. Petrus, cui satis erat, si postquam negavit, solum veniam consequeretur, & præferri Apostolis omnibus meruit, & claves regni Cælorum communicandas ceteris solus accepit:

Respondet Spalatenfis. Per illa verba, *pasce oves meas*, nihil præ aliis Apostolis esse Petro concessum, sed omnes æqualem potestatem, & jurisdictionem accepisse, quando omnibus simul Apostolis cum Petro dictum est à Christo: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*

7 Contra. Hic Spalatenfis pugnat cum Patribus: expressè resistit Optato loc. cit. & Augustino, qui Serm. 76. de verb. Evang. Matth. 14. cap. 2. de Petro dixit. *Apostolatus Principatum tenere; & cap. 3. eum appellat primum, & præcipuum. Serm. 295. natal. Petri, & Pauli, inquit Petro unitatem Ecclesiæ repræsentanti datas esse claves regni Cælorum serm. 137. de verb. Evang. Joan. 10. cap. 3. In eo uno Christum Ecclesiam formare pronuntiat quem Chrysostomus Hom. 6. in Acta vocat Coriphæum Apostolici Chori; cui creditæ sunt claves Cæli. Et Cyrillus Hierosolymitanus cat. 17. Principem appellat Apostolorum, & regni Cælorum clavigerum. Quibus fanè significatur plus Petro à Christo per illa verba *pasce oves meas*, esse traditum, quàm quod antea erat datum, & ipsi, & Apostolis per illa; *Sicut misit me Pater.* Tum quia, si nihil novi accepit per illud *pasce*, quid ergo necesse fuit Christum tot uti cæremoniis erga Petrum? Si nihil peculiare voluit illi dare? Cur illa trina in-*

terrogatio de amore Petri erga Christum? Cur illa specialis commissio, *pasce agnos meos, pasce oves meas*? Hæc otiosa fuisse, non nisi refractarius potest asserere: ergo plus per hæc verba, *pasce oves meas* Petrus accepit, quàm prius habuerit per alia, *Sicut misit me Pater*, & idem est ac si diceret, post me governa Ecclesiam meam, non modò oves, sed & Pastores. Videri possunt dicta cap. præter, n. 6. & 9.

8 Probant Conclusionem Doctores Parisienses, quorum aliqui, estò supremam Ecclesiæ auctoritatem ponant in Concilio, plures tamen eam in Romano Pontifice collocant. Cardinalis Aliacensis tr. de orig. Ecclesiast. potest. concl. 2. hæc habet. *Ideo Dominus prævidens schisma, & dissensionem contulit Petro, & successoribus suis auctoritatem disponendi Ministros Ecclesiæ, & determinandi eorum jurisdictionem, dicens, pasce oves meas; sis Pastor, & Prælatas generalis, ad quem pertineat regimen regale ovium, & ovilis.* Gersonius lib. de auferibilit. Papæ considerat. 8. inquit, *Nullam aliam politiam in Ecclesia instituit Christus, præter Monarchicam, & quodam modo regalem: & oppositum sentientes, quod videlicet, fas est dicere plures Papas, aut quod quilibet Episcopus in sua Diœcesi est Papa, vel Pastor supremus, æqualis Papæ Romano, errat in fide, & unitate Ecclesiæ contra articulum hunc: Et unam Sanctam Ecclesiam; & si pertinaces maneant, iudicandi sunt Hæretici, sicut Marsilius de Padua, & quidam alii.* Almainus de Suprem. potest. Ecclesiast. cap. 4. ita loquitur. *Christus fuit sapientissimus, quia plenus sapientia, & quòd instituerit optimam politiam; sed optima politia debet regi regimine regali, ut dicit Aristoteles in polit, ita ut unus sit, qui in quemque habeat potestatem, & nemo in eum: Ergo Christus in Ecclesia instituit formam regendi Monarchicam, dans Ecclesiæ unum Pastorem, qui habeat quemlibet coercere, & nullus eum.*

9 Probatur secunda pars. Regimen Monarchicum Aristocratia temperatum hoc exigit, quod Princeps nec leges condere,

dere, neque alia in Republica statuere possit sine consensu, & Optimatum consilio. Hujus generis est Regnum Angliæ: est enim Monarchicum Aristocratia non solum, sed & Democratia temperatum; Siquidem Rex nihil agere potest, nisi dependenter à Classe Nobilium, & eâ, quæ est Plebejorum. Ita Regnum Poloniæ est Aristocratia permixtum. Etenim Rex non habet absolutam jurisdictionem circa singula, sed opus est, ut accedat Optimatum auctoritas: sed regimen Ecclesiæ non est hujusmodi: ergo non est Aristocratia temperatum, nec limitatum. Probatur minor. Romanus Pontifex, qui est supremus in Ecclesia Princeps, in formandis circa religionem decretis, damnandisque hæreticis, ac decidendis fidei controversiis non pendet ab Ecclesiæ Optimatibus, Episcopis, nimirum: ergo, &c. Antecedens inficiari à nullo potest. Quippe per trecentos annos à tempore Apostolorum usque ad Concilium Nicænum I. quod celebratum est ann. 325. extra generalia Episcoporum Concilia à Romanis Pontificibus plures hæreses fuerunt proscriptæ, & fidei decreta edita. Ita Pius I. Cherinthianos damnat, eorumque doctrinam, & Pascha in Dominica celebrandum esse definit. Eleutherius damnat Marcionem. Zephyrinus hæreses Cataphrigarum, & Montani, ut scripsit Lauræa *disp. 5. de fide art. 5.* quo feriem definitionum, aliorum Pontificum extra Concilia recenset. Post Nicæni verò tempora, quàm plurima fuisse ab aliis Romanis Pontificibus extra Concilia sancita diximus *contr. præf. cap. 5. n. 7.* ergo.

Dicunt. Quamvis Pontifices illi Concilia generalia non congregaverint, tamen id non egerunt sine Provincialibus Episcoporum Conciliis; & unde hoc; nisi quia in suis actibus ab Episcoporum judicio, & auctoritate dependent?

10 R. Non negamus Romanos Pontifices sæpe gravia dubia, vel negotia, tam fidei, quàm morum, ac disciplinæ in Conciliis particularibus fuisse solitos definire,

ut probat allegat. Lauræa *art. 4. n. 185.* Verum id solum fuit de solemnitate, & congruentia, non de necessitate. Neque enim de iis in Conciliis debebant necessariò tractare. Nam Pontificis auctoritas est plena, & non ei data dependenter ab Episcopis. Tum quia, innumera ab iisdem fuerunt extra Concilia, & absque Episcoporum convocatione definita, præcepta, & ordinata, quæ à tota Ecclesia, prout ab eis fuerunt proposita, recepta sunt, ut dictum est *cap. cit. & dicendum contr. 7.* Ac ubique admixtæ constitutiones Innocentii X. & Alexandri VII. quibus proscribuntur quinque propositiones Jansenii in sensu ab eodem intento, editæ sine Episcoporum consilio, res notissima est. Hinc Conciliorum necessitas, ad hæreses ab Apostolica Sede damnandas excluditur ab Augustino *lib. 4. contra duas Epist. Pelagianorum cap. 12.* quibus petentibus congregari Concilium pro examinanda eorum doctrina, respondit: *Aut verò congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur, quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissime inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit.*

Deinde. Jurisdictio in Episcopos à Romano Pontifice dimanat: ergo non Pontificis jurisdictio ab Episcopis est dependens, sed potius illa Episcoporum à Romano Pontifice descendit, ut dicendum *Contr. 6.*

11 Adde. Non est deterius conditionis regimen Ecclesiæ politia, qua reguntur regna Galliæ, & Hispaniæ, in quibus omnia Reges agunt, vel agere possunt independenter à Comitibus regni, & à consensu Optimatum; quod, si aliquando Comitibus generalia congregantur, hoc fit ad melius esse, ut nimirum voluntas Regis populo facilius innotescat, & non de necessitate, cum Rex se solo possit illa statuere, eique liberum sit confirmare, vel reiicere à Comitibus disposita; quæ ideo vim in regno obtinent, quia à Rege confirmantur: Et id, quia simplici politia

Monarchica in illis viget. Sic proportionē servata, evenit in regimine Ecclesiæ, & potiori jure dicendum. Quoniam Summo ejusdem Principi, Romano Pontifici, nec successionis jure, nec creaturarum electione (licet illa Cardinalium sit prævia conditio) convenit, sed à Deo immediate potestatis plenitudo supra cæteros confertur.

Opponunt 1. Perfecta Monarchia hoc postulat, ut suprema potestas in uno Principe sit, & ab eo inferioribus in partem sollicitudinis assumptis communicetur: sed potestas summa non ita fuit in Petro (consequenter nec in ejus successoribus reperitur. Ecclesia enim eadem est, adeoque regimen non variatum) ergo regimen Ecclesiæ non est Monarchicum. Probatur minor. Apostolis, non Petro, sed Christus jurisdictionem dedit Joan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Unde illi, etiam vivente Petro, Ecclesias fundabant, & Episcopos ordinabant. Ergo, &c.

12 R. Negatur minor, & concessio antecedenti dicimus cum Cajetano id nihil præjudicasse dignitati, & supremæ potestati Petri. Nam nisi fuisset præventio ex immediata concessione Christi facta Apostolatui, debebant Apostoli *per se* via ordinaria potestatem à Petro accipere; unde finito privilegio, & eo, quod fuit per accidens, seu datum ob necessitatem dilatandi Ecclesiam, & mortuis Apostolis, res revocata est ad suam naturam, & viam ordinariam; & ita à Petri successoribus, tanquam à capite Episcopi jurisdictionem, & missionem accipiunt, non tantum imitatione, sed efficienter recipiendo à capite influxum.

13 Quinimò, & ipsi Apostoli à Petro missi sunt, nam ut observat Leytam *clyp. dignitat. Pontif. discep. 3. sect. 6. n. 147.* Christus non determinavit Apostolis certas quasdam Provincias, sed omnes universaliter missi sunt in universum mundum. *Marci 16.*

Euntes in mundum universum. Sed liberum reliquit Petro has, vel illas Provincias pro regimine ordinario his, vel illis Apostolis assignare. Concordat Gravina *de præscript. to. 3. p. 2. lib. 4. contr. 4. art. 4. discept. speciali. §. confutatio eorumdem ver. tertio patet* dicens, Petrum sua auctoritate, & exemplo cæteros Apostolos ad prædicandum destinasse: & *ver. quas*, rem narrat in particulari: subdens, Joannem in Asiam jussu Petri migrasse: Jacobum à Petro ad Hispanos missum. Andream ad Scythas, &c. contra Bivarium in *Chronicon Lucii Dextri ad ann. Christi 34. comment. 6.* asserentem fortibus fuisse inter Apostolos Provincias divisas. In hoc enim repugnat Chrysostomo *Homil. 87. in Joannem*, ubi ait. *Si quis à me percontaretur, quomodo Jacobus Sedem Hierosolymitanam accepit, responderem ego, Petrum totius Orbis magistrum illum præposuisse.* Unde ex indulgentia Petri Jacobus fuit Hierosolymorum Episcopus, & in sua Metropoli remansit ne Judæi, ut derelicti haberentur. Hinc patet Petrum partem sui Monarchici Principatus, & Rectoris universalis Ecclesiæ etiam in Apostolos exercuisse. Videri etiam potest Coriolanus in *Breviar. ad ann. 44.* ubi dixit Apostolos jussu Petri in diversas regiones migrasse.

Dices. Ex missione Apostolorum à Petro facta non bene colligitur ejus Principatus, & jurisdictio supra cæteros Apostolos; siquidem & ipse à cæteris Apostolis fuit in Samariam missus, dicente textu *Act. 16. Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem.*

14 R. In humanis duplex missionis genus consideratur. Alia enim est missio secundum consilium, alia verò secundum imperium. Missione primi generis potest inferior mittere superiorem: ita consiliarius sæpè, quia regno expedit, mittit Regem ad bellum; & Capitulum aliquando ob gravia negotia mittit Episcopum ad Curiam. Missione secundi generis Superior inferiorem mittit, ut patet in Rege mit-

mittente Legatum; in quo est auctoritas, & jurisdictio: sed in Consiliario, quia Sapientior, est tantum directio, quæ auctoritati Principis minimè derogat, nec Consiliarium facit majorem Principe. In casu objectionis: Petrus fuit ab Apostolis missus secundum consilium, & ex charitate, ex eo nimirum, quod considerassent opus esse præsentia Summi Ecclesiæ Pastoris ad extinguendum schisma, quo gens Samaritana à Judæis conversis diffidebat. Propter quod nullum suprema ejus jurisdictio præjudicium recepit. Ipsi verò Apostoli fuerunt à Petro auctoritative missi, quorum fuit Caput, & Princeps.

Dictum est in *humanis*, quia in Divinis, nec secundum consilium, nec secundum imperium una persona ab alia mittitur; cum una non sit alia potentior, aut sapientior, sed inter omnes est perfectissima æqualitas; ibi unam personam ab alia mitti aliud non est, quàm unam personam ab alia procedere, & visibiliter in tempore apparere, ut dicunt Theologi in *tr. de Trinit.* & ibi Du-hamel *Theol. Cleric. de Trinit. dissert. ult. cap. 1. tit. de missione.*

Instabis. Illud *miserunt* æquè comprehendit Petrum, ac Joannem; sed Joannes non solum consilio, verum & imperio fuit ab Apostolis missus: ergo & Petrus.

R. Negatur minor. Nam unus Apostolus (excepto Petro, cui cæteri subordina- bantur) non erat alio Superior, nec juris- dictionem in alium tenebat, sed omnes æquali honore, & potestate præditi erant, ut inquit Cyprianus. Ideò nec Joannes fuit à cæteris Apostolis imperio, & auctori- tate, sed solum consilio missus. Verum, quia à Petro assumptus est ejusdem missio- nis comes, hac parte dici potest auctori- tate à Petro missus. Et inde illud *miserunt* accipiendum est, ut adaptetur juxta sub- jectam materiam, & personas, quas af- ficit.

Opponunt 2. *Paulus 4. ad Ephes.* descri- bens Hierarchiam Ecclesiasticam, quam Christus in Ecclesia reliquit, multis regi-

men Ecclesiæ datum esse dixit, nec men- tionem facit Unius capitis, & Principis: ait enim: *Dedit quosdam Apostolos, quosdam Prophetas, alios Evangelistas, alios autem Doctores, & Pastores*: ergo regimen Ec- clesiæ, procul est à Monarchico. Nam hoc sine uno supremo Principe non subsi- stit.

15 R. Ubi Paulus dicit *Apostolos, & Do- ctores*, non excluditur Petrus Apostolorum, Pastorumque Princeps, cui singulariter (licet non personaliter) claves regni Cœ- lorum cum plenissima potestate traditæ sunt; & sub quo ipsi Apostoli acceptam po- testatem receperunt. Quare Christus qui- dem Pastores, & Episcopos, dedit, ut præessent gregibus particularium Ecclesia- rum: ergo, quia una est Ecclesia univer- salis, dedit uni Ecclesiæ universali, unum supremum Caput, quod toti gregi præesset, ut ex Bernardo ad Eugenium dixit Pius II. *constit. In minoribus 10. §. 10. Bullar. to. 1. Tu es Sacerdos magnus, Summus Pontifex: tu Princeps Episcoporum: tu hæres Apostolo- rum..... potestate Petrus: Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt & alii quidem Cœli Fanitores, & gregum Pastores, sed tu tantò gloriosius, & differentiùs utrum- que præ illis nomen hæreditasti. Habent illi assignatos sibi greges, singuli singulos, tibi uni- versi crediti uni sumus. Nec modò ovium, sed & Pastorum, tu Unus omnium Pastor. Quo quidem testimonio regimen Monarchi- cum in Ecclesia aptissimè confirmatur.*

Dices. Apostoli *Lucæ 22. de primatu* contendentes arguuntur istis verbis: *Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur, vos au- tem non sic.* Et inde patet Christum inter eos nullum Principem, & Caput constituif- se, nec voluisse regimen Ecclesiæ esse Mo- narchicum, & regale.

16 R. Ibi non primatus ab Apostolico collegio tollitur, sed ambitus, & præpo- tentia, quæ est propria Regum, interdici- tur: ut dicit Beda: *neve Gentium instar, do- minari subjectis, seque ab eis gaudeant laudi- bus*

bus attolli, sed ad exemplum Regis Christi presint, ac efficiantur ministri. Unde Christus vult quidem suum Vicarium præesse Ecclesiæ, at sine dominandi libidine; & non intendit, quod bonum privatum, & honorem quærat, sed singula in commodum ovium referat, ad ipsius Christi exemplum, qui non venit ministrari, sed ministrare. Siquidem Prælatio Ecclesiastica à fastosa Regum dominatione distat, & tota in bono ovium procurando occupatur. Hinc textus sequitur, *qui major est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator.* Observatur eos ibi non fuisse reputatos æquales, dum major, & præcessor nominatur. Quare humilitas in Prælato commendatur, non excluditur superioritas.

Dices. Regimen Monarchicum absolute reprobatur. Samueli enim 1.Reg.8. displicuit sermo populi Israelitici petentis Regem. Quod sanè non egisset, si rem optimam postulasset.

Accedit. Monarchia facilius vergit in Tyrannidem; enim verò, qui nihil in imperando timendum habet, facilius dominio imperandi abutitur; quippè, cum nullum habeat Superiorem, nullum timet emendatorem; & inde in Scriptura Saul, Roboam, & Jeroboam perditæ Reges dicuntur: ergo, &c.

17 R. Non ideò Samueli populi petitio displicuit, quòd forma regendi regalis, & Monarchica mala sit, & deterior, aliàs nec Deus 1.ad Timoth.6. Rex Regum diceretur. Nec simul de Dei commissione ille Saulem in Regem unxisset: 1.Reg.15. nec subinde David ibi cap.16. Sed idcirco arguendi fuerant Judæi, quia ablegato Dei regimine, hominem in Regem postularunt: ait enim textus: *Non enim te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos.*

18 Ad 2. Quidquid sit. An regimen Monarchicum temporale de facili in tyrannidem ruat, minimè potest de regimine Ecclesiastico verificari, utpote Spirituale, & propter Spiritus Sancti assistentiam,

qui supremo Ecclesiæ Hierarchæ assistit, ut oves in finem spiritualem dirigat.

19 Quin etiam facta comparatione inter Monarchicum temporale, & Aristocraticum, ac Democraticum, difficilius est illud in Tyrannidem mutari, aut in deterius abire. Nam Tyrannus ad nullam utilitatem respicit, nisi gratiæ proprii commodi, & illius objectum est id, quod placet; quando Monarcha publicum bonum procurat, & honestum intendit. Tum quia, Monarcha bonum sui regni, & proprium suum suscipit procurandum, ac servandum. Nullum enim aliud bonum obtinet, quàm bonum regni; ac proinde totus est, omnesque suas vires, & curas impendit in eo comparando, & asservando. Senatus autem, vel plures simul Rectores, ultra bonum publicum, habent etiam proprium, ac privatum curandum. Unde fit, ut, bono publico sæpius amandato, & periclitante, privatis tantum commodis infudent, ac invigilent.

In Scriptura quidem multi mali Reges recensentur; verum illis opponimus optimos, Davidem, Ezechiam, Josiam, aliosve, quos ipsa commendat.

Opponunt 1. contra secundam partem. Cum aliquod grave dubium in materia Religionis in Ecclesia oritur, Pontifices ad ipsum dirimendum, congregant Concilia, vel ad minus adhibent consilium DD. Cardinalium, & Theologorum; exemplo Petri, qui Act.1. aliis decem Apostolis proposuit, alium esse subrogandum in locum perditæ Judæ; & ibi cap.15. in questione illa, *an circumcisio adhuc obligaret?* delata per Paulum, & Barnabam ad Petrum, ipse congregavit Seniores, & Præbyteros; factaque magna inquisitione, Petrus statuit non esse imponendum hoc jugum venientibus ad fidem. At id probat regimen Ecclesiæ Aristocratia temperatum: ergo, &c.

20 R. Jam dictum est, & suo loco repetendum, plura à Pontificibus fuisse extra Concilia definita spectantia ad fidem, & mores: ergo cum congregarunt Concilia, non

non id egerunt de necessitate, & ad validitatem definitionis (quoniam ipsi independenter ab ovibus habent plenitudinem potestatis pro pascenda, & dirigenda Ecclesia) sed id factum est ad melius esse: vel, ut hæreses, & schismata suavius per consensum tot Prælatorum extinguerentur, & facilius in Diœcesibus definita innotescerent, ex alibi dicendis. Quinimò ipsa Concilia firmitatem non obtinent, nisi à Papa confirmentur; & quæ Patres definiunt, ad iudicium Romani Pontificis confirmanda referunt, à quo ut jurisdictionis fonte Episcopi jurisdictionem recipiunt per dicenda *contr. 6.*

21 Quod verò Pontifices consilio non nullorum utantur, id evincit minimè regimen Ecclesiæ esse Aristocratia permixtum. Siquidem consilium non jurisdictionem, sed solum directionem importat: Tum quia, quod Rex Galliæ Consiliariis utatur, non sequitur regimen regni esse Aristocratia moderatum, ipsumque in eo non esse jurisdictionis fontem. Tum quia Pontifex non ad validitatem decretorum prudentes consulit, sed ad congruentiam, ut probat Lauræa de *fide disp. 5. art. 6. n. 376.* Nec consultatio est forma Decreti, sed conditio, ut Papa se disponat ad recipiendam illuminationem à Spiritu Sancto. Tum quia, Papa se solo posset Scripturas, & Traditiones perscrutari. De quo alibi.

22 Modò, tantum abest, quod exempla adducta oppositum inferant, ut potius resolutioni faveant. Quantum ad primū; ipse Petrus, ut impleretur Scriptura, decrevit esse alium in locum Judæ subrogandum, quamvis postea de voto omnium Apostolorum consentientium Petro, facta sit oratio pro Mathiæ electione. In qua re audiamus Chrysostomum *Homil. 3. in Act. Apostol.* ubi agens de Sortitione Mathiæ Petri Principatum peroptimè firmat. Quærens itaque, cur præ ceteris Petrus de subrogando aliquo in locum Judæ sollicitus fuerit, sibi ita respondet. *Quod fervido esset ingenio; & quod gregis ei commissa cura*
P. Aug. Matthæucci *Controv.*

fuerat: tum, quod primus erat è collegio, semper ante alios loqui incipit. Et paulò post. *Quid igitur? Nonne Petrus ipsemet eligere poterat? Poterat quidem: Sed hoc non facit, ne gratiæ deferre aliquid videretur.* Et inde patet Petrum Principem, & Caput fuisse collegii Apostolici, non tantum dignitate, sed gubernandi, præsidendi, & regendi functione.

23 Quantum ad secundum. Et hic Petrus controversiam definiit, ut patet ex textu: *Nunc ergo, quid tentatis Deum, imponere iugum super cervices Discipulorum? Et statim tacuit omnis multitudo.* Cæterum questionis decisio facta est, discussione præmissa, præsentibus Jacobo, Joanne, Paulo, & Barnaba, ac Senioribus, & parte opponente, ut suavior, & plausibilior esset definitio, ac ut pars definitioni non resisteret; & in hunc sensum, decretum fuit editum nomine Apostolorum. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, &c.*

Opponunt 2. Si Monarchia Ecclesiæ non sit quodammodo Aristocratia temperata, ac limitata, poterit Romanus Pontifex dispensare super jus naturale, & divinum: at hoc est falsum: ergo, &c.

Item. Si Papa est absolutus Monarcha Ecclesiæ, poterit pro libito Episcopos deponere, & eos Diœcesibus respectivè privare; hoc autem non est in potestate Pontificis; cum Episcopatus sit de jure divino, & Episcopi non sunt Vicarii Papæ, sed à Christo constituti, ut Ecclesiam regant: ergo, &c.

24 R. Negatur sequela. Siquidem potestas Papæ est quidem supra homines, sed sub Deo; & est in ædificationem, & non in destructionem Ecclesiæ. Unde, licet regimen ipsius non sit Aristocratia temperatum, est tamen limitatum, quatenus nihil potest contra jus naturale, cum Papa non possit ullo modo ea immutare, quæ ex natura sua bona sunt, aut mala; nec circa ea, quæ sunt juris divini disponere potest, quia ista habent efficaciam ex divina institutione, ut loquitur D. Thomas *quodlib. 4.*

art. 14. estò possit declarare ipsa jura hic, & nunc obligare, vel non.

Dices. Papa dispensat, ut bigami ordinentur: Verùm bigamos ordinari non posse est de jure divino. Nam in libris canonicis continetur: prohibetur enim à Paulo 1. ad Timoth. 3. *Oportet, ait, Episcopum irreprehensibilem esse unius uxoris virum: & v. 12. idem circa Diaconos præscribit. Diaconis sint unius uxoris viri.* Quæ verò Apostolus sanxit, & in illis libris continentur, sunt juris divini, seu divinæ institutionis, & præcepti.

25 R. Profectò id in libris canonicis reperitur, quorum confessio veracitatis est de jure divino, cum nihil in illis sit, quod sit à vero alienum, & quidquid in eis scriptum est, Spiritu Sancto dictante, scriptum est, ut definit Tridentinum sess. 4. *in decretis de canon. Script.* At non inde sequitur, quod bigamum non promoveri sit juris divini, & pertineat ad articulum fidei, ut loc. cit. dicit D. Thomas. Ubi observat, quòd Apostolus, *dupliciter in sua doctrina aliqua posuit; quædam sicut promulgans jus divinum, sicut est illud, quod habetur ad Galat. 5. Si circumciderimini Christus vobis nihil proderit, & multa hujusmodi. Et in hoc Papa non potest dispensare. Quædam vero posuit propria auctoritate aliqua statuens: nam ipse dicit 1. Corinth. 11. Cætera cum venero disponam. Et infr. cap. 16. Ut collectæ, quæ fiunt in Sanctos, per unam Sabbati fiant. Quod non pertinet ad jus divinum. Et similiter etiam, quod dicit de bigamo non promovendo, non est juris divini, sed institutio humanæ auctoritatis divinitus homini concessæ. Et infr. Non est verum, quod Papa non possit aliquid facere contra Apostolum. Dispensat enim cum bigamo..... Ex decreto autem inducto (cap. sunt quidam 25. q. 1.) non potest amplius haberi, nisi quòd Papa non potest destruere canonicam Scripturam Apostolorum, & Prophetarum, quæ est in Ecclesia fidei fundamentum. Hæc ille. Quocirca equidem ea, quæ ab Apostolis, ut Præcones legis evangelicæ, sancita fuerunt, sunt juris divini; sed idem dici non debet de iis, quæ statuta*

sunt per potestatem, qua tanquam Ecclesiæ Pastores fruebantur (quæ etiam nunc in Ecclesia perdurat) hæc enim sunt legis Ecclesiasticæ, in qua Papa potest dispensare. Qua potestate est ab Apostolis *Actor. 15. ad concilium congregatis sancitum, ut Fideles à suffocato, & sanguine ad tempus temperarent, ne Judæi, qui à sanguine, & suffocato abhorrebant, gravius offenderentur.* Estò in definitione illa de non observanda lege Mosaica fuerint Promulgatores divini juris, & præcepti: ut ibi.

Instant. Omnia ut diximus *contr. 3. cap. 4. nu. 22.* etiam verba Sacræ Scripturæ sunt objectum fidei divinæ, & à Deo revelata: ergo & quod bigami promoveri non possint.

26 R. Et nunc id repetimus. Verùm, ut diximus ex D. Thoma, aliqua Paulus posuit in suis Epistolis, ut promulgator legis Evangelicæ, & eorum, quæ in se ipsis revelata fuerunt, quæ adhuc essent fidei divina credenda, estò non fuissent ab ipso scripto commissa, prout dicitur de Traditionibus Apostolico-divinis, quæ licet scriptæ ab ullo Scriptore canonico non reperiuntur, sunt non minus in se ipsis fidei objectum, utpote in se ipsis à Deo revelatæ. Alia verò posuit, ut Pastor extraordinarius Ecclesiæ; hæc sunt præcepta Ecclesiastica, legisque Ecclesiasticæ vim habent; nec accepta fuerunt à Deo per revelationem, sed auctoritate propria Pauli, Spiritu Sancto dirigente, constituta; adeoque in se non sunt objectum fidei, cum nullum sit tale, nisi à Deo revelatum sit. Ceterum, cum hæc à Paulo sint in suis Epistolis scripta, est credendum fidei divina, ipsa in illis reperiri, non esse regulis morum contraria, nec quidquam continere valens præjudicium inferre æternæ saluti; cum de fide sit libros canonicos esse Sanctos, & à Canonicis Scriptoribus scriptos, Spiritu Sancto dictante, ut ex Tridentino cit. & dicit D. Gregorius *præfat. in librum Job. Ipse hæc, inquit, qui hæc scribendo dictavit, ipse scripsit, qui & illius operis inspirator extitit.* Atque

que ita est fide divina credendum præceptum Ecclesiasticum concernens disciplinam de bigamis non promovendis in Epistola Pauli reperiri, & ab eo cum cæteris fuisse in ea Scriptura. Sed hinc non habetur, non posse cum bigamo à Papa dispensari. Tum quia, Paulus non prohibet dispensationem. Tum quia, Apostolus loco allegato non minus *Neophytos*, & *Percussores*, quàm *bigamos* arcet ab ordinatione; nemo autem revocet in dubium Papam posse cum prioribus dispensare; nec ullus dicit, quòd in casu dispenset in jure divino, quod est immutabile. Vide Sessam *Scrutin. doctrinal. cap. 3. artic. 9. n. 13. & 14.*

27 Ad 2. Dicimus posse Pontificem Episcopos deponere, & exercitio jurisdictionis privare; verùm, ut id licitè faciat, crimen debet supponi, & indignitas in deponendo præcedere. Ita S. Stephanus Papa à communione Ecclesiæ submovit Helenum Episcopum Trecensem, & Firmilianum Archiepiscopum Cæsariensem in Cappadocia, aliosque, docentes rebapti-

zandos ab hæreticis baptizatos. Sanctus Damasus excommunicavit, & à Sede Mediolanensi ejecit Auxentium Arianum. Innocentius I. expunxit è numero Episcoporum Ursacium, intrusum in Sede Constantinopolitana, Chrysostomo expulso. Agapitus deposuit ab eadem Sede Antimum; & alii alios, quod nimis operosum esset retexere.

28 Cùm dicitur, Episcopatum esse de jure divino, conceditur quoad ordinem, & hujus inseparabilitatem à tali persona, cui collatus est Character Episcopalis; sed quoad jurisdictionem, & gubernium talis Diœcesis, distinguitur; est de jure divino respectu personæ indeterminatæ, conceditur: quippe ille populus debet ab aliquo Pastore in spiritualibus gubernari: respectu autem personæ determinatæ, negatur. Nam etiam, annuente Pontifice, potest unus Episcopus de una ad aliam Ecclesiam transferri. Quinimò potest ipse duos Episcopatus unire, sicut alios erigere. De quo *infr. contr. 6.*

CONTRORSIA V.

De Primatu Petri.

Ecclēsia, ut diximus *contr. I. cap. I.* est Congregatio Fidelium profitentium fidem Christi iisdem Sacramentis colligata sub uno Capite invisibili in Cēlis, nimirum Christo, & visibili in terris, Romano Pontifice. Quia verò Marcus Antonius de Dominis, fatuē quidem, omnem conatum adhibuit, ut suaderet Ecclesiam Catholicam regendam non esse cum plenitudine potestatis commissam Petro, & in eo ejusdem Successoribus, ac Primatum Ecclesiae à Petro ablegavit, eumque Principem collegii Apostolici haud esse non semel conclamavit; propterea hac controversia circa Primatum Petri nonnulla examinanda occurrunt, ut hinc quisque, A catholicorum nugis perspectis, eorum, quæ hac in re, tum adversus Spalatensem, tum alios Pontificiæ dignitatis temeratores de veritate fidei tenenda sunt, ideam prælibet.

C A P U T I.

An Primatus Ecclesiae fuerit D. Petro collatus?

S U M M A R I U M.

- 1 Primatus Petri non stat in ætate, vocatione, aut dilectione.
- 2 D. Petrus habuit primatum jurisdictionis in tota Ecclesia.
- 3 Claves significant potestatem, & jurisdictionem.
- 4 Matth. 16. Nomine petrae non intelligitur Christus.
- 5 Christus est primarium fundamentum Ecclesiae.

- 6 Quo sensu fides, vel confessio Petri dici possit fundamentum Ecclesiae?
- 7 Per petram non intelligitur quicumque Fidelis.
- 8 Præfectura totius Ecclesiae, non Apostolis, sed soli Petro tradita.
- 9 Petrus Apostolos ad particulares Provincias misit.
- 10 Christus in terris vivens fuit Caput visibile Ecclesiae.
- 11 Ecclesia fuit à Christo fundata ante Ascensionem, & omnia ad foundationem necessaria constituta.
- 12 Christus pluries officio capitis visibilis functus est.
- 13 Quo sensu dicatur Ecclesiam fluxisse ex latere Christi?
- 14 An circumcisio fuerit semper adhibita in protestationem fidei Christi venturi.
- 15 Legalia, quando fuerint mortua, & quando mortifera?
- 16 Primatus Petri probatur Patrum Doctrinis.
- 17 Et Augustini testimoniis.
- 18 Nonnulla Petro conveniunt personaliter, & quædam ut personæ publicæ.
- 19 Petrus quo titulo Ecclesiam representet?
- 20 Jurisdictio in Ecclesia fuit à Romano Pontifice.
- 21 Non semel Petrus ad praxim reduxit suum primatum.
- 22 Infirma probatio Bellarmini pro Petri primatu.
- 23 Ecclesia non æquè fuit à Christo commendata omnibus Apostolis.
- 24 Sensus textus Marci ult. Euntes, &c. & Actor. 1. Eritis mihi testes, &c.
- 25 Verba Joannis. Sicut misit me Pater, &c. qualiter usurpanda?
- 26 Apostoli, qua ratione dicantur fundamenta Ecclesiae?

- 27 *Apostoli fuerunt Petro subordinati.*
 28 *D. Jacobus fuit à Petro consecratus Episcopus.*
 29 *Pontifex non succedit Christo, sed Petro.*
 30 *Quo titulo Jerusalem dicatur mater omnium Ecclesiarum?*
 31 *Ecclesia Hierosolymitana est quarta Patriarchalis.*
 32 *An Jacobus dicatur Episcopus Apostolorum?*
 33 *Jacobus non confirmavit sententiam Petri de cessatione legalium.*
 34 *In Petro non fuit partialitas jurisdictionis.*
 35 *Quo titulo Petrus fuerit minister Ecclesiæ?*
 36 *Titulus Servus servorum Dei à Pontificibus adhibetur in signum humilitatis.*
 37 *Christus est primum Caput Ecclesiæ.*
 38 *Pontifex est Pastorum, & ovium Pastor supremus.*
 39 *Cur corpus naturale, capite præciso, non vivat?*
 40 *Diæcesis Papæ est tota Ecclesia.*
 41 *Sensus textus Matthæi Si peccaverit in te, &c.*
 42 *Papa, & est persona privata, & publica.*
 43 *DD. Cardinales possunt Papam monere.*

UVicleffus, Lutherus, & Calvinus, aliique Heterodoxi, ut nullum Romano Pontifici supra cæteros Episcopos primatum convenire suadeant, nullum talem soli Petro supra Apostolos, cæterosq; Episcopos primatum, supremamve in Ecclesia jurisdictionem, sed omnibus simul Apostolis à Christo fuisse traditam prædicant; & si quem inter Apostolos primatum dicatur habuisse Petrus, non jurisdictionis, & auctoritatis, sed, vel ordinis fuisse volunt, ratione cujus primus fuit inter æquales; vel vocationis, ætatis, aut dilectionis, prout fatuè dixit Marcus Antonius de Dominis Archiepiscopus Spalatensis constituens Primatum Petri in ætate, in vocatione, & in fervore; ac discrimen potestatis inter Apostolos fuisse humanum inventum contendens.

1 Cæterum adversus illius insolentiam P. Aug. Matthæucci Controv.

consideratur. I. Quòd Petrus non fuit primò vocatus; nam primò ad Christum venit Andreas Joan. 1. Et Matth. 4. simul vocantur Petrus, & Andreas. Tum quia, omnes Apostoli eodem tempore ex discipulatu fuerunt ad Apostolatam vocati. Luca 6. Deinde, quæ consequentia? Petrus est primò vocatus: ergo à Christo non accepit Ecclesiæ primatum? Nonne poterat eum Christus primò vocare, ut caput Ecclesiæ constitueret?

II. Quòd incertum est, an Petrus Andreas Senior fuerit. Epiphanius hæres. 51. cum Baronio, Lobino, Serario, aliisque Andreæ Seniore faciant: estò Cassianus, Chrysostomus, & cæteri Petrum natu majorem scribant. Deinde, quando etiam Petrus dicatur Andreas antiquior, non inde sequitur, quod alius Apostolus non fuerit Petro senior. Tum quia, dato Petrum fuisse omnibus ætate majorem, nonne potuit Christus antiquiori conferre primatum super Apostolos?

III. Quòd non satis constat, an Christum plus amaverit Petrus, quàm Joannes, discipulus dilectus, aut Paulus, qui se dicit separare non posse à charitate Christi. Tum quia, concedatur à Petro plus Christus amatus, fortè ergo plus se amanti Christus præfecturam suæ Ecclesiæ dare non potuit? Istis nugis Spalatensis reprobatis, ut omnem de voce quæstionem vitemus, est de Primatu Petri agendum juxta proprium ipsius significatum, hoc est, prout importat potestatis plenitudinem, supremamque jurisdictionem, ac auctoritatem ad regendam, Ecclesiamque Christi gubernandam.

2 Dicendum. *À Christo fuit D. Petro traditus primatus jurisdictionis, & auctoritatis supra universam Ecclesiam.* Ita omnes Catholici.

3 Probatur 1. Ex celebri textu Matth. 16. ubi, cum Petrus illis verbis. *Tu es Christus filius Dei vivi* confessus fuisset Christi divinitatem, ei Christus promisit primatum, seu supremam Ecclesiæ regendæ potesta-

tem: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni Cælorum* (seu supremam illam potestatem, & dignitatem per claves designatam) quæ ei tradidit *Joan. ult. Pasce agnos meos: Et iterum pasce oves meas*: ergo in Ecclesia eum locum Christus promisit Petro, & postea tradidit, quem in ædificio tenet fundamentum: sed in ædificio fundamentum, primum locum tenet; cum ab eo sustentetur, & in eo tota fabrica solidetur: ergo à Christo est Petro datus primatus, supremæque dignitas, & cura gubernandi totam Ecclesiam.

Dicunt I. Nomine *Petræ* non Petrum, sed Christum Patres intelligunt; & inde volunt Christum esse petram, quæ futura erat Ecclesiæ fundamentum, juxta illud *1. ad Corint. 3. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus*. Expositio est Augustini tract. 124. in *Joan. 5. Super hanc petram*, inquit, quam confessus est, ædificabo Ecclesiam meam. *Petra enim erat Christus*. Quod repetit *Ser. 76. de verb. Matth. 14. n. 10. Super me ædificabo te, non me super te*.

4 Contra est. Si nomine *petræ* ibi Christus intelligeret non personam Petri, sed se ipsum, quænam esset consequentia? quæ connexio inter hæc Christi verba: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*? Tunc enim idem esset, ac si diceret: *tu es Petrus, & super hanc petram, hoc est, super me ædificabo Ecclesiam meam*. Tum quia, pronomen *Hanc* debet referri ad substantivum, de quo mox habitus fuerat sermo: at non de Christo, sed de Petro sermo immediatè antea habitus fuerat. *Tu es Petrus, & super hanc petram, &c.* Tum quia in loco allegato non Christus vocatus fuerat *Petra*, sed solus *Petrus*: ergo ad istum, non verò ad illum secundum literalem explicationem referatur pronomen *Hanc*; aliàs planè frustra Christus præmisisset, *ego dico tibi, tu es Petrus*. Tum quia, aliàs nulla esset expressa remuneratio confessionis Petri de Divini-

tate Christi contra Patres: Siquidem non est Petri excellentia, si sensus textus sit, quod super seipsum Christus edificaret Ecclesiam. Prætereà, cur Christus mutasset nomen Apostoli (anteà enim dicebatur *Simon*: & postea eum vocavit *Cephas*: *tu vocaberis Cephas: quod interpretatur Petrus* *Joan. 1.*) nisi, ut hac nominis mutatione Christus significaret se *Simonem* elegisse, ut *petram*, ut post ipsius in Cælos ascensum esset fundamentum Ecclesiæ, à quo, ut visibili capite regeretur, ut notavit Theophilactus in *cap. 22. Lucæ*, sic Christum loquentem inducens: *Post me Ecclesiæ petra es, & fundamentum*.

5 Quod spectat ad textum Pauli: est sensus, quod Christus est unicum primum, & præcipuum fundamentum Ecclesiæ; cujus tamen Petrus, ut fundamentum secundarium, & primarii Vicarium ordinarium vices gerit: & sicut Ecclesia à Christo primario fundamento sustentatur, ita *Petruseam*, ut secundarium, & ministeriale fundamentum regit; nec alius hoc potest fundamentum ponere, sed à Christo positum est, ei totius Ecclesiæ præfecturam tradente. Vel dicendum, ibi Paulum loqui non de fundamento Ecclesiæ, sed bonorum operum, quæ ad justitiam, & vitam æternam pertinent, quorum fundamentum est utique solus Christus: quatenus nullus potest opus bonum ad vitam conducens facere, nisi credat in Christum: cum fides radix sit, & fundamentum nostræ justificationis, & salutis, ex Tridentino sess. 6. cap. 8. *de justific.* nec aliud ab alio poni potest.

Quantum ad Augustinum: S. Doctor nostram sententiam tenet. Nam *lib. 1. retract. cap. 21.* scribit: *Dixi in lib. contra Epistolam Donati de Apostolo Petro, quod in illo tanquam in petra fundata sit Ecclesia; qui sensus, etiam cantatur ore multorum in versibus Beatissimi Ambrosii, ubi de gallo gallinaceo ait, Hoc ipsa Petra Ecclesiæ canente, culpam diluit; sed scio me postea sæpissimè sic exposuisse (ut in instantia) Harum autem duarum sen-*

sententiarum, quæ sit probabilior, eligat lector. Fuit autem hac in re Augustinus anceps, ac putavit pronomen *hanc* non debere referri ad Petrum, quod censuit Petrum non esse idem ac Petra. Quod tamen falsum est: cum Petrus à Christo, ut notavimus dictus est Cephas. Cephas autem teste Hieronymo in *cap. 2. ad Galat.* nomen est Syriacum, quod latinè rupem, saxum, & petram significat.

Ad illud *Petra enim erat Christus*; Quo etiam utitur Paulus *1. ad Corinth. 10.* intelligitur figuratè, & ab Apostolo sumitur, prout dicit relationem ad aquas à rupe scaturientes, ut patet ex contextu: *bibebant de spiritali, consequente eos Petra, petra autem erat Christus.* Et per hoc Paulus intendit significare, Christum fuisse omnium gratiarum fontem, quas iusti omnes, etiam veteris Testamenti perceperunt, cum non nisi per fidem in Christum venturum consecuti sint. In textu verò adducto Matthei, nomen Petre adhibetur à Christo, prout dicit relationem fundamenti ad edificium; & ibi applicatur, non Christo, sed Petro, ad significandum Petrum esse fundamentum, supra quod Christus Ecclesiam ædificavit. Unde Concilium Chalcedonense *art. 3.* Petrum vocat *Petram, & crepidinem Ecclesiæ Catholicæ*; & Augustinus in *psal. 137.* Eundem appellat *saxum immobile operis Christiani molem continens.*

Dicunt 2. Nomine *Petre* alii Patres fidem, vel confessionem Petri accipiunt, ita Ambrosius in *cap. ad Ephesios*, Hilarius *lib. 6. de Trinit.* Gregorius Nissenus in *opere de adven. Domini.* Eundem sensum tradit Cyrillus Alexandrinus *lib. 4. de Trinit.* *Petram*, ait, opinor nihil aliud, quam *inconcussam, & firmissimam fidem.*

6 Contra. In uno sensu confessio Petri fuit Ecclesiæ fundamentum, & in alio ipse Petrus. Illa fuit fundamentum Ecclesiæ non formaliter, sed dispositivè, & ut causa meritoria; quatenus Petrus per meritum illius confessionis consecutus est, ut formaliter constitueretur fundamentum

Ecclesiæ, adeò ut in eo, ut in subiecto esset dignitas Capitis Ecclesiæ, unde dixit Hieronymus: *mercedem recepit vera confessio.*

Vel Fides Petri dicitur fundamentum Ecclesiæ; quia cum ejus fides deficere non possit, ipse omnes alios debet confirmare, & sustentare in fide juxta illud Lucæ 22. *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, &c.* Et hinc patet fidem à Patribus non accipi sine relatione ad Petrum; & quando etiam absque respectu ad ipsum accepissent, & significare voluissent fidem de Christi divinitate esse fundamentum Ecclesiæ, id non facit, quin ipse Petrus, quem Christus alloquebatur, alio sensu sit Ecclesiæ fundamentum: Fides enim fundamentum Ecclesiæ dici potest quia est forma Ecclesiæ: Petrus verò quod primum in ea locum teneat, ac functione regendi, & gubernandi omnium sit Princeps.

Dicunt 3. Per Petrum intelligitur quilibet Fidelis, & Ecclesia ipsa.

7 Contra 1. Pronomen illud *Hanc* singularem reddit propositionem, & designat illam Petram, de qua antea Christus locutus fuerat: sed locutus fuerat de Petro: *tu es Petrus*: ergo nomine *Petre* intelligendus est Petrus. Aliàs sensus esset, supra quemlibet Fidelem ædificabo Ecclesiam: vel, super Ecclesiam ædificabo Ecclesiam: quod est nugatorium, & absurdum.

8 Contra 2. Et confirmatur conclusio. Pronomen *Hanc*, illum significat, cui jurisdictionis claves promissæ traditæ sunt; sed Petro claves supremæ jurisdictionis traditæ à Christo sunt: Nam *Joan. ult.* Christus vocat Petrum nomine proprio: *dicit Simoni Petro*, & ne de alio Simone accipiatur, exprimens nomen Patris, *Simon Joannis*, ei dixit: *pasce agnos meos*; Et iterum: *pasce oves meas*: hoc est, esto Præpositus, Pastor, & Caput Ecclesiæ loco mei: ac rege, & principatum tene super oves, & agnos; gubernando, judicando, castigando oves, & agnos, Pastores nimirum, & subditos: pascere enim in Pastore, non modò impor-

tat pabulum præbere, & ad pascua ducere, verum etiam infirmas oves curare, dispersas colligere, errantes reducere, contra Lupos defendere, ac ovile ab infectione præservare.

Quibus præoccupatur instantia, qua dicitur, totius Ecclesiæ præfecturam non soli Petro, sed omnibus simul Apostolis esse à Christo traditam. Nam textus satis innuit ad Petrum verba esse directa, eique principatum in universam Ecclesiam esse collatum; adeoque & super Apostolos. Siquidem Christus Petro non dixit, pascas has, vel illas oves, sed absolute, & sine ulla restrictione *pascas oves meas*, hoc est, omnes Fideles; & hinc ipsos Apostolos, qui de numero Fidelium erant.

Respondet Spalatensis, Apostolos non indiguisse Pastore ad eorum confessiones audiendas, atque ad ipsos docendos, instruendos, & corrigendos; cum in die Pentecostes fuerint à Spiritu Sancto de omnibus edocti, & in gratia confirmati.

Contra. Etsi propter allegatos fines Apostoli non indiguerint Pastore, eo tamen indigebant in finem, ob quem Christus voluit Petrum esse Pastorem suæ Ecclesiæ, nimirum, ut in Ecclesia esset unum caput visibile, cui reliqui omnes obedirent; ut sic, servata, & stabilita unitate Capitis, tolleretur confusio, ac omnis schismatis, & dissensionis occasio; quæ facile oritur in communitate, in qua non sit Unum caput, cui cæteri adhæreant, & subiecti sint; & propterea dixit *pascas*, non *pascite*, volens Petro primatum dare, non Apostolis.

9 Neque enim, quia ob donum confirmationis in gratia, nunquam erant peccaturi, & schismata excitaturi, non fuerunt subditi Petro: nam ipsis Petrus determinatas Provincias ad prædicandum assignavit, ut diximus *contr. præter. cap. 3. n. 13*. Et habetur ex Chrysostomo, ut ibi notavi. Et Mauclerus de *Monarch. Eccles. p. 2. libr. 1. cap. 9.* ait. *Petrus, Spiritu Sancto inspirante, unicuique Apostolorum suas terras, veluti Dioceses assignavit; ergo & super Aposto-*

los Principatum tenuit, & cum ipsis pariter munus præfecturæ exercuit.

10 Probatur 2. Forma visibilis regiminis Ecclesiæ non est unquam mutata, sed eadem erit usque ad finem mundi: ergo eadem fuit post Christi in Cælos ascensum, ac erat ante; sed ante talis fuit forma regendi Ecclesiam, ut regeretur per unum visibile caput, nimirum per Christum, qui eam rexit, tum visibiliter in externo regimine, tum invisibiliter per internum gratiæ influxum: Ergo & post Christi in Cælos ascensum, visibiliter, & quoad externam gubernationem regitur per alterum visibile Caput loco Christi: (à quo & nunc per internum gratiæ influxum invisibiliter dirigitur. Aliàs ex mutatione formæ visibilis ipsam regendi sequeretur ejusdem mutatio, quod est hæreticum asseverare. Atqui illud Caput visibile nullus alius fuit, quam Petrus, cui & claves, seu jurisdictionis, dignitatisque primatus, promissus est. *Tibi dabo claves regni Cælorum; & postea datus: pascas oves meas: ergo, &c.*

Negat Spalatensis Christum, dum in terris fuit fuisse visibile Ecclesiæ Caput: quam tradit, non à Christo ante Ascensionem, sed post ab Apostolis fuisse fundatam; & probat, ex quo Christus dixerit, *ædificabo*, non *ædifico* Ecclesiam: ergo, &c.

11 Contra. Ecclesiam, licet non unico instanti, sed successive fuisse à Christo fundatam ante ipsius Ascensum in Cælos, res est de fide certa. Et inde patet, quod ad fundandam Ecclesiam nihil amplius requiritur, quam populum in unum congregare in eadem fidei doctrina, & Sacramentis sub uno capite colligatum; novos ministros designare, nova Sacramenta, Sacerdotium, & Sacrificium instituere, novasque leges sancire. Hæc verò omnia fuerunt à Christo ante Ascensionem præstita. Nam *Matth. 10.* Ante passionem Apostolos vocavit, & nominavit, aliosque discipulos fecit *Lucæ 10.* Ante passionem instituit baptismum, quod supponitur, *Joan. 3.* *Post hæc venit Jesus, & discipuli ejus in terram fundam,*

deam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat: non suis, sed discipulorum suorum manibus, ut habet textus *Joan. 14. quanquam Jesus non baptizaret, sed discipuli eius*; ad quos ministerium baptizandi legaverat, ut legit Augustinus *tract. 108. in Joan.* Discipuli verò non baptizabant baptismo Joannis, aliàs hujus discipuli non conquererentur, quòd baptizarent; non enim est verisimile, quòd discipuli Christi usi sint baptismo Joannis, ut notat Pontius *Theol. disp. 42. q. 2. nu. 4.* eum videas.

In nocte Ccenæ instituit novum sacrificium, & Sacramentum Eucharistiæ illis verbis: *Hoc est corpus meum Matth. 26.* ac Apostolos ministros novi testamenti elegit, eosdem Sacerdotes instituens, *Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem.* Eisque post resurrectionem elargitus est potestatem prædicandi Evangelium, *Marci ult. Euntes in mundum universum, &c.* Sacramentum penitentiae post Resurrectionem instituit, ac Apostolis jurisdictionem impertiit pro foro interno, *Joan. 20. Quorum remiseritis peccata, &c.* eosque Episcopos ordinavit, ibi: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Indissolubilitatem matrimonii ante passionem constituit, *Matth. 19.* Ante mortem, vel post resurrectionem reliqua Sacramenta instituta fuerunt à Christo juxta definitionem Tridentini *sess. 7. can. 1.* Apostolis potestatem coercitivam impertiit, *Matth. 18. Dic Ecclesiæ, si autem Ecclesiam, &c.* Tandem post resurrectionem Petrum suum Vicarium instituit, *Joan. ult. Pascite oves meas.*

Hinc constat I. A Christo ante Ascensionem, dum esset in terris, Ecclesiam fundatam fuisse, quæ post ejusdem in Cœlis ascensum fuit ab Apostolis propagata; succedentibusque temporibus dilatatione fidei auctior est facta, & in dies magis crescit.

II. Quod Christus, dum erat in terris, fuit caput visibile Ecclesiæ, eam visibiliter, & in externa gubernatione regens, per *discipulos n. 10.* docendo, monendo, increpando,

corrigendo. Non enim constituit corpus Capite truncum, & acephalum, sed in ea usque ad diem Ascensionis corporaliter præsedit, & *const. Pii II. In minoribus.* Nec semel, sed sæpè officio Capitis visibilis functus est. Apostolico collegio se præesse declaravit *Joan. 13. Vos vocatis me Magister, & Domine: & benè dicitis: sum etenim.* Judicia Ecclesiastica tractavit, dum composuit lites de Primatu inter Apostolos, *Lucæ 22. Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse major, &c.* Quæstiones de fide dissolvit in materia resurrectionis contra Saducæos, *Lucæ 27.* Pro universa Ecclesia oravit *Joan. 17. Non pro eis rogo tantum.* Pontifex dicitur ad *Hebr. 3. & 4.* Quæ omnia capitis visibilis rationem demonstrant, ostenduntque Spalatenfis deliramenta, tot Scripturarum testimoniis refragentis.

12 Et inde nihil, quod opponit ex Mattheo, concludit; nã sensus est; tu post me eris fundamentum Ecclesiæ, & super te, tuisque Successoribus firmitas Ecclesiæ à me edificatæ solidabitur. Quotquot enim in Christum erant credituri, erant ut lapides in Petro superædificandi, & ideò illis verbis Christus respexit dilatationem Ecclesiæ futuram, non primam foundationem, dicente Chrysostomo. *Hic aperte hominibus prædixit magnam eorum, qui credituri erant, & sunt, multitudinem fore.*

Respondet ipse Spalatenfis, communiter à Theologis dici Ecclesiam fluxisse de latere Christi: ergo ante Christi mortem nihil institutum est, respiciens Ecclesiæ ædificium.

Contra I. Permisso consequente, non sequitur, quod ante Ascensionem non fuerit à Christo fundata.

13 Contra 2. Theologi volunt Ecclesiā non propriè, sed symbolicè, & meritorie formatam ex latere Christi. *Symbolicè* quidem, quia ex latere Christi fluxerunt aqua, & sanguis: & aqua erat figura baptismi; Sanguis verò Eucharistiæ, quæ sunt duo præcipua Ecclesiæ Sacramenta. *Meritorie* verò, quia Sacramenta Ecclesiæ completam

tam virtutem habent ex merito passionis, & mortis Christi: in hac enim pretium totum, non arrha tantum, est solutum.

Ad pleniorum dictorum intellectum tria tempora sunt distinguenda. Primum ante Christi mortem: tunc simul viguit Synagoga vetus, & Ecclesia nova simul; baptismus, & circumcisio: simul lex, & Evangelium: simul Sacrificium Eucharistiæ, & Sacrificia Mosayca fuerunt, ut notat post alios Beccanus *tom. 5. Opuscul. libr. 1. cap. 1. num. 8.*

Si dicas, quod Circumcisio adhibebatur in protestationem fidei in Christum venturum: Sed, Christo nato, ante ejus mortem falsum significasset; nam toto illo tempore non erat venturus, quia jam venerat: ergo pro eo tempore cessavit. Non enim verisimile est Judæos ex divino præcepto de circumcissione teneri ad credendum aliquod falsum, ad quod fuissent obligati. Quoniam non statim ac natus erat Christus innotescebat omnibus Judæis ipsius nativitas, qui tamen tenebantur octavo die circumcidere infantes, & credere in Christum: ergo illi tenebantur protestari, & credere, quod ipse esset venturus, quod erat falsum.

14 R. Quod si circumcisio fuit adhibita in talem protestationem, & fidem, non nisi reservata conditione usque ad Christi adventum: Ideo, qui non cognoverant eum venisse, protestabantur ipsum venturum, nisi venerat. Quæ protestatio, & fides, etiam post adventum Christi erat vera. Qui verò cognoscebant eum venisse, adhibebant circumcissionem in protestationem fidei, qua credebant ipsum venisse. Atque adeo erat instituta circumcisio, ut adhiberi deberet in protestationem fidei Christi venturi, antequam veniret, & adventus ipsius, statim ac venisset, ita post Hiquæcem, Poncius ubi *supr. n. 8.*

Secundum, fuit in morte Christi: tunc enim expiravit Synagoga cum suis ceremoniis, & sacrificiis: tunc velum templi scissum est in duas partes; tunc lex Mosay-

ca abrogata est: ut ait Augustinus *Epist. 82. ad Hieronymum.*

15 Tertium, post mortem Christi. Tunc Synagoga sepulta est, & ceremoniæ, ac Sacrificia Mosayca ceperunt esse mortifera.

An autem id statim, & immediatè post mortem Christi, non verò post solemnem Evangelii promulgationem in die Pentecostes factum sit? Hieronymus priorem partem tenet. Augustinus verò posteriorem. Quare juxta Augustinum à tempore mortis Christi erant quidem legalia mortua, evacuata, & inutilia ad salutem; Verum non dum erant ita mortifera, hoc est, illicita, ut sine mortali peccato non possent usurpari. At post promulgatum Evangelium mortifera esse ceperunt; & qui ea tunc usurpasset, peccato mortali se obstrinxisset. At non statim promulgato Evangelio in die Pentecostes, mortifera esse ceperunt, aliàs nec Paulus Timotheum circumcidisset, nec ipse se legaliter purificasset. *Act. 21.* sed post aliquod tempus id factum est; & ut notavit Abelly *Sum. The. tr. 2. cap. 3. sect. 8.* Viventibus adhuc Apostolorum Principibus. Videas Tirinum in *cap. 20. Act. nu. 6.*

16 Probatur 3. Primatus Petri Patrum testimoniis constat: D. Cyprianus *de Unit. Eccles. Super unum Petrum Dominus ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves suas; & quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum Sanctum, &c. tamen ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique, & ceteri Apostoli pari consortio (Apostolatus) præditi honoris, & potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur. Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & cathedra una monstretur, &c.*

Optatus *lib. 7. contr. Parmenian. Bono unitatis B. Petrus, & præferri omnibus Apostolis meruit, & claves regni Cælorum communicandas*

das solus cæteris accepit. Proprium autem est munus Capitis, & Principatus cæteris jurisdictionem dare.

D. Hieronymus lib. 1. adversus Jovinian. Super Petrum fundatur Ecclesia, licet id ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni Cælorum accipiant, & ex quo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur: tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut, capite constituto, schismatis tollatur occasio.

Chrysostomus homil. 8. ad populum Antioch. Ei, hoc est, Petro, per totum Orbem terrarum Ecclesiæ præsentiam tradidit Christus. Et homil. 55. in cap. 16. Matth. Universo terrarum orbi Petrum Christus præposuit.

Gregorius magnus lib. 4. reg. Epist. 75. Cunctis Evangelium scientibus liquet, quod voce Dominica Sancto, & omnium Apostolorum Principi, Petro, totius Ecclesiæ cura commissæ est, ipsi quippe dicitur, tu es Petrus.

Cassianus lib. 3. de Incarnat. cap. 13. de Petro, ait, Summum illum, & inter discipulos discipulum, & inter magistros magistrum, qui Romanæ Ecclesiæ gubernaculum regens, sicut fidei habuit, ita & Sacerdotii principatum. Et alii Patres alia de Petro scripsere, quæ ipsius primatum jurisdictionis, eique Apostolos fuisse subordinatos concludunt. Cyrillus Alexandrinus Epist. 8. Pasch. Vocat Petrum Principem, & Ducem, lib. 13. thesaur. cap. 2. Sanctorum discipulorum supremum omnium caput, & Præsidem Apostolorum. Ab Eusebio Cæsariensi in Chron. ad an. 44. Christi, dicitur Archierarcha, seu Hierarcharum Princeps. Ab Isidoro de vita, & morte Sanctorum 69. Principalis Christi Vicarius, & Princeps Apostolorum.

Pius II. Const. In minoribus, quæ in to. 1. Bullar. est 10. §. 10. ait. Et cum ascendisset Christus in Cælum, eum indubitanter sui gregis Pastorem reliquit, cui dixerat; Pasce oves meas; & tibi dabo claves regni Cælorum. Neque enim dixit, & non fecit, qui solus est verax. Grex Christi, Ecclesia est. Pastor primus, ipse Christus fuit.... Secundus Pastor Petrus extitit, & ab ipso Domino institutus (ideò contra Sectarios opus non fuit, ut ab

Apostolis institueretur) atque omni potestate donatus, quæ ad benè regendum commissas oves necessaria ducitur; alioquin Christus, qui Sapientia Patris est, & omninò sapienter egit, Ecclesiæ suæ haud sufficienter providisset, quod est nefarium asserere.

Tertullianus lib. de pudicit. tradit. Claves soli Petro commissas, & Ecclesiam super ipsum extructam: Et infr. Super ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves, non Ecclesiæ; & quæcunque solveris, vel alligaveris: non quæcunque solverint, vel alligaverint, sic enim exitus docet: in ipso Ecclesia extructa est, idest, per ipsum.

Gersonius tr. de potest. Eccles. considerat. 10. scribit Petrum præ cæteris habere claves Ecclesiæ; vel, ut loquuntur Theologi plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ, quæ (ipso auctore) est potestas ordinis, & jurisdictionis, quæ à Christo collata est supernaturaliter Petro, sicut Vicario suo, & Monarchæ primo, per se, & suis successoribus legitimis usque in finem sæculi ad ædificationem militantis Ecclesiæ pro consecutione felicitatis æternæ illis verbis. Tibi dabo claves regni Cælorum. Quocirca per illam clavium traditionem Christus fecit, & constituit Petrum Dominum, & suæ Ecclesiæ Regentem; sicut cum cives tradunt claves suæ Civitatis Principi, hoc judicium est, quòd illum in Principem agnoscant.

Hæc ex innumeris, quæ ex Patribus posset afferri, satis planè pro conclusione essent: Verum, quia & Novatores plurimi faciunt auctoritatem Augustini, quem frequenter sibi favere contendunt, ideò & Augustinus audiendus est, & ex eo pariter Petri primatus probandus.

17 Itaque S. Doctor lib. 2. de baptis. contra Donatistas cap. 1. refert verba Cypriani, qui scripsit. Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam: Et infra: e sua Sententia dicit: Ecce ubi commemorat Cyprianus, quod, etiam nos in Scripturis Sanctis didicimus, Apostolum Petrum, in quo Primatus Apostolatus tam excellenti gratia præeminet. Et statim.

Puto,

Puto, quòd sine ulla contumelia Cyprianus Episcopus Petro Apostolo comparatur, quantum attinet ad martyrii coronam. Cæterum magis vereri debeo, ne in Petro contumeliosus existam. Quis enim nescit illum Apostolatus principatum cuilibet Episcopatus præferendum? Sed etsi distat Cathedrarum gratia; una est tamen martyrii gloria. Hic notandum est I. Quòd Cyprianus supponat Christum supra Petrum fundasse Ecclesiam. II. Quòd excelens gratia fuit, ut primatum jurisdictionis teneret. III. Quòd non omnes Episcopi Petro æquales sunt, sed ipse propter suum principatum cæteros omnes excellit. IV. Quòd major est Cathedra, hoc est, jurisdictionis Petri, quàm Cypriani: major illa Pontificis, quàm cuiusvis alterius Episcopi.

Epistola 265. ad Seleucianam nu.2. Quod autem Petrus dicitur egisse pœnitentiam, cavendum est, ne ita putetur egisse, quomodo agunt in Ecclesia, qui propriè pœnitentes vocantur. Et quis hoc ferat, ut primum Apostolorum inter tales pœnitentes numerandum putemus? Quasi dicat: qui agunt pœnitentiam in Ecclesia, subjecti sunt Prælati Ecclesiæ, & ex illorum abutrio puniuntur tanto, vel tanto tempore, prout ipsis videtur. At Petrus, estò gravissimè peccaverit negando Christum, non tamen subjectus erat Ecclesiæ Prælati, cum ipse Caput, & Ecclesiæ Princeps esset. Ideò non debet inter pœnitentes publicos Ecclesiæ numerari. Quòd autem hic sit sensus Augustini, ex aliis ipsius libris colligitur, in quibus agit de pœnitentia Ecclesiastica. In Enchyridio enim cap.65. inquit. Rectè constituuntur ab iis, qui Ecclesiæ præsumt, tempora pœnitentiæ, ut fiat, etiam satis Ecclesiæ, in qua remittuntur ipsa peccata; extra eam quippe non remittuntur.

Sermone 137. de verb. Evang. Joan. 10. n.3. Dicit enim Petro Christus, in quo uno format Ecclesiam: Petre amas me? & n.4. hoc mihi dabis (ait Christus) hoc mihi præstabis, si amas me, & pascas oves meas: adeòque non tantum agnos, seu simplices Fideles, ve-

rùm & oves, Pastores nimirum, qui prædicatione, doctrina, & Sacramentorum administratione cæteros Fideles pariunt Ecclesiæ.

18 Tractatu 124. In Joan. n.5. Cuius Ecclesiæ Petrus Apostolus propter Apostolatus sui primatum gerebat figurata generalitate personam. Quod enim ad ipsum propriè pertinet natura unus homo erat, gratia unus Christianus, abundantiore gratia unus, idemque primus Apostolus, sed quando ei dictum est: Tibi dabo claves regni Cœlorum, & quodcunque ligaveris super terram, &c. Universam significabat Ecclesiam. Hic Augustinus quædam inquit Petro convenire personaliter, & tanquam privato homini: ut quod fuerit natura Unus homo; gratia unus Christianus; abundantiore gratia unus Apostolus. Quædam verò tanquam personæ publicæ, & supremo Ecclesiæ Pastori; ut quòd habuerit Primatum Ecclesiæ; quòd ut persona publica, seu ut Pastor Ecclesiæ universalis acceperit claves regni Cœlorum; à quo uno fonte omnes inferiores Prælati ordinatè suas respectivè reciperent. Et in hoc sensu, quod illi uni datum est, Ecclesiæ datum est, ut loquitur Serm. 149. de verbis Actor. 10. cap.6.

19 Considerandum est dici à S. Doctore Petrum repræsentare, & significare Ecclesiam, non tanquam purum signum, rem significatam minimè continens: non ut aliquod particulare Ecclesiæ membrum, sed tanquam Principem, & Pastorem, sub se habentè Ecclesiam, & jurisdictionem in omnes; ad eum modum, quo Princeps repræsentat regnum, Dux exercitum, Pater familias familiam, Pastor oves. Videnda sunt, quæ diximus controversia præcedenti cap.2. & cap.3.

Dices. Textus Augustini loquitur de Ecclesia, prout consideratur quid distinctum, & à Petro diversum. Siquidem loquitur de Petro, ut Ecclesiam repræsentante, & significante: repræsentans verò à repræsentato distingui est certum: ergo, si claves concessæ sunt Petro, ut Ecclesiam repræsentanti, planè traduntur Ecclesiæ, ut à Pe-

à Petro distinctæ. Quod si ita est, quis dubitat Ecclesiam posse clavibus uti independenter à Petro, & Petrum primatum jurisdictionis non habere?

20 R. Distinguitur, prout consideratur quid adæquatè distinctū, & à Petro diversum, negatur: quid inadæquatè distinctum, conceditur. Estò in physicis repræsentans adæquatè à repræsentato distinguatur, non tamen ita est in moralibus: Sic Rex non adæquatè distinguitur à Regno: hoc enim importat Regem, & subditos, licet inadæquatè diversus sit, quatenus à subditis differt. Ita Christi Ecclesia, cum sit corpus, adæquatè complectitur caput, & membra. Inadæquatè verò sumpta, & prout à capite distinguitur, importat solum membra. Et inde claves jurisdictionis non sunt datæ Ecclesiæ, ut est adæquatè distincta à Petro; aliàs non esset Ecclesia, quæ sine capite esse non potest, sed ut inadæquatè discreta. At in hoc etiam sensu non ei datæ sunt, nisi per Petrum, vel ratione Petri, & ejus successoris Romani Pontificis; quod idem est, ac in ipsam Ecclesiam jurisdictionem à Petro, Romanoque Pontifice derivari. Et inde jurisdictio non ab Ecclesia in Petrum, Romanumque Pontificem dimanat: Ecclesia enim constat ex Summo Sacerdote, Cardinalibus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Presbyteris, minoribus Clericis, & tandem Laicis Christianis. A Laicis, ac Clericis non Sacerdotibus, utpote eam non habentibus in Romanum Pontificem, jurisdictio non fluit. Nec à Præsulibus particularibus, illam solum pro suo territorio possidentibus, potest transferri in supremum pro toto Orbe Pastorem, & Caput à Christo constitutum. Quinimò isti (sicut Cardinales) quam jurisdictionem habent, à Pontifice recipiunt, ex alibi dicendis. Unde, ut in Ecclesia ordo servetur, & rectè jurisdictio ordinetur, non inferiores supra suum superiorem illam debent obtinere; qua enim ratione erit Ecclesia Christi ordinata, si membra Capiti suo

visibili non subsint? Dicendumne corpus physicum rectè dispositum, si caput subsit brachiis, humeris, pedibusque? Minime; sed planè monstrum physicum erit: ita totum hoc, servata proportione, verificabitur in corpore mystico Ecclesiæ, & monstrum morale dicendum erit, quod si ne hæresi affirmari nequaquam potest.

21 Amplius. Ad propositum facit, quod post mortem Christi Petrum officii sui primatu functum esse, constat. *Actor. 1.* ubi ipse ceteros Apostolos convocat, & alloquitur, ac de subrogando alio in locum proditoris Judæ sollicitus est, in quem locum scribit Oecumenius. *Surgit Petrus, non Jacobus, ut is, cui præsentia Discipulorum commissa erat; neque ullus orationi Petri contradixit, sed mox ad ejus præceptum constituerunt duos, quos dignissimos eo gradu existimabant, ut unum eorum Deus ipse designaret.* Et Chrysostomus *homil. 3. in Acta.* *Apostol. ait. Quod gregis ei commissa cura fuerit: tum, quod primus erat è collegio, semper ante alios loqui incipit: & mox; Quid igitur? Nonne Petrus ipsemet eligere poterat? Poterat quidem, sed hoc non facit, ne gratia deferre aliquid videretur.* Ibi *cap. 2.* Petrus primus omnium Apostolorum Christum annuntiat, ac Apostolos omnes adversus murmurantes defendit. *Cap. 3. & 4.* comitem habens Joannem, solus tamen miraculum operatur, sanans claudum, solusque pro se, & Joanne ad populum respondet. *Cap. 5.* in Ananiam, & Saphiram pronuntiat sententiam mortis. *Cap. 15.* Ipse controversa de legalibus decedit, ac definiens esse abrogata, & non necessaria, *tacuit omnis multitudo.* Quamvis postea Jacobus, ut Jerosolymorum Episcopus suæ Diæcesis populo Scripturis definitionem esse concordem proponeret. Item Jacobum Jerosolymæ Episcopum constituit, ac ceteris Apostolis particulares Provincias ad prædicandum distribuit, ut dictum est, *supr.* Quæ omnia confirmant Petrum, non vocatione, vel ætate tantum, sed Principem fuisse Collegii Apostolici, &

Ecclesiæ primatem functione gubernandi, regendi, & præsidendi.

22 Nonnulli Primatum Petri probare student, ex quo ipse primo loco inter cæteros Apostolos in Evangelio nominetur, ut *Matth. 10. & 17. Marci 3. & 13. Lucæ 3. & 6. Joannis ult.* Verum, hæc non est convin- cens probatio, nisi cum aliis solidissimis fundamentis cumuletur, quibus clarissi- mè probavimus Petri principatum, quem illa nominatio per se minimè firmat. Si- quidem aliquando Petrus non primo loco nominatur, ut ad *Galat. 2.* Nec difficultati occurrit Bellarminus *lib. 1. de sum. Pontif. cap. 18.* dicendo, ideò Jacobum ibi à Pau- lo primum nominari, quia erat in propria Dicecesi Hierosolymitana; nam ubicum- que Summus Pontifex existat, semper pri- mum locum tenet.

Opponunt 1. Ecclesia æquè omnibus A- postolis commendata est *Marci ult. Euntes in Universum mundum prædicate Evangelium omni creaturæ Joan. 20. Sicut misit me Pater: & ego mitto vos. Act. 1. Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Judæa, & Samaria, & usque ad ultimum terræ:* ergo non solus Petrus accepit Primatum, sed omnibus Apostolis fuit cura totius demandata.

23 R. Planè Ecclesia fuit omnibus Apo- stolis à Christo commendata: at non æ- què omnibus commendavit, conferens ip- sis jurisdictionis primatum. Nam soli Pe- tro dixit *pasce oves meas.* Et quamvis prius- quàm fuisset Petrus caput Ecclesiæ consti- tutus, cæteri Apostoli essent cum ipso in honore, & potestate Apostolatus pares, ut inquit Cyprianus juxta dicta *contr. præterita cap. 2.* Tamen postquàm totius Ecclesiæ cu- ram accepit, illis Petrus fuit in jurisdic- tione superior, propter quod ei ipsi, non illis Petrus subordinabatur.

24 Auctoritas ex textu, tum Marci, tum ex Actibus, solum probat, Apostolis esse commissum officium non gubernandi totam Ecclesiam, sed prædicandi Evan- gelium, & baptizandi. Deinde tenor ver- borum Christi non est, ut singuli Aposto-

li, nullo ordine, aut respectu prædicarent Evangelium per totum terrarum Orbem (hoc enim moraliter fuisset impossibile) sed ut singuli juxta distributionem, singu- las partes peragrarent; & sic ab omnibus, non tamen à singulis, toto Orbe Evange- lium promulgaretur; idque fieret partim per ipsos Apostolos, partim per ipsorum Successores; quod eventus docuit. Nam post aliquos annos à Christi ascensu facta est divisio Apostolorum, & singulis certa Civitas, vel Provincia fuit à Petro assi- gnata: Solus Petrus habebat curam gene- ralem totius Ecclesiæ, ut supra ex Patri- bus notavimus num. 9. Quapropter verba Marci non sic intelligi possunt, quòd sin- guli debuerint prædicare ubique Evange- lium, & baptizare; alioquin si unus præ- dicasset Evangelium in universo mundo, omnesque baptizasset, quid reliqui eodem tempore fecissent? An eosdem iterum ba- ptizassent? Nequaquam: etenim baptis- mus est Sacramentum, quod iterari non potest. Et inde non conjunctim, sed di- visim sunt intelligenda, hoc nimirum mo- do: Ite divisim in diversas partes mundi, ut unus hic, alius aliò prædicet Evange- lium, & baptizet, ac similia officia exer- ceat; & ne confusio oriatur, à Petro unus- quisque particularem Provinciam acci- piat.

25 Verba Joannis nihil adversus pri- matum Petri valent. Siquidem illud *sicut* æqualitatem non importat: etenim Chri- stus missus fuit à Patre ad redimendum ge- nus humanum, ipse habuit primatum ex- cellentiæ, novam legem dedit, novum sa- crificium, & Sacramenta instituit, ad que potestas minimè in Apostolis fuit; sed ac- cipitur secundum habilem proportionem; quæ stat in hoc: quod, sicut Christus missus fuit à Patre ad novæ fidei veritatem dandā, ad reconciliandos homines Deo, ad Eccle- siam novi Testamenti fundandam, ad per- secutiones, passionem, & tormenta sub- stinenda; ita Apostoli fuerunt à Christo missi, ut fidei doctrinam à Christo per re-
ve-

velationem acceptam publicarent, Ecclesiam ab eodem fundatam propagarent, erigendo Ecclesias, ordinando ministros, & Sacramenta per ipsum instituta ministrarent, & sacrificium offerrent. Unde licet Apostoli per ea verba æqualem potestatem extraordinariam receperint, tamen postea Christus, ut unitatem Ecclesiæ manifestaret, Petrum ceteris præfecit illis verbis: *pasce agnos meos: pasce oves meas*: & ita, ubi prius Apostoli erant Petro æquales, subinde Petrus factus est illis superior.

Circa quod notari debet. Quod ideo Christus non dixit tunc Petro, *mitto te, & tu mitte alios*: quia non adhuc Petrus Jo. 20. erat factus Summus Pontifex, qui constitutus est. Jo. ult. *pasce agnos: pasce oves meas*: quo tempore potestatem accepit mittendi alios Apostolos, qui ex tunc Petro tanquam Vicario ordinario Christi fuerunt subiecti.

Dices. Ceteri Apostoli æquæ ac Petrus dicuntur Ecclesiæ fundamenta: ergo non solus Petrus Primatum in ea obtinuit. Antecedens patet ex illo Pauli ad Ephes. 2. *Super ædificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum. Apocalyps. 21. Et murus Civitatis (Ecclesiæ) habens fundamenta duodecim, & in eis duodecim nomina, duodecim Apostolorum Agni*. Unde Hilarius Diaconus Epist. 1. ad Corinth. dixit. *Apostolos esse Dei adiutores, quia Vicarii sunt Christi*. Et Hieronymus lib. 1. adversus Jovinian. *Sed dicis: Super Petrum fundatur Ecclesia, licet id ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur*. Ubi ponderandum illud *ex æquo*, hoc est, æqualiter in Petro, ac in aliis Apostolis Ecclesia fundetur: ergo nihil speciale fuit à Christo Petro donatum; atque ita non colligitur summa totius Ecclesiæ concessa Petro jurisdictio, & multò minus ejus successoribus Romanis Pontificibus.

26 R. Utique ceteri Apostoli æquæ, ac Petrus ratione Apostolatus, fuerunt fundamenta sustentativa, & propagativa Ec-

clesiæ; quatenus eorum prædicatione, Ecclesiarum erectione, Sacramentorum administratione Ecclesia per ipsos propagata est: non enim solus Petrus totum mundum convertit; sed ipse alias Regiones, alias Paulus, alias Jacobus, & alii alias. Ratione tamen gubernationis, & jurisditionis principaliter in Petro propter fidei stabilitatem, & in defectibilitatem Ecclesia est ædificata, tanquam primo fundamento post Christum, qui est fundamentum fundamentorum ex Augustino in psal. 63. nu. 3. qui dixit Petro: *Tu es Petrus*. Eique supremæ, & illimitatæ jurisditionis claves tradidit, dicens. *Pasce oves meas*.

27 Habuerunt quidem Apostoli amplam potestatem (salvo Petri primatu) quia reverà fuerunt Rectores, & Pastores Ecclesiæ: sed diverso jure in illis fuit, ac in Petro. Siquidem eorum potestas fuit extra ordinem, quæ cum ipsorum morte expiravit: illa verò Petri fuit ordinaria; quæ ad Successores Romanos Pontifices transit. Ipseque Petrus fuit ordinarius Pastor Ecclesiæ Universalis, ac Jesu Christi Vicarius ordinarius: propter quod eo in munere Petro succedunt Romani Pontifices; ceteri verò Apostoli fuerunt dumtaxat Ecclesiæ Pastores, & Christi Vicarii extraordinarii; quod privilegium, ipsis mortuis, extinctum est: fueruntque Petro tanquam Capiti, & Principi subordinati. Ipse enim constitutus est Pontifex, *pasce oves meas*, ut unus ceteris præesset. Decebat enim, ut cum omnes essent Episcopi, & Ecclesiæ extraordinarii Pastores, unus inter eos, tanquam eorum ordinarius Pastor, & Caput emineret, à quo, nisi privilegio extraordinario præventi essent, & à Christo jurisditione extraordinaria fuissent donati, eam à Petro accipere debuissent, utpotè totius jurisditionis Ecclesiasticæ fonte. Et hinc patet ad textus allegatos Patrum. Videatur *contr. præter. capit. 2.*

Opponunt 2. Jacobus Minor fuit major Petro in Ecclesiæ primatu: ergo non Petro fuit

fuit à Christo traditus primatus Ecclesiæ. Probatur antecedens .I. Quia Jacobus fuit Episcopus Hierosolymæ, cujus Christus fuit Episcopus: ergo Jacobus ei successit; vel, certò ejus Vicarius fuit, & non Petrus.

II. Quia Hierusalem est omnium Ecclesiarum mater, ut prædixerat Isaias cap.2. *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Hierusalem*: ergo si Hierusalem mater est omnium Ecclesiarum, ejus Sponsus, Jacobus est omnium Ecclesiarum Pater, & non Petrus.

III. Quia Concilium Nicænum can.7. Primatum Ecclesiæ tribuit Ecclesiæ Hierosolymitanæ.

IV. Quia, quando Jacobus ab Apostolis institutus est Episcopus Hierosolymæ, nullus alibi, sed solum in ea Civitate erat grex Christi: ergo quia judicarunt Jacobum debere esse Pastorem gregis Christiani.

V. Quia Jacobus confirmavit sententiam Petri de non servandis legalibus, ipso post Petrum dicente, *propter quod ego iudico non inquietari eos, qui ex Gentibus convertuntur ad Deum*, ut ait textus *Actor. 15.* ergo quia primatum Ecclesiæ etiam supra Petrum habuit:

28 R. Negatur antecedens. Nec ex prima probatione, quidquam habetur adversus Primatum Petri. Fuit utique Jacobus Hierosolymæ Episcopus, quæ erat Ecclesia particularis, Petrus verò fuit Universalis Ecclesiæ Episcopus. A quo, ut diximus ex Chrysostomo, Jacobus fuit illi Ecclesiæ Pastor datus, & ab eo Episcopus consecratus, ut observat Macedo de *clavib. Petri lib. 1. dissert. 4. cap. 2.* ubi ait. Institutionem Episcoporum esse à Christo, & à Christo Apostolos fuisse Episcopos institutos, à quo solus Petrus fuit Episcopus consecratus; à Petro verò Jacobus, & Joannes, ab his autem, & Petro cæteri Apostoli: & inde forma fuit data, ut Episcopus non minus quàm à tribus Episcopis consecraretur, ut habetur *cap. Porro 66. dist.*

29 Nec Christus Pontifex, & Episcopus fuit specialiter Ecclesiæ Hierosolymitanæ, aut alterius Diocesis particularis, sed fuit, est, & erit totius Ecclesiæ Pontifex primarius; & cum semper vivat, juxta illud ad *Rom. 6. Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*: & sit Sacerdos in æternum, nullus ei succedit: Non enim succeditur, nisi illi, qui desinit esse Pontifex. Propter quod Romani Pontifices non Christo, sed Petro succedunt; cujus tamen Vicarii non sunt, sed Christi, cujus ipse Petrus Vicarius fuit; nam Vicarii propriè non est Vicarius. Neque Jacobus fuit Vicarius Christi (nisi extraordinarius, modo dicto supra) cum non ipse, sed Petrus fuerit à Christo suus Vicarius Generalis constitutus. *Joan. ult. Pasce oves meas: tu me sequere*) in fideli ovium cura, & munere pastoralis.

30 Ad 2. Hierusalem dicitur omnium particularium Ecclesiarum mater ratione antiquitatis, non potestatis: ibi enim primò incepit Ecclesia: cum fuerit ibi peracta nostra redemptio, baptizati, & facti primi Christiani, promulgata lex gratiæ, prima Diocesis erecta; at non hæc derogat primatui Petri, cum ipse primus post Christum Pontifex fuerit totius Ecclesiæ à Christo fundatæ per orbem mox extendendæ, & propagandæ; Qui, dum erat totius Ecclesiæ Pastor, necessariò partis Ecclesiæ, hoc est, Hierosolymitanæ, supremus Pastor erat. Unde Bernardus dixit *lib. 1. de considerat. Jacobus una Hierosolyma contentus, universalitatem Petro cedit*. Non quòd posset illam prætere, sed quia noverat Christi institutionem. Quod autem Petrus Hierosolymis non sederit, nec sedem ibi fixerit: hoc factum est, tum ex præcepto Christi ex dicendis *cap. 3.* Tum quia, congruum fuit, ut Summi Sacerdotii locus mutaretur, sicut per mortem Christi mutata erat lex, & veteris legis Sacerdotium.

31 Ad 3. In canone Nicæni honor Hierosoly-

solymitano Episcopo præservatur, salva tamen dignitate Metropolitani. Ipse enim subiiciebatur Episcopo Cæsariensi totius Palestinæ Metropolitano. Quinimò, in Concilio, quarto loco sedit. Videantur *Bail. Sum. Conc. & Cabasutius notit. Ecclesiast. in d. locum*, ac Concilium Lateranense IV. *can. 5.* in quo Jerosolymitana Ecclesia, quarta inter Patriarchales constituitur. Et inde Primatum ipsam non tenere est certum contra Lutherum, cuius olim fuit objectio.

32 Ad 4. Hic non repetimus ex Chrysostomo Jacobum à Petro fuisse Episcopum Jerosolymitanum constitutum. Nam hoc videri potest *contr. 4. cap. 3. nu. 13.* Ubi verò à quibusdam dicitur ab Apostolis eum fuisse ad sedem illam evectum, hoc intelligitur, quod dictæ Ecclesiæ, congregatis Apostolis, & in provisionem consentientibus, fuerit illi præfectura à Petro ipsorum capite, & Principe tradita; non quòd cæterorum Apostolorum consensus fuerit necessarius (nam caput à membris est in operando independens) sed ne Petrus gratiæ deferre aliquid videretur juxta sensum Chrysostomi *supr. nu. 21.* Verum nonnulli cum Rufino, & Eusebio *lib. 2. histor. cap. 1.* errarunt statuentes Jacobum *Apostolorum Episcopum.* Neque enim dubitandum est mendosam esse lectionem; & *Jerosolymorum*, ut est in Græco substituendum esse; ut scribit Petavius *de ecclesiast. Hierarch. lib. 1. cap. 8. nu. 8.*

33 Ad 5. Dicimus Petrum in ea controversia Judicem fuisse, à quo finalis sententia, præmissa consultatione, processit. Quod constat ex verbis Scripturæ ibi: nam cum congregati essent Apostoli, & seniores videre de legalium quæstione, *Surgens Petrus dixit, &c.* Surrexit Petrus ad significandum munus suum decidendi sibi à Domino traditum, quod promptè exequi ea actione monstrabat. Post Petrum Jacobus deferens dignitati Petri loquutus est; cui Petrus hunc honorem detulit, ut in sua sede degens loqueretur, permittens *P. Aug. Matthæucci Controv.*

suo officio uti. Nec locutio Jacobi fuit confirmatio sententiæ Petri, sed vel consensio, vel promulgatio, aut commendatio. Hinc Hieronym. *Epist. ad August. 75. inter Augustinianas, Petrum principem ejus decreti vocat.* Jacobus verò Petri sententiam commendavit, & promulgavit; quam, ut facilius suo gregi persuadeat, pluribus Scripturæ testimoniis confirmat. Neque illud *judico*, quo Jacobus usus est, ibi importat actum judiciale, & ultimò definitivum: nam controversia jam à Petro fuerat ultimò definita; sed idem est, ac puto, arbitrator; quæ ad actus extrajudiciales transferuntur. De qua re nobis agendum est *contr. 8.* Resolventes superioritatem Papæ supra Concilium.

Opponunt 3. Petrus fuit Ecclesiæ membrum juxta illud Pauli *1. ad Corinth. 12. Vos estis corpus Christi, & membra de membro:* ergo est minor suo toto, quod est Ecclesia: atque ita in ea primatum non habet.

Item. Petrus fuit Minister Ecclesiæ *Cap. Quodcumque 24. q. 7.* Ergo Ecclesia est domina; & inde major ministro suo, quod patet ex textu *Lucæ 22.* ubi Christus dixit, qui recumbit majorem esse eo, qui ministrat; Ecclesia autem est recumbens, & Petrus ministrabat: ergo, &c.

Amplius. Christus est Caput Ecclesiæ: ergo non fuit Petrus: aliàs corpus Ecclesiæ monstruosum esset, duplici capite constans, sicut humanum corpus deforme esset, duplex caput habens: ergo, &c.

34 R. Sanè Petrus fuit, & Romanus Pontifex est membrum, at non quodcumque, sed principale Ecclesiæ, Caput nimirum, à quo in Ecclesia jurisdictio Ecclesiastica derivatur. Quinimò membrum absolutè dici non potest: membrum enim, quæ membrum partialitatem importat, & partem corporis dicit, quæ ab alio recipit influxum; capitis verò nomine significatur principium, & origo ejusdem. In Petro autem non fuit, nec est partialitas jurisditionis, sed plenitudo, à quo ordinatè absque luvæ totalitatis præjudicio

jurisdictio membris habilibus communicatur; & ideò non est majus intensivè cum ipsa Ecclesia, quàm ipse solus, sine quo Ecclesia integra non diceretur, sed acephala.

Auctoritas D. Pauli denotat Christum, quàm hominem, esse membrum divinitatis, sed respectu Ecclesiæ est Caput: ita Petrus Romanusque Pontifex, ut Christi Domini influxum recipit, plenam nimirum supernaturalem potestatem, membrum dicitur, Caput verò prout toti Ecclesiæ fuit à Christo præfectus.

35 Ad 1. Fuit quidem Petrus Ecclesiæ minister, at non eo sensu, quem intendunt adversarii, qui contendunt, ideò fuisse ministrum, quia ab ea jurisdictionem recepit: hoc enim titulo est solius Summi Pastoris Christi Domini minister, ut dictum est *contr. præter. cap. 1. num. 12.* Dicitur verò minister Ecclesiæ, quatenus à Christo Supremus Pastor constitutus est, ut serviret, & ministraret corpori mystico Ecclesiæ in ordine ad finem supernaturalem. Neque ex hoc habetur eum esse Ecclesiæ subiectum. Siquidem cum ejus ministerio connexum est magisterium, & totius Ecclesiæ præfectura cum plena jurisdictione. Etiam Christus, quia opem, & auxilium præstitit se ministrum non dedignatus est appellare, dicens *Matth. 20. Non veni ministrari, sed ministrare*, & tamen quis, nisi fatuus, dixerit, eum fuisse Ecclesiæ subiectum, & in ea primatum non tenuisse? Quare illud Lucæ intelligitur de eo, qui puro ministerio inservit impendendo suum auxilium, seu alterius operationi obsequendo, quomodo servus dicitur minister Domini; non verò de eo, qui ita ministrat, ut cum ipso ministerio simul Principatus, & potestas dominativa conjungatur; aliàs & Reges non essent Regno majores.

Dices. Romani Pontifices titulo, *Servus Servorum Dei*; quem suæ personæ, vel officio adjungunt, protestantur se Ecclesiæ subiacere: ergo ex ipsorum confessione pri-

matum in Ecclesia non obtinent, sed illa inferiores sunt.

36 R. Prædictus titulus à Romanis Pontificibus in humilitatis signum adhibetur, non se existimantes potestate dominari, nec Pontificiæ dignitatis fastigio superbi-entes, sicut Reges mundani fastosa dominatione se extollunt, sed humili servitute, & charitate servientes felices se dicunt, ut patet ex *Innoc. III. Sermon. 2. de Pontif. consecrat. Ubi Servum Servorum se appellari dicit, & ministerium subdit: mihi vendico, dominium non, usurpo, illius primi, & præcipui prædecessoris exemplo, qui ait, non quasi dominantes in Cleris 1. Petri cap. 5.* Ideò inutilis est consequentia. Papa est minister Ecclesiæ: ergo est Ecclesiæ subiectus.

37 Ad 2. Christus est caput primarium, & ultimum Ecclesiæ, fundamentum, & fundator, per internum influxum gratiæ nunc dirigens invisibiliter Ecclesiam, sed non excludit Caput secundarium, & Vicarium ipsam regens in externa gubernatione. Planè dum Christus in terris fuit, utroque modo Ecclesiam rexit: Sed ascendens ad Patrem, Petrum Romanosque Pontifices suos Vicarios reliquit, ut eam visibiliter gubernarent. Nec Pontifex est Caput in comparatione ad Christum, sed ad nos; neque in comparatione ad nos est caput primarium, sed Vicarium. Ideò Ecclesia monstruosa non est: duo enim capita diversi ordinis in eodem corpore non repugnant; nec ipsum monstruosum, aut biceps reddunt. Ita mulier naturale sui corporis caput habet, & ejusdem caput morale est vir ad *Ephes. 5.* Et mortalis quilibet Princeps est sui Principatus caput, & rector, & tamen ejusdem Princeps Supremus est Deus.

Dices. Monstruosa deformitas est, quòd cuilibet Ecclesiæ particulari duplex caput assignetur: tunc enim non modò mysticum corpus Ecclesiæ duplex caput haberet primarium Christum Dominum, & secundarium Petrum, verum & singula illius corporis membra (Ecclesiæ enim particu-
lares

lares membra sunt unius Corporis Christi, hoc est, Ecclesiæ universalis) & duo haberent capita, proprium nimirum Episcopum, & Petrum, & subinde Romanos Pontifices; sed quid magis absurdum, quam tot capita in Ecclesia constituere, quot sunt illius corporis membra? Hoc autem sequitur, concessio Petri primatu.

Item, si Petro à Christo primatus totius Ecclesiæ traditus esset, fuisset caput corporis mystici Ecclesiæ: At, hoc dato, sequitur, quod, Petro mortuo, Ecclesia defecerit: sicut à corpore naturali capite abscisso, corpus moritur, hæresis autem est dicere Ecclesiam defecisse, ut dictum est *contr. 1. cap. 3.* ergo & quod Petrus habuerit primatum Ecclesiæ.

38 R. Res profectò monstruosa esset, si eidem particulari Ecclesiæ concederentur duo capita, Pastores, & Episcopi, qui essent paris potestatis, quod nos minimè asserimus. Hinc dicimus quamlibet particularem Ecclesiam à suo Episcopo, ut immediato, & particulari Pastore cum ordinaria potestate, sed terminis restricta, gubernari. Verum tam ipse, quam sua Ecclesia Romano Pontifici subsunt; cum à Christo constitutus sit ordinarius generalis Pastor Ecclesiæ universalis, cum amplissima potestate supra inferiores Pastores, & singulos horum greges dicente Pio II. d. *const. in minoribus*, ex Bernardo 3. *de considerat. cap. 8. ad Eugenium*. *Tu princeps Episcoporum, Tu es, cui claves traditæ, cui oves commissæ sunt.... Sunt quidem, & alii Cœli janitores, & gregum Pastores; sed tu tanto gloriosius, quanto differentiùs utrumque præ cæteris hæreditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti uni sumus. Nec modò ovium, sed & Pastorum, tu unus omnium Pastor.* Ideò monstrum nullum est, sed res ordinata, ut unaquæque Diœcesis duos habeat Pastores, non tamen paris auctoritatis, & jurisdictionis (ex hoc enim confusio oriretur) nullus enim Episcopus, nisi hæreticus, concesserit se pari auctoritate cum Romano

Pontifice gaudere. Idque necessarium est ad servandam Catholicam Unitatem; quæ per obedientiam, subordinationem, ac communicationem inferiorum ad Romanum Pontificem unicè custoditur.

39 Ad 2. Alia ratio est corporis mystici, alia verò corporis naturalis. Ideò, præciso à corpore naturali capite, illud non vivit, quia tunc quilibet in corpus cessat influxus internus, etiam radicalis. Nullaque propter defectum physice unionis cum capite remanet in membris vis ad operandum: tunc enim ex capite tanquam ex fonte derivari non possunt in membra spiritus sensitivi. Unde fit, ut reliqua membra non possint vitam conservare, & suas functiones exercere. Præciso verò, vel, ob mortem, aut resignationem à corpore mystico Ecclesiæ Pontifice, ejus capite, non cessat in ea internus influxus gratiæ à Christo Domino. Nec quicumque externus; nam in ea adhuc sunt Episcopi, qui oves sibi ab Apostolica Sede concreditas ad regulas canonum, & fidei dictamen dirigunt, & gubernant. Est pariter in ea potestas ad alium eligendum in Pontificem, cui à Deo summa jurisdictio Ecclesiastica tribuatur, & quem Fideles præparatione animi, sicut Electum, actu, Caput Ecclesiæ recognoscunt.

Opponunt 4. D. Petrus significat se curam gregis non habere, sed esse apud Episcopos; quos *Epist. 1. cap. 5.* hortatur, *pascite, qui in Vobis est gregem Dei*:

Amplius. Ecclesiam esse Petro, & Pontifice majorem constat ex illo Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus vade, &c. quod si te non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus*; quæ verba dicta sunt etiam Petro, & Successoribus, ut deferrent peccatores ad Ecclesiam: ergo agnoscere debent tribunal Ecclesiæ suo majus:

40 R. Argumentum est Calvinii, qui non advertit Petrum non dixisse, *pascite totum gregem Dei* (sicut ei dixit Christus, *pasce oves meas*) sed restrictè loquutum, *qui in*

Vobis est, hoc est, qui vobis subditus est, & respectivè commissus: adeò ut sensus sit, ut singuli particularem Ecclesiam sibi commissam gubernent, quando ipsi totius Ecclesiæ cura est. Fortè, ex quo Rex Hispaniæ suos Vicereges moneat, ut commissos sibi populos fideliter regant, concludi potest Regē Hispaniæ non esse illorum populorum Regem? consequentia non tenet: ergo à pari ex monitione Petri ad Episcopos, & particularium Diœcesium capita, non sequitur ipsum non fuisse illarum Diœcesium, totiusque Dominici gregis caput supremum. Ipse enim pro sua adæquata Diœcesi habebat totam Ecclesiam, sicut Episcopus Florentinus Florentinam, & Lucanus Lucanam Ecclesiam, & cum Petro succedant Romani Pontifices, hoc totum in istis pariter procedit.

41 Ad 2. Ea Christi sententia omnes untur quotquot Concilii majorem esse quàm Romani Pontificis auctoritatem disputant. Verùm *contr. 8.* eos aberrare manifestum erit. Illo itaque textu præcipitur privata, & fraterna correctio; ubi verò quis cum delinquente non proficit, obduratusque is fuerit, denuntiandus erit Ecclesiæ. Quo nomine non Communitas Fidelium per orbem dispersa intelligitur: etenim criminis propalatio, potius apud plebem noceret, quàm prodesset: Quomodo illi obediret? Neceffe esset, ut totum orbem circumiret, & ita actum esset de feminarum honestate, & religiosorum disciplina, nec alia deessent pericula. Nec intelligitur Ecclesia in Concilio congregata; ridiculum enim esset ita præceptum intelligere, ut quoties peccantem aliquis, privata reprehensione correctum denuntiare vellet, generale Concilium ex Episcopis omnibus congregandum foret. Hinc sensus est, *dic Ecclesiæ*, hoc est, Ecclesiæ Prælato: Prælatus enim Ecclesiam repræsentat. Hoc idem praxis Ecclesiæ demonstrat; cæterum quotidie delinquentes denuntiantur Episcopis, & si causa

de majoribus est, Summo defertur Pontifici, nec expectatur congregatio Concilii: quod si Prælatus non audit, ab eo præcidatur à Fidelium communione, & à Christianorum cætu per censuram expellatur, ut inde tibi sit *Sicut Ethnicus, & publicanus.*

42 Cum subditur verbis illis, etiam Petro, & Pontifici demandatum esse, ut delictum ad Ecclesiam deferrent. Sciendum est, Prælatum Ecclesiæ posse dupliciter considerari, vel, ut personam privatam, & extra judicium, vel, ut personam publicam, & judicialiter procedentem: qua distinctione præmissa, inconveniens non est, & Petro, & Papæ dictum esse, *dic Ecclesiæ*, hoc est, dic tibi ipsi; quatenus verò ut personam privatam charitativè admonentem te delinquens non audiat, remitte eum ad te, ut ad personam publicam: & tunc *dicere Ecclesiæ* aliud non erit, quàm exire in actum judicii puniendo delinquentem: Quod habetur ex *Epist. 265.* Gregorii, qui ad Joannem Patriarcham Constantinopolitanum scripserat: *Servamus, quod veritas dicit; Si peccaverit in te, &c. ego itaque per responsales meos semel, & his verbis humilibus, hoc, quod in tota Ecclesia peccatur, corripere studui, per me ipsum scribo: quidquid humiliter facere debui, non omisi: si in ea correctione despiciar, restat, ut Ecclesiam meam adhibeam, hoc est, Ecclesiasticam censuram opponere. Quod præstitit, nullo convocato Concilio.*

At quid, si Papa delinqueret, & Ecclesiam scandalizaret? Sanè foret Concilio denuntiandus, aliàs de remedio ponendo actum esset.

43 R. De remedio esset provisum; nam in casu possent Domini Cardinales Papam humiliter monere, & modestè cum ipso agere ea modestia, qua Paulus usus est cum Petro; & præsertim Deum pro eo Ecclesia deberet orare; quo remedio usa est Ecclesia, cum suum Caput Petrus in carcere detineretur: & ideo negamus Concilio denuntiandum esse, de quo *contr. 8.*

C A P U T II.

An D. Petrus simul cum Paulo fuerit Caput Ecclesiæ?

S U M M A R I U M.

- 1 *Opinio Anonymi circa Primatum Pauli cum Petro.*
- 2 *Solus Petrus non simul cum Paulo fuit Caput Ecclesiæ.*
- 3 *Ea de re testimonia Scripturæ.*
- 4 *D. Paulus non fuit exceptus ab illis verbis. Pafce oves meas.*
- 5 *Solius Petri Primatus probatur Patrum doctrinis.*
- 6 *Idem Pontificiæ constitutiones confirmant.*
- 7 *Petrus, non Paulus Vicarius Christi.*
- 8 *Natura in rebus naturalibus statum Monarchicum adumbrat.*
- 9 *Associatio Pauli cum Petro in Primatu Ecclesiæ reprobatur.*
- 10 *Paulus Petrum sibi superiorem recognovit.*
- 11 *Paulus Evangelium accepit per revelationem à Jesu Christo; & cur ipsum cum Petro contulit? & n. 19.*
- 12 *Successio Pontificum à Petro initium sumit.*
- 13 *Sententia Anonymi ab Innocentio X. proscripta.*
- 14 *Petrus gentibus, & Judæis prædicavit: idem de Paulo.*
- 15 *Qua ratione inferiores possint corrigere Superiores?*
- 16 *In quo Paulus fuerit par Petro? nu. 20. & 22.*
- 17 *Petrus à Paulo non fuit reprehensus de errore in fide.*
- 18 *Cur Paulus in usu legalium non reprehensus?*
- 19 *Paulus par Petro in Apostolatu.*
- 20 *Paulus plus cæteris Apostolis in prædicatione Evangelii laboravit.*
- 21 *Quo titulo Paulus antonomastice Apostolus dicatur?*

P. Aug. Matthæucci Controv.

- 22 *Paulus fuit subditus Petro.*
- 23 *Paulus fuit cæteris Apostolis sapientior.*
- 24 *Qua ratione Romanus Pontifex Episcopos fratres appellet?*
- 25 *Paulus fuit caput nationum.*
- 26 *Quo jure Apostoli dicantur Principes Ecclesiæ?*
- 27 *Potestas Petri ordinaria, illa Apostolorum ex privilegio, & delegata.*
- 28 *Oves Christus Petro non Paulo commendavit usque ad 34.*
- 35 *Cur Patres Pontifices appellent successores Petri, & Pauli?*
- 36 *Ecclesia Romana alia ratione dicitur Thronus Petri, & Pauli.*
- 37 *Petrus fuit Episcopus ordinarius Urbis Romæ, usque ad 39.*
- 40 *Formula Pontificum consociandi in Bullis nomina Petri, & Pauli.*
- 41 *Duplex genus rerum comparative ad Petrum, & Paulum.*
- 42 *An dignior sit locus in dextris, quam in læva?*
- 43 *Cur Paulus à dextris Petri sæpè ponatur?*
- 44 *Ultimum vale Pauli, datum Petro, huius primatum confirmat.*

I **D**E anno 1645. Anonymus quidam opinionem evulgavit, jam diu à Marco Antonio de Dominis confictam, qua ostendere conatus est non soli D. Petro, sed item D. Paulo fuisse Primatum regiminis Ecclesiæ traditum; inde statuens D. Paulum fuisse simul cum Petro primum Episcopum, eandemque Cathedram obtinuisse, ac parem Capitis, & Pastoris Ecclesiæ auctoritatem, & dignitatem habuisse. Quoniam verò urgeri se videbat, quòd, eo systemate posito, duo capita, & Principes de necessitate in Ecclesia fuissent, contra à Christo Domino institutam regiminis Monarchici formam, juxta dicta contr. ant. sensum propriæ sententiæ restrinxit, adjecta videlicet limitatione, & constituens D. Paulum caput Ecclesiæ, non seorsim sumptum; sed cum D. Petro, adeò

ut non duo Capita essent, sed ambo simul efficerent unum integrum in Ecclesia Principem, supremumque Caput. Quæ opinio sub eodem tempore fuit ab Innocentio X. proscripta, omnique fundamento caret. Quæ proinde ut manifestè testimoniis Scripturæ repugnans à Patribus reiicitur, & communis Theologorum sensus falsam, insanamque esse pronuntiat: affirmans Ecclesiæ Primatum fuisse Petro à Christo singulariter traditum, privativè quoad Paulum, sive alios quoscumque, exceptis tamen Romanis Pontificibus, qui Petro in Primatu succedunt, ex dicendis *controv. sequenti*.

2 Dicendum. *Solus Petrus, & non simul cum Paulo fuit à Christo caput Supremum Ecclesiæ constitutus*. Est de fide. Defenditur à Diana coord.to.9.tr.13. de Primatu solius D. Petri. Macedo de clavib. Petri lib.1.capit.1. Beccano to.6.opusc.lib.2.ca.7.object.7. Guarnierilib.2.de Eccles.milit.cap.3.§.6. Leytam Clyp.dignit.Pontif.disceptat.3.sect.6.

3 Probatur 1. De hac re non aliter discurre potest, quàm fuerit ab Institutore Christo dispositum. Sed dispositio Christi fuit, ut solus Petrus, non verò ipse simul cum Paulo esset supremum Ecclesiæ caput: ergo, &c. Major est certa. Minor inde patet, quòd de dispositione Christi, non possumus aliter discurrere, quàm nobis Scripturæ significant à Christo fuisse dispositum, ut solus Petrus privativè, etiam quoad D. Paulum esset Caput Ecclesiæ. Si quidem hic est sensus textus Matth.16. *Ego dico tibi, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Tibi dabo claves regni Cælorum*. Et textus Joan. ult. *Pasce oves meas*. Quæ testimonia expressè demonstrant Christum Dominum soli Petro promississe, & subinde dedisse Ecclesiæ primatum. Quinimò, cum hæc propositio, *pasce oves meas*, fuerit universalis (non enim Christus dixit *pasce has*, vel *illas*, sed absolutè *oves meas*) comprehendit, etiam Paulum, qui planè, & ab Anonymo

ovem Christi fuisse non negabitur, & ad Christi ovile pertinere.

Respondet Anonymus, D. Paulum ex privilegio excludi ab illa universali, *pasce oves meas*, quemadmodum secundum classicos Doctores B. Virgo excipitur ab illa regula generali: *Omnes in Adam peccaverunt*.

4 Contra. Neque ratione ulla, aut aliquo Scripturæ textu, vel Patrum auctoritate colligi potest privilegium exceptionis D. Pauli ab illis verbis universalibus, *Pasce oves meas*, eumque non fuisse D. Petro in regimine subditum; sicut ex Patrum, & nonnullorum Doctorum auctoritate, colligitur, excepta B. Virgo ab illa generali regula, *Omnes in Adam peccaverunt*: ergo responsio Anonymi falsa prorsus est. Maxime quia, universales Sacræ Scripturæ propositiones illos non includunt, quos aliundè colligitur habere privilegium exceptionis in contrarium. Constat autem B. Virginem in illa regula comprehensam non esse. Nam Alex. VII. in sua constitutione *Sollicitudo* 117. Bullar. tom.5. declaravit B. Virginem à peccato originali præservatâ fuisse. Et Trid. sess.5. in decret. de peccat. originali decrevit B. Virginem non comprehendi sub definitione sua generali de peccato originali: consequenter facultatem dat dicendi eam in illa generali locutione Scripturæ non includi. Nulla autem est auctoritas, quæ Paulo d. privilegium præservet, ut non fuerit subditus Petro; sed potius Patres, Concilia, & Pontifices contrarium statuunt, & non semel promulgant:

5 Probatur 2. Conclusio Patrum testimoniis. Damasus Papa Epist.4. inquit. *Princeps Apostolorum Petrus solus, & præ omnibus creditus est, ac percipere meruit à Rege Regum Christo claves regni Cælorum: Solus, ergo Paulus excluditur*. Pacianus Epist.3. ad Symphorianum: *ad Petrum locutus est Dominus: ad unum idèò ut veritatem fundaret ex uno: ergo non ex duobus*.

D. Cyprianus de unit. Eccles. *Super illum unum*

unum ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves suas: ergo & Paulum, qui fuit ovis Christi.

D.Leo Ser.3. die anniversar. sui Pontificat. Unus de toto mundo Petrus eligitur, qui & Universarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur; adeoque & Paulo, qui unus Apostolorum fuit.

Optatus Milevitanus lib.7. de schismat. Petrus præferri Apostolis omnibus meruit, & claves regni Cælorum communicandas cæteris solus (nota) accepit.

Petrus Damianus Serm.27. Unus est, quem prænobilitant singularis primatus insignia. Unus, ergo Petrus, & non cum Petro, etiam Paulus.

D.Augustinus Serm.137. de verb. Evangel. Joan.10. cap.3. Dicit enim (Christus) Petro, in quo uno format Ecclesiam. Serm.147. de verb.eiusd. Joan.20. Simon Joannis, &c. cap.2. In uno Petro figurabatur unitas omnium Pastorum. Lib.2. de baptis. contr. Donatist. cap.1. referens verba Cypriani, ait, Ecce, ubi commemorat Cyprianus Apostolum Petrum, in quo Primatus Apostolorum, tam excellenti gratia præeminet: Et infra sua ponit. Quapropter cum Petrus illud faciens à Paulo posteriore corrigitur. Observa illud posteriore, quo denotatur non æqualitas Pauli cum Petro, sed subiectio in regimine.

Hieronymus lib.5. contr. Jovinian. Inter duodecim Unus eligitur, ut, capite constituto, schismatis tolleretur occasio. Omitto alia Patrum testimonia, quæ videri possunt apud allegat. Macedo, & Dianam; quæ cum productis optimè concludunt primatum jurisdictionis in solo Petro, ac aperte ponunt subjectionem D.Pauli ad Sanctum Petrum.

Respondet Anonymus, non officere, si nonnulli ex Patribus solùm mentionem faciant de Petri Primatu, non Pauli; nam non loquuntur exclusivè, sicut, cum in Scripturis Pater Deus appellatur, non excluditur divinitas Filii.

Contra. Discrimen obvium debebat

Anonymo occurrere. Ideò enim in Scripturis expressa divinitate Patris, non excluditur divinitas Filii, quia alibi Scriptura facit mentionem de Filii divinitate, ut Joan.1. Deus erat Verbum, & cap.5. Nemo ascendit in Cælum, &c. & cap.7. Si videritis Filium hominis. Ibi cap.20. paucis verbis Thomas expressit: Dominus meus, & Deus meus. Et alibi sæpè Scriptura id dicit, & pariter Traditione constat. Nullibi verò Scriptura Primatum Pauli commemorat; & Traditione excluditur.

Instat. Sufficere quòd plures Patres Paulo primatum tribuant.

Contra. Cum Scriptura nec verbum quidem unum afferat de Pauli primatu, ubi Patres secundum Anonymum Paulo primatum videntur tribuere, reducendi sunt ad habilem sensum, ut nimirum loquantur non de primatu regiminis, sed scientiæ, de quo in objectionibus.

6 Idem probatur 3. ex litteris Unionis editis in Concilio Florentino, ubi hæc Eugenius IV. Definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B.Petri, Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in B.Petro pascendi, & gubernandi Universalem Ecclesiam à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse. Hic definitum est Pontificem esse successorem B. Petri, non Pauli: aliàs trunca, & manca foret Concilii definitio, quod absurdum est dicere; & majoris insanix, ac temeritatis ipsam alterare per additionem Pauli. Item, Concilium vocat B.Petrum Principem Apostolorum: ergo & Pauli: Tandem subdit, Pontifici in B.Petro à Christo traditam esse plenam potestatem, si in Petro: ergo non in Paulo.

Idem habetur ex Innocentio III. in cap. Solitæ de major. & obed. ubi ait. Dominus dixit ad Petrum, & in Petro dixit Successoribus ipsius: quodcunque ligaveris super

terram, erit ligatum & in Cælis, &c. *Nihil excipiens, qui dixit, quodcumque.* Si in Petro, non in Paulo: & si nihil excepit, & Paulum subditum constituit.

7 Idem legitur *In Extravag. Unam Sanctam eod. tit. int. conc.* per hæc. *Ecclesiæ unius, & unica, unum corpus, & unum Caput, non duo capita, quasi monstrum: Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, Petrique Successor: dicente Domino pascite oves meas: meas inquit generaliter, non singulariter has, vel illas: per quod commississe sibi intelligitur universas.* Ubi non dicitur Paulus, sed Petrus Vicarius Christi: nec Paulo, sed Petro Christus oves pascendas committit, & non has, aut illas, sed universas; adeoque & Paulus tanquam Christi ovis fuit sub regimine Petri constitutus; quod sanè in illis verbis: *pascite oves meas*, implicite, & virtualiter revelatur.

8 Deinde. Ecclesia est una ex Symbolo Nicæno, & *unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam*, ejusque forma regiminis Monarchica, ut diximus *controv. præter. cap. 3.* Una autem minimè esset, si Paulus etiam fuisset caput Ecclesiæ; nam una (aliis titulis omiſſis) ab uno Pastore dicitur, cui plebs Christiana adunata coheret, ex Cypriano *lib. 4. Epist. 9.* Nec Monarchicè regeretur; etenim ad essentiam Monarchiæ secundum notata loc. alleg. pertinet, ut unus summus præsideat, & cæteris imperet; in quo concordant Doctores, quos cumulat Diana *cit. sect. 3. v.* Dicendum est igitur. Et constat exemplo rerum, in quibus natura, ut observat Henricus Veltinius *politicar. quæst. decad. 7. q. 3.* Monarchiā expreſſit: ita rerum principia unam causam; apes, & grues unum regem; partes corporis cor unum, & unum caput; orbis lineas unum centrum; stellas omnes unum recognoscere: ergo & in Fidelium congregatione unus Rector est Petrus, ejusque post eum Successores.

Respondet Anonymus, se sua opinione non lædere Ecclesiæ unitatem, & statum Monarchicum, hoc titulo, quòd quam-

quàm affirmet Petrum, & Paulum fuisse Pontifices, non duo tamen constituit capita, sed ambo unum Ecclesiæ Caput faciunt: & affert exemplum de SS. Trinitate, in qua estò sint tres personæ realiter inter se distinctæ, tamen non tres orbis Domini sunt, sed unus Dominus, unus Rex, & unus Monarcha.

Contra. Hæc nova, inaudita, & chimerica mixtio, ac confociatio Pauli cum Petro in suprema Ecclesiæ præfectura testimoniis super allegatis reprobatur, aliisque verboso invento magis occurrimus.

9 Primò. Itaque jam associationem pecutit Pius II. *Const. In minoribus X. Bullar. to. 1. ubi §. 3.* hæc sunt. *Nec profectò in alium tanquam sui exercitus ducem, supremam auctoritatem Christus principaliter derivasset, quàm in suum Vicarium, qui primus fuit Petrus, cui commissam novimus Dominici gregis curam; nec duos, pluresve Petros Evangelistæ commemorant; nec duos, aut plures instituit Dominus, qui suum locum, tanquam capita tenerent equalia, sed unum constituit, ut Verticem, ac Ducem, & Pastorem universi gregis, Simonem Petrum dicens. Tu es Petrus, &c. Quæ nulli alteri seorsim dicta leguntur, nisi Petro; ut in Petro unitas, & summa contineretur auctoritas. Et §. 10. Cum (Christus) ascendisset in Cælum, eum indubitanter sui gregis pastorem reliquit, cui dixerat, pascite oves meas; & tibi dabo claves regni Cælorum; neque enim dixit, & non fecit, qui solus est verax: Grex Christi Ecclesia est. Pastor primus ipse Christus fuit..... Secundus Pastor Petrus extitit ab ipso Domino institutus, atque omnipotestate donatus, quæ ad bene regendum commissas oves necessaria dicitur.* In quibus clarè patet Petrum absolute, & non associatum cum Paulo à Pontifice dici supremam potestatem ad regendas oves necessariam à Christo recepisse, & non cum eo Paulum.

Secundò. Tantùm ab est, quòd Paulus paris, & æqualis potestatis fuerit cum Petro, ut potiùs Scriptura eum Petro inferiore ostendat.

10 I. *Actor.* 15. Ipse cum Barnaba ascendit Jerosolymam ad *Apostolos*, & *Presbyteros*, occasione quæstionis excitatę super observatione Legalium. In Concilio Petrus omnium Princeps, Primus Ecclesię, supremusque Judex quæstionem decidit, & legalia non esse observanda definit. Paulus autem siluit, & Petri sententiam, sicut cæteri Apostoli, reverenter recepit. Unde Hieronymus *Epist.* 75. inter Augustinianas. *Petrum huius decreti Principem fuisse affirmat*: & Theodoretus in *Epist.* ad Leonem ait: *accurrit Paulus, ut quæstionem de circumcissione solutam ab eo afferret.*

Ad *Galat.* 1. ubi Paulus; *veni*, ait, *Jerusalem videre Petrum*; hoc est, honorare totius Ecclesię caput, ac Principem Petrum, ut inquit Hieronymus in hunc locum: *Ivit non dicendi studio, sed honoris priori Apostolo deferendi.* Theodoretus ibi: *Cum humana doctrina non indigeret, ut qui ab universorum Deo eam accepisset, Apostolorum Principi, quem par est, honorem tribuit.* Theophylactus ibid. *Honorans eum, se maiorem.* Oecumenius pergit ad Petrum, tanquam maiorem.

11 Ad *Galat.* 2. Iterum, *ascendi Jerosolymam*. . . & contuli cum illis Evangelium, quod prædico in gentibus. Hi erant, quos infra nominat, Petrus, Jacobus, Joannes. Cur contulit Evangelium? Cur de eo rationem reddidit? nisi, quia jactantibus pseudo-apostolis, quod ejus doctrina non esset conformis doctrinæ Vicarii Christi, & Principis Apostolorum, necesse illi fuit, ut auctoritate Petri ejus doctrina (quę aliās infallibilis erat, utpote per revelationem à Deo accepta) approbaretur, & conformis declararetur illi, quam ipse Petrus, & cæteri Apostoli prædicabant, ut ea forma ostenderet se recte evangelizare, se unitatem amare, & primatum Petri recognoscere: ergo par non fuit auctoritatis cum Petro, aliās non Petri iudicium requisivisset. Videantur, quę diximus *contr.* 3. cap. 4.

12 Tertiò. Cum Patres volunt unitatem Cathedrę ex uno sedente, & Eccle-

siam legitimam, ac veritatem doctrinæ fidei contra hereticos, & Schismaticos statuere, & confirmare, solent recensere successionem interruptam in Cathedra Apostolicæ Sedis, numerando successores à Petro ad sua usque tempora. Inducunt in ea serie Petrum dumtaxat, uti caput, & Principem, & ab eo successionem inchoantes filium Pontificum deducunt.

Unde argumentum est Romanam Sedem esse unius Petri, & Pontifices esse unius Petri, & non Pauli Successores. Quod si Romana Sedes, Pauli etiam ex æquo foret, injuriam ei, ac fidei Patres illi arrogassent, si eum prætermisissent. Ita Tertullianus *lib.* 3. *contr. Marcionem in poeticis* à Petro usque ad Thelesphorum Successionē enumerat. Optatus *lib.* 2. *contr. Parmenianum Donatistam.* Negare non potes, ait, scire te in Urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus est: ergo in Cathedra unica, quę est prima de dotibus sedit prior Petrus, cui successit Linus: cujus Successores enumerat usque ad Liberium, Damasum, & Siricium: S. Augustinus *Epist.* 53. ad Generosum cap. 2. *Si enim ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est. Quanto certius, & verè salubriter numeramus ab ipso Petro, cui totius Ecclesię figuram gerenti Dominus ait: Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, &c. Petro enim successit Linus; & omnes enumerat usque ad Anastasium. Quo Pontifice Epistolam scribebat. An ne Patres hoc argumento uterentur, si Paulus simul cum Petro in Cathedra Romana sedisset, & fuisset Pontifex: Cur tam religiosè servaretur unitas in successoribus, si in primo sedente ea non fuisset? Malè sanè fili deductio cum capite cohæreret. Quo circa optimè Cyprianus *Epist.* 40. *Primatus Petro datur, ut una Ecclesia, & Cathedra una esse monstretur.* Et *Epist.* 55. *Ad Petri Cathedram & Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est.* Non dicit ad Cathedram, etiam Pauli, quod planè non taceret, si cum*

cum Petro Paulus regimen Ecclesiæ habuisset, & in eadem sedisset Cathedra.

Hinc exemplo, quod affert de Sanctissima Trinitate nihil probat. Ideò enim tres Sanctissimæ Trinitatis personæ unam Monarchiam habent, & sunt unus Dominus, quia in eis est una singularissima essentia, una potentia, una voluntas, unus simplicissimus intellectus; sed in Petro, & Paulo una non extabat simplicissima natura, adeòque nec una individua voluntas, nec una par potestas Pontificia. Erant enim subiecta diversa, & divisa, in quibus proinde una indivisa potestas esse non poterat. Si verò dicat, quod ex particulari Dei ordinatione in illis una fuit. Sine fundamento, & necessitate ulla ad miracula recurrit. Si verò duas pares potestates fuisse affirmet; tunc Petrus summam non habuisset contra superius ex Pio II. adnotata. Et hinc satis patet assertam ab Anonymo associationem Pauli cum Petro in regimine Ecclesiæ universalis chimericam esse, Scripturæ, decretis Pontificum, & Patrum doctrinis repugnantem.

Tandem, falcem ad radicem ponit Innocentius X. à quo 24. Januarii 1647. Error Anonymi fuit proscriptus, & tanquam hæretica damnata sententia asserens Paulum non fuisse Petro subiectum, sed in primatu æqualem. Verba decreti sunt. *Sanctissimus relata unanimi Theologorum ad hoc specialiter deputatorum censura, & auditis votis Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. Cardinalium generalium Inquisitorum propositionem hanc. S. Petrus, & S. Paulus sunt duo Ecclesiæ Principes, qui unicum efficiunt: vel sunt duo Ecclesiæ Catholicæ Coriphæi, ac Supremi Duces, summa inter se unitate conjuncti: vel, sunt geminus universalis Ecclesiæ vertex, qui in unum divinissimè coaluerunt: vel, sunt duo Ecclesiæ Summi Pastores, & Præsides, qui unicum caput constituunt: ita explicatam, ut ponat omnimodam æqualitatem inter D. Petrum, & S. Paulum sine subordinatione, & sine subiectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate supre-*

ma, & regimine universalis Ecclesiæ, hæreticam censuit, & declaravit. Quod refero etiam Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 29. §. 4. n. 15.

Opponit Anonymus. Inter Petrum, & Paulum divisum est munus regendi Ecclesiam, dicente eodem Paulo ad Galat. 2. *Creditum est mihi Evangelium præputii*, hoc est præputiatorum, seu Gentilibus annuntiandum; sicut & Petro circumcisionis, idest, Judæorum: *Qui enim operatus est Petro in Apostolatam (circumcisionis) operatus est, & mihi inter gentes*; hoc est, idem Deus, qui in Petro suam vim, & efficaciam ostendit ad Judæos convertendos, in quoque eandem exercuit ad conversionem gentium procurandam: ergo par, & æqualis potestatis fuerunt in Ecclesiæ regimine. Aliàs cur potiùs Paulus se Petro comparat, quàm ceteris Apostolis?

Confirmat. Paulus ibi, *restitit in faciem Petro, quia reprehensibilis erat*: ergo erat æqualis Petro.

14 R. Negatur antecedens. In allegato textu non agitur de primatu regiminis, sed de munere solùm propagandi Evangelium gentibus præcipuè per Paulum, utpote Judæis exosum, & Judæis per Petrum, quibus charus erat, ut legit Tirinus in d. loc. Unde divisio illa non fuit jurisdictionis, sed muneris, spectantis œconomiam, ut nimirum Evangelium propagaretur. Nec Paulus eo loco dixit se Apostolum gentium, ad coarctandam Petri potestatem, vel ad metas Petro circumscribendas, sed solùm ratione prædicationis Evangelii gentibus per eum maximè annuntiandi.

Cæterum de Gentium conversione, & Petrus, & Apostoli ceteri fuerunt solliciti. Siquidem omnibus Christus dixit *Marci ult. Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. Matth. ult. Euntes docete omnes Gentes*. Quare nec Petrus privatus erat potestate prædicandi Gentibus Evangelium, nec Paulo interdictum fuit, ne Judæis secundum opportunitatem illud prædicaret. Et reverà Petrus Evangelium prædicavit Cornelio, & toti do-

domui ipsius. *Actor. 10.* Qui *cap. 15.* dixit: *Vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus elegit per os meum gentes audire verbum Evāgelii, & credere.* Et Paulus debebat etiam procurare convertere Judæos: nam *Actor. 9.* de eo Christus dixit. *Vas electionis est mihi iste* (hoc est instrumentum singulariter electum) *ut portet nomen meum* (ut legatus, præco, ac Doctor) *coram Gentibus, & Regibus, & (etiam) filiis Israel.* Qui non semel Judæis prædicavit *Actor. cap. 13. & 14.* Unde *1. ad Corinth. 9.* dicit: *factus sum cum Judæis, tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer.* Hinc ipse dictus Apostolus Gentium, quia primariò destinatus ad Gentium conversionem: Petrus verò Apostolus Judæorum, quia ab initio studere debuit Judæorum conversioni: & hoc respexit Paulus se comparans Petro, & non Apostolis reliquis.

Verum Paulus non sic fuit Apostolus Gentium, ut Petro tanquam capiti non subordinaretur; nec obstat, quod ad *Galat. 1.* dicat, *se constitutum esse Apostolum non ab hominibus, sed per Christum.* Nam & cæteri Apostoli fuerunt in hoc pares cum Paulo, quòd fuerint Apostoli constituti, & à Christo Jesu edocti, sed cum subordinatione ad D. Petrum. Quem & ipse tanquam Caput, & Principem recognovit, etiam in controversia illa de observatione legalium inter Gentiles, & Judæos exorta, quam ipse non determinavit, sed pro decisione ad Petrum accessit, ut dictum est *nu. 10.*

Quinimò id dixerat, non ut se cæteris Apostolis eminentiorem ostenderet, sed ut erroris, & deceptionis argumentum dissolveret. Ut enim falsi Doctores apud Galatas facilius errorem proprium disseminarent, & D. Pauli doctrinam penitus everterent, illius auctoritatem tollere, & maculare tentarunt, ne gentes eum Apostolum Christi esse reputarent, sed solum Apostolorum discipulum, & ab eis missum; sed qui eorum doctrinam, & mentem non esset affecutus. Et inde illius textu pro ejus primatu statuendo allegabilis haud est.

15 Ad confirmationem, non sequitur: Petrus à Paulo est reprehensus: ergo Petrus non habuit Ecclesiæ primatum. Sicut non benè infertur: David fuit reprehensus à Joab *2. Reg. 19.* ergo David non habuit primatum regni. Hinc Patres ex hac ipsa Petri reprehensione docent Superiores posse corrigi ab inferioribus, quando sit cum debita humilitate, & charitate. Ita Augustinus *Epist. 82. ad Hieronymum cap. 2. nu. 22.* Ipse verò Petrus, ait, quòd à Paulo fiebat utiliter libertate charitatis sanctæ, ac benignæ, pietate humilitatis accepit: atque ita rarius, & sanctius exemplum posteris præbuit, quod non dedignarentur, sic ubi fortè recti traherem reliquissent, etiam à posterioribus corrigi.... Est laus itaque justæ libertatis in Paulo, & Sanctæ humilitatis in Petro. Quare hoc? quia estò Petrus major Paulo fuerit, adhuc humiliter recepit à Paulo reprehensionem.

Et notari debet ex *D. Thoma 2. 2. qu. 33. art. 4.* duplex esse correctionis genus. Unum ex justitia, ex auctoritate, & juridicè. Hæc correctio fit per inflictionem legitimæ pænæ: & hæc convenit Prælati respectu subditorum, requirens jurisdictionem, quæ est in solis Prælati; nec hoc reprehensionis genere Paulus Petrum reprehendit. Aliud est charitatis, quæ fit per fraternam correctionem; & hæc convenit, tam subditis, quàm Prælati; quæ est actus charitatis, quæ ad omnes proximos, sive Prælatos, sive subditos se extendit. Omnes enim tenemur ex charitate proximum diligere, ac proinde omnes peccantes corripere, servatis circumstantiis, quas charitas exigit; cujus generis fuit reprehensio Pauli in Petrum.

Dices. Paulus Petrum non reprehendisset, si illum agnovisset pro supremo Ecclesiæ Capite, dicente Hieronymo relato in *cap. Paulus 2. q. 7. il 2.* Paulus Petrum reprehendit, quod non auderet, nisi se non imparem sciret: idem habet Ambrosius ad *cap. 2. Epist. ad Galat. ergo, &c.*

16 R. Negatur antecedens juxta datæ di-

distinctionis membrum. Quod spectat ad Hieronymum, observat ibi Adnotator textum illum non reperiri in Exemplaribus S. Doctoris, sed in Glossa ordinaria ad ea verba ipsius Epistolæ ad Galatas. Cæterum ibi solutio per hæc datur. *Hoc non de officio Ecclesiasticæ dignitatis, sed de puritate vitæ, & Sanctitate conversationis intelligitur: Solus enim Petrus inter Apostolos primum gerebat.* Hinc Paulus dupliciter poterat cum Petro comparari. Primò, quoad Ecclesiasticam dignitatem. Secundò, quoad puritatem vitæ, & conversationis. Priori modo Paulus fuit inferior, & subditus Petro: posteriori verò non impar. Affert exemplum Augustinus *lib. 2. de baptis. contr. Donatist. cap. 1.* Ubi scribit Cyprianum fuisse æqualem Petro in martyrio, minorem verò in potestate. Unde Paulus non reprehenderet Petrum, nisi sciret se non impari in puritate vitæ, & conversationis (qui enim alium reprehendit, immunis esse debet ab eo genere vitii, de quo alium arguit) licet inæqualem in Ecclesiastica dignitate se cognosceret.

Similis distinctio adhibetur ad locum Ambrosii. Ambrosius enim confert Petrum cum Paulo. Primò ratione potestatis, & hoc modo præfert Petrum, illum vocans, *primum Apostolorum, cui claves regni Cælorum Dominus dedit.* Secundò, ratione electionis, in quo Paulum facit Petro æqualem, quia sicut Petrus immediate à Christo electus est Apostolus, ita etiam Paulus ubi *supr. ad Galat. 1.*

Dices. At Paulus immunis ab eo non fuit, de quo Petrum reprehendit; nam eum reprehendit, ex eo, quòd incautè, & cum scandalo Gentilium converforum conversationem cum Judæis habuerit, cibosque cum eis comederet, ex quo poterant Gentiles meritò credere legalia sibi esse ad salutem necessaria; & tamen Paulus legalibus usus est. Nam *Actor. 16.* circumcidit Timotheum; &, suadente Jacobo, legalem purificationem suscepit ibi *capit. 21.* ergo Petrum ideò reprehendit,

quia eo se inferiorem non agnovit?

17 R. Petrus à Paulo reprehensus minime fuit de errore in fide, in qua errare non poterat juxta promissionem Christi *Luca 22. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua.* Sentiebat enim legalia non esse servanda juxta à se definita in Concilio Hierosolymitano, *Actor. 15.* Hinc cum Gentilibus edebat, & eorum more omnibus cibis indifferenter vescabatur. At cum Antiochiam ipse venisset, & subinde quidam Judæi eò ab Hierosolymis accessissent; Petrus metu Judæos illos offendendi se subtrahebat à Gentilium convictu, ac ab esu ciborum lege Moysæ prohibitorum; & ita in facto conversationis cum Judæis erravit, de quo à Paulo fuit reprehensus. In quo Petrus venialiter peccaverat, ex vano nimirum timore displicendi Judæis, & inconsideratione quadam, qua Gentiles scandalizavit, quos suo facto potuit inducere, ut crederent, se ad legalium observantiam pro salute teneri. Propter hoc à Paulo verè reprehenditur, ut d. Epist. inquit Augustinus contra Hieronymum asserentem, & Petrum tantum simulatè, & fictè legalia observasse, & à Paulo simulatè, & non ex animo reprehensum. Quod non cohæret cum textu dicente. *Petrum non rectè ambulasse, & quia reprehensibilis erat,* hoc est, reprehensione dignus. Videas S. Doctorem.

18 Quare nec Petrus, nec Paulus legalia usurparunt, quòd crederent esse ad salutem necessaria. Verum ideò Paulus nullius, nec levioris noxæ reus fuit in usu caeremoniarum antiquæ legis, quia diligentiam adhibuit, & ita opportunè illis usus est, ut nullus esset locus offensionis, ac in circumstantiis talibus, in quibus, tantum abest, quod earum observatio scandalo fuerit, ut potius ædificaverit; ita circumcidit Timotheum ex matre Judæa natum (sed Christiana) ne ipsum Judæi reiicerent, sed prædicantem audirent; & consilio Jacobi se purificavit, ut ostenderet se (ut à nonnullis calumniatus fuerat) non doce-

docere legem Moyſis à Deo datam non fuiſſe, & ſacrilegam eſſe, prout patet ex textu v. 21. & d. *Epist.* habet Auguſtinus cap. 2. nu. 9. Petrus vero è contra ex inconfideratione leviter peccavit, quia non attendit, ut attendere debuerat (cùm Paſtor eſſet Eccleſiæ) ad ſcandalum, quod ex illius facto in Gentibus ſuboriri poterat. Et hinc inſtantia nihil ad primatum Pauli cum Petro.

Opponit 2. Paulus eadem *Epist.* parem, & minimè ſubditum Petro ſe cognovit, ideò dixit: *Quibus* (hoc eſt, Petro, Jacobo, & Joanni, quos nominat v. 9.) *neque ad horam ceſſimus ſubjectione, & qui videbantur columnæ eſſe, dexteræ dederunt ſocietatis eidem, & Barnabæ.*

19 R. Fuit Paulus planè par in Apoſtolatu cum Petro, & cæteris Apoſtolis; à quibus doctrinam Evangelii non didicit, ſed per revelationem à Chriſto Jeſu accepit, ut dictum eſt; propterea ibi v. 6. dixit: *Ab iis autem, qui videbantur aliquid eſſe* (Petro videlicet, Jacobo, & Joanne, qui erant apud omnes maximæ auctoritatis, ſalvo Petri primatu (licet ante ſuam à Chriſto vocationem fuerint piſcatores, rudes, & illitterati) *nihil mihi contulerunt: hoc eſt, nihil addiderunt doctrinæ meæ, quam cum illis contuli, ſed probarunt; ac dederunt mihi dexteræ ſocietatis; hoc eſt, in Apoſtolatu ſocium agnoverunt. Quinimò non ſolum ſibi, ſed & Barnabæ dexteræ porrexerunt, ut ibi textus. Et inde ſi ex eo Anonymus intendit probare æqualitatem Pauli cum Petro, idem de Barnabæ, ut dicat, oportet, quod fanè non debet.*

Immò obſervatur, verba illa textus, *quibus, &c.* non referri ad Petrum, Jacobum, & Joannem, ſed ad falſos fratres (quos nominat v. prior) judaizantes, ſeu redigentes Galatas in priſtinam ſervitutem legis Moſaycæ, à qua per Chriſtum liberi ſumus. Illis itaque nec per nomen tum ſubiici voluit, cum illis judaizando, ſed totus fuit in libertate chriſtiana tuenda, curam adhibens, ut veritas Evange-

lii Galatis prædicata, unde quaque ab erroribus illibata præſervaretur.

Dices. Eadem ratio non eſt de Barnabæ, ac de Paulo. Siquidem Paulus 2. ad *Corinth.* 11. ait, *ſe premicura, & ſollicitudine omnium Eccleſiarum*: ergo Paulus æqualis poteſtatis fuit cum Petro; cui non niſi omnium Eccleſiarum cura commiſſa eſt.

20 R. Ibi Paulus non agit de cura regiminis Eccleſiæ Universalis, quæ in ſolo Petro fuit; ſed de cura miniſterii prædicationis. In quo plus cæteris Apoſtolis debebat laborare; ex quo à Chriſto electus eſſet inſtrumentum, ut nomen ſuum, inſtar Legati, Præconis, ac Doctōris, Gentibus, & Judæis portaret; in quo copioſius laboravit, quàm ſinguli omnes; vel, quàm unusquiſque Apoſtolorum: ut ſcribit 1. ad *Corinth.* 15. *Abundantiùs illis omnibus laboravi.* Nullus enim eorum tot ſpatia percurrit, tot populis prædicavit, tot perſecutiones pertulit, quàm Paulus. Eſtò enim omnibus Chriſtus dixerit *euntes in mundum univerſum, prædicate, &c.* tamen Petrus ſingulis determinatas Provincias aſſignavit, ut ita ordinatiùs, & expeditiùs evangelizarent; propter quod eorum miſſio ad particularia loca reſtringebatur; ſoli Paulo liberum reliquit, ut omnibus Evangelium annuntiaret. Propterea eum non alicujus Eccleſiæ particularis Episcopum conſtituit ut ait Mauclerus de *Monarch.* to. 1. p. 2. lib. 4. cap. 10.

At non ex quo Paulus fuerit cæteris Apoſtolis ſapientior, ut teſtatus eſt Petrus *Epist.* 2. cap. 3. ac in exercitio Apoſtolici muneris plus cæteris eminentior extiterit, ſequitur eum majorem, vel æqualem cum Petro jurisdictionem habuiſſe; quæ ſolum conferretur ab eo, qui poterat illam conferre, nèpè à Chriſto, qui planè illam ſoli Petro, ejuſque Succeſſoribus contulit, dicens ſoli Petro: *paſce oves meas.* Aliàs, ſi ex præciſa ratione Sapientiæ, & majoris laboris Eccleſiæ Primatum obtinuifſet, quicumque in Eccleſia vel ſapientior eſſet, vel plus laboraret in miniſterio prædicationis, quàm

manus Pontifex, ille esset caput Ecclesiæ: Quod sanè non admittet Anonymus. Alioquin non Stephanus fuisset Primas Ecclesiæ, sed Cyprianus, utpote illo sapientior: non Damasus, sed Hieronymus, qui sapientia præ illo excelluit: Missusque à Clemente XI. ad prædicandum Evangelium Cinenfibus, & non ipse Clemens esset Caput Ecclesiæ; nam ille quoad corporis defatigationem plus laboraret in prædicationis ministerio, quàm Clemens. Hæc sunt incommoda, quæ sunt inevitabilia, si regat instantia.

21 Quare Paulus ex eminentiori Sapientia, & copiosiori labore in prædicationis ministerio, hoc solum obtinuit, ut per anthonomasiam Apostolus appelletur, adeò ut dicendo *Apostolum*, intelligatur Paulus, quin necesse sit expressè Paulum nominari, quod dixit Augustinus *li. 3. contr. duas Epist. Pelagianor. ad Bonifacium cap. 3. Apostolus cum dicitur, si non exprimitur, quis Apostolus, non intelligitur, nisi Paulus: quia pluribus est Epistolis notior, & plus omnibus illis laboravit.*

Opponit 3. Patres Paulum æqualem Petro faciunt. I. Sanctus Leo *Serm. de natal. Apostolor. ait. Hos gratia Dei.... nihil diversum, nihil debemus sentire discretum: quia illos, & electio pares, & labor similes, & finis fecit æquales; ubi notanda sunt: pares, æquales, similes; nihil diversum. Quæ dici minimè possent, si Paulus subditus, inferiorque fuisset Petro.*

II. S. Maximus *Serm. ult. de S. Petro, & Paulo: Ergo B. Petrus, & Paulus eminent inter universos, & peculiari quadam prærogativa præcellunt: verum inter ipsos, quis cui præponatur, incertum est: puto enim eos æquales esse meritis, quia æquales sunt passione. Et hic notari debet illud: incertum est, &c. Nam si Petrus esset Paulo superior, non esset incertum Petrum Paulo præponi.*

III. Sanctus Gregorius *lib. 1. Dialog. cap. ult. Paulus Apostolus Petro Apostolorum primo, in Principatu Apostolico frater est. Si frater, Petrus Pater, eoque major non est.*

Et *lib. 4. in 5. Reg. ubi D. Paulus dicitur effectus caput nationum, & obtinuisse totius Ecclesiæ principatum.*

IV. D. Augustinus *lib. 2. de baptis. contr. Donatist. cap. 4. appellat Paulum collegam Petri. Ab aliis sæpè vocantur duo Choriphæi: duo Pastores; duo Principes: duæ columnæ: duo lumina Ecclesiæ Catholicæ, & fundatores fidei; qua nomenclatura societatem æqualitatemque exprimere volunt.*

R. Distinguendo antecedens. In Apostolatu, & gratia prædicationis, aut meritis, & corona martyrii conceditur: in auctoritate, jurisdictione, & regimine negatur. Cum Patres sibi non contradicant, & Primatum Ecclesiæ tribuant Petro, quando æqualem faciunt Paulum cum Petro, in bono sensu sunt intelligendi, & ita ut non præjudicent primatui regiminis Petri.

22 Quocirca considerandum est: duobus modis posse comparari Paulum cum Petro. Primò in potestate Ordinis, & Apostolatus, ac virtutibus: Secundò, in dignitate, jurisdictione, & potestate regendi Ecclesiam. Priori modo æqualitatem Patres ponunt inter Petrum, & Paulum: ambo enim fuerunt Apostoli à Christo electi; uterque fuit Episcopus, uterque Sanctus, uterque Martyr: sed ex hoc nihil evincitur contra nos. Posteriori verò titulo non æqualis, sed Petro subditus fuit Paulus. Nam Petro, & non Paulo Christus gregem regendum commisit, & claves dedit, ut expressè ait D. Gregorius *lib. 4. c. 32. Scribens ad Mauritium Imperatorem, ubi sic. Cunctis Evangelium scientibus liquet, quòd voce Dominica Sancto, & omnium Apostolorum Principi, Petro Apostolo totius Ecclesiæ cura commissæ est. Ipsi quippe dicitur: Petre amas me? Pasce oves meas. Unde Jannerus to. 3. disp. 1. q. 10. dub. 2. n. 96. dixit. Petro soli nominatim claves solvendi, & ligandi traditas esse, tanquàm supremo Patri-familias, & gubernatori Ecclesiæ: Paulo verò, & reliquis Apostolis usum potius clavium, quàm absolutam potestatem, ac possessionem clavium; soli*

soli enim Petro dictum est. Matth. 16. Tibi dabo claves regni Cælorum: quando cæteris Apostolis simul cum Petro, Matth. 18. Quæcunque alligaveritis super terram, &c.

Dices. Etiam cæteri Apostoli fuerunt in Apostolatu Petro pares: ergo cum Patres adeo frequenter iisdem laudibus, & titulis Paulum tantum cum Petro exornant, æqualitas Pauli cum Petro stare minimè potest in prærogativa Apostolatus.

23 R. Propter quatuor, Patres Paulum, & non reliquos Apostolos tot laudibus celebrant, & Petro (semper tamen salvo huius primatu) consociant. Primò, propter copiosiores labores, quos sustinuit in Evangelii prædicatione. Secundò, propter doctrinæ excellentiam, & plura, quæ diversis Ecclesiis scripsit; in quibus non solum fuit cæteris Apostolis æqualis, sed etiam ipso Petro excellentior. Tertiò, propter prædicationem Evangelii Romanis exhibitam simul cum Petro; hoc tamen discrimine, quòd Petrus primò Romæ Evangelium prædicavit, Ecclesiam Romæ fundavit, cuius ipse fuit Episcopus ordinarius. Paulus verò Romanos in fide confirmavit, & Petri in eadem Ecclesia dilatanda coadjutor, ut ex *cap. sequent.* Sed ex inde nihil ad primatum Pauli cum Petro.

Ex quibus estò plana esse possit responsio allegatis auctoritatibus, adhuc singulis nominatim respondemus.

Ad I. D. Leo loquitur de æqualitate in meritis, & virtutibus: ait enim ibi: *De quorum meritis, ac virtutibus nihil diversum, nihil debemus sentire discretum.* Sed ex hoc inferre æqualitatem jurisdictionis Pauli cum Petro, non est nisi regulis bonæ argumentationis abuti.

Ad 2. Idem sentit S. Maximus per ea verba: *puto enim eos æquales esse meritis.*

24 Ad 3. A D. Gregorio Paulus dicitur Frater Petri ratione Apostolatus, & Episcopatus; & hoc posteriori titulo Romanus Pontifex cæteros Episcopos *Fratres* appellat. Verum ipse Pontifex est Fratrum Princeps; sicut dicitur de Rege, qui alios Fra-

tres habet, quorum est superior. Quare estò Episcopi ratione dignitatis Episcopalis sint Fratres Pontificis, tamen quia sunt oves Christi, filii etiam sunt, eique subditi; cum ipse sit Princeps, Pater, & Pastor Supremus Ecclesiæ: ita discurras de Paulo in ordine ad Petrum.

25 Ad aliam ejusdem Gregorii. Illæ prærogativæ non solum D. Paulo, sed etiam reliquis Apostolis convenire possunt, quorum singuli ratione prædicationis, & gubernationis dicuntur particularia capita Nationum, & Ecclesiarum, quas fundarunt, & rexerunt: & in hoc sensu Paulus dicitur effectus caput Nationum (plures enim, & quidem plures Nationes ad Christum convertit) Sed non eodem modo, quo Petrus: nam Petrus fuit supremum totius universalis Ecclesiæ Caput. Quod observavit, etià Duvallius de *Rom. Pöt. p. 1. q. 3.*

26 Ita cum ait, Paulum obtinuisse Ecclesiæ Principatum, hoc intelligitur ratione potestatis extraordinariæ, quam habebat in totam Ecclesiam. At non hoc fuit ipsi peculiare, sed omnibus Apostolis conveniens. Omnes enim fuerunt Christi legati, & pro Christo legatione fungebantur. 2. ad *Corinth. 5.* à quo extraordinariam jurisdictionem acceperunt in Ecclesiam, sed sub Petro.

Propterea à Sanctis Patribus appellantur Ecclesiæ Principes, ut notat Marchant. in *festo S. Jacobi in sua vite florigera*; sed non nisi delegati, & sub Petro Principe supremo, & ordinario Pastore, qui & ipforum, & totius gregis Princeps fuit. In quo potestas regendi Ecclesiam fuit ordinaria, & tanquam in ordinario Pastore resedit; in cæteris verò Apostolis fuit dumtaxat extraordinaria, & per accidens, hoc est, propter necessitatem dilatandi Ecclesiam, ad effectum, ut eà in diversis Regionibus constituti, & longis locorum intervallis à Petro separati uterentur pro necessitatibus Ecclesiarum, quas fundabant, & pro quibus, ob locorum distantiam, vix eum adire, & consulere poterant.

27 Quoniam verò illa tam Pauli, quam reliquorum Apostolorum potestas fuit ex privilegio, extraordinaria, & delegata, ipsis mortuis, extincta est, & in hoc diversa ab illa Petri, in quo fuit ordinaria, & plenior, ac universalior, quam in aliis: etenim eorum nullus in Petrum, vel alium Apostolum potestatem habuit: Solus Petrus, tanquam omnium (nullo excepto, qui ad Ecclesiæ ædificium, & ad Christi gregem pertinent) primum post Christum fundamentum, Pastorque supremus constitutus, in alios Apostolos totumque gregem potestate est donatus.

28 Ad 4. Ibi Augustinus appellat Paulum collegam Petri, quatenus fuit ejusdem collegii Apostolici cum ipso, ac prædicatione, & martyrio socius, sed in regimine inferiorem dicit: ait enim: *Si (Cyprianus) Petrum laudat, & prædicat ab uno inferiore collega (nota) patienter, concorditerque correctum; Petro enim oves suas Christus commendavit, ipso teste Serm. 296. in natal. Apostol. Petri, & Pauli cap. 2. nec ait eas fuisse Paulo commendatas. Quod repetit Serm. 147. cap. 1. ubi, præmisso Petrum à Christo etiam tertio interrogatum, ait: & respondenti dilectionem commendavit gregem.*

29 Tandem dicuntur duo Coryphæi, sed diversa ratione, ut vult Cesseteau adversus Marcum Antonium de Dominis *to. 1. lib. 1. cap. 4. n. 2.* Petrus auctoritate jurisdictionis: quia Petrus institutus est Caput, & Pastor ovium: Paulus verò merito doctrinæ, & quia in munere Apostolico adimplendo plus ceteris laboravit. Propter quod dicitur ab Origine *lib. 1. contr. Celsum, fundamentum præcipuum Apostolorum post Christum.*

30 Item, dicuntur Pastores, sed alio titulo Petrus, & alio Paulus: ille fuit supremus Pastor ordinarius totius Ecclesiæ, Paulus verò Pastor delegatus, & extraordinarius sub Petro, qua ratione, & reliqui Apostoli Pastores Ecclesiæ fuerunt, dicente Augustino *Serm. 135. cap. 6. Apostoli Sancti,*

primi Summi arietes gregis, Pastoris membra Pastores: ubi membra appellantur, sed non omnia membra sunt equalia.

31 Item. Dicuntur duo Principes, sed genere diverso, ut diximus *nu. 26.*

32 Item. Dicuntur duæ columnæ. Sed inter columnas Una potest esse alia sublimior: sicut inter summos unus potest esse alio altior.

33 Item. Dicuntur duo lumina. Sed eo modo, quo explicat Ugo Victorinus *Serm. 64. de Petro, & Paulo. Petrus ceteris eminet eminentia potestatis: Paulus excellentia prædicationis. Petrus Sol, Paulus Luna. Petrus Sol per collatam sibi divinitus potestatem: Paulus Luna per collatam sibi divinitus sapientiam.* Unde Paulo posset concedi primatus sapientiæ, & doctrinæ; ille verò jurisdictionis proprius est Petri, ejusque Successorum, privativè quoad alios quoscunque.

34 Item. Dicuntur fundatores Fidei. At diverso modo Petrus est fundator, ac Paulus, & ceteri Apostoli: hi enim sua prædicatione, laboribus, ac sudoribus dicuntur fidem fundasse; & hoc titulo appellantur fundamenta fidei, sed absque præjudicio primatus Petri, cui erant subordinati. Petrus verò alio singulari etiam modo dicitur fundamentum fidei, quatenus constitutus est à Christo fidei, & Ecclesiæ fundamentum, à quo Ecclesiæ ædificiū dependet: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: & ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos: pasce oves meas.* Quæ prærogativa fuit in Petro ordinaria; eique à Christo tradita, non ut cum ipso periret, sed ut ad ejus Successores transmitteretur. Unde S. Leo *Serm. 3. annivers. suæ assumpt. dixit: Petro præ ceteris solvendi, & ligandi tradita est potestas.*

Quapropter Patrum doctrinæ minimè æquant Paulum Petro in regimine, & potestate regendi Ecclesiam; quidquid ex illis extorqueat Anonymus. Quinimò notabis, quòd estò quidam Patres in laudibus da-

dati Petro, & Paulo videantur illos equare; tamen, quia panegyricè loquuntur, & non dogmaticè, ipsorum textus sunt accomodè exponendi.

Opponit 4. Pontifices dicuntur Petri, & Pauli successores, dicente Hadriano I. *Epist. ad Constantinum, & Irenem, Petri, & Pauli Vicarii, eorumque Throni successores.* Ecclesia enim Romana est Ecclesia Petri, & Pauli, ut ipse ad eosdem. Ecclesiæ, ait, *B. Petri, & Pauli, Principum Apostolorum acquiescite apud Bail. Sum. Concil. to. I. Nicænum II. Hinc Epist. I. ad Basilium Augustum Sedem Petri vocat communem cum Paulo: ait enim: Precamur, ut eos ob amorem præcipuorum Apostolorum Petri, & Pauli, a quorum sede mittuntur, benignè suscipias.* Quos Epiphanius *her. 27. vocat Romanos Episcopos: Primi Romæ Apostoli, & Episcopi fuerunt Petrus, & Paulus.* Quod dixit etiam Leomagnus *Serm. I. de Petro, & Paulo: Petrus, ait, & Paulus Romæ Ecclesiæ verè Pastores: ergo, &c.*

Confirmat. Mos Pontificum est in suis Bullis apponere nomina Petri, & Pauli; & tum concedendo gratias, tum decidendo anathemata, ajunt, *se eorum auctoritate facere: ex quo concludit eos ipsamet confessione Pontificum pares in auctoritate fuisse.*

Addo Paulus in antiquis imaginibus depingebatur ad dexteram, Petrus verò ad sinistram, quod observavit etiam Petrus Damiani *Epist. I 6. ad Desiderium to. 2.* Et D. Thomas in *Epist. ad Galat. lect. I.* ergo, quia Ecclesia eum judicabat Petro æqualem.

25 R. Cum Patres vocant Pontifices Petri, & Pauli Successores, non ita loquuntur, quasi Paulus cum Petro junctus fuerit Caput Ecclesiæ, & Pontifex Romanus, sed quia cum Petro Romæ in fundanda Ecclesia collaboravit, sed modo dicendo *cap. seq.* Nec Pontifices propriè dicuntur Successores Pauli, sed propriè sunt successores Petri, qui Romæ Ecclesiæ fuit jure ordinario Episcopus: Paulus verò solum jure delegationis, & officio coadjutoris Epis-

P. Aug. Matthæucci Controv.

copus in Urbe Roma dictus. Delegatis autem nullus succedit. Siquidem eorum jurisdictionis ipso morte finitur; benè verò ordinariis, quorum potestas, utpote ordinaria ad successores transit.

Dices. Gregorius VII. in excommunicatione contra Henricum IV. Imperatorem pronuntiata, dicit se esse collocatum in Throno Petri, & Pauli, ac ipsorum specialem Ecclesiam obtinere: ergo Ecclesia Romana est amborum Thronus: ergo inutilis est data responsio.

36 R. Negatur consequentia. Anonymus non observavit, nec observare voluit Gregorium in Bulla d. excommunicationis posuisse, & recognovisse differentiam inter Petrum, & Paulum: in qua in principio ait. *Beate Petre, Princeps Apostolorum, & tu Beate Paule, doctor Gentium dignamini quæso, &c.* prout in Bullar. to. I. in d. Pontif. Unde diverso genere Ecclesia Romana dicitur Thronus Petri, etenim de Petro dicitur, quatenus ipse, ut illius proprius, & ordinarius Episcopus eam sibi desponsavit, & cathedram tenuit; de Paulo verò, quatenus ibi fuit coadjutor. Quod nihil detrahit Petro, sicut nihil etiam detrahebat Jacobo, cum alii Jerosolymis Apostoli erant.

Ex quibus patet ad auctoritates ex Hadriano. A quo sub alia ratione Romana Sedes dicitur sedes Petri, & Pauli.

37 Quod attinet ad Epiphanium. Est sensus Petrum fuisse Romæ Urbis proprium, & ordinarium Episcopum. Paulum verò tantum coadjutoris officio, quatenus ibi, & quidem de Petri licentia Episcopalia munia egit.

38 Quapropter notetur duplici modo posse accipi Paulum Episcopum Romæ fuisse: Altero, ut Romæ jure delegato, & Petro consentiente, Episcopatus functiones habuerit, ibique pro fide dilatanda laboraverit, prout & in aliis Civitatibus exercere solebat: qua ratione non magis Romæ, quam Athenis, Corinthi, aut alibi addictus erat. Nullius enim determinatæ

Q

Eccle-

Ecclesiæ Episcopus fuit, ac particularis Provinciæ adstrictus: ut ait Petrus Damiani *Epist.* 16. *Paulus nullam cathedram specialiter tenuit*. Altero, ut Romæ propriam Sedem haberet, & ordinarius Pastor simul cum Petro esset, ac unum cum eo Caput, & Pastorem gregis efficeret. Primo illo modo negari non potest Paulum Romæ Episcopum egisse, & ibi plurimum laborasse. Nec propterea sequitur, Episcopum Romanum fuisse: aliud enim est Romæ agere personam Episcopi, quæ cum officio transeat; & aliud esse Romæ Episcopum, hoc est, desponsare sibi, ut ordinario Pastori illam Ecclesiam, & in titulum habere eique uti Caput præesse cum jure successionis. Hoc secundo modo nullus Patrum asseruit Paulum Episcopum Urbis Romæ fuisse; etsi nonnulli dixerint ipsum in Urbe Roma fuisse Episcopum. Quod tamen non probat ipsum fuisse Episcopum Romanum; nam diversa sunt, & à diversis non fit illatio: Sicut aliud est esse Episcopum Lucanum, & aliud esse Episcopum in Urbe Lucæ.

39 D. Leo, etiam sano modo accipitur, & ita, quod Petrus fuerit Ecclesiæ Romanæ Pastor ordinarius, Paulus verò solum officio coadjutoris sub Petro.

40 Ad confirmationem. Illa praxi Pontifices intendunt illos duos Apostolos venerari, & in patrocinium advocare, tanquam eos, qui simul Romanam Ecclesiam suo sanguine consecrarunt, & magisterio docuerunt: manente tamen semper illibato primatu Petri. Ideò verò semper non alios Apostolos, sed Paulum cum Petro consociant, ut hac ratione significant Paulum cum Petro adlaborasse in fundanda Romana Ecclesia. Uterque enim fuit Apostolus Romanorum sed Petrus peculiari ratione Episcopus cum jurisdictione ordinaria Pastoris.

Dicitur Sedes Petri, Sedes Apostolica, quia à Petro Apostolorum Principe fundata, ex dicendis *cap. seq.* Et auctoritas Pontificum dicitur *Apostolica*, quia est à Chri-

sto eis tradita in B. Petro Apostolo, prout definitum est in Florentino; Petrus enim confitendo Christi Divinitatem: *Tues Christus Filius Dei vivi*, pro se & suis Successoribus meruit universalis Ecclesiæ primatum, & curam regendi illam. Et inde constat de sensu clausulæ adjectæ Bullis: *auctoritate Apostolica decernimus, mandamus, &c.*

41 Quapropter eorum, quæ conjungunt Paulum cum Petro, duplex est genus. Primum, eorum, quæ spectant ad doctrinam, prædicationem, & martyrium citra auctoritatem, & regimen ordinarium. Secundum, aliorum, quæ respiciunt jurisdictionem ordinariam, quæ est propria Pastorum. Illa prioris generis, tota, quadrant in Paulum. Posterioris verò nequaquam, cum Paulus Romanæ Urbis Episcopus minimè fuerit, ut Patres concordant.

In rem nostram præclare Rupertus in *cap. 3. Jonæ* dixit. *Roma, & quod Principis Apostolorum Petri Sedes facta sit, & Pauli ejus consortis prædicatione illustrata, & martyrio coronata, cunctis Ecclesiasticis extollit caput*. Galasius Papa in *Concilio Romano I. Sanctam Romanam Ecclesiam Christo Domino consecrarunt* (Petrus, & Paulus) *talemque omnibus Urbibus in universo Mundo, præsentia, atque venerando triumpho prætulerunt*. Id expressit Leo IX. *Epist. ad Patriarch. Constantinopolit.* *Iustum est, ait, ut ibi lex sancta Caput habeat Principatus, ubi Salvator noster B. Petrum Apostolum obtinere præcepit cathedram; & ibi gentes colla flectant pro Christi nominis Confessione, ubi earum gentium Doctor Paulus pro Christo extenso collo est martyrio coronatus*. En Petro cathedram attribuit, reverentiam magisterii Paulo ob doctrinam, & martyrium assignat. Servat Sedem Petro ob auctoritatem, & dignitatem Capitis: admittit ad consortium Paulum, ob doctrinam, & coronam martyrii simul cum Petro in Urbe Roma receptam. Hinc est, ut in sigillis utriusque imago in Bullis, amborum nomina, & eorundem auctoritas adhibeantur.

42 Ad additum. Illa non deberet esse consequentia, sed potius hæc: ergo Paulus Petro dignior fuit: etenim meliorem locum tenet dexteram occupans, quæ fuit semper majoris honoris signum: à loci enim præstantia personarum dignitas peti solet. Quocirca eo utuntur Hæretici contra primatum Petri argumento. Ideò inquirendum hic est. An Læva ne, an dextera sit nobilior? Sunt, qui affirmant sinistram dexteræ præstare, & digniorem esse, maximè in Sacris, & Ecclesiasticis, ut post Baronium, & Binius notavit Spondanus *Epist. ad an. 325. nu. 17.* & considerant illud *psal. 44. Astitit Regina à dextris tuis*, hoc est, Regis Christi; qui licet ad lævam Regine, eà tamen est multò præstantior. Alia affert Macedo cit. *§. de Corepiscopis*. Secundum hanc sententiam non ideò Paulus fuit Petro dignior, estò à dextris Petri positus.

Aliis placet dexteram manu læva nobiliorem esse. Ita Aristoteles *lib. 3. de hist. animal.* docet dexteram sinistræ esse præferendam. De qua re agunt plures apud allegatum Macedo; & probant ex illo *psal. supr.* quia enim Filius voluit Matrem honorare ad dexteram collocavit. Et ex illo *3. Reg. 2.* ubi Salomon in argumentum honoris erga matrem ad ejus sinistram sedit. Ac ex alio *Matth. 25.* ubi dicitur Christus in die Judicis electos à reprobis dividens, collocaturus Agnos à dextris, id est, in loco nobiliori, & honorationi, ut ex D. Thoma Tirinus *in d. loc.* Hædos à sinistris. Et hinc patet, quanti sit dextera manus, quæ prædestinatis, & electis assignatur. Hanc ipsam sententiam, & nos sequimur.

43 At dices. Si dextera est nobilior, cur Paulus Petri dexteram tenet? Varii sunt modi respondendi, quos ibi recenset Macedo. Nobis dicendum est. I. Non semper Paulum ad dexteram Petri esse; sæpe enim ad sinistram collocatur, ut notat Belarminus *lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 27.* Ratio affertur à Petro Damiani *Epist. 16.* ubi scribit. *Cum Petrus ad dextram ponitur, primatus ejus honoratur: cum verò Paulus, in Benja-*

min, qui filius dexteræ nuncupatur, redolet Sacramentum. Arcanum autem hoc esse potest; quòd Paulus erat de Tribu Benjamin, ut ipse testatur ad *Rom. 11.* & quemadmodum Benjamin filius fuit ultimus, ita Paulus fuit ultimò vocatus Apostolus. Quin etiam, sicut Benjamin fuit à Patre suo Jacob vocatus filius dexteræ. *Genes. 35.* quia erat sibi charissimus, ut legit Menochius *in d. loc.* Ita Paulus in Benjamin figuratus, fortitus est nomen filii dexteræ: Tum quia fuit Petro charissimus: Tum quia, dextera agilior, & actuosior est sinistra; ipse autem actuosior fuit in prædicatione Evangelii, in quo plus ceteris laboravit, ut dictum est supra. Unde ab aliquibus Pontificibus ideò Pauli Imago in diplomatibus ponebatur ad dexteram Petri, ut ita suam Tribum Benjamin (quæ fuit cæteris fortior) ac amorem Petri erga se, copiosioresque labores in dilatanda fide susceptos, clariùs exprimerent. Et inde, quemadmodum Benjamin major non fuit, nec æqualis cum Patre suo Jacob, sic nec Paulus dici debet æqualis, major, ac dignior Patre, equidem suo, ac supremo Principe Petro.

Quare cum ad dexteram Petrus ponitur, ejus plenitudo, primatusque potestatis exprimitur; cum verò Paulus in ea collocatur, excellentis doctrinæ primatus, majoresque labores in eo honorantur. Nec ex majoritate honoris sequitur primatum jurisdictionis Ecclesiæ Paulo tribui, & Petro negari: Ecclesia enim in plus honorandis Sanctis non tam respicit majorem præminentiam principatus, quàm alias causas. Ita Festum Protomartyris Stephani, & martyris Laurentii celebrat cum octava; & tamen uterque erat Diaconus: ille Jacobi Apostoli, ut ait S. Ignatius *Epist. ad Trallianos*, hic B. Sixti Summi Pontificis, quorum Festa non celebrat cum octava.

44 Tandem facit, quòd primatus Petri fuit à Paulo, etiam in ultima suæ vitæ periodo expressus. Siquidem ex Dionysio Areopagita Canus *lib. 6. de loc. Theol. cap. 3.* & Jacobatius *lib. 10. art. 7.* referunt, quòd

cum ambo Apostoli ducerentur ad loca martyrii, extremum vale sibi dederunt; & Paulus dixit Petro: Pax tecum, fundamentum Ecclesiarum, Pastor ovium, & Agnorum Christi. Et prius, cum Simon Magus per aerem à Dæmonibus portaretur, Petro dixerat: tuum est imperare, meum orare. Quo superioritatem Petri demonstravit. Ita Rodolphus Cupers in tom. de Eccles. ad cap. oportebat d. 79.

CAPUT III.

An Petrus fuerit Romanæ Ecclesiæ fundator, & Episcopus?

SUMMARIUM.

- 1 Petrus Romæ prius quam Paulus prædicavit.
- 2 Quo Anno Paulus Romam pervenerit?
- 3 Cur Paulus Romanos videre desideraverit?
- 4 Ocasio Pauli scribendi Epistolam ad Romanos.
- 5 D. Petrus specialiter Romæ prædicavit.
- 6 Anno 2. Claudii Imperatoris Romam venit.
- 7 D. Petrus fuit Episcopus Ecclesiæ Romanæ Urbis.
- 8 Usque ad mortem ibi cathedram tenuit.
- 9 Quo anno martyrium SS. Apostolorum Petri, & Pauli contigerit?
- 10 An Petrus, 25. annis completis, Romæ cathedram rexerit?
- 11 Romani in priori ad Pauli prædicationem fuerunt in fide instructi usque ad 14.
- 15 Claudius Imperator omnes Christianos ex Urbe in exilium agit.
- 16 Cur Paulus in Epist. ad Romanos Petrum non salutet?
- 17 Concilium Ierosolymitanum celebratum an. 51.
- 18 Petrus, & Paulus redeunt an. 68.
- 19 Romana Ecclesia duplici titulo dicitur.
- 20 Duplex genus foundationis Ecclesiarum.
- 21 D. Petrus Ecclesiam Antiochenam fundavit: & quanto tempore cathedram tenuerit?

22 Cur Ecclesia Alexandrina preponatur Antiochenæ?

23 An Evodius, vel Ignatius immediatè successerit Petro in Cathedra Antiochena?

24 Corepiscopi non erant veri Episcopi.

25 Linus fuit coadjutor Petri.

26 Coadjutoria expirat mortuo Episcopo coadjuto.

27 Petrus Apostolis Provincias particulares ad prædicandum assignavit.

MArcus Antonius de Dominis jam prius blasphemaverat à Petro non esse Romæ prædicatum Evangelium, nec ibi Ecclesiam fundasse, aut cathedram constituisse; id tribuens Paulo in odium Petri, & Romanorum Pontificum, ut hos suaderet Petro non succedere, neque plenitudine potestatis in Ecclesia gaudere; contra quem

Dicendum. Petrus Romæ Evangelium prius Paulo prædicavit, & Ecclesiam fundavit; cuius ad mortem usque Episcopus fuit. Ita Catholici omnes cum Beccano tomo 5. opusculor. lib. 3. cap. 1. Boyvin de Pontif. qu. 5. Petavio rationar. tempor. lib. 5. partis primæ cap. 3.

1 Probatum prima pars. Petrus anno 44. à Christi nativitate anno 2. Claudii Romam accessit, ut notat Spondanus Epist. to. 1. ad d. an. nu. 10. Et ex tunc prædicatione Evangelii Romanos in fide Christi instruxit, pluresque convertit, & Ecclesiam ibi fundavit, ut quæ terrena Sedes erat Imperii, suprema quoque Sedes constitueretur Christianæ religionis, & Ecclesiasticæ potestatis. Quod ipse Petrus significat Epist. 1. c. 5. illis verbis: Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta: hoc est, Fideles, qui hic Romæ sunt. Ubi appellatione Babylonis Patres Romam intelligunt; non prout est sub Pontifice, sed prout Ethnica fuit sub Imperatoribus Paganis; inde dicta, quia permisit omnibus populis religionum libertatem, & omnium populorum Deos coluit, excepto solo Christo. Verum ea appellatio aptabilis nec pro tunc erat Romanæ

mæ ea parte, qua Christiana erat. Neque Romana Civitas est hoc tempore Babylon, cujus sit fugienda communio, vel, à qua populus Dei debeat exire, ut ex 18. *Apo-calypt.* pessime Protestantes discurrunt. Si quidem fuit Roma aliquando magna illa meretrix, fuit Babylon, mater fornicationum, hoc est, Idololatriæ, & aliorum scelerum: Sed, ut Joannes ibi prædixit, brevi perit, seu in Sanctam Jerusalem, & Civitatem Dei, atque in *arcem Religionis*, ut scribit Hieronymus *lib. 2. contr. Jovinian.* in tutissimum Christianæ communionis portum, commutata est.

Quinimò observandum, Petrum non dixisse: *Salutat vos Babylon, sed Ecclesia, quæ est in Babylone*: ubi Beda inquit: *typicè Romanam dicit, V.G. propter confusionem multiplicis Idololatriæ, in cuius medio Sancta Ecclesia jam rudis, & per parva fulgebat.*

2 Epistola verò à Petro, teste Spondano ad *an. 145. num. 5.* fuit Romæ, ibi firmata cathedra, scripta, & directæ ad Christianos per Græciam dispersos, hoc est, ad Pontos, Galatas, aliosque, quos antea converterat, ut ex *textu cap. 1.*

At ex eo tempore Paulus adhuc Romæ non fuerat: ergo Petrus Romæ prius Paulo Evangelium prædicavit, fundavitque Ecclesiam. Minor est undequeque certa. Prima enim vice Romam non pervenit, nisi postquam Cæsarem sub Festo appellavit *Actorum 25. & 28.* anno nimirum 59. post natum Christum, & Neronis 3. juxta computationem adnotatam à Coriolano in *Breviar. sub eod. an.* & Spondano ad *d. an. nu. 1.* & ibi per biennium mansit. Et hinc Petrus pluribus annis Paulum in accessu ad Urbem præcessit. Hic verò in suo adventu invenit Romæ Christianos, ut habetur *Actor cap. 28. ibi. Cum audissent Fratres* (hoc est, Christiani) *occurrerunt nobis usque ad Appii forum, ac tres Tabernas.* At illi non ejus, sed Petri prædicatione fidem Christi susceperant: ergo, &c.

3 Quod quidem fatetur ipse Paulus *Epist. ad Rom. cap. 1. n. 11. Desidero, ait, videre P. Aug. Matthæucci Controv.*

re vos, ut aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandum vos. De qua verò consolatione loquatur, exprimit *verb. sequen.* *Idest simul consolari in vobis per eam, quæ invicem est, fidem vestram, atque meam*: quasi diceret: desidero videre vos, ut mutua sit nobis consolatio per unam, atque eandem fidem: & ego de vestra gratuler, & vos de mea. Et inde non solum vult Romanis dare, sed ab eis etiam, consolationem accipere; ex quo Pauli humilitas eminet, ut ait Theodoretus ibi: *non enim dixit, ut dem, sed ut impertiar, communico enim ex iis, quæ accepi: & quia primus, & magnus Petrus doctrinam Evangelii præbuit, necessario intulit ad confirmandos vos: non enim aliam vobis doctrinam afferre, sed eam, quæ jam oblata est, confirmare, & arbores jam plantatas irrigare volo*: ergo ex sententia Theodoreti Petrus primus fuit, qui Romanos ad fidem convertit, quos Paulus desiderat videre, ut tam ipse, quam illi percipiant aliquam consolationem ex mutua fidei communicatione, & sic in fide magis confirmantur.

4 Quòd autem Paulus scripserit Romanis ad fidem conversis patet, tum ex occasione sibi data scribendi Epistolam: occasio fuit, contentio orta inter eos, qui ex Judæis, & illos, qui ex Gentibus fidem receperant. Judæi gloriabantur, quòd Dei populus erant, cui data erat lex; ad quem Prophetæ missi, cui promissus, & datus est Christus: & se ob observantiam legis Moysæ dignos arbitrabantur gratia Evangelii; & ita Gentes quasi Dei gratia indignas aspernabantur. Gentiles verò propter opera moraliter bona, se digniores affirmabant, ut sibi Evangelii gratiam Deus exhiberet. Paulus litem dirimit ostendendo, quòd gratia Evangelii, vocatio ad fidem, & justificatio, nec Judæis sit, data ob Moysæ legis observantiam: nec Gentilibus ex legis naturæ custodia, sed, merè gratis ex pura Dei misericordia sunt vocati, & justificentur, ut ex *textu.*

Tum ex titulo *Epist. eod. cap. v. 7. Omnibus, qui sunt Romæ dilectis Dei, vocatis sanctis*

hoc est, vocatis ad fidei, & morum sanctitatem. Olim enim Christiani vocabantur *Sancti*, à vocatione, professione, & debito. Et subdens, *quia fides vestra annuntiatur in universo mundo*. Laudat fidem ab eis acceptam. Ubi ex Chrysostomo *hom. 2. in Epist. ad Rom.* est observatione dignum Apostolum non dixisse: *Fides vestra manifestatur, sed annuntiatur in universo mundo*, quasi diceret, vestra fides celebris est, & prædicatur in universo mundo: estque prærogativa Romanæ Ecclesiæ, ut cæteræ Orbis Nationes credere debeant, sicut illa credit. Quod occasio Patribus fuit summis laudibus extollendi Romanam Ecclesiam; ad quam perfidia non habet accessum, ex Hieronym. *lib. 3. contr. Rufinum cap. 4.* sed perpetuam in fide constantiam servavit, ac servatura est.

5 Confirmat hoc auctoritas S. Leonis, qui *Serm. 1. de natal. Apostolor. Petri, & Pauli*: ait: *Cum Apostoli imbuendum Evangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent, Beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis ad arcem Romani destinatur imperii; hoc est, ut illam partem Evangelica instrueret veritate. Et Epist. 6. ad Maximum Antiochen. Episc.* Oportet dilectionem tuam ejus meminisse doctrinæ, quam præcipuus Apostolorum omnium B. Petrus per totum mundum quidem uniformi prædicatione, sed speciali magisterio in Antiochena, & Romana Urbe fundavit. Quid est hoc, speciali magisterio? nisi specialiter ibi prædicasse?

6 Concordant alii. Orosius *lib. 7. historiar. cap. 6. Exordio*, inquit, *Regni Claudii*, Petrus Apostolus Domini nostri Jesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis fidem fidei verbo docuit, potentissimisque virtutibus approbavit: Atque exinde Christiani Romæ esse ceperunt. Ubi hæc ultima notabis: quibus exprimitur ante Petri adventum Romæ Christianos non fuisse.

Idem narrat Gregorius Turonensis *li. 1. histor. Francor. cap. 25.* Beatus Petrus Apostolus sub Imperatore Claudio (ejus an. 2.) Romam aggreditur, ibique prædicans manifestissime

Christum esse Filium Dei comprobavit: ab illis enim diebus Christiani apud Civitatem Romanam esse ceperunt. Idem scribit Eusebius *lib. 1. Histor. cap. 14.* Arnobius *lib. 2. contr. Gentes*, & cum aliis Theodosius Imperator de *Sum. Trinit. & fide Cathol.* Quid ad hæc potest dicere impudentissima pertinacia (ut utar phrasi Augustini *lib. 1. de morib. Eccles. c. 29.*) Si enim in dubitationem res adducitur tanta hominum, & temporum consensione firmata, de fide actum est, humanis etiam historiis debita; ut ibi S. Doctor.

7 Probatur 2. pars, hoc est, Petrum fuisse Episcopum Ecclesiæ Romanæ Urbis. Est hic Ecclesiæ sensus, & Traditio, ac Patrum doctrina. Cyprianus *lib. 4. Epist. 2. ad Antonianum* scribit. *Factus est Cornelius Episcopus cum Fabiani locus, idest, cum locus Petri, & gradus Cathedræ Sacerdotalis vacaret.*

Optatus Milevitanus *lib. 2. contr. Parmen.* Negare non potes, scire te in Urbe Roma à Petro primò Cathedram Episcopalem esse collocatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus.

S. Hieronymus in *catalago Scriptor. Ecclesiast.* Petrus Romæ viginti quinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuit. Et in *Epist. ad Damasum*: cum successore Piscatoris, & discipulo Crucis loquor. Ego Beatitudini tuæ, idest, Cathedræ Petri communionem consocior.

Augustinus *lib. 2. contr. Epist. Petiliani cap. 51.* respondens Petiliano omnes Cathedras per Orbis regiones constitutas criminanti: Cathedra, ait, tibi, quid fecit Ecclesiæ, Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet? Et in *psal. contr. partem Donati.* Numerate Sacerdotes, vel ab ipsa Petri Sede. Longius esset alios recensere, qui ea de re aperte testantur.

Patribus consentiunt Historici: Eusebius in *Chronico an. 44.* Petrus, ait, natione Galilæus, Christianorum Pontifex primus, cum primùm Antiochenam Ecclesiam fundasset, Romam proficiscitur, ubi Evangelium prædicans, viginti quinque annis ejusdem Urbis Episcopus perseverat.

Severus Sulpitius *lib.2.hist.* Namque eo tempore divina apud Urbem religio invaluerat, Petro ibidem Episcopatum gerente; & Paulo, postquam ab injusto Præsidis iudicio, Cæsarem appellaverat, Romam deducto.

Coriolanus in *Breviar.ad an.33.* Cum Petrus Antiochiæ annis 7. sedisset, postea, iubente Christo, Romam venit, Tiberio Cæsare, & Romanam Cathedram 25. annis administravit, ac Romanus Pontifex primus appellatus est. Hic Romana in Urbe totius Orbis cathedram orthodoxam erexit; contra quam neque portæ inferorum prævalebunt; & cui omnes, quotquot fuerunt, supersunt, & supererunt Ecclesiæ, Ecclesiarumque filii, veluti matrici, & Principi inclinabunt: ergo innegabile à quovis prudente est, Petrum Ecclesiæ Romanæ Urbis Episcopum fuisse.

8 Probatur 3.pars, hoc est, Petrum ad mortem usque Romæ Cathedram tenuisse. Petrus Romæ martyrio fuit coronatus: ergo ibi ad mortem usque Cathedram tenuit. Ad antecedentis probationem satis videtur Traditio Ecclesiæ, consensus Patrum, Scriptorumque concordia. Eusebius enim *lib.2.hist.cap.23.* refert ex Dyonysio Corinthio (qui centum annis ab obitu Apostolorum floruit) ambo in hac Urbe (Petrus, & Paulus) simul docentes, etiam martyrio, pariter uno, & eodem tempore coronati sunt. Et *lib.3.cap.2.* ex Origene *lib.3. in Genes.* narrat. Petrus ad ultimum commoratus in Urbe Roma, ibi, & crucifixus est, deorsum capite verso: quod ipse ita fieri precatus est, ne ex æquari Domino videretur. Quibus cæteri subscribunt. Cabasutius *notit. Ecclesiast. sæcul. 1. in histor. Synops. n. 20.* Spondanus *ad an. 69. num. 1.* Petavius *ubi supra.* Tirinus in *Chronico ad an. 37.* Sancti Apostoli Petrus, & Paulus martyrium subeunt Romæ uno, eodemque die 29. Junii, ille Cruce, hic gladio. Aliique, quos, ne sim legenti morosus, recensere lubens, omitto.

9 Contigit autem martyrium Petri, & Pauli 3. Kal. Julii, seu 29. Junii ann. 69. à Christo nato, & 13. Neronis, ut narrat Coriolanus *ad d. an.* & Spondanus *ibi nu. 1.*

& non prius, quam Petrus Romanam Cathedram administraverit 25. annis; hos annos numerando à prima illius erectione, quæ evenit 18. Januarii an. 43. (cujus anniversariam memoriam universæ per Orbem Ecclesiæ celebrant) à quo tempore usque ad 29. Junii an. 69. currunt viginti quinque anni.

10 An verò annus 25. completus fuerit? Videtur inter Scriptores dubium. Coriolanus *cit. in catalogo Pontif.* tradit Petrum 25. annis Urbis fuisse Episcopum. Idem ex Eusebio refert Petavius *loc. cit.* Spondanus verò *ad d. an. 69.* narrat Petrum Romæ sedisse an. 24. mensibus quinque, & diebus undecim; Consentit Cabasutius in *indice Chronolog. Roman. Pontif.* Cherubinus in *Bullar. to. 1. in princip.* ponit quidem 24. annos, menses tres, & dies duodecim.

Cæterum quidquid sit de Scriptorum diffidio; omnes conveniunt, Petrum Romæ passum sub anno 25. sui Romani Episcopatus. Ita pariter, estò nonnulli initium erectionis sedis in Romana Urbe reportent ad annum Christi 43. ut Petavius *loc. cit.* omnes tamen concordant, Petrum prius Romæ fuisse, ibique Evangelium prædicasse, quam eò Paulus pervenerit. In utroque tamen sensu sequimur sententiam Spondani; quam antea firmavit Baronius, meritò Ecclesiasticæ historiæ Pater appellatus.

Opponunt I. contra primam partem. Paulus fuit anxius, & sollicitus de Romanorum conversione, ut legitur *Actor. 19.* His autem expletis, proposuit Paulus in spiritu, transita Macedonia, & Achaja, ire Jerusalem dicens: quoniam postquam fuero ibi, oportet me Romam videre. Et quidem ut ibi Evangelium annuntiaret, juxta mandatum, de quo ibi *cap. 13.* Sequenti nocte assistens ei (Paulo) Dominus ait. Constans esto: sicut enim testificatus es de me in Jerusalem, sic te oportet, & Romæ testificari. Propterea *cap. 1. ad Rom.* conqueritur, quòd fuerit impeditus, ne eò citius iret: Nolo vos ignorare, fratres, quia sæpè proposui venire

ad vos (& prohibitus sum usque adhuc) ut aliquem fructum habeam, & in vobis, sicut & in cæteris Gentibus.... Ita (quod in me) promptum est, & vobis, qui Romæ estis, evangelizare. Unde verò tanta sollicitudo evangelizandi Romanis, si jam Romæ erat Petrus, & per Petrum ipsi conversi?

11 R. Ratio, cur Paulus optaverit Romam videre, illa fuit, de qua diximus num. 3. Consolatio nimirum, quam Romani ab ipso, & ipse à Romanis ex mutua fide vicissim erat percepturus, ut sic in fide magis confirmarentur: etenim si opus fuisset, ut iisdem Evangelium annuntiaret, cur cap. 15. ad Rom. ait: *Cum in Hispaniam proficisci capero, spero, quod præteriens, videam vos, & à vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fructus fuero. Quare in transitu Romam videre intendit, & rectè in Hispaniam tendere? nisi quia sentiebat Hispanos, qui vix de Christo aliquid audierant, sua prædicatione egere, non verò Romanos, utpotè jam antea instructos? prout significat ibi v. 14. Certus sum, fratres mei, & ego ipse de vobis, quoniam & ipsi pleni estis directione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere. Quasi diceret, quantum ad me, licet vos doceam, o Romani, scio tamen, & certus sum, quod mea non indigetis instructione, utpote qui pleni estis charitate, & omni scientia repleti, atque ita potentes ad vos invicem monendos. Propter quod suam Epistolam, quasi superfluum insinuat, v. sequen. Audacius autem scripsi vobis, fratres, ex parte, tanquam in memoriam vobis reducens; hoc est, sic scripsi vobis, & forsan paulò liberius scripsi, non tam ut vos, velut ignaros doceam, quàm ut in memoriam, quæ scitis reducam, ut ita Apostolico muneri, à Deo mihi gratis imposito, satisfaciam.*

Hinc patet ad primam auctoritatem ex Actibus desumptam.

12 Ad 2. Ex ea non probatur Paulum propterea Romam contendisse, ut primus ibi Evangelium prædicaret. Nam utrobi-

que est eadem forma loquendi: *testificari in Jerusalem, & testimoniari Romæ*; sed ex hac formula: *Paulus testificatus est in Jerusalem de Christo*, non sequitur; ergo Paulus primus in Jerusalem Evangelium prædicavit? cum constet Petrum ibi primò prædicasse. Actor. 2. ergo neque ex ista: *Paulus testificatus est Romæ de Christo*, sequitur quod ipse fuerit primus, qui id fecerit. Planè utroque loco testificatus est, & multos ad fidem convertit; sed negandum est ante Petrum id fecisse.

13 Ad 3. Ibi D. Paulus confirmat desiderium suum videndi Romanos, prout ex versu 11. & propterea illis cap. 15. v. 22. aperit se ad determinatum tempus fuisse per alia Evangelica negotia magis urgentia impeditum: magis enim urgebat necessitas prædicandi Evangelium in locis, in quibus Christus nondum fuerat annuntiatus, ut inquit ibi v. 2. quàm, ubi jam prædicatus erat. Cum verò omnibus locis Græciæ, Macedoniæ, & Achajæ Evangelium annuntiasset, ut ibi v. 23. decrevit ad Romanos pergere, ut aliquem fructum habeam, ut ait textus cit. hoc est, ut inter eos, sicut, & inter alias Gentes fructum aliquem haberet, rigando, quod D. Petrus, & ejus discipuli apud illos prædicatione seminarunt, & confirmando fidem ab eo fundatam. Ideò nulla ex allegatis evincit, Paulum primò Romæ prædicasse.

Dices. Paulus testatur Romanos ab ipso fidem accepisse ad Rom. 16. v. 25. *Ei autem, qui potens est vos confirmare juxta Evangelium meum, & prædicationem Jesu Christi, &c.* ergo, &c.

Addunt. Si Romani conversi fuissent à Petro in fide Christi instructi, non oportuisset, quod Paulum de dubiis circa ipsam excitatis consulerent; quod tamen egerunt, ut dicitur Actor. 28. *Rogamus autem à te audire, quæ sentis: nam de seclâ hac notum est nobis, quia ubique ei contradicatur. Quæ dubia potuissent à Petro enodari, si Romæ fuisset.*

14 R. Antecedens est falsum, si præten-
datur Romanos primò à Paulo fuisse viva
voce in Evangelio instructos. Sensus tex-
tus est. *Ei autem* (hoc est, Deo omnipo-
tenti sit gloria) *qui potest gratia sua vos con-*
firmare, & stabilire in ea fide, & doctrina,
quæ est juxta Evangelium meum, quod ubiq;
prædico, & hoc scripto vos doceo. Quasi di-
ceret, non alia doctrina vos instructi estis
à Petro, sed ea, quam à Christo per re-
velationem accepit, & quam, & nunc ego
vobis insinuo, ut constantes in ea perma-
neatis: scientes, quod tam Judæi, quàm
Gentiles justificantur ex fide Christi, &
nullus præ alio potest se extollere, quod
suis meritis, & non ex Dei gratia fuerit à
Deo ad fidem Christi vocatus.

Instant. Paulus loquitur de Evangelio,
quod ipse Romanis prædicaverat, non qui-
dem per se, sed per suos discipulos, prius-
quàm ipse personaliter Romam veniret;
propterea eodem *cap. 16.* multos nomina-
tim salutatur, ut *Priscam, Aquilam*, alios-
que. Immo, ex quo Petrum non salutet,
infertur, Romæ cum illis non fuisse; aliàs
ipsum quoque salutasset.

15 R. Nunquam Spalatensis, cujus est
objectum, probabit salutatos à Paulo, e-
jusdem discipulos extitisse, ac ab eo Ro-
mam missos, ut Romanos converterent.
De quolibet enim Scriptura flet omnino.
Immo oppositum colligitur ex *cap. 18. Act.*
ubi Lucas narrat Paulum Corinthi inve-
nisse quemdam Judæum nomine Aquilam
cum uxore sua Priscilla (sed Christianos,
qui nuper venerant ab Italia, eò quod
Claudius Imperator omnes Judæos, sive
conversos, sive non, ex Urbe suo edicto
depulerat) apud quos manebat, & ope-
ratur; erant enim scenofactoriæ artis,
vulgò *Coramari*; qui cum Paulo profecti
sunt Ephesum; & ibi in Christiana fide
perfectè instruxerunt Judæum quemdam
nomine Apollo, ex quibus hæc colligun-
tur.

I. Quòd Aquila, & Priscilla habitave-
rint Romæ tempore dicti Claudii.

II. Quòd ab eodem Claudio anno Chri-
sti 51. & ejus Imperii 9. apud Spondanum
ad *d. an. 51. n. 1.* jussi sunt cum aliis Judæis,
etiam conversis ad fidem ab Urbe exce-
dere.

III. Quòd post expulsionem Corinthum
contenderint, ibi à Paulo cogniti.

IV. Quòd subinde cum Paulo Ephesum
profecti sunt; & ibi d. Apollo de rebus fi-
dei instruxerunt.

V. Quòd ob hanc instructionem eos Pau-
lus *d. cap. 16. v. 3.* vocat suos adjutores in
Christo Jesu.

Cum verò morte Claudii, quæ conti-
git *an. 56.* extinctum fuerit edictum ad-
versus Judæos, ne in Urbe agerent, ut re-
fert Spondanus ad *d. an. nu. 13.* Satis verifi-
mile est, quod Aquila, & Priscilla Ro-
mam sint reversi, & ibi fuerint de anno
58. Sub quo Paulus Epistolam ad Roma-
nos scripserat; & en ratio, cur Paulus
eos salutatur, non verò, quòd fuerint ejus
discipuli.

16 Fuit autem omissa à D. Paulo salu-
tatio D. Petri, quia sciebat Petrum unà
cum aliis Judæis, jam edicto Claudii Ro-
ma expulsam, non rediisse, sed occupa-
tum esse in Evangelio propagando, & fi-
dem remotissimas nationes docendo; No-
minatim verò tunc temporis in Britta-
niam, Hispaniam, & Africam ad Ecclesias
illic fundandas, & firmandas docet Inno-
centius I. & ex eo Baronius, Piconius
comment. in Epist. D. Pauli in d. loc. ad Roman.
& Tirinus *ibi.* Quòd, si Romæ etiam
tunc adfuisset, opus non erat, ut in pu-
blicis litteris eum per alios salutaret; cum
potuisset familiaribus litteris id agere, di-
stinguens à cæteris Capitis prærogativam:
ergo ex omissione salutationis in Epistola
Pauli nulla ratione sequitur Petrum prius
Paulo Romæ non fuisse. Cæterum videtur
magis verisimile, quòd tunc Romæ non
fuerit, adhuc in ministerio Evangelico
ad partes multum distantes occupatus. Si-
quidem si Romæ fuisset, ortum dissidium
inter Judæos, & Gentiles Christianos
planè

planè composuisset; nec D. Paulus, rumore præaccepto, hac de re scribendi Romanis sumpsisset officium.

Ad additum. Dicimus tam Judæos, quàm Gentiles Evangelium à Petro audivisse. Verùm non omnes illi adhæserunt. Multi adhuc manserunt, vel in gentilitate, vel Judaismo; nonnulli dubitarunt: plures ex curiositate voluerunt audire, quid Paulus utpote Doctor eximius, de Evangelio, quid de Messia sentiret: veneritne, an venturus esset? Et an ille sit Jesus nuper crucifixus? quia agebant, de *secta hac*, hoc est, religione, quæ Jesum Messiam esse credit, *scimus, quòd ubique ei acerrimè contradicitur*. Quibus Paulus veritatem aperuit: & quidam credebant his, quæ dicebantur, quidam verò non credebant, ut ait textus; prout factum est Iconii *Actor. 14.* Paulo, & Barnaba Evangelium prædicantibus: & Thessalonicæ, ac alibi, ibi *cap. 17.* Paulo doctrinam fidei annuntiante. At inde non evincitur Paulum primò Romanis evangelizasse; sed potius jam antea fuisse de religione Christiana instructos; & quidem à Petro, qui tunc ad tempus aberat, ut supra notatum est.

Opponunt 2. Petrus nusquam fuit Romæ: ergo ruit conclusio. Antecedens patet. Nam non potuit illuc tendere ante an. 18. à passione Domini, & 51. ab ejus nativitate: hoc enim anno celebratum est Concilium Jerosolymitanum, cui ipse Præses adfuit. Nec post Concilium potuit in Urbem proficisci, vigente Claudii edicto, de quo dictum est supra.

Amplius. Romana Ecclesia fuit à Christo fundata, ut probat Lauræa de fide *disp. 6. art. 4. v. 169. & sequent.* ergo eam non fundavit Petrus.

17 R. Negatur ant. Utenim diximus *n. 6.* Petrus venit Romam an. 2. Claudii; subinde ex *n. 15.* Roma cum reliquis Christianis ejectus est. Porro, sic disponente providentia, contigit illud exilium, ut Petrus posset præesse Jerosolymitano Concilio, in quo actum est de legalium abro-

gatione, celebrato anno 9. Claudii, & à Christo nato 51. sub quo d. edictum emanavit, ex allegato Spondano ad *an. 35. n. 3. & ad an. 51. nu. 1. & 2.* Nec difficile fuit Petro Romam redire, Nerone imperante; etenim tunc rescissa fuerant, quæ dixerat Claudius.

18 Et reverà anno Neronis I. Romam revertitur, postquàm Orbem Occidentalem circumeundo perlustrat, varias in Oriente, sicut in Occidente Ecclesias fundans ex Sophronio de *laborib. & peregrin. S. Petri*. Subinde Romam rediit an. 68. & Neronis 12. scribente Spondano ad *d. an. num. 1: Petrus, & Paulus Apostoli divino consilio, ut afflictatæ à persecutoribus Ecclesiæ Romanæ succurrerent, è diversis Orbis partibus Romam se iterum contulerunt*. Ratio reditus illis, fuit notitia illius immanis persecutionis à Nerone in Christianos Urbis excitatæ occasione incendii Civitatis; cujus ipse auctor fuit, sed illis iniquè attributi, ut idem narrat ad *an. 66. & 67.* Romam autem pervenerunt an. 68. ac Neronis 12. ut negotio fidei, & Fidelium salutis eo in discrimine consulerent.

Interea Ecclesiam instaurarunt, suisque prædicationibus fidem consolidare curarunt; precibusque Petri Simon Magus per aerem auxilio Dæmonum sublatus, in terram prostratus est, qui, lapsu fractis cruribus, postea miserè periit. Propter quod Nero in iram actus, Sanctos Apostolos carcere mancipari committit; in quo novem mensibus sustinuerunt, & postea an. 69. martyrio coronati, Romanam Ecclesiam sanguine consecrarunt.

19 Ad ampliùs. Vide distinctionem, quam dedimus *contr. 1. cap. 1. n. 21.* Et considera à Christo Domino fundatam esse Ecclesiam Romanam, prout Ecclesia Romana idem est ac universalis, quæ fuit commissa Petro, & Successoribus ejus Romanis Pontificibus, à quibus tanquàm à Capite Romana denominatur. Verùm quidem est, quòd pro tunc, cùm fuit primò fundata, Romana denominativè non erat; erat

erat tamen pro tempore futuro, quatenus Fidelium cætus, & Christianitas, quæ primò cepit Jerosolymis, deinde Samariæ, postea Antiochiæ, & alibi propagata, & propaganda, est illa Ecclesia commissa Petro, ut supremo Pastori; quia verò Petrus Romæ Cathedram erexit, & fixit, ab eo Romana denominata est. Lege Laur. *loc. cit. n. 180.* A Petro verò fuit fundata Ecclesia Romana, hoc est, Ecclesia illa particularis, quæ Romæ est restricta ad limites Romanæ Diœcesis, quæ tamen est Caput, & Matrix cæterarum. Ad quam scribit Iræneus *lib. 3. cap. 3. Ecclesiam Romanam propter potentiorē principalitatem oportet omnem convenire Ecclesiam*, hoc est, omnes, qui sunt undique Fideles.

Dices. At non solus Petrus Romanam Ecclesiam in sensu posteriore acceptam fundavit: Nam Patres unanimi consensu scripsere Romanam Ecclesiam à Petro, & Paulo fundatam fuisse.

20 R. Negatur subsumptum. Cæterum ad rem nostram duplex genus foundationis considerari potest. Unum, quod per Evangelii disseminationem, & fidei prædicationem peragitur: hoc genere fundamenti aliqua Ecclesia tum primò fundari dicitur, cum populus ab errore revocatus, ad Christi fidem convertitur. Alterum est, cum populo ab errore converso, & in Christi fide instructo, novus ibi Episcopatus erigitur, & Episcopalis sedes in Ecclesia erecta à suo Episcopo administratur. Utroque modo Petrus primò Ecclesiam Romanam fundavit; siquidem Romæ primò Evangelium prædicavit, ut dictum est, ibique Cathedram Episcopalem erexit eamque ut ordinarius Pastor administravit, prout notavimus *cap. præced. n. 37. & 38.* Quia verò, etiam Paulus post Petrum Romæ prædicavit, & laboravit in confirmando populo in fide, ac suo sanguine Romanam Ecclesiam illustravit, ideò Patres illam dixerunt, & à Paulo fundatam; Et hæc est ratio, cur Romani Pontifices suas Bullas sub utriusque nomine conficiant; &

cum Petri memoriam celebrant, Paulum à Petro nunquam disjungunt, ut ibi dictum est *n. 40.* & ex Boverio in *censura Marci Antonii de Dominis l. 4. c. 1.* observavit Diana *coord. to. 9. tr. 13. sect. verb. quod potest.*

Opponunt contra 2. & 3. partem. Petrus fuit Episcopus Antiochenæ Ecclesiæ: ergo non Romanæ: duas enim Sponsas simul unus habere non potest.

Confirmatur. Linus, adhuc vivente Petro, dicitur à Patribus Episcopus Romanus. Clemens *lib. 7. constitut. cap. 47.* ait: *Linus Claudii filius Romanorum Episcopus est ordinatus à Paulo.* Nicephorus Callistus *lib. 2. cap. 33.* inquit: *Dum adhuc viveret Petrus, dedit Lino claves Ecclesiæ Romanæ.* Irenæus *lib. 3. cap. 3.* Linum affirmabat ab Apostolis Petro, & Paulo fuisse factum Episcopum: ergo Patribus repugnat dicere Petrum fuisse Episcopum Romanæ Ecclesiæ; tunc enim duo simul in eadem Cathedra sedissent, & eamdem sibi copulassent sponsam, quod omninò repugnat: Et Nicænum I. postea *can. 8.* prohibuit.

21 R. Tèpora distinguenda sunt, ut textus concordentur. Equidem Petrus fuit uno tempore Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus, & pro alio Romanam Ecclesiam rexit. Antiochenam Ecclesiam fundavit an. Christi 39. & Caii Imperatoris I. apud Spondanum ad *d. an. n. 3.* in qua septem circiter annis Cathedram tenuit, ut ex Eusebio Coriolanus *cit. ad d. an.* & est communis majorum traditio. De qua re Gelasius Papa in Concilio Romano celebrato *an. 494. cap. 1.* apud Bail. *Sum. Conc. to. 2.* hæc scribit. *Prima Petri Apostoli sedes, Romana Ecclesia non habens maculam. Secunda autem Sedes, apud Alexandrinam B. Petri nomine à Marco ejus discipulo, & Evangelista consecrata est. Tertia verò Sedes apud Antiochiam ejusdem Beatissimi Petri Apostoli nomine habetur honorabilis, eo quòd illic, priusquam Romam venisset, habitavit, & illic primum nomen Christianorum novellæ gentis exortu est.*

22 Ratio verò, cur Alexandrinæ Antiochena post posita fuerit, & tertio loco

collocata, refertur à Spondano ad *an. 45. n. 16.* Quia tunc temporis Alexandria erat florentissima Civitas, & veluti quoddam Orbis Theatrum, ad quod ex Asia, Africa, & Europa universæ ferè gentes confluebant; propter quod placuit D. Petro eam Antiochenæ Ecclesiæ præferre.

23 Postquàm verò Petrus *ann. 45.* sibi Romæ Cathedram erexit, & Romanam Ecclesiam omnium totius Orbis Principem instituit, ac Sede Pontificia decoravit, Antiochenam reliquit, sibi que in ea Successorem Evodium delegit, qui post eum primò Episcopus ibi sedit; licèt plures tradant primò à Petro fuisse eidem Sedi præfectum S. Ignatium, qui tamen Evodio successit, ut ex eodem Ignatio, aliisque narrat Spondanus ad *d. an. 24.* quod à nobis magis probatur. Cæterum quidquid sit, an Evodius, vel Ignatius primus post Petrum fuerit; certum est, quòd unus, vel alter ibi à Petro Romæ Pontificia Cathedra stabilita, est Episcopus institutus.

24 Ad confirmationem. Plures negant Linum, vivo Petro, Episcopum fuisse, sed nudum Chorepiscopum statuunt, ut apud Petavium *ritionar. tempor. lib. 5. 1. par. cap. 3.* aliosque plures recenset Macedo de *clavib. Petr. lib. 1. cap. 3. tit. Diatriba Pauli cum Petro.* Ubi, nonnullis allegatis, probat Chorepiscopos non fuisse veros Episcopos; post quem fuit Juvenim *comment. histor. de Sacrament. disert. q. 2. cap. 10. concl. 1.* Et expressum est in *d. can. 8. Nicæni*, ubi statuitur, quòd ex Catharis aliquo, qui fuerit Episcopus, relicta hæresi sua, ad Ecclesiam veniente: Si Episcopus loci noluerit eum titulo, & nomine Episcopali donare: *providebit ei, aut Chorepiscopatus, aut Presbyterii locum, ut in clero prorsus esse videatur*: addita ratione, *ne in una Civitate duo Episcopi existere probentur.* Unde ipsi erant simplices Presbyteri cum jurisdictione spiritali, sed infra Episcopalem in plures Parochias, multosque rurales Presbyteros. In qua sententia confirmatio nō urget.

25 Quæ nec urget, si Linus dicatur

fuisse Episcopus sive à Paulo auctoritate Petri, sive ab ipso Petro ordinatus. Nam, vivente Petro, non fuit proprius Episcopus, & ordinarius Romanæ Ecclesiæ Pastor (idem pro eo tempore dicitur de Cleto, & Clemente) sed minister à Petro assumptus in partem curarum Romanæ Ecclesiæ; cui proinde aliquas regiones Urbis commisit, sicut alias Cleto, & Clementi. Unde *cap. Si Petrus 8. q. 1.* dicitur. *Si Petrus Princeps Apostolorum adiutores sibi ascivit Linum, & Cletum...* & infra. *Linus, & Cletus ministrabant exteriora*; hoc est, ut ibi Glos. pauperibus temporalia erogabant; quam Glossæ interpretationem adeò limitatè non probamus. Quoniam in nonnullis spiritualibus etiam Petro adiutores fuisse, videtur negari non posse. Propterea ubi Linus, Petro vivente, à Patribus dicitur Romanorum Episcopus, intelligitur, *Episcopus coadjutor*, & in cura pastoralis Petri minister; qui & Romanæ particularis, & universalis Ecclesiæ solus ordinarius Pastor erat, & post eum sunt ejus successores Romani Pontifices.

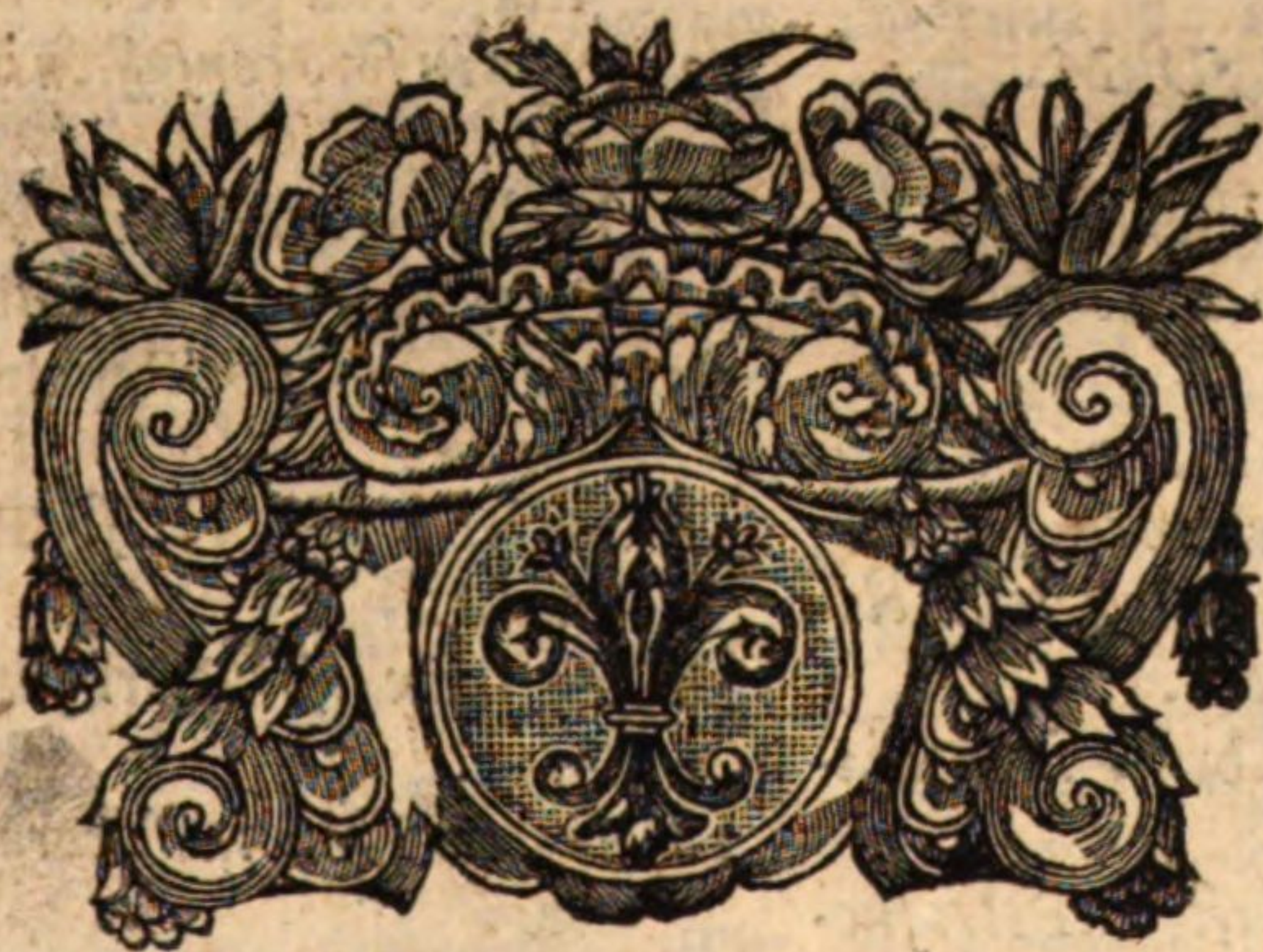
26 Petro autem defuncto, in Lino coadjutoria expiravit. Nam ut notat Fagnan. in *5. ad cap. Episcopalia de privileg. num. 58.* mortuo Episcopo coadjuto, desinit coadjutor, nisi habeat futuram successionem. Dicitur enim coadjutor à coadjuvando; & ideò coadjutoria expirat per obitum Episcopi, quia tunc non est, quem coadjuvet. Non enim quis est coadjutor populi (alias perpetuus esset sicut populus) sed Episcopi. Idcirco, sicut coadjutoria non est titulus perpetuus, ut de Suffraganeato dixit S. Congr. Concilii apud *alleg. numer. 59.* ita nec Coadjutor dicitur habere titulum, & possessionem beneficii, sed tantum exercitium, & administrationem: jus enim titulus, & possessio est penes coadjutum, & ordinarium Pastorem. Hinc Linus post obitum Petri, Petro non successisset in præfectura Ecclesiæ tum particularis, quæ Romæ est, tum universalis toto Orbe dif-

diffusæ, nisi Romanus Pontifex electus fuisset.

Neque Romanam tantum Ecclesiam Petrus fundavit, sed alias plures erexit, prout ex Actibus Apostol. patet, & habetur ex Hugone Ætheriano *lib.3. cap.17.* dicente: *Petrus magnus Christi Apostolus in omnibus ferè Civitatibus Syriæ, Cappadociæ, Phrygiæ, Macedonia, Hellados, Cypri, Sicilia, Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, & extremitatum, ut Ecclesiastica historia perhibet Episcopos ordinavit.* Quinimò influxum habuit, ut alias reliqui Apostoli fundarent; nam eos suo exemplo, & auctoritate ad prædicandum destinavit: ait Gravina de *præscriptionib. to.3. p.2. lib.4. contr.4. art.4.* de qua re Coriolanus cit. *ad ann.44.* scribit. *Apostoli Spiritus Sancti instinctu, Petro Primarchio disponente, atque adeò jubente, Ierosolymis profecti sunt in Mundum universum, singuli ad sibi designatas Provincias.* Et post eum Cherubinus *to.1. Bullar. in d.*

Petro. Petrus injuncti sibi muneris haud immemor, ad imbuendum Evangelio Mundum, Apostolos per varias Orbis partes distribuit. Siquidem ut notavit Leytam *clypeus Pontif. dignit. discept.3. sect.6. num.147.* Christus Dominus non determinavit Apostolis certas aliquas Provincias, sed omnes universaliter misit in universum Mundum, illis verbis Marci *14. Euntes in mundum universum, &c.* relinquens liberum Ecclesiæ, hoc est, Petro, has vel illas determinatas Provincias pro regimine ordinario his, vel illis Apostolis assignare.

Subinde ad Petri tempora Romani Pontifices ejusdem Successores de diffusionem Romanæ fidei solliciti; ad diversas Orbis Provincias Pastores, ac Doctores destinarunt; & ad præsens, ut ad ovile Christi oves reducant apud Sinenses, disponente Clemente XI. plures laborant Sancto in opere occupati: vide *supr. contr. 4. cap.3. nu.13.*

CONTRORSIA VI.

De Romano Pontifice.

IN Romanum Pontificem solent Protestantes insolenter declamare, negantes esse Petri successorem, Primatu in Ecclesia gaudere, Caputque esse, cui Christus commiserit sui gregis præfecturam, & Catholici ovilis curam demandaverit. Quem calumniis onerant, dirisque virulentis emordent: hinc Antichristum nominant: modò Apostasia sugillant: nunc Principatus Ecclesiæ usurpatorem deprædicant: sed quàm iniquè, quàm falsò, satis jam, & ad evidentiam usque, orthodoxi tum Doctores dixere, tum nos præfenti hac controversia aperire suscipimus.

C A P U T I.

An Romanus Pontifex sit Petri Successor?

S U M M A R I U M.

- 1 Error Conringii, & Spalatensis.
- 2 Petro mortuo, succedere alius debuit in regimine Ecclesiæ.
- 3 Verbis illis, pascite oves meas, Christus ordinarium Pastoris officium constituit.
- 4 Christus Ecclesiæ reliquit potestatem eligendi Summum Pontificem.
- 5 Auctoritas Papalis est à Christo immediate.
- 6 Solus Romanus Pontifex est D. Petri successor.
- 7 Romana Ecclesia est Caput cæterarum.
- 8 Probatio ex Patribus.
- 9 Privilegium personale duplex.
- 10 Romanus Pontifex non succedit Petro in prærogativa Apostolatus.
- 11 Successor est in pertinentibus ad curam Pastoralem.

- 12 Romanus Pontifex gerit personam Episcopi, Archiepiscopi, Primatis, Patriarchæ, & Capitis totius Ecclesiæ.
- 13 Patriarcha Alexandrinus parem non habet jurisdictionem cum Romano Pontifice.
- 14 Provinciæ suburbicariæ quæ? Et quæ Ecclesiæ suburbanæ?
- 15 Patriarcha Constantinop. par non Romano Pontifici.
- 16 Qua ratione Papa dicatur Episcopus universalis?
- 17 Papa est Sponsus Ecclesiæ Christo subordinatus.
- 18 Papa est Filius, & Pater Ecclesiæ.
- 19 Quomodo mortuo Papa, claves sint in Ecclesia?
- 20 Papa officio, jurisdictione, & dignitate à membris Ecclesiæ discretus.
- 21 De quo toto procedat maxima: totum est majus sua parte?
- 22 Papa in foro confessionis subditur Confessario.
- 23 Nulli verò in iudicio externo.
- 24 Potest resignare Papatum.
- 25 Cur resignatio Papatus fiat apud Ecclesiam?
- 26 Ecclesia non potest Papam Papatu spoliare.
- 27 Pontifex est Petri successor, non Vicarius.
- 28 Regum Franciæ liberalitas erga Pontifices.
- 29 Papa est Episcopus Ecclesiæ Romanæ, tum particularis, tum universalis.
- 30 Ecclesiam regit Pontifex per se ipsum, & per Episcopos Ecclesiis particularibus præpositos.
- 31 Cur Papa non utatur baculo, seu virga pastorali?

I Conringius Calvinianæ hæresis propugnator Romanum Pontificem non succedere Petro jam docuit, aliis dissidentibus cohærens, asserentibus simul cū obitu Petri spirituales Ecclesiæ universales Monarchiam expirasse; nec ab illo in ejus esse successores translatam. Spalatenfis verò systema confixit, pronuntians omnes Episcopos in solidum esse Petri successores, adeò ut omnes; & singuli habeant plenitudinem potestatis regendæ Ecclesiæ, & non in partem sollicitudinis sint vocati. In quo concordat cum Nilo Episcopo Thessalonicensi. *in libr. adversus Primum Petri*, ubi scripsit: *Papam succedere Petro, ut erat Episcopus Romanus, non verò ut erat Caput Ecclesiæ*; & inde statuit Petrum fuisse primum inter Episcopos æquales, non verò Episcopis superiorem.

2 Hinc I. notandum. Quòd, Petro mortuo, debuit jure divino, seu ex Christi institutione alius pro regimine Ecclesiæ succedere. Aliàs Christi promissiones, quibus promisit Ecclesiam usque ad finem mundi duraturam. Matth. ult. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Joan. 14. *Et ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum*, essent prorsus inutiles, & sine effectu. Nam, quomodo Ecclesia esset usque ad mundi finem duratura, si, mortuo Petro, alius non esset Caput visibile Ecclesiæ, qui eam in externo regimine regeret? Forsitan Petrus jam mortuus eam gubernaret? Fortè Christus voluit suas oves sine Pastore ordinario errantes esse, & absque ductu, ac Rectore; suamque Ecclesiam acephalam esse, hoc est, sine capite? Impium est hoc asseverare, & contra specialem Christi providentiam erga suum gregem.

Propter quod Patres, & Concilia, verba illa. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: confirma fratres tuos: pascere oves meas*, in Petro esse, & ejus successoribus dicta intellexere. Petri enim Primatus non fuit personalis, sed in suc-

cessores usque ad finem mundi derivatur. Siquidem fundamentum, super quod Ecclesia universalis fundata est, est Petrus: ergo quamdiù Ecclesiæ visibilis corpus in terris manet, tamdiù Petrus perseverat: non perseverat autem in persona sua singulari: ergo perseverat in Successoribus suis. Hinc Patres in Concilio Calcedonensi *act. 2.* lectis Epistolis Leonis Pontificis, clamaverunt, ut infra sub *n. 7.* Non enim structura sine fundamento, Regnum sine Principe, ovile sine Pastore, Corpus absque capite vivum, stare potest ordinaria potestate.

3 Maximè ponderandum est, quòd Christus verbis, *pascere oves meas*, ordinarium pastoris officium constituit. Hinc optimè sciens Petrum brevi duraturum, Petri nomine ejus etiam Successores intellexit, in quibus perpetua esset ordinaria cura pascendi: Si quidem, ut etiam Protestantes admittunt, perpetua in Ecclesia sunt ea, quæ ordinariæ sunt potestatis, testibus Valemburgiis *tom. 2. contr. tr. 1. c. 11.* Agnoscunt autem usum clavium, rationēque pascendi ad officium ordinarium pertinere; ideò in uno debet permanere, & continuari. Indeque ineptissimè de Successione Episcopi Romani litigant Sectarii.

Ad hoc item posset alius considerari finis, propter quem Christus unum in Ecclesia Caput visibile posuerit: *Ut nimirum schismatis tolleretur occasio*, ex Hieronymo *lib. 1. contr. Jovin.* *Et una Ecclesia, & una Cathedra monstraretur*; ut inquit Cyprianus *de unit. Eccles.* atque, ut in una illa Ecclesia unitas ab omnibus servaretur, ut dixit Optatus *lib. 2. contr. Parmenian.* Qua verò ratione post obitum Petri hæc obtinerentur, si Petro unum Caput eandem cum ipso auctoritatem habens, non succederet?

4 II. Catholici Doctores conveniunt Christum Dominum potestatem suæ Ecclesiæ militanti reliquisse proponendi, vel eligendi Petri successorem: & hujus successoris alium, atque alium successorem

in perpetuum, hoc est, usque ad finem Mundi, ut semper esset eadem forma regendi Ecclesiam: Etenim cum voluerit semper in Ecclesia esse unum Caput ipsam dirigens, & hoc nollet semper vivere, nec potestatem suam spiritualem per generationem ad posteros suos derivare, est evidens ex interpretativa Christi voluntate, relictum esse dispositioni Ecclesiae statuere de Petri successore, & pro ratione temporum, & circumstantiarum definire quomodo Pontifices sint eligendi: *nam qui vult efficaciter finem, vult etiam efficaciter media.*

5 III. Conveniunt pariter, postquam Ecclesia Episcopum Romanum canonica electione proposuit, & obtulit Christo, ut Petri Successorem, statim à Christo ille, sic oblatus, & electus amplissimam jurisdictionem regendae Ecclesiae necessariam recipit, ac eam omnem habet, quam D. Petrus, ut ordinarius, supremusque Ecclesiae Pastor obtinuit.

Hoc ultimum additur; quia Romani Pontifices succedunt Petro extra rationem praecisam Apostolatus, sed in praefectura universalis Ecclesiae cum ordinis, & jurisdictionis potestate, & eodem modo collata, hoc est, ordinaria, & non delegata, ut ex Macedo de clavib. Petri dissert. 4. cap. 1. quibus praemissis.

6 Dicendum. *Solus Romanus Pontifex est D. Petri Successor in Primatu, supremaque potestate regendi Ecclesiam.* Ita omnes Catholici contra Lutheranos, Calvinistas, & Gracos Schismaticos.

Probat. Petrus fuit visibile Caput cum primatu jurisdictionis regens Ecclesiam, ut diximus *contr. praeter. cap. 1.* ergo post obitum Petri debuit aliud Caput visibile in ea esse Petro succedens, à quo ipsa regeretur; aliàs Ecclesia eadem non esset, sed, mutata forma regiminis, alia: quoniam ad mutationem formae, regendae Respublicae variantur, ex dictis *contr. 4. cap. 3. n. 5.* At nullus alius post Petrum dici, & esse potest Caput Ecclesiae visibile, quam Romanus Pontifex, Petro in praefectura, & Ecclesiae Pri-

matu succedens: ergo solus Romanus Pontifex est D. Petri successor. Subsumpta minor patet, tum ex praxi communi Ecclesiae, tum ex Conciliis, tum ex Patribus. Ex praxi quidem. Siquidem mos Ecclesiae fuit, ut, mortuo Petro, statim Romanus Episcopus, ut eidem Petro successor, eligeretur; & exinde ad nostrum usque tempus, ea invariabilis consuetudo servata est, ut, uno Romano Pontifice è vivis sublato, alius ei sufficeretur; & universa Ecclesia Romanum Episcopum de novo electum, ut suum supremum Pastorem absque ulla potestatis restrictione recepit, recipit, adorat, & cum ipso communicat. Ad quae, tanquam Principem, & omnium Judicem, omnes majores causae Ecclesiae per omnes priores aetates ab universo Orbe fuerunt delatae, & usque nunc deferuntur: prout tetigimus *contr. 3. cap. 5.* & recenset Porter *Systema decret.* alique plures.

7 Ex Concilio eadem subsumpta patet. In Concilio Ephesino Patres in damnatione Nestorii hæc habent. *Sanctissimique Romanae Ecclesiae Episcopi Caeclestini Patris nostri.*

In Calcedonensi *act. 1.* dicitur. *Beatissimi, atque Apostolici viri Papae Urbis Romae (quae est Caput omnium Ecclesiarum) & act. 2.* Leo D. Petri successor recognoscitur. Siquidem lecta Leonis Epistola contra Euthycetem: *Episcopi clamaverunt. Hæc Patrum fides. Hæc Apostolorum fides; omnes ita credimus. Anathema, qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est. Act. 16.* Primatus Romani Pontificis legitur. *Decernitur Sedem Romanam esse in omnibus, & per omnia primam.* Non ibi primò datur: Nam ex jure divino habet, sed declaratur.

Concilium Lateranense IV. *can. 5.* declaravit: *Romana Ecclesia, disponente Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinet Principatum; utpote, Mater universorum Christi Fidelium, & magistra.* Et legitur *cap. Antiqua de privil. de excessibus Prælat.*

In Concilio Constantiensi damnata est hæc propositio Joannis Vviclef (quæ in ordine

dine est 41.) Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse superiorem inter alias Ecclesias. Error est, ut ibi notatur, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium generale; aut pro quanto negaret Primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares: ut in constitut. I. Martini V. Inter cunctas: Bullar. tomo I.

Expressius in Concilio Florentino res est definita, prout in Const. Eugenii IV. Lætentur, litteræ unionis nuncupata: ibi: definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Universum Orbem tenere primatum; & ipsum Pontificem Romanum Successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petropascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse. Quæ definitio fuit etiam à Græcis recepta, in hoc Concilio Ecclesiæ unitis; estò prius in errore fuerint, quòd novæ Romæ Episcopus, seu Patriarcha Constantinopolitanus, non solum æqualis esset potestatis cum Romano Pontifice, sed & major, teste Cabasut. notit. Eccles. ad can. 3. Concilii Constantinop. II. ibi. Thronum, ait, Constantinopolitane Ecclesiæ Græcorum hæresis à Romana, & Apostolica Sede divulgavit impioque schismate subtraxit, sed etiam supra illam se se evexit, suoque sacrilego simul, & ridiculo ausa est subiacere iudicio; & tetrīs fulminibus impetere. Unde Photius Patriarcha Constantinop. eò amentix devenit, ut Nicolaum Pontificem anathemate percussit, ut refert Bail. Sum. Concil. to. I. in Concilio Constantinop. IV. lit. E

Et Concilium Tridentinum sess. 24. cap. I. de ref. Beatissimus Romanus Pontifex, ait. Sollicitudinem universæ Ecclesiæ ex munere sui officio habet.

8 Eadem subsumpta minor liquet Patrum testimoniis. Irenæus lib. 3. cap. 3. tradit, ad Romanam Ecclesiam propter potentio-

P. Aug. Matthæucci Controv.

rem principalitatem necesse est omnem aliam Ecclesiam convenire.

Cyprianus lib. 4. Epist. 8. ad Cornel. Pontif. docet. Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matricem.

Optatus Milevitanus lib. 2. contr. Parmenian. numerans Pontificum successionem, inquit: Petro successit Linus, &c.

Hieronymus Epist. 57. ad Damasum Papam, scribit: eundem Piscatoris (Petri) Successorem esse in eadem fidei Cathedra, supra quam sit ædificata Ecclesia.

Augustinus Epist. 43. ad Glor. & Eleusium cap. 3. prærogativam Romanæ Ecclesiæ ostendit, quia in ea semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus. Et Epist. 63. ad Generosum cap. 1. reportans ordinem successionis Pontificum habet: Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quantò certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti, Dominus, ait, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ Inferi non prævalebunt adversus eam. Petro successit Linus; & usque ad Anastasium tunc temporis Pontificem Romanum seriem recenset. Et de præeminentia Episcopatus Romani fatetur lib. 1. contr. duas Epistolas Pelagianor. ad Bonifac. Roman. Eccles. Episcopum cap. 1. scribens: Communis est omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio (quamvis ipse in ea præemineas celsiore fastigio) specula pastoralis; facio, quod possum, pro mea particula muneris.

Tertullianus lib. 1. de pudicit. Papam vocat Pontificem maximum, Episcopum Episcoporum. Ab Athalarico Rege apud Cassiodorum lib. 9. Epist. 15. dicitur, Pater Patrum, Episcopus Patriarcharum.

Eusebius lib. 3. cap. 4. eum appellat, Petri Apostoli Successorem.

Alii innumeri referri possent, qui agentes de primatu Ecclesiæ solis Romanis Pontificibus convenire concordant, eosque, & non alios D. Petro in Ecclesiæ præfectura succedere. Sed in re adeò clarissima abstinere; remisso lectore ad Bzovium, à quo in

R suo

suo Romano Pontifice cap. 5. & 6. plenissimus index exhibetur. Etenim ad contradictores revincendos puto Augustinum sufficere, scribentem lib. de utilit. credendi cap. 17. Dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ usque ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel summæ profectò impietatis est, vel præcipitis arrogantia.

Evidens ratio ad firmandam conclusionis veritatem sumi posset ex principiis jam positiss. 2. & 3. quæ hic non repetimus, ne per pluries dicta, inutiliter pagellæ impleantur.

Opponunt I. Nullibi in Scriptura dicitur Pontificem Romanum debere D. Petro in Pontificatu succedere: ergo non succedit; & asserenti non est credendum, juxta regulam traditam à Bonifacio VIII. cap. *Injunctæ de election. inter. com. Asserenti cum mandatis Principis se venisse, credendum non est, nisi hoc scriptis probaverit.* Antecedens probatione non eget, vel adducatur textus.

9 R. Negatur antecedens. Etenim, ut dictum est, ubi supra, cum Christus verbis illis. *Tibi dabo, &c. Pasce oves meas,* constituit Petrum pastorem Ecclesiæ, non ita ei curam pascendi commisit, ut cum ejus vita finiretur, sed, ut post eum ad ejus successores transfiret; licet enim privilegium personale privatum, seu datum personæ privatæ, cum persona extinguitur, juxta regul. 7. jur. in 6. Non sic privilegium publicum, seu factum publicæ personæ. Si quidem hoc datur tam pro persona, quam pro suis successoribus per regul. 46. ibi. Privilegium verò Petri fuit secundum generis, juxta dicta supra. Inde fit, ut, eo extincto, non perierit, sed in successoribus continetur. Idcirco, ubi in Scripturis, locis allegatis, explicitè dicitur, Petrum esse Pastorem Ecclesiæ, ad minus implicitè relevatur debere Successores habere; & cum semper soli Romani Episcopi fuerint ab Ecclesia propositi, & electi, ut Petri successores, per optimè sequitur so-

los ipsos Romanos Pontifices D. Petro succedere. Et hac ipsa ratione est hoc de fide tenendum: quia de fide est eum esse Petri successorem, quem Ecclesia, ut talem, proponit: ut notavit ex Gregorio de Valentia Leytam clyp. Pontif. dignit. discept. 3. sect. 4. num. 113.

Dices. Petrus plura gessit, quæ ejus successoribus non conveniunt; ita sua umbra morbos sanabat; & libros canonicos scripsit, in quibus nec Romanos Pontifices successores habuit: ergo, quod ipse verbis illis, *pasce oves meas,* fuerit constitutus Pastor Ecclesiæ non sequitur, quod in eo munere successores habeat.

Item, si verba illa, *Pasce*, ita intelliguntur de Petro, hoc est, ut etiam comprehendat ejus successores Romanos Pontifices, quatenus Pastoris officium Petro traditum, in ipsis continuare, & perseverare debeat; pariter alia apud Lucam 22. *Et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos:* ita accipienda sunt, quod Romani Pontifices Petri successores debeant prius Christum negare, & converti, ut postea officium Pastoris accipiant, & Fratres in fide confirmant? Quod sanè absurdissimum est.

10 R. Argumentum solum probat, Pontifices non succedere Petro in Apostolatus prærogativa, & dotibus particularibus, non verò, quod non succedant in præfectura totius Ecclesiæ cum ordinaria, & amplissima jurisdictione ad eam regendam. Debent itaq; Sectarii dotes particulares personæ Petri distinguere ab iis, quæ officium ordinarium Pastoris spectant: ut est, *pascere, regere, curare oves, lupos ab illis arcere: leges, & jura pro bono universalis Ecclesiæ regimine statuere; & similia agere,* sine quibus boni Pastoris munus, quis obire non posset. In posterioribus Romani Pontifices pleno jure succedunt, in prioribus minimè. Nec in illis opus est, quod succedant: Quod & in politicis patet: Ubi, ut quis successor sit alicujus Regis, opus non est, quod sui prædecessoris personales præroga-

rogativas habeat; aliàs Rex non esset, nisi æquè sapiens, æquè prudens, æquè justus, pius fortis, ac ille existeret; & inde, quæ incommoda in Mundo non sequerentur? Ideò, ut Rex sit, sufficit ut succedat in omne jus, jurisdictionem, & potestatem regendi: ita in proposito.

11 Ad 2. Nomen *conversus* duplicem sensum potest habere. Primò, ut idem sit ac emendatus, & à culpa resurgens. Secundò, ut idem sit, ac applicatus, & intendens, ut sumitur ibi *v.62. conversus Dominus respexit Petrum*. Juxta primum sensum supponit propriam, & personalem culpam, quæ restringitur ad personam peccantem, & non transit ad Successorem. Juxta secundam acceptionem respicit curam Pastoralem, quæ transit in eum, qui in eadem succedit dignitate, & jurisdictione pastorali. Hinc verba Lucæ, accepto *ly conversus* in primo sensu, successores Petri nō complectuntur; qui solū sunt ipsius successores in eo, quod spectat ad pastorem curam totius Ecclesiæ. Ad quam spectat privilegium non errandi in fide; quod Petro datum fuit, non, ut cum persona ipsius extingueretur, sed, ut in successoribus ejus perpetuò continuaretur. Petro enim traditum est intuitu necessitatis Ecclesiæ, ut scilicet portæ inferi adversus eam non prævaleant; ac ut in omni dubio posset gregem Christi sine erroris periculo docere, confirmare stabilire, ne caderet, ne erraret; quæ necessitas cum ad finem usque mundi duratura sit, debet, & hoc privilegium perpetuum esse, & Petri continuò successoribus adhærere; ut ait Tirinus in *d.loc.*

Opponunt 2. Æqualis potestas est Episcopi Alexandrini cum Romano Pontifice, ut habetur in *can.6. Concilii Niceni I. Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Libiam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem; quia & Urbis Romæ Episcopo parilis mos est*. Quinimò in Concilio Chalcedonensi statutum est: Ecclesiam Constantinopolitanam (eo

quòd Imperio, & Senatu, quemadmodum Romana Civitas decorabatur) pari cum Romana Ecclesia privilegio, & dignitate præfulgere debere, ut narrat Cabasut. *cit. in Concil. Chalcedonensi n.24.* ergo non solus Romanus Pontifex Petro in plenissima auctoritate succedit. Aliàs posset appellari *Summus Sacerdos, vel Princeps Sacerdotum*; quod vetuit Concilium Africanum 6. ut ex *cap. Primæ sedis 99. dist. Vel, dici Episcopus universalis*, qui titulus Romano Pontifici attributus reprobatur à S. Gregorio *cap. Ecce d. dist.*

12 R. Sed prius notetur, Romanum Pontificem considerari posse I. Ut est Episcopus Urbis Romæ. II. Ut Archiepiscopus. III. Ut Primas Italiæ. IV. Ut Patriarcha Occidentalis. V. Ut Papa. Ut Episcopus, est Caput sui Episcopatus, seu Romanæ Diocesis. Ut Archiepiscopus, est Caput suæ Metropolis, seu suorum Suffraganeorum. Ut Primas, est Caput omnium Ecclesiarum Italiæ. Ut Patriarcha, est Caput omnium Ecclesiarum Occidentaliū. Ut Papa, est Caput omnium Ecclesiarum totius Orbis, & Episcoporum Episcopus, ut tradit Leytam *cit. sect. 3. nu. 95. Juvenim comment. hist. de Sacram. dissert. 9. q. 1. cap. 4. Quæres 2. Spondanus Epist. ad an. 325. nu. 36. in not.*

Modò, negatur antecedens. Et aptando verba Canonis allatæ distinctioni: Nonnulli censent eo significari, esse servandum morem antiquum, ut nimirum, Patriarcha Alexandrinus, & Antiochenus ea omnia possent in suo respectivè Patriarchatu, quæ Romanus Pontifex, quatenus Occidentis Patriarcha, potest in Occidente: sed inde non sequi, quod Romanus Pontifex, ut Papa, & totius Ecclesiæ Episcopus, superior illis non sit, Primatumque non habeat in tota Ecclesia, & nihil possit in Provinciis illorum (ut Catholicis ex eo Canone objectant Calvinistæ) sicut Alexandrinus ingerere se nō potest in cura Ecclesiarum de Patriarchatu Antiocheno: Nā eorū jurisdictio est suis limitibus restricta.

13 Verum, aliter nos respondendum esse censemus; considerantes cum Bail. *cit. in Conc. Nicen. & Cabasut. ibi ad Canonem 6.* quod d. Canonem initium deest, suffuratum ab hostibus Primatus Romani Pontificis. Illud autem est: *Ecclesia Romana semper habuit Primatum, antiqua autem consuetudo servetur, &c.* Qui approbatus fuit in Concilio Calcedonensi, in quo Paschasius Legatus Sedis Apostolicæ ad Synodum hæc dixit. *Beatissimi, atque Apostolici Papæ Urbis Romæ, quæ est Caput omnium Ecclesiarum, apud Coriolan. in breviar. ad an. 451.* Ideo vera illius Canonis expositio est, ex Bail. Ecclesiam Romanam semper habuisse Primatum in Ecclesia, & Episcopum Alexandrinum debere regere Provincias illas, quia Romanus Pontifex ita consuevit, hoc est, quia Romanus Pontifex ante omnium Conciliorum definitionem consuevit permittere Episcopo Alexandrino regimen Ægypti, Lybiæ, & Pentapolis; si-ve consuevit per Alexandrinum Episcopum illas Provincias gubernare; quomodo illum intellexit Nicolaus I. in *Epistola ad Michaelem*. Non ergo illo canone fines assignantur Romano Pontifici, & aliis Patriarchis, ut falsò Calvinus, & Nilus existimarunt; sed cavetur tantum, ut Alexandrino, & Antiocheno Patriarchis sua privilegia servantur; juxta antiquam consuetudinem. Propterea constat Concilium non ponere æqualitatem in Alexandrino Patriarcha cum Romano Pontifice, sed statuere solum conservanda esse illi privilegia, sicut consuevit Romanus Pontifex ea illi dare, & conservare; & hoc significat illud, *quia & Urbis Romæ Episcopo parilis mos est*, hoc est, ab eo consuevit, vel similis mos servatur. Unde textus Græcus habet: *Quandoquidem, & Episcopo Romæ, hoc est, consuetum, apud Cabasut. loc. cit. n. 1.* Hinc Concilium non æqualem, sed inferiorem Romano Episcopo recognoscit Alexandrinum. Siquidem privilegiatus est privilegiante inferior.

Propterea errant, qui falsæ Ruffini ver-

fioni innitentes, dicunt, à Concilio Nicæno certos fines assignatos Romano Pontifici, ut nimirum solum curam gerat suburbanarum Ecclesiarum, quas Ruffinus in canonem intrusit. Siquidem, si Episcopus Romanus est primus, & præcipuus Patriarcha, etiam ex confessione Doctorum sequentium sententiam Ruffini, quomodo credibile est illi assignatam esse angustissimam regionem, aliis autem minoribus latissimam? Nam Antiochenus habuit maximam Orientis plagam; Alexandrinus tres amplissimas Provincias, Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim: Romanus autem habuisset tantum suburbanas Ecclesias, id est, sex Episcopatus Romæ vicinissimos.

14 At dicunt, ex Ruffino legi *suburbicarum Ecclesiarum*? Sed inde angustior forte non esset jurisdictio Episcopi Romani? Non enim dicitur *suburbicarum Provinciarum*. Quod latius patet, quam illud; cum Ecclesiæ suburbicariæ illæ sint, intra paucos lapides ab Urbe constitutæ, & coincidunt cum suburbanis. Suburbicariæ verò Provinciæ (ad quas protendebatur jurisdictio Vicarii Urbis Romæ) erant Campania, Thufcia, simul cum Umbria, Picæni pars dicta suburbicaria, Sicilia, Apulia, simul cum Calabria, Corsica, & Valeria; Quæ tamen jus Patriarchicum Romani Episcopi non adæquabant; quod Italiam, Galliam, Hispaniam, Britanniam, & magnam Africæ partem complectebatur.

Sed quidquid sit, an Ruffino in mentem venerit *suburbanas Ecclesias*, vel *suburbicarias Provincias* scribere, nulla fides ei debita est. Audiatur Anastasius Papa *Epist. 3. Ruffinum scito, ita haberi à nostris partibus alienum, ut quid agat, aut ubi sit, nescire cupiamus. Ipse denique viderit, ubi possit absolvi.* Et legendus Hieronymus *apolog. 1. in Ruffinum*.

15 Quod spectat ad Concilium Calcedonense. Sciendum est, teste Cabasutio, quod soluto Concilio, & absentibus Romani

mani Episcopi Legatis, tres Anatolii Constantinopolitani Antistitis fraude, nonnullorumque Orientalium occulta conspiratione adaucti sunt Canones, inter quos ille, de quo loquitur instantia; aliisque, qui primum locum statuit Constantinopolitano Episcopo post Romanum, à D. Leone cum aliis fraude in actis insertis reprobatos.

Quod adducitur de Concilio Carthaginiensi, nihil probat; nam Concilium id statuit non de Episcopo Romanæ Sedis, (cui nec Concilium generale potest leges præscribere, atque ita multò minus Nationale, ut fuit allegatum) sed de primæ Africanæ Sedis Episcopo, seu Primæ Africano. Noverant Patres illi apud Orientales quemdam primatem Episcopum ambitionis titulo, vanaque jactantia sibi nomen Summi Sacerdotis, & Principis Sacerdotum arrogasse; id ipsum, ne contingeret in Africa, in primæ Sedis Africanæ Episcopo prohibuerunt.

16 Ubi verò S. Gregorius vetat se vocari *Episcopum universalem*, seu *Oecumenicum*: Sciendum, duobus modis posse intelligi Episcopum universalem. Primo modo, ut ita sit universalis Episcopus, ut reliqui Episcopi simpliciter, & propriè Episcopi non sint: Sed tantum ipse aliis exclusis, sit unus propriè Episcopus omnium totius Orbis Ecclesiarum. Hunc titulum S. Gregorius reprobatur adversus Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, qui primò, se *Oecumenicum*, seu *universalem Episcopum* temerè nominavit. Secundo modo, ut ceteri sint quidem particularium Ecclesiarum Episcopi, & quilibet curam suæ Ecclesiæ Episcopalis, vel Patriarchalis distinctæ habeat; unus verò sit, qui supremam super omnes totius Orbis Ecclesias jurisdictionem habeat. In quo sensu S. Gregorius (reprehendens etiam in d. Patriarcha titulum Oecumenicum) non negavit se esse Episcopum universalem, nec negare poterat. Siquidem Romanus Pontifex est ita Oecumenicus, seu universalis,

P. Aug. Matthæucci Controv.

ut divino jure curam generalem habeat totius Ecclesiæ (ita tamen, ut non excludat alios Episcopos in Ecclesiis particularibus) Nullus verò alius, quàm Romanus Pontifex est eo titulo, aut esse potest Episcopus universalis. Hoc titulo appellatur Leo art. 3. in Concilio Chalcedonensi. *Universalis Archiepiscopus: universalis Patriarcha: Universalis Ecclesiæ Episcopus*. Et Paschasius Legatus Summi Pontificis se subscripsit: *Ego Paschasius Episcopus, vice Domini mei beatissimi, atque Apostolici universalis Ecclesiæ Papæ Urbis Romæ, Leonis, Synodo præfatus statui, consensi, subscripsi*. Apud Bail. cit. in d. Conc. act. 6. & in Conc. Niceno II. tit. controver. quedam.

Dices. Ergo Ecclesia haberet duos sponfos, Christum, & Pontificem: repugnat autem unam sponsam duos sponfos habere: ergo non est Pontifex Ecclesiæ universalis Episcopus.

17 R. D. Thomas opusc. contr. impugnantes religion. dicit; quòd propriè loquendo Christus est sponsus Ecclesiæ; eo enim Ecclesia spiritualiter fecundatur ad generandos filios. Alii autem Pastores dicuntur sponsi, quatenus ministri sponsi, cooperantes exterius suo ministerio per sacramenta, & semen spirituale doctrinæ ad spiritualium filiorum generationem. Qui quidem ministri in tantum sponsi dicuntur, in quantum vicem veri sponsi obtinent. Et ideò Papa, qui sponsi vicem obtinet in tota Ecclesia universalis Ecclesiæ sponsus dicitur: Et addit, quòd Christus, & Papa non computantur, nisi ut unus Ecclesiæ sponsus; nam Papa suo ministerio cooperatur ipsi Christo ad generationem filiorum, quos non sibi, sed Christo generat. Et ex hoc patet nullam esse instantiam. Nec duos sponfos supremos admittimus, sed unum; vel, duos, unum alteri subordinatum. Quod tamen in conjugio carnali lex omnis prohibet, non in mystico.

Notetur, quod Ecclesia dicitur virgo propter integritatem fidei, ex Cyrillo

Alexand. in *Levit. lib. 12*. Dicitur verò Mater, quia fecundata est, & fideles Christo parit per Sacramentum baptismi, ut mox dicendum est.

Opponunt 3. Pontifex est Filius Ecclesiae: nam Ecclesia est mater, quae per baptismum continuo filios parit, dicente Augustino in *psal. 127. ad verba filii tui: Christianos per baptismum quotidie parit Ecclesia*. Christiani autem Ecclesiae sunt filii. Constat verò, quod Mater est filio major: ergo non Pontifex succedit Petro in primatu, & suprema jurisdictione, sed hæc convenit Ecclesiae: Quod ita probant. Vel, moriente Papa, manent claves in Ecclesia, vel non? non secundum, alias non amplius possent homines solvi, & ligari. Si primum, ergo Ecclesiae datae fuerant: quas Pontifex cum eligitur, ab ea accipit: neque enim ab alio potest accipere; & ita plenissima potestas clavium data est Ecclesiae, à qua accipit Pontifex, ut minister ejus.

Addunt Ecclesia est Corpus, & totum; Papa autem membrum, & pars illius: Corpus autem est majus membro, & totum majus parte: ergo Ecclesia est major Papa: ergo estò Papa succederet Petro, non inde sequitur, quod sit Ecclesia major, & primatum in ea habeat.

18 R. Alia ratione Pontifex est Filius, & alia Pater Ecclesiae. Filius est generatione spirituali per baptismum. Pater verò auctoritate, & regimine. Ita Episcopus est filius naturalis alicujus mulieris, cujus est Pater spiritualis. Et Rex est filius suae Matris: sed est in politicis, & in regimine major, ut dixit Pius II. *Const. In minoribus 10. in Bullar. to. 1. §. 10. ibi. Pontifex, & si Filius est propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur: & sicut filiationis causam venerari debet Ecclesiam, tanquam Matrem, & praelationis causa praefertur ei, ut pastor gregi, Princeps Populo, Rector familiae*.

19 Ad probationem. Dicimus, quòd, mortuo Papa, claves, seu jurisdictio ab

eo, dum viveret, communicata Episcopis, in istis manet, quoad suas particulares Ecclesias: & ita homines possunt solvi, & ligari. Suprema verò jurisdictio Papalis remanet in Ecclesia, quatenus claves remanent Christo, à quo accipit ille, qui ei ab Ecclesia postea ministerio electionis praesentatur; & accipit antiqua illa ordinatione, qua Petro tradidit, & in ejus persona cuilibet Petri successori. Verbum enim Christi vivum, & semper efficax dat claves cuilibet succedenti Petro, ut non sit necesse Unum Papam ab altero, vel ab Ecclesia accipere. Sicut, si Rex diceret, moriente Prorege in aliqua Provincia, se illico facere Proregem illum, quem Populus eligeret: facta per populum electione, illico Prorex habet jurisdictionem, non ab ipso populo, sed à Rege; & ita vana est questio, cui Papa moriens relinquat claves?

20 Ad additum. Qualiter Papa sit membrum Ecclesiae diximus *contr. 5. cap. 1. nu. 34*. Est itaque membrum principale, caput nimirum. Quinimò non est membrum, prout hoc importat partialitatem jurisdictionis, quia hæc in eo est plena, & integra sine limitatione. Dicitur autem membrum, prout hoc importat distinctionem à cæteris membris Ecclesiae: tribus verò ab ipsis distinguitur.

I. *Perfectione, & potestatis plenitudine*. Siquidem ipse per Orbem terrarum habet sine loci, ac jurisdictionis exceptione, integram potestatem regendi Ecclesiam.

II. *Officio*. Quatenus ipse influit jurisdictionem in alios Prælatos, prout in *Const. Eugenii IV. Non mediocri 15: Bullar. cit. & dicendum cap. 8*.

III. *Dignitate*. Quippe dignitas Pontificia est suprema in Ecclesia, qua in Orbe nulla est major. Dignitas enim est præminencia in gradu cum jurisdictione. Præminencia verò Pontificis est omnium excellentissima, nam ei omnes sive Ecclesiastici, sive Principes subsunt, & tenentur obedire ex *Cap. Solita de majorit. & obedientia, & cap. Unam Sanctam eodem titulo inter com.*

com. Jurisdictio verò illius suprema est ex dictis. Quod notavi etiam *Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 29. §. 2. nu. 8.*

Quocirca pars Ecclesiæ non dicitur, pro-ut hoc importat partem, & non plenitudinem jurisdictionis ad regendam Ecclesiam. Sed, ut notat Turrecremata *lib. 2. de Eccles. cap. 73.* Papa in ratione potestatis nedum principaliter est Ecclesiæ pars, sed tota Ecclesia Virtualiter, cum in Papa sit totalitas, & plenitudo potestatis, ut sæpè diximus *loc. cit.* Ita ab Ambrosio in *exameron lib. 6. cap. 29.* *Totus homo in capite esse dicitur, quia ex eo virtus cæteris membris communicatur.*

21 Maxima verò illa, *totum est majus sua parte*, verificatur in toto quantitativo; lignum enim palmare, est majus semipalmo; & in toto numerali: Denarius enim est major ternario, & quælibet congregatio est major extensive suo capite; non verò procedit, ubi agitur de majoritate quantitatis virtualis; hac enim quantitate nulla dignitas in Ecclesia est major Papali dignitate, sed hæc major est in plura enim, & majora objecta se extendit, ad quæ se extendere non potest quælibet inferior dignitas, sive seorsim, sive unitim omnes accipiantur. Et ita, licet Ecclesia cum Papa sit major extensive, quam Papa solus, quatenus tunc jurisdictio in pluribus reperitur extensior, quam in solo Papa; non tamen est major intensive, quam solus Papa; nam aliorum Prælatorum jurisdictio, neque est plena, neque intendit, vel auget Papæ jurisdictionem, sed ipse plenissimam habet à Christo, & cæteris habilem communicat.

Opponunt 4. Papa in foro penitentiali est subjectus suo confessorio: ergo ipse Ecclesiæ primatu, & Principatu non gaudet; & ita in suprema auctoritate Petro non succedit.

Deinde. Papa potest renuntiare Papatui, ut definitur in *cap. Quoniam de renuntiatione in 6.* quem resignavit Cælestinus V. Renuntiatio autem apud superiorem

feri debet, *cap. Admonet eod. tit.* Sed nullus alius potest esse superior Papæ, quam Ecclesia, vel Concilium eam repræsentans: ergo in Concilio, & non in Papa est suprema Ecclesiæ jurisdictio:

22 R. Negatur consequentia. Est de fide certum à Christo Domino institutum esse, ut peccata mortalia post baptismum commissa remittantur per Sacramentum Penitentiae in re, vel in voto; quod dicitur forum poli, & tribunal Dei; cui omnes, nullo excepto, subiiciuntur, adeoque, & Pontifices; etenim dispositio est universalis, & pro omnibus dicente Tridentino *sess. 14. cap. 5. de penit.* *Omnes post baptismum lapsi jure divino necessarium existere, integram nimirum peccatorum confessionem.* Quare adest lex Dei, quod Papa clavibus subiiciat peccata, & à Sacerdote Dei ministro judicetur, & absolvatur; Quod non repugnat cum ejus Primatu in Ecclesia; ei enim tunc non quæ Pontifex, sed quæ persona privata, & homo peccator subiicitur ex lege divina; & ideò in foro interno, in quantum peccator habet superiorem, ex Sylvestro apud Fagnan. *in 5. ad cap. omnis de penit. nu. 25.*

At dices, cur etiam non poterit in judicio externo judicari, & alicui subiici?

23 R. Quia nulla divina lex de hoc extat, nec Deus ullum Tribunal externum constituit, à quo omnes omnino homines in terra quoad externa judicari possent; sui enim supremi Vicarii actiones non terreno exteriori judicio relinquit, sed suo reservavit. Hinc considerari poterit differentia inter Tribunal Confessionis, & externum. Illud est jurisdictionis voluntariæ, alterum coactivæ: Siquidem primum non exercetur, nisi, reo liberè volente; secundum verò, etiam reo non volente, exercetur. Nullus autem potest Pontificem ad judicium cogere; quinimò neque ipse potest se judicio externo, etiam Concilii submittere: cum ex jure divino sit in externa gubernatione, à quovis exemptus, à Christo constitutus Caput ceterorum,

rum, five unitim, five divisim; Cui privilegio, in sensu composito Pontificiæ dignitatis, cedere non potest, ut alibi dicendum: tametsi possit dignitatem resignare. Hinc D. Thomas in 4. dist. 19. q. 1. ar. 3. docet Papam non posse concedere alicui potestatem in foro exteriori, hoc est, quod aliquis eum excommunicet: apud Fagnan. in 1. ad cap. significasti de elect. nu. 80. ex Bail. Sum. to. 1. de triplici verbo Dei tit. solutio septuaginta trium q. 26.

24 Ad secundum. Potest profectò Romanus Pontifex renuntiare Pontificiæ dignitati; non enim conjugium spirituale, quod est inter ipsum, & Ecclesiam universalem, est indissolubile: nam non est sponsus primarius Ecclesiæ, sicut est Christus Dominus, sed secundarius, seu primarii sponsi Vicarius, ut dixit Guarnieri de cap. Eccles. militans lib. 2. cap. 12. nu. 6. & nos supr. num. 17.

25 Renuntiatio autem juxta allegatum textum fieri debet apud superiorem, quando datur, ut notat Glos. ad d. cap. Quoniam verb. videbantur. Papa autem superiorem in terris non habet, à quo instituatur, vel confirmetur, sicut habent alii Prælati inferiores: Papalis enim potestas, & dignitas à Deo immediatè confertur: Quocircà resignatio apud Ecclesiam fit, ut per eamdem auctenticè constet in manibus Christi Domini factam fuisse; sicut electio Pontificis ab Ecclesia fit, ut auctenticè visibiliter constet de persona designata, & Christo Domino proposita, à quo jurisdictionem accipit.

At petitur. An sicut Pontifex potest resignare Papatum, sic Ecclesia possit ipsum Papatu spoliare, vel dare libellum repudii?

26 R. Negativè. Ideò enim potest Papa, quia non obligatur à Deo, ut Papatum acceptet, acceptatumque semper retineat. Ab Ecclesia Papæ auctoritas non confertur: ergo neq; ipsa eam tollere potest; ut superior, est à Deo Papa datus, atq; adeò Ecclesia se nequit ab illius obediētia subducere.

Opponunt 5. Papa in cap. Ego Ludovicus 63. dist. appellatur Vicarius Petri: ergo non successor. Interest enim inter Vicarium, & successorem; nam Vicarius potestatem habet ab eo, cujus vices gerit; successor verò non eam recipit ab illo, cui succedit, estò eadem gaudeat.

27 R. Hic unus locus explicandus est per mille alios textus, in quibus Papa appellatur Vicarius Christi, & Petri successor. Unde in textu idem sonat Vicarius Petri, ac successor Petri. Quæstio de voce non excitetur. Vicarii enim propriè non est Vicarius; ideò, quia Petrus est Christi Vicarius, qui Petro succedit, non ejus, sed Christi Vicarius esse debet. Quòd verò propriè Pontifices sint, & dicantur Vicarii Christi, apparet; quòd, cum Vicarius ille sit, qui Vicariam ejus, cujus vices gerit, potestatem ita habet, ut nihil inter utrumque interfit, præter personam, & radicem potestatis (ideò dicuntur habere idem Tribunal, & Consistorium) profectò Pontifices in suo munere regendi Ecclesiam exprimunt, eam rationem potestatis, & auctoritatis, quæ in Christo sunt (excepta illa excellentiæ, ad quam Sacramentorum institutio pertinet, Pontifici non communicata): & ita cum Petro succedunt, ita potestatem accipiunt, ut Vicarii Christi, non Petri.

28 Deinde: ubi vis in eo textu ponatur: Sciendum, verba illius esse Ludovici Regis Francorum, adhibita in concessione, & confirmatione Romanæ Urbis cum suo territorio, & Dominio, ut in textu; facta etiam à suis Prædecessoribus Romanis Pontificibus; ideò nullam nobis debet difficultatem ingerere.

Dices. Ergo, si est Petri successor, sequitur esse solum specialem Episcopum Romanæ Ecclesiæ particularis, cujus fuit Petrus Episcopus, non verò universalis: ergo, vel non est Petri successor, vel si est, non est Episcopus, totiusque Ecclesiæ Caput.

Accedit. Ecclesia post tempora D. Petri adeò

adeò crevit, & toto Orbe dispersa est, ut unum Caput visibile ad ipsam regendam non sufficiat, sicut abundè fuit, cum grex erat adhuc exiguus, sed multa sunt necessaria, ut melius regatur; At, hoc posito, non solus Romanus Pontifex; sed cæteri omnes Episcopi D. Petro succedunt: ergo, &c.

29 R. Negatur sequela. D. Petrus fuit Episcopus Ecclesiæ tum Romanæ particularis, tum Romanæ universalis, juxta dicta *contr. præced. cap. 3. n. 19.* In quo ei Romanus Pontifex succedit; & ita utriusque est Episcopus: utrique præest, Romanæ specialiter, & Universalis generaliter; Romæ, ut in speciali sua Diœcesi personaliter residet, sed inde universalem gubernat; tam particularibus per Orbem Ecclesiis præficiendo Episcopos, quàm eorum recipiendo appellationes, & recursus: resolvendo dubia fidei, & morum; ac similia præstando ad regimen Ecclesiæ opportuna.

30 Ad 2. Argumentum est Calvinii, & Spalatensis, sed nihil relevat. Etenim ut diximus sub *nu. 3.* Christus voluit, ut Ecclesia Sponsa sua, absolute, adeoque sive parvula, sine adulta, esset una, juxta illud, *una est columba mea.* Quomodo ergo, facta adulta, debuisset repellere causam unitatis; & divisionem, ac schismata per tot divisa suprema capita introducere? Petro fuit Ecclesia universalis commissa, habuitque supremam, ac generalem sollicitudinem omnium Ecclesiarum; sed forsan Ecclesiam adhuc infantem ita per se solum regebat, ut eo etiam tempore plures, per diversas Orbis Provincias, Episcopos, non constituerit, qui fidem prædicarent, & quisque Ecclesiam particularem, sibi ab eodem assignatam non gubernaret? Profectò id ipse egit, ut ex Chronicis patet. Hoc ipsum agit Romanus Pontifex Romæ degens D. Petri successor; ut praxi docemur. Propter quod & optimo regimini Ecclesiæ est consultum, & unitati est provisum, dum ipsi Pastores toto Orbe dispersi, eidem supremo capiti subiiciuntur,

& cum ipso in eadem fidei doctrina communicant. Si hoc unitatis systema ab Ecclesia tolleretur, quis diffidentes, ad pacem reduceret? Quis dubia contra fidem toto Orbe suborta, resolveret? Quis eos Pastores, si fortè evaderent Lupi, comperceret? Si quivis esset in sua Diœcesi supremus, quomodo unus ab alio frænaretur? Par enim in parem, potestate non gaudet, ut notatum est *contr. 4. cap. 3.* Sæctarii itaque Ecclesiam Dei constituunt Synagogam Sathanæ. Et inde inconfutilem Christi Tunicam in partes diversas, oppugnantisque, diserpunt. Fateantur itaque Romanum Pontificem S. Petri successorem cum suprema auctoritate in Ecclesia.

31 Summa, & à cæteris de Ecclesia, independens Romani Pontificis jurisdictio, hoc ipso pariter constat, quòd ipse baculo pastoralis non utitur; estò enim baculus insigne sit Episcoporum, & pastoralis dignitatis, ut legitur in actione 7. Concilii Constantinopolitani. IV. ubi: *Ingressus est Photius ad Synodum baculo innixus, quem ab eo Marinus Vicarius Romanus iussit auferri, dicens; Baculus signum est dignitatis Pastoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia lupus est, non Pastor:* adhuc eo Pontifex propter duo non utitur. Primò, quia cum Pontifex à nullo hominum, sed à Deo accipiat jurisditionem, non potest de alicujus manu baculum accipere, sicut accipiunt Episcopi; quo facto significatur eos ab alio jurisditionem habere. Secundò, quia baculus in summitate curvus, significat jurisditionem esse coarctatam, ex D. Thoma in 4. dist. 24. in fine. Pontifex autem limitatam jurisditionem in Ecclesia non habet. Videndus Gonzalez in 1. tit. 15. cap. 1. in notit. nu. 42. Et Durantus de ritib. Eccles. lib. 2. cap. 9. nu. 39. & Glos. ad cap. Cum venisset de Sacra unctione in verbo mysticam rationem. Ubi verbo propter historiam commemorat S. Petrum Baculum suum misisse Eucherio, primo Trevirorum Episcopo, cui successit Maternus, qui per baculum S. Pe-

S. Petri à mortē resurrexit; sed de historia Allegati dubitant. Ejus tamen veritate posita, sequitur D. Petrum à se baculum removisse, & dedisse subditis. Nec credendum iis, qui referunt Pontifices aliquando baculo usos fuisse. Siquidem id in nullo Ecclesiæ Concilio legendum proponitur, ut advertit Gonzalez *cit. num. 38.* & fabellam censet, quod dicitur ex Luitprando *lib. 6. hist.* nimirum, Benedictum Antipapam gestasse. Verum à Pseudo-Pontifice ad legitimos Petri successores nefas est discurrere.

An autem jure divino conveniat Primatus Ecclesiæ Romano Pontifici? Dicendum.

C A P U T I I.

An divino jure Primatus Ecclesiæ universalis sit annexus Romano Episcopatu?

S U M M A R I U M.

- 1 Solus Romanus Pontifex est D. Petri successor.
- 2 Primatus Ecclesiæ est divino jure conjunctus cum Episcopatu Romano.
- 3 Probatio ex auctoritate.
- 4 Judex supremus potest cognoscere de sua jurisdictione.
- 5 Episcopus Romanus Primatum in Ecclesia non obtinuit à Concilio Nicæno.
- 6 Neque ex quo Roma, sedes fuerit Imperialis.
- 7 Sedes Apostolica non potest à Romana Urbe divelli, & n. 9.
- 8 Praxis Ecclesiæ eligendi semper in successorem Petri Episcopum Romanum.
- 9 Romana Ecclesia non potest in fide deficere.
- 10 Christus Petro revelavit tempus, & modum mortis.
- 11 Constantinus donavit Romanæ Ecclesiæ temporalem ditionem.
- 12 Phocæ Imperatoris edictum circa Primatum Romani Pontificis, & ibi plura ad

historiam spectantia.

- 13 Concilium Chalcedonense à D. Leone confirmatum in causa fidei.
- 14 Pontifices non recipiunt potestatem à Cardinalibus eligentibus.
- 15 In Papatu consideratur materiale, & formale.
- 16 Primatus Papæ ex institutione Christi personalis, & localis.
- 17 Traditione constat Primatum Ecclesiæ connecti cum Episcopatu Romano.
- 18 Opinio contraria est practice improbabilis.
- 19 Est de fide Romanum Episcopum esse successorem D. Petri.
- 20 Romæ Civitas durabit usque ad finem mundi.
- 21 Petro Romæ defuncto succedit in Pontificatu Episcopus Romanus.

SUPERIORI capite resolutum est solum Romanum Pontificem esse legitimum D. Petri successorem; quod de fide est, quia ab Ecclesia solus Romanus Pontifex proponitur, ut D. Petri successor, & ejusdem auctoritatis cum eodem. In præfenti difficultas est, quo jure primatus Ecclesiæ Romano Episcopo conveniat, divino, vel humano? Quod est idem, ac difficultatem movere; an Episcopatus Romanus sit jure divino, & ex institutione Christi, vel humano connexus cum primatu Ecclesiæ?

Prima sententia est Soti in 4. dist. 24. qu. 2. art. ult. Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. asserentium Romanum Episcopatum conjunctum esse cum primatu Ecclesiæ, ex facto, & propria electione Petri, quia nimirum, Petrus Romam elegit in sui, & successorum Sedem. Quos sequuntur plures ex doctrina Belarmini *lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 12.* ubi scripsit. Successio ipsa (in Pontificatu Petri) ex Christi institutione, & jure divino est, quia Christus instituit in Petro Pontificatum duraturum usque ad finem mundi: & proinde, quicumque Petro succedit, à Christo accipit Pontificatum: at verò,

verò, quòd Episcopus Romanus, quæ Episcopus Romanus est, sit Petri successor, ex factò Petri ortum habuit, non ex prima Christi institutione; nam potuisset Petrus nullam sedem particularem sibi unquam deligere, sicut fuit quinque primis annis, & tunc, moriente Petro, non Episcopus Romanus, neque Antiochenus successisset, sed is, quem Ecclesia sibi elegisset; potuisset quoque semper manere Antiochiæ, & tunc Antiochenus sine dubio successisset; quia verò Romæ Sedem fixit, & tenuit usque ad mortem, inde factum est, ut Romanus Pontifex ei succedat.

Secunda verò sententia docet Episcopatum Romanum esse totius Ecclesiæ primatui conjunctum ex immediata institutione, & mandato Christi, adeoque divino jure. Hinc fit, ut si alius, qui non esset Romanus Episcopus, ab Ecclesia Christo proponeretur, ut successor Petri, à Christo non acceptaretur; quippe eum non proponeret, quem Christus vult, & instituit: & ita irrita foret electio. Ita Cajetanus tom. 1. opusc. tr. 3. de Pontif. institut. cap. 13. Canus lib. 6. de Locis Theologicis cap. 4. Valentia de fid. disput. 1. qu. 1. punct. 7. §. 37. Guarnieri de Capite militanti. Eccles. lib. 2. c. 8. Leytam Synops. de Eccles. militanti. discept. 5. sect. 4. nu. 409. plures referens. Et Tirinus in Summar. controversiar. contr. 6. n. 11.

2 Dicendum. Primatus Ecclesiæ ex institutione, & Christi præcepto est annexus Romano Episcopatu: Ita cum Doctoribus secundæ sententiæ.

3 Probatur primò auctoritate. S. Marcellus Papa scribit Episcopis per Provinciam Antiochiæ constitutis, ut in cap. Rogamus 24. q. 1. Ejus enim (Petri) sedes primitus apud vos fuit, quæ postea, jubente Domino, Romam translata est: cui, adminiculante gratia divina, hodierna præsidemus die. S. Anacletus Papa, ut in cap. Sacrosancta 22. dist. inquit. Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro primatum obtinuit:

& eminentiam potestatis super universas Ecclesias, ac totum populi Christiani gregem assecuta est.

Nicolaus I. in Epist. ad Michaellem Imperatorem, inquit. Ecclesiæ Romanæ privilegia Christi ore in B. Petro firmata, in Ecclesia ipsa disposita, antiquitus observata, atque à cuncta iugiter Ecclesia venerata, nullatenus possunt minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari: quoniam fundamentum, quod Deus posuit, humanus non valet amovere conatus, & quod Deus statuit, firmum validumque consistit. Et infra. Illa igitur privilegia huic S. Ecclesiæ à Christo donata, à Synodis non donata, sed solummodò celebrata, & venerata: Et mox. Proinde animadvertendum est, quia non Nicæna, non denique ulla Synodus, quidquam Romanæ contulit Ecclesiæ privilegiis, quæ in Petro noverat eam totius veræ potestatis pleniter meruisse, & cunctarum Christi ovium regimen accepisse.

Nicolaus II. reportatus in cap. Omnes d. dist. Mediolanensibus per suum Legatum significavit. Qui Romanæ Ecclesiæ privilegium, ab ipso summo omnium Ecclesiarum Capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur.

S. Gelasius Papa, ut in cap. Quamvis 21. dist. Omnibus orthodoxis scribens dixit. Quamvis universæ per Orbem Catholice Ecclesiæ unus thalamus Christi sint; Sancta tamen Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis Synodis constitutis, ceteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelica voce Domini, & Salvatoris nostri primatum obtinuit.

Innocentius III. cap. Per venerabilem qui filii sint legit. Locus, ait, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur: cum enim Petrus, Urbem fugiens exivisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat, revocare; interrogatus ab eo: Domine quò vadis? respondit: venio Romam iterum crucifigi: quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reversus. Quæ ad evidentiam significant primatum Ecclesiæ esse annexum Episcopatu Romano ex institutione, & dispositione Christi: ergo, &c.

Dicunt. Testimonia hæc esse nullius momenti; siquidem credendum non est Pontificibus, cum sint Judices in causa propria.

Contra. Nam, etiam jure humano cautum est Judicem cognoscere, an sua sit jurisdictio *l. Si quis ex aliena, ff. de judic. l. 2. ff. Si quis in jus vocatus*. Quod maxime procedit de Judice supremo, qui non habet alium supra se, uti est Romanus Pontifex. Deinde, similis instantia absque horrore non auditur propter gravissimam injuriam, qua afficit tot Sanctissimos Pontifices, quasi similia fucis ambitionis scripserint. Denique, justè defendunt contra quoscumque inobedientes, & potestatem, ac prærogativam in dubium vocantes, non causam propriam, sed divinam ordinationem, & à Conciliis universalibus propositam, & in observantia universalis Ecclesiæ conspicuam, ut dixi alibi.

5 Ideò ut securis ad radicem sit, & pervicacia Hæreticorum appareat, considerandum est, Romanum Pontificem primatum Ecclesiæ non accepisse à Concilio Nicæno, ut Græci Schismatici effutiunt, nec à Christianis Imperatoribus, ut blasphemarunt Lutherus, Calvinus, & Magdeburgenses; sed à Christo Domino Salvatore nostro. Sextus enim Canon Nicæni ita habet: *Ecclesia Romana semper habuit primatum*, ut notarunt Bail *Sum. Concil. to. 1. in Concilio Chalcedonensi ad can. 27.* & Cabasut. *notit. Ecclesiast. ad d. Canon. 6.* Nicæni, referentes canonem à nonnullis mutilatè, & absque eo initio produci. Circa quem notabile est, Patres non dixisse, quasi decretoriè, & institutivè: *Romana Ecclesia semper habeat primatum*, ut legit Quesnilianus codex; sed *enuntiativè*, & *declarativè* locuti sunt: *semper habuit*. Unde in præfatione d. Nicæni, teste Bail *ubi supra* expressè dicitur: *Quod Ecclesia Romana nullis Synodicis decretis prælata est cæteris Ecclesiis, sed Evangelica voce Domini, & Salvatoris nostri Primatum obtinuit*.

6 Quibus jugulatur instantia asseren-

tium primatum Ecclesiæ esse concessum Romano Episcopo, quia Roma erat Sedes Imperii: Nam, si voce Domini, ut ait Nicænum: Si ab ipso Salvatore, ut inquit Anacletus: Si Christi ore, ut ait Nicolaus; non ideò primatum habet, quia erat Episcopus Romæ, ubi sedes erat Imperii. Quod etiam à vero alienum esse constat ex eodem Gelasio, ut in ejus *unic. constitut. Valde mirati in Bullar. tom. 1. §. 26.* Dardanis scribente adversus prætendentes Ecclesiam Constantinopolitanam aliis esse majorem ob Imperatoris præsentiam: *Risimus autem, quod prærogativam volunt Acacio comparari, quia Episcopus fuerit Regiæ Civitatis. Numquid apud Ravennam, apud Mediolanum, Firmium, apud Treviros multis temporibus non constitit Imperator? Numquid harum Urbium Sacerdotes ultra mensuram sibi met antiquitus deputatam, quidpiam suis dignitatibus usurparunt?* Ergo ex præsentia Imperatoris, prærogativa primatus non pendet, nec obtinetur. Quòcirca non eo titulo Romana Sedes principatum super cæteras Ecclesias habet, sed quia B. Petrus Domini voce illum percepit, ut idem firmat *ibi §. 6.*

7 Ulterius. Eugenius IV. in Concilio Florentino in litteris unionis rem apertè confirmat, ut infra. *Diffinimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum Orbem tenere primatum & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse.* Ex qua definitione consideratur, non posse Sedem Apostolicam Romæ amoveri, & aliò transferri, aliàs definitio Concilii perpetua non foret. Siquidem, tunc verum non esset Romanum Pontificem in B. Petro potestatem gubernandi Ecclesiam à Domino Jesu recepisse; nam in hypothese non Romanus Episcopus, sed alius, scilicet Diæcesis, ad quam Sedes esset transportata, foret Petri successor. Posset autem, si factò, vel potestate propria Petri, & non ex Christi præcepto, Romæ Cathedra

dra fixa fuisset. Quippe Successor Petro in plena potestate pastoralis succedit; quatenus verò alibi ea transferretur, allegata definitio vacillaret, quod nefas est asserere, cum Pontificum definitiones varietatem non admittant, ut modò sint veræ, modò falsæ; aliàs sanè fides nostra nutaret, quod nisi de heretici ore prodibit.

8 Probatur 2. Praxis Ecclesiæ fuit, Petro mortuo, ei sufficere Episcopum Romanum, & semper continuata est; adeò ut, Romano Pontifice defuncto, semper Christo Ecclesia proposuerit in successorem Romanum Antistitem: ergo, quia traditio est, quòd Christus id instituerit, & præceperit: juxta regulam Augustini lib. 4. de baptis. contr. Donatist. cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Et doctrinam Irenæi, qui est omnibus antiquior, & Apostolorum temporibus vicinus; & lib. 3. cap. 3. Romanæ Ecclesiæ hoc tribuit elogium. *Ad hanc, inquit, Ecclesiam propter potentioris principalitatem necesse est convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique Fideles, in qua semper ab iis, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio: ergo traditio est, & profectò Dominica, quod Ecclesiæ primatus Romano Episcopatu sit annexus.*

Propter quod factum est, quòd, non obstantibus tot Ecclesiæ persecutionibus, tot Romanæ Urbis excidiis, semper Apostolica sedes Romæ fixa permanferit, neque illam aliò quis eam transtulerit, sicut Petrus Antiochià Romam transtulit, adeò ut Antiochiæ jam non remanserit Sedes Apostolica: & licet Pontifices pluribus annis Avenione fuerint, tamen Apostolica Sedes Romæ semper fuit fixa, & ipsi semper Romani Pontificis titulo sunt usi. Quod est argumentum satis concludens ordinatione divina, & non dispositione terrena Ecclesiæ primatum cum Romano Episcopatu annexum esse, ideòque reliquum non esse arbitrio Petri.

9 Probatur 3. Patres absolutè dicunt perfidiam non posse habere accessum ad Ecclesiam Romanam, & hanc nunquam in fide errasse, nec errare posse, ut ex Lauræa Epitome Canon. verb. *Ecclesia Romana circa propriam fidem.* Concilium Constantiense damnavit errorem Vvicleff in ordine 41. *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.* Pius II. constitut. in Minoribus 10. Bullar. to. 1. §. 3. *Quicumque, ait, Romanæ, secundum canonicas sanctiones præficitur Ecclesiæ, quam primum electus est in sacro collegio, supremam à Deo potestatem sine medio consequitur.* Bonifacius VIII. cap. *Unam Sanctam de majorit. & obedi. intr. com.* hæc habet. *Subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, diffinimus, & pronuntiamus omninò esse de necessitate salutis.* Quæ absolutè certa non essent, si connexio primatus Ecclesiæ cum Romano Episcopatu penderet solùm ex facto, & propria Petri auctoritate; nam tunc Successor Petri posset primatum à Romana Ecclesia divellere, & adnectere Lucanæ, Florèntinæ, vel alteri Ecclesiæ (pari enim potestate est præditus, qua S. Petrus, cui succedit) & quatenus divelleret, allegata de Romana Ecclesia non verificarentur: ergo ideò Romana de Ecclesia absolutè pronuntiarunt prædicta, quia ut certò illi habuerunt, Christi præcepto fuisse primatum Ecclesiæ Romano Episcopatu unitum; & inde impossibile credidere unum ab altero cujusvis hominis facultate posse disjungi.

10 Prætereà. Christus Petro significavit tempus mortis, 2. Petri cap. 1. & mortis genus Joan. ult. ergo verisimile est, & ut certò dicendum, quòd revelaverit locum, in quo deberet Sedem, & Cathedram Apostolicam pro universalis Ecclesiæ regimine constituere. Etenim, sicut voluit, quod in Ecclesia esset certa persona, ad quam Fideles in fidei controversiis, & morum doctrina recurrerent, ita disposuit, ut stabilis sedes in determinato loco esset,

ex qua fidei decreta emanarent, & singula deciderentur ad universalis Ecclesiæ regimen spectantia.

Cur verò Christus Romanæ potiùs, quàm alteri Ecclesiæ voluerit Primatum annexum, adeò ut Episcopus Romanus, & non alius esset Caput Ecclesiæ? nostrum non est resolvere. *Nam quis novit sensum Domini?* Conjectura fortè esse potest, quòd ex Urbe Roma, utpotè quàm latissimè tunc imperante, & diutissimè adhuc imperatura, Evangelium faciliùs per omnes Mundi partes propagari, & tota Ecclesia commodiùs gubernari posset, dicente Paulo ad Rom. I. *Fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Atque ita caput Ecclesiæ Christianæ toto Orbe diffusæ ea Urbs stabiliretur, quæ caput tunc erat Orbis.

Opponunt 1. Romanus Pontifex primatum habet in universo Orbe ex decreto Constantini Magni *cap. Constantinus 96. dist.* Quæ prærogativa eidem concessa, subinde fuit à Phoca Imperatore, qui vetuit, ne ullus alius, præter Romanum Pontificem, Patriarcha universalis nominaretur: ergo primatus Ecclesiæ non est jure divino, vel institutione Christi unitus cum Romano Episcopatu, sed jure purè humano.

Confirmatur. In Concilio Chalcedonensi *can. 27. act. 16.* declaratum est Romanam Ecclesiam à Patribus habuisse primatum, eò quòd illa Civitas Imperio Orbis eo tempore potiretur.

Prætereà. Ab Eminentissimis S.R.E. Cardinalibus eligentibus Romanum Pontificem videtur ipsum obtinere Primatum, & auctoritatem in universam Ecclesiam: ergo non ex Christi institutione.

II R. Negatur antecedens. A Constantino fuit quoad temporalia S. Silvestro, & Successoribus Romanis Pontificibus concessa Romana Civitas cum attinentibus ad eam, aliisque, ut in *d. textu*; quæ fuerunt subinde confirmata à Ludovico Pio, *cap. Ego Ludovicus 63. dist.* Non verò indultum ipsis fuit, ut primatum agerent in Catholica Ecclesia, quem ab ipsa Pontifi-

catus erectione à Christo receperunt, & pluries, etiam ante tempora Constantini exercuerunt.

Quare suo edicto non eis dedit primatū causativè, sed executionem decrevit. Cum enim tunc temporis omnes Ecclesiæ essent in Imperiali ditione, ipse intendens, quòd omnes Romano Pontifici honorem deferrent, decrevit, ab omnibus esse eidem obedientiam præstandam; ita ut timore penarum agerent, quòd aliàs implere debuissent studio virtutis.

12 Quod attinet ad edictum Phocæ. Sciendum est, quòd nonnulli Episcopi Constantinopolitanæ Ecclesiæ ob Sedis Imperialis residentiam, primum locum post Romanum Pontificem sibi deberi cōtendentes, omnem conatum adhibuerunt, ut super eo conciliaris dispositio emanaret. Unde primò hæc prærogativa est illis attributa in Concilio Constantinopolitano I. *can. 5*: Quamvis sine effectu ob disensum Romani Pontificis, qui canonem reprobavit. Secundò, eandem Imperator Martianus extorsit à Concilio Chalcedonensi, etsi contradicerent Sedis Apostolicæ Legati: sed, & hujus Concilii indulgentiæ constanter restitit Leo Papa. Quinimò ulterius eorum processit ambitio. Nam Joannes Constantinopolitanus Episcopus favore Mauriti Imperatoris, congregato nonnullorum Episcoporum conventu, Patriarcham Oecumenicum, seu universalem se pronuntiavit. Quòd conciliabulum damnavit, & irritum dixit Pelagius II. Papa, *constit. unica Manifesto in Bullar. cit.* & Episcopis sub interminatione anathematis prohibuit, ne superbi animi insolentiæ consentirent. Subinde S. Gregorius acriter reprehendit Mauritiū illius temeritatis patronum; quo divina ultione percussus, Phocas Imperator deinde vetuit, ne ullus alius præter Romanum Pontificem Patriarcha universalis appellaretur. Non dedit hic prærogativam Pontifici, nec poterat conferre, utpote Laicus (& inde privatus facultate tribuendi quid-

quidquam minime etiam potestatis spiritalis) sed eam in ipso supposuit, & solum decrevit, ut appellatio daretur executioni, & nullus sibi jura Romani Pontificis usurparet. Ut optime Spondanus *Epitome* to.2. ad an.606.nu.2. & 3.

Hinc constat fabellam esse, græcanica arte confictam, diploma, quod allegatur, ad Tarasium Patriarcham Constantinopolitanum nomine Hadriani Papæ, hac Epigraphæ: *Dilecto fratri Tarasio Patriarchæ Oecumenico*, (idest universali, aut generali) *Hadrianus servus servorum Dei*. Fortè potuit tantus Pontifex Hadrianus eo titulo Tarasium appellare, postquam sui Predecessores adeo constanter Patriarcharum Constantinopolitanorum præsumptioni resisterunt, & ambitionem in ea Oecumenici nomenclatura præostensam reprobarunt? Nimis certè imprudens, qui hoc censet, nimisque mendax; & à vero exorbitans assertio: ut scribit Bail *cit.in Concil. Nicænum II.*

13 Ad confirmationem. Canon ille clandestinus est, & surreptitius, quem Anatholius cum reliquis Orientalibus ad primatum Ecclesiæ Constantinopolitanæ comparandum, Legatis absentibus, & contradicentibus, decerni, & constitui procuravit; & quem ideò S.Leo pluribus Epistolis damnavit, & reprobavit, ac à confirmatione exclusit, confirmans Chalcedonense solum in causa fidei, ut videri potest in ejus *constit.Omnem 2.Bullar.cit.* Non tantum, quòd citrà auctoritatem Romani Pontificis editus, illegitimè constitutus fuerat contra decreta Nicæni I. in quo *can.6.* præservantur privilegia Patriarchis Alexandrino, & Antiocheno: nec tunc temporis Ecclesia Constantinopolitana in Patriarchalem erat erecta, cui primus locus post Romanum Pontificem est primò indultus in Lateranense IV. ut dictum est *contr.prælat.* Verum etiam, quòd in eo refertur à Patribus Nicænis Romano Pontifici primatum esse attributum, quasi eum ante non habuerit, quod falsum est. Hinc,

ubi Patres, & Concilia primatum Romano Pontifici tribuunt, loquuntur solum declarativè; Vel declarant à Christo accepisse immediatè, ut dictum est *nu.5.*

14 Ad prætereà. Negatur antecedens; Siquidem Pontifex suam potestatem accipit immediatè à Deo, *cap.Electionem 79.dist.* Nec Cardinales eligendo personæ electæ, potestatem Pontificiam conferunt, sed eam solummodò Deo præsentant, & offerunt, à quo suam potestatem accipiat: Quapropter electio est conditio solummodò, sine qua Deus potestatem Pontificiam in hominem non transferret: non verò est ratio, vel medium, quo Electores ipsi electo eam potestatem tribuant, ut post alios dixit Diana *Coord.tom.9. tractat.2. resolut.20.*

15 In quo consentit cum Augustino de Ancona ponderante; quòd si Papatus consideretur quantum ad officium, & auctoritatem (quod est quid formale) Papatus non est per Cardinalium electionem, sed per electionem immediatè à Christo: Siquidem omnes Papæ, qui à principio fuerunt usque nunc, & erunt in finem ulque Mundi, non sunt nisi unus Papa; quoniam, ex quo omnes illud idem officium, & auctoritatem habeant, quam habuit S.Petrus sequitur, quòd omnes formaliter non sint, nisi sicut Petrus; qui non fuit electus à puro homine, sed immediatè à Christo, à quo auctoritatem Papatus recepit in sua persona pro se, & suis successoribus. Si verò consideretur in Papatu determinatio personæ hujus, vel alterius (quod est quid materiale) profectò sub hac ratione, Papatus est per Cardinalium electionem, quatenus ipsi hanc personam præ alia determinant in Romanum Pontificem.

Opponunt 2. Primatus Ecclesiæ ex prima sui à Christo institutione fuit personalis, hoc est, annexus, & connexus personæ Petri, *Matth.16. Tu es Petrus, &c. Joan. ult. Pasce oves meas*; non verò affixus particulari loco, vel determinato Episcopatu; nam Christus Petrum constituit generale

totius Ecclesiæ primum Episcopum, supremumque Pastorem: ergo, quod sit Romano Episcopatu potius annexus, quam Lucano, vel Florentino, non habetur ex Christi institutione, sed, quia Petrus Romæ sedem fixit, & conjunctum Episcopatum Romanum cum primatu Ecclesiæ ad mortem usque retinuit.

Deinde. Si Primatus Ecclesiæ foret jure divino connexus Romano Episcopatu, non possent ad invicem separari; sed hoc est falsum; nam, si Romana Civitas funditus everteretur, cessaret Episcopatus Romanus, non verò Summus Pontificatus Ecclesiæ. Item Petri successores possent, vel in nulla particulari Diœcesi Sedem figere, & tunc quilibet succedens esset Episcopus, & Primas Ecclesiæ Catholicæ, quin diceretur Episcopus Lucanus, Florentinus, vel alterius loci; vel aliquam particularem Diœcesim eligerent, ut sibi propriam, quantum etiam ad personalem residentiā, sicut Petrus, relicta Antiochena, Romanam sibi desponsavit; & quatenus Lucanam eligerent, primatum Ecclesiæ obtineret Episcopus Lucanus.

16 R. Primatus Ecclesiæ ex prima institutione à Christo facta fuit personalis, hoc est, annexus personæ Petri, non ut erat persona privata, sed ut publica, ipsi nimirum collatus, & in ipso successoribus ejus: & ex tunc fuit jussu Christi, etiam localis, seu certo loco, Romæ nimirum affixus, non pro tunc, sed tempore subsequenti, Petro à Christo significato. Propter quod Primatus Ecclesiæ est in Petri successore: & Petri successor est Romanus Episcopus.

Dices. Hoc non constat, nec verbo scripto (nullibi enim in Scriptura id exprimitur) nec verbo Tradito, seu Traditione à Christo Apostolis facta, & ab Apostolis ad Ecclesiam transmissa; neque jure interpretativo, hoc est, ex aliqua definitione Concilii generalis, vel Pontificis extra Concilium ex Cathedra definientis; cum nulla hac de re definitio usque adhuc prodierit; ergo, non divino jure prima-

tus Ecclesiæ est Romæ affixus; etenim præter triplex jus allegatum, nullum aliud extat.

17 R. Id constat Traditione Dominica à Pontificibus, & Conciliis, ut supra declarata. Ubi absolute non pronuntiassent Spiritum Sanctum semper astiturum Romanæ Ecclesiæ (hoc est Romano Pontifici) ne in fide deficeret, nisi à majoribus accepissent, Petri successores aliò transferre Cathedram Pontificiam non posse, & Christi ore esse Romæ affixam; nam, si solo jure humano primatus Ecclesiæ connecteretur cum Romano Episcopatu, posset profectò alibi à Pontifice transferri, ut dictum est *nu. 7*. Item, consideratur consuetudo Ecclesiæ, quæ à Petri obitu semper Romanum Episcopum in Pontificatu successore elegit. Inverisimile autem videtur, quod semper fuerit Pontifici mortuo suffectus Romanus Episcopus, & nullus aliue electus, vel alibi Cathedra non sit constituta, si Traditio Dominica non esset, quod Cathedra Pontificia sit ex Christi institutione Romæ affixa, & successor Petri debeat esse Episcopus Romanus. Jam 242. Pontifices sederunt in Cathedra Petri, omnesque fuerunt Romani Episcopi; & inde optima est illatio, sensum Ecclesiæ fuisse; quod institutio Christi fuerit, non posse alium, qui Romanus Episcopus non sit, Christo, ut Petri successorem proponi. Et ubi Electores alium eligerent, nihil facerent operantes contra institutionem Christi; ac gravi, perniciosoque schismati Ecclesiam exponerent.

Dices. Ergo de fide est Episcopatum Romanum esse primatui totius Ecclesiæ conjunctum; & inde sententia contraria, utpote hæretica, à Doctoribus Catholicis propugnari haud posset. Quam tamen plures eam defendunt.

18 R. Hic nostræ facultatis non est, nec genius adest taxandi opiniones, quæ inter Catholicos controvertuntur. Ideò dicimus, quod si non sit de fide primatum Ecclesiæ Universalis conjunctum esse cum Epif-

Episcopatu Romano, adhuc tamen nostra sententia est probabilior, verior, ac tutior, cum multæ pro ea rationes, adminicula, auctoritates, & conjecturæ vehementes sint, ut possit prudenter existimari de Christi voluntate, & institutione, quod Pontificatus sit annexus Romano Episcopatu. Propterea opposita tuta non est, sed practice improbabilis: Etenim in praxi ea opinio est improbabilis, ex qua damnum aliquod irreparabile sequitur, vel periculum est, quod sequatur. Quod planè sequeretur, vel, periculum non abesset, ut sequeretur, si alius eligeretur successor Petri, qui non esset Episcopus Romanus; nam posset esse, quod electio apud Deum esset nulla, & Pontifex irritus. Idcirco, tametsi opposita sententia non esset hæretica, nec speculative improbabilis, tamen tuta non est, & ad praxim deduci minimè potest.

19 Dixi, *si non sit de fide*, quia mihi est certum id esse, propter motiva resolutionis, quæ magni ponderis sunt. Absit tamen, quòd dixerim hæreticos stantes pro sententia contraria. Tum quia, pertinaces non sunt. Tum quia, & ipsi concedunt de fide esse solum Romanum Pontificem esse legitimum Petri successorem; quod sequenti discursu concluditur. *Deus revelavit eum esse D. Petri successorem, qui ab Ecclesia, ut illius successor proponitur: Sed ab Ecclesia solus Romanus Pontifex proponitur, ut D. Petri Successor: ergo de fide est solum Romanum Pontificem esse D. Petri Successorem; cui non solum in Papatu, sed etiam in Episcopatu Romano succedit.*

20 Ad Deinde. Utique Primatus Ecclesiæ nequit à Romano Episcopatu ulla humana potestate divelli. In casu verò, quòd Romana Civitas penitus extingueretur, tamen non periret Episcopatus Romanus: Siquidem, ut semper duret, sufficit aliquando fuisse cum connotatione ad illos terminos materiales Urbis, ita
P. Aug. Matthæucci Controv.

Guarnieri *cit. num. 6.* Cæterum ex superioribus colligitur casum illum esse impossibilem, & sperandum à Divina providentia Romam duraturam usque ad Mundi finem. Propterea, suppositio est falsa: ex falso autem verum, nec colligitur, nec colligi potest unquam.

Opponunt ultimò. Quia Petrus obiit Romæ, Sedes Pontificatus est Romæ, & Episcopi Romani Petro in Pontificatu succedunt. Ergo, quia Moyse, & Aaron mortui sunt in deserto, Sedes Pontificalis Legis Veteris debuit semper esse in Deserto. Sed hoc est falsum. Ergo & illud.

21 Resp. Non præcisè, quia Petrus obiit Romæ, ejus successores in Pontificatu sunt Episcopi Romani, sed quia Petrus ibi obiit, sede immutata. Petrus cum Romæ mortuus est, erat determinatè Episcopus Romanus, nec antea per resignationem, vel alia ratione Sedem mutaverat, ideò succedentes in hac Sede, Petro succedunt. Successio enim in Episcopatu aliquo morte Prædecessoris habetur. Mors enim in successionibus confirmat hæreditatem. Moyse autem, & Aaron non erant Pontifices Deserti, sed per illud ad terram promissionis transibant, in qua erat eligendus locus Altaris, & Sacrificii. Ideò paritas ruit.

C A P U T III.

An sit de fide, quod hic numero Romanus Pontifex, nunc existens, legitime electus sit Christi Vicarius, & Petri Successor?

S U M M A R I U M.

- 1 Diversitas opinionum inter Catholicos.
- 2 Est fide divina credendum, hunc numero, &c. esse Verum Papam.
- 3 Id constat Traditione.
- 4 Determinata Ecclesia, & determinatum Caput credi debet.
- 5 Medium contra hæreticos est, credere,
S hunc

hunc canonicè electum, &c. esse Verum Pontificem.

- 6 Papa est regula viva infallibilis proponendi toti Ecclesiae res fidei.
- 7 Fides divina non potest stare cum notitia probabili divinae revelationis.
- 8 Evidentia moralis, quæ?
- 9 Parochi sufficiunt ad propositionem credendorum suis subditis.
- 10 Causa rationabilis dubitandi de veritate alicujus, ex quo titulo desumenda?
- 11 In propositione universali implicite revelantur particularia.
- 12 Est de fide Ecclesiam hoc anno extantem esse veram Ecclesiam Christi.
- 13 Quid sit credere implicite, quid explicitè?
- 14 Modus electionis Pontificis est de jure positivo Ecclesiastico.
- 15 Dubium, an D. Petrus sibi successorem elegerit?
- 16 Plebs ad electionem quo titulo admissa?
- 17 Jus eligendi Pontifices nunquam fuit penes Imperatores.
- 18 Pontifex non potest sibi successorem instituere.
- 19 Electores Romani Pontificis sunt DD. Cardinales.
- 20 Quod electores naturaliter electionem cognoscant, non impedit, quin de fide divina credatur, quod hic numero, &c.
- 21 Ad fidem divinam sufficit prædicatum esse obscurum.
- 22 Est de fide, quod hic numero, &c. priusquam jurisdictionem exercent.
- 23 Dubio capite, dubia est unitas Ecclesiae.
- 24 Quando ex contingenti præmissa sequatur contingens conclusio?
- 25 Conclusio deducta, & explicata, quæ?
- 26 Verum Concilium includit verum Papam.
- 27 Cardinales in facto electionis Papæ totam Ecclesiam repræsentant.
- 28 Papa proponit se esse Caput Ecclesiae.
- 29 Et dari veram Ecclesiam.
- 30 Oppositio de Pontificibus intrusis, nullius roboris adversus resolutionem.
- 31 Consensus Ecclesiae universalis, fallibilis

esse non potest.

- 32 Papa electus nondum Episcopus, nec Presbyter, est verus Papa.

A Pud Catholicos controvertitur: an sit de fide, quod hic numero Papa, (V.G. Clemens XI. feliciter regnans) pro tempore existens, canonicè electus, sit Caput Ecclesiae Christi Vicarius, & Petri successor?

I In quo tria possunt considerari. Primo, ille temporis articulus, quo canonica electio perfecta est. Secundo, cum jam electus proponitur universali Ecclesiae, & ab illa recipitur, ac pro legitimo Pastore acceptatur. Tertiò, quando aliquos actus exercet, qui non nisi à potestate Pontificia fieri possunt; ut, definire aliquod dogma, Sanctum canonizare, Religionem aliquam approbare, &c. Bannez 2.2. qu. 1. art. 10. dub. 2. quem alii sequuntur, affirmat id esse tantum certum certitudine morali, quod sufficere dixit, ut Fideles teneantur debito charitatis, & obedientie illi parere in materia religionis, & fidei. Quidam dixerunt esse conclusionem duntaxat Theologicam, ex una præmissa de fide, & alia naturali deductam. Nonnullis placuit asserere id esse solum de fide, postquam, ut Pontifex fuerit ab Ecclesia acceptatus; vel, cum exercuit suam jurisdictionem, quantum ad decidendas controversias Religionis, aut convocationem Concilii generalis; quia tunc definit se esse infallibilis auctoritatis, & proponit se verum, & indubitatum Papam. Verum nec posteriores restrictiones admittimus, neque priores sententias probamus, sed absolute.

Dicendum. Est de fide, quod hic numero Pontifex, V.G. Clemens XI. vel alius pro tempore existens, canonicè electus, sit legitimus Papa, Caput Ecclesiae, & Christi Vicarius. Ita Lauræa de fide disput. 6. art. 5. num. 207. Diana coord. ... to. 9. tr. 5. resol. 6. ... um. 4. Sessa Scrutin. doctrinar. cap. 3. art. 5. n. 10. Pontius coment. in 3. Scoti ad d. dist. 23. num. 92. & Cur. Theolog. Gravina de præscript. termo 3.

mo 3. parte 2. libro 4. controvers. 4. difficult. 3.

2 Probat. Ex instructione Martini V. facta in Concilio Constantiensi, prout in ejus *const. Inter cunctas* 1. in Bullar. tomo 1. In qua pro examinandis circa credenda, & pro removenda ab eis errorum suspicione, à Vvicleff, & Hufzio assertorum, quedam interrogatoria fuerunt constituta, ut inde eos errores detestarentur, & confiterentur veram fidem; inter quæ 24. in ordine est: *Verum credat, quod Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine propriè expresso, sit successor B. Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei: ergo, si Fideles tenebantur id credere, ut ab errore prædictorum cognoscerentur alieni, dicendum absolutè est, de fide esse, quòd hic numero Pontifex canonicè electus sit legitimus Papa, Caput Ecclesiæ, & Christi Vicarius; adeò ut hæreticus sit, qui id non credens dissentit. Subinde Pius II. constit. In minoribus 10. ibi §. 30. habet. Quicumque Romanæ secundum canonicas sanctiones præficitur Ecclesiæ, quamprimum electus est in sacro collegio, supremam à Deo potestatem sine medio consequitur.*

Confirmatur. Est hæresis Lutheri, quod Papa non sit Vicarius Christi; Cujus error 25. à Leone X. cum aliis proscriptus *constit. Exurge* 40. ibi fuit: *Romanus Pontifex Petri successor, non est Christi Vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso Christo in B. Petro constitutus.* Loquebatur autem Lutherus de Pontifice canonicè electo, eoque, qui ab Ecclesia, ut talis recipiebatur, & tenebatur. Quoniam de non electo canonicè dici minimè potest, quod sit Pontifex Romanus: ergo de fide est, quod hic canonicè electus sit verus Papa, Christi Vicarius, & successor Petri: aliàs dictum Lutheri non esset hæresis; quod hæresis est asserere.

Item: Habetur ex formula, quæ dabatur Schismaticis, & hæreticis Novatianis: cujus tenor erat, ut scribit Cornelius Papa ad Cyprianum *libr. 3. Epistolar. Epist. 11.*

aliàs 46. Nos, inquiunt, Cornelium Episcopum S. Catholice Ecclesiæ electum à Deo Omnipotente, & Christo Domino scimus, nos errorem nostrum confitemur, nos imposturam passi sumus, circumventi sumus perfidia: nam, etsi credebamur quasi quamdam communicacionem cum Schismatico, & hæretico homine habuisse, sincera tamen mens nostra semper in Ecclesia fuit. Nec enim ignoramus unum Deum esse, unum Christum esse Dominum, unum Spiritum Sanctum, unum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere. At isti non indefinite, & vagè Deum, Christum, & Spiritum Sanctum, sed determinatè credebant: ergo & unum Episcopum, Cornelium nimirum, determinatè errorem Schismaticum, & hæreticam pravitatem deponentes, protestabantur: ergo de fide est, &c. Unde Cyprianus *Epist. 45. ad Cornelium*, cognita hujus canonica electione, deposita omni humana dubietate, certiores quosdam fecit de electione, qui electum indubitanter receperunt: apud Gravinam *cit. §. Confutatio verb. ex Patribus.*

3 Manifestum id pariter est Traditione Dominica: quoniam de tempore in tempus ab initio Ecclesiæ, ut constat ex Ecclesiasticis Chronicis, ac gestis Conciliorum, Fideles credebant illos, qui erant canonicè electi in Pontifices, & pro talibus habebantur, fuisse Caput Ecclesiæ, Christi Vicarios, & Petri successores, ac habuisse infallibilem auctoritatem ad decidendas fidei res; quæ praxis continuata est subsequenter temporibus usque ad nostrum: sed non est verisimile, quod id fecissent, nisi traditio esset, quod sit verus Pontifex, & Christi Vicarius, qui canonicè est electus, & nulla de canonica electione adest rationabilis dubitandi causa. Ideò dicendum est, Christum revelasse Apostolis, & hos aliis dixisse: quod, qui canonicè eligeretur ab Ecclesia pro Pontifice, & de cujus legitima electione non esset rationabilis causa dubitandi, esset verus, & indubitatus Pontifex, &c. In quo currit regula tradita ab Augustino *Epist. 54.*

ad Inquisit. Januarii cap. 1. & lib. 4. de baptism. contr. Donatist. cap. 24. quam reportavimus *cap. preced. nu. 8.* Et virtute talis revelationis est id de fide credendum.

Dicunt. Sufficit, ut fide divina credatur vagè in Ecclesia esse verum Pontificem, sine necessitate credendi in individuo, quod hic, vel ille sit.

4 Contra I. Fide divina credendum est dari veram Ecclesiam Christi; nec sufficit credere Ecclesiam indeterminatam, & in universali, sed debet necessariò credi, hæc numero Catholica, & Romana, quæ scilicet, communicat cum Romano Pontifice; nam hæc sola est vera Christi Ecclesia, ut dixi *contr. 1. cap. 1.* ergo est similiter ob rationis identitatem fide Divina credendum, V. G. Clementem XI. vel, alium pro tempore canonicè electum, esse ejus visibile Caput. Consequentia sequitur. Nam connexa sunt corpus, & caput; & sicut non potest corpus physicum in individuo, integrum intelligi sine ordine ad unum caput determinatum, ita nec determinatè corpus aliquod mysticum, & morale, integrum esse potest absque ordine, & connectione ad determinatum caput. Unde dixit Cyprianus *Epist. 69.* definiens Ecclesiam, *Quod sit plebs Sacerdoti adunata, & grex pastori suo adherens*; & subdit. *Scire debes Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo.* Non enim Christus collocavit ædificium Ecclesiæ supra incertum aliquod, vel dubium fundamentum, sed supra determinatam, & firmam petram: *Super banc (nota) petram ædificabo Ecclesiam meam*: ergo si creditur determinata Ecclesia, & caput determinatum, credendum est.

Contra II. Si non esset de fide, quod hic nunc existens canonicè electus, sit verus Papa, Christi Vicarius, ac Petri cum ejus auctoritate successor, nec esset objectum fidei, quod in Ecclesia daretur caput visibile, supremusque Pastor, & Petri successor: sed hoc est hæreticum ex Constantien- si, & Florentino: in litteris Unionis: Ergo. Sequela est manifesta, etenim nun-

quam homo vagus fuit, aut erit, vel esse potest Caput visibile Ecclesiæ: sed debet esse homo in individuo existens: ergo, si non sit de fide, quod hic nunc existens Clemens XI. canonicè electus, sit legitimus Papa, &c. nunquam fuit, aut erit de fide, quod in Ecclesia detur Caput visibile. Si autem semel dicatur, quod aliquis in particulari sit verus Papa, & Caput Ecclesiæ, de omni canonicè electo dici debet esse de fide, quod sit legitimus Papa.

Amplius. Est de fide Deum dedisse Petro, & ejus successoribus infallibilem auctoritatem necessariam in Judice controversiarum Religionis, & fidei; ac voluisse, ut omnes crederent ipsis esse concessam; sed profectò, si non crederetur in particulari huic, & illi Pontifici pro tempore canonicè electo concessam esse talem auctoritatem, & esse controversiarum Judicem, ad nihil deserviret illud præceptum credendi in Successoribus Petri esse talem auctoritatem; quod enim in generali sic crederetur, non credendo id de personis determinatis, ad nihil prorsus conducirer, ut patet. Nam, ad quid pro praxi deserviret assensus de ejus quasi vaga Judicis existentia? Sanè non teneremur ex fide adire Papam pro illis controversiis; quilibet enim diceret: fides solum docet me teneri adire Judicem controversiarum: at non dicit mihi illum esse *Clementem XI. vel, hunc canonicè electum*: ergo non teneor ex fide illum adire, aut decidenti credere; & ita controversiæ essent in Ecclesia æternæ; quod est insipientis asserere.

5 Item. Si Papa canonicè electus indubius omninò non esset, non haberemus certum, & infallibile medium ad confundendos hæreticos, & reprimendos schismaticos, quod esset hæresibus, & schismatibus viam aperire: ergo, &c. Probat sequela; nam hæreticus, & schismaticus ad quancunque definitionem, & dogmatis propositionem, promptè se opponerent, allegando incertitudinem Summi

Sacerdotis, & Judicis; & schismaticus ad aliam Cathedram erigendam viam pararet, vel à definitione Pontificis ad Concilium generale appellaret. Unde Cyprianus ad hunc casum respiciens scripsit ad Cornelium *Epist. 55. Neque enim aliunde hereses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus ad tempus Sacerdos, & ad tempus vice Christi cogitatur. Cui, si secundum magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum Sacerdotum collegium quidquam moveret.*

Dicunt. Rusticus tenetur fide divina credere veritates fidei à Parocho sibi propositas; quamvis infallibilitatem Parochi fide divina non credat, nec possit credere, aut evidentiam moralem habeat, quòd sit infallibilis veritatis; evidentia enim moralis, quod vera dicta sint alicujus dicta, tollitur, ex quo, tum physicè, tum moraliter possit mentiri, & falsum dicere: ergo, ut fide divina teneamur credere, quod Papa proponit, ut à Deo revelatum, necesse non est, ut credatur, quòd ipse canonicè electus, sit verus Papa, & infallibilis auctoritatis, ita ut non possit falsum proponere, sed abundè sufficit, si habeatur certitudo, & evidentia moralis, quod sit Papa, quæ habetur, dum ab Ecclesia communiter pro Papa acceptatur, & recipitur.

Contra. Negatur consequentia, & paritas. Nam nullibi in Scriptura est revelatum, & definitum, quòd hic numero sit verus Parochus, & regula infallibilis proponendi res fidei; sicut est revelatum, & definitum, quòd hic singularis homo Clemens XI. qui nunc præsidet, & pacificè in Ecclesia recipitur, sit verus, & legitimus Papa, ut dictum est *n. 2. & 3.* ergo paritas non urget.

6 Item. Quòd Papa sit regula viva infallibilis proponendi toti Ecclesiæ res fidei, ac decidendi dubia circa religionem suborta, revelatum est, *Lucæ 22. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: & P. Aug. Matthæucci Controv.*

tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Et patet ex Florentino per dicta *cap. 1. nu. 7.* in quo fuit definitum Romanum Pontificem, Cathedram, primatum, & potestatem regendi Ecclesiam in B. Petro accepisse; quæ potestas complectitur etiam privilegium ipsius, à quo habet, ut non possit errare in doctrinæ fidei, & morum definitione. Qua stante prærogativa, praxis Ecclesiæ fuit in dubiis fidei ad Pontificem pro decisione semper recurrere: & Concilia generalia, ut robur haberent, & definita in ipsis essent certa, confirmationem à Pontifice consueverunt expostulare; qui sua confirmatione veritatem confert doctrinæ confirmatæ, definitæ, ac propositæ, ut latius *contr. 8.*

7 Circa antecedens, est considerandum ab Innocentio XI. inter cæteras esse proscriptam proximam propositionem, quæ in ordine erat 21. *Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis: immò cum formidine, quæ quis formidet, ne non sit locutus Deus.* Ex quo habetur, quòd fide divina credens, dubitare non debet, nec formidare de divina revelatione, seù, quòd Deus revelaverit mysterium propositum. Fides enim divina est assensus firmissimus, omnem, tum falsitatem, tum formidinem, & dubietatem voluntariam excludens, & inde incompatibilis cum probabilitate revelationis divinæ: ideò in fide divina credente prærequiritur evidens credibilitas mysteriorum, seù evidentia moralis, quod Deus locutus sit. Quæ evidentia habet suos gradus. Docti, & Sapientes morali evidentia sunt certi de revelatione divina ex consideratione credibilitatis motivorum, ut, miraculorum, consensus sapientum, sanctitatis doctrinæ, &c. per quæ moventur ad certò judicandum mysteria nostræ fidei esse à Deo revelata, consequenter esse credibilia propter revelationem divinam. Simples vero, & Rustici evidentiam moralem habent, quòd Deus verè revelaverit mysterium

rium V.G. Incarnationis, ex auctoritate sui Parochi id proponentis. Nam ipsi facile efformant iudicium moraliter evidens de revelatione mysterii propositi à Parocho, per hoc, quod quilibet intrà se discurrat: *ego indoctus in rebus à me ignoratis, ac præsertim religionis debeo stare iudicio prudentum, & sapientum, & instructioni eorum, quibus commissa est cura animæ meæ, quoties non adest motivum prudenter dubitandi de ejus veracitate: sed Parochus est prudens, & Sapiens, eique commissa est cura animæ meæ, & abest prædictum motivum; quini-
mò præsumendum mihi est, quòd non velit mortaliter peccare me decipiendo; & quòd non fallatur, quia sapiens est. Ergo ejus instructioni stare debeo: &, cum mihi proponat, & referat mysterium Incarnationis esse à Deo revelatum, & ita ab Ecclesia proponi, & credi, hoc ego debeo iudicare, & credere. Quo stante iudicio, voluntas Rustici gratia Dei adjuta prudentissimè imperat intellectui, ut firmissimè credat Verbum esse Incarnatum, quia Deus revelavit.*

Habetur ex præjacto discursu I. Quòd Rusticus sit moraliter certus Parochum hic, & nunc non falli, nec fallere, adeòque quòd ejus dicta sunt vera; quod possit decipi, & decipere aliquando, est per accidens: non enim sequitur potest decipere; ergo hic, & nunc decipit; aliàs actum esset de humana etiam societate.

8 II. Quòd evidentiam moralem habeat de existentia revelationis, non quidem absolutam, sed respectivam, hoc est, consentaneam capacitati illius. Siquidem, ut ait Pontius *Theol. disp. 28. q. ult. n. 40.* Appellatione evidentiae moralis illa venit, qua res aliqua, quæ non est nota ex terminis, neque deducta ex principiis sic notis, nec aliquo sensu externo percepta, ita apparet intellectui, ut hic nullam habeat rationem prudenter dubitandi, & imprudentissimus ab omnibus judicaretur, si non judicaret rem illam, sicut apparet, vi cujus certò apparet ei mysterium Incarnationis esse à Deo revelatum; & aliis terminis di-

citur esse ei evidenter credibile. Vide ibi Pontium, & Vivam ad *prop. 21. ab Innoc. XI. proscript. n. 10. & 19.*

9 Hinc Lauræa *cit. disp. 8. a. 3. §. 4. n. 125.* resolvit, quòd, ut propositio mysteriorum fidei obliget adultos rudes juxta capacitatem eorum ad aliqua explicitè (ad omnia verò implicitè) credenda, sufficit, si Parochus eis dicat ea doceri ab Ecclesia, & communiter ab omnibus Catholicis credi, quia à Deo dicta; tunc enim proponuntur cum notis credibilitatis. Propterea *cit. Lauræa* dixit per Parochos sufficienter suis subditis proponi objecta fidei, jam firmata, & stabilita in Ecclesia, adeò ut subditi teneantur credere; aliàs, si hoc non sufficeret, non benè esset provisum pro rusticis, & idiotis mulieribus circa doctrinam fidei; quod absque errore affirmari non potest.

10 Causa verò rationabilis dubitandi de alicujus veracitate tunc adesse prudenter præsumitur; quando cognoscitur opposita doctrina ab aliis proponi, quibus æquè est credendum; vel, quando res proposita est contra bonos mores, aut lumen naturale; vel, quando proponens significat se per discursum collegisse id esse de fide, quod proponit: & discursus ejus videtur malus, aut ipse cognoscitur indoctus, atque adeò non posse benè discurre. Hæc omnia oportuit considerare, ut adæquatè vis instantiæ enervaretur.

Opponunt I. Nihil est fide divina credendum, quod non sit à Deo explicitè, vel implicitè revelatum: atqui non est à Deo ullo modo revelatum hunc numero canonicè electum esse verum Pontificem: ergo, &c. Minor patet: Neque enim potest assignari locus Scripturæ, vel Traditio Dominica, in qua revelatum sit: sic electi erunt Petri, cum ejus auctoritate successores; aliàs nunc possemus scire, quinam essent futuri Pontifices; nec reperitur aliqua propositio universalis revelata, in qua virtualiter, & implicitè contineatur hæc: Clemens XI. est verus Papa, & Petri successor.

11 R. Negatur minor. Est implicitè revelatum in propositione universali revelata explicitè, omnis canonicè, &c. ut *sup. nu. 3.* Item in hac: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: & in ista: *pasce oves meas*: quæ sunt universales æquivalenter, & secundum verum sensum. Non enim ea verba solum de Petro, sed, etiam de ejus successoribus dicta fuisse in Ecclesia creditur; cum non Petri tantum tempore, sed ad Judicii usque diem Ecclesia permanere debeat, adeoque cum capite, & potestate, sicut tempore Petri. Inde Florentinum definivit Romanos Pontifices succedere D. Petro in Cathedra, primatu, & potestate; Consequenter in illis propositionibus sunt implicitè revelati (in universali enim implicitè formaliter revelantur particulares) quotquot Petri erunt successores; Vel, quod Petro in regimine Ecclesiæ, alii erant successuri. Constat autem explicitè, quod quis sit de contentis implicitè in ea propositione: *omnis, &c. super hanc petram, &c.* & sit successor Petri, si canonicè pro Pontifice electus sit.

Dices. Non est de fide, quod hæc Fidelium multitudo existens hoc anno 1712. sit vera Christi Ecclesia: ergo neque quod hic numero canonicè electus, qui ei præsidet, sit verus Papa, & ipsius Caput. Consequentia sequitur, quia si non est de fide existentia corporis, nec illa Capitis. Probatur antecedens. Non est à Deo revelatum, quod multitudo Fidelium nunc extans sit Ecclesia illa fundata à Christo, perseverans in hominibus nunc, extantibus. Neque juvat revelatio universalis, & implicita; quia hæc sufficit ad fidem implicitam, non verò explicitam: in hoc enim hæ fides differunt; Et ita non esset explicitè credendum, quod hic numero canonicè electus esset verus Papa, sed solum implicitè, & in universali: hoc est, quod aliquis vagè canonicè electus pro Papa, est verus Papa.

12 R. Negatur antecedens. Deus enim revelavit Ecclesiam duraturam usque ad mundi finem, *Matth. 28. Ecce ego vobiscum*

sum usque ad consummationem sæculi. Ad Ephes. 4. Deus dedit Ecclesiæ suæ Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes, &c. idest, usque in diem Judicii universalis. Atque adeò revelavit in ea semper esse Pastores, & Fideles, ovesque ovibus, & Pastores Pastoribus successuros in eadem fidei doctrina, & Sacramentis colligatos, ac visibiliter externa professione fidei unitos, & communicantes cum Romano Pontifice; & inde implicitè in universali pariter revelavit, quod in Ecclesia, hoc anno extante oves sint, & Pastores, & ideò fide divina est explicitè credendum Ecclesiam nunc extantem esse veram Christi Ecclesiam.

13 Hinc advertas. Quod explicitè credere, est credere aliquid in se ipso, ita ut assensus fidei terminetur ad objectum determinatum, Incarnationem, Eucharistiam, &c. credere verò implicitè est credere in alio tantum; quia, quod sic creditur, reverà non expressè cognoscitur secundum sua expressa prædicata, neque intellectus formiat proprium, & distinctum conceptum propositionis, quæ implicitè tantum credi dicitur, sed alterius, in qua illa continetur; ut, cum quis credit in genere omne, quod in Scriptura continetur; vel, quod credit Ecclesia, aut Papa. Inde patet, quod fides explicita, & implicita non differunt ratione revelationis implicitæ, aut explicitæ, sed ratione objecti crediti, propositi, vel apprehensi in confuso, vel determinatè, aut distinctè; utrumque enim est formaliter revelatum. Et manifestum est, considerando, quod ea, quæ Deus revelavit futura in universali, comprehendunt singularia determinata: *V. G. Erunt terræ motus, pestilentia, & fames, &c.* cum hæc in particulari accidunt, jam explicita fiunt, & non desinunt esse revelata. Ideò, qui ea credit, antequam sint, habet fidem explicitam de universali illo complexo, implicitam de particulari; cum autem hoc advenit, habet explicitam,

non quod evenerit, quia videt, sed quod sit illud prædictum. Ita dicitur de Ecclesia, & tempore Apostolorum, & nunc existente, immò & de exitura usque in finem Mundi; qui credit Ecclesiam duraturam usque in finem, habet fidem explicitam de propositione hac universali, & implicitam de particularibus Fidelibus, & Pastoribus in ea contentis: cum verò credit hos particulares Pastores, & Fideles hoc tempore existentes, habet fidem explicitam de particularibus; non quòd existant, quia hoc intuetur, sed quòd sint Pastores, & Fideles in illa universali revelati, & quod profiteantur veram Christi fidem, & sint Christi Ecclesia. Vide *contr. 8. cap. ult. quær. 4. nu. 88. Instant. Estò concedatur esse implicitè revelatum omnes canonicè electos pro Pontifice esse veros Papas, non tamen est revelatum, quinam sint canonicè electi: an ii, qui eliguntur à Clero Romano, vel à Cardinalibus. Uniformis enim semper non fuit forma eligendi Pontifices, sed sæpè variata est: & I. D. Petrus sibi successorem elegit S. Clementem, ut legitur *cap. Si Petrus 8. q. 1.**

II. Per plura sæcula à Clero Romano, & Populo Pontifices electi fuerunt, teste Cypriano *Epist. 12. ad Antonianum* referente electionem Cornelii Papæ post Fabianum. *Factus est, inquit, Episcopus à pluribus collegis nostris, qui tunc Romæ aderant. Factus est Cornelius Episcopus de Dei, & Christi ejus iudicio, de clericorum penè omnium testimonio, de plebe, quæ tunc adfuit suffragio.*

III. Jus eligendi Pontifices fuit apud Imperatores; quod etiam ab Hadriano Papa legitur concessum Carolo magno, ut in *cap. Synodus 63. dist.*

IV. A Symmaco in Synodo Romana I. *cap. 4.* statutum est, ut electio successoris à Decessore decerneretur, ut habetur *cap. Si transitus 79. dist.* Hinc Bonifacius II. in Concilio Romano I. Sibi constituit successorem Vigilium Diaconum apud Bail. *to. 2. Sum. secul. 6. in d. Bonifacio.*

V. In Concilio Lugdunensi II. Facultas

eligendi Romanos Pontifices ad S. R. E. Cardinales fuit restricta. Ergo, cum forma sensibilis electionis non sit certa, ex illa universali, *Omnis canonicè, &c.* implicitè, & virtualiter continentes successores B. Petri, deduci certò non potest, quod hic, hac forma electus, sit verus Papa.

14 R. Negatur consequentia. Et advertitur, quòd estò sit de jure divino, quòd Petri Successor eligi debeat, modus tamen electionis est de jure positivo Ecclesiastico, & à Christo cum plena potestate datus Papæ: ex cujus auctoritate descendit, quod hac, vel illa forma eligatur; vel, quod pro temporum varietate, sit una mutata, & alia constituta: Ut docet Cajetanus *de auct. Papæ, & Concil. cap. 13.* Sicut enim populi, & Principatus humani possunt decernere de modo eligendi Principes, ita potiori ratione ex eminentia potestatis, & regiminis universalis Ecclesiæ potest Pontifex de electiva potestate Romani Pontificis decernere, eamque sic legibus ordinare, ut contrario modo facta irrita sit, & inanis: valida verò, & canonica celebrata ad præscriptum formæ statutz, prout docemur ex praxi, & Traditione Ecclesiæ, ut amplius constabit ex infra dicendis.

15 Itaque, quantum attinet ad primum: Factum est incertum; de eo enim mentio fit in Epistola ejusdem S. Clementis ad Jacobum fratrem Domini. Verum, cum Epistola fuerit scripta, Petro defuncto, & sic post annum Neronis tertium decimum, dirigi non potuit Jacobo, qui teste Spondano, *Epist. ad an. 63. nu. 1.* præcipitatus Jerosolymis è vertice Templi glorioso martyrio vitam finivit, anno ejusdem Neronis 7. idcirco Epistola Clementis esse non potest, & ita dubiæ fidei, & notat, etiam Fagnan. *in 1. ad cap. Accepimus nu. 58. de pactis.* Quinimò cum Petro immediatè successerit Linus, & Cletus ante Clementem, videtur, quòd non eum nominaverit in successorem suum. Quamvis hoc Factum aliqui auctores affirmant; tamen,

ex

ex quo Clemens à Petro designatus Pontifex, animadverteret exemplum fore perniciosum, ut aliquis sibi eligeret successorem, post obitum Petri Pontificatum non acceptavit; ad quem non fuit subindè electus, nisi, Cleto defuncto. De quo Bail. *ubi supra in controversia*. Cæterum cum de jure naturali, & quasi divino sit, ex Turrecremata *Sum. de Eccles. lib. 2. cap. 51*. allegato à Fagnano *cit. nu. 39*. & Bail. quod Papa non faciat sibi successorem, nec post mortem, nec post resignationem, profectò non regit Factum allegatum, cum ea jura sint indispensabilia. Quinimò Factum Petri non esset in consequentiam trahendum, sicut nec quod ad ejus umbram sanarentur infirmi.

16 Quantum ad 2. Jus eligendi Pontifices, primis Ecclesiæ sæculis, fuit penes Clerum Romanum, præsentè populo; uterque ad electionem concurrebat; sed aliter Clerus, aliorum populus. Clerus, ut suffragium, vel votum tribueret: populus verò per acclamationem dans testimonium probitatis vitæ; vel, ut electus esset acceptior multitudini, nunquam verò ut consensum auctoritativum exhiberet, ut habet idem Cyprianus *lib. 2. Epist. 4*. Cujus etiam tempore, populi testimonium exclusum fuit, dum quosdam ordinavit, cujus vitam aliunde perspectam habebat, ut dixit *lib. 4. Epist. 2. vel 52*. *In ordinandis Clericis, fratres charissimi, solemus vos ante consulere, & mores, & merita singulorum cum consilio ponderare: sed expectanda non sunt testimonia humana, cum præcedunt divina suffragia*; & ita intelligendus textus in *cap. In nomine 23. dist.* ergo, quòd testimonium populi admittatur, non est juris divini. Nec obstat, quod Deus jusserit Moyfi, ut coram universo populi cætu consecraret Eleazarum Pontificem; nam præceptum illud fuit cæremoniale idcirco est revocatum; neque ea cæremonia necessariò requiritur. Et pro tempore, quo fuit talis praxis observata, id non fuit ex vi cæremonialis præcepti, sed, vel, quia Ecclesia

id statuit, ut in *d. cap. In nomine*, vel exemplo Petri, qui *Act. 1.* de subrogatione Mathiæ in locum Judæ proditoris, egit coram omnibus discipulis: & *Act. 6.* ab Apostolis fuit convocata discipulorum multitudo pro Diaconorum creatione: quorum electio ab Apostolis facta est, licet coram multitudine: ait enim textus: *considerate, fratres, viros ex vobis boni testimonii quos constituamus super hoc opus*. Hinc aliud est electionem Prælatorum fieri à plebe, aliud coram plebe. Primum plebi non conceditur, benè verò secundum, ut ita præsentè plebe detegantur malorum crimina, & bonorum merita, ut ait Cyprianus. Quod observandum est adversus Novatores contendentes Episcopos à populo eligendos esse. Verùm Episcoporum electiones esse reservatas Romano Pontifici dubium nulli esse debet: Quoniam cum ipse sit universalis Pastor agnorum Christi, & ovium (quæ sunt Matres populorum) ejus est providere de Episcopis, qui particulis Ecclesiis præsent. Et absque illius privilegio aliis eligere non convenit; & ubi ejus permisso aliqui, licet Ecclesiastici, eligunt, debet electus à Pontifice confirmari; sicut ab eodem iis Ecclesiæ conferuntur, quos Reges ex S. Sedis indulgentia eidem præsentant.

17 Quantum ad 3. Nunquam Imperatoris suffragium, vel consensio fuit electiva, & auctoritativa, sed solum opitulativa, seu auxiliativa, & executiva; quatenus in publicæ pacis officium electionem promovebant, & jam factam sua auctoritate ipsi fovebant, ac defendebant, ne schisma oriretur, ortum comprimeretur, ac tumultus sedarentur. Sub his restrictionibus eis concessum est, ut electioni intervenirent, ac electioni eorundem auctoritas inserviret; nunquam tamen, quòd electioni præsent, vel, in ea suffragium haberent, aut eandem factam, aut firment, vel infirmarent. Ubi verò aliqui, vel præsentiam, vel auctoritatem prætere tendere voluerunt, id solum ad usurpationem

tionem pertinuit, quàm ad legitimam facultatem, ut ait Gravina *cit. lib. 4. contr. 4. dubit. 3.* In quo sensu intelligendus est Pamelius, cæterique Scriptores. Vide dicta *contr. 3. cap. 4. n. 45.*

18 Quantum ad 4. Conveniunt Catholici, Pontifices non posse sibi successores eligere; etenim, ut ait idem Cajetanus *ibid. cap. 22.* Adoptio, vel quasi institutio successoris suavi Ecclesiæ dispositione repugnat. Posset enim evenire, vel, quòd Pontificatus in eadem familia æternaretur; vel, quòd simoniacis pactionibus inter duas familias alternatim divideretur, exclusis viris optimis, ac rei Christianæ utilissimis, ut ex Turrecremata discurret Bail. *ubi supr.* Et hinc optimum argumentum est, Papam non posse sibi successorem eligere, vel testamento subrogare; quod post Petrum nunquam id à quoquam factum est: factum verò aliquando ab aliquo esset, si fieri potuisset. Unde dixit Anacletus, electionem Summorum Pontificum Dominum sibi reservasse.

Neque obstat Sanctio à Symmacho facta; nam ea edita est ad reprimendum ambitum, & popularem tumultum. Sed est ponderandum: aliud est de successore tractare per modum cujusdam investituræ, & institutionis, sicuti modò electus Romanorum Rex, Imperator efficitur; & aliud per modum designationis, commendationis, & exhortationis. Primum nunquam factum est, nec Symmachus id decrevit. Secundum verò sæpè, ut refert Spondanus *ad an. 1085. n. 6.* ex Leone Ostiensi *lib. 3. Chronic. Cassin. cap. 64.* de Gregorio VII. qui, dum rogaretur, *quid de Romanæ Sedis, post obitum suum, ordinatione, juberet?* hortatus est, ut, si quo pacto possent, ipsum Desiderium Pontificem facerent. Idem recenset Coriolanus *in breviar. ad an. 1087.* de Victore III. qui Cardinales admonuit (& juxta Spondanum *ad an. 1087. num. 4.* etiam jussit) ut post ejus obitum eligerent Pontificem; Othonem Episcopum Ostiensem: quod factum est, & dictus est Urbanus II.

Id tunc iniquitas temporum postulabat propter schisma 19. quod tunc temporis Ecclesiam in partes secabat. Verum, nec imperando id decrevit, sed solum monendo, & exhortando, ut narrat allegatus Spondanus. Signum verò, quòd nominatio, & designatio successoris, à quocumque facta legatur, non fuerit per modum investituræ, & institutionis, sed puræ commendationis, & exhortationis, est, quòd Clerus Romanus suo suffragio liberè approbare, vel reiicere poterat designatum, si ita bono Ecclesiæ judicaret: & perpetua consuetudine servatum est, ut nunquam designati in Cathedra sederent, nisi vota eligentium præcesserint, & electione fuerint admissi.

Minusque obstat decretum Bonifacii. Siquidem, ideò Bonifacius successorem elegit, ut, nullo vacantis Sedis loco relicto, eriperet è Gothorum Regum manibus jus, quod impiè sibi illi usurpare volebant subrogandi Romanum Pontificem Pontifice defuncto. Verum in alio, Rome coacto Concilio: quod esset contra consuetudinem Sedis Apostolicæ statutum revocavit, & *reum se confessus est Majestatis, quòd Diaconum Vigilium sua subscriptione Chirographi, ante confessionem B. Petri Apostoli constituisset; ac ipsum Constitutum in præsentia omnium Sacerdotum, & Cleri, & Senatus, incendio consumpsit.* Et ita Constitutio effectum non habuit, sed cassata, & rescissa fuit.

19 Quantum ad 5. Lauræa *cit. disput. 6. art. 6. nu. 222.* narrat, quod eligentes Pontifices ab initio Ecclesiæ erant presbyteri, Diaconi, & alii Romanæ Ecclesiæ, hoc est, Urbis Romæ, Clerici: fuerunt aliquando ad electionem admissi Episcopi exteri, ut dictum est supra ex Cypriano: sed qui erant in Curia; quod factum est gratia honoris, remanente semper jure eligendi apud Clerum Romanum. Subinde verò, cum multiplicata Christianitate in Urbe, & Clerus multum auctus fuerit, ad evitandos tumultus, & confusionem, jus eligendi

ad pauciores prudentissimè redactum est; & ii fuerunt Cardinales, qui ut notat Becanus *to. 5. opuscul. lib. 3. de Republ. Ecclesiast. cap. 3. nu. 10.* dupliciter possunt considerari. Primò, quatenus sunt Clerici principales Ecclesiæ Romanæ Urbis. Secundò, quatenus sunt Procuratores, totiusque Ecclesiæ ministri. Primo modo, eligunt Romanum Pontificem ut Episcopum Ecclesiæ particularis, quæ Romæ est, vel successorrem Petri in Episcopatu Romano. Secundò verò, ipsum eligunt, ut est Caput, & universalis Ecclesiæ Episcopus, ut successor Petri in primatu Ecclesiæ universalis, & Christi Vicarius.

Quo verò tempore restrictio illa ceperit, parum refert. Certum est ante d. Lugdunense, coactum anno 1274. in Concilio Lateranense III. celebrato anno 1179. c. 1. statutum fuisse. *Ne deinceps ullus in summum Pontificem legitime censeretur electus, nisi à duabus Cardinalium partibus fuisset electus.* Nec tunc fuit Cardinalibus jus eligendi attributum, nam id prius apud eos fuisse testatur Petrus Damiani, qui vixit sub anno 1072. & *lib. 1. Epist. 20.* dixit: *Romanæ Ecclesiæ Cardinales Romanum Pontificem principaliter eligunt.* In allegato Lugdunense circa electionem Papæ renovantur statuta in citato Lateranense; & ulterius constitutum est, ut Cardinales omnes, post Pontificis mortem, in unum locum convenirent, & clauderentur, clausique non prius, quàm Pontificem elegissent, exirent, ut habetur in *cap. Ubi periculum de electione in 6.* A quo tempore Conclave institutum est, ut hac forma electio celeriter fieret. Sedes enim ob mortem Clementis IV. prædecessoris Gregorii X. qui Concilio per se præfedit, duobus annis, & novem mensibus vacavit, ut refert Coriolanus in *breviar. ad an. 1274.* Subinde Pius IV. *const. in eligendis 63. Bullar. to. 2.* & tandem Gregorius XV. *Const. Aeterni 13. ibi tom. 3.* nonnulla statuerunt in Romani Pontificis electione servanda.

Quocirca Cardinales possunt esse mo-

raliter certi, nullamque habere causam rationabilem dubitandi de electione Pontificis, aut cognoscere, quòd sit facta secundum requisita in jure canonico, & Apostolicis Constitutionibus. Et inde falsa est deducta consequentia in quinta instantia: videatur *supr. cap. 1. nu. 4.*

Dices. Ergo Cardinalibus est naturaliter notum se in electione servasse, quæcunque à jure sunt præscripta: ergo notum eis pariter naturaliter esse debet, quòd electus sit verus Papa; & ita hoc non erit de fide.

20 R. Distinguitur secunda cōsequentia; quod sit verus Papa veritate juris canonici, concedo; veritate juris divini, nego. Hoc enim creditur. In hac re duo consideranda occurrunt de vero Papa. Primum est, veritas resultans ex jure canonico: hæc fanè est naturaliter nota electoribus; quatenus cognoscunt electionem esse conformem juris dispositioni (in hoc consistit veritas juridica) secundum quam non est de fide, quòd hic sit verus Papa, sed est naturaliter notum. Secundum, est veritas Juris divini, hoc est, quòd hic canonicè electus, sit ille, cui Deus confert potestatem, ac jurisdictionem Pontificiam. Hæc veritas Papæ neque formaliter est à Cardinalibus eligentibus, neque à Fidelibus electionem scientibus, neque ipsis electio hoc titulo, naturaliter nota, sed credita: ita D. Petrus à Christo institutus Pontifex, sensibus naturali modo operantibus, audivit Christum promittentem sibi Papatum: *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam: & postea sibi conferentem: Pasce oves meas: & tamen in primo casu credidit sibi conferendum, & postea collatum.* Unde electio à Cardinalibus facta formaliter non est objectum fidei divinæ, sed electio à Christo facta, hoc est, collatio auctoritatis Pontificiæ à Christo ei datæ, qui à Cardinalibus est canonicè electus. Id enim fuit implicite, & in illa universali *omnis canonicè, &c.* revelatum.

21 Hinc advertendum, quòd, dum exer-

exercendus est aliquis fidei actus circa rem aliquam, non est semper necesse, quod tam subjectum, quam prædicatum sint obscura, & non visa; sed sufficit, si prædicatum sit obscurum. Hoc evidenter patet de *Cælo*, & *terra*: ista videntur: at, quod sint *creata*, non videtur, sed creditur; quod *anima* sit in homine, potest à Philosophis demonstrari; at, quod sit *creata immortalis*, & *beatitudinis capax* non videtur, sed creditur. Quilibet potest videre multitudinem Fidelium, qui toto Orbe credunt idem, communicantes cum uno capite, Romano Pontifice; id profectò non credit: nam Hæreticus, & Turca, vel Judæus id potest experimento cognoscere, & tamen nullus horum credit fide divina articulum unitatis Ecclesiæ. Fidelis ergo non credit multitudinem illam credentem unum, & idem, quia id videt, sed credit multitudinem illam esse Christi Ecclesiam à Christo prædictam, & fundatam super Petrum. Ita naturaliter videtur hic homo canonicè electus pro Papa, ideò hoc non creditur; sed creditur, quod huic canonicè electo Christus contulit Pontificiam Potestatem; adeoque quod sit Caput Ecclesiæ, successor Petri, & Christi Vicarius, hoc enim non videtur.

Quinimò naturalis cognitio, & apprehensio subjecti, vel prædicati non impedit, quin propositio sit de fide, aliàs ferè nulla, fide divina, crederentur: Nam in omni propositione, quæ est de fide, necesse est terminos, vel à Magistro audire, vel in libro legere, & tamen assensus circa connexionem prædicati cum subjecto, est assensus fidei, elicitus cum auxilio supernaturali.

Instant. Non constat Cardinalibus, se esse baptizatos: ergo nec, quod legitime elegerint. Nam legitimi electores debent esse baptizati.

R. Distinguitur antecedens. Ante electionem conceditur: facta electione, eaque publicata, & acceptata absque ulla ratione dubitandi, negatur. Tunc enim

eis constat quod electio fuerit legitima; adeoque, quod per legitimos electores fuerit facta: nam Deus voluit, ex baptizatis implere numerum eligentium. Qui verò Cardinalis suffragium non tulit, de eo certus non est.

Opponunt 2. Non est de fide, quod in hac numero hostia consecrata sit Corpus Christi, sed solum, quod in hostia ritè consecrata sit Corpus Christi: ergo neque de fide est, quod hic numero homo canonicè electus sit verus Papa. Consequentia sequitur. Etenim ideò in hac numero hostia consecrata est Corpus Christi, non est de fide, quia dependet à multis contingentibus, vi quorum id potest esse falsum: potuit enim consecrans non habere intentionem consecrandi, non esse baptizatus, & non validè ordinatus; Sed pariter hæc veritas, hic homo canonicè electus, &c. dependet à multis contingentibus fallibilibus: Siquidem potest contingere, ut qui eligitur sit femina, non sit baptizatus, sit Hæreticus: quin etiam, electio potest à parte rei esse irrita, & simoniaca, vel per metum facta; & ita fide divina credi non potest; fidei enim divinæ, falsum subesse nequit, cum assensus firmissimus esse debeat.

R. Propter hoc objectum, ut dictum est n.1. Nonnulli Catholici dixerunt id solum esse de fide, vel, postquam ab Ecclesia electus est communiter pro vero Papa receptus (cum Ecclesia sit infallibilis) vel, postquam exercuit actum aliquem Papalis jurisdictionis: quoniam Deus non permetteret, ut in talem actum exiret, si non esset verus Papa. Verum, neutra opinio regit. Siquidem ante universalem Ecclesiæ consensum, & exercitium suæ jurisdictionis, jam est verus Pontifex: non enim fit verus Pontifex ab illo consensu, aut tali exercitio. Tum quia, vel tenetur Ecclesia recipere definitionem summi Pontificis, vel non? Secundum profectò non dixerint: ergo primum: ergo prius in isto homine canonicè electo, præintelligitur potestas Pontificia, quam, quod dogma de-

definiat. Pariter, vel Ecclesia tenetur acceptare hunc numero canonicè electum pro vero Pontifice, vel non? Secundum hæresi, & Schismati viam aperit, & esset convenire cum Vvicleffo, & Luthero ex notatis supra. Si primum, ergo ante acceptationem præsupponitur verus Papa. Nunc

22 R. Ideò non est de fide, quod in hac hostia sit Corpus Christi, quia hæc particularis propositio: *hæc hostia, &c.* non est ita applicata, ut sit moraliter certum, & evidenter credibile contineri in illa universali revelata *sub omni hostia ritè consecrata est corpus Christi*; sicut per concordem electionem Cardinalium, & receptionem totius Ecclesiæ, est moraliter certum in universali illa *omnis ritè, &c.* contineri istam: ergo *Clemens XI. est verus Papa*. Deinde, si hæc hostia est ritè consecrata est de fide *quoad se*, quòd in ea sit Corpus Christi; sed non est de fide *quoad nos*, cum non simus certi, si sit ritè consecrata: nobis enim non constat an consecrans sit Sacerdos, & de ejus interna intentione: exterior enim in verbis contenta non sufficit, reprobata ab Alex. VIII. in proscriptione *proposit. 28. an. 1690.*

Ad minorem dicitur, ad Dei providentiam pertinere, ne electores communi consensu eligant pro Papa incapacem talis dignitatis: Siquidem, sicut in sententia prædictorum, ad providentiam Dei spectat, ut non debeat permittere, quod, qui non est verus Papa, quamvis pro tali esset electus, exerceat jurisdictionem Papalem, aut ab Ecclesia, ut verus Papa recipiatur; ita maximè dicendum, quod se extendat, ut non eligatur, nisi, qui sit capax, & ut verus Papa credatur, qui talis sit.

Quare ex pacifica electione Papæ, & subsequuta electorum adoratione, ac ex quo statim non moveatur, & occurrat causa sufficiens prudenter dubitandi de opposito, colligitur, quòd non sit simoniaca, vel coacta, sed legitima; nam Deus non

permitteret, quod Cardinales, qui repræsentant Ecclesiam in ea actione, ipsis solis competente, in re adeò principalissima, deficerent, & deciperentur. Et ideò, licet quod sit baptizatus, secundum se sit contingens, tamen in ordine ad divinam providentiam inducit rationem cujusdam necessarii.

Dices. Gratis videtur dictum, quod in secundo casu providentia Dei non permetteret, quod incapax eligeretur, & quòd in primo non impediret inhabilem ad consecrandum, ne consecraret.

23 R. Negatur antecedens. Nam si hic numero Summus Pontifex non esset indubitatus Pastor, & Ecclesiæ Caput, fluctuaret unitas, & numeralis identitas corporis Ecclesiæ; neque enim individuatur Ecclesia hæc ex quocunque respectu ad Papam, vagè, vel quicumque ille sit, sive verus, sive existimatus (ut nonnullis placuit) sed ad Papam unum numero canonicè eligendum tempore Sedis Vacantis: & Sede plena, ad hunc in individuo canonicè electum. Sicut hoc physicum corpus determinatum non dicit respectum ad caput vagum, sed ad hoc numero caput; & inde ne in dubium evocetur unitas Ecclesiæ (quæ juxta articulum fidei, *credo unam Sanctam Ecclesiam*, est fide divina credenda) nec in dubium evocari debet, quòd hic numero homo canonicè electus, sit verum Ecclesiæ Caput; præsertim, quando statim in electione, nulla de ejus validitate causa rationabilis dubitandi mota est, & subsequuta est electorum adoratio; tunc enim quoad se, & quoad nos, est fide divina credendum.

Nullum verò inconveniens oritur, ex quo hæc hostia in particulari non sit ritè consecrata. Nam, quamvis non sit de fide, quòd hæc in particulari contineat Corpus Christi: de fide tamen est, quòd innumera in Ecclesia sint hostiæ, quæ continent Christi Corpus; quæ quoad se sunt obiectum fidei, licet nulla particularis quoad nos sit talis, quatenus non possumus esse

moraliter certi, quod hæc particularis sit ritè consecrata. Adhuc tamen licitè eam adoramus, quia prudenter tenemus Sacerdotem eam consecrasse; & semper retinemus implicitam conditionem, si est ritè consecrata.

Ex quibus præoccupatur instantia, quòd non sit de fide dari in Ecclesia Sacrificium, & Sacerdotes. Deus enim revelavit in Ecclesia esse Sacerdotes, & hostias continentes Corpus Christi: revelatio autem Dei falsa esse non potest; licèt non sit de fide, quòd hæc hostia in particulari Christi Corpus contineat.

Opponunt 3. Assensus hujus propositionis, *Clemens XI. canonicè electus pro Papa, est verus Papa*, est contingens, & fallibilis: ergo non est assensus fidei divinæ, cui falsum subesse non potest. Probatur antecedens. Est assensus conclusionis deductæ ex majori necessaria: *Omnis canonicè electus pro Pontifice est verus Papa*; & minori contingenti: *Sed Clemens XI. est canonicè electus*: ergo, &c.

Confirmatur. Qui negaret Pontificem canonicè electum esse verum Papam, non esset hæreticus, sed tantum Schismaticus, dividens unitatem charitatis: ergo. Antecedens patet, quia nihil est objectum fidei, quod à Papa, vel Concilio ab eodem confirmato definitum non sit, & Fidelibus, ut res credenda non proponatur: Sed conclusio hæc, quod *hic numero homo canonicè electus sit verus Papa*; deducta ex majori de fide, & minori naturaliter nota, neque à Papa, nec à Concilio ab ipso confirmato, est definita, nec Fidelibus proposita credenda:

24 R. Negatur antecedens. Pro solutione probationis, observa; conclusionem contingentem sequi, si præmissa coassumpta cum propositione de fide aliquo modo secundum aliquam causalitatem influat in conclusionem ipsam; & hic verificatur, conclusionem sequi debiliorem partem; non verò si sit tantum conditio manifestativa, seu explicativa subjecti, cui

debeat applicari prædicatum revelatum: hoc enim casu conclusio non participat certitudinem præmissæ contingentis, sed solius præmissæ pertinentis ad fidem: & ideò dicitur fidei divinæ. In proposito, minor illa: *Sed Clemens XI. est canonicè electus*, non influit veritatem in conclusionem: ergo *hic est legitimus Papa*, sed adhibetur tantum, ut explicativa, & manuductiva in notitiam subjecti; ideò tota certitudo refunditur in propositionem illam universalem de fide: *quicumque legitime electus est à Cardinalibus, est verus Papa*. In qua omnes singulares immediate continentur. Explicat Lauræa cit. n. 225. exemplo: dum majori de fide: *Omnis patiens pro Christo est Martyr, & Dei amicus*, adnectitur minor naturaliter nota: *Laurentius passus est pro Christo*; hæc ad aliud non inservit, quam ad manifestandum subjectum, de quo debet affirmari prædicatum revelatum, hoc est, *esse martyr, & amicus Christi*, quod continetur, non in minori, sed in majori: ideò non ex vi minoris credo, quod *Laurentius sit martyr, & amicus Christi*, sed ex vi majoris creditæ. Et hinc minor inservit solum ad manifestandum subjectum, cui applicari debeat prædicatum revelatum.

Dices. Ergo nulla erit conclusio Theologica; vel, assignetur, quando præmissa coassumpta cum illa de fide non influat in conclusionem, & sit tantum conditio explicativa subjecti, cui debeat applicari prædicatum revelatum?

25 R. Negatur consequentia, de qua re diximus aliqua contr. I. cap. 6. nu. 26. Quibus hic addimus, unam propositionem posse dupliciter inferri ex altera; vel, per nudam illationem, & ratione connexionis, quam habet cum illa, quatenus ejus significatum habet naturalem connexionem cum significato alterius; vel, ratione significationis, & per nudam quasi explicationem, quatenus illa altera idem virtualiter significat, quod ista; quæ infertur.

Primo modo, hæc, *Christus est visibilis*, in-

infertur ex ista, *Christus est homo*, quia significatum illius habet connexionem naturalem cum significato istius alterius: & ideo est conclusio purè Theologica. Secundo verò modo, ista: *Christus mortuus est pro me*, infertur ex ista altera de fide: *Christus mortuus est pro omnibus hominibus*, quatenus significatum prioris continetur virtualiter in significato posterioris: Nam propositio, quæ dicit, & significat *Christum esse mortuum pro omnibus hominibus*, virtualiter, & implicite dicit, & significat *mortuum esse pro me, pro illo, & alio homine*. Propterea deductio istius, *Christus mortuus est pro me*, facta ex altera ista, *Christus mortuus est pro omnibus*, ratione significationis, est potius nuda explicatio, sive declaratio, quàm illatio discursiva propriè dicta: & proinde propositio sic deducta non est propriè conclusio Theologica, sed propositio de fide, & potius explicata dicitur, quàm deducta. Quod, tum ex eo patet, quòd id, quod per illam significatur, est à Deo immediate revelatum (licet implicite) si non quoad eadem verba, saltem quoad sensum; quoniam *Christum esse mortuum pro omnibus hominibus*, est idem quoad sensum, ac *Christum esse mortuum pro illo, & illo, pro me, & alio quocumque homine*; sed est immediate revelatum à Deo *Christum esse mortuum pro omnibus*: ergo & revelatum est quoad sensum, quod *Christus mortuus est pro me, illo, &c.*

Ita cum sit immediate à Deo revelatum: Quod *omnis canonicè electus pro Papa sit verus Papa*; est etiam quoad sensum revelatum, quòd hic, iste, & alius, nullo excluso, canonicè electus pro Papa, sit verus Papa. Siquidem propositio, quæ dicit *omnis canonicè electus pro Papa est verus Papa*, virtualiter, implicite, & quoad sensum, dicit, & significat, quod *hic, ille, vel alter canonicè electus sit verus Papa*; ideo hæc *Clemens XI. est verus Papa*, est de fide; nam ex majori illa *omnis, &c.* infertur ratione significationis; & minor assumitur expli-

cationis gratia. Et hinc discursus non intervenit ut ratio motiva, sed solùm ut ratio applicans, & explicans conclusionem illam contineri in illa universali, in qua omnes particulares actualiter continentur, licet implicite.

26 Ad confirmationem, negatur major. Aliud est negare Pontificem non esse verè, & canonicè electum, vel, quia electores in partes divisi duos eligunt, vel, contra electum altera pars se rationabiliter opponit; & aliud, negare verum Papam non esse, qui est canonicè electus: hoc secundum, qui negaret, hæreticus esset, quia rem fidei negaret. Nec video cur post tempora Constantiensis, post Florentinum, & Lutheri damnationem possit quis ab hæresi excusari; sicuti non excusaretur, qui negaret Nicenum, Calcedonense, aliudve Concilium à Papa confirmatum esse verum Concilium; sed teste Gregorio in *cap. Sicut Sancti 15. dist.* hæc negans hæreticus esset non minus, ac si negaret quatuor Evangelia: verum autem Concilium formaliter includit verum Papam. Qui verò negaret primum, dummodò reverà non esset canonicè electus, nec Schismatis crimen committeret. Verum conclusio nostra procedit, canonica electione supposita; quæ hodie canonica est, si duæ Cardinalium partes in electum concordaverint, & consenserint, juxta allegatam Pii IV. constitutionem: hinc id sciens, & negans, hæreticus foret.

Ideo non probamus opinionem Banæi *to. 2. Theol. practicae verb. Papam in supplemen. à nu. 11.* ubi dixit, negantem Papam canonicè electum non puniri tamquam hæreticum.

27 Ad probationem confirmationis, dico, quod hic numero canonicè electus sit verus Papa, fuit definitum à Constantiensi, ut dictum est *nu. 2.* Proponitur autem sufficienter toti Ecclesiæ credendus pro vero Papa, cum à Cardinalibus promulgatur, & recognoscitur, ut verus Papa, qui de forma canonica servata in electione

ctione securi sunt, non secus, ac baptizans infantem certus est de sua intentione. Hinc posita per eos promulgatione, de fide est, etiam *quoad nos*, quatenus obligamur id fide divina credere, & acquiescere propositioni eorum, qui totam Ecclesiam in facto electionis Papæ repræsentant.

Dices. Propositio illa non est infallibilis: nam infallibilitas non est promissa Cardinalibus, sed Papæ: ergo Fideles, ea etiam posita, non tenentur credere: nullus enim nisi Papa potest totam Ecclesiam obligare.

28 Resp. Concesso antecedenti, negatur consequentia. Acceptatio enim canonicè electi in Pontificem infallibilis est. Ideò ipsa illius electi acceptatio, & inthronizatio est propositio sufficiens, ut tota Ecclesia obligetur credere eum esse verum Pontificem à Deo electum. Qua acceptatione Papa significat infallibiliter, quod electores in electione non erraverint, & quod nullus in ea defectus irreperit electionem inficiens, & validitatem excludens.

29 Quocirca acceptatione Pontificatus Papa duo facit; unum, proponit se esse Caput Ecclesiæ visibilis, & Ecclesiam dari. Ideò nulla est quorundam instantia, asserentium Ecclesiam dari, non esse objectum fidei, nec Fideles obligari credere. Licet alia via procedat Suarez de fide *disp. 9. nu. 14.* apud Lauræam *art. 4. nu. 197.* dicens, quod Ecclesia se ipsam proponit ut veram, & obligat ad credendum talem veritatem, non minus quam cæteras ad veram fidem pertinentes.

Alterum, reddit Ecclesiam omninò certam, quòd Cardinalium propositio fuit vera, & electio bona absque defectu ullo ipsam vitante; consequenter, quòd non fuit simoniaca, non coacta: Et electus sit vir, non femina, baptizatus, non heresi infectus.

30 Nonnulli opponunt plures Pontifices se in Pontificatum intrusisse; sed hæc non est nostra quæstio; resolutio procedit

de canonicè electo. Cæterum, quidam intrusi fuerunt omninò abrogati, nec in Romanorum Pontificum serie computantur; nonnulli alii in ea recensentur, sed non pro tempore usurpationis dignitatis, sed pro subsequenti, in quo, accidente consensu Cleri, fuerunt, ut legitimi Pontifices solitis ritibus electi. Ita factum est in Vigilio, qui anno 537. iniquè Theodoræ Augustæ, & Belisarii potentia in Pontificatum intruditur, pulso in exilium Silverio legitimo Pontifice (& inde sextum schisma in Ecclesia suboritur) A quo Vigilius, tanquam inuasor, & emptor Apostolicæ Sedis Fidelium communione fuit privatus. Audita Silverii morte, motusq; miraculis ab eodem patratis, sedem, quam occupaverat, Vigilius spontè dimisit. Subinde verò Clerus Romanus timens, ne favore Principum Schisma continuaretur, & iterum intruderetur Vigilius, re diligenter discussa, & recepta prius ab eodem Catholicæ fidei professione, eundem Vigilius Romanum Pontificem solemniter elegit; & sic schisma cessavit; ipse verò statim in alium mutatus, Catholicam fidem, primatumque Romanæ Ecclesiæ constantissimè propugnavit, ut refert Coriolanus Breviar. ad *an. 540.* Spondanus Epitom. ad *d. an. 40.* Nec verus Papa fuit, nisi à tempore canonicæ electionis (pro priori inter Antipapas recensetur) postquam Ecclesia Catholica eum, ut legitimum Pontificem agnovit, & credidit. Idem dicitur de Felice IV. quem primò nominavit Theodoricus Rex, usurpans sibi nominationem, & electionem Romani Pontificis: nec tamen legitimus Pontifex fuit, nisi post diem 58. ab assumptione; nam prius Clerus Romanus eum rejecerat; sed postea ad schisma evitandum, electioni consensit; & sic de cæteris dicendum, si alii in exemplum producantur.

31 Ideò considerandum est, tunc de legitima electione constare cum Catholica Ecclesia, ut legitimum, & indubitatum Pontificem, aliquem recipit. Nam consen-

sensus universalis Ecclesiæ fallibilis esse non potest; cum rei à Papa, vel Conciliis definiendæ Ecclesiæ consensus, & attestatio firmissimum præstet fundamentum. Hinc, sicut non potest colere Sanctum, qui Sanctus non sit, nec aliquid de fide tenere, quod de fide non sit; ita nec potest decipi recipiendo ut verum Pontificem, & certam horum omnium regulam, qui verus Pontifex, veraque regula viva non sit.

Quæritur. *An si Papa electus non esset Episcopus, esset verus Papa, & Pastor universalis Ecclesiæ?*

32 R. Affirmativè. Discernendum est inter potestatem ordinis, & jurisdictionis: hæc est ex injunctione, & commissione, illa verò ex consecratione, vel ordinatione; nec mutuò se inferunt, & una ab altera separari potest: nam ordo potest esse in aliquo sine jurisdictione, & è converso. Quare, estò Papa nondum Episcopus, non possit Episcoporum munia exercere, ut ordines conferre, &c. potest tamen ea, quæ sunt jurisdictionis Papalis, quam supposita canonica electione, obtinet à Deo cum plenitudine. Qua etiam ratione potest esse quis Papa, quin prius sit Presbyter, quocasu ex vi electionis obtinet à Christo Domino potestatem jurisdictionis relatæ ad Corpus Christi mysticum, etsi in ordine ad corpus Christi verum potestatem non habeat, nec possit à peccatis Sacramentaliter absolvere, & Eucharistiam consecrare, ad hoc enim potestas ordinis est necessaria, quæ in ordinatione recipitur. Vide Gravinam cit. supr. lib. 4. contr. 4. dubitat. 3. art. 5. Ubi verò quis non Episcopus eligitur, postea Episcopus ordinatur, ut praxi docemur.

CAPUT IV.

An successio Romanorum Pontificum fuerit unquam interrupta?

P. Aug. Matthæucci Controv.

S U M M A R I U M.

- 1 Successio Pontificum nunquam interrupta.
- 2 Oves ovibus succedunt.
- 3 Episcopi in partem sollicitudinis sunt vocati.
- 4 Patres ad probandam existentiam veræ Ecclesiæ successionem Roman. Pontif. adhibuerunt.
- 5 Sacrilega Donatistarum successio intrusa in Romana Cathedra.
- 6 Unitas Ecclesiæ sine legitima successione non servatur.
- 7 Dempsta successione, schismata essent in Ecclesia.
- 8 In statu legis naturæ, & scriptæ fuit successio Pontificum sacrorum.
- 9 Marcellinus non perdidit fidem internam.
- 10 Affertur hystoria Liberii ad 16.
- 17 Agitur de electione Felicis II. ad 20.
- 21 Honorius I. à Monothelismo immunis ad 47.
- 48 Joannes XII. præservatus ab errore negantium animas iustorum ante diem Judicii non visuras intuitivè Deum ad 54.
- 55 Romanus Pontifex, nec ut persona privata potest errare in fide.
- 56 Mendacium de Joanna Papissa ad 58.
- 59 Romana Cathedra est centrum unitatis.
- 60 Vacatio Sedis tempore interregni non interruptit successionem.
- 61 Successio doctrinæ sine illa personarum non sufficit in Ecclesia Christi ad 63.

Communiter Lutherani, & Calvinistæ conclamant legitimam Romanorum Pontificum successionem interruptam esse propter schismata, quæ in Ecclesia fuere. Nec desunt, qui planè mendaciter dixerint, successionis seriem abruptam per hæresim, quam nonnullis Pontificibus ore blasphemio impingunt. Et inde ex tunc subinferunt Ecclesiam Romanam periisse; atque ita se ab eadem non injustè secessisse. Cæterum has ipsi ingeminarunt nugas, ex

T

quo

quo noverint à Catholicis palmari successione argumento ad evidentiam usque urgeri, & revinci, quòd Ecclesia, quam prætendunt reformatam, non Christi Ecclesia, sed Synagoga sit sathana, à pro-cacitate Lutheri, Calvinique respectivè constructa, à quibus initium accepit; & ideo originem ab homine, & non institutionem à Christo recognoscit. Quamvis nonnulla hac de re dicta sint *contr. I. cap. I. nu. 12.* attamen, quia maximè necessitatis est ex integro hic eam pertractamus.

Dicendum. Successio Romanorum Pontificum à D. Petro ad Clementem XI. nunc Ecclesiae præsentem, semper est sine interruptione legitimè continuata. Ita omnes Catholici adversus hæreticos.

1. Probatur. De fide est Ecclesiam Christi Domini usque in diem novissimum esse permanentem, juxta illud Lucæ I. *Regni ejus non erit finis.* Ecclesia autem est regnum Christi, dicente Augustino *lib. 83. quæstionum quæst. 69. n. 4.* *Regnum ejus sunt, in quibus nunc regnat per fidem: & nu. 9.* *Secundum id, quod Verbum Dei caro factum est, cepit regnare in credentibus secundum fidem Incarnationis suæ.* Et illud Matth. 18. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Quod ab eodem S. Doctore exponitur *Epist. 199. ad Hesychium cap. 12. n. 49.* *Eum universæ Ecclesiae promissæ, quæ aliis morientibus, aliis nascentibus, hic usque in sæculi consummationem futura est: ergo provisum pariter est de capite visibili semper futuro; Ut, uno moriente, alterum ejus loco succederet: ergo successio, &c. aliàs profectò Christi Ecclesia per iisset: Siquidem mysticum corpus visibile, absque visibili Capite, diù consistere nequit: Sicut nulla Respublica diù permanere potest, si successio Regum, & Gubernatorum interrumpatur: juxta illud Proverb. 11. *Ubi non est Gubernator, Populus corrumpit.**

2. Confirmatur. Si oves ovibus non succedunt, nec ovile conservabitur: ergo, nisi Pontifices Pontificibus succedant, Ecclesia Christi, quæ ovile est, peribit: nisi Aca-

tholici velint esse ovile sine Pastore, quod omninò repugnat.

Dicunt. Sufficit, Episcopi Episcopis succedant. Nam eis commissa est cura Ecclesiae, dicente Petro *Epist. I. cap. 5.* *Pascite, qui in vobis est gregem Dei.* Unde Augustinus *Epist. 232. ad Madurenses n. 3.* scripsit: *Societas Christiana per Sedes Apostolorum, & Successiones Episcoporum certa per Orbem propagatione diffunditur: ergo, ut Ecclesia perpetuò conservetur, sat est, quod Episcopi Episcopos perpetuò successores habeant.*

3. R. Distinguo antecedens. Quòd Episcopi communicantes cum summo Sacerdote, Romano Pontifice Episcopis succedant, concedo: cum ipso non communicantes, nego. Existente enim quæstione, quænam sit vera Ecclesia, satis non est recurrere ad Episcopos, sed necesse est videre, an Episcopi, qui particulares Ecclesias regunt, communicent cum Romano Pontifice; nam, quatenus cum eo non communicarent, essent Schismatici, & propter defectum unionis cum capite extra Ecclesiam Christi constituerentur: cum extra corpus sit, qui capiti non est unitus. Neque Episcopis datum est, quòd pascant gregem totius Ecclesiae, sed unicuique commissa est gregis portio pascenda sub Romano Pontifice, qui curam totius gregis habet, cæteri verò Episcopi in partem sollicitudinis sunt vocati: ideo Petrus non dixit absolutè, *pascite gregem, sed gregem, qui in vobis est*, hoc est, vobis concreditus. Neque aliud ex Augustino probatur; Sed sensus ejusdem est, quòd Christiana societas per Successiones Episcoporum communicantium cum Romano Pontifice certa propagatione per Orbem diffundatur; etenim si aliam fidem morumque doctrinam prædicarent, quam teneat Romanus Pontifex, non Christianam, sed hæreticam Schismaticamque societatem propagarent: Ipse enim est fundamentum Ecclesiae, & veræ fidei custos, ut appellatur in Ephesino *cap. 15.* De quo *cap. 16.* Philippus Presbyter dixit: *Petrum Caput, Ecclesiae*

clesiæ Catholicæ fundamentum per Successores suos hucusque semper vivere causasque decernere semperque victurum esse. Propterea in dubiis fidei, & morum hucusque per tot temporum centurias pro decisione recursum habuerunt Episcopi, Patres, & Concilia ad Apostolicam Sedem.

4 Hinc Patres, non cæterorum Episcoporum, sed non abruptam Romanorum Pontificum successionem, in argumentum necessario concludens veræ Ecclesiæ existentiam, adversus hereticos, respectivè adhibuerunt. Irenæus *lib.3.cap.3.* Successionem legitimè continuatam à Petro usque ad Eleutherium tunc præsentem enumerat.

Tertullianus *lib.3.contr.Marcionem cap.9.* ipsorum successionem suis carminibus comprehendit.

Hac Cathedra Petrus, qua sederat ipse, locatum

Maxima Roma Linum primum considerare iussit,

Postquam electus, & ipse Gregem suscepit ovilis, &c.

Optatus Milevitanus *lib.2.contr.Parmenian.* Omnes Pontifices enumerat à Petro usque ad Siricium. ergo *Cathedra unica, quæ est prima in dotibus, sedit prior Petrus, cui successit Linus, &c. Vestra, o Donatistæ, Cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis Sanctam Ecclesiam vindicare.*

S. Augustinus in *psal.contr. partem Donati.* Numerate, ait, Sacerdotes, vel ab ipsa Petri Sede; & in ordine illo Patrum, quis, cui successit, videte, ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ. Alias S. Doctoris auctoritates recenseo *contr.cit.* Quocirca vera Ecclesia ex ipsorum successionem dignoscitur; nec esset perpetua, si eorundem successio extincta fuisset. Siquidem, sublato fundamento, in consequentiam venit solo esse ædificium æquandum.

5 Tanti, etiam Donatistæ successionem in Romana Cathedra fecerunt, ut licet cū Romanis Pontificibus non communicarent, ad notam schismatis declinandam,

& ne successionis negatione, ut schismatici haberentur, quosdam è suis Romam miserunt, qui hæresim propagarent; & quamdam cryptam in monte extra Civitatem cancellis sepserunt, ubi conventicula sua celebrabant, prout narrat Augustinus *Epist.53. ad Generosum cap.1. ex Africa Ordinatum miserunt, qui paucis prædens Afris, in Urbe Roma Montensium, vel Cutzupitarum vocabulum propagavit.* Ex Optato ubi *supr.* numerarunt eos, qui successerunt Victori, qui fuit, inquit, *primus Romam à Donatistis missus, ramus erroris protentus de mendacio, non de radice veritatis.* Si ergo Donatistæ putarunt ex successionem in Apostolica Cathedra (quam ex transverso contra Petri successores insolentissima præsumptione posuerunt) se legitimam Ecclesiam posse demonstrare; optimum argumentum est, ab hæreticis Lutheranis, & Calvinistis etiam innegabile, ex successionem in Cathedra Petri veram Ecclesiam præsignari. Nam suas vires post Donatistarum tempora successio non amisit, sed eandem vim retinet, ostendens, quinam legitimo titulo Petro successerint, succedantque, & in B. Petro à Christo curam regendi Ecclesiam receperint.

Ad quod viribus caret ipsa à Donatistis intrusa successio; Nam eos ibi Optatus revincens se non posse demonstrare suos legitimo ordine Petro succedere, addit: *Si Victori diceretur, ubi sederit? nec ante se aliquem ibi fuisse monstraret: nec Cathedram aliquam, nisi pestilentia ostenderet.* Et Augustinus *Epist.cit.* enumeratis successoribus Petri usque ad Anastasium, tunc viventem, concludit. *In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur.* Adversus quos illud pariter currit, quod de Novatiano electo Antipapa, in primo schismate Ecclesiæ adversus Cornelium legitimum Petri successorem scripsit S. Cyprianus *Epis.76. ad Magnum: Novatianus, inquit, in Ecclesia non est, nec Episcopus computari potest, qui Evangelica, & Apostolica Traditione contempta, nemini succedens, à se ipso ortus est.*

6 Confirmatur Conclusio. Ideò unus Petrus ceteris Apostolis præfectus est, ut unitas in Ecclesia servaretur, dicente Optato loc.cit. *propterea omnium Apostolorum Caput Petrum Romæ in Cathedra sedisse, ut in una Cathedra unitas ab omnibus servaretur.* Sed Ecclesia debet esse una, & fidei unitatem usque in finem retinere, ut fides docet in Symbolo: ergo, sicut de unitate, ita & de successione, in Petri Cathedra est divinitus provisum. Provisum autem unitati non esset, si Pontificum successio fuisset interrupta: ergo. Minor subsumpta patet: Nam, sicut in Regno terreno unitas non servaretur, si, Regi decidenti, alter non succederet; & in isto casu regimen mutaretur: ita in regno Christi dicendum est. In quo, & Cathedra periisset, si nulus in ea Prædecessori succederet, ipsamque teneret.

7 Item. Si mortuo uno Pontifice, alius non succederet, unum Tribunal non esset, ad quod recurri posset pro dubiorum decisione in doctrina fidei, & morum subditorum; & inde quæ schismata, quæ factiones Ecclesiam non perturbarent, unitatemque non scinderent? Ad quæ incòmoda vitanda una Petri Cathedra erecta est, dicente Hieronymo ad Jovinian. *Inter duodecim unus eligitur, ut, Capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Et Cypriano de unit. Eccles. *Una est Sancta Ecclesia per totum Mundum in multa membra divisa; Episcopatus unus Episcoporum multorum concordie numerositate diffusus.* Quasi dicat, multæ sunt Ecclesiæ particulares, quæ membra sunt, & partes materiales unius Ecclesiæ Catholicæ; at sunt una formaliter Ecclesia, eadem Ecclesiæ forma inter se colligatæ, fide nimirum, exteriori protestatione, & Sacramentorum administratione manifestata, in ordine ad unum caput visibile, & Cathedram Petri, quæ est unitatis origo, & à qua fidem ipsam ceteræ mutuarunt, & in qua cum ipsa communicant. Ipsique Episcopi, licet numero plures, concordēs adhuc sunt propter connexionem ad sedentem in Ro-

mana Cathedra. Adversus quam aliam collocans, & erigens schismaticus, & peccator est, ut docet Optatus *ubi supr.* Alteram verò collocaret, qui ipsam contemneret, eique parere detrectaret, & inter schismaticos reputaretur; Sicut in schismaticorum numero fuerunt Chore, Dathan, & Abiron, quòd rebellionem excitarunt contra primatum Moysis, & Aaronis; ac Principatum, summumque Sacerdotium supra ceteros ambientes *steterunt adversus Moysen, & Aaron*, ut ait textus *Numerorum* 16.

8 Amplius. Deus ad demonstrandum, quinam esset suus populus, suoque cultui mancipatus, tum in lege naturæ, tum scripta, speciali providentia disposuit de successione ordinaria Principis Sacrorum, & Summi Sacerdotii: ergo potiori jure providendum erat de ordinaria successione Pontificum in Ecclesia sub tempore legis gratiæ; eò quòd gloriosior, & felicior Ecclesia sub isto sit, quàm fuerit sub tempore legis naturæ, & legis scriptæ: ut hac forma populus in vera fide, & religione servaretur, & ab infidelibus distingueretur. At provisum ita non esset, si Romanorum Pontificum successio interrupta, & non continuata fuisset: ergo. Antecedens patet. In statu legis naturæ (qui duravit ab Adamo usque ad Moysen, & in quo omnes primogeniti fuerunt Sacerdotes, & divino cultui specialiter mancipati (ut scribit Becanus *analog. veter. & nov. testamen. cap. 7.*) Successio Principum, & populi Dei, & Præconum justitiæ hoc ordine apparet, ut post Adamum fuerit Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Jared, Mathusalem, Noe, Sem, post ejus obitum fuit continuata in posteris Abraham. In lege vero scripta, quæ à Moyse usque ad Christum duravit, Summus Pontifex ordinarius fuit Aaron, cum jure successionis in primogenitis suæ familiæ: Aarone successit Eleazar, huic Phinees, & sic de ceteris, prout idem Becanus ostendit *loco cit. qu. 2.* reportans successionis indiculum ex Scriptura usque ad Joannem Hyr-

Hircanum, qui fuit filius Simonis *Machab. 1. cap. 16.* Reliquorum series usque ad Christi Domini tempora, cum in Scriptura nulla sit memoria, ex prophana historia petitur, quam describit Tirinus *Chronicon tom. 1. comment. cap. 42.* Cæterum ex Evangelio *Matth. 26. & Joan. 11.* constat Caipham fuisse Pontificem. Ergo, & in Romana Ecclesia continuata est successio Pontificum.

Opponunt I. Hæresis tollit legitimam successionem. Hoc titulo Bellarminus *lib. 4. de notis Eccles. cap. 8.* concludit, apud omnes Sedes Patriarchales Orientales veterum Pastorum successionem esse interruptam: Sed plures Pontifices Romani à fide defecerunt, & hæresim admiserunt. Quod objectis, & exemplis nonnullis censent Sectarii probasse.

I. Objectum.

Marcellinus in fidei præjudicium Idolis immolavit, ergo à fide defecit.

9 R. De veritate antecedentis controvertitur. Nam plures censent lapsum Marcellini commentum esse excogitatum, Catholicisque objectum à Donatistis; quem tamen nunquam probarunt, teste Augustino de *Unic. baptis. contr. Petilianum c. 16.* Et ita, eo rejecto, in dubium vocatur Concilium Sinuessanum ea de re celebratum.

Cæterum, admissa veritate historiæ ex *Cap. Concilium autem 21. dist. & Breviario Romano in officio S. Marcellini cum Bail. Sum. to. 2. in d. Concil. Cabasut. notit. Ecclesiast. ibi.* Spondano *Epist. ad an. 302.* Coriolano in *Breviario ad an. 297.* Lauræa de *fid. disput. 8. art. 5. §. 3. nu. 117.* aliisque, negatur consequentia, eoque facto Marcellinum à fide excidisse. Peccavit quidem contra externam fidei confessionem, sed internam fidem minimè negavit. Proditor, seu negator Christi ore, & opere externo fuit, non tamen hæreticus corde; externam confessionem, non fidem internam perdi-

P. Aug. Matthæucci Controv.

dit. Sed postea facti penitens, crimen accusavit deflevit, iudicio suo se damnavit; & tandem gloriosus pro Christi fide martyr occubuit.

Neque ex fidei externa negatione ad hæresim internam illatio tenet; quia, quamvis actus, quibus fides externè negatur, sint inditia, & profectò vehementissima hæresis internæ, tamen non sunt evidentes probationes. Potest namque quis externè fidem negare, quin fidem internam perdat, ut habet Augustinus *l. contr. mendac. ad Consentium cap. 6. nu. 13.* Nonne penè omnes, qui Christum coram persecutoribus negaverunt, quod de illo credebant, corde tenuerunt? Et tamen ore ad salutem non confitendo perierunt, nisi qui per penitentiam revixerunt. Et afferens exemplum Petri, subdit: *Quis ita evanescat, ut existimet Apostolum Petrum hoc habuisse in corde, quod in ore, quando Christum negavit? Nempe in illa negatione intus veritatem tenebat, & foris mendacium proferebat.*

II. Objectum.

Liberius subscripsit formulæ fidei editæ ab Arianis in Concilio Sirmienti, in qua nomen *homousion*, seu *consubstantialis* à Nicæno decretum, tacebatur; ac damnationi Athanasii subscripsit, & cum Arianis communicavit.

10 R. Sed prius ponderandum duas Sirmii formulas fidei editas esse. Prima prodit an. 351. adversus Photinum asserentem Christum non nisi hominem: Quæ filium asserit Deum de Deo: & damnat affirmantes, ex non existentibus Filium, aut ex altera essentia, & non ex Dei, & quia erat tempus ante sæculum, quando non erat; prout refert Bail. cit. in *Concil. Sirmien.* & Petavius *Theol. dogmat. tomo 2. de Trinit. lib. 1. cap. 9. n. 3.*

Secunda edita est an. 357. & in ea prohibitum est ampliùs differere, & mentionem habere de voce *Usiæ*, seu *substantiæ*, & *homousion*, seu *consubstantialis*, ex quo Scripturæ nusquam illarum vocum memine-

T 3 rint.

rint. Qua formula hæresis Arianorum exprimebatur. Isti enim dicebant: *Filium in divinis, nec Deum esse, nec genitum ex substantia Patris*; neque proinde esse consubstantialem, sed esse creaturam, non ab æterno, sed in tempore, ante alias tamen creaturas productam.

Tantum abest, quod Liberius huic potestremæ formulæ subscripserit, ut potius, teste Sozomeno *lib. 4. hist. cap. 15.* alienos ab Ecclesia pronuntiaverit eos, qui Filium secundum substantiam, & per omnia (excepta filiatione) similem Patri, adeoque ejus *Usiæ*, seu *substantiæ* non esse assererent. Et constanter restitit Constantio Imperatori conanti ei suadere, ut *homousion* negaret esse Patri Filium. Subinde, cum Arimini ab Arianis condita esset posterior formula fidei, in qua Auctoribus Ursacio, & Valente Arianis, suppressum erat vocabulum *substantiæ*, & *consubstantialis*, & solum dictum *Filium Patri similem*, ut notat Cabasutius ibi in *Concil. Ariminen. n. 3.* vel *Filium non esse creaturam, sicut ceteras creaturas*, ex observatis à Coriolano *loc. cit. ad an. 359.* Liberius adversus Arianorum, Semiarianorumque perfidiam eidem formulæ assentiri detrectavit; propter quod secundo in exilium actus est: primò enim ante triennium fuerat Mediolano in Thraciam exul amandatus, ut refert Spondanus ad *d. an. n. 13.* ex quo renuisset in condemnationem Athanasii consentire. Hinc idem Spondanus ad *an. 357. n. 14.* notavit non esse Hilarii, quæ ejus nomine circumferuntur ex scripta adversus Liberium: ut, *Anathema à me tibi dictum Liberi*; & iterum: *tibi Anathema*; & tertio: *prævaricator Liberi*; utpote aliena, tum ab Hilarii modestia, tum ab ipsius styli majestate.

II Quocirca, quando Liberius, etiam formulæ subscripserit, non alteri à Petavio *loc. cit. n. 5.* dicitur subscripsisse, quam uni formulæ ex tribus concinnatæ, hoc est, ex ea, quæ edita est contra Paulum Samosatenum, & eà, quæ in Enceniis Antiochiæ concepta erat (quam ibi reportat *n. 2.*)

& eà denique, quæ contra Photinum apud Sirmium publicata est: quæ longè distat à secunda formula superius expressa, cui Osius minis coactus est subscribere. In quibus tribus, nec rejectum est, nec damnatum *homousion*, seu *Usia*, ut ibi Petavius. Proinde, esto Liberius *homousion* concordie gratia diffimulaverit tamen conceptis verbis non respuit *Usiam*; consensitque in formulam, qua dicebatur: *Filius, Deus de Deo ante omnia sæcula, ante omne tempus existens, secundum substantiam, & per omnia (excepta filiatione) Patri similem.*

Dictum est, quando subscripserit, quia Lauræa de fide *disp. 8. art. 5. §. 5. n. 245.* considerat, quod nisi Hieronymus præjectæ subscriptionis testis esset, posset id negari; cum aliunde probari nequeat, quam ex fama, & rumore non fundato, nisi in effectu, quod fuerit ab exilio revocatus, & Romanis aliquando invisus (à quo fortè Hieronymus, motus fuit) Fama verò semper crescit eundo per mendacia.

Cæterum, formula à Liberio subscripta, Hilario, aliisque visa est Catholica, in qua consubstantialitas non improbabatur, esto non exprimeretur. Hinc nullus unquam probabit Liberium in hæresim incidisse: Siquidem aliud est dicere, Liberium damnasse consubstantialitatem, eamque negasse, & aliud tacuisse, & non esse confessum. Quinimò asserendo Filium ejusdem *substantiæ*, & *per omnia similem*, esse cum Patre, idem est, ac si professus esset esse *consubstantialem*.

12 Nec obstat, quod Semiariani vocem *substantiæ* in pravam sensum inflecterent; quippè malitia hæreticorum nequaquam verè invertere potest legitimum sensum, qui natura, & usu vocibus inest, ut observat Spondanus ad *an. 357. n. 13.* Idcirco cum formula à Liberio subscripta secundum legitimum verborum sensum hæretica non esset, hæreticum non erat ea uti: sicut ex quo hæretici abutantur divina Scriptura, ad proprias hæreses stabiliendas, non ideo Catholici eadem uti verantur. Hac in re
fimi-

simile exemplum habetur in D. Augustino *Epist. 238. ad Pascentium Arianum cap. 1. n. 5.* ubi asserit separatim esse subscribere confessioni illius fidei, si nihil inveniret in ea Catholicę veritati contrarium, quamvis nomen consubstantialis in Scriptura non inveniatur. Quia fieri potest, ut illud inveniamus, cui hoc vocabulum recte adhibitum iudicetur, ut ibi loquitur Augustinus. Ita in Formula à Liberio probata dicendum.

13 Quatenus verò in Formula non fuit apposita vox consubstantialis, in qua tamen fuit vox æquivalens exprimens identitatem naturę, & omnimodam æqualitatem cum Patre, ut inquit Lauręa *cit. num. 25.* Et Coriolanus *cit. ad an. 357.* observavit subsignatam Formulam à Liberio retinuisse nomen substantiæ, Filio cum Patre communis, ac omnimodam Filii cum Patre similitudinem. Et hinc irrationabiliter à quibusdam de imprudentia Liberius criminatur.

14 Quatenus item post exactum in exilio biennium (quod sustinuit, quia prius noluit in condemnationem Athanasii consentire, licet muneribus à Constantio sollicitatus, minisque extimulatus, ex Spondano ad an. 355. n. 8.) exilii, ærumnarumq; tedio victus succubuit, & in damnationem Athanasii consensit, & inde visus est hæresim approbasse, quod minimè fecit; causa enim Athanasii non fuit causa fidei, sed morum, & disciplinę, teste Lauręa *cit. n. 249.* Et inde, licet Liberius sententiam contra Athanasium confirmans, malè egerit, & non bonus Iudex asseratur, non tamen hæreticus, nec internè, nec externè.

15 Neque cum Arianis communicavit in doctrina contra fidem, sed in aliis negotiis, & judiciis; & in istis eatenus, quia se Catholicos ostendebant. Unde ipse in suis Epistolis testatur se communicasse cum Episcopis Orientalibus, quia invenit eorum fidem congruere cum Catholica, & alienam esse ab Ariana perfidia. Leytan. *Synops. de Eccles. militan. p. 2. nu. 16.*

Dices. Liberius in subscriptione incidit in hæresim: ex tunc enim à Papatu decidit; propter quod à Romanis fuit depositus, & in ejus locum suffectus est Felix II. Neque enim potuit alia de causa deponi, quàm illa hæresis.

16 R. Negatur antecedens. Nunquam enim Arianorum errorem in mentem habuit. Quantum ad Felicem: notandum, quòd Liberio causa fidei Berocę in Thracia amandato, ope Arianorum, & jussu Constantii in locum Liberii Felix suffectus est, à tribus Episcopis Arianis consecratus. Verum Clerus Romanus juravit se nullum, vivo Liberio, Pontificem admisurum; post biennium autem exilii, publicato lapsu Liberii, Romanus Clerus abrogata Liberio Pontificia dignitate, ad Felicem se contulit, quem Catholicum esse sciebat; & ex eo tempore cepit Felix verus Pontifex esse, ita Coriolanus ad an. 358. Baronius, & Spondanus.

17 Cæterum quoad hoc eos hallucinatos esse non dubito. Nam vivente Liberio, Felix verus Pontifex esse non potuit; aliàs duo visibilia capita ejusdem Ecclesię Catholicę simul fuissent, quod omninò repugnat. Neque Clerus Romanus potuit Liberium Pontificia dignitate privare; cum Romanus Pontifex non ab hominibus auctoritatem recipiat, nec hominibus subsit, sed Deo immediatè. Neque opponendum est Liberio hæresis crimen: Siquidem ut diximus supra, Liberius nunquam hæresim admisit, sed semper fidem Catholicam conservavit, & fortissimè defendit. Ideò Felix, Liberio vivente, in sedem intrusus est; vel, nonnisi permittente Liberio, fuit Episcopus coadjutor, & Vicarius, ut optimè Lauręa *cit. §. 6. num. 265.*

18 Tandem negari haud potest Felicem fuisse legitimum Romanum Pontificem prout mirabile factum ostendit. Dum enim sub Gregorio XIII. ageretur de reformatione martyrologii, & de Felice controversia suborta esset, expungendus

ne esset ob vitiosum ejus ingressum, vel absque martyrii titulo relinquendus? accidit, ut in Diaconia SS. Cosmæ, & Damiani in foro Boario, cum quidam clam Altare suffoderent, ut thesaurum invenirent, quem acceperant ibi esse reconditum, in arcam marmoream inciderent, in qua cum aliorum reliquiis repertum est corpus S. Felicis: hac epigraphe in lapide sculpta: *Corpus S. Felicis Papæ, & martyris, qui damnavit Constantium*, ex Spondano ad *an. 357. n. 18*. Proinde non recipimus opinionem Baronii, & Spondani, & Coriolani asserentium Felicem ante Liberium occisum fuisse, aliàs nunquam legitimè sedisset. Sed sequimur Lauream *cit. n. 268*. ubi tradit, quod aliquo parvo saltem tempore, Liberio defuncto, sedit, ut inter veros Pontifices adnumeretur.

Dices. Felix fuit Arianus: ergo sequitur, quod sedem Petri tenuerit Pontifex hæreticus.

Item. Augustinus enumerans ubi superiorem Romanorum Pontificum in ea non ponit Felicem, sed post Liberium immediate Damasum recenset.

R. Negatur antecedens. Semper enim fidem in Concilio Nicæno expositam servavit, ut ait Theodoretus in *lib. 2. cap. 17*. apud Lauræam *n. 158*. Quia verò cum Arianis communicabat, ipsorum Sectæ præsumebatur. Et quando etiam Arianus fuisset tempore intrusionis; non tamen fuit tempore, quo fuit verus Pontifex, sed pro fide Nicæna strenuè decertavit, damnavit Constantium, & pro fide Martyr occubuit.

20 Ad Item. Dico, ab Augustino, & Optato post Liberium ponitur Damasus, omisso Felice, quia cursim successionem omnium Pontificum discusserunt in eum tantum finem, ut adversus Donatistas probarent in Petri Cathedra nullum Donatistam sedisse. Ulterius, ratio esse potest, ex quo post Liberii obitum non fuerit facta nova electio Felicis, sed Damasi. Videtur enim, quod Romanus Clerus, Li-

berio defuncto, Felicem, olim nulliter ab Arianis electum, absque alia solemnè electione, ut verum Papam acceptaverit, & adoraverit; quod fuit æquivalenter eligere; & hoc sufficit, ut aliquo tempore post Liberium ante Damasum legitimè sederit, ut dixit Lauream *num. 272*. Neque opponatur à Clero Romano non potuisse ut Pontificem acceptari eum, qui Arianis communicaret. Nam profectò postquam Liberius Romam rediit, certè ab Arianis Felix procul fuit. Quod factò probatur; Siquidem cum Arianae Sectæ Sectatores publicassent, Liberium ob subsignatam Formulam Sirmiensem Arianismum admisisse, Constantius, re percepta, per suas litteras dedit Liberio potestatem Romam revertendi; & Episcopi Sirmii congregati scripserunt Felici, & Clero Romano, ut Liberium reciperent: Subinde, Felix fuit in Synodo ab Episcopatu depositus; & ex tunc traditur habitasse in suo prædio via Portuensi, (nec ibi obiit, ut malè nulli sentiunt) hinc locus fuit Clero, ut post Liberii obitum in verum Pontificem reciperet Felicem, qui ex tunc aliquo tempore legitimè sedit; licet quantum fuerit, non sit certum. Hinc observa Hæreticorum inconstantiam circa supremum Apostolicæ Sedis Pastorem: nunc, deposito Liberio, Felicem assumunt; nunc, deposito Felice, iterum assumunt Liberium, & Sedem Petri, quæ firmissima, & immobilis est, mobilem faciunt, & versatilem.

III. Objectum.

Honorius I. Damnatus fuit ut hæreticus Monothelita in sexta Synodo. Ita Maimburgus *tract. histor. cap. 18*. Et Dupinus. *De antiq. Eccles. discipl. dissert. 5*. eidem adscribunt Monothelismum.

21 R. Negatur antecedens. Iniquè prorsus, & injustè Honorio, hæresis impingitur, & à Sexta Synodo proscriptus mendaciter asseritur. Etenim ejusdem Epistola (quæ Actis Synodi inserta est *act. 12*.)
ad

ad Sergium, sanam, veramque doctrinam continet de duplici in Christo voluntate, & operatione. Quod, ut expresse pateat, prænотandum est initium, & incrementum hæresis Monothelitarum. Quia Synodus Ephesina sub Cælestino Papa definierat contra Nestorium unam esse dumtaxat in Christo personam; & subinde Concilium Chalcedonense contra Euthycem duas in Christo esse naturas: ex hac duplici definitione nonnullis oborta est occasio novam hæresim cudendi, dicendo, unam dumtaxat esse in Christo voluntatem, & operationem unam. Cujus auctores fuerunt Theodorus Pharanitanus Episcopus, Sergius Patriarcha Constantinopolitanus, & Cyrus Alexandrinus; Qui omnium primi in quadam fidei Formula communi consilio conscripta, ausi sunt asserere: *Quòd sicut in Christo unus est operator, & unus volens, ita una est voluntas, unaque operatio.* Quibus, & maxime Sergio restitit magno fidei zelo, Sophronius Monachus, postea Patriarcha Jerosolymitanus. Scripta utrinque fuerunt multa inter ipsum, & Sergium. Tandem, eò deducta res est, ut inter illos conveniret: utriusque suppressendam esse mentionem, ac nec unam, nec duas actiones, aut voluntates esse nominandas. Sed paulò post Sophronius epistolam Sergio direxit, in qua duas operationes distinctè adstruit; qui, etiam Romam ad Honorium litteras misit, quibus de nova Monothelitarum hæresi certiorum illum reddidit. Eodem quo Sophronius anno scripsit Honorio, etiam Sergius, vir specie bonus, cujus litteræ, cum essent apparenter sinceræ, & Orthodoxæ, & Honorio significasset ingens bonum inde futurum, si nec una, nec duæ operationes in Christo nominarentur, sed unus dumtaxat operans: Honorius sperans, silentium de una, vel duplici operatione fore fibulam pacis, consilium Sergii probavit, retinendæ concordie gratia. Verum Sergius cum suis, conventionis leges perfide

transgrediens, unam tantum in Christo voluntatem, idque (sed falsò ex sententia Honorii Romani Pontificis) postea prædicavit, ex Petavio *to. 5. Theol. Dogm. lib. 1. Incarnat. cap. 19.*

22 Cæterum, Honorius in sua Epistola ad Sergium data, veritatem fidei proposuit, & silentium de novitate vocis ad œconomiam, & pacem, ad tempus suavit. Siquidem in ea vocibus, non quidem abstractis exprimentibus duas operationes, & voluntates, sed in concreto usus est; quatenus asseruit duas naturas in Christo *inconfusas, discretas, & indivisas*, cum suis perfectionibus: *carnem esse unitam Divinitati: Christum esse operatum divina, & humana: atque operatum in duabus naturis divinitus, & humanitus*; in quem sensum dixit: *nos enim non unam operationem, vel duas Dominum Jesum Christum sacris litteris percepimus, sed multiformiter (nota) cognovimus operatum.* Quibus vocibus in concreto usi sunt Patres. S. Leo, inquit in sua ad Flavianum epistola: *Agit utraque forma, cum alterius communione, quod proprium est, Verbo scilicet operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carnis*; ac ex ipsis concretis vocibus, utrumque Concilium, *Lateranense* sub Martino I. & *Sextum* collegit, ipsas voces abstractas, duas scilicet voluntates, duasque operationes; & ita quoad rem, & sensum Honorius veram fidem proposuit, quò verò ad voces discretam proposuit œconomiam.

23 Favet Honorius silentio, ob temporis circumstantias, ac à vocabulo unius, vel duplicis operationis temperavit, volens consulere paci, & locum contentionibus adimere; ac ne heretici in Ægypto Ecclesiæ reconciliati, ob novitatem vocabuli *unius*; vel *duplicis*, haud amplius redirent ad vomitum, aut hæresis Nestorianæ, aut Euthychiani erroris; Siquidem poterant intelligere *per duas operationes* duos operadores in Christo; & ita dici non potuissent duæ operationes; quia, in Christo

sto esse duos operadores, est heresis Nestorii, asserent is duas in Christo personas; Vel, per unam operationem accipere unam tantum naturam: & sic non potuisset in Christo dici una solum operatio; quia esse in Christo unam tantum naturam, est error Euthychetis. Ceterum nunquam prohibuit, ne crederentur in Christo duæ operationes, & voluntates, neque ipsius silentium ejus generis fuit cum illo Janse- nistarum à Clemente XI. proscripto, ex di- cendis *controv. sequen. cap. 6. & 8.*

24 Quare, dum in Christo unam vo- luntatem esse rescripsit, non intellexit, cum Monothelitis esse solum Divinam, sed non esse duas humanas contrarias, & pu- gnantes, sicut sunt in nobis post pecca- tum, in quibus *caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem*. To- tus itaque Honorius fuit, ut à Christo vi- tiatam, & Adami labe corruptam mini- mè assumptam esse naturam probaret, sed incorruptam, & integram, quæ vacua sit concupiscentiæ morbis, & motibus spi- ritui, ac rationi contrariis: quæ sunt di- scordes illæ, & certantes in nobis contra se invicem voluntates; quod in nobis sint duæ humanæ voluntates in actu primo, sed quod eadem voluntas possit concupiscere adversus carnem, & spiritum, & sæpè con- cupiscat propter rebellionem partis infe- rioris ad rationem.

Quod autem hujusmodi fuerit sensus Honorii inde patet, quod Honorius id tantum improbet, quod Sergius in suis Epistolis narrat de Sophronio; at de So- phronio Sergius narrabat, licet dolo, quod duos in Christo admitteret voluntates cō- trarias. *Ex his* (hoc est duabus operationi- bus) *consequens fit* (verba sunt Sergii ad Honorium) *duas agnoscere voluntates inter se contrarias*. Ergo Honorius fraudis illius, & hæreticæ calliditatis ignarus, bona fide, eo sensu negavit, in Christo duas esse vo- luntates, quod fuit à Sergio propositum. Quod ipsa Honorii epistola significat, qua dixit: *Unam voluntatem fatemur Domini*

Nostri Jesu Christi, quia profectò à Divinitate assumpta est nostra natura, non culpa; illa profectò, quæ ante peccatum creata est, non quæ post prævaricationem vitiata, ut notarunt Petavius cit. cap. 21. & Spondanus ad an. 633. nu. 7.

25 Ipsam fuisse mentem Honorii aper- tè demonstrat Joannes IV. (qui secundus post Honorium in Cathedra Petri sedit) in Epistola ad Constantinum Imperatorem, in qua inter cætera: *Decenter dicimus, & veraciter confitemur unam voluntatem in San- ctæ ipsius dispensationis humanitate, & non duas contrarias mentis, & carnis prædica- mus: Secundum quod quidam hæretici, velut in puro homine delirare noscuntur. Secundum hunc igitur modum, jam dictus decessor noster prænominato Sergio Patriarchæ percunctanti scripsisse dignoscitur, quia in Salvatore nostro duæ voluntates contrariæ, idest, in membris ipsius penitus non consistunt, quoniam nihil vitii traxit ex prævaricatione primi homi- nis.*

26 Hinc Adversarii credant eidem Jo- anni declaranti epistolas Honorii Catho- licas esse, nec ulla hæresi infectas, & frau- de Monothelitarum in alienos, perversos- que sensus expositas. Credant Synodo La- teranensi celebratæ anno 649. sub Martino I. apud Bail. *Sum. to. 2.* in quo diligenter de hæresi Monothelitarum à Patribus actum est, damnatique iterum nominatim Theo- dorus, Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Pau- lus, nulla ibi facta Honorii mentione, pro- scriptaque fuit *Ecthesis* Heraclii, seu ex- plicatio fidei, arte Sergii edita, in qua unius, vel geminæ operationis voces sup- primebantur; & præcipiebatur asserere unam tantum voluntatem in Christo ut ait Petavius *cit. cap. 21. n. 5.* In quo pariter reprobata fuit Formula credendi ab Im- peratore Constante suo Edicto, quod ty- pum nominavit, proposita, apud Porter *Systema Decretorum sæcul. 7. cap. 1. §. 3.*

27 Credant Agathon, qui, tum in Epistola ad Constantinum directâ incip. *Considerant*, quæ inserta est art. 4. Concilii VI.

reprobanti hæresim Monothelitarum, & damnanti prænominatos, ad defensionem Honorii dixit: *Apostolicam Ecclesiam unquam à tramite Apostolice Traditionis errasse, nec hæreticis novitatibus depravatam succubuisse, suosque Prædecessores semper fratres suos in fide confirmasse; tum in epistola synodica ad d.VI. Synodum transmissa, & Legatis pro instructione tradita, in qua inquit: Prædecessores suos, absque cuiuspiam novitatis errore fuisse, & per successores Petri, & Pauli gradatim, usque ad nostram parvitatem Dei opitulatione splendidissimum lumen servatum esse, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum, nec falsitatis nebulis confedatum.* Utramque Agathonis epistolam Patres VI. Concilii curarunt actione quarta integrè legi, lectasque velut oraculum Spiritus Sancti susceperunt, asserentes *act.8. Petrum per Agathonem loquutum esse, & se Agathonis litteris consentire; adeoque eos damnare, quos Agathon damnaverat, à quo Honorius minime fuit, neque proscribi potuit.*

Hinc in litteris hoc notatu dignum est, de Honorio, & ejus lapsu altum esse silentium, nullamque mentionem fieri; quæ tamen agitur de illo Sergii, Pyrrhi, Cyri, & Pauli qui damnati notantur.

28 Quinimò, ubi Honorius eorum errorem fovisset, suoque scripto confirmasset, non adeò liberè Agathon dixisset, *suos Prædecessores fuisse à quavis erroris macula immunes; & Patres Concilii ejus sententiam facto Honorii improbassent, ac risu potius, quàm encomio litteras præjactas suscepissent, nec in litteris, quibus ab Agathone petierunt confirmari, quæ in Concilio egerunt, profiterentur se ejus Doctrina fuisse instructos, & juxta illam infesta dogmata depulisse, ac nominatos homines condemnasse.*

29 Quocirca argumentum occurrit fundatissimè dicendi, nomen Honorii per corruptelam, & depravationem alicujus impostoris hæretici fuisse actionibus Concilii superadditum. Siquidem in litteris

Agathonis à Concilio susceptis nulla penitus de Honorio ignominiosa mentio facta est, sed honorifica potius; dum eum excipit à laude omnium Prædecessorum, quorum prædicat illibatam fidem Catholicam.

Item, ubi Concilium damnaasset Honorium Legati reclamassent; siquidem eis in d.Epistola ad Constantinum injunctum fuerat, *ut nihil præsumerent augere, minuire, vel mutare, sed Traditionem Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sinceriter enarrare.* Et à Martino Honorium, cum cæteris Monothelitis fuisse damnatum, minime enarrare poterant, cum reverà ab eo damnatus non fuerit.

30 Propter quod Auctores, & quidem Catholici, censuerunt, acta sextæ Synodi fuisse corrupta, & per fraudem à Theodoro Pharanita Episcopo Constantinopolitano (cum cæteris Monothelitis damnato) proprio nomine expuncto, illud Honorii esse adjectum, priusquàm acta ipsa vulgarentur, & Romam mitterentur. Ita Spondanus *ad ann.681.nu.5. Lauræa de fide disp.8.art.5.§.an.309. Boivin. de Sum.Pontif. disp.2.q.11.vers.quantum ad ea, & Bzovius in suo Roman.Pontif.cap.15.vers. Honorium.* Ipsamque sententiam damnationis in Honorium per dolum, & calumniam in Romanum Pontificem Concilio adjunctam tradit Porter. *cit. §.8. ex eodem, & Bail. sum.cit. ac Coriolano in Breviar. ad an.680.* Alterum judicium mutilationis, & corruptionis dicti Concilii confurgit, quòd in d. epist. Synodica Agathonis *Act.4. lecta, ut dictum est, deest clausula: ex filio procedentem, quæ fuit expressa in symbolo edito in Concilio Romano sub Martino, & reportato in d. ep. Quo verò loco legebatur, credimus in Spiritum Sanctum Dominum, & Vivificatorem, ex Patre Filioque procedentem, Græci nomen, Filioque expunxerunt.* Detecta fuit hujusmodi impostura Græcorum in Concilio Florentino à Juliano S.R.E. Cardinali, & id ipsum longè ab Emma-

Emmanuele Caleca Græco Auctore. Quod autem dicta clausula fuerit in prædictis expressa, testis est Concilium Anglicanum sub Theodoro Episcopo Cantuariense, habitum tempore Agathonis ante sextam Synodum, hæc habens: *Synodum, quæ facta est in Urbe Romæ tempore Martini Papæ Beatissimi suscipimus, & glorificamus Deum Patrem, & Filium ejus Unigenitum, & Spiritum Sanctum procedentem ex Patre, & Filio.* Proinde nullum remanet dubium de falsatione sextæ Synodi, quamvis eam non admittat Cabasutius *notit. Eccles. in d. Concilio*, nec eam receperit Melchior Canus, quia secuti sunt collectionem aliquam, quæ correctione eget, sicut est illa Caranzæ, ut inquit Coriolanus.

Dices. Testimonia Joannis, & Agathonis pro Honorio, cum sint domestica, sunt suspecta, nec in jure faciunt fidem; nemo enim est Judex in causa sua.

Secundò. Dato, acta sextæ Synodi fuisse corrupta, non est verisimile, quod depravata sit septima Synodus, in quibus Honorius, damnatis Monothelitis, accensetur, aliàs de ipsius auctoritate actum esset.

Tertiò. Extant epistolæ Leonis II. scriptæ, tum ad Imperatorem Constantinum, tum ad Episcopos Hispaniæ in quibus pariter damnatio Honorii sæpius reperitur; Leo autem potuit rem certè scire, cum Honorio immediatè successerit.

Quartò. Romani Pontifices, ut ex *Diurno Romanorum Pontificum* ex Ivone p. 4. cap. 132. in professione fidei, inter alia profitebantur se suscipere sextum Concilium, in quo damnati sunt Sergius, Pyrrhus, &c. cum Honorio. Et confirmant lectiones antiqui Breviarii Romani in Festo S. Leonis II. in quibus dicitur: *hic suscepit sextam Synodum, in qua damnati sunt Sergius Pyrrhus, Honorius.* Id ipsum dicitur in vita ejusdem Leonis in Pontificali Romano, seu vitis Pontificum.

Quintò. Ideò Ecthesis Heraclii, & Typus Constantis fuerunt damnati in d. La-

teranensi sub Martino I. ex quo imponerent silentium vocabulo *geminae*, vel *unius* operationis: ergo à pari debebant damnari litteræ Honorii, quibus pariter simile silentium imponebatur.

Sextò. Honorius, cum Sergio communicavit, illi rescribens, se cum eo sentire sibi que probari, quæ Sergius proposuerat; ergo meritò, & ipse hæreticus Monothelita habitus est.

31 R. Negatur antecedens. Etenim Papa potest esse Judex in causa propria, ut ait Fagnanus *in 1. ad cap. Nosti de elect. n. 16.* cum Doctoribus ab eo congestis; Sicut Imperator est Judex in causa fiscali C. *proximè ff. de his, quæ in testamen. delen.* & tamen res fisci, quasi propriæ Imperatoris dicuntur. l. 2. §. *Hoc interdictum, ff. ne quid in loc. publ.* Et Ordinarius, si dicat suam esse jurisdictionem, & subditus neget, benè cognoscit, an sua sit jurisdictio cap. *super litteris de rescript. l. Si quis de aliena, ff. de judic.* Et Episcopus judicare potest in causa suæ Ecclesiæ Glos. 1. *in cap. cum venissent de judic.* & ibi omnes; Unde sicut Judea, & Princeps possunt propria jura, auctoritatem, & dignitatem contra suos inferiores refractarios defendere, id non est Pontifici denegandum. Quinimò in casu Joannes, & Agathon non propriam causam, sed Ecclesiæ defenderunt juxta dicta supra *contr. 3. cap. 2. nu. 34.*

32 Deinde: Estò testimonia ipsorum dicerentur pro Honorio domestica, sunt alia, & quidem incorruptæ fidei, non domestica, sed externa, utpote Auctorum, etiam Græcorum omni exceptione majorum. Primus est S. Maximus Constantinopolitanus (qui vixit ann. 662. & sic proximus Honorio) qui in Cathedra Petri sedidit an. 626. & in Dialogo cum Pyrrho defensionem Honorii suscepit, quem ab omni erroris suspitione purgatum dedit apud Porter *cit. §. 4.*

Secundus est Anastasius S. R. E. Bibliothecarius in epist. ad Joannem Diaconum, & alia ad Petrum Illustrium, quibus obser-

vat

vat non probari certò, an Honorius di-
claverit illam Epistolam, nec synodicè,
neque legitimè fuisse condemnatum; &
licet fateatur Synodum pronuntiasse sen-
tentiam in Honorium, tamen sessiones,
in quibus infami illa calumnia laceffitur
Honorius, existimat, non fuisse, aut legi-
timas, aut œcumenicas; eò nimirum,
quòd nec intervenerit Legatorum Pontifi-
ciorum consensus, vel confirmatio Sedis
Apostolicæ, easque Sessiones, in quibus
illa sententia pronuntiata fuit, comparat
illis sessionibus Concilii Calcedonenfis, in
quibus nec interfuere Legati Apostolici,
nec fuere à Sede Apostolica confirmatæ;
Sic nullius roboris est Canon 28. in quo jus
Patriarchicum, post Romanam, tribui-
tur Sedi Constantinopolitanæ ut alibi di-
ximus.

Tertius est prænominatus Emmanuel
Caleca in libro pro latinis edito, in quo fir-
miter asserit Honorium Catholicum sem-
per fuisse apud Lauræam n. 317. Ubi n. 315.
refert Photium Apostolicæ Sedi infensum
in lib. de septem Synod. recensere damnatos
Pyrrhum, Cyrum, Paulum, & Theodo-
rum, nulla de Honorio mentione facta.
Quanam verò ei fuisset opportunior oc-
casio detegendi Romani Pontificis puden-
da? Quod ideo haud egit, sciens ipsum
à Monothelismo fuisse alienum.

33 Ad 2. Etiam Acta septimæ Synodi
fuerunt per impostores corrupta per in-
sertionem damnationis Honorii, prout
scripsit allegatus Anastasius in præfat. in se-
ptimam Synodum ad Joannem VIII. Sanè no-
tandum est, inquit, quedam in hac Synodo
ex Apostolorum, & sextæ Universalis Ca-
nonibus, & sententiis (nota) inveniri, quæ
penes nos interpretata, nec habentur, nec ad-
mittuntur. Idem dixit Humbertus in notis
ad cap. Habet 16. dist. ubi distinxit inter sen-
tentias sextæ Synodi attributas, ab Ec-
clesia Romana admissas, & alias, quas nec
admisit, nec approbavit; hasque sic non
admissas tradit, fuisse septimæ Synodi in-
sertas, tamquam editas à Concilio sexto,

de quorum numero fuit sententia in Ho-
norum in septima Synodo repetita, quam
nunquam Romana Ecclesia probavit, nec
probare potuit, quia à Concilio œcume-
nico non processit. Sufficit enim Romanæ
Ecclesiæ admittere, & approbare princi-
palem illam definitionem, ob quam præ-
cipuè utrumque Concilium, tum sextum,
tum septimum, fuit convocatum, hoc
est: in illo, *dogma de duabus voluntatibus,
& operationibus in Christo Domino, cum Mo-
nothelitarum damnatione: in hoc verò, cul-
tum sacrarum Imaginum*: Quorum defini-
tiones firmæ sunt, & ab omnibus tenen-
dæ, utpote spectantes ad Acta Concilii œ-
cumenici, cum approbatione Romani
Pontificis; quam approbationem non re-
ceperunt plura, quæ, teste Anastasio,
fuerunt à Græcis ex sexta Synodo, ac Ca-
nonibus, qui tribuuntur Apostolis repe-
tita in septima.

34 Nec obstat, quòd in versione Ana-
stasii legatur nomen Honorii. Quoniam
Anastasius functus est officio veracis In-
terpretis, præmissa tamen præcitata de-
claratione, quòd non omnia habent vim,
vel robur.

Etiam Albertus Pighius in Comitibus ra-
tisponensibus notavit Acta harum Syno-
dorum non esse rectæ fidei, maxime cir-
ca Honorium, quem hæreticum pronun-
tiant, sed notis falsitatis fermentata, &
technis, seu astutiis referta. Argumen-
tum ad justificandam alterationem septi-
mæ Synodi ducit ab Epistola Adriani Pape
ad Tharasium Antistitem Constantinopo-
litani, à Patribus approbata, quem ti-
tulo Patriarcha-œcumenico, hoc est, *Uni-
versali*, salutatur; quæ prerogativa fuit in
Episcopis Constantinopolitanis à Pontifi-
cibus semper improbata; nec illa Patriar-
chæ indulta nisi in Concilio Lateranensi
IV. Cætera ex eodem recenset Bail. cit. tit.
Concil. Nicen. II. in contr. de septima Synodo.

Dices Adrianus II. ut in gestis Synodi
Romanæ approbatis in VIII. Synodo act. 7.
refert in 6. synodo Honorium fuisse dam-
natum;

natum; ergo reverà in ipsa Honorius Monothelita est pronuntiatus, & non per imposturam ejus nomen sententiæ adjunctum.

35 R. Negatur Adrianum approbare damnationem Honorii; eam Utique refert, sed non ut factam à Concilio œcumenico, sed à Conciliabulo, & Patribus Orientis, sine præsentia Legatorum Agathonis congregatis. Textus enim, ait: *licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum*; non dixit: à Concilio legitimo, quod includit, etiam Legatos Apostolicæ Sedis, sed ab Orientalibus, quos ea in re non est dubium, nimium excessisse, ac adversus Patrem refractarios fuisse.

36 Ibi Pontifex conqueritur de temeritate Photii, qui tantæ fuit insolentiæ, ut contra reverentiam Apostolicæ Sedis præsumpserit anathema dicere in Nicolaum Pontificem; & inde propter novitatem facti exclamavit: *quis vestrum unquam tale quid audivit? Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicasse legimus; De eo verò quemquam judicasse non legimus*. Hic Pontifex damnationem à Photio peractam per modum admirationis, & rei prorsus inauditæ recenset, ac igni tradi decernit, quæ à Photio in Conciliabulo statuta fuere, ut *act. 1. in epistola ad Basilium Augustum*, apud Bail.

37 Cum verò Adrianus de intolerabili Photii præsumptione conqueratur, remque inauditam esse dicat, sententiam pronuntiare in personam Romani Pontificis, evidens est, quòd Honorius non fuerit à legitima Synodo proscriptus, aliàs temporibus Adriani non fuisset res inaudita. Quinimò propositio Adriani est Universalis, hoc est, *nullum contra Romanum Pontificem sententiam pronuntiasse, ipsumque de omnium Ecclesiarum Præsulibus posse ius dicere*. Si id nullus unquam fecit, profectò sexta œcumenica Synodus nullo modo id egit; alioquin dicta propositio non esset universaliter vera, contra mentem octavæ

Synodi, quæ gesta Adriani suscepit, & ipsa cum contentis in ea, probavit; & ideò verissimum est, Honorium à nemine fuisse unquam legitimè, & jure damnatum.

38 Nec obstat, quòd Adrianus subinferat: *Sciendum, quòd fuerit (Honorius) super hæresi accusatus, propter quam solam licitum est minoribus, majorum suorum moribus resistere; vel, prævios sensus liberè respicere*; nam non dixit, Honorium hæreticum fuisse, sed de hæresi accusatum, quod illi præjudicare non poterat, cum alii, tam sancti, quàm Romani Pontifices, sæpè de hæresi fuerint iniquè, & ex odio ab hostibus Romanæ Sedis calumniati, & accusati; *Et si accusare sat est*, inquit Seneca: *nemo innocens erit*. Affirmat hic Adrianus, ob solam hæresim posse fieri iudicium de Romano Pontifice, data nimirum hypothesi, quòd posset reverà esse hæreticus, quam non admittimus per dicenda *contr. 7. cap. 1.* Quam neque admisit Adrianus, cum ei incognita non essent privilegia Romani Pontificis. Ideò certò certius est verba illa propter quam, &c. non esse Adriani, sed ab aliquo implanatore fuisse adjecta, ut verisimilem redderet damnationem Honorii.

Hæc fraus falsandi scripta Patrum, & acta Conciliorum fuit perspicua ipsi sextæ Synodo. In qua *act. 14.* acclamatum est: *anathema libello, qui dicitur Mennæ ad Vigilium (utpote ficto ex act. 3.) Anathema libellis, qui dicuntur facti fuisse à Vigilio ad Justinianum, & Theodoram. Anathema simul, qui falsarunt acta sancti, & universalis quinti Concilii*.

39 Ad 3. Litteras Leonis esse commentitias, & adulterinas refert Spondanus *an. 683. nu. 2.* nonnulla adnotans falsitatis, vel alterationis indicia. Inter quæ hoc consideratur, quòd Leo in Epistola ad Constantinum dixit, ab Agathone fuisse per suos Legatos eidem Imperatori transmissa, quæ Agatho ipse cum sua Synodo decreverat de doctrina duarum voluntatum, & operationum in Christo, ac de condem-

natione eorum, qui aliter docuerunt, & crediderunt, eaque à sexta Synodo fuisse suscepta, ipsumque suscepisse. Constat autem ex allegata Agathonis epistola ad d. Constantinum, ab eodem Agathone Honorium damnatum non fuisse; quinimò, cum asserat, Apostolicam Sedem, ejusque Pontifices *nunquam à fide aberrasse, sed potius juxta promissionem Petro factam devios, quosque à veritatis tramite in vera fide confirmasse*; non potuit Leo definitionem sui Prædecessoris recipiens, nec Imperatori, neque Hispanis rescribere, se in damnationem Honorii consentire, eamque confirmare; neque enim poterat ignorare d. definitionem Agathonis, quam prænominata epistola commemorat. Ideò dicendum ipsas ejusdem epistolas, vel esse supposititias, vel à Monothelitis corruptas. Videatur Baronius *to. 8. ad 683.*

40 Ad 4. Marchesius in *Vindiciis Honorii* dissert. 4. cap. 6. & 7. notavit, assertum Diurnum esse suspectæ fidei propter contradictiones, aliasve implicantias inter Ivonem, & Gratianum circa contenta in illo. Item cap. *Sancta octo cit. dist.* ubi formula traditur professionis fidei à Pontificibus præstanda, nihil dicitur de Honorio, sicut altum silentium habetur in determinata à Concilio Constantiensi *nu. 8. inter decreta Concilii apud Bail.* & in illa edita à Paschali II. in Concilio Lateranensi II. sub eodem Pontifice in causa Investiturarum; quæ hujus tenoris est: *Amplector omnem divinam scripturam, scilicet veteris, & novi Testamenti, legem scriptam à Moyse, & à Sanctis Prophetis; amplector quatuor evangelia, septem canonicas epistolas, & epistolas gloriosi Doctoris B. Pauli Apostoli, Sanctos Canones Apostolorum, quatuor universalis Concilia, sicut quatuor Evangelia, Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Calcedonense, & præcipue Decreta Domini mei Papæ Gregorii, & B. M. Papæ Urbani; quæ ipsi laudaverunt, laudabo; quæ ipsi tenuerunt, teneo, apud Bail. to. 2. Conciliorum.* Ideò sequitur, commen-

titium omninò esse, & à Monothelitis digestum Diurnum à quodam recenter objectum, referens professionem fidei à Pontificibus emissam cum expresso anathematismo in Honorium. Observat doctus Auctor, dictum Diurnum editum fuisse Parisiis *an. 1680.* à Joanne Garniero; & hic in præfatione fatetur, interpolatorem quædam inseruisse recentiora, & vilia; ergo interpolator, vel alius inseruit nomen Honorii. Verùm d. Diurnum fuit à Sancta Inquisitione suppressum.

Similis varietas, & alteratio extat in Lectionibus Veterum Breviariorum; quorumdam enim Exemplaria nomen Honorii non referunt, quod in aliis invenitur. Unde hæc diversitas? nisi quòd, qui priores lectiones composuit (sicut cæteri idem referentes) in codices corruptos incidit, & ex illis acceperit, quod in lectionibus inseruit. Varietatem in Officio S. Leonis agnovit, etiam Innocentius III. in cap. *Cum Marthæ de celeb. Missar.* à quo fuit correctæ *Secreta*, & pro *Annue nobis, Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio*, dictum: *Annue nobis quæsumus, Domine, ut intercessione B. Leonis, hæc nobis profit oblatio.* Sicut itaque error prædictus in *Secreta* occurrere potuit, ut correctione opus fuerit; sic dicendum de nomine Honorii illis Lectionibus appposito, quæ à Sancta Ecclesia, veritate detecta, correctæ fuerunt.

41 Ad illud, quod adducitur ex vita Leonis ex libro *Pontificalis*, dicitur, solutionem ex laudato Anastasio patere; (si ille vitam Leonis descripserit: cui ex Spondano ad *an. 69. n. 13.* tribuitur liber de Romanis Pontificibus; ideò non est Damasi) nam cum pro Honorio Apologiam ediderit, & in ea ipsum non agnoscat damnatum, vel, certè non à Synodo legitima, sed ab Acephala injustè, & invalidè, dicendum, vel, quòd ibi referat Factum Synodi Acephalæ, usurpantis sibi nomen Concilii Sextæ; Vel, quòd illud reportet, ut ab alio per corruptos codices decepto,

in vita Leonis insertum. Hoc secundum, inspecta supputatione temporis, videtur magis veritati coherens; Siquidem cum ibi scribat: *hic Leo suscepit sextam Synodum, quæ nuper Constantinopoli celebrata est*, hoc nuper profectò respectu Anastasii dici non potuit; nam ipse floruit plusquam centum annis post D. Concilium; Etenim sextum fuit celebratum an. 681. & octavum an. 869. huic Anastasius fuit præsens ejusque interpres, in cujus codice latino non reperitur, Honorium fuisse in octava synodo damnatum, quidquid dicat Forbetius adversus Honorium apud Porter cit. §. 10.

42 Hinc advertendum, nonnullos Auctores in re historica, circa lapsum Honorii falsa proponere; vel, quia eorum operibus permixti à Græcis sunt codices faventes Monothelismo; vel, quia ipsi scriptores ea tempestate ex fama lapsum Honorii narrent; propter quod quotidie videmus quamplures historicos, & Chronographos, aliàs graves, sæpè ex falsis rumoribus falsas narrationes suis operibus inseruisse. Ita Beda de sex mundi ætatibus agens de Auctoribus Monothelismi nominat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum asseritque in Concilio Lateranensi, sub S. Martino damnatos, sed nec verbum profert de Honorio, quem tamen paulò infra, cæteris damnatis annumerat; quæ non benè cohærent, maximè quia lib. 2. hist. Anglorum, ut laudabilem Honorium commendat. Et præsertim facit, quod Bedæ fuit contemporaneus S. Joannes Damascenus Græcus, vivens an. 731. & ita proximus sextæ synodo, qui catalogum hæresum, & hereticorum à Simone Mago ad sua usque tempora contexuit, in quo recenset Monothelismum, nec verbum habet de Honorio; ergo quia altum de Honorio silentium in Oriente fuit tempore hujus Sancti; atque adeò certum est, Orthodoxos tunc nullo modo sensisse malè de eodem: quòd scilicet nulla causa eis suppeteret, de illo malè suspicandi. Ita

Humbertus Cardinalis, qui vixit an. 1049. & fuit Legatus Leonis IX. pugnantiâ scripsit, dum dixit Concilio sexto præfuisse Gregorium Patriarcham Constantinopolitanum, cum tamen præfederint Legati Agathonis, ut ex Actis; ergo ei non est credendum, si à sexta synodo asseveret Honorium damnatum. Cum autem subjungat: *de Papa quoque Agathone omninò scimus, quia nec sextæ Synodo per se ipsum præfedit, nec aliquibus capitulis subscripsit, nisi quæ promulgata fuerunt adversus Monothelitas*; deducitur, primò, Acta sextæ synodi esse non à Leone, sed ab Agathone confirmata, & solùm quantum ad condemnationem hæresis Monothelitarum, ob quam Synodus fuit indicta, ut in notis ad cap. Habeo 16. dist. Secundò, quòd propria auctoritate, & contra instructionem Agathonis plures Sessiones à Græcis fuerunt celebratæ, quas idem Pontifex noluit ratas habere.

Quapropter in historicis, ut fidem faciant, debent concurrere quæ diximus Off. Cur. Ecclesiast. cap. 47. nu. 36. hoc est, debent rei narratæ esse contemporanei, non suspectæ fidei, nec gravibus, probatisque historicis contradicere.

43 Ad 5. Ecthesis, & typus ideò fuerunt damnata, non quia præcisè imposerent illud silentium, sed quatenus tanquam fidei dogma præscribebant, nec duplicem, nec unam in Christo voluntatem, & operationem; sub qua ratione à Sergio, Pyrrho, & Paulo omnibus cum pertinacia promulgabatur. Hinc non se continebant amplius in solo illarum vocum silentio, sed earundem significata intendebant penitus è medio tollere, ut ex alleg. Concilio Lateranensi. Honorius verò nunquam per favorem exhibitum silentio vocum unius, vel geminæ voluntatis, & operationis voluit id stabilire, tanquam dogma fidei, sed ipsum prudenti dumtaxat motivo suasit, prout refert ejus epistola ad Sergium. Hortantes, ait, ut unius, vel geminæ vocis inductum operationis vocabulum

lum aufugientes, Christum Dominum in duabus naturis operatum divinitus, atque humanitatis prædicetis; E contra verò illi typum, & Ecthesim, tamquam fidei dogmata, obstinatè, & admonitionibus Sedis Apostolicæ refractarii propugnabant, ut ex d. Concilio, & alio sub Theodoro Pontifice relato à Bail. d.to.2. & apud Binium to.2.p.2. legitur, Sergium laudasse Heraclium ob exhibitum suæ hæresi patrociniū, quem subinde assentationis modum amplexus est Pyrrhus Sergii successor, & in Episcopatu Constantinopolitano, & in errore.

Quinimò cum Ecthesi unam voluntatem in Christo expressè tantum profiteretur, de ejus hæresi dubium non erat. Ex cujus doctrina intulit S. Maximus, Christum nullo modo existere, si ipsa subsistat. Idem concludit de typo, ex quo non admittat in Christo nec unam, nec duas voluntates, & operationes, quod est rei non existentis, ut ipse ait Porter §.3. *Ecthesim, & Typum*.

44 Ad 6. Negatur consequentia; neque Honorius communicavit cum Sergio in Monothelismo, neque pro tempore, quo ejus animus, errorque deprehensus est, sed solum pro eo, quo simulata Religione Catholicus apparuit, & hæresim occultavit; quam Pontifici non proposuerat, sed solum ementita pietate, modum loquendi ab aliis, cum notabili Fidelium scandalo, ut aiebat, introductum retulerat; remedium postulans, & suadens illud silentium pro pace Ecclesiæ, cujus legitimum obedientemque filium se externa facie profitebatur. Hæreticusne Zosimus Papa, quod deceptus à ficta, callidaque confessione Pelagii, & Celestii ad Africanos Episcopos litteras, non sine increpatione dederit, eorum accusatores sugillans, ut ex ejusdem epistola apud Augustinum to.10.in 2.appendice? Quis eum dixerit hæreticum, qui ei se commiscet, quem bona fide Catholicum judicat, & ut Catholicum honorat? nullus sanè; *quoniam non*

P. Aug. Matthæucci Controv.

debet crimini deputari simplicium, non intellecta versutia malignorum, ut loquitur Facundus Hermaniensis lib.de appellat.cap.2. §. 38.

45 Honorius itaque nunquam cum Sergio in Monothelismo consensit, nec aliud ex Sergio externè Catholico probavit, quam illam silentii œconomiam; propter quam Sergius non fuit ab Ecclesiæ communione semotus, sed ob pertinaciam animi, quam licet sæpè rogatus deponere renuit, sed pergebat propugnare, promulgareque, tenenda esse contenta in Ecthesi, ut dogmata fidei, & confitendam unicam in Christo operationem, individuamque voluntatem, à quo fuit Honorius alienus; qui licet in vocum suspensionem *geminae, & unius*, propenderit, tamen equivalentibus verbis duas in Christo admisit voluntates, ac operationum diversitatem, ut sæpè dictum est.

46 Quinimò aliud inter Honorium, & Sergium observatur à D.Thoma discrimen 3.p.q.18.art.1. quòd Sergius cum suis Monothelitis diceret, *in Christo solum Deum operari, & humanitatem pati: in omnibus esse motum, in nullo egere*. Ubi Honorius duas naturas operatrices posuit, ita ut *Divina operaretur, quæ Dei sunt: humana, quæ hominis*; & hinc humanam naturam non pati tantum, sed etiam operari. Propterea cessent Maimburgus, & Dupinus, aliique Honorium incusare, quòd cum Sergio in Monothelismo communicaverit, & à tali se blasphemia contineant.

Dices. In sexta synodo fuit expressè definitum, in Christo fuisse duas voluntates, duasque operationes, divinam, & humanam; dictumque anathema asserentibus contrarium. Sed Honorius non dixit, illas fuisse: ergo cum Monothelitis sensit.

R.1. Nonnulli dixerunt, ideò Honorium hæresim non docuisse, quia, cum Sergio rescripsit, non erat adhuc res definita. Verum hæc responsio non regit; siquidem Honorius, ut regula, & Cathedra

dra docens fidem, respondebat Sergio; ergo ipse debuerat id docere; sicut subinde docuit Synodus, & ante ipsam Martinus, & Agathon.

47 R.2. Negatur minor. Definitio Concilii Honorium non complectitur; quoniam in Christo rem, immò vocem pluralem fatebatur: Dixit enim, esse prædicandum, quòd *Christus humanitus, & divinitus sit operatus*: quòd *divina, & humana opera habuit*; quòd *multifariam, multisque modis quoad humanitatem, & divinitatem operaturus sit*; abstinuit tamen, ex sapè allegato motivo, à voce illa *una*, vel *gemina*, utpote nova. Quoniam verò subinde Monothelitæ sua malitia à vocibus illis dixerunt esse omninò abstinendum, & ex negatione vocum ad neganda ipsarum significata processerunt, non profitentes diversitatem voluntatum, & operationum Christi, humanæ, & Divinæ, sed Divinam tantum prædicantes, necesse fuit, ut res, etiam quoad vocem dualitatis definiretur. Ubi verò prædicassent in Christo operationes Divinas diversas ab humanis, abstinendo tantum à voce *geminae*, sicut moniti fuerant ab Honorio fortè nec Concilium aliquid decrevisset, immò nec celebratum fuisset; cum omnes tunc scirent, quid ipsi affirmarent, quid verò negarent, ut notavit Laurea nu.305.

Quocirca juxta dicta non recipimus doctrinam Turrecrematae, aliorumque dicentium, & sextam synodum, & Leonem II. damnaſſe quidem Honorium: at in Facto errasse; quoniam id nec esse factum supra satis probavimus.

I V. Objectum.

Joannes XXII. erravit dicendo, quòd nulla anima, etsi innocens, vel purgata igne Purgatorii videt intuitivè Deum ante communem resurrectionem, & diem Judicii.

48 R. Non constat, quòd Joannes illius sententiæ fuerit, nec ex ipsius confessio-

ne, cum nullum extet authenticum ejus documentum, in quo id affirmet, neque ex testibus de visu, seu de auditu proprio; nullus enim deposuit, nec dicere potest se à Joanne audivisse, quòd illam sententiam tenuerit; Indeque non est ei tale crimen imputandum; nulli enim potest crimen aliquod attribui, nisi videatur in facto delinquens, vel à testibus idoneis deponatur, aut id ejusdem autentico scripto doceatur; aliàs attributum calumnia est, & impostura.

49 Præterea, Joannes partem affirmativam tenuit, ut constat ex ejusdem epistola, quam refert Guarnieri *de Eccles. milit. lib.2.cap.22.num.130.* sub his verbis: *Ecce quòd nostram intentionem, quam circa statum animarum habemus, & habuimus, serie præsentium declaramus: Fatemur siquidem, & credimus, quòd animæ purgatæ separatæ à corporibus sint in Cælo, Cælorum Regno, & Paradiso cum Christo in consortio Angelorum congregatæ, & vident Deum facie ad faciem, & divinam essentiam clarè, in quantum conditio, & status patitur animæ separatæ.* Quæ epistola obiicitur alteri, quam Raynaldus *to.4.an.1233.nu.46.* narrat ab ipso Joanne scriptam Philippo Galliarum Regi, ipsum rogante, ut permitteret prædicari utramque sententiam (Rex enim fertur prohibuisse, ne prædicaretur sententia negativa, nimirum, quòd dictæ animæ non videant Deum facialiter usque ad resurrectionem)

50 Cæterum, Joannes à novo erroris præservatur, etiam quòd Cathalogo Sanctorum adscripserit S.Ludovicum Episcopum, ut ex ejus *Constit.1.Sol oriens in Bullar. to.1.* in qua §.18. hæc habet: *tandem gloriosam resolutus in mortem, qui hic vivus ambulavit in innocentia in medio domus suæ ad Deum suum contemplandum in gaudio facie revelata (nota) in sua innocentia est ingressus.* Item S.Thomam Episcopum Herfordiensem ibi *Constit. Unigenitus 7.* Item, S.Thomam de Aquino ibi *Constit. Redemptionem.* Hinc & Ochamus, Joanni infensus de men-

mendacio notatur, eidem prædictum errorem affingens; & calumnia Calvinii refellitur, tradentis, eundem tenuisse, animam rationalem esse mortalem.

Dices. Joannes permisit, ut alterutra pars prædicaretur; & subinde judicii discussioni submisit, ut quisque produceret quid ex Scriptura, vel Traditione pro alterutra sentiret, ut ex *Const. Benedicti XII. Benedictus Deus* 4. ibi §.1. quæ probant, ipsum ea de re fuisse dubium; dubius autem in fide est hæreticus, *cap. dubius in fide de hæret.*

51 R. Potuit ipse permittere, ut utraque sententia prædicaretur usquedum à Sede Apostolica articulus definiretur, (ut fuit praxis aliorum Pontificum circa alias controversias) & rationes pro alterutra adducerentur; non quòd ipse fuerit sententiæ negativæ: sed I. ad tollenda schismata, & scandala inter partes. II. intentione, ut rem ipse ex Cathedra decideret, & litem ultimò finiret. Neque ea permissione, & cautela rem ex Cathedra definivit, sicut nec Alexander VII. Decreto edito 5. Maii 1667. quo permisit alterutram sententiam, tam requirentem in attritione necessitatem alicujus actus dilectionis, quàm id negantem, prohibens in bonum pacis, & ad vitandas discordias, ne quis alterutram censuraret, donec à Sede Apostolica fuisset ea in re aliquid definitum.

52 Itaque tempore Joannis res illa non fuerat adhuc à Sede Apostolica definita; quod subinde factum est à Benedicto d. *Constit. & Concilio Florentino in litt. unionis*, & Trid. *sess. 25. in Decreto de Purgat.* Neque explicita erat in aliquo textu scripturæ; alias nullus Patrum sine hæresis nota negativam tenuisset, & de affirmativa dubitasset; & tamen plures fuerunt, ut notavit Petavius *Theol. dogmat. to. 1. lib. 7. c. 14.* & Du-hamel *Theol. Cleric. tom. 1. dissert. 3. capit. 3.*

53 Itaque, si Joannes permisit oppositum prædicari, quod negamus, nihil per-

misit contra definitionem Ecclesiæ, neque adversus explicitum sensum Scripturæ, sed ad œconomiam solum, ut prædicaretur, sicut eò usque fuerat prædicatum. Sileat proinde Dupinus *dissert. 5. de antiq. Eccles. discipl. §. 3.* Et Joanni hæresim non tribuat, ac ab odio se revocet, quo Romanam Cathedram adeò iniquè prosequitur.

54 Circa quod consideratur pariter, quòd in Conciliis, in quibus aliqua fidei doctrina est definienda, solent ante definitionem esse opiniones contrariæ, & ad examen vocari; nec propterea Auctores partis postea damnatæ dicuntur hæretici pro tempore antecedenti, sed dumtaxat si perseverant in ea post definitionem, & approbationem Sedis Apostolicæ. Ita *Act. 15.* orta controversia inter conversos ad fidem, an *Gentiles, & baptizari deberent, & circumcidi*; affirmantibus nonnullis, negantibus aliis, magna conquisitio facta est; neutri ante decretum Petri erant hæretici, sed solum, qui post illud in sententia affirmante perstiterunt, ut Pharisei. Idem dicitur de cæteris. Cum ergo ante Joannem nunquam fuisset ab Ecclesia damnata sententia asserens, animas justorum, etiam plenè purgatas, & innocentes, non visuras Deum facialiter ante judicium, quicumque eam tenuisset (quam non tenuit Joannes ex dictis n. 49.) non poterat hæresi sugillari. Axioma illud: *dubius in fide est infidelis*, non potest procedere quoad Romanos Pontifices: & quantum ad alios, de illo accipitur, qui voluntariè, & pertinaciter dubitat de veritate à Deo revelata, quæ explicitè continetur in sacra Scriptura, vel Traditione, vel ab Ecclesia est definita, sufficienterque proposita, per Gonzalez in *5. tit. 7. de hæret. cap. 1.* cujus generis non erat articulus de Visione sub tempore Joannis XXII.

56 Amplius in sententia, quam sustinemus, dicendum, Pontificem, nec ut personam privatam posse in fide errare: ei enim à Christo promissa est indefectibilitas, non tantum in definiendo ex Cathe-

dra, sed etiam in credendo. Et singulæ historiæ adversus Pontifices congestæ, tamquàm in heresim lapsos, intelligendæ sunt, non hæresi interna, seu, quòd fidem internam amiserint, sed de hæresi externa, seu, quòd peccaverint solum contra confessionem fidei, ore ipsam non confitendo ut dictum est supra *nu. 9.* de D. Petro, & Marcellino. Ita post alios Viva *quæst. prodroma ad prop. dam. ab Alex. VII. & VIII. & Joannes XI. num. 16.* Qua doctrina fit satis omnibus difficultatibus objectis, quibus nonnulli videntur succumbere, cum non debeant; sed de hac re *contr. 7. cap. 1.*

Opponunt 2. In sede Petri sedit femina, quæ dicta est Joannes VIII. de quo testatur Martinus Polonus in *Chronicis an. 855.* Segebertus, & Marianus Scotus; alique in posterioribus sæculis ab eis verba quoque mutuarunt, recensentes cautelam, quòd, ne iterum contingat, electus statim in sede porphiretica intus perforata collocatur, ad experiendum, an sit vir; ergo successio interrupta est.

Deinde. Tot in Ecclesia fuerunt schismata, quibus sanè interrupta est Apostolica successio; ergo Romana Ecclesia non habet successionem personarum, sine interruptione, legitimè continuatam.

Præterea. Successio Pontificum fuit sæpè temporis spatium interrupta; ergo non est legitimè continuata.

57 R. Asserta Fabella Sæctarii suis suadere curant, Religionem Romanam in Babylonicam meretricem mutatam, Romanorumque Pontificum successionis filium fuisse disruptum; verum, non tam fabellam dixerim, sed manifestum mendacium apertumque commentum à perditissimis S. R. E. refractariis è Sathanicis typis luci datum: quæ inde eis fides? profectò nulla. Neque enim inter se conveniunt. Siquidem alii ponunt eam fuisse Anglam, alii Germanam, ex Moguntia. Diffident in nomine Papissæ Joannæ; nam alii eam vocant Joannem VII. alii VIII. alii IX. Quidam dicunt, eam sedisse post

Sanctum Martinum Pontificem. Quidam post Stephanum V. Quidam verò post Leonem IV. Cum tamen quicunque de successionem Romanorum Pontificum pro veritate historiæ scripserunt, S. Martino subrogatum esse Eugenium I. Stephano Paschalem, & Leoni Benedictum III. concordant. Ideò in re adeò varia, & conficta, credendum minimè eis est. Fabulam fuso calamo retundunt Gravina *p. 2. tom. 3. lib. 4. contr. 4. art. ult. difficult. 1.* Spondanus *Epit. to. 2. ad an. 853. num. 5.* & Coriolanus in *Breviar. ad d. an.* Et alii innumeri.

Hi postremi addunt, quòd tempore, quo Marianus scripserat (quem, fabulæ inventæ post ducentos, & amplius annos, vixisse, & scripsisse narrant) fama erat de femina ordinata Patriarcha in sede Constantinopolitana, ut constat ex epistola 1. *Leonis IX. cap. 23.* ad Michaellem Patriarcham Constantinopolitanum; & quæ de femina illa fama vulgaverat, schismatici ex odio in Romanam Ecclesiam mendaciter transportarunt. Quin etiam referunt, sub *anno 879.* quod cum Joannes VIII. non restitisset Photio, eumque Constantinopolitanæ Ecclesiæ restituisset (quod constanter fuerat denegatum à Nicolao, & Adriano) ob nimiam animi facilitatem, & mellitudinem per contumeliam fuit dictus non Papa, sed Papissa, femina non vir; juxta communem loquendi modum, quo viros nimirum faciles, & irrationabiliter favoribus concedentes, appellare solemus fæminas, non sexu, sed operatione. Et ita, quod de Joanne contumeliosè dicebatur, transivit posteris rerum insciis in relationem rei, tamquàm veræ; ut à nonnullis decantatum fuerat Joannem VIII. reverà fuisse feminam: quomodo vulgata fabula invenit locum.

58 Illud de Sede perforata, nunquam fuit in usu, & eo magis de asserto in eum finem omninò fingitur. Via enim tutissima affirmandi electum esse virum non fæminam, est si ab Electoribus concorditer eligatur, recipiaturque pacificè in Pontificem;

cem; Deus enim non permetteret, ut pro Pontifice eligeretur, acceptareturque, qui non esset vir. Gravina *cit. ad 3.* refert ex *lib. 1. Cerem. sect. 2.* tres sedes usu fuisse tempore coronationis Papæ. Prima erat vilis, & abjecta, in qua Papa coronandus sedebat; quæ & stercoraria dicebatur ad significandum ex loco vili assumptum ad sublimem adeò dignitatem. Secunda *Porphyri-retica*, in qua in signum possessionis accipiebat claves. Tertia, in qua parùm sedens, alter claves recipiebat, in signum brevitatis vitæ. De nulla perforata fit mentio, ut perspicuum est omnibus.

Ad deinde, quod est Achilles Protestantium ad declamandum successionem Romanorum Pontificum esse succisam. Videantur dicta *contr. 1. cap. 1. n. 13. & contr. 8. cap. 6. nu. 44.*

Instant. Ex successione Pontificum in Ecclesia particulari non sequitur Universalis Ecclesiæ status, vel unitatem non disrumpi; non enim ea, quæ est Romæ, est Universalis Ecclesia Christi.

59 R. Romanus Pontifex, ut dictum est *cap. 1. n. 29.* non succedit Petro solùm in Episcopatu Romanæ Urbis, sed etiam in Primatu Ecclesiæ Universalis: utriusque enim est Episcopus; ideò ex illorum successione sequitur status Ecclesiæ Universalis. Ideò enim particulares Ecclesiæ una Universalis Ecclesia sunt, quia sunt communionem conjunctæ cum uno capite, Petri successore, & illarum Pastores, sub uno sunt Supremo Pastore; & hinc Sedes Romana in medio totius Ecclesiæ est constituta, ut esset aliis visibile signum, ad quod omnes respicerent, & adversus hæreses, ac schismata, unione cum ipsa servata, se munirent, dicente Optato *lib. 2. contra Parmen. In qua una Cathedra unitas servaretur.... ac iam schismaticus, & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, Cathedram alteram collocaret.* Et Irenæus *lib. 3. cap. 3.* Ad hanc enim Ecclesiam propter potentioris principalitatem, necesse est, omnem convenire Ecclesiam, hoc est, qui sunt undi-

P. Aug. Matthæucci Controv.

que Fideles: in qua semper ab iis, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis tradita, nimirum doctrina; Unde Romana Ecclesia non est ita particularis, quin sit cæterarum caput.

60 Ad præterea, negatur consequentia. Successio Pontificum non ita continua dicenda est, ut excludat quancunque temporis interruptionem, aliàs D. Petrus debuisset semper vivere, & sedes nunquam deberet vacare, contra institutionem Christi, qui Pontifices voluit esse homines mortales, & unum non semper vivere, sed alteri per electionem canonicam eligendum succedere: ideò aliquam interruptionem inter unum, aliumve Pontificem intendit; & hinc interruptio successionem obrumpens non fit per vacantiam Sedis tempore interregni, vel electionis, sed per hæreticas personas, quarum nulla, Deo providente, sedit unquam, nec est fessura in Cathedra Petri.

Opponunt 3. In Ecclesia sufficit sola successio doctrinæ Apostolicæ, & quòd ipsa interrupta non sit, aut depravata, sine illa Pontificum à Petro succedentium: Ab ea enim dicta est Apostolica, priusquam esset Pontificum successio.

61 R. negatur antecedens. Doctrina enim à Christo tradita, & Apostolis prædicata non potuit certò integra, & illibata conservari, & ab Apostolis ad nos usque transmitti, sine successione personarum, quæ in ea proponenda errare non potuissent, cujusmodi soli sunt Romani Pontifices: Ideò sola successio doctrinæ non sufficit. Et unde probatur, quòd non sit corrupta? Nullus enim hæreticorum est, qui non clamet, se doctrinam ab Apostolis traditam prædicare. Hoc Sectariis est familiare asserere. Lutheranus id affirmat contra Calvinistas, & hi adversus Lutheranos se extollunt. Cur tanta varietas, & tot figmentis procedunt? nisi quia, ut ait Cyprianus *lib. 4. epist. 9.* Sacerdoti Dei (Romano nimirum Pontifici) non obtemperatur: ex eo enim natæ sunt hæreses, &

schismata orta. Quare sicut apud Patres ad demonstrandam contra veteres hereticos unitatem Ecclesiæ, & veritatem doctrinæ irrefragabile argumentum fuit successio Romanorum Pontificum, ita adversus modernos Sectarios vim habet. Qui falsò dicunt se communicare cum Ecclesia in doctrina Apostolorum, cum non communient cum Successore Petri, cum quo Ecclesia Christi communicat, & cujus est veram doctrinam proponere, & depositum servare.

62 Quo verò titulo Ecclesia dicatur Apostolica notavimus *contr. 1. cap. 1. n. 24*. Et hic addimus ante Pontificum successionē appellatam esse Apostolicam in actu primo, quatenus ex Christi institutione successionem Apostolicam habitura erat in Romanis Pontificibus, successuris D. Petro Apostolorum Principi, super quem Christus Ecclesiam fundavit. Ita ab initio licet non actu diffusa per Orbem dicta est Catholica, quia verissimè pro futuro diffundenda erat. Ita Cathedra Petri appellatur sedes Apostolica, quia à Petro Apostolorum Principe erecta: Et ipse Pontifex dicitur Apostolicus, quia Principi Apostolorum succedit.

63 Contra prædicta opponunt successionem nedum interruptam, sed etiam extinctam à tempore Concilii Constantiensis: dubia enim fuit electio Martini V. utpote facta à Cardinalibus dubiis, creatis nimirum à dubiis Pontificibus, Gregorio XII. & Joanne XXIII. Et ita dicendum de electione Eugenii IV. facta à Cardinalibus dubiis, creatis à Martino dubio Pontifice; & sic de cæteris aliis electionibus subsecutis asserendum.

Resp. Negatur Martinum fuisse dubium Pontificem, & non Legitimum; cujus electio fuit canonica: Nam in ea votum habuerunt Cardinales, numero 20. præsentibus Concilio unà cum aliis electoribus è quinque Nationibus à Concilio ad id designatis. Et sicut ea vice extraordinaria, exigente bono Ecclesiæ potuit Concilium

vocem activam dare illis ex Nationibus deputatis, ita potuit supplere quemcunque defectum, si in Cardinalibus reperiebatur. Et validitas electionis maximè evincitur, quòd, electione facta, statim ingenti gaudio fuit Martinus à Concilio, & Imperatore pacificè ut verus Pontifex receptus acceptatus, adoratus, & creditus; & subinde tota Ecclesia ut talem eum recepit: quod Deus non permisisset, si verus Pontifex non fuisset: impossibile enim est, quòd tota Ecclesia in fide erret, & credat esse verum Pontificem, qui reverà non est. Quinimò tunc non fuisset schisma sublatum, quod tamen eventus non probavit. Et ita de electione Eugenii, & aliorum Pontificum subsecutorum nefas esset dubitare. Vide *contr. 8. cap. 6. num. 32. & sequent.*

C A P U T V.

An à sententia Romani Pontificis dari possit appellatio?

S U M M A R I U M.

- 1 Appellatio à Papa ad aliud Tribunal, etiam Concilii, est absolute interdicta.
- 2 An appellans ad Concilium non futurum, sed actu congregatum ligetur censura Bullæ Cœnæ ad 4.
- 3 Appellatio est ab inferiori ad Judicem Superiorem.
- 4 Appellans ad futurum Concilium rumpit unitatem Ecclesiæ.
- 5 Augustinus reprobat insolentiam appellantium ad Concilium.
- 6 Jansenistæ implicite provocant ad Concilium.
- 7 Nullus potest eximi à jurisdictione Romani Pontificis.
- 8 Appellans recedit ab obedientia Judicis à quo.
- 9 Papa non potest parti à suo iudicio appellanti dare Judicem ad quem.
- 10 Nulla est appellatio facta ad Concilium,

- lium, etiam à Papa confirmandum.
- 13 Appellatio ad futurum Concilium, est ad Judicem non existentem.
 - 14 Appellare ad Concilium oppositum Papæ, est appellare ad non ens.
 - 15 Impudens Donatistarum prætenso post decisionem Romani Pontificis, in causa Cecilianæ ad 16.
 - 17 Jus appellandi ad futurum Concilium, ut Papa plenius informetur, improbatum.
 - 18 Formula interponendi appellationem continet præjudicialia Romano Pontifici.
 - 19 Factum injustum non probat jus.
 - 20 Existente lite inter Concilium, & Papam, Papa judicat.
 - 21 Papa in definitione pertinentium ad fidem, mores, & facta cum jure connexa, errare minimè potest.
 - 22 In causis fidei est semper ad Apostolicam Sedem provocatum.
 - 23 Agitur de Canone Millevitano prohibente appellationem, ad Sedem Apostolicam ad 30.
 - 31 Patres nunquam improbarunt appellationes ad Sedem Apostolicam.

Propugnantes supremitatem Concilii Generalis supra Papam, hæc in consequentiam mendacia superædificant. Primò, quòd à Papa ad Concilium non sit appellatio interdicta. Secundò, quòd fidei, & morum Decreta à Romano Pontifice edita extra Concilia, infallibilia non sint, & possint à Concilio reformari. Ex una radice falsitatis, quot commenta nascuntur! De cæteris suo loco erit examen, hic interea

Dicendum. *A Romano Pontifice, nec ad Concilium Generale appellari potest.* Ita Bellarminus lib. 2. de Concil. cap. 15. & 17. Gonzalez in 2. Decretal. tit. 27. cap. 7. n. 1. Fagnan. in 1. ad cap. significasti n. 61. de elect. Sessæ Scrutin. Doctrin. cap. 3. art. 11. nu. 33. Duvallius de Jurisd. Pontif. lib. 4. q. postuma, & esse debet omnium Catholicorum.

1 Probatur. Provocatio ab Apostolica Sede ad alia quævis Tribunalia est à sacris

Canonibus absolute interdicta. Ita Gelasius Papa, ut in ejus Constit. unic. Valde mirati in Bullar. to. 1. §. 11. Dardanis scripsit: Non reticemus autem, quòd cuncta per Mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata, Pontificum Sedes B. Petri Apostolicius habeat resolvendi, utpote quòd de omni Ecclesia fas habeat judicandi; neque cuiquam de ejus liceat judicare iudicio: Siquidem ad illam de qualibet Mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus. Quatuor hic Gelasius significavit I. quòd sedes Apostolica omnes judicat II. quòd à nemine judicatur III. quòd ad illam de quavis parte Mundi appellari potest IV. quòd ab illa nulli liceat provocare. Quòd subinde fuit repetitum à Pio II. Const. Execrabilis 5. ibi, edita lege, quæ in appellantes ad futurum Concilium, eorumque Confiliarios, ac auxilium dantes, excommunicationem Sedi Apostolicæ reservatam pronuntiat, eamque irrogat penam, qua Rei læsæ Majestatis, & fautores hereticorum plectuntur; quæ postea fuerunt confirmata à Julio II. Const. suscepti regiminis 22. ibi adjecta ulterius declaratione, quòd sint habendi tamquam veri, & indubitati schismatici, ac de Catholica fide malè sentientes; qui quolibet anno excommunicantur in die Cænæ Domini.

Ex quibus sequitur, quòd appellatio ad futurum Concilium sit nulla; etenim appellatio expresso jure prohibita, nulla est, cap. consuluit il 3. de appellat. l. si res 7. §. 1. ff. de appellat. recipiend. Sed appellatio ad futurum Concilium est à Summis Pontificibus gravissimè prohibita, ergo est nulla.

Dicunt. Præacta jura prohibere dumtaxat, ne appelletur ad futurum Concilium, non verò quin appellatio interponatur ad Concilium jam Congregatum, & actu existens.

Confirmant. Ex illis evincitur, solum, appellationem non esse licitam, non verò esse nullam.

2 Contra. Gelasius loquitur absolute; ergo complectitur quamcunque appella-

tionem non interponendam à sede Apostolica ad aliud Tribunal, sive laicale, sive Ecclesiasticum, tam Concilii Provincialis, quàm Generalis, tum futuri, tum præsentis legitimè congregati.

Difficultas est inter DD. an appellans ad Concilium jam legitimè congregatum incurrat excommunicationem à Pio, Julio, & Bulla Cænæ præfixam?

Negat Diana *Coord. to. 5. tr. 1. resol. 39. n. 1.* quod pluribus allegatis, repetit *resol. 40.* quia lex dicit: *ad futurum Concilium*, & lex penalis non excedit proprium casum; ergo non est extendenda ad appellantes ad Concilium tam futurum, quàm præfens.

3 Affirmat Ugolinus in *Bullam Cænæ Can. 2. §. in ver. quinto*, & Gambarupta de *excom. Bullæ cap. 2. nu. 11.* apud eundem, considerantes, quòd utraque appellatio est occasio schismatis, & utraque videtur Concilium constituere supra Papam. Idcirco cum eadem ratio in utroque militet, & eadem pœna esse debet. Neque obstat, quòd lex dicat: *ad futurum*: nam ideò *futurum* dixit, quia rarò contingit, concilium actu esse congregatum, ad quod quis appellet; sed non propterea excludit, quin appellans ad Concilium jam congregatum excommunicatione Bullæ ligetur. Et licet eorum sententiam Durandus in *Bullam Cænæ lib. 2. can. 2. q. 7. conc. 1. nu. 12.* falsam existimet, id tamen non probat Diana, dicta *resol. 4. n. 1.*

4 Apud quem dubium non est, & omnes concedunt, quòd sunt sacrilegi contra Primatum Sedis Apostolicæ, & malè sentiunt de fide.

5 Ad confirmationem: nedum illicita est provocatio ab Apostolica sede ad aliud Tribunal, verùm & nulla, nulliusque roboris; siquidem natura, & substantia appellationis est, ut fiat ab inferiori ad Superiorem, seu ut Superior Judex adeatur *l. 1. §. Si quis in appellatione ff. hoc tit. cap. Placuit. Cap. Anteriorum §. Illud 2. q. 6.* Ideò nec ad parem, neque ad inferiorem provocari

potest; *Cap. Romana §. 1. de appellat. in 6.* ubi statuitur, appellationem non posse interponi ab Officiali, seu Vicario Generali Episcopi ad ipsum Episcopum, aliàs appellatio esset ad eundem: cum Episcopi, & Vicarii idem Tribunal sit *cap. Non putamus de consuet. ibi*; Hac enim de causa appellatio interponitur, ut Judex superior corrigat, & reformet, quæ fecit Judex inferior, non è contra. Siquidem, qui inferioris est auctoritatis, non potest eum, qui majoris potestatis est, suo judicio submittere; Ideò quia Romanus Pontifex in terris Superiorem non habet, estque Supremus Ecclesiæ Judex, ab eo ad Episcopos, etiam in Concilio congregatos, appellari non potest: Semper enim Episcopi sunt Pontifice inferiores ab ipso in partem sollicitudinis vocati; de quo *infr. cap. 8.* Quatenus verò appellatio interponatur, nulla est provocatio, utpote in substantiabilibus deficiens.

6 Rem nostram confirmat D. Antoninus in *sum. tit. 23. cap. 3. §. 3.* ubi hæc sunt: *neque ad Concilium generale à Papa appellari potest, quia Papa omni Concilio Superior est; nec robor habet, quidquid (in eo) agitur, nisi auctoritate Romani Pontificis, & roboretur, & confirmetur: Sentire ergo quod ad Concilium à Papa appellari possit, est hæreticum, & contra illum articulum: unam Sanctam Ecclesiam Catholicam*; hæc ille. Quia ergo de fide est Ecclesiam esse unam, nefas omninò est à Papa ad aliud Tribunal provocare; nam sic provocans dirumpit unitatem: Siquidem vel ponit Papam non esse caput, quod est contra fidem in Florentino definitam, & in Sacra Scriptura expressam; vel duo capita esse in Ecclesia, quod est monstruosum, & Ecclesiæ unitatem dirumpit.

7 Item: Abusus, & corruptela provocandi à Papa ad Concilium Generale ab Augustino reprobatur. Quoniam cum Pelagiani ab Innocentio I. damnati (ut ex ipsius Epistola ad Patres Concilii Carthaginensis, & Milevitani II. inter Augustinianas 181. & 182.) conquereretur, quòd à

simplicibus Episcopis in locis suis sedentibus sine Congregatione synodi, hoc est generalis (prædictæ enim fuerant provinciales) extorta subscriptio erat apud Augustinum *lib. 4. contr. duas Epistolas Pelagian. cap. 12. n. 34.* & appellassent, postulassentque, ut Orientis, & Occidentis Synodus congregaretur: Sic eorum insolentiam ibi perstringit: *An verò Congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur; quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi Congregatione damnata sit?* Et *lib. 2. oper. imperfect. contr. Julian. q. 103.* Quid adhuc quæris examen, quod iam factum est apud Apostolicam Sedem? Et *lib. 3. contr. Julian. cap. 1. nu. 5.* nolite ulterius hæc vana iactare; vobisque sufficiat, quod vos Ecclesia Catholica (per Romanum Pontificem) & materna lenitate sustinuit, & iudicari à severitate, vel potius medicinali necessitate damnavit.

8 Quæ pari titulo urgeri possunt adversus Jansenistas detrectantes variis actibus recipere damnationem propositionum Jansenii; ex quo processerit à Romana Cathedra extra synodum; ex eo enim implicite provocant ad Concilium, & expresse determinant, Decreta Romanæ Cathedræ edita extra Concilia, infallibilia non esse, quod esse falsum, dabit *contr. 7. cap. 8.*

9 Probatur 2. ex Duvallio *cit.* In causa appellationis, appellans à potestate, & jurisdictione ejus, à quo appellat, eximitur *d. cap. Romana §. cum verò.* Sed in nullo casu potest quis à jurisdictione, & potestate Romani Pontificis eximi: alioquin, non esset amplius illius ovis, & per consequens nec Christianus; Cum Christus in quocunque Christianos Petro dederit potestatem his verbis: *pasce oves meas, non has, aut illas, non hujus, aut illius regionis, sed Universim, oves meas, idest omnes, qui Christianæ Religionis nomen dederunt, ut eleganter lib. 3. de considerat. ad Eugenium docet Bernardus, expresseque habetur in Const. X. Pii II. In minoribus §. 10. Bullar. cit.*

10 Confirmatur. Per appellationem re-

cedit appellans ab obedientia, & communione ejus, à quo appellatur; atqui nulli Christiano in quacunque dignitate sit constitutus, ab obedientia Romani Pontificis, & communione cum ejus Sede licet recedere: Quisquis enim extra hanc domum Agnum comederit, profanus est: Si quis in Arca Noe non fuerit, regnante diluvio, peribit, ut Hieronymus Damasum Sedis Apostolicæ rectorem alloquitur: Hæc Duvallius; quod sciret Romanum Pontificem supremum esse Ecclesiæ Universalis Judicem, nemini mortalium subesse, à nullo posse judicari, ejusque judicia reformari; Cujus Ovis, & Agnus non est qui eum ad alium cognitorem vocat.

11 Probatur 3. Solius Romani Pontificis est Æcumenica Concilia indicere, congregare, & confirmare, eorumque Decretis robur tribuere *cap. significasti de elect. & dicendum contr. 8.* ergo, si ab ejus judicio ad Tribunal Concilii fit provocatio, non debet, nec ipse potest parti condemnatæ dare Judicem, ad quem provocat; aliàs deberet ipse contra se ipsum agere: Arma, quibus emendatur, & corrigatur suppeditare; & quod amplius est, ista omnia contra se, suumque judicium definita, novo suo calculo confirmare, & se subiicere inferiori, quod nullo modo potest, cum divino jure sit summum caput, & Princeps.

12 Quæ optimè probant, appellari etiam non posse ad Concilia à Papa confirmanda, vel, in quibus ille per se, vel suos Legatos præsit; & in his terminis pariter appellationes factæ nullæ sunt, & ab Apostolica Sede semper rejectæ. Ita Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi I. (in quo ad occurrendum Ecclesiæ calamitatibus à Friderico II. Imperatore illatis, fuit idem excommunicatus, ab Imperio depositus, aliisque Regnis spoliatus) ut nullam reject appellacionem ad futurum Pontificem, & Concilium generale, interpositam ab Advocato Friderici, nomine Thadæo, apud *Bail. Sum. to. 1. in d. Concil.*

13 Amplius consideratur, quòd appellatio ad futurum Concilium est frivola, & juribus nova: Siquidem hæc clamant, appellationem esse à minori ad maiorem Judicem; Ubi autem est futurum Concilium? ubi sedet? ubi est ejus Tribunal? quomodo major est, qui non est, nec erit: aut si erit, incertum quando, & ubi? Hoc appellationis genere omnes sententiæ eludi, & impunita scelera currerent; nam eadem facilitate possent, vel impediri illa Concilia, vel aliqua obiici, cur unum non recipiatur, & ad aliud plenius appellatur, ideò appellatio non tenet; hæc enim inducta est ad justitiam, & innocentiam tuendam; proinde non admittuntur appellationes frivola, causa morandæ litis *cap. Cum sit de appellat.* Appellationes autem ad Concilia lites æternant, propter infinita impedimenta, quæ in convocatione recurrunt.

14 Item, eodem titulo appellatio non potest esse ad Concilium, ut oppositum Papæ, ipso contradicente convocatum; nam hoc esset appellare ad non ens, & Judicem existentem in spatiis imaginariis; quoniam Concilium, Papa non consentiente, vel non approbante, convocatum, est nullum, omni auctoritate spoliatum, ut jura clamant; ergo appellatio ad ipsum facta, est frivola, & nulla; & ita appellatio ad Concilium sub quavis ratione inspectum prohibita.

Opponunt 1. Provocatio à judicio Papæ ad Concilium admittitur ab Augustino; etenim, cum Donatistæ à sententia Melchiadis Papæ lata pro Cæciliano adversus Donatum à Casis-nigris provocassent ad Constantinum, eorum perstringit audaciam *Epist. 43. cap. 7. ad Glo. & Eleusium: Ecce putemus, illos Episcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos judices fuisse; restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Universæ Concilium, ubi etiam cum ipsis Judicibus causa posset agitari, ut si malè judicassent, convicti essent, eorum sententiæ solverentur; ergo.*

15 R. Negatur antecedens. Circa quod,

& pertinaciam Donatistarum, in causa Cæciliani satis dictum est *contr. 3. cap. 4. à num. 36. ad 39.* Nec ex mente Augustini necesse erat aliud adire Tribunal post Romani Pontificis decisionem, quæ, ipso teste, ibi *cap. 5. nu. 16.* fuit ultima *innocens, integra, provida, atque pacifica, & d. cap. 7. n. 20.* scribit: *dedit ille (Constantinus) aliud Arelatense iudicium, aliorum scilicet Episcoporum, non quia iam necesse erat (nota) sed eorum perversitatibus cedens, & omnimodè cupiens tantam impudentiam cohibere.* Quare Augustinus illis verbis Concilium non cōcedebat, tamquam necessarium, sed solum ut minus malum permittebat: malum planè est, à Papa ad Concilium provocare, sed peffimum ab eodem ad laicam potestatem recurrere; quod erat Augustino perspicuum; ideò illorum insolentiam redarguendo, zelo per excessum ad evitandum majus malum, dixit, eos potuisse à Melchiade, cum aliis XVIII. Episcopis, Romæ judicante, provocare, potius ad plenarium Concilium, sed in quo Melchiades præfideret, & illi Episcopi cum aliis judicarent, quam appellationem interponere ad Imperatorem. Neque hoc infert Augustinum positivè consulere, sed solum tamquam minus malum permisisse eis provocationem ad Concilium; non enim loquitur in sensu concessivo, & absoluto, sed solum in permissivo: *Ecce putemus.*

16 Verum heretica Donatistarum protervia, quæ est cæteris Sectariis in exemplum, quemadmodum noluit acquiescere judicio Romani Pontificis, ita nec stetit sententiæ Concilii Arelatensis, sed iterum appellarunt ad Constantinum, ut habet ibi Augustinus *nu. 20.* Sed Imperator vehementius in eos commotus exclamavit: *Orabida furoris audacia! sicut in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt, apud Optatum lib. 1.* Cæterum, quoniam Imperator aliquando in alienam messem falcem misit; tum, quando post sententiam Melchiadis aliud Episcoporum

rum judicium dedit, tum ubi ipse, illorum peracto judicio, sententiam iterum in causa dixit, (licet nonnisi ad tollendum schisma) maximè doluit, & veniam ab Episcopis flagitavit, vide *cap. cit. numero 39.*

Opponunt 2. Jus appellandi à Papa ad futurum Concilium, non ut Judicem supra Papam, sed ad melius informandum Papam per Patres Concilii, propugnatur, etiam inter Catholicos; à Viva ad propositionem 29. ab *Alex. VIII. damnat. num. 7.* à Gonzalez in 2. *Decretal. tit. 27. cap. 7. de appellat. nu. 1.* & ab Eugenio Lombardo *lib. 2. de regal. Sacerdot. §. 7.* allegantibus Augustinum *epist. supr. cit. & lib. 1. de baptis. contra Donatistas cap. 7. & lib. 2. cap. 9.* quod non derogat auctoritati Pontificis supra Concilium, nec sequitur Concilium esse supra Papam: nam facultas informantis non indicat superioritatem Judicis; & in his terminis non est appellare à Papa ad Concilium, sed à Papa malè informato ad Papam melius informandum (quæ dicitur improprie appellatio). Ita Gonzalez in 1. *tit. 6. cap. 6. n. 16. de elect.* narrat ex D. Antonino Philippum Pulchrum Gallie Regem appellasse ad futurum Concilium: aliqua exempla alii recensent; ergo, &c.

17 R. Objection non potest procedere de jure appellandi à Papa definiente ex Cathedra in causa fidei, & morum, vel Facti cum jure connexi; Siquidem hujusmodi Decreta propter infallibilitatis privilegium ipsi proprium, sunt omninò irreformabilia. Nec minus de jure appellandi à Papa pronuntiante extra Cathedram in Factis purè privatis, provisionum, collationum, absolutionum, aliisque non connexis cum jure, & doctrina fidei; quoniam sic appellantes realiter non tam considerant in Concilio rationem informationis, quàm potestatem Judicis, ut constare potest hac appellationis formula: *SS. D. N. Papa Clemente XI. minus debite informato, ad se ipsum melius informandum, & ad Sedem Apostolicam melius informandam,*

necnon ad Sacrosanctam Synodum celebrandam illumque, vel illos, ad quem, vel ad quos de jure appellare nobis licet, appellamus. In qua clausula disjunctiva ad quem, vel ad quos denotat diversitatem inter Judicem, & Judicem, Audent. *ex causa Cod. de liberis præteritis.* Item alternativa non exigit concursum omnium, sed contenta est altero ex requisitis, juxta regulam 70. *juris in 6.* & ponitur inter æqualia *lib. 1. ff. de reb. dubiis.*

18 Quapropter tenor illius Formulæ infert nonnulla injuriosa supremæ auctoritati Romani Pontificis. Primò, significat Concilium esse diversum Judicem à Papa, & isto superius; nam reverà interponitur appellatio ad Concilium: & appellatio est semper ad majorem Judicem, ut supra notatum est, & jura clamant.

Secundò, importat posse Concilium, relicto Papa, judicare. Tertiò, non esse fortius judicium Papæ, quàm Concilii: & ponit in isto æqualitatem cum Papa ad judicandum. Quæ omnia repugnant Sacris Canonibus, Conciliis, & Patribus, asserentibus Superioritatem Papæ ad Concilia, ut *contr. 8.* expressè. Hinc assertam Doctorum sententiam, nonnisi à veritate, alienus probabilem, & non falsam dixerit.

19 Ideò omnia exempla, quæ adduci possunt, jus non probant, & Factum contra formam juris continent; ex facto autem injusto nulla concludens probatio cōsurgit; nec potest ex eo justa possessio allegari, aliàs fur ex multis actibus surripienti res alienas, rectè probaret jus retinendi res furto ablatas.

Ad priorem auctoritatem Augustini patet per dicta ad primam objectionem. In posterioribus non agit de appellatione à Papa ad Concilium, sed significat solum sæpè Concilia utiliter congregari.

Dices. Non est credendum Pontifici judicanti in propria causa.

Item. Concilium generale errare non potest; ergo ad illud potest provocari, ut ad oraculum infallibile.

Tandem: Ergo pars, à gravamine injusto non posset relevari, ut si Papa in judicio minus rectè pronuntiaret; ergo, &c.

20 R. Instantia est nullius momenti, ad quam satis datum est *cap. 2. n. 4. & cap. supr. n. 31.* quibus hic additur: Supponatur, quòd lis orta sit inter Pontificem, & Concilium de Superioritate Papæ supra Concilium: quis erit in casu Judex? Non Concilium, quia & ipsi poterit obiici, ipsum in causa propria ad pronuntiandum non admitti, sicut obiicitur Papæ; atque in casu isto in Ecclesia Dei lis esset gravissima, quæ ex defectu Judicis nunquam posset dirimi; & inde Christus non benè providisset regimini suæ Ecclesiæ, quod sine hæresi, & blasphemia dici haud posset.

Si respondeas. Judicabit Pontifex cum Concilio, destruis suppositum. Supponitur enim, litem moveri inter Concilium, & Papam: quis ergo tunc erit Judex? Profectò Papa, qui à Christo Supremus Judex constitutus est in Ecclesia ad omnem litem Ecclesiasticam dirimendam. Quæ est veritas de fide revelata illis verbis: *quodcunque solveris, &c. super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Pasce oves meas;* quæ ad solum Petrum, ejusque Successores directæ sunt; sed de his alibi.

Ad 2. negatur antecedens de Conciliis à Papa non confirmatis: Plurima enim hujusmodi errarunt per dicenda *contr. 8. cap. 7.* Quin etiam in instantia supponitur falsum: Suppositio est, quòd Papa docens ex Cathedra extra Concilia, possit errare, quod est falsum, & proxima *contr.* examinatur.

21 Ad 3. Si intelligatur de gravamine procedente à Papa loquente ex Cathedra in doctrina fidei, & morum, ac Factis cum jure connexis, negatur suppositum; nam, cum in similibus judicio propter assistentiam Spiritus Sancti, non possit errare, nullum gravare potest, sed semper justè procedit. Si verò sermo sit de gravamine suborto ex sententia in causa non

spectante ad Cathedram, sed Facti privati, & particularis legas dicta *n. 15. & 18.* Declinare quis illud potest supplicando humiliter Pontifici pro nova audientia, ut plenius informetur. Huc spectat illud, quod dixit Innocentius III. *Cap. Cum olim de sent. & re judic. nimirum Sententiam Romanæ Sedis, cum aliquid fuerit subreptum, posse in melius commutari.* Cæterum putandum semper est, quòd Pontifex nunquam scienter gravamen inferat, nec contra allegata, & probata judicet; nec dum ex generali regula, quod semper benè præsumendum est de proximo suo, verum etiam ex particulari, quod nefas sit de Ecclesiæ Patre id concipere.

22 Potest hic examinari, an semper in causis Religionis, & fidei sit ad Romanam Sedem facta provocatio? Verum id hic omittimus, nam articulus ex professo tractatur à Porter *Systema decretor.* & constat ex Gelasio Papa *supr. nu. 1.* & expressè legitur *Cap. Cum Romana de appellat. ibi. Cum sit Romana Ecclesia Caput, & Magistra omnium Ecclesiarum, disponente Domino constituta, & ad eandem consultationes, & quæstiones de diversis mundi partibus merito referantur.*

In idem est Innocentius *Epist. ad Patres Concilii Milevitani 182. inter Augustinianas ibi. Inter cæteras Romanæ Ecclesiæ curas, & Apostolicæ Sedis occupationes, quibus diversorum consulta fidei, ac modica disceptatione tractamus, &c.*

Item. Episcopi Galliæ numero LXXXV. requirentes Apostolicæ Sedis judicium in causa Jansenii, Innocentio X. sub his terminis scripserunt. *Beatiss. Pater majores causas ad Sedem Apostolicam referre solemniter Ecclesiæ mos est; quem fides Petri nunquam deficiens perpetuò retineri pro jure suo postulat.*

Aliæ ad ipsum ex remotissimis etiam partibus appellationes, & Episcoporum recursus sæpè leguntur, & Ecclesiastica monumenta testantur. Unde Papæ Provincia dicitur universitas Orbis, ex *c. Cuncta per mundum q. 93.*

23 Cæterum in oppositum allegatur Canon 22. Concilii Milevitani II. celebrati an. 416. quo sub excommunicationis pœna prohibetur appellatio ad transmarina. Per quod intelligitur Sedes Apostolica; non enim ab Africanis poterat ad transmarina appellari, hoc est, ad alias in Europa inferiores Ecclesias, sed solum ad Romanam Sedem: ideò falsa est exceptio, nisi fortè ad Apostolicam Sedem appellaverit, facta Canon à Gratiano *cap. Placuit 2. q. 6.*

Hoc Canone Calvinus *lib. 4. inst. cap. 7.* putat infringere potestatem Summi Pontificis in toto Orbe circa appellationes: Nam summum imperium penes eum est, ad cuius Tribunal undique provocatur. Cum ergo jurisdictio Pontificis ad Africanas Ecclesias non extendatur; consequens est, ut nec ad alias aliarum Provinciarum extra confinium Romanum. Si dicatur Concilium non fuisse legitimum, non sufficit, cum fuerit approbatum ab Innocentio I. *cit. Epist.*

24 Verum Canon nihil derogat Romanæ Ecclesiæ: non enim loquitur de Episcopis, sed tantum de Presbyteris, & minoribus Clericis; Episcopos enim etiam Afros consuevisse ad Apostolicum Tribunal appellare, testis est Augustinus, qui Concilio interfuit, *Epist. 209. ad Celestinum Pontif.* in qua exponit causam Antonii Episcopi Fussalensis, qui administratione, & cura suæ Ecclesiæ, ob scelera, relicto titulo, privatus Romam appellaverat ad Bonifacium; cuius causa, Bonifacio defuncto, ad Cœlestinum ejus Successorem integrè devoluta est. Cum autem idem Antonius jactaret, & comminaretur, quod Cœlestinus esset missurus Legatos militibus stipatos, qui, invitis etiam Fussalensibus, ipsum in Sedem suam, & Episcopatus administrationem restituerent: S. Doctor ibi *nu. 9.* rogat Cœlestinum, ut non sinat ea fieri. Hoc est, quod Patres Africani ad eundem Cœlestinum ex Carthaginensi Concilio VII. de more ad eum

data Epistola Synodali, horruerant, & refugiebant; *quæ nullo modo nos talia, qualia commemorare jam nolumus, &c.* quæ verba executionem sententiæ respiciunt faciendam manu armata per Delegatos, & militariter; quæ minimè decet Ecclesiasticos Judices; & quæ nec in Italia erat in praxi, quam sequi ipsi promiserant.

25 Hinc satis patet, quòd tam Augustinus, quàm cæteri Africani Episcopi non detrectabant Apostolicæ Sedis iudicium, nec executionem, etiam sententiæ denegabant, sed tantum modum iudicandi, & exequendi cum militibus, & Magistratum apparatu improbarunt prout fuerat divulgatum. Et inde notat Abbreviator Baronii Spondanus ad *ann. 419. nu. 12.* & Coriolanus in Breviar. ad *d. an.* perspicuum esse, dissidium non fuisse de jure appellationum, sed de modo prosequendi Romæ iudicium, & illud exequendi.

26 Quinimò, etiam quantum ad inferiores Clericos Canon in praxi non fuit, & inobservatus legitur ex *d. Epist.* quæ commemorat Apiarium Presbyterum appellasse Romanam Cathedram; cuius querelas audivit, & Africanis mandavit, ut diligenter causam cognoscerent, ac fideliter iudicarent. Poterat Romæ Papa iudicium terminare, sed ex sua voluntate, providaque cautela ipsam Africanis, utpote causam facti merè privati, delegavit, ut ipsa facilius expediretur; Romæ enim propter distantiam, & ex testium, ac probationum inopia non tam facile tractari potuisset.

27 Tantum verò abest, quòd Innocentius d. Canonem confirmaverit, ut potius sit certum illum non fuisse editum in allegato Concilio; quod fuit à Pontifice confirmatum solummodò quantum ad gesta adversus Pelagium, ut ex Innocentii Epistola adducta *n. 22.* In eo enim Concilio non nisi octo Canones adversus novam doctrinam fuerunt constituti: reliqui sunt diversorum Conciliorum Africanorum, teste

teste Coriolano cit. ad d. an. 416. & Bail Sum. nu. 2. in d. Milevitano ad Canon 27. ver. notat autem Baronius.

28 Et subinde non confirmatus, sed reprobatus fuit à Zosimo opponente Canonem Nicænum, ut ex ejus Commonitorio (ita appellabantur mandata Legatis in scriptis data) tradito Legatis ad Concilium V. Carthaginense directis, quod continebat tractanda cum Patribus. Canone autem illo cavetur, ut ipse Romanus Pontifex duplici via possit, si velit, appellantium subvenire justitiæ; vel, committendo causam Episcopis propinquæ regionis; vel, mittendo Legatos à Latere; quorum solum posteriorem modum Episcopos Africanos refugisse narrat Spondanus; Sed neque Zozimus, neque Bonifacius, nec Cælestinus acquieverunt, prout ostendit d. Epistola.

29 Ad objectum verò Africanorum supponentium inter Canones Nicænos non reperiri allegatum à Zozimo (propter quod Sectarii blasphemant Zozimum voluisse subripere Ecclesiæ Primatum) considerandum, quòd Concilium Sardicense celebratum an. 347. fuit veluti appendix ad Nicænum, & illius Canones in collectione, qua utebatur Romana Ecclesia, erant permixti cum Nicænis, sub eadem Concilii Nicæni inscriptione, quod fuit occasio, ut Zozimus Nicænum diceret Canonem, qui erat septimus Sardicensis. Cabasutius notit. Ecclesiast. in Concilio Carthaginensi VI. nu. 4. Hinc cesset Novatorum blasphemia.

30 Neque Zozimus allegaverat Canonem Nicæni celebrati an. 325. quasi à Nicæno fuisset Pontifici traditum jus appellationum: Concilium declaraverat solum Pontifici illud competere, quod quidem habet ratione sui primatus in Ecclesia, & ex Christi institutione conveniens juxta resoluta cap. 1. Propterea constat ante tempora Nicæni multoties fuisse provocatum ad Romanam Sedem. Ita Marcion à proprio Patre, Ponti Episcopo, ob stu-

prum cum virgine ab Ecclesia pulsus, cum ab eo veniam non impetraret, appellans ad Romanum Pontificem, Romam venit, ubi auditus fuit, teste Epiphanio hæres. 42. ex Spondano ad an. 146. nu. 3. & 4. Ita sub Cornelio Papa ab aliis Afris missus est Romam Felicissimus Presbyter, jam prius cum sociis à Cypriano ob schisma excommunicatus, ad obtinendam à Cornelio Catholicam Communionem, & adversus Cyprianum accusationem intentandam apud eundem ad an. 255. nu. 3. Basilides pariter in Hispania Episcopus depositus ad Stephanum Papam provocat ibi ad an. 258. nu. 2. Hæc, & similia evincunt antiquum esse jus illud appellandi ad Romanum Pontificem; quod maximè avversantur heretici omnes, ut scribit Bail citat. 5. Controvers. de appellationib. ad Rom. Pontif. ver. nec eorum.

31 Hæc est nostra responsio, eamque magis aptam putamus, quàm asserentium Africanos eo Canone, non tam inhibuisse temerarias futes, ac superfluas appellationes (quas non semel, & Patres improbarunt, ut Bernardus ad Eugenium lib. 3. cap. 4.) quàm decrevisse, ut secundum veterem Ecclesiæ morem gradatim appellaretur ad Africana Concilia, vel suarum Provinciarum primates, & ad illa priusquam ad transmarina; nam Canon expositionem non admittit, cum littera absolute ad transmarina appellationem interdicat, lædens proinde supremum jus Romani Pontificis. Quin etiam constituere non poterant, ne primò ad eum appellaretur.

C A P U T V I.

An Romanus Pontifex ab ullo in terris judicari possit?

S U M M A R I U M.

1 Romani Pontificis in terris nullus est Index.

2 Mar-

- 2 Marcellinus non fuit a Patribus Sinveſſanis damnatus.
- 3 Papa eſt divino jure exemptus ab juridi-
ctione exterioris judicii omnium morta-
lium; ideo non poteſt ei renunciare.
- 4 Plures dubitarunt de lapſu Marcellini.
- 5 Acta Concilii Sinveſſani in nonnullis ſunt
faſſata.
- 6 Prima Sedes à nullo judicatur: & nu-
mero 12.
- 7 Exemptionis privilegium Apoſtolice Se-
dis à quovis mortalium, ab ipsis etiam
hereticis acceptatum.
- 8 Insolentia Photii, ac Dioſcori adverſus
Romanum Pontificem in VIII. Synodo
damnata.
- 9 Causæ Romani Pontificis judicio Dei re-
ſervantur.
- 10 Purgatio à nonnullis Pontificibus facta,
non fuit apud Judices ad 12.
- 11 Commendantur Carolus V. & Theodoricus
Rex.
- 12 Formula purgationis factæ à Leone III.
- 13 Legibus, & non exemplis judicandum
eſt.
- 14 Joannes XII. iniquè depositus.
- 15 Leo VIII. non fuit legitimus Papa.
- 16 Paſchalis non ſe ſubmiſit judicio Concilii
in cauſa Privilegii ab Henrico V. circa
Inveſtituras extorti.
- 17 Mali Paſtores habentes ſanam doctrinam
abiiciendi non ſunt.
- 18 A Papa pendet ſalus univerſitatis Fide-
lium.
- 19 Rectus ordo eſt, quod priora dirigant po-
ſteriora.
- 20 Remedium ab Eccleſia adhibendum, Papa
exiſtente in captivitate.
- 21 Jus naturale non confundendum cum jure
poſitivo judicandi.
- 22 Non licet, etiam in ſui deſenſionem,
perſonam maximè utilem Reipublicæ oc-
cidere.
- 23 Inferior poteſt ſuperiorem corrigere.
- 24 Nullus verus Romanus Pontifex poteſt de
jure deponi: & Facta non probant jus.
- 25 Papa exiſtens in terris Imperii non

tenetur legibus civilibus illarum.

26 Privilegium eligendi Romanum Pontifi-
cem nulli eſt indultum.

27 Leo IV. non ſubmiſit ſe juridiſtioni Lu-
dovici Imperatoris.

A Catholici omnes omnem movent la-
pidem adverſus ſummum Romanæ
Cathedræ Principatum, ſedentemque in
ipſa Romanum Pontificem; nedum con-
tendunt ſupremum non eſſe in Eccleſia
Principem, & omnium Judicem, verùm
alienæ juridiſtioni ſubefſe; in quem jus
poſſe dicere, Imperatori concedunt. Hoc
iniquitatis Systema omnes profectò hor-
rent Catholici: verùm ex iſtis nonnulli
alio titulo bellum cum ejus primatu gere-
re non verentur, conſtituentes Pontifi-
cem ſub Concilii generalis juridiſtione;
ita ut licet ſingulis Papa ſit ſuperior Epiſ-
copis, cæteri tamen Epiſcoporum ſubda-
tur. At, quia contr. 8. eſt contra iſtos ſi-
milibus hiſce terminis diſcutiendum, an
Pontifex Romanus ſuperior ſit Concilio gene-
rali, vel illi ſubditus? ideo quoad hoc illuc
remittitur Lector, & interea hic abſo-
lutè

Dicendum. Romani Pontificis in terris
nullus eſt Judex. Debet eſſe omnium Ca-
tholicorum.

1 Probat. Nullus in terris eſt Papa
major, vel ejus Superior, ſed ipſe eſt om-
nium Princeps, ut dictum eſt contr. 3. cap.
ult. A Chriſto enim conſtitutus eſt Eccle-
ſiæ Caput, ipſique tradita ovium cura.
Joan. ult. Paſce oves meas: non diſtinguens
inter has oves, & alias, ut ait textus in
cap. Solitæ de majorit. & obedient. ergo nul-
lus in terris eſt Judex Romani Pontificis,
nec ab ullo mortalium, ſive Concilio, ſi-
ve Imperatore judicari poteſt. Inferiorem
enim jus dicere in ſuperiorem, minimè
poſſe, jura clamant, & conceptus juris-
diſtione confirmat. Hæc enim non niſi ad
ſubditos extenditur, quos etiam panis
coercere poteſt: & inde juridiſtione pro
foro externo, (de qua hic loquimur) de-
fini-

finitur: est potestas coercitiva, quæ valet exerceri in alterum, etiam in vitium. Quis autem potest penis Pontificem coercere? Fortè oves Pastorem judicant, & membra caput dirigunt? Nonne in Principem cives refractarii censentur, si adversus ipsum, Tribunal erigant? Omnia, clamat Paulus 1. Corinth. 14. Secundum ordinem fiant. Quinam verò ordo servatur, si oves in Pastorem exurgunt? Si subditi in Principem? si in Magistrum discipuli? Si minor majorem ad sua subsellia conatur trahere? profectò nullus. Hinc Nicolaus I. in cap. Inferior 21. dist. scripsit ad Michaellem Imperatorem: Inferior sedes superiorem absolvere non potest: Sola ergo potior inferiorem convenienter absolvit. Hinc liquidò pervidetur; quia quem non potest absolvere, non potest iudicio inferior potior ligare. Unde Propheta ait, Isajæ 10. Numquid gloria-bitur securis contra eum, quæ secat in ea? aut exaltabitur ferra contra eum, qui trahit eam? His ita ex divina Scriptura, & probabiliū Patrum doctrina commemoravimus, sole clariùs exhibuimus, non posse quemquam, qui minoris auctoritatis, eum, qui majoris potestatis est, iudiciis suis addicere, aut propriis definitionibus subjugare.

Ad rem nostram expressè Gelasius I. Const. unic. in Bullar. to. 1. Dardanis rescripsit Sedem Apostolicam nullius iudicio subesse: ibi §. XI. Sedes B. Petri ius habet resolvendi quorumlibet sententiis ligata, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat iudicandi, neque cuiquam (nota) de ejus liceat iudicare iudicio.

Confirmatur. Ex Romani Pontificis prærogativa in universa Ecclesia, omnibus perspicua, solis invisa hostibus fidei: Propterea trecenti Patres in Concilio Sin-veffano adjudicare non præsumpserunt Marcellinum Pontificem ob crimen thurificationis, ut dictum est supra cap. 4. nu. 9. Sed in exemplum etiam futuri temporis conclamarunt: Nemo unquam iudicavit Pontificem, nec Præsul Sacerdotem suum: quoniam prima Sedes non iudicatur à quo-

quam. Fuerunt Synodo damnati Urbanus, Castorius, Juvenalis, Cajus, & Innocentius, qui fuerant cum Marcellino: at ubi allegabatur de Marcellino, universa Synodus dixit: Tu eris Iudex: ex te enim damnaberis, & ex te iustificaberis.

Dices. Concilium adversus Marcellinum, negantem lapsum, testium depositiones recepit, nec ipse ante confiteri est ausus, quàm multorum testium productione, & præsentia fuerit convictus: testes autem examinare argumentum est jurisdictionis.

R. Instantia vim facit; eò præsertim, quòd cum ipse in Concilio dixisset: Peccavi coram vobis, & non possum in ordine esse Sacerdotum, quoniam avarus corrupit me auro. Patres subscripserunt in ejus damnationem, & damnaverunt eum extra Civitatem, ut ex actis apud Bail Sum. to. 2. in d. Concilio ver. In sinu autem. Hoc autem quid aliud est, quàm Patres sententiam in Marcellinum dixisse illumque poenæ mulctasse? Verùm nulla assistentia juris juvabantur ad condemnandum.

3 Nec dicendum, id per Patres actum ex tacita consensione, & commissione Marcellini. Nam privilegium exemptionis, quod Pontifex à Deo habet, à potestate jurisdictionis omnium mortalium, est adeò excellens, quòd ipse, nec de potestatis plenitudine potest se alteri subicere, & facultatem delegare, vel permittere, ut quis in eum utatur clave exterioris iudicii, ut optimè Turrecremata Sum. de Ecclesiast. lib. 2. cap. 104. reportans D. Thomam, & D. Bonaventuram; & post eum Fagnanus in 1. ad cap. Significasti nu. 7. de elect. & Sessa Scrutin. doctrinar. cap. 3. art. 15. nu. 5. Cujus ratio est, quia Pontifex non potest id agere, quod derogat dispositioni divinæ (jus enim divinum est immutabile) atque ita, cum juris divini sit, quod ipse sit supremus Prælatus, & omnium Iudex, & solius Dei iudicio subiectus, stat optimè, ut non possit facere, quod alter sit sibi superior; nec potest opposita

posita componere; quæ in casu essent inevitabilia: etenim in hypotesi Papa esset, & non esset supremus omnium Judex, Princeps, & Caput.

Hinc sequitur, quod ipse non possit alteri dare potestatem se excommunicandi; quia quantum ad prælationem est super omnes homines, nec salvo jure suæ dignitatis potest apud aliquem esse minor, & subditus, quantum ad judicium exterius; quæ est qualitas in excommunicando necessaria. De judicio confessionis dictum est supra *cap. I. nu. 22.*

4 Prædicta forsan fuerunt in causa, quod plures dubitaverint de veritate casus Marcellini, censentes à Donatistis confictum; tum propter inverisimilitudinem, quod Patres in eo numero potuissent simul congregari tempore, quo favissimum persecutionis incendium in Christianos ardebat. Tum ex doctrina Augustini, qui *lib. 2. de bapt. contra Petilianum cap. 16.* dixit ab eis fuisse Catholicis objectum, sed nunquam probasse, nec demonstrare potuisse. Articulus tractatur à Spondano *Epit. to. I. ad an. 302. nu. 15. & 16.* Bail. cit. *ver. controversia.* Et Cabasut. *notit. Ecclesiast. in Concil. Sinuessano.* Qui historię veritatem probant, & objectis respondent; Legi possunt dicta *cap. 4. n. 9.*

5 Verum acta plerisque mendis esse corrupta, videtur negari non posse. Inter quæ sanè est illud: *Avarus corrumpit me auro.* Nam minis Marcellinum ad thurificandum adactum testantur allegati cum Coriolano in *Breviar. ad an. 297.* concordantibus Lectionibus in ipsius officio. Item, quod asseritur de damnatione Marcellini per Patres. Nam hoc non cohæret cum toties ab illis repetito: *ore tuo condemnaberis*, quia *prima sedes non judicatur à quoquam.* Jus habebat Concilium examinandi testes, quos sub examine constituit, nullam interea exercens jurisdictionem in Personam Papæ. Ideo fuit Judex non personæ, sed delicti veluti abstractè sumpti, ut, illius veritate comperta posset mone-

P. Aug. Matthæucci Controv.

re Marcellinum de remedio per ipsum in solatium Fidelium præstando; in casu præsertim, qui nunquam obtigerat, & cujus ratione non leve scandalum Ecclesia sustinuit. Quatenus verò Patres quidquam auctoritativè contra Pontificem intentassent, nulla de judicio esset habenda ratio; quia Facta illegitimè auctoritate carent, & jus non probant.

Nec mirum, quod acta ipsa nonnullis erroribus cateant. Nam, ea, quæ nunc habemus, non sunt judicialia, sed historice ab aliquo Scriptore contexta, ut observat Cabasutius *cit. nu. 6.* Quibus id accidit, quod & in actis sextę Synodi adversus Honorium legimus per dicta *cap. 4. nu. 30.*

6 Amplius. Id ipsum, in quo Patres Sinuessani convenerant, fuit successivis temporibus, non semel statutum. I. In Concilio Romano. II. sub S. Silvestro can. ult. apud Bail. cit. decretum est: *Nemo judicat primam Sedem: quoniam omnes Sedes à prima Sede justitiam desiderant temperari. Neque quoque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à populo Judex judicabatur, & subscripserunt 284. Episcopi, & quadraginta quinque Presbyteri, & quinque Diaconi, & Augustus Constantinus, & Mater ejus Helena. Et fixit Canonem hunc Silvester Episcopus Urbis Romæ, & omnibus Episcopis scripsit.*

II. Patres in Concilio Romano in causa Leonis III. quibus fuerant proposita examinanda crimina eidem Pontifici ab impostoribus objecta, uno ore dixisse referunt Spondanus ad *an. 800. n. 2.* & Coriolanus ad *d. an. Nos Apostolicam Sedem, quæ est caput omnium Dei Ecclesiarum, judicare non audemus. Nam apud ipsam nos omnes, & à Vicario suo judicamur: ipsa autem à nemine judicatur; quemadmodum antiquum mos fuit: sed sicut ipse summus Pontifex consueverit, jubeat, canonicè obediemus.*

III. In Synodo Romana sub Sixto III. legitur dictum, teste Cabasutio ubi supr. *nu. 5. Non licet in Pontificem sententiam dicere.*

Movebantur profectò ipsi Patres ad pronuntiandum, tum primam sedem à nemine judicari; tum nulli licere sententiam dicere in Romanum Pontificem, quòd Summus Pontifex, cùm sit totius Ecclesiæ Princeps, neminem habeat in terris Superiorem; sed omnes Ecclesiæ filii ejus jurisdictioni in omnibus ad æternam salutem pertinentibus subiiciuntur.

7 Hoc Romanæ Sedis privilegium, & sublimitas Apostolici Throni, & veneratores hæreticos habent: Notum est, quòd Leo I. ea reprobavit, quæ more prædonum in Conciliabulo Ephesino, Auctore Dioscoro Patriarcha Alexandrino, ab Hæreticis Eutychianis gesta erant. Quod cùm eidem Dioscoro innotuisset, congregato Alexandriæ Episcoporum conventu, id scelus perpetravit, quod nullus prædictorum hominum cogitaverat, sententiam excommunicationis dicens in Romanum Pontificem. Verùm omnes adeò inauditum hætenus exhorruere facinus, portentumque insolitum execrati sunt, ut non potuerit, nisi decem dumtaxat, eosque lacrymantes, & invitos inducere, ut latam à se in Romanum Pontificem sententiam excommunicationis Chyrographo suo approbarent. Quando plus minùs nonaginta invenit, qui in d. Ephesino hæresim Eutychianam probante, subscribendo confirmarunt: apud Bail cit. to. 2.

Similis furfuris vir Photius non ab simile sacrilegium in exemplum vocavit. Hunc Nicolaus I. in Concilio Romano, ut violentum Ecclesiæ Constantinopolitanæ, invasorem adversus legitimum Antistitem Ignatium anathemate percusserat. Propter quod ipse in iram actus, coacto Conciliabulo, in ipsum Nicolaum anathema summa temeritate retorfit; quòd sine horrore audiri non potuit, nec diù ab Ecclesia, etiam in Concilio generali congregata, tanta insolentia substineri.

8 Ideò effrænem Dioscori, & Photii licentiam adversus Romanum Pontificem Synodus VIII. art. 10. can. 21. est summo-

perè detestata; & ne deinceps quis adeò execranda intentaret, sub his terminis sua definitione constituit: *Quisquis tale facinus contra Sedem Petri Principis Apostolorum ausus fuerit intentare, æqualem, & eamdem, quam illi condemnationem recipiant. Porro si Synodus universalis fuerit congregata, & facta fuerit, etiam de Sancta Romanorum Ecclesia, quæ vis ambiguitas, & controversia, oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia de proposita questione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere, non tamen audacter, sententiam dicere contra summos senioris Romæ Pontifices.* Ubi Christianus Lupus in Scholiis observat; Canonem definire Romanum Pontificem à generali Concilio non posse judicari, deponi, aut damnari.

9 Hoc idem confirmat Ennodius Ticinensis Episcopus in Apologia edita pro Symmacho Romano Pontifice, in qua hæc sunt apud Bail to. 1. Sum. Concil. Constantinop. IV. ad allegat. Canon. *Aliorum fortè hominum causas Deus voluit homines terminare, sed Sedis istius Præsules suo sine questione reservavit arbitrio.* Et Ignatius Epist. ad Philadelphios priùs dixerat: *Præfecti obediant Cæsari: Præfectis autem milites: Diaconi quoque Sacerdotibus: & Sacerdotes simul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omnisque populus, milites, quoque & Præfecti, & Cæsar obtemperent Episcopo: Episcopi verò Christo, sicut & Christus obtemperavit Patri: & ita unitas à cunctis servabitur.* Cujus centrum, & Ecclesiæ visibile Caput est Romanus Pontifex; cui omnes in terris cùm sit Episcoporum Episcopus, tenentur subesse, & obedire, nulli verò ipse, nisi Christo Domino.

Opponunt I. Sixtus III. Papa incusatus à Basso de Stupro Sacræ Virginis, in Concilio Romæ habito se purgationi subiiciens, innocens est declaratus, & Bassus damnatus apud Spondan. ad d. ann. 433. num. 3.

II. Symmachi Pontificis causa (accusabatur enim de adulterio, aliisque crimi-

minibus) fuit examinata in Synodo Romana, à Teodorico Rege congregata; in qua Patres hæc dixerunt; *Symmachus Papa Sedis Apostolicæ Præsul ab hujusmodi oppositionibus impetitus, quantum ad homines respicit, sit immunis, & liber, cujus causam totam Dei judicio reservamus: & hoc quid est aliud, quàm Concilium fuisse Judicem Papæ, quem sua sententia liberat?* Ita Dupinus *dissert. 6. §. 4. & §. hinc 17. dist.*

III. Leo III. à criminibus objectis se purgavit in Concilio habito in Basilica Sancti Petri.

IV. Joannes XII. (qui primus sibi nomen mutavit ex Octaviano, Joannes appellari voluit ex Spondano ad an. 955. n. 1.) ob crimina, quibus accusabatur, fuit depositus ab Othone Imperatore in Concilio Romæ congregato, & in ejus locum successus est Leo VIII.

V. Paschalis II. se pro correctione subjecit Synodo Lateranensi coactæ an. 1112. his verbis: *Porrò, ait, scriptum illud (de Investituris contra Ecclesiasticam immunitatem) quod magnis necessitatibus coactus, non pro vitæ mea, non pro salute, & gloria, sed pro solius Ecclesiæ necessitatibus, sine Fratrum consilio, aut subscriptionibus fieri..... Sicut pravè factum cognosco, ita pravè factum confiteor, & omninò corrigi, Deo præstante, desidero: cujus correctionis modum, Fratrum, qui convenerunt, consilio, judicioque constituo, penes Bail. to. 2. in Concil. Lateranen. II. sub Pontif. Ergo modum correctionis vult sibi à Concilio præscribi, quòd existimet majoris esse auctoritatis. Hæc post alios in lucem revocavit Dupinus, ut Papam Concilio subderet.*

10 R. Dato, quòd Papa diffamatus debeat ex debito conscientiae ad tollendum scandalum, & suspicionem in populo se expurgare; non tamen inde sequitur, quòd in causis, ullus sit ejus Judex; quoniam poterit se purgare, quin id agat coram aliquo ipsius Judice, ut satis patet ex purgationibus in exemplum objectis, ad quæ expressè.

11 Ad I. Sixtus se purgavit coram omnibus in Concilio congregatis, non ut ipsi essent Judices, sed suæ innocentiae testes. Immò nec de necessitate ad eam purgationis formam tenebatur, quamvis ex humilitate id agere voluerit; nec formam dedit suis Successoribus sic se purgandi, cum noluerint.

12 Ad 2. Duo ex dicto §. Patres Theodorico proposuerant. Primum, quòd Concilium absque Pontificis auctoritate congregari non poterat. Secundum, quòd adhuc, ubi illa accessisset, Apostolicæ Sedis Antistes judicio Concilii non subdatur: Ideò, licet subinde primum objectum esset sublatum, & Symmachus in Concilii Convocationem consensisset, Episcopi tamen sententiam in eum proferre ausi minimè sunt; quòd minori fas non esset in Superiorem jus dicere.

Adverti hic debet; quòd Patres in adhibita, formula non usi sunt verbo *absolvimus, & liberamus*, ut solent Judices in sententiis absolutoriis l. 3. C. de sent. & interlocut. omn. judic. Sed dixerunt: *Symmachus Papa Sedis Apostolicæ Præsul, quantum ad homines respicit, sit immunis, ac liber: proinde ac si dixissent: non sit liber, quia eum nostra sententia liberamus: neque sit immunis, quia eum nostra auctoritate absolvimus.* In quem quia ipse est Papa, & Apostolicæ Sedis Præsul, gerens vices Dei, nobis non licet sententiam dicere, sed declaramus Dei solum judicio subesse.

Unde Ennodius dictis ubi supra addidit. *Deus voluit B. Petri successores Cælo tantum debere innocentiam: & subtilissimi Discussoris indagini in violatam exhibere conscientiam; ipsis verò, quidquid ubique Fidelium est submisit.* Quibus itidem strinxit impudentiam quorundam Senatorum Romanorum, qui à Theodorico Rege Visitatorem adversus Symmachum contra Religionem, contra statuta veterum, contra regulas majorum postularunt, & Rex concessit. Spondanus ad an. 499. nu. 6.

Dices. Symmachus in causa Laurentii

pseudo-Papæ, à Schismaticis intrusi, contra se canonicè electum, Judicem constituit d. Theodoricum: qui pro Symmacho causam adjudicavit: ergo si Laicus in ea potuit esse illius Judex, potiori ratione hoc dicendum de Concilio; à quo fuit causa Deo dimissa, non *ob defectum potestatis*, sed *ob defectum probationum*, ut subdit Dupinus.

13 R. Nonnulli putant in casu Symmachum cecidisse juri suo submittendo se iudicio Theodorici, sed hæc per dicta n. 3. non regunt. Unde Symmachus consensit suam causam deferri ad Theodoricum, non ut ad Judicem, sed ut ad defensorem, & in auxilium vocatum pro schismatis extinctione: Sicut D. Paulus *Actor. 25.* Cæsarem appellavit, non ut hic judicaret, aut religionis causam terminaret, sed ut subsidium præberet, & eriperet eum de manibus Judæorum, à quibus non facilè liberari poterat per Præsidem Judææ; ideò ad eum recursum habuit, ut susciperet tutelam defensionis, non ut Judicis officium exerceret. Non enim Laici possunt de causis Religionis cognoscere, licet defensionis patrocinium assumere valeant. Hinc laudatur modestia Theodorici, qui licet Arianus, à Patribus consultus, quid vellet agi in Symmachi causa, respondit: *In Synodi est arbitrio in tanto negotio rescribere, nec aliquid ad se, præter reverentiam, de Ecclesiasticis negotiis pertinere: in d. 6. Hinc etiam.* Et commendatur Carolus V. qui in vim executionis Apostolicæ constitutionis Leonis X. adversus Lutherum, cum eundem Lutherum vocari, & super pluribus interrogari mandasset, in diplomate edito Vornatiæ an. 1521. hæc habet: *Quod & factum fuit: non ut nos de hoc negotio judicaremus, aut cognosceremus: cum in dubio procul ad Romanum Pontificem, & Sedem Apostolicam pertineat; apud Bzovium in Roman. Pontif. cap. 28.*

Quapropter illatio à Dupino facta ex falso descendit. Quis illi revelavit eam fuisse mentem Concilii? qua auctoritate,

quo fundamento futilem adeò ineptamque interpretationem in Concilium refudit? Cur non potius ipsum exposuit, ut jura per nos producta sonant? Catholici partes non agit, si Patris privilegia offendit.

14 Ad 3. Bail cit. in Synodo Romana sub eodem Leone, narrat, Leonem mandasse Episcopos suæ causæ, criminumque sibi objectorum Judices esse. Verum, si Judicis appellatione testes non usurpat, certè ex observatis d. n. 3. ipse ex auctore corrupto per inadvertentiam ea transcripsit; id enim non concordat cum ejus purificationis formula, quæ ex libro Sacrorum Rituum Romanæ Ecclesiæ (quem antiquitas ordinem Romanum appellat) est apud Spondanum ad an. 800. nu. 2. Sub his verbis. *Ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine judicatus, neque coactus, sed mea voluntate impulsus, purgo me, præsentibus vobis, coram Deo, & Angelis ejus, qui conscientiam novit, & B. Petro Principe Apostolorum: Neque sceleratas res, quas mihi obiiciunt perpetrasse, neque perpetrari iussisse. Deum testans, in cujus iudicium venturi sumus, & in cujus conspectu consistimus. Et hoc facio non legibus ullis obstrictus, neque hanc consuetudinem, aut decretum in Sancta Ecclesia successoribus meis, & fratribus Coepiscopis imponere cupimus, sed ut certius iniquis vos suspicionibus liberem.* En quòd non illi Judices fuerunt, sed solum præsentibus, ut possent, tum de Leonis innocentia testimonium reddere, tum suspicionem conceptam deponere.

15 Ad 4. Multa quidem Joanni obiciebantur flagitia; quorum quædam ob ejus ætatem inverisimilia non reddebantur (vix enim expleverat plenam pubertatem, nam Cathedram obtinuit annis decem, & octo natus, teste Spondano) singula recitantur à Coriolano cit. ad an. 955. Propter quæ depositus fuit, & Leo in ejus locum electus est. At unde Dupinus probat Leonem canonicè electum, & Joannem justè depositum? An quia Basileenses Eu-

genium deposuerant, & elegerunt Amadæum: Amadæus verus Papa fuit, & non potius Antipapa: Eugenius verò Expapa, & non potius ad finem usque Pontificem permanfit? Non est bona consequentia: factum fuit sic: ergo legitimè factum: non debemus respicere, quod factum est in præterito, sed quod juridicè fieri possit *cap. Cum ad nostram de elect.* Multa de facto processerunt, vel ex tyrannide Imperatorum, vel à Romanorum protervia, à quibus exempla non sunt desumenda. Non enim exemplis, sed legibus judicandum est, *cap. Nemo de sent. excom.*

16 Quocircà depositio Joannis, non de jure, sed de facto processit. Ipse enim fuit legitimus Pontifex quidquid alii dixerint) ut probat Coriolanus ad *d. an.* & est communis sensus, quod & à Dupino supponitur, & Episcopi in Synodo Romana congregati profitebantur. Nam cum eis Joannes scripserit sub his verbis: *Nos audivimus dicere, quod vultis alium Pontificem facere: si hæc feceritis, excommunico vos de Deo Omnipotenti; ut non habeatis licentiam ullam ordinare, & Missam facere:* hæc ipsi responderunt: *Si ad Synodum venire, & objecta purgare non differtis, auctoritati vestræ proculdubio obediemus.* Promitteretne obedientiam Synodus Pontifici non legitimo?

Illegitima fuit Synodus, & propter tot nullitates in judicio commissas, quas reportat Coriolanus *loc. cit.* & Bail *Sum. to. 2. Conciliab. Roman. sub eod. Joan.* nulla fuit sententia, & irritum judicium cum omnibus inde secutis; & ita nulla irritaque est appellanda depositio Joannis, & subrogatio Leonis vero Pontifici, adhuc viventi. Propterea in subsequenti legitimo Concilio auctoritate Joannis Romæ congregato Leo schismaticus, pseudo-papa declaratur, actaque præcedentis Conciliabuli Romani reprobantur. De quo Bail ubi *supr.* scripsit: *Nullus umquam habitus est Orthodoxorum conventus Synodalis, in quo contra ius Ecclesiasticum, Sacros Canones, P. Aug. Matthæucci Controv.*

Traditiones Apostolicas peccatum fuit sæpius, quàm in hoc Conciliabulo. Legas eundem.

Dices. Leo communi scriptorum consensu inter Romanos Pontifices numeratur; nec opinioni communi potest absque temeritate dissentiri.

17 R. Error Scriptorum nihil præjudicii est veritati: Quòd canis aliquis Leo appelletur, vel in numerum Leonum referatur: non inde sola hæc relatio, & appellatio canis naturam immutat, vel, ex eo Leo esse incipit. Hinc non ideò erit verus Pontifex Leo VIII. quòd errantium Scriptorum communis sententia inter veros Pontifices numeret, & Leonem VIII. nominet. Quin etiam, scribentes pro veritate, eum à legitima Romanorum Pontificum serie excludunt, & inter spurios ponunt, ita Coriolanus ubi *supr.* Spondanus ad *an. 965. n. 1.* Bail. *cit.* alique plures referunt, quòd Joanne XII. mortuo, Clerus Romanus canonicè elegit Benedictum V. qui fuit ab Othone protegente Leonem Hamburgum amandatus, & in exilio ad superos evolavit. Benedicto successit Joannes XIII. & subinde suo ordine alii, prout in indice Chronologico Romanorum Pontificum à Cabasut. *loc. cit.* contexto, & in Synopsi. *de Eccles. milit. p. 2.* auctore Leytam.

18 Ad 5. Paschalis se non submitit iudicio Concilii, sed Patres tantum consultores constituit circa modum corrigendi privilegium, ut significant verba illa, *cujus correctionis modum, &c.* Quod non probat superioritatem in Concilio supra Papam; sicut nec Magnates in Regno Gallie sunt supra Regem, à quibus consilium expetit: Forsam plus auctoritatis tribuendum est Regi temporali in suo Regno, quàm supremo Principi, Christi Vicario in Ecclesia? quis prudens dixerit?

Et reverà Concilium nihil auctoritatis exercuit supra personam Pontificis; sed consultatione facta in Concilio, in quo Paschalis præsidebat, recitata est sententia, qua damnatum, & cassatum est pri-

privilegium, à Pontifice approbata: & ex hoc habuit vim. Poterat quidem Papa per se solum privilegium revocare, at voluit adhibere Concilium, ut revocationis notitia facilius ad omnes perveniret, & plenior esset damnatio, ac omni tergiversatio præcideretur. Revocatum verò fuit privilegium (quod ironice *privilegium* dicebatur) extortum per Henricum, & à Paschali coactè concessum pro liberatione populi, & Ecclesiæ (plures enim cum ipsomet Pontifice, tum ex Cardinalibus, tum ex populo Romano Henricus captivos fecerat) Revocatum itaque est, quod in eo continebatur, *quod electus canonicè à Clero, à nemine consecratur, nisi prius à Rege investitur*; penes Bail in d. *Concil. De Investituris* nonnulla dixi *Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 29. nu. 11. & sequent.* Et videas *controv. sequent. cap. 1.*

Opponunt 2. Papa in causa fidei iudicio Ecclesiæ subiicitur, ut est textus in *cap. Si Papa 40. dist.* ubi statuitur: *Papa à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à fide devius*: ergo etiam judicialiter puniri potest scandalosus: qui enim potest majus, potest & minus *cap. ex parte 1. de Decimis*, majus autem est judicare in hæresi, quæ est maximum peccatorum.

Item. Nulli membro parcendum est, ut servetur corpus; & nulli corpori sufficienter esset provisum, nisi membrum putridum posset abscindi. Ita si Rex incorrigibilis esset ad destructionem Regni, posset, & deberet à Communitate, cui præest, deponi: ergo si Papa Ecclesiam destruat, ut Lupus gregem, & procedat de vitio in vitium incorrigibiliter, deponi debet.

Propterea, si Papa evaderet perpetuò furiosus, vel captivus duceretur, si juramento se adstrinxisset ad cedendum Papatui, Ecclesia posset illum deponere, & alium eligere; depositio autem fit à Superiore.

Deinde. Licitum est unicuique cum moderamine inculpatæ tutelæ Pontificem occidere, si contra se ipse esset injustus ag-

gressor ad occidendum: ergo multò magis licebit Regibus, vel Concilio deponere Pontificem, si is Rempublicam perturbet, vel animas malo suo exemplo nitatur occidere. Propter quod sæpè Pontifices fuerunt ab Imperatoribus judicati, & depositi, quos numerat Bellarminus *lib. 2. de Sum. Pontif. cap. 2.*

19 R. Nonnulli, etiam ex Catholicis, putant Papam, ut personam privatam posse errare circa fidem in credendo, ac esse hæreticum, negando nimirum aliquam veritatem à Deo revelatam, definitam, vel propositam ab Ecclesia, ut fide divina credendam. Qui tamen inter se non conveniunt. Quidam tradunt, quod Papa per hæresim notoriam, & contumaciter defensam cadit à Papatu, & ipso jure est eo privatus, & fit omnibus Fidelibus minor ex *Glos. in cap. Acacius 24. q. 1.* Probantque ex eo, quod, fide perditam (per quam fit prima unio ad corpus Christi, quod est Ecclesia) definit esse membrum Ecclesiæ, atque ita esse caput; intelligi enim non potest, ut quis sit caput corporis Ecclesiæ, cujus nedum membrum non est, sed nec etiam in corpore, sed extra, juxta illud *Joan. 3. Qui non credit, jam judicatus est*. Ideò potest ab Ecclesia judicari: si ve judicatus à Deo, declarari privatus Papatu; non verò potest propter alia peccata, propter quæ à Papatu non cadit; nam caput *Si Papa* loquitur de peccatò tantum infidelitatis, & Scriptura nobis non dicit abiiciendos malos Pastores, qui bonam doctrinam habent, vitam verò malam; sed audiendos in doctrina, in operibus verò inimitandos. *Matth. 24. Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisei, quæcumque dixerint vobis servate, & facite, secundum opera eorum nolite facere.* Vide Augustinum *Epist. 53. ad Generosum cap. 1. num. 3.* dicentem, quod si in Petri Cathedra quispiam Papa moribus malus, vel traditor subrepisset, *nihil præjudicaret Ecclesiæ, & innocentibus Christianis*. Ita Turrecremata *Sum. lib. 2. cap. 102.* alii que, quos refert Ley-

Leytam *Clyp. dignit. Pontif. discept. 8. sect. 1. n. 18.* Neque tunc Ecclesia illum judicat, ut Papam, sed ut personam privatam. Illud autem de hæresi personali Papæ non admittimus; prout suo loco.

Alii dixerunt, Papam non deponi ipso facto per hæresim; nam nullum jus datur humanum, vel divinum infligens ipso facto talem pænam; sed necesse est, quod Ecclesia juridicè probet delictum, examinando testes super crimine absque ullo pro tunc actu juridico circa personam Papæ; constituto autem de delicto, & monito Papa, ut resipiscat, si pertinax est, publicatur sententia declaratoria criminis: & tunc primò Papa deponitur immediatè à solo Deo, ut pluribus allegatis citatus Leytam *n. 20.* In ista quoque opinione nulla est paritas inter infidelitatem, & alia peccata, quoniam *d. cap. Si Papa* de sola infidelitate procedit, in quo ponitur dictio *nisi*, quæ est exceptiva cæterorum criminum: Sed, an dicta sententia de hæresi personali Papæ sit sustinenda? negamus ex dicendis *contr. sequen. cap. 1.* Et observamus, quod affirmantes firmant casum nunquam Dei providentia contigisse. Fagnanus *in 1. ad cap. Significasti de elect.*

20 Ad 2. Maxima illa non procedit de membro capite, quia ab illo pendent sensus motus, & virtus corporis, sine quo non vivit. Hinc est, quod Christus *Matth. 18.* inter membra ratione scandali abscindenda, non nominat caput, sed membra illa, quibus abscissis, adhuc stat vita sensus, & motus corporis. A Papa autem, ut habet *d. cap. Si Papa*, post Deum salus universitatis Fidelium specialiter pendet: ejus enim est oves Christi pascere, juxta illud *Joan. ult. Pisce oves meas.* Item, illa non videtur ad propositum objecta, quia, quantumcunque Papa (quod Deus avertat) efficeretur malis moribus membrum putridum, non posset totum corpus inficere: non permittente hoc Spiritu Sancto, quo corpus Ecclesiæ vivit, & vegetatur, & à quo salus ejus principaliter pendet: con-

currente maximè promissione Christi, qui semper pollicitus est cum suo corpore manere, dicens: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*, *Matth. 28.* Et illud ejusd. *16. Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.*

Nec probamus etiam in allegatis circumstantiis posse à populo Regem deponi; Sed in casu esset recurrendum ad Pontificem per dicenda *cap. sequen. n. 37.* juxta à Doctoribus resoluta apud Dianam *coord. 10. 9. in tract. 1. historico-juridico-Theologico resol. 5.* Quin etiam, eo dato, paritas non curreret, quia Pontifici ab hominibus potestas non communicatur.

21 Urgent: ergo si Ecclesia suæ perditioni non posset puniendo Papam, occurrere, non esset à Deo benè ordinata, quod sine errore affirmari non potest; ergo, &c.

R. Consequentia juxta dicta nulla est. Ulteriùs stultum est cogitare, quod minus sit provisum Corpori Ecclesiæ, ex eo quod Christus voluerit causas sui Vicarii non esse judicio Ecclesiæ terminandas. Nam eas suo judicio reservavit, quod maximè timendum est. In quo rectus relucet ordo in Ecclesia à divina providentia constitutus: cujus dispositio est, quod prima agant in posteriora, regendo, judicando, puniendo, & auctoritative corrigendo, non è contra. Hinc, cum Papa in toto ordine Ecclesiæ sit, primus, & supremus, ordo exigebat, ut ita institueretur, quod ipse auctoritatem in alios exerceret, ipse verò à solo Deo veniret corrigendus.

22 Ad prætereà. Existente Papa captivo, illud est remedium, & non aliud, quod oratio fiat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo; sicut primitiva Ecclesia fecit pro Petro. *Act. 12.* Idem debet esse remedium, ipso perpetua amentia laborante. Nec probo sententiam dicentium, quod tunc vacaret Sedes, sicut vacat per mortem naturalem, & resignationem; nam certè diversa est ratio. In casu fractionis juramenti perjurus esset Papa coram Deo, sed ex perjurio non posset

ullam ab humano iudicio vindictam reportare.

23 Ad deinde. Confunditur jus naturale defendendi se ab injusto invasore cum jure positivo judicandi alium. Primum acquiritur à natura. Secundum acquiritur titulo. Non constat autem de aliquo titulo à Deo ovibus dato super suum Supremum Pastorem. Item, aliud est impedire hominem volentem alterum injustè interficere, aut tenendo eum, vel privando ense, &c. sicut aliud est resistere, & humiliter aliquem corrigere, ac monere, quod potest inferior circa suum superiorem. Et aliud est obtinere jurisdictionem, & auctoritatem super illum, ac posse via juris procedere ad eum puniendum, quod omni lege inferioribus prohibetur.

Modò. Si argumentum procederet, omnes homines possent suos quoscumque superiores, cum malè agerent, judicare, & punire, etiam Laici Clericos, & ita actum esset, tum de tranquillitate Reipublicæ, tum de immunitate Ecclesiastica; quæ fuit Bohemis invisa, qui simili argumento utebantur, ut probarent, quod eorum communitas poterat dissolutum Clerum corrigere.

24 Nunc ad argumentum. Circa antecedens consideratur, quod ordo charitatis dictat, ut præferatur commune bonum privato. Propterea DD. concordant, quòd si aggressor sit Dux, Rex, vel alia persona Reipublicæ valdè necessaria, invasus, cujus vita ad bonum commune parum refert, tenetur ex lege charitatis mortem potius subire, quàm alteri inferre; & quatenus occidat, peccat non contra justitiam commutativam per comparationem ad injustum aggressorem, sed contra charitatem, & contra pietatem erga patriam, ac contra justitiam commutativam relativè ad Rempublicam, cui maximum infert detrimentum, ita Diana *coord. to. 8. resol. 17*. Dubium autem non est, quod occisio Pontificis posset esse Ecclesiæ nociva: sæpè enim in electione futuri

schismata suborta sunt, ideò nec in casu (quem putamus Metaphysicum) posset aggressus, licitè sua defensione, Papam occidere.

Verùm, dato antecedente, negatur consequentia. Discrimen est, quia ad resistendum invasori, & se defendendum nulla requiritur auctoritas, & jurisdictio in aggresso supra aggressorem; quæ est necessaria ad judicandum, & via juris puniendum. Quare, licèt Ecclesia posset resistere, & non obedire Pontifici manifestè injusta præcipienti (quod non puto possibile propter assistentiam Spiritus Sancti, ne erret in ferendis legibus pro tota Ecclesia) non potest ipsum judicare, & deponere, ita Cajetanus *de auctoritate Papæ c. 27. Turrecremata lib. 2. cap. 106. Leytam cit. disceptat. 3. sect. 5. nu. 533. Et nos contr. sequen. cap. 2.*

25 Quin etiam in casu particulari (quod absit) quòd suis privatis moribus Papa non rectè ambularet: ubi crimina essent publica, ac in multitudinis periculum vergerent, remedium esse deberet, ut DD. Cardinales ipsum humiliter roga- rent, & monerent de removendo scandalo, quod indè Ecclesia pateretur. Sicut Paulus, debita tamen reverentia, Petrum correxit ad *Galat. 2*. Quod non concluderet in illis superioritatem supra Papam; sicut nec fuit in Paulo supra Petrum, ut dictum est *contr. 5. cap. 2*. Nunquam tamen ullus sive Concilium, sive Princeps posset ipsum judicare, & deponere.

Urgent. Plures Pontifices per Ecclesiam fuerunt correcti, & depositi, ut Marcellinus, Liberius, Joannes XII. Eugenius IV. alique.

26 R. Est dubio procul Pontificem certum, & indubitatum non posse ab ullo in terris deponi, sicut à nullo mortalium, sed immediatè à Deo recipit jurisdictionem. Exempla, quæ afferri possunt, probant solum id esse actum, non de jure, sed de facto, vel præpotentia Imperatorum, vel insolentia alicujus conciliabuli, sed sem-

semper invalidè. Quod dicitur de Marcellino: non Concilium, ut diximus in eum jus dixit, sed ipse se deponendum esse judicavit: depositio tamen executionem non habuit, sed in Pontificatu permansit usque ad mortem, ut Bail notavit in *Concilio Basiliensi in respons. ad object. contr. auctorit. Papa*.

Liberius non ab Ecclesia fuit depositus, sed à Constantio, convocato Concilio ex Arianis; quia noluit istis communicare, in exilium missus; in cujus locum Felix substitutus est, qui eo vivente, fuit Antipapa: vide *cap. 4. num. 10*. De Joanne diximus supra *n. 5*. ubi etiam notavimus de Eugenio, de quo etiam agendum est *contr. 8. cap. 6*.

Opponunt 3. Pontifex existens in terris Imperii, vel alterius Principis tenetur observare leges civiles in illis latas pro bono publico: etenim est pars Reipublice, propter quod obligatur ad se conformandum cæteris.

Item. Adrianus I. Papa *cap. Adrianus 63. dist.* concessit Carolo Magno privilegium eligendi Romanum Pontificem. Quod deinde *cap. In Synodo* ibi fuit à Leone VIII. confirmatum Othoni I. Imperatori. Item Leo IV. postulavit à Ludovico Imperatore judices, ut examinarent, quæ ipse fecit, ut ea suo iudicio emendaret, *cap. Si nos incompetenter 2. q. 7.* ergo ex ipsa juris canonici dispositione probatur auctoritas Imperatorum supra Papam.

27 R. Negatur antecedens. Nec simplices Clerici tenentur directè, aut vi coactiva, & coercitiva legibus civilibus Laicorum, cum ab jurisdictione laica exempti, & nullus tenetur legibus illius, qui in ipsum non habet jurisdictionem, propter quod non potest ab illo puniri. Neque tenentur indirectè, seu directivè, si leges repugnent immunitati Ecclesiasticæ. Si verò ita repugnantes non sint, tenentur directivè, non ex vi legis, sed ex vi rationis naturalis dictantis, quod pars Reipublicæ tenetur ad ea observanda, quæ ad

conservandam Rempublicam sunt necessaria: de quo dixi *Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 22. à nu. 25.* & ibi vide aptam distinctionem in hac materia. Pontifex verò nec vi directiva tenetur servare leges civiles Principis Laici, estò in ejus Principatu existat. Nam est jure divino in omnibus, & per omnia exemptus à civili potestate, ut probat Molina *tom. 1. de just. tract. 2. disputat. 31.* cum Suarez. Et Merolla, ita verum censet, ut illis non teneatur, nec titulo servandi uniformitatem cum tali communitate, quia est persona adeò excellens, ut non cogatur ex vi ulla se se accommodare statutis, & legibus suorum inferiorum. Non enim est quævis pars Reipublicæ, sed pars principalissima, & omnium absolute caput.

Si verò, quæ fuissent à Principe constituta, essent etiam sub præcepto juris naturalis, vel divini, tunc Papa teneretur, non ex vi legis civilis, & coactus à Principe, vel ratione se conformandi cum inferioribus, sed quia tenetur servare lege naturali, & divinà injuncta.

28 Ad *cap. Adrianus*, & *cap. in Synodo* respondet Leytam *num. 131.* assertum privilegium fuisse illis à Pontificibus concessum propter defensionis assistentiam, non propter jurisdictionis potentiam. Tunc enim Sedes Apostolica indigebat præsidio, & auxilio Imperatoris, ut adversus Longobardos, & Græcos illam vexantes, protegeretur. Subinde verò, ea causa cessante, fuerunt privilegia revocata. Sed nos *contr. 3. cap. 4. num. 45.* notavimus Canones illos depromptos ex historia Ecclesiastica (ut ex ipsorum rubrica) esse apochryphos, & nullius auctoritatis, utpotè excriptos à Sigeberto in gratiam Henrici Imperatoris Schismatici, cui contra Pontificem adhaesit. Et addimus Leonem VIII. non fuisse legitimum Pontificem, ut dictum est *nu. 16. & 17.*

29 Ad *cap. Nos si incompetenter*, fortè est apochryphum; nam Leo propria jura noverat, & se divino jure noverat exemptum,

ptum, & nullius jurisdictioni in foro exteriori subesse; ideò nec voluntariè contra Leytam *d.loc.* poterat se ulli submittere, ut jurisdictione in suam personam uteretur, sed prærogativam debuit sustinere; qui constantissimus fuit in repellenda præensione Lotharii, & Ludovici arrogantium sibi jus in confirmatione Romani Pontificis electi, ejusque electione, teste Coriolano *in Breviar. ad an. 847.* Quando autem Canon spurius non censeatur, dicendum est, se submitisse iudicio non legali, señ jurisdictioni Ludovici, ut perperam legit *ibi Glos.* sed discretivo; neque textus dicit, *Vestro cuncta volumus emendari iudicio, sed emendare*: hoc est, ad removendum fortè scandalum, consulendumque nostræ innocentie (licet non teneretur) volumus coram missis à vobis probare falsa esse, quæ de nobis fuerunt relata, ut hinc cognoscatis nulli à nobis injuriam irrogatam.

Cetera, quæ opponi possunt, legantur resoluta *d. contr. 3. cap. cit.* ea verò, quæ ex Pisano, & Constantienfi Concilio obiciuntur, *in contr. 8.* rejiciuntur.

C A P U T VII.

An Romano Pontifici potestas conveniat in temporalia Principum?

S U M M A R I U M.

- 1 Mendacium Novatorum, ut Principes arment contra Pontificem.
- 2 Potestas circa temporalia directæ, & indirectæ.
- 3 Romanus Pontifex potestatem indirectam obtinet in temporalia Principum.
- 4 Remedia adhibenda ab Ecclesia adversus Principem in Ecclesiam refractarium.
- 5 Baptismus non liberat subditos à subjectione erga suos Principes.
- 6 Ad regimen Ecclesiæ necessarium, ut potentie Principum termini præfigerentur.

- 7 Probatio potestatis indirectæ ex Concilio Lateranen. IV. & Tridentino.
- 8 Nonnulli Principes à Romano Pontifice depositi, usque ad 13.
- 14 Romanum Imperium auctoritate Romani Pontificis ab Oriente in Occidentem pervenit.
- 15 Potestas eligendi Regem Romanorum in collegio Electorum est à Romano Pontifice.
- 16 Propositiones negantes in Pontifice potestatem indirectam ad temporalia Principum ab Apostolica Sede proscriptæ.
- 17 Tributa sunt Principibus solvenda.
- 18 Gladius temporalis est sub spirituali.
- 19 Systema Pontificis erga Principes rebelles Ecclesiæ.
- 20 Gladius temporalis exercetur à Laicis jussu Pontificis.
- 21 Potestas Pontificia est potestas capitis.
- 22 Christus in regimine Ecclesiæ summam potestatem habuit.
- 23 Fuit, etiam ut homo Rex temporalis.
- 24 Cum supremo dominio Dei stat homines in mundo esse rerum suarum dominos ad 26.
- 27 Potestas spiritualis Pontificis quoad Regnum Gallie non est limitata.
- 28 Nonnulli Reges Gallie à Romana Sede censuris ligati.
- 29 Reges in temporalibus directè nulli subiciuntur.
- 30 Caput meruit de privil. non revocat Extravag. Unam Sanctam.
- 31 Papa, quo sensu sit superior quoad temporalia Principum?
- 32 Pontifex non perturbat jurisdictionem Principum.
- 33 D. Bernardus potestatem indirectam firmat in Pontifice.
- 34 Principes non habent dominia à Papa titulo precarii.
- 35 Nec iure feudi.
- 36 Principes præstant iuramentum de defendenda fide.
- 37 Principes à populo exhauriri non possunt.

- 38 *Juramentum fidelitatis, etiam Tyranno præstitum, servandum.*
 39 *Potestas deponendi Reges alio titulo est in Republica, & alio in Pontifice.*
 40 *Hæretici omnibus bonis sunt privati.*
 41 *De potestate spirituali in Pontifice temporali conjuncta ad 45.*

NOVatores ad Romani Pontificis primatum exosum omnimodè reddendum, ac in eum armandos Principes, & ad iram movendos, eos perniciofa instructione corrumpunt, suadentes Romanos Pontifices jus sibi vindicare, & absolutè prætendere in res, & dominia Principum; & hinc ad libitum posse è suis Principatibus eos depellere, subditosque à debitæ fidelitatis juramento eximere. Verùm mendaciis falsitati superædificant, ac tale jus Pontificibus affingunt, quod ipsi unquam somniarunt. Nullibi enim legitur eos aliquando falcem in messem alienam apponere tentasse, directamque potestatem circa temporales Principes exercuisse: utinam è contra in suo ipsi jure non turbarentur.

Sed hoc etiam magis dolendum, quòd nonnulli è gremio Catholicæ Ecclesiæ ab hæreticis arma mutuaverint; quos non puduit alienam statuere à Romanis Pontificibus, etiam indirectam potestatem in ipsa Principum temporalia. Concedunt Papam habere potestatem coactivam circa Principes, sed spirituales dumtaxat, qua eos possunt à communione Ecclesiastica excludere, sed nullo modo posse circa temporalia se ingerere.

2 Verùm opus esse putamus præmittere distinctionem potestatis circa temporalia à Doctoribus præfixam: ut una sit *directa*, quæ ordinariè per se, regulariter, & primariò se extendit ad disponendum de rebus temporalibus in ordine ad civilem Reipublicæ tranquillitatem. Alia verò *indirecta*, quæ per accidens, & indirectè in ea tendit, in ordine nimirum ad bonum fidei, & Ecclesiæ animarumque salutem.

De prima quæstio non procedit: ea enim Principes absolutè gaudent in suis Ditionibus, & Pontifex eam habet in terris solum, quæ sunt sui domini temporalis. De secunda est inter Doctores difficultas, hic resolvenda.

Nec movenda est quæstio, an dicenda sit potestas spiritualis, vel temporalis? nam de voce lis est: temporalis extrinsecè appellari potest, quatenus, & de temporalibus disponit; verùm quia illis non se ingerit, nisi in ordine ad supernaturalia, verè spiritualis est: cum directè in res spirituales tendat, & indirectè temporalia respiciat.

Dicendum. *Est in Romano Pontifice potestas indirecta in temporalia Principum in ordine ad finem supernaturalem.* Ita communiter DD. Catholici, nonnullis exceptis. D. Thomas 2.2.q.12.art.2. & q.60.art.3. D. Bonaventura 10.7.q.7. de Ecclesiast.hierarc. cap.1. Diana coord.10.9.tr.1. Historico-Juridico-Theologico resol.7. & 8. Petra comment.10.1.ad constitut.unic. Gregorii VII. & tom.2. ad constitut.4. Innocentii III. Gonzalez in 4.tit.17.cap.13. Sperellus decis.182.n.66. & ego ipse Offic. Cur. Ecclesiast. cap.29. §.1. aliique plures post Bellarminum.

3 Probatur 1. Pontificem habere potestatem indirectam in temporalia, & Principum dominia, est ipsum posse eos temporalibus contra spiritualia abutentes (adeoque maxima urgente Christianæ Reipublicæ utilitate) penis temporalibus, rerum nimirum, & dominiorum privatione punire; sed hæc potestas est in Romano Pontifice: ergo, &c. Major non controvertitur. Probatur minor. Hæc ipsa potestas est Pontifici à Christo tradita illis verbis: *pasce oves meas*. Tunc enim constitutus est supremus Pastor omnium Fidelium, nullo excepto, ut est textus in cap. Solitæ de majorit. & obed. & cap. Unam Sanctam eod. tit. int. com. eique data facultas omni Pastori necessaria. Concesso enim officio, ea omnia concessa intelliguntur, sine quibus certè exerceri non potest, cap.1. de

de offic. delegat. Et hinc est data, tum circa Lupos, ut eos arceat, ne gregem invadant: tum circa arietes, ut, si quando cornibus lædant gregem, eos recludat, nec sinat procedere: tum circa oves, ut tribuat convenientia pascua. Et inde ita discurretur I. Hæretici sunt Lupi, quos Pastor arcet per excommunicationem, & simul jubet populis, ne eos sequantur. II. Princeps Catholicus, sed adeò malus, ut multum obsit Religioni, est aries destruens ovile; quem ideo potest Pastor recludere, ac redigere in ordinem ovium non recalcitrantium, per depositionem à potentia, & dominatu. III. Potest, & debet oves ita pascere, ut eis convenit.

Dicunt. Utcumque Catholicus Princeps sit malus, & Ecclesiæ nocivus, non potest à Papa corrigi, nisi penis spiritualibus, & censuris, quæ sunt suo officio proportionatæ, adeoque non privatione dominii: nam superior potest inferiori tantum imperare quoad ea, in quibus est superior; est autem potestas spiritualis Papæ, tantum superior in rebus spiritualibus, non in politicis.

4 Contra. Ergo, ubi Princeps ex Catholico evaderet Lupus, hoc est, hæreticus; vel, si fidem retineret, ita tamen temporali potestate abuteretur, ut, vel hæreses foveret, seu jura Ecclesiæ occuparet, aut fidem Catholicam persequeretur populumque sibi commissum iniquis legibus dilaniaret, ipsumque in suam infidelitatem, & rebellionem pertrahere conaretur, impunè posset hæreticos fovere Religionemque evertere, & rebellis in sua pertinacia adversus Ecclesiam pugnare, si remedium aliud non superesset: Penæ omnes spirituales, & censuræ, ac charitatis hortamenta supponuntur adhibita, & inutiliter semper. Nullus tamen est, qui repugnantiam non videat. Nec Papa supremus fuisset à Christo relictus Pastor Christiani Ovile, si ejus potestas non extendetur ad rebellem ovem potentia, & viribus spoliandam, ita ut impotens fieret ad

ulterius Religioni nocumentum inferendum. Ideò, quia pena spiritualis non sufficit, opus est temporali, & magis sensibili, depositione nimirum à potentia, & Principatu, eumque, populo à fidelitatis juramento absoluto, omni dignitate, & bonis privare.

Hæc pena, licet temporalis sit, per indirectum tamen, & per accidens, in ordine nimirum ad bonum supernaturale, dicitur proportionata officio Pastoris, & cadere sub potestate spirituali Papæ, ut ex n. 2. Qui per se, & directè est solum quoad spiritualia Principibus superior, sed indirectè, etiam quoad temporalia; cum istis in damnum Religionis quis abutitur, ut diximus.

Dices. Lex Christiana neminem privat jure suo: ergo, sicut ante Christianam legem homines in politicis erant Principibus subditi, sic postea subduntur. Per baptismum enim fiunt oves gregis Domini: tantum in rebus spiritualibus, & quoad æternam salutem spectantia Præsidi Hierarchiæ Ecclesiasticæ se submitunt.

5 Contra. Non dicimus homines per baptismum liberari à subjectione in civilibus ad suos Principes, nec Principes per ipsum per se, & directè in politicis subditi Pontifici; quod asserimus, est, quòd, dum Principes lavacro baptismi incorporantur gregi Christi, & Pontifici submituntur in pertinentibus ad æternam salutem, ut adversarii non inficiantur, de necessitate per accidens, & indirectè subduntur, etiam quoad temporalia, cum videlicet à via salutis aberrant, & in damnum Religionis potentiam convertunt, ac à constituto fine deviant. Habet planè Princeps temporalis pro fine pacem temporalem, & civilem Reipublicæ; & Pastor spiritualis æternam animarum salutem; & ipsorum potestates sunt instrumenta proportionata ad hos fines consequendos, & conservandos. Verum potestas temporalis Principum non est destructiva Fidei, & Religionis, sed debet Ecclesiam protegere,

re, ac auxilium præstare ad executionem legum, quas Pontifex facit; ideò spirituali subordinatur, & est ei in subsidium.

Quatenus verò aliquid in civilibus operatur, quod repugnet bono fidei, & animarum salutem, potest à spirituali corrigi, & in melius, si opus sit, pœna etiam temporali emendari, ut ex d. cap. *Unam Sanctam*.

Instant. Pontifici non convenit de quovis peccato judicare, nisi quatenus est offensa Dei, & quatenus pœnis spiritualibus, ac censuris corrigendum est, non autem pœna temporali. Nam in foro mundano peccata, quatenus turbant pacem Reipublicæ subiiciuntur potestati politicæ, per quam judicari possunt, & pœnis temporalibus puniri; & quatenus sunt offensa Dei, & spiritali salutem nocent, subiiciuntur iudicio Ecclesiæ: seu in foro interiori pœnitentiæ, seu in foro etiam externo, si publica, & in scandalum Ecclesiæ, ac gravissima sint, sed tantum ut pœnis Ecclesiasticis castigentur: ergo, licet potestas civilis à suo fine deviet, à spiritali pœna, nunquam temporali puniri potest.

6 Contra. Hæc idem urgent, quod præcedentia. Ideò repetimus Pontificem posse per indirectum, pœna, etiam temporali in foro externo Principes propter crimina Religionis bono, & fidei nociva punire. Ad regimen enim Ecclesiæ necessarium fuit, immensæ Principum potentia terminum aliquem præfigere, extra quem non excurreret, & jura Religionis non offenderet.

7 Probatur 2. Pontificem asserta gaudere potestate legitur dispositum in Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. in quo excommunicantur hæretici; quorum bona, si fuerint Laici, Fisco adjudicanda sunt; si verò Clerici, applicanda Ecclesiis, à quibus stipendia perceperunt. Et ulterius præcipitur Potestatibus sæcularibus, ut omnes hæreticos è suis ditionibus pro viribus expellant; & simul statuitur, ut quando ad regimen assumuntur,

præstent juramentum se pro viribus, & bona fide id executuros. Denique, committitur Episcopis, ut dominos temporales in eo negligentes excommunicent; & si infra annum satisfacere contempserint, significandum est Summo Pontifici, ut ex tunc ipse vassallos ab ipsorum fidelitate denuntiet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hæreticis, sine ulla contradictione possideant, & in fidei puritate conservent, salvo jure Domini principalis; quatenus bona in feudum essent ab illo recepta, ut ex cap. *Excommunicamus* l. 1. de hæret.

Tridentinum sess. 25. cap. 19. de ref. excommunicat pugnantes in Duello, ac pœnam proscriptionis omnium bonorum imponit. Sess. 24. cap. 6. de ref. matrim. raptos condemnat, ut raptam, si eam ducant, si in bonis suis arbitrio iudicis decenter dotent.

In capite 1. de homicid. in 6. Innocentius IV. à dignitate deponit Principes mandantes per Assassinos quempiam Christianorum occidi. Nec alia defunt jura, quæ eam potestatem Pontifici concedant, seu declarent habere.

Propter quod Romani Pontifices possunt Reges, & Imperatores deponere; circa quos sæpius ea potestate usi sunt.

8 I. Gregorius II. parte Imperii privavit Leonem Imperatorem Iconomacum, de quo hæc scribit Spondanus Epit. to. 2. ad an. 730. nu. 2. Imperator denuò à Gregorio monitus (ut à persecutione cessaret adversus sacrarum Imaginum propugnatores) nihilominus in impietate permansit: tunc demum factum est, ut idem Pontifex ipsum impenitentem hæreticum cognitum, & declaratum, anathemate perculerit, atque Romanos, & reliquos Italos ab ejus obedientia, & tributorum solutione recedere penitus fecerit: quos antea id spontè facere tentantes coercuerat.

9 II. Zacharias Pontifex mandavit Regnum Franciæ à Childerico, dicto stupido, transferri in Pipinum: quem Regem creari iussit; apud allegat. ad an-

no 751. & Coriolanus in *Breviario ad ann. 752.*

10 III. Gregorius VII. audita cede Stanislai Episcopi Cracoviensis (quem inter Sanctos Innocentius IV. adscripsit) facta à Boleslao Poloniae Rege, hunc omni honore, & dignitate regali privavit omnesque subditos obedientiam ei exhibere vetuit. Spondanus *ad an. 1079. nu. 7.*

11 IV. Idem deposuit à Regno Henricum IV. Imperatorem, vassallos à juramento fidelitatis absolvit confirmavitque electionem in Regem Romanorum Rodulphi Sueviae Ducis ab Electoribus factam prout ex *constit. unica ejusdem in Bullar. to. 1.* in qua §. 10. hæc sunt. *Agite nunc, quæso, Patres, & Principes Sanctissimi* (alloquitur Sanctos Petrum, & Paulum) *ut omnis mundus intelligat, & cognoscat, quia si potestis in Cælo ligare, & solvere, potestis in terra Imperia, Regna, Principatus, Marchionatus, Ducatus, Comitatus, & omnium hominum possessiones pro meritis tollere unicuique, & cōcedere.* Vide Spondanum *ad an. 1077. n. 7.*

12 V. Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi I. Fridericum II. suffectum ab Electoribus Othoni IV. ab Innocentio III. exauctorato, teste Spondano in *auctario ad annales Baronis ad an. 1210.* jam pridem ab Apostolica Sede, ob gravissima facinora, hæresis suspicionem, jurium Apostolicæ Sedis violationem, quarundam terrarum ad Ecclesiam pertinentium occupationem sacrilegam, commissa in personas Ecclesiasticas, etiam S.R.E. Cardinales, & Sanctæ Sedis Legatos, eos captivos retinendo, bonis spoliando, & ignominiosè tractando, aliaque scelera, de quibus expressè in *constitutione Innocentii ad Apostolicæ 3. in d. Bullar.* Et fanè ex hoc etiam, Friderici insolentia ponitur in propatulo, quòd Encio, suo ex Concubina filio requirenti, quid de captiva Prælatorum turba (inter quos tres fuerant Cardinales Legati) Romanam in Genuensium triremibus properante ad Concilium à Gregorio IX. indictum, insolens rescripserit.

Omnes Prælati, Papa mandante, vocati

Et tres Legati, veniant hucusque ligati.

Hinc Papa ad sententiam processit, ut infra ibi §. 6. Nos itaque super præmissis, & compluribus aliis, ejus nefandis excessibus cum Fratribus nostris, & sacro Concilio deliberatione præhabita diligenti, cum Jesu Christi vices, licet immeriti teneamus in terris, nobisque in B. Petri Apostoli persona sit dictum: quodcumque ligaveris super terram, &c. memoratum Principem, qui se Imperio, & Regnis, omnique honore, ac dignitate, reddidit tam indignum, quique propter suas iniquitates à Deo, ne regnet, vel imperet, est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omnique honore, & dignitate privatum à Domino ostendimus, denuntiamus, & nihilominus sententiando privamus.

§. 7. Omnes, qui ei juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi perpetuò absolventes, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tamquam Imperatori, vel Regi pareat, vel intendat; & decernendo quoslibet, qui deinceps ei velut Imperatori, ac Regi consilium; vel auxilium prestiterint, seu favorem ipso facto excommunicationis vinculo subiacere.

§. 8. Illi autem, ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem.

Circa quod considerandum occurrit. Primò, adversus patrocinantes Concilium supra Papam, quòd Pontifex, & non Concilium Fridericum deposuit; licet in Concilio; quod tamen non de necessitate fuit congregatum, sed de solemnitate, & congruentia, ut nimirum omnibus Principibus, & Prælatis facilius causa depositionis innotesceret.

Secundò. Quòd Principibus perspicuum est Pontifices ea potestate præditos esse; Nam Innocentio, nec Imperator Constantinopolitanus (qui Concilio interfuit) nec alii Principum Oratores eidem præsentibus se opposuerunt.

Ter-

Tertiò. Quòd Fridericus non fuit inauditus damnatus: nam suos ad Concilium Legatos misit, inter quos Thaddæus vir doctrinæ, & industrius audacter causam Friderici propugnavit.

Quartò. Quòd in executionem libertatis Electoribus factæ ab Innocentio, ipsi Friderico in præcelso Imperialis dignitatis fastigio suffecerunt Henricum Langravium Hassiæ ex Spondano ad *annal. Baronii ad an. 1246.* sunt autem, qui numerant annos 28. interregni à depositione Friderici ad Rodulphi Hasburgii electionem, ut ex indice Imperator. Romanor. à Cabasutio reportato in *notit. Ecclesiast.*

13 VI. Paulus III. constit. *Ejus qui 7.* ibi excommunicatione, & Regni, ac dominiorum privatione multavit Henricum IV: ejusque Vassallos à juramento Fidelitatis, & subjectione erga eundem absolvit, & penitus liberavit.

Hujusmodi exempla conclusionem adeò firmant, ut prudenti nefas sit dubitare. Nec alia defunt apud Historiæ Ecclesiasticæ relatores, quos quisque potest pro opportunitate consulere.

14 Probatur 3. Firma est, & in omnibus constans assertio Romanum Imperiū auctoritate Romani Pontificis ab Oriente in Occidentem pervenisse. Nam Leo III. in persona Caroli Magni illud à Græcis in Germanos transtulit, ut ex *cap. Venerabilem de elect.* Ubi Innocentius III. concludit, ad Romanum Pontificem pertinere confirmare Imperatorem, si erit dignus, & reprobare, si indignus. A quo etiam, si Electores admoniti, & expectati, vel non potuerint, vel noluerint convenire, ut Imperatorem eligant, ille instituitur, ne *Apostolica Sedes Advocato, & defensore careat.* A qua etiam jus, & potestas eligendi Imperatorem ad septem-viros pervenit, ex *allegat. cap. & Clementina unic. de iurejurando.* Sed ex istis concluditur potestas indirecta in temporalia, & Principum dominia.

Dicunt: Jus eligendi Imperatorem non

processit à Pontifice, sed ab Othone III. In quem illud referunt plures, & præsertim Protestantes apud Dianam *coord. to. 9. tr. 10. resol. 1. & Gonzalez in 1. tit. 6. c. 34. n. 4.*

15 Contra. Quod memorata potestas à Sede Apostolica processit, debet esse extra controversiam, non modò, quia allegata jura ejus favore clamant, verum etiam, quia ratio id postulat; non enim Principes Germaniæ poterant condere jus eligendi Romanorum Regem, vel Imperatorem, cū apud eos esset tantum jus eligendi Regem Germaniæ. Item, nisi ab uno, qui in omnes, & præ omnibus auctoritatem haberet, jus eligendi Imperatorem emanasset, egrius ferrent Christianorum nationes, se neq; rogatis, neq; volentibus, à paucis Germanorum Principibus eum eligi, qui eo ipso, ac Imperator est, & nominis ipsius majestate, & honoris excellentia primum semper locum teneat, sive per se ipsum ille, sive per Legatos suos adsit, Regesque omnes ubique, quantumvis Christianissimos, & potentissimos antecellat, qui profectò locum ei non cederent, nec cessissent.

Ideò concludendum collegium Electorum jure scripto institutum esse constitutione nimirum Gregorii V. Pontificis Othone III. cupiente, & Imperio recipiente. Quod *d. cap. Venerabilem* significat Innocentius per *ly jure.* De qua re præter allegatos agunt Spondanus ad *an. 996. n. 11.* & Bzovius in *Roman. Pontif. cap. 43.* Videntur etiam *Constitutio Firma Alexandri IV. la 7. d. Bullar.* qua Electoribus inibuit, ne in Romanorum Regem eligerent Conradum (propter puerilem ætatem inhabilem ad exequendum pro Ecclesia defensoris officium) natum Conradi filii Friderici II. jam ab Imperio depositi. Quod sanè non egisset Alexander, nec Electores paruisissent (prout religiosè receperunt mandata) si non ab Apostolica Sede, sed à laica potestate jus illis fuisset concessum; etenim Sedes Apostolica jura aliena non lædit, sed in bonum Ecclesiæ præservat.

16 Tandem. Securis ad radicem admo-

movetur. Potestas indirecta confirmatur expresse Decretis Apostolicae Sedis. I. Innocent. X. declaravit, hanc propositionem: *Papa nullam habet potestatem in temporalibus, etiam indirectè, esse hæreticam, saltem reductivè.*

II. Alexander VIII. Const. Inter multiplices edita 4. Augusti 1690. proscripsit propositionem hanc; qua Auctores declarant: *Beato Petro, ejusque Successoribus Christi Vicariis, ipsi Ecclesiae rerum spiritualium, & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium, ac temporalium, à Deo traditam potestatem, dicente Domino: Regnum meum non est de hoc mundo; & iterum: reddite ergo Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo; ac proinde stare Apostolicum illud: omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi à Deo; quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Regentes ergo & Principes nulli Ecclesiae potestati Dei ordinatione subiaci, neque auctoritate clavium Ecclesiae directè, vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide, atque obedientia, ac præstito fidelitatis Sacramento solvi posse: eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam; nec minus Ecclesiae, quam Imperio utilem, ut Verbo Dei, Patrum Traditioni, & Sanctorum exemplis consonam omninò retinendam.* Quæ assertio, cum aliis tribus editis in Comitibus Gallicanis de anno 1682. fuit subinde sub Pontificatu Innocentii XII. retractata, prout expresse in epistola Innocentio directæ, relata in regal. Sacerdot. lib. 4. §. 5. & ult. nu. 44. novæ edit. quod ego ipse notavi loco cit. Offic. Cur. sub numero 16.

Opponunt I. Indirecta potestas, vigore cujus Pontifex possit de rebus temporalibus Principum disponere, est divinis Scripturis contraria; ergo in eo non est. Antecedens patet I. *Ad Roman. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.* Quibus, subditis injungitur, ut suis Principibus pareant. II. Quia potestas Pontificis

est à Deo, à nullo potest Pontifex deponi; ergo nec deponi possunt principes; quorum potestas à Deo est, dicente ibi Apostolo: *non est potestas, nisi à Deo.*

III. Christus Dominus potestatem non habuit in res temporales Principum, ipso dicente *Joan. 18. Regnum meum non est de hoc mundo; & Matth. 8. Vulpes foveas habent, & volucres Cæli nidos; filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet.* Lucae 22. negavit se habere judiciariam potestatem: *Quis me constituit Judicem, aut divisorem super vos?* ergo neque est asserenda in Romano Pontifice. Majoris enim potestatis non est Vicarius, quam Principalis.

17 Resp. Neg. antecedens. Prima auctoritas non urget, juxta dicta Contr. 3. c. 4. nu. 34. Ea enim Paulus improbare voluit errorem Judæorum, etiam Christianorū, qui repugnabant solvere tributa ab Imperatoribus imposita. Nam, cum *Deuteronom. 17.* fuisset constitutum, ut Rex eligeretur de numero fratrum, Judæi inferebant, non esse exteris parendum. Contra hunc errorem Paulus scripsit, & ne Christiani viderentur de Secta Judæ Galilæi, qui rebellionem in Galilæa excitaverat, negans à Judæis tributum esse Cæsari solvendum, cum Romanis omnes instruxit, debere subditos Regibus, & Magistratibus respectivè parere in iis, quæ ad eorum spectant Jurisdictionem; in quem finem, ibi subdit: *reddite, ergo omnibus debita, cui tributum, tributum, &c.* & Christus *Matth. 22.* Pharisæis dolo, & fraude (ut nimirum asserens, invidiam Judæorum, & negans, iram Cæsaris incurreret) interrogantibus, an sibi liceret censum dare Cæsari? respondit: *reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo;* hoc est: date Cæsari tributum, quod exigit. Cum enim sitis illi subjecti, equum est, ut præstetis ei, quod Dominis suis subditi debent; Deo verò anima debet cultum; ei obsequium præstate. Hoc totum nos repetimus, & in subditis erga Principes iusta præcipientes, obedientiam, & obsequium

quum recognoscimus, & debitum eis proponimus; at exinde nihil contra resolutionem. Nam nostra sententia est, Papam posse Principes deponere, dum Ecclesiæ necessitas exigit, & ipsi bono religionis, & fidei præjudicant; quæ non concurrunt, dum ipsi iusta præcipiunt, religiosè gubernant, & Ecclesiam non insultant.

18 Quòd autem potestas sæcularis sit à Deo, notavimus *loc.cit.* Et quamvis esset ab ipso immediatè, sicut olim Saulem, & Davidem Judæis dedit Reges, adhuc Pontificia esset superior illa, sicut spiritus est excellentior carne, & spiritualia, temporalia antecellunt. Quemadmodum verò caro rebellans contra spiritum debet ab isto compesci, & temporalia in ordine ad supernaturalia sunt appetenda, ex Augustino; Sic ubi potestas, vel gladius temporalis, Religioni, & Ecclesiæ nocet, à spirituali potestate debet in ordinem reduci, ac pœna etiam temporali depositionis coerceri, dum spiritualis satis non est. Quod est in *d.cap. Unam* expressè definitum: *Oportet autem, gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem, spirituali subiici potestati*; nam cum dicat Apostolus: *non est potestas, nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt: non autem ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in supremam*; nam secundum B. Dionysium: *lex divinitatis est, infima per media, in supremam reducere.*

Dices: Hæc potestas erga Principes reprobat à Christo Lucæ 22. ubi discipulis de Majoratu contendentibus ipse respondit: *Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur: Vos autem non sic.* Et concordat *cap. Unam Sanctam*, ubi determinatur, gladium spirituale esse manu Sacerdotis, materiale verò manu Regum, & militum tractandum.

Item: Papa deponendo Principes tolleret ordinem à Deo institutum quantum ad duo regimina, *cap. duo sunt 69. dist.*

P. Aug. Matthæi c. Controv.

19 R. negatur antecedens: Auctoritatis verò sensus est: Reges Gentiles solent esse ambitiosi, & multa per tyrannidem facere, ac suis potiùs, quàm subditorum commodis studere. Vos autem (mei Apostoli) nolite eos imitari, sed cum modestia, & fraterna dilectione Ecclesiam gubernate. Nec Pontifex ab hoc operandi systemate discedit; nam cum Principe in Ecclesiam Refractorio, primò monitis charitatis procedit: deinde pœnarum Ecclesiasticarum timore, eum revocare studet, quas postea in contumacem pronuntiat; & quatenus eas parvipendat, depositione à Principatu utitur: Principatum ipsum in hæredes transferens, si adsint; vel, occupantibus Catholicis cedens. Et in subsidium ad executionem sententiæ, vocat auxilium brachii sæcularis, mandans Principibus, ut causam Fidei adjuvent, armis rebellem superantes, & in statum privatum reducentes.

20 Hinc sensus Decretalis est, quod uterque gladius spiritualis, & materialis est in potestate Ecclesiæ: sed hac differentia, quòd spiritualis, manu Pontificis exercetur (ipse enim pœnas spirituales imponit) materialis verò à Laicis, sed jussu Pontificis tractatur, ut dixit etiam Gregorius IX. Const. *Cum iuxta sub la 14. Bullar. to. 1. Uterque gladius Ecclesiæ traditur, sed ab Ecclesia exercendus est unus, alius pro Ecclesia manu sæcularis Principis eximendus: Unus à Sacerdote, alius ad nutum Sacerdotis ministrandus à milite.* Potest enim Papa juxta *text. in cap. Igitur 23. q. 8.* Principibus imperare, ut latam ab eo sententiam depositionis à Principatu adversus aliquem exequantur; aliàs indirecta potestas circa temporalia in eo inutilis, & insufficiens foret, dum contumaces resisterent.

Ad Item. Dicimus, quòd tunc tolleretur abusus potestatis, non ipsam potestatem, quæ alteri traderetur.

Instant. Voluntas Christi fuit, quòd Papa non uteretur gladio temporali. Ita Joan. 18. dixit: *mitte gladium tuum in vaginam.*

Y

R. At

R. At non dixit proiice gladium à te, sed mitte in vaginam, hoc est, adversus Principes non semper, sed opportunè, bono spiritali exigente, penis temporalibus procedas; & in his terminis mandes aliis, ut contra rebelles, & inobedientes materialem gladium accipiant. Quia verò dixit *tuum*, constat materialem gladium esse Summi Pontificis, & in eius potestate, non quoad usum, se quoad Imperium, ut dictum est.

21 Ad 2. Potestas Pontificia, & est à Deo immediatè, & est potestas capitis Ecclesie, ideò in potestate membrorum non est: sub eo autem est illa Principum modo dicto.

22 Ad 3. negatur antecedens. Est certum, Christum Dominum, non modò, ut Deum, sed etiam, ut hominem habuisse summam potestatem circa omnia spiritalia; propter quod legem veterem abrogavit, novam condidit, Sacramenta instituit, & peccata remisit, & alia ejusmodi fecit, quæ non nisi ab habente summam auctoritatem in regimine Ecclesie fieri potuissent: & huc pertinet illud *psal. 7. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion Montem Sanctum ejus.*

23 Item. Dubitari minimè potest, Christum Dominum, etiam ut hominem, habuisse verè & propriè Supremum dominium in res omnes temporales, ac proinde fuisse verum, & Supremum Regem, & Monarcham rerum omnium temporalium: tanta enim fuit excellentia Christi ratione hypostaticæ unionis, ut nullus potuerit esse titulus honoris, prerogative, & potestatis, quem ipse non haberet, juxta illud *Matth. 28. data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra, & Apocalyps. 19. Habet in vestimento, & in fæmore suo scriptum, Rex Regum, & Dominus Dominantium.* Quæ testimonia, Patres communiter intelligunt de Christo Domino, ut homine. Et colligitur ex auctoritate objecta: nam, ut observat Augustinus *tr. 115. in Joan.* Christus non dixit: *Regnum meum non est in hoc mundo*, sed: *non est de hoc mundo*; & cum

hoc probaret, dicens: *Si ex hoc mundo esset Regnum meum, ministri mei decertarent (pro me) ut non traderer Judæis*; Non ait: *Nunc autem Regnum meum non est hic*, sed: *non est hinc*. Quare potuisset quoscunque Reges, & Principes privare suis regnis, & Dominiis, si voluisset. Verum eos reliquit in suo statu, nec ea potestate uti voluit, ut *loc. cit.* scripsit S. Doctor: *Audite ergo Judæi, & Gentes: audi Circumcisio: audi Præputium: audite omnia Regna terrena, non impedio dominationem vestram in hoc mundo.*

24 Sed non habuit in res temporales Dominium talis naturæ, ut ipse solus esset ita quaruncunque rerum temporalium Dominus, adeò ut nullus alius præter ipsum esset in Mundo rerum suarum Dominus, & proprietarius: cum nec ipse Deus tale Dominium sibi retinere voluerit; sed, retento absoluto quodam, & supremo in res omnes dominio, proprietatem illarum hominibus benignè concessit, ita ut dependenter ab illo supremo Dominio verè sint, & dicantur rerum suarum proprietarii, & domini. Et inde reprobatur quorundam error, dicentium, omnes Principes, & Dominos terræ à Christi Domini conceptione fuisse suis Dominiis privatos. Cujus falsitas inde etiam patet, quòd Christus *Matth. 22.* dixit: *reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & cap. 17. Petro commisit, ut, statere in pisce reperto, solveret censum, pro me, & te*, licet ad id non teneretur, ut notat August. *lib. 1. quæst. Evang. q. 23.*

25 Verbis *Matth. 8. Vulpes, &c.* Christus reprehendit quemdam legis doctorem, qui spe dignitatum, & opum, Christum sequi statuerat. Cui Christus: ea intentione vis mihi adhærere? erras; nam ego ne quidem tantum habeo, quantum habent aves, aut Vulpes, quibus saltem non desunt proprii nidi, & foveæ: Christus enim non venerat, ut Rex politicus ad gubernandum, sed ut Salvator ad salvandum. Et estò fuerit Rex, tamen personam

sonam Regis non egit, & contentus fuit usurum ad vitam necessariorum; & inde nihil contra nos.

26 Ad illud *Lucæ 12.* non negat Christus, se vel Ecclesiam habere potestatem judicariam (ut impiè somniant Anabaptistæ) nam erat ipse Rex Regum, Dominus, & Judex omnium à Patre constitutus; sed solum negat obligari se, vel à quopiam cogi posse, ut id faciat. Abstinere autem tunc voluit à iudicio in divisione hereditatis, prout ab uno rogabatur, ne carnalem Judæorum de politico Messia adventu opinionem foveret. Lege *Tirin. in d. cap.*

Opponunt 2. Reges non subiaci Pontifici in temporalibus declaratur in *cap. Per Venerabilem, qui fil. sint legitim.* ubi de Rege Franciæ: *Cum Rex Superiorem in temporalibus minimè recognoscat.* Hinc Clemens V. *cap. meruit de privil. int. com.* revocavit *d. cap. Unam Sanctam* quoad Regem, & Regnum Franciæ; ergo ex identitate rationis, nec ceteri Principes (exclusis habentibus feudà à Sede Apostolica) Papæ in temporalibus subiaciuntur; cum in suis Dominiis sint circa illa ita Supremi, sicut Rex Franciæ in suo Regno.

27 Hoc argumento nonnulli præsumferunt asserere Pontificem, nullam obtinere potestatem coactivam in Reges, nisi spiritualem, & per censuras, & ita non posse eos deponere, nec subditos absolvere à juramento fidelitatis. Ita Vigorius in *Apologia de suprema Eccles. auctorit. contr. Du Vallium tit. de infallibilit.* adversus quem ea sunt à nobis hucusque ponderata.

Eadem profert Cellosius *de Hierarchia lib. 5. cap. 17. §. 358.* contendens à Papa nihil, neque in communi, neque privatim posse decerni in temporalibus Regis, & regiminis Galliæ, & quidquid decernit, ut irritum esse. Quinimò licet in spiritualibus supremam ei concedat potestatem, illam tamen, ait, secundum Canones, & Concilia, absolutam, & indefinitam in Gallia non habere, sed finibus, & limitibus

contentam, consequenter non posse Regem excommunicare. Verum quoad primum à Cellosio assertum, hoc est, Papam in Gallia nihil posse decernere, circa temporalia, eadem est adhibenda distinctio: directè, & per se, conceditur, indirectè per accidens, & in ordine ad bonum spirituale, negatur. Neque enim Rex, & Galliæ Regnum exclusum fuit à verbis, quæ Christus dixit Petro: *pasce Oves meas; & quodcunque ligaveris: secundum ea, quæ habentur in d. cap. solita.*

Quantum verò ad id, quod potestas Pontificis in spiritualibus in Gallia sit secundum Canones, & Concilia limitata, & restricta, impugnatur ab Hallier item Gallo *de Hierarch. Ecclesiast. lib. 4. cap. 3. ar. 2.* Eumque constituentem Romanum Pontificem mancum, & mutilum reiiciunt Concilia, & Patres; Ipsique fidei repugnat, quæ in Pontifice plenitudinem potestatis proficitur.

28 Ubi verò affirmat, Regem Galliæ à Pontifice excommunicari non posse, factis ipsis convincitur, falsa dixisse; nam Urbanus II. in Concilio Claramuntano excommunicavit Philippum I. Regem Galliæ, eo quod propria uxore dimissa, pellicem sibi sociavit, Spondanus *ad an. 1095. nu. 3. & Bail Sum. to. 2. secul. 9. in d. Concilio.* Cælestinus III. anathemati subiicit Philippum II. Regem Franciæ, nisi cessaret à persecutione Richardi Regis Angliæ, Spondanus *ad an. 1193. nu. 2.* Innocentius III. Regnum Franciæ submisit interdicto propter repudium Regis circa legitimam uxorem, alia superinducta, idem *ad an. 1198. nu. 8.* A Bonifacio VIII. communione sacrorum fuit privatus Philippus Rex item Galliæ, dictus Pulcher. Bail. *ibi secul. 14. in Concil. Roman. sub ipso Pontifice.* Alia exempla alii Auctores reportant, sed satis nobis sunt commemorata, quibus adversus Cellosium ita Factum probatur, ut de jure nefas sit dubitare; Ideò

29 R. In forma, juxta notam distinctionem. Reges in temporalibus non subiaciunt-

ciuntur directè Romano Pontifici, benè verò indirectè; Unde cùm Innocentius III. *in d. textu* dixit, *Regem Galliae nullum in temporalibus agnoscere Superiorem*, accipitur. De Superiore temporali; non enim Rex agnoscit supra se Principem temporalem, à quo possit coerceri; Sed agnoscit Romanum Pontificem Principem spiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad spiritualia judicare potest; & secundùm hunc intellectum Bonifacius VIII. rescripsit eidem Philippo Pulchro: *Scire te volumus, quòd in spiritualibus, & temporalibus nobis subes*; in spiritualibus directè, in temporalibus indirectè, apud Coriolan. *in Breviar. ad an. 1303.*

30 Nec obstat instantia ex *dict. cap. Meruit*; nam ibi Clemens tantùm negativè processit, declarans per definitionem Bonifacii VIII. *in cap. Unam Sanctam*; nullum Francis præjudicium generari, nec amplius Romanæ Ecclesiæ esse subiectos, quàm antea existebant, & in eodem statu esse, in quo erant ante definitionem præfatam; Etenim cùm independentè à Bonifacii litteris secundùm jura, tam in illis quàm *cap. solita* allegata jure divino Pontifici competat publica auctoritas indirecta in temporalia Principum, non potuit Clemens auctoritatem sibi à Christo attributam remittere, & ligandi solvendique potestatem abrogare: ergo nihil Supremus Pastor in Francicas Oves minus potestatis habet (quæ verbo *pasce* est ei attributa) quàm in Oves cæterarum nationum.

Dices: Habet, & non habet, simul vera esse nequeunt.

31 R. Disting. antecedens: habet, & non habet vera esse nequeunt in eadem linea, conceditur; in diversa, negatur. Habet Rex in temporalibus superiorem temporalem, & non habet in temporalibus Superiorem temporalem, simul vera esse nequeunt. Sed habet Rex in temporalibus Superiorem spiritualem, & non habet in temporalibus superiorem temporalem, vera esse possunt. Vel, directè non

habere in temporalibus Superiorem, & habere indirectè non contradicunt. Ita Papa non est Superior temporalis, & directè quoad temporalia Principum, sed est Superior spiritualis cum indirecta potestate circa illa temporalia, quod nullus inficiari potest; nam cùm subsint Pontifici in spiritualibus, negare neutiquam possunt, si temporalibus contra Religionem, & in damnum Ecclesiæ abutantur, posse ratione spiritualium, etiam in temporalibus corripi, & coerceri.

Instant: Innocentius *in cap. novit. de judic. protestatur*, se non velle perturbare, aut minuere jurisdictionem Regis Franciæ, nec de feudo judicare, *cujus ad ipsum spectat judicium*. Consonat Bernardus *lib. 1. de considerat. cap. 5. ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestra*; quoniam propter illa, & non propter has accepistis Claves Regni Cælorum, *prævaricatores utique exclusuri, non possessores*. Ita alloquebatur Eugenium.

32 R. Jurisdictio sæcularis Principum perturbaretur à Pontifice, quando principaliter directè, & ratione sui cognosceret de rebus sæcularibus, & de ipsorum potestate; non verò, si de illis cognoscat indirectè, & secundariò ratione alterius, ob finem nimirum spiritualem; sub qua ratione, & non alia Innocentius cognovit in causa, quæ vertebatur inter Philippum Regem Franciæ, & Joannem Regem Angliæ, ratione feudi, super Comitatu Pictaviensi. Hi convenerant de certis pactis servandis, juramento firmatis; at Philippus illis non stetit, sed vi, & armis contra fidem, & Religionem Comitatum occupans; quem Joannes monuit, ut compositionem servaret, & à violenta occupatione cessaret; sed cùm desistere nollet, Rex Angliæ negotium denuntiavit Innocentio; qui, audita denuntiatione, quibusdam Prælati Franciæ commisit, ut curarent Regem revocare ab injusta detentione, & inita servaret, vel permetteret, ut Legati cognoscerent, utrum justa esset que-

querimonia, quam contra eum Rex Angliæ Ecclesiæ proposuit; & quatenus utrumque Philippus recusasset, præcepit Legato, ut anathemati ipsum subiiceret, & Regnum interdicto, donec Pictavia restitueretur. Hinc patet Innocentium non cognovisse directè de feudo, sed indirectè, hoc est, ratione juramenti, & peccati; ratione cujus ad Romanum Pontificem pertinet corrigere quemlibet Christianum, & ita per consequentiam cogebat restituere feudum, de quo videatur Gonzalez in 2. tit. 1. cap. 13. & cap. 5. nu. 8. ubi resolvit, quòd cum Dominus feudi regali dignitate fulget, & de feudo disputatur inter Dominum, & Vassallum, adeundus est Rex, qui investituram fecit, ut de feudo in se directè cognoscat.

33 Auctoritas Bernardi intendit, quòd potestas Pape non fertur directè in temporalia Principum, sed solum secundariò, cum nimirum ipsi potentia in scandalum, & Ecclesiæ præjudicium, ac religionis offensam abutuntur; & quòd in casu depositionis non debet Pontifex sibi ditiones vindicare, sed ad hæredes transmittere, ubi sunt, vel aliis Principibus facultatem facere, ut eas in augmentum Catholicæ fidei occupent. Audiatur quid ibi cap. 6. Scribat Eugenio, suadens, ut agrum Ecclesiæ à spinis purget, & ab ovili lupos arceat; *Si hæc facis, honorificas ministerium tuum, & ministerium te. Non mediocris est iste Principatus (Ecclesiæ) Exturbare est hoc malas bestias à terminis tuis, quòd greges tui securi in Pasqua educantur. Domabis Lupos, sed ovibus non dominaberis. Pascendas utique, non perimendas suscepisti.* Poterat ne expressius nostra sententia firmari?

34 Opponunt 3. Si Romani Pontificis potestas aliquo titulo extenditur ad Regum dominia, sequitur, Reges Regna habere à Pontifice, vel titulo precarii, vel jure feudi; at utrumque in omnium sensu est falsum, ergo, &c. Deinde. Depositio Regum, ubi fuerint inhabiles, indigni, & Regno inutiles, spectat ad populum

P. Aug. Matthæucci Controv.

illiusque Primates; ergo non ad Pontificem. Ad antecedentis evidentiam quamplurima Auctores referunt exempla, quæ reportantur à Diana in cit. tr. historico-juridico resolut. 2.

R. Sequela quoad neutrum admittitur. De precario falsitas est manifesta; Tum 1. quia non pro sua libertate Pontifices Principes Dominiis expoliant, neque hanc prætendunt potestatem habere, sed solum in circumstantiis in superioribus sæpè relatis; Tum 2. quia Principes suarum Ditionum non solum usum, sed & dominium habent; Ideò à Pontifice dominia non habent titulo precarii; quoniam, quod precario, seu ad alterius preces datur, potest quandocunque à concedente revocari (non tamen statim, ne fraus potius, quàm beneficium præsumatur) sive in precario apponatur tempus, sive non; nam, si tempus non apponitur, significatur non fini-ri, nisi à concedente revocetur; Si verò tempus adiiciatur, significatur, eo tempore elapso, absque alia revocatione fini-ri; non autem, quin interea revocari non possit ex cap. precarium de precariis, & per Gonzalez in 3. tit. 14. cap. 3. nu. 8. Item precarium ita conceditur, ut per illud usus quidem rei transferatur in alterum, non verò Dominium, ut notavit Abbreviator Pithing. in jus canonic. 3. tit. 14. §. 1.

35 Idem constat de feudo; Tum 1. quia Principes suarum rerum non tam habent dominium utile, quàm directum, & proprietatis. Tum 2. possunt suas Ditiones alienare. Tum 3. à Pontifice suorum Dominiorum investituras non accipiunt, nec ipsa, deficientibus masculis heredibus, ad Pontificem, tamquàm ad Dominum directum redeunt; ergo non jure feudi à Pontifice Principatus habent; Nam de natura feudi est, quod feudatarius habeat feudi dominium utile tantum, non proprietatis; quòd feudum alienare non possit sine consensu Domini directi, & quod majora feuda, ut sunt Ducatus, Comitatus, & Regnū, lege feudorum redeant ad Principem.

36 Quibus addere necesse est, quòd Principes tenentur juramentum præstare de fide, & Ecclesia defendenda, *capit. excommunicamus §. moneantur de heret. cap. non invenitur, cap. sicut 23. q. 4.* Idcirco cum suo huic oneri defunt, vel sunt rebelles Ecclesiæ, sunt Principatu indigni, quem à Deo habere protestantur intitulatione, qua utuntur: *Nos Dei gratia Rex, &c. divina faventeclementia, Imperator, &c.* atque ita ad Romanum Pontificem, uti Christi Vicarium pertinet declarare, eos in casu privatos esse jure infèudationis, ut ita dicam, in tali Principatu à Deo obtento.

37 Ad 2. negamus, in populo respectivè esse jus absolutè, & simpliciter exautorandi Reges, & deponendi legitimos Principes, estò tyrannicè imperent, dicente Petro *epist. 1. cap. 2. subiecti estote omni humanæ creaturæ* (hoc est, obedite omni Superiori) *non tantum bonis, & modestis, sed etiam dyscolis* (justa præcipientibus) ut inquit *v. 18.* idest, sive ii sint impii, indocti, inexperti; nam, ut Paulus scripsit *ad Roman. 13. Quicumque potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Tum quia depositionem Principum multa mala in Republica concomitantur, ut ipsius divisio, & bella civilia, quæ, ut plurimum non sunt absque detrimento Christianæ Religionis, & semper cum illo animæ. Propter quod minus malum erit substinere tyrannicam gubernationem, quàm Principem amovere, & viam dictis incommodis aperire.

Dices: Qui non facit, quod debet, nec recipit, quod oportet, neque petere potest, quod ei ab alio debetur, prout exigit natura conventionum, in quibus utraque pars contrahens obligatur per Tiraq. *de legib. connub. Glos. 1. p. 13. num. 42.* ergo, ubi Princeps successionem, vel electionem legitimus excedit limites sui officii, & ad Tyrannorum malitiam accedit, idest, consultò, & data opera ac malitiosè Rempublicam devastat, cultum Dei abolet, vel profanat, Ecclesiæ jura usurpat, vel totis viribus enititur ad statum Reipublicæ, &

leges fundamentales Regni mutandas, & evertendas; & sibi, & non populo consulit (quod est tyrannicè gubernare) tenetur populus bono communi per depositionem providere, præferendo bonum commune totius privato Principis; nec ampliùs adstringitur ad fidelitatem, & obsequia præstanda, quia quoties una pars non præstat promissa, statim facit, ut & altera liberetur, ut inquit *Jason in l. cum proponas cod. de pact.*

38 R. Auctores etiam, qui id juris in populo statuunt, sententiam limitant, ut non comprehendat casum, quo Principi tyrannicè gubernanti fuerit fidelitas à Regno jurata; tunc enim præstitum juramentum servandum est ex *cap. Verum de jurejurand.* & tunc remedium est rem significare Pontifici, & ab eo petere relaxationem juramenti, ac depositionem Principis; quem ipse, ratione sui Vicariatus potest deponere; eo enim titulo est superior in spiritualibus, & consequenter in temporalibus, in quantum necesse est pro bono spirituali, & Religionis conservando; Depositiò autem à Superiore est facienda, ut tradit Turrecremata *Sum. de Eccles. lib. 2. cap. 114. prop. 4.* quare propter indirectam potestatem, quam habet in temporalibus, potest Principes Regno, & Religioni inutiles depositione coercere.

39 Ideò hic opus est notare potestatem deponendi Reges, diverso modo esse in ipsa Republica, & in Summo Pontifice. In Pontifice reperitur, tamquàm in Superiore habente jurisdictionem ad corrigendos Reges, etiam Supremos, tamquàm sibi subditos, quoad spiritualia directè, & quoad temporalia indirectè. In Republica verò est tantum per modum necessariæ defensionis ad sui conservationem. Propterea, si Rex legitimus tyrannicè gubernet, & Regno nullum aliud subsit remedium ad se defendendum, nisi Regem expellere, aut deponere, poterit tota Respublica publico, & communi consilio Civitatum, & Nobilium, Regem deponere;

re; tum ex vi juris naturalis, quo licet vim vi repellere; tum quia hic casus ad propriam Reipublicę conservationem necessarius, semper intelligitur exceptus, in primo illo federe, quo Respublica potestatem suam in Regem transtulit.

40 Verum aliter discurrendum est de Regnis Ethnicis, & de Christianis; quantum ad illa jus naturale eam provisionem induxit, alias nullum eis pro bono communi conservando superesset; Christiani verò possunt alia via incommodis tyrannidis occurrere; debent negotium denuntiare Pontifici, ad quem causa depositionis Regum pertinet; Ad eum enim causę majores Religionis deferendę sunt, ut jura clamant; depositio autem Principis est de majoribus, bonum religionis respiciens; non modò, quia regimina Tyrannorum salutı animarum prejudicant, verum etiam, quia cavendum est, ne ex depositione Religio incommoda, & pręjudicium recipiat; quę Summus Ecclesię Hierarchy fatagit, ne eveniant. Idcirco suaviter in causis procedit: monet enim Regem, ut ad cor redeat, vel Regno cedat; Si monita parvipendat, minatur censuras; quas pronuntiat, ubi se non corrigit; & si in excommunicatione perseverat, eum deponit, ac subditos ab ejus subjectione absolvit, eisque committit, ut sententiam exequantur. Et inde constat, potestatem deponendi, & exautorandi Reges non esse in populo Christiano, nisi cum dependentia, & subordinatione ad Romanum Pontificem.

Dices: Papa non confirmat novum Regem, sive electione assumatur, sive jure hereditario succedat; ergo nec potest exautorare.

41 R. Consequentia est vera, nisi necessitas spiritualis urgeat. Audiatur Turrecremata *loc. cit.* *Potest Papa Regem deponere, non solum propter hæresim, vel schisma, aut aliquod crimen intolerabile in populo, sed etiam propter insufficientiam, propter quam Regnum fidelium periclitaretur.* Pari mo-

do si Electores hæreticum eligerent, vel in Regno hæreticus succederet, & nollet hæresim abjurare, Pontifex, & electionem infirmaret, & à successionem illum excluderet; Hæretici enim omnibus bonis sunt privati, *ex d. cap. excommunicantes. Videatur loc. cit. Diana.*

Quæritur. An claves, seu potestas spiritualis in Pontifice excludat dominium temporale?

Hæretici affirmant, cum clavibus pugnare quodvis dominium politicum; consequenter negant, non tam Pontificem esse Dominum temporalem, quàm esse hujus Dominiı capacem. Ita Calvinus *lib. 4. Instit. cap. 11. Magdeburgenses centur. 1. lib. 2. & cent. 8.*

42 Catholici verò dicunt I. Quòd potestas clavium ex sua ratione temporalem, & politicam non comprehendit: nam est spiritualis, & Ecclesiastica, ac ordinata ad animarum salutem.

43 II. Quòd claves ex sua natura non excludunt temporalem potestatem, atque ita licitè Pontifices possunt habere, habentque dominium temporale; nam potestas spiritualis, & dominium temporale inter se non pugnant, nec una posita, aliud excluditur, sed simul in uno eodemque conjunguntur. Patet in Melchisede-cho, qui fuit simul Rex; & Sacerdos, aliisque prout observatum est *contr. 3. cap. 4. sub nu. 32.* Huc etiam spectat, quod Deus illis de Tribu Levi, quę electa erat pro divino cultu, & in qua erant Levitę Sacerdotes, & Pontifices, inter cetera concessit, ut haberent quadraginta Octo Urbes cum agris suis, *num. 35. v. 3.* quarum sex erant Civitates refugii, cum jure asyli, ut ibi *v. 6.* Ipsi verò Levitę plenum jus, & dominium utile in Civitates obtinebant; & inde Officiales, & Magistratus in illis statuebant, ut notat Tirinus *Comment. tom. 1. in libr. Josue cap. 21.*

44 Id etiam constat exemplis: Sanctissimi enim Episcopi bona, & prędia à piis, Religiosisque viris legata acceperunt, &

patrimonium Ecclesiasticum auxerunt. Legant Novatores Augustinum *serm. 355. ubi nu. 4.* respondens ipsum reprehendentibus, quod non susceperit hereditatem Ecclesiæ relictam, dixit: *planè suscipio, profiteor me suscipere oblationes bonas, oblationes Sanctas*; Sanctas verò, & bonas eas appellat, quæ non exheredatis filiis, relinquuntur Ecclesiæ; ideò concludit: *Ecce unum dico: filii Juliani hereditatem suscepi; Quare? quia sine filiis defunctus est.*

45 Ulteriùs obvia res est. In Germania plures sunt Episcopi simul, & Domini temporales, quod præ cæteris evidens est in tribus Archiepiscopis Electoribus, Moguntino, Trevirensi, & Coloniensi.

46 Nulla proinde est ratio, ut Novatores injustitiæ, & iniquitatis accusent Romanos Pontifices, propter temporalem Principatum, in quo succedunt Constantino, sicut Petro in Primatu Ecclesiæ, ut scripsit Bernardus *lib. 4. de considerat. cap. 3.* A tempore enim Constantini utraque potestas in Ecclesia quoad exercitium est copulata; Piissimus enim Imperator Bizantium concedens, Romanam Urbem Romanamque Ditionem Ecclesiæ Romanæ summa liberalitate donavit; quia (ut in ipsius edicto) *ubi Principatus Sacerdotum, & Christianæ Religionis caput ab Imperatore Cælesti constitutum est, iustum non est, ut illic Imperator terrenus habeat potestatem*: De qua re agit Bzovius in *Roman. Pontif. cap. 41.* referens fragmentum edicti, donationem ex Auctoribus Græcis, & Hebræis confirmans. Coriolanus in *Breviar. ad ann. 324.* Spondanus *Epit. ad d. an. & cap. Constantinus il. 1. 96. dist. & donatio à subsequentibus Imperatoribus fuit confirmata*; at bona ipsa vel conservata, aut à Tyrannis ablata, fuerunt Ecclesiæ reddita, & restituta, ut observat allegat. Coriolanus & Macedo de *clavib. Petri lib. 1. dissert. 3. cap. 1.*

CAPUT VIII.

An potestas Jurisdictionis in Episcopos derivetur immediatè à Romano Pontifice?

SUMMARIUM.

- 1 Potestas Ecclesiastica describitur.
- 2 Discrimen inter potestatem Ordinis, & Jurisdictionis.
- 3 Potestas Jurisdictionis in Episcopis est immediatè à Papa.
- 4 Causæ Episcoporum à Romano Pontifice cognoscuntur.
- 5 Episcopi ante expeditas litteras Apostolicas suæ promotionis carent jurisdictione.
- 6 Consensus Pontificis circa confirmationem Episcoporum duplex, implicitus, & explicitus.
- 7 Pontifex jurisdictionem Episcopis ampliat, vel restringit.
- 8 Episcopi titulares carent jurisdictione.
- 9 Jurisdictio importat relationem ad subditos.
- 10 Pontifex non potest Episcopos privare potestate Ordinis.
- 11 Sedes Apostolica fundavit omnes Ecclesias.
- 12 Patres conveniunt, jurisdictionem Episcopis à Papa communicari.
- 13 In regimine Monarchico potestas ab uno ad alios fluit.
- 14 Episcopis depositis deest jurisdictio, licet non sint Ordinis potestate privati.
- 15 Cathedra Petri, est radix unitatis Ecclesiæ.
- 16 Cura Ecclesiæ Universalis est data solis Romanis Pontificibus.
- 17 Ordo Episcopalis est à Christo Domino institutus.
- 18 Nequit Papa facere, ne Episcopi sint in Ecclesia.
- 19 Nec simul omnes à beneficio deponere.
- 20 Hæreses, & divisiones in Ecclesia oriuntur, quia Pontifici non obtemperatur.

- 21 Solus Romanus Pontifex est Episcoporum Episcopus.
- 22 Episcopi sunt fundamenta Ecclesiae, sub fundamento Romano Pontifice.
- 23 Quem Superiorem agnoscunt.
- 24 Papa est fons totius jurisdictionis Ecclesiasticae.
- 25 Ecclesia accepit claves in Petro, exponitur.
- 26 Præter Pontificiam potestatem sunt in Ecclesia mediocres, & inferiores.
- 27 Jurisdictio Episcopalis est à Christo immediatè immediatione virtutis, non suppositi.
- 28 Cur Episcopi se nomen N. N. Dei, & Apostolicæ Sedis Episcopus, &c.
- 29 Episcopi non succedunt Apostolis in Apostolatu.
- 30 Apostoli, nisi præventivè à Christo jurisdictionem accepissent, debebant à Petro obtinere.
- 31 Apostoli, etiam Cardinales fuerunt.
- 32 Cardinales assistunt Pontifici in regimine Ecclesiae Universalis.
- 33 Apostoli prius fuerunt Cardinales, quàm Episcopi.
- 34 Episcoporum jurisdictio est ordinaria.
- 35 Episcopi sunt oculi Ecclesiae.
- 36 Eis à Papa confertur jurisdictio dicendi jus in Conciliis.
- 37 Censuræ facultatis Parisiensis non transeunt Sequanam.

COntroversia non est de potestate Ordinis, sive Sacerdotalis, sive Episcopalis; utraque est in Episcopo. Ab illa habet posse consecrare, & sacrificare, in qua convenit cum simplici Sacerdote: nam tanta est in Sacerdote quovis simplici consecrandi Corpus Domini potestas, quanta in Episcopo ipsoque Summo Pontifice; Ab alia habet posse exire in actus Episcopis proprios, ut conferre sacros ordines, consecrare Chrisma, & baptizatis Sacramentum confirmationis ministrare, &c. Utraque immediatè à Deo recipitur: Requirit enim characterem, qui in Ordine,

& Consecratione Episcopali respectivè à Deo immediatè imprimitur, §. Verùm 32. dist. Quare difficultas est de potestate Ecclesiastica jurisdictionis; quæ duplex est; Alia in foro interno (quod conscientiae dicitur) ad absolvendum à peccatis; quæ describi potest: est potestas dicendi jus in peccatorem, se voluntariè in foro sacramentali accusantem; hæc in Confessario est omninò necessaria, ut valdè absolvat; nec sufficit potestas Ordinis. Et alia in exteriori foro, quæ à Gersonio tom. 1. conf. 4. explicatur: Est potestas Ecclesiastica, quæ valet exerceri in alterum, etiam invitum ad dirigendos subditos, in finem æternæ Beatitudinis, sive præcipiendo, quæ faciendæ sunt, sive castigando, & puniendo, si quid contra mandatum factum sit. Hinc jurisdictio externa æquè complectitur jubendi, ac coercendi, sive puniendi potestatem.

2 Discrimen est inter potestatem Ordinis, & jurisdictionis; quòd illa Ordinis auferri non potest, nec quis potest illi renuntiare: Character enim est indelebilis ex Decreto Tridentini sess. 7. canon. 9. de Sacram. in gen. nec ullis peccatis obliterari potest; exinde ab eodem Gersonio vocatur inabdicabilis, & inauferibilis. Hinc Sacerdos, licet à communione Fidelium semotus, vel ab usu Ordinis suspensus, si consecrare audeat, re ipsa validè consecrat. Verùm gravissimum scelus admittit, quia non licitè. Illa verò jurisdictionis auferri, & limitari potest, sive sit fori interioris, sive exterioris, nam pendet à voluntate Superioris: id in dies praxis ostendit; Sæpè enim, etiam Episcopis usus jurisdictionis interdicitur, & ab administratione suspenduntur, in quibus licet remaneat tunc potestas Ordinis V. G. ad absolvendum à peccatis, adhuc invalidè absolvent, utpote jurisdictione privati.

Marcus Antonius de Dominis lib. 2. de repub. cap. 5. dixit, Ordinem Episcopalem secum trahere totam, & plenam jurisdictionis Episcopalis potestatem, atque ita Episcopos non habere jure divino coarctatam

statam ad proprias Diœceses jurisdictionem, neque Romanum Pontificem aliquid supra Episcopos obtinere, sed sicut ipse succedit D. Petro, ac jurisdictionem immediatè à Deo recipit, sic de Episcopis concludit.

Plures ex Catholicis tradunt, in Episcopis immediatè à Christo esse, tum Ordinis characterem, tum jurisdictionis potestatem; Verùm, eo non obstante, differunt ab ipso Apostata, quòd ipsi recognoscant, Romanum Pontificem esse Principem, & caput in Universa Ecclesia, eique jurisdictionem Episcopalem esse subordinatam, adeò ut non possit in actu secundo exerceri, nisi dependenter à Papa.

Alii Catholici tradunt, Papam esse fontem totius jurisdictionis Ecclesiasticæ cæteris Prælatiis communicatæ, adeò ut in illis sit à Papa immediatè, immediatione suppositi, de qua immediatione hic est sermo, & n. 27. Ideò

3 Dicendum. *Potestas jurisdictionis in Episcopos derivatur immediatè, non à Christo, sed à Pontifice.* Ita Alexander de Ales Albertus Magnus, D. Thomas, S. Bonaventura, relati à Turrecremata in *cap. omnes 22. dist.* ubi hanc sententiam defendit, quod repetit in *Sum. de Eccles. lib. 2. cap. 54.* Post quos ejusdem sententiæ, fuerunt alii plures apud Fagnan. in *1. ad cap. Perniciosam de offic. ordin. n. 48.* Item Gravina *tr. 4. Catholic. præscript. p. 2. disp. 1. qu. 2. art. 7.* Guarnieri de *Eccles. milit. libr. 2. cap. 9.* Jadertin. *introduc. ad lectur. Theol. offic. disp. 2. art. 6.* & probabiliter Boivin. *Theolog. quadripart. 4. p. parte 2. disput. 2. q. 7. de Sum. Pontif. conc. 2.* Piasecus *prax. Episcop. p. 2. cap. 1. art. 1. n. 2.*

4 Probatur 1. ex cap. Decreto 2. q. 6. in quo Gregorius IV. omnibus Episcopis scripsit: *Romana Ecclesia vices suas ita aliis impertitur Ecclesiis, ut in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis:* Ubi ponderanda sunt, primò hæc verba: *ita aliis impertitur Ecclesiis;* nam illis optimè ostenditur, jurisdictionem Episcopis collatam esse non immediatè à Christo,

sed ex concessione Ecclesiæ Romanæ. Secundò considerari debent hæc alia: *vocatæ in partem,* nam si Romana Ecclesia vices suas impertitur aliis Ecclesiis, eas vocando in partem sollicitudinis, seu curæ Pastoralis, committendo nimirum Episcopis regimen particularium Ecclesiarum, optimè stat, ipsarum Ecclesiarum Prælatos potestatem regiminis accipere à Romana Ecclesia. Concordat textus in *cap. Multum 3. q. 6.* ubi hæc sunt: *Vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.* Quibus Leo Papa redarguit Anastasium Episcopum Thessalonicensem, ex quo deposuit suum suffraganeum; quando depositiones Episcoporum sunt de reservatis Romano Pontifici, prout *cap. divinis de penis inter com.* Et Tridentinum *cap. 5. sess. 25. de ref.* statuit, majores causas Episcoporum esse à solo Romano Pontifice cognoscendas: cujus manu est commissio signanda, quando causa sit extra Curiam committenda; sed tunc ei sententia definitiva reservatur. Quocirca Episcopi injustè depositi, & gravati, ad Petri Sedem, tamquam ad fontem jurisdictionis confugere solent, & ex toto Orbe in signum Superioritatis, ad ipsam fiunt appellationes, ut diximus *cap. 5.*

Allegati verò Canones intelligi non possunt de potestate Ordinis; quia in ista Episcopi coæquantur Pontifici; de qua potestate loquitur textus in *cap. In novo 21. dist. Cæteri verò Apostoli cum eodem (Petro) pari consortio honorem, & potestatem acceperunt;* ergo superest, ut de potestate jurisdictionis sint necessariò accipiendi; in qua Episcopi sunt Pontifice inferiores ut optimè Augustinus *lib. 2. de baptismo contra Donatistas cap. 1.* relatus etiam in *cap. Petro 2. q. 7.* & nos textum citavimus alibi.

5 Jurisdictionem verò confert Romanus Pontifex, ut patet ex verbis quibus utitur in præficiendis Episcopis Ecclesiarum regimini: *Providemus Ecclesiæ N. de persona N. & præficimus eum in Patrem, &*

Pastorem, & Episcopum talis Ecclesiæ, committentes ei administrationem in temporalibus, & spiritualibus in Nomine Patris, & filii, & Spiritus Sancti: Propter quod Fagnan. cit. nu.45. dixit, Episcopos confirmari debere à Pontifice, & ante expeditas litteras Apostolicas suæ promotionis, consecrationis, vel confirmationis jurisdictionem non habere, juxta *Extravag. Injunctæ de elect.int.com.* Si alicubi alia sit praxis, ut apud Maronitas, & olim fuit apud alios Patriarchas Orientales, id non est absque Sedis Apostolicæ privilegio: per eos enim Pontifex consuevit illas Provincias gubernare, ut tradit Spondanus *an.325.num.34.* Et tunc Episcopi, ab illis immediatè electi, à Papa mediatè constituuntur.

6 Quare, estò Episcoporum institutio sit de jure divino, nullus tamen esse potest legitimus Episcopus sine consensu Romani Pontificis. Est autem consensus iste duplex: *expressus*, seù *explicitus*, & *implicitus*, seù *virtualis*. Tunc Papa expressè consentit in electione alicujus Episcopi, cum illum ipse determinat in Pastorem talis Ecclesiæ; Vel, nominatum ab aliquo Rege, vel Principe confirmat. Tunc verò consentit implicite, quando per dispositionem alicujus Patriarchæ existentis in communione Romanæ Ecclesiæ aliquis Episcopus ordinatur: hoc enim descendit ex concessione Pontificis illi facta; ideò nullus Episcopus ordinatur sine confirmatione, & consensu Pontificis expresso, vel implicito. Requiritur enim illius consensus, quia est Pastor Universalis Ecclesiæ: Universalis autem Pastoris est singulares, & determinatos Pastores subjectos habere, illos Ecclesiis particularibus præponere, eosque amovere, cum gregi expedierit; aliàs nullus ordo haberetur in Regimine Ecclesiæ.

Respondent, Pontificem non conferre jurisdictionem, sed Episcopos solùm ad Diœceses mittere, eisque populos assignare, & præfinire.

Contra 1. Papa mittens ad Diœceses

Episcopos, jurisdictionem etiam confert, ut possint leges condere, præcipere, jus dicere, coercere, &c. Nam eos mittit, ut gregem regant, pascant, & bona salutis ei procurent; regere autem gregem, non jam includit functionem prædicandi, & administrandi sacramenta, sed importat etiam auctoritatem jus dicendi, coercendi, &c.

Contra 2. Statim ac à Pontifice Episcopi Diœceses, & subditos accipiunt, ab eo immediatè jurisdictionem obtinent; Si quidem potestas jurisdictionis dicitur relativè ad subditum, ex Tridentino *sess.14. cap.7.de cas.reservat.*

7 Et hic observandum, Pontificem, nedum Episcopis particulares populos concedere, sed etiam quoad eos eorum jurisdictionem restringere, vel ampliare. Quantum ad I. patet; nam plures casus sibi reservat, ad quæ ipsorum jurisdictio non extenditur, nec se se intromittere possunt: ita absolvere nequeunt à casibus contentis in Bulla Cænæ, nec lapsos in heresim, ex resolutis à Sacra Congregatione Concilii, apud Piasecum cit. *art.2. quæ censuit Bullam Cænæ derogare Decreto capituli 6.Tridentini sess.24.de ref.* In quo Episcoporum jurisdictio, etiam quoad plura restringitur. Ultra prædicta alia sunt in corpore juris, & in diversorum Pontificum extravagant. Pontificibus reservata, quæ recensentur ab eodem Piasecum *art.1.nu.6.*

Quantum ad secundum, & quod à Papa jurisdictio Episcoporum sæpè amplietur, constat, tum ex *d.cap.Perniciosam*, ubi dicitur: *Habeant Episcopi singularium Urbium in suis Diœcesibus liberam potestatem adulteria, & scelera inquirere, ulcisci, & judicare.* Et observandum Pontificem non dicere: *habent* per viam declarationis, sed *habeant*, per modum statuti, & concessionis. Unde tantum possunt Episcopi in regimine sui gregis, quantum à Pontifice illis committitur; tum etiam ex differentia, quæ est inter Patriarchas, Primates,

Ar-

Archiepiscopos, & Episcopos, quos Mave-
lerus p.2. libr.5. cap.1. dixit, *non differre*
Ordine, sed jurisdictione à Romano Pontifice
immediatè procedente, & habetur ex capit.
Clerus 21. dist. ac apud Dianam coord. tom.4.
tr.8. resol.4.

Non posset autem jurisdictio Episcopis
restringi, vel ampliari; nec omninò per
degradationem, vel depositionem tolli,
si ex vi ordinationis, & consecrationis
immediatè à Christo, & non à Romano
Pontifice ipsis communicaretur; sicut à
Christo immediatè ex vi consecrationis
character Episcopalis procedit, qui à Pon-
tifice auferri non potest; nec posset ullus
esse Episcopus sine jurisdictionis potestate;
quod tamen falsum est in Episcopis titula-
ribus in partibus infidelium, qui habent
quidem potestatem Ordinis, non tamen
executionem, & illam jurisdictionis, ut-
pote Clero, & populo carentes, ut ex cap.
2. *Trid. d. sess. 14. de ref.*

Dicunt. Optimè cohærere jurisdictio-
nem in Episcopis esse immediatè à Deo, &
tamen Papam posse impedire, ne illam
exerceant; primò, vel subtrahendo po-
pulum, & subditos, sicut potest subtrahe-
re materiam Eucharistię Sacerdoti, ne pos-
sit consecrare; Secundò, vel quia eam
habent ordinatè, hoc est, sub Romano
Pontifice.

9 Contra. Neutrum urget: Non pri-
mum; quoniam cum jurisdictio importet
relationem ad subditos (est enim *potestas*
dicendi ius in alium) sequitur concluden-
tissimè, quod, posita veritate alterius
sententię, Papa non possit populum, &
subditos, subtrahere, ex regula illa: *re-*
latio prædicamentalis non potest esse sine termi-
no; & alia: relativa posita se ponunt, & pe-
rempta se perimunt.

Paritas adducta non est ad propositum;
aliàs, sicut quilibet homo potest à Sacer-
dote auferre panem, ne consecret, sic pos-
set quilibet Episcopis populum subtrahe-
re. Item, nec Papa potest efficere, quod
panis triticeus non sit materia Sacramenti

Eucharistię, quia hoc habet ex divina in-
stitutione; ergo, si Episcopi per ordina-
tionem ex institutione Christi immediatè
jurisdictione donantur, & legitimi Judi-
ces constituuntur, Papa nequit efficere,
ut sententię, absolutiones, censurę, &
leges ab ipsis latę non sint validę; Et cum
validę esse non possint, nisi in subditos fe-
rantur, consequens est, ut Episcopis sub-
ditos subtrahere minimè valeat.

10 Nec urget secundum. Nam Sacer-
dotes omnes potestatem Ordinis habent
sub Pontifice, & tamen, quia eam habent
à Deo immediatè, non potest Pontifex
eam ita tollere, ut ii, si velint, non pos-
sint ea uti; nam Sacerdos, estò à Pontifi-
ce excommunicatus, supensus, interdi-
ctus, vel degradatus, si vult, validè, licet
illicitè consecrat: ergo à pari, si Episco-
pus jurisdictionem habet immediatè à
Christo, non potest Papa eam ab ipso ita
tollere, ut ipse, si velit, non possit ea
validè uti, atque ita non posset populum
Episcopis subtrahere, & eos à Diœcesi a-
movere, & deponere, ut habeant mate-
riam, circa quam suę potestatis.

11 Probatur 2. Omnes Ecclesias, &
dignitates fundavit Apostolica Sedes; er-
go ab ipsa in omnes Prælatos Ecclesię ju-
risdictio derivavit; fundamentum enim
est principium, & origo totius ædificii,
cap. cum Paulus 1. q. 1. Unde Turrecremata
in cap. omnes dist. 22. nu. 3. dixit: *nullus cre-*
dentium dubitare debet, quin potestas jurisdi-
ctionis omnium Prælatorum, non modò quoad
executionem, sive usus amplitudinem, ut qui-
dam fingere voluerunt, sed etiam quantum ad
substantiam potestatis dependeat à Romana Ec-
clesia, à qua etiam omnes principium sumpsisse
dicuntur. Antecedens patet, tum ex d. cap.
omnes, in quo hæc sunt; Omnes sive Patriar-
chii-cuiuslibet apices, sive Metropoleon, Pri-
matus, aut Episcopatum Cathedras, insti-
tuit Romana Ecclesia. Tum ex Constitut. Non
mediocri 15. in Bullar. to. 1. ab Eugenio IV.
directa Archiepiscopo Cantuariensi, ibi

9. Omnes Patriarchales, Archiepiscopales,
Epis-

Episcopales, Cathedrales, aliasque dignitates Romana fundavit Ecclesia; sicutque licuit, uni Ecclesiae amplam, alii ampliorem, & alii amplissimam, prout expedire judicavit, tradidit potestatem. Omnes enim, tamquam unius arbores rami, ab una, eademque radice, & ut diversi aquarum rivuli ab eodem Fonte prodierunt, licet unus alio copiosior, atque uberior. Tum etiam ex Epistola Innocentii I. ad Patres Concilii Carthaginensis in causa Pelagii inter Augustinianas 181. ibique, ad nostrum referendum approbastis esse iudicium, scientes quid Apostolicæ Sedi debeat; à quo ipse Episcopatus, & tota auctoritas nominis huius emerfit; & infra: Indeque sumerent ceteræ Ecclesiae (velut de natali suo fonte) aquæ cunctæ procederent. Ubi notandum est, quod Episcopi, quibus Papa scripserat, epistolæ non restiterunt.

12 Probatur 3. Est communis sententia Patrum, jurisdictionem Episcopis à Papa immediatè communicari: ergo. Probatur antecedens. Dionysius Areopagita de Ecclesiast. Hierarch. dixit: ab ipso Hierarcha in omnes Hierarchiæ personas descendere irradiationis profluxum. Papa autem est Supremus Hierarcha in Ecclesia.

Tertullianus in scorpiaco contra Gnosticos: Si adhuc Cælum putas clausum, memento claves Dominum Petro, & per Petrum Ecclesiae reliquisse.

Optatus Milevitanus libr. 7. contra Parmenien. Beatus Petrus claves Regni Cælorum communicandas cæteris solus accepit. Ubi notetur illud Solus.

Augustinus tr. 118. In Joann. num. 4. Petrus, cum & illud (tu es Christus filius Dei vivi) unus pro omnibus, dixerit, & hoc (tibi dabo claves Regni Cælorum) cum omnibus, tamquam personam gerens ipsius unitatis accepit. Serm. 295. de natali Apostolor. al. 1. Solus Petrus totius Ecclesiae meruit gestare personam; propter ipsam personam, quam totius Ecclesiae solus gerebat, audire meruit: tibi dabo claves Regni Cælorum. Has enim claves non homo unus, sed unitas accepit Ecclesiae: quasi diceret, cum Christus Dominus sciret u-

num ad totum gregem pascendum immediatè, & per se ipsum imparem esse, plures voluit ejusdem sui operis Rectores; sed quia eorum multitudo Anarchiam, & Democratiam inducere poterat, nisi unus præficeretur, qui reliquos in officio contineret, Petrum instituit, ut centrum unitatis Ecclesiae; eique claves dedit, ut cæteris Prælati ipse, ejusque subinde Successores communicarent.

Accedunt testimonia Doctorum. D. Thomas in 4. contra Gent. cap. 76. soli Petro, ait, promisit: tibi dabo claves Regni Cælorum, ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda, ad conservandam Ecclesie unitatem.

Doctor subtilis in 4. dist. 19. §. de quinto. Nullus, inquit, inferior Papæ auctoritate propria possit excommunicare, adeoque quilibet inferior excommunicat ex commissione illius, cui tenentur omnes alii obedire.

Gersonius de statibus Ecclesiae tit. de stat. Prælatorum considerat. 3. ait, in Pontifice esse plenitudinem fontalem auctoritatis.

Gammachæus tr. de Sacramen. Ord. cap. 9. postquam dixit: Jurisdictio Episcopis non competit ratione characteris, sed beneficii, quod confertur immediatè à Pontifice, addit: Clarissimi Theologi substinent Episcopos habere potestatem characteris immediatè à Christo, non tamen potestatem Jurisdictionis, sed eam habent à Summo Pontifice.

Duvallius tr. de supr. potest. Romani Pontif. p. 1. q. 3. habet: Petrus accepit claves Ecclesiae: Et infra: quia ab illo in reliquos Ecclesiae Pastores, tamquam à fonte, capite, & radice erant derivandæ.

Piasacus loc. cit. art. 1. (licet Episcopus) Solus Papa dixit, habet Primatum jurisdictionis, eamque immediatè à Christo Domino in Universa Ecclesia; Episcopi autem habent illam communicatione à Papa, & dependenter ab ipso, cap. Ita Dominus 19. dist. Hoc idem tradunt: De Rasconis, estò Episcopis tr. de Sum. auct. Petri ca. 5. ratiocinat. 2. §. 6. Et Cornelius Jansenius Episcopus Gandavensis cap. 66. in Evang. apud Boivin. loc. cit.

Gregorius Nissenus: *Per Petrum Episcopis dedit Christus Claves Cœlestium bonorum.*

13 Nec desunt rationes pro nostra resolutione, & maxima est: Regimen Ecclesiæ non est Aristocraticum, nec Democraticum, sed Regium, & Monarchicum, ut diximus *contr. 4.* Nam Christus uni Petro dixit: *pasce*, hoc est rege, *Oves meas.* Sed hoc est peculiare in regimine Monarchico, ut suprema potestas in uno Principe sit, & ab eo, tamquam à fonte jurisdictionis ad inferiores dimanet, adeò ut tantum alii possint, quantum ab illo eis committitur; ita in Regno tantum possunt Principes sub Rege, circa gubernium Regni, quantum à Rege illis conceditur. Ergo tantum in Ecclesia possunt Episcopi sub Romano Pontifice, quoad jurisdictionis usum, quantum illis à Pontifice committitur, ut habet D. Thomas 4. *dist. 19. q. 1. art. 4. quæstiuncula 3.* ubi ait: *Papa habet plenitudinem Pontificalis potestatis, quasi Rex in Regno: Episcopi verò assumuntur in partem solitudinis, quasi Judices singulis Civitatibus præpositi.* Unde Cyprianus *de unit. Eccles.* Sedem Petri comparat arbori, fonti, & Soli: ergo sicut radii à sole, Rivi à fonte, rami ab arbore, vigorem accipiunt, ita Episcopi ex divina dispositione à Romano Pontifice firmum suæ jurisdictionis vigorem obtinent.

Respondet Spalatenfis, visibilem Monarchiam à se exclusam fuisse: & ridiculam esse distinctionem potestatis Ordinis à potestate jurisdictionis, ut illam Episcopis Deus immediatè conferat, istam homo; Et inquit, non valere exemplum Regis, & Principum ab eo institutorum, quia Rex in istorum creatione minuit suam Regiam potestatem, hoc est, minorem facit illam extensivè, quia separat à se illos subditos: Catholici autem nolunt minui auctoritatem Pontificis ex institutione Episcoporum. Additque, exemplum Cypriani ad rem non esse; cum nihil tunc de Romana Ecclesia cogitaverit, sed

locutus sit solùm de Univerſa Ecclesia totali.

14 Contra. Profectò Spalatenſis conatus est Monarchiam excludere ab Ecclesia. Verùm in vanum ſemper laboravit, nec invertere potuit ordinem à Christo conſtitutum, ut notatum eſt *contr. cit. capit. 4.* Abſque ullo pariter fundamento diſtinctionem illam potestatis Ordinis, & Jurisdictionis abnegavit; adverſus quem ſunt omnes Catholici, & exemplis probant, tum in Episcopis titularibus, tum in deſiſtis, & degradatis, ac excommunicatis, qui licet Ordinis potestate gaudeant, illa tamen jurisdictionis ſunt expoliati, & beneficio privati. Confutatio exempli nulla eſt; immò illa communicatio potestatis, regiam commendat auctoritatem, nec in Rege iſta minuitur; nam ipſe poteſt, & eos ſubditos judicare, & jurisdictionem traditam ad ſe revocare. Sic plenitudo potestatis in Pontifice in ſua ratione formali intrinſeca, nec decreſcit, nec minuitur, aut ſectionem recipit. Ideò in Catholicos calumniam Spalatenſis profert, dum illud eis impingit.

15 Mentem quoque Cypriani non eſt aſſecutus; nam ejus intentio toto opere fuit, ut demonſtraret totius Ecclesiæ unitatem; ad quod probandum, ut medium ſumit ſimilitudinem illam Solis, fontis, & arboris; ideò in hoc corpore Ecclesiæ, oportebat eſſe, quod Solis, fontis, & arboris analogiam haberet. Hoc autem non poteſt eſſe ipſa tota Ecclesia Univerſalis, quæ non poteſt eſſe ſibi ratio unitatis; ergo remanet, ut ipſe Petrus, ejusque Cathedra, *ex qua unitas Sacerdotalis exorta eſt*, ſit radix, & origo unitatis Ecclesiæ. Proinde dixit Chryſologus; *quod ſtipiti rami, quod capiti membra, quod ſoli radii, quod fonti rivuli, hoc Apoſtolice Sedis reverentiæ debent omnes Ecclesiæ, quas ubique terrarum religio Chriſtiana fundavit.*

Opponunt 1. Paulus *Actorum 20.* expreſſis terminis aſſerit Episcopos habere jurisdictionem immediatè à Deo. Probatur: Affir-

Affirmat Episcopos esse à Spiritu Sancto prepositos regimini Ecclesiæ: *Attendite, inquit, vobis, & Universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*; at regimen non est sine jurisdictione; ergo à quo immediatè sunt ad regimen constituti, ab eodem jurisdictionem accipiunt.

Confirmatur. Idem Paulus *ad Ephesios* 4. scribit: *& ipse (Christus) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus Ministerii, in ædificationem Corporis Christi*: hoc est, eos ministros dedit Ecclesiæ, ut gregem Christi regerent; ergo cum jurisdictione, quæ ad regendum est opportuna.

16 R. Negando antecedens: & probatio intelligenda est mediante jurisdictione illis tribuenda, & determinanda à Romano Pontifice. Quod evidens est. Nam, aut nomine Ecclesiæ venit Ecclesia Universalis respectu singulorum Episcoporum, adeo ut quilibet Episcopus sit positus à Spiritu Sancto ad regendam Ecclesiam Universalem; & hoc esse non potest, quidquid dixerit Spalatensis: Etenim potestas regendi Ecclesiam Universalem est data soli Petro, & Romanis Pontificibus illius successoribus: quibus solis dictum est: *Pasce oves meas*; & definitum est in Florentino, ut diximus *cap. 1. & 2.* Alioquin tot essent Papæ, quot sunt Episcopi, contra veritatem Catholicam, & unitatem Ecclesiæ. Vel nomine Ecclesiæ intelliguntur omnes particulares Ecclesiæ, adeo ut quilibet Episcopus positus sit immediatè à Spiritu Sancto ad regendam suam Ecclesiam particularem, ut ita omnes collectivè concurrant ad regimen Universalis Ecclesiæ; & hoc similiter est falsum, quia Christus populos Apostolis non divisit per dicta *contr. 4. cap. 3. nu. 12. & 13.* & multò minus Episcopis eorum successoribus, sed illis dixit, *Matth. ult. Docete omnes gentes, baptizantes, &c. Marci ult. Euntes in mun-*

dum Universum, prædicate Evangelium omni Creaturæ. Joan. 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: Quorum remiseritis peccata, &c. ergo nec nos debemus hanc limitationem fingere, & divisionem jurisdictionis fuisse factam immediatè à Christo, cum ex Evangelio haberi non possit; nam nulla limitatio, aut quoad subditos; aut quoad casus ibi legitur. Et proinde Episcopi constituti sunt à Spiritu Sancto ad regimen Ecclesiæ mediante jurisdictione, quæ singulis tribuitur, & præfinitur ab Ecclesia Romana. Collatio enim potestatis debet esse certa quantum ad casus, & quantum ad territorium, aliàs habens talem potestatem nesciret, quid agere deberet, aut in quem, sive super quo, aut quantum sua auctoritas se extenderet.

17 Ad confirmationem. Auctoritas Pauli probat, quod ordo, & dignitas Episcopalis sit à Christo instituta, ac Episcoporum jurisdictio in genere, & secundum se ab ipso profluxerit, & sit de jure divino, quod non inficiamus: Christus enim nescimus quem elegit Petrum, sed etiam voluit, alios Pastores esse in Ecclesia. Verum, quod hic, vel ille sit hujus gregis Pastor, & jurisdictio in individuo, sit in hac, vel illa persona, voluit dependere à Pontifice, quem caput, & fontem jurisdictionis constituit. Considerandum est, quod aliud est instituere potestatem, & aliud instituere aliquem in tali potestate. Primum à Christo institutum est, non verò secundum (exceptis Apostolis) sed voluit potestatem ordinariam huic, vel illi dari à Pontifice; Omnes enim Episcopi erant radicaliter in Petro, tanquam in fonte, & capite, & Principe Episcopatus, à quo emanare debebat illorum jurisdictio ordinaria.

Dices. Si non esset jurisdictio Episcopalis immediatè à Deo, sed à Papa, esset revocabilis dignitas Episcopalis, cum sua jurisdictione; ab eo enim quis destitui potest, à quo institutionem accepit, *capit. Salenitanæ 63. dist. & ita posset Episcopos omnes sua jurisdictione privare, & prohibere*

here ne actus jurisdictionales exercerent. Hoc autem est absurdum, & contra jurisdictionem, & Ecclesiæ praxim; ergo, &c.

18 R. negatur sequela; Non enim potest à Papa fieri, ne Episcopi sint in Ecclesia, cum à Christo, ut dictum est, Ordo Episcopalis institutus sit; nec efficere, ut functiones concernentes potestatem Ordinis sint invalidæ, & nullæ, quamvis possit sub pœna suspensionis prohibere aliquibus, ne illas exercent, adeò ut illicita, quamvis valida, sit administratio; potest tamen impedire, limitare, & auferre munera jurisdictionalia, quæ cum ex Papæ commissione dentur, & non ex sua consecratione illa sortiantur, sunt sub Superioris potestate. Ceterum omnes simul jure non potest à jurisdictione amovere; hoc enim esset contra regimen Ecclesiæ; nam Christus instituit Episcopalem potestatem, & Petro, & Successoribus ipsius commisit, ut instituerent aliquos homines in tali potestate; eis tamen non dedit jus ad libitum eos amovendi; nec id umquam censuerunt Romani Pontifices: immò semper intenti fuerunt in defendendis Episcopis; Et si aliquando ab aliquo, vel aliquibus abstulerunt potestatem jurisdictionis, id fecerunt propter crimina eorundem, per quæ merebantur tali potestate privari. Verum quòd omnes simul talia crimina admittant, est moraliter impossibile.

19 Hinc notabis, Papam non posse jure prohibere, ne ullus consecratur Episcopus, nec consecratis simul omnibus, eam potestatem subtrahere, quæ necessaria est ad pascendas Oves eis commissas; nam potestas Papæ est in ædificationem, non in destructionem: Prohibere autem, ne consecrentur Episcopi, vel consecratos simul omnes jurisdictione privare, & à beneficio deponere, est Ecclesiam destruere, quia est facere, ut simul tota Ecclesia omnibus Episcopis, saltem quoad jurisdictionem careat; Quibus omnibus simul deficientibus, vel quantum ad actus jurisdictiona-

les depositis, nequeunt Sacramenta commodè ministrari, & populus fidelis sufficienter instrui; proindeque Papa, cui data est cura generalis omnium Ecclesiarum, ita à Divina assistentia regitur, ut Episcopos in partem sollicitudinis assumat, eos particularibus Ecclesiis præficiendo; nec ad libitum deponat, sed eos solum, qui suis criminibus se reddunt administratione indignos.

Opponunt 2. Patres concordant in opposito resolutionis. Cyprianus in Concilio Carthagenensi III. apud Bail Sum. to. 2. celebrato ann. 258. dixit, Episcopum ab alio judicari non posse, cum nec ipse possit alterum judicare, sed expectamus Domini Nostri Jesu Christi judicium, qui unus, & solus habet potestatem, & præponendi nos in Ecclesiæ sue gubernatione, & de actu nostro judicandi; & alibi tradit, Ecclesiam fundatam super Episcopos.

Ambrosius lib. de dignit. Sacerdot. capit. 2. dixit, omnes Episcopos simul cum Petro pasturam Ovium suscepisse; non solum, ait, tunc Beatus Petrus suscepit, sed & nobiscum eas suscepit, & cum illo nos suscepimus omnes.

Augustinus tr. ult. in Joan. num. 5. Ecclesia, quæ fundatur in Christo, claves ab eo Regni Cælorum accepit in Petro, id est, potestatem ligandi solvendi que peccata; Ubi Spalatensis glossat, non à Petro, sed à Christo in Petro, quia quando claves dabantur à Christo, tunc dabantur nobis ab eodem Christo in Petro.

Bernardus de considerat. lib. 3. capit. 10. Erras, alloquitur Eugenium, si ut Summam, ita & solam institutam à Deo vestram Apostolicam potestatem existimas; si hoc sentis, dissentis ab eo, qui ait: non est potestas nisi à Petro. Deinde: qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit; etsi principaliter per se facit, non tamen singulariter: Denique idem ait: omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non ait, sublimiori, tanquam in uno, sed sublimioribus, tanquam in multis. Non ergo tua sola potestas à Domino.

Sunt

Sunt & mediocres, sunt & inferiores; ergo Bernardus affirmat, nedum Papalem, sed Episcopalem quoque à Deo esse potestatem.

R. Has similesque auctoritates apud Gravinam tanti fecit Spalatensis, ut ipsis putaverit triumphum de Catholicis reportasse adversus primatum Romani Pontificis, quasi mente Patrum omnes Episcopi sint ipsi æquales. Contra quem abundè primatum Pontificis firmavimus *contr. 4. cap. 33. & sup. cap. 1.* ad quæ Lector remittitur, & interea in forma allegatis testimoniis fit satis.

20 Ad auctoritatem Cypriani. Nunquam Cyprianus oppugnavit primatum Pontificis Romani, sed semper viribus eum propugnavit, *lib. 2. Epist. 3. ad Cornelium Papam*, loquens de schismate Novatianorum, qui Pontifici non parebant, dixit: *non aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt Schismata, quam inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur; nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & iudex Vice Christi cogitatur.* Inquit itaque: divisiones, & hæreses emergunt, si à Summo Sacerdote recedatur, si capiti non obtemperetur. *De unit. Eccles.* ait: *Episcopatus unus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur: hoc est unus radicaliter, & unitate subordinationis ad Petri Episcopatum: Omnes enim Episcopatus ab Episcopatu Petri, tanquam à suo fonte, & radice dimanant.* Quo igitur pacto Episcopatus unus erit, si Petri Episcopatu non subordinetur, si ab illo elongetur? si in illo non radicetur; si non tantum radicis, & matricis sinum, & complexum recusavit, sed etiam adulterum, & contrarium caput extra Ecclesiam fecit, ut loquitur ad eundem Cornelium *lib. 2. Epist. 10.* ubi radicem, & matricem appellat Apostolicam Sedem. Et inquit, Novatianos schisma induxisse, quòd proprium caput, hoc est, Romanæ Sedis Antistitem, visibile veræ Ecclesiæ caput reliquerant, ejusque in locum adulterum, idest illegitimum Novatianum nimirum perperam assumpserant.

P. Ang. Matthæucci Controv.

21 Quapropter, ubi affirmat, nullum Episcopum aliorum Episcoporum judicem constitui: primò de illis Episcopis loquitur, qui erant in d. Concilio, ibi; *neque enim quisquam nostrum, Episcopum se esse Episcoporum constituit.* Cum enim parisi auctoritatis essent, unus alium judicare non poterat, quia par in parem non habet imperium; non verò loquitur de Romano Pontifice, qui Pater Patrum, Episcoporumque Episcopus est à Deo constitutus. Quem omnium judicem ipse asseruit *lib. 3. epistol. cap. 3.* ubi instanter hortatur Stephanum Papam, ut Episcopum Arlatensem deponat, aliumque substituat.

Secundò, accipitur de illis difficillimis quæstionibus nondum discussis, ab Ecclesia propositis, & definitis, prout tunc erat quæstio apud Afros, an valeat baptismus ab hæreticis collatus, quod in d. Concilio negabatur. Verum Cyprianus monuit judicandos non esse stantes pro affirmativa: *Superest, inquit, ut de hac ipsa re singuli sentiamus perperam neminem judicantes, aut à jure communionis, aliquem si diversum senserit, amoventes; sed in tanta obscuritate, estò quilibet suo arbitrio posset diversa sentire, judicium tamen de veritate sententiæ est Deo relinquendum, qui de internis cognoscit, & occulta penetrat.*

Neque urgeas, Cyprianum Concilium ipsum collegisse, postquam audiverat Stephanum Papam reprobasse, quæ in præcedente Concilio Africano, seu Carthaginiensi II. statuta erant pro invaliditate baptismi per hæreticos ministrati, & rescripsisse ex Lirineni *commonit. p. 1. capit. 9.* nihil innovandum esse, nisi quod traditum est; nam estò tunc nimis cautè processerit, & sapè, cum in errore illo versaretur, acriter Stephanum, tacito ipsius nomine, perstrinxerit, alibi tamen, & maxime *lib. de unit. Eccles.* se emendavit Sanctus vir, correcto errore priori; & quanti in gravissimis causis faceret judicium Apostolicæ Sedis ipsumque Stephanum Papam, patet ex recensito facto circa Episcopum

Z

Are-

Arelatensem. Videri possunt quæ dixi *contr. 3. cap. 5. nu. 31. ad 34.*

Item, ubi dixit, solum Christum preponere Ecclesiis Episcopos, intelligitur, ve esse locutum respectivè ad Episcopos, qui erant in eo Concilio, quorum unus non erat alio superior; Vel, si voluit excludere Romanum Pontificem, adeò ut Pontifex non esset proximus collator Episcopalis jurisdictionis, sanè erravit, sed postea se correxit, ut dictum est.

22 Dicitur à Cypriano Ecclesia *fundata super Episcopos*, quatenus ordo Episcoporum ad lapides fundamentales pertinet, ex quo ipsi in suis Diocesis Oves gregi Christi, Sacramentorum administratione, & Verbi Divini prædicatione acquirunt: Verum ipsi non dicuntur, nec principale, nec totius Ecclesiæ sunt fundamentum; hoc enim est Romanus Pontifex, cui in Petro dictum est: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*; in quo tota ei collata est plenitudo potestatis, sed sunt fundamenta sub fundamento, Romano Pontifice.

23 Sic pariter Origenes dixit, Episcopos esse *Magistros in Ecclesia*, ita tamen, ut hi quoque suos Superiores agnoscant; Episcopi Archiepiscopum, hi Primates, hi Patriarchas; & omnes Summum Pontificem: plene sunt exemplis historiæ.

24 Ad auctoritatem Ambrosii. S. Doctor, docet, omnes Episcopos simul cum Petro suscepisse curam pascendi oves, quatenus Petrus erat fons, & caput totius Ordinis Ecclesiastici, in quo tanquam in capite totus Episcopatus erat, & à quo jurisdictionis emanare debebat: Et cum illo omnes Episcopi susceperunt, quia in eo facultatem regitivam susceperunt, ut in capite; & suo nomine fontaliter; nomine verò Episcoporum, secundum quandam participationem Petrus omnem accepit potestatis Pontificiæ plenitudinem.

25 Ad auctoritatem Augustini. Augustinus se explicat *psal. 108. nu. 1.* ubi ait: *Petrus agnoscitur in figura gestasse personam* (Ec-

clesiæ) *propter Primatum, quem in discipulis habuit*; Vel, ut loquitur Optatus cit. & *claves aliis communicandas*. Quare clausula illa: *Ecclesia accepit claves in Petro*, non ita intelligitur, quasi singuli de Ecclesia claves acceperint subjectivè. Sed sensus est, quòd solum idonei, & potiores illas receperint, quatenus in eos à Petro jurisdictionis fluere debeat: interdum enim in morali philosophia Civitas vocatur à principalioribus, qui in ea resident. Sic tamen claves datæ sunt Episcopis, ut ordo servetur; quod idem Augustinus expressit *lib. 1. contr. duas Epist. Pelagianorum ad Bonifacium cap. 1.* ubi: *cum communis sit*, ait, *omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio quamvis ipse in ea præemineas celsiore fastigio* (erat enim Bonifacius Papa) *specula pastoralis, facio, quod possum pro mei particula muneris*. Videat Spalatensis in communi dignitate Episcopatus præeminentiam Romani Episcopatus ex peculiari, & plenaria potestate, cum sua totalitate in omnes Ecclesias super quas *particulam tantum suæ potestatis Episcopi respectivè exercent*. Ideò inæqualitatem, & subordinationem Episcoporum ad Pontificem Augustinus demonstravit.

26 Ad Auctoritatem Bernardi. Sanctus toto illo discursu fatetur, cum summa Pontificis potestate, esse in Ecclesia mediocres, & inferiores à Christo institutas; sed non ait, medias, & infimas immediate, & in individuo potestatem accipere à Christo; immò est certum, accipere à Pontifice, *qui nec modò ovium, sed & Pastorum unus est Pastor*, ut dixit idem Bernardus ibi *lib. 2. cap. 9.*

27 Notandum hìc est adversus Spalatensem, aliosque nobis repugnantes, quòd duobus modis potest quis habere ab alio jurisdictionem immediate; primò *immediatione virtutis*: hoc quidem modo omnis potestas, & jurisdictionis Ecclesiastica in Prælatis est à Christo immediate, quatenus eam instituit, & Pontifici communicat, ut eam alteri tribuat; Secundò *immediatione*

tione suppositi; & hoc modo tunc tantum dicitur aliquis à Christo immediatè potestatem suscipere, cum inter accipientem potestatem, & ipsum Christum conferentem non mediat aliquod suppositum suscipiens à Christo, & conferens alteri; ita Papa plenitudinem jurisdictionis habet à Christo immediatè, utraq̃ue immediatione, cum à Christo sit illa jurisdictio instituta, & inter Christum conferentem, & Papam suscipientem non mediat aliud suppositum; Episcopi verò jurisdictionem habent à Christo sola immediatione virtutis, & non suppositi.

Dices. Episcopi omnes se nominabant *N. N. Dei gratia Episcopus, &c.* ergo quia eis semper persuasum fuit se à Deo immediatè, tum immediatione virtutis, tum suppositi jurisdictionem habere.

Si dicatur, quod nunc Episcopi hac utantur formula. *N. N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus, &c.* qua significant, se à Deo quidem, sed remotè, immediatè verò à Romano Pontifice suam obtinere jurisdictionem, respondet Juvennim *comment. hist. de Sacram. dissert. 9 qu. 1. art. 3. ad 2. objectionem*, non quovis sæculo fuisse ab Episcopis formulam illam adhibitam: originem ex Thomassino *to. 1. de veteri, & nova Ecclesiastic. discipl. de benefic. p. 1. lib. 1. c. 59.* refert in annum 1251. eamque primò fuisse assumptam ab Archiepiscopo Vicentensi in Insula Cypri.

28 Verum quidquid sit de hujus moris antiquitate, est planè laudabilis, & rationabiliter introductus, tanquam tessera, ac signum, ut quicumque Dei, & Sanctæ Sedis gratia se Episcopos creatos fatentur, hoc titulo, non se schismaticos, sed Catholicos probent, quòd cum capite Romanæ Ecclesiæ communicent, & ex illo jurisdictionem agnoscant. Ceterum Gravina ubi supra tradit, in antiquitate morem æquivalentem reperiri in litteris formati, seu communicatoriis, de quibus agit Spondanus *Epit. ad an. 142. n. 5. & 6.* & Cabasutius *notit. Ecclesiast. sæcul. 2. dissert. 7.*

Ideò est manifestissima insolentia Spalatenfis asserentis, vocem esse adulatorem, se attitulare *Episcopum Apostolicæ Sedis gratia*, quando nec Papa libenter, ut ait, confiteretur se Cardinalium, sive Episcopi Hostiensis gratia esse Romanum Episcopum; Nam Pontifex Romanus nec à Cardinalibus, nec ab Episcopo Hostiensi jurisdictionem accipit, sed ab illis solum eligitur, & ab isto Episcopus consecratur; jurisdictionem verò habet utraq̃ue immediatione à Christo, sicut ab eo habuit Petrus, cui Pontifex succedit.

Opponunt 3. Quo jure Apostoli fuerunt Apostoli, eodem jure Episcopi sunt Episcopi, sed Apostoli jure divino fuerunt Apostoli, & immediatè à Christo receperunt jurisdictionem; ergo eodem jure Episcopi sunt Episcopi, & à Christo immediatè jurisdictionem recipiunt.

Confirmatur. Episcopi succedunt Apostolis, ut loquitur Hieronymus *Epist. 85. Omnes Apostolorum successores sunt.* Et Tridentinum *sess. 23. cap. 3. de ord.* ait, *Episcopos, qui in locum Apostolorum successerunt*; ergo ab eodem immediatè habent jurisdictionem, à quo acceperunt Apostoli; aliàs non esset successio, sed nova institutio: nam de ratione successionis est, ut successor ab eodem potestatem participet, à quo habuit prædecessor.

29 R. distinguitur major. Si ly *eodem jure* appellet, quòd in Episcopis conjungatur Episcopatus cum Apostolatu, sicut conjungebatur in Apostolis negatur; nam quamvis Episcopi succedant Apostolis in Episcopatu, non succedunt tamen in Apostolatu, & ejus prærogativis, vel privilegiis, virtutibus, & miraculis, per adnotata *Contr. 4. cap. 2. num. 14.* Si ly *eodem jure* appellet, quòd tum Apostolatus, quam ordo Episcopatus sit à Christo immediatè institutus, conceditur, sed inde nihil contra resolutionem.

Ad minorem negatur, Episcopos proximè, & immediatè immediatione suppositi accipere à Christo jurisdictionem.

Acceperunt quidem ab eo Apostoli ex preventionem gratiosa extraordinariam jurisdictionem, ut dictum est *contr. 5. cap. 1. nu. 27.* Sed hæc extraordinaria potestas non est transfusa ad Episcopos successores, sed eorum morte finita est: Nec sequitur: Apostolis à Christo est immediatè, & proxime data jurisdictio; ergo & Episcopis; Sicut non valet: Adam, & Eva, prima individua naturæ humanæ, fuerunt immediatè à solo Deo facti; ergo ita contingit in cæteris humanis individuis. Est verissimum illud Joan. 1. *Omnia (quæ sunt facta) per ipsum facta sunt, &c.* cum quo tamen stat, quod multa à Deo fiant, sed non excluso concursu causarum secundarum. Ita in proposito, Episcoporum Ordo in Universum, eorumque potestas, quantum ad illam ordinis est à Deo immediatè, tum in genere, tum in individuo; quantum verò ad illam jurisdictionis in genere, & quoad Personam indeterminatam est à Christo immediatè im-mediatione virtutis, sed in individuo, interventu visibilis capitis, ad eos dimanat, ut sæpè diximus.

30 Ad Confirmationem. Qua ratione dicantur Episcopi Apostolis succedere, notum est. *d. contr. 4. & cap. n. 7. & 8.* ibi videas; Sicut cap. 3. nu. 12. habes, quod si non fuisset præventio ex gratuita concessione Christi immediatè facta Apostolis, debuissent isti *per se* à Petro (qui erat caput totius Ecclesiasticæ jurisdictionis) jurisdictionem Episcopalem accipere. Ideò non tollitur successio in Episcopis, in qua attendi debet quid *per se* faciendum erat circa prædecessorem, non verò quid *per accidens* factum sit.

31 Verum nedum Episcopi, sed Cardinales pariter dicuntur Apostolis succedere, sed sub diversa ratione, ut scribit Petrus de Alliaco, *tract. de auctorit. Eccles. ibi.* *Licet nomina Papatus, & Cardinalatus tempore Petri, & aliorum Apostolorum non fuerint in Ecclesiæ usu: tamen Ecclesiasticæ potestates dictis nominibus designatæ, ex tunc in*

*Apostolis præfulserunt: videlicet, Papalis dignitas in Petro, & in singulis Apostolis Cardinalatus auctoritas. Pro cuius declaratione sciendum est, quòd ante divisionem Apostolorum, Apostoli Petro, tanquam Papale officium gerenti assistebant, tanquam Cardinales officium exercentes; postquam verò Apostoli à Petro separati speciales sibi Dioceses sortiti sunt, ex tunc Episcopale officium exercuerunt. Ex hoc potest inferri, quòd Apostoli prius Cardinales, quam Episcopi fuerint; quodque Senatui Apostolorum succedit collegium Sacrum Cardinalium, quantum ad illum statum, quo Apostoli coassistebant Petro, antequàm fierent particularium Ecclesiarum Episcopi. Statui autem Apostolorum, in quantum fuerunt Episcopi, succedit ordo Episcoporum. Hæc ille. Et habetur, ex *d. const.* Non mediocri Eugenii IV. in qua §. hæc sunt. Decuit, ut in hac nostra Ecclesia tres constituerentur ordines assistentium Papæ, qui purgantium, illuminantium, & perficientium fungerentur officio, veluti sunt Diaconi, Presbyteri, & Episcopi Cardinales. Decuit etiam, cum Summus Pontifex Christi repræsentaret personam, ut quemadmodum Christo conversanti in terris assistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium Cetus, Apostolicum repræsentans, coram Papa assisteret: reliqui verò Episcopi ubique diffusi Apostolos repræsentant ad prædicandum per Orbem missos.*

32 Sixtus V. *const.* Postquam 50. Bullar. to. 2. §. 1. Ita etiam Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales repræsentantes personas Sanctorum Apostolorum, dum Christo Salvatore, Regnum Dei prædicanti, atque humanæ salutis Mysteriorum operanti, ministrarent Pontifici in executione Sacerdotalis officii, & in dirigenda ipsa Ecclesia Catholica, cui præest, Consilarii, & Coadjutores assistunt, quasi oculi, & aures, ac nobilissimæ Sacri Capitis partes, & præcipua illius membra. De qua re similia dixit Turrecremata lib. 1. de Eccles. cap. 3. Platus lib. 4. de Cardinal. dignit. Contenson tom. 2. Theolog. ment. & Cordis lib. 11. p. 4. dissert. 3. cap. 2. Speculat. 3. & Guarnieri cit. li. 3. de membr. Eccles. cap. 7. ubi nu. 3. observat, quod postquam

d. Petrus misit Apostolos ad certas Provincias regendas, & munera Episcopalia exercenda, solus non remansit, sed aliquos instituit Cardinales (quantum ad officium) licet eos non nominaverit Cardinales; & tales, ait, fuisse Linum, Cletum, & Clementem. Et ita deinde fecerunt alii Petri successores.

33 Hinc constat Apostolos prius fuisse Cardinales, quàm Episcopos, seu prius exercuisse Cardinalatus officium, quàm functiones Episcopales; & prius fuisse Cardinales Orbis, quàm Episcopi Urbium; Sicut Petrus fuit prius Papa Orbis, quàm Episcopus Urbis Romæ: Propterea optimo jure Episcopos præcedunt considerando etiam, quòd licet ratione potestatis Ordinis Episcopi sint majores Cardinalibus, in illa tamen jurisdictionis Cardinales excedunt Episcopos; Quoniam Episcopi assumpti sunt in partem sollicitudinis, & eorum potestas est restricta ad unam Diocesim: Cardinales verò sunt Papæ in adiutoriū gubernationis totius Ecclesiæ. Unde dicuntur pars Corporis Papæ *§. Verum 6. q. 1. & cap. Constantinus 96. dist.* Senatores, Consules, & Patritii Urbis appellantur. Quorum dignitas infra illam Papæ est Summa.

Opponunt 4. Si Episcopi jurisdictionem accipiunt à Papa, duo incommoda sunt inevitabilia. Primum, quòd Episcopi in suis Diocesibus non sint ordinarii, & Ministri Christi, sed Vicarii, & ministri Papæ, & Papæ coadjutores. Secundum, quòd in Conciliis generalibus Episcopi non Judices, sed sint Commissarii, & Delegati Papæ; in eis enim à Papa jurisdictionem acciperent, ut possent suam sententiam dicere. Quæ sunt absurda, & contra sensum Patrum; qui Episcopos appellant oculos Ecclesiæ, Patres populorum, Vicarios, & Ministros Christi, cum ordinaria potestate in suas oves.

Deinde; Facultas Parisiensis anno 1658. censuram dixit huic propositioni. *Episcopi accipiunt à Papa jurisdictionem, quam exercent in subditos sibi populos: quam hac censura*

P. Aug. Matthæucci Controv.

perstrinxit: Falsa est, Verbo Dei contraria. Apud Juvenim cit. qui nobis contradicit.

34 R. negatur sequela. Nec sequitur primum incommodum, quia potestas Episcopis *per se* perpetuò conceditur, idè non est delegata, sed ordinaria. Quod patet in Parocho, qui habet potestatem immediatè ab Episcopo, & tamen non dicitur delegatus, eò quòd curam illam accipit, non pro tempore determinato: dicitur *per se*, quia per accidens propter crimina possunt Episcopus, & Parochus privari beneficio. Alia ratio est apud Macedo cit. ibi: *Potestas Episcopalis, ait, in radice divina est, cum nitatur Ordini divino à Christo instituto; sicque Spiritualis, & Sacra, non humani juris, sed divini: Quare etsi immediatè à Pontifice, conferatur, non conferatur ab eo, tanquam à persona humana, sed tanquam à Christi Vicario, & Dei personam gerente; igitur, cum datur, nomine divino datur, non humano; atque adeò non est delegata, sed ordinaria, quòd etsi ab homine datur, ea tamen non est humana, sed sacra, & ordinis altioris, cujus Pontifex non est Dominus, sed administrator.* Hæc ille. Et quia prudens administrator, potest ob crimina eam revocare. Inde patet Episcopos esse Ministros Christi, quippe à Papa habent jurisdictionem, qua immediatè ministrent Christo, regendo Fideles Christi sibi creditos; sicut Parochus est minister Christi (vel minister sub ministro) & tamè ab Episcopo habet jurisdictionem. Et quando à Papa Episcopi admittuntur in adiutoriū, & sollicitudinis partem, sic eos renuntiat, ut Ecclesiarū suarū quoq; Dominos, & Principes efficiat, & omnibus suis jus quoq; ex impartita auctoritate dicant: sicut Christus instituit.

35 Dicuntur Episcopi *oculi*; quia ordinati à Christo, ut sub capite portionem Ecclesiæ sibi ab eodem determinatam gubernent. Quibus in hoc sensu dicitur demandata cura universalis Ecclesiæ, quatenus cuilibet est demandata sua portio, vel particularis Ecclesia à Pontifice commissæ, quæ benè gubernata in bonum cedit

totius Ecclesiæ, malè verò, in detrimentum: quælibet enim Ecclesia particularis, est membrum Ecclesiæ universalis. Nec quilibet Episcopus est Vicarius Christi absolute, & cum plenitudine potestatis in totam Ecclesiam; sub hac enim ratione est solus Romanus Pontifex; sed Episcopus dicitur Vicarius Christi, quatenus nomine Christi, auctoritate ab eo instituta, & à Pontifice recepta Ecclesiam particularem administrat.

36 Neque pariter negotium faceffit secundum incommodum; quòd Episcopi non à Christo immediate immediatione suppositi, sed à Papa jurisdictionem accipiant condendi in Conciliis Canones, & decidendi (sed non ultimatè) Controversias Fidei, ut Gravina *ubi supra*. Ubi observat, quòd estò interveniendi Conciliis cum jurisdictione facultas sit à Christo in genere concessa, specificandam tamen, & individuandam voluit ex Romani Pontificis dispositione. Ita discrimen ponit inter Episcopos, & Abbates, & Generales, quòd isti habent solum jurisdictionem delegatam, quia ex pura commissione, & privilegio; non ita Episcopi, quia sunt in gradu constituti, cui in radice debetur jurisdictio regiminis ordinaria; ipsique ex vi consecrationis in genere habent potestatem, quæ postea illis actu, & in specie tribuitur, cum à Pontifice præficiuntur, illisque demandatur, & præcipitur, ut Synodis intersint; ut, qui particulares sunt doctores suarum Ecclesiarum, & iudices, & testes sint Traditionis: ex illa verò elevatione, sub Romano Pontifice omnium Iudice, & Magistro, ut Iudices, & Magistri subordinati causas judicant ad totam Ecclesiam pertinentes.

Dices: Concilium Constantiense definit Concilium Generale habere immediate à Christo potestatem.

Respondent doctores, hoc esse verum tempore schismatis, ubi Papa est dubius. Verum ea de re nulla propriè est edita definitio, per dicenda *controv. 8. capit. 6.*

37 Ad Deinde. Boivin. cit. tradit censuram doctrinalem Universitatis Parisiensis esse revocatam per Breve Alexandri VII. Forfan facultas illa est prorsus ab errore immunis? Quò illi est promissa infallibilis assistentia, ne erret? Ideò nec ejus censuræ auctoritativè ligant, neque, ut eruditi scribunt, transeunt Sequanam.

C A P U T IX.

An Summus Pontifex licitè genuflexione, & pedum osculo adoretur?

S U M M A R I U M.

- 1 Adoratio describitur.
- 2 Alia interior, alia exterior.
- 3 Quid sit honor, quid Laus?
- 4 Cultus, alius religiosus, alius politicus.
- 5 Latriæ, Dulæ, Hyperdulæ essentia.
- 6 Licitè Pontifex genuflexione adoratur, ubi plura usque ad n. sequent.
- 7 Genuflexio de se non est argumentum divinæ adorationis.
- 8 Sacrificium soli Deo offertur.
- 9 Templum Deo in Sanctorum memoriam consecrantur.
- 10 Adoratio exhibetur Pontifici propter excellentiam ministerii.
- 11 Prænuntiatio adorationis Pontifici ex sacro textu.
- 12 Praxis Ecclesiæ adorationem Pontificis confirmat.
- 13 Solus Deus Latria adoratur.
- 14 Cur Mardocheus detrectaverit adorare Aman?
- 15 Cur Paulus, & Barnabas noluerint admittere adorationem à Lycaonibus præstandam?
- 16 De adoratione à Cornelio exhibita D. Petro.
- 17 Et cur Angelus noluit ab Joanne adorari?
- 18 Titulus, Servus servorum Dei, non impedit adorationem Pontificis.
- 19 Pontifices eo titulo ex animo, & sincerè utuntur.

- 20 *Cultus præstitus Pontifici, non est civilis.*
 21 *An debeat dici religiosus, vide usque ad 23.*
 24 *Cardinales sepè genuflexione, & semper osculatione manus Pontificem adorant.*
 25 *Pontifices ritè utuntur calceis rubeis, cruce signatis.*
 26 *Nonnulla circa gestationem Pontificis super humeros.*
 27 *Et circa Mitram Pontificiam triplici corona ornatam.*
 28 *Cur Pontifices tam celeriter moriantur?*

HUjus controversiæ partem negativam sequuntur post alios Hereticos Lutherani, & Calvinistæ, qui omnes Romano Pontifici infensi variis dictis adorationem Pontificiam lacerant, & Catholicos causant, & maledictis onerant propter religiosam praxim adorandi genuflexione, & pedum osculo supremum Ecclesiæ Pastorem. Quos inde reos proclamant Idololatriæ, quasi Pontifici eum exhibeant cultum, & honorem, qui soli Deo convenit: Hoc, ut hostes Pontificiæ adorationis probent, alium cultum non agnoscunt, quàm Divinum Soli Deo debitum: & civilem, seu politicum, qui exhibetur hominibus propter excellentiam aliquam creatam, auctoritatem nimirum humanam, dignitatem politicam, vel potentiam. Quod Systema confixerunt, ut Catholicos nedum traducerent, quia ante Pontificem genuflectunt, priusquàm pedes deosculantur, sed pariter criminarent propter cultum, quo Sanctos venerantur, & adorant. Hic tamen errata erroribus cumulant, & erroneis principiis utuntur ad suas nugas imperitis venditandas. Verùm, ut admonent artis oratoriæ Magistri, est à definitione nominis, quod rei, circa quam occurrit difficultas, impositum est, incipiendum, cæterique sunt exponendi termini. Hinc sciendum, quod adoratio juxta Damascenum *in oratione 1. de Imaginibus; est submissionis, & ho-*

noris signum: Et in 3. submissionis, & abiectionis signum. Quæ describi inde potest: est voluntaria submittio, qua alteri nos submittimus propter excellentiam, & dignitatem in eo præcognitam. Quocircà adoratio duplicem importat actionem: ex parte intellectus notitiam excellentiæ, & dignitatis personæ adoratæ; & ex parte Voluntatis submissionem, qua alteri nos submittimus, & subiicimus. In qua formaliter consistit essentia adorationis, præsupposita tamen illa intellectus notitia.

2 Est adoratio duplex, interior una, exterior altera. Interior, est, *humilis, & sincera animi submittio, propter excellentiam in adorato recognitam.* Exterior, est *externa reverentia, quæ alteri externo corporis, motu præbetur, ut inclinatione capitis, genuflexione, totius corporis in terram prostratione, & his similibus; illis enim modis alios honoramus, testantes nostram submissionem, & alterius excellentiam.*

Considerant Doctores adorationem externam de se esse adiaphoram, seu indifferentem, & posse tam creaturis, quàm Deo exhiberi. Ideò à sola intentione pendet, quòd per genuflexionem hæc, vel illa species adorationis deferatur. Si externa submissionis nota intendas te alteri submittere, tanquàm Deo, & testari ejus diurnitatem, erit cultus Latriæ; sicut amico Dei, erit Dulciæ; sicut potenti, vel Reipublicæ Rectori, erit observantia politica.

3 Differt adoratio ab honore, & laude, quia illa præter testificationem excellentiæ, quæ est in altero, importat etiam submissionem, & subjectionem ad personam, quæ adoratur. *Honor verò est testificatio Excellentiæ, quæ in aliquo recognoscitur; quam etiam Laus includit.* Verùm honor fit factis; Laus verò verbis. Item ex hoc etiam discriminatur ab illis, quod possumus laudare, & honorare, etiam æquales, & inferiores, adorare autem non possumus nisi Superiores: quòd adoratio, ut dictum est, subjectionem dicit.

4 Item. Cultus alius est Sacer, & Religiosus; & alius prophanus, civilis, & politicus. Sacer habet pro motivo excellentiam altioris ordinis, vel, quæ spectet ad Religionem. Civilis verò pro motivo agnoscit excellentiam ordinis naturalis spectantem ad Rempublicam civilem sine ordine ad Deum, ut est auctor gratiæ, & Gloriæ.

5 Cultus Sacer est triplicis generis, Latriæ, Dulciæ, & Hiperdulciæ. Latria est cultus, qui Deo exhibetur ob infinitam ipsius excellentiam. Hæc convenit Soli Deo, & Sanctissimæ humanitati Christi, tanquam personaliter unitæ Verbo Divino; eaque Deum honoramus, & colimus, ut primam omnium causam, ac summum Dominum, ens infinitæ excellentiæ, & perfectionis. Nec Creaturis potest tribui sine gravissimo Idololatriæ scelere. Quæ per Tertullianum *lib. de Idolis, cap. 3. Est simulacrum, & servitus circa omne Idolum. Idolum verò est quidquid creatum, homo, tanquam Deum colit: vel, quidquid facit ad falsum aliquod numen representandum.* Ita Deus præcepto primo Decalogi non vetuit absolute Imagines fieri, sed ejusmodi solum, quæ ad falsum aliquem Deum exprimendum elaboratæ essent.

Dulcia est cultus, qui ob creatam excellentiam altioris ordinis, & pertinentis ad Religionem, creaturæ rationali exhibetur: ita cultus, qui viris Sanctis ob eorum virtutes, & sanctitatem deferitur, Dulcia dicitur.

Hiperdulcia tandem, est cultus, qui deferitur B.M.V. ob particularem excellentiam quam habet præ cæteris Sanctis, propter nimirum dignitatem Maternitatis Filii Dei.

6 Dicendum. Licitè à Catholicis Pontifex Romanus adoratur genuflexione, & pedum osculo. Ita Macedo in 3. *collat. 7. differ. 3. de adoratione Papæ.* Leander *disp. 6. Diana coord. to. 9. tr. 4. resolut. 1. ad 17.* omnesq; Catholici cōtra Lutheranos, & Calvinistas aliosq; hujus surfuris homunciones,

Probatur 1. Scriptura recenset adorationes exhibitas hominibus corporis in humum depreffione, & genuflexione (quæ Summæ videntur adorationis symbola) inclinatione capitis, similibusve modis: Nec eas, ut illicitas reprehendit. Ita Genes. 43. *Fratres adoraverunt Josephum proni in terram:* Et infra: *Et incurvati adoraverunt eum.* Cap. 50. *Proni adorantes in terram.* 3. Reg. 1. *Nathan pronus in terram adoravit David.* 4. Reg. 1. Eliæ genuflexione à Principe Legato Ochoziæ delata est adoratio, ibi: *Qui cum venisset, curvavit genua sua contra Eliam.* Et cap. 2. *Filii Prophetarum proni in terram adoraverunt Eliseum;* ergo nec reprehensione digna est adoratio, quam Catholici genuflexione, & osculo pedum exhibent Romano Pontifici: vel allegetur discrimen, quòd nunquam Protestantibus præstabit, ergo licitè Papa adoratur.

Confirmatur. Genuflexio de sui natura non importat Idololatriam; aliàs impossibile foret incedere, quin Idololatria committeretur; incessus enim non fit absque genuflexione: ergo ex quo Catholici coram Pontifice genuflectant, non sunt proclamandi Idololatræ.

Minusque arguendi sunt, quòd ejus pedes osculentur. Nam estò Gentiles sua Idola adorent, non sola genuflexione, sed etiam osculo, ut meminit Plinius *lib. 28. cap. 2.* & habetur ex 3. Reg. 19. ibi: *Quorum genua non sunt incurvata ante Baal, & omnes os, quod non adoravit eum osculans manus;* adhuc tamen Catholici non ea intentione osculantur pedes Pontificis, ut significant se ei divinam adorationem præbere; quam nec Moyses præbuit Jethro, quem adoravit, & osculatus est, Exodi 18. Nec Esther exhibuit Assuero, cujus summitatem virgæ est osculata, Esther 5. Non enim inde reprehenduntur; sed ea intentione pedes illius osculantur, ut honorificentiam, & cultum deferant congruentem Supremo Ecclesiæ Principi. Sicut osculantes reliquias Sanctorum eas planè adorant, sed cultu

cultu illis proportionato, non verò Divino.

7 Quare juxta notata *nu.2.* considerari debet, genuflexionem, corporis prostrationem, deosculationem, & alia hujus generis signa externa, non esse de se Divinæ adorationis argumenta, sed indifferentia ad cultum Deo debitum, & creaturis congruentem significandum, ac secundum intentionem, & voluntatem operantis benè, vel malè posse usurpari. Genuflectimus coram Deo: Genuflectimus coram Sanctis, sed diversa intentione. In illa intendimus testificari nostram venerationem internam terminari ad Deum infinitæ dignitatis; in alia terminari ad Sanctos propter creatam sanctitatis excellentiam. Verùm abstinendum esset, quando daretur moraliter intelligi, quòd per signum externum quis testificaretur erga creaturam venerationem talem, qualis competit Deo. Ita propter circumstantiam actio externa genuflexionis, inclinationis, & osculi facta coram Idolo esset Idololatria. Quemadmodum talis foret, si adhiberetur erga creaturam ab judicante, quòd illa creatura esset infinitæ Dignitatis. Quod quidem non judicant Catholici genuflectentes coram Pontifice, sed solum eum honorant illique se submitunt propter dignitatem Pontificiam, qua sub Deo est omnium Fidelium Pater, Pastor Supremusque in Ecclesia Princeps.

8 Cæterum, si daretur aliquod unum signum externum ex se significans, vel convenienter impositum ad testificandum venerationem internam divinam tantum, & prohibitam exhiberi ulli alteri, quàm Deo, non posset quis illo signo uti ad testificandam suam venerationem internam erga homines. Ita sacrificium nulli Creaturæ, sed soli Deo offerendum est; eo enim recognoscitur Deus ut Supremus omnium Dominus, & vitæ, & mortis Auctor.

9 Ita Tempia non Sanctis, sed Deo ipsi in Sanctorum memoriam consecrari di-

cuntur. Et Tempia dici solent, quatenus ad sacrificandum Deo eriguntur. Oratoria verò appellantur, quòd ad orandum sint destinata; Martyria, aut memorie, seu Basilicæ nuncupantur, quòd Martyrum reliquiis asservandis inserviant. Tandem Ecclesiæ vocantur, quòd populus eò conveniat Verbo Dei, & Sacramentis pascendus. Ideò in honorem Sanctorum construuntur, non ut Tempia, sed ut memorie, aut Basilicæ, teste Augustino *lib.22. de Civit.Dei, cap.10. ibi.* Nos Martyribus nostris non Tempia, sicut Diis, sed memorias, sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt Spiritus, fabricamus; Nec ibi erigimus Altaria, in quibus sacrificemus Martyribus, sed uni Deo, & Martyrum, & nostro. Vide *contr.2.cap.4. nu.13.*

Dicunt. Paritas de cultu Eliæ, & Eliseo delato non urget. Nam istis potuit exhiberi cultus religiosus, propter propheticum Spiritum, qui in illis erat. Pontificibus autem cultus religiosus deferri non potest, cum sæpè virtutibus careant. Ideò si quidam exhibendus esset, deberet esse politicus, & prophanus, cujus generis fuit ille à Fratribus Josepho, & à Nathanael Davidi præstitus ob civilem dignitatem: Catholici autem non admittunt reverentiam exhibitam Pontifici prophanam esse, & civilem.

10 Contra. Est in Pontifice Suprema dignitas Pastoralis, quæ non est ab hominibus, & ordinis naturalis, sed à Deo, ut Auctor est supernaturalis: ergo propter eam dignus est cultu, non civili, sed religioso, & Sacro. Nec imperfectiones personales, ac humanæ naturæ fragilitas impedire possunt, quin Pontifici congruens adoratio tribuatur. Nam ut ait, Diana *cit. resol.16. ex Caramuele de Hierarch. Eccles. lib.1. disp.60. n.580.* Adoratio præbetur Pontifici ratione excellentiæ spiritualis Ministerii, & dignitatis; quæ dignitas, & potestas ministerii manent adhuc in Pontifice, qui (quod absit) non adeò Sanctis moribus viveret: ergo ei ritè ado-

adoratio exhibetur. Ita ipsi Protestantes suis Principibus civilem reddunt cultum; nec se continent, estò eos non adeò laudabiliter vivere videant. Profectò non alia ratione, quàm quòd in illis mala vita quoad honorem, quem eis præstant se habeat *per accidens*; *per se* enim honorificentiam dignitati politicæ deberi considerant.

11 Probatur 2. Adoratio, quæ Pontifici exhibetur, fuit prænuntiata ab Isaja, qui *cap. 49.* hæc habet: *Et erunt Reges Nutritii tui, & Reginae Nutrices tuæ, & vultu in terram demisso, adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent*; hoc est, osculabuntur, in signum nimirum reverentiæ, & subjectionis, ut exponit Cornelius à Lapide. Unde Reges osculantur pedes Ecclesiæ in Pontifice, qui est visibile Ecclesiæ caput. *Cap. 60.* *Et venient ad te curvi Filii eorum, qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum*; super quem locum idem Cornelius dixit: patet hoc impleri in Romano Pontifice, qui est caput Ecclesiæ. Frustrà ergo indignantur Heretici ad oscula pedum Papæ, cum ea prædixerit, & prænuntiaverit Isajas. Ita Reges Visigothorum, Francorum, Anglorum, Longobardorum, Germanorum, & aliarum Gentium, qui sæpius vexarunt Ecclesiam, & Pontificem, Romam venerunt, ut ibi adorarent vestigia pedum ejus, qui se *servum servorum Dei* vocat, cumque sit caput, humillimum sibi nomen assumpsit. Hæc Cornelius.

12 Satis ad probationem est praxis Ecclesiæ; nec desunt exempla, quibus nostra resolutio comprobatur. Ita de Imperatore Justino Seniore scribit Spondanus *Epit. ad an. 525. nu. 1.* Quòd pronus in terram Joannem Pontificem adoravit. De Friderico Imperatore *ad an. 1177.* refert: *Quòd prostravit se in terram, & deosculatis Pontificis pedibus.* Sigismundus item Imperator in Concilio Constantiensi summa veneratione se prosternens osculatus est pedes Martini V. ex Cabasut. *notit. Ecclesiæ.* Mos osculandi pedes Romanorum Ponti-

ficum est perantiquus; teste Coriolano in *Breviar. ad an. 1156.* introductus, eò quòd Romanus Pontifex tanquàm Supremus Vicarius refert, & representat in terris Christum Dominum. Ne verò aliena vitula arare videar, alia exempla reticeo, quæ à Diana congesta videri possunt, *resol. 3.* Ponderando pariter, quòd rem nostram confirmat Stylus, quo Principes Catholici scribentes Pontifici Epistolas claudunt: *Sanctitati vestræ submissè, ac plurimum me commendo, simulque ad pedum osculum reverenter submitto*; vel simili.

Opponunt 1. In Scriptura prohibetur adoratio, quæ exhibetur Pontifici, precipiturque adorandus solus Deus: ergo illicitè Pontifex adoratur. Antecedens patet, 1. *ad Timotheum. 1.* *Soli Deo honor, & Gloria.* Et *Matth. 4.* Christus Diabolo exigenti à Christo adorationem, respondit: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Et Paulus *ad Galat. 4.* eos reprehendit, quòd iis, qui natura non erant Dii, servirent.

13 R. Sicut ex adductis locis non possunt adversarii colligere, quòd non possit quis alios homines honorare, & revereri (quandoquidem præceptum divinum sit de honorandis Parentibus. *Exodi 20.*) ita non possunt inde deducere, quòd non sit Pontifici ratione dignitatis pastoralis exhibendus honor, & reverentia. Quin etiam Heretici ea loca non adeò strictè usurpant, ut illis prohibeatur honor civilis, quem suis Principibus deferunt.

Itaque. Ea testimonia probant solum, quòd non sit summus honor, summaque veneratio, & adoratio Patriæ aliis tribuenda, quàm Deo; ea enim nos Deo, tanquàm Supremo omnium Dominatori, ac principio subiicimus, & ipsius nos servitio devovemus; ac summam ejus excellentemque dignitatem animo capientes hanc subinde veneramur, & colimus; prout dixit Augustinus *Epist. 170. ad Maximum nu. 2.* *Docere non differas, unum scilicet Deum esse solum, cui servitus illa debetur,*
quæ

quæ Latria, greco vocabulo nuncupatur. Ipsum enim verbum est in lege, ubi scriptum est. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Ideò cuilibet creaturæ indebita est. Proinde Paulus ibi redarguit servientes per Idololatriam iis, qui falsa, & stulta hominum opinione erant Dii. Neque Apostolus negabat creaturis posse congruentem reverentiam exhiberi, sed potius ad Romanos 7. esse exhibendam voluit, ibi: *Reddite ergo omnibus debita; cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem timorem; cui honorem, honorem*, hoc est, reddite unicuique, quod ei debetur, exactoribus tributum, tributum: exactoribus Vectigalis, vectigal: Principibus obedientiam, & reverentiam, omnibus honorem. Siquidem non Regibus tantum, sed & Regum ministris suis debetur honor in ordine suo. Quapropter negatur consequentia. Nam non Latriam Pontifici deferimus, sed juxta dicta, cultum reverentiamque longè inferiorem, alteriusque Naturæ.

Dices. Viri Sancti noluerunt hanc inferiorem adorationem aliis exhibere, nec sibi permittere. Ita *Esther* 3. Mardocheus noluit genuflectere coram Aman, *Actorum* 14. Paulus, & Barnabas, cum à Lycaonibus adorarentur, summopere resisterunt. Et *Actorum* 10. S. Petrus, cum Cornelius eum genuflexione adorare vellet, prohibuit ipsum, his verbis: *Surge, & ego ipse homo sum.* Quibus constat, quod nec inferiori cultu liceat Pontificem adorare.

Respondetur. Exempla nihil concludunt contra nos.

14 Ad primum. Ideò Mardocheus noluit adorare Aman, quia Aman sibi divinum honorem deposcebat; si enim sola civili adoratione adorari voluisset, eam ipsi Mardocheus per talis honoris signa exhibuisset, ut ibi. cap. 13. inquit ipse Mardocheus: *Libenter enim pro salute Israel, etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus essem: sed timui, ne honorem Dei mei trans-*

ferrem in hominem, & ne quemquam adorarem, excepto Deo meo. Neque Mardocheus putavit illicitum esse homines alios aliis reverentiam congruam præstare; nam, permisit sibi talem exhiberi reverentiam, ut legitur ibi cap. 6. Veste enim regia indutum, & equo regio impositum Aman, freno equi arrepto, per Urbem deducebat, clamabatque: *Hoc honore condignus est, quemcumque Rex voluerit honorare.*

15 Ad secundum. Ideò Paulus, & Barnabas eam adorationem prohibuerunt, quia Lycaones eos existimabant, tamquàm Deos: ait enim textus: *Levaverunt vocem suam Lycaonitæ dicentes: Dii similes facti hominibus, descenderunt ad nos.* Et proinde adorationem Latriæ eis sacrificium offerendo, deferre volebant. Quo audito, Apostoli clamarunt: *Viri, quid hec facitis? Nos mortales sumus, similes vobis homines.* Sacrificium enim non nisi soli Deo offertur, ut dictum est nu. 8.

16 Ad tertium D. Petrus, ideò adorationem illam prohibuit, quia Cornelius aliquid divinum de Petro cogitabat, ut observat D. Hieronimus lib. contra Vigilantium; & patet ex textu, ubi. *Petrus elevavit eum, dicens: Surge, & ego ipse homo sum.* Unde poterant Hæretici ex ipso textu observare, prius Cornelium occurrisse; deinde ad pedes Petri stratum; Denique ab Apostolo sublevatum, ut illi ex animo errorem eriperet, quo sibi persuaserat Petrum Deum esse. Hinc Petrus non adorationem congruam respuit, sed Latriæ, quam ex errore Cornelius ei deferre intenderat. Et inde Cornelius à Lapide notavit, rectè Fideles exemplo Cornelii genuflexos osculo pedis venerari Pontificem.

Instant. Angelus est Superior Pontifice, qui tamen, noluit ab Joanne adorari; *Apocalyp. 19. Et cecidi ante pedes ejus, ut adorarem eum: & dixit mihi, vide, ne feceris: conseruus tuus sum: Deum adora; ergo, si illicita fuerit adoratio Angelo exhibita, illicita pariter est dicenda illa, quæ Pontifici defertur.*

17 Respondetur. Est quidem Angelus in natura, & excellentia gloriæ excellentior Pontifice, & secundum id dignus adoratione Dulciæ; quam tamen tunc noluit admittere, ut significaret, quanti ab Angelis humana natura post assumptionem factam à Verbo Divino æstimabatur; & quanti præcipuè Sacerdotes, Apostoli, & Deo charissimi (ut erat Joannes) sint faciendi. Et inde Joanni suavit, ut Deum adoraret propter adeò excellens beneficium, quod à Deo humana recepit natura, & dignitatem, ad quam homines sunt evecti.

Neque Joannes illicitum putavit Angelis congruam exhibere adorationem; nam *cap. 22.* iterum voluit Angelum adorare, à quo tamen propter eandem rationem fuit prohibitus. Verum Pontifici non deest præstantia, propter quam sit adoratione, & congrua reverentia dignus: est enim ovium Pastor, & in Hierarchia Ecclesiastica supremus Princeps; quæ non est in Angelo dignitas, cum Pontifex, non verò Angelus, sit Christi Vicarius: & illi, non Angelo cura Pastoralis commissa.

Opponunt 2. In adoratione, quæ genuflexione Pontifici exhibetur, est excessus: ergo illam debet ipse respuere, & Fideles non præstare. Probatur Antecedens. Exorbitat à titulo humilitatis: *servus servorum Dei*, quo Pontifex utitur. Immò, quia servis Dei, ut sunt viri Sancti adoratio debetur, hæc est deneganda *Servo servorum Dei*.

Addo. Papa coli non potest, nisi, vel cultu civili; vel cultu religionis; sed negant Catholici adorari cultu civili: & aliàs cultu religionis adorari non potest; siquidem *Religio est Virtus*, quæ Deo, tanquam supremo omnium Domino debitum, & congruentem cultum adhibet: ergo nullo licite adoratur.

18 Respondetur. Negatur utrumque antecedens. Titulus ille non spoliatur Pontificem dignitate capitis Ecclesiæ, & Christi Vicarii, propter quam eum adoramus.

In eo tamen elucet Pontificis modestia. Est ille titulus antiquissimus, quo primò usus est Damasus, qui rexit Ecclesiam *an. 367.* Eumque subinde assumpsit Gregorius Magnus, qui in Cathedra Petri sedit *ann. 590.* ad infringendam audaciam Joannis Patriarchæ Constantinopolitani, qui se Ecclesiæ Episcopum *æcumenicum*, vel *universalem nominabat*. Poterat planè Gregorius se Episcopum universalem appellare, non in sensu excludente particulares Episcopos (qui erat sensus Joannis, intendit alios non esse Episcopos in Ecclesia, sed omnes suos Vicarios existere, sicut Nuntii Apostolici sunt in suis Nuntiaturis Vicarii Papæ) sed in sensu legitimo, importante ipsum habere curam universalis Ecclesiæ: Sic tamen, ut cæteri Episcopi sint quidem ei subordinati, sed suarum particularium Ecclesiarum veri Episcopi, & Pastores à Papa assumpti in partem sollicitudinis pastoralis, per quos ipsas Ecclesias particulares regit. Quis inficiari potest Papam esse universalem Pastorem, per particularium Ecclesiarum inferiores Pastores gregem Dominicum pascere? Potuisset ne in propria persona omnibus ubique terrarum ovibus assistere, sicut assistit illis Ecclesiæ Romanæ Urbis?

Instant. Homini maledicto nulla debetur adoratio, sed Papa (horreo, si proferam) hæreticorum opinione, est maledictus, prout Genesis 9. dicitur de Chanaam: ergo, &c.

19 Respondetur. Non instantiam, sed blasphemiam hic Vaxamundus Calvinista apposuit, quod minimè egisset, si mentem direxisset ad discrimen, quod est inter *Servum servorum Dei*, & *maledictus*, *Chanaam*, *Servus servorum erit fratribus suis*. Ut ibi textus. In Chanaam, & posteris punitur delictum parentis, scilicet Cheam, qui fuit Pater Chanaam; illisque verbis à Noe prædicitur servitus, quam debebant Posterii Chananæi sustinere, ut legit Tirinus in d. locum. Quod insulse, & per calumniam hæretici applicant Romanis

nis Pontificibus, qui Augusto illo utuntur titulo, non per totum, & mendaciter, sed ex animo, & sincerè ad significandum se ad serviendum, & non ad dominandum esse à Christo constitutos, sicut suo modo sunt ceteri Episcopi juxta Augustinum *lib. 19. de Civit. Dei, cap. 19.* ubi ait: *ut intelligat non se esse Episcopum, qui præesse dilexerit, non prodesse.* Verum usus, & praxis est, ut nullus Episcopus, præter Romanum Pontificem eo utatur titulo, qui juxta Gregorium *lect. 3. de vit. spirit.* *Non fit a humilitate, sed morali, & Theologica veritate servum se omnium nominat.*

20 Ad Additum. Non debemus litem movere de voce. Certum est cultum, qui Pontifici præstatur non esse civilem: Nam ei non præstatur ob dignitatem aliquam mundanam, & ordinis naturalis; sed esse sacrum, præstitum nimirum ob excellentiam spiritualem ordinis supernaturalis, Pontificiam scilicet, quæ ordinem dicit ad Deum, ut est auctor gratiæ, & gloriæ; nam in terris Christus Pontificem reliquit, ut hinc Fideles in finem supernaturalem dirigeret, & ad gloriam æternam perduceret.

21 Modò difficultas est, an dictus cultus debeat religiosus nuncupari? Affirmandum est secundum doctrinam Petavii *tom. 5. Theologiæ dogmat. lib. 15. cap. 2. numer. 8.* ubi tradit, virtutem Religionis primariò inclinare ad cultum Deo exhibendum; secundariò verò ad colendos Sanctos, atque etiam ad colendum Pontificem juxta proportionem suæ dignitatis, & excellentiam officii: quia quidquid illi honorificæ testificationis tribuitur, id Deo potius, cujus voluntate tribuitur, quàm illi videtur tributum.

22 Poncius *cur. Theol. disp. 39. q. 8. nu. 53.* censet habitum, quo inclinamur ad adorandum Deum propter excellentiam divinam esse distinctæ speciei ab eo, quo inclinamur ad adorandos Sanctos ob excellentiam gratiæ, & donorum supernaturalium, & Pontificem ob illam ministerii

supernaturalis; nam habent diversa motiva: Ideò Deus Patria adoratur procedente ab habitu Religionis: Sancti verò, & Pontifices Dulia.

23 Diana *resolut. 14.* observat, observantiam dividi in politicam, & religiosam. Politica est, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert; talis est, qua coluntur Principes, Magistratus aliique dignitate sæculari conspicui; item Magistri à discipulis, Domini à servis; observantia enim inclinatur ad honorandos in dignitate constitutos. Religiosa est, quæ ob dignitatem, & perfectionem cum Religione conjunctam, hoc est, respicientem Deum, ut auctorem supernaturalem, cultum exhibet. Hoc honoris genere, qui Dulia Sacra dicitur, honoramus, non solum Sanctos propter eminentem sanctitatem, sed etiam Pontificem propter eminentem Pontificiam dignitatem; quæ non est naturalis, & politica, sed supernaturalis, & Sacra.

Instant. Si licitè Pontifex aggeniculatione, & osculo pedum adoratur, cur Cardinales eum tali modo non adorant?

24 Respondetur. Etiam Cardinales tali ritu Pontificem adorant ex *Lorino in Acta Apostolor. cap. 10. num. 25.* Ejus pedes osculantur in ipsius electione, quem subinde, cujus sunt primarii Consilarii, osculo manus venerantur; vide Dianam *resol. 10.*

25 Hæretici nihil intentatum relinquunt, ut Pontifici Romano insultent; proinde eum ambitionis insimulant, quod calceis rubeis Cruce signatis utatur. Verum quid ab hostibus Ecclesiæ est expectandum, quàm probra, & convicia? Hac cæremonia recogitent humilitatem Pontificum commendari; cum enim omnes populos ad suos pedes deosculandos propensos agnoscerent, curarunt triumphale Salvatoris signum calceis adtexi, ut à se honorem illum ad Christi gloriam, qui est auctor Pontificiæ dignitatis transfer-

ferrent; ac ulterius, ut ostenderent Fideles esse redemptos purpureo Christi cruore; & tunc adorare Pontificem caput visibile Ecclesiæ, quam Christus factus obediens usque ad mortem Crucis suo sanguine acquisivit; Estque actus perantiqus; cum à S. Sylvestro initium habuerit; quem deinde succedentes Pontifices tenuerunt, & observant, ut idem Diana *resolut. 20.* aliis productis scribit,

26 Qui *resolut. 15. nu. 1.* agit de gestatione Pontificis in sella super humeros; quem, ait, reverenter adoramus, cum in quibusdam diebus solemnioribus procedit ad Cappellam gestatus super humeros cum tiara in capite. Mos autem iste introductus est, ac Pontificem in altum deferri oportet, ut populum ovesque Christi sibi creditas ipse circumspicere possit, atque Fausta precatatione benedicere; & populi sursum illum in sublimi loco præsentem commodè spectare, & ex vultu pastorem agnoscere valeant; ut inde protestationem Fidei conciperent maximam, quoties aspicerent Christi Vicarium, & Petri

in eo trono gloriæ successorem, ut dixit. Joseph Stephanus *in tract. de hac materia ad Antonium Cardinalem Carafam.*

27 Quantum verò ad gestationem Mitræ triplici regia corona ornata, inquit Innocentius III. *Serm. 1. de Beato Sylvestro: Romanus Pontifex in signum Imperii utitur Regno: in signum Pontificis utitur mitra: sed mitra semper, & ubique utitur, quia Pontificalis auctoritas est prior, & dignior, & diffusior, quàm Imperialis.* Et Damianus *opuscul. 23. cap. 1.* Illum vocat Regem Regum, & Principem Imperatorum. Idcirco mirum non est, si isti una tantum, summus verò Pontifex tribus coronis decoretur; qui adoratione ab ipsismet Regibus, & Imperatoribus, ac universo Orbe humiliter colitur.

28 Ratio verò, cur Pontifices morte adeò celeri deficiant, ita ut nullus attingat dies Petri? est ordo divini iudicii, ut hoc titulo humano generi metum mortis incutiat, & ostendat, quàm despiciendus sit vitæ temporalis honor, & gloria, dum summus Principum tam angusti temporis compendio moritur.

CONTRORSIA VII.

De infallibilitate Romani Pontificis.

X invido in Sedem Apostolicam animo, corruptoque genio, quo in Romanum Pontificem feruntur, omnem lapidem movent hæretici, & conatum adhibent, ad ipsius prerogativas conquatiendas. Hinc, modò ejus primatum lace- rant, modò infallibilitatis privilegium, in definiendis rebus ad fidem, & mores spectantibus deturpare præsumunt. Verum hucusque in vanum laborarunt, eorumque vires, & artes, estò fallaciis refertæ, prævalere minimè unquam poterunt. Adversus quos hæc cæteris subnectitur controversia, ut hac in re pariter copiosa eorumdem dissolvantur sophismata, & veritas Catholica mentem ipsorum aperiat; iisque similiter affulgeat, qui sapientes, præterquam oportet, de infallibilitate Romani Pontificis minùs sentiunt, quàm deceat Catholicos; sed cum Jansenistis extra Concilia definientem infallibilem non esse proclamare non verentur, nec eos pudet se in Patrem erigere.

C A P U T I.

An Romanus Pontifex quoad se, & ut privata persona, possit in hæresim labi?

S U M M A R I U M.

- 1 Romanus Pontifex sub duplici ratione consideratur.
- 2 Hæreticus formalis quis appellandus?
- 3 Romanus Pontifex, ut persona privata nequit in hæresim labi.
- 4 Duplex privilegium in Pontifice circa fidem.

- 5 Quid, sit certitudo moralis?
- 6 Est de fide certum, Pontifices, non posse fidem internam amittere.
- 7 Papa amittendo fidem desineret esse caput Ecclesiæ.
- 8 Character baptismalis non constituit membrum Ecclesiæ.
- 9 Incommoda procedentia, admissa hæresi personali in Papa.
- 10 An Sacerdos excommunicatus possit absol- vere constitutum in mortis articulo?
- 11 Sententia de hæresi personali Pontificis spoliatur Ecclesiam medio apto ad evincen- dos hæreticos.
- 12 Auctoritates pro immunitate Pontificis ab hæresi personali.
- 13 Concessio Investiturarum, à Paschali II. facta Henrico V. revocata.
- 14 Investituræ, quo sensu dicantur hæresis?
- 15 Quid sit Investitura, & quo ritu concede- batur?
- 16 Controversia de Investituris absoluta.
- 17 Canon, hæc est fides à Gratiano per erro- rem tribuitur Hyeronimo.
- 18 Tam persona, quàm officium Pontificis, ab errore in fide, à Theodoro procul asseritur.
- 19 Canon Si Papa an probet errorem persona- lem Pontificis contra fidem ad 21.
- 22 Canon Anastasius est confictus ad 25.
- 26 Opinio probabilis quæ?
- 27 Quid, ex Hadriano VI. Dupinus opponat infallibilitati Pontificis?
- 28 Exempla varia objecta infidelitati perso- nali Papæ. ad 35.
- 36 Negatio externæ confessionis fidei non in- fert errorem in intellectu.
- 37 Cur voluntas Papæ nequeat intellectui im- perare errorem circa fidem?
- 38 Nullus Pontifex, hæretica pravitate pol- lutus, in Sede Petri sedit.

39 Pon-

- 39 Pontifex liberè servat præceptum de servanda fide ad 40.
 41 In Petro duplex genus actionum consideratur.
 42 Fides peccato infidelitatis amittitur ad 43.
 44 De professione fidei per Pontifices facienda.

IN hoc articulo non conveniunt Doctores Catholici. Pro parte affirmativa sunt Turrecremata *Sum. de Eccles. lib. 2. cap. 112. ad 7.* Melchior Canus *de loc. Theol. lib. 7. cap. ult. ad 11.* Cajetanus *opusc. de auctoritate Papæ, & Concil. aliique*, quos allegat Pegna *comment. 74. in quæst. 25. ter. par. director. Inquisitor. Eymerici*, & Fagnan. *in 1. ad cap. Significasti num. 68. de elect.* Quibus Diana *coord. to. 9. tr. 5. resol. 12.* addit Valentiam, Bannez, Castro Palaum, Turrianum, & Franciscum de Castillo; in quam propendit Leytam *Clyp. dignit. Pontif. disceptat. 6. sect. 11. nu. 157.* eamque, ut probabiliorē defendunt Boyvin. *Theol. to. 2. disp. 2. de Sum. Pontif. qu. 9.* & Lauræa *de fide disp. 8. art. 5. §. 1. nu. 153.*

Sententia negativa est communis apud Albertum Pighium *lib. 4. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 8.* Joannem Vviggers. *in 2. 2. D. Thomæ de Pontif. q. 1. art. 10. sub nu. 207.* Fragosum *de Repub. to. 2. lib. 1. disp. 1. §. 2. nu. 32.* Bellarminum *de Pontif. lib. 4. cap. 6.* Tirinum *to. 2. comment. in Scripturam controuv. 6. nu. 18.* Jadertinum *introduc. ad lect. disput. 2. art. 8.* Pegnam, & Dianam, ubi supra; quæ sententia à Lauræa probabilis asseritur, citatque Suarez *tom. 1. de fide disput. 10. sect. 6. num. 11.*

In re adeò controversa advertendum proponimus I. Quòd hic homo, qui est Romanus Pontifex, & Christi Vicarius, potest considerari. Primò quoad se, ut persona privata, privatusque Doctor: Secundò, quoad alios, ut persona publica, & Magister universalis Ecclesiæ, eam ex Cathedra docens, proponendo quid credendum, quidve agendum sit. In poste-

riori sensu difficultas hic non agitur, de qua cap. sequenti; sed in priori examinatur; an nimirum Papa, ut persona privata prolabi possit in heresim internam, credendo aliquid contra fidem Catholicam?

2 II. Quòd hereticus formalis nullus est, nisi, qui pertinax contradicit, vel, non assentitur veritati à Deo revelatæ, & ab Ecclesia definitæ, sufficienterque propositæ: hæresis enim est *actus, quo intellectus dissentit alicui articulo Fidei cum pertinacia*, hoc est, non obstante, quòd cognoscat, ab Ecclesia illum proponi. Ideò, posita propositione Ecclesiæ, qui resistit, vel contrait, dicitur pertinax, & contumax. Undè potest aliqua veritas, *quoad se*, esse à Deo revelata, & de fide, non tamen *quoad nos*; sed ut nobis id constet, opus est propositione Ecclesiæ, seu definitione Romani Pontificis, juxta dicta *controuv. præterit. cap. 4. nu. 54.*

3 Dicendum. Pontifex Romanus, ut persona privata non potest in heresim incidere, & in fide deficere. Quam sententiam posteriores Auctores piam vocant, eamque tanquàm magis probabilem, & dignitati Pontificiæ magis conformem, ac rationi consonam, adversus alios defendunt.

4 Probatur. Christus *Lucæ 22.* illis verbis. *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu confirma fratres tuos.* Duplex privilegium Petro impetravit; nam pro persona quoque Petri, nedum pro officio rogavit, ut observat Gravina *Catholicar. præscript. tom. 4. p. 2. disp. 1. art. 1. ad finem append.* Hinc primum privilegium fuit, ut ipse personaliter in fide errare non posset: nam si errasset, jam ipsius fides defecisset, & falsa fuisset oratio Christi, quod nisi blasphemus dixerit. Secundum verò, ut nec tanquàm Pontifex, & ex Cathedra docens, posset aliquid contra fidem proponere Ecclesiæ: alias si illud proposuisset, planè non confirmasset fratres in fide nutantes, sed errorem potius docuisset. Primum privilegium legitur in Augustino *de corrept. & grat. cap. 8.* ibi:

Quan-

Quando rogavit ergo, ne fides ejus deficeret, quid aliud rogavit, nisi, ut haberet, in fide liberrimam, fortissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem? De secundo privilegio dixit Theophylactus Archiepiscopus Bulgariæ in d.c. Luca. Quia te habeo, ut Principem discipulorum, confirma ceteros: hoc enim te decet, qui post me Petra es Ecclesiæ, & fundamentum. Et D. Leo Serm. 3. de sua assumptione. Firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per ipsum cæteris Apostolis confertur: ergo Pontifex quoad se, & ut persona privata, non potest in hæresim labi. Consequentia sequitur: Nam in Successores Petri utcunque privilegium transfunditur. De secundo, nec adversarii dubitant. Quantum ad primum, non videtur debere trahi in quæstionem, an annexum sit ei, qui ritè, & canonicè electus est Romanus Pontifex, id enim significat ipsa promissio Christi *pro te, & tua*, Cum cedat in decorem Sedis Apostolicæ, ut sedens in ea, à Spiritu Sancto præservetur à quovis errore contra fidem cujus est fundamentum, & custos.

Confirmatur. Est magis divinæ providentiæ consentaneum, & gratis negaretur, ut, quem constituit ad Ecclesiam suam in sana doctrina erudiendam, & in fide confirmandam, sic quoque ei assistat, & dirigat, ut nunquam permittat illum, pertinaci assensu mentis, adhærere doctrinæ alienæ, & damnatæ: Siquidem violentum est, aliter animo sentire, & aliter alios voce, & ex auctoritate docere.

Dicunt. Ergo quemadmodum de fide est Petrum, nec personaliter potuisse contra fidem errare, ita pariter de fide esset, quod ejus Successores personalem hæresim non possent admittere: hoc tamen est falsum. Quoniam Privilegium Romani Pontificis, ab immunitate hæresis personalis, nusquam in Scriptura explicitè legitur; sed quod de eo propugnatur est de magisterio; quod nimirum non possit alios ex Cathedra docere hæresim.

P. Aug. Matthæucci Controv.

Contra 1. Quando de fide id non esset, est profectò magis conforme divinæ Providentiæ, & maximè decens (quod negari ab ullo non potest) ut privilegium Petri, de personaliter non errando in fide, sit ad Successores transmissum; alioquin Deus censeretur, non providisse sufficienter Ecclesiæ necessitati. Nam, quomodo confirmabunt, & dubia circa fidem, & mores suborta, erunt decisuri, si ipsi sint hæretici?

5 Contra 2. Si de fide non sit, resisti minimè potest, quin sit moraliter evidens, & certum, adeò ut sine imprudentia id nullus inficiari valeat. Evidentia enim moralis, est apparentia necessariò convincens prudentem intellectum ad assensum. Imprudens autem esset, qui dictum privilegium à Pontifice excluderet; nullum enim fundamentum ad id urget, sed potius ex facto contrarium evincitur. Nam, inquit, Fagnan. cit. num. 69. hunc casum de lapsu personali Pontificis in hæresim, in Ecclesia, divinæ gratiæ præsidio, nunquam hætenus contigisse, ut fatentur omnes. Et Lauræa loco cit. usque ad §. 11. aliique, omnes Pontifices, à Novatoribus de interna personali hæresi notatos, diligentissimè purgant. Quod profectò præstare non valerent, si ea impotentia carent. Siquidem, hoc posito, foret moraliter impossibile, quod vel saltem unus, vel alius aliquando internam hæresim non admisisset. Colligitur enim, quod impotentia ad aliquem actum in tota una collectione successiva existat, si nullus in collectione existens in actum proruperit, nec erumpat.

6 Contra 3. diximus, si non sit de fide, nam mihi est probabile id esse de fide certum, utpotè revelatum saltem implicitè, & virtualiter in illa propositione: Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua. Neque enim illa verba sunt restricta ad solam personam Petri, sed in Petro dicta sunt, etiam Successoribus Petri; sicut eis pariter in Petro est dictum, confirma fratres

A a

tuos:

tuos: ergo, sicut est revelatum in illis, quod Successores Petri sint ex Cathedra infallibiles, nec obstat, quod Christus alloquens Petrum ejus nomen expressit: ita quoque revelatum est, quod sint personaliter infallibiles; nec obstare debet *ly tua* Instant. Ergo essent hæretici, qui sentiunt oppositum. Quod durum est asserere.

Resp. Non sunt hæretici, quia propriam opinionem non sustinent cum pertinacia; & parati sunt parere Ecclesiæ Definitioni.

Verum. Si non sit de fide, est tamen certum certitudine infallibili infra fidem, juxta dicta, & dicenda.

7 Probatur 2. Sententia contraria aptissimum fundamentum præbet prudenter dubitandi, quod decreta, à Pontifice edita ex Cathedra, non sint infallibilia: ergo reiici omninò debet, & nostra tenenda est. Probatur antecedens. Præbet fundamentum dubitandi, an sint edita ex assistentia Spiritus Sancti: ergo, &c. Consequentia sequitur, quia tota infallibilitas Decretorum pendet ex assistentia Spiritus Sancti: Ideò enim Pontifex non potest in materia fidei, & morum Ecclesiæ aliquid falsum proponere, quia Spiritus Sanctus ei assistit, eumque ita dirigit, ut errorem proponere non valeat. Probatur antecedens. Possent Fideles dubitare, an Papa definiens esset caput Ecclesiæ, & haberet jurisdictionem. Probatur hoc; possent dubitare, an inciderit in hæresim personalem: ergo, &c. Consequentia sequitur, quia, ut Doctores ajunt, Papa statim ac, ut persona privata incideret in hæresim, definireretur esse caput Ecclesiæ, & omnem jurisdictionem amitteret; quoniam, ut inquit Guarnieri *de Eccles. milit. lib. 2. c. 10. nu. 10.* Potestas Ecclesiastica jurisdictionis fundatur super fidem, nec Christus prius promisit Petro Pontificatum, quam in eo agnoverit confessionem fidei suæ divinitatis, expressam à Petro his verbis: *Tu es Christus Filius Dei vivi*: ergo, amissa fide, quæ per hæresim perditur, potestas amit-

tur jurisdictionis Pontificiæ. Tum quia quilibet eo ipso, quod pertinaciter labitur in hæresim, disjungitur, & separatur à Corpore Ecclesiæ; nam perdit fidem, quæ est formale constitutivum Ecclesiæ, & membrorum ejus, ut diximus *contr. 2. cap. 2. & 3.* & tradit Gravina *p. 2. tom. 3. libr. 4. contr. 1. art. 2.* Fides enim est principium, & fundamentum justificationis animans Ecclesiæ membra, secundum quod dicit Apostolus ad Ephes. 3. *Christum habitare per fidem in cordibus vestris.* Quod ponderans Augustinus, *de fide, & operib. cap. 16.* dixit. *Si autem Christus est fundamentum, proculdubio, & fides Christi: per fidem & ipse habitat Christus in cordibus nostris.* Et inde Papa per hæresim internam definireretur esse caput Ecclesiæ carens forma, quæ est constitutiva membri Ecclesiæ. Quomodo autem potest intelligi, ut quis sit caput corporis Ecclesiæ, cujus non modò membrum non est, sed nec etiam in corpore ipso, sed extra?

8 Ita ibi notavimus hæreticos, etiam occultos non esse membra Ecclesiæ, quia, fide perditâ, per quam fit prima unio ad Corpus Christi, quod est Ecclesia, membra Ecclesiæ esse desinunt; nec meritò sunt de Ecclesia, quamvis corpore videantur esse in Ecclesia. In quibus planè remanet character baptismi, ut agnoscantur desertores militiæ Christianæ; per quem solum possunt dici pertinere ad Ecclesiam, non ut illi simpliciter incorporati, sed ut incorporandi, si redeant: non redeundo, ut rebelles, & transfugæ puniendi.

Dicunt 1. Fideles tenentur in casu Pontifici parere. Nam Papa factus hæreticus, non illicò perdit jurisdictionem, sed est ab officio capitis, ab Ecclesia, probata hæresi, deponendus.

9 Contra. Hoc solum concludit Fideles, donec de hæresi constet manifestè teneri Pontifici definiendi obedire: nam esset in pacifica possessione Magisterii, & Præfecturæ Ecclesiæ; sed inde non sequitur, quod ab ipso definita sint in se infalli-

libilia. Nam, in sententia de heresi personali, potuisset in eam esse lapsus, atque adeò assistentia Spiritus Sancti carere ad definiendum, qui planè hæretico non assistit; & hinc apud Deum esse jurisdictione destitutus; & idcirco proponere Ecclesiæ, ut à Deo revelatum, quod revelatum non foret: indeque sequeretur, quòd tota Ecclesia, quæ ei obedire teneretur, erraret; Quod hæreticum est asserere; cum Ipsa testimonio *Pauli 1. ad Timoth. 3. sit columna, & firmamentum veritatis*: & recurrit argumentum supra nu. 7.

Repetunt. Deus in casu provideret, ne definiret.

Contra. Sententia, quam impugnamus, recurrit ad miraculum sine necessitate; Ad quod in nostra non cogimur. Quippe, cum Pontifex ab heresi personali sit immunis, non est imaginabilis casus, quo ex Cathedra possit alios heresim docere. Propterea opus non est, ut Deus novo miraculo eum impediatur, ne definiat, sed sufficit, ut, vi antiquæ promissionis in Petro factæ, assistentiam conferat ad proponendum; & tunc necessario verum docebit.

Proinde. Nostra est conformior modo operandi ordinario divinæ Providentiæ. Nec cogimur ea incommoda admittere, ad quæ infallibiliter adversarii trahuntur.

Dicunt 2. Jurisdictio potest conservari sine fide, alioquin Sacerdos hæreticus non posset in articulo mortis, nullo alio Sacerdote fidei præsentem, absolvere moribundum.

10 Contra. Jam *Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 2. nu. 19.* dixi ex mente Sac. Cong. Concilii. Sacerdotem excommunicatum denuntiatum non posse, in eo articulo, & necessitate, moribundum absolvere, & ibi adduxi ipsius Sac. Congr. resolutionem; quæ potiori ratione concludit de hæretico, etiam occulto, qui propter heresim est quavis jurisdictione, & beneficio in conscientia, & apud Deum privatus. Quin etiam

admisso casu, ideò Sacerdos tunc absolveret, quia Ecclesia, quæ jurisdictionem confert Confessariis, suppleret in bonum Fidelium. Quæ tamen cum Papa hæretico supplere non potest, cum non ipsa Papæ jurisdictionem tribuat, ut alibi diximus. Si recurras ad Deum, vim pariter obtinent ponderata ad priorem instantiam.

11 Probatur 3. Si posset Pontifex in heresim personalem prolabi, non haberemus certum, & infallibile medium ad confutandos hæreticos, & reprimendos schismaticos; hoc autem non est dicendum; aliàs Deus necessitati suæ Ecclesiæ non benè providisset; siquidem ejus hostes revinci non possent; ergo, &c. Probatur sequela; nam ad quancunque definitionem, & dogmatis propositionem hæreticus se opponeret, allegando incertitudinem definitionum; & rideret distinctionem de infallibilitate Cathedræ, & non personæ: cæcus enim nequit cæcum ducere.

12 Probatur 4. Plures Pontifices docent Romanum Pontificem in fide nunquam personaliter errasse: ergo, &c. Probatur antecedens. Agatho in *Epist. ad Imperatores Heraclium, & Tiberium*, quæ lecta est in sexta Synodo, hæc habet: *Dicitur est Petro; ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Hic Dominus fidem Petri non defecturam promisit, & confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum. Ubi Agatho defendit Honorium, tum ab errore personali in fide, tum ab illo ex Cathedra, prout à Monothelitis accusabatur.

13 Cum Paschalis XI. necessitate compulsus, & ad liberandos se, ac Romanos captivos, & ad impedienda incendia, rapinas, & cædes, Henrico V. Imperatori concessisset privilegium Investiturarum, per vim ab Imperatore extortum, convo-

cavit Concilium in Laterano (quod III. dicitur) in quo, ubi se malè egisse confessus esset, & privilegium damnaſſet: *Brunus Signinus Episcopus dixit. Gratias agamus omnipotenti Deo, qui Dominum Papam Paschalem, qui præsenti Concilio præsides, audivimus proprio ore damnantem illud privilegium, quod pravitatem, & hæresim continebat. Ad hæc quidem cavillatoriè subjunxit: qui illud fecit, hæreticus fuit. Joannes autem Cajetanus ad hæc commotus, Signino respondit, Tu nè, & hic, & in Concilio, nobis audientibus, Romanum Pontificem appellas hæreticum? Scriptum, quod fecit Dominus Papa malum quidem fuit, sed hæresis non fuit.*

Ad hæc patientia Domini Papæ, horrendo hæresis nomine pulsata, expergefacta est, & manu Silentium indicens, dissidentium clamores, & murmura tali ratione compescuit: *Fratres, & Domini mei, Ecclesia ista nunquam habuit hæresim: immò hic omnes hæreses Eutychiana, & Sabelliana contrita, Photinus, cæterique hæretici destructi sunt. Pro hac Ecclesia Filius Dei in passione sua oravit, cum dixit: ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua. Apud Bail. Sum. tom. 2. in sæcul. 12. Concil. Lateranen. 3. & Lauræa cit. num. 156.*

Si autem, subinfert Laureæ, potest Pontifex esse hæreticus, inutiliter Paschalis se eo argumento defendisset: Nam Signinus potuisset respondere: *Estò alii non sint lapsi in hæresim, quid inde? Nos te accusamus lapsum: ergo probatio Paschalis concludebat de impotentia, etiam labendi: aliàs Signinus non acquievisset. Sicut Si quis diceret: mei majores nunquam commiserunt homicidium: ergo nec ego: non admitteretur pro innocentia, immò ut in sufficiens probatio ab jure repelleretur. Ergo dicendum, quod Paschalis intellexit de impotentia labendi, & quidem personaliter; nam sanè, neque Signinus poterat arguere de hæresi Paschalem defendantem ex Cathedra, aliàs ipse hæreticus fuisset, putans Pontifices posse ex Ca-*

thedra errorem docere. Tum quia in casu, Paschalis, non ut Magister Ecclesiæ processerat, sed ut persona privata, ut in dicto Concilio se expressit his verbis. *Feci pro liberatione Populi Dei: Feci autem, ut homo, quia pulvis sum, & cinis. Ibidem Bail.*

Dices. Spondanus *Epit. to. 2. ad an. 1111. num. 6.* refert multos Sanctos Pontifices, aliosque Investituras hæresim vocare: ergo quia Paschalis Investituras concessit, hæresim admisit.

14 Respondetur. Etiam Simonia dicitur hæresis, *cap. Quoties de sermon. cap. qui studet 1. q. 1.* cum tamen propriè, & formaliter non sit hæresis; sed hæresis appellatur per similitudinem, quatenus Simoniacus taliter operatur, ac si existimet Dona Spiritus Sancti posse pecunia possideri; & cum hæresi tunc conjungitur, si id intellectus judicet. Ita actus investien- di à Laicis exercitus, hæresis propriè non est, sed asserere, & defendere debere Laicos concedere Ecclesiarum Investituras, sine hæresi esse non potest, ut ibi Spondanus. Hoc secundum Paschalis unquam dixit.

15 De Investituris egi *Offic. Cur. cap. 29. nu. 10.* Verùm occasione instantiæ opus est hic de illis nonnulla notare. Investitura itaque erat, *immissio per Laicam potestatem in possessionem feudorum, Ecclesiis adnexorum; quæ quoad Episcopos, & Abbates fiebat, dato per Principem annulo, & baculo pastoralis, ac exacto ab illis juramento. De Investituris hæc dixit Auctor vitæ S. Othonis Episc. Bambergensis. cap. 3. Quoties Episcopus aliquis decessisset à vita, Ecclesia, cui præfuerat, baculum, & annulum ad Imperatorem trans mittebat, ab ejus aula petens sibi dari Episcopum. Et Auctor tr. general. de regal. l. 1. c. 6. n. 7.* scribit duo Romanos Pontifices in investituris improbasse. Primum, quòd per traditionem annuli, virgæque pastoralis, & ante Episcopi consecrationem fierent. Unde consequens erat, ut ipsam dignitatem, officiumque Episcopale Imperato-

res,

res, aliique Principes Laici conferre viderentur. Et eò facilius, ut ait *nu.6.* in eam opinionem homines adducebantur, quòd Principes Investiturarum obtentu, electiones evertabant, & Episcopatus, atque Abbatias, quibus libitum erat, conferebant. Secundum, quòd Episcopi fidem, & homagium (propter feudum Ecclesiæ adnexum, quod regalia dicebatur, & mortuo Episcopo ad Principem revertebatur) perinde ac cæteri Vassalli flexis genibus manibusque junctis, atque intrà manus Principum positis, profiteri cogerentur. Propter quæ, utpotè ordini Episcopali injuriosa, & Episcopis indecora, Gregorius VII. in Synodo Romana V. eas damnavit, atq; anathemati subjecit omnes, quicunque postea illas darent, vel acciperent. Quod subinde fuit ab ejusdem Successoribus, Victore III. Urbano II. & Paschali I. repetitum.

16 Cæterum controversia, & quidem maxima, quæ totos quinquaginta Annos Ecclesiam, atque Imperium infelicitè afflixerat, & tot sceleribus viam aperuerat, anno 1122. Calixto II. Summo Pontifice, in Concilio Generali Lateranensi I. finita est, & pax inter Pontificem, & D. Henricum composita: his conditionibus, videlicet, ut Imperatores in omnibus Ecclesiis, & Monasteriis liberam fieri electionem, & consecrationem sinerent. Deinde, ut Feudorum, quæ regalium nomine designantur. Investituram, non per annulum, & baculum pastorem, ut antea usus erat, sed per Sceptrum darent. Legatur formula; tum cessionis ab Henrico, tum novæ concessionis factæ à Calixto, in ejus constitut. unic. omnipotens Bullar. to. I.

Tandem resolutio videtur posse probari ex cap. *Hæc est fides* 24. q. I. ubi: *Sancta Romana Ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino providente, & B. Petro Apostolo Opem ferente in futuro manebit, sine ulla hæreticorum insultatione firma, & immobilis omni tempore persistet: ergo, &c.* Consequentia sequitur, quia Canonis dispositio procedit de heresi personali non de

propositione dogmatis; nam dicitur: *semper mansit immaculata.* Quod falsum esset, si quis Pontificum, in Romana Sede, hæresi infectus sedisset.

17 Circa Canonem observandum est, quòd à Gratiano tribuitur Hieronymo ad Damasum in *exposit. symboli.* Verum, & hic Gratianus, sicut alias non semel hallucinatus est. Quoniam prima parte Canonis concluditur libellus fidei à Pelagio Innocentio I. missus, & Zozimo redditus, ut apud Augustinum *to. 10. in appendice.* Secunda verò pars desumpta est ex Marco Papa ad Athanasium, ut notatur ad calcem in d. Canone.

18 Confirmatur conclusio ex Theodoro in Epist. ad Renatum presbyterum, ibi: *Tenet enim Sancta ista sedes gubernacula regendarum cuncti Orbis Ecclesiarum; quia semper hæretici fetoris expers mansit, nec ullus unquam, qui contrarium sentiret, in ea sedit; quin potius Apostolicam gratiam puram custodivit; quare, quæ ab isto vestro Tribunali proficiscuntur, qualiacunque erunt, judicii vestri integritate confisi, complectemur.* Hic duo Theodoretus dicit: & Apostolicam Sedem fuisse semper expertem hæretici fetoris: & nullum in ea sedentem contrarium sensisse: ibi manifesta est distinctio Sedis, quod pertinet ad officium, à Sedente, quod pertinet ad personam; & tam officium, quàm persona ab erroris periculo eximuntur; propter quam duplicem rationem fiducialiter recurrit Theodoretus ad hujusmodi Tribunal, ubi incorruptum judicium exercetur, nedum ex parte officii, sed & in officio constituti, hoc est, nedum ex parte prædictæ Sedis Apostolicæ, sed etiam sedentis in eadem:

Opponunt 1. Sacri Canones supponunt Papam posse à fide deficere, quod, cum non sit intelligendum de Papa quoad alios, seu docente ex Cathedra, sequitur accipiendum esse de Papa quoad se, & ut persona privata. Antecedens patet ex c. *Si Papa* 40.

dist. ubi statuitur Papam à nemine propter quodcunque crimen posse judicari, nisi deprehendatur à fide devius: ergo Papa, ut persona privata potest in fide errare, quod firmat *Glos. in cap. Arecta verb. novitatibus*.

Accedit. Multos Pontifices in heresim lapsos esse Ecclesiastica testatur historia, ut Marcellinum, Liberium, Honorium, Joannem XXII. aliosque; & in *cap. Anastasius 19. dist.* narratur Anastasium II. de facto à fide defecisse, ex quo consenserit erroribus Acacii Episcopi Constantinop. & voluerit, eum revocare ad suam sedem, à Felice III. meritò damnatum; vel (ut alii scribunt) ejus nomen, è Dipthychis sublatum, restituere. Dipthycha erat tabula manualis, in qua nomina mortuorum, & martyrum inscribebantur ex *Amalthea onomast*; seu, ut legit ibi Glossa, voluerit, ut, pro Acacio in hæresi defuncto, orationes in Ecclesia fierent. Quod judicio Dei morte præventus complere non potuit: ergo, &c.

19 Respondetur. Canon fuit editus à Bonifacio Archiepiscopo Moguntino, qui potuit illius opinionis esse, & ideò nobis, utpote privati Doctoris, vim non facit, cui majoris ponderis auctoritates opposuimus.

Quod si opponatur decretum Gratiani fuisse à Gregorio XIII. approbatum, ut ex ejusdem litteris fronti voluminis præfixis, & ideò D. Canonem auctoritatem ex Pontificia approbatione habere, juxta illud, *omnia nostra facimus, quibus nostram impartimur auctoritatem, l. 1. C. de veteri jure*. Negamus ab ullo Pontifice fuisse volumen approbatum, & confirmatum; consequenter Canones, quos reportat, non majorem auctoritatem habent, quam prout reperiuntur in suis auctographis, ut dixit Rota apud Pegnam *decis. 480. nu. 1. 8.* Nec refert, ait; *illos canones recenseri in decreto à Gratiano compilato, quia cum Gratianus legis condendæ auctoritatem non habuerit; nec ab aliquo Romano Pontifice liber ille, tanquam*

auctenticus, & legalis approbatus fuerit, inde fit, ut quilibet Canon inibi relatus, ex eo tantum, quod ibi referatur, non habeat majorem auctoritatem, quam in proprio loco consistens, de sui natura esset habiturus. Nec Gregorius XIII. Gratiani librum, tanquam legalem auctenticavit; cum solum emendari jussisset, & emendationes sine additionibus, aut detractionibus mandaverit observari. Ita Gonzalez in 1. decretal. in apparat. numer. 50. & cum ipso plures, quos allegat.

20 Respondetur. Bonifacius fuerat consultus; an Papa possit in terris ab aliquo judicari? & respondit negativè, quia ipse omnes de Ecclesia judicat. Quem solummodò submittit judicio in uno casu, sed non absolutè, sed conditionaliter, hoc est, si à fide deviet; at non dicit, quod possit deficere; & inde casus discurretur tantum ex hypotesi impossibili, vel, si fortè, vel per impossibile contingeret; tunc enim non judicaretur Papa, sed persona, quæ fuit Papa, & propter heresim à Papatu cecidit. Ita ex Gravina *tom. 4. part. 2. disput. 1. art. 1. in append. ad finem*, resolvens verum, & indubitatum Pontificem habere privilegium indefectibilitatis à fide, etiam personaliter, quod Christus sua oratione promeruit.

Dices. Lex non pro casu impossibili, sed pro possibili constituitur, aliàs esset inutilis: ergo si Canon statuit legem, quando Papa possit judicari, casum possibilem supponit.

21 Respondetur. Negatur Canonem legem absolutam statuere, de judicio ferendo contra Papam hereticum: nam discurretur per conditionalem impossibilem. Conditionalis autem nihil ponit in esse, nisi conditio purificetur: in casu autem conditio verificari non potest, propter fundamentum nostræ resolutionis. Et si quæras, an ista propositio, *Si Papa deficeret à fide, posset judicari, habeat veritatem?* Respondetur habere veritatem conditionalem. Cæterum conditionalis verificari non potest, quia Deus illi semper assistit. Et hinc jus

Canonicum absolute non supposuit casum possibilem contra Leytam. Unde antecedens est verum de lege, quæ absolute constituitur.

22 Ad 2. Canon allegatus est confictus, ut habetur ibi in notis, & est commune apud Doctores. Estque impostura Centuriatorum impingentium Anastasio propter enuntiata crimina morte repentina periisse. Nam non Papa, sed Adversarius Imperator Anastasius morte violenta, subitaneaue pænas heresis dedit, fulmine divinitus prostratus, ut scribit Coriolanus in *Breviar. ad an. 518*.

23 Neque in heresi communicavit cum Photino, sed solum, ut refert Spondanus *Epit. ad an. 497*. Requisitus ab eo, ut depravata per vitiosam interpretationem Epistola S. Leonis, in germanam integritatem redderetur, ex prototypo Archivii Romanæ Ecclesiæ; quod officium hæretico denegari non debuit, ut hac forma eum reduceret ad unitatem Ecclesiæ Romanæ. Neque potuit revocare ad suam Sedem Acacium. Etenim hic obiit an. 487. apud eundem *ad d. an.* tempore Felicis Papæ, cui successit Gelasius, & huic Anastasius: ergo, cum jam fato cessisset, quando Anastasius fuit Pontifex, non poterat à Pontifice suæ sedi restitui.

24 Pariter calumnia est, quod Anastasius voluerit nomen Acacii recitari in Ecclesia, quoniam in Epist. ad Anastasium Imperatorem, fautorem Acacii prædefuncti, & enixè curantem, ut ejus nomen in Dyphthisis Ecclesiasticis recitaretur, scribit. *Precamur itaque clementiam vestrâ, ut specialiter nomen taceatur Acacii, quod multis causis scandalum, vel offendiculum Ecclesiæ concitavit, speciali appellatione taceatur; & plura alia subdit apud Lauream cit. §. 7. nu. 276.* Quæ probant Anastasium non propensum in Acacium, sed omnino aversum. Si hæc observasset Dupinus non tanta bili calamum in Pontifices extendisset.

25 Falsus est quoque Gratianus, dum

errorem putat, quod Anastasius probaverit baptismata, & Ordines ab Acacio collatos. Nullus enim ignorat baptizatos ab hæreticis verè esse baptizatos, si illi secundum ritum rectum baptizaverint; pariter ordinator ab hæretico validè esse ordinator, si tamen ordinator hæreticus verè Episcopus fuerit, & substantialia servaverit.

Circa exempla Marcellini, Liberii, Honorii, & Joannis XXII. dictum est *contr. præced. cap. 4. in suis locis*. Sed adversus Joannem Dupinus repetit, Joannem misisse in Galliam litteras, quibus petebat, ut posset utraque sententia (de fructione, vel non fructione animarum Sanctarum, ante diem Judicii) prædicari, ergo saltem, ut probabile censuit non visuras; quod in re erat error in fide, consequenter erravit.

26 Respondetur ad hoc satis dictum *loc. cit. à nu. 51. ad 55.* & per ibi producta evincitur Dupinum falsa narrare. Quin potius ipse nimis probat, dum erroris insinuat Joannem, ut ex Cathedra defini-entem, ostendens ipsum, ut probabilem definiisse sententiam negativam, ut notat Leytam, *discept. 7. sect. 6. nu. 81*.

Urget Dupinus. Adrianus VI. Cum adhuc non esset Summus Pontifex in 4. scripsit: *Si per Romanam Ecclesiam intelligatur caput illius, puta Pontifex, certum est, quod possit errare, etiam in iis, quæ tangunt fidem, hæresim per suam determinationem, aut decretalem docendo: plures enim fuerunt Pontifices Romani hæretici. Item, & novissimè fertur de Joanne XXII. qui hæresim publicè docuit, declaravit, & ab omnibus teneri mandavit.* Nec Adrianus ad Pontificatum assumptus, librum à se antea editum emendavit.

27 Respondetur. Hoc pariter argumentum urget Dupinus contra infallibilitatem Pontificis ex Cathedra. Non negamus Adrianum, cum esset privatus Doctor Lovaniensis, id sensisse. Verum pluf-ne auctoritatis debet obtinere unus Adrianus Lovaniensis Doctor, quàm Sacra Scriptura, Sancti Patres, & Conciliorum,

ac Pontificum definitiones, quibus, ex dicendis *cap. sequenti*, omnino firmatur infallibilis Romanorum Pontificum auctoritas, in definiendo ex Cathedra? Profecto Dupino religione catholico hoc asserendum non est. Erravit Adrianus non Pontifex; fortè sequitur, quod arguendus de errore sit sedens in Cathedra? Ut Pontifex non correxit librum, non emendavit: ergo ne definivit? quæ consequentia? Tum quia, Pontifices sæpè permittunt aliquam propositionem defendi, expectando majorem opportunitatem ad proscribendum: fortè errorem tunc definire dicendi sunt? Absit hæc imprudens assertio, ut exempla sunt obvia. Deinde, fortè sententiæ libri, ab Adriano Lovaniensi Theologo editi, ad thronum infallibilitatis evectæ sunt, per ascensum sui Auctoris ad Cathedram Petri? Quinimò Adrianus Pontifex à se, ut Doctore Lovaniensi fuit diversus: Sic in *constitutione satis 4. in Bullar.* Fridericum Ducem Saxonie hortatus est, ut Lutherum dimitteret, ejusque relictis erroribus, Catholicam fidem sequeretur. Inter errores autem Lutheri, hic pariter fuit, quod senserit Pontificem posse in fide errare, prout ex 27. 28. & 30. ut in *constitut. 40. Exurge Leonis X.* ibi. Sed hæc spectant ad sequens caput.

Opponunt 2. Plures Pontifices contra fidem errarunt: ergo, &c. Probatur antecedens. Gregorius III. permisit marito, ob infirmitatem uxoris aliam ducere, ut in *cap. Quod proposuisti 32. q. 7.*

Nicolaus I. in *cap. A quodam 4. dist. de consecrat.* docuit valere baptismum collatum in nomine Christi, sine expressione trium Personarum. Contra Canonem *multi sunt d. dist.*

Stephanus II. Statuit in casu necessitatis, deficiente aqua; valere baptismum in vino, ex ipsius Epistola cap. 2. adversus Christi institutionem. Stephanus VIII. & apud alios VI. irritavit acta Formosi Papæ, & ordinatos ab eo jussit iterum ordi-

nari: ergo malè sensit de charactere, & ordinis iteratione.

Alexander III. ut in *cap. Licet de Sponsa duorum* testatur aliquos suos Prædecessores judicasse matrimonium ratum alio matrimonio, si consummatum sit, dirimi; ergo vel ipse, vel sui Prædecessores errarunt, contra indissolubilitatem matrimonii:

28 Respondetur Negatur antecedens. Ad 1. Gregorius ibi loquitur de impotentia perpetua antecedenti, proveniente ex infirmitate; nam hæc reddit primum matrimonium nullum juxta *caput; Litteris de frigidis*, & concordat Glos. in *cap. de libellis 20. dist. verb. Junioris*, ubi observat dictum caput intelligi de arcta. Et debet vir reddere dotem, prout exponit Glos. in *verbo opem*.

29 Ad 2. Si ea ratione reprehenditur Nicolaus, reprehendi deberent, & Apostoli, qui Actorum 2. & 10. in nomine Jesu Christi baptizarunt. Cæterum satis verisimile est Apostolos baptizasse in nomine Patris, & Jesu Christi Filii ejus, & Spiritus Sancti, ut novo nomini major fides, & reverentia concilaretur. Quare germana responsio est, decretum Nicolai vim solum habere, pro Ministro baptismatis; seu, quatenus definit baptismum à Judæo, vel alio non baptizato collatum, valere: Super quo à Bulgaris consultus fuerat, & respondit affirmativè, sive in hac, vel illa forma baptizaret, juxta varias sententias, quas ibi non examinabat; sed probabilis illa etiam erat, quæ assererat valere baptismum in nomine Christi, ut tenuit D. Ambrosius lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 3. aliique doctores. Quinimò Cajetanus scripsit his etiam temporibus valere, non expressis aliis SS. Trinitatis personis. Quod tamen non admittimus; Sed hodie practicè semper in baptismo esse sequendam formam, cum expressa trium personarum SS. Trinitatis appellatione, ut certum damus.

30 Ad 3. Verisimile non est illud à Stephano fuisse rescriptum; nam de eo ex Anastasio

stasio scribit Spondanus *ad ann. 752. num. 4.* Tertio creationis die, cum à Somno surgeret, & sedens causas familiares disponderet subito alienatus obmutuit, & sequenti die defunctus est. Propter cuius brevitatem temporis factum est, ut à pluribus hic Stephanus dimittatur in Serie Romanorum Pontificum. Hinc alii factum tribuunt Stephano III. & talem baptismum probasse anno 764. Sed hoc anno Stephanus jam objerat, & sedem tenebat Paulus I. Quare Supposititium est responsum, sive Stephano II. vel III. tribuatur, ut observat Juvenim *coment. de Sacramen. dissert. 2. q. 3. art. 2.* Cum verisimile non sit id Romanum Pontificem latuisse, quod nec minores Clerici ignorant, nimirum baptismum sola aqua perfici. Tum quia, ex tribus manuscriptis, quæ responsum illud continent, duo illud tribuunt Stephano II. Tertium verò Siricio Papæ. Et ulterius observat, quod qui post Stephanum III. scripsere, hujus responsi ab eo dati memoriam non faciunt.

31 Ad 4. Quod de Stephano narratur adversus Formosum, fabulosum dicitur ab Onufrio *in annotat. ad Palatinam.* Ceterum de veritate historiæ plures, & plures testantur in hunc sensum; quod scilicet Formosus defunctus à Stephano successore fuerit decretus, non legitimus Pontifex; & inde è sepulchro extractus, sacris vestibus exutus, & tribus mutilatus digitis, quibus benedicere moris est, & tanquam indignus sepultura Ecclesiastica in Tyberim projectus; omnia ejus acta Stephanus irritavit, ordinatosque ab eo iterum ordinari jussit, ita Spondanus *Epit. ad an. 897. Bail tom. 2. sum. sæcul. 9. In Formoso Pontifice.* Verum acta à Stephano circa Formosum fuerunt revocata ab Joanne IX. in Concilio Ravennatenfi apud *cit.* & Petavium *rationar. tempor. lib. 8. p. 1. cap. 9.* Subinde verò Sergius III. Stephano contra Formosum conjunctissimus, & acta Joannis rescidit, & Stephano adhesit. Qua in re de Stephano scripsit Spondanus *ibi; nu. 1. Ita furore*

percitus homo, non quod jure liceret, sed quod exæstuans rabies suaderet implens. Non enim fuit error in fide, sed violenta tyrannis in facto. Hinc Laureæ Bzovius, Bail scripserunt Stephanum, & Sergium non errasse in falsa doctrina, sed ex odio peccasse; & de facto, non de jure jussisse ordinatos à Formoso, iterum ordinari; quæ jussio non ex heresi, aut ignorantia processit, quasi censerent characterem Ordinis esse iterabilem, sed ex odio in Formosum, quem putaverant non fuisse legitimum Pontificem, ex quo ab Joanne VIII. damnatus fuerat, & coactus jurare se in perpetuum cum Laicis communicaturum.

Odium autem ipsorum inde patet, quod ignorare non poterant fuisse legitimum Pontificem, utpote ab universali Ecclesia receptum, ut notavit Leytamp *p. 2. Synop. Eccles. milit. nu. 60.* Et de eo Spondanus *ad an. 891. nu. 2.* scribit laudatissimum extitisse, tum religione, tum morum integritate, atque Doctrina; & Luitprandus *lib. 1. cap. 8.* apud Bail. *loc. cit.* hæc habet: *Quantæ autem auctoritatis, quantæque religionis Papa Formosus fuerit, hinc colligere possumus, quoniam dum à piscatoribus postmodum esset inventus; atque ad B. Petri Apostolorum Principis Ecclesiam deportatus, Sanctorum quedam Imagines hunc in loculo positum venerabiliter salutarunt.*

33 Quod attinet ad damnationem Formosi, factam ab Joanne, idem Spondanus *ad an. 883.* narrat à Marino Papa fuisse rescissa, perperam facta ab Joanne. Et Formosum virum laudatissimum Episcopatu restitutum.

34 Quinimò Stephanus ordinans iterum ordinatos à Formoso (sua æstimatione degradato) non intellexit conferre iterum characterem Ordinis, sed gradum, dignitatem, jurisdictionem, & ministerium. Et enim ordinatus ab Episcopo deposito recipit characterem, sed suspensus est ab exercitio, & jurisdictione, & gradu; quod significat Luitprandus *ibi: Cunctosque, quos ipse* (For-

(Formosus) *ordinaverat*, gradu proprio depositos, iterum ordinavit; hoc est, Stephanus suspendit à ministerio, & postea restituit.

35 Ad 5. Non constat, qui fuerint illi Pontifices, qui aliter judicarint, & quomodo judicaverint; Siquidem, ut observat Gonzalez in 4. *Decretal. cap. 3. tit. 4. nu. 2.* in antiquis collectionibus nulla extat Epistola, quæ referat Pontificem decrevisse, matrimonium ratum solvi per consummatum, postea contractum. Quinimò Innocentius III. in cap. *Tuas d. tit.* ad Episcopum mutinen oppositum rescripsit, & non obstante contraria consuetudine, ab Ecclesia Mutinen. esse servandum dixit, *quia id debebat tenere humiliter, & servare, quod B. Petri sedem, & suam metropolim sequi viderit, & docere.* Propter quod Valentia 2.2.d.1.q.1.punct.7.§.41. tradit Alexandrum ibi per exaggerationem loquutum, non quia aliqui sui Prædecessores id licere judicaverint; sed quia non licere tradit, tanquam certum, ut quamvis alii Pontifices oppositum dixisse à nonnullis judicarentur, illis credendum non esset. Non tamen quòd possent oppositum dicere; ad modum quo dixit Apostolus ad Galat.1. *Et licet nos, aut Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis.*

Opponunt 3. Romani Pontifices possunt in multa alia peccata prolabi; ergo, & contra fidem errare, ac hæresim committere. Consequentia sequitur; nam intellectus, & voluntas Pontificis, secundum suas vires físicas, sunt defectibiles. Et ubi intellectus adverteret, quòd credere contra aliquod dogma definitum ab Ecclesia, esset medium aptum ad aliquod commodum sibi procurandum, posset voluntas ei imperare, ut contrarium crederet; sicut quia B. Petrus cogitavit negationem Christi sibi utilem ad vitandam mortem, Christum in aula Pontificis negavit. Assensus enim fidei pendet ab intellectu, tanquam à causa elicitiva, & à vo-

luntate, tanquam à causa imperante

36 Respondetur 1. Ab Adversariis queratur: an Deus possit aliquem ab uno speciali peccato incolumenservare ob certum aliquem à se finem intentum, ei ita assistendo, ut licet in alia crimina incidat, in illud non prolabatur? Certè hoc à nullo sapiente negari potest. Hoc nos asserimus Deum fecisse. Petro enim, & Successoribus promisit, ne in fide, tam ex Cathedra, quam personali deficerent: Illud, ut Pontifex esset regula certa, & infallibilis proponendi res fidei: quomodo enim posset aliis fidem infallibiliter proponere, si ipse regula firma, & stabilis in fide non foret? Alterum verò, ne unquam dubitari posset, quòd ipse esset talis regula, & Caput Ecclesiæ, ut dictum est nu.9. Neutrum vero sequitur, si in alia crimina prolabatur. Promissum verò Christi hætenus est infallibiliter impletum. Quoniam usque nunc nullus repertus est Pontifex, qui hæresim, vel alios docuerit, vel ipse tenuerit. Quamquam nonnulli, ut Petrus, & Marcellinus ob metum mortis externæ Confessionem negaverint; de quibus tamen benè intelligebatur errorem mentis non habuisse. Neque enim illatio tenet à negatione externa Fidei ad errorem internum intellectus, ut cum Augustino notavimus d.cap.4.nu.9. Et Chrysostomus homil.83. in Matth. *Non dixit, non negabis: sed, ut non deficiat fides tua: cura enim ipsius factum est, ne omninò fides Petri evanesceret.*

37 Respondetur 2. Distinguitur consequens: ergo potest in sensu diviso à divina assistentia contra fidem errare, transeat. In sensu composito cum divina assistentia, & protectione Spiritus Sancti, negatur. Planè potentia intellectiva, & volitiva Papæ, secundum vires suas præcisè sumpta est defectibilis, & inde posset errorem contra fidem admittere; verum, quia à Spiritu Sancto continuò regitur, ut in fide sit firmus, impossibile id est. Nec voluntas propter Divinam protectionem, potest

intellectui imperare, ut contra fidem credat. Sed ad summum in occasione aliquis commodi, ut ore fidem neget, & peccet, non peccato heresis. Sed contra externam fidei confessionem, sine errore mentis, ut dictum est de Petro, & Marcelino.

Dices. Ergo, si Pontifex non potest fidem internam per hæresim amittere, liberè non servat præceptum, ei etiam impositum de conservanda fide; & per illius observantiam non meretur (nam ad meritum est necessaria libertas indifferentiæ) quod non est dicendum, aliàs Papa esset deterioris conditionis, quàm si non fuisset Papa. Non enim liberè observaret, nisi posset non observare; si autem posset non observare, posset fidem amittere; nam non observando amitteret.

38 Resp. Admittentes potentiam physicam in Pontifice cum impotentia morali ad perdendam fidem, salvant meritum ipsius: concedunt enim cum potentia physica in aliquo ad peccandum, & impotentia morali ad non peccandum, meritum stare; & exemplificant in Apostolis, qui post confirmationem in gratia poterant physicè non observare præcepta, sed erant moraliter determinati ad observandum; & ideò libertate physica proxima præcepta observabant, & singularem diligentiam adhibebant ad non peccandum, ut de se ipso testatur Paulus 1. *Corinth. 9. castigo corpus meum, &c.* & ita cum illa tantum morali impotentia meritum componebatur.

39 Tamen quia nobis probabile est, de fide esse, Pontificem immunem esse ab hæresi personali; & cum fidei divinæ falsum subesse omninò repugnet, excludemus à Pontifice potentiam, etiam physicam ad fidem perdendam. Et inde est melioris conditionis, quàm ceteri, qui eam possunt amittere. Et per assumptionem ad statum Pontificium est liber à præcepto non amittendi fidem.

40 Neque ei aliæ desunt rationes me-

rendi, etiam in materia credendi. Quoniam in sententia communi quilibet Fidelis tenetur, saltem sexies in anno elicere actum fidei circa Mysteria, quæ credenda sunt necessitate medii. Circa hæc mysteria est Papa proximè liber libertate indifferentiæ, ut assensum ponat, vel suspendat (nunquam tamen potest illa discredere, vel mente negare) & ubi assensum præstat, & est in gratia, meretur. Quæ est aptior responsio, quàm prima, magisque consona dignitati Pontificiæ.

Opponunt 4. Ex textu *Lucæ 22. Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua;* non probatur Pontifices non posse personaliter à fide deficiendo aberrare: Probat hoc, aliàs nedum à fide, sed & à gratia excidere non possent, sicut non potuit Petrus. Neque enim necesse est, ut omnia privilegia Petro concessa communicentur suis Successoribus, sed sufficit, si habeant ea, quæ necessaria sunt ad generalem Ecclesiæ gubernationem, hoc est, infallibilitatem, dum pronuntiant ex Cathedra: ergo licet Petro data fuerit infallibilitas personalis, non tamen, ut transiret ad Successores; ergo hæreticus Papa esse potest.

Deinde. Quòd Papa sit infallibilis circa mores, & ita, ut Ecclesiæ non possit proponere turpe, tanquam licitum, non facit, quin ipse possit peccare: ergo quòd sit infallibilis in definiendo ex Cathedra circa fidem, non probat, quòd personaliter non possit circa fidem errare.

Addo. Cum Auctores Catholici libant à calumnia omnes Romanos Pontifices de heresi insimulatos, non hoc medio utuntur, quod ut personæ privatæ non possint in eam prolabi, sed aliis, ut constat ex d. cap. 4.

Accedit. Si ut persona privata non posset Papa in heresim incidere, frustra inter Theologos, & etiam Canonistas controverteretur, an Papa per aliquod grave crimen, saltem heresis possit deponi, & ab Ecclesiâ judicari?

Item

Item. Concilii Constantiensis mens fuit, Romanos Pontifices posse in heresim labi: nam addit formam professionis fidei faciendam à Papa, antequàm sua electio publicetur, *ut ex Canone 8. apud Bail. Sum. Concilior. to. I. in d. Concilio.*

Tandem. Primus, qui pro infallibilitate personali Romani Pontificis stetit, fuit Albertus Pighius, qui vixit sub anno 1540. antea enim in dubium non revocabatur eum posse à fide deficere.

41 Respondetur. Negatur antecedens. Distinguendum est in Petro duplex actionum genus. Aliæ respiciebant personam privatam Petri, non prout erat constitutus Caput, & fundamentum Ecclesiæ, & cum ipso peritura, quæ in Petro terminabantur, & ad ejus Successores non transferunt: cujus generis fuit privilegium *scribendi libros Canonicos: Donum confirmationis in gratia: quòd ad ejus umbram sanarentur infirmi, & similes;* datae ob privilegium Apostolatus, de quibus dicitur *per accidens* in eo se habuisse, ut erat caput Ecclesiæ. Aliæ verò promissæ, & datae sunt Petro, ut capiti, & Pastori Ecclesiæ, inter quas fuit infallibilitas in fide, tum ex Cathedra, tum personalis: in qua Romani Pontifices succedunt, & sub utraque ratione hæredes sunt, utpote de genere illarum, quæ sunt per se requisitæ, ad rationem capitis visibilis Ecclesiæ, juxta notata.

42 Ad 2. Negatur Consequentia. Discrimen est, quia Papa peccans alio peccato, quàm heresis, fidem non perderet, quæ per infidelitatem solummodò amittitur, ex Decreto Trid. *sess. 6. cap. 15.* & ea amissa, Papa apud Deum spoliaretur Pontificatu: siquidem non tam Pontificatus, quàm Christianitatis fundamentum est fides, ut dictum est *supra n. 7.*

Dices, Christus non prius *Joan. ult.* constituit Petrum supremum Pastorem totius Ecclesiæ, quàm triplici illius responsione agnoverit amorem, quo ab illo amaretur: ergo, sicut Papa desineret apud Deum esse caput Ecclesiæ, si à fide excide-

ret, sic pariter, si Deum non amaret, & alio peccato delinqueret.

43 R. Negatur Consequentia. Christus illa publica, & repetita confessione amoris Petri erga se ejus Dominum, voluit ceteris manifestum facere, Petrum maculas præcedentis negationis sat eluisse: quia enim Petrus ter Christum negaverat ex timore, vicissim exegit ab illo trinam Confessionem amoris: Sic scribit Augustinus *tr. 123. in Joan. nu. 5. Redditur negationi trine, trina confessio, ne minus amor lingua serviat, quàm timori.* Item, voluit ostendere, quale debebat esse officium Pastoris: ibi sequitur Augustinus: *quid est aliud: Diligis me? Pasce oves meas: quàm si diceretur, si me diligis, non te pascere cogita, sed oves meas; sicut meas pasce, non sicut tuas: gloriam meam in eis quære, non tuam, Dominium meum, non tuum, lucra mea non tua.* Quod, & successores Petri implere debent: à quo (quod absit) si deflecterent, non sequeretur eos Pastores non esse, sed solum regulam canonicam in cura non servare. Pastores enim semper essent retinendo fidem. Nam Christus oratione sua tunc oravit pro fide Petri, non pro perseverantia Petri in gratia; si enim pro hoc orasset, non multum profuisset oratio Christi, quoniam illicò, dictis à Christo illis verbis: Ego rogavi, &c. Petrus Christum negando peccavit. Ceterum post receptum donum confirmationis in gratia, eam nunquam perdidit, sed donum ad Successores non est transmissum ex observatis *nu. 41.*

Ad 3. Auctores, qui nobis concordant alio modo procedunt. Ceteri, ipsi videant, an de Romano Pontifice sentiant, ut decet. Eo autem modo utuntur propter Canonem; *Si Papa;* de cujus sensu dictum est *num. 19.*

Ad 4. Hic etiam, tam quidam Theologi, quàm Canonistæ eam quæstionem excitant propter enuntiata in *d. Canone*, qui quanti ponderis sit ad concludendam hæresim in Papa, ibi notavimus.

Ad 5. Cum Concilium Constantiense con-

congregatum fuerit ad tollendum schisma, quod tot annis Ecclesiam exagitavit, potuit illam formulam professionis statuere faciendæ à Pontifice, non tanquàm de necessitate, sed solum de congruentia, ad removendum nimirum scrupulos à Simplicitate mentibus, de vera existentia Capituli visibilis Ecclesiæ. Ita pariter à Paschali II. in Concilio Lateranensi III. apud *Bail. cit.* in casu, de quo *supra nu. 13.* fuit professio fidei emissa, non de necessitate, sed sola tantum congruentia; sub quo titulo forte à nonnullis aliis fuit olim facta; nunquàm tamen ab ullo fuit ad praxim deducta, illa, quæ refertur in *Diurno Romanor. Pontifice*: juxta notata *contr. præterita cap. 4.* Ceterum Constantiense non fuit à Martino V. approbatum, nisi quantum ad decreta, fidei materiam spectantia, & conciliariter facta. Nec de eodem Martino in actis legitur, quòd editam professionem fecerit. Non enim Concilium, utpote Pontifice inferius, poterat pro vero, & indubitato Pontifice legem præscribere, de quo controversia sequenti.

Ad ult. Negatur Antecedens. Jugis sensus Ecclesiæ fuit, Pontifices esse ab errore, etiam personali, contra fidem immunes, ut ex probationibus nostris. Albertus primò solummodò adversus nonnullos id negantes modo scholastico rem probavit, non verò privilegium constituit, ut falsò à quodam recentiore, in manuscriptis illi tribuitur.

Dices. Innocentius III. *Serm. 3. de consecrat. Pontificis*, fatetur se potuisse in fide errare. ibi: *Intantum mihi fides necessaria est, ut cum in cæteris peccatis Deum iudicem habeam, propter peccatum, quod in fide committitur, possim ab Ecclesia judicari.* Ergo Pontifices possunt in fide deficere.

Resp. Quando verba Innocentii non fuerint alterata. Negatur antecedens. Ex textu Innocentii habetur solum posse Pontifices peccare contra fidem, eam exterius negando non verò interius illam perdendo ut dictum est de Marcellino.

Unde consultò ab Innocentio dictum est: *propter peccatum, quod in fide committitur, & non dixit hæresim.* Nec in eo etiam casu à Concilio potest, quantum ad vim coactivam judicari juxta dicta *contr. 6. cap. 6.*

C A P U T II.

An Decreta Romani Pontificis, edita ex Cathedra, in materia fidei, ac morum sint infallibilia?

S U M M A R I U M.

- 1 Cathedra quid significet?
- 2 Pontificem loqui ex Cathedra non limitatur ad ea, quæ proponit esse de fide credenda, & nu. 7.
- 3 Decreta Romani Pontificis ex Cathedra circa doctrinam fidei, & morum sunt infallibilia.
- 4 Probatur ex Sanctitate Ecclesiæ.
- 5 Securitas non errandi, in corpore Ecclesiæ, oritur ex securitate Capituli.
- 6 Ecclesia circa fidem errare, est impossibile, ad 7.
- 8 Papa nihil potest docere contra Sacram Scripturam.
- 9 Nec errare circa ea, quæ etiam sunt tantum juris Ecclesiastici.
- 10 Neque in decretis pro una particulari Provincia, ad 14.
- 15 Objecta ex cap. Quanto de divort. Innocentii III. Et cap. Laudabilem Cælestini III. ad 19.
- 20 Alia ex decreto Vigilii super controversia de tribus capitulis, ad 36.
- 37 Alia ex cap. multorum 27. q. 2. Pelagii II. ad 42.
- 43 Alia ex cap. Exiit Nicolai III. Et Extravagant. ad conditorem, &c. Joannis XXII. ad 59.
- 60 Alia circa decretum Eugenii IV. super instructione Armenorum, ad 71.
- 72 Alia ex definitione Leonis X. circa montes pietatis ad 75.
- 76 Alia ex Constitutionibus Sixti V. & Clementis

mentis VIII. supra correctionem Bibliothecarum ad 83.

84 Resolvitur controversia de Cainan, omisso in textu Hebraico, & relato à Luca in suo Evangelio ad 91.

92 Est de fide Romanum Pontificem non posse errare in decretis de materia morum.

93 De sensu Clausulæ, nostræ, & Apostolicæ Sedis auctoritate.

QUanti momenti sit præsens quaestio, nullus est, qui non videat, & quantum utilitatis afferat resolutio, nemo est in facultate Theologica adeò peregrinus, quod non recogitet. Idcirco est solerti cura examinanda, ad continendam insolentiam, non tam Calvinistarum, qui toti sunt ad absorbendam omnem Romani Pontificis potestatem, sed quorundam pariter, qui, estò ipsum fateantur Caput visibile Ecclesiæ, adhuc tamen ejus definitiones, quanquam in rebus fidei, & Doctrina morum, tanquam non essent irreformabiles, mordent, & vituperant. Sed

1 Notandum. Quòd Cathedra est nomen græcum, & est sedes excelsa Præsidentis, juxta *Glos. in cap. Super Cathedram de sepult. int. com. verb. Cathedram*. Præter grammaticalem hanc significationem habet methaphoricas, & morales. Ita aliquando stat pro dignitate: quo sensu, Cathedra Episcopalis denotat dignitatem Episcopalem, ut ex d. Leone *in cap. Si quis Episcopus 7. q. 1. non solum à Cathedra quidem pellatur aliena, sed carebit, & propria*. Hinc sedere in Cathedra alicujus Ecclesiæ, est esse illius Episcopum. Sepè sumitur pro loco, ex quo lex Dei docetur juxta Augustinum *tr. 46. In Joannem*. Frequenter refertur ad actum docendi, restringiturque ad solum actum definiendi infallibiliter, quæ ad fidem, & mores spectant. Vel, accipitur pro suprema auctoritate Romani Pontificis, ut in præsentì, sive ad docendam Ecclesiam, sive judicandum de dubiis fidei, & doctrina morum ac factis dog-

maticis. Proinde Pontificem loqui ex Cathedra est ipsum, à Deo constitutum Magistrum Ecclesiæ, & hujus regulam visibilem, auctoritate suprema sui Pontificatus, docere Ecclesiam, quid credere, vel agere debeat, ex Bail. *Sum. Concil. tom. 1. in apparat. tit. de Verbo Dei definit. 8. An extra Concilia. Et Hurtado Theolog. reform. qu. 18. num. 118.*

Juxta hunc modum loquendi constat, quando censendum sit Constitutionem, vel Decretum Pontificium emanare ex Cathedra, & Pontificem ex Cathedra pronuntiare. Quod observandum est, ut distinguantur ea, quæ, estò à Pontifice auctoritate Sedis Apostolicæ proficiantur, ad Cathedram tamen pertinere non dicuntur; cujusmodi sunt, quæ pertinent ad facta merè privata cum jure nullo modo connexa, quæ pendent ex testimoniis hominum, quæ sunt incerta; ut, quod hic Episcopus sit deponendus, ille restituendus, &c. Huc spectant, quæ dixit Innocentius III. *in cap. Cum olim de sent. & re jud. sententià Romanæ Sedis posse, cum aliquid fuerit subreptum, in melius commutari*: In negotiis nimirum purè privatis, & cum nihil definit, sed fraude aliquid ab eo extorquetur; ut si in petitione obtinendi beneficii exponatur qualitas, quæ in promovendo non sit, vel taceatur, ob quod incapax redditur.

2 Item, loqui ex Cathedra non arctatur præcisè ad ea, quæ Papa proponit, ut à Deo revelata, & à nobis credenda fide Theologica; quod planè præstat quoties aliquam doctrinam, vel ut hæreticam damnat, vel definit esse de fide; sed præterea extenditur ad cetera, quæ proponit, seu tenenda, seu servanda: ut, si aliquam Doctrinam proscribat, ut scandalosam, temerariam, &c. aliquem contractum esse illicitum declaret, &c. Doctores enim affirmantes Pontificem non posse errare in decidendis dubiis fidei, & morum, distinguunt materiam morum à materia fidei; & inde tradunt non solum errare non posse

se in materia morum, quando hanc materiam tradit esse de fide, sed pariter esse regulam infallibilem in quæstionibus de doctrina morum, quando eam docet, etiam extra definitionem articuli fidei. In utroque sensu, quæstio hic agitur.

3 Dicendum. *Decreta Romani Pontificis edita ex Cathedra, circa doctrinam fidei, & morum sunt infallibilia*: est de fide certum.

Probatur. Quantum ad decreta circa doctrinam fidei: Pontifex est infallibilis, definiendo aliquid esse de fide: ergo, &c. Antecedens probatur ex *contr. 3. cap. 5. nu. 1. & sequenti*: ibi videas per totum.

4 Probatur quantum ad Doctrinam morum. Est de fide, quòd Ecclesia sit Sancta, ut in Symbolo: ergo, & quòd Romanus Pontifex ex Cathedra docens, errare non possit, in tradenda doctrina morum: consequenter Decreta ab ipso ex Cathedra edita circa morum doctrinam sunt infallibilia. Consequentia sequitur. Nam si posset errare approbando doctrinam pravam, & perniciosam, tanquam bonam: & reprobando sanam, & salubrem, tanquam malam, de necessitate, juxta qualitatem doctrinæ, approbaret turpia pro honestis, & reprobareret honesta, tanquam iniqua. Utrumque autem Sanctitati Ecclesiæ repugnat. Nam Sancta, maximè Ecclesia dicitur, quia proficitur doctrinam Sanctam, hoc est, quæ nihil docet falsum, nihil malum moraliter proponit, & Sanctos, non verò turpes mores approbat. At tunc Ecclesia non eam doctrinam, sed pravam, & perniciosam, hoc est, animabus nocivam approbaret: & tanquam licita admitteret turpia: & honesta reprobareret tanquam iniqua. Siquidem Ecclesia debet audire suum Magistrum, cui commissum est subministrare Fidelibus utilis doctrinæ pabulum; Quod si non audiat, ei manifestè opponitur, quod esset grave scandalum in Ecclesia.

5 Confirmatur. Non est major securitas non errandi in materia morum in reli-

quo Ecclesiæ corpore, quam in suo capite; quin potius è converso: etenim ne erraret Ecclesia, promissio facta est Magistro, & Capiti. Unde securitas non errandi prius residet in magistro, & ex illius securitate resultat securitas in Ecclesiam. Idcirco *Mat. 16. dicitur: Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam*: hoc est, firmitas Ecclesiæ in ipsa firmitate Petræ innitetur. Et dum pro Petro Christus rogat, *ego rogavi pro te, Petre Lucæ 22. pro ejus Ecclesia intercedit, ut dixit Joannes XXII. §. 7. in Constitut. XI. Redemptionem canonizationis S. Thomæ de Aquino. Bullar. tom. 1.* Ergo ideò non potest Ecclesia circa mores approbare doctrinam proponentem turpia, nec reprobare illam proponentem honesta, quia neutrum potest proponere ipsius magister, & visibilis regula, à Deo ad ejus directionem constituta: mediante qua à Deo ipsa dirigitur, ut neque in fide, vel in moribus erret, quoad Doctrinam, vel approbationem ejus, vel reprobationem.

6 Deinde. Si Papa posset circa doctrinam morum errare approbando turpia pro honestis, & reprobando honesta, tanquam iniqua, Ecclesia necessariò erraret circa fidem: Nam fides Catholica docet omnem virtutem esse bonam, omne vitium esse malum. Si autem Papa erraret approbando vitia, & reprobando virtutem, Ecclesia teneretur credere vitium esse bonum, & virtutem malam. Nam, ut dictum est, tenetur obtemperare Magistro. Ecclesiam autem errare circa fidem est impossibile, cum sit *columna, & firmamentum veritatis 1. ad Timoth. 3.* cui assistit Spiritus Sanctus, ne erret.

Respondent. Spiritus Sanctus assistit Pontifici, ne erret, cum definit circa rem, utrum pertineat ad fidem, non verò in his, quæ ad mores spectant.

7 Contra. Sequitur Christum non providisse sufficienter suæ Ecclesiæ, quam voluit esse sine macula, & ruga, si Pontifex solummodò gauderet infallibilitate proponendi, quæ sunt credenda fide divina,

non

non verò, quæ agenda sunt; nam in casu certa, & secuta esse non posset de sanctitate, & puritate doctrinæ, quam ipse proponeret tenendam, vel vitandam. Quin etiam, aliàs ipse non posset esse verus Fidelium Pastor, & Magister universalis Ecclesiæ, nisi pabulum utilis doctrinæ posset eis certò infallibiliter, Spiritu Sancto assistente, communicare: ergo nedum ei Spiritus Sanctus assistit, cum proponit res de fide credendas; verum etiam, cum aliquem contractum usurarium, vel Simoniacum declarat, & aliquas doctrinas reprobatur, ut contrarias pietati, & bonis moribus.

8 Probatur 2. Papa nihil potest docere contra Sacram Scripturam, aliàs de nostræ fidei securitate actum esset; quod nedum indoctè, sed etiam impiè diceretur. Sed Sacra Scriptura docet vitia esse turpia, & vitanda, virtutem verò esse honestam, & amplectendam; ergo Papa non potest docere vitium esse honestum, virtutem verò esse turpem, & vitandam; aliàs contra Scripturam doceret: cum non posset vitium approbare, & præcipere, nisi sub ratione boni, & honesti: virtutem verò reprobare, & prohibere, nisi sub ratione mali, & turpis.

Dicunt 1. Estò Pontifex errare non possit circa mores per se bonos, vel malos; seu non possit aliquid docere, & præcipere contra jus divinum, & naturale (quæ sunt immutabilia) nihil tamen præjudicat Sanctitati Ecclesiæ, quòd erret circa mores, qui nec sunt juris divini, vel naturalis, sed solum opponuntur juri Canonico, seu positivo Ecclesiastico. Ita sæpè unus Pontifex leges ab alio statutas mutat. In casu autem de necessitate unum, vel alterum errare necesse est.

9 Contra. Non solum Pontifex est incapax erroris circa ea, quæ sunt de se bona, vel per se mala; sed etiam circa id, quod jure Canonico est moraliter malum, aut bonum: aliàs recurrit argumentum de Sanctitate Ecclesiæ; Nam tunc admit-

teret doctrinam, quæ non esset Sancta; cum sancta non sit doctrina, quæ aliquod turpe, & non sanctum proponit. Ideò Pontifex, præsupposito jure Canonico asserente aliquid esse peccatum, errare non potest declarans illius transgressorem non peccare. Posset quidem Pontifex relaxare jus illud Canonicum (propter quod actio violatrix illius juris redditur mala) & ita, relaxato jure, jam non esset mala. At, retento eo jure, non potest approbare, tanquam bonam, & honestam violationem illius; sic enim approbaret formalem inobedientiam ad præceptum, graviter obstringens conscientiam, ad obediendum Superioribus juxta præcipientibus.

Dicunt 2. Potest Romanus Pontifex errare edendo Constitutionem aliquam pro una Provincia; Nam tunc non gerit partes Pontificis, cum universalem Ecclesiam non doceat, nec obliget.

10 Contra. Pontifici, nedum commissa est cura totius Ecclesiæ, sed etiam cujuslibet Provinciæ: ergo, sicut respectu totius Ecclesiæ errare non potest approbando turpia, & damnando honesta (quia est illius suprema regula veritatis) sic etià, cum eadem regula sit respectu cujuslibet Provinciæ, nullo modo errare potest ferendo aliquam legem, obligantem aliquam Provinciam. Tum quia, si admittatur posse errare in statutis specialibus proponendo alicui Provinciæ malum pro bono, ut usuram esse licitam, Simoniam non esse prohibitam, videtur admitti eum posse errare circa totam Ecclesiam. Siquidem Ecclesia haberet tunc fundamentum ad credendum, rem sic propositam esse bonam, & observandam ab illa Provincia, quod judicium esset erroneum: ergo, ex errore Pontificis circa aliquam Provinciam cogitur Ecclesia universalis errare, quod non est dicendum. Vide infra cap. 4. numer. 13.

11 Neque potest errare in legibus, quæ sunt de rebus aliàs indifferentibus, hoc est, quæ nec sunt juris naturæ, nec juris divini.

Ita,

Ita, si præcipiat jejunium in Adventu, vel communionem Eucharistiæ in tribus Annis temporibus, errare non potest. Quoniam Ecclesia ei tenetur obedire, tanquam supremo Pastori. Tum quia, non præcipit rem inhonestam, aut prohibet bonam. Hinc statim ac statuit aliquam legem, sive de re, quæ prius erat sub consilio, ut in exemplis adductis; sive de alia, quovis alio modo indifferenti, nihil aliud facit, quam constituere in materia virtutis actum, quem præcipit; cujus observantia est tunc necessaria ad salutem; cum nullus posset eam transgredi, quin mortaliter peccet, nisi excuset parvitas materiæ.

12 Probatur 3. De fide est, Pontificem errare non posse in pascendis ovibus: sed oves non solum doctrina fidei, sed etiam morum pascuntur: ergo de fide est, in discernenda morum doctrina errare non posse. Major est evidens ex verbis Christi, Joan. ult. *Pasce oves meas*, hoc est, potestatem tibi trado pascendi oves meas, & proponendi Fidelibus media securissima ad pascua salubria, ex sanis doctrinis, amplectenda; & perniciofa in pravis Doctrinis exhibita vitanda: Minor est ex sensu Ecclesiæ certissima.

13 Probatur ult. Quod Pontifex non possit errare definiendo aliquid circa mores est res definita in Concilio Constantiensi, prout in constitut. Martini V. *Inter cunctas 1. in Bullar.* In quo post damnatos errores Vvicleffi, & Hussi, præcipit, ut omnes de illis suspecti inter alia interrogentur. 1. *Utrum credant, quod illud, quod sacrum Concilium Constantiense universalem Ecclesiam representans approbavit, & approbat in favorem fidei, & ad salutem animarum, hoc est ab universis Christi Fidelibus approbandum, & tenendum, aut pro condemnato credendum, & asserendum.* Doctrina autem, morum pertinet ad salutem animarum; quia si doctrina est Catholica, viventes secundum eam peccata vitant, & in opera virtutum exeunt; si verò sit prava, perniciosus moribus se dehonestant.

P. Aug. Matthæucci Controv.

Respondent, nihil dubii esse, quod Concilia sint infallibilia, etiam circa mores, quod certum haud est de Romano Pontifice, nisi in Conciliis definiat.

14 Contra. Infallibilia esse decreta Romani Pontificis edita extra Concilia dabimus plenius *cap. 7.* Et Concilia infallibilia nullatenus esse, nisi auctoritate Romani Pontificis comprobentur, videbitur *contr. sequen. cap. 5.* Quod pro nunc responsioni sit satis.

Opponunt. Quamplures variorum Pontificum definitiones, & decreta se collidunt, quorum unum falsum esse oportet: non enim duæ propositiones, omninò oppositæ, possunt esse simul veræ, ut demonstrat Aristoteles: ergo si unus aliquid licere censuit, & alter illicitum declarat, opus est, quod unus, vel alter erret; quod item currit, cum ea Conciliis opponuntur.

I. Objectum.

15 Innocentius III. Et Cælestinus III. determinaverunt opposita super ista propositione, *uno coniugum ad heresim transeunte, alter, qui remanet in fide, potest ad secunda vota transire.* Definitio Innocentii, quod potest, habetur *in cap. Quanto de divort.* Definitio contraria Cælestini ponitur *cap. Laudabilem de conver. infid.*

Hic censemus opus omninò esse responsioni præmittere, quod sit maximè dolendum, & quorundam levitas, ne dicam insaniam, arguenda, qui tametsi Catholici, Hæreticis tamen sunt in subsidium, quatenus, ubi umbras difficultatum inter Sacros Canones reperiant, & eas facili negotio possent in favorem Sedis Apostolicæ dissolvere, & extricare, tantum abest, ut hoc præstent, quin potius ipsi difficultates augment, & magis corroborare statuunt: quasi eorum laus sit auctoritatem Romanæ Cathedræ proterere. Hinc.

16 Ad Argumentum, negatur contradictoria fuisse ab Innocentio, & Cælestino determinata. Innocentius in *d. cap. duo*

posuit. Primum: Si alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero, vel nullo modo, vel non sine blasphemia Divini nominis, vel, ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda, si voluerit vota, transibit: & in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus. Si infidelis discedit, discedat. Secundum. Si verò alter fidelium conjugum, vel labatur in heresim, vel transeat ad gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc casu, is, qui relinquitur, vivente altero, possit ad secundas nuptias convolare. Ratio autem, cur in primo casu possit conjux, qui relinquitur novas nuptias celebrare, non verò in secundo, est ex eodem Innocentio, ibi: quod licet inter infideles verum matrimonium existat, non est tamen adeò ratum, ut dissolvi non possit, cum habeat solum rationem contractus naturalis, & in eo deficiat ratio Sacramenti, quod confurgit ex matrimonio, in quantum est signum unionis Christi cum Ecclesia; quæ ratio non deerat in secundo casu, cum uterque conjugum fuisset fidelis: & ideò præter vinculum naturale, & rationem contractus habuit etiam illam Sacramenti. Propter quod fuit ita ratum, & stabile, ut postquam fuit consummatum, nec per professionem religiosam, nec propter heresim alterius conjugis potuerit dissolvi. Professio enim religiosa dirimit solum matrimonium ratum, non consummatum, ex Trid. Sess. 24. can. 6. de matrim. & can. V. Definivit propter heresim vinculum matrimonii dissolvi non posse.

17 Cælestinus in d. cap. Laudabilem interrogatus, an Sarraceni possent habere in uxores mulieres Christianas, quarum viri fuissent ab ipsis Saracenis, ipsis mulieribus cooperantibus, occisi, quos postea ipsæ ad fidem converterunt? Respondit, quod si in mortem ipsorum malitiosè fuerint machinatae (uxores) licet earum studio ad fidem (Sarraceni) accesserint: tamen nec eis adherere debent, nec sunt, si adheferint, etiam tolerandi, cum tale damnum tali lucro

Ecclesia compensare non velit. Ideò Innocentius nihil ponit contrarium Cælestino. Quippe ille primò firmat posse conjugem, qui ad fidem convertitur, si alter conjux discedat, vel velit permanere, ut dissuadeat conversum ad fidem, transire ad secundas nuptias. Secundò, quod, altero conjugum transeunte ad heresim, vel apostatante à fide, qui remanet, nequit illo vivente, aliud matrimonium contrahere. Cælestinus verò posuit impedimentum ad secundas nuptias, prout ex littera quia Ecclesia non vult favere homicidiis, etiam favore religionis. Inter quæ nulla quidem est oppositio.

Verum negotium faceffit, quod Cælestinus in d. Decretali Laudabilem, prout recitatur à Gonzalez in 3. decretal. tit. 33. capit. 1. Sententiæ fuit, propter heresim, vel apostasiam à fide unius conjugis, vinculum matrimonii dirumpi: ibi enim allegatur exemplum de marito Catholico, qui à fide apostataverat, & inde ejus uxor alteri Catholico nupserat: ubi Pontifex subdit: non enim videtur nobis, quod si prior maritus redeat ad unitatem Ecclesiasticam, eadem à secundo debeat recedere, & resignari priori. Quod statutum est adversus declarationem Alexandri III. in cap. Quæsiuit de divor. ubi absolute, & non opinative dixit conjugium inter Catholicos ob unius heresim, non dissolvi; cum quo non coheret, quod dixit Innocentius in cit. cap. Quanto. Quoniam ibi dubitative loquitur, non credimus, quod formidinem non excludit.

18 Respondetur. Quod spectat ad Decretalem, prout reportatur à Gonzalez, videtur extra dubium eam ex integro non esse Cælestini. Etenim in omnibus non concordat cum ea, quæ habetur in volumine Decretalium digesto à Raymundo, qui fuit oculatissimus ipsarum compilator, quas de commissione Gregorii IX. in unum, resecatis superfluis, redegit, prout ex litteris ejusdem Gregorii volumini prefixis. Antea enim, ipsarum quinque compilationes extabant, in quibus plures Scri-

ptores auctoritate privata ipsas Constitutiones collegerunt, ut notavit Bail.to.2. *Sum.Concil.sexta clas.* & fortè non fideliter, propter quod varietas illa orta est. Quæ pariter ex hoc concluditur, quòd in excerpta à Gonzalez contraria manifestè ponuntur; nam allegato textui ea repugnant, quibus decretalis concluditur, ibi: *Nos dubitare non sinimus, quin ille, qui ad fidem re-vertitur, eam, quæ (per eum) conversa est ad fidem, defuncta prima (quam prius duxerat) sibi licitè possit copulare.* Ubi ponderandum est illud, *defuncta prima*, quæ vivente, vir ad secunda vota transire nequaquam valet. Quæ contrarietas, induta à nullo esse potest, quàm ab hoste Pontificiæ infallibilitatis.

Uterius. Cælestinum illius opinionis non fuisse, quòd per hæresim matrimonium solveretur, significat Innocentius in *d.cap. Quanto*, in quo dixit, *licet quidam prædecessor noster sensisse aliter videatur; & non dixit: licet aliter sensisset; sed licet sensisse videatur, scilicet illis, qui malè illum sunt interpretati, vel decretum alterarunt, ut optimè Leytam clyp.dignit.dissceptat.7.sect.4.nu.58.*

Vel dicendum Cælestinum locutum esse de separatione quoad thorum, non verò quoad vinculum.

19 Neque augeatur difficultas, quasi Innocentius sit locutus dubitatione; etenim illud *non credimus*, in communi loquendi modo idem est ac *judicamus*, vel *certò tenemus*; vel, saltem est istis æquivalens.

Instant. Gregorius III. in *cap. Proposuit* 32.q.7. concessit, ut vir, prima uxore impotente ob infirmitatem debitum reddere, alium ducat. Quod est contra indissolubilitatem Matrimonii; & error manifestus reprobatus à Tridentino sess. 24. de *matrim.can.5. & 7.*

Resp. Quod illo cap. habetur, notat Glos. in *cap. Puto ead.causa q.5.* esse dictum à falsariis. Vel, intelligitur tantum de *Sponsa*, non de nupta; & re ipsa textus

non legit uxor, sed *mulier*. Vel, accipitur de arcta cum impotentia antecedente matrimonium, quæ matrimonium invalidat.

Urgent. Augustinus *libr.2.contr. Crescon.cap.21.* dixit: *non debet Ecclesia se Christo præponere; cum ille semper veraciter judicet.* Ergo Pontifices non semper dicunt verum.

Resp. Dictum Augustini ibi non tangit Pontificem: loquitur de privatis Judicibus; unde subdit: *Ecclesiastici autem Judices, sicut homines plerunque falluntur.* Quæstio erat, an validum esset baptisma collatum ab hæreticis; negabant Donatistæ propter auctoritatem eorum, qui fuerunt Judices in Conciliis Afris sub Agripino, & Cypriano. Hos Judices errasse dixit Augustinus. Nec Papa semper dicens verum in rebus fidei, & morum se præponit Christo, sed privilegio infallibilitatis à Christo obtento, utitur.

I I. Objectum.

20 Vigilius in suo decreto, quod dicitur *Judicatum* damnavit tria Capitula in Concilio Chalcedonensi approbata, ut constet ex *act.16.* ergo ejus definitio infallibilis non fuit: Opponebatur enim Concilio generali, quinimò, & definitioni Leonis, qui dictum Concilium approbaverat.

21 R. Hic tangitur famosa de tribus Capitulis controversia, quæ diu concordiam Catholicæ Ecclesiæ scidit, ac vehementer exagitavit, cujus ordo est breviter hic exponendus, ut inde constet, quid in ea Vigilius egerit, & instantia diluatur; Verum prius adnotandum duximus; quòd si quidquam concluderet, & ubi in Chalcedonensi fuissent tria capitula approbata, Chalcedonensis, & quinta Synodus, quæ capitula illa reprobavit, sibi ipsis contradicerent, & ita una destrueret, quod altera ædificaret; ac proinde nec Pontifices, nec Concilia essent regula

proponendi infallibiliter res fidei: adeoque, vel in Mundo nulla esset talis regula, ut quibusdam placuit asserere; vel, spiritus cujusque privatus illa foret, quod reprobaturum est *contr. 3. cap. 3.*

22 Itaque tria illa Capitula sunt. Primo, *scripta* Theodori Mopsuesteni Episcopi, quæ erroris Nestoriani venena continebant. Secundo, *Epistola* Ibæ Edeffeni Antistitis ad Marim Persam, qua & Cyrillum, ejusque contra Nestorium Capitula in Ephesino probata reprehendebat, & Theodorum Mopsuestenum, strenuum, ut agebat, fidei defensorem laudibus exornabat. Tertiò, Theodoretì Cyrensis Præfultis adversus Cyrillum *commentaria*, quibus anathematismos illius confutarat. Hujusmodi opuscula, damnatis Nestorio, ejusque libris in Ephesina, & Chalcedonensi Synodo, evulgarunt Nestoriani, ut fidelibus venenum Magistri propinarent.

23 Optabant Eutychiani, quòd hæc tria Capitula damnarentur, ut inde concluderent imminutam esse auctoritatem Concilii Chalcedonensis; & consequenter nullam esse hæresis Eutychianæ damnationem, in ipsomet Concilio proscriptæ. Ipsi enim videbatur tria hæc Capitula fuisse in Synodo probata, ex quo Ibas, & Theodoretus, immunes ab hæresis suspicionem, fuerint in suas sedes restituti. Ex hoc inferebant Theodoretì, & Ibæ contra Cyrillum lucubrationes, & in hujus Epistola Theodori commendationem, ac libros, & dogmata comprobasse.

24 Hinc Theodorus Cæsareæ in Capadocia Episcopus agrè ferens, Origenis, & Eutychetis damnationem, quibus occultò favebat sat egit Justiniano Imperatori persuadere, ut tria Capitula publico edicto proscriberet; quod ut facili negotio obtineret, ei significavit eo pacto Eutychianos ad concordiam Ecclesiæ esse redituros. Imperator cupidus restituendæ pacis, & concordie in Ecclesia, edictum contra Capitula edidit, cui aliqui subscripserunt Prælati. Verum, quia in eo suæ fa-

cultatis limites excessit, Imperatori obstitit Vigilius, planè sciens in Chalcedonensi illa Capitula, nec damnata, neque approbata; in quem irascitur Imperator, & variè eum vexat (erat enim Constantinopoli) ut tria capitula damnet. Subinde Pontifex decretum edidit, quod *Judicatum* vocavit (& ab Italis *Constitutum* dicebatur) in quo tria Capitula damnavit, salva Synodi Chalcedonensis reverentia. Propter quod alieni ab eo facti sunt Afri, Illyrici, aliique trium Capitulorum defensores.

25 Quo Vigilii decreto Justinianus minime contentus, quòd clausulam illam adhibuisset, apud eum institit, ut absolutè, & sine ulla mentione Concilii, illa ipsa proscriberet. Renuit Vigilius, petiitque, ut Episcoporum Concilium convocaretur; assensum præstitit Justinianus. Fuerunt litteris undique Episcopi vocati. Sed Illyricianorum nullus adfuit: parvi ex Africa venerunt. Interea Vigilius ad compescendos tumultus silentium partibus indicit, dicens excommunicationis sententiam in eos, qui ante universalis Concilii tractatum de istis Capitulis aliquid fecissent, aut facientibus acquievisent. Exoratque Imperatorem, ut edictum suspendat: Annuit Imperator, ut hac forma, tam impugnatores, quam defensores trium Capitulorum invicem communicent.

26 Verum longioris moræ tædio, & Theodori Cæsariensis importunitate victus, contra datam Vigilio fidem, edictum publicè proposuit adversus tria Capitula. Cui Vigilius reclamans Imperatoris iram in se concitavit, & sibi metuens ad S. Petri Basilicam confugit. Et in d. Theodorum trium Capitulorum contra suum interdictum damnatorem, & auctorem Imperatorii edicti, excommunicationis & depositionis sententiam tulit, ex Synodo tredecim Episcoporum, quos illic coegerat.

27 Propter quod Justinianus ira percitus, Prætorem cum manu armata ad Vigilium

gillum mittit; qui à militibus multa sustinuit, & majora fuissent timenda, nisi populus commotus milites in fugam dedisset. Sed postea, recrudescente persecutione, clam Vigilius Chalcedonem aufugit. Ad quem Imperator honorificam legationem virorum principum mittit, qui illum hortarentur, ut, fide interposita, Constantinopolim rediret. Quod, nisi edicta tollerentur, Vigilius renuit facere.

28 Tandem Justinianus Pontificis constantia victus, edicta sustulit. Et à Vigilio in gratiam recepti sunt, libellis fidei, ac penitentiae oblatis, Mennas, Theodorus, alique: Anno denique 553. Synodus II. Constantinopolitana V. generalis celebratur. Cui Vigilius sepius invitatus adesse noluit. Nihilominus rogatus ab Imperatore *Constitutum* fecit, in quo tria Capitula damnavit, ac scripsit Eutychio Constantinopolitano Antistiti se annuere, ut de tribus Capitulis in Concilio tractaretur, ut ex actis Concilii. Quæ Capitula à Concilio fuerunt damnata, ut in Anathematismo 12. 13. & 14. d. Concilii.

Concilium Vigilius confirmavit, teste Evagriolib. 4. cap. 33. Niceph. lib. 27. & 28. Idque effecit, quia videbat eos jam æstimari Nestorianos, qui damnationi trium Capitulorum non consensissent. Et ubi Fideles agnoverunt Vigilium Concilio adhæsisse, & ipsi Concilio adhæserunt. De approbatione quintæ Synodi S. Gregorius lib. 1. Epist. 24. ad Joann. Constantinopolitanum Episcopum hæc habet: *Quintum quoque Concilium pariter veneror; Sed de hoc alibi.*

Hæc est historica Synopsis de controversia trium Capitulorum, circa quam multa leguntur in Auctoribus alterata. Videatur Petavius Theol. dogmat. tom. 5. lib. 1. cap. 18. Bail. Sum. to. in d. Concil. Spondanus Epit. to. 2. ad an. 553. & Coriolanus in Breviar. ad d. Annum.

29 Ad argumentum itaque, negamus Vigilium, & quintam Synodum errasse damnando tria capitula, quæ Concilium Chalcedonenſe, nec probaverat, neque

reprobaverat, sed suspenderat suum de iis iudicium; eorum solum auctores Ibam, & Theodoretum in communionem admisit, statim ac anathema dixere Nestorio, cum aliis.

Dices. Sed probata in eo illa fuerunt. Nam Theodoretus fuit in act. 8. Concilii suæ sedis restitutus, absque eorum, quæ adversus Cyrillum scripserat, retractatione; & quid aliud est hoc, quam declarare ipsa esse orthodoxa. Item, Epistola Ibæ Declarata fuit orthodoxa; siquidem in Concilio lecta fuit, & ex ea Ibas innocens dictus Act. enim 10. Paschasius, & Leventius, &c. tenentes locum Sedis Apostolicæ, &c. dixerunt: *Relecta enim eius Epistola, cognovimus eum orthodoxum.* Cur eos Synodus non adegit, ut à se scripta anathematizarent? Cur Theodorus anathemati non est subjectus?

30 Respondetur. Admisit Concilium Theodoretum, & Ibam, sed ejurato Nestorio, etiam decies millies, ut Ibas pronuntiaverat. Et inde satis Concilium intelligebat eos sua scripta damnaſſe. Quippe, cum illa Nestorio faverent, satis significabatur ea retractare, ubi anathematizarunt Nestorium; cum quo consequens est, ut alia reprobassent, quæ Nestorianam hæresim continebant. Et hæc est ratio, cur Synodus de ipsorum libris nihil definierit, & personas admiserit:

31 Quod spectat ad Epistolam Ibæ, notari debet Præsides ex parte Sedis Apostolicæ non dixisse se recipere Epistolam Ibæ, sed tantum ex ea Ibam innoxium declarari. Distinguenda sunt tempora, ut contraria concordentur. Opponebatur Ibæ, quod S. Cyrillum hæreticum appellasset, & D. Theodorum hæreticum nimium laudasset. Respondebat Ibas, in Concilio Berythi, apud Bail. Sum. to. 2. in 5. secul. id à se factum, ante initam concordiam inter Cyrillum Alexandrinum, & Joannem Antiochenum; sed ab eo tempore, quo, opera Pauli Emiseni, inter utrumque pax composita fuit, nunquam accidisse. De

quorum pace, cum apposita conditione, quòd reciperentur duodecim anathematismi ipsius Cyrilli contra Nestorium, Ibas congaudebat in fine *cit. Epist.* Ideò finis Epistolæ prodebat Ibas, ante Nestorianum, esse orthodoxum; & hinc ex fine Epistolæ probatus est innoxius, ut pronuntiavit Paschasius. Epistola habetur in actis V. Synodi apud Bail.

Instant. Cur igitur fuit Epistola in d. Synodo proscripta? iique anathematizati, qui eam rectam, vel ejus partem dixissent?

32 Respondetur. Damnata fuit, quia, ut dictum est, Nestorianum errorem referebat, quod omnes Catholici fatentur; & ulterius affirmant, ex ipsius fine Paschasium collegisse Ibas Nestorianum non fuisse. Circa quod referam, quæ habet Bail. *Sum. tom. I. Concil. Constantinop. XI. tit. Controversia quædam §. de Epistol. Ibas: Anathematizentur, ait, quoque, qui partem illius rectam esse dixerint: Cum aliqui dicerent in principio esse hæreticam, in fine Catholicam, inventa est sapere hæresim, etiam in fine; licet cum hoc, etiam appareat Ibas approbare concordiam Joannis Antiocheni cum Cyrillo Alexandrino, qua vera fides firmabatur. Nec enim pars istius Epistolæ de una, vel altera linea debet intelligi, sed de aliqua parte, circa principium, medium, aut finem, quæ errorem retinet, de qua sermo habitus fuerit. Neque enim propter quancunque lineam liber aliquis proscribitur, sed propter eas errorem exprimentes.*

A quo etiam ibi in Concilio Chalcedonen. 2. p. tit. genera argumentorum contra Synodum, hæc scripta fuerunt. Cur Theodorus quoque anathemati non est subiectus? Sed nunquid satis intelligi debent scripta sua damnasse Theodoretus, & Ibas, cum Nestorio clare anathema dixerunt? De Theodoro autem ratio fuit peculiaris, cur siluerit Synodus, quippe pro magno Doctore habebatur ab Orientalibus, & diffidium timendum erat ex ejus expressa damnatione. Unde consultius visum est tunc de eo file-

re, qui postea in cit. Synodo V. in anathematismis cap. 12. fuit anathematizatus, ejusque scripta damnata.

33 Advertendum, quod Synodus solum Theodorum Mopsuestenum excommunicat, non verò Theodoretum, & Ibas, ut patet ex finali definitione Concilii. Et discrimen est, quòd hi duo Episcopi adhuc vivi, Ecclesiæ satisfecerant, & resipuerant: Quorum solum scripta hæretica damnavit; quæ quovis tempore possunt, & debent damnari, ne alios inficiant, & in legentes virus suum profundant; estò, Auctores in unitate Ecclesiæ ea reiicientes decesserint; in qua non Theodorus, sed impenitens objerat.

Si dicatur. Quòd Theodorus excommunicari non poterat, utpote mortuus, & mortui excommunicari nō possint, quia non subsunt amplius jurisdictioni Ecclesiasticæ; etenim amplius non pertinent ad Ecclesiam visibilem.

34 Respondetur. Cum Bail, quòd mortui possunt excommunicari, vel aptius declarari excommunicati. Sunt enim quedam delicta, ut notavit Tostatus in 4. Reg. ca. 23. q. 24. quæ cum morte non extinguuntur, sed post mortem proceditur ad punitionem eorum, quantum modo humano puniri possunt. Constat autem Theodorum potuisse à Concilio excommunicatū declarari; Nam impenitens excommunicatus decesserat; siquidem fuit in errore, & blasphemia Pauli Samosatensi jam pridem de hæresi damnati, & propterea excommunicati; in quo Theodorus sine retractatione, & penitentia mortuus erat; meritò ergo excommunicatus haberi poterat, atque ita post mortem à Concilio declarari excommunicatus, hoc est, decessisse privatum participatione Sacramentorum, fructu sacrificii, orationum, & sepultura Ecclesiastica. Unde si post mortem inveniatur quis fuisse hæreticus, exhumatur.

Instant. Saltem sequitur, quòd Vigilius fuerit inconstans; Nam primò tria

Capitula damnavit, subinde silentium super iis, seu verbo, seu scripto omnibus indixit.

35 Respondetur. Nec inconstantię reus Vigilus dicitur; sed de summa prudentia, & sapienti œconomia est laudatus. Cum enim videret turbas in Ecclesia excitari, & schisma esset ortum inter Orientales, & Occidentales (isti enim tria Capitula propugnabant, putantes in Chalcedonensi approbata) ut inter eos pax componeretur, & ad invicem unirentur, silentium indixit, usquedum Synodus quinta cogeretur ad definienda omnia super his mota dubia. Quod à multis in deteriore partem acceptum est, quasi jam faveret tribus Capitulis, quæ antea damnaverat in se, & absolutè expectata, prout damnanda erant ab omnibus, nisi quicquam pugnare voluisset pro dogmate Nestoriano. Cujus sententiæ, & quòd Vigilus ea Capitula aliquando defenderit, fuerunt Baronius *ad ann. 546.* Spondanus *ad an. 553. nu. 16.* Leytam *cit. disceptat. 7. sect. 2. nu. 37.* Verum Vigilum Capitula defendisse, aut probasse, aliquando non invenitur, ut diximus cum Petavio, & sequitur Bail *cit. V. Synodo in princip. ver. quid verò;* neque ex quo silentium ad tempus imposuerit, sequitur, quòd ipsa defenderit, aut Constitutum à se editum revocaverit, sed amore pacis id egisse concluditur.

36 Obstitit quidem Edicto Justiniani, tum ex quo hic falcem in messem alienam misisset, tum ex quo tria capitula damnaasset, tanquam fuissent in Chalcedonensi probata, ut nonnulli putabant, & ita intentione lædendi ipsam Synodum. Tum quia, damnabat etiam Auctores, qui in eo damnati non fuerant, sicut nec in V. Synodo, excepto Theodoro in impenitentia defuncto; in qua nullatenus fuit Chalcedonensis læsa, sed cautè supplevit, quædam ab ipsa minùs explicata. Qui in his nolunt hallucinari, discernant statum quæstionis, & quousque se extendat damnatio, aut definitio capitulorum. De quo

nos satis. Vide *controvers. 6. capit. 4. numero 38.*

III. Objectum.

37 Pelagius I. edidit Constitutionem, quòd omnes Subdiaconi Siciliæ à suis uxoribus abstinerent, quas in minoribus duxerant, aut ab Altari cessarent, *cap. Multorum 27. qu. 2.* quod tanquam durum, hoc est iniquum, ac contra Evangelium, (ut legit Glos. *in cap. ante Triennium verb. durum*) fuit à S. Gregorio revocatum, ut ex *d. cap.* patet:

38 Respondetur. Gregorius liberavit Subdiaconos Siculos à Decreto Pelagii; sed quid facit hoc ad quæstionem de infallibili Romani Pontificis ad res fidei, & morum definiendas auctoritate? Deus legem Circumcisionis à se primò justè, & Sanctissimè constitutam, & leges alias ceremoniales veteris Testamenti per novam legē gratiæ revocavit, quidquam ne hoc derogat infallibili auctoritati Dei? Pelagius ne ea Constitutione quidquam præscripsit, quod esset juris divini, vel naturalis? Nec Dupinus cujus est objectio affirmabit. Erat Sancta, & veneranda lex à Pelagio constituta, intendente munditiam in Ministris Altaris. *Si enim* (ut Paulus ait I. ad Corinth. 7.) *ab uxoribus est cessandum, ut expeditius orationi vacemus: Ministris utique Altaris, quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, nunquam conjugali officio vacare permittitur.* Et expressius *Cap. Episcopos, cap. Tenere debet d. dist. Concilium Aurelianense III. sub Vigilio Papa ann. 540.* inhibuit, ne Subdiaconi, & Superiores Clerici, proprię uxori miscerentur. Quod alibi sæpè legitur statutum, quæ erat consuetudo Romanæ Ecclesiæ, quod Subdiaconi etiam, temperarent ab usu matrimonii antea contracti, ex *d. cap. Ante triennium.* In quo idem Gregorius constituit *Episcopos nullum debere ad Subdiaconum promovere, nisi qui videtur se castè promiserit.* Quo itaque titulo potuit Glossa Decretum Pelagii appel-

la re *iniquum*, & esse *contra Evangelium*, si est tot sanctissimis legibus, & puritati in Ministris Altaris necessariæ consonum?

Dices. Cur ergo illud Gregorius dixit *durum*, & *incompetens*, ipsumque revocavit?

39 Respondetur. Fortè quia à Gregorio dictum est *durum*, fuit *iniquum*? Augustinus *contr. Adamant. Manicheum cap. 16. num. 2.* appellat *Circumcisionem jugum*: ergo lex Circumcisionis fuit *iniqua*? Absit hoc à Catholico. *Durum* itaque, & *incompetens* illud Gregorius vocavit, hoc est, difficile, ut à quibusdam ob humanam fragilitatem observaretur: multi enim, qui jam cognoverant uxores, difficillimè se continebant, & separati ab uxoribus in deterius cadebant, ut ex textu. Ad majus malum vitandum, hoc audito, Gregorius eos ab observantia Constitutionis liberavit. Verùm, ibi etiam dixit laudandos, & remunerandos esse, qui post prohibitionem Pelagii continenter vixerunt cum suis uxoribus: ergo, judicio, etiam Gregorii, lex Pelagii per se justa fuit, licet per accidens, ex aliquorum malitia, vel fragilitate dura videretur.

40 Quare lex illa fuit justa, justaque causa, & fine edita, licet postea, propter adjunctas circumstantias, minus congrua videbatur. Et ideò à Gregorio prudentissimè fuit revocata. Ea enim est legis positivæ Ecclesiasticæ natura, quòd, variatis circumstantiis, possit à supremo Pastore mutari, prout salutis animarum cognoverit expedire, juxta Tridentinum *cap. 2. sess. 21. de com. sub. utraq. specie*.

Instant. Matth. 19. Sola fornicatio dicitur causa separandi conjuges quoad thorum: ergo statutum Pelagii est contra Evangelium. Item adversatur juri uxorum: ergo fuit injustum.

41 Respondetur. Negatur consequentia. Pelagius absolutè non decrevit, quòd Subdiaconi cum uxoribus non miscerentur, sed sub conditione, si vellent Altari ministrare: ait enim textus in *d. cap. Mul-*

torum: unum ex duobus eligerent; aut certè nulla ratione ministrare præsumerent, aut à suis uxoribus abstinerent. Fornicatio autem est causa, cur ab Judice Ecclesiastico potest absolutè, & perpetuò divortium statui. Verùm præter fornicationem aliæ esse possunt causæ, in quibus conjux innocens potest à Thoro, auctoritate Judicis Ecclesiastici, dividi; ut, si aut vitæ, aut sævæ cohabitationis, aut salutis periculum timeretur. Quo casu divortium fit jure defensionis. Nec est perpetuum, sed conjux innocens tenetur ad nocentem redire, ubi periculum desinit. Quod videtur à Christo statutum. Matth. 5. *Si oculus tuus*: quod Hilarius, Chrysostomus, & Hieronymus exponunt de omnibus peccandi occasionibus, & instrumentis refecandis apud Du-hamel *Theol. Cleric. tom. 3. De matrim. dissert. 5. cap. 5. nu. 7.* Et cum opponitur, ex Christi lege, ob solam fornicationem posse uxorem dimitti, intelligitur, quòd illa lex sit libertatis, quatenus innocens potest divortium ad vitam petere; ubi altera lex est necessitatis, cum sit refecanda omnis peccandi materia: & dimissio in secundo casu non est ad vitam, sed instante periculo. Videatur *cap. Quos Deus 33. qu. 2.* ibi: *Non homo separat, quos pena condemnat: quos reatus accusat, quos maleficium coarctat*; De qua re agunt DD. De matrimonio.

42 Ad 2. Ubi mulieres nupserunt Clericis, & viris ad Altaris ministerium dedicatis, tali periculo voluntariè se exposuerant, quòd à Summo Sacerdote (ad quem spectat pro majori in res sacras decencia leges ferre) illud Decretum constitueretur, & ideò censentur implicite juri suo renuntiasse. Idem dicitur, si consenserunt, ut viri clericali statui se manciparent.

IV. Objectum.

43 Nicolaus III. in *cap. Exiit de verb. signif. in 6. §. Caterorum*, definit Christum Ver-

verbo, & exemplo docuisse perfectam paupertatem, quæ consistit in abdicatione omnium rerum, nullo sibi Dominio relicto, nec in particulari, neque in communi, atque ita talem paupertatem esse sanctam, & meritoriam. Quod esse falsum decrevit Joannes XXII. *In Extravaganti ad Condito rem Canonum eod. tit.* docet esse impossibilem paupertatem, qua quis in rebus usu consumptibilibus, abdicet à se omne dominium, solo usu facti retento sine jure proprietatis. *In alia* incipien. *Cum inter nonnullos d. tit.* declarat esse hereticum dicere, Christum talem paupertatem verbo, & exemplo docuisse. Quod repetit ibi *in Extravag.* Quia quorundam, & dominium rerum, quæ usu consumuntur, à Nicolao Romanæ Ecclesiæ reservatum, rejecit: ergo necesse est, quòd vel Joannes, vel Nicolaus erraverit; at non Joannes: ergo Nicolaus, qui contra Evangelium determinavit: Joannis enim 12. dicitur de Juda: *loculos habens, ea, quæ mittebantur, portabat*: quasi communis Procurator, & Oeconomus ad subveniendum necessitatibus Christi, & Discipulorum, ac ad dandum pauperibus. Unde Augustinus *tr. 50. in Joannem num. 11.* dixit: *Quare Dominus habuit loculos, cui Angeli ministraverunt? Nisi quia Ecclesia ipsius loculos suos habitura erat?* Lucæ 9. Christus Apostolis dixit: *Date illis manducare.* At illi dixerunt: *non sunt nobis plus, quàm quinque panes, & duo pisces: nisi fortè nos eamus, & emamus in omnem hanc turbam escas*: ergo habebant tantum pecuniæ, quæ satis erat ad emendos cibos pro quinque millibus. Post Ascensionem, Apostolos possedisse saltem in communi, est certum: Actor. 4. dicitur. *Nec quisquam eorum, quæ possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia*: ergo doctrina Nicolai videtur S. Scripturæ contraria.

44 Hæc objectio est Dissidentium Achilles adversus infallibilitatem Romani Pontificis. Qui tamen nec Nicolai, nec Joannis Constitutiones intellexerunt.

Ad quos conciliandos tres oportet quæstiones excitare.

Prima est. *An in rebus usu consumptibilibus, possit separari usus simplex facti à Dominio?*

Secunda: *An paupertas, quæ omne Dominium à se removet, solo usu relicto, sit Sancta, & meritoria?*

Tertia. *An Christus talem paupertatem verbo, & exemplo docuerit? Quæ moventur occasione paupertatis Fratrum Minorum.*

45 Quantum ad primam, Joannes negavit ex eo, quòd esse Dominum rei, est posse eam destruere quoad substantiam: constat autem Franciscanum posse panem destruere: quem destruit, dum eum manducat. Item, si pane sine jure uteretur, injustè, & iniquè uteretur, ut patet; Nicolaus verò oppositum docuit. Quod postea confirmatum est à Clemente V. in Concilio Viennen. ut in *Clementina. Exivi de verb. Signif.*

Verum simplicem facti usum in rebus, quæ usu consumuntur, separari posse à Dominio, est certum. Nam Servi utuntur cibis, & vestibus Dominorum, quin in illis Dominium, vel jus proprietatis, aut civile retineant. Qui nihilominus justè, & licitè utuntur, quia de licentia, & voluntate Domini. Ita, Fratres Minores, licitè rebus, quarum usum facti eis licet habere (non enim omnium possunt) licitè, & justè utuntur, quia de voluntate offerentium (vel Sedis Apostolicæ, quando illi Dominio se spoliaissent) utuntur; quin apud omnes in communi, vel singulos in particulari sit ullum Dominium, vel proprietas; in quo eorum paupertas ab ea distinguitur, quam aliorum Ordinum Religiosi profitentur, apud quos in particulari est solùm usus, & in Religione in communi est bonorum dominium: juxta Tridentinum *sess. 25. cap. 3. de Regul.*

46 Neuter verò Pontifex sibi contradicit. Nam Nicolaus accepit Dominium in sensu proprio, Joannes verò in sensu lato: quas

quas duas acceptiones Dominium admittit. Dominium itaque propriè, seu jus proprietatis, est libera facultas disponendi de re aliqua, etiam inutilitatem propriam, non impedibilis licitè ab aliis, etiam vendendo, donando, alienando, &c. Præter hoc proprietatis jus, datur etiam jus civile; quod duo importat. I. Posse se defendere, etiam civiliter contra quencunque invasorem. II. Posse rem in judicio, & extra repetere à retentore. In quo sensu Nicolaus dixit jus ab usu separari. Fratres Minores utriusque juris sunt incapaces, qui tamen circa res sibi oblatas simplicem usum licitum facti habent, & per usum res, quæ usu consumuntur, licitè consumunt, quia id agunt dependenter à licentia, & consensu Pontificis, potentis absque ulla injustitia adversus aliquod eorum jus licentiam revocare (per accidens enim est, quòd actu non revocet). Eis namque res dantur, ut de voluntate, & beneplacito Dominorum (si retineant Dominium) vel Sedis Apostolicæ (ad quam ipsarum Dominium spectat, ubi Domini illo se privant) consummentur, ut notat Marchant. in regul. S. Francisci c. 4. tit. I. q. 3.

Dominium verò in sensu improprio, prout usurpatur ab Joanne in cap. Quia quorundam, idem importat, ac posse rem destruere, vel non destruere; quo sensu quidem usus est inseparabilis à Dominio; nam qui re utitur, usu eam destruit. Verum hoc non probat semper in utente Dominium, & jus proprietatis, prout ex adducto exemplo de servis. Ex quibus ad primam rationem Joannis fit satis.

47 Ad secundam. Joannes pariter alio sensu accepit jus, ac Nicolaus. Siquidem hic locutus est de jure proprietatis, & civili: asseruitque, quòd quis potest licitè re aliqua uti sine illis; si nimirum Dominus concedens rem, Dominium apud se retineat, illius simplici usu concessio. Joannes verò locutus est de jure, prout jus idem est, ac licitè, & justè; in quo sensu idem est jure uti, ac licitè uti, & è contra, perin-

de est sine jure uti, ac non licitè, sed cum peccato uti. Quod constat, ex d. cap. Quia quorundam, ubi hæresim dixit sententiam asserentium, Christum, & Apostolos rebus sine ullo jure, hoc est, cum peccato usos fuisse. Accepto itaque jure in hac significatione, ab usu est inseparabile; sed hoc nihil ad rem.

At difficultas nascitur, qua ratione possit quis re aliqua, justè, & licitè, sine ullo jure uti? vel non habens usum juris, & utendi?

48 Respondetur. Difficultas ex dictis n. 46. ruit. Iterum autem, duplex usus distinguitur: unus activus, & potestativus, qui convenit cum jure, seu facultate utendi in impedibili ab alio; & idem videtur esse, ac Dominium, jusque proprietatis. Alter est usus merè passivus, & ab aliis dicitur usus revocabilis, quatenus semper pendet, ut sit licitus, à voluntate alterius, potentis revocare licentiam, ac permissionem, quod alter re utatur, quoties, & quousque voluerit: hic est omnino adequatè distinctus ab omni specie Domini, & proprietatis. Verum cum sit terminus juris proprietatis, & concedentis, ut quis re aliqua utatur, operatur, ut utens licitè utatur, ex adnotatis ab Esparza Theol. tom. 2. lib. 8. q. 50.

Difficultas pariter est. Cujus essent bona, quæ Minoribus offeruntur, si Pontifex, & concedens Dominio, & omni juri renuntiarent, prout Joannes renuntiavit in d. cap. Ad Conditorem.

49 Respondetur. Planè Fratrum non essent, qui ex vi sui Instituti sunt cujusvis proprietatis incapaces. Propterea in casu, vel haberentur pro derelictis, ut dixit Marchant cit. q. 4. Vel essent Dei, dicente Hugone de Dina in cap. 4. regul. Deo acquiritur, cuius intuitu, vel nomine offertur. Unde observat Esparza loc. cit. art. 3. Quòd non apud Minores mansit Dominium ab Joanne rejectum, sed apud Fideles subministrantes eleemosynas, de quorum consensu implicito, vel explicito semper revocabi-

cabili, procedebant ad usum sibi permiffum à Domino. Verùm idem Dominium post Joannem reafsumptum iterùm fuit à Clemente V. ubi fupra, aliisque Pontificibus.

50 Est votum paupertatis, quod Fratres Minores emittunt, adeò strictum, quòd fi in Mundo foli ipfi exifterent, non effent Domini rerum, fed ubi alii nascerentur, deberent dependere illi ab eorum voluntate in usu ipfarum, ut dixit Poncius *Theol. diff. 23. q. 8. num. 45.* Verùm illis poffent uti ad ufus neceffarios; licentiam enim haberent ab jure naturali, quod obligat ad confervandam vitam: Nam Fratres per fuam profeflionem non cenfentur renuntiare juri fuo, ad res ad hoc fimplici-ter neceffarias.

Dices. Saltem Joannes erravit refolvens ufum facti, in rebus confumptibilibus, à Dominio feparari non poffe.

51 Refpondetur. Negatur. Nam verum dixerat fecundùm fenfum, in quo acceperat Dominium, & jus. Quinimò ejus fententia non fuit definitiva, fed folùm assertiva, ut privati Doctoris. Etenim controverfia erat folùm de puncto juris civilis, & non de re dogmatica fidei, aut morum, ut loc. cit. dixit Exparza, & Poncius. In qua ficut ipfe refolvit fententiam fuam, ita alii Pontifices determinaverunt noftram. Et confiderandum, quòd ipfe Joannes in d. cap. *Quia quorundam §. prætereà dicant*, dixit assertions de paupertate Fratrum Minorum, & fimplici usu facti, seu de Dominio eorum, quæ ipsis offeruntur: quod Summus Pontifex illud fibi, & Romanæ Ecclesiæ refervaverit, nec quod illud refervatum abicere non liceat, fi hoc expedire videbit, non pertinere ad fidem, vel mores. Propter quod declarat, contra definitionem Prædecefforum in materia fidei nihil definiiffe, quia nullus eorum in hac materia paupertatis Fratrum Minorum aliquid de fide decreverat, ut obfervat Lauræa de fide, *diff. 8. art. 5, §. 10. n. ult.*

52 Quantum ad Secundam quæftionem.

Refpondetur affirmativè, ut expreffè dixit Nicolaus d. cap. §. *Cæterorum autem.* In nulla autem Decretalium Joannis continetur propositio illi immediatè oppofita, ut intuenti patet, ut inquit Sanctus Joannes de Capiftrano in tractatu de *Christi, & Apostolor. sanctiffima paupertate art. 6.* Ubi ex instituto examinat quæftionem de concordia Decretalium Nicolai, & Joannis. Ratio autem est, quia voluntaria paupertas amore Dei affumpta, est meritoria, juxta illud *Matth. 19. Si vis perfectus esse, vende, & vende, &c.* Siquidem alta, & perfecta est paupertas, quæ pauca propria propter Deum admittit; altior, quæ nulla habet propria, nec in particulari, estò habeat in communi; altiffima verò, quæ nihil habet in hoc mundo, nec in particulari, neque in communi; ut habetur in cit. cap. *Quia quorundam §. Nec obstat.* Nec Joannes in cap. *ad Conditorem* id strictè impugnavit, ut notat Sella *Scrutin. doctrin. cap. 3. art. 14. nu. 64.* Sed folùm renuntiavit Dominio earum rerum, quæ in eleemofynam traduntur Fratribus Minoribus. Quas Nicolaus assererat esse sub perfecto Dominio, & proprietate Romani Pontificis; quod Dominium, & proprietatem Joannes à fe abdicare poterat, & de facto propter pravum intellectum, de paupertate Christi, à nonnullis tunc temporis ufurpatum, renuntiavit: quin ulla extet contradictio inter præfatos Pontifices, etiam ex infra dicendis.

53 Quantum ad tertiam. Dicimus Christum Dominum aliquando fuiffe; & tenuiffe paupertatem strictam, in qua est negatio Domini in particulari, retento Dominio in communi, quod probat illud Joannis 12. in instantia allegatum, ubi dicitur Christum habuiffe loculos, ex quibus in communi cum discipulis vivebat, dicente Augustino tract. 62. in Joann. nu. 5. *Habebat ergo, & Dominus loculos, & à fidelibus oblata confervans, & fuorum neceffitatibus, & aliis indigentibus tribuebat.*

Aliquando verò docuit paupertatem stri-

strictiorem, in qua renuntiatur utrique Dominio, tam in communi, quam in particulari, quod habetur ex illo Matth. 10. *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris: non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: Dignus est enim operarius mercede sua: Et ex illo Lucae 22. Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? Circa quæ ubi supra Capistranus dixit. Mibi dicendum pro isto tempore, quod Apostoli non habuerunt proprietatem, seu Dominium alimentorum in communi. Qui prohibiti sunt pro isto tempore portare, quod inter alimenta est magis necessarium: præcepit enim eis, ut non portarent panem; quomodo permisisset eis carnes, vel caseum, vel vinum, potagium, & alia huiusmodi? Si panem magis necessarium habendum, & portandum prohibuit, & non solum prohibuit pro isto tempore alimenta immò ad alimentorum portandorum vasa idonea, quia præcepit non portare peram: Pera namque, secundum Sanctos, est vas pro cibis portandis. Pro quo tempore Christus faciendo, quæ docuerat, & eius Apostoli servando Christi præcepta pro illo tempore data, non poterant emere, nec vendere, nec locare, nec conducere, nec aliqua huiusmodi facere, quæ supponunt Dominium particulare, vel commune, quæ ipsi in rebus eis interdictis minimè habuerunt.*

54 Nec obstat illud *Dignus est operarius mercede sua*. Nam illud mercede sua significat, populos obligari ad sustentandos Prædicatores; non tamen obligari semper ipsos Prædicatores, ut exigant id quasi debitum, sed illis permitti juxta Paulum 1. ad Corinth. 9. Vivere, vel de suarum manuum laboribus, vel de piorum eleemosynis. Ea fuerant à Christo injuncta discipulis, quos misit ad prædicandum Judæis adventum suum; idque prohibuit, ne Judæis viderentur causa lucri, & non salutis prædicare, ut exponit Hieronymus.

Hanc quoque paupertatem Christus exemplo etiam confirmavit, dicens, Matt.

18. *Filius hominis non habet, ubi caput suum reclinet*. Et Lucae 8. *Sequebantur eum mulieres, quæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Voluit enim esse exemplar, tam illis religiosis, qui habent paupertatem strictiorem, ut sumus nos Franciscani, quam illis, qui solum habent strictam, ut sunt cæteri Religiosi.

55 Utraque admittit Nicolaus ubi supra §. *Nec suis quidquam*. Expresse item legitur in Extravag. *Quia quorundam §. Adhuc idem*, ubi Joannes dixit. *Adhuc idem Nicolaus prædecessor noster videtur sensisse, quod Christus, & Apostoli etiam quoad proprietatem habuerunt aliquid in communi: Cum enim in sua declaratione prædicta verba de abdicatione proprietatis dixisset, respondens objectioni tacitæ, quæ sibi de oculis, quos Christus habuisse in Evangelio legitur poterat fieri, statim, quæ sequuntur, subiunxit. Nec his quisquam putet obsistere, quod interdum dicitur Christum loculos habuisse; nam sic ipse Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actionibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectioni condescendens, ut viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret; Sic & infirmorum personam Christum asserit in oculis suscepisse. Alias impertinens de oculis fuisset obiectio, nisi intellexisset Christum, etiam quoad proprietatem loculos habuisse. Prætereà si diceretur Christum in oculis habuisse tantummodo simplicem usum facti, frustra diceretur, quod in persona infirmorum ipsos Christus habuit loculos; cum secundum eum perfectis etiam conveniat habere simplicem usum facti. Ergo tantum abest, ait Lauræa, ut Joannes Nicolao contradicat, quin potius ipsius declarationem confirmat.*

Dices. Ergo, cùm Joannes in Extravag. *Cum inter nonnullos, & Quia quorundam* hereticos declarat, pertinaciter affirmantes Christum, & Apostolos in rebus, quas Sacra Scriptura eos habuisse testatur, solum simplicem usum facti, sine ullo jure tenuisse?

Item. Si declaratio Nicolai non oppo-
ne-

nebatur Scripturæ, ut quid Joannes in *Extravag.* Quia non nunquam revocavit excommunicationem impositam à Nicolao in aliter exponentes *Caput Exiit*, quàm littera sonat?

56 Respondetur. Eos hæreticos declaravit, quia absolute affirmabant Christum, & Apostolos non habuisse aliquid proprii, nec in speciali, nec in communi, ex quo sequebatur nunquam habuisse, quod repugnat Scripturæ, ut notatum est. Quod nec dixerat Nicolaus, neque voluit Joannes. Inter quos, inspecta varietate temporis, & status, in quibus considerabant Christum nulla fuit contradictio. Nicolaus non negat Christum aliquando habuisse aliquid proprii, saltem in communi, sed negat semper talem vitam egisse: siquidem pro tempore, quo strictiorem paupertatem docuit, non habuit quidquã proprii, tum in particulari, tum in communi. Joannes verò non negat Christum aliquando fuisse sine proprio in speciali, & in communi: sed negat semper talem vitam Christum egisse, adeò ut pro nullo tempore jus in bonis habuerit, ut clarè ex textu; & inde Capistranus ibi dixit. *Et sic apparet evidenter, quod Decretales Summorum Pontificum supradictorum in nullo contradicunt, immò mutuo se confirmant, pro diversitate rerum, & temporum intellecta.* Propter quod est eis aptabile: *Distingue tempora; & concordabis scripturas.*

Instant. Sed Christus nunquam potuit esse sine jure super bonis, quibus utebatur: quippe Deus non potest se abdicare Dominio, quod super res habet. Christus autem est Deus: ergo, &c.

57 Respondetur. Nos hic non loquimur de Dominio illo invisibili, quod Christus Dominus habet super omnes res creatas, ut Deus, & Dominus universorum. Quod profecto non poterat Christus à se abdicare. Sed sermo est de illo Dominio externo visibili, & sociabili super commune commercium, & conversationem cum hominibus, juxta illud Baruch 3. *Et cum*

hominibus conversatus est. In qua societate sæpè rebus usus est, significans se in illis Dominium nullum externum habuisse ex dictis nu. 54.

58 Ad Item. Falsò nonnulli putarunt Nicolaum definiisse, Christum nunquam habuisse Dominium in communi; quod sanè Nicolaus non definivit, quia est hæreticum, & contra Evangelium, ut ex dictis patet. Hanc falsam illorum existimationem condemnavit Joannes. Quoniam verò noverat sub eadem littera sæpè multiplicem intellectum latere, & circa declarationem Nicolai dubia excitari, ut magis veritas in prædicto capite contenta apparere posset, & ad removenda animarum pericula, penam illam usque ad *Sedis Apostolicæ beneplacitum* suspendit, ne eam circa illud discurrentes incurrerent. Nec per illam suspensionem licentiam dedit, quin potius districtè prohibuit, ne quis publicè, vel occultè scriberet, vel prædicaret, ac obloqueretur contra Regulam Fratrum Minorum. Nec, suspendendo penam ad tempus, censetur revocasse definitum à Nicolao, circa paupertatem Christi. Pena enim posita, non est aliquis articulus fidei, qui revocari, vel suspendi, optimo fine intento, non possit.

59 Ubi notandum diligenter est, unum Pontificem posse definitionem alterius, quando obscura sit, in bono sensu interpretari, nunquam tamen mutare quoad substantiam articuli fidei. Siquidem veritas fidei semper invariabilis est; aliàs hodie Trinitatem, & cras quaternitatem fidei divina credere possemus. Quod per se absurdum esse, nullus non videt.

V. Objectum.

60 Eugenius IV. in Decreto pro instructione Armenorum, *Exultate Deo*, edito in Concilio Florentino inter ipsius Constitutiones 19. in Bullar. to. 1. definit: *Ordinis materia est illud: per cuius traditionem confertur ordo; sicut Presbyteratus traditur per*

calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus verò per libri Evangeliorum dationem. In quo contradicit, tum Tridentino Sess. 14. cap. 3. De extrema unctione, quo decrevit Sacerdotes ab Episcopis ordinari per impositionem manuum: Cujus ritus meminit pariter Gregorius IX. cap. Presbyter de Sacram. non iteran. tum Clementi VIII. approbanti Græcanicos ritus circa ordinationes: Constitutione enim Sanctissimus 33. ibi to. 3. disponit, quod Clerici Græci ab Episcopis Schismaticis ordinati, servata debita forma recipiunt ordinationem, sed non executionem. Ideò, dum ad Ecclesiæ unitatem redeunt, ordinatio non iteratur. Constat autem Græcos, ordines sacros conferre sola manuum impositione, nulla facta instrumentorum porrectione, ut scribit Arendius tract. de concordia Ecclesiæ, Oriental. & Occidental. lib. 6. cap. 2. & alii Patres id referunt. Et quidem eo ritu validè ordinantur; alioquin, quod cogitatu horrendum est, in Ecclesia Græca, etiam illa, quæ communicat cum Latina, nulli fuissent, & essent Sacerdotes: & cogermur dicere Basilium, Athanasium Chrysostomum, aliosque illius Ecclesiæ Patres, veros Sacerdotes non fuisse. Quo nihil absurdius. Unde ipsi Romani Pontifices circa ea forma ordinatorum, de legitima, & valida ipsorum ordinatione non dubitarunt; immò potius, quandoquidem ex Presbyteris, & Diaconis sic ordinatis, in Episcopos, & Cardinales assumpserunt. Et in Lugdunensi sub Gregorio X. & Florentino fuerunt Græci admissi, ut veri Episcopi, quin fuerit eorum iterata ordinatio. Episcopatus enim supponit necessariò Presbyteratum, ex Contensonio to. 2. Theol. ment. & Cord. lib. 11. qu. 4. dissert. 2. cap. 1. speculat. 1. tit. Episcopatus.

61 R. Hac objectione nonnulli ex Theologis victi, in Varia placita abjerunt. Quantum ad ordinationem Diaconi, & Presbyteri plausibilis est, atque ad rem nostram facit doctrina Esparæ Theol. to. 2. libr. 10. qu. 104. Hiquæ in 4. dist. 24. qu. unic.

quem sequitur Bail. to. 1. Sum. in Concil. Flor. tit. de ordinationib. Græcor. Horum itaq; sententia est, ad validam Sacrorum Ordinum collationem alterutrum, manus nimirum impositionem, & instrumentorum traditionem sufficere. Christus enim neutram determinatè conjunctim, vel divisim exegit, sed utramlibet indeterminatè instituit, adeò ut ad validitatem Ordinis Sacri una, vel altera sit adhibenda. Quoniam ad materiam ordinis aliud non requiritur, nisi, ut fiat signo visibili, per quod, prolata debita forma, gradus, & potestas illius ministerii sufficienter representetur, & ordinato collata significetur. Id autem significatur sufficientissimè, tum impositione manuum, tum traditione instrumentorum, facta simul cum prolatione verborum: ergo, tam impositio manuum, quàm instrumentorum traditio seorsim est materia proxima sufficiens, quæ validè sacer ordo confertur: estque signum spiritualis potestatis ordinato traditæ. Huc spectat illud Tridentini Sess. 23. cap. 3. de ord. Quo dixit *Sacram ordinationem verbis, & signis exterioribus perfici. Dixit signis* indefinitè, ut utramque comprehenderet, & alterutram significaret sufficere. Hæc est forma, quam Episcopus Græcus, imposita manu pronuntiat. *Divina gratia, quæ semper infirma curat; & quæ desunt, supplet, promovet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum. Oremus igitur pro eo, ut veniat in eum gratia Spiritus Sancti, &c.* Quæ verba determinant impositionem hanc manuum ad significandam potestatem Sacerdotale, quæ tunc confertur. Verum est expressius significari apud Latinos per traditionem instrumentorum, quæ fit, Episcopo formam pronuntiante: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi, tam pro vivis, quàm pro defunctis.*

62 Quòd sola manuum impositio unita formæ sit sufficiens materia essentialis, ac proinde per eam validè conferatur Diaconatus, & Presbyteratus, patet tum ex dictis in objectione, tum ex Concilio Chartha-

thaginenſi IV. *Canon. 3. 4. & 5.* ubi illius meminuit. Tum quia, Apoſtoli *Actor. 16.* ordinarunt Diaconos ſola manuum impoſitione; non enim poterant librum Evangeliorum tradere, cū horum omnium primum ſcriptum fuerit à Matthēo anno à natali Chriſti quadrageſimo primo, ut notat Baronius, atque adeò annis ſeptem à deſcenſu Spiritus Sancti in Diſcipulos, ut obſervat Cabasut. *notit. Eccleſiaſt. diſſert. ad Concilium IV. Chartaginen.* Quod Eugenio, & Patribus in Florentino ignotum eſſe minimè poterat. Sicut Patribus Tridentini notiffimum erat porrectionem instrumentorum haberi in Eccleſia Latina, per quam expreſſius ſignificatur poteſtas tradita.

63 Propterea Canones, qui nunc de ſola manuum impoſitione loquuntur, nunc de ſola instrumentorum traditione, non ſunt intelligendi excluſivè, quaſi una determinatè eſſet materia eſſentialis ex divina institutione; ſed intelligendi ſunt de materia ſufficiente; & quæ in uſu eſt, aut fuit juxta particularem uſum Eccleſiarū. Propterea cenſendum eſt, nec Tridentinum *cit. ſeſſ. 14.* voluiſſe excludere traditionem instrumentorum, nec Florentinum manuum impoſitionem.

Dices. Materia, & forma Sacramentorum debet eſſe in tota Eccleſia uniformis: ergo, vel una, vel altera, & non utraque eſt materia ſufficiens, pro valida ordinatione.

Item. Si impoſitio manuum non eſt materia in utraque Eccleſia neceſſaria, cur Gregorius IX. in *d. cap. Presbyter* diſpoſuit, ut impoſitio manus ſuppleretur? *Presbyter, & Diaconus cū ordinantur, manus impoſitionem tactu corporali (ritu ab Apoſtolis introducto) recipiunt. Quod ſi omiſſum fuerit, non eſt aliquatenus iterandum: ſed ſtatuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos, cautè ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſſum.*

64 R. In utraque Eccleſia eſt materia Sacri Ordinis à Chriſto instituta formalis, & moralis uniformitas; utraque enim, et-

iam ſeorſim accepta, eſt ſignum viſib ile per quod, prolata debita forma, gradus, & poteſtas Sacri Miniſterii ſufficienter re præſentatur, & ordinato confertur. Licet ſit materialis varietas, quæ tamen non officit validitati ordinationis. Et ſicut Latini de validitate ordinationum apud Græcos per manuum impoſitionem nunquàm dubitarunt; ita Græci in dubium non revocarunt de illa facta apud Latinos per instrumentorum traditionem; neque enim unquam conqueſti ſunt de illo Eugenii decreto, neque eo ritu ordinationem factam damnarunt. Quare peccarent quidem Latini, ſi manuum impoſitione ordines conferrent; nam Eccleſia eis præcepit, ut uterentur instrumentorum traditione, validè tamen operarentur: ita de Græcis dicendum, ubi adhiberent illam traditionem. Nam unusquiſque tenetur ſequi conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ juxta præceptum ejusdem Eugenii in litteris unionis definientis, *in Azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici, Sacerdotesque in altero ipſum Domini Corpus conficere debere, ac unumquemque ſcilicet, juxta ſuæ Eccleſiæ Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem.*

65 Ad idem I. Conſideratur ordinatum in Presbyterum, recipere in ordinatione, Primò, poteſtatem Ordinis in Corpus Chriſti verum, hoc eſt, ad conſecrandum Corpus, & Sanguinem Chriſti, quæ ei traditur, Epifcopo pronuntiante formam enuntiatam, & porrigente Calicem cum vino, & patenam cum hoſtia; & phyſicè ipſo ordinando tangente; Secundò, ordinis poteſtatem ſupra Corpus Chriſti myſticum, ad abſolvendum à peccatis, quam recipit, dum Epifcopus erga finem Miſſæ, impoſita manu ſuper Presbyterum ordinatum, dicit: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeris peccata, &c.* Quo ſenſu Tridentinum *ſeſſ. 14. ubi ſupra*, dixit Sacerdotes ordinari manuum impoſitione, quatenus ea character Sacerdotalis extenditur, ut Sacerdos poſſit abſolvere.

66 II. Quod, ut patet ex Pontificali Romano Clement. VIII. *tit. de Ordinatio. Presbyter.* bis fit manus impositio in ordinatione Sacerdotis. Primò, priusquam ei porrigatur calix cum vino, & patena cum hostia; & tunc ab Episcopo nihil dicente manus imponitur singulis ordinandis in Sacerdotes, & idem faciunt Sacerdotes simul, qui adsunt Episcopo. In hac manuum impositione non est posita materia ordinis Presbyteratus, teste Du-hamel *to. 3. Theol. Cleric. lib. 5. disert. 21. nu. 3.* Quam D. Thomas *in 4. dist. 24. q. 2. art. 3.* recenset inter præparatoria ad ordinis susceptionem apud Fagnan. *in 1. ad cap. Presbyter n. 5.* Secundò, fit Sacerdotibus jam ordinatis in fine Missæ ab Episcopo tantum manus impositio, proferente verba: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* In ordinatione verò Diaconi semel tantum imponitur manus, hoc est, antequam tradatur liber Evangeliorum, & sic priusquam in Diaconum ordinetur ex d. Pontific. *tit. de ord. Diacon.* Modò, si secunda manus impositio fuisset prætermissa, is cui prius fuissent tradita ab Episcopo dicta instrumenta, simul pronuntiantem formam, esset verè Sacerdos ordinatus cum potestate supra Corpus Christi verum, absque tamen secunda potestate. Hujusmodi secundam manuum impositionem, ubi fuerit prætermissa, voluit Gregorius esse postea supplendam, ut secunda etiam potestas detur Sacerdoti.

Nec id probat esse materiam requisitam ad ordinem Presbyteratus, quoad primam potestatem, quam ordinandus recipit per porrectionem factam ab Episcopo, & Physicum contactum instrumentorum, per ipsum præstitum. Ad quam, si manus impositio esset necessaria, non solum esset hæc supplenda, sed ordo esset omninò conferendus, dum fuisset omissa. Quoniam per omissionem eorum, quæ sunt de substantia ordinis, character non imprimitur, nec ordo confertur: Unde refert Abelly *Sum. Theol. tom. 2. tract. 1. cap. 7. sect. 2.* Clementem VIII. decrevisse reordinari

saltem sub conditione eos, qui tunc temporis fuerant ordinati ab Episcopo Sagiensi, eò quòd nec Episcopus illis per se ipsum tradidisset instrumenta Ordinum, nec ordinandi physicè instrumenta illa tetigissent.

67 Et observandum Gregorium non dixisse ritum ab Apostolis institutum, sed introductum, à Christo quidem institutum, ut traditione constat, licet ipsis Christus alio ritu secundam potestatem tradiderit: *Insufflavit, & dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum, &c.* Joan. 20.

Alium concordie modum conatus est inducere Beccanus de *Sacram. ord. quest. 4.* Scribens, Eugenium in instructione Armenorum meminisse solum materiæ accidentalis, & accessoriæ, quæ ab Ecclesia fuit instituta, non substantialis à Christo præscriptæ. Plerumque enim Eugenius inter materias Sacramentorum recenset non tantum illas, quæ ex institutione divina proveniunt, verum etiam illas, quæ ex præcepto Ecclesiæ ordinatæ sunt. Ita cum recenset materiam Sacramenti Eucharistiæ, dicit ejus materiam esse *panem triticeum, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet;* Nemo autem affirmat mixtionem esse ex divino præcepto, sed facienda est ex præcepto Ecclesiæ, ex Trid. *sess. 22. cap. 7. De Sacrific. Missæ.*

Verum apertè Beccanus hic aberrat à germano sensu Eugenii, præscribentis materiam Sacramenti Ordinis esse *illud, per cuius traditionem confertur ordo: Sicut Presbyteratus traditur per Calicis, & Patenæ cum pane porrectionem.* Si Eugenius locutus tantum fuisset de materia accidentali, diminutè processisset in danda instructione Armenis, nullam tradens materiam necessariam ordinationis. Quin etiam dicendum esset, quòd tradens materiam cæterorum Sacramentorum, solum accidentalem, & non necessariam recensuisset, quod neque Beccanus est daturus. Tum quia, notabilis est illa dictio *per*, quæ cau-

causalitatem importat. Tum quia, assignabile non esset, quid esset ordinis materia substantialis. Quod esse in re tanti momenti minimè potest.

68 Et inhærendo exemplo adducto; expositio Beccani extorta cognoscitur. Sanè in allatis Verbis tam panis triticeus, quàm vinum de vite accipitur sine ulla controversia de materia necessaria necessitate Sacramenti. Ergo, & in casu dicendum. Nec obstat exceptio de aqua, quæ non est materia jure divino necessaria, sed solum de præcepto Ecclesiæ miscenda est; adeòt validè consecratur vinum, aqua non admixta (licet peccetur mortaliter, nisi naturalis inadvertentia excuset) ut probant DD. Quòd autem aqua non sit de necessitate Sacramenti miscenda, significat Eugenius, qui ibi, recensita materia necessaria, illud aquæ seorsim addidit, & infra ait: *Decernimus, ut etiam ipsi Armeni se cum universo Orbe Christiano conforment, eorumque Sacerdotes in Calicis oblatione paululum aquæ admisceant vino.* Sciri debet septimo sæculo Armenos praxim Acquariis prorsus oppositam amplexos fuisse: Isti puram aquam consecrabant; illi purum vinum, nulla aqua temperatū adhibebant.

Utrumque errorem proscripsit Synodus Trullana an. 692. can. 32. Quare admistione aquæ conformitatem Eugenius an. 1439. Armenis servandam cum cæteris sacrificantibus præcepit. Vinum verò præscripsit de necessitate consecrationis calicis. Verùm estò admistio aquæ non sit materia necessaria, neque de præcepto divino, est tamen de præcepto Ecclesiastico, & id negans, esset hæreticus, ut in Canon 9. d. ses. De qua re agunt DD. in tract. de Sacram. Eucharist. ibi videndi. Siquidem meum non est hic actum agere, & granum in acervum ponere.

69 Nonnulli pro concordia aliam injerunt viam, dicentes Christum Dominum pro materia Sacramenti Ordinis non præfixisse materiam in specie, sed solum in genere; & ita pro ejus materia designasse

actionem, seu signum sensibile significativum potestatis consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi; relinquendo potestati Ecclesiæ, ut rem adhibendam determinaret; Sicut pro materia Sacramenti Matrimonii instituit contractum validum; & ipsa invalidum reddit matrimonium clandestinum, hoc est sine præsentia Parochi, & testium contractum: ergo auctoritate Ecclesiæ potest novitas induci circa materias, & formas Sacramentorum. Atque ita etiam circa illam ordinis.

70 Sed hæc sententia opponitur Tridentino sess. 25. cap. 2. de com. sub utraq. spec. ubi declarat, in Ecclesia hanc potestatem perpetuò fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, &c. Nomine autem substantiæ intelligit materiam, & formam, quibus Sacramenti essentia perficitur, ut inquit ibi supra Eugenius: ergo nihil potest Ecclesia circa materias, & formas Sacramentorum. Neque oppositum evincit exemplum de Sacramento Matrimonii: Etenim Christus determinavit contractū quemcunque matrimonialem validum, tanquàm materiam essentialem ad perficiendum Sacramentum matrimonii, nihil determinans de requisitis, ut esset validus. Unde, dum Tridentinum sess. 23. cap. 1. de res. matrim. effecit, ut non valeret contractus matrimonii, nisi coram Parocho, & testibus celebraretur, novitatem formaliter, & directè non induxit circa Sacramentum Matrimonii, & ejusdem materiam, & formam, quatenus sunt materia, & forma ipsius, ut Sacramentum est. Novitatem induxisset, quando, retento valore contractus matrimonialis, tam clandestini, quàm initi in faciem Ecclesiæ, statuisset, ut solum nihilominus initus in faciem Ecclesiæ sufficeret, essetque idoneus ad Sacramentum Matrimonii perficiendū. Hoc quidem fuisset disponere formaliter circa ipsā Sacramenti materiā. Sed statuit dumtaxat, & effecit, ut contractus clandestinus, qui erat verus, & validus contra-

ctus, postea non esset contractus, seu esset contractus nullus; ideoque inutilis pro perficiendo Sacramento; sicut quivis efficere potest, ut quod erat panis, & vinum, postea non sit, corrumpendo substantiam eorum; & sic efficere, ut non sint utilia ad consecrationem. Verum de isto dici minimè potest, quod novitatem formaliter inducat circa consecrationis materiam.

71 Quin etiam, quando admitteretur, quod instantia prætendit, non concordaretur Eugenius cum Clemente; & dicendum esset apud Græcos non esse Sacerdotium, quippe non uterentur in ordinatione materia ab Eugenio præfinita. Ideò à nostra opinione non discedas, ut evites absurdum, & objectam contrarietatem dissolvas.

VI. Objectum.

72 Leo X. in Concilio Lateranensi definivit montes pietatis esse licitos, & honestos illis verbis *ses. 10. Declaramus, & definimus montes pietatis, in quibus pro eorum impensis, & indemnitate aliquid moderatum ad solas ministrorum impensas, & aliarum rerum ad illorum conservationem pertinentium, pro eorum indemnitate dumtaxat, ultra sortem absque lucro eorumdem montium recipitur, nec speciem mali preferre, nec peccandi incentivum præstare, nec ullo pacto improbari*; Sed constat huiusmodi montes esse illicitos, & usurarios, ut probant Cajetanus, & Soto. Quia servatio pignorum fit in gratiam mutuantis, & pro ejus securitate: ergo illi soli incumbit cura custodiendi: ergo injustum est exigere à pauperibus pro hoc labore salarium: Quidquid enim recipitur, ultra sortem est.

Sciendum hic est, Montem pietatis esse summam quandam pecuniæ, deputatam ad subveniendum necessitatibus pauperum per mutuum sub pignore; ad quam quasi ad montem recursum habent, ut dixi *lib. 2. Cautel. Confes. cap. 24. nu. 24.* Ad quod tres con-

ditiones requiruntur. Prima, ut pecunia data indigentibus sit in determinata quantitate, & ad certum tempus. Secunda, ut, si non reddatur suo tempore, pignora vendantur. Tertia, ut mutuatarius aliquid det in singulos menses, vel annos pro Montis expensis: modò.

73 R. Minor est falsa. Nam quòd pignora servantur, ac ratio dati, & accepti in libros referatur, etiam in gratiam pauperum fit, ideò huiusmodi onus gratis subire mutuator, seu Mons non tenetur. Propterea licitè accipit aliquid ultra sortem, pro labore ministrorum. Creditor enim ex *l. Si necessarias, ff. de pignor. & act.* habet actionem contrariam pignoratitiam contra debitorem, ad recuperandos omnes sumptus necessarios. Unde si pignori detur equus, debet debitor solvere expensas factas, non solum pro alimentis equi, sed etiam pro famulo, qui custodit equum, ut habet Bartholus in *l. Interdum, qui potiores in pignore*. Ideò erravit graviter Sotus, & Cajetanus etiam, qui tamen non scripsit post Concilium.

Hinc evidens est Pontificem errare non posse, quando declarat aliquem contractum esse licitum, vel illicitum, & usurarium: hoc enim postulat Sanctitas Ecclesiæ, ut non profiteatur bonum malum, aut malum bonum, quod profiteretur, si Caput ejus ita præscriberet.

74 Nec obstat, quòd contractuum declaratio proximè pendeat ex natura legum, & ex Philosophia morali, ut ait Sotus, & non ex Scriptura. Nam sæpè veritates illæ Philosophicæ, unde sumitur honestas, aut turpitudine rerum agendarum sunt revelatæ, aut proximè revelatis connexæ, vel sub eis contentæ, tanquam particulares sub universali; & tunc nihil obstat, quin etiam Pontifex explicitè declaret illas pertinere ad fidem. Quando etiam implicitè in antea revelatis non continerentur, adhuc ejus infallibilitas ad ea indirectè extenditur, non quatenus sunt veritates Philosophicæ, sed quatenus ipsorum cogni-

gnitio necessaria, & utilis ad præservandam Ecclesiam ab erroribus, aut doctrinis, ducentibus inviam latam, perniciosus in praxi, & corrumpentibus Christianos mores. Sicut enim Pontifex dicitur habere potestatem directam circa spiritualia, & indirectam circa temporalia, quatenus ad finem supernaturalem deserviunt; ita potest directè circa revelata, aut cum eis connexa decernere, circa verò alias indirectè, modo expresso.

Dices. Leo ibi addidit, quòd perfectius, multoque sanctius esset, si omninò gratuitè montes erigerentur.

75 R. Hinc non sequitur esse malos: bono enim vino dari potest melius. Immo, cum addat, *quibus, si non omni, saltem, vel media ex parte huiusmodi montium ministrorum solvantur impensæ, ut ad leviores eris solvendi portionem medio hoc pauperes gravari contingat*, significat illicitum non esse, aliquid ad fines præactos recipere.

VII. Objectum.

Sixtus V. constit. *Æternus ille celestium edita* 1589. quam Bibliis sua cura correctis præfixerat, declaravit suam Vulgatæ editionem emendatam, & in Typographia Vaticana impressam pro vera, legitima, auctentica, & indubitata recipiendam, & tenendam esse. Et tamen Clemens VIII. cum multos in illa editione errores relictos deprehendisset, illam simul cum Bulla jam pervulgata suppressit, & aliam novam priore illa emendatiorem edi curavit, quæ innumeris planè locis à Sextina diffidet: ergo, vel hic de novo Biblia corrigendo, vel ille suam editionem emendatam, & retinendam esse pronuntiando, in negotio maximi ad religionem momenti, à veritate deviauit. Et ita, sicut Clemens potuit reddere emendatiorem editionem Sixti, ita alii Romani Pontifices poterunt illam Clementis.

Deinde, tam Sixto, quàm Clementi, post decretum Tridentini Sess. 4. De canon.

Scriptur. nihil licuit immutare, Eo enim Decreto libros ipsos Bibliæ, integros, cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia legi consueverunt, & in veteri vulgata editione habentur, esse suscipiendos decrevit.

76 Addo. In ipsa editione originali Clementis nonnulla adhuc menda reperiuntur. Quorum primum est in textu Matth. 27. *Tunc impletum est, quod dictum est per Jeremiam Prophetam dicentem: & acceperunt triginta argenteos pretium appretiati, quem appretiaverunt à filiis Israel.* Quæ verba non Jeremias; sed Zaccharias cap. XI. dixit, ut ibi adnotatur in margine.

Secundum. In textu Lucæ 3. v. 36. ubi inter Arphaxad, & Sale interponitur Cainan, qui tamen, tum in textu Hebraico, tum Genes. cap. 11. v. 12. tum 1. Paralip. v. 18. & 24. nostræ Vulgatæ Cainan desideratur, sed Sale immediatè sequitur ad Arphaxad: ergo, &c.

R. Hoc objectum in varias sententias, quod dolendum est, traxit Catholicos, ut dixi contr. 3. cap. 4. num. 12. & sequent. Illud Dupinus adhibet ad infallibilitatem Romani Pontificis expugnandam. In quo hæreticis est in subsidium, qui Londini an. 1600. librum ediderunt, hoc titulo, *Bellum Papale, sive concordia discors Sixti V. & Clementis VIII. circa Hieronymianam editionem.*

77 Verùm captiosa Dupini argumenta, & aliorum sophismata nihil obtinent; nam Clemens non fuit Sixto contrarius, nec emendavit, quod Sixtus correxerat. Adhibuit Sixtus operam, ut editio emendaretur, sed non ex integro obtinuit. Nam dum, facta impressione, cognovisset multos adhuc errores, ob librariorum incuriam, in codice latere, nec impressionem nec Constitutionem evulgavit, sed totum opus sub incudem revocandum duxit, ut expressè ex præfatione Bibliis præfixa in hæc verba. *Pius IV. pro sua in omnes Ecclesiæ partes incredibili vigilantia, lectissimis aliquot S. R. E. Cardinalibus, aliisque tum sacrarum litterarum, tum variarum linguarum*

peritissimis viris eam provinciam demandavit, ut *vulgatam editionem latinam, adhibitis antiquissimis codicibus manuscriptis, inspectis quoque Hebraicis, Græcisque Bibliorum fontibus, consultis denique veterum Patrum commentariis, accuratissime castigarent. Quod eisdem institutum S. Pius V. prosecutus est: Verum Conventum illum ob varias, gravissimasque Sedis Apostolicæ occupationes jamdudum intermissum, Sixtus V. divina providentia ad Summum Sacerdotium evocatus, ardentissimo studio revocavit, & opus tandem confectum typis mandari iussit. Quod, cum jam esset excusum, & ut in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animadvertens non pauca in Sacra Biblia præli vitio irrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem revocandum censuit, atque decrevit; id verò, cum morte præventus præstare non potuisset.... Tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII. opus, in quod Sixtus inuiderat, Deo benè juvante perfectum est. Hinc duo sunt certa. Primum, quòd Clemens non revocavit correctionem factam à Sixto, sed complevit, ac Sixtinæ mentis extitit executor; voluitque, & mandavit Biblia sub Sixti nomine imprimi, ut ex titulo Bibliis præfixo: *Biblia Sacra Vulgatæ editionis Sixti V. iussu recognita.**

Secundum, quòd Sixtus Constitutionem paraverat, verum, quia eam non promulgavit, ex Cathedra non est locutus. Etenim Summi Pontifices nondum intelliguntur loqui ex Cathedra, & tanquam Magistri Ecclesiæ, ac ut Pontifices in legibus, & decretis ferendis, estò ea præcipiant imprimi, donec solemniter publicentur. Neque enim Ecclesiam docent, nisi ea promulgent, ut, allegatis Vasquez 1.2.to.2.disp.155.nu.15. & in terminis d. Bullæ Sixtinæ, Tannero 2.2.disp.1. de fid. q.4.dub.6.nu.264. notavit Sessa Scrut. doctrinar. cap.3.art.3.nu.22.

78 Hinc estò Successores Clementis possint committere, ut codices Bibliorum, qui in dies imprimuntur, recogno-

scantur, an concordent cum exemplari in Typographia Vaticana sub Clemente excuso, & ad tenorem ipsius corrigantur; hoc tamen corrigere minimè possunt, utpotè omninò à Clemente, assistente Spiritu Sancto, correctum. Si enim in emendato à Clemente aliqua errata considerarentur, infallibilitas Sacræ Scripturæ funditus everteretur; & totum esset sub opinione fluctuans, nihilque de fide certum constaret, nostræque Religionis firmitas collaberetur. Siquidem, quod affirmare præsumitur de correctione Clementina, idem de præstita ab ipsius successoribus videretur dicendum, quod sanè nullus Catholicus est admissurus.

79 Ad Deinde. Dubium non est, nulli licere commutare, quidquid pertinet ad *Vulgatam*; nam id omne est Verbum Dei, omninò immutabile. Verum non inde sequitur, quin Pontifices etiam post Tridentinum potuerint ipsam *Vulgatam* à mendis Librarium, & Scribarum erratis expurgare: id enim à Concilio fuit præscriptum, dum ibi statuit, ut *posthac Sacra Scriptura, potissimum verò hæc ipsa vetus, evulgata editio, quam emendatissime imprimatur.*

80 Quare Concilium illis clausulis, integros cum omnibus suis partibus repressit Lutheranorum, & Calvinistarum insaniam. Sæctarii enim duplicem circa Sacros libros errorem invexerant. Primum, sacros aliquos libros, tanquam non canonicos de sacro canone expungebant: quales sunt Tobia, Judith, Sapientia, Ecclesiastici, & Machabæorum. Secundum, alios quosdam cum Catholicis esse canonicos consentiebant: Verum ab illis aliquas partes obliterabant, eò quòd, licet in Latina vulgata editione haberentur, deessent tamen in Hebraeis, & Chaldaicis exemplaribus. Propter quod in propriis Bibliis nonnulla supprimunt, tanquam auctoritate divina destituta, quæ recenset Caba-

futius notit. Ecclesiast. de actib. in Concil. Trid. & observat Bail Sum. to. 2. tit. decret. Pontif. v.

Sixtus V. §. controver. verb. Sed decretum. Quibus erroribus, clausulis præjactis, occurrere Sancta Synodus intendit, præscribens libros omnes, quos ibi enumerat, esse canonicos, & tales tenendos cum partibus etiam, quas hæretici in suis libris non legunt.

81 Dici pariter potest, Concilium statuisse, quòd libri canonici susciperentur in numero, qui ibi præscribitur, secundum omnes suas partes, quæ pertinent ad Latinam vulgatam, quibus significavit suæ intentionis fuisse, non defendere; sed excludere errata, quæ fuerunt codicibus, hominum incuria permixta. Hæc enim ad Vulgatam non pertinent, & inde ab illis fuit à Sixto, & Clemente expurgata.

82 Ad additum. Antecedens est falsum. Quidquid dixerint complures, etiam Catholici, concedentes Bibliis errata non pauca, & leves defectus, qui tamen nec fidei, neque morum puritati noceant; non tam adscribendi Typographicæ incuriæ, sed correctioni non præstitæ. Contra quos videantur dicta *contr....cap.... & num.cit.*

83 Ad 1. Textus concordantur ab Augustino *lib. 3. de consens. Evangelistar. cap. 7. n. 31.* Est apud Jeremiam, ait, quod emerit agrum à filio fratris sui (Jerem. 32.) & dedit ei argentum: non quidem sub hoc nomine pretii, quod positum est apud Zachariam, triginta argenteis. Verum tamen agri emptionem non est apud Zachariam. Quòd autem Prophetiam de triginta argenteis, ad hoc interpretatus sit Evangelista, quod modò de Domino completum est, ut hoc esset pretium ejus, manifestum est, sed ad hoc pertinere, etiam illud de agro empto, quod Jeremias dixit: hinc potuit mysticè significari, ut non hic Zachariæ nomen poneretur, qui dixit, triginta argenteis, sed Jeremiæ, qui dixit, de agro empto, ut, lecto Evangelio, atque invento nomine Jeremiæ, lecto autem Jeremia, & non invento testimonio, de triginta argenteis, invento tamen agro empto, admoneatur Lector utrumque conferre, & inde sensum enucleare

P. Aug. Matthæucci Controv.

Prophetiæ, quomodo pertineat ad hoc, quod in Domino completum est. Nam illud, quod subjecit huic testimonio Matthæus, & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus, nec apud Zachariam; nec apud Jeremiam reperitur. Undè magis ex persona ipsius Evangelistæ accipiendum est eleganter, & mysticè insertum, quia hoc ex Domini revelatione cognoverit ad hanc rem, quæ de Christi pretio facta est, hujusmodi pertinere Prophetiam. Quò circa ex S. Doctore patet, quòd testimonia prophetica in unum redacta, & narrationi Evangelistæ collata omnem, etiam erroris nævum excludunt.

84 Ad secundum. Nonnullis ex Catholicis molestum videtur, quòd in textu hebraico desideretur Cainan, propter quod haud timent asserere esse expugendum ex Evangelio Lucæ, utpotè in eo cum fonte non concordante. Verum quis hic zelo Religionis Catholicæ non arderet, videns eos, qui, cum possint optimè contrarietates apparentes, si quæ ex Bibliis offeruntur, facile exponere, & antilogias remove, de industria muscipulas parant veritati, ac nodum in scirpo quærunt, in Heterodoxorum subsidium, ut hinc isti normam Religionis omni auctoritate denudatam deprædicent? Fortè, quia nonnulla sunt in Evangelio Matthæi, quæ ceteri Evangelistæ non narrant, vel, sunt ab illo eradenda, vel alia Evangelia mendosa dicenda? Absit hoc à viro Catholico. Frequenter enim alii tacent, quæ alius recenset, sed ea non negant. Ideò inter eos nulla est contrarietas; &, si quæ videtur esse, tollitur ab Augustino *loc. cit.* dicente *lib. 2. cap. 46. num. 98.* aliqua sæpè existere, apud Evangelistas, quæ parum intendentibus, & temerè judicantibus contraria videntur, & non sunt.

85 Hujus generis est cum cæteris Sectariis Beza, qui ex Evangelio Lucæ sustulit Cainan, ex quo in Bibliis, Hebræa, & Chaldæa omittatur. Et quod grave est, eundem sequuntur Catholici nonnulli, censentes ea ratione expungendum.

dum. In quo à vero sunt prorsus alieni.

86 Nam Cainan fuisse genitum ab Arphaxad testatur Augustinus *de Civit. Dei* l. 16. cap. 3. ibi. *Sem inter alios filios genuit Arphaxad: Arphaxad genuit Cainan: Cainan genuit Sale: quod repetit cap. 10.* Et cum de Cainan constaret certa, & antiqua Traditione, Septuaginta Interpretes ex ea, & Spiritu prophetico suggerente, suæ illuminationi inferuerunt. De quibus idem Augustinus *d. lib. 2. de consens. Evangelistar. cap. 66.* scripsit. *Manifestum est interpretationem illam, quæ dicitur Septuaginta, in nonnullis aliter se habere, quam inveniunt in Hebræo, qui eam linguam noverunt, & qui interpretati sunt singuli eosdem libros Hebræos. Huius item distantie causa si quærat, cur tanta auctoritas interpretationis Septuaginta multis in locis distet ab ea veritate, quæ in Hebræis codicibus invenitur? nihil occurrere probabilius existimo, quam illos septuaginta eo Spiritu interpretatos, quo & illa, quæ interpretabantur, dicta fuerant: quod ex ipsa eorum mirabili, quæ prædicatur, consensione, firmatum est: ergo & ipsi nonnulla in eloquio variando, & ab eadem voluntate Dei, cuius illa dicta erant, & cui verba servire debebant, non recedendo, nihil aliud demonstrare voluerunt, quam hoc ipsum, quod nunc in Evangelistarum quatuor concordia quadam diversitate miramur: qua nobis ostenditur non esse mendacium, si quisquam ita diverso modo aliquid narret, aut ab eius voluntate, cui consonandum, & consentiendum est, non recedat.*

87 Textus pariter Arabicus, & Græcus, etiam in Genesi numerant Cainan: igitur mirum non est, quod Sanctus Lucas, qui græcè suum Evangelium scripsit, Spiritu Sancto illum docente, ad supplendam sacram priscorum genealogiam, non prætermittat generationem Cainan.

De hac re scripsit Beda *præfat. comment. in Acta Apost. Lucas*, inquit, *testimoniis Græcis utitur, potius quam Hebræis: ex quo accidit, quod maxime miror, & propter in-*

genii tarditatem, vehementissimo stupore percussus, nescio perscrutari, qua ratione, cum in Hebraica veritate à diluvio usque ad Abraham decem tantum generationes inveniantur: ipse Lucas, qui, Spiritu Sancto calamum regente, nullatenus falsum scribere potuit, undecim generationes iuxta LXX. Interpretes, adjecto Cainan in Evangelio ponere maluit. Hæc sunt apud Frassen disquisit. Biblicæ l. 4. conciliat. ad cap. 11. Genes. Cui magis verisimile est, Cainanem esse omnino supposititium; atque in textum LXX. & S. Lucæ irrepsisse, & ab utroque (si accederet Ecclesiæ iudicium) esse expungendum. Sed miror, cur Cainanem non retineat, cum eundem ab Arphaxad genitum scribat Lucas d. loco; & ea in re præter allegatos conveniant Doctores quamplurimi apud Salianum ad an. mundi 1694. & in præfat. tom. 3. annal. Et ad eundem annum Spondanus annal. Sac. citans Canum lib. 2. de loc. Theolog. cap. 8. Omnemque dubium remove, quod Textus Bibliorum vulgatæ editionis sit ab Apostolica Sede ab omnibus mendis expurgatus.

88 Et maxime facit, quod in Sacris Voluminibus, regente, atque dictante Spiritu Sancto, conscriptis, nihil reverà pugnans, & adversum invenitur; enimverò, sicut à Summa veritate falsum aliquid, aut mendacium etiam levissimum procedere nequit: ita verum sibi aliqua ex parte repugnans videtur prorsus impossibile. Unde omnis diversitas apparens est, & non in substantia, nec est per errorem, sed per mysterium. Hinc sedulò monet Augustinus l. 5. de Genes. ad litter. *Conandum est efficere, ne aliqua absurditas, vel repugnantia putetur esse in Sacris Scripturis, quæ opinionem Lectoris offendat.* Et Origenes in cap. 3. ad Roman. præmonuit: *Contraria, quæ videntur esse in Scriptura, non ita esse debet ostendere, qui Fideliter, & integrè sacrorum Voluminum colligit sensum.*

89 Propterea falsum omnino est illud Joannis de la Cruz in computu an. ab Adam usque ad Christum, hoc est, quod Sale, & Cai-

Cainan sunt duo nomina ejusdem hominis; adeò ut sensus sit, quòd ille, qui fuit Sale, fuit etiam Cainan. Nam S. Lucas recensens genealogiam Christi per ascensum procedit ab Josepho ad Adamum omnium hominum Proto-parentem; seù à filiis ad parentes ascendit: ideò, cum dicit: *qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad*, significat Sale fuisse filium Cainanis, & hunc genitum ab Arphaxado: atque ita de illis loquitur, ut de tribus distinctis personis diversas generationes terminantibus, & respectivè principiantibus; sicut de ceteris dicitur, quos in sua serie Lucas complectitur: nullus enim ex illis sola nominis diversitate distinguitur.

90 Cur verò in Hebræo, & Latino textu Genesis, & Paralipomenon omissus fuerit Cainan, causa esse videtur, quòd nollet Moyses à Noe usque ad Abram plures, quàm decem generationes recensere sicut nonnisi decem recensuerat ab Adamo ad Noe; (ut 1. Paralipom. cap. 1. Simili modo S. Matthæus, cum vellet genealogiam Christi in ter quaterdenas generationes distribuere (ut habetur Matth. c. 1.) in secunda omisit tres Reges, Ochoziam, Joas, & Amasiam; quos tamen constat ex Regum, & Paralipomenon libris, inferendos esse, ut scribit Tirinus to. 1. comment. Chronicon Sacr. cap. 13.

Ita, cum de Cainan constaret pariter ex antiqua, & certa traditione, & Spiritu prophetico suggerente, Septuaginta Interpretes suæ illi editioni, & S. Lucas suo Evangelio, Spiritu Sancto dictante, inferuerint, nullus de hac re dubitare potest: præsertim quia Tridentinum sess. 4. definivit suscipiendos esse pro sacris, & canonicis omnes Libros Bibliorum integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur; quæ emendatissimè impressa est à Clemente VIII. ut ex ejusdem Constitutione; Cum Sacrorum Bibliis præfixa.

91 Quinimò, cum mos usitatus Sacra Scripturæ sit appellare progenitores, etiam parentes mediatos, sequitur, quòd Arphaxad dicatur genuisse Sale, non actu, sed virtute, & potentia, quatenus genuit Cainam, patrem ipsius Sale, qui in Arphaxado mediatè continebatur. Ita in genealogia Salvatoris nostri apud S. Matthæum cap. 1. dicitur Joram genuisse Oziam: non sanè actu, sed virtute, quia Joram genuit proximè Ochoziam, proavum Ozia, 4. Reg. cap. 8. Ochozias verò genuit Joas, ibi cap. 12. & Joas Amasiam ibi cap. 14. Et Amasias Oziam, five Azariam ibi cap. 15. Ideò, cum Genes. cap. 11. dicitur Arphaxadum genuisse Sale, intelligitur de generatione mediata, non excluso Cainan, à quo Sale immediatè genitus fuit.

Hinc habetur non regere instantiam asserentium, nullum inconveniens admitti, si Cainan ex Evangelio Lucæ expungatur, cum solum Factum abraderetur. Nam est Factum, quod trahit secum jus: sequitur enim. I. Quòd è medio tollatur Bibliorum auctoritas: ex eo enim ad alia Facta posset discurre.

II. Quòd bellum indicitur infallibilitati Romanæ Cathedræ, quæ ab omni errore immunem Vulgatam editionem dixit.

92 Quæritur. An sit de fide quòd Romanus Pontifex non possit errare in decretis de materia morum?

R. Affirmativa debet esse communis, juxta Ferre de fide q. 23. §. 9. num. 24. tradentem esse manifestam heresim asserere, quòd Pontifex potest errare in ferendis legibus toti Ecclesiæ communibus: nam cum Matth. 23. sit revelatum: *Omnia quæcumque dixerint vobis, servate, & facite*: Revelatum quoque est, quòd Papa, proponens toti Ecclesiæ aliquam legem, ut regulam morum nihil perniciosum, aut malum proponat. Unde quæcumque materia, hoc ipso, quòd est materia legis Pontificiæ, præcontinetur in verbo scripto quoad esse moraliter bona. Et idem dicen-

dum quoad leges pro aliqua determinata Provincia; cum in eo etiam, ut Pastor procedat.

93 Quæritur item de sensu illius clausulæ; nostra, & Apostolicæ Sedis Auctoritate?

R. Sensus non est, quod geminetur auctoritas; sed id ponitur majoris explanationis gratia. Significatur enim, quod Papa loquitur auctoritate publica, vel ut Papa, & Petri Successor in universa Ecclesia; & non auctoritate privata, vel ut Episcopus solius Romanæ Diœcesis. Ita Laur. de fid. disp. 3. art. 3. nu. 118.

C A P U T III.

An in Romano Pontifice sit auctoritas damnandi propositiones olim probabiles?

S U M M A R I U M.

- 1 Sententia, & hallucinatio Caramuelis.
- 2 Opinio alia speculativa, alia practicè probabilis.
- 3 Romanus Pontifex est infallibilis, damnando propositiones probabiles.
- 4 Propositio damnata, & temeraria non est amplius probabilis.
- 5 Propositio scandalosa quæ sit?
- 6 Propositio proscripta, ut scandalosa, est certò falsa.
- 7 In iudicio Romanæ Cathedræ est certitudo, & perpetuitas, quæ non sunt in iudicio privatorum Doctorum.
- 8 Papa non potest actum virtutis proscribere.
- 9 Propositio, quæ apparet probabilis, potest transire in improbabilem.
- 10 Absolutio in absentia non potest penitenti conferri.
- 11 Opinio de absolutione in absentia, ante decretum Clementis VIII. in se non erat probabilis.
- 12 An absolutio sub conditione in absentia sit valida?

- 13 Infallibilitas definitionis Romanæ Cathedræ nititur assistentiæ Spiritus Sancti ad 15.
- 16 Definitio Pontificia est medium destruens apparentem probabilitatem ad 19.
- 20 Lectio Bibliorum vulgari idiomate est interdicta.
- 21 Libri, quandoque damnantur in odium auctoris.
- 22 Discrimen censuræ Theologicæ à censura Ecclesiastica ad 23.
- 24 Propositio in se scandalosa non potest esse vera.
- 25 Sensus clausulæ intereà, & pro nunc existentis in decretis Alexandri VII. & Innocentii XI. ad 27.
- 28 Et dictionis tanquàm.
- 29 Contractus societatis à Sixto V. sub certis conditionibus damnatus.
- 30 Regulares recipiunt à Papa jurisdictionem audiendi confessiones, supposita approbatione Episcopi.
- 31 Dogma Catholicum triplex, Imperatum, Liberum, & Permissum.
- 32 Opera Cypriani, & aliorum, quomodo dicantur approbata?
- 33 Qua censura sit notandus affirmans, propositiones à Papa proscriptas esse adhuc veras?
- 34 Indiculus censurarum Theologicarum, quibus propositiones, continentem pravam doctrinam, notantur ad 59.

I Caramuel in Theol. fundament. scripsit non dari in Mundo visibili auctoritatem condemnandi opiniones probabiles. Consequenter iudicium Romani Pontificis de probabilitate, vel improbabilitate propositionum in materia morum, non esse regulam infallibilem, quia quantumvis propositionem aliquam, quæ ante condemnationem erat probabilis, damnet ut scandalosam, temerariam, vel alia censura Theologica notet, adhuc post condemnationem à probabilitate speculativa, & pro foro interno non recedit.

Verùm Caramuel æquivocatione procedit;

cedit; etenim ea quæstio est similis huic. *An Omnipotentia possit facere, ut cæcus videat?* Quæ planè quæstio duplicem sensum admittit, compositum scilicet, & divisum. Sensus compositus est. *An omnipotentia facere possit, quod cæcitas, seu privatio visionis componatur simul cum visione?* Sensus verò divisus est. *An omnipotentia facere possit, quod cæcus amittat cæcitatem, & ita videat?* Si à primo sensu ad secundum, & quia non possunt simul componi cæcitas, & visus, argueret Caramuel, quod cæcus non posset fieri videns, de necessitate improbare miracula Christi, quibus factum est, quod cæci viderent.

Profectò, si Caramuel contendat Pontificem non posse in sensu composito damnare propositionem probabilem, contradictorem non habet: siquidem repugnat componi probabilitatem cum condemnatione; Si autem ex hoc arguat, & inferat non posse Romanum Pontificem damnare illam propositionem, quæ antecederet erat probabilis, & auferre probabilitatem ab illa, & reddere eam improbabilem, sophisticè arguit: Siquidem à sensu composito arguit ad divisum; sicut doloso discursu procederet, dicens: *implicat cecum videre: ergo nulla potestas facere potest, quod cæcus videat*; ab antecedenti enim in sensu composito, descendit ad consequens in sensu diviso.

Ideò, ut utiliter, & absque æquivocatione quæstio examinetur; in his terminis est pertractanda. *An in Pontifice detur auctoritas condemnandi, ut improbabiles eas propositiones, quæ prius erant, vel videbantur probabiles?* Vel, *an propositio damnata à Pontifice, ut scandalosa, temeraria, &c. quæ prius erat probabilis, per condemnationem reddatur improbabilis: vel, post damnationem sit amplius probabilis?* Sic enim vitatur confusio, quæ sub æquivocatione latet.

2 Item, notandum est, à Caramuele cum Doctoribus duplex genus propositionum probabilium distingui, aliæ sunt speculative probabiles, aliæ verò practice

probabiles; Traditque, quæ sunt speculative probabiles, posse practice condemnari; nam possibile est opinionem, quæ est speculative probabilis, habere practice aliquam circumstantiam adnexam, quæ à praxi excusari non possit, & eam reddat practice improbabilem. Exemplum ponit in ista: *In re venerea datur parvitas materiæ*: hanc, ait, esse speculative probabilem, & practice improbabilem, in multis communibus condemnatam: nam speculative præscindit à circumstantia periculi, à qua practice præscindere nequit: Et procedens ad eas, quæ sunt, vel erant practice probabiles, negat posse damnari; & quatenus damnarentur, *darent*, inquit, *rationem condemnantes*; in quantum, si condemnarentur, injustè condemnarentur; de qua injustitia Deo redderent rationem injusti condemnatores. Et respondens quæsito, *quid est non esse probabilem practice?* Et quid est, *esse speculative probabilem?* hæc habet: duplex est honestas, altera speculativa, altera practica; illa ad forum internum pertinet, hæc ad externum. Est honestus quoad se, & in foro interno, qui nullum crimen commisit; & qui commisit, occultè tamen, est inhonestus in foro interno; at in foro exteriori, & quoad nos, est honestus. Si quis autem per sententiam Judicis declaratur infamis, & sit innocens speculative, hoc est, quoad se, & quoad Deum, permanebit honestus: at practice, hoc est, quoad homines erit infamis, quousque sententia illa prior secunda sententia damnetur. Idem dicito de propositionum probabilitate, quæ enim damnantur justè, aut injustè dicuntur verè damnatæ, & hac ignominia carere non poterunt, quousque condemnatio tollatur. Hæc ille

Juxta quæ, si Pontifex damnet, ut scandalosam, temerariam, &c. opinionem, quam Caramuel dixit probabilem in praxi, illa quidem per eum damnata manebit practice, hoc est in foro exteriori, quousque Pontifex revocet suam damnatoriæ sen-

ententiam. At verò speculativè, idest, in foro interiori, & coram Deo, ac pro interna conscientiae securitate, illa sententia manebit probabilis. Atque ita ex mente Caramuelis, non est in Mundo visibili auctoritas condemnandi speculativè, & pro foro interno opinionem, quæ erat, vel est probabilis in praxi. Quibus notatis.

3 Dicendum. *Est in Romano Pontifice, loquente ex Cathedra, auctoritas infallibilis damnandi propositiones, olim probabiles.* Contra Caramuelem ceteri Catholici concordantes Pontifices errare non posse, cum propositiones Theologicæ aliqua censura notant.

Probatur. Si dicta auctoritate loquens ex Cathedra præditus minimè esset Romanus Pontifex, probabilitatem non auferret propositioni, quam declararet in materia morum esse scandalosam, temerariam, aut improbabilem, erraret, & quidem in materia morum: ergo, &c. Probatur Sequela, erraret quidem, si declarans illam ut scandalosam, &c. non tolleretur ab ea probabilitatem: Siquidem errat, qui dicit quoad praxim, & in ordine ad licitè operandum, esse certò falsam, vel improbabilem propositionem, quæ verè est practicè probabilis: Sed Pontifex, dum propositionem dicit *temerariam*, & *scandalosam*, &c. dicit esse certò falsam, & improbabilem quoad praxim, &c. ergo erraret, & quidem in materia morum, si propositio illa esset de morum materia. Quod maximè constat: nam implicat quòd Regula vera dirigens mores nostros rectè sine ullo periculo errandi in via salutis, rectæque rationi conformes, sit scandalosa, obliqua, & in praxi animabus perniciosa; & error est dicere, illam esse scandalosam, & perniciosam, illicitamque actionem, quæ ab illa dirigitur. Et hinc patet non posse doctrinam esse scandalosam, quin sit falsa quoad praxim, & in ordine ad licitè operandum. Quidquid sit, an aliquibus ex circumstantia ignorantiae appareat vera, & idonea ad moraliter operandum.

Quæ ignorantia à quovis tollitur à decreto Romanæ Cathedræ.

4 Probatur minor quoad primam partem. Quando Pontifex ex Cathedra declarat propositionem esse *temerariam*, simul virtualiter affirmat eam non esse probabilem; quippe propositio temeraria est illa, quæ opponitur auctoritati Theologorum, & Patrum aliter sentientium, & caret prudenti fundamento; quæ autem est hujusmodi, probabilis minimè est, ergo, &c.

5 Probatur eadem minor quoad secundam partem. Dum Pontifex ex Cathedra definit propositionem aliquam esse *scandalosam* (scandalosa dicitur, quæ docet aliquid, quod de se præbet aliis occasionem ruinae spiritualis) virtualiter dicit: Primò, eam non esse probabilem; etenim est contradictio, doctrinam esse probabilem, & gravi fundamento niti, & eam simul in ratione doctrinae moralis scandalum, & animæ perniciem generare. Nam eo ipso, quòd in ratione doctrinae moralis sit scandalizans, non est doctrina prudens: Doctrina enim prudens in materia morum illa est, quæ servat mores incorruptos.

6 Secundò, dicit eam esse improbabilem positivè, seu certò falsam. Nam propositio, quam Romana Cathedra, in materia morum damnat ut scandalosam, à parte rei non potest esse vera; si enim vera esse posset, à parte rei licitum esset ejus objectum, & solum ob ignorantiam esset illicitum: ergo Romana Cathedra erraret in morum materia, si objectum à parte rei licitum, damnaret ut illicitum. Errare autem ipsa non potest: ergo statim ac damnat propositionem in materia morum, ut scandalosam, illa vera esse non potest à parte rei: ergo eo ipso, quòd illam damnat ut scandalosam, damnat, ut falsam. Tum quia, dum propositionem esse scandalosam definit, vi ejus oraculi manet certò, & in perpetuum non probabilis, & destituta in perpetuum fundamen-

to gravi, & cum certa, & omnimoda desperatione de ejus probabilitate; sed hujusmodi propositio manet certò falsa, ut patet, atque adeò improbabilis positivè.

Dicunt. Nonnullæ propositiones asseruntur à Doctoribus scandalosæ, quæ tamen non sunt absolutè non probabiles, nec improbabiles positivè; quamplures enim, quæ olim non erant probabiles, jam de nuò apparent fundamento gravi factæ probabiles. Ita D. Augustino non fuit probabile dari Antipodas *libr. 16. de Civit. cap. 9.* quod tamen hodie est certum reperiri.

7 Contra. Discrimen est inter propositiones, quæ à Romana Cathedra in materia morum asseruntur scandalosæ, & inter eas, quæ in simili materia censentur scandalosæ judicio privatorum Doctorum. Judicium enim Romani Pontificis loquentis ex Cathedra habet duo, quibus caret judicium privati Doctoris, hoc est, *certitudinem, & perpetuitatem*. *Certitudinem*, quia Romanus Pontifex, loquens Ecclesiæ in materia morum, errare non potest, quæ certitudo deficit judicio privati Doctoris. *Perpetuitatem* pariter, quia dum Pontifex affirmat aliquam propositionem non esse probabilem, vel, esse scandalosam; declarat Ecclesiæ id esse in perpetuum sustinendum; sed vide infra nu. 11. Ideò nedum dicit, quòd de præsentī nūllum appareat pro ea fundamentum grave, sed quòd nec unquam apparebit, & quòd semper pro scandalosa reputanda sit; & hinc relinquit omnimodam desperationem de probabilitate ejus, aut de ablatione scandali, quod secum importat propositio. Quod nequit verificari, dum Doctores privati pronuntiant V.G. *hæc propositio non est probabilis*, nam eo significant non adesse de præsentī fundamentum grave pro ea propositione; & ideò apud eos est huic æquivalens: *Hæc propositio non habet fundamentum grave, dum non apparet aliud fundamentum præter id, quod de præsentī affirmatur pro ea*; quod tamen, re melius examinata, vel tunc, vel subsequētib

temporibus potest apparere; propter quod, quæ non fuit probabilis, potest probabilis apparere. Et quæ à parte rei est vera, potest ex præsupposita falsa hominum existimatione esse scandalosa, & non probabilis, quia nullum noverunt fundamentum defendendi probabilitatem illius. Illud verò, *re melius examinata*, non currit, quando Romanus Pontifex propositionem de doctrina morum damnat, ut scandalosam, quasi decretum ipsius non sit immutabile, sed retractabile: nam ipse non nititur in falsa hominum existimatione, sed veritate rei, ex securitate assistentiæ Spiritus Sancti.

8 Confirmatur Conclusio. Si Romanus Pontifex docens Ecclesiam, damnaret aliquem actum virtutis, tanquàm scandalosum, vel, ut objectum propositionis scandalosæ, doctrina Ecclesiæ, quam accipit à Magistro suo, non esset sancta: sed hoc repugnat: nam aliàs Ecclesia Sancta non esset contra articulum fidei, ut diximus *cap. 2. n. 4.* ergo, &c. Sequela majoris patet. Alexander VII. proscripsit hanc propositionem in ordine 16. *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in confessorium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*: modò: Si hæc propositio adhuc manet probabilis, Parochus, qui coram tali Confessario confitetur, actum virtutis exercet; sed talem actum damnat Pontifex, tanquàm objectum propositionis scandalosæ: ergo damnaret actum virtutis, tanquàm scandalosum; sed doctrina, quæ damnat actum virtutis tanquàm scandalosum, non est Sancta: ergo, &c.

9 Probatur 2. Propositiones in materia morum, quæ ab intrinseco olim erant, seu veriùs apparebant probabiles, possunt reddi ab intrinseco improbabiles: ergo Romanus Pontifex potest ex Cathedra illas declarare improbabiles. Consequentia sequitur. Etenim Romanus Pontifex potest in materia morum declarare id, quod verè est; sed verum est, quod in materia mo-

morum opiniones, quæ videbantur ab intrinseco probabiles possint transire in improbables: ergo id ita potest Romanus Pontifex declarare: atque adeò in ipso est auctoritas infallibilis damnandi propositiones, olim probabiles.

Antecedens patet. Primò. Quæ habebant pro se rationes probabiles, possunt denuò habere contra se rationes demonstrativas, & certas, quæ dum latebant, illæ propositiones erant probabiles; at postquam rationes demonstrativæ, & certæ repertæ sunt, propositiones probabilitatem amiserunt. Quod quidem experientia compertum est. Siquidem multa fuerunt probabilia apud veteres Theologos, quæ modò probabilia non sunt, eò quòd tunc illis non apparebant rationes certæ, vel methaphysicè evidentes, quæ temporis decursu inventæ sunt.

Secundò. Quia de conceptu opinionis probabilis est, niti fundamento gravi, quamvis non certo; sed quæ modò nititur fundamento gravi non certo, procedente tempore, potest pro illa, vel contra illam apparere fundamentum certum.

10 Tertiò. Olim (ut de cæteris fileam) erat probabilis opinio dicens, *absolvi posse penitentes in absentia*; pro qua Suarez to. 4. in 3. p. disp. 19. sect. 3. num. 2. refert viginti Doctores; sed eam opinionem damnavit Clemens VIII. *Constitutione Sanctissimus* 87. *Bullar. to. 3. ibi. Re maturè, ac diligenter considerata*: Hanc propositionem, scilicet, *licere per litteras, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri: & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus, ut falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, & prohibuit. Præcepitque ne deinceps publicis, privatisque lectionibus, & Concionibus, & congressibus doceatur, neve unquam, tanquam aliquo casu probabilis, defendatur, imprimatur, &c.* Tum sic. Si illa opinio post condemnationem mansit probabilis, sequitur, quòd Romanus Pontifex proposuit Ecclesiæ, tanquam scandalosum, & falsum id, quod est lici-

tum, & verum. Repugnat autem Romanum Pontificem proponere Ecclesiæ, tanquam peccatum scandalum, rem licitam, & tanquam falsum, verum: ergo & quòd illa propositio post condemnationem, maneat probabilis.

Quod adeò vero coheret, & ut ex vi definitionis, quis teneatur cohibere iudicium internum, adeò ut mente affirmare non possit, *licere per litteras, confessionem, & absolutionem absentis*. Statim enim contraret definitioni, quæ dicit propositionem esse falsam. Quoniam, qui affirmat propositionem, dicit illam esse veram; hoc enim est in qualibet affirmatione, necessario inclusum, cum ly *est*, sit nota veritatis. Ideò si quis sciens, & advertens ad definitionem Clementis, eam propositionem interiùs conciperet, necessario convinceretur credere, ac putare, Pontificem in sua censura errasse; negaret enim saltem implicite, & in actu exercito esse falsum, quod Clemens falsum asseruit. Quem discursum valere, etiam adversus obsequiosum Jansenianum silentium constabit *cap. ult.*

Dices. Opinio illa ante decretum Clementis fuit practice probabilis, ut supponitur, aliàs Doctores, qui eam ad praxim deducebant, peccassent; quod pro tunc à nullo conceditur.

11 R. Opinio de absolutione in absentia ante decretum Clementis, in se nec erat speculative, nec practice probabilis, sed falsa; quod illis Auctoribus non innotuit, quia non adverterunt ad hoc principium, quòd illa exponebat Fideles sic absolutos periculo carendi valore, & fructu Sacramenti; cum dubium esset, an Christus Dominus contulerit Sacerdotibus potestatem absolvendi in absentia. Quoties verò in materia Sacramentorum datur aliqua opinio, quæ Fideles exponat tali periculo, & Sacramentum nullitati, non est practice probabilis, nec ejus usus licitus; & hoc affirmare est aperte falsum. Solùm itaque dictis Auctoribus fuit per accidens

cidens, seu apparebat probabilis in praxi, ex defectu nimirum scientiæ, & advertentiæ ad illud principium; & inde in ejus usu non peccabant. Modo verò nobis constat illam propositionem esse certò falsam, propter definitionem Clementis, cui standum est.

At quæritur. An, non obstante decreto Clementis, possit moribundo in casu extremæ necessitatis conferri in absentia absolutio sub conditione: *Si es rectè dispositus, ego te absolvo?*

12 Nonnulli affirmant. Tum 1. Quia Clemens non damnavit absolutionem sub conditione datam: absolutio enim conditionalis, deficiente conditione, non est absolutio. Tum 2. Quia non videtur in definitione comprehensus status necessitatis, & existentis in periculo damnationis æternæ.

Nos autem aliis assentimur id negantibus. Nam Clemens per ea verba, *neve unquam, tanquam aliquo casu probabilis*, declarat eam non esse probabilem in aliquo casu. Quæ negativa est universalissima. Et quamvis videatur propositio non expressè damnata, qua parte asserit absolutionem in absentia esse validam, sed solum, qua parte asserit esse licitam; tamen ex circumstantiis, & illatione, etiam damnatur, qua parte dicitur absolutio valida. Quoniam, si esset probabiliter valida, non posset esse illicita in casu extremæ necessitatis: sed Pontifex dicit illicitam in omni casu, & in nullo licitam: ergo certum est nunquam, & in nullo casu esse validam, ut discucit Cardenas *to. 1. cris. Theol. trac. 1. disp. 9. cap. 8. nu. 134.* Post quem notavit Pifani *Glad. Gedeonis ad 1. prop. ab Innocentio XI. damnat. num. 19.* Quòd controversia ante decretum Clementis restricta erat ad solum necessitatis casum: ergo, si etiam nunc in eo casu liceret, nihil definitio profuisset. Dicto verò periculo potest moribundus occurrere, eliciendo, Deo auxiliante, actum perfectæ contritionis.

Probatur ult. Est certissimum Romanam

Cathedram esse vivam regulam infallibilem in quæstionibus de morum doctrina; sed quæstiones de probabilitate, vel improbabilitate in morum materia, sunt quæstiones de doctrina morum: qui enim in praxi sequitur propositiones improbabiles, deviat à rectis moribus; & qui conscientiam dirigit opinionibus practicè probabilibus, mores componit: ergo est certissimum in istis Romanam Cathedram esse regulam infallibilem, adeò ut, dum ipsa asserit opinionem in materia morum improbabilem, falsam, aut scandalosam, ea opinio manet à parte rei, & pro foro, etiam interno improbabilis, falsa, & scandalosa.

Dicunt. Pontifex non procedit ad damandas propositiones, nisi, prævia consultatione Doctorum, qui in eo possunt errare; quod enim uni sufficiens videtur, alii insufficiens possunt judicare:

13 Contra. Utique Pontifex non damnat propositiones, nisi prævia consultatione Doctorum; Nam Deus voluit, ut Pontifex (sicut non potest) non temerè definiret. Verùm quamvis illi errarent, adhuc Pontifex in definitione esset ab errore immunis propter assistentiam Spiritus Sancti, cujus protectioni infallibilitas definitionis, non verò consultationi Peritorum nititur, à quo ita regitur, ut errores illorum non sequatur.

14 Quin etiam, ut observat Lauræa *de fid. disp. 5. art. 6. num. 376.* potestas tradita Pontifici in Petro à Christo Domino, non est data dependenter à consilio aliorum, & cum clausula irritante absque tali consilio. Cùm enim Christus dixit Petro Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Lucæ 22. *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.* Joan. ult. *Pasce oves meas,* non apposuit conditionem de consilio accipiendo ab aliis, nec assignavit quot, & quales essent consulendi, sed absolute potestatem tradidit. Inde firmat, quòd consultatio aliorum, non est de necessitate, nec adhibenda est pro vali-

validitatē, & forma decretorum ex Cathedra, sed ut se disponat ad recipiendam Spiritus Sancti assistentiam; quinimò per se posset Scripturam, & Traditiones scrutari. Lege dicta *contr. 8. cap. 7. nu. 21.*

15 At certissimè constat de præmissa sufficienti diligentia, quoties Pontifex quidquam definit: Nam Deus, qui disponit omnia suaviter, statim ac promittit absolutè aliquem finem, eo ipso providet, ne defint media ad illum consequendum. Ideò, quia Deus promisit assistentiam Pontifici ne erret in definitionibus, debemus existimare, quòd illa non defuerint; Ideò acquiescendum est promissioni divinæ, non verò infallibilitatem definitionum carpere quis debet, quasi debita media non fuerint adhibita, ut inquit Bail in *apparat. to. 1. Sum. pag. mihi 77.*

Opponit I: Caramuel. Nulla auctoritas extrinseca potest facere, quòd bonum sit malum, quòd innocens sit reus; sed propositio probabilis bona est, innocens est: ergo nulla auctoritate fieri potest, quòd sit improbabilis, & falsa: ergo non est in Romano Pontifice, &c.

Confirmatur. Si innocens per sententiam Judicis damnetur, ut reus, licèt pro foro externo habeatur ut noxius, pro foro tamen interno manet innocens: ergo pariter, si opinio probabilis à Pontifice damnetur, ut improbabilis, in foro externo habebitur, ut talis, scandalosa, & practicè iniqua; at in foro interno suam probabilitatem, & innocentiam retinebit.

16 R. Distinguitur major. Nulla auctoritas extrinseca potest facere, quòd bonum in sensu composito sit malum, conc. in sensu diviso, & loquendo de bonitate extrinseca, negatur. Quilibet est bonus extrinsecè, dum non probatur esse malus; & innocens, dum non probatur reus. Humana auctoritas, per inquisitionem causæ, & probationes legitimas, potest facere, ut qui extrinsecè reputatur bonus, & innocens, reperiatur malus, & noxius: ergo similiter propositio, quæ ex defectu suffi-

cientis advertentiæ aliquibus apparet ab intrinseco probabilis, & practicè innocens, factò diligenti examine probabilitatis, & reperta adversus eam efficaci ratione, destruente probabilitatem, potest reperiri improbabilis. Quæ ratio certò habetur, ex definitione Pontificis ex Cathedra. Ideò, ista superveniente, propositio, quæ prius apparebat probabilis, deinde certò habenda est, ut improbabilis, & scandalosa; quia definitio est medium certum, & infallibile destruens probabilitatem propositionum in materia morū, quæ videbantur probabiles; sed dum ipsas damnat, ex tunc declarat eas intrinsecè non fuisse probabiles, licèt tales apparent.

Dices. Hæc procedit de probabilitate extrinseca, quæ desumitur ex iudicio prudentum, non verò de ea, quæ attenditur penes rationes, quia hujusmodi dicitur intrinseca propositioni.

17 R. Negatur antecedens. Utraque enim probabilitas est extrinseca propositioni, & utraque destruitur à definitione Romanæ Cathedræ. Neque secunda probabilitas dicitur intrinseca, quasi sit à propositione inseparabilis; & cum ipsa metaphysicè connexa, sed in hoc duntaxat sensu, quòd desumitur ex rationibus, quæ videntur connexæ cum veritate propositionis, sed reverà non sunt. Etiam albedo est intrinseca subjecto, cum quo intrinsecè unitur, & tamen potest albedo subjecto deesse, & subjectum de albo, in non album converti. Consideret Caramuel opinionem probabilem afferre formidinem, tam de veritate, quàm de demonstrabilitate partis oppositæ: *ergo fortè est vera, & fortè est falsa: ergo fortè tam ejus veritas, quàm ejus falsitas est demonstrabilis*, quamvis hæ demonstrationes adhuc nos lateant; sed nos minimè latent, si Romana Cathedra eam damnat, sed tunc nobis certò nota est ipsius falsitas. Ita, dum in Conciliis controvertitur aliqua materia, sunt pro una parte suffragia Patrum, sunt & pro

& pro alia; quo tempore dici potest ea materia, pro utraque parte, probabilis. Cum verò Concilium ex majori Patrum suffragio definit unam partem, tunc primum ea incipit esse certa, quæ immediate antea erat probabilis, & jam omnes Patres indubitanter eam esse certam affirmant: adeòt damnata in praxi uti non liceat, sed tenenda certò est, ut falsa, temeraria, & scandalosa, ad tenorem decreti: ergo ea propositio non amplius manet pro foro interno, & conscientiae probabilis. Quòd Caramuel dabit propositionibus à Conciliis proscriptis fortè negabit illis à Pontifice damnatis? à quo Conciliorum infallibilitas pendet, ex dicendis *contr. 8. cap. 4.*

18 Ad confirmationem. Concedimus reum injustè damnatum, manere noxium in foro externo, & quoad notitiam hominum, & in foro interno perseverare innocentem. Sed negamus id evenire in propositione, quæ prius probabilis apparet, & quæ versatur in materia morum, & à Romana Cathedra damnatur, ut falsa, ut scandalosa, vel temeraria. Disparitas verò est, quia innocentia realis non est homini extrinseca, aut à principio extrinseco auferibilis; & ideò, dum ab ipso homine non procedit culpabilis operatio, est ab ipso inseparabilis innocentia. Probabilitas autem opinionis consistit in eo, quòd non appareat argumentum evidens, & certum in contrarium: quod omninò est extrinsecum propositioni, quæ dicitur probabilis, & est quid defectibile in ipsa; & reverà deficit, quoties apparet argumentum certum in oppositum; quod argumentum omninò certum, & incompatible cum probabilitate propositionis, etiam pro foro interno, est definitio Romani Pontificis, in materia morum proscriptis propositionem.

Opponunt 2. Biblia Sacra idiomate vulgari interdiciuntur, quia ex ipsis oritur scandalum legentibus; Et tamen eorum propositiones non sunt scandalosæ, sed d o-

ctrinam continent de fide: ergo, etsi Pontifex aliquas propositiones damnet in morum materia, non infertur, quòd ipse contineant doctrinam scandalosam.

Accedit. Cum à Pontifice propositio aliqua in materia morum, ut scandalosa damnatur, non imponitur obligatio cohibendi assensum internum, vel mente non dicendi eam propositionem non esse scandalosam: ergo adhuc posita damnatione manet in sua probabilitate. Antecedens patet. Nam id judicans, non esset scandalosus. Propositio enià merè interna, proximo non ponit offendiculum, cum sit ipsi penitus ignota, neque ei præbet occasionem ruinæ. Ideò tunc non agit contra propositionem Pontificis; siquidem Papa prohibet solum sub censuris, ne damnatæ propositiones deducantur ad praxim, defendantur, & promulgentur; relinquens liberum à suo decreto internè discrepare, ac putare eas non esse scandalosas, &c.

19 R. Profectò Biblia vulgari idiomate translata interdiciuntur, sed non ratione pravitatis doctrinæ; alias, si doctrina prava esset, etiam latino idiomati mandata interdicerentur. Neque ulla censura Theologica notantur. Ubi enim aliqua ita interdiciuntur, ea non est solum interdictio, sed condemnatio; & id ex tenore prohibitionis constat. Unde interdicatur lectio Sacrorum Bibliorum lingua vulgari editorum, non quia contineant doctrinam non sanam (quod absit dicere) vel, ejus propositiones in se sint scandalosæ, sed *propter hominum temeritatem; & quia plus inde detrimenti, quam utilitatis oritur: ut dicitur regula IV. Indicis librorum prohibitorum.* Propterea causa, cur similis lectio sit interdicta, est, tum scandalum passivum, & acceptum, quod oritur ex malignitate, & ignorantia legentium, cui pia Mater Ecclesia sua prohibitione remediū posuit; tum temerarium hominum, qui ex vulgari idiomate motivum accipiunt seducendi pusillos, & simplices, ac spirituales eorumdem ruinam procurandi;

ut,

ut, si proponant, quæ leguntur de Patriarcharum Polygamia: de Davidis adulterio, & similibus. Propterea prohibitio est universalis, & omnes complectitur, contra Juvenim to. I. institut. Theolog. dissert. 4. art. 3. §. 5.

20 Et advertendum prohiberi, retineri, & legi, tum Sacra Biblia vulgaria ex integro, tum tam Novi, quam Veteris Testamenti partes, vulgari lingua editas: ac insuper summaria, compendia, etiam Historica eorundem Bibliorum, seu librorum Sacre Scripturæ, quocumque vulgari idiomate conscripta. Neque per d. quartam regulam tribuitur facultas Episcopis, Inquisitoribus, aut Regularium Superioribus concedendi licentiam emendi, legendi, & retinendi Biblia vulgari lingua edita, prout expressè in observatione ad d. regulam IV. facta jussu Clementis VIII. Quæ unà cum regulis præfigitur codici Indicis librorum prohibitorum. Sed licentia obtinenda est à Sede Apostolica. Qui verò absque ea legere, seu habere presumpserint, nisi, prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possint, ex d. regula.

21 Nota hic aliquando interdici librum in odium auctoris, estò doctrinam pravā non contineat: ita ibi in regula II. prohibentur omnes libri Hæresiarcarum, ac eorum, qui post an. 1515. fuerunt capita hereticorum; quales sunt Lutherus, & Calvinus, & his similes, cujuscumque nominis, tituli, aut argumenti existant. Ly enim omnes, quoscumque comprehendit, sive hæresim contineant, vel de religione tractent, sive erroneam doctrinam non exhibeant; cum hoc discrimine, quòd legentes, & retinentes sine debita facultate illos primi, & secundi generis, incurrunt excommunicationem Bullæ Cænæ, legentes verò eos tertii generis, ligantur excommunicatione imposita in regula IX. ad calcem ibi. Quod si quis libros hæreticorum, &c. Vel cujusvis auctoris scripta ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habuerit, statim in

excommunicationis sententiam incurrat.

22 Ad accedit. Didacus Hurtado Theol. refor. dissert. proœmial nu. 28. observat quasdam censuras, communes esse propositionibus internis, & externis, ut esse hæreticam, temerariam, erroneam, falsam, aut errori proximam; alias verò cadere in solas externas, ut, esse malè sonantem, piarum aurium offensivam, seditiosam, denigrativam famæ aliene, aut scandalosam. Propter quod illud ipse scripsit, quod objectum est. Verum, ipse non distinguit censuram Theologicam ab Ecclesiastica. Illa afficit immediatè doctrinam, & mediatè personam; & definitur: Nota maligna, prava doctrinæ fidei, & morum nocivæ, quæ post qualificationem à Theologis factam, tribuitur propositionibus ipsam doctrinam continentibus. Alia afficit immediatè personam, & mediatè doctrinam: estque pœna, quæ hominem baptizatum, privat aliquo bono spirituali, juxta ipsius qualitatem. Utrumque censuræ genus regulariter intervenit in propositionum damnatione; dum post expressionem notæ, qua propositio aliqua afficitur, imponitur, ut plurimum Ecclesiastica aliqua pœna iis, qui in posterum illam presumunt propugnare, defendere, & ad praxim deducere, & videre est in Decretis Alexandri VII. Innocentii XI. ac Alexandri VIII. qui quamplures propositiones exsufflarunt.

23 Quare tametsi censuram Ecclesiasticam non incurrat, (nisi decretum aliter disponat) nec scandalum proximo præbeat, qui propositionem à Pontifice, ut scandalosam proscriptam externè non doceat, nec propugnet; contra definitionē tamen operatur, dum, estò internè dumtaxat, judicet eam scandalosam non esse. Unde obligatio in casu datur (ad cohibendum assensum internum, & non judicandi contra decretum, supposita censura Pontificis) non juris humani, sed divini, quod ad interiores quoque actus potest obligare, & intellectum constringere, & obligat, ut discursus suos postponat, & in ob-

se-

sequium supremæ auctoritatis se captivet. Certò enim constat ex divinis propositionibus Pontificem non posse errare contra fidem, & bonos mores. Ideò, qui mente putaret non esse scandalosam, & perniciosam in praxi eam propositionem, quam ore fatetur fuisse ab illo nota aliqua Theologica inusitam à parte rei convinceretur sentire contra infallibilitatem illius, juri-que divino se se opposeret, præcipienti, ut illum habeamus, tanquam regulam visibilem, Spiritus Sancti assistentia præmunitam, ne in his possit Ecclesiam decipere, & deviare à recto veritatis tramite. Hinc negatur antecedens, sed videas infra cap. ult.

Dices. Potest aliqua propositio esse simul scandalosa, & vera, ut, si quis proferat crimina vera alterius, quæ audientibus scandalum præbeant. Ita D. Paulus ad Corinth. 1. cap. 8. ostendit licitum in se esse comedere Idolotytha, seu, res Idolis immolatas, & verum esse ab aliis cibis non differre, cum nihil sacri, aut Religionis eis adveniat ex immolatione: & tamen vult non esse comedenda, quia commestio poterat scandalum præbere: ergo estò à Pontifice aliqua propositio proscribatur, ut scandalosa, adhuc quis potest eam judicare non scandalosam, & non falsam.

24 R. Negatur antecedens de propositione in se scandalosa; hæc enim non potest esse vera, sed juxta dicta nu. 5. est necessariò falsa. Fundamentum enim scandali in se est falsitas doctrinæ. De illis verò, quæ obijciuntur, non verificatur in se esse scandalosa, sed solum per accidens ratione ignorantiae. Sanè si quis ignorantibus crimina à Petro commissa ea proponeret, scandalum præberet; at non alio ex capite, quam ex circumstantia ignorantiae audientium. Sic D. Paulus Corinthiis dixit: comedere Idolotythum in se licet, sed per accidens non expedit, propter scandalum infirmorum. Cum enim nonnulli in fide Christiana non benè instructi, putarent Idolotytha ex immola-

P. Aug. Matthaucci Controv.

tione aliquid sacri recepisse, & inde à Fidelibus non posse in cibum assumi, ubi viderent rectè sentientes ea comedere, potuissent ex eo lapsus, & ruinæ spiritualis occasionem accipere. Nam peccat, qui putat non licere vesci Idolotythis, aliorum tamen rectè sentientium exemplo illis vescitur, non deposita opinione sua erronea. Propterea cap. 10. addidit: *Omnia* (non lege prohibita) *mibi licent, sed non omnia expediunt, quaecumque licent, quia non omnia aedificant*. Licet uxoris copula matrimonialis, sed eam exercere, ut offendiculum possint videntibus obtrudere, non licet. Quare, non jus nostrum, sed charitas est regula actionum nostrarum. Non enim solummodò, quod jure possumus, debemus considerare, sed illud pariter, quod charitas petit, jusque nostrum per charitatem, proximi bono sæpè sacrificandum.

Opponunt 3. Decretum Pontificis ex Cathedra proscribentis in materia morum propositiones non est immutabile, & irreformabile: ergo optimè stat, quòd aliqua propositio ab eo proscribatur, & adhuc maneat probabilis. Antecedens patet. Ponderando clausulas *interea*, quæ reperitur in decreto Alexandri VII. edito 24. Septembr. 1665. Et *pro nunc*, quæ extat in alio Innocentii XI. Quod adversus quamplures propositiones emanavit 2. Martii 1679. Unde idem est dicere *Interea*, & *pro nunc*, ac *alio non apparente*, vel, *rebus sic stantibus*; adeò ut sententia illis clausulis data, perpetuitatem de se non habeat, sed mutationi subjaceat, si rerum status notabiliter mutetur, vel, aliud quidpiam appareat ab eo, quod tunc apparebat. Ideò decreta illa temporalem causam habent, nec Silentium perpetuum imponitur contra ipsa.

Confirmatur. Licet prop. 37. ab Alexandro proscripta: *Indulgentiæ concessæ Regularibus, & revocatæ à Paulo V. hodie sunt revalidatæ*, ad præsens sit in praxi falsa, & Fideles seducens, ab istis notis potest pro-

D d alio

alio tempore cessare, in casu nimirum, quòd alius Pontifex eas revalidaret: ergo decretum Alexandri est reformabile.

Deinde, differunt damnare aliquam doctrinam, affirmando expressè illam esse scandalosam, & damnare illam, tanquàm scandalosam; quæ enim secundo modo improbatur, reprobatur ad *instar*, ac si esset scandalosa. Qua dictione plures assertiones proscripsit Alexander, & Innocentius, alique Pontifices; consequenter non sunt absolutè scandalosæ, & adhuc retinent probabilitatem. Non enim otiosè vox illa debet censerì decretis adjecta, in re adeò examinata, maturèque discussa.

25 R. Negando antecedens. Ad probat. Multa infarcit: Hurtado *loc. cit. q. 5.* ut difficultati occurrat, & quidem ad rem non satis. Ideò dicimus eas clausulas non referri ad limitationem prohibitionis, dum aliud non apparet; sed afficere solam restrictionem propositionum, quæ determinatè à Pontifice prohibentur, suspenso *pro nunc*, & interea iudicio circa alias ad Sanctam Sedem delatas. Manifestum id est, tum ex decreto Alexandri ex clausula adjecta: *Quibus peractis* (hoc est completo examine super propositiones, quas in eo damnavit) *dum similium propositionum examini, cura, & studium impenditur, interea idem Sanctissimus, &c.* Tum ex illo Innocentii (cui à Lovaniensibus centum, & quinquaginta propositiones censurandæ fuerunt delatæ, teste Cardenas *Cris. Theol. ad prop. ab Innoc. proscriptas dissert. proemial. cap. 4. num. 103.* Ex quibus solùm sexaginta quinque fuerunt ab Innocentio proscriptæ, ut in decreto; in quo, præmissa illarum damnatione his verbis. *Idem Sanctissimus in re postea maturè considerata statuit, & decrevit pro nunc sequentes propositiones, &c.* Subditur. *Tandem, ut ab injuriosis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque in posterum se abstineant, & ut paci, & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute Sanctæ Obedientiæ eis præcipit, ut*

tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quàm in thesibus, disputationibus, & predicationibus caveant ab omni censura, & nota, nec non à quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à Sancta Sede recognita, super iisdem propositionibus iudicium proferatur.

26 Ad confirmat. Possent utique Pontifices Alexandri successores indulgentias revalidare; at non inde sequitur, quòd Alexander in ea damnatione erraverit, & ejus decretum sit reformabile. Nam pro tempore, quo fuit editum, semper retinet veritatem; & propositio de præsentì in praxi falsa est, licèt successu temporis, & accidente revalidatione possit esse non falsa.

27 Quod tamen dicendū non est in illis, quæ spectant ad jus naturale, & divinum, in quibus, secundum se consideratis, nulla penitus potest mutatio intervenire, licèt aliquando ob mutationem materiæ illa liceant, quæ aliàs erant illicita. V. G. accedere ad hanc mulierem ante matrimoniū est peccatum lethale, quia tunc fit accessus ad non suam. At post matrimonium potius est actus honestus, non quia jus naturale in se mutetur, sed quia mulier de non sua, in suam transit. Ideò cū Romana Cathedra aliquid damnat, quia est jure naturali, vel divino prohibitum (quamvis aliquibus non videatur) nunquam potest de prohibito in non prohibitum transire. Propter quod constat discrimen inter illis juribus prohibita, & jure positivo humano proscripta; hoc enim propter circumstantias loci, & temporis est mutationi obnoxium, & inde plures leges Ecclesiasticæ fuerunt abrogatæ, & aliæ inductæ.

28 Ad deinde. In nostro casu dictio tanquàm non significat improprietatem, ut in plerisque aliis evenit, sed potius exponitur sententia, quæ intenditur. Intentio autem Pontificum fuit damnare propositiones, quæ verè supponebantur scan-

scandalosæ, & in praxi perniciosæ. Ita Alexander damnavit quamplures opiniones, quas audivit Christianæ disciplinæ relaxativas, & animarum perniciem inferentes, ut in ejus decreto. Et Innocentius opus salubre perficiens ab Alexandro inchoatum in segregandis noxiis doctrinarum pascuis ab innoxiiis, alias proscripsit; qui verò audit, & qui segregat, supponit verè adesse pascua noxia, & innoxia; ideò eorum intentio non fuit nova jura condere, sed jam existentia declarare. Quod ex eo etiam constat; nam, cum præcipiant abstinendum esse à doctrinis damnatis docendis, aut practicandis, tanquam à scandalosis, & perniciosis in praxi, Ecclesiam scandalosè deciperent, & maximam errandi occasionem circa doctrinam morum ei præberent, quod omninò repugnat, nisi reverà scandalosæ, & perniciosæ forent; atque ita reverà tales sunt.

Dices. Sixtus V. *Constitut. Detestabilis* 45. *Bullar. tom. 2.* Contractus societatis cum certis conditionibus, & pactis iniquè adjectis damnavit, facta hac expressione §. 1. *posthac ineundos*, qua significavit eos non esse secundum se illicitos, vel usurarios pro præterito, & antequam condemnarentur. Unde dixit Hurtado cit. q. 11. nu. 65. Sixtum sua condemnatione non obligasse ad judicandum, seu censendum ejusmodi contractus, quos morbosos, contagiosos, ac perniciosos, sapientesque usurariam pravitatem appellat, fuisse usurarios, secundum se, & antecederent; sed solum statuit illos usurarios, & illicitos posthac censeri debere, ac in posterum non licere, &c. Propter quod nu. 68. concludit eum damnationi non contradicere, qui affirmaret, talem modum paciscendi per se loquendo esse licitum, atque ita probabilitatem in se retinere.

29 R. Non semper dictio illa *posthac* est exclusiva præteriti temporis, de quo in præsentidubium nullum esse potest. Satis enim à Sixto explicatur præfatos contractus antecederent ad suam reprobationem

fuisse iniquos, quoniam in d. §. hæc sunt: *cupiens huiusmodi morbi contagionem tollere, antequam in communem Fidelium perniciem latius serpat.* Non enim ait, *ne serpat*, sed *ne latius serpat* pro futuro, ergo supponit prius etiam serpsisse, & contagiosos in se fuisse, tametsi id nonnullis non appareret. Ideò verò noluit Pontifex sua declaratione contractus antea cum illis conditionibus feneratoritios, & usurarios decernere, non quòd pro tunc pravi non essent, sed quia nonnullis fortè cognitio pravitatis non affulsit, & poterant plures ex inculpabili ignorantia excusare se, non subiici oneri restituendi pretium, ultra sortem acceptum. Quod, an benè putarent, reliquit Theologis disputandum, & Confessariis à penitentibus inquirendum: quapropter ejus damnatio est comprehensiva, etiam præteriti temporis, & declarativa oppositionis, quam cum ipso habent dicti contractus: & hinc damnationi opponeretur, qui affirmaret eos secundum se licere.

Opponunt 4. Hęc propositio in ordine 13. ab Alexandro VII. ut scandalosa reprobata: *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato*, adhuc est probabilis; Vel, dicendum errasse Leonem X. qui in Concilio Lateranensi, ut in ejus *constit. Dum intra 22. in Bullar. to. 1.* expressè id statuit.

Item. Alexander VII. decreto edito 5. *Maii 1667.* inhibuit censura aliqua Theologica notari, tam opinionem affirmantem necessarium esse aliqualem Dei dilectionem in Attritione, ad Sacramentum penitentiae requisita, quam negantem; cum verò alterutra ex his opinionibus, utpotè extremè oppositis, sit necessariò falsa, sequitur Pontificem necessariò inhibuisse, ne censura notetur falsa opinio: ergo sicut hic erravit, ita errare potest, dum ipse propositionem aliquam probabilem, ut improbabilem prohibet, adeò ut prohibitionem non obstante, adhuc probabilis sit.

30 R. Equidem ea constitutione, quæ fuit moderativa privilegiorum Regularium Leo, sacro approbante Concilio; statuit confitentes Regularibus, à suis Prælati*s* Episcopo præsentatis, admissis: vel, etiam indebitè recusatis, satisfacere constitutioni, Omnis utriusque sexus, quoad Confessionem dumtaxat. Ratio est, quia Regulares à Sede Apostolica jurisdictionem habent, & in casu ab eadem Sede admittebantur ad confessiones audiendas. Verùm quia privilegio ipsi abutebantur, & plures facilè se idoneos reputantes, & injustè ab Episcopo reprobari, procedebant ad absolvendum, & quidem in animarum perniciem, & Episcoporum contemptum, Tridentinum, ut ea incommoda vitarentur sess. 23. cap. 15. statuit, ut, nullus Sacerdos, etiam Regularis, possit confessiones secularium audire, absque Episcopi approbatione, revocans privilegia in contrarium. Qua non obstante Conciliari dispositione, adhuc ex Regularibus nonnulli docere non verebantur, sæculares satisfacere præcepto annuæ confessionis, qui Regulari injustè reprobo confitentur; quod penitus falsum est, nam de injustè, etiam reprobo, semper est verum dicere, quòd audiat Confessiones, approbatione non recepta. Et inde nedum illicitè, sed etiam invalidè audit. Tum quia, Concilium utitur phrasi nullus possit. Tum quia, Regulares quidem jurisdictionem recipiunt à Pontifice, sed, nonnisi posita, & accepta, ut conditione necessaria, Ordinarii approbatione, qua deficiente, Pontifex juxta mentem Tridentini jurisdictionem non confert, & ita absolutio irrita est sive justè, sive injustè approbatio negetur, ut ait Viva ad d. prop. ab Alexand. damnat. Quæ approbatio subinde necessaria in Regularibus constituta est à Clemente X. Constit. Superna §. 4. & 5. Bullar. to. 5.

31 Ad Item. Id prohibuit Alexander, non quia utraque propositio esset vera in se, sed in bonum pacis: & justo fine permisit de utraque tractari, donec à S. Sede

fuerit aliquid in hac re definitum. Quæ clausula evincit, non approbasse utramque absolutè, ut probabilem, sed solummodo permissivo se habuisse, usque dum sedes ipsa aliter definiisset.

Hic pro uberiori notitia observandum censui, Dogma Catholicum esse, vel imperatum (quod propriè dicitur Dogma Catholicum) vel liberum, vel toleratum, seu permissum. Imperatum nihil aliud est, quàm fidei dogma omnibus cum obligatione credendi propositum. Liberum, est doctrina quæcumque, quæ est talis, ut neque sit de fide, neque fidei nociva, & de qua tenenda, vel non tenenda est libera cuicumque in Ecclesia facultas. Toleratum, seu Permissum, nihil aliud est, quàm doctrina illa, quæ talis est, ut non sit de fide, neque satis notoriè contra fidem, nec hæretica, quia nondum ab Ecclesia damnata, ut hæretica, sed tolerata; & ideò in Ecclesia adhuc à multis defenditur, & reiiicitur, ut est illa, de qua agit objectio.

Instant pariter. Gelasius Papa in cap. Sancta Romana 15. dist. approbat opuscula Cypriani, Athanasii, Nazianzeni, Augustini, & aliorum, & tamen ex hac approbatione non sequitur irrefragabilitas in doctrina dictorum Patrum. Nam in operibus Cypriani continetur error de rebaptizandis baptizatis ab hæreticis: ergo pariter, ex quo reprobet aliquam propositionem non sequitur, quòd ejus judicium sit irreformabile, & propositio non sit probabilis.

32 R. Negatur consequentia. Nec antecedens obstat, nam ut inquit Toftatus hujusmodi approbatio est solum simplex commendatio generalis doctrinæ dictorum Patrum, tanquàm piæ, & eruditæ, in eo tamen sensu, quòd non repugnent iis, quæ ab Ecclesia erant definita, quando illi scribebant; adeò ut possent pro tunc eorū opera recipi. Propositiones verò, de quibus agimus in speciali strictè reprobantur, ut continentes errorem circa fidem, & mores. Et Pontifex, ut Caput Ecclesiæ, &

Ma-

Magister fidei, decretum edit pro universa Ecclesia, illudque vult ab omnibus fidelibus observari, id præcipiens in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini iudicii, ac Ecclesiastica censura, ut ex dictis Decretis Alexandri, & Innocentii. Non sic ea opuscula observanda proponit Ecclesiæ.

Quæritur. Qua censura notandus sit, qui propositiones à Pontifice, loquente ex Cathedra damnatas, amplectitur adhuc ut probabiles, seu veras?

33 R. Propositionem damnatam ut hæreticam, citra hæresim esse talem negari non posse, est sententia communis: tum quod sit hæretica: tum quod sit falsa, ut potè immediatè opposita doctrinæ fidei essentialiter veræ, ab Ecclesia definitæ. Dubium est de propositione alià censurà notata V.G. ut scandalosa, temeraria, erronea, &c. Nonnulli putant solum esse errorem, aut errori proximum negare, quod propositio mereatur notam, qua à Sancta Sede inuritur. Verum, quod citra hæresim, saltem reductivè, non possit affirmari amplius, quod sit probabilis, & vera, sed habenda sit omninò talis, prout definitur, certum mihi est; nam oppositum definitionis asserere, est saltem implicite asserere Pontificem posse errare in proscriptione propositionum in materia morum, in quo errare non posse est de fide nobis revelatum Joan. ult. illis verbis: *Pasce oves meas*, doctrina tum fidei, tum morum: si verò erraret, non modò non pasceret, sed, pabula venenosa proponendo, occideret.

34 Resolutis addendum putamus plura esse censurarum genera, quibus notari possunt propositiones, referentes doctrinam, quæ fidei Catholicæ, & Christianis moribus est nociva; à quibus eedem propositiones denominationem fortiuntur; quarum plures recensentur in Concilio Constantiensit. *de notis censura contra errores Wicleffi, & Hussii*, quas hic breviter explicandas assumimus.

P. Aug. Matthæucci Controv.

35 I. Hæretica propositio ea dicitur, quæ apertè opponitur veritati à Deo revelatæ, & per Ecclesiam definitæ; sic hæretica censenda est illa, qua quis diceret: *Christus non est Deus*, opposita huic, *Christus est Deus*, revelatæ & toties ab Ecclesia declarata. Dicitur autè hæretica ab hæresi, sive electione, quatenus est proprio iudicio electa contra oppositum à Deo revelatum, & universalis Ecclesiæ iudicium; in qua oppositione sita est ratio hæresis, & sine qua nullus censendus est hæreticus. Dicitur ab Ecclesia definitæ: propter quod hæretici non fuerunt plures Ecclesiæ Doctores, qui, estò inter se pugnant, & contraria fidei dogmata tenuerint, tamen hæreticè non senserunt, ex eo quod res, de quibus disputabant, nondumerant per Ecclesiam definitæ. Ita Augustinus lib. 4. de baptis. contr. Donat. c. 16. Supponens aliquem idem sentientem, quod Photinus, dicens Christum esse purum Pontificem, & existimantem ipsam esse Catholicam fidem, ait: *Istum nondum hæreticum dico, nisi manifestata sibi doctrina Catholica, fidei resistere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit.*

36 II. Erronea est, quæcumque opponitur Doctrinæ iuxta unanimem sensum Sanctorum Patrum, vel Ecclesiæ Doctorum revelatæ sed, nondum per Ecclesiam definitæ; vel, quæ opponitur doctrinæ, quæ, licet non sit per Ecclesiam definita, nec formaliter, & expressè revelata, infertur tamen communiter à Theologis per discursum ex revelatis: unde & conclusio Theologica dicitur; ideò est virtualiter revelata, & proximè accedens ad fidem, quia proxima est, ut per Ecclesiam definiatur; cui nihil deest, ut sit de fide, præter definitionem Ecclesiæ. Hinc erronea, & hæresi proxima coincidunt, & confunduntur; utraque enim opponitur doctrinæ ad fidem accedenti, seu doctrinæ virtualiter revelatæ, vel, ex revelatis illatæ, seu conclusioni Theologicæ. Sic erronea est, ac proinde hæresi proxima, hæc: *Christus non est risibilis*, quia opponitur virtualiter revelatæ, seu à Theologis ex revelatis illatæ:

lata; hoc est, isti: *Christus est risibilis*: quæ infertur ex ista revelata formaliter: *Christus est homo*: ex eo enim, quod Christus sit homo, rectè concluditur, & infertur quod sit risibilis.

37 III. *Errori proxima est ea, quæ opponitur ei, quam plures, sed non omnes Theologi tenent, esse conclusionem Theologicam.*

38 IV. *Sapiens hæresim, seu suspecta de hæresi, ea est, quæ licet aliquando possit habere bonum sensum, tamen ex quibusdam, circumstantiis, vel, ex parte asserentis, vel, ex temporum calamitate, cum non sit satis modificata, habet iudicio prudentum saporem, & suspicionem hæresis; qualis est hæc: Pater major me est. Quæ à Catholico prolata Catholica est, quia intellecta de humana Christi natura; sed ab Ariano pronuntiata, Arianam hæresim sapit, quia gravis suspicio est, ne intelligatur de supposito Christi: Pariter hæc, fides justificat, in ore Pauli est Catholica, sed in ore Lutherani, tenentis fidem sine charitate justificare, hæresim sapit.*

39 V. *Sapiens errorem, vel, suspecta erroris, est pariter illa, quæ ex circumstantia personæ loquentis, loci, vel temporis gravem adjunctam habet erroris suspicionem; ut, si quis assereret propositionem aliquam, quæ asserta, videretur negare istam erroneam; Christus non est risibilis.*

40 VI. *Temeraria ea est, quæ sine gravi fundamento impugnat in re gravi communem Theologorum sententiam; vel, quæ nullo auctore fide digno, nulla probabili nixa ratione, contra communem Theologorum sensum procedit, ut, si quis assereret: Finale iudicium post centum, vel ducentos annos futurum: vel, Beata Virgo in Cælum in corpore non est assumpta. Ea dicitur negativè solum temeraria, si careat tam auctoritate extrinseca Doctorum, quam ratione solida ab intrinseco: positivè verò, si opponatur auctoritati Theologorum.*

41 VII. *Scandalosa ea est, quæ immediate, & de se præbet alii occasionem ruinæ spiritualis circa doctrinam morum, & fidei, ut,*

siquis, data opera, diceret: Plura sequuntur incommoda ex jejuniis Ecclesiasticis, ex votis, & ex Sacramentali confessione: ex eo enim homines redderentur segniores ad confessionem, vota, & jejunia.

42 VIII. *Seditiosa ea est, quæ divisionem inducit in populo; ut, si quis diceret: Malo Prælato, aut Principi non est obediendum.*

43 IX. *Schismatica ea est, quæ aperit viam divisioni Corporis mystici Christi, hoc est Ecclesiæ: seu, quæ Fideles ab unitate, & pace Ecclesiæ, vel, ab obedientia Romani Pontificis retrahit: ut, si quis diceret: Romano Pontifici, moribus non ita integro, non est parendum.*

44 X. *Offensiva pietatis, seu piarum aurium offensiva, ea est, quæ nedum malè sonat, sed aliquid pariter indignum in materia Religionis pronuntiat; ut, si quis actiones humanas Christi turpibus, & obscenis vocibus explicaret; vel, diceret: Magdalenæ Meretrix, Petre perjure, orate pro nobis. Similes enim pias aures offendunt, & timoratas conscientias lædunt.*

45 XI. *Malè sonans est, quæ estò duos sensus habeat, unum fidei congruum, alterum non congruum, sæpè tamen ab audientibus sumitur in malam partem: ut, si quis diceret: Pater in divinis est fons divinitatis. Hæc Catholicum sensum habet, si intelligatur, quod Pater communicat Filio, & Spiritui Sancto divinitatem. Incongruus autem fidei sensus est, si intelligatur, quod Pater in divinis sit principium divinitatis. Esse enim fontem, est esse principium: ergo illa usurpanda non est: nam Pater in divinis non est principium divinitatis, quæ omni principio, & fine caret.*

46 XII. *Simplicium seductiva est quæcumque sub specie pietatis, vel boni prætextu, errorem tegens, apta est simplicium mentes seducere, prout quamplures fuerunt ex assertis à Michaeli de Molinos, quas Innocentius XI. Constit. Cælestis Pastor proscripsit duodecimo Kalen. Decembr. 1687.*

Injuriosa est, quæ facit injuriam alicui, vel

vel personæ, vel statui; ut fuit 20. ab Alexandro VIII. inter alias proscripta 7. Decembr. 1690. Confessiones apud Religiosos factæ, pleræque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.

47 XIII. Impia, & Blasphema ea est, quæ Deo, vel Deiparæ, vel Sanctis est injuriosa, ac dehonestativa, detrahendo perfectiones illis debitas, vel affingendo defectus: ut, si quis videns bonos malis abundare, & malos prosperari, vocaret Deum injustum: Vel, Paulum vas fractum, Petrum Christi abnegatorem, Joannem juvenem stolidum, & Matthæum feneratorum appellaret; ut effutiit Hæreticus Quintinus, natione Picardus.

48 XIV. Insana, fabulosa, & Mendosa ea est, quæ nec ratione, nec auctoritate constat, neque aliqua verisimilitudine nititur, ut plures fuerunt ex assertis à Fraticellis ex Constitut. Joan. XXII. Gloriosam 3. §. 24. Bull. to. 1. & coincidit cum temeraria.

49 XV. Antiquata ea est, quæ antiquitus admittebatur tanquam probabilis, quia nondum erat cognitum principium certum, sed iam licet non sit expresse damnata, est tamen impossibilis cum novo decreto Romanæ Cathedralis: hujusmodi est, nullum præceptum Ecclesiæ obligat sub mortali; quæ est impossibilis cum contradictorio propositionis 52. ex proscriptis ab Innocentio XI. quæ erat: Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, & si absit contemptus. Etenim ex hujus contradictorio definito, & vero, quod est: Præceptum servandi festa obligat sub mortali, etiam si nullum adsit scandalum, aut contemptus, sequitur contradictorium illius universalis, hoc est, aliquod præceptum Ecclesiæ obligat sub mortali, cum quo est evidens illius universalis impossibilitas, & propterea habenda est ut penitus antiquata.

50 XVI. Apocrypha ea est, cujus auctor incognitus, aut incertus est: vel, de qua non constat, quod sit canonica, vel divina. Ita Apocryphæ Scripturæ appellantur, de quibus an sint canonice, vel divinæ minime liquet.

51 XVII. Judaica est quæcumque de Christo sentit cum Judæis; qualis esset illa, quæ Christum, seu Messiam nondum venisse, sed venturum assereret, vel supponeret.

52 XVIII. Pagana ea est, quæ cum Paganis Deos plures admittit.

53 XIX. Athea ea est, quæcumque Atheis Deum esse negat: qualis est ista dicentis in corde suo: non est Deus.

Quibus omnibus, & singulis, aliisque, quas reportat eruditissimus Sessa, olim meus Magister, in scrutin. Doctrinarum, notari possunt propositiones, per Theologos examinatae continentes doctrinam fidei, & moribus nocivam.

C A P U T I V.

An Pontifex possit errare, in approbatione Religionum?

S U M M A R I U M.

- 1 Quid Religionis appellatione veniat?
- 2 Aliquando Religiones approbatæ fuerunt ab Episcopis.
- 3 Pontifex non potest errare in approbatione Religionum ad 4.
- 5 Nec etiam quoad circumstantias.
- 6 Nulla Religio fundari potest, sine approbatione Sedis Apostolicæ.
- 7 Semper præsumendum est pro capite, nisi error sit manifestus.
- 8 Malè sentientes de Religionibus à Pontifice approbatis reprehenduntur.
- 9 Error Waldensium circa Religionum institutionem.
- 10 Sectæ Fraticellorum origo.
- 11 Cur nonnullæ Religiones à Pontificibus approbatæ postea extinguantur?
- 12 Et unde desumatur diversitas Religionum?
- 13 Sanctitas Religionum (& Legum) à Pontifice approbatarum est à Deo revelato ad 14.

1 Appellatione Religionis hic venit quedam particularis vivendi forma,

ma, includens essentialiter tria vota solemner emissa, videlicet, *Paupertatis*, *Obedientiae*, & *Castitatis*. Quibus apud aliquos additur quartum: ita Jesuitæ præter illa, solemne pariter votum emittunt obediendi Romano Pontifici quoad Missiones: & Minimi abstinendi à carnibus, & lacticiis. Hujusmodi votis Religiosi Deo consecrantur, & quantum in ipsis est, perpetuò se Deo devovent, adeòut sine reatu sacrilegii ea non possint transgredi. Et ab exercitio, & particulari professione virtutis Religionis (cujus est procurare debitum honorem, & gloriam Deo) Religiosi dicuntur; qui præ cæteris Fidelibus peculiari modo Deum honorare tenentur.

2 Olim nova aliqua Religio variis modis approbatur. Primò, tacito consensu Pontificis scientis, & consentientis. Secundò, expressa approbatione ab ipso impetrata. Tertiò, confirmatione ab Episcopo Diocesano petita. Extra dubium est ante Constitutionem *Ne nimia de Religios. domib.* editam in Concilio Lateranen. IV. sub Innoc. III. & subinde confirmatam à Gregorio X. in Lugdunenfi II. relatam *eod. tit. in 6.* Episcopos in suis Diocesibus Religiones approbasse. Quibus tamen, post enuntiata Jura, id amplius non licet. Sed earum approbatio est reservata Apostolicæ Sedi: cui majores causæ reservantur; *cap. Majores de baptis.* Inter quas sanè venit Religionum approbatio; etenim ea est una ex gravioribus Reipublicæ Christianæ causis; siquidem per eam introducit nova vivendi forma, & observandi perfectionem Evangelicam. Novæ enim Congregationes, majoris perfectionis gratia instituuntur. Ideò prius diligenter ipsa vitæ futuræ forma examinari, & perscrutari debet, ne sub prætextu majoris boni, & sanctioris vitæ hæreses oriantur, vel hæretici foveantur. Quod optimè fit à Romana Cathedra. Et inde nova Religio, seu vitæ Monasticæ forma, inconsulto Romano Pontifice, institui minime potest.

Melchior Canus *lib. 5. de locis Theol. cap. 5.* hac in re negavit infallibilitatem Pontificis. In quo à cæteris Catholicis discedit, & ab ipsis merito reprehenditur.

3 Dicendum. Pontifex errare minime potest in approbatione Religionum. Ita Diana *coord. tom. 9. tract. 5. resol. 23.* Cardenas *Cris. Theol. p. 1. disp. q. 6. art. 1. nu. 57.* Leytam *Synops. de Eccles. Milit. disceptat. 6. sect. 3.* Sessa *Scrutin. doctrin. cap. 2. artic. 13. n. 38.* aliique.

Probatur. Instituta Religiosa sunt sancta, salutaria, honesta, & media conducentia ad acquirendam perfectionem, ac conformia observantiæ consiliorum Evangelii: ergo Pontifex in eorum approbatione errare minime potest. De antecedenti nullus dubitare potest, nisi cum Vvicleffo blasphemet: *Sancti instituentes Religiones privatas, sic instituendo, peccaverunt. Ingredients Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad observanda divina præcepta, & per consequens ad perveniendum ad Regnum Cælorum, nisi apostata verint ab eisdem.* Quæ propositiones cum aliis fuerunt proscriptæ à Martino V. in Concilio Constantiensi, prout in ejus *constit. Inter cunctas 1. Bullar. tom. 1.* Consequentia sequitur. Aliàs Pontifex erraret in materia morum. Siquidem proponeret toti Ecclesiæ illicitum pro sancto, & malum pro bono, & sic operaretur, ut tota Ecclesia erraret, judicando malum bonum, & sequendo vitium pro virtute: atque ita sancta perfectè non esset. Quod omninò repugnat; sicut Pontificem in materia morum non esse ab errore immunem, ut dictum est *cap. 2.*

4 Confirmatur. Est de fide non posse Pontificem pro tota Ecclesia præcepta, legesque nocivas imponere: ergo nec consilia perniciofa, tanquam salutaria proponere. Etenim consilia in religioso instituto, ab ipso Pontifice approbato, commendantur Ecclesiæ, ut via ad perfectionem, & ut salutaria canonizantur. Et hinc, quomodo potestas inferni non prævaleret, si Papa erraret?

Dicunt. Papam non posse errare in approbatione Regulæ, vel legum alicujus Religionis, quantum ad substantiam, vel honestatem, moralemque bonitatem ipsarum, bene verò quoad circumstantias, imprudenter judicando, quòd hic, & nunc conveniens esset aliquam Regulam approbare, cum tamen id conveniens minimè foret. Ita Bannez, & Aragonius.

5 Contra. Hoc secundum etiam affirmare, non vacat temeritate, ut tradunt Franciscus de Castillo, & Valentia apud Dianam *cit. nu. 10*. Nam temerarium est de eo, quod Pontifex palàm probat, diversum ferre judicium. Sententia enim Summi Pastoris reverenter suscipienda est, non verò sinistrè interpretanda: ergo, cum Papa errare non possit in approbatione alicujus Religionis, quoad honestatem Instituti; inde est, ut neque dici possit ipsum imprudenter se gerere in approbandis Religionibus; seu quantum ad hoc, quòd approbet, quòd hic, & nunc est disconveniens. Tum quia, Pontifex habet assistentiam Spiritus Sancti in his, quæ pertinent ad universalis Ecclesiæ regimen; sed approbare Religiones, etiam quantum ad circumstantias, & quantum ad modum, spectat ad regimen universalis Ecclesiæ: Oportet enim, ut Ecclesia habeat securitatem, & certitudinem non tantum in præceptis, sed in consiliis pariter, & in via perfectionis: ergo ad providentiam Spiritus Sancti spectat, ut non permittat eum, etiam quantum ad circumstantias, errare.

6 Accedit. Innocentius, & Gregorius ubi supra decreverunt, ut deinceps nulla fundaretur Religio sine licentia Sedis Apostolicæ; quæ lex fuit ab illis præfixa, ne Religionum multitudo confusionem pareret: ergo dicendum est, quòd, Papa approbante, non possit hoc inconveniens esse in Ecclesia, hoc est, ut sint adeò multæ Religiones approbatæ, quòd multitudo confusionem generet. Et ideò timendum non est, quòd Papa in approbandis

Religionibus imprudenter se gerat; sicut nec in condendis legibus, quæ ad Ecclesiam universalem pertinent.

Dicunt. Posse Pontificem, ut minimum in hoc errare, ut illi concedat privilegia non necessaria.

7 Contra. Hoc Leytam *cit. sect. 4. num. 445*. absque timore affirmat, nec inde sequi ait, quòd erret circa substantiam Instituti; cum non definiat ea privilegia, ut quid sanctum, & honestum. Verum neque hoc potest absque temeritate sustineri; temerè enim judicat, qui judicium Romani Pontificis absque fundamento de imprudentia redarguit. Semper enim presumendum est pro Capite.

8 Quare adversus malè sentientes de Religionibus à Pontifice approbatis, nedum currit damnatio, qua à Martino ubi supra fuit perstrictus Vvicleff. Verum etiam decretum Papæ Hilarii relatum in *cap. Nulli 25. q. 1. Nulli fas sit Apostolica decreta contemnere*. Et quod Scripsit D. Thomas *opusc. 39. contra impugn. Religiones c. 4. Cum aliqua Religio*, inquit, *per Sedem Apostolicam instituta est, manifestè se damnablem ostendit, qui talem Religionem damnare conatur*. Propter quod meritò ab Auctoribus Canus reprehenditur, qui resolutioni adeò certæ se opposuit.

Opponunt 1. Innocentius III. in *d. cap. Ne Nimia* advertens diversitatem Religionum gravem in Ecclesia confusionem inducere, prohibuit: *Ne quis ullus deinceps novam Religionem inveniat, sed quicumque ad Religionem converti voluerit, unam de approbatis assumat*. Idem fuit renovatum ubi supra à Gregorio X. ubi eas omnes suppressit, quæ post d. Concilium Lateranense fuerunt erectæ: ergo Pontifex, approbans Religiones de novo, facit contra disposita in dd. Conciliis à præfatis Pontificibus confirmatis.

Confirmatur. Unus Pontifex sæpè suppressit Religionem ab alio Pontifice approbatam. Ita *cap. Sancta Romana de religios. domib. inter Extravag. Joan. XXII.* ipse repro-
bavit

bavit Ordinem Fraticellorum, à Cēlestino V. approbatum. Nec in dubium revocandum, quòd cursu temporis plures Ordines per Sedem Apostolicam approbati, fuerint à Pontificibus successoribus suppressi: ergo opus est, vel, quòd suppressor erret, vel, quòd confirmator Ecclesiam deceperit.

9 R. Notatur, occasionem edendi illud caput Innocentio fuisse Vvaldenses (aliàs dictos pauperes de Lugduno, & Albigenfes) qui tempore Innocentii supersticiosum vivendi modum pro Religioso invenerunt, jaētantes se vivere secundum Evangelicam Doctrinam; cū autem eundem Innocentium postulassent, ut eam vivendi formam approbaret, & Innocentius, justitia exigente, petitionem rejecisset, ipsi nihilominus temerè ceperunt se veros Christi discipulos jaētare, & variis erroribus implicari: sentientes posse eam novam vivendi formam, & novam Religionem, Romano Pontifice contradicente, instituere, & observare, ut refert Pegna *comment. ad Director. Eymerici* 2. p. q. 14. Ad horum, similiumque pro suo arbitratu novas Religiones fingentium, coercendam insaniam, Innocentius eam tulit legem. In qua non legitur eum observasse, nimiam Religionum à Sancta Sede approbatarum multitudinem incommodare Ecclesiam, sed de nimia diversitate earum loquitur, quæ absque Apostolicæ Sedis approbatione eriguntur. Etenim de illis ab eadem approbatis non procedit, quòd confusionem generent, cū nihil noxii in hujusmodi reperiatur.

Hinc Gregorius eas tantum revocat, quas importuna petitio ab Episcopis extorserat, ac propria privatorum auctoritate fuerunt adinventæ, nullamque confirmationem Sedis Apostolicæ meruerunt, ut ibi textus. Nec Decretalis ad Ordines ab eadem Sede confirmatos extenditur, ut expresse §. *Confirmatos*, & §. *Sanè*, ex quo evidens esset ex eis utilitatem Ecclesiæ provenire.

10 Ad confirmationem. Pretendebant quidem Fraticelli se à Cēlestino privilegium confirmationis obtinuisse, sed non probabant, neque ostendere valebant, ut Expresse in d. c. *Sancta*. Errores Sectæ recensentur, & damnantur in *Const. Joan. XXII. Gloriosam* 3. *Bullar. tom. 1.* Ubi enuntiatur nonnullos solo nomine Professores Ordinis S. Francisci in ea fuisse. Auctor asseritur Hermannus Pongilupus apud Bail. *Sum. Conc. to. 1. in Concil. Viennen. tit. annotat. de erroribus Bezardorum*.

11 Quòd verò quidam Pontifices Ordines aliquos à Prædecessoribus approbatos extinxerint, nihil ad nos. Quoniam non extinguuntur, quia Pontifices in approbatione illorum erraverint, approbando aliquid contra jus naturale, vel divinum; vel, quia Institutum in se; & sui natura Sanctum, & optimum non fuerit; sed quia propter pravitatem, & malitiam profitentium, nimis relaxati erant absque probabili spe futuræ emendationis; vel, quia ob alias extrinsecas circumstantias, pro statu præsentis minus utiles, & convenientes Ecclesiæ apparebant. Propter quod non mirum, si ad ipsorum suppressionem ipsi Romani Pontifices devenerint. In quo nullum præjudicium intulerunt Prædecessoribus, qui eos approbarunt. Quemadmodum plerumque leges ipsas positivas à Prædecessoribus latas successores revocant, non quia malæ per se, & sui natura censeantur, sed quia per accidens, & ob extrinsecas circumstantias, aliasve causas, utiles amplius non sunt; vel, minus necessariae, aut secundum prudentiæ dictamen minus idoneæ reputantur; ita Doctores communiter *cit. loco*. Vide *infra numer. 13.*

Opponunt 2. Quamvis Pontifices in Religionum approbatione immunes ab errore sint, ut nequeant ea in re quidquam probare, quod contrarium sit juri naturali, & divino, adhuc ad minus de imprudentia sunt arguendi; cū approbent plures Religiones, tanquam diversas,
cū

cum tamen diversæ non sint; siquidem omnes hoc habent commune, ut quis se totaliter præbeat ad serviendum Deo, in observantia trium votorum Religionis, *Obedientiæ, Continentiæ, & Carentiæ proprii* cap. Cum ad Monasterium de Stat. Monachor. ergo.

12 R. Hæc objectio litem excitat de voce. Negamus itaque posse Pontifices ea nota fugillari. Itemque Religiones omnes unam esse, & non diversas; nam quod convenient in generica ratione, vel in tribus votis substantialibus Religioni, non impedit, quin specie distinguantur.

Idcirco notetur, statum Religionis illis tribus votis essentialiter, & genericè constitutum, esse perfectius quoddam exercitium, quo quis exercetur ad perfectionem charitatis, & debitum honorem Deo procurandum. Sunt autem diversa charitatis opera, quibus homo vacare potest. Sunt pariter diversi modi exercitiorum; & hinc Religiones diversificantur dupliciter. Primò, secundum diversitatem finium, seu operum, ad quæ ordinantur, quibus Charitas exercetur; ita una ordinatur ad peregrinos hospitandos: alia ad visitandos, vel redimendos captivos; una ad infirmos curandos: una ad docendum; alia ad actus contemplativos, alia ad activos, alia ad mixtos, & similes. Secundò, secundum diversos actus exercitiorum; ita in una castigatur corpus per abstinentiam: in alia per nuditatem: in alia per observantiam silentii: in alia per operationem manuum. Ideò, licet illa tria vota sint unicuique Religioni communia, non obstat quin cum eo compatiatur Religionum diversitas: habentur enim, tum diversa opera ad exercitium charitatis ordinata, tum diversæ dispositiones conducentes ad observantiam votorum essentialium. Aliquis enim se disponere potest ad votum continentiae servandum, per loci solitudinem, per abstinentiam, vel per mutuum societatem; aliquis ad paupertatem per puram mendicationem, vel per

renuntiationem cujusvis domini, tum in particulari, tum in communi, & per multa alia hujusmodi, quæ operantur, ut Religiones diversificentur, non tantum per accidens, sed etiam per species morales, ut post Joann. Andr. scripsit Fagnan. in 3. ad cap. Sanè nu. 12. ad 23. de regul.

Opponunt iterum. Nullibi Religiones sunt à Deo revelatæ. Ergo Papa in ipsarum approbatione potest errare: cum solum circa revelata sit infallibilis.

Resp. Negatur consequentia juxta dicta cap. 2. & 3. Et estò Religiones non sint revelatæ quantum ad existentiam; earum tamen honestas, & sanctitas revelata est in hoc principio: *Ecclesia est sancta: Ecclesia in suo Capite habet potestatem circa necessaria, & utilia saluti Fidelium*. Ideò sequitur omnino: *Religio hæc est à Pontifice approbata: ergo est sancta, honesta, & utilis ad salutem*. Pontifex enim ex officio sui Pastorus non potest proponere toti Ecclesiæ (vel etiam particulari Provinciæ) nisi bonum, & honestum.

Dices. Religiones sunt contingentes: ergo nullo modo cadere possunt sub revelatione.

Resp. Sunt contingentes quoad existentiam, non quoad honestatem, & sanctitatem. Nec supprimuntur, quia in se evadunt inhonestæ, sed quia ipsis malè utuntur professores earundem, ex quorum malitia cessant esse Ecclesiæ utiles. Unde suppressio non tangit sanctitatem Religionis suppressæ, sed propter abusus introductos circa ipsius observantiam sine spe emendationis, suppressione, Pontifex declarat homines inhabiles ad ampliùs eam Religionem profitendam.

Instant: Nequit Pontifex suppressere cultum debitum Sancto canonizato estò quis illum non colat, sed potius blasphemet. Ergo.

Resp. Negatur consequentia. Discrimen est; quia Religiones sunt veluti leges positivæ Ecclesiasticæ; Est autem in potestate Pontificis ex ratione curæ Pastoralis,

legesillas, variatis circumstantiis, tollere, cum nimirum, mutatis temporibus, vel aliis extrinsecis, utiles amplius saluti animarum non sunt. Ita, cum Regula aliqua, ex malitia, & inobservantia Professorum non regulat amplius eorum vitam, Pontifex eam prudentissime supprimit, juxta dicta. Canonizatio autem non participat de natura talium legum adeo ut existentia canonizati in Cælo dependeat à subsequenti circumstantia extrinseca mutabili. Quinimò Pontifex per canonizationem proponit explicitè, hunc esse in Cælo (adeoque dignum cultu) esse à Deo revelatum: quæ autem sunt à Deo revelata, sunt immutabilia. Vide cap. sequen. nu. 43.

CAPUT V.

An Pontifex sit infallibilis in Beatificatione, & Canonizatione?

SUMMARIUM.

- 1 Solus Pontifex potest Sanctos canonizare.
- 2 Quid Beatificatio, & Canonizatio?
- 3 In utraque est Pontifex infallibilis. ad 5.
- 6 Honor, qui Sanctis exhibetur, est quædam professio fidei.
- 7 In revelatione universalis revelantur implicitè particularia.
- 8 Duo sunt necessaria, ut quis in Ecclesia militante sit Beatus.
- 9 Nullus beatificatur, nisi probatis virtutibus, & miraculis.
- 10 Papa non potest errare in pertinentibus ad Religionem.
- 11 Quomodo Papa Beatificatum proponat toti Ecclesiæ venerandum?
- 12 Injuriam facit Martyri, qui pro eo orat.
- 13 Divina providentia præservat Pontificem, ne in hujusmodi causis erret. Testimonia hominum ad quid deserviant

in causis Beatificationum, & Canonizationum?

- 15 Falsitas physica, & moralis quid sit?
- 16 Facta alia particularia, alia connexa cum jure.
- 17 Oratio fit etiam, ut impleantur Dei promissiones.
- 18 Sanctis canonizatis cultus Dulci debetur.
- 19 Illud, multa corpora Sanctorum, &c. non est Augustini.
- 20 Per Beatificationem fit completum iudicium de gloria Servi Dei. ad 21.
- 22 Agitur de miraculis requisitis pro Beatificatione, &c. ad 28.
- 29 Revelato toto, revelantur partes, ad 32.
- 33 Nullus potest sibi mortem inferre.
- 34 Agitur de martyrio, ad 38.
- 39 Corpus Christi est in hostia ritè consecrata.
- 40 Est de fide Pontificem non posse errare in Canonizatione, ad 42.
- 43 Et quòd Canonizati sint in gloria, ad 45.

Hic omnimoda certitudine tenendum præmonemus, ad Romanos tantum Pontifices pertinere Sanctos canonizare. Cum enim Christus justos homines faciat, eosque sanctificet, juxta illud Levitici cap. 21. v. 8. & 23. Ego Dominus, qui sanctifico eos, ad ejus Vicarium spectat ipsorum sanctitatem approbare, & proponere Ecclesiæ. Accedit, quòd Canonizatio est una de majoribus causis, quæ inter Christianos potest proponi, & hinc ejus cognitio est de reservatis Pontifici ad textum in cap. Majores de baptis.

Fuit quidem olim praxis, quòd Episcopi, ex tacita saltem permissione Romani Pontificis, proponerent martyres in suis Diocesis venerandos, eos inter Beatos recensentes, ut testatur Ivo Carnotensis p. 3. Decretal. can. 54. nefas enim erat, etiam martyrem venerari sine Episcopi, vel Synodi permissione ex Eusebio libr. 4. histor. cap. 14. Episcopi verò eos colendos publicè suis populis proponebant, quos satis noverant, aut evidentia facti, aut con-

constanti probatione, verè pro Domino, aut ejus fide occubuisse. Vel moris erat, ut, cum aliquis martyrium subiisset, Episcopus loci rem gestam scriberet ad Primatem; à quo, re maturè discussa in Concilio Episcoporum Provincialium, & veritate inspecta, decernebatur ponendum in Dyptica, seu Cathalogo Sanctorum. Unde refert Optatus Milevitanus *lib. 1. advers. Parmenian.* nefas fuisse Lucillæ, potenti, & factiosæ feminae Donatistarum, venerari Reliquias certi Martyris *nondum vindicati*, hoc est non adhuc probati, & recepti. Ita S. Cyprianus *epist. 37.* dies excessus Martyrum adnotari jussit, ut cum honore celebrarentur.

Cæterum propositio illa, & descriptio neutiquam Canonizatio dicebatur, sed beatificatio: illa enim nunquam Episcopis licuit: Siquidem in Canonizatione Sanctus canonizatus proponitur ab omnibus Fidelibus adorandus: & nullus id potest, nisi Romanus Pontifex, qui est Summus Pastor Ecclesiæ, omnibus de Ecclesia præcipere potens, cum sit omnium Judex ordinarius *cap. Cuncta per mundum, capit. Per principalem 9. q. 3.*

Multi verò illorum à peculiari cultu Beatorum ad universalem Sanctorum transibant, non auctoritate Episcoporum, sed Pontificum Romanorum; qui, cum cernerent universam Dei Ecclesiam amplecti cultum illorum ita semel in Beatorum numero relatorum, colendos publicè in universa Ecclesia, assistente Spiritu Sancto, decernebant: absque eo, quod probationes denuò conficerentur; sufficiens enim erat attestatio Ecclesiæ suo consensu manifestata.

Hinc constat, Canonizationem ex sua natura ad Sedem Romanam spectare, nec fieri ullo modo posse ab inferioribus Prælatiis. Propterea falluntur, quotquot putant Alexandrum III. *in cap. Audivimus de reliq. & venerat. Sanct.* sibi reservasse Sanctorum Canonizationem, denegata ulterius ea potestate inferioribus Prælatiis,

quasi aliquando id potuerint. Verum in textu nulla est clausula, quæ jus novum sapiat, aut usitatum improbet; nec ibi Papa agit de canonizatione, sed duo tantum præstat: Unum, prohibet pro Sancto venerari Monachum in ebrietate occisum, quem alii Monachi Martyrem prædabant. Alterum constituit, *non licere aliquem pro Sancto absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ publicè venerari.* Ex qua regula patet Alexandrum sibi reservasse Beatificationem, olim Episcopis permissam: qui nunquam canonizare potuerunt.

Primus, de quo constat, qui fuerit solemni pompa canonizatus, fuit S. Suitbertus, Episcopus Vverdæ, à Leone III. *ann. 803. apud Surium tom. 2. & de ann. 993. à Joanne XV. S. Uldaricus, Episcopus Augustanus, ut in ejus Constit. Cum Conventus Bullar. tom. 1.*

2 Quibus notatis, addimus pro præsentis difficultatis resolutione, non esse confundendam Beatificationem cum canonizatione. Inter quas discrimen colligitur: tum ex quo Beatificatio sit via ad canonizationem; tum ex formulis adjunctis litteris Beatificationis, & Canonizationis. Nam in Bullis Canonizationis utuntur verbis explicitis: *Declaramus, Definimus, Decernimus, & Mandamus*, ut in Bulla Sixti V. *Rex Regum 82. Bullar. to. 1. Canonizationis S. Didaci Ord. Min. In Sanctorum Confessorum numerum adscribendum esse decrevimus, & adscripsimus, prout per præsentis decernimus, & adscribimus, eumque, ut Sanctum ab omnibus venerandum esse mandamus.* Et in Bulla Clementis X. *Romanorum 1. Bullar. to. 5. Canonizationis S. Petri de Alcantara factæ à Clemente IX. B. Petrum de Alcantara Sanctum esse decrevit, & definiuit, ac Sanctorum Cathalogo adscripsit.*

In Bullis verò Beatificationis uti solent verbis: *Concedimus, impartimur, &c.* ut in Bulla Urbani VIII. *In Sede 24. ibi tom. 3. Beatificationis B. Jacobi de Marchia. Quare nos, &c. ut ipse bon. mem. Jacobus de Marchia Beatus nuncupari, atque officium, & Missa de*

de eo, tanquàm de Confessore non Pontifice in Ecclesia tantummodò S. Mariæ de Nova nuncupata (Indultum postea aliàs extendit ad totum ordinem Frat. Min. & ad Civitatem Neapolitanam) Civitat. Neapolitan. ubi corpus ejusdem requiescere asseritur recitari, & celebrari respectivè liberè, & licitè possit, ac valeat, Apostolica auctoritate tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus, & impartimur. Et sic de aliis.

Hinc Canonizatio est, publicum Sedis Apostolicæ iudicium, & expressa definitio de sanctitate, & gloria alicujus defuncti in osculo Domini: quia solemni cæremoniæ pompa Sanctorum Cathalogo adscribitur, & publice totius Militantis Ecclesiæ venerationi proponitur, & honores Sanctis debiti decernuntur. Beatificatio verò, est indulgentia, vel concessio à Pontifice facta, ut Beatus appellari quis possit de quo fuerunt examinata virtutes, & miracula auctenticè probata: propter quod dignus publicatur, ut in quodam determinato loco, Provincia, Diæcesi, vel Ordine Beatus nuncupetur, & cultus publicus ei exhibeatur, utpote cum Christo in Cælis regnanti: Beatitudo enim consistit in clara visione, & fruitione Dei.

Qua differentia supposita, nonnullis videtur posse Pontificem in Beatificatione Sanctorum errare, licet in Canonizatione liber prorsus sit ab errore. Siquidem ex errore illo, ajunt, non sequitur Ecclesiam universalem errare, cum Beatus ille colendus non proponatur Ecclesiæ universali. Et fortè hujus opinionis fuit Matta, qui estò p. 4. de Canonizat. Sanctor. cap. 30. nu. 21. indubitanter affirmet, Pontificem in Sanctorum canonizatione errare non posse, suspicionem tamen reliquit de beatificatione; tum ex eo, quòd de ista ibi taceat; tum ex quo p. 1. cap. 2. nu. 11. dixerat, Pontificem in canonizatione, ut judicem universalis Ecclesiæ definitivè statuere, & præcipere universali Ecclesiæ venerationem erga servum Dei, quem Sanctum declarat: In Beatificatione verò solùm, ut Principem Ecclesiæ concedere, & indul-

gere, ut cum titulo Beati cultus, & veneratio possit à nonnullis Servo Dei exhiberi. Nobis tamen

3 Dicendum. Pontifex est regula infallibilis, tum quoad Canonizationem, tum quoad Beatificationem Sanctorum. Quantum ad primam partem est Laureæ de fid. disp. 6. ar. 3. §. 1. Leytan Synops. de Eccles. milit. discep. 6. sect. 1. ubi plures allegat. Diana coord. to. 9. tract. 3. resolut. 15. Quoad secundam partem est ejusdem Dianæ ibi resolut. 17. Potestatis exam. Confessarior. to. 2. p. 2. cap. 7. nu. 309. Adversus Cajetanum to. 1. opusc. tr. 15. de Indulgent. cap. 8. ad ult. & Canum lib. 5. cap. 5. qu. 5. apud Dianam resolut. 18. n. 1. aliosque.

4 Probatur quantum ad Canonizationem. Si Pontifex in canonizandis Sanctis non esset talis regula, posset ea in re errare, quod omninò repugnat; nam iudicium de sanctitate canonizandi, vel, quòd cum Christo regnet, non format, nisi ex prævia Spiritus Sancti assistentia, vel illuminatione, qua certò, & infallibiliter cognoscit eum, cujus virtutes, & miracula fuerunt tanta diligentia, & discussione probata, unum ex iis esse, qui cum Christo regnant. Quod patet ex formulis loquendi, quibus Romani Pontifices utuntur in Bullis Canonizationum. Alexander III. Constit. Contigit 2. pro S. Bernardo, narratis virtutibus, ejusque meritis, §. 2. ait: Quibus omnibus, pia consideratione pensatis, confisi de misericordia Dei, nec non & de Beatorum Petri, & Pauli meritis, præsumentes, eum Apostolicæ Sedis auctoritate cathalogo adscribi mandavimus.

Cælestinus III. Constit. Benedictus I. pro Sancto Ubaldo §. 1. inquit. Nos opus istud intuentes sensum, & intelligentias nostras excedere, quia potius est divini iudicii, quàm humani, cum ipse solus plenè noverit, qui sunt ejus, suspendimus desiderium tuum aliquandiù, ut nobis, & Fratribus nostris, quid potius agendum esset, Spiritus Sancti gratia revelaret. Tu igitur, &c. Sed de misericordia Creatoris potissimum confidentes canonizantes prædictum, &c.

Innocentius III. *Constit. Quia pietas* 2. pro Sancto Homobono §. 3. De divina misericordia confidentes, ipsum Sanctorum Cathalogo conscribendum duximus.

Honorius III. *Constit. Infallibilis* 7. pro Sancto Laurentio Dublinen. §. 10. De ipsius igitur sanctitate tantis certificati miraculis, divinumque secuti iudicium, per quod eius glorificatio nobis, tam evidentibus innotuit argumentis, eundem Cathalogo Sanctorum adscripsimus.

Alexander IV. *Constit. Clara claris* 3. pro Sancta Clara §. 9. Nos de Omnipotentia Divina confisi, &c. ipsam Cathalogo Sanctarum Virginum duximus adscribendam.

Joannes XXII. *Constit. Sol oriens* 1. pro Sancto Ludovico Episcopo §. 29. De Omnipotentis Dei virtute, &c.

Sixtus IV. *Constit. Superum* 21. pro Sancto Bonaventura §. 19. Nos ergo Dei nutum, & voluntatem sequentes, &c. Sanctum esse, ac aliorum Sanctorum Dei Cathalogo adscribendum, adiiciendum, ac aggregandum fore, ac fideliter, firmiterque teneri debere decernimus ipsumque adscribimus, & aggregamus per presentes.

Leo X. *Constit. Excelsus* 38. pro Sancto Francisco de Paula §. 39. Nos iterum humiles Omnipotenti Deo gratias agentes, quod ad Beatum Servum suum debitis honoribus proseguendum corda nostra illuminare dignatus esset, ipsius canonizationis diem, &c. ad canonizationem ejusdem Beati, &c.

Sixtus V. d. *Constitut. Rex Regum* 82. pro Sancto Didaco §. 2. in fin. Publico nostro, & huius Sanctae Sedis testimonio, quae à Spiritu Sancto gubernatur, & regitur, B. Didaci sanctitatem optimo jure declaratam esse, & promulgatam. Et §. 21. Ut Spiritus Sancti gratia illustrati, de Fratrum nostrorum consilio deliberare possemus. Similia alii Pontifices addiderunt, ac Spiritus Sancti gratiam omnes implorarunt, ut ostenderent se Spiritus Sancti assistentia, instinctu, & illustratione, in ferenda sententia canonizationis regi; & sic reddunt testimonium authenticum, & infallibile, quod ii, quos ca-

nonizant, regnent in Patria cum Christo: ergo errare non potest. Consequentia à Catholicae fidei professore est innegabilis: nam aliàs error tribuendus esset Spiritui Sancto; quod absque blasphemia, potest à nullo pronuntiari. Et falsa pariter esset promissio Christi. Joan. 14. Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis Spiritum veritatis.

5 Confirmatur. Si Papa posset in canonizatione errare, Ecclesia non esset Sancta, contra articulum fidei: Credo unam Sanctam Ecclesiam; quomodo enim esset Sancta, si crederet eos cum Christo regnare (ut Pontifices canonizando definiunt) quorum animae essent in inferno? Si posset Pontifex in hoc errare, posset & tota Ecclesia errare; nam tota Ecclesia tenetur obedire Pontifici in decreto canonizationis servando. Unde erraret, si approbaret, ut honestum, & pium, cultum prestandum homini damnato in inferno, ac si esset Beatus in Caelo. Repugnat verò, quod tota Ecclesia erret, quia est columna, & firmamentum veritatis, 1. ad Timoth. 3. & Joan. 16. Cum venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: ergo, &c.

6 Probatur 2. Testimonio D. Thomae, quolib. 9. q. 7. art. 16. ubi quaerens: An omnes Sancti, qui sunt per Ecclesiam canonizati, sint in gloria, vel aliqui eorum in inferno? in corpor. quaestion. dixit, quod si consideretur divina providentia, qua Ecclesiam suam Spiritu Sancto dirigit, ut non erret, sicut ipse promisit. Joan. 14. Quod Spiritus adveniens doceret omnem veritatem, &c. certum est, quod iudicium Ecclesiae universalis errare non potest in iis, quae ad fidem pertinent. Unde magis standum est sententiae Papae, ad quem pertinet determinare de fide, quam in iudicio profert, quam quorumlibet Sapientum in Scripturis opinioni: Et post: Honor, quem Sanctis exhibemus, est professio quaedam fidei, qua Sanctorum gloriam credimus: Et postea subdit: Pontifex, cuius est canonizare Sanctos, potest certificari de statu alicujus per inquisitionem vitae, & attestationem miraculorum,

rum, & præcipue per instinctum Spiritus Sancti, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei: ergo Pontifex lumine supernaturali, seu instinctu, & assistentia Spiritus Sancti certò judicat, quòd ille, de quo probatè sunt virtutes, & miracula, sit unus electorum, qui regnet cum Christo.

7 Confirmatur, & simul probatur quo ad Beatificationem. Sed notetur. Primò, Deum in propositione universalis explicite revelata, revelasse implicite omnes particulares, qui salvandi sunt, & futuri sunt Sancti (in propositione enim universalis revelantur implicite omnia particularia) Ita Matth. 5. *Qui autem fecerit, & docuerit, hic major est in Regno Cælorum.* Cap. 7. *Qui facit voluntatem Patris mei, qui in Cælis est, ipse intrabit in Regnum Cælorum.* Cap. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Joan. 12. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Psal. 14. Interrogans David, Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte Sancto tuo? Ipse ex divini Spiritus illustratione dixit. *Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam: qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua: nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos: qui iurat proximo suo, & non decipit: qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit. Qui facit hæc, non movebitur in æternum.* His, similibusve, quibus sacer textus abundat, Deus in universalis revelavit, quales conditiones necessariæ sint in iis, qui salvandi sunt.

8 Secundò. Ut quis in Ecclesia militante Beatus, & Sanctus habeatur, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum: merita videlicet, & miracula, ut hæc, & illa sibi ad invicem contestentur, cum nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium Sanctitatis; sed cum merita sana præcedunt, & clara succedunt miracula, certum præbent iudicium sanctitatis, ut nos ad ipsius venerationem inducant, quem

Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum, ut ait Gregorius IX. *Constit. Cum dicat IV. Canonizationis Sancti Antonii de Padua. Et Constitution. Mira 2. pro Sancto Francisco. Vitam eius sibi fuisse acceptam, & ipsius memoriam esse à militanti Ecclesia venerandam, multis, & præclaris miraculis (Deus) declaravit.*

9 Probatis itaque plenissimè virtutibus, & miraculis, est moraliter certum, eum, de quo fuerunt diligentissimè probata, unum ex illis esse, in illis propositionibus universalibus contentis, & in illis implicite revelatis: consequenter, supposita illa certitudine, Pontifex, implorata divina ope, ex illustratione, ac Spiritus Sancti assistentia, certò judicat, & deducit eum cum Christo regnare (illumque esse Beatum implicite declarat, & Ecclesiæ, ut talem proponit, vel in Cælo esse supponit) dum facultatem facit, ut ab Ecclesia Beatus nuncupetur: ergo errare in eo non potest. Siquidem nec insipiens diceret Spiritum veritatis assistere Pontifici, ut proponat Ecclesiæ eum esse in Cælo, qui sit in inferno.

10 Addo. Papa non potest errare circa materiam cultus, & Religionis: ergo, nec in Beatificatione, aliàs in ea materia erraret. Siquidem est res pertinet ad Religionem, quòd proponatur alicui certæ Provinciæ aliquis, ut Beatus, cum facultate exhibendi ei cultum religiosum; quo indignus esset, si Beatus non foret.

Item. Nec errare potest in iis, quæ ad fidei materiam spectant; sed honorare Beatos, & Sanctos spectat ad materiam fidei: nam ut dixit D. Thomas cit. honor, quem Sanctis exhibemus, est quædam professio fidei, qua creditur eorum gloria. Neque obstat, quòd dixerit Sanctis, quia sub hoc vocabulo voluit comprehendere, etiam Beatos, quos sanè eos Fideles adorant, quia credunt eos esse in Cælo, aliàs sanè non adoraturi.

11 Item. Si Pontifex in Beatificatione erraret, tota Ecclesia in iis erraret, quæ per-

pertinent ad cultum; sed hoc repugnat, aliàs Ecclesia non esset Sancta, ut alibi diximus: ergo, &c. Probatur sequela. Pontifex beatificans aliquem, eum toti Ecclesie venerandum implicite proponit. Quod constat, tum ex eo, quod licet divinum Officium, & Sacrum Deo offerre in ejus honorem omnibus non concedatur, omnibus tamen in Ecclesia licet se illius precibus, etiam publice commendare, eumque Beatum vocare, & pro tali reputare. Tum etiam, quia Sacerdos, offerens Sacrificium, est publicus Ecclesie Minister, ex Trid. sess. 22. cap. 6. de Sacrif. Missæ, cujus nomine Sacrificium offert: ergo universalis Ecclesia, medio illo ministro, & Sacrificio ab illo oblato, Beatum illum veneratur. Et ideo negatur Ecclesiam universalem non errare, si Pontifex in Beatificatione erraret. Nam, licet à Pontifice non proponatur venerandus ubique per omnes universalis Ecclesie ministros sacrificantes, proponitur tamen in aliquo loco venerandus ab universali Ecclesia per speciales aliquos Ecclesie ministros: & hoc sufficit, ut tota Ecclesia errare diceretur, si Pontifex in eo erraret.

12 Probatur ultimò: Si esse potest, quod is non sit Beatus, quem Pontifex Beatum declarat, ei nocet, quem beatificando vult honorari. Siquidem impediret, ne pro illo fierent sacrificia, & suffragia; consequenter operaretur, ut istorum fructu careret; atque ita nec à penis Purgatorii citius liberaretur; nam, sicut injuria est pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari, ut inquit Augustinus Sermon. 159. cap. 1. de verb. Apostol. Sic, & pro aliis, quos cum Christo regnare tenet Ecclesia, nemo prudenter orabit, ut à penis Purgatorii liberentur, juxta Cap. Cum Marthe §. 3. de celebrat. Missarum. Quæ incommoda non habentur, statuendo Pontificem, in Beatificatione, esse ab errore immunem.

Opponunt I. contra utramque. Quicumque innititur medio fallibili potest errare; sed Pontifex, tam in Canonizatio-

ne, quàm Beatificatione innititur medio fallibili hominum nimirum testimoniis, qui deponunt de vita, & miraculis canonizandorum, & beatificandorum, ac consilio Consultorum; quorum singuli possunt decipi, unum pro alio cognoscentes; ac etiam decipere, quia, vel ducti nimio affectu circa Dei Servum, vel, dono à Postulatoribus subornati, vel, studio necessario non adhibito, falsum possunt referre, & huc sanè spectat illud ex cap. à nobis il 2. de sent. excom. ubi sic legitur. *Judicium Ecclesie nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpè contingit, & falli, propter quod contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus: & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus: ergo.*

13 R. Major concludit de homine privato, & privatam solùm, naturalemque notitiam habente. Non verò de Pontifice, qui ad Canonizationem, & Beatificationem non procedit, ex illa tantum notitia, quæ resultat ex depositione testium, & Consultorum consilio, sed maximè innititur lumini supernaturali, ac assistentia Spiritus Sancti dirigitur, ut, supposita illa diligentissima discussione (quæ deseruit ut conditio necessaria ad explicandum, an ille, de quo fuerunt virtutes, & miracula probata, contineretur in illis propositionibus universalibus superius indicatis) deducat hunc, vel illum contineri in illis, ac regnare cum Christo. Et inde à divina providentia præservatur, ne ea in re errorem committat, ut dixit supra D. Thomas. Quoniam verò in argumento vim ponunt etherodoxi, subnecto hunc discursum, ut nihil ad resolutionem desideretur.

Canonizatio Sanctorum innititur humanis testimoniis; sed humanis testimoniis potest subesse falsitas: ergo Sanctorum canonizationi potest subesse falsitas.

14 Hic major est falsa, si sensus sit, quod Pontifex solis testimoniis hominum, in se fallacibus, utatur. Illis quidem utitur, ut

dispositionibus requisitis, ut maturo procedens consilio, & examine, se disponat ad recipiendam motionem Spiritus Sancti: quo præmisso, non amplius humano se gerit more, sed ex Spiritus Sancti ductu, directione, & assistentia, pronuntiat hunc esse Beatum, hunc esse Sanctum, ut diximus *nu. 4*. Hinc Spiritus Sancti assistentia est unica causa, ut dubitari non possit de iudicio Pontificis, ac etiam, ut falsas depositiones reiiciat, & veras admittat. Quod simile sæpè contingit in questionibus juris. Si aliqui Theologi, vel rem non capientes, vel præoccupati iudicantes, concluderent aliquam doctrinam deduci ex Traditionibus, vel ex Scriptura, & hoc verum non esset, ut sæpè aliqua pars etiam in Conciliis tentavit (ut constat ex actis Conciliorum, utriusque Nicæni, Chalcedonensis, & Florentini) non proinde Pontifex sequitur eorum consilium, sed aliorum, qui ex Traditionibus, & Scriptura veram consequentiam deducunt. Nam Spiritus Sanctus regit Concilium, & Pontificem definientem in materia fidei, & Religionis; nec permittit, ut sequatur consilium Theologi decepti, vel decipientis. Ita in casu ad providentiam Dei, pertinet non permittere, ut habeatur ratio de falsis depositionibus, & consiliis; inspirando Papæ, instinctu interno; ad ea reiicienda, & ad ulteriora non procedendum, ut inquit Laurea *num. 155*.

Minor etiam, si sumatur philosophicè, ac, ut æquivalens particulari (propositio enim indefinita, in materia contingenti, æquivalet particulari, ut philosophi tradunt) adeo ut idem sit, ac *aliquibus testimoniis potest subesse falsitas*, nullatenus concludit, Canonizationi, & Beatificationi Sanctorum posse falsitatem subesse. Nam ex præmissis particularibus non potest sequi conclusio universalis.

Si verò minor illa sumatur secundum principia legalia, ita ut resolvatur in universalem, & idem importet, ac *omnibus testimoniis humanis potest subesse falsum*, est

simpliciter, & absolutè falsa, loquendo tam de falsitate physica, quàm morali.

15 Constat loquendo de physica falsitate (quæ consistit in sensuum deceptione) nam in huiusmodi causis non approbatur aliquod factum, nisi super eo deponant plures, & plures testes, contestes cum causa scientiæ, & redditione rationis, & quidem concludentes de eorum dicto; ideò in eis dubitari nullatenus potest de physica falsitate, & sensuum deceptione.

Idem procedit quoad falsitatem moralem (quæ consistit in mendacio, & positiva ratione fallendi) Siquidem est moraliter impossibile plures testes juratos omni exceptione maiores, prout examinantur in huiusmodi causis, velle contra propriam conscientiam, & in ipsorum animæ detrimentum, absque ulla temporali necessitate, & magna utilitate, falsum cum iuramento deponere.

16 Nec obstat illud ex *d. capit. à nobis*. Nam textus non loquitur de Ecclesia à suo Magistro erudita. Decretalis edita est occasione dubii: an excommunicatus, qui cum signis penitentiæ decesserat, habendus esset pro absoluto ab Ecclesia? Nonnulli stabant pro affirmativa; sed Pontifex interrogatus respondit negativè. Per contritionem excommunicatus redit in gratiam cum Deo; sed adhuc est ligatus apud Ecclesiam; ideò decedens, non sequuta absolutione à censura, non potest esse particeps suffragiorum Ecclesiæ, & debet carere ecclesiastica sepultura.

Dices. Iudicium Pontificis in Canonizatione est humanum: ergo fallibile.

Resp. Est humanum elicitive, sed directive est divinum roboratum nimirum assistentia Spiritus Sancti, qua ita regitur, ut in definitione errare non possit. Ideò, eo posito, sumus certi de gloria canonizati. Et illud *Ecclesiastes cap. 9. nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit*: non intelligitur quoad eum, quem Papa declaravit esse in gloria.

Dices. Papa regitur à Spiritu Sancto in eden-

edendis, etiam Legibus ecclesiasticis pro regimine Ecclesiæ; quæ adhuc, eo non obstante possunt mutari. Ergo & in casu.

Resp. Neque in illis Papa potest errare propter assistentiam Spiritus Sancti. Verum quia circumstantiæ, pro quibus eduntur tunc contingentes, & variari possunt; ideò istis mutatis, Spiritus Sanctus illius potestati reliquit, ut alias posset substituere, & illas abrogare. Definitiones verò circa fidem, mores, & Facta dogmatica, vel universalia à nulla circumstantia mutabili pendent, sed ipsarum materia est immobilis, & idcirco ipsæ sunt omnino immutabiles: & divinæ inde appellari possunt.

Dices. Pontifices advertunt se posse in huiusmodi causis errare. Aliàs ad quid, priusquam ad actum Canonizationis, & Beatificationis procedant, opem divinam impetrant, & inducunt populum ad orandum Deum, ut non permittat ipsos in illis errare? Frustra enim precibus impetratur, quod aliàs alicui convenit. Quinimò aliquorum Pontificum praxis fuit, antequàm definitionem Canonizationis alicujus Sancti pronuntiassent, publicè protestari suæ intentionis non esse, aliquē exinde in Ecclesia errorem inducere, ut refert Gonzalez in 3. tit. 45. capit. 3. numer. 6. ex cæremonial. Leonis X. ergo errare possunt; & inde est illud satis vulgatum Augustini: *Multa corpora Sanctorum venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in inferno.*

17 R. Negatur antecedens. Oratio enim fit ab Ecclesia, ut impleantur, quæ Deus promisit, & infallibilia sunt. Ita ex Hieronymo in cap. 9. *Danielis relato in capit. Prædixerat dist. 1. de penit. ad Samuel dicitur, usquequò tu luges Saul, cum ego projecim eum, ne regnet super Israel?* (1. Reg. 16.) *in cinere igitur, & sacco postulat impleri, quod promiserat Deus, non quòd esset incredulus futurorum, sed ne securitas negligentiam, & negligentia pareret offensam.*

18 Ad illud, quod refertur ex cæremo-

niali Leonis X. respondet ipse Gonzalez ibi, & Sessa *Scrutin. doctrinar. cap. 3. art. 14. nu. 61.* Sed quanti sint eorum responsa facienda, Lector advertat. Quare dicta protestatio minimè præmittebatur, quasi Pontifices putarent se posse errare in actu canonizationis; sed erat cautio necessaria, ut consuleretur honori debito Sancto, & non confunderetur cum illo debito Deo, ut indicant verba hæc: *per hunc actum Canonizationis non intendimus aliquid facere, quod sit contra fidem, aut Ecclesiam Catholicam, seu honorem Dei;* ideò ea protestatione intendebant populo significare, Sanctis canonizatis non debere cultum Latriæ, soli Deo proprium, sed Dulæ, qui à Pontifice per canonizationem decernitur. Vide Petrum ad *Constit. Apostol. ad 1. Alex. III. num. 22.*

19 Auctoritas illa in Augustino non reperitur, ut eruditi observant. Propter quod illud nonnulli tribuunt Gregorio. Cujuscunque autem sit, veritatem non habet de Sanctis à Romano Pontifice canonizatis, vel servis Dei ab eodem beatificatis, sed de aliquibus, qui apud multos nomen Sancti obtinent. Ita Donatistæ suos martyres honorabant, quos carpit Augustinus *Serm. 325. de natal. 20. Martyrum.* Hussium, ut martyrem colunt Hussitæ. Lutherum sui venerantur, ut Sanctum. Vel, intelligitur de hypocritis, ab hominibus, qui secundum faciem judicant, & abscondita cordis non penetrant, Sanctis putatis, quatenus in vestimentis ovium Sancti apparent, cum tamen intrinsecus sint lupi rapaces, & pessimi Christiani. Cujus generis, nostris temporibus fuit Michael Molinos.

Opponunt 2. specialiter contra Beatificationem. Beatificatio non est ultimum judicium, quòd servus Dei fit in gloria, sicut est Canonizatio. Et propterea ad canonizationem non devenitur, nisi prius aliud examen super miraculis instituatur. Hoc autem ideò exigitur, & canonizationi præmittitur, quia certum non est, quòd

vir, qui Beatus appellatur, fit in gloria: ergo Pontifex potest in Beatificatione errare; aliàs si esset in eo ab errore immunis, erraret inquirendo denuò circa Sanctitatem Beati.

20 R. Negatur per Beatificationem nō fieri absolutum, & completum iudicium, quòd vir Dei sit in gloria, immò ut talis toti Ecclesiæ proponitur; hinc ubique à Fidelibus Beatus certò absque formidine in gloria creditur, & ad gratias impetrandas invocatur; cum hoc solo discrimine, quòd uni soli Provinciæ, vel Regno, aut Religioni, cultu, officio, ac Missa colendus proponatur.

Nec obstat, quòd pro Canonizatione novum fiat examen. Nam non fit de Virtutibus, & miraculis ante Beatificationē patratis, quibus probata fuit Sanctitas vitæ, & existentia in Cœlo Servi Dei; sed fit solùm de continuatione miraculorum post Beatificationem à Deo ad intercessionem Beati patratorum; seù: *an constet de relevantia eorum, quæ supervenerunt post indulgentiam Beato venerationem ad effectum, de quo agitur*: quod dubium, concordatur à D. Cardinali Causæ relatore cum B. Promotore Fidei. Comperta verò continuatione miraculorum, Papa certificatur Deum velle, quòd solemniter ad iudicium de Beati gloria deveniatur, ac in tota Ecclesia proponatur publico cultu colendus, ejusque memoria ubique glorificetur per dicta nu. 8.

21 Ideò, cum Matta allegat. nu. 2. dixit, quòd Beatificatio sit solùm *concessio cultus cum titulo Beati*: errat, si propterea sentiat, quòd quis possit de existentia Beati in Cœlo, & quòd non sit dignus cultu à Papa ei præfinito dubitare. Hinc dicitur *concessio* solùm in hoc sensu, quia Papa explicitè non præcipit, sicut in Canonizatione.

Circa quod observetur doctrina Arriagæ, tom. 4. Theolog. disputat. 7. sect. 4. quòd, cum Pontifex declarat aliquem esse Beatum, videtur implicitè definire, vel sal-

tem supponere eum esse in Cœlo. Et inde ex vi solius Beatificationis est omninò certum virum Dei regnare cum Christo, & Papam non errare. Propterea Trullench in decalog. tom. 1. libr. 1. capit. 9. dub. 5. numer. 3. scribit, per Canonizationem, & Beatificationem cognosci Servum Dei esse in gloria: per Canonizationem quidem in forma expressè definitiva, & pronuntiativa; per Beatificationem verò in forma indultiva, concessiva, & implicitè definitiva.

Opponunt 3. contra utramque. Ad Beatificationem, & Canonizationem non procedit Pontifex, nisi prius examinatis miraculis. Non est autem evidens, quòd miracula sint vera miracula, & non sint illusiones Dæmonis. Dæmon enim, etsi non possit facere vera miracula, potest tamen facere apparenter quædam mirabilia. Ergo, sicut miracula possunt esse falsa, ita potest Pontifex errare.

22 Resp. Sed 1. notatur miraculum esse opus excedens vires totius naturæ creatæ agentis: Et à D. Augustino lib. de util. credendi cap. 16. rescribitur: *miraculum voco, quidquid arduum, aut insolitum supra spem vel facultatem mirantis apparet: quædam solùm faciunt admirationem; quædam magnam gratiam, benevolentiamque conciliant*; Hæc ultima addita sunt ad discernendum verum ab apparenti miraculo. *Si quis volentem hominem cernat, cum ea res spectatori nihil afferat Commodi, præter ipsum spectaculum, miratur tantummodò. Si quis autem gravi, & desperato morbo affectus, mox ad invocationem Sancti, vel contactum Reliquiæ convalescit, admirationem sanitatis suæ, sanitatis etiam charitate superabit, ut ait S. Doctor.*

23 II. Notatur, Deum miraculis loqui Ecclesiæ; quia, teste Augustino trac. 24. in Joan. nu. 2. *miracula linguam suam habent, & quandam Dei eloquentiam præferrunt*. Et Scotus in Prologo q. 2. §. De octavo, ver. contr. secundum dixit, *miracula esse testimonia veritatis*. Unde duo Deus patrandò miracula ad invocationem alicujus Ser-

vi Dei nobis præstat; Unum, nobis præbet signum, & motivum credibilitatis illius gloriæ; seu quo possumus, & debemus prudenter judicare illum esse unum ex particularibus contentis in revelatione generali de Beatitudine Sanctorum. Aliud, significat Ecclesiæ sibi placere, ut ille sacro cultu in Ecclesia honoretur, juxta *constitut. Gregorii IX. Mira I. pro canonizat. S. Franc. Bullar. to. I.*

24. III. Notatur, discrimen esse inter miracula, quæ fiunt ad confirmationem fidei, & quæ fiunt ad demonstrandam sanctitatem alicujus Servi Dei. Miracula ad confirmationem fidei patrari possunt, etiam à malis per veram fidem, & invocationem Jesu Christi, juxta illud Matth. 7. 22. *Nonne in no mine tuo prophetavimus: & virtutes multas fecimus?* hoc est, miracula, ut legunt Doctores. Sicut enim Deus per malos Ministros veritatem docet, ita per eos potest illam signis contestari. Nunquam autem vera miracula fiunt in confirmationem sanctitatis, nisi ab justis, & existentibus in Charitate Dei; etenim Deus non potest esse testis falsi, & confirmare falsam sanctitatem, sicut nec falsam doctrinam.

25. Ita frustra tentavit Simon Magus resuscitare mortuum, ex Egesippo 3. *de excid. Jerosol. cap. 2.* & Manicheus sanare filium Regis Persarum, ex Epiph. *heres. 66.* Frustrà tentavit Lutherus eiicere diabolum de quadam sua puella, à qua ferè necatus est, teste Genebrar. *ad ann. 1536.* Frustrà tentavit Calvinus resuscitare mortuum fictum, & fecit mortuum verum, ex Surio *ad ann. 1538.* De quo verificatur illud Tertulliani *de præscript. cap. 30.* dicentis hæreticos imitari Apostolos ex adverso. Illi, inquit, hoc est, Apostoli, *de mortuis vivos faciebant: isti, scilicet, hæretici, de vivis mortuos faciunt.* Hinc concordant Doctores extra Ecclesiam nulla miracula fieri.

26. IV. Notatur miracula in vita patrata, junctis etiam pietatis operibus, non

P. Aug. Matthæucci Controv.

inferre necessariò sanctitatem, nisi constet de perseverantia usque in finem: de qua constat per miracula edita, post mortem; cum hæc sanctitatis certitudinem inducant.

27. V. Notatur Deum ligasse Diabolo manus, ne, etiam illa signa, & mirabilia faciat, quæ ipsius capacitatem non videntur excedere; Aliàs, cum Demon sit avidissimus nostræ perditionis, & sciat nihil plus auctoritatis conciliare dogmatibus, & moribus, quàm extraordinaria aliqua signa, & prodigia, quis dubitat, quin plurima esset patraturus in confirmationem hæresum, & ad justificandam corruptam vitam perditorum hominum? Hoc verum, quia non facit, probat à Deo esse ligatum; Deus enim est perfectè verax, &, ut inquit Apostolus 1. *ad Corinth. 10. Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari, supra id, quod potestis.* Sic autem tentaremur, si non esset ita ligatus: vel, si permetteret Deus, ut illa signa faceret, ex circumstantiis antecedentibus, ac concomitantibus colligi posset, quòd illis non esset credendum.

Propterea non sufficiunt quæcumque signa facta ad sanctitatem probandam, sed necesse est, ut examinetur à peritis, an veram naturam miraculi habeant; & in ipsis concurrant, quæ ex Zacchia exscripsi *Offic. cur. Ecclesiast. cap. 47. nu. 15.* esse omnimodè necessaria ad opus verè miraculosum, & ibi *nu. 14.* de divisione miraculi.

28. Ex quibus objecto fit satis. Semperque Pontifex ab errore circa sanctitatem Servi Dei præservatur ab instinctu Spiritus Sancti ex n. 6. Ideò, quando etiam, Periti errarent in judicio de qualitate operis, summum nefas semper esset dubitare de gloria illius à Pontifice Beatificati, vel Canonizati. Fideles enim fide divina credunt Pontificem in definiendo errare non posse, propter assistentiam Spiritus Sancti ei à Christo promissam.

Dices. Non est à Deo revelatum, quòd hic à Pontifice canonizatus sit in Cælo. Er-

go de fide non est, quòd Pontifex non possit ea in re errare.

Resp. Consequentia ex antecedenti non sequitur; quia estò illud revelatum non esset, nec esset de fide, quòd canonizati sunt in Cælo; tamen est revelatum, quòd Papa sit infallibilis in definitionibus de fide, & moribus, Factisque dogmaticis, & universalibus; cuius generis est canonizatio Sanctorum: Et ideò in casu omnimoda certitudo infra fidem haberetur de existentia canonizati in Cælo.

29 Cæterum negatur antecedens ex dicendis *num. 43.* nam est implicitè revelata gloria Sancti canonizati in revelatione generali de Sanctorum gloria, quamvis expressè non sit in illa nominatus, ut dictum est *n. 7. 8. & 9.*

30 Considerandum est, quod pars in toto, particulare in universali inferiùs in superiori, confusum in distincto implicitè revelatur: & ideò est de fide *quoad se*; & quoad nos de fide est, cum Papa declarat, & pronuntiat contineri in illa universali revelatione; & tunc est simpliciter tenendum, & non sub conditione, si Papa non erret; quia hæc conditio est impossibilis cum Papa ex assistentia Spiritus Sancti deficiat. Propter quod timendum non est, quòd non sint vera, cum de fide pronuntiat, cum leges statuit, aut cultum præscribit.

31 Ideò falsum est assertum à Ferre de fide *q. 13. §. 9. nu. 24.* nimirum, quòd *lex de cultu canonizati non habet pro materia immediata sanctitatem canonizati, sed tantum cultum canonizati: hic autem cultus est bonus in re, etiam si canonizatus in Cælo non sit.* Nam objectum iudicii Pontificii est sanctitas glorificata Beati, vel Sancti; cum Papa eum cum Christo regnare declaret; vel, implicitè, ut in Beatificatione, vel, explicitè, ut in Canonizatione, prout constat ex probationibus, & ex *n. 21.* Et maxime habetur ex auctoritate D. Thomæ supra *n. 6.* ex qua certum est legem de cultu sanctis præstando, non habere pro materia

cultum quomodocumque, sed prout est protestativus fidei, qua credimus Sanctorum gloriam. Quæ fides in Ecclesia falsa esse non potest. Quid absurdius, & injuriosius auctoritati Romani Pontificis, quàm asserere eum posse concedere, vel jubere, ut cultus exhibeatur existenti in inferno; quod ex sententia Ferre necessariò sequitur.

Instant. Ecclesia, quæ nunc existit, non potest in suo Capite condere novos articulos fidei, neque libros canonicos scribere, sicut potuit Ecclesia tempore Apostolorum. Ergo eandem non habet auctoritatem, quam habuit tunc. Ergo estò pro eo tempore non potuerit errare in Sanctorum Canonizatione, aliter tamen discurrendum est de præsentì.

32 Resp. Argumentum est Protestantium, qui blasphemant Ecclesiam ante tempora Lutheri periisse, & defecisse à perfectione sui status. Adversus quorum insaniam plura exprolessò diximus *cont. 1. cap. 3.* Unde utraque consequentia est falsa. Planè Ecclesia non potest novos articulos facere, quia novas revelationes non habet: cum omnia Ecclesiæ, & salutis necessaria fuerint à Deo revelata Apostolis juxta illud *Joan. 15. omnia, quæ audi vi à Patre meo nota feci vobis.* Et *cap. 16. cum venerit ille spiritus veritatis, docebit nos omnem veritatem.* Neque potest libros canonicos scribere; quia hoc fuit munus, & functio Apostolatus: quæ prærogativa, utpote extraordinaria ad Successores Apostolorum non transivit, sed cum ipsis Apostolis extincta est. Hinc estò in Ecclesia nunc non sit auctoritas quoad munus extraordinarium Apostolatus: est tamen quoad munus ordinarium pastorale, & magisterii in Ecclesiæ. In hoc enim munere Pontifex succedit Petro prout alibi notavimus. Ideò potest absque erroris periculo causas fidei agere, lites dirimere, leges præscribere, & Ecclesiæ proponere, & explicare, quid sit revelatum, & in quo sensu sit revelatum; ac omnia facere, quæ sunt

sunt necessaria, & utilia regimini Ecclesiæ; atque ita declarare quinam contineantur in generali revelatione de gloria Sanctorum.

Opponunt 4. D. Augustinus dubitavit de sanctitate quarundam Virginum, quas Ecclesia suo tempore, ut martyres venerabatur; nam cum sibi opponeretur, quod illæ, instante persecutione ne pudicitiam perderent, in fluvium se proiecissent, *lib. 1. de civit. cap. 26.* respondit: *de his nihil temerè audeo iudicare: Utrum enim Ecclesiæ aliquibus fide dignis testimonibus, ut earum memoriam sic honoret, divina persuaserit auctoritas nescio: & fieri potest, ut ita sit.* Ergo dubium est esse in Cælo eos, quos Pontifex canonizat, & proponit colendos.

Deinde. Stat benè, quod ego prudenter adorem hanc hostiam consecratam, quin sit infallibiliter, quod sub ea sit Corpus Christi. Ergo pariter stat, quod hic homo proponatur Ecclesiæ, tanquam Sanctus, & ab Ecclesia adoretur, quin iudicium Papæ sit infallibile; ac tenendum infallibiliter, quod hic homo sit in re Sanctus cum Christo regnans.

33 Resp. Negatur consequentia. Circa antecedens dicendum, S. Doctori non fuisse propositam quæstionem, quam tractamus: ei enim semper fuit perspicua infallibilitas Pontificis ex dicendis *cap. 7. nu. 9.* ideò de ea nullatenus dubitasset. Ejus Scopus ibi fuit ostendere nemini licere sibi spontaneam mortem inferre. Cum verò in exemplum ablegarentur illæ Sanctę mulieres: respondit, eas id fecisse ex Spiritus Sancti motione, prout de Samsonē, ait, *aliud nobis fas non est credere.* Monet tamen non esse cujuslibet de simili motione præsumere, cum subjungit: *Qui audit, non licere se occidere, faciat si iussit, cuius non licet iussa contemnere.* Tantummodo videat, *utrum divina iussio nullo nutet incerto.*

34 Dubium verò ipsius videtur restringi circa veritatem historiæ. Qua tamen admissa, inquit, *ipsarum martyria* (Mar-

tyria hic per Durantum *de ritib. Eccles. li. 1. cap. 1. num. 11.* Sunt Ecclesiæ, in quibus martyrum memoria veneratur) *in Catholica Ecclesia veneratione celeberrima frequentari, quia Deus testimonibus fide dignis, hoc est, miraculis, juxta dicta nu. 23. Ecclesiam per suum Vicarium certificavit opus illud fuisse excellentissimæ charitatis supernaturalis, & non ob alium finem humanum; ac etiam, ut, eorundem patratione cognosceretur Deum velle, quod illæ Sanctę Virgines in universa Ecclesia proponerentur à Pontifice publico cultu honorandæ.*

35 Hinc sequitur, quod priusquam à Romana Cathedra decernantur alicui in tormentis mortuo ob Christi fidem honores martyribus debiti; debet: Primò constare de martyrio, hoc est, fuisse illi ab extrinseco in odium Christianæ veritatis violenter mortem illatam; eumque ob dictam veritatem alacriter tormenta sustinuisse, & sanguinem fudisse; Nam martyr per Augustinum *cap. 39. in Job,* dicitur: *intrepidus, & alacer testis fidei;* de quo per testes de visu debet concludentissimè constare.

36 Secundò, constare debet de causa martyrii; enimverò, *veros martyres, non facit pena sed causa,* ut notavit Augustinus *Epist. 108. cap. 5. ad Macrobiū.* Et *serm. 275. in natal. martyrii Vincentii,* dixit: *Martyres discernit causa, non pena. Multi enim dolores toleraverunt pertinacia, non constantia: vitio, non virtute, pravo errore, non recta ratione: diabolo possidente, non persequente.* Distinguendi sunt veri, & falsi martyres: etiam *Hæretici,* scripsit Augustinus *Serm. 328. in natal. Martyrii. pro falsitate patiuntur, non pro veritate, quia mentiuntur contra ipsum Christum.* Sed absit, hæreticos dicere veros Martyres: licet enim veram penam sustineant, causam tamen malam defendunt, cum non pro Christo, non pro Christiana veritate, & iis, quæ annectuntur fidei, sanguinem fundant, sed ex abundantia sui sensus, & pertinacia ad

suos errores. Implicantia est, quòd velint Dominum Jesum honorare, & ejus legi, ac præceptis adversentur. Quin etiam eorum passio non est à fide divina regulata, cum ipsa sint destituti: ideò nec præmio, nec laude digni sunt, dicente Augustino *Serm. 1. in psal. 68. nu. 9. Laus est in causæ bonitate non in pænæ acerbitate*. Idcirco in martyribus est diligenter inquirendum super causa, & modo passionis: nisi adeò esset nota, quod non posset tergiversatione celari.

37 Dicitur est, quæ annectuntur fidei, quia pro iis à persequentibus torqueri, martyrem efficit. Ita teste Augustino in *psal. 90. ad fin.* Joannes Baptista fuit martyr Christi, non quòd cogeretur Christum negare, vel directè fidem Christi, sed cogebatur negare veritatem à Deo revelatam: *Occiditur, ait, ab Herode, quia dicebat ei: Non tibi licet habere uxorem Fratris tui: Neque enim Frater ejus sine posteritate decesserat. Pro lege quidem veritatis, pro æqualitate, pro justitia. Ideò Sanctus, ideò Martyr; sed non tamen pro illo nomine, quo Christiani sumus.*

Disputant Doctores, utrùm debeat constare de miraculis pro canonizatione martyrum; seu, ut martyribus honores in Ecclesia à Pontifice decernantur.

38 De hoc articulo agit Matta de *canonizat. Sanctor. p. 4. cap. 7. & p. 5. cap. 3. n. 1.* alique plures. Pro sententia affirmativa videtur esse Augustinus ubi supra *numer. 34.* Pro qua est praxis S. Rituum Congregationis. Nec majora opus nobis est hic addere, cum ad nostrum institutum non spectet; qui adversus hereticos laborem suscepimus, & ne extra chorum saltemus, ad Auctores rem ex professo tractantes Lectorem remittimus.

39 Ad deinde. Argumentum est afferentium judicium Canonizationis, & Beatificationis esse certum sola certitudine formali, & practica: quæ in hoc consistit, ut hic, & nunc judicetur. Secundum allegata, & probata, prout prudentia dicitur; non verò esse certum certitudine, et-

iam materiali; quæ in hoc stat, ut res sit à parte rei, sicut judicatur: vel judicium sit conforme rei, prout est à parte rei. In sententia autem istorum posset Beatificatus, & Canonizatus realiter non esse in Cælo; quo casu inquirunt, Papa materialiter, non verò formaliter erraret. Quæ opinio est improbabilis, & falsa; nec discrimen ponit inter judicium Romani Pontificis, & Judicis forensis; nam etiam hujus sententia pronuntiata secundum allegata, & probata, habet certitudinem formalem, & potest carere materiali, cum à parte rei possit res sententiæ non correspondere. Erubescant proinde, qui de Romano Pontifice adeò viliter sentiunt.

Ideò concessio antecedenti, negatur consequentia. Discrimen est; quia fides Ecclesiæ est, quòd Corpus Christi verè, & realiter continetur in hostia ritè consecrata, quam adorandam proponit Fidelibus; quibus in particulari non proponit, quòd hæc sit ritè consecrata: ideò hanc in particulari non proponit esse adorandam, nisi sub conditione, si nimirum est ritè consecrata, quam conditionem, saltem implicite retinent Fideles, dum eam adorant; eamque prudentissime adorant, quia eis nihil in contrarium occurrit, ut hic, & nunc debeant prudenter suspicari de non rita consecratione. Pontifex verò in Canonizatione absolute definit hunc numero Franciscum V. Gr. Dominicum, Bonaventuram, &c. esse Sanctum, & absolute eum proponit Ecclesiæ adorandum, & de eo officium, & missam recitari, & celebrari concedit. Ideò necesse est, ut tale sit ejus judicium, qualis est persona beatificata, vel canonizata; adeoque purum, & purgatissimum ab omni errore, tum formali, tum materiali: à quovis enim præservatur à speciali assistentia Spiritus Sancti; quæ est debita, & promissa Ecclesiæ in suo Capite; in quo ipsa est *columna veritatis*, tam in rebus spectantibus ad fidem, & mores, quam

quàm ad cultum, quem viris cum Christo regnantibus exhibet.

Quæritur. *An sit de fide Pontificem non posse errare in Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum?*

40 R. Bannez 2.2. in breviorib. comm. dub. 7. conc. 2. alique apud Dianam cit. resol. 18. docent Pontificem in huiusmodi causis errare non posse, id tamen non fide divina, sed certum esse certitudine infra fidem, adeò ut propositio negans Beatum esse in gloria, sit *temeraria*, quia contra communem Doctorum, & sensum Fidelium: *scandalosa*, quia Fideles à Sanctorum cultu, & veneratione retrahit: *impia*, quia contra cultum viris Beatis, & Sanctis debitum: & *suspecta de hæresi*, quia sic affirmans, videtur negare in Papa potestatem ad Beatificandum, & canonizandum; vel, quòd Beati, & Sancti non sint digni tali honore.

41 Ex opposito. Valentia to. 3. disput. 1. q. 1. punct. 7. §. 40. Tannerus 2.2. to. 1. disput. 17. dub. 6. cum aliis, quos sequitur Diana ubi supra num. 6. tradunt in Canonizatione, non solum errare non posse, sed id esse de fide: sed hoc secundum negant de Beatificatione; fortè hac ducti ratione, quòd Canonizatio sit ultimum iudicium Ecclesiæ, quo definitur vir Dei esse in gloria, post quod nihil amplius discutitur; quòd iudicium non est Beatificatio, sed post eam novum examen fit, quod tamen fieri non posset, si esset de fide.

42 Verum nos dicimus de fide esse Pontificem esse regulam animatam infallibilem, tam quoad Canonizationem, quàm quoad Beatificationem, ita Leytam cit. nu. 436. Castro Palao to. 1. tr. 4. disp. 5. punct. 5. §. 5. nu. 4. Verricelli in qq. moral. tract. 8. q. 5. num. 3. Ratio est, quia illa propositio sequitur ex duplici præmissa de fide, hoc est, *Romanus Pontifex docens Ecclesiam errare non potest in iis, quæ spectant ad materiam fidei, & Religionis; sed Canonizatio, & Beatificatio spectant ad materiam fidei, & religionis: ergo, &c.* Minor patet ex dictis supr. ex

D. Thoma. Tum quia ad Religionem pertinet, quòd aliquis proponatur colendus toti Ecclesiæ, vel alicui Provinciae. Major etiam constat cap. 2. Cur autem pro Canonizatione novum instituatur examen, diximus supra. Neque enim conveniens est, ut cuilibet existenti in gloria honor officii, & Missæ in tota Ecclesia concedatur, sed constare debet, an Deo id placeat; de quo constare dicitur, si Beatus novis illustretur miraculis.

Quæritur II. *An sit de fide Sanctum, & Beatum esse in gloria?*

43 R. Affirmamus cum Lauræa cit. Pontico cur. Theol. disput. 28. q. 1. num. 17. respon. 2. Verisimile est Christum revelasse Apostolis, quòd quicumque esset Beatificatus, & Canonizatus à Pontifice, esset sine dubio in Cælo: & ex eo descendit, quòd Fideles id credant. Tum quia, statim ac Pontifex aliquem beatificat, vel canonizat, declarat eum contineri in revelatione generali de beatitudine Sanctorum in Cælo; nam proponit, quòd ille habuit conditiones, quas Spiritus Sanctus revelavit necessarias in iis, qui statim post mortem donandi sunt beatitudine: ergo statim cognoscitur, quòd unus ex illis sit à Deo in propositione universali implicite revelatis; consequenter id negans peccat contra fidem: quia negat aliquid à Deo revelatum, & ut tale à Pontifice propositum.

Nec obstat, quòd multæ præmittantur discussiones, & ratiocinationes, priusquàm Papa ad Beatificationem, & Canonizationem procedat. Siquidem istæ deserviunt, ut conditiones ad explicandum, an hic, vel ille in particulari contineatur sub propositione illa universali, explicite revelata, non verò, ut ratio formalis assentiendi conclusioni, quia hæc est divina revelatio à Papa proposita.

44 Quod hoc explicamus discursu. Deus revelavit, quòd statim post mortem in Cælo cum Christo regnat, qui benè vivit iuxta præscripta in testimoniis Sacræ Scripturæ alle-

gatis nu. 7. Sed S. Franciscus ita vixit: ergo Deus revelavit, quod Sanctus Franciscus statim post mortem cum Christo regnavit. Major est de fide. Minor, suppositis exactis diligentibus, quæ in huiusmodi causis fiunt, est certa moraliter, explicans particularem contineri in propositione universali. Conclusio, si deducatur à Doctoribus est certa certitudine morali. Si à Pontifice ex assistentia Spiritus Sancti, ut in casu fit, est certa certitudine fidei divinæ; & hinc ea fide credenda est. Nam hac fide credendum est, quod est à Deo revelatum, & à Pontifice propositum. Legas dicta numer. 14.

Dices. Ut Pontifex suo decreto concedat cultum exhiberi alicui Sancto necesse non est, ut sit de fide illum esse in Cælo. Nam Conceptio Immaculata B.M.V. pro primo instanti de fide non creditur; Conceptionis autem cultus est à Sancta Sede decretus, ut ex constit. Alexandri VII. *Sollicitudo* 117. *Bullar.* to. 5.

45 Resp. Illud per se loquendo non requiritur. Sed in casu nostro non tenet; Nam Papa, beatificando, & canonizando declarat hunc in particulari contineri in revelatione generali de Beatitudine Sanctorum in Cælo. Quod non currit de Conceptione pro primo instanti; Etenim potest esse de fide *quoad se*, sed *quoad nos* nondum Sedes Apostolica declaravit expressè esse à Deo revelatam. Ideo ad eum effectum, & pro concessione Indulgentiæ, sufficit, ut infallibiliter infallibilitate infra fidem sancta pro primo instanti iudicetur. Vide *contr.* 8. *cap.* 7. *nu.* 30.

C A P U T VI.

An Pontifex sit infallibilis, in decidendis quæstionibus Facti dogmatici, seu connexi cum jure?

S U M M A R I U M.

1 Subterfugia Janseniana circa Pontificias

Constitutiones in causa damnationis quinque propositionum Jansenii, ad 8.

9 Quænam quæstio Juris, quæ verò Facti, ad 12.

13 Sensus Auctoris duplex internus, & externus, & 13.

14 Pontifex infallibilis in decidendis quæstionibus Facti dogmatici, ad 16.

17 Doctrina Arii, in sensu ab illo intento, damnata.

18 Et illa Nestorii.

19 Et illa Eutychetis.

20 Ac propositiones Michaelis Baii.

21 Et alia Archiepiscopi Cameracensis.

22 Propositiones Jansenii sunt proscriptæ in obvio ipsarum sensu, & non alieno, & improprio.

23 Pontifex errare non potest in quæstionibus connexis cum jure, ad 25.

26 Pontifex potest definire de fide Factum connexum cum jure.

27 Fragmentum historiæ Pelagianæ, ad 32.

33 Sensus naturalis Auctoris quinam?

34 Cælestius non fuit à Zozimo absolutus.

35 De sensu obvio potest Papa judicare, ad 36.

37 Papa infallibilis est in cognoscenda doctrina conformi, vel disformi Scripturæ, & Traditionibus.

38 Aliqua explicitè, alia implicitè revelata.

39 Hæc propositio. Doctrina Jansenii in sensu ab eo intento est hæretica, credenda est fide divina, ad 43.

44 An testamentum Jansenii fuerit sincera mente conditum, ad 45.

46 Propositiones aliquando in abstracto, aliquando in concreto damnantur, & quid hoc importet? ad 47.

1 **A**Dversus Jansenistas suscipitur examen. Quorum cavillationes, & subterfugia ad eludendas Pontificias Constitutiones nullus est, qui non viderit. Sciendum est Urbanum VIII. an. 1641. edidisse Constitutionem. In Eminentissimi 289. *Bullar.* to. 5. qua simul confirmavit Constit. S. Pii

S. Pii V. Gregor. XIII. editas adversus propositiones Baii: ac prohibuit librum Cornelii Jansenii, cui titulus *Augustinus*. Quæ Constitutio ab Jansenistis dicebatur subreptitia, hoc est, dolo extortam per expositionem falsi. Falsum enim omnino dixerunt, quod in Jansenii libro contineantur, & renovarentur propositiones Baii, in sensu illo damnato. Propter quod idem Urbanus ad plures Episcopos, & Academiam Duacensem scripsit in hæc verba: *Impudentem aliquorum temeritatem Satis improbari non posse, qui Constitutionem illam falsitatis insimulare vanissimis rationibus non sunt veriti.*

2 Subinde. Innocentius X. *Constitut.* Cum occasione 31. ibi to. 4. instantibus quampluribus Galliarum Episcopis, quinque propositiones Jansenii, ut hereticas damnavit. Quarum.

I. *Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus, secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

II. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

III. *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

IV. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

V. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut Sanguinem fudisse.*

3 Postea Alexander VII. accipiens, quod nonnulli iniquitatis filii, quinque illas propositiones, vel in Jansenii libro non reperiri, sed fictè, & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere magno cum Christi Fidelium scandalo non reformidarent, d. *Constit.* Innocentii confir-

mavit, innovavitque, illasque propositiones ex libro Jansenii excerptas, ac in sensu ab eodem Jansenio intento damnatas fuisse declaravit, & definivit, *constitut.* *Ad Sanctam* 38. tom. 5.

4 Verum, quia frons temeritatis adhuc erigebatur adversus definitiones Romanæ Cathedræ, idem Alexander ad varios Jansenistarum cavillos obtruncandos, & imponendum controversiæ finem, in *Constit. Regimini de an.* 1664. edidit formulam fidei ab omnibus Ecclesiasticis subscribendam sincero animo, & cum juramento reiiciendo, & damnando quinque propositiones excerptas ex libro Jansenii, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout fuerant ab Innoc. & ipso Alexand. damnatæ.

5 Sed cum adhuc non deessent, qui variis distinctionibus in erroris subsidium excogitatis, Ecclesiam turbarent, Innocentius XII. ad redarguenda, eliminandaque hujusmodi effugia litteras in forma Brevis direxit Episcopis Belgii 6. Februar. 1694. & præcepit, ut ii, qui ad juramentum adigendi sunt, illud præstare debent sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando illas propositiones ex libro Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem ipsamet verba præferunt, prout sensum illum damnarunt Pontifices prædecessores.

6 Quinimò alios non puduit litteras Innocentii in sensum pravam extorquere, asserentes, quod non fuerit locutus de ipso sensu obvio, quem propositiones habent in Jansenii libro, quivè ab eodem Jansenio intentus fuit, se de alio quopiam diverso sensu. Quorum mendosam expositionem ipse Innocentius perstringit in litteris in forma Brevis ad eosdem directis 24. Novembr. 1696.

7 Tandem iidem inquieti homines, & propositionum defensores non sine maxima Sedis Apostolicæ injuria docere non erubuerunt: *Non requiri ad obedientiam debitam præfatis Apostolicis Constitutionibus,*
ut

ut propositiones Jansenii interiùs tanquam hereticæ damnentur, sed sufficere, si ea de re obsequiosum, ut ipsi vocant, silentium teneatur. Quod viam sternit ad fovendam mente hæresim. Nonnulli verò eò dementiæ devenere, ut vellent formulæ ab Alex. constitutæ subscribi licitè posse, etiam ab iis, qui interiùs non judicant in prædicto Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri. Quasi liceat ipsam Ecclesiam jurejurando decipere. Unde Clemens XI. 16. Julii 1705. Constitut. edidit incipien. *Vineam Domini*, qua illud obsequiosum silentium proscripsit, ac iterum confirmavit litteras Innocentii, & Alexandri. De qua re sermo erit, cap. 7.

8 Inde conicere quisque potest, quas artes post damnationē adhibuerint quinque propositionum propugnatores, ut ipsi innocentes apparerent, ipsique Pontifices rei, si fieri posset, in eo, quod pronuntiarunt iudicio. Quod obtinuisse adhuc plures deprædicant propter clausulam in sensu Jansenii ab Alexandro Constitutioni adjectam.

9 Janseniani concordant Pontifices esse infallibiles in quæstionibus juris (estò nec in istis, si definiant extra Concilia, de qua re cap. proximo) non verò in quæstionibus Facti. Factum est duplex, aliud purum, & aliud dogmaticum, seu connexum cum jure. Purum, seu personale; quòd iste liber sit ab hoc Auctore scriptus: quòd interne, & in animo suo Auctor ita senserit; quòd hic sit dignus beneficio: quòd hoc crimen commiserit, &c. Dogmaticum verò est dogma, seu doctrina cujuscvis privati Auctoris in materia fidei, & religionis; ut, quòd hæ propositiones verè excerptæ sint ex libro Jansenii nomen præferente, & in eo contineantur in sensu ab Jansenio intento; quòd hic sit sensus hujus propositionis. Quòd hæ scriptura sit divina: hujusmodi enim est tale Factum cum fide necessario connexum, ut ex illius decisione dependeat decisio fidei; & ex ejus negatione negatio sequatur fidei. Nam si negetur hæ scriptura, quam

nobis Ecclesia, ut divinam proponit, sequitur negatio fidei, quæ in hac Scriptura continetur, & similia Facta.

10 Quæstio Juris secundum Theologos illa est, quæ probari, & solvi potest ex Scriptura, vel Traditione, in quibus est jus fidei nostræ, V.Gr. *An Christus sit æqualis Patri? An Beata Virgo sit Mater Dei? &c.*

11 Hinc quæstio juris in casu idem est, ac quæstio in doctrina fidei, vel morum. Quæstio verò Facti illa est, quæ in materia contingenti, nec ex Scriptura, vel Traditione solvi potest, ut est hæc: *An Arius dixerit Christum esse creaturam? An Nestorius pronuntiaverit in Christo esse duas personalitates?* Potest quidem ex Scriptura probari Christum esse æqualem Patri, & ex Traditione unam esse in Christo personam, non verò, quòd illi præfata pronuntiaverint; quòd aliunde ex eorum nimirum scriptis, & defensione probatum fuit, & ideò ab Ecclesia proscripti sunt.

12 Quæstio Facti Dogmatici significat quæstionem, qua quæritur: an Ver.Gr. quinque propositiones Jansenii fuerint excerptæ ex illius libro? *An doctrina Jansenii in sensu obvio, & germano verborum sit heretica? An talis doctrina in sensu à Pelagio, vel alio intento sit prava, verbo Dei repugnans? &c.*

13 II. Sensus Auctoris est duplex, internus videlicet, & externus. Internus est cogitatio secreta mentis intus latens, & ab Auctore in mente retenta, nec verbis, nec scriptis expressa. Externus verò, ille est, quem verba Auctoris per se exprimunt, seu, ad quem exprimendum ab institutoribus linguæ instituta sunt: & qui intelligitur eo ipso, quo verba intelliguntur: qui solet dici sensus obvius, nativus, litteralis, & germanus verborum Auctoris.

Quare. In præsentī quæritur: an Papa sit infallibilis in decidendis quæstionibus Facti dogmatici? adeò ut illa doctrina, & dogma juxta sensum obviū, & nativum, ac litteralem Auctoris sit Catholicum, quod Pontifex,

tifex, ut Catholicum approbat; & illud sit hæreticum, quod ut hæreticum damnat. Quod est idem, ac quærere, an *infallibilis sit in discernendo obvio, & naturali sensu doctrinæ cujusvis privati Auctoris*. Affirmat Lauræa *de fide disp. 6. art. 6. num. 267.* ubi tradit damnationem doctrinæ factam à Concilio confirmato, vel à solo Pontifice in sensu Auctoris, sive Auctor sit vivus, & per semetipsum verbo, aut scripto exprimat suum sensum: sive sit mortuus, & sensum in scripto autentico sufficienter manifestaverit, esse objectum fidei: estque damnatio illa fide divina credenda. Annatus *apparat. ad Theol. posit. lib. 6. artic. 3.* Viva *Trutina Theol. 9. prodroma ad prop. damn. ab Alex. VII. Sess. Scrutin. doctrinar. cap. 1. ar. 5. num. 6. & cap. 3. art. 14. nu. 36.* Lucchesinius *Polemica Historia Jansenismi.*

14 Dicendum. Pontifex est infallibilis in decidendis quæstionibus Facti dogmatici, seu, in approbando, vel reprobando doctrinam aliquam in sensu obvio cujusvis privati auctoris. Contra Jansenistas.

Probatur. Pontifex est infallibilis in cognoscenda doctrina, seu sensu Sanctorum Patrum; sed sensus Sanctorum Patrum est factum aliquod dogmaticum: ergo Pontifex infallibilis est in cognoscendo isto Facto dogmatico; ergo & quocumque alio dogmatico Facto, cum non sit major ratio de uno, quam de alio; ergo infallibilis est in decidendis quæstionibus Facti dogmatici. Probatur antecedens. Est Pontifex infallibilis, in intelligendo sensu legitimo Sacræ Scripturæ, & ipsamet Traditione discernenda juxta Tridentinum *sess. 4. in decreto de canonic. Script.* Nam ex Scriptura, & Traditione cognoscit, quid sit de fide tenendum. At infallibilis esse non potest in intelligendo legitimo Scripturæ sensu, & Traditione discernenda, nisi sit pariter infallibilis in cognoscenda doctrina, & sensu Sanctorum Patrum; cum sapè Scripturæ sensus sit obscurus; quem, & latentem Traditionem non cognoscit, nisi ex doctrina, & sensu Sanctorum Patrum.

Tum quia, si Pontifex errare posset in approbando alicujus libri doctrinam, ut veram, & Catholicam, vel reprobando, ut falsam & hæreticam, jam ferè omnes Apostolicæ Cathedræ definitiones suum robur amisissent. Doctrina enim definita, ut plurimum à particulari persona conscripta est, & postea Pontificis judicio subjecta. Exemplum est, ut alia præteream, in duodecim Anathematismis contra Nestorium, qui elaborati, & conscripti fuerant à Cyrillo; quos postea Synodus Ephesina, à Romana Cathedra confirmata, ut Catholicos approbavit. Quæ approbatio nullius esset roboris, si non potuisset Synodus sine periculo erroris judicare de Catholico sensu Doctrinæ à Cyrillo conscriptæ: Non enim de solis vocibus, aut verbis Ecclesia judicat, sed de sensu, & significato, quem verba illa exhibent. Factum autem est, quod Cyrillus illos anathematismos conscripserit: ergo, &c.

Si concedant de Concilio, & de Pontifice negent, dicendum *cap. sequen.*

15 Confir. Est Papa infallibilis in cognoscenda vera doctrina fidei, & Religionis à quacunque ei repugnante; ad hoc enim habet Spiritus Sancti assistentiam. *Joan. 14. & Lucæ 22.* ergo & infallibilis esse debet in cognoscenda doctrina cujusvis privati Auctoris, an sit doctrinæ fidei repugnans; ergo & in illius nativo, & obvio sensu cognoscendo, approbando, vel reprobando. Nam, dum Pontifex approbat, vel reprobat aliquam doctrinam, illam approbat, vel reprobat quoad naturalem, nativum, & obviu sensum verborum, quibus Auctor est usus: confert enim illius textus cum Scriptura, vel Traditione, & ubi reperit cum illis convenire Catholicos esse declarat, ubi verò repugnare noscit, hæreticos pronuntiat. Quod totum præstitit Apostolica Sedes in damnatione propositionum Jansenii, quas cum cognoverit in sensu obvio verborum repugnare Scripturæ divinæ, eas in sensu illo definivit hæreticas esse: ergo, &c.

16 Denique. Constans praxis Ecclesiæ sem-

semper fuit hæreticam credere, & tenere doctrinam, quam, vel solus Papa, vel ipse cum Concilio hæreticam proscripsit: ergo, quia pro certo habuit, eum esse erroris expertem in approbanda, vel reprobanda doctrina cujusvis Auctoris in obvio, & germano sensu, quem verba Auctoris faciunt.

Deinde. Janseniani non negant Pontificem esse infallibilem in approbandis libris S. Augustini: traduntque nefas esse de iis dubitare, maximè in ea parte, qua Pelagianos, & Semipelagianos confutavit, utpotè confirmatis à Celestino, Hormisda, & Joanne Papa: ergo, sicut summa auctoritas Pontificum potest sine errore definire, an doctrina S. Augustini sit Catholica, vel non? ita dicendum, dum sententiam ferunt circa doctrinam aliorum. Num Spiritus Sanctus assistit Pontifici ad penetrandum sensum S. Doctoris, non verò ad aliorum sensum recognoscendum? Nonne definitio illa Factum aliquod præsupponit, nimirum, quòd D. Augustinus extiterit, quòd libros scripserit, quòd verba illa eum sensum faciant, quem primi institutores illis imposuerunt? At hoc non impedit, quin definitio sit infallibilis.

17 Probatur 2. Papa potest certò discernere sensum Catholicum à sensu hæretico in propositione ab aliquo scripta, utrumque habente: & pronuntiare propositionem in hoc sensu, est hæretica; aliàs in Ecclesia nulla daretur regula viva infallibilis ad conservandum depositum fidei, & dirigendos Fideles, quòd dicendum non est: Sed hoc probat eum esse infallibilem in decidendis quæstionibus Facti dogmatici; vel, in approbanda, aut reprobanda doctrina aliqua in sensu obvio cujusvis privati Auctoris: ergo, &c. Major exemplis patet. Nam hæc propositio à Christo revelata: *Pater major me est*, admittit duplicem sensum: Catholicum, si intelligatur de Christo secundum humanitatem, quo sensu eam Christus dixit. Hæreticum verò, si accipiatur de Christo secundum

Divinitatem, quo sensu usurpabatur ab Ario, dum dixit: *Filius est minor Patre*. Ideò Nicænum I. damnans dogma Arii, ut hæreticum, sensum hæreticum à Catholico discrevit, & poterat definitionem his terminis pronuntiare, quòd *Christus sit minor Patre in sensu Arii*, est hæresis.

18 Ita discurretur de dogmate Nestorii negantis *Mariam Virginem esse Matrem Dei*, cujus doctrina damnata est, ut hæretica in Concilio Ephesino I. Et potuisset eam damnare, dicendo: *Quòd Maria sit Mater Dei, in sensu Nestorii, est hæresis*. Nestorius enim intelligebat humanitatem Christi fuisse personatam personalitate creata, consequenter à Maria genitam esse personam creatam; personam verò divinam fuisse per affectum unitam personæ humanæ. Catholici verò cum Ephesinò dicebant humanitatem conceptam in Utero B. Mariæ Virginis fuisse personatam, non à personalitate creata, sed à Divina; & in eo instanti, in quo, creata anima, & unita corpori, debuerat resultare personalitas creata, hæc fuit impedita, ne resultaret, sed loco ejus fuit personalitas divina; quia verò omnis Mater dicitur concipere, & parere personam, ideò B. Maria est Mater personæ Divinæ.

19 Idem dici potest de dogmate Eutychii damnato in Concilio Chalcedonensi: Est certum quòd Natura divina simul cum humana fuit in Christo. Verum Eutyches dicebat esse ita in eo unitas, & permixtas, ut evaserint una; quòd in Concilio fuit damnatum, & definitum duas in Christo distinctas, & inconfusas esse naturas. Potuitque hoc modo illud proscribere: *Unio, & permixtio naturarum in Christo in sensu Eutychii, est hæretica*.

20 Idem habetur ex constitut. Ex omnibus S. Pii V. relata in d. constit. In eminenti Urbani VIII. qua S. Pius damnans 75. propositiones Michaelis Baii, quas quidem sententias, ait, *stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu*

sensu ab Aſsertoribus intento, hæreticas, erroneas, &c. damnamus, circumscribimus, & abolemus. Ubi omnes propositiones damnat, quia falsum sensum continent sub cortice verborum, quem præferunt, & exhibent audientibus, estò aliquis sensus posset ab Auctoribus illis adaptari, & quem se intendisse affirmarent ob verborum amphibologiam.

21 Idem pariter constat ex *Constitutione Cum aliàs*, quæ prodiit 12. Martii 1699. Qua Innocentius XII. proscripsit librum Gallico idiomate editum ab Archiepiscopo Cameracen. *tanquam continentem propositiones* (& viginti tres in ea referuntur) *sive in obvio eorum verborum sensu, sive, attempta sententiarum connexionem, temerarias, scandalosas*; & hoc quid est aliud, quàm eas damnasse in obvio sensu, quem verba præferunt?

Cur verò sæpè, tam Pontifices, quàm Concilia non ea formula, & restrictione utantur, est, quia pravi sensus Auctorum erant notissimi, & pluries disputati, ac per Ecclesiam diffamati; ut dubium non est de iniquo sensu Arii, Nestorii, & Eutychii; ideò non oportuit damnare eorum doctrinas cum ea restrictione in sensu Arii V. Gr. Nestorii, &c. sed satis fuit damnare eos, eorumque pravas doctrinas circa divinitatem, & personam Christi, &c.

Respondent Janseniani. Sedes Apostolica non damnavit propositiones in sensu proprio, & germano Jansenii, sed in alieno, & improprio.

22 Contra. In hoc recedunt ab iudicio Apostolicæ Cathedræ, quæ adversus asserentes illas propositiones, vel, in libro Jansenii non reperiri, sed fictè, & pro arbitrio compositas esse; vel, non in sensu ab Jansenio intento fuisse ab Innocentio X. damnatas, declaravit, & definivit, quinque illas propositiones ex libro Cornelii Jansenii excerptas fuisse, & in sensu ab eodem Cornelio intento damnatas, & uti tales iterum damnavit. Ita Alexan-

der VII. *constitutione ad Sanctam*.

Ideò credendum est sensum damnatum, ut hæreticum in propositionibus Jansenii esse sensum obvium, proprium, & nativum, quem verba ipsa exhibent, hoc est, in quo verba illa usurpantur in communi locutione, ac explicantur in Vocabulariis; non verò in improprio, non obvio, sed recondito, & pro arbitrio ficto, ac à verbis non expresso, vel verborum significationi contrario. Aliàs & Calvinista affirmaret se non obstringi ad accipiendū in sensu proprio illud Christi, *Hoc est Corpus meum*; & omnes hæretici irriderent omnes Conciliares, & Pontificias definitiones adversus se emanatas; assererentque libros suorum Magistrorum damnatos esse in sensu nō ab illis intento. Tum quia, si hæreticorum propositiones fuissent damnatæ in sensu non ab illis intento, & quem verba non exhibuissent, quo titulo potuissent dici pertinaces adversus definitiones Ecclesiæ? Tum quia, Ecclesia, ut hæreticos damnat eos, quos pertinaces observat in externa hæresum defensione, hoc est, in illis defendendis in obvio verborum sensu: ergo distinctio de sensu improprio est arbitraria: aliàs in alieno, & improprio sensu damnari possent purissimi textus Athanasii, Augustini, & cæterorum Patrum.

Dices. Cum dicitur Christus, *est Ovis, Leo, Petra, Lapis angularis* non accipitur in sensu verborum proprio, sed improprio; & tamen textus Scripturæ sunt veri: ergo poterit esse vera definitio Pontificia circa propositiones Jansenii, quamvis de sensu improprio intelligatur.

R. Verba Scripturæ sunt semper in proprio, & obvio verborum sensu accipienda, nisi aliunde sensus veritati repugnet, vel definitum sit, quòd ea sint intelligenda in sensu improprio, & figurato, in quo usurpantur tituli allegati; multa enim figuratè dicta Scriptura commemorat. Legatur D. Augustinus *lib. 2. de Genes. contra Manichæos capit. 2.* In casu sensus improprius

prius Jansenii definitioni repugnaret: ergo in proprio accipi debet.

23 Probatur 3. Si Pontifex posset errare in Quæstionibus Facti dogmatici, errasset V. Gr. cum definivit: *propositiones excerptæ ex libro Jansenii sunt hæreticæ in sensu obvio ab Jansenio intento, & quem verba in eo litteraliter exhibent*: ergo sequitur errasse definiendo, quod ad merendum non sufficiat libertas à coactione. Probatur hoc; qui negat hoc Factum, hoc est, quod illa propositio hæretica contineatur in libro Jansenii in sensu obvio, quem in ejus libro verba faciunt, cogitur negare eam propositionem in se, esse hæreticam. Nam negare minimè potest, nisi demens sit, eam in dicto libro contineri, eumque sensum in libro habere. Hoc enim à singulis palpatur; & inde negando factum negaret jus; affirmaretque Pontificem errando in Quæstionibus Facti connexis cum Quæstionibus Juris, in posterioribus pariter quæstionibus errare. Eo prorsus modo, quo quis negans libros Lutheri, & Calvinii ab Ecclesia proscriptos continere propositiones fidei contrarias (quod spectat ad quæstionem Facti) cogitur negare, quod sit fidei contraria hæc propositio asserta à Luthero: *In Eucharistia est panis simul cum Corpore Christi*: & hæc alia à Calvino: *Corpus Christi non est in Eucharistia, nisi figuratè*; quod spectat ad Quæstionem Juris. Quoniam negari minimè potest, illas propositiones respectivè in eorum libris contineri, cum evidenter in illis appareant: ergo negans eos libros propositiones hæreticas continere, de necessitate negare debet illas propositiones esse hæreticas.

24 Quare quisque debet tenere quinque propositiones Jansenii à Sancta Sede ut hæreticas, in ipsarum obvio sensu proscriptas, esse tales; sicut Theodoretus tenere omnino debuit doctrinam in sensu Nestorii ab Ephesino I. proscriptam esse hæreticam; & quamdiù Theodoretus renuit clarè, & distinctè anathema dicere Ne-

storio, ut hæreticus, & Nestorianus à Concilio Chalcedonensi existimatus est. Propterea licet art. 8. dixisset: *Ego ab Orthodoxis nutritus sum: orthodoxè prædicavi, & docui, & non solum Nestorium, & Eutychem, sed & omnem hominem, qui rectè non sapit adversor*: Istis Episcopi non fuerunt contenti, sed dixerunt: *clarè dic anathema Nestorio, & dogmatibus ejus anathema. Tandem compulsus est, ut expressè, & clarè Nestorium, & Eutychem, omnem hæreticum, & omnem hominem dicentem, vel opinantem duos filios, & eos, qui non dicerent Dei genitricem Virginem Mariam, anathematizaret*: Quod cum dixisset: omnes Episcopi clamaverunt: *Theodoretus dignus est Sede Ecclesiæ. Orthodoxum Ecclesia Pastorem recipiat*. Quid autem est, Theodoretum anathematizare Nestorium, & ejus dogmata, quam anathematizare doctrinam Nestorii in sensu ab eo intento, ipsumque pertinacem in ea sustinenda?

25 Ita, disponente Martino V. *constit. Inter curas* 1. Bullar. to. 1. edita in Concilio Constantiensi, à suspectis de erroribus Vvicleffi, & Hussii exigebatur, ut crederent, & assererent Joannem Vvicleff. & Joannē Hus, & Hieronymum de Praga esse hæreticos, eorumque libros, & doctrinas esse perversas; propter quos, & quas, & eorum pertinacias per Sacrum Concilium Constantiense pro hæreticis sunt condemnati. Ergo, si Catholici illi suspecti tenebantur credere complexa ex Facto, & Jure, non separantes Factum, hoc est, quod illi ea dixerint, & scripserint, ab Jure, hoc est, quod eorum propositiones in eorum sensu essent hæreticæ, & perversæ, concludentissimè sequitur, quod Papa, qui illud Concilium in pertinentibus ad fidei materiam confirmavit, sit infallibilis in decidendis quæstionibus Facti dogmatici.

26 Probatur ult. Pontifex potest definire de fide Factum aliquod connexum cum Jure, seu conclusionem Theologicam descendentem ex una præmissa de fide spectante ad Jus, & altera evidenti, & moraliter

liter certa, spectante ad Factum. Ita definire potest de fide, quod Concilium Tridentinum fuerit ritè congregatum, habuitque Spiritus Sancti assistentiam; quæ est conclusio Theologica descendens ex hac præmissa de fide, seu pertinente ad Jus: *Omne Concilium generale à Papa congregatum est congregatum legitime, & habet assistentiam Spiritus Sancti*; & ex hac alia pertinente ad Factum moraliter certa; sed *Tridentinum fuit congregatum à Papa*. Ita definivit, quod Nestorius est hæreticus, ex hac præmissa revelata: *Hæreticus est negans B. Virginem esse Matrem Dei*: & ex hac alia spectante ad Factum; sed *Nestorius id negavit*: ergo *Nestorius est hæreticus*. Pariter definivit, quod Franciscus de Assisio sit Sanctus, & cultu religioso colendus: discurrens ex hac præmissa de fide: *est Sanctus, & cultu religioso colendus, qui post heroicas virtutes clarus miraculis moritur in osculo Domini*; sed post tot prævias diligentias est moraliter certum, quod Sanctus Franciscus post heroicas virtutes meritis clarus mortuus sit in osculo Domini, quod spectat ad Factum. Pariter hac ratione Sancta Sedes definivit, quod propositiones Jansenii contentæ in ejus libro sunt hæreticæ in sensu obvio, quem præferunt verba: discurrens V. Gr. ex hac præmissa de fide: *est hæreticum dicere, quod ad merendum non requiritur libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione*: sed hæc propositio in sensu obvio continetur in libro Jansenii: quod est Factum nedum moraliter certum, sed evidens omnibus legentibus textum ipsius *to. 3. lib. de grat. Salvat. capit. 6.* & sic de cæteris ejusdem proscriptis propositionibus.

Opponunt L. Zozimus Papa erravit in judicio circa doctrinam Pelagii, & Cælestii. Ex libello enim professionis fidei, quem Pelagius se purgans Innocentio direxerat apud Augustinum *to. 10. in append. in histor. Pelagianor.* (qui ob Innocentii obitum redditus fuit Zozimo, qui successerat Innocentio) ac ex confessione Cælestii

P. Aug. Matthæucci Controv.

apud eundem Augustinum, eos Catholicos esse judicavit; rescripsitque non sine increpatione Episcopis Africanis, quod ab illis accusatione Lazari, & Erotis, hæretici crederentur. Sed illa fuit Quæstio Facti dogmatici; agebatur enim, an ipsorum Doctrina esset perversa, ipsique hæretici: ergo Pontifex infallibilis minimè est in decidendis Quæstionibus Facti dogmatici.

27 Responsioni præmittenda nonnulla sunt circa Pelagianam historiam, de qua agit Augustinus *lib. de gestis Pelagii*, & alibi sapissimè. Ideò est adnotatione dignum, quod Pelagius fuit de nonnullis erroribus accusatus apud Episcopos Palæstinæ ab Erote Episc. Arelatensi, & Lazaro Aquensi; cujus occasione fuit de ann. 415. Synodus celebrata Diospoli in Palæstina, ad quam vocatus fuit Pelagius, ut se defenderet, cui varii errores, tum ex Cælestii ejus discipuli assertionibus, tum ex propriis ipsius libris excerpti, fuerunt objecti. A quibus se se expedit fraude, & impostura, partim negando à se dicta, partim in bonum aliquem sensum saltem speciosum, & apparentem interpretando, non sine æquivocationibus. Quo factum est, ut cum nullos adversarios satis perspicaces, & acutos ibi haberet, à quibus urgeretur, ab illis Episcopis declaratus sit Catholicus, & Orthodoxus. De quibus Augustinus *lib. supr. cit. cap. 1.* *Responsiones ejus non immeritò approbaverunt, non curantes quomodo ea, quæ obiciebantur, in opusculis suis posuerit, sed quid de his in præsentis examine responderit.* Propter quod factum est, ut Pelagius post hoc judicium gloriaretur, quasi de parta Victoria, hæresesque suas latius disseminaret sub nomine Catholici.

28 Africani Episcopi, audito infelici Diospolitani Conventus exitu, Synodum Carthagine celebrarunt ann. 416. Initio confessus exhibitæ, & perlectæ fuerunt Epistolæ Herotis, & Lazari in Africam delatæ ab Orosio, prout testatur Epistola Synodica d. Concilii Carthagenensis ad

Ff

In-

Innocentium I. *inter Augustinianas* 175. Postea verò causa Pelagii, & Cælestii diligenter discussa fuit, ac contra eorum errores oppositi canones (quideinde relecti sunt, & probati in Concilio Milevitano II. Episcoporum 60. sub eodem Innocentio) Actorumque confirmatio petita est ab eodem Innocentio, ut ex d. Epistola. Ad quem duæ aliæ fuerunt ab Afris Episcopis transmissæ, requirentibus, ut ea confirmaret, quæ item adversus Pelagium, & Cælestium fuerunt in Synodis resoluta. Ipse verò Innocentius Acta confirmavit, ut ex ipsius Epistolis inter illas Augustini 181. 182. & 183. Et in 182. Pelagium, & Cælestium his verbis damnavit: *Quare Pelagium, & Cælestium, idest, inventores vocum novarum, quæ sicut dixit Apostolus, ædificationis nihil, sed magis novissimas consueverunt parere quæstiones* (2. ad Timoth. 2. v. 13.) *Ecclesiastica communione privari, Apostolici vigoris auctoritate censemus, donec resipiscant de Diaboli laqueis, à quo captivi tenentur.* Ab Innocentio itaq; primum antequàm ulla in Synodo nominatim damnati fuissent, dicta est sententia in Pelagium, & Cælestium.

29 Eodem anno ubi Pelagius audivit se ab Innocentio damnatum, scripsit ad Innocentium libellum professionis fidei, ut se purgaret, qui refertur *to. 10. operum Augustini, ubi supr.* sed, eo jam mortuo, Zozimus recepit. Libellum autem Pelagius istis conclusit. *Hæc est fides, Papa Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus, & tenemus. In quasi minus peritè, aut parum cautè aliquid fortè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri, & fidem, & Sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me hereticum comprobabit.* At unum ore dixit, & aliud corde retinuit.

30 Cælestius deinde Romam veniens libellum Romæ edidit, quò se purgaret, in quo ex Augustino *lib. de peccat. original.* hæc posuit *cap. 23. Si quæ verò præter fidem*

quæstiones natæ sunt, de quibus esset inter plerosque contentio: non ego, quasi auctor alicuius dogmatis definita hoc auctoritate statui, sed ea, quæ de Prophetarum, & Apostolorum fonte suscepi, vestri Apostolatus offerimus probanda esse iudicio: ut, si fortè ut hominibus quisquam ignorantia error obrepsit, vestra sententia corrigatur. Qui pariter, instante Zozimo, ut ad ea responderet, quæ à Diacono Paulino illi fuerunt objecta, tum Innocentii litteris assentiretur, noluit quidem à Diacono objectis respondere, sed Innocentii litteris non est ausus obistere, immò omnia, quæ sedes illa damnaret, se damnaturum esse promisit, ex Augustino *loc. cit. cap. 7.* licèt aliud corde retinuerit. Verum nondum fuit ab excommunicationis vinculo absolutus, sed duorum mensium spatium illi datum est, ut, præsentibus accusatoribus, se purgaret; & interea ab Africanis Episcopis rescriberetur. Ad quos Zozimus à ficta, & simulata Cælestii confessione deceptus increpatorias litteras dedit, quòd tam facilè aures præbuisent illius accusatoribus, ut ex Epistolis Zozimi in *append. cit.*

31 Interim Patres Africani, acceptis Zozimi litteris, congregantur Carthagine an. 418. & Acta Pelagii, & Cælestii accuratius discutiunt; & inde Zozimo scripserunt admonentes eum de Pelagii, & Cælestii mendaciis, ac hypocrisi, nec satis esse illam generalem professionem, nisi ea damnarent, quæ in suis libellis simulatè posuerant. Illis verò Zozimus iterum scripsit se non omnia probasse, quæ Cælestius dixerat, sed in pristino statu omnia reliquisse, assignato duorum mensium spatium, ut interea accusatores adesse possent, coram quibus se purgaret, ut ex alia ipsius Epistola *loc. cit.* In qua causa legitur, cur ad Africanos scripserit; *non quia, quid deberet fieri, nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra utilitatem Ecclesiæ veniens displiceret; sed pariter vobiscum volumus habere tractatum de illo, qui apud vos (sicut ipsi per litteras dicitis) fuerit accusatus; & ad nostram,*

stram, qui se assereret innocentem, non refugiens iudicium ex appellatione pristina, venerit sedē accusatores suos ultro deposcens, & que in se crimina per rumorē falsò dicebat illata, condemnās.

32 Comperta autem à Zozimo Pelagii, & Cælestii fraude, in eos tulit damnationis sententiā, & ad totius Orbis Ecclesias trāsmisit, ut habet Prosper in *Chronico ad an. 418 Concilio apud Carthaginem habito ducentorum quatuordecim Episcoporum ad Papam Zozimū Synodalia decreta perlata, quibus probatis, per totum Mundum, heresis Pelagiana damnata est.*

Quare Zozimus conatus est simulantes lucrari, sed quando eos strictius examen fidei subterfugere animadvertit, hoc, quod retulimus, egit. Ad quod subsecutum est edictum Imperatoris Honorii, qui in sententiā Pontificiā executionem, eos ex omnibus Urbibus cum ingenti Ecclesię augmento expulsi. Rescriptū Honorii legitur in *d. append.* Quibus visis ad argumentum.

33 R. Negatur major. Sciendumque juxta dicta nu. 13. Sensum Auctoris duplicem esse: alterum, qui sit penitus internus, siue hic sit propositioni externæ prolata conformis, siue non: alterum, qui licet internus sit, est tamen cum externa propositione connexus, & per hanc manifestatus. Hinc cum Pontifex damnat propositionem in sensu ab Auctore intento, non intelligitur de sensu illo intus suppresso, & ab Auctore occultato. Ecclesia enim non iudicat de occultis, nisi extra manifestentur. *De occultis enim animorum solius Dei potest esse iudicium*, prout ex Epistola Zozimi ad Afros. Ita Archiepiscopus Cameracensis to. 1. *docum. pastoral.* dixit, quod Sedes Apostolica damnans propositiones in sensu Jansenii non voluit diiudicare arcanam mentis cogitationem sejunctam à textibus, sed designavit eum sensum damnare, quem Jansenius exhibet propria, & nativa sui textus significatione. Atque ita damnatio directē, & immediatē pertinet ad textus Jansenii, ex obliquo verò, & veluti repercussu ad Jansenii cogitationem, prout manifestē notum est

mentem ipsius propriam sensui textuum nativo consentaneam fuisse. Et Lucchesinius scripsit infallibilitatem Pontificis non extendi ad sensum mente retentum non extra manifestatum, damnationemque afficere sensum externum naturalem Jansenii; cuius naturalis sensus ille est, quem exhibent verba Auctoris.

Pari pacto, quod dicitur de damnatione propositionis in sensu Auctoris, procedit de approbatione, aut professione fidei, & sensus eam proferentis. Et quemadmodum ex prima sequitur damnatio Auctoris, si post damnationem propositionis velit pertinaciter in ea persistere; ita ex secunda sequitur absolutio proferentis illam, maximē si adsint sufficientia indicia, quod verē, & sincerē se gerat. Quare Zozimus deceptus quidem est Pelagium, & Cælestium iudicando Catholicos, sed deceptio non fuit in eo, quod Catholicos eos putaverit in sensu, quem præseferbat eorum professio, præsertim, inspectis clausulis relatis supra nu. 29. & 30. Unde dixit Baronius ad an. 417. num. 37. *Quomodo inter hæreticos relinquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adsciscendus, qui Catholica professione, Catholica sapere declaravit, & hæreticum esse non posse contestatione illa apposita significavit?* Et ipsius Abbreviator Spondanus in *d. an. n. 3.* *At adiecit prudenter Zozimus ad explorandam hominis (Cælestii) fidem interrogare eum, quā exactissimē, an assentiretur Epistolæ adversus errores Pelagii ab Innocentio scriptæ, quod, cum ille professus esset, tum lenius quidem cum eo spe conversionis ipsius agens, minimē tamen adhuc à vinculis excommunicationis solvendū existimavit; sed ex abundantia in Africam scripsit, ut, si quid haberent contra eum, Romam mitterent.*

Ad instant. Ad minus sequitur, quod Zozimus à se ipso dissentiat; nam primò Pelagium, & Cælestium Catholicos iudicavit, & deinde eos condemnavit. Et inde, ubi irretractabile est iudicium Romanę Cathedrę?

34 R. Instantia solvitur ab Augustino lib. 6. contra Julianum cap. 12. Julianus præ-

varicationis Zozimum accusabat, sed prorsus iniquè: quia, ut ibi Augustinus: *Zozimus non recessit à Prædecessore Innocentio, quem tu nominare timuisti: sed maluisti Zozimum, quia egit primitus lenius cum Cælestio; quoniam in his sensibus vestris, si quid displiceret, paratum esse dixerat corrigi, & Innocentii litteris consensurum esse promiserat.* Quare nec ab Innocentio, neque à se ipso Zozimus recesserat, nec unquam Cælestium absolvit. Qui cum in suo libello posuisset hominem sine peccato originali nasci; in eo voluntas emendationis, & non falsitas dogmatis approbata est, ut inquit Augustinus lib. 2. contr. duas Epistol. Pelagianorum cap. 3. Et propterea libellus, ejus sequitur Sanctus Doctor, Catholicus dictus est, quia & hoc Catholicæ mentis est, si qua fortè aliter sapit, quam veritas exigit, non ea certissime definire, sed detecta, ac demonstrata respicere; non enim hæreticis, sed Catholicis Apostolus loquebatur, ubi ait (Philippen. 3.) Quotquot ergo perfecti, hoc sapiamus, & si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis revelabit. Hoc in illo (Cælestio) factum esse putamus, quando se litteræ beatæ memoriæ Papæ Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit. Et hoc, ut plenius, & manifestius in illo fieret, expectabatur, venturis ex Africa litteris, in qua Provincia ejus aliquantò calliditas evidentius innotuerat. Quæ Romam litteræ postea, quam venerunt, id continentes non sufficere hominibus tardioribus, & sollicitioribus, quod se generaliter Innocentii Episcopi litteris consentire fatebatur, sed aperte eum debere anathematizare, quæ in suo libello prava posuerat; ne si id non fecisset, multi parum intelligentes magis in libello ejus illa fidei venena à Sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat, eum libellum esse Catholicum, quam emendata: propter illud, quod se Papæ Innocentii litteris consentire ipse responderat. Et infra. Profectò quidquid interea (hoc est antequam à Zozimo damnaretur) lenius actum est cum Cælestio, servata dumtaxat antiquissima, & robustissima fi-

dei firmitate, correctionis fuit clementissima suasio, non approbatio exitiosissima pravitatis. Quæ adnotare oportuit, ut exactè objecto satisfieret, & viderent Jansenistæ, quam irrationabiliter in sui patrocinium Factum Zozimi cum Pelagio, & Cælestio adducant.

Opponunt 2. Sensus cujuslibet Auctoris est quid merè internum; ergo de eo Pontifex judicare non potest; & quatenus judicet, errare non est impossibile.

35 R. Antecedens est verum de sensu merè interno, & non extra manifestato: falsum verò de sensu externo, & obvio, quem verba præferunt, juxta dicta n. 13. & 33.

36 De hoc sensu quæstio fuit, an esset hæreticus? Quæ erat quæstio clara juris divini; resolvienim debebat ex jure divino, an sensus ille repugnaret doctrinæ, quam Deus revelavit; quod cum comperitum fuerit, definitum est esse hæreticum, & propositiones in obvio illo sensu, quem, inspecta communi vocabulorum acceptione, ipsarum verba faciunt, ut hæreticas damnatas. De qua re etiam cap. 7.

Opponunt 3. Facta dogmatica nullibi in Scriptura, vel Traditione sunt à Deo revelata: ergo non est Pontifex in illis decidendis infallibilis. Antecedens patet. Nam, ubi est revelatum, quod quinque propositiones Jansenii contineantur in ejus libro? quod ille sit obvius verborum sensus? Quinimò de utroque evidenter constat, cum notorium sit eas ibi reperi, & quem sensum verba intelligentibus præferant.

37 R. I. Posset omitti antecedens, & negatur consequentia. Cum debeant approbari, vel reprobari per conformitatem, vel difformitatem cum Scriptura, vel Traditione, Papa à Spiritu Sancto ita dirigitur, ut non erret cognoscendo illa esse Scripturæ, vel Traditioni conformia, vel difformia.

38 R. 2. Distinguitur antecedens. Non sunt revelata explicitè, concedo; implicitè

nego. Multa fide divina creduntur, quæ non sunt explicitè, sed solum implicitè revelata; ita revelatum est: quòd hic numero homo canonicè electus in Pontificem sit Christi Vicarius, ut diximus contr. præced. cap. 3. Quòd Sanctus Franciscus sit in Cælo, ut ex cap. præc. &c. Sic in principio universalis, est implicitè revelatum futuros in Ecclesia hæreticos, doctrinasque Catholica fidei contrarias, 2. Petri cap. 2. Erunt in vobis Magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis. Prima ad Timoth. 1. Habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt. Ex quibus est Hymæneus, & Alexander, quos tradidi Sathanæ. Ad Hebr. 9. Doctrinis variis, & peregrinis nolite abduci. In istis, similibusve fuit à Christo prædictum futuros in Ecclesia Magistros errorum, pravasque doctrinas; & in eis implicitè est revelatum, quòd doctrina in sensu obvio Jansenii sit hæretica, utpotè peregrina, & inducens Sectam perditionis; idcirco cum à Pontifice proponitur pro hæretica, ut hæretica est fide supernaturali credenda.

Dices. Hæc propositio: doctrina excerpta ex Jansenii libro damnata ut hæretica in sensu obvio ab Jansenio intento, complectitur Factum, & Jus; Factum est: Doctrina illa est excerpta ex libro Jansenii: item: sensus obvius est ille, quem verba exhibent: item: eam tenuit Jansenius in eo sensu. Jus verò: est hæretica. Hinc illa est hypotetica constans ex duabus cathegoricis: secunda est objectum fidei, non prima; quoniam est evidens, & notorium, tam ejus propositiones reperiri in libro Jansenii; quàm sensum nativum, & germanum, quem in libro faciunt: ergo non potest utrumque fide divina credi.

Item. Cur non dicitur hæreticus Jansenius, si ejus propositiones doctrinam hæreticam continent? Sicut hac ratione hæretici sunt Arius, & Nestorius, &c.

39 R. Negatur ultima consequentia. Cum nobis proponitur propositio per modum unius complexi, constantis ex Facto

P. Aug. Matthæucci Controv.

tanquàm subjecto, & Jure tanquàm prædicato cum subjecto connexo, totum complexum debet fide divina credi, ut dixit Lauræa cit. num. 272. & exemplificat hac propositione: Terra est creata, quæ resolvi potest in duas cathegoricas, unam Facti, quòd terra sit: & aliam Juris, quòd sit creata. Quòd terra sit seorsim sumpta, non est objectum fidei: proprio enim sensu, & nemine dicente, percipitur. Totum verò complexum: Terra est creata, est fidei objectum, ex hoc capite, quòd estò virtualiter includat duas cathegoricas, tamen proponitur, & apprehenditur per modum unius. Ita hoc complexum: Propositiones excerptæ ex libro Jansenii in sensu obvio ab eo intento sunt hæreticæ, credi fide divina debet: Quoniam, estò virtualiter includat plures cathegoricas, formaliter tamen proponitur per modum unius, & Factum se tenet ex parte subjecti, Jus verò ex parte prædicati. Unde ineptè Janseniani conantur dividere Jus à Facto.

40 Deinde, si evidens est, sicut profectò est, propositiones in obvio sensu in libro Jansenii contineri, cur Janseniani id inficiari præsumperunt? Quorum licentiam repressit Alexander VII. constit. Ad Sanctam, quia declaravit illas esse ex libro Jansenii excerptas, & in obvio Jansenii sensu damnatas. Nec talis evidentia, & notorietas infallibilitati Judicii Pontificis obstat, sed judicii veritatem confirmat.

41 Idcirco à quovis, quando etiam seorsim proponitur, propositiones esse ex libro excerptas, & sensum obviu Jansenii esse, quem verba faciunt, est infallibili certitudine tenendum; & qui negaret, insaniret, ac temerarius esset, & hæreticus ad minus virtualiter, & præsumptivè, quatenus tunc cogeretur negare illas in sensu obvio Jansenii esse hæreticas, & ita asseverare Apostolicam Sedem in damnatione errasse. Videas itaque connexionem Facti cum dogmate fidei.

42 Nec obstat. Quòd revelatum non sit eas in libro contineri, & ex eo excerptas.

Ff 3 Nam,

Nam, ut infallibili certitudine hoc teneatur satis est, quòd Romana Cathedra dixerit. Tum quia, ubi est revelatum, quod Concilium Nicænum extiterit, quod tamen extitisse negari non potest; & qui id negaret esset hæreticus præsumptivè, & illativè; quatenus, negata Concilii existentia, tolleretur fundamentum proponens divinam revelationem de divinitate Filii, & à Fidelibus obligationem adhibendi fidem supernaturalem illi veritati, ac cum Arianis præsumeretur sentire.

43 Ad item. Est quidem definitum esse hæreticas propositiones excerptas ex libro Jansenii in obvio sensu ab eodem intento, seu, quem in libro verba exhibent, sed definitum non est Jansenium fuisse hæreticum. A qua Facti quæstione Sedes Apostolica voluit præscindere, & nihil definire: omittendo, num ex animo, an oretenus dumtaxat Jansenius ad declinandas censuras in Testamento, quod condidit 6. Maii 1638. hæc posuerit: *Si tamen Romana Sedes aliquid mutare velit, sum obediens Filius: & illius Ecclesiæ, in qua semper vixi usque ad hunc lectum mortis, obediens sum. Ita mea postrema voluntas est.* Et inde propter submissionem fuit ab eo exclusa pertinacia, quæ ad hæresim essentialiter postulatur, ut expressè dixit Augustinus, *Epist. 43. ad Glorium, & Eleusium cap. 1. ibi: Sed qui sententiam suam quamvis falsam, atque perniciosam, nulla pertinaci animositate defendunt parati corrigi, cum veritatem invenerunt; nequaquam sunt inter hæreticos reputandi: propterea non ipse, sed ejus doctrina damnata est.* Cum verò Arius, & Nestorius, ceterique hujus furfuris viri pertinaces fuerint in falsæ doctrinæ defensione, idcirco, tum ipsi, tum ipsorum doctrinæ hæresi fuerunt notatæ.

44 Cæterum non desunt, qui dicant Jansenium callidè, & arte se submisisse Romanæ Ecclesiæ, inter quos Viva ad prop. 31. ab Alexand. VIII. proscript. Etiam Arrius *Epist. data ad Constantinum apud Bail. sum. to. 1. & Concilium Nicænum I. fide*

expositionem fidei fecit, quæ videbatur Catholica, sed eo fine id egit, ut in gratiam Imperatoris rediret, ejusque dogmata tutò reciperentur. Ita Jansenius potuit se Sedi Apostolicæ subiicere, ut videretur Catholicus, eove titulo discipulorum animos sibi conciliaret. Quod non videtur arbitrariè dictum. Etenim apertè pugnavit adversus definita ab Ecclesia, & expressam Tridentini doctrinam. Protestatio Auctoris ab hæresi præservat, ut dixit Augustinus *loc. cit.* Sed hoc dumtaxat procedit in obscuris, & in nondum definitis, non verò in manifestè contrariis Scripturæ; & Ecclesiæ definitioni; & in casu protestatio esset contraria Facto; maximè cum illa sit viri docti, de quo præsumptio nulla potest esse, quòd definitiones Ecclesiæ ignoraverit, ut dixi *Off. Cur. Ecclesiast. cap. 47. nu. 38.* Et Laureæ *cit. nu. 282.* Scripsit protestationem ab hæresi eum non excusare, qui unam, vel plures propositiones firmiter defenderet in sensu Calvinii, nulla etiam facta Calvinii mentione; & tunc Ecclesia posset eum damnare, quemadmodum damnati sunt Origenes, & Theodorus Mopsuestenus, licet primus se Fabiano submiserit, & alter Concilio Chalcedonensi.

45 Propositiones verò Jansenii opponuntur definitis expressè ab Ecclesia. Prima opponitur decretis à Tridentino c. 21. sess. 6. ubi definitum est. *Deum impossibilia non jubere, & homini justificato Dei præcepta non esse ad observandum impossibilia.*

Secunda, adversatur illis ex cap. 5. & can. 4. d. sess. ubi definitum est, *hominem posse gratiam Dei abiicere.*

Tertia, contrahit aliis ex eod. cap. 5. ubi definitum est, *hominem gratiæ liberè assentiri, & cooperari;* & can. 6. decisum fuit, esse in potestate hominis vias suas malas facere.

Quarta, opponitur Arauficano II. à quo damnati sunt Semipelagiani, asserentes initium salutis à solis pendere naturæ viribus, ibi can. 3. Et D. Augustinus *lib. de præ-*

prædest. Sanctior. cap. 2. scribit illos censuisse: *Fidei initium esse ex nobis. Fidem non esse donum Dei:* Atque adeò gratiam non præcedere fidem, sed subsequi. In quo fuerunt hæretici, non verò in hoc, quod velent voluntatem posse gratiæ resistere, ut voluit Jansenius.

Quinta. Contradicit resolutis à Tridentino, ibi cap. 3. ubi definitum est. *Christum pro omnibus mortuum.*

Hæc sunt, quæ videntur concludere submissionem Jansenii ad Apostolicam Sedem, sinceram nequaquam fuisse, cum ipse, utpotè doctrinæ vir, non potuerit similia ignorare. Verum nostrum hic non est de ipsius mente divinare, & iudicium proferre, ideò id aliis discutiendum relinquimus.

46 Tandem hic advertendum, à Pontifice sæpè damnari propositiones in abstracto, nullà facta Auctorum, & Librorum, ex quibus excerptæ sunt, expressione. Aliquando verò in concreto, expressis ipsarum Auctorum, ac libris, in quibus insertæ reperiuntur.

Verum, non ideò dicuntur propositiones in abstracto damnari, quia eæ in obvio verborum sensu non damnantur; quia aliàs dicendum esset damnari in sensu, quem non important, quod est à vero alienum; quocirca in abstracto damnari dicuntur, quia nec Auctores ipsarum, nec libri, in quibus continentur, nominantur. Ratio verò, cur hæc non exprimantur, est. I. Quia sæpè propositio, non verò Auctor, aut liber fuit Apostolicæ Sedis delata. II. Quia sæpè propositio damnata in pluribus diversorum Auctorum libris reperitur; & ob nimiam multiplicitem non expedit omnes exprimere; sed neque convenit, ut unius, vel alteri instantum expressio fiat, ne occasio præbeatur asserendi propositiones non fuisse damnatas, ut in aliis Auctoribus, & libris repertas. III. Quia sæpè contingit, ut liber, in quo propositio reperitur sanam in reliquis doctrinam exhibeat, & propterea maximæ utilitatis in

Ecclesia sit, adeò ut expedire non iudicetur illum ob unam, vel aliam propositionem pravam proscribere.

Cum verò propositiones in concreto, seu Auctore, etiam expresso, damnantur, non semper, damnata propositione, & Auctor proscribi intelligitur; sed si pertinax fuerit in defensione propositionis, vel postquam ipsa damnata est, vel, postquam est convictus repugnare Verbo Dei Scripto, vel Tradito. Quare non ideò præcisè ab Ecclesia fuit damnatus Arius, Nestorius, Calvinus, Lutherus, simileve, quia eorum propositiones, & falsa dogmata damnata fuerunt in sensu obvio ab ipsis intento: nam aliàs censeretur proscripta, etiam persona Jansenii, cujus propositiones in sensu obvio ab eo intento fuerunt censura notatæ; sed ideò illi cum propositionibus damnari meruerunt, quia pertinaces fuerunt in ipsarum defensione, & definitioni Romanæ Cathedræ noluerunt parere.

C A P U T VII.

An decreta Romani Pontificis ex Cathedra in materia fidei, & morum edita extra Concilia sint infallibilia?

S U M M A R I U M.

- I *Sensus questionis.*
- 2 *Decreta Romani Pontificis extra Concilia sunt infallibilia, ad 4.*
- 5 *Concilia à Papa confirmantur extra Concilia.*
- 6 *Concilia Provincialia à Papa confirmata sunt infallibilia.*
- 7 *Ad Pontificem in dubiis fidei Episcopi recurrunt.*
- 8 *Pontifices extra Concilia varios proscripserunt errores.*
- 9 *Probatur infallibilitas Pontificis extra Concilia ex Augustino.*
- 10 *Infallibilitas Pontificis novis dogmatibus viam claudit, ad II.*

- 12 *Non est examinandum, an Pontifex in definiendo adhibuerit congruam diligentiam.*
- 13 *Definitiones Pontificiae sunt infallibiles independenter ab acceptatione Ecclesiae, & num. 3.*
- 14 *Alexander VIII. damnavit propositionem negantem Pontifici infallibilitatem extra Concilia.*
- 15 *Cur meretrices in Republica permittantur?*
- 16 *Definitiones Pontificum non examinantur in Conciliis, ad 22.*
- 23 *Variae formulae adhibitae in Conciliis, quibus praesedit Papa.*
- 24 *Cur subscriptiones Episcoporum in Conciliis adhibitae?*
- 25 *Cur Concilia generalia congregentur?*
- 26 *Ad definiendas res fidei moralis, & prudens diligentia deponitur.*
- 27 *Diligentia adhibenda ante definitionem est quid facti, essentialiter requisiti ad illam.*
- 28 *Cypriani sententia de baptismo.*
- 29 *Quo sensu Gelasius Papa approbaverit scripta nonnullorum Patrum.*
- 30 *Decreta Pontificum sunt infallibilia independenter à consensu Ecclesiae.*
- 31 *Nec egent acceptatione Ecclesiae, ut vim obligandi habeant.*
- 32 *Ut obligent, sufficit, quod Romae publicentur.*
- 33 *Decreta doctrinae Tridentini ubique recepta.*
- 34 *Laici non examinant decreta dogmatica Apostolicae Sedis.*

QUæritur in præsentî: An, ut Pontifex ex Cathedra loqui censeatur sub assistentia Spiritus Sancti citra periculum errandi in materia fidei, & morum, requiratur, quòd cum Concilio Oecumenico, tanquam cum Ecclesia in unum congregata definiat? An verò extra Concilium infallibilitatem habeat in definiendo, adeò ut eadem certitudine tenendæ sint ut hæreticæ propositiones V. G. Janse-

nii, & ut temerariæ, & respectivè scandalosæ proscriptæ ab Alexandro VII. & Innocentio XI. ac si à Concilio eas censuras accepissent?

Olim Adrianus in 4. de Sacram. confirm. art. 3. ad 2. principale. Castro lib. 1. contra hæreses cap. 2. & 8. Gerson de potest. Eccles. Almainus in 3. dist. 24. q. 5. dub. 6. & alii docuerunt, quòd estò Romanus Pontifex cum Concilio generali errare in definiendo non possit, tamen si seorsim definiat, immunis ab errore non sit. Istos subsecuti sunt Jansenistæ, qui estò apertè non præsumpserint negare propositiones Jansenii damnatas ab Innocentio X. hæresim continere, dixerunt tamen Jansenium illas non docuisse in sensu hæretico. Sed cum subinde ab Alexandro VII. fuisset definitum, eas damnatas esse, ut hæreticas in sensu intento ab Jansenio: Et deinde, ab Innocentio XII. declaratum, illas damnatas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, & præferunt, ut diximus superior. cap. Ipsi ad enervandas Pontificias Constitutiones de re hac editas renovarunt recentem errorem Adriani, & Castro, evulgantes Pontifices definiens extra Concilia fallere, & falli posse; consequenter dictas propositiones, utpote damnatas non in Concilio, sed à solo Papa posse adhuc defendi, ut non hæreticas.

Sententia tamen opposita communiter recepta est inter Catholicos, quam defendunt Laurea de fide disput. 5. art. 3. Leytamy clyp. dignit. Pontif. disceptat. 6. per totum. Diana coord. to. 9. tr. 5. resol. 1. & 2. Bail. Sum. Concil. to. 1. in apparat. tit. de verb. Dei definito, §. An extra Concilia, alique, quos Diana reportat. Quibus assentimur, ac id esse de fide tenemus.

2 Dicendum. Decreta Romani Pontificis ex Cathedra in materia fidei, & morum edita, etiam extra Concilia generalia sunt infallibilia: Contra Jansenistas, aliosque.

Probatur. Petro, & in Petro suis successoribus à Christo dictum absolutè est, etià coram aliis Apostolis (qui Ecclesiam, seu

Concilium repræsentabant) *Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalent adversus eam.* Quibus verbis secundum communissimam Patrum interpretationem promissa est soli Petro, ejusque successoribus assistentia Spiritus Sancti, adeoque infallibilitas in decretis fidei, & morum formandis; quæ necessaria est ad rectam Ecclesiæ gubernationem, & perpetuam ejus conservationem, quin limitaretur ad decreta fidei, & morum in Concilio generali; sæpè enim in materia fidei, & morum suboriuntur controversiæ, quarum decisio absque Ecclesiæ incommodis diù differri nequit usque ad Concilii generalis convocationem, quæ rarò accidit. Experientia enim constat Concilia generalia frequenter non esse celebrata. Ab initio enim Ecclesiæ usque ad hæc tempora non nisi decem, & octo (estò quidam plura referant) recensentur: ergo, &c.

3 Confirmatur *Lucæ 22. Petro Christus dixit: ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Super quibus est observatione dignum, Christum dixisse: *ego rogavi pro te, non pro vobis*, ut non deficiat fides tua, non vestra. Tu aliquando conversus, hoc est, applicatus, seu intendens confirmari: non verò, vos aliquando conversi confirmate. Unde per *ly Vos* significavit membra, & alias Ecclesias, ac particulares Sedes, quarum aliquæ aliquando defecerunt in fide, ut diximus supra *contr. 1. cap. 4.* Et fuerunt à Sede Apostolica Romana correctæ, quæ verò non defecerunt, possunt deficere. Per *ly Te, Tua* significavit Caput, Ecclesiam, & Sedem Petri, quæ nunquam defecit in fide, nec potest deficere, juxta pluries hoc opere repetita. Ideò nec opus fuit, nec erit, quòd ab aliis Ecclesiis corrigeretur, vel corrigatur: ergo Capiti Ecclesiæ Romanæ, nimirum Pontifici, independenter à Concilio, & membris est à Christo data infallibilitas circa fidei, & morum decreta.

4 Item. Joannis ult. Petro, non verò cæteris Apostolis Christus absolutè dixit: *Pasce oves meas*, quibus demandata est ei cura pascendi Ecclesiam: ergo eidem competit infallibilitas, qua etiam extra Concilia pascua noxia ab innoxiiis certò secerant (quod præstat decretis ad fidem, & mores spectantibus) aliàs non benè esset provisum Ecclesiæ necessitati (quod à nullo Catholicorum dici potest) sæpè enim est moraliter impossibile propter bella, persecutiones, & alia incommoda Concilia generalia congregari; quo tempore expedit Ecclesiæ, ut de pascuis illis judicium à Pontifice feratur.

Probatur 2. Infallibilitas in Pontifice extra Concilia ab ipsismet Conciliis recognoscitur: ergo independenter ab illis eam habet. Probatur antecedens. Concilia confirmationem (quando Papa per se ipsum Conciliis non præsedit) petierunt à Romana Cathedra, prout *contr. sequen.* Ad quid autem confirmationem requirerent, si Pontifex esset errori obnoxius? Qua prudentia id agerent? Ergo ideò de confirmatione sunt solliciti, ut robur iis conferat, quæ decreverunt, nec ea in dubium revocari possint. Non enim ignorant ad *Apostolicam dumtaxat considerationem pertinere ea, quæ sunt fidei declarare*, ut dicitur in *Clement. de Sum. Trinit.* edita in Concilio Viennensi. *Fatentur Romanum Pontificem esse omnium Christianorum Patrem, & Doctorem, ac ipsi in B. Petro pascendi, gubernandi, & regendi Ecclesiam universalem à Domino Jesu Christo plenam potestatem traditam esse*, ut definitum est in Florentino ab Eugenio IV. in litteris unionis:

5 Hinc sequitur, quòd si Pontifex definiens extra Concilia errare posset, actum esset de fide adhibenda Conciliorum definitionibus (nam Concilia à Papa extra Concilia confirmantur) & exinde non possent infallibili certitudine teneri; si quidem ab eo essent confirmata, qui, assentibus adversariis, extra Concilia im-

munis non esset ab errore, errandique periculo. Hæreticum autem est dicere Concilia à Pontifice confirmata fidem infallibilem non mereri, neque esse infallibilis veritatis, juxta textum in *cap. Sancta octo 16. dist. & Constit. Eugenii IV. Exultate edita in d. Concilio Florentino*:

6 Quin etiam ipsa Concilia Provincialia eo ipso, ac à Pontifice extra Concilium Oecumenicum confirmantur, habentur, ut regula fidei, ut Doctores docent de Concilio Milevitano II. in causa Pelagiana ab Innocentio I. confirmato, & Arauficano contra Semipelagianos à Bonifacio II. confirmatione roborato, aliisque non paucis: ergo indubitatum est Pontifici extra Concilium competere infallibilitatem in quæstionibus fidei, & morum.

7 Quod item evincitur ex sensu, & praxi Ecclesiæ, à cujus exordio ea fuit consuetudo, quòd Episcopi in controversiis fidei, & morum ad Pontificem, extra Concilium recursum habuerint, illique soli acquieverint, ut videre est in corpore Juris canonici, in quo tot responsa Pontificum ad Episcopos continentur; & insuper constat, ex quo Patres Africani Innocentio, & Zozimo remiserunt, quæ ipsi contra Pelagium, & Cælestium determinarunt, ut ab iisdem confirmarentur. Et præter antiquam praxim id confirmat exemplum octogintaquinque Episcoporum Galliæ, qui anno 1653. pro decisione controversiæ super quinque propositionibus Janse-
nii recursum habuerunt ad Innocentium X. tanquam ad infallibilem controversiarum Judicem; cujus decisionem, non ipsi tantum, sed omnes de Ecclesia, paucis exceptis, qui sapere noluerunt, ut oportet, steterunt, estò decisio extra Concilium emanaverit:

8 Probatur 3. Quamplures Pontifices absque ullo Concilio generali varios errores circa fidem, & mores damnarunt, ut dixi *controversia 3. cap. 5. num. 8.* Et ex professo probat Lauræa cit. Ac constat ex eo, quòd primis trecentis annis, priusquam

Concilium Nicenum primum celebraretur, multæ quæstiones circa fidem, & mores decisæ, & resolutæ fuerunt per Pontificum definitiones; quorum condemnatio à tota Ecclesia recepta fuit: ergo, quia Traditio Apostolico-divina à principio nascentis Ecclesiæ fuit, esse in Romano Pontifice auctoritatem ad infallibiliter definiendum circa fidem, & mores, independentem à Concilio, tum Provinciali, tum Generali.

Quod Traditio Dominica sit, dubitari minimè potest, scribente Tertulliano *de præscript. cap. 20. ibi. Constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis, Matricibus, & Originalibus fidei conspirat, veritati deputandam, sine dubio tenentem, quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli à Christo acceperunt.* Et D. Augustinus *lib. de baptis. contr. Donatistas cap. 24. dixit: Et si quisquam auctoritatem divinam quærat, quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Quocirca de fide est in Pontifice infallibilitatem esse ad definiendum, etiam extra Concilia. Verbum enim Dei traditum non minus est credendum de fide, quam verbum Dei scriptum. Quod verò Traditio Apostolica sit certissima regula explorandæ veritatis, idem S. Doctor habet *ibi lib. 5. cap. 26. Quod autem nos admonet (Cyprianus) ut ad fontem recurramus, id est, ad Apostolicam Traditionem, & inde canalem in nostra tempora dirigamus, optimum est, & sine dubitatione faciendum*: ergo, cum ab Ecclesiæ exordio sensus Ecclesiæ fuerit esse in Pontifice infallibilitatem ad definiendum, etiam extra Concilia, id sanè à Traditione Apostolica emanavit, & quisquis ei refragatur, adversus fidem committit.

9 Probatur 4. ex Patribus; Verum duos solum referam, ex Græcis est S. Flavianus *Epist. 7. aliàs 9. inter illas Leonis, qui tanti fecit solius Apostolicæ Cathedræ sententiam, ut ad eliminandos hæreticos opu non*

non esse dixerit congregatione Conciliorum, ibi: *Causa* (hoc est Eutychiana) eget solummodo vestro solatio, atque definitione, qua debeat consensu proprio ad tranquillitatem, & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eam factæ sunt: facile refecantur, Deo cooperante, per vestras sanctissimas litteras: revocabitur autem, & Concilium, quod fieri divulgatur.

Ex Latinis est Augustinus, qui in sola Petri Sede agnoscit firmitatem ad definiendum, ideo in *psal. contr. part. Donati* monet, ut respiciantur Petri successores, in quorum continuata serie firma Petri fides semper permansit: ibi: *Numerate Sacerdotes, vel ab ipsa Sede Petri: in ordine illo Patrum, quis cui successerit, videte: ipsa est Petra, quam non vincunt superbi inferorum portæ.*

Epistola 190. ad Optatum cap. 6. tradit, Pelagium, & Celestium ab Innocentio, & Zozimo fuisse damnatos, ac universaliter ad omnes Episcopos de Sede Apostolica litteras emanasse; &, relatis verbis à Zozimo in Epistola Encyclica, concludit: *In his verbis Apostolicæ Sedis, tam antiqua, quam fundata, certa, & clara est Catholica fides, ut nefas sit de illa dubitare Christianis. Si decreta Apostolicæ Sedis sunt certa, adeò de illis dubitare non liceat; nec minus de ejusdem infallibilitate dubitari potest. Litteræ verò, de quibus Augustinus loquitur, ab Apostolica Sede extra Concilia prodierunt.*

Item, cum Julianus Pelagianus in causa Pelagii provocasset ad Episcopos Orientis in unum congregatos, hæc Augustinus lib. 1. *contr. eumd. cap. 4.* habet: *Si Ecclesiæ (Romanæ) præsentem B. Innocentium audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit ille vir Sanctus Africanis respondere Conciliis (Provincialibus) nisi quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia? Duo hic ab Augustino firmantur. Unum, quòd*

Romanus Pontifex non potest à vera doctrina ab errare. Alterum, quòd sola auctoritas Romani Pontificis sufficit ad hæreticorum errores damnandos.

Pariter Serm. 131. de verb. *Evangel. Joan. 6. cap. 10.* Renitentibus Pelagianis parere judicio Apostolicæ Sedis, & provocantibus ad Concilium generale, scribit: *Famenim de hac causa (hæresi Pelagiana) duo Concilia (Provincialia) missa sunt ad Sedem Apostolicam (ex Africa) inde etiam rescripta venerunt: causa finita est: utinam aliquando finiatur error.* Duo pariter Augustinus docuit. Primum, quòd dubia fidei ad Sedem Apostolicam sunt referenda. Secundum, quòd, posito Sedis Apostolicæ judicio, causa finita est, quia illius Sedis judicium est ultimum, à qua illud Concilii reformatur, vel confirmatur. Qua verò ratione causa juxta Augustinum finita foret, si sententia Romani Pontificis esset errori subjecta? Si à Concilio posset corrigi?

Tandem lib. 2. *oper. imperf. contr. Julianum resp. ad 103.* interrogavit. *Quid adhuc queris examen, quod jam factum est apud Apostolicam Sedem? Damnata ergo hæresis, non adhuc ab Episcopis examinanda, sed coercenda est à Potestatibus Christianis. Sanè, si post damnationem quinque propositionum Jansenius vixisset, utpote in Doctrina D. Augustini per Jansenianos optimè instructus, acquievisset Romanæ Cathedræ judicio, nec appellasset ad Concilium generale: nam Augustinus eo ad damnandas hæreses opus non esse affirmat; sed sufficere auctoritatem Romani Pontificis; vel, si appellasset, deberent Jansenistæ potius credere Augustino, quam Jansenio.*

10 Probatur 4. Si Romano Pontifici extra tempora Conciliorum infallibilitas non conveniret circa decreta fidei, & morum, liberum unicuique esset, quidquid interim ab eo statueretur, arbitrari ejusdem Constitutiones esse errori obnoxias: At hoc nullus Catholicorum, salva fide, potest asserere: ergo Pontifex est extra

Con-

Concilia infallibilis. Sequela majoris patet ex Jansenistarum doctrina. Minor manifestè constat. Nam inde locus datur hæreticis novorum dogmatum Auctoribus, aut jam damnatorum renovatoribus, in Ecclesiam impunè grassandi, & novitates adversus doctrinam fidei, & morum introducendi. Siquidem, si nullus extra Conciliorum tempora esset à Deo Judex constitutus, nullus eos posset reprimere; semper enim exciperent, nihil certè ab ullo posse definiri. Et inde, quanta animarum strages edenda esset? Quæ schismata, & divisiones in Ecclesia non darentur? Idcirco videant Jansenistæ; qui similes motus in Ecclesia excitarunt, quibus incommodis Ecclesiam exponant, & quale salutis animarum præjudicium inferant.

11 Confir. Si Christus Petro, ejusque Successoribus non dedisset infallibilem auctoritatem ad definiendum, quænam doctrina sana esset, quæ Catholica, quæ hæretica, nisi dependenter à Concilio generali, Christus non haberet perfectissimam providentiam erga suam Ecclesiam; at est de fide certum Christum erga suam Ecclesiam perfectissimam providentiam habere: ergo Pontifex habet infallibilem auctoritatem ad definiendum independentem à Concilio Generali. Minorem nec Janseniani possunt negare, nisi velint extra Ecclesiam esse. Probatur major; quam enim providentiam Dominus haberet erga suum gregem; si cum posset ponere Pastorem, qui posset eum à lupis liberare, unum poneret, qui se solo esset impotens, nec posset, nisi expectando alios in adiutorium; qui, vel non venient, vel ita tardè, ut interea lupi oves disperdant, discerpant, & devorent? Quas strages non fecisset in Ecclesia Dei Pelagius, si præstò non occurrissent Innocentius, & Zozimus? Quid non egisset Lutherus, si Leo X. ejus errores non proscripsisset, sed expectasset Concilium Tridentinum? majorem cladem sanè Ecclesia sustinuisset. Quid Molinos in animarum perniciem prætextu O-

rationis quietis non tentasset, nisi Innocentius XI. non expectata generali Synodo, pravam, perniciosamque ipsius doctrinam non declarasset, ac prohibuisset? Idem de aliis hæreticis, & novorum dogmatum inventoribus: ergo, vel Christus non benè providit suæ Ecclesiæ incolumitati, vel Pontifex infallibilitate gaudet, etiam extra Conciliorum tempora.

12 Profectò vim argumenti non declinant, quotquot asserunt in materia fidei, & doctrinæ licitè suspendi posse Bullas, & Constitutiones Papales, donec examinatum fuerit, *An à Pontifice adhibita fuerint omnia, quæ ad infallibilem definitionem requiruntur?* Ajunt enim Pontifici promissam infallibilitatem per media congrua, & opportuna, ut prudenter agat sub conditione, nimirum, *si maturum, & diligens examen, ac discussionem præmittat juxta rei qualitatem.* Cæterum statim ac à Pontifice emanat aliqua definitio, certi omninò sumus, nihil eorum esse omissum, quæ ad infallibilitatem requiruntur, nec possumus fluctuare de purificata conditione. Promissio enim infallibilitatis facta Pontifici simul involvit promissionem applicandorum mediolorum ad infallibiliter definiendum. Idcirco posita definitione, certitudinem omnimodam habemus de mediis adhibitis, sicut, posita forma in materia, certi sumus, quòd dispositiones necessariae ad eam introducendam præcesserint. Vide *cap. sequen. nu. 21.*

13 Deinde, si suspendi ea ratione possent Constitutiones Pontificiæ, aliquis Judex quærendus, vel adeundus erit, qui controversiam dirimat de adhibitis, vel non adhibitis per Pontificem omnibus conditionibus ad infallibilitatem requisitis. Sed quis ille erit? Non Pontifex, uti adversarii fatentur, cum ei credendum, ajunt, in re sua non sit. Nec Reges, aut Imperatores, qui in rebus Ecclesiasticis Judices idonei non sint. Nec Episcopi, qui certè se excusabunt illa maxima: *primæ Sedes à nemine judicatur; se suo ore ipsa judicet.*

Nec

Nec Concilium Oecumenicum, nam præterquam quòd hoc ad errorem Pelagianorum accedit, qui, teste Augustino *libr. 4. contr. duas Epist. Pelagianor. cap. ult.* ad iteratum causæ examen volebant Orientis, & Occidentis Synodum congregari, quos D. Doctor urget in hæc verba: *Aut verò Congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur; quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi congregatione damnata sit, cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damandas necessitas talis extiterit.* Sed quid de definitionibus Pontificiis fiet interim, dum Synodus Oecumenica congregabitur? Nonne illæ strages erunt inevitabiles, quas supra tetigimus?

Dicunt Pontificias definitiones debere tunc haberi infallibiles, quando Ecclesia, vel major pars eas pro talibus acceptaverit, quæ cum errare non possit, tunc certi sumus Pontificem omnia adhibuisse ad infallibilem definitionem requisita.

Verum ex hac responsione non minora incommoda oriuntur. Nam hæc responsio reverà infallibilitatem aufert à Pontifice, eamque immediatè in ipso Ecclesiæ corpore constituit. Si enim Pontifici definitioni fides non adhibetur, nisi quia Ecclesiam eam acceptat, & approbat, non tam creditur Pontifici, quàm Ecclesiæ. Ubi autem Ecclesiæ est infallibilitas ad definiendum promissa? Non membra, Caput, sed Caput, membra judicat, & ne erraret Corpus Ecclesiæ infallibilitas est data Capiti, & Magistro, de qua re *cap. seq.* Tum quia, incertum est, quando nam dici debeat, quòd major Ecclesiæ pars aliquam definitionem acceptaverit: ergo non definitioni ideò creditur, quia ab Ecclesia acceptatur, sed quia à Pontifice emanat. Neque est Ecclesiæ liberum Pontificias definitiones acceptare, sed omninò debet. Nam oves Pastoris vocem audire tenentur. Tum quia Pontifici ad definiendum auctoritas non est data sub conditione, si Ecclesia acceptet, consentiat, sed absolutè.

14 Tandem, opinio, quam impugna-

mus, proscripta est ab Alexand. VIII. à quo damnata fuit hæc propositio in ordine 29. *Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei questionibus decernendis infallibilitate.* Et propterea infirmum est contrariorum argumentum afferentium non esse damnatam, ut hæreticam opinionem, quòd Papa non habeat infallibilitatem in definiendo extra Concilium. Ulteriùs, consideratur argumentum esse merè negativum, quod nihil concludit. Tum quia illa opinio satis reprobata legitur in Concilio Viennensi, & Florentino, ubi supra. Tum quia, Pontifices re ipsa declarant se illam opinionem damnare, cum toties extra Concilium multas hæreses proscripserint, & in facti contingentia proscribunt, condemnando, ut hæreticos, eos qui pertinaciter damnationi resistunt, & errores proscriptos sequuntur.

15 Quod autem Pontifex propositionem solum in abstracto damnaverit, non declarando hæreticos auctores, est ipsius prudentiæ tribuendum ad majus malum evitandum. Verum hæc ejus permissio, seu potius dissimulatio non est, nec esse potuit approbatio erroris, vel, contrariæ sententiæ, sed schismatis timor; sicut quod Respublica permittat meretricium, ne fiant adulteria, vel alia in venereis scelera, est timor adulterii, aliorumve criminum, non verò approbatio meretricii, dicente Augustino *lib. 2. de ord. cap. 4. Auser meretricium de rebus humanis, turbaveris omnia libidinibus.*

Probatur ult. Non erat expediens Ecclesiæ, propter quam est Pontifici data potestas ad definiendum, ut illi daretur, quasi alligata, & dependens à Concilio generali: ergo hoc modo data non fuit; & ita poterit Pontifex sine Concilio veritatem definire absque erroris periculo. Antecedens patet, nam difficillimum est congregare Concilium generale, & aliquando est moraliter impossibile propter bella, vel
alia

alia impedimenta ; aliunde verò potest instare necessitas damnandi novam insurgentem hæresim, vel declarandi veritatem aliquam necessariam, quæ in dubium revocatur : ergo oportuit Pontificem habere hanc potestatem independentem à Concilio generali.

Opponunt 1. Dogmata à Pontificibus definita committuntur examini Conciliorum generalium ; quod opus non esset, si essent infallibilis veritatis : ergo independentem à Concilio generali huiusmodi non sunt : Antecedens confirmat exemplum Leonis magni, qui, litteris datis ad Flavianum Episcopum Constantinopolit. damnavit hæresim Eutychetis, & adhuc voluit ejus causam in Concilio examinari ; & ubi Concilium hæresim proscripsit, Leo sibi gratulatus est, quòd suam de duabus naturis in Christo definitionem Concilium confirmaverit ; prout ipse testatur in *Epistola 16. ad Flavianum* ibi : *Quia piè, ac religiosè Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, ut pleniorè judicio, error aboleri possit.* Agnoscit ergo Leo judicium Concilii esse plenius sententia Pontificis, & ita majorem esse Concilii, quàm Papæ auctoritatem. Et infra. *Gloriamur in Domino, qui nullum in nostris Fratribus desiderium sentire permisit ; sed quod nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis firmavit assensu.* Hic Sanctus Pontifex supponit definitiones Pontificum confirmari, & iterum examinari posse à Concilio.

16 R. Argumentum urget Maimburgus ad firmandam Concilii superioritatem supra Romanos Pontifices. De qua re agendum ex professo *contr. sequen.* Quare ad minorem dicendum à S. Pontifice Leone fuisse directam Epistolam Flaviano, & Concilio, ut legeretur in Concilio Ephesino, quod dicitur II. ut quid de Verbi Incarnatione sentiendum sit, universa Synodus intelligeret. In quo tamen lecta non est, & Eutyches fuit absolutus : dictaque Synodus Ephesina prædatoria, quia instar

prædonum Dioscorus, & ei faventes omnia egerunt vi, metu, & armis ; nulloque jure servato, coacti sunt Episcopi ad subscribendum. Tantummodò Legati Apostolicæ Sedis Dioscoro in faciem restiterunt, contestantes nullius esse roboris, quæ per vim, & metum extorquerentur. Hic fuit fructus hujus Synodi, in qua, loco Sacrorum Librorum gladii, atque fustes ; in qua suffragiorum libertas catenis vincita est : in qua Dioscorus ausus est in S. Leonem excommunicationis sententiam pronuntiare, rebellans adversus eum, à quo omnis jurisdictio descendit.

17 Ad defensionem fidei adversus Eutychetem, & acta Concilii Ephesini, consentiente S. Leone, celebratum est Concilium Chalcedonense, in quo per suos Legatos ipse præsedet, ut habetur ex *Epistola Synodica incip. Repletum est ad Leonem*, qui ab eo Patres postularunt gesta Concilii confirmari : ibi : *quibus tu quidem, sicut membris caput præeras in his, qui tuas vices gerebant, tuum tenebant ordinem.* Patribus Leo scripsit, quid credi, quidve decerni oporteat ; injunxitque, ne ad examen vocarent ea, quæ in Epistola ad Flavianum definierat, sed ea reciperent, & juxta ipsa decernerent, ut ex *Epistola 54. ejusdem ad Concilium*, ibi : *Fratres charissimi, rejecta penitus audacia disputandi contra fidem divinitus inspiratam, vana errantium infidelitas conquiescat : nec liceat defendi, quod non licet credi.* Est Leo imitatus Celestinum prædecessorem suum, qui in commonitorio Legatis suis ad Concilium Ephesinum I. dato, hæc posuit apud auctorem *Galliæ vindicatæ dissertat. 3. §. 1. Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodite.* Siquidem & *instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquuntur, ut interesse conventui debeatis, ad disputationem ; si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debeatis, non subire examen.*

18 Et reverà *act. 2.* post lectionem Epistolæ Leonis ad Flavianum de hæresi Eutychetis, Episcopi clamaverunt : *Hæc Patrum fides : omnes ita credimus. Anathe-*
ma,

ma, qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est, Apostoli ita docuerunt.

19 Quare falsum est, ut putat Suavis, quod universa, vel major pars Synodi de veritate litteræ Leonis dubitaverit; Solùm quidam Episcopi Illyriciani, & Palestini super nonnullis verbis Epistolæ dubitare ceperunt, ut habetur *art.4. apud Bail Sum.Concil.tom.1. & Lucchesinum de Sacr. Monarchia S.Leonis magni cap.30.num.134.* Nec ex eo dicendum Concilium de infallibilitate Leonis hæsitasse, quòd suscepit opus videndi, an Epistola S.Pontificis conformaretur cum contentis in litteris Cyrilli, quæ fuerant approbatæ in Ephesino I. directo ab Apostolica Sede, & ab eadem confirmato, & ideo credendæ de fide. Sciendum enim est Episcopos contradictores magno in pretio habuisse Cyrilli doctrinam (& quidem meritò juxta dicta) ac se jactasse illius contra Nestorium defensores; hinc Patres Chalcedonenses, non quia putarent auctoritatem Pontificiam aliena attestazione fulciendam esse, sed solummodò ut hæreticos in viam salutis revocarent, ostenderunt eandem esse Leonis, & Cyrilli doctrinam. Fortè, qui confert Evangelium Lucæ cum illo Marci, de uno, vel altero dubitat? Hæsitavit ne Augustinus de veritate Evangeliorum, dum non pepercit labori scribendi librum de consensu Evangelistarum? Absit hoc affirmare. Ita dicti Patres conferentes scriptum infallibile Leonis cum illo Cyrilli pariter ob allegatam confirmationem infallibili, de neutro dubitabant.

20 Ideò verò Anatolius deputatus fuit, ut alios idoneos eligeret ad docendum dubitantes; non verò Legati, quia Græci magisterio eorum egebant, qui Græcæ, & Latinæ linguæ essent periti: Latina enim lingua, qua Epistola Leonis erat Scripta, Episcopis Palestinis, & Illyricianis nequaquam comperta erat, idcirco opportunius fuit ipsos à Græcis quibusdam, utriusque idiomatis optimè conscis erudiri, ut

observat Lucchesinus *cap.31. numer.140.*

21 Gratulatus est Leo prospiciens Eutychianam hæresim pleniori judicio esse proscriptam; at hinc quomodo colligitur, quòd Conciliaris definitio sit Pontificia firmior? Plenius judicium Leo vocavit illud Concilii, non plenitudine intensiva, quasi aliquis defectus fuerit in illo Leonis adversus Eutychetem, sed extensiva dumtaxat, quatenus à pluribus fuit illius hæresis proscripta. Forsan, quia in Parlamento Regis plures sunt congregati, qui reum aliquem damnent, firmior, ac major est auctoritas Parlamenti, quàm Regis? Ita Deus, & creatura, quid majus aliquo modo dici potest, quàm Deus solus, numero scilicet, & extensione, quatenus in collectione ex Deo, & creaturis plures numerantur; non tamen perfectione; quoniam non est intensivè perfectior collectio ex Deo, & creatura, quàm solus Deus; cum nulla sit in creatura perfectio, quæ supereminenter non sit in Deo, & quæ originem non ducat à Deo. Ita in proposito.

22 Secundo loco laudat assensum Concilii secutum ad rem à se definitam, & de eo gaudet: non quòd sentiat sententiam Concilii esse firmiorem definitione Pontificia; vel, hanc firmam non esse, nisi Concilium in ea consentiat, sed eo tantum fine, ut ostendat dubitantes de contentis in sua Epistola irrationabiliter dubitasse, cum Deusa assensu Concilii (cujus judicium illi pluris faciebant) firmaverit. Quare assensus Concilii non dat firmitatem definitioni Pontificiæ, quæ in se firma est, sed solum operatur, ut facilius ab omnibus acceptetur, ab iis etiam, qui ad Concilia provocant, quam tamen, etiam Concilio dissentiente, firmam esse tenere debent, cum Pontifici infallibilitas ad definiendum sit data, & non Conciliis (nisi à Papa confirmatis) quæ non definiunt, nisi cum debito obsequio, & subordinatione ad Pontificem.

Opponunt 2. Decreta in Conciliis sub Sum-

Summorum Pontificum præsentia, & præsidentia habita, nomine, tam Concilii, quam Papæ eduntur, & à Concilio approbantur: ergo ab utroque, & non à solo Pontifice firmitatem habent; aliàs ineptè ab utroque denominarentur. Antecedens patet ex formulis, quibus ipsimet Pontifices usi sunt. Aliquando enim dixerunt: *Sacro approbante Concilio, cap. Sacro approbante de sent. excom.* qua formula usus est Martinus V. in constitut. *Inter cunctas* edita in Concilio Constantiensi, & Eugenius IV. in decreto unionis in Concilio Florentino; & aliquando *Sacra auctoritate Concilii cap. Nimis de jure juran.* Ergo auctoritas Concilii dat robur definitionibus Papæ.

Confir. Patres in Conciliis celebratis cum immediata præsentia Papæ se subscribunt, ut constat ex d. Florentino, in quo post enuntiatum decretum Eugenii sequuntur subscriptiones Episcoporum utriusque Ecclesiæ. Item, Hilarius Papa in Concilio Romano celebrato anno 467. firmiorem auctoritatem recognovit in Synodo, nam suam Constitutionem petiit à Synodo comprobari, ut ex capit. *Quod quis 35. qu. 2. ibi. Ut deinceps possit tenacius custodiri, si placet, sententias, causas, & subscriptiones proprias omnes commodate ut synodali iudicio aditus claudatur illicitis*: ergo, præcisa Conciliorum auctoritate, definitiones Pontificiæ infallibiles non sunt, alioquin non opus fuisset Synodali subscriptione.

23 R. Non semper eadem formula eduntur decreta in Conciliis, quibus præsidet Papa, quandoque enim hac prodierunt *Sacro suadente Concilio præcipimus cap. Licet Græcos de baptis. Sæpè hac alia, cum fratribus nostris, & Sancto Concilio deliberatione præhabita, cap. Ad Apostolicæ de sent. & rejudic. in 6.* Quo sanè casu definitio non tribuitur Concilio, nec ab eo firmitatem habet, sed à Pontifice, qui de congruentia, non verò necessitate consilium, vel consensum Concilii requirit, ne protervi, prætextu examinis in Concilio non præsti-

ti, occasione tergiversandi concipiantur; vel, ut facilius, & felicius decreta evulgentur.

In quo sensu accipitur illud *approbante, & auctoritate Concilii*; neque enim de approbatione, & auctoritate jurisdictionali, aut necessitatis usurpari potest. Nam absque ullo definitionum Apostolicarum præjudicio potest non exquiri, & ut plurimum non est exquisita. Propterea approbatio, vel definitio Conciliaris præsupponens Pontificiam, neque est, neque in rigore confirmatio appellatur. Illa verò Pontificis, qua decreta à Conciliis edita confirmantur, essentialiter exigitur, tum ne de ipsorum infallibilitate dubitandum sit; tum, ut vim habeant obligandi totam Ecclesiam ad ea tenenda, quæ præscribunt, qua præcisa, nulla obligatio daretur.

24 Ad confirmationem. Subscriptiones Episcoporum in Florentino non ideò admisit Eugenius, ut ipsius decretum robur obtineret, sed ad suavius, faciliusque inducendam observantiam: libentius enim, & maxime à refractariis Ecclesiæ acceptatur, quod multorum consilio sancitur. Vel, ut notum omnibus esset, Græcos in unionem consensisse.

Ad auctoritatem Hilarii patet ex textu, quo fine subscriptiones Patrum expostulaverit. Verum estò id ipse fecerit, non adstrinxit Successores, si id præstare nollent. Quinimò, si quidquam ex Hilario probaretur, sequeretur decreta Pontificum non modò infallibilitate carere, si ederentur extra Concilia generalia, verum etiam si extra Provincialia, cujus generis fuit illud celebratum sub Hilario.

Opponunt 3. Frustra congregarentur Concilia ad definiendas res fidei, si Pontifex absque illorum subsidio posset sine errore definire: Illud autem dicendum non est: ergo ideò congregantur, ut definitiones sint infallibiles.

Addo. In negotiis ordinariis sufficit diligentia ordinaria, quæ in gravioribus satis non est; sed longè major exigitur: sicut

sicut summa exposcitur in gravissimis, & maximi momenti: cujusmodi sunt ea, quæ spectant ad definitiones fidei, & morum pro tota Ecclesia, præscribentes quid credendum, & agendum sit pro consequendo bono felicitatis æternæ, & vitando summo æternæ damnationis periculo: ergo, ut Papa quidquam definire possit, Concilium generale congregari debet, in quo Summus diligentia gradus reperitur: ergo.

25 R. Negatur sequela. Nam, estò Concilia non ita requirantur, quasi sine illis Papa non possit infallibiliter definire, adhuc tamen sæpè utilissimè congregantur. Primò. Ut definitio Pontificis solemnior sit. Secundò. Ut facilius, quæ ipse decrevit, executioni mandari possint. Tertiò. Ut per consensum tot Prælatorum facilius obvietur schismati, & occurratur importunitatibus hereticorum contra decisiones in Concilio factas. Quartò. Ut, convocatis ex omni natione Patribus, & inspectis cujusque Nationis consuetudinibus, valeant facilius, & convenientius leges communes decerni, & municipales cujusque Provinciæ commodius approbari, & disponi possint. An quia Rex Gallia ad ferendas commodè leges suos Magistratus, jurisque peritos in Comitibus Regni congregat, auctoritas condendi Leges, non in Rege, sed in subordinatis Ministris reperitur? Si illa jurisdictio non negatur in suo Regno Regi temporali, cur neganda est Romano Pontifici, supremo totius Ecclesiæ Principi, cui specialem assistentiam Deus promisit, ne erraret?

26 Ad additum. Negatur ad definiendum summam omninò diligentiam requiri, sed sufficit, quæ inspectis rerum circumstantiis, præsentique necessitate moraliter, prudenterque fieri possit. Hæc autem à Pontifice præmittitur. Agetne contra æternam salutem (quæ profectò est maximi momenti) qui summam omnium diligentiam non adhibet? Prudens, moralisque satis non erit? Exigitur, ut to-

P. Aug. Matthæucci Controv.

ta die, quis acerbissimis flagellis se castiget? Et tamen hæc summa diligentia est, summa cura, & summa sedulitas ad æternam salutem, quæ mediis illis adeò asperis fortassè securior esset.

Dices. Diligentia est quid facti, in quo Pontificem errare posse non dubitatur. Minus autem est erroris periculum definire cum multis, quàm cum paucis, juxta vulgatam maximam: *melius est errare cum multis, quàm sapere cum paucis*; non quòd error sit in ullo casu sequendus; sed quia, qui in rebus dubiis, viris majoris auctoritatis adhæret, minus se exponit errandi periculo: & ubi errat, est per accidens, nec amat errorem; sicut hunc vult, qui plurium auctoritatem, illà paucorum contentus, nihili facit.

27 R. Diligentia utique est quid facti, non utcunque, sed quod per se omninò ad infallibilem definitionem requiritur: sapientia enim Dei, quæ omnia suaviter disponit, finem non vult obtineri per saltum, & ex abrupto, sed per media congrua, & opportuna, vult gradatim ad eum deveniri: ergo assistit Pontifici, ne definiendo erret; sed assistentia accommodata est humano definiendi modo, postulatque, ut diligentia adhibeatur: atque ita non permittet, quod in eo facto erret. Vide *contr. 8. cap. 7. nu. 21*.

Opponunt 4. Qui repugnat definitionibus Romani Pontificis, non est hereticus: ut patet in D. Cypriano, qui vehementer obstitit Stephano Pontifici definienti, baptizatos ab hereticis non esse rebaptizandos: ergo ejus judicium certum, & infallibile non est.

Accedit. Gelasius Papa *cap. Sancta Romana 15. dist.* approbavit scripta Cypriani, Chrysostomi, Gregorii Nazianzeni, Basilii, & Ambrosii; sed in istis plura sunt, quæ à vero sunt aliena: ergo judicium Pontificis non est infallibile.

28 R. Negatur antecedens, si definitio pertineat ad fidem, de quo diximus *contr. 8. cap. cit.* Quinimò, sicut auctoritas Cy-

G g

pria-

priani non fecit, quòd baptismus ab hæreticis collatus, quem nullum existimaverat, irritus esset, ita efficere minimè potuit, quòd Pontificis Romani auctoritas infallibilis non esset. Et fortassè Cypriano nondum apparebat adeò clara Romani Pontificis infallibilis in rebus fidei definiendisauctoritas, quæ lucidior evasit, & nunc est, accedente unanimi Patrum de hac infallibilitate consensu.

29 Ad accedit. Approbatio illa generalis, idem est, commendatio doctrinæ illorum Patrum, ut utilis, & piæ; vel, aliud non importat, quàm illos piè, & bona intentione scripsisse, in eo tamen sensu, quòd non repugnent iis, quæ ab Ecclesia definita erant, quando ab illis scribebantur. Hinc Gelasius nullatenus intendit approbare, tanquàm vera, quæcumque ab illis dicuntur, sed solùm tanquàm dicta hominum fallibili auctoritate præditorum, & mutationi obnoxia, si veritas successu temporis amplius inclarescat. Hoc modo, & sub ista persuasione ab illis tradita fuerunt, & à Gelasio probata cum libertate, ut Fideles illis uti possint: Non sic dicitur de approbatione doctrinæ fidei, & morum. Nam non generaliter approbatur, vel collaudatur cum permissione, ut Fideles eam sequantur, si velint; sed post accuratum examen toti Ecclesiæ proponitur, & pennis urgetur, ut eam amplectatur, & ad illius præscriptum operetur. Et proinde est infallibiliter quoad nos vera, & iudicium Papæ irreformabile. Etenim Spiritus veritatis ei assistit, ne Ecclesiam in errorem inducat.

30 Hucusque dicta robur accipiunt ex damnatione sequentis propositionis, (quæ est quarta ex assertis in Comitiis Gallicanis de an. 1682.) *In fidei quoque quæstionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, eiusque decreta ad omnes, & singulas Ecclesias pertinere: nec tam irreformabile esse iudicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.* Quam proscripsit Alexander VIII. *constit. Intermulti-*

plices 4. Augusti 1690. Ut dixi Offic. Cur. Ecclesiæ. cap. 29. nu. 16.

31 Hinc sequitur I. Decreta Dogmatica Apostolicæ Sedis non egere acceptatione Fidelium, ut sint infallibilia, & obligantia; Siquidem non Fidelibus data est cura ovium Christi, aut privilegium non errandi in definitionibus fidei, sed Petro ejusque Successoribus. Neque Fideles unquàm contulerunt Papæ potestatem regendi Ecclesiam, & docendi dogmata, sed ipse Christus, supposita electione, Pontificibus tradit: ergo cum nullo modo Papa dependeat à subditis in docendo doctrinam fidei, & morum, nulla eorum acceptatione eget, ut definitio obliget. Tum quia, Papa habet plenitudinem potestatis in totam Ecclesiam ad eam docendam, & dirigendam, *ex cap. Decreto 3. qu. 6. & ex constitutione. In minoribus Pii II. 20. Bullar. tom. 1.* ergo independenter à Fidelium acceptatione ejus decreta eos obligant, & ad acceptandum, & credendum constringunt.

32 II. Non requiri, ut in qualibet Provincia publicentur, sed sufficere, quòd Romæ sint solemniter promulgata; hac enim posita, omnes, ad quos notitia Decretorum pervenit, ad observantiam adstringuntur, ut dixit Cardenas *Crisis Theol. p. 1. num. 1. disput. 9. cap. 20. art. 11.* Quilibet enim jure naturæ tenetur tenere, & credere, quæ Spiritus Sanctus per Pontificem, tanquàm per sui præconem docet, & declarat esse credenda, quomodocumque illa innotescant.

Dices. Decreta Concilii Tridentini non statim ab omnibus Nationibus Catholicis fuerunt recepta; immò neque nunc videntur ab omnibus acceptata, & tamen non acceptantes non sunt hæretici:

33 R. Antecedens est falsum de decretis doctrinæ: hæc enim omnes Catholici statim acceptarunt. Quantum verò ad decreta reformationis disciplinæ, non omnia ubique fuerunt acceptata: sed an licite?

tè? Hoc opus. Quærimus enim non quid, sed quid iuste factum sit. Immo ubi ea fuerunt non acceptata, factum est sciente, & tolerante Pontifice, ac ex sua benignitate nolens reluctantes cogere.

Dices. In Gallia Decreta Romani Pontificis non obligant, nisi prius à Parlamento, vel Curia Laica recipiantur: ergo, &c.

34 R. Huiusmodi examen non respicit decreta dogmatica, sed solum alia disciplinæ, vel provisionum Beneficiorum. Neque circa hoc fit, quasi Laici velint se Iudices sanctæ Sedis constituere, aliàs non evitarent censuras; sed eo dumtaxat fine, ut recognoscant, an tranquillitati Regni consona sint, nec ne. Et quatenus aliquid reperiant, propter quod videatur executio suspendenda est certiorandus Pontifex, ut opportunè provideat. Sed hæc ad propositum non sunt pro articulo examinato.

C A P U T V I I I.

An silentium obsequiosum Jansenistarum, ipsorumque praxis jurandi non credendo internè hæreticitatem propositionum Jansenii, virum Catholicum deceat?

S U M M A R I U M.

- 1 Jansenianorum artificium adversus Apostolicæ Sedis iudicium.
- 2 Janseniani renovant Calvinismum ad 6.
- 7 Et instaurant hæresim prædestinatianam.
- 8 Silentium obsequiosum, quid importet?
- 9 Pontifex infallibilis circa quæstiones facti conjuncticum iure ad 14. & n. 38.
- 15 Concilium Chalcedonense improbat silentium obsequiosum.
- 16 Propositiones Jansenii proscribuntur in concreto ad 17.
- 18 Hæreticus habendus est sensus textus Janseniani.
- 19 Augustinus silentium reprobatur.

- 20 Praxis jurandi, quam servant Janseniani, quæ sit?
- 21 Praxis illa favet mendacio.
- 22 Illa Janseniani perierant.
- 23 Cur Janseniani illa praxi utantur ad 24.
- 25 Clementis XI. Constitutio adversus illam praxim.
- 26 Quæ ratione dicatur, Papam novum articulum fidei condere?
- 27 Sedes Apostolica assensum omnino certum exigit circa hæreticitatem textus Janseniani, ad 29.
- 30 De examine doctrinæ facti à Sede Apostolica nulla ratio est ex Augustino dubitandum.
- 31 Pondus auctoritatis, non verò numerus judicantium attenditur.
- 32 Urgente præcepto loquendi, silentium non est.
- 33 Innocentius X. Alex. VII. & Clemens XI. internum assensum postulant.
- 34 Honorius I. Monothelitis non favet.
- 35 Silentium impositum circa controversiam de Sanguine Christi.
- 36 Innocentius XII. quodnam silentium præcipiat servari in causa damnationis textus Janseniani?
- 37 In factis purè privatis possunt Pontifices errare ad 40.
- 41 Jansenium, librum elucubrasse insanæ mentis est negare.
- 42 Auctores doctrinæ hæreticæ immediate damnantur.
- 43 Doctrina Augustini non est irrefragabilis, ut volunt Jansenistæ ad 50.
- 51 Quo ordine legendi sunt Sancti Patres.
- 52 Jansenius negat hæresim Prædestinatianorum.
- 53 A D. Augustino gratia sufficiens, & cui possit resisti, concessa.
- 54 Potest Pontifex iubere actus internos, ad 60.
- 61 Janseniani non credentes hæreticitatem textus Janseniani sunt hæretici.
- 62 Cultus pro falsa sanctitate ab Ecclesia institui non valet.
- 63 Dubitari non potest de Sanctitate Conceptionis

tionis B. M. V. in primo instanti.

64 *Improbabilitas, & falsitas non sunt censura Theologica.*

65 *Sincera obedientia debetur Constitutionibus Apostolicis.*

1 **N**Ova Dogmatistarum factio, ubi novit se non posse palam refragari Romanæ Sedis iudicio damnantis, ut hæreticas quinque propositiones Jansenii ex ejus libro excerptas in obvio verborum sensu, fraudibus se dedit. Exinde nonnullis placuit asseverare ad satisfaciendum Apostolicis Constitutionibus satis esse obsequiosum silentium servare; alii contententes Alexandrum VII. in præfixione formularii pro juramento præstando, obedientiam solum externam, non internam præcepisse mussitarunt. Ideò quanquam Romana Cathedra definierit, *nulla Dei præcepta esse justis impossibilia: resisti aliquando, etiam in statu naturæ lapsæ interiori gratiæ. Necessariam ad merendum, & demerendum esse libertatem indifferentiæ: Christum Dominum pro omnibus mortuum esse:* atque has, aliaque veritates, utpote nativo, & germano Janseniani textus sensui repugnantes, Sedes Romana credendas esse præceperit, soli Janseniani intellectum captivare detrectant in obsequium fidei, & infallibilitatis Pontificiæ definitionis, suoque illo silentio se continent. Sed tantum abest, quòd silentium servent, ut potius nimium loquaces, distortas in dies interpretationes eos non pudeat Apostolicis Constitutionibus adiacere, ut tantis notum est libellis, & paginis, quibus turbas, vel foveant, vel excitant:

2 Eòque dolus collimat, ut Calvinismum protegat, & instauret. Ab eo enim suos Jansenius hausit errores, ut notat Lucchesinus *polemic. histor. Jansenii lib. 4. p. 2. §. 2.* suamque ex Calvino, aliisque hæreticis doctrinam exscripsit, teste Bail. *Sum. Concil. to. 2. quint. Class. tit. Concil. Gallic. Concil. Lugdunen. sub an. 490. §. controvers. vers. Sed nt.* Quod certissime constat, prout defen-

sores Jansenismi manifestum reddunt. Abbas enim Sancti Cyrani sibi præfixit Calvinismum cum suo Duce Iprensi mitigare, sed diversam methodum à Calvino suæ menti præscripsit. Bonam fuisse causam Calvino dicebat Abbas, sed malè defensam, eò quòd evitare nesciverit nomen hæretici. Ut se catholicè sentire Abbas suaderet, rejecit illas Hæresiarchè propositiones, quæ horrorem provocabant, ut, *quòd Deus sit auctor peccati: quòd figuratè sit Corpus Christi in Eucharistia: quòd dentur duo tantum Sacramenta: quòd sit abominatio Sacrificium Missæ: quòd Romanus Pontifex sit Antichristus: quòd Sanctorum cultus sit Idololatria: quòd iidem, & Angeli, immò & ipsa Deipara non sint invocandi: quòd nullus detur carcer ignis Purgatorii, &c.*

3 E contra Janseniani, ut mordicè retinere viderentur, ea omnia, quæ pio Catholicorum sensui erant consona, & religionem, cui populus assueverat, promovebant: hoc est, *regimen Pontificium, & Episcopale: omnium usum Sacramentorum, & Missam, sacrasque cæremonias.* Quarum abolitio multum obstiterat propagationi Calvinismi, quem ipsi reformando innumeros induxerunt ad acceptandos errores Jansenii; & præferentes animum orthodoxum, affectant sincerè venerari Pontificiam auctoritatem, ut inde suspensiones hæreticas non incurrant. Verùm hac ipsa ratione, & cum censeantur amici, tutius Fidelibus nocent, & malum, quod corde retinent, obstinati aperiunt, protestantes Obedientiam exhibendam esse Apostolicis Constitutionibus, hac tantum forma, quòd lingua, & calamo impugnandæ non sint, non verò, quòd sit fide supernaturali credendum, quod ipse tanquam Catholicum probant, vel, tanquam hæreticum damnant. Quo fit, ut eorum error, tanquam cancer serpat, & venenosa semina ad fovenda deliramenta relinquat.

4 Calvinistæ dixerunt, *liberum arbitrium divinæ gratiæ motione tolli.* Resonare Jan-

Janseniani faciunt libertatis nomen, neque explicitè affirmant, quòd gratia voluntati necessitatem imponat, sed solum, quòd eadem gratia sita in victrici delectatione suaviter trahat absque coactione, & violentia. Quod juxta eorum sensum significat, à gratia victrici trahi voluntatem antecedenti necessitate absque potentia ad actum contrarium, vel, actus suspensionem; ac proinde solum superesse libertatem oppositam coactioni, quæ in sensu catholico ad meritum non est satis, sed necessaria est libertas à necessitate.

5 Calvinistæ pronuntiarunt: *gratiam semper ex se efficacem esse*. Æquivalentibus verbis Jansenistæ hoc prædicant, asserentes, *interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*. Quid hoc est aliud, quàm gratiam semper ex se efficacem facere, ut voluntas sub ea necessitetur?

6. Dixerat Calvinus; *mandata Dei esse impossibilia*. Quod horrorem incurrit; ideò Janseniani id mitigarunt, dicendo: *aliqua Dei præcepta hominibus iustis.....sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant*.

7 Renovat pariter Jansenismus Prædestinationum heresim. Asserebant isti, quòd Deus absoluto decreto, nullo habito respectu operum futurorum, quosdam in certo numero elegit ad gloriam, & pro istis solis Filius incarnatus, & crucifixus fuit, non pro aliis, quos in majori numero, absoluto etiam decreto reprobavit, nulla demeritorum prævisione prævia, sed quia sibi sic placitum fuit. Hoc ipsum æquivalenter ab Jansenistis asseritur, affirmantibus: *Christum pro omnibus mortuum non esse, & sic de cæteris discurrendum*. Contra quos

Dicendum. *Obsequiosum Jansenistarum silentium, eorumque inducta jurandi praxis ad obediendum formulæ Alex.VII. sunt viro Catholico indigna*. Debet esse commune.

8 Probatur prima pars. Silentium obsequiosum est manifestus error contra fi-

P. Aug. Matthæucci Controv.

dem, & scandalum grande fidei ex Gersonio de *exam. doctr. considerat. 2.* ergo obsequiosum Jansenianum silentium est viro Catholico indignum. Consequentia sequitur. Nam tale silentium fidei repugnat. Quoniam id præstat, ut mente hæresis foveatur, & retineatur error. Importat enim, ut propositiones in sensu obvio, nativo, & germano Jansenii ex ejus libro excerptæ ab Apostolica Sede damnatæ, non ut hæreticæ interiùs, sed Catholicè credantur; & satis sit, ut ob reverentiam Sedi Apostolicæ debitam taceatur, hoc est, exterius deinceps propositiones non admittantur, nec ut innocentes à censura, verbo, & scripto defendantur. Hujusmodi verò silentium Janseniani spòdent, quia censent Romanum Pontificem in damnatione textus Janseniani immunem ab errore non fuisse, & textum esse Catholicum. Hoc autem est contra fidem errare, siquidem est idem, ac judicare falsas esse, & mendaces promissiones Christi, quibus Romanis Pontificibus assistentiam ad infallibiliter definiendum in materia fidei, & religionis promisit. Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalerunt adversus eam*. Lucæ 22. *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. Joan. 14. *Paraclitus Spiritus Sanctus docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia*.

Dicunt. Infallibilitas est promissa, & tradita Romano Pontifici pro decisione quæstionum Juris, non verò Facti. Quæstio Facti est: an propositiones Jansenii excerptæ sint ex libro, qui nomen Jansenii in fronte habet, quique ab eo conscriptus dicitur? Item, an sensus obvius Jansenii ille sit, quem verba præseferunt? Quæstio verò Juris, an hæreticus sit obvius sensus propositionum? Hinc ajunt, obsequioso silentio adjungendam esse fidem circa dogmata; Factis autem satisfieri obsequioso silentio. Dogmatibus fidem, Factis animi venerationem exhibent.

9 Contra I. *Capite 6.* probatum est Pontificibus concessum esse privilegium infallibilitatis, etiam circa quæstiones Facti connexas cum Jure, seu dogmate fidei: ergo circa definitiones Facti dogmatici non est satis illa animi subjectio, sed necesse est, ut internus assensus definitioni præstetur, & credatur hæreticitas textus Janseniani à Romana Cathedra definita, prout diximus *d. cap.*

10 Dices. Non est revelatum propositiones in obvio sensu Jansenii contineri in ejus libro, ex eo excerptas: ergo Sedes Apostolica non potest ad fidem circa id compellere, sed sufficit intimam animi submissionem exhibere, adeoque silentium.

11 Contra. Ibi *nu. 39.* diximus totum hoc complexum: *propositiones excerptæ ex libro Jansenii in obvio sensu sunt hæreticæ*, debere fide divina credi. Pariter, quod ubi seorsim proponitur hoc totum: *propositiones sunt excerptæ ex libro Jansenii: Sensus obvius est, quem verba præseferunt*, est infallibili certitudine tenendum ob auctoritatem Sedis Apostolicæ: ergo non sufficit illa intima animi submitio, & silentium, ut Constitutionibus obedientia Christiana exhibeatur. Quinimò, quando huic assensus internus negaretur, sequeretur, quod ibi ponderavimus.

12 Denique. Dicant Jansenistæ, quo revelatum sit, quod hoc Factum, hoc est, voces propositionis Arianae: *Verbum non est æquale Patri*, significant potius sensum, quem habuit Arius, quam alium disparatum? Hoc sanè à revelatione non pendet, sed habetur ex institutione linguæ, & Grammaticæ, ac ab Auctoribus vocabulariorum, qui illis vocibus tale dederunt significatum; & tamen hoc non impedit, quin illa propositio, utpote contraria divinis eloquiis, sit hæretica; ratio est, ut notat Lucchesinius *lib. 3. p. 2. §. 5.* quia illud est de genere Factorum prorsus inseparabilium ab Jure. Ita in quavis definitione Pontificia, & Conciliari suppo-

nitur significatio verbis ab Institutoribus data, nec impedit definitionum infallibilitatem. Sic à pari Factum istud, *propositiones sunt excerptæ ex libro Jansenii: sensus obvius est, &c.* infallibilitatem definitionis circa Jus non tollit, sed ei supponitur, & cum sententia pronuntiata connectitur.

13 Contra 2. Negata Pontifici infallibilitate circa quæstiones dogmaticas decidendas, nullus finis erit in controversiis fidei. Nam ponamus Pontificem rem aliquam definire V.G. *Lutherum non esse à Deo missum*, facillimè poterit quis definitionem evertere, opponendo, hic involvi quæstionem Facti: scilicet, *an Lutherus extiterit: hanc non esse quæstionem fidei*; & inde Pontificem limites suæ auctoritatis excessisse. Dicendum autem non est controversias, quæ circa fidem, excitantur esse æternas, & insolubiles: ergo, &c.

14 Deinde. Pontifices non modò infallibiles sunt in iis, quæ ad fidem pertinent, & circa controversias, quæ conducunt ad servandum fidei depositum, ut ex D. Thoma *quolibet 9. art. 16.* dicente: *Divina providentiæ est, ut Ecclesiam suam Spiritu Sancto dirigat, ut non erret, sicut proposuerat.* Joan. 14. ergo omnimoda certitudine affirmandum est propositiones fuisse ex libro Jansenii excerptas, ac damnatas in sensu Jansenii, prout Alexander declaravit, & definivit. Quamvis quis non teneatur illud Factum seorsim acceptum fide divina credere, utpote non revelatum, ut idem scribit *p. 3. lib. 2. §. 2.* Tamen admitti debet certitudine omninò infallibili, licet infra fidem, veritas illius Facti; & credendum est fide supernaturali, hæreticum esse sensum, & doctrinam obviam quinque propositionum Jansenii, à contextu voluminis ejusdem explicatarum, ex eodem *lib. 3. p. 2. §. 8.*

15 Probatur 2. Obsequiosum silentium fuit improbatum à Concilio Chalcedonensi: ergo est indignum viro Catholico. Antecedens patet: nam ut diximus *cap. prior.*

prior. nu. 24. Patres non fuerunt contenti, quod Theodoretus circa heresim Nestorianam intima animi submissione se contineret, vel lingua, seu scripto exterius illam non defenderet, sed exegerunt, ut clarè Nestorio, ejusque dogmatibus anathema diceret; quem suæ sedis non reddere, nisi postquam Nestorium expressè damnavit. Hic Theodoretus non respondit, se quantum ad Jus credere omnia, quæ oportet; quantum verò ad Factum se continere obsequioso silentio, sed expressè. Nestorium anathematizavit.

Ab Iba pariter Concilium postulavit, ut anathematizaret Nestorium, ejusque dogma, prout ipse *act. 11*. non distinguens Factum ab Jure, tam Nestorio, quàm ejus doctrinæ decies millies anathema dixit, & ex tunc declaratus est innocens, & suo Episcopatu restitutus.

Quocirca observatur, Patres à Theodoro, & Iba non exegisse tantum obedientiam extrinsecam, sed intrinsecam pariter credendo internè hereticitatem, tam doctrinæ, quàm Nestorii: Quoniam non mendacium, aut fictam locutionem requisiverunt. Item, postularunt anathema absolutum pertinens tam ad Facti, quàm Juris controversiam.

Dicunt. Apostolica Sedes proscripsit propositiones quinque in obvio sensu sumptas in abstracto, præscindendo à libro Jansenii. Ita in Patrum libris plures reperiuntur propositiones, quæ seorsim sumptæ malè sonant, & in abstracto proscribuntur, non tamen in concreto. Indeque deducunt adstringi solum ad fidem exhibendam, quòd propositiones illæ in abstracto sint hæreticæ, non verò in concreto, & prout in libro Jansenii, vel ab eo assertæ.

16 Contra. Omnino patet propositiones illas esse ab Apostolica Sede confixas non in abstracto, sed in obvio sensu, quem habent in concreto in libro Jansenii. Ita Alexander d. *constitut. Ad Sanctam* defini- vit, *eas excerptas esse ex libro Jansenii; ac*

in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas (ab Innocentio X.) fuisse; & iterum ipse damnavit. In Constitut. Regimini. Formularium edidit subscribendum, ut infra. Ego N. Constitutioni Innocentii X. & Alexandri VII. Summorum Pontificum me subiticio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo reiicio, ac damno, & ita juro; sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia. Ac si jurans dicat à Deo nunquam adjuver, & hæc Dei Sancta Evangelia in die Christi in meam damnationem insurgant, si tantillum dubitem de hæreticitate quinque propositionum, sicut proprius, & germanus sensus, quem Auctor in textu habet, exprimit.

Innocentius XII. per Breve ad Episcopos Belgii præcipit, ut, qui ad juramentum tenentur, illud præstari debeant, sincerè, & absque ulla distinctione, restrictione, ac expositione, damnando eas propositiones ex libro Jansenii excerptas, *in sensu obvio, quem ipsa propositionum verba præferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt à Christi Fidelibus.*

Clemens XI. feliciter regnans *Constitut. Vineam Domini* edidit adversus asserentes: *Ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus debitam non requiri, ut quis prædicti Janseniani libri sensum in antedictis quinque propositionibus, sicut præmittitur, damnatum, interius hæreticum damnet; sed satis esse, si ea de re obsequiosum (ut ipsi vocant) silentium teneatur: declaravit, statuit, & ordinavit, obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minimè satisfieri; sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi Fidelibus, ut hæreticum: non ore solum, sed & corde reiici, ac damnari debere: nec alia mente, animo, aut,*

credulitate supradictæ formulæ subscribilitate posse. Expressius ne decidere poterat propositiones esse damnatas non in abstracto, & præscindendo à libro Jansenii, sed in obvio sensu, quem in concreto in eo libro habent? Propterea ad satisfaciendum Constitutioni obsequiosum silentium satis non est, cum illud tenentes interius non judicent Jansenii librum esse hereticum: ergo libri sensus in concreto res est ipsissima, circa quam in Constitutione declaratur, *obsequioso silentio minime satisfieri.*

17 Nec urget exemplum in instantia productum. Nam ideò quamplures propositiones in libris Patrum Sedes Apostolica non proscripsit in concreto, vel prout in ipsorum libris explicantur, sed solum aliquando censuram tulit de illis in abstracto acceptis (vel, etiam in diverso concreto, hoc est, prout in hæreticorum libris reperiuntur, in sensu pariter heretico explicata) quia patet in concreto earum sensum improbum non esse, quatenus contextus totius doctrinæ ostendit eosdem Patres Catholicè sensisse; quod observari nequaquam potest in quinque Jansenii propositionibus, quarum sensus obvius, & proprius, quem in ejus libro habent, est hereticus, & ab ipsius libri contextu explicantur, & confirmantur in hæretico sensu.

Dices. Est divinare, quòd Jansenius mente sensum hereticum habuerit, potuit enim catholicè sentire, & nihilominus cupidus famæ comparandæ per novæ Sectæ institutionem voluerit sententias hereticas scripto tradere: ergo quis non tenetur credere hereticitatem propositionum in sensu Jansenii.

R. Quando Sedes Apostolica proscripsit propositiones in sensu ab Jansenio intento, non respexit ad sensum internum, quem potuit Jansenius in mente habere, non extra manifestatum, sed ad eum, quem verba litteraliter præferunt, ut dictum est *cap. cit. nu. 33.*

18 Etenim Factum dogmaticum, scili-

cet connexum cum dogmate Fidei, non appellatur id, quod in mente retentum Jansenius habuit. Nam Ecclesia non judicat de facto merè personali, quod in intima, & arcana alicujus mente repositum est: *cum non judicet de occultis, quæ soli Deo cordium scrutatori innotescunt*, ut dixit Innocentius XII. in d. Brevi ad Episcopos Belgii contra Jansenianos. Hinc, ut de hæreticitate mentis alicujus auctoris judicet, oportet, ut externis signis voce, vel scripto manifestetur. Ideò quantumvis intimus sensus Jansenii fuisset Catholicus, hæreticus tamen habendus est sensus, & doctrina libri, qui nomen Jansenii portat; & qui (licet ab alio potuerit esse conscriptus) Jansenio attribuitur, & Janseniani non inficiantur esse Jansenii, immò pro eo acriter pugnant, etenim hereticitatem illius verba manifestè important. Quare Factum dogmaticum in eo stat, quod *quinque propositiones in sensu obvio, & germano textus sint excerptæ ex libro Jansenii.* Hoc Factum connectitur, & præsupponitur ad dogma per dicta *cap. cit. num. 23.* & ad decretum Pontificium, quo definitum est, *quinque propositiones, excerptas ex libro Jansenii in obvio verborum sensu, ab eo intento, esse hæreticas.*

19 Probatur ex Augustino *Epist. 191. ad Sixtum* (postea Romanum Pontificem) ubi manifestissimè carpit silentium Jansenianum, dicens: *Nec illi negligendi sunt, qui usque ad profundum silentium supprimuntur timore, quod sentiunt, sed tamen eandem perversitatem sentire non desinunt.* Quod repetit *Epist. 194. ad eundem cap. 1. Sunt, qui omnino siluerunt magno timore compressi, sed adhuc corde retinent, quod ore jam proferre non audent, qui tamen esse possunt fratribus ex priore ipsius dogmatis defensione notissimi.* Expressius alia Augustinus non pronuntiasset, si suo tempore Janseniani fuissent. Mirandumque est, quod ipsi litteram Augustini non noverint, & ita ab eo silentium, quod defendunt, improbari. Quin etiam sibimet repugnare videntur. Affirmant

mant opera Augustini in omnibus sanam doctrinam continere, & tamen adversus S. Doctorem obsequiosum silentium tueri non desistunt.

20 Probatur 2. pars. Praxis jurandi, quam Janseniani in casu servant, est, quod mente, & internè certò non credant hæreticitatem quinque Jansenii propositionum, quamvis eas ore damnent; sed hæc praxis est ab Ecclesia proscripta: ergo est viro Catholico indigna. Circa majorem dubium nullum est. Minor constat, tum ex d. *Constit. Vineam*, ubi supra num. 16. tum ex litteris ejusdem Clementis in forma Brevis datis 13. *Februar. 1703.* ad Regem Galliae, & Cardinalem de Noailles, quibus proscripsit libellum, cui titulus *Cas de conscience propose per un Confesseur, &c.* In quo Auctor hæc omni censura digna dixit: *Clerico, qui subscripsit formulæ Alexandri sufficere obsequium, quod vocant silentii, & reverentiæ: ex quo sequitur licere ipsi aliter de hoc sentire, quam ab Ecclesia definitum est: intus credere Ecclesiam in eare definienda, nempe in damnando Jansenii libro, & sensu errasse, falsò heresim tribuisse Jansenio:*

21 Confirmatur. Illa praxis favet mendacio: quandoquidem aliud ore dicitur, & aliud mente retinetur; ore detestantur propositiones Jansenii, ut hæreticæ; sed mente hæreticæ non creduntur, ideò scilicet falsum dicitur cum voluntate fallendi, & decipiendi Ecclesiam, quod est mentiri juxta Augustinum *contr. mendac. ad Consentium cap. 12.* Quod semper est illicitum, & nunquam in doctrina religionis exhibendum ex S. Doctore *lib. de mendac. c. 10.* ergo est viro Catholico indigna, non minus ac viros, etiam non Catholicos, non decet ulla ratione mentiri.

22 Hoc quoque titulo reiicienda est, quod ea gravissima injuria divinæ auctoritati irrogetur; quoniam ore adducitur in testimonium, quod propositiones Jansenii sint hæreticæ, & mente respuitur. Item. Janseniani perjurant; nam jurant

de re, quam mente putant esse falsam; vel, jurant cum restrictione mentali, quod prohibuit Innocentius XI. in damnatione propositionum, & Innocentius XII. & Clemens XI. ubi supra. Tum quia, hic sumus in re spectante ad fidem, in qua penitus sunt interdictæ locutiones Amphibologicæ, & cum restrictione mentali, ut dixi *Caut. Confes. lib. 2. cap. 17.*

Probatur 3. Virum Catholicum non docet Ecclesiæ præcipienti sincerè, & ex animo non obedire; sed Janseniani ea praxi jurandi, sincerè, & ex animo Ecclesiæ non obediunt: ergo, &c. Probatur minor Ecclesiæ præcipiens, ut Formulæ subscribatur, & jurejurando, ut hæreticæ damnentur propositiones Jansenii, postulat, ut juramentum ex animo, & sincerè exhibeatur circa hæreticitatem textus Jansenii in sensu, qui legenti statim occurrit. Neque enim solam obedientiam externam exigit, sed externam obedientiam cum interna fide, & credulitate de hæreticitate illarum propositionum; sed hac forma Janseniani non jurant: ergo Ecclesiæ obediennes non sunt.

23 Confirmatur. Ideò Janseniani ea praxi utuntur, quia censent propositiones damnatas, in sensu Jansenii hæreticas non esse. Hoc verò ideò judicant, quia censent Pontifices in illarum damnationem non fuisse immunes ab errore. Atqui hoc judicium est indignum viro, qui sit professione Catholicus. Tunc enim cogitur asserere I. Ecclesiam esse impiam; cum impium sit exigere juramentum, quo affirmetur hæreticitas alicujus textus, qui secundum se sit maximè purus. II. Nullam in Ecclesiam esse vivam regulam infallibilem ad definiendas fidei controversias.

24 Hæc sunt connexa, & in necessariam consequentiam veniunt ad insaniissimam persuasionem, qua Janseniani sibi persuadent Pontifices in damnatione propositionum Jansenii errasse; & cum exelegant, ut verbis Formularii cum juramento subscriberetur, non præcepisse fidem in-

internam, quòd crederetur hereticitas textus Janseniani in sensu, qui patet ex ipsius libro; quam profectò nisi credant, quantumvis externam juramenti actionem ponant, mandatis Ecclesiæ, ut oportet, non parent. Ideò & ore, & corde debent credere, quod hæreticus sit sensus, & doctrina propositionum ex Jansenii libro excerptarum.

25 Addo. Falcem ad radicem posuit idem Clemens in *d. Constit. Vineam*. In qua temeritas Janseniana exagitur, & praxis præjacta proscribitur ibi. *Quin etiam eò impudentiæ nonnullos devenisse compertum est, ut veluti naturalis honestatis, nedum Christianæ sinceritatis obliti, asserere non dubitaverint, præfata Formulæ à memorato Alexandro Prædecessore præscriptæ, subscribi licitè posse, etiam ab iis, qui interius non judicant prædicto Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri, quasi verò, contra quàm scriptum est: Qui loquitur veritatem in corde suo; & qui jurat proximo suo, & non decipit: hujusmodi erroribus Sectatoribus liceat Ecclesiam ipsam iurejurando decipere, simulque Apostolicæ Sedis providentiam fallere, dum ejusdem Formulæ conceptis verbis loquuntur, quod Ecclesia loquitur; quod tamen sentit ipsa, non sentiunt: seque parere Constitutionibus Apostolicis prostentur, quibus animo contradicunt; & infra, statuit, & declarat non ore solùm, sed & corde reiici, ac damnari debere (damnatum in quinque præfatis propositionibus Jansenii libri sensum, quem illarum verba præferunt, ut hæreticum) nec alia mente, animo, aut credulitate prædictæ Formulæ subscribi licitè posse. Hic Sanctissimus Pastor, & omnem restrictionem mentalem debere à subscribentibus Formulæ esse alienam decernit; & absurdam praxim eorum proscribit, qui lingua quidem detestantur propositiones excerptas ex libro Jansenii in ejusdem Jansenii sensu, sed animo id ipsum negant, statuentes apud se nequaquam eas extractas à volumine Jansenii, nec ullam iisdem subesse hæresim in sensu Jansenii,*

sed solùm hereticas censere iposse in sensu Calvinii.

Item. Formularium Alexandri confirmavit Innocentius XII. 28. *Januarii* 194. contra quod disputare interdixit, & prohibuit afferri, & usurpari *quoscumque alios sensus præter eum, quem in sensu obvio ipsius verba exhibent*, & de his vetuit lites, & quæstiones moveri, ut infra num. 36.

Dicunt. Non est in Potestate Pontificum condere novos articulos fidei, ut scribunt Theologi: ergo non est fide supernaturali credenda hereticitas sensus in libro Janseniano. Nam cum liber hic sit scriptus post Apostolorum mortem, si de fide esset sensum illum esse hæreticum, jam Apostolica Sedes novum fidei articulum condidisset.

26 Contra. Duplici modo accipi potest Papam condere novum articulum fidei. Primò, quatenus aliqua propositio, quæ ante determinationem, & definitionem Papæ explicitè non credebatur fide divina, & post credenda esset. Secundò, quatenus possit declarare, aut proponere aliquid de fide credendum ob aliquam novam revelationem, quæ fieret ipsi, quod nec in generali, nec in particulari fuit revelatum ante à Christo Apostolis sive explicitè, sive implicitè. In secundo sensu concordant Theologi non esse Pontificibus auctoritatem condendi novos articulos fidei, traditam; qui est, & fuit ipsorum Pontificum, & Ecclesiæ sensus. Habetur enim ex praxi, & usu Pontificum, & Conciliorum; nunquam verò tentaverunt proponere aliquid de fide divina credendum novæ revelationi innixum, sed cum dubitatum est de aliquibus veritatibus fidei, usi sunt diligentia scrutandi Scripturas, & Traditiones in Scriptis Patrum de re decidenda, tanquam de fide. *Lege contr. 3. cap. 1.*

In primo verò sensu negari non potest in Pontificibus potestas condendi novos articulos fidei, & sæpè ipsi in eo sensu plures condiderunt; aliàs sanè auctoritas infalli-

fallibilis à Deo ipsis concessa ad determinandas fidei controversias esset inutilis, & frustranea. Quare cum Cathedra Apostolica definivit, & proposuit hæreticum esse propositionum Jansenii, & Janseniani libri sensum non doctrinam de novo revelatam proposuit, sed proposuit, & definivit eum repugnare doctrinæ, de gratia, & libertate ad meritum necessaria à Christo Apostolis revelatæ.

Neque obstat, quod volumen Jansenii conscriptum sit post transitum Apostolorum. Nam quod doctrina, quam Jansenius asseruit sit falsa, fuit à Christo Apostolis revelatum, non sub explicita reduplicatione, ut à Jansenio asserta, sed in universali, nimirum, quod falsa, & hæretica sit doctrina, à quocumque asseratur, quæ repugnat revelationi, qua revelatum est *præcepta Dei non esse impossibilia: ad meritum requiri libertatem indifferentiæ, &c.* Ideò secundum se, & implicite semper propter auctoritatem Dei erat, ut hæretica credenda; & quoad nos, ac ut ab isto, vel illo asserta, explicitè credenda est hæretica, dum Pontifex eam proponit eidem revelationi repugnare, & ut hæreticam damnat.

Dicunt 2. Propter Constitutionem Clementis XI. qua declaravit non ore solùm, sed & corde reiiciendum esse tanquam hæreticum quinque propositionum Jansenianum sensum, illum videlicet, quem obvium exhibent ipsæ propositiones, ac explicat volumen Jansenio attributum, præstandus est eidem veritati aliquis interior assensus; sed negant necessarium esse, ut divina, adeoque infallibili, & nunquam in dubium revocanda fide, censeatur hæreticus sensus Jansenianus; adeò ut ad obediendum Pontifici satis sit, ut hic assensus sit moraliter certus; quo pacto certum est, quod ex hoc potius Patre, quam alio nati sumus; quod consecrata sit hostia, quam à populo adorari conspiciamus.

27 Contra. Adhuc filii perditionis efugia requirunt ad eludenda Apostolica

Rescripta, proinde tum Apostolicæ Sedi, tum Ecclesiæ adhuc rebellant. Etenim Apostolica Sedes non qualencunque assensum periculo falsitatis expositum requirit, sed omninò certum, & cui error nullatenus subesse possit. Textus Constitutionis in hoc caput collimat, ut nimirum fide supernaturali credatur, quod hæreticus sit proprius, genuinus, germanus, & obvius sensus propositionum Jansenii. Quæ fides præstari debet ab jurantibus ad præscriptum Formulæ Alexandrinæ; & *qui aliter senserint, tenuerint, prædicaverint, verbo, vel scripto docuerint* subiiciuntur à Clemente censuris, & penis in jure latis contra hæreticos; prout iisdem fuerunt subiecti ab Innocentio X. & Alexandro VII. Sub assensu verò moraliter certo, quem Janseniani admittere deprædicant, falsitas esse potest; quod quidem inficiari non audent, & supponunt in allegatis exemplis. Quinimò, cum assensu illo, quem vocant moraliter certum, componunt judicium dubitandi de hæreticitate sensus Jansenii; immò & positivè sentiendi hæreticum non esse; siquidem semper exclamarunt sibi ab Apostolica Sede imperari non posse, ut certò infallibiliter crederent esse hæreticas quinque propositiones in sensu Jansenii: ergo nec modò id credunt, vel judicant, sed opinantur id ad minus posse esse falsum; cum adhuc affirmant non esse auctoritatem in Apostolica Sede ad certò, & infallibiliter proscribendas, ut hæreticas propositiones in sensu Jansenii, minusque ad jubendum, ut fide certa, & nunquam revocanda de hæreticitate textus Janseniani, hæreticus credatur. Propterea assensu illo moraliter certo nunc ac antea pejerant.

Dicunt 3. Se non posse urgeri ad jurandum in hæreticitatem textus Janseniani, quia Apostolica Sedes non decrevit se esse immunem ab erroris periculo in ea hæreticitate dijudicanda, sed eam reliquisse inter ea, de quibus non certissime constat,

stat, & juramentum debet omnem dubitationem excludere.

Contra. Hæc Clemens in sua Constitutione posuit: *Causa finita est, non tamen, ut par erat, finitus est error.* Quare finita? quia Sedes Apostolica absque erroris periculo judicavit: ergo Janseniani nullum aliud jus examinis prætereundum possunt. Sicut de Pelagianis dixit Augustinus *lib. 3. contr. Julianum cap. 1. nu. 5. Quamvis dederit vobis Ecclesia Catholica iudicium, quale debuit, ubi causa vestra finita est.* Et si quæretur quodnam sit hoc iudicium? ex Augustino dicitur fuisse illud Sedis Apostolicæ: *Serm. enim 131. de verb. Evangel. Joan. 16. in fine scribit. Jam enim de hac causa (contra Pelagianos) duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam rescripta venerunt: causa finita est: utinam aliquando finiatur error:* Hæc Jansenianis vim quidem facere debent, neque eorum conscientia jure potest, aut debet reclamare contra veritatem Pontificiæ definitionis.

28 Contra 2. Ergo, eo periculo posito, fatendum est, Formulam Alexandrinam esse instrumentum sine controversia tyrannicum. Nam Sedes Apostolica compelleret ad temerè jurandum in rem incertam. Quis autem non horreat hoc audire?

29 Contra 3. Statim ac Pontifex quidquam spectans ad fidei, & morum doctrinam definit, & facto, & ex divinis promissionibus constat eum non posse errare. Unde, qui putaret non esse hæreticas quinque Jansenii propositiones à Sede Apostolica proscriptas, apertè convinceretur esse contra illius infallibilitatem, juriq; divino se opposeret, præcipienti, ut ipsam habeamustanquam regulam visibilem, Spiritus Sancti regimine præmunitam, ne in his possit Ecclesiam decipere, eamque alienam reddere à certo veritatis tramite. Atque ita definiens hæreticas propositiones Jansenii, hæreticitatem non reliquit interea, de quibus non certissimè constat, sed divino præcepto credendum est esse hæreticas.

30 Quod de doctrina, cujus examen institutum est à Cathedra Petri dubitandum non sit, dixit Augustinus *lib. 2. oper. imperf. contr. Julianum n. 103. Quid adhuc queris examen, quod iam factum est apud Apostolicam Sedem?* Et infra: *damnata ergo hæresis ab Episcopis, non adhuc examinanda, sed coercenda est à Potestatibus Christianis:* ergo ineptissimè Janseniani dubitant de hæreticitate textus à Sede Apostolica damnati, ut hæretici.

Adversus quos per optimè facit, quod ibi addit S. Doctor: *excurrere, inquit, quò volueris, remorare quantum volueris, multiplicare gyros tuos quaquaversum volueris; quandoque ad eadem verba veritatis, navis fallaciarum tuarum pervenerit, sine dubio naufragabis.* Ita naufragabunt Janseniani, si definitionem Apostolicæ Sedis circa propositiones Jansenii non receperint. *Evigilent itaque, & audiant Apostolicam Sedem, & desinant insidiari veritati,* ut Donatistas hortatur Augustinus *Epist. 53. ad Generosum.*

31 Nec dicant propositiones Jansenii non ab Episcopis fuisse damnatas, sed ab uno, Summo nimirum Pontifice. Nam id item apponebant Donatistæ adversus sententiam Melchiadis Papæ in causa Cæciliani (quem prius damnaverat Concilium septuaginta Episcoporum in Africa, & Augustinus *Epist. 43. ad Glorium capit. 5. scripsit: Non numerum numero, sed pondus ponderi comparate.* Ita Janseniani non numerum judicantium debent attendere, sed pondus auctoritatis Romani Pontificis, qui solus est viva regula definiendi infallibiliter controversias fidei, etiam extra tempora Conciliorum, per dicta *capit. prior.*

Opponunt contra primam partem. Silentium est à Sede Apostolica approbatum, prout patet. Primò. Cùm Cyrus Patriarcha Alexandrinus diceret unam tantum in Christo Domino fuisse operationem, duas verò assereret Sophronius Jerosolymitanus, metuens Honorius I.

ne contentio gravissimum in Ecclesia schisma paritura esset, censuit intactam posse servari fidem absque usu vocis geminae, vel unius operationis; ideo scripsit ab eo abstinendum esse.

Secundò. Pius II. *Constit. Ineffabilis XI. Bullar. tom. I.* Silentium imposuit, ne amplius disputaretur, an Sacratissimus Sanguis Domini Nostri Jesu Christi in triduo Passionis divisus fuerit, vel non, ab ipsius sanctissima humanitate.

Tertiò. Innocentius XII. in Brevi ad Episcopos Belgii 6. Febr. 1694. ad præcavendas omnes diffidiorum causas perpetuum silentium imposuit circa interpretationem Formularii Alexandrini: ergo tantum abest, quod silentium obsequiosum Jansenistarum sit viro Catholico indignum, ut potius à Catholicis sit ad praxim reducendum. Ideò, ut quis Constitutionibus emanatis adversus quinque Jansenii propositiones pareat, satis est, ut externè pacem non perturbet, linguam coerceat, & scriptis illas non impetat.

32 R. Negatur antecedens de Jansenianorum silentio: Licet enim quandoque silentium sufficiens esse possit, saltem pro foro externo, cum nimirum non urgeat præceptum loquendi, nunquam tamen per illud adimplebitur præceptum tenendi intus, quod tenet Ecclesia, nisi extet sincera animi subjectio, perfecta que mentis conformitas cum definitionibus Pontificiis; quæ subjectio deest in silentiariis Jansenianis, quibus mandatur, ut intus, & mente credant hæreticitatem quinque propositionum Jansenii in sensu obvio ab eodem intento. Ita Innocentius X. qui primò illas propositiones proscripsit in d. *Constit. Cum occasione*, inquit: *Mandamus omnibus Christi Fidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac præsentis nostræ declaratione, & definitione continetur, sub censuris, & pænis contra hæreticos, & eorum fautores injure expressis.* Alexan-

der VII. *allegat. Constitut. Ad Sanctam* edita adversus affirmantes quinque propositiones excerptas non esse ex libro Jansenii: nec in sensu ab eodem intento damnatas, habet: *mandantes omnibus Christi Fidelibus, ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo, vel scripto exponant, vel interpretentur, publicè, vel privatim, palàm, vel occultè imprimant, sub pænis, &c.* Et Clemens XI. præcit. *Constit. Vineam*, obsequiosum silentium damnavit, *ut quævis in posterum erroris occasio pænitus præcidatur, atque omnes Ecclesiæ Catholice Filii Ecclesiam ipsam audire, non tacendo solum (nam & impii in tenebris conticescunt) sed interiùs obsequendo; quæ vera est orthodoxi hominis obedientia, condiscant.* Et infra; *ita ut qui secus, aut contra, quoad hæc omnia, & singula senserint, tenuerint, prædicaverint, verbo, vel scripto docuerint, aut asseruerint, &c.*

33 Hic Pontifices apertè actionem externam expressam verbis, prædicare, docere, imprimere, vel asserere distinguunt ab interno assensu, quem istis tenere, & sentire significant: ergo, ut Constitutionibus illis debita obedientia præstetur, nedum ab externis actionibus abstinendum est, illas non impugnando, verum & mente, & ore credendum, & tenendum, quod illæ tenendum esse præscribunt.

34 Ad I. ex Honorio Jansenianis non favet. Optabant Monothelitæ, ut silentium imponeretur super existentia unius, vel duplicis voluntatis in Christo. Honorius in silentium propendit, non ut Monothelitis faveret; sed ad pacis œconomiam, & ut materiam liti subtraheret, scripsit expedire, ut ab usu geminae operationis abstineretur, ne suspicari ullus posset duplicem cum Nestorio personam admitti; nec adhiberetur terminus unius tantum operationis, ne quis existimaret unam tantum naturam cum Eutychete affirmari. Verum estò suspensionem vocum probaverit, duas tamen operationes æquivalentibus verbis dixit in secunda Epistola: *Utrasque naturas in*

uno Christo unitate naturali copulatas cum alterius communione operantes, atque operatrices confiteri debemus. Et divinam quidem, quæ Dei sunt operantem: & humanam, quæ carnis sunt, exequentem. Vide, quæ diximus contr. 6. cap. 4. Et Lucchesinium cit. p. 3. lib. 1. §. 9.

35 Ad 2. Planè Pius II. ad obviandum scandalo, quod facile poterat in mentibus Fidelium generari, præcepit, ut circa dictam controversiam silentium servaretur. Subinde, ut inter Fratres Ordinum Prædicatorum, & Minorum pax, & religiosa Charitas servaretur, iisdem præcepit, ne ullus assereret hæreticum, vel peccatum esse, tenere, vel credere sanguinem in triduo passionis fuisse, vel non fuisse separatum, donec super decisione dubietatis, & quid tenendum esset, fuisset per Sedem Apostolicam definitum. Unde patet diversi generis huiusmodi silentium esse ab eo, quod Janseniani in contemptum Pontificiæ infallibilitatis evulgant.

36 Silentium, quod imposuit Innocentius XII. hoc solum respicit, ut distortæ interpretationes Formulario non adhibeantur, nec de sensu disputetur, in quo quinque propositiones sint proscriptæ; omnesque alios damnat, eumque teneri mandat, quem ipsa verba per se exhibent; in quo propositiones à quovis sunt dampnandæ, ut ex lectura Brevis, & decreti SS. Inquisitionis editi 28. Januarii 1694. Quid autem hoc ad silentium Jansenistarum?

Opponunt contra utramque. Pontifex nequit compellere, ut mente credatur hæreticitas quinque propositionum Jansenii; nam, consentientibus Baronio, Bellarmino, & Petavio, non est immunis ab erroris periculo in Factis dijudicandis. Damnatio verò propositionum Factum includit: ergo, &c.

37 Resp. Hic Silentarii deberent conticescere. Nam estò Bellarminus cum aliis Theologis dixerit Pontificem subjectum esse errori quoad Facta merè privata, & personalia, nullatenus doctrinalia, quæ

privato iudicio decidit, postquam inquisitum fuit; an hic, vel ille sit dignus eligi in Episcopum? vel legitime sit promotus? utrum deponi mereatur, &c. Super quibus possunt testes falsum deponere; Nullus tamen Pontifici negavit privilegium infallibilitatis, quoad Facta dogmatica, & connexa cum jure, vel fidei, & morum doctrina, quorū decisio ab ejus Magistro toti Ecclesiæ proponitur. In horum definitionibus infallibilitate gaudet: Ejusque decreta sunt immutabilia, utpote circa materiam immobilem (ut est doctrina fidei, & morum, cum qua hæc Facta connectuntur) edita, Spiritu Sancto assistente, & dirigente. Quæ potestas videtur inclusa illis verbis: *pasce oves meas*. Quibus Salvator contulit Petro, ejusque Successoribus supremam potestatem Pastoralem in ordine ad omnia, quæ sunt necessaria ad optimum regimen Ecclesiæ; inter quæ est omnimodè necessarium, ut iudicio falli nescio possit discernere, & Ovibus suis ex Cathedra indicare loca, in quibus venenatæ herbæ nascuntur: hoc est, Volumina erroribus in hoc, vel illo sensu referta. Pastori enim satis non est, ut ovibus possit ostendere salubres, aut noxias herbarum qualitates; sed etiam necesse est, ut sua voce possit oves revocare à locis, quæ pabula mortifera continent; eisque significare ipsa loca.

38 Consideratur etiam quòd Ecclesia ratione sui Capitis est columna, & firmamentum veritatis: & portæ inferi (errorum) non prævalerunt adversus eam. Falsæ autem essent hæc Spiritus Sancti oracula, si denegaretur Pontifici infallibilitas in iudicio Facti dogmatici, & dum pronuntiat de sana, & vera fidei, & morum doctrina, etiam in hoc, vel illo libro contenta. Nam tunc posset Ecclesiæ proponere falsum, & Ecclesia teneretur magistro parere. Impossibile autem est, quòd oracula illa sint falsa. Ergo & quòd falsum possit esse iudicium Pontificis; qui Constitutiones editas circa propositiones Jansenii ad uni-

universam Ecclesiam direxit, præcipiens omnibus Fidelibus non aliter sentire, quàm ipsæ præscribant.

In qua re duo judicia Cathedra Petri pronuntiavit: alterum circa Factum dogmaticum; connexum cum jure: ut, *propositiones sunt excerptæ ex libro Jansenii, & sensus obvius ille est, quem verba præfereunt*; alterum, circa Jus, hoc est, *propositiones excerptæ ex libro in sensu obvio sunt hæreticæ*. Nefas est de uno, vel altero dubitare, sed interno assensu debet quis definitioni se conformare.

Dices. Pontifex in ferendo tali judicio audivit Consultores, & Theologos, à quibus fieri potest, ut decipiatur. Ita octoginta quinque Episcopi Galliæ in delatione dd. propositionum ad Apostolicam Sedem poterant Innocentium X. fallere: ergo & in judicio Facti dogmatici est possibilis error.

II. Non est certum Pontifices, & Consultores affecutos esse veram intelligentiam verborum, quibus textus exprimuntur: ergo periculum erroris non abest.

III. Quòd Jansenius verè scripserit librum, ex quo excerptæ sunt propositiones, est Factum merè personale: potuit enim alius eum composuisse, & nomen Jansenii usurpasse; prout plura opera, quæ non sunt Augustini, fuerunt illius nomine edita: ergo exigì non potest fides interna circa hæreticitatem textus Janseniani.

39 R. Sanè Pontifex audit Theologos. Verùm, quia agitur de judicio ferendo circa doctrinam fidei, & morum, non illorum consultationibus, sed assistentiæ Spiritus Sancti definitiones Pontificis innituntur, juxta illud Actor. 15. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, &c.* Ideò, ubi ipsi errarent, à Deo Papa præservaretur ab errore. Propositiones ad Sedem Apostolicam detulerunt illi Episcopi, petentes ab illa examinari, & damnationem, quam Innocentius pronuntiavit, ubi co-

gnovit ipsas repugnare textibus puræ fidei, & in perniciem animarum cedere. Vide *cap. priori nu. 27.*

40 Ad 2. Nunquàm Implanatores silent. Quæstio Facti est: *An Concilium Nicaenum regulas grammaticæ, & significata vocabulorum rectè affecutum sit, nec ne, in aliquando propriissimo sensu symboli, & definenda equalitate Filii cum Patre contra Arium?* ergo de fide non erunt, quæ in Symbolo continentur, & Filium esse Patri æqualem? Ad hoc asseverandum compelluntur Janseniani propter repetitos cavillos. Et ita quilibet Novator prætextu Facti Jus declinabit, & fidei regulam à Conciliis, & Pontificibus propositam per regulam grammaticæ deludet. Quapropter ex Pontificia definitione tam circa Factum, quòd *propositiones sint excerptæ ex libro Jansenii*, quàm circa Jus, quòd *in sensu obvio, & naturali verborum sint hæreticæ*, certissimè constat in usurpando sensu verborum erratum non esse, & verba esse accepta in sensu illis à grammaticis attributo: prout etiam dicitur de Nicæno.

41 Ad 3. Quòd libri auctor fuerit Jansenius, certò constat, tum ex publica fama, quæ dubitare non sinit; tum ex illius confessione, cum ipsum submittat Apostolicæ Sedi; tum ex assertiva Jansenistarum, qui non ab altero fuisse editum propugnant, ac eum Catholicè sensisse tot captiosis argumentis contra Apostolicam Sedem pertinaciter certant. Ideò de eo non dubitatur, sed supponitur. Quinimò Sedes Apostolica abstinuit à judicio circa merum Factum; an *liber verè exaratus fuerit ab Jansenio: an Jansenius in tradenda doctrina hæretica fuerit pertinax*, per notata *cap. 6. nu. 43.* Sed processit ad infallibilem sententiam pronuntiandam, circa Facta hæc dogmatica cum Jure conjuncta. I. *Quinque propositiones excerptæ sunt ex libro Jansenii: hoc est, cui titulus, Augustinus Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis*, ut in narrativa Constitutionis Innocent. X. *cum occasione.* II. *Sensus obvius est, quem*

verba in d. libro per se exhibent. Circa quæ est internus assensus tribuendus ex observatis hic nu. 33. Item, definivit Jus, scilicet; *quinque propositiones excerptæ ex libro Jansenii* (seu Jansenio, ut præfertur attributo) *in sensu obvio verborum in contextus totius libri declarato, & confirmato, sunt hæreticæ*. Ideò ipsarum hæreticitas est à quovis mente credenda; supposito etiam, quòd liber fuisset ab alio usurpate sibi nomen Jansenii, scriptus: etenim doctrina à quocumque scripta esset, repugnat Dei verbo scripto, & tradito, estque hæretica, & ita ab Ecclesia proscripta. Vide Lucchesinum p. 3. lib. 2. §. 5. & alibi.

Si instetur. Quòd Pontifex non potest de ullius Auctoris hæreticitate certò judicare;

42 R. Hoc verum est de hæreticitate posita in arcana Auctoris mente à textibus sejuncta, ut dictum est num. 18. Potest tamen de illa infallibiliter judicare ubi externis signis, vocibus nimirum, vel scripto manifestatur. Unde damnatio directè, & immediatè fertur in textus doctrinam, in Auctores verò mediatè, & indirectè propter textus prolatos. Quinimò cum Auctores pertinaciter textus damnatos propugnant, ipsi etiam immediatè proscribuntur, ut hæretici; credendique sunt hæretici in proprio, & naturali sensu propositionum, quas defendunt.

Opponunt 3. Doctrina Augustini censura hæreticitatis inuri non potest, utpotè non semel à Sede Apostolica approbata. Cui Jansenius tom. 2. lib. 1. proemial. cap. 24. tribuit irrefragabilitatem, & majoris auctoritatis esse, quàm judicium Romanæ Sedis, prout ex lib. 3. de stat. puræ nat. ca. 22. interrogationem illam. *Quid ad propositiones, quas proscripsit Sedes Apostolica? Temere respondet. Sed quid ad doctrinam Augustini clarissimam, constantissimamque, quam toties probavit, & sequitur, sequendamque monet Sedes Apostolica? Nam si fundamentales illæ contra Pelagianam hæresim*

doctrinæ proscribende sunt, non inter magistros optimos semper haberi Augustinum à Summis Pontificibus, sed inter ignarissimos haberi debuit. En quod Jansenius contendit. Bullas Pontificum ab Augustini verbis infringi. Quem sequitur ejus discipulus Abbas S. Cyrani, qui vult decreta Concilii Tridentini esse interpretanda ex Doctrina Augustini. Atqui doctrina libri Janseniani est ipsissima Augustini doctrina: ergo doctrina Jansenii proscribi minime potuit; atque adeò nec exigi assensus internus de ipsius hæreticitate, sed satis erit ob reverentiam Sedis Apostolicæ tacere, & puram actionem externam juramenti præstare.

43 R. Stultè ad suos errores propugnandos sibi plaudit hæc Novatorum societas jactans pro se Augustinum. Est profectò maximi facienda Augustini auctoritas, verum non censetur irrefragabilis, nisi quoad ea, quæ à Conciliis, & Pontificibus approbata sunt, ut vera; ex quibus nonnulla recensentur in Epistola Celestini I. ad Episcopos Galliæ apud Prosperum in fine ejus operum. Non enim omnia, quæ Augustinus scripsit probata sunt; sed multa, vel ab universalis Ecclesiæ judicio, vel Theologorum, aut omnium, aut multorum non recipiuntur; & in exemplum hæc sunt.

44 I. Libro de Genes. ad litteram cap. 33. & Epist. 190. ad Optatum cap. 1. in eam propondit sententiam, quæ animas ex traduce, seu per propagationem fieri tenebat. Hodie verò à dubio recederet propter definitionem Concilii Lateranensis sub Leone X. in quo sess. 8. definitum est animam rationalem esse immortalem, nec unam in pluribus hominibus esse.

45 II. Libro 1. de peccat. merit. & remis. cap. 20. & lib. 1. contr. duas epist. Pelagian. c. 22. censuit parvulis ad salutem necessariam Eucharistiam. Quod postea fuit damnatum à Trid. sess. 21. can. 4.

Verum doctrinam Augustini est certum sub damnatione non contineri. Etenim
ibi

ibi S. Doctor non voluit actualem sumptionem Eucharistię esse parvulis necessariam; cum esse satis dixerit, quod baptizentur: *Cap. enim 28. lib. 2. de peccat. merit. docuit: Fit in baptismo omninò plena, & perfectaremissio peccatorum; & si continuò consequatur ab hac vita emigratio, non erit omninò, quod obnoxium hominem teneat, solutis omnibus, quæ tenebant.*

Et in loc. allegat. sensit, tantum parvulis necessariam virtutem hanc Sacramenti, hoc est, societatem membrorum Ecclesię, tum inter se, tum unà cum suo Capite: Siquidem textus ibi expositionem recipiunt ab iis, quæ scripsit *tractat. 26. in Joan. num. 15. Hunc itaque, ait, cibum, & potum, societatem vult intelligi corporis, & membrorum suorum, quod est Sancta Ecclesia.*

Consociantur quidem Fideles per sumptionem actualem Eucharistię, tum inter se, tum cum suo capite Christo, juxta illud *1. ad Corinth. 10. Quoniam unus panis unum Corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus.* Verum societas illa primò per baptismum efficitur, dicente eodem Augustino *lib. 3. de peccat. merit. cap. 4. Cum parvuli baptizantur, incorporantur Ecclesię, id est, Christi corpori, membrisque sociantur.*

Tandem Augustinum interpretatur ejus discipulus, S. Fulgentius *epist. ad Ferrandum Diacon. cap. 11. Interrogatus enim, quid censendum de salute juvenis Æthiopis, qui, instante morte, baptizatus, prius decesserat, quàm Eucharistiā percepisset? respondit: Tunc unumquemque Fidelium Corporis, Sanguinisque Dominici participem fieri, quando in baptismo membrum Corporis Christi efficitur; nec, alienari ab eo panis, calicisque consortio, etiamsi antequàm panem illum comedat, & Calicem bibat, de hoc seculo in unitate Corporis Christi constitutus abscedat. Sacramenti quippè illius participatione non privatur, quando ipse hoc, quod illud Sacramentum significat, invenit. Et refertur c. Nulli dist. 4. de consecr.*

P. Aug. Matthæucci Controv.

Quo sensu accipitur Innocentius I. in *epist. ad Synodum Milevitanam inter illas Augustini 182. Et Gelasius Papa Epist. ad Episcopos per Picenum; alique Patres exponuntur, cum videntur asserere actualem manducationem Corporis Christi infantibus necessariam.*

Negandum planè non est, quod temporibus, etiam Augustini, mos, saltem multis in locis, fuerit administrandi Eucharistiā parvulis, adhuc lactentibus, prout habetur ex Augustino *epist. 217. ad Vitalem cap. 5. Fortè, ut eo ritu apertius, vel duplici titulo societas illa significaretur; nunquàm tamen ad necessitatem salutis. Ut enim, decrevit Trid. loc. cit. cap. 4. Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt: ita certè, eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.*

Hæc adnotasse opus fuit contra Petavium mox citandum, qui censet Augustinum putasse Sacramentum Eucharistię in re susceptum, non minùs infantibus ad salutem esse necessarium, quàm baptismum.

46 III. Libro 2. de baptis. contra Donatistas cap. 3. dixit. *Plenaria Concilia sæpè priora posterioribus emendari. Quod quidem intelligi non potest de decretis fidei, quæ immutabilia, & invariabilia sunt; sed accipienda sunt de iis, quæ ad ritus attinent, quæ pro temporum ratione mutantur; ut ibi non obscure significat.*

Possent alia percenseri capita doctrinæ Augustini, in quibus complures, & gravissimi Theologi ab illo impunè dissentiant. De qua re agit Petavius *Theolog. dogmat. tom. 3. lib. de Trident. Concil. & S. Augustini doctr. cap. 5. vers. possunt.*

47 Verum Jansenianis obiicimus Augustinum sua scripta irreformabilia non censuisse: ait enim de dono perseveran. cap. 21. *Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis, in quibus me non errasse perspexerit. Nam propterea nunc fa-*

Hh

cio

cio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem. Hinc Tostatus p.2. defensor. cap. 18. dixit. Non ergo necesse est nobis, quaecumque dixerit Augustinus concedere. Et Melchior Canus cap. 3. de loc. Theol. stultum, ait, esse libris canonicis Augustini opuscula aequare. Unde Alexander VIII. propositionem in ordine 30. proscripsit, cujus tenor est. *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.* Regula enim infallibilis decidendi controversias fidei, non Augustinus, sed Romanus Pontifex à Christo constitutus est.

48 Hinc cum Prosper Apostolicam vocat doctrinam Augustini, non vult Augustinum scripsisse Apostolicè, hoc est, vel, tanquam Scriptorem Canonicum, vel, ut habentem Spiritus Sancti assistentiam, sicut habuerunt Apostoli. Hoc enim alienum est tum à mente S. Doctoris, tum à sensu totius Ecclesiæ; sed dicit Apostolicè scripsisse, vel, quatenus suam de gratia doctrinam in suis libris contentam ex dictis Apostoli Pauli confirmavit; vel, quatenus adeò verè, & fideliter de gratia scripsit, ut Sedes Apostolica ejus doctrinam, quæ ad fidei dogmata spectat, suam effecerit, ac approbaverit, ut ex d. Epist. Cœlestini: Qui de eo aliud non testatur, quam *Sanctæ recordationis virum fuisse, qui in Romanæ Sedis communionem semper est habitus, nec unquam hunc sinistrae suspicionis rumor aspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, inquit, ut inter magistros optimos, etiam à meis Prædecessoribus habeatur.* Sunt hæc verissima, & adeò excellenti Doctore digna præconia. Sed eum non vocat, Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, irrefragabilem, Angelicum, Seraphicum, prout appellatur ab Jansenio ubi supra lib. 1. cap. 24. Sed eum vocat dumtaxat unum ex optimis Patribus, & Magistris; ac proinde, si fortè ab aliis dissentiret, esset deferendus.

49 Ideò non plus auctoritatis est Augustino impertiendum, quam Concilia, & Pontifices esse ejus doctrinæ tribuendum decreverunt. Cura interpretandi, & declarandi decreta Tridentini, quatenus opus sit, est ab eodem Concilio reservata non doctrinæ Augustini, sed Romanis Pontificibus, ut ex ses. 25. in fine tit. de recipiend. & observand. decret. Concil. Et proinde absurda est ratiocinatio Abbatis, quem ex professo carpit Petavius ubi supra variis capitibus.

50 Minor quoque argumenti est à vero omninò aliena. Non doctrinam Augustini sincerè sumptam, codex Jansenianus reportat, sed quam Jansenius in absurdas expositiones detorsit, ac ad alia direxit, quam S. Doctor intellexerit; ut eo titulo sub velo Augustini, non sanè intellecti (sicut moris est hæreticis) errores Calvinianos facilius instauraret. Adversus quem appositè usurpatur dictum Facundi Hermianensis Episcopi lib. controv. Mocianum. *Quid autem in hoc miramur? Neque enim melius loqui potuit Augustinus, quam Propheta, quam Apostoli, quam Evangelistæ, quorum verbis similiter malè intellectis, tam multi hæretici suos defendere conantur errores.*

51 Mentem itaque D. Augustini minime affecutus est Jansenius; vel aptius loquendo, noluit intelligere; neque cum eo ordine legit, quo, tam ipsum, quam cæteros Patres percurrere convenit. Attendi enim debent circumstantiæ, tum temporis, tum finis, tum personarum, contra quas, & in quibus scripserint, ut hac ratione à contradictione purgentur, & ne erroribus favere videantur. Hoc considerandum in Augustino, qui, dum adversus Manichæos, hostes liberi arbitrii, tacita gratia, totum tribuit voluntati; dum verò Pelagianos urget, reiicientes adjutorium gratiæ supernaturalis internæ, tacita libertate, totum gratiæ concedit. Fortè aut gratiæ necessitatem, aut liberum arbitrium negat? absit. Hoc

qui-

quidem putant, qui statum controversiæ non distinguunt. Ad opus enim salutare, utrumque concurrere non semel dixit, præcipuèque in *libro de gratia, & libero arbitrio*: quem *lib.2.retractat.cap.16.* testatur à se *elucubratum* propter eos, qui, cum defenditur gratia Dei, putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam. Sollicitus itaque Augustinus non fuit adversus prædictos de extremo, in quo illi conveniebant; sed ad membrum, quod negabant, ut concederent se converti. Hujusmodi cautelam Jansenius in Augustino legendo non adhibuit, ideò tot errores scripsit, quos in suo prætenso Augustino reponat.

52 Inter quos mendacissimum est pariter, quòd Jansenius scribit *lib.8. de hæresi Prædestinarianâ cap.25.* ubi dixit: *Existimo equidem nunquam in rerum natura fuisse hæresim Prædestinarianam, vel hæreticos Prædestinarianos: sed è contrario doctrinam Catholicam, quam S. Augustinus, & Prosper docuerunt, sub nomine istius hæresis calumniosè à Massiliensibus esse traductam, seu interpretatam. Itaque hæretici illi Prædestinariani non fuerunt alii, quàm S. Augustinus, Prosper, & Hilarius, & quotquot eorum doctrinam sequebantur, quos eo nomine indigitarunt Semipelagiani, atque inter hæreticos, nominibus eorum non expressis, collocarunt. Quod quidem à viro Calvinista collegit, ut notavit Bail allegatus num.2. Stultè autem de existentia illius hæresis dubitatur, & insanissimè tribuitur allegatis Patribus, ut ibi Bail; quæ hæresis fuit à Luthero, & Calvino recocta, cum illa asserentibus: bona opera nihil prodesse reprobis, nec mala nocere prædestinatis, ut refert Annatus ap-
*parat.Theol.posit.lib.7.art.4.tit. de Prædestinarianis.**

53 Hallucinatus est pariter legens multoties ab Augustino dictum, divinam gratiam *indeclinabiliter, inseparabiliter*, aut *invictissimè* agere hominem, idcirco censuit à S.Doctore gratiam sufficientem non

concedi, cui resisti possit, & aliquando resistatur. Verùm Jansenius non observavit Augustinum id dixisse, habito respectu ad finem hujus vitæ, ita ut prædestinati finaliter insuperati, & invicti remaneant, licèt interim, durante hac vita, pluries gratiæ repugnent, & cadant aliquando, ut loquitur *lib.de corrept. & grat.capit.12.num.35.* *Accipiunt tantam per istam gratiam libertatem; ut, quamvis, quandiu hic vivunt, pugnent contra concupiscentias peccatorum, eisque nonnulla subrepant, propter quæ dicant quotidie: dimitte nobis debita nostra: non tamen ultra serviant peccato, quod est ad mortem.* Ubi hæc Jansenius notasset, non effutisset, *interiori gratiæ nunquam resisti.*

Opponunt 4. Romanus Pontifex nequit jubere actus internos; ergo nec præcipere poterit adhibendam fidem, quòd propositiones in sensu Jansenii sint hæreticæ. Antecedens patet. Tum ex quo Ecclesia non judicet de occultis. Tum ex D.Thoma 2. 2.q.104.art.5. ibi: *Non tenetur inferior suo Superiori obedire, si ei aliquid præcipiat, in quo non subdatur. In iis, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, non tenetur homo homini obedire.* Ergo, cum Pontifices homines sint, decernunt dumtaxat eis parendum esse, non adhibendo calamum, aut linguam in favorem sensus Janseniani, non verò submittendo intellectum credendo interius articulum Juris ab Apostolica Sede definitum.

54 R.Novi Sectarii ideò supponunt in Superiore, hoc est, Summo Pontifice, non esse auctoritatem jubendi actum internum, quia putant esse destitutum potestate definiendi articulos fidei; at hoc quid est aliud, quàm ab Ecclesia excludere regulam vivam infallibilem decidendi controversias Religionis, & singulis libertatem facere, ut quisque suo privato spiritu credat, quidquid sibi placet, contra illud Pauli, *una Fides?* Calumniis alii non parcant, contendentes Apostolicam Sedem in præsentì controversia invasisse

auctoritatem præcipiendi ea, quæ sui juris nullatenus erant. Insanis, imprudens præbetur auditus. Nonne hac ratione Lutherani, & Calvinistæ iudicium Romanæ Sedis deludere tentabunt?

55 Ut autem apertiùs de nugis Jansenianis constet, circa difficultatem in argumento excitatam; nonnulla dicenda occurrunt. Plures asseverant Ecclesiam posse præcipere actus mixtos ex externis, & internis; seu istos, cum sunt connexi, & per se necessarii ad esse morale, seu, ut actus externus sit humanus; at tunc non directè, sed tantùm indirectè actus internos jubet. Aliis aptiùsque placet, tunc etiam actus internos cadere sub potestate directâ Pontificis. Quidam verò ad actus purè internos potestatem Pontificiam extendunt.

56 Nos secundam, & tertiam amplectimur sententiâ, considerantes Christum supra proprias oves Pontifici potestatem commisisse illis verbis: *Pasce oves meas: Quodcumque ligaveris, &c.* Arbitrariaque est restrictio ad solos actus externos, non verò internos, vel ad potestatem indirectam dumtaxat. Nonne Ecclesia per se respicit forum conscientiæ; & de mediis curat ad vitam æternam conducentibus? quis autem ignorat inter ea reperiri, tam externos, quàm internos actus?

57 Quòd actus, etiam interni conjuncti cum externis sub directâ potestate Pontificis cadant, patet. Præcipit Ecclesia recitationem officii, & auditionem Sacri, directè præcipit complexum, seu actum mixtum ex externa recitatione, & interna attentione, & intentione recitandi. Ita præcipit Jansenianis, ut jurent se damnare, ut hereticas propositiones in sensu obvio ab Apostolica Sede proscriptas, præceptum respicit complexum ex externa verborum prolatione, & interna intentione vocandi Deum in testem veritatis, quòd scilicet, propositiones sint in eo sensu hæreticæ. In utroque enim casu

præcipitur actus, qui sit moraliter bonus; hujusmodi autè sine interno esse nõ potest.

58 Item. Alexander VII. proscribens propositionem decimamquartam in ordine: *Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ*, ostendit Ecclesiam præcipere confessionem veram, non fictam: ut est voluntariè nulla. Adeoque Ecclesia suo præcepto in cap. *Omnis de pœnit. & remis.* directè præcipit actum externum confessionis, & actum internum veri doloris, & contritionis. Siquidem hic actus internus necessarius est ad honestatem confessionis ab Ecclesia intentam, quam primariò constituit in esse virtutis pœnitentiæ.

59 Pariter octava propositio ab eodem Alexandro improbata est: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem, etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem: idque post decretum Urbani VIII.* Liqueat ex hac damnatione per decretum Urbani prohiberi, ne quis accipiat duplicatum stipendium applicando petenti partem, etiam specialissimam fructus; sed in objecto hujus prohibitionis evidenter involvitur actus internus: etenim applicatio partis specialissimæ sola intentione fit. Tum quia, duplicatum stipendium in eo stat, quòd unum Sacrificium applicetur pro utroque dante, quòd sine actu interno applicationis est inintelligibile: ergo, dum duplicatum stipendium prohibet, præcipit, ne Sacrificium externè celebretur cum interna applicatione ad duos, qui stipendia contulerunt. Ut tradit Cardenas *Cris. Theol. p. I. t. I. disp. 9. c. 20. a. 12.*

60 Quantum verò ad actus merè internos, constat eos posse à Pontifice juberi. Ita Alexander VII. & Innocentius XI. quamplures opiniones damnant, & prohibent ad praxim deduci, quæ spectant ad solos actus internos. In decreto Alexand. est prima propositio de actu fidei, spei, & charitatis. In illo verò Innocentii est 6. 7. de actu dilectionis Dei 10. & 11. de

de interna proximi dilectione: 13.14.15. de desiderio mortis proximi: 16.17.19.& 65. de actu fidei: 57. de attritione. Et Concilium Tridentinum *sess. 13. in decret. de SS. Eucharist. Sacram. Interdicit, ne de Sanctiss. Eucharistia aliter credatur, quam est hoc presenti decreto explicatum, atque definitum.* Credere autem est actus purè internus: ergo est in Pontifice, & Ecclesia potestas directa in actus purè internos.

Hinc negatur antecedens argumenti. Planè Ecclesia de occultis non judicat, ut in externo foro in delinquentes animadvertat, nisi extra manifestentur; Sed inde non sequitur non posse actus internos præcipere: pro quorum transgressione quis reus apud Deum constituatur.

Absurdissimè afferunt doctrinam Angelici. Fortè Fideles non subduntur Pontifici, ut non debeant captivare intellectum in obsequium fidei, cum ab eo proponuntur credendi articuli Juris? Non nisi factio ista Novatorum affirmabit. Nec Pontifex in definienda sana morum, & fidei doctrina, ut homo procedit; sed ut ait Gravina *to. 4. p. 2. Catholic. præscript. disput. 1. qu. 2. contr. 8. art. ult. dubit. 1. §. 2. ad argum. Spalatensis: est Spiritus Sancti administer, cujus lingua ad definiendum Spiritus Sanctus utitur. Ex Macedo de clavib. Petri lib. 1. dissert. 4. ca. 3. ver. illud: minimè definit non ut persona humana, sed tanquam Christi Vicarius, & Dei personam gerens. Viva Theol. trutina ad thes. damnat. q. prodroma num. 2. scribit. Quilibet tenetur credere dignam censura, & falsam propositionem, quam Spiritus Sanctus per Pontificem, tanquam per sui præconem loquens, censura inurenda declarat.* Qui adversus obsequiosum Jansenistarum silentium, & quòd non sufficit ad obediendum Ecclesiæ exterius dumtaxat propositiones Jansenii non admitti, quin debeant, etiam interius reiici, & haberi, ut hæresim continentes, rationem subnectit, dicens, statim ac Spiritus Sanctus per Pontificem docens Ecclesiam declarat propositionem aliquam esse hæreticam, non lex Ecclesia-

P. Aug. Matthæucci Controv.

stica dicat, sed naturalis ad captivandum intellectum in obsequium fidei, & credendum, etiam interius censura dignam propositionem, quam Pontifex ex Cathedra loquens censura notandam declaravit. Resultat verò hæc obligatio ex ipso facto Pontificis, quatenus nimirum, Pontificia sua auctoritate doctrinam definivit, & declaravit.

Quare supposita Pontificia definitione, obligatio interius credendi hæreticitatem textus Janseniani, oritur ex jure naturali, & divino, quod & ad interius actus potest obligare, & intellectum constringere, ut discursus suos postponat, & in obsequium supremæ auctoritatis se captivet, judicando interius juxta definitionem Apostolicæ Cathedræ. Quæ obligatio semper adest, ubi Papa aliquam doctrinam proponit, approbans, vel reprobens; adeò ut negans internum assensum, vel dissentiens peccet contra jus naturale, & divinum. Incurrit pariter censuram, ubi à lege Ecclesiastica est in transgressores apposita.

Sed difficultas est, an Jansenista interius non credens hæreticitatem textus Janseniani incurrat excommunicationem?

R. Affirmativè. Nam Innocentius d. Constitutione. Cum occasione sub censuris, & penis contra hæreticos, & eorum fautores injure expressis, mandat omnibus Christi Fidelibus, ne de dictis propositionibus sentire (en assensus internus) docere, prædicare aliter præsumant, quam in declaratione, & definitione continetur. Idem exprimit Constitutio Alex. Ad Sanctam. Et Constitut. Clementis Vineam; in qua utraque confirmatur. Unde Janseniani non credentes interius dictas hæreticitates delinquent, & contra jus divinum, & legem Ecclesiasticam.

Propterea notari debet in exercitio, & praxi non semper actus purè internos cadere sub pœna à legislatore imposita, sed solum, quando præceptum expresse, &

directè illud intendit, quod ex verbis præcepti debet constare, ut constet in casu nostro. Proinde, ubi non exprimitur, hæresis purè mentalis non cadit sub censura Bullæ Cænæ. Hæc enim generaliter loquitur de hæresi formali signis externis manifestata.

Opponunt 5. Pontifices instituerunt publico cultu Sacrificii, & officii canonici celebrandam esse festivitatem Conceptionis B.M. Virginis in primo instanti sui esse, & tamen necesse non est, ut de fide credatur, quinimò certum non est, sed solum probabile, ut ait Caramuel in *Apollog. de probabilit. contr. Fagnan.* quod ipsius anima in primo instanti creationis, & infusionis in corpus, fuerit à macula peccati originalis immunis, adeò ut quis possit internè contrarium sentire. Unde Alexander VII. *Constit. Sollicitudo* 117. *Bullar. tom. 5. §. 6.* vetat asserere, quod *tenentes contrariam opinionem, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen, aut peccatum mortale incurrant, & sub penis contentis in litteris Sixti IV. & aliorum Pontificum hac de re editis, prohibet, ne contraria illa opinio hæresis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnetur: ergo adhuc internè potest contrarium teneri.*

R. Hoc unum est apud Doctores certum omninò, non posse Ecclesia in suo capite instituere, aut ipsa exhibere cultum publicum Sacrificii, & Officii canonici Sanctitati falsæ, secundum doctrinam D. Bernardi, qui *Epist. 174.* dixit; *Quia ortum Virginis didici in Ecclesia indubitanter haberi festivum, firmissimè cum Ecclesia sentio in utero accepisse, quod Sancta prodiret.* S. Thomas 3. p. q. 27. art. 1. ait. *Ecclesia celebrat Nativitatem Virginis: non autem celebratur Festum, nisi pro Sancto.* S. Bonaventura in 3. dist. 3. qu. 3. art. 1. *Pro indubitanti hoc habet Ecclesia, videlicet, quod B. Virgo fuerit sanctificata; & illud ex hoc patet, quod ejus Nativitatem Ecclesia celebrat, quod non faceret, nisi sanctificata esset.* Et Augustinus ser. 292.

& 6. de natal. Joan. Baptiste, reddens rationem, cur Joannis, & non aliorum Sanctorum nativitas celebretur, inquit: Quia nullius eorum nativitas Domino militavit, & ætatis accessu repleti sunt Spiritu Sancto. Joannis autem ipsa nativitas Dominum Christum prophetavit, quem conceptum ex utero salutavit. Affirmatque ideò Ecclesiam obitus, non natales Sanctorum celebrare, quia obitus sunt Sancti, non natales, prout habet *Serm. 310. de natal. Cypriani Martyris; cujus cap. 1. ait. Diem passionis, & non nativitatis celebrari: quia illo die vixit omne peccatum: isto verò die traxit originale peccatum.*

Propterea licet non sit Sanctitas Conceptionis pro primo instanti de fide credenda, quia non adhuc Sedes Apostolica definivit esse rem à Deo revelatam, est tamen sancta judicanda infallibiliter infallibilitate, & certitudine infra fidem firma, juxta allegatam *Constitut. Alex. qui §. 4. innovavit, & sub censuris, & penis in eisdem contentis observari mandavit Constitutiones, & decreta, præcipuè à Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. edita in favorem sententiæ, asserentis animam B.M. Virginis in sui creatione, & in Corpus infusione Spiritus Sancti gratia donatam, & à peccato originali præservatam fuisse: nec non, & in favorem Festi, & cultus, Conceptioni ejusdem Virginis Deiparæ secundum piam istam sententiam exhibiti.* Et §. 5. præter constitutas penas alias addit in distortas interpretationes trahentes dicta decreta, adeò ut pia sententia præjudiciū recipiat: vel in disputationem sententiam illam, & cultum, seu Festum revocantes; aut præsumentes contra ea directè, vel indirectè quavis occasione, vel prætextu loqui, tractare, concionari, & disputare, prout expressius in textu: Ergo de Sanctitate Conceptionis pro primo instanti nefas est dubitare; quidquid dixerit Caramuel. A quo, qua parerat, diligentia non fuit Constitutio Alexandri observata. Post quem Clemens XI. cultum Conceptionis ampliavit ad universam Ecclesiam, insti-

instituentis ipsius Festum esse ubique terrarum de præcepto servandum cum abstinentia ab operibus servilibus, prout cætera Festa de præcepto celebrantur, & servantur.

Ideò verò vetitum est ab Alexandro quempiam asserere, quòd tenentes contrariam opinionem, hæretici sint, aut peccent mortaliter, quia ut ait textus Constitutionis, à Romana Ecclesia, & ab Apostolica Sede nondum fuit hoc decisum, prout nos nunc minimè decidere volumus, aut intendimus. Propterea debet quilibet à censura Theologica illis inurenda temperare, summoque obsequio inhibitionem servare; quæ quidem, etiam in bonum pacis facta præsumitur, servatura inter Fideles vinculum charitatis. Circa opinionem Caramuelis videri potest Cardenas Cris. Theol. p. 1. cap. 18. per totum. Et Viva trutin. Theol. ad thes. damnat. quæst. prodroma numero 26.

Concluditur itaque sinceram obedientiam, quæ debita est Constitutionibus A-

postolicis, nedum importare quod externè taceatur, sed ulterius, quòd interiùs intellectus sentiat, prout ipsæ tenere mandant, & decernunt. Nam aliàs, quæ subjectio erit in eo erga Apostolicam Sedem proscribentem propositiones Jansenianas, ut hæreticas, declarantemque eas ex libro Jansenii excerptas, & in sensu obvio verborum damnatas, qui nihil aliud in ipsius obsequium, & reverentiam exhibet, quàm lingua, & scriptis tacere? Forsam, qui solummodò tacet, propterea tenet, quod Cathedra Petri tenendum præcipit? Æquè benè tacere potest, qui interiùs sentit, quod illa præscribit, ac qui eidem refragatur. Potest profectò silentium externam contradictionem excludere, non internam; pariterque potest simul verificari, quòd quis perfectè taceat, & quòd pertinaciter simul à definitis dissentiat. Silentium itaque ab Jansenianis exhibitum, hoc præstat, ut mente error, & hæresis foveatur; & pallium sit ad internam mentis pertinaciam velandam.

CONTROVERSIA VIII.

De Conciliis.

Statuta in superiori controversia adversus Novatorum factionem Romani Pontificis infallibilitate, qua est à Christo Domino donatus ad explicanda, decidenda, & irrefragabiliter definienda dubia, quæstionesque ad fidei, & morum doctrinam spectantes; nunc, quæ sint illius partes in Conciliis, ac de istorum natura differere, aggredimur, ut hinc nihil desiderare superfit, quo Etherodoxorum perstringatur temeritas, deprimatur elatio, evertanturque machinamenta, quæ ad exagitandam Ecclesiam tanta animositate confixere.

1 Idem in Ecclesia exprimit hæc vox Concilium, quod in Regnis nomine Comitiorum significatur; ideò sicut Comitia in Regnis aliud non sunt, quàm Principum, Procerum, & Magistratuum in unum congregatio, ita Concilium in Ecclesia nihil aliud est, quàm *Prælatorum Ecclesiæ congregatio ad fidei controversias definiendas, vel ad fidelium mores reformandos à legitimo Capite convocata*. Quæ congregatio ab Hebræis *Synedrion*, vel *Synedrion*, à Græcis Synodus appellatur, & à Latinis Concilium à conciliando dicitur; appellatione accepta, à Con, & cilium, ut inquit Archidiaconus; eò quia, sicut, dum oculorum cilia clauduntur, conveniunt in unum, & conciliari dicuntur oculi; ita, quia simul congregati, dum concludunt, vel definiunt aliquid, in unum conveniunt, & conciliari dicuntur Episcopi; ideò eorum catus, sive congregatio à conciliando Concilium vocatur.

2 Quatuor verò sunt genera Conciliorum. Quædam sunt Generalia, seu Oecumenica. Quædam Nationalia, quædam

Provincialia, & quædam Diocesana. Generalia sunt, quæ auctoritate Summi Pontificis, convocatis ex universo Orbe Episcopis congregantur. Nationalia sunt, quæ, convocatis alicujus Regni, seu Nationis Episcopis, à Primate, vel Patriarcha, indicuntur Provincialia, quæ ab Archiepiscopo, convocatis Provinciæ sibi subjæctæ Episcopis, convocantur. Diocesana denique, quæ Episcopi auctoritate, convocatis Parochis Diocesis, celebrantur.

3 Diversitas Conciliorum Generalium à particularibus habetur ex Augustino lib. 2. de baptis. contra Donatistas cap. 3. ibi: *Et ipsa Concilia, quæ per singulas Regiones, vel Provincias fiunt, plenariorum Conciliorum (Generalium) auctoritati, quæ fiunt ex universo Orbe Christiano, sine ullis ambagibus cedunt.*

4 Discrimen inter Generalia, & his minora Concilia non consistit in majore, vel minore Prælatorum, qui interfunt, numero. Contingit enim aliquando numerosiore esse cætum Concilii Nationalis, quàm fuerit Generalis. In Arelatenfi enim I. coacto ann. 314. in causa Cæciliani adversus Donatistas interfuerunt ducenti Occidentis Episcopi (estò quidam scribant sexcenti) Et in Constantinopolitano, convocato ann. 381. contra Macedonium convenerunt solum quinquaginta Antistites; & tamen hoc est generale, illud nationale: ergo discrimen fumitur, si Papa ex universo Orbe vocet in conventum Episcopos, estò ex aliquo accidenti non tot congregentur, quanti interdum sunt in Nationali.

C A P U T I.

An Concilia Generalia sint in Ecclesia absolute, & simpliciter necessaria?

S U M M A R I U M.

- 1 Concilia Generalia, alia legitima, illegitima alia.
- 2 Necessitas duplex, simpliciter, & secundum quid.
- 3 Hæreses damnari possunt, etiam extra Concilia, & nu. 8.
- 4 Probationes ex S. Augustino.
- 5 Sine Conciliis Generalibus possunt schismata extinguere.
- 6 Non sunt Concilia congreganda ad reformandos abusos.
- 7 Nec ad indicendum bellum hostibus Ecclesie.
- 8 Sola auctoritas Romanæ Sedis sufficiens est ad hereticos proscribendos.
- 9 Controversia de legalibus poterat sine Concilio dirimi.
- 10 Concilia generalia sunt utilia Ecclesie ad 12.
- 13 Cur Pontifices interdum Concilia generalia convocant? ad 14.
- 15 Concilium Chalcedonense non approbatum quantum ad omnia.
- 16 Concilia generalia sunt opportunissima Ecclesie.
- 17 In Conciliis ab Episcopis tractatur cum subordinatione ad Romanum Pontificem.
- 18 Sententia Annati circa congregationes Conciliorum reprobat.
- 19 Odio habentes veritatem, definitionibus Sedis Apostolicæ repugnant.
- 20 Infallibilitas Romanæ Cathedræ omnibus perspicua.
- 21 Fructus Conciliorum ex Vincentio Lyri-
nensi.

Nonnulli Primatus Romani Pontificis hostes libentissimè urgent necessitatem Conciliorum Generalium, ut hinc

supremam illius auctoritatem, vel enervent, vel ex integro tollant; quorum partes suscepit Marcus Antonius de Dominis lib. 7. de Republic. Christian. cap. 3.

1 Ut de voce quæstio non instituatur, adverti debet, Concilium generale duplex esse potest, *Legitimum*, & *Illegitimum*. Legitimum est (quod & Oecumenicum dicitur, & ab universa Ecclesia receptum) si à Pontifice non solum congregetur, sed etiam confirmetur. Illegitimum verò est (quod pseudo-Synodus, sive conciliabulum, vel latrocinium diaboli dici solet) si ab universa Ecclesia non recipiatur; quod idcirco contingit, quia à Pontifice reprobat, & non confirmatur, ut fuit Mediolanense habitum an. 354. in causa Athanasii; & Ariminense an. 359. coactum, in cuius fine per fraudem damnata est fides Nicæni. Et Ephesinum II. an. 449. celebratum, in quo hæresis Eutychiana fuit confirmata. Hinc difficultas non de illegitimis, sed de legitimis procedit.

2 Circa quod notari debet, duplicem juxta Logicos dari necessitatem, absolutam unam, & aliam secundum quid. Prior convenit rei, sine qua finis nullo modo haberi potest; posterior ea dicitur, quæ convenit rei, sine qua finis obtineri quidem potest, sed non ita faciliter; & ideo appellatur necessitas, non simpliciter, sed ad melius esse.

Dicendum. *Celebratio Conciliorum Generalium non est in Ecclesia simpliciter, & absolute necessaria*. Ita Catholici communiter adversus Novatores.

3 Probat. 1. Ex nullo titulo hujusmodi necessitas comprobatur: ergo convocatio Conciliorum non est in Ecclesia, &c. Antecedens patet I. Nam necessitas non habetur ex capite dammandi hæreses. Nam primis trecentis annis Ecclesia caruit Conciliis Generalibus (primum enim fuit Nicænum celebratum ann. 325.) in quibus quamplures hæreses absque Conciliorum, etiam particularium ope fuerunt proscriptæ, ut Menandri, Ebionis, Cerinthi,

Cer-

Cerdonis, Marcionis, aliorumque. Quorum novitatum meminit Eusebius in *Ecclesiastica historia*, quin referat aliquam Episcoporum Synodum, in qua damnatae fuerint; quas proinde sequitur, reprobatae esse decretis solius Apostolicae Sedis; quibus successivis temporibus potuit commodè aliis erroribus occurrere, ut non semel factum est, pravaeque doctrinae improbat, ut dixi *contr. 3. cap. 5. & contr. 7. capit. 2.*

4 Accedit. D. Augustinus, poscentibus Pelagianis Synodum Oecumenicam, in qua examinaretur eorum doctrina, respondit id necessarium minimè esse, cum absque Synodis plures antiquiores haereses damnatae fuissent: haec *lib. 4. ad Bonifacium contr. duas Epistol. Pelagianor. cap. ult.* habet: *Aut verò congregatione Synodali opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur? Quasi nulla haeresis aliquando, nisi Synodali congregatione damnata sit, cum potius rarissimae inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit? Verum istorum (Pelagianorum) Superbia.... hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur.*

Et urgens Julianum nullam necessitatem esse, ut in Concilio congregato ex Episcopis Orientis, & Occidentalis Ecclesiae haeresis Pelagiana damnaretur, scripsit *lib. 1. contr. Julianum cap. 4. Puto tibi eam partem Orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesiae praesidentem Beatum Innocentium, si audire voluisses, iam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit ille vir sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia? Non est ergo, cur provocas ad Orientis Antistites. Quem nolentem acquiescere reprehendit lib. 2. oper. imperf. num. 103. ibi. Quid adhuc quaeris examen, quod iam factum est apud Apostolicam Sedem? Ergo propter haereses proscribendas nullatenus est abso-*

luta Conciliorum Generalium necessitas.

5 II. Neque huiusmodi concluditur ad effectum componendi schismata. Nam absque Conciliorum generalium ope extinctum est schisma à Novatiano Pseudo-Papa conflatum an. 252. adversus Cornelium legitimum Romanum Pontificem. De quo schismate agit idem Eusebius *hist. lib. 6. cap. 43. D. Cyprianus Epist. 52. ad Antonianum*: Et cum Novatianus Epistolam ad Episcopos diversarum Ecclesiarum misisset mendaciis refertam. Inter quae hoc etiam fuit, quod significaret ad Sedem Apostolicam fuisse assumptum, & ipsam Sedem vacasse, deposito Cornelio ab Ecclesia ob enormia Cornelii delicta, cui respondit Dionysius Episcopus Alexandrinus. *Nolensne ad Sacerdotium fueris inductus? ita demum ostendes, si volens cesseris: nam oportuit quidvis hac gratia perpeti, ne discinderetur Ecclesia Dei.*

Item. Absq; Conciliorum Generalium auxilio sedata sunt schismata Ursicini adversus Damasum excitata an. 385. Laurentii adversus Symmachum subortum ann. 498. Vigili contra Silverium extructum an. 535. aliaque plura adversus legitimos Apostolicae Sedis Antistites à refractariis Ecclesiae subsequenter annis commota; quae recensentur à Leytam *Synops. de Eccles. milit. p. 2.* ibique sublata narrat, quin auxilium Concilia generalia praestiterint.

Nec obstat, quod schismati orto ann. 1378. quod Ecclesiam quadraginta annis exagitavit, obviam iverit Concilium Generale Constantiense, in quo, depositis Benedicto XIII. Gregorio XII. & Innocentio XXIII. qui se praeindebant Pontifices, substitutus fuit Martinus V. & pax Ecclesiae restituta. Quoniam ut dixit Boyvin *Theol. Scoti quartae partis p. 2. disp. 3. q. 2. de Concil.* potuisset hoc schisma absque Concilio Generali terminari, vel, per Cardinales, vel per Episcopos Provinciales, sicut plusquam viginti quinque schismata sopita fuisse testatur: vel, oeconomia,

mia, & providentia Romani Pontificis extinguere schismata possunt; sæpè enim legitimi Pontifices, intrusos in sedem monuerunt, ut ad cor redirent, & ubi pertinaces officiis charitatis non paruerunt, censuras in eos pronuntiarunt. Ita sine Concilio, etiam Provinciali, sublatum feliciter est schisma Basileensium. Nam Amadæus Sabaudus dictus Felix V. qui insignia Pontificia invaserat, Antipapatum deposuit, seque Nicolao V. Supremo Christi Vicario submitit, de quo *contr. seq. c. 6.* Quin etiam, si nisi juvantibus Conciliis Generalibus schismata tolli non possent, videretur tranquillitati Ecclesiæ perperam provisum, cum in congregandis Conciliis generalibus maximæ difficultates occurrant.

6 III. Concilia Generalia non sunt absolute necessaria ad reformandos abusos in Ecclesia introductos; hoc enim in membris fieri potest per litteras encyclicas, & decreta Romani Pontificis extra tempora Conciliorum edita; quibus Ecclesiæ tenentur obtemperare, cum oves debeant Pastoris vocem audire, ipsiusque mandata exequi. In capite verò, ubi opus esset, posset per charitativam exhortationem, vel reverentialem Cardinalium, aut proborum virorum monitionem.

7 IV. Non sunt congreganda Concilia Generalia, ut resistatur communi hosti Ecclesiæ, nimirum, Turcarum Tyranno; bellum enim posset à Pontifice sine Concilio indici, & per Epistolas, ac solemnes legationes Principes ad defensionem Ecclesiæ in auxilium exquirere, prout, momente S. Pio V. sine Concilio, contractis in unam classem Pontificiis, Hispanis, Venetisque triremibus, ad insulas Cursularias an. 1571. pugnatum est, & de Turcis à Catholicis triumphatum. Subinde anno 1683. Zelus Sanctissimi Pontificis Innocentii XI. sine Concilio Sacrum bellum in illos, affecuto fœdere cum Leopoldo Austriaco Imperatore, Polonis, Venetisque instruxit, ac pluries fœderati celebrantur

victores: ergo ex nullo titulo est convocatio Conciliorum absolute, & simpliciter necessaria.

8 Probatur 2. Sanctus Flavianus Episcopus Constantinopolitanus tanti existimavit solius Romanæ Cathedræ sententiam, ut opus non esse dixerit Conciliorum congregatione ad hæreticos eliminandos, ac ad dissensiones removendas, nec non ad quietem Episcoporum; sed satis esse, si controversias Romanus Pontifex componeret. Ita recensens Leoni I. gesta ab Eutychete, & petens à Pontifice, ut confirmaret damnationem in eum promulgatam à Synodo Provinciali Constantinop. celebrata an. 448. hæc habet Epist. incipien. *Nullares Diaboli*, quæ est inter illas Leonis post octavam. *Causa enim, eget solummodò vestro solatio, atque definitione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem, & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eum factæ sunt, facile rescantur, Deo cooperante, per vestras Sanctissimas litteras: revocabitur autem, & Concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ubique sanctissimæ turbentur Ecclesiæ:* Sensus autem Flaviani communis omnibus esse debet; ergo, &c.

Opponunt I. Necessitatem Conciliorum Generalium ad fidei controversias finiendas ostenderunt Apostoli; nam, cum dissensio orta esset inter Christianos Antiochiæ super observatione legalium legis Moysæ, quam Judæi ad fidem Christi conversi contendebant esse cum lege Christiana servandam, ad litem terminandam Concilium coegerunt. *Act. 15. Convenierunt Apostoli, & Seniores videre de verbo hoc:* & res definita est in Concilio, edito decreto. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Ac resolutum legem Circumcisionis à Christianis non esse servandam: ergo ad hæreses proscribendas debent Concilia congregari. Ita antiqui Patres non aliter hæreses Arii, Macedonii, Nestorii, & Eutychetis eradicare potuerunt, quam

quàm Conciliorum Generalium congregatione.

9 R. Negatur consequentia. Non ideo Apostoli convenerunt ad decisionem quæstionis de legalibus, quasi opus absolutè esset eam in Concilio dirimere; nam quilibet eorum poterat per se illam decidere: (Omnes enim erant in fide infallibiles ex privilegio confirmationis in gratia in die Pentecostes recepto) & maxime Petrus, omnium, & Ecclesiæ Caput poterat controversiam ultimè extrà Concilium terminare; sed idcirco terminata est in Concilio, ut solemnior esset definitio, & facilius à Fidelibus reciperetur; facilius enim omnes in unam fidei sententiam conspirant, cum viderint consacerdotes, & commissarios ejusdem fidei in iisdem regulis fuisse concordēs. Ita ad solemniorem tantum, non verò ad necessitatem damnationis hæresum Arii, &c. Romani Pontifices judicarunt conducere Ecclesiæ generalia Comitia.

10 Concilia Generalia esse Ecclesiæ utilia, seu necessaria secundum quid non negamus, sed saluberrima dicimus, dicente Augustino *Epist. 54. ad Januarium cap. 1. Conciliorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas*. Et Innocentius I. in quadam Epistola scripsit. *Integrum iudicium existimatur, quod plurimorum sententiis roboratur*. Verum *integritas* hic non significat absolutam necessitatem Conciliorum, sed ut solemnior dumtaxat sit decisio, ac faciliior acceptatio. Vel, ostenditur necessitas secundum quid, & congruentiæ, ut, nimirum, qui viderint tergiversandi locus protervis adimatur, & ad pacem veniant. In Conciliis enim per viam disputationis hæretici convincuntur. Ita in Nicæno I. datus est Ario, & Episcopis, quos in suam sententiam traxerat, locus defensionis: auditæ sunt rationes, eorumque probationes, ut videntes à Catholicis infringi, & responsionibus superari, magis confunderentur, & ad Ecclesiæ pacem redirent. Vide *contr. prior. cap. 6. nu. 28*.

Opponunt 2. D. Augustinus non semel agnovit aliquando necessitatem congregandi Concilia generalia. I. ubi supra *contr. duas Epistolas Pelagianor. Cum potius* (inquit) *rarissimæ hæreses inveniantur propter quas damnandas necessitas talis* (convocandi Concilium generale) *extiterit*. II. *lib. 1. de baptis. contr. Donatist. cap. 7.* scribit; necessarium fuisse Concilium generale, ut dirimeretur quæstio de baptismo ab hæreticis collato: additque de eo baptismo Episcopos in utramque partem potuisse, salva pace, disceptare, & fluctuari: *donec plenario totius Orbis Concilio, quod saluberrimè sentiebatur, etiam remotis dubitationibus, firmaretur*. Et repetit *libro 2. capite 9*.

III. *Epist. 43. cap. 7. ad Glorios. & Eleut.* increpans Donatistas, qui à sententia Melchiadis Papæ lata in favorem Cæciliani adversus Donatum à Cæsari-nigris ad Imperatorem Constantinum provocarunt, dixit: *Ecce putemus illos Episcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos iudices fuisse, restabat adhuc plenarium universæ Ecclesiæ Concilium, in quo causa terminaretur*.

II R. Augustinus exponendus est de necessitate secundum quid, vel utilitate, aut necessitate congruentiæ. In quo sensu intelligitur prima illius auctoritas.

Cur verò Augustinus congregationem Concilii plenarii necessariam secundum quid recognoverit pro damnanda hæresi Ariana, & Donatistarum rebaptizantium baptizatos ab hæreticis, non verò pro Pelagianæ proscriptione? ideo est, quia cum magna ex parte extincti essent Pelagiani, & Conciliis Africanis à Sancta Sede confirmatis fuerint debellati, ratio nulla suadebat, ut ex universali Ecclesia formaretur exercitus ad eos opprimendos per generalis Concilii convocationem. E contra Ariani, & Donatistæ plurium Ecclesiarum Episcopos habebant defensores, propterea opus putavit fuisse Concilio.

Dices. Ergo ex mente Augustini, ubi aliqua hæresis adhuc exsufflata non est, &

est

est multorum, necesse est Synodum generalem congregari, & quodvis aliud medium est insufficiens.

12 R. Negatur consequentia, si accipiat de necessitate absoluta; qua necessitate neque contra Arianos, neque adversus Donatistas fuit Nicænum I. congregatum. Neque statim, eo celebrato, finitus est error, sed adhuc remanserunt contradictores: sicut contra Tridentinum insurgere non cessant Lutherani, & Calvinistæ. Unde in Conciliis generalibus finem quidem controversiæ accipiunt quantum ad decisionem, sed non quantum ad plenam contendendum acceptationem, qui adhuc pertinaces obluantur: & tam Sedis Apostolicæ; quam Conciliorum auctoritatem insanissimè aspernantur, & utrumque remedium reiiciunt.

13 Neque ex insufficientia auctoritatis Pontificiæ ad proscribendas hæreses extra Concilia, oritur, quod interdum Concilia congreget, sed ex abundantia potius potestatis, & supremæ jurisdictionis Pontificis nascitur, quod Episcopos convocet, eorumque ministerio aliquando utatur in re aliqua resolvenda. Verum ipsorum concursus in generali Synodo collectus necessarius non est, ut hæresim, sive paucorum, sive plurium, Pontifex damnet, cum solus sua definitione possit eam proscribere; sed tunc ipsos in Concilium vocat, cum advertit, vel, id requiri, ut protervi solemnius convincantur, vel, ex Congregatione Concilii fructus speratur. In casu verò indictio Concilii censetur necessaria, non absolute, & secundum se, sed per accidens, inspecta nimirum necessitate protervorum, vel, ex suppositione fructus, qui speratur pacis, & conversionis. Et ideò, cum alia media, ut dictum est in probationibus, non desint, quæcumque necessitas adstruitur, est tantum supererogationis, solius convenientiæ, & ad summum ex suppositione.

14 Ad 2. De eadem necessitate congruentiæ agit. Et quidem de re aliqua,

salva pace, dubitare fas est, donec, vel à generali Synodo à Papa confirmata, vel à Papa extra Concilia res definita sit.

Opponunt 3. Ex sententia Romanæ Sedis hæreses sunt à Conciliis generalibus extirpandæ. Sanctus Leo *Epist. ad Martinum Augustum* apud Bail. tom. 1. sum. in 2. p. *Concil. Chalcedonen. Poposceram quidem*, ait Leo, à gloriosissima clementia vestra, ut Synodum, quam ad reparandam Orientalis Ecclesiæ pacem, à nobis etiam petitam, necessariam iudicatis, aliquantisper differri ad tempus opportunius iuberetis, ut liberiùs ab omni perturbatione animi, hi quoque Episcopi, quos hostilitatis metus detinet, convenirent: ergo & ipse Concilium à Martino postulatum iudicavit necessarium ad tollendum scandalum, quod in prædatoria Synodo Ephesina, Eutychiani erroris occasione, Ecclesiæ Catholicæ datum fuerat à Dioscuro.

Paulus III. in Bulla indictionis Sacri Concilii Tridentini idem sentit: *Deinde animo repetentes majores nostros sapientia admirabili, & sanctitate præditos, sæpè in summis Christianæ Reipublicæ periculis remedium optimum, atque opportunissimum, Oecumenica Concilia, & Episcoporum generales conventus adhibuisse, ipsi quoque animum ad generale habendum Concilium adiecimus:*

15 R. Profectò Leo iudicavit necessarium Concilium generale Chalcedonense, ut ejus auctoritate id posset destrui, quod perperam egerat dictum Concilium Ephesinum II. Quæ tamen non fuit necessitas absoluta, sed aliqualis tantum convenientiæ, & ex suppositione, ut dictum est num. 13. Nam etiam Ariminense Concilium fuit generale, & celebrius illo Ephesino, & tamen à Damaso Papa sine Concilio generali fuit irritatum. Et idem Leo non omnia in Chalcedonensi gesta, aut decreta approbavit, sed ea tantum, de quibus speciale mandatum habuerunt Legati; rejecitque Canonem, quo Jus Patriarchicum, & Primatus honorem post Romanum Pontificem Constantinopolitanæ

Sedi Synodus concesserat, ex alibi dictis.

16 Ad 2. Paulus congregationes Conciliorum Generalium appellat *optimum, & opportunissimum remedium*, quod & nos fatemur. Verum de absoluta necessitate altum silentium in Bulla servatur, & terminis utilitatem sonantibus Pontifex utitur. Ideo solum de utilitate, vel necessitate secundum quid sunt intelligendi, qui necessaria censent Concilia Generalia ex Gravina de *prescription. tom. 4. p. 2. q. 4. punct. 1. art. 2.*

Opponunt 5. Quæ universalem Ecclesiam concernunt ab universæ Ecclesiæ Episcopis tractanda sunt, sed hæresum exufflatio, ac schismatum extinctio universam Ecclesiam concernunt: ergo ab omnibus Episcopis in Concilio congregatis tractari debent. Hinc Constantinus Magnus scripsit: *non posse Religionem Christianam in tuto collocari, nisi, vel omnes Episcopi, vel maxima eorum pars in unum convenisset, singulique sententiam de rebus ad Sanctissimam Religionem pertinentibus dixissent*: ergo Concilia congregari est absolute necessarium.

17 R. Major est hoc in sensu vera, quia quæ universalis Ecclesiæ statum respiciunt, tractanda sunt ab Episcopis, sed cum subordinatione ad Summum Pontificem. Episcopi enim in Conciliis sunt Judices, sed non ultimi, quorum judicium, si à Pontifice non confirmetur, nec potest universam Ecclesiam adstringere (cùm Ecclesiæ universalis cura sit non Concilio, sed Pontifici commissa) nec est apud homines infallibile, quantumvis apud Deum possit esse. Quinimò, ubi res à solo Pontifice tractantur, cùm à Capite Ecclesiæ id fiat, à tota Ecclesia fieri præsumitur. Nam est Pontifex virtualiter tota Ecclesia, quatenus est fundamentum Ecclesiæ cum plenitudine potestatis, à quo cæteri Prælati in partem sollicitudinis vocati, jurisdictionem sibi proportionatam accipiunt, ut diximus *contr. 6. cap. 8.*

Ad dictum Constantini. Verba ipsius non important omnimodam necessitatem, sed solum ex suppositione, adjunctis circumstantiis temporis, & multitudinis, cæterisque, prout supra *n. 10. & 13.*

18 Neque probamus sententiam Anneti *apparatus ad Theol. posit. lib. 5. p. 1. art. 2. ad finem*, asseverantis, quòd licet controversiæ fidei decidi possent à Summo Pontifice tamen hujus decisio non tam quietat discordes Fidelium animos, quàm definitio Concilii Oecumenici; cùm non conveniant omnes de fide esse, Summum Pontificem esse infallibilem: & è contra fateantur omnes in fidei, vel morum controversiis decidendis, infallibilia esse Oecumenica Concilia. Hæc ille. Et inde debet inferri omnimoda necessitate esse Concilia convocanda.

19 Verum, si ideò scripsit decisionem Pontificis non quietare Fidelium animos, quatenus ejusdem definitionibus pertinaces reluctantur; pari modo, cùm non desint, qui definitiones Conciliorum generalium oppugnent, ut, missis aliis, Novatores illas Tridentini carpunt, nec decisiones Conciliorum Fideles quietarent, atque ita nulla esset in Ecclesia regula viva infallibilis, ad dubia fidei, & morum decidenda. Quapropter qui refragantur Pontifici definienti, non hoc agunt, quatenus ignorent Papæ infallibilitatem, sed quia vel ignorare affectant, vel non dociles, non amatores veritatis se exhibent, nec intellectum in obsequium Pontificiæ infallibilitatis captivant, sed obdurata fronte Spiritui Sancto resistunt.

20 Ubi verò affirmat omnes convenire Concilia Generalia esse infallibilia, non verò hujusmodi sensum esse circa infallibilitatem Pontificiam, inverisimilia scribit; nam ab Ecclesiæ initio usque ad hæc tempora in dubiis fidei, & morum semper fuit consultata Sedes Apostolica, ut dixi *contr. 7. cap. 7.* Neque Patres illius judicium requisivissent, si dubia eis fuisset Sanctæ Sedis infallibilitas. Quinimò ipsa Concilia

lia Generalia suam firmitatem mutuant à confirmatione Romanæ Cathedræ: Ergo, quo titulo potest esse certa infallibilitas Conciliorum, & non illa Pontificis? Cavendum itaque est à doctrina Annati, tum ex quo à radice Janseniana descendere videatur, tum ex quo necessitatem absolutam Conciliorum concludat.

21 Vis, & fructus Conciliorum exponi videtur à Vincentio Lirinensi in 1. commonit. cap. 32. ibi. *Christi Ecclesia sedula, & cauta depositorum apud se dogmatum custos nihil in his unquam permutat, nihil minuit, nihil addit.... Denique, quid unquam aliud Conciliorum decretis enixa est, nisi, ut, quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur? quod antea lentius predicabatur, hoc idem postea instantius predicaretur?.... Hoc inquam semper, neque quidquam prætereà hæreticorum novitatibus excitata Conciliorum suorum decretis perfecit Ecclesia, nisi, ut quod prius à majoribus suis sola Traditione susceperat, hoc idem posteris, etiam per Scripturæ Chirographum consignaret, magnam rerum summam paucis litteris comprehendendo; & plerumque propter intelligentiæ lucem, non novum fidei sensum novæ appellationis proprietate signando. Unde ex Lirinensi fructus, qui ex Conciliis habetur, est, ut instantius prædicetur, hoc est, ab Episcopis in suis Diocesibus publicentur, & facilius acceptentur decreta in illis edita. Quod non absolutam necessitatem importat; à solo enim Pontifice possunt decreta fidei, & morum emanare, & fidelibus proponi, ut servantur, quibus obedire tenentur.*

CAPUT II.

An solius Pontificis sit Concilia Generalia indicere, & convocare?

SUMMARY.

1 Sententiæ opinantium.

2 Jus congregandi Concilia Generalia est in

solo Romano Pontifice.

- 3 Reges carent potestate coercitiva supra Episcopos.
- 4 Comitia in Regnis convocantur ab habente supremam in illis potestatem.
- 5 Ut Concilii congregatio sit legitima, quid opus sit?
- 6 Romano Pontifici convenit jure divino potestas cogendi Concilia.
- 7 Adducuntur Auctoritates constabiles ius in Pontifice colligendi Synodos Generales, ad 13.
- 14 Concilia Generalia celebrata in Ecclesia, ad 31:
- 32 Concilia, & Græci prædictum ius recognoscunt in Pontifice.
- 33 Synodi congregatæ ab Imperatoribus, non assentiente Papa, sunt conventicula Sathanae.
- 34 Synodi Nationales congregantur à Primatibus, vel Patriarchis.
- 35 Concilium Oecumenicum nullum est, nisi Papæ auctoritas accedat.
- 36 Alia ratione ipse convocat Concilia, alia ratione dicitur de Imperatore, ad 37.
- 38 Quo jure Constantinus se Episcopum appellavit?
- 39 Quo titulo dicatur Pontifices rogasse Imperatores pro Conciliorum convocationibus, ad 41.
- 42 Agitur de titulo Pontificis Maximi, quo complures Christiani Imperatores usi sunt, ad 43.
- 44 Concilia ab Apostolis celebrata à Petro fuerunt coacta.
- 45 Concilium Generale in esse perfecto quid exigit?
- 46 Cum Pontifex iudicat Concilium Ecclesiæ expedire, illud convocat.
- 47 Dum caput languet, curandum est, non præcidendum.
- 48 Quid agendum, existente Pontifice in captivitate, vel insania laborante?
- 49 Tempore Schismatis possunt Cardinales congregare Concilium, ad 51.

Imperatoris esse, non verò Pontificis convocare Concilia generalia contendunt Lutherani, & Calvinistæ cum recentibus Novatoribus; idcirco Generale, seu universale Concilium appellant, quod ab Imperatore omnium Domino congregatur. Quapropter ideò ad Concilium Tridentinum venire renuerunt hæretici Protestantes, quia non ab Imperatore, sed à Romano Pontifice coactum.

Marcus Antonius de Dominis *de Republic. Christ. lib. 6. cap. 5. num. 96.* assentiente Beza, tenet Imperatorem non posse Concilium generale cogere, cum non sit totius Orbis Dominus, sed eum, junctis aliis Principibus, posse concedit. Magdeburgenses *cent. 4.* tradunt, jus convocandi Concilia non esse penes Ecclesiam sumptam pro Pastoribus animarum, sed prout Imperatores, Reges, & Magistratus complectitur; adeò ut Imperatoris sit convocare Concilia Generalia, Regum Nationalia, & Magistratuum ea, quæ in subjectis sibi Regionibus celebrantur.

Juvenim *tom. 1. Institut. Theol. dissert. 4. q. 3. art. 1. conc. 2.* scribit Imperatores Christianos convocasse octo priora Concilia Generalia.

Dicendum. *Jus congregandi Concilia verè Generalia, est in solo Romano Pontifice.* Contra allegatos.

2 Probatur. In eo dumtaxat est jus convocandi Concilia verè Generalia, qui potest singulis totius Orbis Episcopis præcipere, ut ad Concilium conveniant, & cui omnes obedire tenentur: qui enim Concilium jure indicit, non precibus, non invitatione tantum, sed præcepto utitur, ut patet ex Bullis convocationum, & expressè ex illa Pauli III. convocatoria Tridentini: Sed solus Romanus Pontifex potest singulis totius Orbis Episcopis præcipere, ut ad Concilium conveniant: etenim ipse est omnium Orbis Episcoporum Episcopus, & Pastor, juxta illud *Joan. ult. Pasce oves meas.* Et dixit Pius II. *Constit. In minoribus V. in Bullar. to. 1. ibi §. 10. Nec modò o-*

vium, sed & Pastorum, tu unus omnium Pastor; cui proinde ceteri obedire tenentur:

3 Confirmatur. Ad illum solum pertinet congregare Concilium generale, qui potest negligentes, vel contemnentes accedere penis coercere *dist. 18. per totum*; sed nullus Imperator, nullus Rex habet potentiam coercitivam supra Episcopos, & Prælatos, sed solus Papa, qui est Ecclesiæ supremus Pastor, Patriarcharum Patriarcha, & Episcoporum Episcopus:

Item. Convocatio Conciliorum Generalium est res pertinens ad potestatem Clavium, & jurisdictionis spiritualis, & nullo modo ad civilem, quæ Laicalis est: sed potestas clavium (& quidem suprema) est in Romano Pontifice, non verò in Regibus, vel Imperatoribus: estque superior quacumque civili, utpote superioris ordinis:

Item. Si jus convocandi Concilia Generalia Principibus convenisset, neuti-quàm tantæ potestati cessissent. Quod si aliqui attentarunt Synodos generales convocare, fuit usurpatio:

4 Accedit. In quovis Regno apud eum est jus convocandi Comitia, qui in eo supremam habet auctoritatem. Si enim cujuscumque esset cæsus convocare, maximæ turbæ excitarentur in illo; scinderetur in varias sententias, & nunquàm congregatio fieri posset: deesset quoque potestas coercitiva mandandi Conventum, & puniendi contradictores, si non venirent. Daretur pariter locus seditionibus, & conspirationibus, ut inferiores Principes in Supremos insurgerent. Sed Papa solus, non Principes, quinimò nec omnes simul Episcopi, habet supremam potestatem in Universa Ecclesia, prout diximus *contr. 6. cap. 1.*

5 Probatur 2. Ut Synodus Generalis sit legitima, convocanda est in nomine Christi, hoc est, auctoritate à Christo accepta, & modo ab eo instituta, secundum illud

illud Matth. 18. *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Ut autem sit auctoritate à Christo accepta convocata, ab eo solo necesse est congregari, cui Christus hanc auctoritatem dedit: At Christus soli Petro, & in persona Petri Romano Pontifici, non verò Imperatori; quinimò nec Episcopis eam auctoritatem contulit. Nam eam ei tradidit, cui suam commisit regendam Ecclesiam, dicens, *pasce oves meas*; sed universam Ecclesiam regendam commisit Romano Pontifici, ad quem præsertim spectat ea agere, & disponere, quæ ad universam Ecclesiam spectant, ut est Conciliorum Congregatio: ergo, ut Synodus Generalis sit in nomine Christi congregata debet à Romano Pontifice, vel de ejus consensu, aut saltem, non illo inconsulto, convocari.

6 Nec jure solum humano, sed divino Romanus tantum Pontifex Primatum in Ecclesia tenet, ut diximus *contr. & cap. cit.* Tum quia, si quilibet de majoribus in Ecclesia posset Concilium congregare, schismata in Ecclesia non vitarentur; cui incommodo à Christo provisum est, restricta ad Pontificem potestate convocandi Concilia.

7 Probatur 3. Auctoritatibus. Pelagius II. *Constitut. Manifesto*, in Bullar. tom. I. adversus insolentiam Joannis Episcopi Constantinop. universalem Episcopum se scribentis, qui Episcopos ad Synodum generalem convocaverat, dixit. *Generalem Synodum convocandi auctoritas Apostolicæ Sedis B. Petri singulari privilegio est tradita.*

Item. Leo IX. *Constit. Cum ex* 2. ibi §. 4. *Nolo vos lateat non debere præter sententiam Romani Pontificis universale Concilium celebrari.*

Item. Pius II. ubi supra. *Inter Concilia nullum invenimus unquam fuisse ratum, quod, stante Romano indubitato Præsule, absque ipsius auctoritate convenerit: quia non est Corpus Ecclesiæ sine capite: & omnis ex capite defluit in membra potestas.*

P. Aug. Matthæucci Controv.

8 Leo X. in Concilio Lateranen. V. sess. 19. *Constit. Pastor æternus*, quæ est 20. ibi. §. 6. declarat solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenumius, & potestatem habere, nedum ex Sacræ Scripturæ testimonio, dictis SS. Patrum, ac aliorum Pontificum prædecessorum nostrorum, Sacrorumque Canonum decretis, sed propria, etiam eorundem Conciliorum confessione manifestè constare, quorum aliqua recenset: ibi videantur.

9 D. Thomas q. 10. de potent. Dei art. 4. ad 13. dicit. *Cujus (hoc est, Papæ) sola auctoritate potest Synodus congregari.*

10 S. Antoninus p. 3. to. 2. ca. 3. §. 1. scribit: *Nec Concilium generale potest congregari sine auctoritate Papæ.*

11 Gersonius lib. 1. de auferibil. Papæ, inquit. *Fateantur prius, quodd regulariter Concilium generale non est celebrandum de jure etiam divino, non vocante, vel approbante Papa, si est.*

12 Richerius in histor. Concilior. cap. 1. nu. 7. docet. *Synodi generales absque consensu Papæ legitime petito celebrari non debet.*

13 Zozomenus lib. 6. cap. 7. refert Valentinianum Imperatorem requisitum ab Episcopis ut Concilium cogeret, respondisse: *Mihi, qui sum in sorte plebis, fas non est talia curiosius perscrutari: Sacerdotibus, quibus ista curæ sunt, quocumque voluerint loco conveniant.* Et lib. 3. cap. 9. asserit fuisse à Sanctis Apostolis traditum; Deinde in Magna (hoc est, Nicæna) Synodo declaratum, non posse ullam convocari Synodum, inconsulto, aut invito Romano Pontifice: ergo, tum rationibus, tum auctoritatibus constat jus convocandi Concilia generalia in solo reperiri Romano Pontifice.

14 Probatur ex praxi usque nunc servata in convocatione Synodorum Generalium. Nicænum I. an. 325. adversus Arium negantem Christi divinitatem, coactum est à Silvestro Papa; vel de ejus consensu,

& auctoritate à Constantino, dicente Rufino *lib. 10. hist. cap. 1.* Illud à Constantino congregatum ex *Sententia Sacerdotum*, & *nominatim Sylvestri*. Et *act. 18.* Sextæ Synodi in sermone acclamatorio ad Flavium Constantinum Imperatorem incipien. *A Dextra Dei* apud Bailsum. *to. 1. in Constantinopol. III.* hæc sunt: *Arius divisor*, atque *partitor Trinitatis insurgebat*, & *continuo Constantinus semper Augustus*, & *Sylvester laudabilis, magnam, atque insignem in Nicæa Synodum congregabant.*

15 Constantinopolitanum I. anno 381. adversus Macedonium, negantem divinitatem Spiritus Sancti, coactum est à Damaso Theodosii Senioris opera, prout ostendit Epistola ipsius Synodi ad Damasum incipien. *Dominis* apud cit. *in d. Concil.* Quia fraternam circa nos charitatem ministrantes, Synodum in Romana Urbe Dei voluntate fecistis, & nos illuc tanquam membra propria (nota Patres hujus Synodi se vocare membra Romani Pontificis) litteris adeò admirabilis Principis evocastis: oratio quidem nostra fuit, si esset possibile, ut omnes nostras simul relinquentes Ecclesias, desiderio utilijungeremur.... resque nimis erat plurimis impossibilis, quia concurreramus in Urbem Constantinopolitanam, causa litterarum (observa) ad nos directarum vestra charitate post Aquilejen. Concilium adeò amabilem Imperatorem Theodosium propter hanc solūmodo causam usq; ad Constantinopolim adire præparati. Quod scripsit, etiam Theodoretus *lib. 5. histor. cap. 9.* & *in d. act. 18.* Sextæ Synodi loc. ubi supr. allegat. dicitur. *Macedonius Spiritus denegabat divinitatem, & dominantem conservum prædicabat: Sed maximus Imperator Theodosius, & Damasus fidei adamantini obstiterunt: ille ministerialem gladium exacundo, hic specialem jurisdictionem exercendo.*

Quapropter hujusmodi Concilium est Oecumenicum non solum ratione acceptationis, & subsecutæ approbationis, vel conjunctionis cum Synodo, quæ Romæ fuit à Damaso ex Episcopis Occidentali-

bus celebrata, & ad quam, etiam illos Orientis vocaverat, cui se isti animo, & sententiis junxerant, ut non ineptè plures contendunt; sed etiam ratione directæ convocationis à Pontifice præstitæ.

16 Ephesinum I. anno 431. adversus Nestorium, constituentem duas in Christo personas, coactum est à Cælestino I. auxilio Theodosii, & Valentiniani Imperator. juxta relationem à Synodo ipsis Imperatoribus factam incipien. *Deus ille* apud cit. *in hoc Concilio ibi.* Hæc quidem, & antea, priusquam Sanctissima Synodus congregaretur, Sanctissimus Cælestinus Magnæ Romæ Episcopus litteris suis significavit (vel ut alii scribunt per litteras suas indicaverat) injungens Sanctissimo Cyrillo, magnæ Civitatis Alexandriæ Episcopo, ut vices suas in hac causa subiret.

17 Chalcedonense (quod fuit IV. Synodus Generalis) anno 451. adversus Eutychetem, unicam in Christo statuentem naturam, coactum est à S. Leone Magno, non à Martiano Imperatore, ut ex ejus Epistola ad Leonem incipien. *Ad hoc* apud cit. qui Pontificem invitavit, & rogavit, ut maxima pax inter Episcopos fieret per celebrandam Synodum, se auctore. Et in alia Epistola De Studio ab eodem Leone petiit, ut veniat, & ipse Concilium faciat: ibi: *Superesset, ut si placuerit tuæ Beatitudini in has partes advenire, & Synodum celebrare, hoc facere religionis affectu dignetur. Si verò hoc onerosum est, ut tu ad has partes advenias: hoc ipsum propriis litteris, tua Sanctitas manifestet: quatenus, & in omnem Orientem, & in ipsam Thraciam, & Illyricum nostræ litteræ dirigantur, ut ad quemdam destinatum locum, ubi vobis placuerit, omnes Sanctissimi Episcopi debeant convenire.* Et idem habetur ex Epistola Leonis ad Martinum incipien. *Poposceram ibi.*

18 Quinta Synodus (II. Constantinopolitana) anno 553. propter controversiam trium Capitulorum, ac errores Origenis repullulantes, coacta est, Vigilio Pontifice consentiente, auxilio, & studio Justini-

stiniani exequentis, ut inquit Bzovius *lib. Rom. Pontif. cap. 8.* ibi: *Justinianus Imperator decreto Vigilii Pontificis ad quintam Synodum Oecumenicam Episcopos accersivit.* Ac patet ex *act. 18.* Sextę Synodi, ubi Vigilius, & Justinianus in V. Synodo ad controversiam sopiendam juncti asseruntur: sed diverso fanè titulo: Vigilius, ut auctoritatem exercens, Imperator verò, ut protector, & executor, ex dicendis.

19 Sexta Synodus (III. Constantinopolitana) an. 681. adversus hæreticos Monothelitas, asserentes unicam in Christo voluntatem, & operationem, coacta est à Dono Papa Romano Pontifice, & ab Agathone ipsius successore confirmata, ut in Divali Flavii Constantini ad Archiepiscopos Constantinopolit. apud cit. Bail. in d. Concil. ibi: *Jam enim super hoc adhortati sumus per pios nostros apices adhuc inter vivos existentem, & Donum Apostolicę Sedis antiquę Romę Præsulem, & illo de hoc sæculo migrante, Agatho Sanctus nuper ordinatus Papa in Apostolica Sede prædictę antiquę Romę hujusmodi nostros suscipiens apices, destinavit in præsentem propriam ejus indutos personam, &c.*

20 Septima Synodus (Nicæna II.) an. 787. adversus Iconomachos; seu Imaginum Sanctarum hostes, congregata est auctoritate Adriani I. rogato auxilio, & opera Constantini, & Irænis. Et *act. 6.* irritum judicatum est Concilium quoddam Constantinopolitanum sub Leone Isaurico Imperatore, Photio præsidente, quia non habuit cooperarium, ut hæc Synodus, quæ nunc celebratur, Romanum Pontificem, nec illius Sacerdotes.

21 Octava Synodus (IV. Constantinopolitana) an. 869. contra Photium pseudo-patriarcham Constantinopolit. congregata est à Basilio Imperatore de consensu, immò jussu, & auctoritate Adriani II. prout ex ipsius Epistola ad Basilium quæ lecta est *act. 1.* *Volumus per vestrę pietatis industriam Constantinopolim numerosum celebrare Concilium: non dixit auctoritatem,*

sed *industriam.* Actione verò 3. lecta est Epistola Basilii.

22 Nona Synodus (I. Lateranensis) an. 1122. congregata est à Calisto II. pro recuperanda Terra Sancta, & tollenda inter Ecclesiam, & Imperatorem discordia in causa Investiturarum.

23 Decima Synodus (II. Lateranensis) an. 1139. congregata est ab Innocentio II. pro sopiendo schismate, excitato per pseudo-Pontificem Petrum Leonis, potentissimi Romanorum civis filium; & in Petrobusianos hæreticos.

24 Undecima Synodus (III. Lateranensis) an. 1179. congregata est ab Alexandro III. contra Vvaldenses, & Albigeneses, & pro reformanda disciplina Ecclesię, maximè circa electionem Summi Pontificis.

25 Duodecima Synodus (IV. Lateranensis) an. 1215. congregata est ab Innocentio III. pro reformatione Ecclesię, & recuperatione Terrę Sanctę.

26 Tertiadecima Synodus (I. Lugdunensis) an. 1245. convocata est ab Innocentio IV. contra Fridericum Barbarossam, & pro decernenda in Turcas Sancta Cruciatorum expeditione.

27 Quartadecima Synodus (II. Lugdunensis) an. 1274. coacta est à Gregorio X. pro Græcorum cum Latinis unione, & præscribendo modo ad maturandam Romani Pontificis electionem.

28 Quintadecima Synodus, Viennensis in Gallia an. 1311. à Clemente V. coacta est pro extinguendis Templariis, dammandisque Dulunistis, Begardis, & Begnis, & ferendo Terrę Sanctę subsidio.

29 Sextadecima Synodus Florentina an. 1438. congregata est ab Eugenio IV. pro dammandis erroribus Græcorum, iisque uniendis cum Ecclesia Latina.

30 Decimaseptima Synodus (V. Lateranensis) an. 1512. ab Julio II. indicta, à Leone X. continuata est, adversus Conciliabulum Pisanum, pro reformandis moribus Ecclesię, Christianis Principibus

uniendis, & promovenda Sancta in Turcas expeditione.

31 Decima octava Synodus, Tridentina, an. 1545. à Paulo III. indicta, continuata est à Julio III. & Pio IV. pro damnandis Lutheri, & Calvini, & sequacium Novatorum hæresibus, reformandisque Cleri, & populi moribus: ergo praxis convocationis intentum confirmat.

32 Probatur ultim. Concilia ipsa jus convocandi Synodos Generales Pontificibus convenire consentiunt; non modò, quia aliàs Episcopi renuissent accedere ad Synodos ab illis coactas, utpote ab illegitimis convocatoribus congregatas, verum etiam, quia id propria definitione statuerunt, ut constat ex allegato Lateranenfi V. Et subinde decrevit Tridentinum *sess. 25. in decret. de obser. decret. Concil. ibi. Confidit Sancta Synodus, Beatissimum Romanum Pontificem curaturum* (quantum ad removendas difficultates, quæ super observantia decretorum potuissent suboriri) *ut... vel, etiam Concilii Generalis celebratione, si necessarium judicaverit, vel, commodione quacumque ratione ei visum fuerit.... necessitatibus consulatur.*

Quinimò, & ipsi Græci nobiscum testantur. Nam in Concilio Chalcedonenfi *act. 1.* damnatus est Dioscorus, ex quo inter alia Synodum ausus est facere sine auctoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam ritè factum est, nec fieri licuit.

Item. Interfuerunt in Lugdunensi II. & in Florentino, convocato prius Ferrariæ ab Eugenio IV. ut in *Constitut. Magnas edita Ferrariæ 9. Aprilis 1438.* & subinde ab eodem translatus est Florentiam, ut legitur *sess. 16.* Ferrariæ celebrata. In quo fertur, disputatum esse de jure, de quo agitur: prætendebant Græci, quòd Papa absque Imperatore non posset Synodos convocare: *Admissimus* (inquiunt *sess. 25.*) *privilegia Papæ, præterquam duo, ne convocet Synodum absque Imperatore, & Patriarchis, si veniant: quòd si advocentur, & non veniant, ne propterea impedimento sint, quomi-*

nus Synodus fiat. Itaque Græci ultrò agnovērunt in Pontifice potestatem convocandi Concilia Generalia, licet noluerint, quòd celebrarentur, nisi, vocatis Imperatore, & Patriarchis. Verum exceptio, quam ostendebant, à Latinis rejecta est. Etenim Eugenius ibi respondit: *Auctoritatem sibi esse, & facultatem convocandi Synodum Oecumenicam, ubi opus fuerit, & omnes Patriarchas parere ejus voluntati.*

33 Accedit. Non Concilia, sed congregationes Sathanæ, & conventicula, ac Schismaticæ uniones, sunt Synodi, quæ vel non à Papa, vel, non ejus auctoritate ab Imperatoribus indictæ sunt. Hoc titulo reprobatur in Synodo Romana à Gregorio II. Conciliabulum Constantinopolitanum trecentorum Episcoporum congregatum an. 730. eodem Gregorio renitente, à Leone Isauro Imperatore; in quo impium promulgavit edictum de abolendis sacris Imaginibus.

Item. In Concilio Romano à Stephano IV. an. 769. rescissa sunt Acta Conciliabuli Constantinopolitani pseudo-septimæ universalis, à Constantino Copronymo Leonis filio congregati an. 574. contra sacram Imaginum usum. Eadem ratione in Concilio Lateranenfi V. reprobatur Conciliabulum Pisanum contra Julium II. Papam indictum an. 1511. Et sic de ceteris dicendum cassatas, & infirmatas esse Synodos, quæ absque auctoritate Romani Pontificis convocatas esse constat, & inter acephalas numerari debent.

Dices. Concilia particularia Galliæ, Hispaniæ, & Germaniæ non ab alio; quàm à Regibus, vel Imperatore fuere convocata, & tamen eorum Canones in illis Ecclesiis servantur: ergo, quia supponuntur ritè convocata; ergo idem videtur dicendum de Generalibus, quæ à solis Regibus congregantur.

34 R. Negatur antecedens. Dicta Concilia fuerunt auctoritative congregata à Primatibus, vel Archiepiscopis, quam Auctoritatem Episcopi semper agnovērunt

runt se à Pontificibus recepisse, sibi que esse ab Apostolica Sede demandatam (nam ipsa fons est omnis jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut diximus *contr. 6. cap. 8.*) A Principibus verò coacta dicuntur ministerialiter, non verò mandando auctoritative, ut Patres congregarentur, sed solum exhortative, & coagendo; propter quod ab Episcopis requisiti ministerialem, & adiutricem operam exhibebant, reprimendo perturbatores, & promovendo executionem. Unde adiutrices manus non auctoritativas exhibuerunt: non Conciliorum indictores, sed defensores extiterunt. Ita Carolus V. non semel à Præsulibus Germaniæ rogatus, ut brachium sæculare adhiberet ad occurrendum malo hæresis Lutheraniæ, opem tulit, sed nunquam sibi potestatem spirituales usurpavit; & in executionem duntaxat voluntatis, & statutorum à Cæteris Patrum editorum intendit. Quidquid blæteret Spalatensis, Ecclesiæ rebellis.

Opponunt 1. Illud ad solum Pontificem non pertinet, quod per plura sæcula præstitum est ab Imperatoribus; sed Imperatores Orientis per plura sæcula convocarunt Concilia generalia; ergo ad solum Pontificem non spectat jus convocandi Concilia generalia; quandoquidem inverisimile sit, quod Catholici Imperatores sibi jus alienum usurpare voluerint. Minor constat. Nam Nicænum I. fuit convocatum à Constantino Magno, ut testatur Eusebius *lib. 1. de illius vita cap. 44.* *Ecclesiæ Dei præcipuè curam gerens, cum per diversas Provincias quidam inter se dissentirent, ipse, velut communis omnium Episcopus à Deo constitutus, Ministrorum Dei Synodos congregavit: Constantinopolitanum I. à Theodosio Seniore. Ephesinum ab Juniore. Chalcedonense à Martiano, & sic de cæteris in Oriente celebratis.*

35 R. 1. Nonnullis placuit asserere, quod, si ex Conciliis Generalibus aliquod fuit absque auctoritate, & consensu Romani Pontificis convocatum, nunquam

P. Aug. Matthæucci Controv.

potuit Oecumenicum appellari, donec idem ratam ex suo beneplacito, & assensu haberet illius convocationem; per subsequentem enim confirmationem robur tunc obtineret. Quod videtur probabiliter dictum, & satis id esset.

36 R. 2. Negatur minor, ut constat ex probatione *num. 14.* Cum verò Auctores Imperatoribus tribuunt Conciliorum convocationes, intelligendi sunt, non quod coactive, sed exhortative collegerint, ut scribit Cardinalis Cusanus *lib. 3. de concord. Cathol. cap. 13.* Et *cap. 15.* explicans discrimen inter Romanum Pontificem, & Imperatorem in eo, quod spectat ad convocationem Conciliorum, habet. *Papa, ut primus, & habens præcipuam potestatem ex Principatu Sacerdotii sui in omnes alios Episcopos, quoad eam Congregationem respicientem universalis Ecclesiæ statum, in qua ipse primam curam gerit: ex qua credita potestate præcipere illis habet, ut convenient. Imperator verò exhortatur, & suadet Episcopis, & præcipit Laicis. Neque Romanus Pontifex dicit convocationem ad se pertinere tantum, sed, quod sine sua auctoritate Synodus fieri non debeat.*

37 Quare est differentia inter Pontificem, & Imperatorem in convocatione Conciliorum. Papa congregat auctoritative, & potestative mandat Episcopis congregari. Imperator verò suasive, & exhortative, & per modum adiutorii, & tanquam executor mandati, & voluntatis Pontificiæ: ac brachium, & adiutrices manus porrigit, ut tuto Patres congregentur, defendantur, & definita iuxta eorum, & Patris Patrum Romani Pontificis determinationem executioni mandentur; atque ita ut efficacius Papa in convocatione suum finem consequatur. Potestas enim Imperialis, & Regalis data est in auxilium potestatis Pontificalis, quæ est illa superior. Quin etiam, ubi legitur Imperatores ad Concilium interdum vocasse, hoc accipitur id eos fecisse, mandante, vel de Consilio, aut Romano Pon-

tifice exhortante, prout D. Gregorius *lib. 9. Epist. 1.* Exhortatur Theodoricum Gallia Regem ad eliminandam simoniam, & ad indicendam Synodum in suo Regno. Quòd, si aliqua fuerunt coacta, Romano Pontifice contradicente, nulla fuerunt. Hac enim in re jus, non factum est attendendum; & non tantum quid, sed quo jure factum fuerit, oportet expendere.

Cum Eusebius scripsit Nicænum fuisse à Constantino congregatum, in hoc sensu accipitur, inquit Spondanus *Epit. ad ann. 325. num. 6.* quòd ejusdem litteris Episcopi vocati fuerint, sed interposita Sylvestri auctoritate, ut dictum est *num. 14.* Cujus voluntatis fuit Constantinus executor: Quod de ceteris Imperatoribus usurpatur, cum ab illis dicitur coacta esse Concilia, in qua re ministerium adhibuerunt, non verò auctoritatem. Conveniebat tunc Pontifices ministerio eorum uti: tum, ne Episcopi renuerent adire convocationem; facilius enim Episcopi Orientis (in qua parte motus excitabantur) parvisse Imperatori, in cujus dominio temporali erant; tum, ne ab Ethreis, vel hæreticis damnum in itinere reciperent; tum etiam, cum tunc magna paupertate premerentur, nec possent tot impensas facere, necesse erat illis tam vecturas, quam cibaria, etiam tempore convocationis ex publico Imperatorum ærario ministrari; tum item, ex quo Civitates, in quibus commodè poterat Concilium celebrari, subditæ essent Imperatoribus, in quibus absque illorum consensu, & executorio decreto generales Conventus fieri non permittebatur.

38 Quoverò jure Constantinus se Episcopum appellaverit, hic non discutimus. Hoc quidem certum est, religiosissimum Imperatorem non dixisse se Episcopum, accepta nomenclatura ab Episcopatu, prout hic est dignitas Ecclesiastica cum jurisdictione, & potestate spirituali: hanc enim Constantinus sibi non arrogabat. Unde requisitus, ut judicem in causa Episcoporum ageret, respondit: *Mihi non*

est fas, cum homo sim, hujusmodi causarum cognitionem arrogare: præsertim cum, & qui accusant, & accusantur, Sacerdotes sint. Ideò de Episcopatu intelligendum est, prout Episcopatus superintendentiam importat juxta Augustinum in *psal. 126.* ubi dicit. *Græcè, quod dicitur Episcopus, hoc latine superintendentor interpretatur.* Quare cura Constantini fuit quibusdam actionibus exterioribus in Ecclesia superintendere. Et partes illius exterioris Episcopatus erant; Patres ad concordiam hortari, ut fidei negotium, cujus causa convocati erant, strenuè ageretur: hostes fidei subigere: Laicos ad pietatem colligere: procurare, ut dies festi à Patribus constituti servarentur, ac ut decisiones Concilii in foro exteriori executioni mandarentur, adhibito brachii sæcularis subsidio. Quoad hæc Cardinalis Perronius in *replicat. ad Angl. Reg. lib. 1. cap. 4.* necessariam dicit auctoritatem Principum in Conciliorum convocatione; sed ut legitima sint, opus esse illa Pontificis. Legatur Du-hamel *tom. 5. Theolog. Cleric. libr. 2. de Concil. dissert. prior. cap. 2.*

Verum hodie ab illa appellatione omnino abstinendum est, cum Sectarii velint, Laicos posse Episcopatum agere per potestatem à laico Senatu acceptam, ut observat Petavius *Theol. dogm. de Ecclesiast. Hierarch. lib. 3. cap. 6. nu. 9.*

Dices. Non semel Romani Pontifices rogarunt Imperatores, ut Concilia convocarent, vel convocari permetterent: probat Spalatensis, ex quo Julius I. Episcopos miserit ad Constantium Imperatorem Orientis, cui ejusdem Julii officio, Constans Imperator Occidentis, illius Frater, scripsit pro convocatione Synodi facienda; & postea visum est Imperatoribus, ut Sardicæ (quæ est Urbs Thraciæ) Episcopi convenirent apud Bail *to. 1. cit. in hoc Concil.*

39 R. Illa Julii rogatio, quando contigerit, mittendo Episcopos ad Imperatorem Constantem non fuit submissionis signum,

gnum, neque auctoritatis Papalis depresso: poterat enim sua auctoritate Synodum indicere, si in Constantio (qui Arianis favebat) religionem deprehendisset, non verò resistantiam; ad quam emolliendam, prudentiam cum precibus adjunxit, prout iniqua illa tempora ferebant. Quapropter permissio illa, condescendentia, & rogatio Julii non auctoritatem in Imperatore concludebat, sed ea Julius utebatur ad redimendam vexationem, qua Imperator Arianus Synodum evertere conabatur, & congregari non patiebatur.

40 Immo, Concilium fuit à Julio indictum, & tempus celebrandi ipse designavit, ut ait Balsamon *præfat. in Concil. Sardicen.* Quod palam fit, quia inquit Socrates *lib. 3. cap. 16.* quosdam Episcopos ad hoc Concilium non venisse propter corporis infirmitatem; alios verò causatos angustiam temporis à Julio præstituti. Propter quod argumentum est Julium indicisse Concilium, licet Imperatores ad coadunandos facilius tot Episcopos, simul eos convocaverint, eorumque ministerio Pontifex convocationem celerius obtinuerit; eoque usus fuerit, & præsertim Constantis, qui partes Catholicorum tuebatur, Fratrique suo litteris bellum minatus est, nisi rectam fidem labefactare desineret. In quo Concilio Legati Sedis Apostolicæ fuerunt Archidamus, & Pollixenus. Quod Concilium, ut legitimum, & Oecumenicum ab Ecclesia receptum est, ac ut unum idemque cum Oecumenico Nicæno I. spectatur, quatenus in eo eadem fides Nicæni confirmata est, & confirmati, vel explicati Canones Nicæni.

41 Cavendum est, ne orthodoxum hoc Sardicense confundatur cum alio Arianorum, quod celebratum est à 761. ex Episcopis Orientalibus, qui à Catholicis discesserunt, & Philippopolim se transtulere, ubi suum Concilium habuere, quod perperam Sardicense appellarunt: sed ab Ecclesia semper rejectum est.

Opponunt 2. Constantinus Magnus re-

tinebat titulum Pontificis maximi, quo Imperatores usi sunt, & stolam Pontificiam induebant: ergo potestas in eis fuit convocandi Concilia.

Item. Patres curabant, ut in fronte Conciliorum apponerentur hæc verba: *Sacrosanctum, & Oecumenicum Concilium auctoritate Imperatoris congregatum*; & in relatione Concilii Chalcedonensis ad Leonem Pontificem hæc sunt: *Sancta, & Magna, & universalis Synodus, quæ per gratiam Dei, & Sanctionem piissimorum, & amatorum Christi Imperatorum nostrorum collecta est.* Ergo sensus Conciliorum fuit jus convocandi Synodus generales esse in Imperatoribus. Quod optimè confirmatur, ex quo Leo Patres ea phrasi ad ipsum scribentes non correxit.

42 R. Negatur consequentia, quæ minimè ex allegato titulo, & usu stolæ probatur. Neque enim Constantinus eum titulum sibi retinuit in præjudicium rerum spiritualium. Quoniam, ut vidimus, noluit Sacerdotum Judex esse, & erga S. Sylvestrum Romanum Pontificem officium Stratoris egit, quem supra se esse recognovit. Ideò nomen illud, & amictum accepit, non ut offenderet jura Romani Pontificis, sed ut Gentilibus, & Senatui amplissima potestate se præditum esse significaret. Sciendum enim est apud Gentiles Pontificem maximum (ab eis confectum) maximæ auctoritatis fuisse: judicabat de rebus ad Gentilitiam superstitionem pertinentibus: poterat comitia dirimere, Consules abdicare, factaque irrita reddere: ac bella, ne fierent, ex ejus arbitrio pendebat: Imperatores Gentiles censuerunt eam auctoritatem sibi pernecessariā, & non posse Imperatores absque illa esse; ideò Imperatoriæ dignitati eam Pontificatus conjungere; ut hac forma, etiam religionis jure Senatum Populumq; Romanum (crebrò in Imperatores molestū) sibi obsequentem redderent. Ut ex Zozi-
mo scribit Spondanus *Epit. ad an. 312. n. 12.* Hinc Constantinus ne in seipsum Senatus,

populusque Gentilitiae factionis, essent conspiraturi, titulum illum adhibuit, & oblatum amictum Pontificium usurpavit. Verum, tunc Christiani Imperatores titulum rejecerunt, & sumere stolam desierunt, cum Senatores majori ex parte fuerent Catholici.

43 A Gratiano Imperatore Catholico fuit ab illa nomenclatura temperatum, Praefectoque Urbis auctoritatem tradidit judicandi de rebus Gentilium superstitionis: hoc exinde in eum scommata isti iactarunt: *Si Princeps non vult appellari Pontifex maximus, admodum brevi Maximus* (nempe Maximus Britannus) *Pontifex fiet.* Et re ipsa à Gratiano exercitus defecit, fuitque occisus an. 383. Cujus funus denegatum est à Maximo Tyranno, nolente ejus corpus sepulturae mandari, ut ad *d.an.nu.2.* idem Spondanus.

Ad Item. Nonnullis Conciliis praefectus titulus praefixus legitur; non quatenus Patres censerent potestatem convocandi Concilia Imperatoribus convenire; sed, ut significarent Synodos esse celebratas sub illorum protectione; atque ita, ut promptiorem executionem definitionibus conciliarent, pro qua Imperatores manus adjutrices porrexissent; ut inde omnes, vel virtutis amore, vel formidine paenae Concilio obtemperarent. Ubi verò ad Concilia ipsi Imperatores Episcopos convocasse dicitur, de auctoritate, & consensu Romani Pontificis actum esse, pluries notavimus.

Opponunt 3. Potestas convocandi Concilia Generalia est in Ecclesia, prout haec complectitur Pastores Ecclesiae, ita *Act.6.* per duodecim Apostolos convocata est multitudo discipulorum, & in eo Concilio electi sunt septem Diaconi. *Act.15.* pro dirimenda controversia, an circumcisio esset servanda, *convenerunt Apostoli, & Seniores videre de verbo hoc:* ergo non in solo Pontifice est jus convocandi Concilia Generalia.

Confirmatur. Nonnulli ab Auctoribus

recitantur casus, in quibus alteri, quam Pontifici convenit jus convocandi Concilia generalia. Primus est, si Papa requisitus de convocando Concilio maxime necessario, nollet Synodum convocare; tunc inquit Duvallius *p.4.q.2.* Cardinales possent illam indicare; quòd si isti quoque nollent, possent Primates diversorum Regnorum inter se convenire, & Episcopos sibi subjectos in unum locum convocare; quibus etiam renuentibus, possent Episcopi mutuo hortatu in unum locum ad providendum rebus Ecclesiae congregari. Hac via reiiciuntur Novatores, asserentes futurum esse casum, in quo Ecclesia nec fidei, nec moribus, nec disciplinae possit consulere.

Secundus. Si Papa, ut persona privata esset hereticus, juxta *caput. Si Papa 40. dist.*

Tertius. Si Papa esset Ecclesiae perniciosus, & scandalosus: siquidem Respublica Ecclesiastica est melius instituta, quam terrena Politia; sed haec potest congregari ad deponendum Pontificem perturbantem, & destruentem Rempublicam: ergo multò magis potest Ecclesia auferre Pontificem regentem eam in destructionem.

Quartus. Si Papa esset apud infideles captivus, & amens, nullaque de ipsius liberatione, & sanitate spes foret.

Quintus. Si duo contenderent de Papatu. Ita ad tollendum schisma, quod Ecclesiam exagitavit, contendentes de Papatu Gregorio XII. & Benedicto XIII. Pisae per Cardinales utriusque partis congregatum fuit Concilium *ann.1409.* & utrisque depositis, elegerunt Alexandrum V. ex Ordine Minorum: ergo non in solo Pontifice jus est Synodos generales congregandi. Ita ex Gersonio, & Almarino quamplures alii.

44 R. Negatur antecedens. Illud *Act.6.* intelligitur, Apostolos id fecisse ex auctoritate, & Petri consensu, estò ibi expressè non commemoretur. Ratio est, quia
exi-

eximia erat reverentia Apostolorum erga Petrum, tanquam ad Caput, & Principem à Christo constitutum, cui in omni negotio primum locum cesserunt. Ita *Act. 1.* Petrus, ut sacri collegii præfectus, ac Præses, & Conventum indixit, & faciendam proposuit electionem alterius in locum perfidi Judæ; eumque convocasse Conventum illum *Act. 15.* eadem ratione colligitur, in quo ipse litem absolvit.

45 Ad Confir. Negatur antecedens. Quando, etiam in casibus allegatis Concilium cogeretur, hoc neutiquam foret generale, & perfectum. Quoniam Concilium generale in suo esse unde quaque perfectum, & absolutum, constat ex capite, & membris; repræsentat enim Ecclesiam, quæ ex membris, & capite coalescit. Ergo, sicut Ecclesia sine capite esset acephala, ita Concilium à Papa, vel non convocatum, vel ipso renuente coactum. Hæc satis essent pro solutione; verum ad singula respondemus.

46 Ad I. Inverisimile omnino est, quod verus, & legitimus Pontifex certior factus fidem periclitari, & mores generaliter corruptos, videntque expedire congregationem Concilii, nollet congregare; semper enim benè præsumendum de Romano Pontifice *cap. Non nos 40. dist.* Sicut autem firma fide credimus ex divina promissione, & providentia Pontificem in Conciliis, & extra Concilia in decretis fidei, & morum formandis non aberrare; sic pariter censendum est, quod excitaretur Pontifex à Spiritu Sancto ad congregandum Concilium, quando adesset necessarium, vel valde expediens: Deus enim in necessariis non deficit; atque ita de remedio est optimè provisum. Ideò si plures judicarent esse necessariam Concilii convocationem, & Pontifex in aliam sententiam iret, non ab ullo attentanda esset convocatio; aliàs quilibet, & maxime Principibus faventes possent in Ecclesia turbas movere, & ad schismata viam parare: Ludricum est, quod oves debeant

Pastori imperare, vel adversus eum agere.

Ad 2. Negamus casum possibilem, ut diximus *contr. 7. cap. 1* Ubi plura dedimus circa canonem allegat. eoque supposito, à quibusdam scribitur casum ex hypothese impossibili solummodo disputari, *si fortè, vel per impossibile contingeret*: Sed vide ibi.

47 Ad 3. Diversa est ratio Principis Laici, & Summi Hierarchæ: ille, ut instituitur, & auctoritatem recipit à Republica civili, potest malè, & tyrannicè agens deponi, & privari. At Papa immediatè à Christo instituitur, & auctoritate donatur: ergo non potest ab Ecclesia judicari, cogi, vel deponi. Nec ideò esset minus provisum Ecclesiæ à Christo, nam remedia validissima supersunt: In casu, quo Pontifex (quod absit) Ecclesiam scandalizaret, essent illa orationis, admonitionis reverentialis, & humilis reprehensionis, exemplo Pauli reprehendentis Petrum ad *Galat. 2.* Si in corpore humano caput infirmatur, & languet, non ideò à corpore separatur, sed adhibentur emplastra, fomenta, & ligaturæ: cum tamen si pedes, vel manus morbo laborant, à corpore præcidantur propter conservationem totius. Quapropter quando vita Pontificis à sana doctrina, quam infallibiliter ex Cathedra docet, discordaret, ex illo abusu præcidendus non foret, nec posset, cum in Ecclesia hæc non sit potestas.

Quod constat ex verbis Christi, *Matth. 18.* ubi: *Si oculus tuus* (manus, vel pes) *scandalizat te*, præcidendum esse docuit; ubi scandalum præberet; nunquam tamen dixit de capite scandalizante, *abscinde illud, & proiice abs te*: ratio est, quia vita absque capite in corpore consistere nequit; ita dicendum de capite mystico totius Ecclesiæ. A qua si exturbari tentaretur, majora orirentur mala, & ita violenta esset medela, & temeraria curatio: propterea tolerabilius esset Papam (quod absit) scandalosum sustinere, quam illius depositionem

nem attentare. Ad quod tamen non est in Ecclesia potestas.

48 Ad 4. In casu captivitatis (quæ dicitur mors civilis, tamen recuperabilis) remedium in promptu esset, ut oratio fieret ad Deum ab Ecclesia, prout factum est pro Petro vinculis alligato, & per orationem Ecclesiæ liberato *Actor. 12*. De cujus liberatione minima spes erat: Quæ spes, ut liberaretur *vinculus catenis duabus*, ut ait textus? Hoc remedium esset adhibendum, etiam in casu perpetuæ amentię: quæ appellari etiam solet mors civilis, naturaliter irrecuperabilis. Ideò in allegatis casibus nihil potest attentari, sed expectandum est, donec ad plenum libertatis, & sanitatis restituatur; quia, sicut mortuo Papa, nemo potest jurisdictionem Papalem exercere, sed Successoris electio expectatur, ita in casu dicendum. Verum successor eligi non posset, dum adhuc captivus, vel infirmus vixerit; sed confidendum est Deum suam Ecclesiam non derelicturum.

49 Ad 5. Pluribus dubiis, incertisque Pontificibus existentibus, Ecclesiam in partes dividantibus, potest Ecclesia per Cardinales Concilium convocare, & præcipere, ut Pontifices contendentes Pontificatu se abdicent, quod si fecerint, potest eos, sententia lata, à Pontificatu deicere, prout factum est in d. Concilio Pisano, & omnibus Fidelibus imperare, ne eos ullo modo pro Pontificibus agnoscant, habeant, & venerentur, sed eum, ut legitimum teneant, qui à Cardinalibus canonicè postea eligeretur.

Sed quis dicet, unde colligi potest tantum juris, & potestatis esse tunc penes Ecclesiam?

50 R. Id ex Christi institutione per necessariam, & evidentem rationem deducitur, ne scilicet, Christum suam Ecclesiam deseruisse videatur; aliàs multis dubiis, & incertis pro Pontificibus se in Ecclesia gerentibus, innumeris sanè calamitatibus, & malis ipsa premeretur, & ve-

xaretur. Tum quia, tunc Romana Sedes censetur vacare: ergo possunt Cardinales de medio providere, quo illius necessitati consulatur. De quo etiam *cap. 6. n. 37*.

51 Verum simile Concilium cum non esset absolutum, & perfectum, sed solum secundum quid, ideò posset quidem omnia agere necessaria ad schismatis extinctionem, & Ecclesiæ pacem reddendam, non verò se ingerere circa definitionem doctrinæ ad fidem, & mores spectantis; cum hoc sit privilegium Capitis visibilis Ecclesiæ, à quo est influxus jurisdictionis in Patres Concilii, ut diximus *supr. nu. 7. & contr. 6. cap. 8*.

Hinc firmum, & certum omnino est potestatem indicendi Concilia verè generalia, hoc est, absolute, & simpliciter perfecta ad solum Romanum Pontificem pertinere.

C A P U T III.

An ad solum Pontificem spectet Concilia congregata transferre, & prorogare?

S U M M A R I U M.

- 1 Solus Pontifex transfert, prorogat, & dissolvit Concilia generalia.
- 2 Oves, Pastores sequi debent.
- 3 Sacri Canones de eo privilegio testantur.
- 4 De iudicio Pontificis, Concilium non iudicat.
- 5 Orta difficultate super translatione Concilii, Sedes Apostolica consulitur.
- 6 Synodus II. Ephesina à S. Leone reprobata.
- 7 Martinus V. Concilium Papiæ inchoatum Senas transtulit, & *nu. 16*.
- 8 Concilium Tridentinum pluries prorogatur.
- 9 Axioma Juris: res per causas, per quas nascitur, dissolvitur, circa quæ verificetur, & *nu. 13*.
- 10 Character à Deo in anima imprimitur.

- 11 *Agitur de indissolubilitate Matrimonii.*
- 12 *Professio religiosa hominem Deo consecrat.*
- 13 *Inferior manus superioris non ligat.*
- 14 *Qua ratione seditiones sint in Republica, ad 15.*
- 16 *Papa potest super jure positivo humano dispensare.*
- 17 *Papa consensum Concilii non de necessitate requirit, ad 18.*
- 19 *Judicium, an semper terminandum, ubi est inceptum?*
- 20 *Judicium Papæ circa translationem Concilii, est huius iudicio præferendum.*
- 21 *Pontifex tenetur omnia agere ad sua tuenda jura.*
- 22 *Altare contra Altare à Schismaticis erigitur.*
- 23 *Non est Imperatorum Concilia dissolvere, ad 26.*

Basileenses constituentes in Conciliis regulativam potestatem omnis auctoritatis Ecclesiasticæ asseruerunt non posse à Papa Synodos generales absque ipsarum assensu transferri, dissolvi, & prorogari; hinc potestatem Papalem Conciliis subieciabant, ac Concilia supra Papam falsò elevabant. Hoc ultimum cap. 6. examinabitur, & quantum ad primum.

I Dicendum. *Solut Pontifex Romanus sine Concilii assensu potest Concilia congregata transferre, prorogare, & dissolvere.* Debet esse commune adversus defensores Concilii Basileensis.

Probat Transfere, prorogare, & dissolvere Concilia sunt munera ad plenariam jurisdictionem, & Pontificis potestatem spectantia, juxta illud Matth. 16. *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum, & in Cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cælis;* cujus manus ab inferioribus ligari non possunt, nec ullis juris humani vinculis subieciuntur, vel arctantur; prout jura de quovis Judice supremo clamant legibus inferioris non ligari: ergo solut Pontifex Romanus sine

Concilii assensu potest Concilia congregata transferre, prorogare, & dissolvere.

2 Confirmatur. Romanus Pontifex est à Christo Domino constitutus supremus Pastor totius Ecclesiæ, Joan. ult. *Pasce oves meas;* Pastoris autem est oves transferre, ipsasque ducere; neque Pastor oves, sed oves Pastorem sequi debent, locumque secundum illius directionem mutare, ut pascua inveniant. Quod nullus prudens ibit inficias. Si verò Pontifex adstringeretur amplecti determinationem Synodi circa translationem, vel dissolutionem Concilii, Pastor oves, & non oves Pastorem sequi tenerentur contra conditionem ovium, & Pastoris naturam: ergo, &c.

Dicunt. Patres in Concilio congregati non sunt oves.

Contra. Patres in Concilio uniti sunt Christiani, & oves Christi: ergo sub cura Pastoralis Pontificis, qui est Christi Vicarius, ejus vices gerens in universalis Ecclesiæ regimine.

3 Probat 2. Sacri Canones illud privilegium recognoscunt in Romano Pontifice. Gelasius I. *Constit. Valdè unic. in Bull. to. I. §. II. Cuncta per mundum novit Ecclesia, quoniam quarumlibet sententiis ligata, Pontificum Sedes B. Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpotè quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare iudicio.*

Leo X. *Constit. Pastor æternus, ut capit. præterit. num. 8. definit, plenum jus indicendorum, transferendorum, & dissolvendorum Conciliorum esse in Summo Pontifice:*

Dicit Archiepiscopus Famagustanus in Synodia Hugonia verb. *dissolutio*, id procedit, ubi Concilium non contradicit; nam, si inter Pontificem, & Concilium controversia circa translationem, vel dissolutionem oriretur, prævaleret sententia Concilii, utpotè melioribus rationibus roborata.

4 Contra. In casu ordo Judicis confunderetur. Nam Concilium Supremi Judi-

dicis se judicem constitueret, & prudentiale Pontificis iudicium fugillaret, in quo temerè procederet. *Quoniam de illius iudicio nulli iudicare fas est*, ut expressè ibi Gelasius. Tum quia, præsumendum est Pontificem melioribus rationibus moveri: quia cum sit in specula constitutus, plura videt, & majores circumstantias observat, quàm qui locum inferiorem obtinent.

5 Confirmatur. Quando in Concilio difficultas aliqua inter Patres nascitur, est consulenda Sedes Apostolica, ut de eo, quod non intelligunt, rationem accipiant, ut est textus in *cap. Nec licuit* 17. *dist.* Ubi Sanctus Gregorius invehitur in Episcopos Venetiæ, Istriæ, & Liguriæ, qui conveniant ad examinandum, an decreta edita in quinta Synodo generali, bona essent, vel mala; ergo, ubi difficultas aliqua excitatur circa translationem Synodi, Pontifex est consulendus: hæc enim una est de majoribus causis, quæ possunt in Ecclesia excitari; ideò ipsius iudicium ad Sedem Apostolicam spectat, juxta definita à Leone IX. *Constit. Cum ex 2. in d. Bullar. §. 4. Omnium Ecclesiarum majores, & difficiliore causæ per Sanctam, & principalem B. Petri Sedem à Successoribus ejus sunt definiendæ.* In quibus est ipsius sententiæ acquiescendum: ideò, & in casu illius iudicium prævalere debet. Aliàs nunquam daretur finis altercationi, & res procederet in infinitum. Etenim ab aliquo Judice esset examinandum, An Papa, an verò Concilii rationes convincerent? Quis autem esset hujusmodi Judex? Nullus enim est Superior Papa. Et quatenus Concilium hoc prætenderet, à neutra parte esset victoria; cum falsum sit Concilium esse supra Papam ex dicendis *cap. 6.* Nec Pontifex unquam cessaret suum privilegium tueri. Et hinc in Ecclesia sine pacis spe, lis indefinibilis esset.

6 Probatur 3. Leo Magnus in Concilio Romano 3. coacto *an. 450.* reprobavit Synodum Ephesinam II. (quæ dicta est La-

trocinalis, quia armis, more latronum conclusa fuit ex alibi dictis) indictam per Theodosium Imperatorem, consulto Romano Pontifice; in qua, auctore Dioscoro, & Flavianus Constantinopolit. Episcopus fuit depositus; & dum Romanum Pontificem appellat, in exilium pulsus, ac pugnis, & calcibus à factione Dioscori, malè mulctatus interiit: & Legati Romani Pontificis vexati, Eutyches communioni restitutus, ejusque hæresis confirmata, ut apud Petavium *rationar. tempor. p. 1. lib. 6. cap. 19.* Cur autem Leo non potuisset Synodum dissolvere, vel transferre, si eidem prius factiones, & violentia innotuissent; ex integro eam damnavit, Acta rescidit, & aliam Chalcedone fieri adversus Eutychetem procuravit: ergo, simili ratione poterat ipsam prius dissolvere, vel transferre. Nam major planè conatus ad hoc non requiritur, quàm circa alterum.

7 Item. Martinus V. *an. 1423.* Concilium generale Papiæ indixit; quod postea, cum pestis Civitatem invasisset, Senas transtulit; verum timens, ne in Senensi Concilio iterum Schisma penè extinctum, agente Alfonso Rege Aragoniæ, & protegente partes Antipapæ Petri Lunensis, Concilium maturè dissolvit, & post septennium *an. 1431.* alterum indixit celebrandum Basileæ, commissa præsentia Juliano Cardinali Cæsario, Sedis Apostolicæ Legato, ut in ejus *constit. Cum onus* 14. *Bullar.* ibi. Martino verò è vivis sublato, Eugenius IV. ejus successor indictionem ratam habuit; & ut, eodem Juliano Legato præside, celebraretur, demandavit. Verum, cum Synodus sub specie reformandi Ecclesiam, Fideliumque mores, pleraque Romanæ Ecclesiæ privilegia, & jura omninò tollere, & antiquare suaderet, & maximè sibi supra Pontificem Romanum indebitam auctoritatem arrogaret, Eugenius vetuit Patres ultra progredi, & Concilium Ferrariam transtulit, in ejus *constit. Magnas XI.* ibi, ea præcipuè de causa, quòd, Græcis de unione cum Ro-

Romana Ecclesia acturis, & Civitas commodior esset, & in ea consensissent; eoque Basileenses accivit, at nihilominus Conventum nonnulli agere perseverarunt, & Eugenium ipsum citarunt, ac summa temeritate in eum sententiam depositionis dixerunt. Unde estò Synodus Basileensis optimum initium habuerit, turpissimus tamen illius exitus fuit propter schisma excitatum, & subsecutum. Ferraria verò propter grassantem pestem, sextadecima sess. celebrata, Florentiam Eugenii decreto Concilium translatum est. Quare agendum est etiam *d. capite 6.*

8 Item. Paulus III. *Constit. Initio*, ut in actis Concilii, Synodum Tridentinam prius in Civitate Mantuæ celebrandam indixit; verum, id non patiente rerum statu, Vincentiam à Venetis concessam elegit; novis postea emergentibus impedimentis, ut in d. Bulla, pluries prorogata est. Tandem Tridentina Urbs, à Germanis optata, cæterisque Christianis Nationibus opportuna, est electa, ibique Concilium inchoatum ann. 1545. Subinde ab eodem Paulo *constit. Regimini*, prout ibi, Bononiam ob pestem grassantem Tridenti, transfertur, celebratisque ibi 9. & 10. sess. ab Julio III. *Constitut. Cum ad tollenda*, ibi: revocatum fuit Tridentum. Rapto è vivis Julio, per decem annos Concilium cessavit, quod postea à Pio IV. Tridentum revocatur, *constit. Ad Ecclesie loc. cit.* & sub eo absolvitur. Ex quibus liquidiſſimè constat jus transferendi, prorogandi, & dissolvendi Concilia in solo reperiri Romano Pontifice.

Probatur 4. ratione. Ejusdem est solvere, cujus est condere: & omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur, *cap. 1. de reg. jur. Greg. IX.* sed Concilia generalia juxta dicta *cap. prior.* solius Romani Pontificis auctoritate congregantur: ergo ejus pariter auctoritate transferuntur, prorogantur, & dissolvuntur.

Dicunt. Majorem esse falsam subsignata ostendunt exempla: Nam I. suscipiens baptismum, si voluntariè consentiat, recipit characterem, quem tamen non destruit, si postea dissentiat. II. Contrahentes matrimonium suo consensu contractum celebrant, qui postea eorum voluntate dirumpi non potest. III. Emittens professionem in Religione approbata suo consensu irrevocabiliter Religioni ligatur, à qua, estò velit, separari non valet: ergo posita à Pontifice convocatione Concilii, tametsi subinde velit ipsum transferre, vel dissolvere, non poterit.

9 Contra. Regula illa juris, in iis locum habet, quæ natura sua solvi possunt, cujus generis non sunt ea, quæ obijciuntur, cum sint ex se perpetua, ut ad singula dicendum.

10 Ad 1. Indelebilis characteris est de fide ex Trid. *can. 9. sess. 7. de Sacramen. in genere.* Ad quem imprimendum Deus, ut conditionem acceptat consensum adultorum, qui, vel suscipiunt baptismum, vel confirmationem, vel ad ordinem promovenitur. In quibus solum character in anima imprimitur, ut ibi textus. Ideò nullus Deo inferior potest illum ab anima delere.

11 Ad 2. Consensus contrahentium matrimonium transit ex divina institutione in contractum perpetuò indissolubilem, juxta illud *Matth. 19. Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Atque ita vinculum Matrimonii copula carnali consummati nulla re, nisi conjugis morte solvi potest, ut docet Apostolus ad Roman. 7. *Quæ sub viro est mulier, inquit, vivente viro, alligata est legi: Si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri.* Ubi verò matrimonium ratum tantum fuerit, solvitur morte spirituali, hoc est, professione religiosa, secundum definita à Tridentino *sess. 24. can. 6. de matrim.* eà enim quis se Deo devovet, ut mundo mortuus sit, ita ut jam, nec sui corporis potestatem habeat, quod Deo per votum castitatis

consecravit, & solemni ritu tradidit; nec jam amplius sit sui juris, cum Superiorum imperio se per obedientiam votum mancipaverit. Solum matrimonium consummatum Christus permittit dissolvi, cum alter est infidelis, qui cum fidei habitare non vult, aut forte fidelis cum eo habitare non potest citra suae religionis, & perversionis periculum, ut ait Paulus 1. *ad Corinth. 7. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hac consentit habitare cum illo, non dimittat illam: & infra. Quod si infidelis discedit, discedat: quasi diceret, nihil id interest, quia Fidelis eo ipso manet liber ad aliud matrimonium ineundum, & ut etiam ipse discedat. Deus Hebreis permisit legem repudii ad duritiam cordis eorum, ut inquit *Matthaeus 19. Quae lex, teste Maldonato, fuit medicinalis, & permessa ad impedienda homicidia; cum Judaei crebro, & maximè exosas occiderent uxores.**

12 Ad 3. Deus acceptat contractum perpetuò duraturum, celebratum ab eo, qui professionem emittit. In hac enim homo seipsum consecrat, & tradit Deo ad obedientiam, paupertatem, & continentiam perpetuam, Ecclesia traditionem acceptante. Et inde à contractu recedere neutiquam potest.

13 Idcirco constat ea inutiliter obiici, cum de eorum numero sint, quae natura sua, posita institutione, solvi non possunt. Inter quae non sunt Conciliorum congregationes, sed, adhuc illis congregatis, est in Pontifice potentia transferendi, & dissolvendi illa: siquidem semper est in Pontifice suprema potestas regendi Ecclesiam, & superioritas ad Concilium: & pastor ovibus est major. Tum quia, nec Scriptura, neque Traditio proponit eum, non posse translationi, vel dissolutioni, dum id judicaverit expediens, seingere; sed potius ejus auctoritas, quantum ad hunc etiam effectum, est nobis ex Scriptura perspicua, ut ex illo *Matth. 16. Tu es Petrus, &c. Et Joan. ult. Pasce agnos meos:*

pasce oves meas: hoc est, Praelatos ovium nomine; & subditos nomine agnorum significatos. Ideò omnium ipse Pontifex est pastor: cum Ecclesia agnis, ovibus, & capite constet. Constat autem Concilium non esse Caput Ecclesiae juxta dicta *contr. 6. cap. 2.* ergo est ovis, vel agnus: cui ex parte jurisdictionem Pontifex tribuit, ut cum subordinatione ad ipsum decidere, & definire valeat; atque adeò Concilium est inferius Papa: inferior autem manus superioris ligare nullatenus potest, ut est textus expressus in *cap. Inferior 21. dist.*

14 Probatur ult. Posita assertione nostrae contraria, multa incommoda essent in Ecclesia inevitabilia. Primò, facillimè seditiones, & schismata in Ecclesia orientur, cum ex 5. *Politic.* ex eo seditiones nascantur, quòd aliqui putant, vel appetunt equale bonum; & si non sperant, vel illud non habent, tentant seditiones. Similiter ex tadio potestatis unius potentiae super alteram (ex eodem Philosopho) seditio commovetur. Ita Basileenses definientes Pontificiam Potestatem esse Concilio subjectam, facti sunt seditiosi, & schismatici: ergo à principio providendum est, ne suboriantur seditiones: & citius Papa malo occurrit dissolvendo Concilium.

15 Secundò. Possent Legati contra Pontificis mandata agere, & seditiosis dare manus, ne decreta juxta Pontificis instructiones formarentur; ac nova temeritate possent Praelati sibi usurpare Sedis Apostolicae privilegia, pleraque in Principum gratiam statuere in praedictum jurium Ecclesiae, & Ecclesiasticae Immunitatis. Quibus, similibusve casibus optimè divinitus provisum est ad Ecclesiae unitatem servandam, jura Ecclesiae custodienda, & salutem Fidelium, concessa à Christo Pontifici potestate transferendi, & dissolvendi Concilia.

Opponunt 1. Statuta Conciliorum observanda sunt, sicut quatuor Evangelia, *cap. Sicut 15. dist.* sed in Concilio Constantiensi

tienſi ſeſſ. 3. ſtatutum eſt, *Concilium à Pontifice diſſolvi, vel aliò transferri non poſſe.* Quod item poſtea fuit declaratum à Baſileenſi ſeſſ. 11. in hæc verba: *Statutum eſt, hoc præſens Concilium à nullo, etiamſi Papalis dignitatis exiſtat, diſſolvi, aut aliò transferri poſſe ſine expreſſo ipſius Concilii conſenſu.*

Ubi verò dicatur, prætaetum caput *Sicut* accipi de Conciliis à Sancta Sede confirmatis, ut ea fuerunt, quæ ibi recensentur; hoc ſuadet, eſſe decretis à Conſtantienſi, & Baſileenſi editis parendum: cùm Conſtantienſe fuerit à Martino V. confirmatum, & quantum ad Baſileenſe Eugenius IV. declaravit ab initio fuiſſe continuatum, & deinceps eſſe continuandum.

16 R. Major intelligenda eſt quoad ea, quæ fidem, vel jus naturale concernunt, non verò quantum ad ea, quæ ad diſciplinam, vel jus humanum pertinent; hæc enim ſecundùm loca, tempora, & perſonas à Papa, vel diſpenſari poſſunt, vel abrogari, ut ex *cap. Ad Apoſtolicæ de ſent. & re judic. in 6. cap. Quoniam* 18. diſt. Nam illis Pontifex coactivè non ligatur, juxta textum in *cap. Propoſuit de conceſ. præbend.* (quod eſt Innocentii III.) *ſecundùm plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus ſupra jus diſpenſare.* Et re ipſa Martinus V. legi à Conſtantienſi præfixæ non ſtetit; cùm nulla facta mentione de Concilii conſenſu, Concilium Papiæ congregatum Senas tranſtulerit, ut narrat Coriolanus in *Breviar. ad an. 1439.*

17 Quinimò, quando etiam de conſenſu Concilii ſe feciſſe dixiſſet, ſicut in *d. conſtit. Dum unus* refert Baſileam pro celebrando Concilio fuiſſe electam in Concilio Senenſi eodem Concilio approbante: & Eugenius IV. allegat. *conſtit. Magnas* declarat Synodum Baſileenſem tranſlatam Ferrariam, conſentientibus Imperatore, Patriarcha, & aliis, Ferrariæ ad celebrandam Synodum congregatis non probaretur in Pontifice non eſſe pleniffimum jus ab aliis independens transferendi, & diſ-

ſolvendi Concilia; ejuſmodi enim loquendi modum non de neceſſitate Martinus adhibuiſſet, ſed ſolùm de congruentia, & quia pro tunc judicaiſſet expedire: Quæ ratione eo uſus eſt in d. conſtitutione: & non ab ſimili in alia Eugenius conſenſum prædictorum requiſivit. Poterat quidem ipſe ſolus Concilium transferre: verùm aſſenſum ab Imperatore, Patriarcha, aliisque voluit præſtari, ut Sanctæ unionis negotium faciliùs concluderetur. Græciſque omnis adimeretur tergiverſandi prætextus, & occasio recedendi à pertractanda conjunctione cum Eccleſia Romana; quam facillimè potuiſſent prætexere, ſi electa fuiſſet Civitas, vel eis non opportuna, vel diſplicens.

18 Deinde. Quod ſpectat ad decretum Conſtantienſe, vim nobis non facit; quoniam decretum editum eſt pro tempore, in quo nullus erat certus Romanus Pontifex. Unde *ſeſſ. 4.* decretum loquitur de Concilio coacto ad ſchiſmatis extirpationem. Noſtra verò reſolutio procedit extra hunc caſum. Illud etiam ex Baſileenſi nullius eſt auctoritatis, utpotè Concilii non legitimi.

Quantum verò ad id, quod ſubnectitur de confirmatione Conſtantienſis, & continuatione Baſileenſis dicendum *cit. cap. 6.*

Dices. Sive ſchiſmatis tempore, ſive extra illud, nullatenus poteſt Pontifex Concilium transferre, juxta juris axioma: *ubi ſemel inceptum eſt iudicium, ibi finem accipere debet.* *L. ubi, ff. de iudiciis.*

19 R. Hoc probaret, nec de conſenſu Concilii poſſe aliò Concilium transferri. Quare, licet regulariter iudicium finiendum ſit, ubi eſt inceptum, tamen, ubi à Superiore manus inferiorum à dicendo jure ligantur, vel aliud quidpiam ſuadent circumſtantia locorum, & temporum, diverſo modo ſentiendum eſt, prout in facto contigit in diſſolutione Concilii Baſileenſis, ex dicendis *loc. cit. nu. 69.* Quæ in re cauſæ aptiùs à Pontifice expenduntur, qui totius Eccleſiæ curam, & regimen habet.

Eſt

Est fanè Principum leges condentium considerare temporis circumstantias, & alia, an sint utiles? & multò magis ad Pontificem spectat iudicium, an hic, & nunc, & in casibus emergentibus sit utilis, aut expediens prosecutio, continuatio translatio, vel dissolutio Synodi? idcirco etiam invitum Concilium, Papa potest solvere, prorogare, & transferre. Nec est inferiorum id examinare: sæpè enim sub zelo Concilii, vel titulo reformandi Ecclesiam latent in inferioribus privata studia, quæ ad everfionem pacis Ecclesiæ, ad fovendam tyrannidem, & usurpationem privilegiorum Apostolici Principatus tendunt. Sicut notum est in Basileensi, quod colore reformationis in capite, & in membris schisma opere complevit, vocando Eugenium in iudicium, & ad extremum temeritatis processit, ipsum, quantum in se fuit, exauctorando, intruso Amadeo, Sabaudia Duce.

Opponunt 2. Si controversia oriretur inter Pontificem, & Concilium congregatum super necessitate, vel utilitate translationis ejusdem, ubi Pontifex pro translatione staret, Concilium verò translationem non expedire judicaret, tunc standum esset iudicio Concilii, utpotè magis sano, & melioribus rationibus innixo; cum plus videant oculi, quàm oculus. Et præsertim id procedit, si Papa ad translationem vellet procedere, ut correctionem effugeret; & posset dolus ex indiciis, & præsumptionibus probari, ut, si Concilium transferret ad locum suæ temporalis Ditionis, in quo propter ejus potentiam non esset Patribus concessa libertas ferendi suffragium. Hoc enim esset illudere Spiritui Sancto, qui ad consulendum Ecclesiæ laboranti de Conciliis providet: ergo, &c.

20 R. In præsumpta controversia jus examinis non esset penes Patres Conciliares, sed apud Pontificem; de quo non est præsumendum, quòd pro libito suæ voluntatis irrationabiliter, dolosè, cum Ec-

clesiæ detrimento; & perniciæ esset Concilium translaturus, vel dissoluturus. Hoc enim facinus de Christi Vicario, etiam somnare prohibet divina assistentia, & providentia Salvatoris, ac Sedes Petri, quæ Rectores, qui de bono Ecclesiæ non satagent, sedere in se nullatenus patitur, ut *cap. Non nos 40. dist. Quis enim Sanctum dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis attollet? In quo, si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt, quæ à loci decessore præstantur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit aut, qui eriguntur, illustrat. Ubi Glos. verb. Quis enim, dixit, quod Pontifices Sancti præsumuntur, donec contrarium constet. Quin etiam si pro libito Concilium revocaret, factum teneret, & validè transferret, ac dissolveret; quidquid dixerit Jacobatius de Concil. lib. 10. art. 6.*

21 Et observandum. Quòd ubi Pontifex nollet Concilio adherere; & non permetteret illius continuationem, fugiens correctionem (quatenus ea ipse indigeret, quod non admittimus) optimè ageret sua jura tuendo: Nam *prima Sedes à nemine iudicatur. Aliorum enim causas Deus voluit per homines terminari, Apostolicæ tamen Sedis Præsulis suo sine quæstione reservavit arbitrio*, ut diximus *contr. 6. cap. 5.* Propterea omne id operare tenetur, quod conducit, ut sartatecta sint sua jura, & ne Pontificia auctoritas vilescat. Quod summæ prudentiæ esset, non verò illudere Spiritui Sancto, qui ad subveniendum Ecclesiæ de unius Summi Pontificis auctoritate providit.

Dices. Velle Concilium congregatum aliò transferre, non est aliud, quàm Altare contra Altare erigere, & Ecclesiam schismate dividere: ergo Pontifex ea potestate caret.

22 R. Negatur antecedens. Cum Concilium à Pontifice transfertur, non erigit Altare contra Altare, sed locus, in quo unum Altare construi debeat, designatur. Ipsi schismatici ex Cypriano *de unit.* sunt, qui Altare contra Altare erigunt, & Episcopo-

coporum Episcopum nolentes audire, dividunt Ecclesiam, & se à capite visibili segregant; prout de Basileenfibus commemorant historiæ.

Opponunt 3. Dissolvere Concilia spectat ad Imperatorem, aliumve Principem, in quorum locis respectivè Synodus celebratur: ergo non ad Pontificem pertinet Concilia dissolvere. Antecedens patet 1. Absoluto Concilio Ephesino I. Patres petierunt ab Imperatore, ut eos sineret ad proprias Sedes reverti, prout expressè habetur in relatione Synodi ad Theodosium, & Valentinianum Imperatores *incip. Deus ut in actis d. Synodi ibi. Pietatem vestram oramus, ut jam nos, alios paupertate obstrictos, alios morbis detentos, alios senio gravatos, & peregrinationem hanc amplius ferre non valentes, ut & aliqui ex nobis Episcopi, & Clerici jam sint mortui, ab hac cura, & peregrinatione liberet, ut, ista sedata sollicitudine, magnæ Civitatis Ecclesiæ curam geramus.*

Secundò. In Concilio Ariminensi Patres solutionem Concilii, & ad suas Ecclesias reditum à Constantio Imperatore requisierunt; neque ante obtentam ab eo facultatem, discedere potuerunt. Preces eorum ex Theodoro *lib. 2. cap. 19. & 20. fuerunt: Iterum te nostris supplicationibus convenimus, ut iubeas Episcopos pergere commorantes: quos & gravitas ætatis, & paupertas affligit, quamfacillimè in Patriam deduci.*

Tertiò. In Concilio Chalcedonenfi *act. 6.* Patres ad Mauritium Imperatorem dixerunt: *Supplicamus, dimitte nos: & Imperator: Sustinete tres, aut quatuor dies: ergo, &c.*

23 R. Negatur antecedens. Ad primam: potentiam, & protectionem non auctoritatem Patres petebant: sicut, cum ibi dicitur, Synodum congregatam esse ad præceptum Imperatoris; & in Epistola Concilii ad Synodum Pamphyliæ *nutu potentie Imperialis*, est sensus de ejus auxilio fuisse Patres convocatos: ita allegatis ver.

P. Aug. Matthæucci Controv.

bis ejusdem potentiam, auxilium, & protectionem rogabant, ut redire absque documento possent ad propria.

24 Considerandum est, Theodosium fuisse à Candidiano Comite deceptum (quem ad Synodum miserat) huic Imperatori significavit decreta contra Nestorium fuisse per tumultum, & contra ordinem edita, propter quod Imperator ad Synodum litteras destinavit, incipien. *Præclarissimo*, quibus præceperat acta præter ordinem, sive contra Nestorium, aliove esse irritanda, & iterum examen instituendum, ut retinerentur, quæ universæ Synodo viderentur; qua ratione inhibuit Episcopis ad propria reverti, præcepitque Provinciarum Præsidibus, ut nulum permitterent ad propriam Ecclesiam redire, nisi Imperiali facultate ostensa. Et sicut in Theodosio fuit usurpatio, detinere Episcopos (estò inculpabilis, quia ex fraude Comitum) ita in Episcopis fuit justa petitio, & humiliatio ad injustam redimendam vexationem.

25 Ad 2. Patres Catholici, & propugnantes veram fidem, & vocem *Homousion*, vexationem, & molestiam à Constantio eos detinente, ne ad suas Sedes redirent, sustinebant; suisque precibus se à violentia, injustoque gravamine liberare intendebant.

26 Ad 3. Ex eadem *act. 6.* constat de Imperatoris reverentia erga sacram Synodum: Alloquens enim Patres Concilii inter cætera dixit: *se cum uxore piissima Pulcheria ad Concilium venisse ad fidem roborandam, non ad aliquam potentiam ostendendam, sive exercendam, exemplo religiosissimi Principis Constantini, ut, veritate inventa, non ultra multitudo pravæ doctrinæ attracta discordet.* Ideò illud in objectione productum ad rogationem, vel hortamentum, non ad mandatum refertur. Quare propterea Episcopos monuit ad non discedendum, ut examinarent, atque deciderent tria capitula disciplinam spectantia, quæ Concilio probanda Marcianus proposuit.

K K

fuit. Hinc perspicua est religiola mens Imperatoris, qui sanè Episcopos auctoritative corporaliter detinere non voluit, cum potius ipsis liberas manus, os, & iudicium reliquerit. Quod sanè noluit Spalatenfis advertere, ideò similia obiecit, ut in hoc pariter Romani Pontificis primatum; & jura iniquissime impeteret.

C A P U T I V.

An Romanus Pontifex sit Conciliorum Præses?

S U M M A R I U M.

- 1 Præsentia auctoritativa in Conciliis, quæ?
- 2 Præsentia honoraria à loco digniori appellatur.
- 3 Præsentia alia conciliativa pacis, alia executiva, alia testificativa.
- 4 Solus Romanus Pontifex est Præses Conciliorum.
- 5 Pontifex per se, vel per suos Legatos præsedet omnibus Conciliis generalibus.
- 6 Celebratis in Oriente præfuit per suos Legatos, ad 18.
- 19 Synodis generalibus in Occidente coactis præsedet Pontifex per se immediate.
- 20 Excipitur Tridentinum.
- 21 Legatus gerit Vices Papæ.
- 22 Auctoritas Legati excellit illam Episcoporum.
- 23 Constantinus Imperator iudicium Episcoporum noluit assumere.
- 24 Nec fuit Præses Concilii Nicæni I.
- 25 Constantini officia erga Patres Nicænos.
- 26 Sinistra apud veteres dignior habebatur.
- 27 Theodosius per suos Legatos non præsedet in Concilio Ephesino I.
- 28 Quæ sint partes Legatorum ex parte Principum in Conciliis, ad 29.
- 30 In Chalcedonensi Præses fuerunt Legati Romani Pontificis ad 33.
- 34 Quæ ratione Magistratus Civiles Conciliis intersint.

35 In VII. Synodo non præsedet Tharastus Episcopus C.P. ad 36.

37 Adversus Sacras Imagines conciliabulum Constantinopolit. celebratum.

38 Legati in Conciliis operantur secundum instructionem Pontificis.

39 Præsentis munus est inferiores monere, & nu. 1.

40 Iudicium Patrum in Conciliis est Legatis subiectum.

41 Concilia, quo titulo dicantur ab Imperatoribus confirmata ad 42.

43 Cur Imperator Paleologus Actis Florentini subscripserit?

Controversia non est de Conciliis particularibus; cum omnes in hoc consentiant, quòd Diocesani præsit Episcopus, Provincialibus Metropolitanus, Nationalibus Primas, Patriarchalibus Patriarcha: sed difficultas examinatur de generalibus.

Lutherani, & Calvinistæ, cæterique post eos Novatores contenderunt Imperatorem debere ordinariè præesse Conciliis generalibus, aut per se, aut per Legatos à se missos. Quocirca, quia Concilio Tridentino per Legatos præsedet Romanus Pontifex, non verò Imperator, ad Concilium accedere noluerunt, & nullius esse auctoritatis adhuc conclamant. Basileenses negarunt Pontifici competere præsentiam auctoritativam, & jurisdictionalem, & non nisi honorariam, sedendi nimirum in digniori, & eminentiori loco Basilicæ, in qua Synodus celebrabatur, concedebant.

I Ideò notandum, quòd præsentia multiplex esse potest. Prima auctoritativa, hoc est, cum jure ferendi suffragium, & potestate proponendi, quæ pertractanda sunt, atque determinandi, & decidendi, quæ expedire videntur; ac cum jurisdictione coactiva compescendi, etiam per censuras Ecclesiasticas, aliave juris remedia contradictores, & rebelles, prout ex constit. Dum onus XI. Martini V. in Bullar. to. 1.

Hoc

Hoc est, jus, & prærogativa Papæ eidem conveniens per proprietatem, quam suis Legatis communicat, ut iisdem Conciliis præsent; semper tamen cum subordinatione ad ipsum, ad quem spectat res ultimò decidere, & definire.

2 Secunda, est *honoraria*, dicta à loco materiali, hoc est, eminentiori, & digniori. Quo titulo dicitur Imperatores nonnullis Conciliis generalibus in Oriente celebratis præfuisse.

3 Tertia, est *conciliativa* pacis, hac etiam ratione tribuitur Imperatoribus aliquando Conciliis præfuisse, quibus se præsentessitebant, ut omnia quiete contingerent; Patresque adversus contradictores protegebant.

Quarta, est *executiva*, & dogmatum defensiva, quatenus Imperatores sua potentia operabantur, ut decreta Conciliorum executioni mandarentur.

Quinta, est *testificativa* (quæ potius præsentia dici solet.) In hoc sensu Imperatores apud Orientales destinabant ad Concilia Cognitores, ut testes, & auditores essent gestorum, eaque ad Imperatores deferrent, ut executioni mandarentur; nullatenus tamen ad Ecclesiasticarum causarum decisionem admittebantur.

Catholici omnes adversus Etherodoxos firmant in Romano dumtaxat Pontifice jus esse auctoritative præsidendi in Conciliis generalibus, vel per se, vel per suos Legatos; qui aliàs appellabantur Apocriefarii, hoc est, tractantes negotia Ecclesiæ; seu, Silentarii, hoc est, Secretarii, cum quibus.

Dicendum. *Solus Romanus Pontifex jus habet auctoritative præsidendi, vel per se, vel per suos Legatos, in Conciliis generalibus.*

4 Probat. Ille, & quidem jure divino, jus habet præsidendi per se, vel per suos Legatos in Conciliis generalibus, qui est omnium Episcoporum Pastor, visibile totius Ecclesiæ Caput, & à Christo primum habet in tota Ecclesia; sed solus Romanus Pontifex est omnium Episcoporum

Pastor, visibile totius Ecclesiæ caput, habetque à Christo primum in tota Ecclesia: ergo Solus Romanus Pontifex jus habet auctoritative præsidendi per se, vel per suos Legatos in Conciliis generalibus. Minor constat ex *contr. 6. cap. 2.* Major verò patet, tum ex eo, quod caput; nedum situ, sed etiam ex veritate regitiva omnium membrorum, & influxu præsidet corpori; tum etiam, quod Pastor oves dirigit, eique oves subsunt, & ab eo directionem recipiunt.

5 Confirmatur. In eo est jus, de quo agitur, qui per se, vel per suos Legatos præfuit omnibus Conciliis generalibus, quæ hæcenus in Ecclesia celebrata sunt: sed iis reverà præfuit Romanus Pontifex, vel per se, vel per suos Legatos: ergo, &c. Minor certa omnino est, nam si ea prærogativa illi non convenisset, profectò jura aliena usurpasset, quod dicendum minime est. Tum quia, Ecclesia Romana aliena jura præservat, non usurpat. Tum quia, præsumi non debet, quod aliàs, vel Principes, vel Concilia non reclamassent. Minor probatur: & primò quoad Concilia generalia apud Orientales habita, in quibus per suos Legatos Pontifices Romani præfuerunt.

6 Primò. In Nicæno I. nomine Sylvestri Papæ interfuerunt Præsides, Osius Cordubensis Episcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri: ut testantur Socrates *hist. lib. 1. cap. 5.* Urbis verò illius (nimirum Romæ) penes quam imperium est, Episcopus (hoc est Romanus Pontifex) ingravescente ætate præpeditus absuit, sed ejus Presbyteri, qui aderant, ejus locum supplere: Et Gelasius Cizycenus, qui vixit circa annum 480. Ipse ex Hispanis valde celebratus Osius obtinens locum Magnæ Romæ Episcopi Sylvestri cum Presbyteris Romæ Vitone, & Vincentio cum plurimis aliis consedebat. Et approbat Photius Romanæ Sedi aliàs infensissimus in *libr. de septem Synod.* Cedrenus in *compend. historiar.* aliique, qui de hoc Concilio scripsere. Quidquid dixerit Euse-

sebius, & quot incorruptos codices Eusebii inciderunt.

In Concilio Sardicensi ab Julio Pontifice indicto, nomine Pontificis præsedit idem Osius cum Archidamo, & Philoxemo Presbyteris.

7 Secundò. Controversia est de Præsidente Concilii Constantinopolitani I. Bellarminus *de Concil. lib. 1. cap. 19.* scribit, Romanum Pontificem, nec per se, nec per Legatos interfuisse: nam tunc temporis Damasus Romæ celebrabat Concilium ex Episcopis Occidentalibus, ad quod vocaverat, etiam Orientales, qui ob justas causas se excusarunt; ac Occidentalibus se animo, & sententia, non tamen præsentia corporali conjunxerunt, ut dictum est *cap. 2. num. 15.* Ubi notavimus Patres Orientis agnovisse Damasum, ut *Caput*, & ideò sine dubio Concilio præfuisse, si adfuisse. Verùm dicendum in eo præfuisse, si non corpore, auctoritate tamen convocans Concilium, illudque confirmans, qui voluit omne robur eidem impertiri in eis, quæ contra hæresim Macedonii definita erant; ideò ejus auctoritas præfidentiam supplevit.

8 Cæterùm. Difficultatem de Præsidente hujus Concilii extenuant eruditi apud Bail *sum. to. 1. tit. 3.* pars in *d. Concilio*. Chiffletius *opusc. 2. in Vigilii Tapsensis opera* scribit, Acholium Episcopum Thessalonicensem in Metropoli Macedonia Legatum fuisse Damasi Papæ, qui ejus nomine interesset Concilio cùm in Illyrico, ac in Oriente Vicarius esset Summi Pontificis.

9 Neque dicatur posse hoc improbari per regulam, quòd ad præsidendum non sufficit Legatos habere generale, sed speciale mandatum est necessarium. Nam mandatum speciale in Acholio non fuit desideratum. Refert enim Christianus Lupus in *Schol. ad canon. 16.* in Synodo Romana Pelagii II. Pontificis, duas esse Epistolas, quibus S. Acholio Thessalonicensi Episcopo ad primam Synodum Constantinopolitanam suis Illyricis profecturo, Sanctus Da-

masus Pontifex dat instructiones varias, mandatque nullas deinceps permitti Episcoporum translationes. Sanè hujusmodi instructiones à Damaso traditæ Acholio ituro ad Concilium demonstrant illum vices Damasi gessisse, & speciale mandatum ad præsidendum obtinuisse.

10 Tertiò. In Ephesino I. Cyrillus Alexandrinus, vir vitæ sanctitate, & eruditione magnus, vices Cælestini Papæ gerebat, primumque locum obtinuit, ut in Epistola Cælestini ad Cyrillum in Synodo probata incipien. *Post impium.* Quod testatur Balsamon Pontificiæ dignitatis hostis in Nomocanone (hoc est, Canonum conciliatione) *to. 8. cap. 1.* Visum est, ut S. Cyrillo à Cælestino permitteretur huic Synodo præsidere: Et consensit Photius ejusdem dignitatis inimicus *lib. 7. de Synod. cap. 3.* Cyrillus Cælestini Romani Pontificis implebat Sedem, atque personam gerebat. Suas itaque Cælestinus vices commiserat Cyrillo, qui ob id, ut, & illius quoque successores, Papalis Mitræ prærogativam sortiti sunt, teste Bail *p. 1. in hoc Concil.*

11 Verùm, cùm Theodosius fuerit à Fautoribus Nestorii mendaciis, & fraudibus deceptus, significantibus Imperatori Cyrillum ex invidia adversus Nestorium pacem Ecclesiæ turbasse, ac proinde fuerit Cyrillus Imperatori suspectus, necesse fuit, ut Cælestinus novos mitteret Legatos, Archadium, & Projectum Episcopos, cum Philippo Presbytero, qui sententiam depositionis in Nestorium, ab eodem latam in Concilio Romano executioni mandarent. Sed non idcirco jus Legationis Cyrillo sublatum est; nec suo tantum, sed & Cælestini in primis nomine præsedit, ejusque auctoritate cuncta administrabat; cæteri verò Legati, certis velut formulis adstricti, quæ in mandatis habebant, exquebantur. Hinc locis supracitatis eidem præfidentia tribuitur, de quo videri etiam potest Liberatus in *Breviario.*

12 Quartò. Ad Concilium Chalcedonense S. Leo suos Legatos misit Paschasium,

num, & Lucentium Episcopos, Bonifacium, & Basilium Presbyteros cum Juliano, ut perspicuum est ex Epistola Leonis ad Martianum Augustum, incipien. *Poposceram*, in qua hæc sunt: *Nec me quoque (ut voluit vestra clementia) ab illo credatis abesse Concilio, cum in his Fratribus, quos direxi, idest Paschasino, &c. etiam mea sit æstimanda præsentia.* Et *act. i.* legitur. *In Ecclesia S. Martyris Euphemie congregatis, & consedentibus Paschasino, & Lucentio Episcopis, & Bonifacio Presbytero, tenentibus locum Sanctiss. & Reverendiss. Archiepiscopi Urbis Romæ Leonis.*

13 Ad hæc insulsa est interpretatio Calvinii, scribentis, Legatos Romanæ Ecclesiæ præsedisse non ex jure competente Romanæ Sedi, sed ex concessione, & privilegio Imperatoris. Nam, ut vidimus, Leo suos Legatos misit, ut pro se præsiderent; cui jus præsidentie per se, vel per suos Legatos convenire ratione Principatus inter Episcopos consensit Imperator, qui in Epistola, *Ad hæc nos Leonem alloquitur, tuam Sanctitatem Principatum in Episcopatu divinæ fidei possidentem, sacris litteris in principio iustum credimus alloquendam*, ex Bail cit. *hac in Synodo.*

14 Quintò. De Præside secundæ Synodi Constantinopolitanæ in ordine quintæ, controvertitur inter Doctores. Nullibi enim legitur à Pontifice Præsides missos. Verùm præfuisse Vigilium Pontificem testatur Zonaras in *vita Constantini*, his verbis. *Princeps fuit Vigilus Papa Romanus.* In quo Patres Concilii jus præsidentie agnoverunt. Unde eundem, tunc Constantinopoli degentem, rogarunt, ut Concilio, tanquam Præses interesset, prout in Epistola *Scientes*, quam Vigilio scripsit Eutychius Episcopus Constantinopolitanus, hac phrasi: *Petimus, præside nobis vestra Beatitudine.* Quin etiam scribit *Annatus apparat. ad Theol. posit. lib. 5. artic. 6.* Eutychium præsedisse Concilio nomine Vigilii. Vel, dicendum est, quod Vigilii præsedat, si non præsentia corporali,

P. Aug. Matthæucci Controv.

auctoritate tamen, cum Concilium ipso consentiente convocatum est, & eo consentiente celebratum, ut ex Epistola Vigilii. *Repletum est ad Eutychium apud Bail in hoc Concilio.*

15 Sextò. In Concilio Constantinopolitano III. præfederunt Legati Sedis Apostolicæ, Theodorus, & Georgius Presbyteri, & Joannes Diaconus, qui Agathonis Romani Pontificis locum gerebant, prout habetur ex Epistola *Consideranti* Agathonis apud Imperatorem Constantinum, & Heraclium, & Tiberium Augustos apud Bail *in hac Synodo*: & legitur *act. 18.* in qua omnium primi, & ante omnes Patriarchas acta subscripserunt. Præter hos autem Legatos missi sunt tres alii, ita Imperatore petente, qui nomine Concilii Romæ sub Agathone celebrati præessent, Joannes Portuensis, Abundantius Pater-nensis, & Joannes Regiensis Episcopi, ut in *actis d. Concilii Romani* apud allegat. *to. 2.*

16 Respondet Mornæus Calvinista *in suo mysterio opp. 4. progres. 25.* Concilio præsedisse Constantinum Pagonatum. Verùm hoc intelligendum de præsidentia honoraria, non verò auctoritativa, & decisiva controversiarum fidei juxta dicta *numer. 2. & 3.* ideò non ut Judex, & suffragator fuit Concilio præsens, sed ut Concilii defensor, & protector, ac ut omnia cum pace contingerent. Indeque patet, qualiter accipiendum sit, quoties Imperatores in Actionibus primo loco nominantur.

17 Septimò. In Synodo Nicæna II. Legati Adriani I. Pontificis fuerunt Petrus Archipresbyter, & Petrus S. Sabæ Abbas ex *Act. i. d. Concilii*; qui estò directionem Concilii permiserint Tharasio Episcopo Constantinopolitan. ob eminentiam doctrine, ipsi tamen omnium primi sententias dicebant, & subscribebant.

18 Octavò. In Synodo Constantinopolitana IV. præfuere, ut Legati Adriani II. Pontificis Donatus Ostiensis, Stephanus Nepefinus Episcopi, & Marinus Diaconus, ut ex *Act. i.*

19 In Synodis generalibus in Occidente celebratis, Tridentina excepta, Pontifices per se ipsos præfuerunt. In Lateranensi I. Calistus III. In II. Innocentius II. In III. Alexander III. In IV. Innocentius III. In Lugdunensi I. Innocentius IV. In II. Gregorius X. In Viennensi Clemens V. In Florentina Eugenius IV. In Lateranensi V. Julius II. & subinde Leo X.

20 In Tridentina, Legati Pauli III. fuerunt Joannes Maria Marcellus Cervinus, & Reginaldus Polo, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales. Julii III. Marcellus Cardinalis Crescentius, Sebastianus Pighinus Archiepiscopus Sipontinus, & Aloysius Lippomanus Veronensis Episcopus. Et alii Pii IV. Hercules de Mantua, Hieronymus Seripandus, Stanislaus Hosius, & Ludovicus Simonetta S. R. E. Cardinales. Hi decidenda proponebant, sententiam ferebant, præsidebant; & subscribebant, prout ex Actis Concilii.

21 Atque ita ex Facto etiam, plenissime constat jus præsidendi in Conciliis generalibus, esse prærogativam unicè restrictam ad Romanum Pontificem; cum verò ei per proprietatem conveniat, potest alteri committere; ut nomine suo, Sedisque Apostolicæ in illis præsit. Qui autem ex delegata facultate, specialique commissione id agit, potiori auctoritate gaudet supra Episcopos; nam personam Pontificis repræsentat, cum ejus vices gerat juxta textum in *cap. Sanè il 2. de offic. & potest. delegat.*

22 Et exinde Legati auctoritas est major, quam cæteris Episcopis conveniens, & ex persona Papæ, quem repræsentat honorari à cæteris debet. Verum censetur quis munus Legati obire, & nomine Papæ præsidere, cum mentem Pontificis exequitur, & juxta instructiones ab eo receptas, ac secundum ea, quæ habet in mandatis, procedit: Nam facultates delegatorum dependent à Litteris, cum quibus transmittuntur, ut ait Guazzinus *Defensor reor. to. 1. defens. 13. nu. 3.* Et Fagnanus

in *5. ad Cap. Qui Presbyterum nu. 97. de penit. & remis.* scribit, Delegatum, non servata forma mandati, nulliter procedere.

Opponunt 1. In Concilio Nicæno I. præfedit Constantinus Magnus. Quod constat: primò. Nam Episcopi, oblatis supplicibus libellis Constantino, ab eo, ut Judice petierunt remedium injuriarum acceptarum.

Secundò. Imperator sedens in capite ordinum ad Synodum orationem habuit; ac Patres ad pacem exhortatus eis veniam dat consultandi de rebus, quæ decidende erant, regulamque, sive normam præscribit, qua disputationes de fide, & religione discutere debeant.

Tertiò. Constantinus Acesium Episcopum C. P. examinavit. Item litteras direxit ad Ecclesiam Alexandrinam, in qua error Arii initium accepit, & ad Universum Orbis populum declarans se unà cum Episcopis suscepisse examen veritatis; certiores faciens omnes, quòd omnia diligenter examinata, & discussa fuerint; præcepitque ut omnia scripta Arii igni traderentur. Denique, conclusis omnibus, dedit licentiam singulis ad suas sedes redeundi. Quæ omnia partes præsidis sunt.

R. Hæc hæretici infarciant, ut, è gradu dejecto Romano Pontifice, primatum Regium in spiritualibus Principibus adstruant. Quorum nugas rejectas dedimus *contr. 6. cap. 2.* Sed singulis respondendo dicimus, nullum ex objectis obstare.

23 Ad 1. Rufinus *histor. Ecclesiast. lib. 10. cap. 2.* objectum removet referens, quòd videns Imperator per jurgia causam summi negotii impediri, dixit ad Episcopos. *Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem dedit vobis de nobis quoque judicandi, & ideo nos à vobis certè judicamur. Vos autem non potestis ab hominibus judicari....* Cùmque hæc dixisset, omnes simul quærimoniarum libros jussit exuri, ne innotesceret ulli hominum simulatio Sacerdotum. Hocne est Judicem, & Præsidem Episcoporum agere, an potius ex sincero Religionis affectu Episcopos

su-

superiores suos, ac Judices palàm fate-
ri?

24 Ad 2. In relatione ibi facta, præter mendacia, & umbratiles conjecturas ad fallendum, aliud non est. Diverso modo rem excribit Theodoretus *Ecclesiast. hist. li. 1. cap. 6.* Itaque, ait, cum universi convenissent, aulam illis maximam in Palatio preparavit Imperator, in eaque Sedes quam plurimas, & subsellia, quæ Episcoporum numero satis essent, locari iussit. Ipse quoque cum paucis postremus omnium ingressus est, proceritate corporis spectabilis: formaque egregia, & amabili, sed pudore, qui in ejus vultu eminebat magis admirando: paruaque sella in medio posita cum hoc sibi permitti ab Episcopis postulasset, in ea resedit, atque una cum ipso totus ille divinus cætus pariter consedit. Quis non videat, quàm longè Imperator fuerit à munere, & Præsidis officio? qui ne quidem sedere voluit absque Episcoporum licentia; nec in throno, sed in humili sede; neque in capite, aut principio ordinum, sed in medio. In quo humilitas Imperatoris emicat, non erigitur ambitio. Ideò, ut piissimus Princeps Patres hortatur, ut de rebus ad fidem spectantibus tractent, & pax Ecclesiæ reddatur. Fortè zelus Principum erga Religionem, & commendatio, ut controversiæ abrumpentes unitatem terminentur, in rebus Religionis auctoritatem in Principibus arguunt? Hoc dixerit, qui captiosè discurrit.

25 Ad 3. Non majoris ponderis ea sunt, quàm hucusque relata. Illud de Acesio quid ad rem? Privatim Acesium allocutus est Constantinus, non juridicè examinavit. Quod ipse scripsit de gestis in Concilio, negotium non faceffit. Nam ea Scriptura judicium non fecit, sed potius testimonium, ut magis fidem promoveret, in quo Concilium adjuvat. Quemadmodum iussio illa de comburendis libris Arii executio fuit decretorum à Concilio; quæ nec præsentiam, neque primatum in illo probat, sicut nec licentia abeundi Episcopis data: quibus viaticum ministrabat,

cum plerique eorum essent pauperes. Et magis id ejus pietatem erga Ecclesiam aperit, quod noluerit eos prius discedere, quàm omnia in Concilio ritè, & planè conclusa essent. Quid nos urget, si hisce, similibusve verbis licentiam dederit? Patres, pro hac vestra diligentia, & singulari studio gratias habeo, & habiturus sum: Re-deat quisque ad proprium gregem. Det Deus iter prosperum. An verba humanitatis, & benignitatis pios, magnosque Principes erga etiam Ecclesiasticos dedecent? Inurbanus est, non dicam insipientem, qui ita sapit.

Dices. Arius Constantino obtulit confessionem suam, artificiosè compositam, ac si per omnia cum Nicæna fide concordaret, petens humiliter, ut eum Matri Ecclesiæ restitueret: ergo, quia Præsidem eum cognoverat.

R. Confessio illa, teste Theodoro, ubi *supr.* non tam Constantino, quàm Concilio porrecta fuit à pluribus Episcopis faventibus Ario. Quin potius formulam fidei ab ipsis Concilio oblatam, ut primum fuit lecta, spuriam omnes, & adulterinam clamarunt, & illicò in frustra fuit redacta. Vel, dicendum duplicem fidei formulam ab Ario, ejusque affeclis oblatam esse: Unam Concilio, ne damnarentur: alteram, jam soluto Concilio, ipsi Constantino, ut damnati restituerentur. Sed quo titulo hic præsentia in Constantino? Quod Arius id putarit, nihil est. Fortè ne ideò Præses fuit? Quod noctua dicat, Solem non lucere, ex hoc ne à Sole splendor excluditur? Non præsidem, sed sibi protectorem Arius voluit Imperatorem.

Instant. Quando, etiam Imperator Præses non fuerit, non sequitur in Concilio præsentiam obtinuisse Legatos Sedis Apostolicæ, sed Eusthasium Patriarcham Antiochenum; cum hic primus locutus fuerit in Concilio, Imperatoris pietatem laudibus celebraverit primusque in dextero ordine sederit.

26 R. Negatur sequela. Locutio, &
KK 4 Im-

Imperatoris salutatio non arguunt in Euthasio praesidentiam, nec id ipse egit ratione dignitatis, cum in Concilio interfuerit Alexander Patriarcha Alexandrinus, Antiocheno major, & dignior. Ideo potius dicendum eas partes eidem ob specialem elegantiam loquendi fuisse à Legatis commissas; sicut praxis est, quod in magnis Congregationibus ii eligantur ad alloquendos Magnos Principes, qui majori eloquentia, & virtute sunt praediti. Ita Aaron, qui erat Moyse minor, ad Pharaonem loquebatur. Quod autem Euthasius in illo ordine sederit, factum est, ex quo Osius, & duo alii Legati primum locum tenerent eorum, qui erant in sinistro ordine, qui dignior, & nobilior habebatur apud veteres, ut notat, & exemplis ostendit Spondanus ad an. 325. num. 17. referens in nonnullis Picturis B. Virginem penes Crucem videri à sinistris Joannis; & saepe Paulus dexteram à Petro in aliis obtinet.

Opponunt 2. In Concilio Ephesino I. praesedit Imperator Theodosius per suos Judices; ad Synodum enim misit Candidianum Comitem, ut legitur in *Epist. Cum Magnam* Imperatoris ad Synodum.

Accedit. In Concilio Chalcedonenfi sententia depositionis contra Dioscorum fuit à Senatoribus, & Judicibus à Martino missis prolata, prout constat ex *act. 1.* Et in *act. 2.* Judices prius acta recitarunt, ac ea, de quibus consulendum erat, proposuere. *Act. 4.* jussu Judicum, & Senatus lecta sunt coram Synodo, quae acta fuerant in praecedentibus actionibus, & Episcopis injunxerunt, ut docerent, si expositio fidei facta in Nicæna, & Constantinopolitana Synodo consonaret cum Epistola Leonis Romani Pontificis: ergo ipsi Judices Praesides fuerunt.

Addo. In VII. Synodo tota Concilii directio fuit apud Tharasium Patriarcham C.P. ut acta Synodi probant *act. 1.* aliisque subsequitis; cujus autem est Concilium dirigere, ejus est praesidere: ergo, &c.

27 R. Negatur antecedens, de praesidentia auctoritativa. Theodosius Comitem ad Synodum miserat, non ut res fidei definiret, sed ut impediret tumultus, & omnia pacifice contingerent, prout habetur expressè ex d. Epistola ibi. *Igitur Comitem ad sacram vestram Synodum abire iussimus, sed ea lege, & conditione, ut, cum questionibus, & controversiis, quae circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat (nefas est enim, qui Sanctorum Episcoporum Cathalogo adscriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis, & consultationibus se se immiscere) verum ut Monachos, & Sæculares, ac cæteros denique omnes ab illa Civitate modis omnibus submoveat quandoquidem non licet illos, qui omnino necessarij non sunt, sacrorum dogmatum examen aliquo tumultu impedire, & iis, quæ cum tranquillitate à vestra sanctitate constitui, definirique debent, obstaculum aliquod afferre: tum rursus, ut diligenter prospiciat, ne qua gravior dissensio ex mutuo repugnandi studio coorta, Sanctissimæ Synodi vestrae consultationem, exactioremque veritatis indagationem quovis modo obturbet.*

28 Hinc constat I. Quænam sint partes, & munus Legati ex parte Principum in Conciliis, Quorum praesentia non ad decreta auctoritative formanda dirigitur, sed solum ut acta quiete, & sine tumultu celebrentur, ac executioni mandentur, quæ communi consensu sunt à Patribus determinata, subordinatè tamen ad directionem Legatorum Apostolicæ Sedis.

29 II. Negari non potest Imperatores maximè consilio, & auxilio favisse Ecclesiæ, ejus sunt protectores. Verum auxilium, consiliumque tunc Ecclesiæ præstitum Romanos Pontifices non excludebat, nec eorum jurisdictionem minuebat. Planè Catholici Principes Carolus V. & Ferdinandus frater illius, Concilio Tridentino consilium, & auxilium præstiterunt; sed Romani Pontificis auctoritatem excludere, vel minuere, ac Concilio praesidere, nec per somnium cogitarunt. Ideo, cum

cum Theodosius nihil in materia fidei egerit, nec per se, nec per Præsides, sed tantum circa externa Concilii, ut omnia in pace, & ordine conservarentur, nihil aliud ritè concluditur, nisi, quòd potestas Imperatorum versatur tantum circa externam moderationem, & ordinem in modo procedendi. Circa hæc præfident Imperatores, eorumve Legati; at circa definitiones fidei, & causarum Ecclesiasticarum penes Summum Pontificem, ejusq; Legatos prima auctoritas residet.

Ad accedit. Juxta dicta liquet, qua intentione Martianus suos Senatores ad Synodum miserit; Quorum sententia non fuit juridica, & finalis: hujusmodi enim rem controversam per modum condemnationis, & absolutionis determinat. Quod à Senatoribus minimè præstitum est. Sententia enim contra Dioscorum *act. 3.* data est.

Ut verò magis appareat non Laicos ab Imperatore directos, sed Legatos Leonis Papæ in Concilio præfuisse, non gravabor aliqua ex Stapleton exscribere in *repl. ad Hornistatum lib. 2. cap. 14.* Indignum enim non est, ut alieno sublevemur labore, repetentes illud Senecæ *epist. 16. ad Lucillum. Quidquid ab alio benè dictum est, meum est.*

30 Quare ex *act. 1.* habetur Legatos Summi Pontificis ab eodem mandatum accepisse, ut non finerent Dioscorum inter alios Episcopos in Concilio sedere, sed juberent eum, sicut reum ad Tribunal stare; quod Senatoribus significabant, & monabant, si aliter rem fieri paterentur, excommunicationis sententiam sine dubio subituros. Quare sedere in medio jussus est à reliquis separatus.

In *2. act.* habetur præfidentia Paschasini, & Lucentii agentium vices S. Leonis Romani Pontificis.

31 In *3. act.* invenitur Paschasinum, & cum ipso Lucentium, & Bonifacium tenentes locum S. Leonis pronuntiasse sententiam adversus Dioscorum, cui cæteri Episcopi subscripserunt. Et inde patet sen-

tentiam, quam Senatores in causa Dioscori proferebant non fuisse finalem, sed animi sui tantum declarativam: unde Senatores non judicium dixerunt, sed *videatur nobis justum.* Vide *infr. cap. 8.*

32 In *act. 5.* orta est dissensio inter Patres quoad formam finalis sententiæ, quibus verbis concipi deberet: qua audita, assurgunt Senatores dicentes: *nisi inter se convenire in animum inducant, Concilium in Occidente* (Romam intelligentes) *cogendum esse.* Episcopi Illyrici continuo clamabant, qui contradicunt, Romam ambularent. Et cum in unum omnes consensissent, rei controversæ ultima resolutio, & sententia finalis recepta est; quæ una cum denuntiatione depositionis, & excommunicationis contra eos, qui eidem contraire præsumerent, ab Episcopis solis, sine ullo suffragio, aut assensu Imperatoris, aut Senatorum ejus vices gerentium *act. 3.* pronuntiata erat.

33 In *act. 6.* interfuit Imperator cum uxore Pulcheria, hortatusque est Patres, ut, rejectis omnibus hæresibus, pura fides luce sua resplendeat in omnibus mentibus. Post allocutionem lecta est Imperatori definitio fidei, quæ in actione quinta fuerat prolata, cui sententiæ subscriptiones omnium Episcoporum annexæ erant. Primo autem loco Legatus Summi Pontificis subscripsit, in hæc verba: *Ego Paschasinus Episcopus, vice Domini mei, Beatissimi, atque Apostolici universalis Ecclesiæ Papæ, Urbis Romæ, Leonis, Synodo Præsidentis, statui, consensi, & subscripsi.* Post quem subscribunt illius Collegæ, licet alter eorum non esset Episcopus. Imperator vero totus fuit, ut definita executioni mandarentur, & penas constituit in eos, qui adversus ea insurgere, aut turbas movere præsumpsissent.

34 Quibus apparet, cur Oratores Principum, & Magistratus civiles Conciliis intersint; non enim adsunt, ut præsent, aut ut Judices auctoritativi de rebus Ecclesiasticis sententiam ferant, sed solum ut

ope-

operam dent, ac in subsidium, ut nimirum Synodus quietè, & ordinatè procedat, & novitatum renovatores compescant, ac, ut definita à Seditiosis non violentur; vel etiam, ut Principes de resolutionis in Concilio doceant. In quem finem, ac ut noscerent ea, ad quorum observantiam deberent contradictores impellere, Senatores petierunt de iis institui, quæ in objectione sunt allegata. De quo plura d.c.8

35 Ad additum. In d. act.1. non Tharasio, sed Legatis Adriani Papæ præsentia tribuitur, cujus locum tenebant. Idem legitur act.2. In ultim.act. definitum est Sacras Imagines esse adorandas, & ante Tharassium subscripserunt Legati Romanæ Ecclesiæ, Petrus Archipresbyter S. Petri, & alter Petrus Abbas S. Sabæ vices gerentes Adriani Papæ, & mox subscripsit Tharassius, qui in Epistola sufficit ad eundem Adrianum, non sibi, sed eisdem Legatis præsentiam adscribit, his verbis: *Misisti, nobis postulantes, viros concordēs, & dignos Apostolica Sede S. Petri. Et infra. Nos autem accipientes Comites itineris, & venerandos viros Legatos vestros, & Vicarios quoque Orientis: Et post: Prærogativa quadam litteras Sanctitatis tuæ primo loco legi iussimus: & eramus quidem tunc omnes veluti in regio convivio epulis Spiritus intenti, quod tali convivio animi nostri recrearentur, pedesque nostri in viam rectam veritatis per te (nota) ducebantur.*

36 Quapropter ex ipsius Tharassii mente non ipse, sed Legati Papæ præsentiam tenuerunt. Eidem solum à Legatis, & Synodo commissum fuit, ut præmiū faciat, & ostium verbo aperiat, &, quæ congrua sunt, vociferando pronuntiet, ut in d. act. Id enim conveniens, & perutile fuit ad Synodi informationem, quod ipse novisset, quæ superiori anno ab improbis in sua Civitate contra Sacrarum Imaginum venerationem gesta erant. Ideò directio, quæ illi tribuitur non præsentialis, sed solum informativa fuit, ac omninò à Legatis Pontificis dependens.

37 Hic advertas adversus Sacras Imagines fuisse Constantinopoli coactum Conciliabulum sub Leone hæretico Imperatore, & præsentia Photii: Quod reprobatum legimus in d. VII. Synodo act.6. in hæc verba: *Quod non fuerit vera Synodus sub Leone celebrata, quoniam non habuit cooperariū, ut hæc, quæ nunc celebratur, Romanum Papam, nec illius Sacerdotes, nec per Vicarios, nec per Provinciales litteras, quemadmodum fieri in Synodis debet. Quare propterea hæc ipsa Synodus illud Concilium illegitimum dixit, quia in eo, nec convocato, nec præsidendo per se, aut suos Legatos, nec instruendo per litteras cooperatus est Romanus Pontifex.*

Opponunt 4. Si in Conciliis præsedissent Legati Pontificum Romanorum non fuisset opus, ut ea postea, ab ipsismet Pontificibus confirmarentur: frustra enim confirmatio adiceretur, cum decreta formata essent à Legatis representantibus Papam; sed fuerunt reipsa Concilia à Pontificibus confirmata: ergo, quia in illis eorum Legati Præsides non fuerunt.

Deinde. Lex Tyrannica est, quod Romanus Pontifex per se, vel per suos Legatos sit Præsides Conciliorum. Nam ex eo tollitur libertas à Patribus; siquidem libertas exposcit, ut quisque liberè difficultates tractandas proponat, & examinet, propriamque sententiam exponat, & confirmet. Hoc autem eis ex d. præsentia non conceditur. Cum Præsides partes sint proponere, quæ decidenda sunt, & quedam reiicere, quæ ab aliis in medium producuntur:

Denique. Illi auctoritative quoad jus suffragii præfuerunt Conciliis, quæ ea confirmarunt, Ecclesia consentiente, sed Imperatores Ecclesia consentiente confirmarunt Concilia: ergo, &c. Major patet. Patres Concilii Constantinop. I. Theodosium Seniore in Epist. incipient. Initio, rogarunt, ut decreta Concilii confirmaret. ibi. *Cupimus abs te humanissime, & piissime Imperator diplomate tuo Synodi sen-*
ten-

tentiam confirmari . . . placita Synodi ad finem prædicta subscriptione tua munias.

Secundò. In Concilio Florentino ante omnes Prælatos tam Orientales, quàm Occidentales subscripsit Joannes Paleologus Imperator! ergo, &c.

38 R. Negatur sequela. Nam Legati in Conciliis non ita representant Papam, ut absolutè, & independentè id faciant, quod facit Papa, sed representant Papam, ut ejus Vicarii, per quos ipse Papa instruit, & dirigit inferiores Prælatos: regulariter enim omnes definitiones Conciliorum pendent à definitione, & instructione Pontificis per suos Legatos, vel Apostolicas litteras ad Patres transmissas. Ideò Legati tenentur operari juxta sibi præscripta, & dubia ad Pontificem referre, omniaque acta ejus judicio probanda, confirmandaque supponere. Siquidem privilegium infallibilitatis est à Christo datum Pontifici, & non aliis; de quo agendum *cap. seq.*

39 Ad deinde. Est planè Præsidentis movere sibi subjecta ad finem; ita in corpore humano à capite est influxus, & inferiores potentiæ ab ipso diriguntur. Hinc cum Pontifex Romanus sit Caput Ecclesiæ, Præsesque Conciliorum, ejus est, omnes actiones Conciliares dirigere, Patresque, saltem per suos Legatos instruere de iis, quæ agenda sunt: Circa quæ Patres liberè suas sententias dicunt, sed non cum pertinacia sensum suum tuentur. Nec Tyrannis est à Legatis decerni, vel proponi, quæ tractanda sunt; sed potius ea forma à Tyrannide liberatur Ecclesia, quæ profectò scinderetur, & tot essent sententiæ, quot capita. Ubi verò per Legatos proponuntur tractandæ controversiæ, via certa, & brevis auferens schismata aperitur. A capite enim instructi Legati, quæ necessariò proponi debent, in medium proferunt, non restringentes judicium Patrum, sed potius illustrando, & dirigendo, quid teneri debeat, ostendendo Ecclesiæ Romanæ doctrinam, & Pontificis definitionem, cum qua omnes particulares Eccle-

siæ (quas Episcopi congregati representant) concordare debent. Neque Synodi est discutere, quæ Legati habent in mandatis, & iniqua conditio est adversari.

Instant. Judicium doctrinale non solum ad Legatos spectat, sed ad alios quoque Patres: ergo non Legati sunt Præsides, nec ipsorum est tractanda proponere.

40 R. Negatur consequentia. Judicium Patrum semper est Legatis Apostolicis subiectum, ut nihil, illis inconsultis, vel renitentibus, possit conciliariter tractari, semperque Patres suam sententiam subiiciunt Romanæ Ecclesiæ, & hujus auctoritati, ab ipsa confirmationem expectantes; & super iis dumtaxat inquirunt, & sententiam dicunt, quæ à Legatis sunt de commissione Pontificis proposita.

41 Ad denique. Quoad vim obligandi in conscientia, & infallibilitatem conferendam, soli Pontifices Concilia confirmant: Imperatores verò quoad externam executionem; hinc hi per suam confirmationem non auctoritatem Conciliis tribuerunt, nec Judices rerum Ecclesiasticarum se exhibuerunt, sed fuerunt executores tantum decretorum: *convenit enim ut distringat legalis ultio Judicium, quod non corrigit canonica prædicatio Sacerdotum*, aiebat Guntheramnus Rex confirmans Concilium II. Matisconense. Et Cardinalis Cusanus *lib. 3. de concordant. Catholica cap. 15.* dixit. *Summus Pontifex confirmat, tanquam auctoritatem præbens Concilio: Imperator verò tanquam testis eorum, quæ gesta sunt, & decreta, & tanquam ea approbans, & recipiens, eisque se subiiciens, &, quia Regis ad exemplum totus componitur Orbis, cæteri omnes Concilio obediant: nullam verò vocem Synodicam, vel decisivam, vel conclusivam habet. Ideò, cum deprehendimus Imperatores Concilia confirmasse, id factum est, ut manus auxiliares præberent Ecclesiæ.*

42 Ad 1. Patres Concilii Constantinop. sollicitè curarunt per Imperatorem Synodum confirmari: hac quidem ratione, ne, sicut

sicut alii Imperatores, fidem Catholicam ejurarent cum maximo Ecclesie Christi detrimento, & ne illud idem in posterum accideret. Itaque, ut Imperatores fidei Catholice tenaciores, & propugnatores essent, hanc ab Imperatore confirmari satagerunt; cujus auctoritate coercendi erant, qui ei in posterum contradicerent. Hoc enim obsequium in Regibus, & Monarchis postulat Deus, ut ipsi Religionem tueantur; nec Patres ignorabant, quanti ponderis esset vera Religio Imperatoris, ut universus Orbis eam amplecteretur.

43 Ad 2. Paleologus subscripsit, ut testis sollemnis unionis inite à Grecis cum Latinis; & ulterius, ne Orientales pretextum obtenderent dissentendi unioni, quod Imperator in eam non consensisset. Quin etiam subscriptio fuit obsignativa, non præsidentie Imperialis, sed presentie, qua Imperator Synodum cohonestavit.

C A P U T V.

An Concilia à Papa confirmentur?

S U M M A R I U M.

- 1 Triplex est confirmatio, & nu. 4.
- 2 Concilia à Papa non confirmata, robur non habent.
- 3 Concilia confirmationem à Pontifice postularunt ad 21.
- 22 Decreta dogmatica, & doctrinalia ubique gentium servantur.
- 23 A Papa confirmanda sunt decreta fidei, & morum.
- 24 Papa confirmans facit sua decreta ad 25.
- 26 Concilia Provincialia nequeunt totam Ecclesiam constringere.
- 27 Sensus textus, ubi sunt duo, vel tres, &c. ad 30.
- 31 Concilia generalia diversa ratione usurpantur ad 38.
- 39 Est de fide Concilia à Papa confirmata, esse ab errandi periculo immunia.
- 40 Possunt decreta Conciliorum esse vera in

se, & non quoad nos, & num. 47.

- 41 Concilia Anathema dicunt cum ordine ad Romanum Pontificem.
- 42 Pontifices à Conciliis non ligantur.
- 43 Papa non potest mutare, quæ sunt juris divini, vel naturalis.
- 44 Nec valet operari contra suas definitiones, quas edit in materia fidei, & morum doctrina.
- 45 Spiritus Sanctus reliquit potestati Pontificis, ut secundum opportunitatem moderetur leges positivas Ecclesiasticas.
- 46 Quo titulo Synodus Tridentina dicatur in Spiritu Sancto legitime congregata?
- 47 Tota Ecclesia à Concilio obligari nequaquam potest.
- 48 Duæ regulæ vivæ infallibiles in Ecclesia non dantur.
- 49 Suffragia Episcoporum in Conciliis sunt decisiva, sed non ultimatè.
- 50 Nomen Episcopi à Gentilibus, etiam usurpatum.
- 51 Episcopi potestate, & jurisdictione sunt donati.
- 52 Sunt Superiores simplicibus Presbyteris.
- 53 Scripta Patrum sæpè ut probabilia recipiuntur ad 57.

Propugnatores Conciliabuli Basileensis aliam potestatem confirmandi Concilia non admiserunt in Romano Pontifice, quàm honorariam, vel certificativam, quod acta Conciliaria recto ordine processerint. A Sectariis Calvinistis, & Lutheranis facultas confirmandi Concilia tribuitur Imperatoribus, vel Regibus, quibus pariter auctoritatem illam congregandi dederunt. Ab istis differt Refractorius de Dominis libr. 6. de Repub. cap. 3. ubi negat, optimè quidem, ab Imperatoribus posse auctoritativam confirmationem conferri, sed pessimè, & adversus Catholicam veritatem dicit Concilia, estò à Papa confirmentur, non esse solide auctoritatis, quia Papa, ait, non potest dare ullam confirmationem.

Alii nonnulli scripserunt Concilia gene-

neralia legitima non egere Pontificis confirmatione, ex quo antecederet ad Papæ definitionem, & independenter ab ejus instructione possint dogmata infallibiliter decernere; statuunt enim Concilium generale esse supra Papam; consequenter in decretis formandis Papam esse parem aliis Episcopis, estò inter pares primatum habeat, quando est præsens per se, vel per Legatos. De qua re agendum *cap. sequen.*

I Notetur. Triplex est confirmatio. Prima, laudativa, vel receptiva, aut executiva decretorum Concilii. Secunda, significativa, vel testificativa unionis, & concordiae in edendis decretis Synodali-
bus. Tertia, auctoritativa, qua decretis vis tribuitur obligandi totam Ecclesiam ad ea recipienda, simulque proponitur vera esse, habendaque ut regulas fidei, & morum, divinaeque revelationi conformia.

Dicendum. *Solus Papa auctoritativè confirmat Concilia generalia, & absque illius confirmatione decreta in illis firmitatem non habent.* Ita omnes Catholici.

2 Probatur. Concilia à Papa non confirmata firmitatem non habent, & errare possunt; ab ejus verò confirmatione robur obtinent, adeò ut, ea stante, nefas sit de illorum infallibilitate dubitare, & quilibet tenetur ipsorum decreta recipere, eis-
que parere: Ergo solus Romanus Pontifex auctoritativè confirmat Concilia, &c. Cō-
sequentia sequitur, quia auctoritativè confirmare, est decretis infallibilitatem, & vim obligandi omnes tribuere. Antecedens patet. Primò ex *cap. Multis, capit. Concilia 15. dist. & cap. Significasti de elect. ibi.* Omnia Concilia per Romanæ Ecclesiæ auctoritatem, & facta sunt, & robur acceperunt. Gelasius I. *constit. Valdè I. Bullar. to. I.* dixit. §. 16. *Prima Sedes (nimirum Romana) unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat.* II. Ex praxi Conciliorum, quorum Patres, si agnovissent sine confirmatione Pontificis posse sine erroris periculo definire, & proponere Fidelibus credenda, &

agenda cum obligatione, ut crederent, quæ sunt fidei, & agerent, quæ sunt morum, frustra, & inutiliter exegissent decreta edita in Conciliis à Papa confirmari. Atqui à Pontifice eorumdem confirmationem exoptulasse certissimè constat, & ex Chronicis docemur.

3 Primò. Patres Concilii Nicæni (quod fuit norma, & regula cæterorum) per Epistolam Synodicam à S. Sylvestro petierunt, ut auctoritate Apostolica decreta Concilii confirmaret, in hæc verba: *Nunc itaque ad vestrae Sedis augmentum accurrimus roborare:* Et infra: *Quidquid autem constituimus in Concilio Nicæno precamur vestri oris consortio confirmetur.* Sylvester verò petitioni annuens Concilium Nicænum confirmavit, ut infra: *Quidquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est ad robur Sanctæ Matris Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ, à Sanctis Sacerdotibus trecentis decem, & octo, nostro ore conformiter confirmamus: omnes, qui ausi fuerint dissolvere definitionem Sancti, & Magni Concilii, quod apud Nicæam congregatum est, sub præsentia piissimi, & venerandi Principis Constantini Augusti, anathematizamus.* Ex Concilio Romano III. sub eodem Sylvestro celebrato an. 325. apud Bail *Sum. to. 2. Concil. sæcul. IV.*

Dicunt cum Spalatensi, quòd, celebrato Concilio Nicæno, confirmatio subsequuta est ex consensu, admissione, & probatione Ecclesiæ universalis. Unde loquens Theodoretus *lib. 4. cap. 3. de fide Nicæna* dixit: *huic omnes ubique Ecclesiæ assensæ sunt, ut Hispaniæ, Brittaniæ, Italia, &c.* Athanasius *Epist. ad Afros.* *Huic Concilio Nicæno universus Orbis assensum præbuit.*

4 Contra. Alia, ut diximus, est probatio auctoritativa, alia receptiva, ac ex pleniori assensu cæterarum Ecclesiarum. Prima antecedit, quæ est complementum decretorum, à qua ultimum actum habent. Secunda subsequitur. Prima est propria Pontificis, secunda cæterorum, qui cum Pontifice consentiunt, quatenus recipiunt, quæ ipse probaverit. Interdum

dum Patres, & Chronicæ, omiffa fecunda, primam commemorant; quandoq; fupposita prima, de fecunda difcurrent, ut ibi Theodoretus, & Athanafius. Tum quia, ficut Ecclefia non poteft per modum Judicis definire, declarare, & proponere, quæ funt fidei, fed folùm per modum attestationis; ita neque poteft Concilia confirmare, fed folùm ea recipere tenetur à Papa confirmata.

5 Secundò. Patres Concilii Conftantinopolitani I. petunt Synodum confirmari à Romano Pontifice in Epiftola ad Damafum directa *incipien. Dominis*, ibi. *Hic igitur tam legaliter, & canonicè apud nos geflis, etiam veftram reverentiam congaudere depofcimus.* Fuiſſe verò Concilium à Damafio confirmatum aſſerit Photius in *libr. de Septem Synodis*; & D. Gregorius *libr. 6. Epift. 31. ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum* dixit. *Romana Ecclefia Conftantinopolitanos Canones, vel geſta Synodi illius hætenus non habet, neque accipit. In hoc autem eamdem Synodum accepit, quod eſt per eam contra Macedonium definitum. Reliquas verò hærefes, quæ illic memoratæ funt, ab aliis jam Patribus damnatas reprobat.* Canones illius Synodi Romana Ecclefia non probavit. Nam Conftantinopolitano Epifcopo primum locum poſt Romanum Pontificem conſtituit, ſpreta Concilii Nicæni ordinatione, à quo *Canone 6.* firmata poſt eum fuit dignitas Eccleſiarum ab Apoſtolorum Principe Petro inſtitutarum Alexandrinæ, atque Antiochenæ. *Cabaſut. notit. Eccleſiaſt. in hac Synodo.*

6 Tertiò. Patres Ephelinæ Synodi agnoſcentes Romanam Sedem primas partes tenere in Ecclefia, Cæleſtino Pontifici ſcripſerunt, & pro confirmatione actuum ſupplicarunt. *Quoniam (in Epiftola Concilii ad Cæleſtinum incip. Sanctitatis)* neceſſitas poſtulat, ut quæ conſecuta ſunt in hac ſancta Synodo, omnia ad ſanctitatis tuæ cognitionem referantur, neceſſariò ſcribimus. Quibus, litteris acceptis, Cæleſtinus,

teſte Cyrillo *Epift. 29.* ſcripſit, *conſona Synodo, & omnia illius geſta confirmavit.* Theodoſius verò Junior Imperator ad perfectionem divinitus ſtatutorum petiit ab Apoſtolica Sede confirmationem apponi, ut ſic ea tanquàm à Petro facta veneremur, ut aiebat.

Dicit Spalatensis. Alia confirmatio hic non acceſſit, quàm conſensus Patrum in eadem ſententia, quam Cæleſtinus per Legatos ad Synodum direxerat, & Concilium præceſſerat: confirmatio autem non præcedit, fed ſubſequitur Concilia confirmanda.

7 Contra. Summus Pontifex eſt Conciliorum, tum Prædefinitor, tum Confirmator, quæ prædefinitor, Conciliis præſcribit, quid definiendum, & decidendum ſit, ac regulariter ad ea ſuas definitiones per Legatos tranſmittit, ut juxta eas definiant, & in illis conſentiant; & hæc Concilia ipſa præcedunt. Quæ verò confirmator, Conciliis ultimam manum, & complementum apponit, & firmitatem tribuit, cujus generis fuit confirmatio dicti Concilii, ut ex allegata Epiftola Cyrilli.

8 Quartò. Patres Concilii Chalcedonenſis obſequioſiſſimis verbis confirmationem geſtorum poſtularunt à S. Leone magno *Epift. Synodica ad eundem incip. Sancta* ibi. *Rogamus igitur, & tuis decretis noſtrum honoræ iudicium, & ſicut nos Capituli in bonis adieciſimus conſonantiã, ſic & ſummitas tua filiis, quod decet, adimpleat.* Leo verò Concilium quoad doctrinam, & dogma approbavit *conſtit. Omnem 2. Bullar. to. 1.* ibi. *Ut fraternæ univerſitas, & omnium Fidelium corda cognoscant, me non ſolùm per fratres, qui vicem meam executi ſunt, ſed etiam per approbationem geſtorum Synodaliũ propriam vobiſcum iniſſe ſententiã, in ſola videlicet fidei cauſa.* Hoc ultimum addidit Leo, quia Canones non confirmavit, ſed pluribus Epiftolis damnavit, & reprobat. Canonem vigefimum ſeptimum, utpote clandestinum, & ſubreptitium, quem Pa-

Patres Orientales, absentibus, & contradicentibus Legatis, ediderunt ad Primum Ecclesiæ Constantinopolitanæ statuendum post Romanum Pontificem. Tum etiam, quia in eo referebatur à Patribus Nicænis Primum Romano Pontifici esse attributum, quasi eum ante non habuerit, quod falsum est; quoniam ut diximus alibi, ipsa Ecclesia Romana non à Conciliis, vel Christianis Imperatoribus, sed à Christo Domino Primum obtinuit.

Dicunt. A Leone Patres non auctoritativam, sed honorariam dumtaxat confirmationem petierunt, ut probat illud, & *tuis decretis nostrum honorajudicium.*

9 Contra. Non tantum honorariam, & decentem confirmationem Patres à Leone postularunt, sed etiam auctoritativam, & necessariam, ut manifestum est ex d. Epistola, quæ hisce concluditur: *Om-nem vobis gestorum vim insinuavimus ad comprobationem nostræ sinceritatis, & ad eorum, quæ à nobis gesta sunt, confirmationem, atque consensionem, firmitatem, & consonantiam.*

10 Quintò. Quinta Synodus fuit confirmata à Vigilio: quousque enim non fuerunt à Vigilio illa tria capitula damnata, Orthodoxi pro damnatis illa acceptare recusarunt. Sicut Synodus titulum Oecumenicæ obtinere non potuit, donec à Vigilio probaretur: nullius enim efficaciæ est Concilium Oecumenicum, quod non sit sententia Romani Pontificis roboratum.

Dicit Spalatensis. Illa tria capitula fuerunt, invito Pontifice, damnata: damnatio fuit ab Ecclesia Catholica recepta, & Vigilius pro Schismatico habitus.

11 Contra. De hac re diximus supra, *contr. præter. cap. 2. ad 2. objectum.* Quod autem dicat Spalatensis Vigilius occasione trium capitulorum habitum pro Schismatico, non à Catholicis id actum debuit advertere, sed à Schismaticis assentatoribus Imperatoris. Quod si ab ista idem Vigilius in exilium sit actus, id ad violentiam, & factum, non ad jus Imperatoris

pertinet, qui jam jura Ecclesiæ sibi usurpabat.

12 Sextò. Sextæ quoque Synodi definitionem confirmavit Leo II. ut ex Epistola Regi Regum ad Constantinum Augustum directæ: ibi. *Definitionem rectæ fidei, ut dictum est, plenissime prædicavit* (Agathus ejus prædecessor) *quam, & Apostolica Sedes Beati Petri Apostoli (cujus licet impares ministerio fungimur) veneranter suscepit, idcirco, & nos, & per nostrum officium, hæc veneranda Sedes Apostolica concorditer, ac unanimiter his, quæ definita sunt ab ea (scilicet Synodo) consentit, & B. Petri auctoritate confirmat, sicut supra solidatam Petram, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem.*

Dicit I. Spalatensis. Apud Leonem hæc esse Synonima, *veneranter suscipere, consentire, confirmare, prædicare, & approbare.*

13 Contra. *Consentire, & prædicare inferiorum, etiam esse potest; at confirmare, & auctoritativè probare solius est Superioris: Ita non nisi Superior electionem inferioris confirmat, cap. nimis de elect.*

Dicit II. Leo post datam à se confirmationem petiit ab aliis Episcopis Orientis Concilium recipi, & probari, ut ex Epistola 12.

14 Contra. Subscriptiones, & consensus cæterorum Episcoporum in casu non erat definitivus, & auctoritativus, sed protestativus, declarativus, & contestativus receptionis dogmatum, ad ostendendum cæteras Ecclesias Orbis cum Romana, omnium Principe concordare. Una enim ex notis veræ Ecclesiæ est concordia Ecclesiarum ad invicem, & cum Romana, quæ est centrum unitatis, & magistra fidei; & inde ex consensu cæterarum Ecclesiarum colligitur solum extensiva approbatio, quæ intensivam, & auctoritativam Pontificis probationem, ac confirmationem simpliciter supponit; cui consonantes cæteræ Ecclesiæ in hunc sensum confirmant, quatenus assentiuntur, & reverenter recipiunt dogmata à Pontifice confirmata.

15 Septimò . Septima Synodus fuit confirmata ab Adriano Pontifice, cui Tharastius rerum gestarum in Synodo rationem reddidit, & confirmationem petiit; ipse verò Adrianus Synodum Apostolica auctoritate communivit, ac approbavit, ut scribit Cabasutius *cit. in hac Synodo*.

Dicunt. Synodus septima reprobata fuit in Concilio Francofordiensi celebrato an. 794. præsentibus Legatis Adriani: ergo ab Adriano probata non fuit.

16 Contra . Planè aliqui, etiam ex Catholicis, inter quos Annatus in *apparat. ad Theol. lib. 5. art. 13.* & traditur à Baronio, ac Bellarmino, asseverant in ipso Concilio damnatam Nicenam II. legitimam Synodum; verum in eo hallucinantur, quòd non distinguant, Constantino-
poli sub Constantio Copronymo celebratam fuisse Synodum in causa adorationis Imaginum, seu contra Sacrarum Imaginum usum; quæ septima, & universalis, sed falsò, appellabatur. Hæc pseudo-septima Copronymiana, non verò Nicæna II. quæ verè est septima universalis, in Francofordiensi proscripta intelligitur, ut in Canone 2. ex Bail *Sum. tom. 2. sæcul. 9. in hoc Concilio*, & Spondano *Epist. tom. 2. ad ann. 794. nu. 3.*

17 Octavò . Synodi octavæ confirmationem postulant Patres ab Adriano II. Patrum votis annuisse Adrianum, & Acta Concilii confirmasse constat ex ejusdem Adriani ad Basilium Imperatorem Epistola, ut scribit allegatus Annatus ubi *supr. art. 9.* Legendi etiam sunt Bzovius in *suo Romano Pontif. cap. 11.* & Spondanus *ad an. 869. nu. 10.* ac Gravina *Cathol. præscript. to. 4. p. 2. disput. 1. art. 5.*

Dicunt. Octava Synodus inter Oecumenicas ab Ecclesia receptas non commemoratur, quia potius abrogata legitur in Concilio Oecumenico Constantinopolitano celebrato an. 879. quod supposuit Julianus Cardinalis Cæsarinus, cum *sess. 6.* Ferrariæ celebrata, octavam Synodum à Marco Ephesino impetitam, asseverante

expungendam esse è Synodorum Cathalogò non defendit: ergo, vel octava Synodus confirmata non fuit, vel eam Adrianus confirmans erravit.

18 Contra . Hic objecta ex infecta radice descendunt. Utique Græci schismatici pro octava contra Photium Synodo ab Adriano approbata, illud Concilium Catholicis obtrudunt; prorsus tamen à veritate alieni, cum re ipsa Conciliabulum fuerit: in eo enim ex Actis constat Photium præsedisse, & non Legatos Sedis Apostolicæ, in quo secundum aliarum Synodorum legitimarum morem præsidere debuissent. Ulterius illegitimitas apparet, quòd cum Photius à Legatis accepisset commonitorium eis à Joanne VIII. traditum, illud Græco sermone reddens priusquam in Synodo legeretur, falsavit, alia addens, alia minuens, alia mutans. Fuerat planè ab Joanne Synodus indicta, procurante Basilio Imperatore ad Photii restitutionem dumtaxat, non verò ad octavæ Synodi abrogationem, & reprobationem eorum, quæ justissimè in illa acta fuerant contra Photium, neque ad impugandam processionem Spiritus Sancti à Patre, & Filio, (primus enim, à quo mota fuerit quæstio de processione Spiritus Sancti à solo Patre, non à Filio, fuit Photius teste Bail *sum. to. 1. in Concilio Constantiens. IV. tit. Photii malitia*) nec ad lædenda jura Sedis Apostolicæ; quæ tamen omnia fuerant contra jus, & voluntatem Pontificis resoluta. Proinde Synodus hæc Photiana, à Græcis octava dicta, & generalis, fuit ab eodem Joanne reprobata: habetur ex ejusdem Pontificis *Epist. 251. ad Basilium*, in qua ad finem cautè subjungit: *Sic se probare, quæ in Synodo de restitutione Photii dumtaxat egissent, ut si quid illi, vel hac, vel alia in parte præter voluntatem Sedis Apostolicæ, & mandata accepti commonitorii operati fuissent, id nullius planè auctoritatis esset, ut ex eodem tom. 2. Conc. sæcul. 9. in d. Conciliabulo.*

19 Ideò verò Cæsarinus ea in re se ad-
ver-

versus Ephesinum abstinuit, ne à præcipua quæstione diverteret. Cæterum *sess. sept.* Andreas Colossensis defectum Cæsariini restituit, firmans *neque verum, ratio- nique consonum esse octavum illud Concilium antiquatum fuisse*. Lege ibi.

20 Postremò. Patres Concilii Tridentini Concilium à Pio IV. confirmari postularunt, ut ad finem Concilii, ibi: *placet ne vobis, ut omnium, & singulorum, quæ tam sub fel. record. Paulo III. & Julio III. quam sub Sanctissimo D. N. Pio IV. Romanis Pontificibus in Synodo decreta, & definita sunt, confirmatio nomine Sanctæ huius Synodi per Apostolicæ Sedis Legatos, & Præsidentes, à Beatissimo Romano Pontifice petatur?* Patres responderunt. *Placet*. Confirmationem verò ab ipso Pontifice in executionem decreti petierunt, Cardinalis Moronus, & Simonetta, qui tunc Legati, & Præsidentes erant; quibus Pontifex annuit, & *constitutione, Benedictus Deus 73. inter illas ejusdem Pontificis in Bullar. to. 2.* Concilium confirmavit, omnibusque fidelibus observantiam præcepit. Ergo ex non interrupta praxi Conciliorum generalium (in quibus Legati Sedis Apostolicæ præfederunt) pendi à Romano Pontifice confirmationem, nefas est de veritate conclusionis dubitare.

21 Dictum est, in quibus Legati Sedis Apostolicæ præfederunt, quia ea, in quibus Pontifices per se immediatè præsides fuerunt, nulla confirmatione egent, cum tunc immediatè ipsi definiant.

Dicunt. Falsum est decreta Tridentini ubique gentium esse recepta: ergo confirmatio Pontificia non inducit obligationem ad decreta Conciliorum observanda.

22 Contra. In Conciliis duplicis generis decreta reperiuntur. Alia dicuntur Dogmatica, & doctrinalia, seu definitiones in materia fidei, & morum; & alia decreta juris positivi Ecclesiastici spectantia ad morum disciplinam, & reformationem. Illa primi ordinis, posita Pon-

P. Aug. Matthæucci Controv.

tificis confirmatione, ubique, & ab omnibus fidelibus executioni dantur, & tenenda omninò ab eis sunt, nisi velint ab Ecclesia recedere. Posteriora verò, non sic omnia ubique recepta sunt, ut in Gallia, sed hoc, non nisi sciente; & permittente Pontifice, propter certas circumstantias eidem suadentes tolerantiam. Sicut enim Pontifex potest, mutatis rerum, & temporum circumstantiis, in bonum Ecclesiæ leges Ecclesiasticas à se, vel in Conciliis editas mutare, & alias subnectere, sic propter similes rationes potest tolerare, ne jam constitutæ observentur.

Probatur 2. rationibus. Quidquid in Conciliis definitur, & statuitur, regulariter fit ex instructione Legatorum, & præscriptione Romani Pontificis: ergo ad eundem Pontificem spectat examinare, & cum Apostolicæ Sedis doctrina decreta conferre, ut illi consona confirmet, & dissona reiiciat: ergo, &c.

Dicunt. Saltem fidei decreta à Concilio edita secundum instructionem Legatorum confirmare opus non est, cum sint irreformabilia, & ante confirmationem Papæ certissimæ veritatis; nam à confirmatione non sunt decreta vera, si sint non vera, sicut nec ex Pontificis probatione Scriptura Sacra, Sacra fit.

23 Contra. Nedum decreta pertinentia ad disciplinam, & reformationem probanda sunt à Romano Pontifice, sed etiam illa fidei, & morum; nam cum potestas definiendi sit jurisdictionis per Pontificem ad Episcopos transmissa, ad Pontificem, cujus est custodire depositum fidei, & Fratres confirmare, spectat examinare, an Patres, plusquam par est, sibi arrogaverint, & in ea, quæ vetita sunt tractare, manus immiserint? an non fancienda fancierint? an decreta edita sint conformia divinæ revelationi? an processerint secundum instructionem Legatis commissam? An Legati ab instructione recesserint? Possunt enim, tam Patres, quam Legati ab instructione deviare; siquidem

Ll

Pa-

Papa in Legatos non transfert, nec transferre potest fidei soliditatem sibi propriam, specialemque prærogativam indefectibilitatis. Et inde donec Pontifex decreta confirmet, Ecclesiæ non constat, an decreta illa vera sint.

24. Profectò Papa non facit decreta fidei, ut de non veris, in se vera sint, sed approbans conciliariter edita, & in se vera, facit vera quoad nos, ostenditque illa ad regulam fidei pertinere, & res decretis expressas non posse in dubium revocari, mandatque ab omnibus esse recipienda; quinimò propter confirmationem Pontifex sua facit decreta juxta axioma Juris *L. I. C. de veter. jur. enucl. Omnia nostra facimus, quibus nostram auctoritatem impertimur.*

25. Propterquam auctoritativam Pontificis confirmationem, nonnulla etiam Concilia Provincialia, in quibus plures hæretici damnati sunt, & dogmata fidei resoluta, inconcussam auctoritatem obtinuerunt, ut constat de Milevitano II. ab Innocentio I. probato, in quo hæresis Pelagiana fuit proscripta, & Arausicano II. à Bonifacio II. confirmato, in quo Semi-pelagiani, seu Massilienses fuerunt jugulati, cæterisque de aliis.

Opponunt I. Decreta in Conciliis edita antecederent ad confirmationem Pontificis sunt veritatis, & auctoritatis infallibilis: ergo Pontificis approbatione non egent; ac proinde Pontificem illa confirmare aliud non importat, quàm illa laudare, vel recipere, illisque se subiicere. Probatur antecedens. Patribus in Concilio à Papa convocato definientibus assistit Christus juxta illud *Matth. 18. Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum*: hoc est, inter eos, ab intus in eis operans, à foris illis assistens, cooperans, & dirigens, ut id cujus gratia convenerunt, infallibiliter consequantur: ergo, &c. Consequentia sequitur. Nam de Patribus legitime congregatis optimè dicitur congregatos in Spiritu Sancto, & in nomine Christi, modo nimirum à Chri-

sto instituto. Quis ergo de infallibili auctoritate pleni, & legitimi Concilii poterit dubitare? Eo enim textu PP. & Romani Pontifices utuntur ad probandam assentiam Spiritus Sancti in Conciliis generalibus. Id expressè habet Celestinus Papa *Epist. incip. Sacerdotum ad Concilium Ephesinum. Certum est illud (neque enim veritas ipsa mentiri potest) ubi sunt duo, &c. Quod si numero tam exiguo Spiritus Sanctus non deest, quantò magis par est credere, ibi illum minime defuturum, ubi tanta Sanctorum multitudo convenerit?* Addunt etiam illud ejusdem *Matth. ibi. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo.*

26. R. Argumentum ex locis allegatis nimis probat. Illis enim quisque uti posset in favorem cujuslibet Provincialis, immò & Synodalis Concilii. Constat autem istis promissam non esse infallibilitatem, adeo ut decreta in ipsis edita sint irreformabilia, & auctoritatem habeant ad obligandos fideles, sed ut firma sint, opus est, ut à Pontifice confirmentur, cui totius Ecclesiæ cura à Christo commissa est. Hinc Augustinus contra hæresim Pelagianam, estò in pluribus Conciliis Provincialibus Africanis damnata, non utitur eo medio, tanquàm omnium fortissimo, sed in *lib. 2. retr. cap. 50.* affirmat hæresim esse, quia ab Innocentio, & Zozimo Romanis Pontificibus convicta, & damnata est. Et hæc fuit praxis, ut quoties doctrina aliqua fuerit in Synodis Provincialibus proscripta (cujus opposita expressè non habeatur in Scriptura, vel traditionibus) semper recursum habuerint ad Romanam Cathedram pro decreti confirmatione.

27. Quinimò Sectarii prædicta testimonia ad particulares casus, suæque conventicula applicant, quòd infallibiliter definiant; quos retundit Cyprianus *lib. de unit.* dicens: *Quando ergo in præceptis suis ponit, & dicit: ubi fuerint duo, vel tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum, non homines ab Ecclesia dividit, qui instituit, & fecit Ecclesiam,*

siam, sed exprobandis discordiam perfidis, & fidelibus pacem suam voce commendans, ostendit magis se esse cum duobus, aut tribus unanimiter orantibus, quam cum dissidentibus pluribus.

28 Quare, quando Patres ea loca adducunt pro adstruendis Conciliis solent arguere à minori ad majus; nam si duobus, vel tribus petentibus, quæ eorum salutis, & statui necessaria sunt, conferuntur, quæ postulant, quanto magis obtinebunt Spiritus Sancti directionem Episcopi in Conciliis, quando faciunt, quod in se est, debitaque procedunt cum subordinatione ad suum supremum Caput, ut verum intelligant, & vera, licet non ultimè resolvant?

29 Ceterum non semper duo, vel tres congregati, & in concordia petentes à Deo statim accipiunt; vel quia non perseveranter petunt, vel, quia non expedit eos accipere; vel, accipiunt, quando debent, ut scripsit Augustinus *tr. 102. in Joan.* ad illa verba. *Siquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*, dicens. *Accipit autem, quando debet accipere. Quædam enim non negantur, sed, ut congruo dentur tempore, differuntur*. Et infra. *Isto enim bono (nimirum vita æterna) in petendo perseverantes, Sanctos suos (hoc est justos) nequaquam misericordia divina fraudabit*. Ita nec Patres in Conciliis uniti semper illuminantur, & diriguntur ad verum definiendum, sed solum cum ex zelo Dei veritatem cum simplicitate inquirunt, & se conformare intendunt sententiæ Pontificis, ut ait Lauræa *de fide disp. 5. art. 2. §. unic. num. 82.* Quia verò non sic semper de veritate sunt solliciti, ideò nec semper illuminantur, ut accidit. I. in Synodo Ephesina II. (dicta prædatoria, quia in ea omnia fuerunt per vim, & metum, nec quidquam secundum ordinem Sacrorum Canonum gestum fuit) à Leone reprobata in Concilio Romano an. 450. II. in Ariminensi à Liberio, & Damaso proscripta III. in Constantino-politana, falsò Oecumenica nuncupata,

celebrata ann. 861. in qua ipsimet Legati Sedis Apostolicæ terroribus victi impulsifunt Photio consentire, quæ proinde fuit à Nicolao I. dicta Latrocinialis, & ab eodem rejecta, apud Spondanum ad *d. an. nu. 2. & 3.*

30 Ideò, quia Patres in Conciliis, etiam legitimis possunt habere, & non habere illuminationem, & directionem Spiritus Sancti, quatenus malo, vel recto fine moveri possunt ad veritatem inquirendam, eorum judicium, etiam quando recta intentione, & cum subordinatione ad Papam ad definiendum procedunt, non est certò, & necessariò infallibile, cum possint errare, & sine ea intentione, & subordinatione decidere. Possunt quidem decreta à Patribus efformata in se, & apud Deum esse vera, à Spiritu Sancto directà, sed ut vera sint quoad Ecclesiam, eamque obligent ad illa amplectenda, necesse est, quòd à Romano Pontifice confirmantur; & ex tunc constat Patres in Concilio non errasse, nec deceptos esse.

Ad uberiores intelligentiam est adnotatione dignum, sæpè Concilia generalia diversimodè usurpari.

31 I. Accipi solent pro cætu Episcoporum ab habente auctoritatem congregatorum, sed non sub eadem auctoritate, & præsentibus Legatis prosequentium actiones Conciliares usque ad finem.

32 II. Pro cætu Patrum, qui, vel soli, vel cum Legatis discedunt ab instructione Pontificis.

33 III. Pro cætu Patrum, qui auctoritate Pontificis sunt congregati, & cum Legatis instructionem Pontificis sequuntur, & conformiter ad illas definiunt.

34 IV. Pro cætu Patrum, qui sub legitima auctoritate Concilium terminant, & decidunt, ac decisa sunt à Romano Pontifice confirmata.

V. Pro cætu Patrum, in quo Papa per se ipsum præsidet.

35 Concilia primo modo accepta, nullus dubitat errare, ipsorumque definitio-

nes nullius esse ponderis, scribente Julio I. ad Orientales Episcopos in hæc verba: *Regula vestra nullas habet vires, quando Romanæ Ecclesiæ Legatus non adfuit.*

36 Pariter in secundo sensu, seu cum adfunt Legati Sedis Apostolicæ, & Concilium non sequitur Pontificis instructiones per Legatos promulgatas, certum est, Concilium posse in errorem labi, quia Concilii sententia potest cum Capitis sententia pugnare. Ita erravit d. Ephesina (primò legitimè convocata) quia Patres Dioscoro adhæserunt repugnantibus Legatis Papæ. Similiter, cum præsentibus sunt Sedis Apostolicæ Legati, sed ipsi etiam discedunt ab instructione Papæ, siquidem tunc non facientes juxta mandata non censentur agere ex potestate delegata; atque ita non legitimè Concilium celebratur, & irritum est; sic Rodoaldus, & Zacharias Legati Apostolici in allegata Synodo Constantinopolitana operantes contra instructionem à Nicolao I. acceptam, veræ Synodi rationem ab illa abstulerunt.

37 Neque est impossibile, vel repugnans, quòd Legati Apostolici subvertantur, & non sequantur Pontificis instructionem, ac à traditis regulis deviant juxta dicta nu. 23. Quod factum legimus in Concilio quoque Basileensi, in quo Cardinalis Cæsarinus Sedis Apostolicæ Legatus primò à directione Eugenii deflexit, & in errores consensit, licet subinde se correxit.

38 Accepto Concilio in tertio sensu, assistit Spiritus Sanctus Patribus congregatis cum hac subordinatione, ad vocem nimirum Pontificis audiendam, eos dirigendo, ut veritatem intelligant, & recipiant, ac ut juxta Papæ instructionem definiant. Verum quia possunt audire, & non audire, & ab instructione recedere, opus est, ut, etiam quando Pontificis sententiam sequuntur, à Pontifice decreta confirmantur, ut hinc de veritate constet Ecclesiæ, & hæc obligetur ad ea acceptanda. Propter quod Patres Concilii Chalce-

donensis petierunt à Sancto Leone Acta confirmari, quamvis juxta ejus Epistolam definiissent.

Neque satis esse censetur; quòd Papa convocaverit Concilium, vel adsit præsentia, consensus, vel confirmatio Legatorum. Nam non ex eo decreta, estò in se vera, habent firmitatem quoad nos, neque auctenticè constat Legatos decrevisse conformiter ad regulam instructionis Papæ, nisi postquam Papa confirmavit. Et enim omne requisitum ad aliquid, sufficiens etiam non judicatur, ut patet de animalitate respectu hominis. Ideò estò Legati consentiant, & subscribant Concilio à Papa convocato, adhuc necessaria est confirmatio Pontificia. Tum quia, privilegium infallibilitatis soli Papæ convenit, à quo nulla alteri potest communicari. Tum quia, tam Legati, quam Patres non judicant, nec definiunt, aut subscribunt, nisi dependenter à Papa, & in ordine ad finale ultimumque judicium supremi Capitis Ecclesiæ.

39 Si Concilia considerentur quarto modo, est de fide, quòd, ubi intervenit consensus, approbatio, ultimumque judicium Pontificis circa definitiones in illis editas, nullo modo possunt errare; ratio est, quia decreta illa tunc sunt facta Papæ, in quo est plenissima fidei infallibilitas, & firmitas, propterquam nedum cæteros fratres confirmat, verum & auctoritatem decretis Conciliaribus tribuit, & ipsa vera esse auctenticè significat, ac ad ea tenenda constringit.

Propter quod maxima catholica est, nulla Concilia valida esse, nisi Romani Pontificis auctoritate confirmantur, eaque esse infallibilia, & ab omni erroris periculo immunia, quæ ab eodem sunt confirmata; & de istis accipitur illud Gregorii cap. *Sicut Sancti* 15. dist.

De infallibilitate Conciliorum in quinto sensu nullus dubitat.

Fagnanus in 3. cap. *Majores de Baptismo* dixit decreta Conciliorum infallibilia non esse.

esse, nisi, vel Papa sit præsens in Conciliis: vel, Patres definiant juxta instructionem Pontificis; vel, Papa confirmet Concilia. In primo, & tertio membro, & nos convenimus; sed circa secundum dicimus non posse Ecclesiæ innotescere, si Patres juxta definitionem processerint, ideò hic etiam est opus confirmatione Papæ, ut diximus *num. 37*. Ubi verò Sessa *Scrutin. doctrin. cap. 2. art. 12. nu. 38*. dixit, in Concilio Generali aliam non esse agnoscendam infallibilitatem, nisi, quæ dependeat à confirmatione Romani Pontificis, usurpandum est de Conciliis, in quibus per se ipsum Papa non præsidet.

Opponunt II. Non semel contigit, quòd Patres in Conciliis absque Pontificis instructione non definierint, & per eos definita à Pontifice fuerint confirmata: ergo tunc independenter à Pontificis confirmatione illa erant vera, & infallibilia. Antecedens constat; I. ex Concilio Nicæno I. in quo quidem fuerunt præsentes Legati Sedis Apostolicæ, sed absque Pontificis instructione. II. In Concilio Constantiensi non fuerunt præsentes Sedis Apostolicæ Legati, & tamen in eo fuerunt proscripti errores Vvicleff, & Hutz, quæ proscriptio, fuit subinde à Martino V. confirmata. III. In Concilio Tridentino completam instructionem tractandorum Legati non habuerunt; quoniam praxis instructionis concedendæ, fuit eam tradere, dum duo, vel tria, aut paulò majora negotia dogmatica debebant in Conciliis tractari. In Tridentino autem plura, & quidem plura decreta dogmatica fuerunt resoluta; quæ vera, infallibilia, & de fide sunt: ergo independenter à Papæ confirmatione doctrinalia Conciliorum decreta sunt infallibilia, & fidei objecta.

Confirmatur. Concilia ante confirmationem Papæ damnarunt hæreses, & anathema dixerunt auctoribus eorum; ac mandarunt sub interminatione anathematis, quòd decreta dogmatica crederentur, & reciperentur; ergo ante con-

firmationem sunt infallibilia; aliàs ab Ecclesia non proscriberent homines, qui decreta illa non crederent. De antecedenti nullum est dubium, & constat Acta Conciliorum consideranti. In Nicæno I. damnatus est Arius cum sequacibus. In Constantinopolitano I. Macedonius cum suis. In Ephesino Nestorius, & fautores. In Chalcedonensi Eutyches: & ut cætera omittamus, in Tridentino, definitis doctrinis, fuerunt damnati Auctores contrarii, estò ipsorum nomina non exprimantur.

40 R. Non est negandum, quandoque Concilia generalia legitima absque Papæ instructione, piè, & religiosè cum omni diligentia, zelove veritatis dogmata discussisse; & ex assistentia Spiritus Sancti verum infallibile, vel ex Scriptura, vel ex Traditionibus collegisse, illudque decreto confirmasse, ut dixit Lauræa *cit. nu. 108*. Verùm illud judicium, licet sit in se verum, & apud Deum, & definita ab illis sint excipienda cum veneratione, & obsequio, eaque negare sit prorsus temerarium, in fide periculosum, & fortasse suspicionem inferat hæresis, non adhuc tamen habent infallibilitatem *quoad nos*, & obligantem Ecclesiam. Ratio est I. Quia illud judicium non est ultimum, cum factum sit absque Capite, quod est Pastor, Judex, & Confirmator in fide omnium ovium, etiam Patrum in Conciliis congregatorum. II. Quia Patres definiunt cum subordinatione ad Pontificem. Ideò, cum Papa committeret Legatis, ut puncta controversa ipsi cum Concilio definirent, semper subintelligeretur conditio, hoc est, quòd definitio ad Romanum Pontificem pro confirmatione transmitteretur. III. Quia apud Ecclesiam illud judicium non est certò, ac necessariò infallibile, cum ei non constet, quòd Patres, piè, ac religiosè in eo ferendo se gesserint, ut mererentur Spiritus Sancti assistentiam, sciens, quod in aliis Conciliis erraverint. Et hinc necessaria est confirmatio Romanæ Ca-

thede, qua posita, Ecclesia cognoscit iudicium esse necessario infallibilis veritatis; & tunc, cum ejus Pastor loquatur, obligatur Ecclesia ad fide divina credenda dogmata definita, si definitio rem ad fidem pertinentia contineat; si verò decreta ad morum doctrinam spectent, ea debet omnino executioni mandare, & nunquam de infallibilitate definitionis dubitare.

41 Ad confirmationem dicimus, damnationem hæresum, & anathemata singulis definitionibus à Conciliis adjecta in pertinaces, & diversa sentientes, non esse ultimata, sed pronuntiari cum respectu, & subordinatione ad Romanum Pontificem, à cujus confirmatione completam firmitatem, integrumque robur desumunt. A capite enim membra confirmari debent; & Judex inferior semper judicat cum subordinatione ad Judicem superiorem.

Dices. Sed antecedenter ad Pontificis confirmationem decreta dogmatica Conciliorum sunt ultimò à Patribus definita. Probatur 1. Ad ea recipienda tenentur, & ipsi Pontifices, ut scripsit Gelasius Papa, ubi supr. ibi. *Confidimus, quòd nullus iam veraciter Christianus ignoret uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesie probavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam.* Secundò. Quia iidem Pontifices non possunt Conciliorum decreta mutare, dicente Zozimo in cap. *Contra statuta* 25. q. 1. *Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem Sedis (Romanæ) potest auctoritas: ergo, &c.*

42 R. Negatur subsumptum. Ad primam probationem. Tenentur quidem Pontifices recipere decreta dogmatica, non tamen, quia sunt, utcumque à Conciliis edita, sed quatenus sunt à Romana Cathedra confirmata; & secundum ea, quæ spectant ad jus divinum, & naturale, vel fidem, doctrinamque morum respiciunt. Etenim, etiam ipsi adstringun-

tur ad ea, quæ Deus revelavit, & ad exequenda, quæ sunt per se bona, vel per se mala.

Gelasius loquitur de Conciliis à Papa confirmatis. Cæterum, quantum ad Canones, legesque positivas concernentes disciplinam, ritus, & morum reformationem non ligantur, nisi secundum vim directivam. Quemadmodum, & Apostoli tenebantur ad ea, quæ ipsis fuerunt à Christo, & Spiritu Sancto revelata, & ab ipsis, ut præconibus Christi promulgabantur. Ad leges verò, quas ipsi, ut legislatores dederunt Ecclesie vi tantum directiva; quas non tantum poterant declarare, sed juxta exigentiam tollere, & abrogare, ut dicam *cap. seq.*

43 Ad 1. probationem. Ea, quæ sunt juris divini, vel naturalis nequit Papa tollere, vel mutare, quia utrumque jus est immutabile. Circa quæ alia potestas in Pontifice non est, quàm definitiva, & declarativa.

44 Neque est pariter in Papa potestas mutandi sua decreta, & definitiones, quibus Scriptura, Traditiones, & morum doctrinas explicat, definit, & proponit Ecclesie. Tum, ex quo non valeat destruire fidei dogma, & negare verbum Dei in æternum manere. Tum etiam, quia principalis conditor definitionum est Spiritus Sanctus, qui per Pontificem, tanquam per sui præconem definit, & cujus ministerio ipse Spiritus Sanctus ad definiendum utitur, prout S. Leo de definitis in Concilio Chalcedonensi scripsit Theodoro Episcopo Cypri: ibi. *Nullum nos in nostris Fratribus detrimentum sustinere, permisit Deus, sed quæ nostro, prius definierat ministerio.* Quoniam verò Papa est in definiendo præco, & instrumentum Dei, definitioni, & ipse stare debet; cum per eam exposita sit voluntas Dei, cui omnes obtemperare debent. Sic in humanis præco promulgans leges Principis, legibus subiicitur: Verum Papa potest moderari, abrogare, & dispensare supra decreta juris positivi humani,

ni, novasque leges condere secundum opportunitatem temporum, prout antiqua, & continuata consuetudo docet. Quibus aptatur, quod de lege temporali, & non perpetua dixit Augustinus *lib. 1. de libr. arbitr. cap. 6.* Quamquam, ait, iusta sit, commutari tamen per tempora iuste potest. Et S. Leo in *cap. Sicut 14. dist.* scripsit. Sicut quedam sunt, quæ nulla ratione convelli possunt (ut sunt quæ jus divinum, aut fidem, vel jus naturale, & morum doctrinam respiciunt) ita multa sunt, quæ, aut pro necessitate temporum, aut pro conditione ætatum oporteat temperari.

Dices. Decreta, etiam juris positivi, quæ ad morum reformationem pertinent, fiunt ex directione Spiritus Sancti: ergo & ea, ubi semel sunt constituta, mutari non possunt.

45 R. Negatur consequentia. Planè & illa decreta habent directorem Spiritum Sanctum assistentem Pontifici, ne erret circa leges, quas Ecclesiæ observandas proponit; verum quia quantum ad istas est purus legislator, ipsæque pertinent ad res utilitati fidelium juxta temporum circumstantias accommodatas, est potestati Papæ à Spiritu Sancto in ædificationem Ecclesiæ relictum, ut, illis circumstantiis mutatis, possit eas leges tollere, aliasque constituere: Papæ enim commissum est, ut pascat oves: ergo, ubi videt aliquas leges amplius non esse ovibus utiles, revocare tenetur, & aliis utilitati illarum consulere.

Quare hujusmodi leges dicuntur humanæ non ex parte potestatis, quæ est à Deo, nec quòd Spiritus Sancti assistentia non adsit, sed quia ab hominibus tolli possunt: etenim cum materia mutabilis sit, possunt aliæ Ecclesiasticæ leges à legitimo legislatore subrogari ad differentiam juris divini, & naturalis; Circa quæ Papa seipsum etiam ligat, dum circa ipsa quidquam definit, ut dictum est.

Opponunt 3. Patres Concilii Tridentini significarunt sibi competere auctorita-

tem immunem ab omni erroris periculo: *Sess. enim 13.* (quod cæteris sessionibus præmittitur) dixerunt. *Sacro Sancta Oecumenica, & generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata: & prosequuntur, quod non absque peculiari Spiritus Sancti ductu, & gubernatione convenerit, ut veram, & antiquam de fide, & Sacramentis doctrinam exponeret, & ut hæresibus omnibus remedium afferret: Et infra, quod Catholica Ecclesia à Spiritu Sancto illi omnem veritatem in dies suggerente edocetur, adeò ut potuerint hac forma decreta formare, ut Acton. 15.* Visum est Spiritui Sancto, & nobis: ergo independentes à Papa habent Concilia infallibilitatem, & vim obligandi omnes.

Addunt. Suffragia Episcoporum in Conciliis sunt decisiva, & non merè consultiva; nam Episcopi in Conciliis sunt non tantum consiliarii, sed etiam Judices: quod omnes concedunt: ergo decreta in illis edita ante Pontificis confirmationem sunt infallibilis veritatis, & obligationem toti Ecclesiæ inducunt. Aliàs solo nomine Judices essent, & reverà essent puri Consultores, si, præcisa Pontificia confirmatione, subditos suis decisionibus, & decretis non obligarent.

46 R. Eo titulo Tridentina Synodus dixit. *In Spiritu Sancto legitime* (vel nomine Christi) *congregata*, quatenus coacta fuit auctoritate Romani Pontificis, & sub præsentia Legatorum Sedis Apostolicæ, ac capiti unita procedebat ad exponendam veram de fide doctrinam juxta Pontificis instructionem. Non expositione, quæ ultimata infallibilitate, seu quoad nos potiretur, & quæ Ecclesiam auctoritativè obligaret, donec à Romano Pontifice confirmaretur. Patres enim in Conciliis suam sententiam dicunt in ordine ad sententiam Pontificis, à cujus confirmatione Concilia robur habent ad obligandos fideles, ut forment judicium omninò certum de infallibilitate rerum definitarum, & observantia decretorum.

Cum verò Concilium dixit, *Ecclesiam à*

Spiritu Sancto suggerente omnem veritatem edoceri, est sensus, quòd Ecclesia (quæ est corpus capite, & membris constans) doceatur per suum Caput, cui Spiritus Sanctus suggerit, & in memoriam reducit omnem veritatem ab ipso proponendam. Pontifici enim, qui est Caput Ecclesiæ, & non Concilio, commissa est totius Ecclesiæ cura. Sic pariter, quando usa esset formula illa, *visum, &c.* Ecclesiæ certò non constaret, quòd Patres fuerint directi à Spiritu Sancto, nisi præstita à Pontifice confirmatione.

Dices. Sed quid, si tam decreta Tridentini, quàm aliorum Conciliorum non fuissent à Papa confirmata? fortè non erant infallibilia, & obligantia? Porro id dicendum non esset, cùm verba Spiritus Sancti ante confirmationem essent.

47 R. Si decreta five fidei, five morum edita sunt præcedente instructione, & definitione Papæ, fuerunt in se infallibilia, sed unde constaret Ecclesiæ quòd Patres processissent secundum Pontificis instructionem? Patribus, qui noverant se definiisse juxta illam, notum erat esse omnino infallibilia, & ideò tenebantur credere, & tenere, quod per illa determinatum fuisset, sed ut obligaretur tota Ecclesia, opus esset confirmatione Pontificia, ut dictum est.

Dices. Ad quid igitur Concilia celebrantur?

R. Ad effectum, de quo diximus *contr. præter. cap. 5. num. 25.* Addentes nunc, ideò ex universo Orbe Episcopos in Concilio generali congregari, ut intelligi possit, quæ sit circa articulum controversum singularum Orbis Ecclesiarum sententia. Unde quilibet Episcopus in Concilio fidem facit, Ecclesiam, cui præest, articulum, de quo agitur, vel tenere, vel reicere, testaturque se eum ab antecessoribus accepisse. Hincque sequitur Concilium generale nihil quoad substantiam novi definire, sed declarare tantum, quòd

Ecclesiæ per totum Orbem dispersæ saltem implicite crederent. *Quid Ecclesia* (ait) *Lirinensis commonit. 2. cap. 32. unquam aliud Conciliorum decretis enixa est, nisi ut, quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur?*

48 Neque inde sequitur dari in Ecclesia duas regulas vivas infallibiles: una enim tantum datur, estque Summus Pontifex, qui potest variis modis uti sua potestate ad definiendum, prout opportunitas tulerit, & Ecclesiæ fuerit expediens. Unus verò modus est definire cum Concilio generali, quo ipse interdum, utitur, quia expedit ad Ecclesiæ pacem; vel, ut inde magis de communi consensu constet, aut magis hæretici, cæterique contradictores confundantur. Tunc duæ regulæ infallibiles in Ecclesia ponerentur, quando Concilium independentem à Papa errare non posset, sicut Papa est independentem à Concilio ab errore immunis.

49 Ad additum. Sunt quidem suffragia Episcoporum decisiva, at non ultimæ, sed in ordine ad ultimum complementum, & robur Pontificiæ confirmationis. Ipsique Episcopi in Conciliis legitime congregatis sunt Judices, non quidem independentes à Pontifice, sed huic subordinati, adeòt licet eorum iudicium non possit ab ullo inferiori examinari, & retractari, potest tamen à Pontifice.

Hinc est, quod eorum decreta in ordine ad Pontificem obtinent solum vim consultivam, in ordine verò ad alios, habent etiam decisivam, & coactivam, obligantque universalem Ecclesiam habito respectu, & subordinatione ad finalem Papæ decisionem, qua posita, nedum radicalem, sed etiam actualem, & in exercitio habent vim obligandi. Ideò non solum nomine, sed realiter sunt Judices; nam ex illo tunc, quo à Pontifice Concilia probantur, omnes fideles sub anathemate actualiter adstringuntur ad decreta

Con-

Conciliaria suscipienda; ubi anteceden-
ter ad illam, Concilia estò à Papa convo-
cata, ipsique unita, Ecclesiam obliga-
bant solum radicaliter, & veluti in actu
primo.

50 Quocirca puto neminem ignorare
posse Episcopos in Conciliis legitimis Ju-
dices controversiarum esse (licet non ul-
timos) & non tantum Consiliarios. Quod
maximè censeo, si etiam notetur, unde
ab Antiquis Episcopi dicerentur. In an-
tiquitate itaque Episcopi vocabantur in-
spectores, Curatores, & Custodes, quos
Athenienses in suæ Ditionis Urbibus ad
inspiciendum, ordinandumque rerum
statum cum potestate, & jurisdictione
constituebant, ut plures observarunt apud
Petavium *lib. 2. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 5.*
num. 3. Enarrantes eos, qui ab Atheniensi-
bus ad Civitates mittebantur imperio suo sub-
jectas, ut rerum ibi statum inspicerent, Epif-
copos, & Custodes esse dictos: quos Lacede-
monii Harmostas vocabant. Quia igitur
Gentilitas Prætores, vel causarum Præsi-
dentes in suis negotiis politicis Episcopos
vocabat, ac Regionibus præficiebat, ut
ad illos multitudo recurreret; non fuit
absurdum, ut, transeunte Gentilitate
ad Ecclesiam, transfret pariter ethymolo-
gia, ut Ecclesiarum Præsidentes, vel, qui
præficiebantur ad causas Ecclesiasticas
pertractandas, Episcopi vocarentur. Ideò
cum ad Episcopos in Conciliis congrega-
tos summa negotia deferuntur, ut termi-
nentur, omninò dicendum est, eos in
Synodis iudicium (licet non ultimum)
exercere, quoties canones, & decre-
ta formant, atque definiunt, quod non
est, nisi Prætorum, & Iudicum spiritua-
lium.

51 Proinde contra Catharum dicen-
dum Episcopos ex vi nominis, ac mune-
ris non habere solam curationem, & admi-
nistrationem sine potestate, & jurisdic-
tione: illis enim *Act. 20.* dictum est: *At-*
tendite vobis, & universo gregi, in quo vos
(sub Romano Pontifice) Spiritus Sanctus

posuit regere Ecclesiam Dei. Regere autem
jurisdictionem importat ad custodiendum
gregem à lupis, ad resistendum contradi-
ctoribus, ad docendum, & contradicen-
tes corripiendos.

52 Quod pariter est certum, conside-
rando in Episcopali nomine, & dignitate
duo esse: alterum est ordo ipse, sive cha-
racter, quo ad certos effectus potestatem
ipsi accipiunt præsertim ad ordinandos
Episcopos, Præsbyteros, &c. Alterum
est, potestas, & jurisdictio regendi my-
sticum Christi Corpus (hoc est, populos
eis à Pontifice assignatos) tam in iis, quæ
ad disciplinam, legesque pertinent, qui-
bus fideles continentur, quàm in admini-
strando bona suarum respectivè Ecclesia-
rum. Ut optimè scripsit Petavius *loc. cit.*
quo, & lib. dissertat. Ecclesiast. agit de di-
gnitate, & Episcopali jurisdictione; ac
ratione, auctoritateque manifestum red-
dit adversus Catharum, & Salmasium
Episcopatum ex Christi institutione, &
Apostolica traditione superiorem esse
simplici Presbyteratu, prout defini-
tum est à Tridentino *sess. 23. canon. 7. de*
ordin.

Opponunt ult. Confirmatio Pontificia
infallibilitatem non confert decretis Con-
ciliorum: ergo superflua est, nullumque
habet effectum. Antecedens patet. Nam
Geladius in *cap. Sancta Romana 15. dist.*
plurium Patrum libros approbavit, qui
tamen infallibiles non sunt, variosque er-
rores continent.

Item. Sæpè Pontifices approbarunt
duo contradictoria, quod per specialem
Bullam factum reperitur à Sixto IV. cir-
ca celebrem controversiam, *de adventu*
Christi, Adamo non peccante: asseritur-
que utraque sententia esse pietati, fidei,
auctoritatibus, & rationibus consona
apud Sauram *de exam. proposit. capit. 12.*
ergo infallibilitate carent: nam inter
contradictoria unum de necessitate de-
bet esse falsum: ergo nihil præstant sua
confirmatione Conciliis.

53 R. Negatur antecedens. Circa cuius probationem alibi alia diximus; & in præfenti addimus, illam Gelasii non fuisse approbationem, aut definitionem, qua eorumdem libri proponerentur, ut infallibiles Ecclesiæ, & cum obligatione sequendi; sed fuit tantum permissio, qua legi permissi fuerunt, ut utiles, pii, vel probabiles. Immo aptius secundum litteram textus fuit allegatio discriminis, quod ideo illa opuscula ibi commemorata *s. jam nunc* in Ecclesia legebantur, quia eorum Auctores noti erant; aliqua verò non admittebantur, ex quo incognita erant nomina eorum, qui ea conscripserunt.

Scripta Patrum, vel doctrinam sanam continent, vel probabilem, vel errorem. Si primum Ecclesia ea recipit. Si secundum, ea solum recipit, & permittit, ut probabilia. Si tertium, ea nec approbat, neque permittit, sed explicitè reprobat; aut, si non ita reprobat, ideo est, quia nondum satis constat id, quod continent esse contra fidem, & aliunde aliquid probabilitatis habet. Inde est, quod est SS. PP. interdum pugnancia loquantur, & negat unus, quod ab alio affirmatur, & utriusque scripta Ecclesia permittat, non sequitur quod pugnancia, & contradictoria approbet, quia utriusque scripta permittit, ut solum probabilia; duo autem probabilia, ut probabilia, nec contradictoria sunt, nec opposita; quia diversas pro se habent rationes.

54 Ad Item. Sixtus probavit solum utramque sententiam esse probabilem, hoc est, pro utraque esse rationes, & motiva gravis ponderis, ac utramque defendi sine pietatis, & fidei præiudicio; prout defenduntur à Schola Scotistica, & Thomistica respectivè.

Hinc advertas, quod, dum Pontifex definit aliquam propositionem esse probabilem, definit solum illam gravi niti fundamento: adeoque ex vi motivorum non apparere esse falsam; non verò illam ap-

probat absolutè, & prout in se: quo sensu posset esse falsa. Ita, dum Clemens V. in Concilio Viennensi ut in *Clementina de Sum. Trinit. & fide Catholica*, approbavit esse probabiliorem sententiam asserentium per baptismum conferri baptizatis (quoad habitum) gratiam informantem, & virtutes, approbavit esse magis conformem, & consonam dictis Sanctorum Patrum, & Theologiæ modernorum Doctorum; ut expressè ibi *s. Ad hoc*.

55 Considera pariter duplici modo posse Pontificem se gerere circa duas propositiones probabiles de eadem re. Primo modo, approbando absolutè, & decisivè. Secundo modo, se habendo purè permissivè, & tolerantivè, præscindendo ab approbatione, vel reprobatione alterutrius. Ubi priori modo procederet, utramque approbando absolutè, & decisivè, non posset postea in diverso tempore unam declarare improbabilem: aliàs erraret, quod est impossibile. Ubi verò secundo modo processisset, postea posset unam declarare improbabilem; nec ullum interveniret periculum erroris: neque extrema essent contradictoria, ut patet.

Dices. Propositio à Sede Apostolica definita, ut probabilis, postea est ab eadem reddita improbabilis. Nam sententia non favens præservationi B.M. Virginis à peccato originali pro primo instanti poterat defendi, ut ex *Extravag. Grave nimis Sixti IV. inter com.* Et S. Pius V. *constit. Super speculam* 114. in *Bullar. tom. 1.* reliquit cuique liberam facultatem opinandi quolibet partem controversiæ, & differendi de Conceptione in disputationibus, cessante scandalo. Subinde Paulus V. *constit. Sanctissimus* 105. *ibito. 3.* prohibuit in publicis actibus asserere B. Virginem esse conceptam cum peccato originali. Quod deinde Gregorius XV. *constit. Sanctissimus* 29. ibi, extendit, etiam ad privata colloquia, & Scripta: Uterque tamen Pontifex se aperuit, quod per eam prohibitionem non intendebat illam opinionem repro-

bare,

bare, nec ei ullum præiudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu, & terminis, in quibus reperiatur. Et hoc quid est aliud, quam dictam opinionem approbare, ut probabilem? Quæ postea improbabilis reddita est ab Alexandro VII. *Constit. Sollicitudo* 117. *ibi tom. 5.* ubi sub penis, & censuris prohibet quovis modo, & occasione loqui, tractare, & disputare, vel contra sententiam piam, Festum, & cultum directè, vel indirectè agere. Quo significatur contrariam sententiam esse improbabilem.

56 Resp. Neque Sixtus, Pius, Paulus, & Gregorius definierunt absolutè utramque sententiam esse probabilem; sed circa utramque se habuerunt merè permissivè, & tolerantivè, prout est sensus clausularum: donec altera pars, vel articulus à Sancta Sede fuerit definitus, vel aliter ordinatum.

Dices. Error, cui non resistitur, approbatur. *Cap. Error* 63. *dist.* Ergo, si Pontifices propositionem, quæ erat in se falsa, non reprobarunt, approbarunt falsitatem: ait enim Cælestinus Papa: injusto silentio foventur errores.

57 Resp. Aliud est approbare, & docere, aliud sustinere, permittere, & iusta causa tolerare; ut dixit Augustinus *libr. 20. contra Faustum cap. 21.* Aliud est, quod docemus, aliud, quod sustinemus. *Epist. 55. ad Januarium cap. 19.* Ecclesia Dei, ait, inter multam paleam, multaque Zizania constituta, multa tolerat, & tamen, quæ sunt contra fidem, & bonam vitam, non approbat. *Serm. 294. in natal. martyris Gudentis (aliàs 19. de verb. Apostoli) cap. 21.* Ferendus est disputator errans in aliis quæstionibus non diligenter digestis, nondum plena Ecclesiæ (in suo Capite) auctoritate firmatis.... Adhuc fortè nostra non est reprehendenda patientia: sed debemus timere, ne culpetur, etiam negligentia. Ergo juxta Augustinum non est idem tolerare, seu aliquo iusto motivo permittere aliquam propositionem, & eam positivè, & absolutè approbare. Plurima

tolerant Pontifices defendi ad evitanda maiora mala, quæ tamen non approbant absolutè, & iusto silentio silent, non tamen concessivo, sed pure tolerantivo ad tempus. Vide *contr. 7. cap. 3. nu. 31.*

CAPUT VI.

An Concilium sit supra Romanum Pontificem?

SUMMARIUM.

- 1 Auctores pro superioritate Concilii ad 3.
- 4 Pontifex est Concilio generali Superior.
- 5 Papa est Princeps Ecclesiæ.
- 6 Et fundamentum omnium Fidelium collectivè.
- 7 Et supra omnes Episcopos, etiam in Concilio congregatos ad 10. & n. 20. & 24.
- 11 Pastor potestatem non recipit ab ovibus.
- 12 Concilia testantur se inferiora Pontifice, ad 19.
- 20 Id affirmat Constantiense.
- 21 Concordat etiam Basileense.
- 22 Propositiones ab Alexandro VIII. proscriptæ Concilio tribuentes superioritatem.
- 23 A Papa ad Concilium nulla est appellatio.
- 24 Adæquata Diæcesis Papæ est tota Ecclesia.
- 25 Jurisdictio Episcopis in Concilio adunatis traditur à Papa.
- 26 Status Parochorum est de jure divino ad 29.
- 30 Obiectio ex Concilio Pisano facta à Maymburgo.
- 31 Causa, cur tunc temporis fuerint in Ecclesia duo Pontifices?
- 32 Et ad quem effectum Concilium Pisanum fuerit congregatum? ad 34.
- 35 An d. Concilium fuerit legitimum? ad 42.
- 43 Gregorius XII. ponitur in recta serie Romanorum Pontificum, ita Alexander V. & Joannes XXIII. ad 44.
- 45 In casu schismatis non iudicatur Papa, sed factum eligentium.

- 46 Conciliabulum Pisanum reprobatur à Leone X. aliud à Concilio Pisano adversus schisma coactum.
- 47 Obiectio ex Concilio Constantiensi refutata à Maymburgo, & Dupino.
- 48 Ratio, cur Constantiense fuerit coactum ad 50.
- 51 Tria tempora habuit.
- 52 Decretum Constantiensis Concilii ad tempus schismatis restringitur, ad 64.
- 65 Ad Concilium generale sufficit, quod generaliter vocentur omnes Episcopi, ad 66.
- 67 Quæ decreta Constantiensis Martinus confirmaverit?
- 68 Tribus modis solent Concilia à Pontifice approbari.
- 69 Obiectio ex Concilio Basileensi iterum recocta.
- 70 Concilium Basileense convocatione fuit Oecumenicum, non verò progressu ad 73.
- 74 Eugenius IV. non probavit decreta Basileensis, & 76.
- 75 Eugenius transfert Concilium Ferrariam.
- 76 Basileenses Eugenium deponunt.
- 77 Eugenius absolvit à censuris adherentes Concilio Basileensi.
- 78 Nicolaus V. dictum approbavit Concilium in negotiis Beneficiorum, collatorum tempore schismatis.
- 79 Reprobatur Annatus contendens pro confirmatione Basileensis à 1. ad 16. sess.
- 80 Obiectioni ex doctrina Augustini adductæ respondetur.
- 81 Duo tempora adversus Donatistas considerantur.
- 82 Nicænum I. est Concilium ab Augustino plenarium nuncupatum.
- 83 Concilium Arelatense non est illud plenarium, de quo agit Augustinus.
- 84 In Concilio Nicæno decretum est, baptisma Hæreticorum non esse repetendum, excepto administrato à Paulianistis.
- 85 Cur Christus fuerit Matri, & Josepho obediens?
- 86 Papa diverso titulo est Filius, & Pater Ecclesiæ ad 88.
- 89 Claves jurisdictionis sunt formaliter à Christo datæ Petro ad 91.
- 92 Privilegia Ecclesiæ conveniunt ratione Capitis.
- 93 Papa est pars Ecclesiæ: quosensu sit verum, quo autem falsum?
- 94 Papa est Caput Ecclesiæ, sed sub Christo.
- 95 Error Petri Suavis circa Epistolam Leonis lectam in Chalcedonensi ad 97.
- 98 Cur causa Dioscori in eodem recognita? ad 99.
- 100 Semel determinata à Papa possunt de novo confirmari.
- 101 Photii damnatio repetitur in VIII. Synodo ad 102.
- 103 Vis coactiva ponit inferioritatem in obstricto parere.
- 104 Cur à Republica Princeps malus deponi possit, non Papa ab Ecclesia ad 105.
- 106 Modus correptionis duplex.
- 107 Papa non est purè Frater, sed Fratrum Princeps.
- 108 Erga Papam potest correctio fraterna adhiberi.
- 109 Inferior potest superiorem charitative corrigere.
- 110 Decreta Conciliorum, etiam nomine Concilii edita, non inferunt superioritatem Concilii supra Papam.
- 111 Sensus dicti Hieronymi: Si auctoritas quaeritur, Orbis major est Urbe.
- 112 Ex Innocentio III. ad Regem Galliae non probatur superioritas Concilii ad Papam.
- 113 Antiqui steterunt pro prærogativa Pontificis supra Concilium ad 115.

SANÈ nulla potuit controversia occurrere, quæ majori cum molestia fuerit ab Auctoribus tractata, quàm præsens. Aliis enim arrisit affirmativa sententia, atque, ut Pontificem subderent legibus, & correctioni Concilii Generalis supponerent, hujus auctoritatem, majorem dixerunt, quàm sit illa Papæ Conciliumque sta-

statuerunt Judicem superiorem Romano Pontifice; quæ proinde est operosius examinanda ob Apostolicæ Sedis dignitatem.

1 Verum alio systemate rem defendunt Hæretici, alio quotquot Catholici illius sunt opinionis. Novatores tollentes à Pontifice omnimodè auctoritatem Capitis totius Ecclesiæ, & sustinentes esse tantum Episcopum Ecclesiæ particularis, vel, ad summum Occidentis Patriarcham, tradunt ipsum non esse supra Concilium generale. Catholici verò (ut Almainus in *lib. de auctorit. Eccles.* Joannes Major *opus. de auctorit. Concil. supr. Pontif.* Petrus de Aliaco Card. Cameracensis *lib. de Eccles. & Cardinal. auctor. cap. 2. 3. & 4. tert. part.* Gerson *de potest. Eccles.* Card. Cusanus *de concord. canon. libr. 2. cap. ult.* Panormitanus *cap. Significasti de elect.* Richerius, Vigorius, & recentius Dupinus, & Maymburgus, aliique adhærentes Concilio Basileensi) sentiunt contra hæreticos Papam esse Caput totius Ecclesiæ, non cathegorematicè, & collectivè, seù totius Ecclesiæ congregatæ in Concilio; in quo Ecclesia formam corporis induit, & tota potestas simul unitur, quæ antea erat in singulis partibus dispersa; & hoc titulo majorem potestatem agnoscunt in tota collectione, quàm in una solum parte, Romano Pontifice, ac proinde subinferunt Concilium esse majus Papa, non secus, ac totum est majus sua parte; sed faciunt Papam Caput Ecclesiæ syncathegorematicè, & divisivè, quatenus, si compareretur Papa cum quolibet Christiano seorsim, ipse sit major, cum hoc sit comparare membrum nobilissimum cum membro minus nobili.

2 Ipsam Pontificis maximi superiori-
tatem ad Concilium generale latissimè defendunt Cardinalis Alexandrinus in *Sum. 15. dist.* Cardinalis Jacobatius *lib. 10. art. 70. à num. 72.* Cardinalis Albanus *de potest. Papæ, & Concil.* D. Thomas *opus. contra err. Græcor.* S. Bonaventura in 4. S. Antonius in 2. p. *sum. tit. 2. cap. 11.* Turrecremata

de potest. Eccles. lib. 2. Cajetanus, Belarminus, Baronius, Echius, Pighius, Gravina tom. 4. p. 2. *disput. 1. art. ult.* Leytam *clip. Pontif. dignit.* Guarnieri *de cap. Eccles. li. 2. cap. 26.* Sessia *Scrutin. doctrinar. cap. 2. artic. 12.* Bail *sum. Concil. to. 1. in Concil. Constantien. tit. auctoritas Concil. & Papæ, & in Concil. Basileensi tit. de auctorit. Concil. & Papæ*, aliique plures. De quo amplius dubitare nullus potest, nisi qui per hæresim, & schisma velit ab Ecclesia secedere, ac judicio proprio sit condemnatus, ut loquitur Paulus ad Titum cap. 3.

3 Difficultas non est de Concilio generali cum Papa; nam tunc, tam est certum Concilium non esse supra Papam, quàm, quòd corpus cum capite non est supra Caput, & domus cum turri non est supra turrim; sed examinanda est de Concilio seorsim sumpto, vel, Pontifice non congregante, vel, non præsidente per se, aut suos Legatos, seù ipso contradicente; in hoc sensu quæritur, an Concilium sit supra Papam, seù an Conciliaris definitio sit superior judicio definitivo Pontificis, adeòut Pontifex auctoritati Concilii subiciatur, ligeturque legibus à Concilio editis.

4 Dicendum. Pontifex est Concilio generali superior, nulloque modo sub Concilii auctoritate. Est de fide contra assertores primæ opinionis.

Probatur. Primatus Papæ supra Concilium generale probatur. *Matth. 16.* ubi Christus in præsentia omnium Apostolorum soli Petro curam supremam, & absolutam supra universam Ecclesiam promissit, dicens: *Et ego dico tibi* (non vobis, non vestro collegio, sive Concilio) *tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.... & tibi* (non vobis, non Concilio) *dabo claves* (quæ supremam potestatem denotant) *regni Cælorum*: ergo Patres in Concilio congregati Petro innituntur, & totius Ecclesiastici Ædificii altitudo super eum, ejusque successores consurgit; ea enim verba non Petro, ut personæ pri-

privata dicta sunt, sed ipsi ut personæ publicæ, vel, ejus officio perpetuò in suis successoribus duraturo; cum tale officium sit capitis, cujus est influere in corpus, ex quo præ eminentia illius super corpus Ecclesiæ colligitur.

Dicunt I. A Christo consultò dictum est, *edificabo Ecclesiam meam*, non tuam, ut ostenderetur Papa non esse Princeps, & Dominus Ecclesiæ, sed minister, & Ecclesia in Concilio congregata Domina.

II. Papa est supra omnes Episcopos divisim, non verò in Concilio unitos, sicut Dux Venetorum est supra singulos Senatores, non verò supra totum Senatum collectivè; & Generales Ordinum sunt supra Religiosos divisim, non supra Capitulum generale.

III. Cæteris Apostolis claves etiam datæ sunt, *Matth. 18. Quaecumque alligaveritis super terram, &c. Joan. 20. Quorum remiseritis peccata, &c.*

5 Contra. Quamvis Ecclesia quoad institutionem, foundationem, dotationem, & regimen per internum influxum gratiæ sit Christi (propter quod Ecclesia Dei vivi appellatur) & Papa dicatur Minister in sensu à nobis dato *contr. 4. cap. 1. nu. 12.* tamen, quia cum ejus ministerio est conjuncta præfectura cum plena jurisdictione, est Papa Princeps, ac Dominus Ecclesiæ. *Cap. Nolite errare XI. dist. & Romana Ecclesia Domina appellatur, ex cap. Oportebat 79. dist.* Verum Papa est Dominus, sed sub Christo. Cujus, & Pontificis idem est tribunal juxta *caput. Non putamus de consuetud. in 6.* Propterea à sententia Papæ ad Christum appellari non potest, ut scripsit Fagnanus *in 1. ad cap. Significasti de elect. nu. 61.* Non enim valet appellatio ab eodem ad se ipsum.

6 Ad 2. Papa est fundamentum, non tantum singulorum, sed etiam omnium Christianorum collectivè; sicut non Syn-cathogorematicè, & divisim, sed & cathogorematicè, & unitim fundamentum domus materialis omnes lapides sustentat.

7 Hinc à divisim ad collecta illatio tenet, quando ratio, quæ militat in divisim, currit pariter in collectis. Ita Deo non minus quælibet creatura divisim subiicitur, quam tota creaturarum collectio; quia tam quælibet creatura seorsim, quam tota ipsarum collectio à Deo dependet. Eadem autem ratio est de Episcopis seorsim, ac in Concilio congregatis; nam tam in Concilio quam extra sunt oves Christi.

8 Adducta exempla nihil concludunt; etenim manifestum discrimen est inter Ducem, & Generales, ac Pontificem. Siquidem Dux Venetus accipit potestatem à Republica cum limitatione, ut non extendatur ad Senatum simul collectum, sed solum ad singulos Cives divisim; sicut Generales jurisdictionem habent à Capitulo restrictè, ut supra Vocales in Capitulo congregatos eam non exercent. Pontifex autem potestatem non accipit ab Ecclesia, sed illam unicè habet à Christo supra Ecclesiam universalem, ut diximus *contr. 6. cap. 2. nu. 14.*

9 Ad 3. Constat ex dictis de regimine Ecclesiæ, ac Petri Primatu. Petro itaque data est summa potestas regendi Ecclesiam universalem nulli subordinata; qui & Apostolorum erat Caput, & Princeps, in quos potestatem habuit, cæteris verò Apostolis nulla fuit tradita potestas in se mutuò, multò minus in Petrum. De qua re legendus S. Leo *Serm. 2. de nativitat. Apostolor. Petri, & Pauli, & Epist. 87. ad Episcop. Viennen.* & habetur *cap. Ita Dominus 19. dist.* Et facit illud *Joan. ult. ubi promissio à Christo facta Petro Matth. 16. impleta est: cui, præsentibus aliis Apostolis, dixit: pasce agnos, non tantum, sed & oves, hoc est, Episcopos: & non dixit pascite. Atque adeò Petro curam commisit pascendi totam Ecclesiam.*

10 Confirmatur. *Joan. 10. Christus dixit: alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili: & fiet unum ovile, & unus Pastor. Alias oves vocat Gentiles, qui non erant*

ex ovili Judæorum, qui postea per Apostolos inducti sunt in ovile Christi, & totum ovile pascendum commissum absolute est Petro, non restrictè ad oves divisim, ideò dictum est, *pasce oves meas*. Tum sic: vel, Concilium distinctum contra Papam est ovile, ovile, vel Pastor: non Pastor, cum in Ecclesia unus dumtaxat sit Supremus Pastor, & hic est Romanus Pontifex; ut optimè explicat Ecclesia à Spiritu Sancto illuminata, legens in oratione pro Romano Pontifice: *Deus omnium Fidelium Pastor, & Rector, qui famulum tuum N. Ecclesie tue praeesse voluisti, &c.* ergo Patres in Concilio uniti sunt oves, & ipsum Concilium est ovile: non quidem nullius, ergo Papæ, qui est Rector universalis Ecclesie, & gregis Domini director, ut habetur in *cap. Ubi periculum §. Cæterum de elect. in 6.* Editio in Concilio Lugdunensi sub Gregorio X. Ideò, quia Papa est Rector universalis Ecclesie, est pariter supremus Pastor Concilii. Nam, vel Concilium congregatum propriè est Ecclesia, vel non: secundum ab adversariis non cõceditur, docentibus esse Ecclesiam representativè; ergo primum; ergo Pontifex est Caput, supremusque Pastor Concilii. Cum de fide sit Pontificem Caput, supremumque Pastorem esse universalis Ecclesie.

Dicunt. Concilium repræsentans Ecclesiam est ovile, & Patres oves non Petri, & Pontificis, sed Christi: nam Petro dictum est: *pasce oves meas, non tuas*. Cui ovili data est potestas coercitiva, quam, cum exercere commodè non posset, uni supposito ejus vices communicavit, quo sensu Papa potest Pastor dici totius corporis Ecclesie.

II. Contra. Vis instantiæ, quæ primò Basileæ fuit objecta adversus superioritatem Pontificis supra Concilium, tollitur per dicta *contr. 4. cit. cap. 2. & cap. 3. & contr. 6. cap. 1. num. 5. & cap. 2. num. 7.* ubi refertur Definitio Florentini, qua definitum est: *Pontifici Romano in B. Petro plenam potestatem*

regendi, pascendi, & gubernandi Ecclesiam universalem à Christo Domino traditam esse: ergo non ab Ecclesia illi fuit communicata. Quæ major insania, quàm asserere Pastorem ab ovibus potestatem accipere, & ab eis judicari posse? Quare Pontifex illis verbis constitutus est supremus Pastor, & Rector, non ita, ut oves sint ejus, tanquàm Domini principalis, & primarii Pastoris: ita enim sunt Christi; sed Pontificis sunt, tanquàm Vicarii Christi, à quo curam eas pascendi accepit, & in quo vices Christi gerit, ut *cap. Quanto de translat.*

12 Probatur 2. Concilia ipsa agnoverunt se esse inferiora Romano Pontifice. Primò, Patres in Concilio Chalcedonensi congregati fatentur Leonem Pontificem fuisse se ipsis superiorem, ac Concilio præfuisse, sicut Caput præest membris: ut legitur in relatione Concilii ad Leonem incipien. *Repletum est, ibi. Quibus (hoc est Patribus) tu quidem sicut membris, Caput præeras in his, qui tuas vices gerebant, & infra: Rogamus igitur, & tuis decretis nostrum honora iudicium, & sicut nos Capiti in bonis adiecimus consonantiam, sic & Summitas tua (nota) Filiis, quod decet, adimpleat.*

13 Secundò. In statutis Conciliorum apertè excipitur auctoritas Pontificis, ut expressè habetur in *d. ca. Significasti de elect. vers. cum omnia*. Ita Tridentinum *sess. 25. cap. 21. de ref.* decrevit. Postremò Sancta Synodus omnia, & singula sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina..... in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat: ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ, & sit, & esse intelligatur. Restrigitur autem Concilium ad statuta de morum reformatione, & Ecclesiastica disciplina; quia decreta dogmatica, nec Pontifices possunt mutare; non quia à Conciliis edita, sed quia ea concernunt, quæ sunt juris divini, vel naturalis, fidem, & doctrinam morum, quæ sunt invariabilia. Auctoritas autem non ex-

excipitur, nisi Superioris, *cap. Venientes de iur. iurand.* Et quatenus ea expresse non excipiat, ut in nonnullis factum est, implicitè semper excepta præsumitur, cum membra capiti imperare non possint.

14 Tertiò. Patres consueverunt petere, & obtinere à Pontifice Concilii confirmationem, ut probatum est *cap. præter.* Confirmatio autem spectat ad Superiorem, ut scribit Turrecremata in *cap. Sancta Romana 15 dist. Approbatio*, inquit, & confirmatio auctorizationis, scilicet, quæ tribuit auctoritatem, & robur rebus approbatis, prout est approbatio Conciliorum universalium, semper est superioris. Et Cardinalis Albanus *tr. de potest. Papæ p. 1. num. 88.* deducit ipsamet Concilia per petitam confirmationem se Romano Pontifice inferiora declarasse. Et constat ex eo, quod tribuens alteri auctoritatem, & robur est illo superius; causa enim est potiori effectui. Insuper, Papa Conciliis formam, & modum præscribit, eadem congregat, transfert, dissolvit, & quæ sine Papæ auctoritate facta sunt, reprobata leguntur per dicta *cap. 1.* Quæ superioritatem omnimodam ponunt in Pontifice ad Concilia.

15 Illud, approbatio auctorizationis non convenit Concilio, sic enim Concilia approbare non possunt decreta Pontificum, nam Pontificiæ constitutiones firmæ sunt, & robur habent, quin à Conciliis approbentur, quando Concilia per Romanæ Ecclesiæ Pontifices facta sunt, & robur accipiunt, ut in *d. cap. Significasti.* Ideò, cum Pontifices aliquando utuntur hac forma, *Sacro approbante Concilio*, approbatio non est necessitatis, sed intelligitur id fieri ad cautelam, & solemnitatem, ut nimirum definitio plausibilior sit, & contradictoriis prætextus magis adimatur refragandi. Propterea approbatio tunc aliud non importat, quàm, quòd decretum à Pontifice fuerit editum, vel, *de consilio Concilii*, vel, *causa examinata in Concilio*: vel, *præsentem Concilio*, aut, *cum Concilio, deliberatione præhabita*, ut dixi *contr. 6. c. 6. nu. 23.*

Et hic est notabilis doctrina Joannis Monachi apud Fagnan. cit. in *cap. Antigonus de pactis num. 57.* ibi. *Nota, quòd Papa sententiam suam non supponit correctioni, vel emendationi Concilii: & requisitio Concilii non est necessitatis, sed solemnitatis tantum: quia Papa sine Concilio posset procedere ad sententiam, cum habeat plenitudinem potestatis.*

16 Quartò. In Litteris unionis editis in Concilio Florentino Eugenius IV. definivit, ut infra: *Diffinimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum Orbem tenere primatum*, cum cæteris, quæ sequuntur. Definitioni autem subscripserunt, etiam Imperator Græcorum, & Patres, tam Græci, quàm Latini.

17 Item. In Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. XI. definitum est, *solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum ius, & potestatem habere.*

18 Nec regit responsio dicentium huiusmodi Concilium non fuisse generale cū pauci supra centum Episcopi in eo interfuerint, vel non fuisse ab Ecclesia receptum. Utrumque enim falsum prorsus est. Primum quidem, nam Concilium omnibus patebat, & omnes vocati fuerant, & in eo Summus Pontifex verus, & indubitatus præsidebat, quod satis est, ut Concilium fuerit auctoritativè generale. Secundum etiam, siquidem decreta Conciliorum à Papa confirmatorum non egent approbatione populi, nec ab eo accipiunt auctoritatem. Verum quidem est decreta de morum reformatione, si non recipiantur, & Pontifex conniveat, & toleret, censi consuetudine abrogari; quia cum videat ea longo tempore non observari, & taceat, censetur ipse abrogare. At decreta de fide, prout est allegatum, & alia de morum doctrina, immutabilia sunt, nec possunt ullo modo abrogari, postquam semel statuta sunt. Quod discrimen est valdè notandum.

19 Item.

19 Item. Concilium Tridentinum Sess. 24. cap. 1. de ref. Statuit. Romanum Pontificem sollicitudinem universæ Ecclesiæ ex munere sui officio habere.

20 Quinimò. Concilia Constantiense, & Basileense, quæ sibi adversarii in subsidium vocant, primatum Pontificis supra Concilia generalia apertissimè ostendunt. De Constantiensi constat ex Bulla Martini V. Inter cunctas la 1. Bullar. to. 1. edita, sacro approbante Concilio, in qua articulus septimus inter alios Joannis Huz proscriptus est: *Petrus non est, nec fuit Caput Ecclesiæ Catholicæ*. Et ibi Martinus mandat Prelatis, & Inquisitoribus fidei, ut interrogent suspectos de erroribus ejusdem, & Vvicleff. *Utrum credant, quod Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine propriè expresso, sit successor B. Petri habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei*. Notissimum autem est hos duos articulos: *Papa est caput Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ*, hoc est; universalis: & *Papa habet supremam auctoritatem in Ecclesia Dei*, esse à Martino præfinitos, approbante Concilio. Quod quidem non compatitur cum hoc, quod Concilium habeat potestatem supra ipsum. Etenim fieri non potest, quod Papa habeat supremam, hoc est, supra quam non est, alia in Ecclesia Dei, potestatem, si in ipsa Ecclesia Dei in Concilio congregata, alia sit longè major potestas. Quo probatur potestas Pontificis non solum supra singulos fideles, & Ecclesias particulares toto Orbe dispersas, sed etiam supra Pastores in Concilio generali congregatos, ut dictum est nu. 7. & 10.

21 Ex Basileensi pariter perspicuum est. Nam cum Eugenius IV. Concilium post primam sessionem Basileæ dissolvisset, & transtulisset Bononiam, Patres Basileenses solliciti fuerunt, ut ab Eugenio dissolutio revocaretur: & Eugenio per duas litteras se se remissuros, & pedes ejus tanquam B. Petri exosculaturos promiserant, si revocata dissolutione, Concilio progredi permitteret, atque illi cohereret, ut in-

P. Aug. Matthæucci Controv.

quit Pius II. *constit. In minoribus X. §. 4. in Bullar.* Ut quid tanta sollicitudine, Patres illi revocationem dissolutionis ab Eugenio postulabant, nisi quia notum ipsis erat, Concilia sine auctoritate Papæ celebrata illegitima, & nullius roboris esse? Si præminentiam Concilio supra Papam censuissent convenire, nihili dissolutionem fecissent, eamque utpotè factam ab incompetente auctoritate sprevisent: Ergo, quia Primatus in Pontifice ad Concilia sibi notissimus erat, ad Pontificem tanquam ad Ecclesiæ Principem recursum habuerant, ut Concilio cursum concederet.

Quoniam verò noluerunt Eugenio parere pseudo-Concilium celebrarunt, & Schismatici sunt effecti: Quippe, ut ait Cyprianus *Epist. 3. ad S. Cornelium Romanum Pontificem*: *Non aliunde hereses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei (Pontifici) non obtemperatur: nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitatur.*

22 Probatur 3. Auctoritas Romani Pontificis supra Concilium est ad præsens expressè definita. Alexander VIII. 7. Decembr. 1690. hanc in ordine 29. propositionem exsufflavit: *Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, ac in fidei questionibus decidendis infallibilitate*. Et prius eodem anno 4. Augusti *constit. Inter multiplices* proscripserat quatuor propositiones editas in Comitibus Gallicanis de anno 1682. quibus Auctores præminentiam Romanæ Sedis suppressere intenderant; quarum secunda auctoritatem Concilii supra Papam elevabat, in hæc verba: *Sic autem inesse Apostolicæ Sedi, ac Petri Successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant, atque immota consistant Sanctæ Oecumenicæ Synodi Constantiensis à Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesia Gallicana perpetua religione custodita, decreta de auctoritate Conciliorum generalium, quæ*

M m

Ses.

Sess. 4. & 5. continentur; nec probari, qui eorum decretorum, quasi dubiæ sint auctoritatis, ac minus approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus, Concilii dicta detorqueant. Quam refero Offic. Cur. Ecclesiast. cap. 29. nu. 17.

23 Comprobatur auctoritas Pontificis supra Concilium, ex eo, quod à Papa ad Concilium est appellatio interdicta sub pœna excommunicationis in canone 2. *Bullæ Cœnæ*. A Concilio verò ad Papam appellare omnibus licet, ut ex *constit. Valde Gelasii in Bullar.* in qua §. 11. Episcopis Dardaniæ scripsit. *Ad illam* (Sedem Apostolicam) *de qualibet mundi parte, canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo sit appellare permissus*. Appellatio autem est de minori ad maiorem Judicem provocatio L. 1. §. *Si quis à Judice*, ff. de appellat. In universali verò de qualibet Mundi parte comprehenduntur, etiam appellationes à Concilio generali ad Pontificem. Quod intelligitur de Concilio, in quo Papa per se non præsideat. Quoniam ubi sic præsidet, nec à Concilio ad Papam licitum est appellare, quia tunc sunt unum, & idem tribunal, & Judex; ab eodem autem ad eundem non fit appellatio per *cap. Non putamus de consuetud. in 6.*

Nota, quod cum à Concilio illegitimo appellatur ad Papam, appellatio non est à Concilio, tanquam ab habente jurisdictionem, sed tanquam ab eo, qui de facto processit; seu potius est reclamatio ad Papam, ut declaret nulla esse gesta per tale Conciliabulum, & illud dissolvat, ut in *cap. Multis 17. dist.*

Dicunt. Omnia præjacta jura sunt statuta à Pontificibus, qui sibi tribuunt, quod Conciliorum est proprium.

Contra. Pondus instantiæ ex eo potest deduci, quod eorum sit, qui sunt Romanæ Cathedræ hostes, & jura Sedis Apostolicæ tentant evertere. Nullius jurisdictionem Pontifices usurpant, sed sibi à Christo privilegia concessa constantissimè defendunt, ut diximus *contr. 1. cap.*

24 Probatur 4. Episcopus V. G. Ecclesiæ Lucanæ est supra totam Dioccesim Lucanam, nedum distributivè, sed etiam collectivè; ergo Romanus Pontifex est supra universam Ecclesiam, etiam collectivè acceptam. Consequentia sequitur. Nam adæquata Romani Pontificis Diocesis est rota Ecclesia, ut ex *d. constitut. & §. Gelasii: De omni etiam Ecclesia Sedes B. Petri fas habet judicandi*, Sicut Lucani Præfulis Diocesis est Ecclesia Lucana.

Dicunt. Est captiosum argumentum ita discurrere: Pontifex est supra hanc Ecclesiam, & illam: ergo supra omnes: arguitur enim à distributivo ad collectivum: ita non valet: *Omnes Apostoli sunt duodecim: Petrus, & Paulus sunt Apostoli: ergo Petrus, & Paulus sunt duodecim.*

Contra. Ideò, cum dicitur, *omnes Apostoli sunt duodecim*, non tenet illa consequentia, quia *ly omnes*, nullo modo potest cum singulis personis componi, & facit sensum non divisum, sed compositum; propter quod non possumus arguendo à copulato, & colectivo ad divisum, & distributivum descendere. Ceterum repugnantia nulla est dicere: Papa est super hanc Ecclesiam, supra illam, & sic de singulis: ergo super omnes; ergo super omnem Ecclesiam copulatè, & collectivè, sicut quia Petrus erat supra Paulum, Andream, & cæteros singulatim, erat supra omnes Apostolos collectivè.

25 Probatur 5. Conferens alteri potestatem, & ut jus possit dicere, est isto major; sed Pontifex confert potestatem, & jurisdictionem Patribus in Concilio congregatis: ergo major est auctoritas Papæ, quam Patrum in Concilio congregatorum. Major est certa. Minor probata est *contr. 4. cap. 3.* ubi diximus regimen Ecclesiæ esse Monarchicum: Et *contr. 6. cap. 8.* quo resolutum est jurisdictionem Episcopis à Papa communicari. Quod apertissimè legitur in *constit. Pii II. §. 3.* ibi. *In Ecclesia militanti, quæ instar triumphantis se habet, unus est omnium moderator, & arbiter Jesu Christi*

Vicarius, à quo tanquam capite, omnis in subiecta membra potestas, & auctoritas derivatur, quæ à Christo Domino Deo nostro sine medio in ipsum fluit. Et s. ult. ad finem præmisso nullum Concilium fuisse ratum, quod, stante Romano indubitato Præsule, absque ipsius auctoritate convenerit, subdit: quia non est corpus Ecclesiæ sine capite, & omnis ex capite defluit in membra potestas.

Dicunt. Parochi, seu Curati (à cura animarum sic dicti) jurisdictionem percipiunt à Christo, sunt enim de jure divino à Christo Domino instituti; ergo potiori ratione Episcopis jurisdictio traditur à Christo Domino independentem à Pontifice.

26 R. Hic notamus nos ultrò concedere Curatos, seu Parochos esse ex divina institutione, secundum illud Pauli ad Titum cap. 1. *Reliqui te Cretæ (Archiepiscopum, & toti Insulæ Præpositum) ut constituas per Civitates Presbyteros: in majoribus scilicet, Episcopos, in minoribus, seu Oppidis Sacerdotes Parochos.* Item, traditione docemur Parochos septuaginta duobus discipulis successisse, sicut Episcopi successerunt Apostolis, ut scripsit Beda in Lucam lib. 3. cap. 10. & legitur s. *Decretis 21. dist.* Estque communis sensus Doctorum, quos refert Gonzalez in 3. tit. 28. cap. 2. n. 10. & videri potest. Tum Hallier de Hierarch. lib. 4. cap. 6. Tum Petavius lib. 3. cap. 5. nu. 8. & lib. 1. Dissert. Eccles. cap. 1.

27 Verum, licet status Curatorum sit de jure divino, nec possit in totum destrui, quia semper necesse erit esse aliquos in Ecclesia Presbyteros, qui sub Episcopis salutem curent animarum; tamen non sequitur eos à Christo immediate immediatione suppositi, sed tantum virtutis, jurisdictionem accipere. Potestatem enim suam in plebem habent per aliquod suppositum medium, quod est Papa, vel Episcopus, Christo id instituyente.

28 Aliqua verò sunt in illo statu, quæ sunt de jure humano; & inter cætera, sin-

gularitas, & perpetuitas Curati, ac extensio jurisdictionis ad hos, aut illos populos. Nam possent poni duo Curati in una Parochia, & fortè in nonnullis est usus. Possent poni ad determinatum tempus, triennium, vel sexennium; etenim quòd sint perpetui, & ad vitam, est ex lege canonica, cap. *Præcipimus 21. q. 2.* Potest quoque eorum potestas modò dilatari, modò restringi, & in totum iusta causa possunt ea privari ex Tridentino Sess. 21. cap. 6. de ref. Quæ præstantur absque violatione divini juris.

29 Quapropter est discrimen inter Papam, & Episcopos, ac Curatos, quòd Papa immediate immediatione, etiam suppositi recipit à Christo jurisdictionem sine limitatione locorum, personarum, aut casuum, sed habet plenitudinem potestatis: alii verò in partem sollicitudinis, servato ordine, sunt vocati, jurisdictionem recipiunt à Papa cum limitatione ad talem locum, personas, & casus. Porro Papa concedendo tales limites jurisdictionis, non se propterea privat jure suo super universos, & singulos fideles; Sicut Rex, qui constituit Judices ad exercenda judicia, non privat se jure ad judicandum per se, vel per alios, si expedire judicaverit; & qui ita judicatus est, non tenetur iterum subire judicium aliorum Judicum. Et inde patet, quid dicendum sit ad antecedens, & consequentiam instantiæ.

Objectum I.

30 Concilium Pisanum deposuit Gregorium XII. (aliàs Angelum Coriarium) Romæ electum. Et Benedictum XIII. (aliàs Petrum de Luna) Avenione ad Pontificiam dignitatem evectum. Sed Gregorius erat verus Pontifex, alioquin nec ipse in recta Pontificum serie collocaretur, nec Gregorius XIII. aliàs se tertium decimum appellasset: ergo Concilium auctoritate gaudet in verum Pontificem. De-

ponens enim auctoritatem exercet in depositum, & superioritatem in eum retinet.

31 Instantia est Maymburgi *tract. histor. de magno schismat. §. vident lib. 5.* qua putat ad evidentiam probasse primatum Concilii supra Pontificem; verum id minimè assequitur. Et interea solutioni premitimus,

Quod Concilium fuit celebratum anno 1409. occasione schismatis, quo Ecclesia tunc premebatur, toto Orbe Christiano in factiones diviso. Italia cum suis Insulis, Germania, Ungaria, Polonia, Angliaque Gregorio adhærebant. Scotia verò, Gallia, Navarra, Castella, Aragonia, Lusitania, Sardinia, aliæque Provinciæ Benedicto. Cum enim Reges, & Provinciæ non intelligerent, uter verus esset Pontifex, alii hunc, alii illum, variis rationibus permoti sequebantur.

Altiùs autem est repetenda causa, cur in Ecclesia tunc duo essent electi Pontifices. Sciendum est, Gregorium XI. ann. 1376. Avenionem reliquisse (ubi annis 71. Romani Pontifices sederunt) & Romam rediisse. Hic moritur an. 1378. cui à Cardinalibus dum Romani Italum, Romanumve, & Galli, præcipuè Lemonicensium factio Gallum, Pontificem expeterent) successus est Barensum Archiepiscopus, vocatusque Urbanus sextus. Postea verò, cum Urbanus vitia temporum tollere conaretur, nec purpuratis paveret (ut ait Spondanus *tom. 2. Epit. in Auctar. ad Annales Baronii*) post tertium mensem ab ejus electione, octo Cardinales (ut scribit Coriolanus in *Breviar. ad d. an.*) cum Urbani reformationem sustinere non possent, Anagninum dissimulanter, indeque Fundos se contulerunt, causantes vim in electione Urbani sibi illatam; elegeruntque in Septembr. Antipapam, Robertum Cardinalem Gebennensem; qui dici voluit Clemens VII. & Avenionem se recepit; indeque schisma obortum est, quod annis 40. duravit.

Verum, coloratus quidem, non veris titulus fuit, quem de violentia sibi facta in electione Urbani præjactabant. Nam Urbanus tribus, quatuorve mensibus jam pacificè regnaverat, & cum ipsis Cardinalibus plura negotia expedierat; quo facto, se jam ab Ecclesia receptum ostendebat, validamque fuisse electionem, plenamque libertate factam.

32 Urbano successit Bonifacius IX. Bonifacio Innocentius VII. & huic Gregorius XII. Romæ creati. In locum verò Antipapæ Clementis Benedictus XIII. à Schismaticis Cardinalibus Avenione est intrusus.

Cum verò Gregorius juramento in sua electione promississet pro bono unitatis Ecclesiæ se cessurum Papatui, idemque spondisset Benedictus, utpotè via idonea tollendi schismatis; & neuter promissis stetit, Cardinales de obedientia Gregorii, tunc Lucæ commorantis, videntes schisma non minui, sed augeri, ab ipso recessere, & Pisas petierunt. Quibus daturis tanto incommodo Ecclesiæ remedium, se se adjunxerunt plerique Purpurati adhærentes Benedicto. Ibiq; indixerunt Concilium, cui ex utraque factione interfuerunt 26. Cardinales (alii volunt 23.) tres Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, & Jerosolymitanus, Archiepiscopi, & Episcopi centum octoginta, Abbatum, Theologorum ingens numerus. Fuerunt pariter Oratores Regum Franciæ, Boemiæ, Angliæ Jerusalem, Cypri, Siciliæ, Poloniæ, & aliorum Principum.

33 In eo duo de Papatu contendentes accusati sunt, quòd concordiam contra jusjurandum, & fidem datam ad pacem Ecclesiæ dandam inire recusarent. Hinc fuerunt juridicè, & peremptoriè citati; & subinde non comparentes, probataque prius eorum notoria in schismate contumacia, fuit in eos tanquam schismaticos, perjuros, & Schismaticorum fautores pronuntiata suo è prætenso Pontificatu sen-

sententia depositionis, & declaratum Ecclesiam Romanam vacare; absolutique sunt omnes ab eorum obedientia. Postremo à Cardinalibus Conclave ingressis, electus fuit Petrus Philargi (vel Philareto) ex Ordine Minorum, Archiepiscopus Mediolanensis, magnæ vir sanctitatis, & doctrinæ: qui appellari voluit Alexander V.

34 Facta hinc electione, Alexander teste Bail tom. 2. sum. in hoc Concilio. Legatos recepit plurium Europæ Principum publicè gratulantium Ecclesiæ paci; & Galli, qui pro Benedicto usque in id tempus fuerant, ab eo recesserunt. Videntque ipse suam imminutam auctoritatem, Avenione relicta, in Hispaniam, unde profectus fuerat, se recepit, ubi multis annis in obduratione perstitit à Rege Aragoniæ protectus, in qua mortuus est ann. 1424. postquam insignia Pontificatus per annos 30. gestasset, & 90. vixisset. Tunc solido, qui eum sequebantur, Cardinales successorem ei dicunt Egidium Munionē, Canonicum Barcinonensem, qui nomen Clementis VIII. sibi usurpavit, sed post annos quatuor, reconciliato Alfonso Rege Aragoniæ cum Martino V. (cui erat infensus) electo Pontifice à Cardinalibus in Concilio Constantiensi per dicenda ad sequens objectum, coactus est Clemens umbratilis Papa se abdicare.

Hucusque dicta indubiè fidei sunt apud Historicos, tum allegatos, tum Petavium, quamvis restricto calamo rem enarret, *rationalar. tempor. p. 1. lib. 4. cap. 8.* & Cabalutium *not. Eccles. Hist. Synop. seculi 15. n. 6.*

35 Cæterum indubium venit, an Concilium Pisanum fuerit legitimum? Utrique sunt Doctores de hac re certantes.

36 Concilium illegitimum dixit S. Antoninus *3. p. Chron. tit. 22. c. 5. §. 2. & 6. §. 2.* ubi Concilium Pisanum appellat Conciliabulum; ex quo eo non sublatum, sed auctum fuit schisma in Ecclesia: *Pisano Concilio*, inquit, vel *Conciliabulo*, cum non esset auctoritas eorum, qui se pro Pontifice gerebant, auctoritate congregatum, non erat ablatum

P. Aug. Matthæucci Controv.

ipsum schisma, sed augmentatum, ex duobus, tribusve se pro Papa gerentibus. Adhuc enim, Concilio celebrato, & electo Alexandro, Gregorio adhærebant Regna Neapolitanum, & Siciliæ, Romandiola, Ducesque Bavariæ, aliique Germaniæ Principes. Benedicto verò parebant Hispania, Scotia, Insulæ Baleares, Corsica, & Sardinia, aliæque Nationes. Et inde evidens fit Concilium non fuisse pro vero, & Oecumenico reputatum, novamque Alexandri electionem nullam, Gregoriique depositionem de facto, non de jure factam esse. Aliàs dicendum foret eos, qui in illorum obedientia permanserunt, fuisse extra statum salutis, mortaliter peccasse, & pro schismaticis censendos; quod est à veritate alienum; cum potius viri sanctitate, & doctrina celebres, ac Deum timentes, non Alexandro, sed illis essent uniti. Siquidem Benedicto per novem annos post Concilium Pisanum adhæsit S. Vincentius Ferrerius, à quo, audita electione Martini V. se subtraxit, plurimumque laboravit, ut populum ab illius obedientia revocaret, & ad legitimum Pontificem Martinum reduceret. In qua sententia est Cajetanus *opuscul. apolog. de auctor. Papæ, & Concil. cap. 11.* quam novissimè sequutus est Schelstrates *tr. de auctor. Constantien. Concilii sess. 4. & 5. dissert. 2. c. 1. art. 1.* & Leytam *Clyp. dignit. Pontif. discept. 5. sect. 1.*

37 Legitimum verò appellant Binius in *notis*. Blondus *lib. 10. decis. 2.* Gerson, qui Concilio interfuit *lib. de auferibil. Papæ*. Bail *Sum. to. 2. in hoc Concilio*. Annatus *apparat. ad Theol. posit. lib. 5. art. 17.* & quotquot Alexandrum V. in numero Romanorum Pontificum reponunt. Hac quidem ratione, quòd in casu, in quo plures sunt dubii, & incerti Romani Pontifices de Papatu contendentes, potest auctoritate Cardinalium Concilium generale convocari, & hujus potestate omnes è prætenso Pontificatu amoveri valent, facto cunctis Fidelibus præcepto, ne eos ullo modo pro Pontificibus agnoscant, & habeant. Quod

planè jus per necessariam, evidentemque consequentiam ex institutione Christi deducitur, ut diximus *supr. c. 2. nu. 50.* Hinc cum diù Florentiæ disputatum esset à Laurentio Rodulpho, tandem conclusum fuit, licitè, & canonicè Concilium in casu fieri potuisse. Quæ fuit quoque sententia Universitatum Parisiensis, & Bononiensis, à quibus hæc fuerunt Concilio directæ: *Stante dubio inextricabilis Papatus propter dubium facti, & juris, ne in subversionem fidei Ecclesia sic maneat perpetuò divisa cum tanto scandalo, & animarum perditione, provisio spectat ad Concilium, ut utrumque, eis non cedentibus, posset à Papatu eiicere.*

38 Quanquam verò saluberrimum Concilii effectum, extinctionemq; Schismatis duo de Papatu contendentes ab initio sua resistantia impedierint, & adhuc schisma perduraverit; tamen, quantum in se fuit, Synodus ipsa schisma sustulit; nam viam aperuit Concilio Constantiensi, postea sequuto (quo tandem res felicius peracta est, & schisma extinctum) per consensum unius è tribus contendentibus, Joannis videlicet, qui Alexandro successerat: qualis consensus non fuerat ab aliis duobus vetustioribus contendentibus verisimiliter expectandus; quin potius ex eorum collusione spes pacis, & unionis prorsus tollebatur, prout eventus probaverat.

39 Quocirca hoc titulo, quòd statim schisma non cessaverit, illegitimitas Concilii non deducitur. Fortè dicendum est, Concilium Florentinum fuisse illegitimū, quia per ipsum non fuit sublatum schisma Basileensium? Quinimò & illud Græcorum, ad quod tollendum fuerat convocatum, statim revixit? Concilium Tridentinum coactum fuit ad damnandas hæreses Lutheri, & Calvini, nec desinit esse Oecumenicum, ac legitimum, quamvis illo peracto, damnatæ perseverent, & grassentur hæreses. Quantum enim in se fuit, eas sustulit, etsi sua malitia, & pertinacia hæretici ei parere nullatenus velint. Ita

servata proportionem, discurretur in casu de Synodo Pisana.

40 Neque illegitimitas inferitur, quòd, peracta Synodo, electoque Alexandro, nonnulli viri sanctitate, & doctrina conspicui Gregorio, & Benedicto adhuc adhæserint. Nam, quòd non peccaverint, potuerunt excusari, quòd eis non adeò claruit Pisanum fuisse legitimum; idcirco inculpabiliter perseverabant in probabilitate, quod sibi liceret sub illorum obedientia manere. Videtur enim non posse negari illud pro tunc alicui incertitudini subesse, secundum id, quod dixit Petrus de Aliaco (qui librum scripsit, durante Concilio Constantiensi) *licet Concilium Pisanum fuerit legitime, & canonicè celebratum, & duo olim de Papatu contendentes, iuste, & canonicè condemnati, & electio Alexandri V. fuerit ritè, & canonicè facta, prout hæc omnia tenet obedientia Domini nostri Papæ Joannis XXIII. tamen duæ obedientiæ duorum contendentium prababiliter tenent contrarium; in qua opinionum diversa, & adversa varietate non sunt minores difficultates juris, & facti, quam ante Concilium Pisanum erat de iustitia duorum contendentium.* Hinc estò certò non constet fuisse legitimum, certè esse probabile videtur inficiari nullatenus posse.

41 Quapropter hoc dilemma ponitur adversus Maymburgum, ejusque perpetuum sectatorem Dupinum *tr. de antiq. Eccles. disciplin. dissert. 6.* Vel Concilium Pisanum non fuit legitimum, sed Conciliabulum? ut placet primæ sententiæ Auctoribus: vel legitimum? prout alii rectius sentiunt. Si illegitimum, nihil opponi ex eo potest adversus supremam indubitati Romani Pontificis auctoritatem; cum ex principio falso, verum sequi sit impossibile. Ideò si Concilium illius generis fuit, depositio Gregorii, & Benedicti ab eodem facta legitima esse non potuit: ex facto enim injusto pseudo-Synodi contra Pontificem, jus legitimum ipsius in Pontificem ineptè concluditur. Si subditus, usur-

usurpata sibi jurisdictione, suum Regem damnaret, major ne subditi auctoritas supra Regem re ipsa foret? Nonne jura clamant, sententiam à non suo Judice latam nullam esse, *cap. Ad nostram de consuetudin.*

42 Si verò legitimum dicitur. Jam certum est non posse ad Pontificem certum, indubitatum, & in tota Ecclesia receptum applicari, quæ Pisanum egit, decrevitq; in casu, quo duo incerti, & dubii Pontifices de Papatu contenderent. Ac proinde ex Pisano probari tantum potest Conciliū esse supra Papam dubium, ab aliqua parte Ecclesiæ dumtaxat acceptatum, ab alia verò alterum recognoscente non admissum; adeoque in casu schismatis; quod plena manu damus; non verò supra Papam certum, & indubitatum, quæ est nostra quæstio. In qua constantissime tuemur auctoritatem Concilii legitimi minime esse supra Pontificem.

43 Unde ad argumentum conceditur major. Ad minorem dicimus dubium fuisse, an Gregorius esset verus Pontifex, tamen, quia probabilius erat, quod esset verus, utpotè descendens ex linea Urbani VI. legitimi, certique Pontificis, quando Benedictus erat ex linea Antipapæ Clementis; propterea in recta Pontificum serie ponitur. Et Gregorius XIII. ritè tertius decimus dictus est. In numero enim Romanorum Pontificum in casu dubii Pontificis, etiam is collocatur, & de quo probabilius est, quod sit legitimus Pontifex. Qua ratione, Gregorio à Concilio deposito, in ea ponitur Alexander V. post istum Joannes XXIII. post quem Martinus V. certus, & indubitatus omnino Pontifex.

44 Advertendum hìc est, quod stantes pro illegitimitate Concilii Pisani assignāt Gregorio XII. octo annos, menses septem, dies quinque usque ad spontaneam dimissionem factam in Concilio Constantiensi, quod celebratum est *ann. 1414.* & ipse fuit electus *pridie Kalen. Decembr. 1406.*

Asserentes verò fuisse legitimum eidem dant duos annos, sex menses, & sex dies usque ad depositionem in Concilio Pisano factam, subrogato Alexandro V. Et inde constat in utraque sententia seriem Pontificum nunquam esse interruptam.

45 Notatu dignum est, quòd ubi plures certant de Pontificatu, cum certò non appareat, quis legitimus sit Pontifex, non Pontifex maximus, sed factum potius eligentium judicatur, qui duos ad Pontificatum assumpserunt, ut ex Cardinali Albano *de potestate Papæ, & Concil. p. 1. nu. 12. dixi loco citat. Offic. Cur. §. 2. num. 11.* Ideò, cum tunc electio Pontificis tanquam irrita reprobatur, Concilium non judicat verum Pontificem, quia non datur, qui sit canonicè electus, ut apud Fagnan. *in 1. ad cap. Significasti num. 65, de elect.* Ac proinde neque in casu Pontifex subiicitur Concilio.

46 Cum ab Julio II. *Constit. Cum inchoatam 31.* & Leone X. *constit. Constituti 17. §. 6. in Bullar.* Damnatur Concilium, & verius Conciliabulum Pisanum, damnatio non percutit illud, de quo hucusque egimus, sed alterum à nonnullis Cardinalibus congregatum Pisis *an. 1511.* Criminabantur isti Julium, quod non stetisset juramento, quo promiserat infra biennium suæ assumptionis Concilium generale convocare; quod justis de causis impeditus præstare non potuit, ut latè in *constit. Sacrosanctæ 27. ejusdem Julii.* Et inde ad horrendum schisma in Ecclesia excitandum temerè Concilium indixerunt. Quos Julius, datis ad eos litteris, perbenignè monuit, ut ad pacem, & Ecclesiæ unitatem redirent. Quorum tres de facili aures Patri invitanti dederunt. In cæteros pertinaces gravi sententia ipse animadvertit. Quos subinde veniam deprecantes, Leo X. in Concilio Lateranensi *sess. 4.* imposita salutari penitentia, à censuris liberavit, ac ad priores dignitates admisit. Legantur Constitutiones allegatæ.

Objectum II.

47 In Concilio Constantiensi sess. 4. definita est præ eminentia Concilii supra Papam, in hæc verba: *Sancta Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet: cui quilibet cuiuscunque status, vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesie in capite, & in membris.* Quod fuit repetitum sess. 5. sed Concilium fuit à Martino V. confirmatum, ut expresse habetur ex sess. 25. quæ fuit ultima, habita 22. Aprilis 1418. ergo nefas est dubitare de superioritate Concilii supra Papam.

Ita Maymburgus, Dupinus, & quotquot Concilio Pontificem subdi vocitant, censent sententiam suam certam, firmamque ex dicto Concilio redditam. Qui planè, vel mentem Concilii noluerunt, ut oportet, accipere; vel, nonnulla confingunt, quæ sunt à Concilio aliena.

48 Sciendum itaque est, quòd, absoluto Concilio Pisano, schisma adhuc sublatum non fuit, continuantibus in contentione Papatus, Joanne XXIII. electo Bononiæ in locum Alexandri V. demortui (non sine suspitione veneni in Clisterio) Gregorio XII. & Benedicto XIII. Quilibet ab illis de sua obedientia legitimus dicebatur. Joannes quidem utpotè suffectus in locum Alexandri in Concilio Pisano electi, Gregorius verò tanquam ex linea Urbani VI. Et tandem Benedictus, ut Successor Clementis VII. qui legitimis suffragiis à Cardinalibus promotus afferebatur, cum primùm sui juris fuerunt, & extra metum, quo perculsi protestabantur (sed non omnes) se Urbanum elegisse. Vide supra numer. 31.

49 In hoc vario opinionum conflictu, ne diù plaga divisionis incurata maneret, Joannes ad pacem Ecclesiæ dandam, unà consentientibus, tum suis, tum plerisque aliarum partium Cardinalibus, urgentibus etiam, & suadentibus Christianis Regibus (quos inter omni dignus laude celebratur Sigismundus Rex Romanorum, qui plurimum laboravit, nullis pro publica pace parcens incommodis) Concilium generale Constantiæ indixit ann. 1413. inchoatum die 5. Novembr. 1414. ac cursu quatuor annorum, & sex mensium ann. 1418. 22. Aprilis, quadraginta quinque sessionibus feliciter conclusum.

50 Celebratur prima sessio, in qua monitus est Joannes de resignando Papatui, qui sess. 2. jurato promisit se propter bonum pacis promptissimè cessurum, si Gregorius XII. & Benedictus XIII. idem pariter præstarent; de quo Imperator eidem gratias maximas egit. Verùm videns sequentibus diebus Synodum agere de ejus abdicatione, veritus ne cedere conaretur, priusquam alii contendentes resignarent, ante tertiam sessionem Schafhusam occulta fuga, se alta nocte, recepit: quem postea secuti sunt à Concilio Legati, qui reditum suaderent.

51 Ut autem manifestum sit ejus ponderis sit objectio, & quàm de facili enodari possit: considerandum est, quatuor fuisse tempora, sub quibus fuit Concilium. Primum, sub quo ad Concilium conveniant solùm ii, qui erant de obedientia Joannis XXIII. quod duravit usque ad sessionem 12. Secundum, in quo se illis junxerunt alii de obedientia Gregorii XII. qui sua Bulla Concilium iterum per suos Oratores convocavit, convocatumque auctorizavit ex Turrecremata Sum. de Eccles. libr. 1. cap. 49. & duravit: usque ad sess. 19. Tertium, in quo, juxta concordata facta Narbonæ inter Sigismundum, Legatosque tum Concilii, tum Benedicti pro schismatis extinctione, nova facta

ita per Benedictum convocatione , obedientia ejusdem ad ceteros accessit , duravitque usque ad *sess. 41.* In qua quartum initium habuit , cum in ea fuerit à Cardinalibus electus Martinus V. verus , & legitimus Pontifex .

52 Ad argumentum , obvia responsio , quæ solet dari , est , allegatum decretum intelligi pro tempore Schismatis , in quo plures sunt in Ecclesia dubii Pontifices , prout tunc erant . Ad quod tollendum ipsa Synodus fuerat congregata . Non verò dispositio extenditur ad tempus , pro quo unus est indubitatus Pastor . Et ita distinguenda sunt turbulenta schismatis tempora à statu pacifico Ecclesiæ .

53 Cæterum . Turrecremata testatur editum non fuisse , etiam ab illis de obedientia Joannis , decretum sub ea forma adeò generali , qua proponitur , sed solum sub hac forma singulari . *Hæc Sancta Synodus Constantiensis generalis Concilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis : Et cum clausulis : Pontificem cogi posse : & de reformatione Ecclesiæ in capite , & in membris fuisse sess. 4. formatum , refert ex legitimis manuscriptis Schelstrates dissertat. 1. caput 2. de sensu Concil. Constantin.*

54 Fuerat quidem à nonnullis diversarum Nationum deliberatum , ut in d. *sess.* decretum cum illis clausulis Romano Pontifici injuriosis formaretur . Sed cum omnia ea , & Nationi Italiæ displicerent : & Sacro Cardinalium collegio ad deliberandum non essent oblata , renuerunt Cardinales , Gallicique Oratores , sessionem adire , nisi secundum capitulum , quo dicebatur : *Pontificem cogi posse , omitteretur cum illis verbis , de reformatione Ecclesiæ in capite , & in membris .* Quod communi omnium suffragio à Patribus sequenti die est quoque probatum . Hinc cum Zabarella , Cardinalis Florentinus , ad quem pertinebat decreta publicè legere , verba prædicta

ope Nationum non deleta vidisset , sicut delenda esse Patres deliberaverant , decretum noluit recitare , Propterea clausula *de reformatione Ecclesiæ in capite , & in membris* in ea 4. *sess.* est omissa . Immò & Cardinales monuerunt Nationes , ut suspenderent ad tempus materias illas , quæ magnas habent difficultates , & maturam exigunt deliberationem : erat enim res magni ponderis decidere , quæ auctoritatem concernebant Concilii supra Pontificem .

55 Maximè decretum cum prædicta clausula illegitimum esse censetur , ex quo non concordet , tum cum concordatis Narbonæ , inter quæ secundo loco statutum est : *In Concilio agendum tantum esse de schismate extirpando , paceque Ecclesiæ ineunda . Tum etiam , cum decretis Sess. 40. In qua Synodus statuit , quod futurus Romanus Pontifex per Dei gratiam de primo assumendus cum hoc Sacro Concilio , vel deputandis per singulas Nationes debeat reformare Ecclesiam in capite , & in membris , & Curiam Romanam : quamvis neque à præsentis decreto potuerit Pontifex ligari . Tum pariter cum hoc , quod Concilium Martinum rogavit pro confirmatione , & roboratione omnium , quæ fecerat . Cum verò confirmare sit superioris auctoritatis , planissimum est sensum Synodi ex tribus obedientiis constitutæ non fuisse , Concilium universale habere auctoritatem à Christo supra Papam certum , & indubitatum , facultateque gaudere reformandi Ecclesiam in capite , & in membris . Ideò cautè legendum manuscriptum à Gabelino officiali Paderbonensi relictum , in quo hanc posuit clausulam : *etiamsi Papa is existat , obedire tenetur in his , quæ pertinent ad fidem , & extirpationem schismatis , & reformationem Ecclesiæ Dei in capite , & in membris .* Auctor enim est suspectæ fidei .*

Dices.

Dices. Quid interest, quod in 4. sessione clausula non sit, quando in quinta reperitur? Cum Concilium non minoris auctoritatis sit in una, quam in alia?

II. Illa legitur in ferè omnibus editionibus Concilii Constantiensis, editis post Concilium Basileense, quibus non possunt præjudicare manuscripta à Schellstrate producta; tanta enim antiquitatis possessione præscripserunt.

56 Contra. Multum interest, quòd clausula illa non sit in 4. sessione, aliàs censeretur à Martino V. approbata, à quo approbata sunt decreta in materia fidei conciliariter facta, qua ratione non fuit, sed furtim, & tumultuanter celebrata sessio quinta. In quarta enim de subiiciendo Pontifice auctoritati Concilii magna utrinque contentione decertatum est, articuloque examinato, rationes Patres non invenerunt, cur clausula illa Summo Pontifici adversa poneretur in decreto; immò plures allegatae fuerunt, propter quas omitti deberet; atque ita omissa est; & hoc titulo sessio illa dicitur conciliariter facta. Quod dictum non est de quinta, quæ præcipitanter, & nullo antiquorum Conciliorum ritu observato, celebrata fuit; ut aptissime probat idem Schellstrates quatuor manuscriptis in forma authentica, in quibus narratur, Cardinalium resistentia, & protestatio non consentiendi: quibus fuerunt negata, ac Laicis concessa suffragia, & non publicè, sed privatim recepta à Nationibus vota, contemptis præstantissimis Patribus, & Doctoribus, ut ex eodem scripsit Leytam citat. sect. 3. nu. 33. & sequen.

Quod item habetur ex Turrecremata loc. cit. ubi scripsit. Apertissime patet ex gestis illius congregationis (ita appellat Concilium sub primo tempore) quod decreta illa, si ita sint appellanda, facta sunt solum à Patribus aliquibus (non dicit omnibus) Obedientià Joannis XXIII. Ideò nihil interest, quòd clausula illa tribuens maiorem Conciliis, quam Pontifici potestatem, in

quinta sessione posita fuerit.

Instat Maymburgus. Declarationes, & protestationes Patrum non possunt decreto nocere; aliàs decreta Tridentini, & aliorum Conciliorum corruerent; nam in illis plures Patres reclamaverunt.

57 Contra. Putamus Maymburgum inficiari non posse, quin aliqua sessio aliqujus Concilii possit esse illegitima, & non conciliariter, & sine omnium Patrum deliberatione, ac solum privatis votis celebrari. Quæ itaque illegitima erit, si illa quinta, propter prædictas rationes ejus generis non fuit? Exemplum de Tridentino, cæterisque Conciliis ad rem non est. Quoniam in Conciliis, antequàm formentur decreta, examinantur planè articuli, maturèque inquisitio præmittitur, juxta illud Actor. 15. Cum magna inquisitio fieret, circa controversiam de legalibus. Verum, decretis postea editis, omnes acquiescunt, ut tunc factum est post editam à Petro definitionem, ut ibi textus: Tacuit autem omnis multitudo. Quare, vel, qui in Conciliis reclamaverunt, postea definitis à Concilio consensere, vel non, sed pertinaces restiterunt, prout fecit Arius, Lutherus, aliique in Ecclesiam refractarii? Si primum sua illa reclamatio revocata est, & ita jam non nocet. Si secundum, jam habentur, ut hæretici, & in sessionibus non admittuntur. Quod quidem in casu nostro, consentientibus etiam adversariis, factum non est; siquidem Patres illi, qui contra quintæ sessionis decreta jure reclamarunt; & inde gravior, saniorque pars Concilii nulla facta reclamationis revocatione, ad sequentes Concilii sessiones usque ad finem admissa est. Quod planè non fuisset permissum, si sessio quinta conciliariter fuisset celebrata, & in ea rebelles fuissent.

58 Ad 2. Ex infecta radice factum est, quòd editiones illæ in lucem cum clausula exprimente superioritatem Concilii supra Papam prodirent. Noverant Basileenses, qua animositate processissent adversus Eugenium

genium IV. legitimum Pontificem eum deponendo. Et inde à toto Orbe Christiano ipforum tantæ temeritatis factum damnabatur; ut se id iusta causa, jurisque præsidio fecisse ostenderent, Concilii Constantiensis auctoritatem allegabant. At, cum viderent in quinta ejusdem Concilii sessione de primatu Concilii minus Conciliariter, & fraudibus actum esse, atque adeò nihil ex ea concludi posse, solliciti fuerunt, ut per quosdam suæ factionis Doctores fieret compilatio Concilii Constantiensis, hoc observato systemate, quòd clausula illa de superioritate Concilii ad Papam in quarta sessione omissa, in ea compilatione magis conciliariter facta poneretur. Et hac arte, doloque typis eam novam, vitiataque compilationem dari mandarunt, Bullaque confirmarunt data Basileæ prid. non. Februarii 1442. Cujus compilationis autenticum exemplar testatur idem Schelstrates fuisse in Germania asservatum usque ad an. 1490. Traditque antiquiores editiones ante eam Basileensium compilationem non habere in 4. sess. clausulam, *ad reformationem Ecclesie Dei in capite, & in membris*, aliasque auctoritatis Pontificiæ læsivas. Quæ nec legitur, tum in editione Parisiensi facta an. 1535. opera Jacobi Merlini Doctoris Sorbonici, tum in Coloniensi typis Quentilianis an. 1530. aliisque, quæ ipso teste, concordant cum antiquis manuscriptis non habentibus dictam clausulam.

59 Quid interest, si jam plusquam ducenti anni sint elapsi, ex quo compilatio Constantiensis Concilii per Basileenses edita fuit, si, veritate detecta, constat eam fuisse vitiosam? Fortè adversus veritatem est alleganda præscriptio? Neutiquam. Occultari enim potest ad tempus, vinci non potest ex Augustino in psal. 61. nu. 6. Ideò cum per Auctores minimè suspectos ex legitimis manuscriptis compertum sit clausulam illam in 4. sess. non reperiri, nihili faciendum est, quod ipsa incorrupta Basileensium compilatione reportetur.

60 Cui sanè tribuendum est, quòd adversus Joannem Synodus Constantiensis processum criminales instruxerit, ac damnaverit, propter adeò nefaria crimina Simonia, rapinarum, peculatus, dilapidationis bonorum Ecclesiasticorum, oppressionis pauperum, immanium vectigalium: propter incestus, adulteria, & stupra apud Cabasutium *notit. Ecclesiast. in hoc Concilio num. 2.* Commentitia enim quis prudens hæc non advertit, & plena mendaciis, eaque ex bili in contemptum Romanæ Cathedræ procedere? Siquidem tot, tantisque excessibus Pastor Ecclesiæ oneratur, quòd quemque puderet ea perditissimis, etiam hominibus impingere.

61 Hæc pariter clausula: *Sancta Synodus generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem representans*, sive decretum sit in 4. sive in 5. sessione editum, constat, quod vim nullam habeat adversus Pontificem, etiam dubium: sola enim Ecclesia universalis potestate gaudet judicandi in casu schismatis Pontificem dubium: aliàs id concedi deberet cuilibet particulari Concilio Provinciali; quod nec adversariis placet. Pro primo autem tempore congregatio Constantiensis Concilium generale non erat, nec representabat Ecclesiam Dei; quoniam tunc erat congregata obedientia dumtaxat Joannis XXIII. aliæ verò duæ Gregorii, & Benedicti noluerunt eam Joannis obedientiam pro universali Concilio reputare; ut ait idem Turrecremata *loc. cit.* his verbis: *Nullus dubitat, quin asserere, quòd sola obedientia Joannis faceret Concilium, universalem Ecclesiam representans, esset temerarium, & scandalosum aliis duabus obedientiis.* Ideò pro solo tempore, in quo convenerant omnes simul tres obedientiæ, fuit certum dicere, quod universalis Ecclesia representativè congregata esset Constantiæ.

Dices. Si tunc obedientia Joannis non faciebat Concilium universale, hæc inferuntur absurda. Primò, quod legitimè ibi Joannes, & Gregorius (Benedictus enim

enim depositus fuit *sess.* 37. in qua tres obedientiae erant unitae) sint depositi; hoc verò admissio, neque Martinus V. fuit verè electus, nec validus Pontifex; adeoque non legitimi ejus in posterum successores. Secundò, quod ritè damnati non sint 45. errores *Vvicleff.* & 31. articuli *Hussii*, isti proscripti *sess.* 15. illi verò *sess.* 8.

Item. Sequitur, Concilium Tridentinum non fuisse Oecumenicum, nec representasse universam Ecclesiam, cum in illo non fuerit notabilis pars Ecclesiae, Germania nimirum, Anglia, & Ecclesia Orientalis. Illud autem dicendum non est: ergo, &c.

62 R. Ea absurda minimè inferuntur. Quantum ad primum posset colligi Joannem à Concilio depositum fuisse de facto, non de jure; postea verò, quando tres illae obedientiae fuerunt unitae praesertim, Joanne qualicumque suo juri cedente, fuit illa depositio de jure valida; adeoque Sedes Apostolica, accedente postea voluntaria cessione Papatus à Gregorio praestita, & depositione Benedicti à tribus obedientis pronuntiata *sess.* 37. vacavit, & Martinus ritè, & canonicè fuit electus.

63 Hic consideratur, quod illi preobedientia Joannis dubitantes de validitate sententiae depositionis in eum latae, aliud medium securius assumpserunt, hoc est, ut per Legatos Joannes rogaretur, vel sententiae à Concilio latae consentiret, eam confirmando, vel spontè Papatum remitteret, ut ex 4. *codicibus manuscriptis* 14. *Maii* 1415. apud dictum Schellstratem, ibi: *Concilium misit ad Papam, & Papa sententiae acquievit, & ex abundanti renuntiavit.* De cujus voluntaria cessione loquitur, etiam instrumentum factum Narbonae, in quo haec sunt: *Dominus, qui Gregorius XII. in sua obedientia dicebatur, sua sponte cessit. Sic & Dominus, qui Joannes XXIII. dicebatur, facere voluit, & fecit.* Ideò, quando etiam ab Ecclesia non fuisset dubitatum de legitima electione Joannis, adhuc Sedes

vacasset; nam spontè ipse ad dandam pacem Ecclesiae Pontificatum dimisit.

64 Neque secundum suboritur absurdum. Nam quamvis sola obedientia Joannis Concilium universale non constitueret, nec posset, tunc verè dici Ecclesia universalis congregata (quod solum verificatum est, quando tres illae obedientiae simul sunt congregatae) tamen negari haud potest formam habuisse Concilii particularis, & sub hac ratione aliquid potuisse decidere; quod si postea approbaretur tanquam de fide à Romano Pontifice, jam de fide apud omnes fideles maneret.

65 Ad Item, negatur sequela. Concilium Tridentinum fuit indictum à Romano indubitato Pontifice; ad quod generali convocatione vocavit omnes omnibus ex locis, tam Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, quam alios, quibus jure, aut privilegio in Conciliis generalibus residendi, & sententias in eis dicendi permissa potestas est: Et hortatus est: *Principes current, ut ex suis cujusque Regnis, ac Provinciis, Episcopi, & Praelati sine tergiversatione, & mora ad Concilium proficiscantur; ut ex Bulla indictionis Concilio praefixa.* In quo Pontifex per suos Legatos praesedit: atque ita fuit propriè generale, & Ecclesiam Dei completè repraesentavit. Sua enim convocatione Pontifex Tridenti universam Ecclesiam (in Praelatis ex dicendis *cap.* 8. repraesentatam) convocavit. Quòd verò nonnulli venire noluerint, non à Pontifice sunt exclusi, ideò praesudicium nullum Concilio potuerunt generare. Quis ignorat validum esse capitulum, quando, qui adesse debent, sua culpa non intersunt?

66 De Concilio verò Constantiensi, etiam pro illo tertio tempore dici minimè poterat, quòd Ecclesiam Dei adaequatè repraesentaret; nam cum tunc nullus esset certus legitimus Pontifex, solum corpus, & membra, non caput Ecclesiae repraesentabat. Vel, dici poterat repraesentare perfectè, prout tunc Ecclesia reperiebatur, ipsam nimirum indubitato supremo capi-

te viduatam. Quocirca interrogatorium faciendum mandante Martino V. in *constit. Inter cunctas*, suspectis de erroribus Vvicleffi, & Huz. *Utrum credat, teneat, & asserat, quod quodlibet Concilium generale, & etiam Constantiense universalem Ecclesiam representet*; quoad Constantiense accipitur de eo sub quarto tempore.

67 Ad minorem argumenti sub nu. 47. Negatur à Martino confirmata esse decreta *sess. 4. & 5.* Rogato enim de confirmandis decretis Concilii, constat ex actis huius per quatuor Prothonotarios conscriptis respondisse: *Quod omnia, & singula decreta Constantiensis Concilii approbabat, & ratificabat, quæ in materia fidei conciliariter statuta sunt, non autem alia, neque alio modo.* Quod item patet ex 6. interrogatorio à præfatis exigendo. *Utrum credant, quod illud, quod Sacrum Concilium Constantiense universalem Ecclesiam representans, approbavit, & approbat in favorem fidei, & ad salutem animarum, quod hoc est ab universis Christi fidelibus approbandum, & tenendum, aut pro condemnato credendum, & asserendum?* Fortè decreta de auctoritate Concilii supra Papam indubitatum ad fidem spectant? Absit hoc à mente Catholica. Cum fides potius doceat in legitimo Pontifice primatum supra Ecclesiam tum dispersim, tum in unum collectam; nam est Pastor universalis juxta Concilium Chalcedonense, universalitate tum capitis, tum potestatis sine restrictione ad loca, causas, & personas. Item, interrogatio facienda loquitur solum de illis decretis, quæ Concilium universalem Ecclesiam representans edidit. Supra autem dictum est, quando illa decreta in 4. & 5. sessione constituta sunt, Concilium non representasse Ecclesiam universalem; cum tunc esset solum congregata obedientia Joannis XXIII. Quare non prius, quam sub quarto tempore, positaque canonica electione Martini, Concilium adæquatè representabat corpus Ecclesiæ suo capite unitum.

Manifestum item est decreta de supe-

rioritate Concilii supra verum, indubitatumque Pontificem, à Martino approbatione non fuisse firmata ex ejus Bulla *incip. In eminenti*; quam ex regesto manuscripto, adhuc non typis mandatam de antiquitatis umbris Schelstrates *dissert. 3. cap. 4.* luci reddidit.

68 Circa quod hic supponatur Pontificem juxta Sacrorum Canonum instituta, & Theologorum principia tribus modis posse, & solere Concilia, & eorum decreta approbare, & confirmare.

Primo modo, decretis à Concilio editis subscribendo, adeò ut in hoc non se habet æquè, ut cæteri Episcopi, quorum subscriptio est solum de solemnitate; illa verò Pontificis est auctoritativa tribuens Conciliis firmitatem.

Secundo modo, interpretativè, implicitè, aut ut dicitur, virtualiter, ut cum Pontifex præcipit, ut decreta Conciliorum observentur; vel ipse declarat se ea velle observare. Quod si præcipiat, ut tanquam dogma fidei credantur, illa, ut definita de fide confirmat, & qui ea negat, est hereticus. Si præcipit, ut observentur, tanquam morum doctrinam præscribentia, ut talia tenenda sunt: si verò mandet, ut executioni dentur tanquam leges gubernativæ, ea tanquam leges Synodales approbat, & confirmat. Sed tunc ex vi confirmationis fiunt Pontificiæ.

Tertio modo, per expressam Bullam, & tunc modus approbandi, & confirmandi ex tenore Bullæ colligendus est. Modò in dicta Bulla Martinus (recensitis in narrativa, quæ à Concilio decreta fuerunt contra errores Vvicleffi & Hussii, Hieronymi de Praga, & illum Boemorum, contententium communionem sub utraque specie esse de necessitate salutis; illisque omnibus de verbo ad verbum in ea relatis) confirmat, & approbat à Concilio disposita, ut infra. Nos igitur declarationes, decreta, definitiones, reprobationes, condemnationes, & sententias supra scriptas ratas habentes, & gratas, illasque auctoritate

Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium confirmantes, & præsentis scripti patrocinio communientes, suppletes quoque omnes defectus, si qui forsam propter solemnitates iuris in procedendo non servatas interverint in eisdem. Volumus etiam, & eadem auctoritate decernimus, quòd declarationes, definitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, statuta, nec non condemnationes, & sententiæ præinsertæ plenam vim, plenumque robur, & vigorem per omnia habeant, & ad ea ubilibet probanda, hæ nostræ litteræ planè sufficiant, &c. Nulli ergo, &c. Nostræ approbationis, ratificationis, commendationis, suppletionis, voluntatis, & constitutionis infringere, &c. Datum octavo Kal. Martii (seu 22. Februarii) Pontificatus nostri anno 1.

Itaque Constitutio ea tantum decreta Concilii respicit, quæ ipse præmiserat. Ideò qui illam ad alia decreta Concilii præter prænominata extendit, Bullam ultrà significatum, intentumque finem detorquet. Ideò, cum solum decreta Concilii in causa fidei Martinus V. confirmaverit; decreta verò quartæ, & quintæ sessionis de superioritate Concilii supra Papam certum, ad fidem non spectent, ut diximus, sequitur evidenter hæc à Martino V. non fuisse confirmata.

Fuit hæc Bulla confirmatoria à Martino edita die, de quo supra, adeoque eadem die, qua fuit edita *d. constit. Inter cunctas*, quæ fuit ad Inquisitores transmissa. In confirmatoria non fuit apposita clausula, *sacro approbante Concilio*; & quando fuisset inserta, nihil noceret Primatui Pontificis, ut alibi probavimus, sed absolute independenter à Concilio Martinus dixit: *Auctoritate Apostolica*, non Concilii, ex *certa scientia*, hoc est, ex potestate infallibili nobis à Christo tradita.

Deinde. In Bulla confirmatoria Martinus affirmat se *confirmare, & communire decreta, supplereque defectus Concilii*. Si Concilium firmitus est, & Pontifex infirmior, quomodo esse potest, quod Pontifex Con-

cilium confirmet? Infirmitas ne vires habet ad robur addendum firmitati? Fortè Pontifex poterit alteri conferre, quod ipse non habet? Concilio audito tenore Bullæ, non reclamavit, sed per optimè consensit Pontificem esse Concilio superiorem, quia id sibi notissimum est.

Quod hoc item concluditur, quòd cum Poloni, ex quo damnatus esset à Concilio liber Joannis à Falchemberg, appellaverint ad futurum Concilium, Martinus appellationes à Romano indubitato Pontifice ad futurum Concilium reprobavit, edita constitutione per Gregorium in *Apologetico dialogo pro Concil. Constantien.* & decrevit: *Nulli fas est à Summo Iudice, videlicet Apostolica Sede, seu Romano Pontifice, Jesu Christi Vicario in terris appellare, aut illius iudicium in causis fidei* (quæ tanquam majores ad ipsum, & Sedem Apostolicam deferendæ sunt) *declinare*. Cur Concilium hæc audiens non se opposuit? Nonne hæc appellationis damnatio non fuisset Concilio injuriosa, quando ipsum supra Papam indubitatum, auctoritatem obtineret? Ideò verò silvit, & damnationi consensit, quia de superioritate certi Pontificis supra Concilia nefas erat dubitare. Propterea decreta *sess. 4. & 5.* de majoritate Concilii supra Papam, de Papa dubio, & in casu schismatis intelliguntur.

At quæres. Cur Martinus V. in Bulla, in qua memoratos errores Vvicleff. & aliorum damnaverat, errorem etiam non proscripsit Joannis à Falchemberg, ex quo nota erat occasio attentandi appellationem ad futurum Concilium?

R. Prudentissimè id egit, ut nimirum impediretur tumultus, quem imminere vidit pro libelli damnatione publicè denuntianda. Tamen quia prædictus libellus, matura examinatione à Concilio facta, adeoque conciliariter, fuerat tanquam hæreticus decretus, à Martino quoque damnatus est. Nam Martinus requisitus de confirmatione apud cit. Bail. *sess. 45. & ult. dixit. Quod omnia, & singula de-*

determinata, conclusa, & decreta in materia fidei per præsens Concilium conciliariter tenere, & inviolabiliter observare volebat. Clausula illa in materia fidei ostendit quænam decreta à Martino fuerint confirmata, & quæ approbata.

Objectum III.

69 In Concilio Basileensi *sess. 2.* declaratum est Concilium esse ritè, & legitime Basileæ congregatum. Postea confirmantur decreta Concilii Constantiensis de auctoritate Concilii Oecumenici, ejusque potestate, & jurisdictione super Romano Pontifice, quòd repetitum est *sess. 3. & sess. 33.* At hoc Concilium fuit ab Eugenio IV. confirmatum; nam, cum Concilium per suos Oratores Eugenium rogasset, ut à Concilii dissolutione desisteret; dissolutionemque revocaret, Eugenius per suas litteras postulatis Concilii satisfecit, & dissolutionem, tresque Bullas, quas ad dissolvendum Concilium dederat, revocavit, pronuntiavitque Concilium Basileæ ab initio continuatum fuisse, & prosequi debere. Postea approbatum legitur à Nicolao V. *constit. Ut pacis* apud Bail *Sum. tom. 1. in hoc Concilio:* ergo dubitari minimè debet de potestate Concilii supra Pontificem.

70 Quantum ad præsens Concilium notetur, nullum inficiari ipsum indictione, & convocatione fuisse Oecumenicum. Etenim fuit de an. 1431. indictum à Martino V. commissaque præsidentia, tanquàm Sedes Apostolicæ Legato, Juliano Cardinali Cæsarino, ut in ejus *constit. Dum onus* 14. *Bullar. to. 1.* In quo munere eodem anno, cedente satis Martino, confirmatus est ab Eugenio *constit. Certificati*, ut in 2. *tom. Concil. gen. edit. Galieti ad Concilium Basileæ in 1. sess.*

71 Verùm, quòd octo penè mensibus post terminum præfixum, nec Doctores ulli, paucique Prælati, cum tribus tantum Episcopis adfuissent, allegantes Ba-

sileam locum tutum non esse propter suborta bella inter Burgundiæ, & Austriæ Duces, quodque ineunda Græcorum cum Latinis unione à Græcis electa, commodior videretur Bononia, quàm Basileæ: Eugenius Basileam cum Bononia commutavit, dissolvens Basileæ Concilium, Bononiæ post annum cum dimidio celebrandum indixit, prout ex constitut. Eugenii *Deus novit*, quæ emanavit an. 1433. & lecta est in *sess. 16. loc. cit.* cujus fragmentum refert *Off. Cur. Eccles. cap. 29. §. 2. nu. 16.*

72 Audita à Cardinali Cæsarino dissolutione Concilii per Eugenium facta, præfidentiam dimisit. Quam subinde, cum ad Concilium multi ex diversis Regionibus Episcopi, & Regum Legati adventarent, Cardinales quoque ex Romana Curia profugi in dies nonnulli concurrerent, resumpsit, & auctoritatem Concilii mirum in modum extollens, eminentiam primæ Sedis suppressere cepit. Rem describit Pius II. *constitut. In minoribus X.* in Bullar. in qua ipse, veritate detecta, retractavit, quæ adhærens Basileensibus juvenis scripserat adversus supremam Romani Pontificis auctoritatem.

73 Interim Basileenses Eugenium rogant de dissolutionis revocatione. Ad laborantibus verò per Legatos Sigismundo Imperatore, Carolo VII. Francorum Rege, & aliis, Eugenius Concilii, nedum postulata admisit, latumque de dissolutione decretum revocavit, ut in objectione asseritur, sed ulterius cassavit, annullavit, & irritavit omnia, & singula statuta, & per Concilium decreta contra jura, & Sedis Apostolicæ libertatem, ac dignitatem Romani Pontificis, ut ex ejusdem litteris incipien. *Inscrutabilis*, editis an. 1433. & aliis incipien. *In arcano* sub eod. an. in *sess. 16.* apud *cit. tom.*

74 Et quanquàm Concilii progressum approbaverit, non tamen approbavit illius decreta, ut scripsit Turrecremata *Sum. lib. 2. cap. 100.* in hæc verba. *Quis enim, nisi imprudentissimus universa approbaret de-*

creta, quæ non vidisset, aut prius non examinasset? Quinimò continuatio Concilii ab Eugenio probata minimè fuit, nisi ea lege, quòd Patres revocarent omnia, & singula adversus Sedem Apostolicam attentata, ut expressè in d. *constit. Deus novit*, ibi erga finem: *Ad ostendendam nostram sinceram, & purissimam intentionem, quam habemus, ut Concilium fiat, & quòd omnia ad finem debitum perducantur: contenti sumus, & volumus purè, & simpliciter continuè fuisse Concilium.* Itatamen, quòd omnia gesta, & attentata contra Nos, sive Sedis Apostolicæ libertatem, vel privilegia, sanctæque Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac Nobis adherentes, prout de facto fecerunt, sic de facto ante omnia revocent, nostrosque Legatos, juxta juris regulas præsidentes admittant. Basileenses verò sess. 17. Legatos Eugenii cum jurisdictione coactiva eis data à Martino in d. *constit. Dum onus*, & confirmata ab Eugenio alleg. *constit. Certificati* non admiserunt. Et tantum abest, quòd attentata illa resciderint, ut potius sess. 18. renovaverint decreta sess. 4. & 5. Concilii Constantiensis. Quapropter, conditionibus non purificatis, revocatio dissolutionis pro non facta habenda est.

75 Interea novæ inter Eugenium, & Basileenses intercessere discordiæ, & potissimè super translatione Concilii in aliū locum pro ineunda Græcorum cum Latinis unione. Isti Basileam, Avenionem, vel Sabaudiam sess. 25. elegerant: Eugenius verò Concilium non absque causa Ferrariam transtulit, ut in ipsius *constit. Magnas XI. in d. Bullar.* utpotè à Græcis præelectam, tanquàm sibi commodiorem. Quod subinde ob pestem Ferrariæ subortam, Florentiæ absolutum est, ex alia ejusdem *constit. Latentur* 17. ibi.

76 Non omnes Basileæ congregati Eugenio paruerunt, sed qui remanserunt (licet, Pio teste, paucissimi) ad extrema rebellionis scelera in Sedem Apostolicam, & legitimum Petri successorem refractarii devenerant; Eugenium, quan-

tum in ipsis fuit sess. 34. deponendo, intruso in ejus locum sess. 39. Antipapa Amadæo, Sabaudia Duce, Felice V. nuncupato, sub quo sessiones continuarunt usque ad 45. In qua decretum est, Concilium, si aliquid obstaret, ne Basileæ continuari posset, Lausanam transferri; pro ut ipsa deinceps translatum est, & hic nonnullæ habitæ sessiones.

Itaque ad argumentum: quanti ponderis sit major liquidissimè constat, tum ex modò dictis, tum ex aliis in responsione ad 2. objectum.

77 Ad minorem. Falsum est Concilio ab Eugenio adjectam fuisse confirmationem; sive postquam, prima sess. celebrata, fuit Basileæ dissolutum, & Bononiæ indictum, sive pro tempore, quo fuit Ferrariam translatum; etenim ex tunc maximè Conciliabulum, seu potius conventicula aptissimè dicebatur, ut ex *constit. Pastor* 20. Leonis X. edita in Concilio Lateranensi *Bullar. cit.* Hinc Eugenius ipse *const. Inter cæteras* 29. ibi, absolvit à panis, aliisque eos, qui post dissolutionem, sive translationem Concilii Cōgregationi Basileensi adhæserunt, & ad Summi Pontificis obedientiam redierunt; vel, post sex menses reversi fuissent. Quod quidem actum non esset, si Concilium fuisset legitimum, & ab Eugenio confirmatum; cum censuris non ligentur, neque beneficiis priventur, qui legitimis Conciliis adhærent.

78 Falsum pariter est à Nicolao V. Concilium fuisse approbatum. In allegata constitutione (præmissa ab Amadæo sessione juris, quod in Papatu assererat se habere, ac per eum soluta congregatione Lausanæ congregata, & facta publicatione, & ordinatione, esse Nicolao tanquàm unico, & indubitato Pontifici à cunctis Fidelibus obediendum) approbat solum, quæ schismatis tempore, scilicet ab intrusione Felicis gesta erant in negotiis beneficiorum, & dispensationum, absolutiones concedit, & privilegia restituit, ut expressiùs in *constitut. data* 14. Kal. Julii 1449.

79 Quapropter non pro veritate, sed ut suis faveret, Annatus in apparat. ad Theol. posit. lib. 5. art. 19. Scripsit Concilium Basileense fuisse ab Eugenio à prima ad 16. usque sessionem approbatum. Quod repetitum est ab Juvenin to. 1. instit. Theolog. cap. 2. art. 17. §. 2. contendente dictum Concilium debere pro Oecumenico haberi quoad sessiones, quibus Eugenius adhæsit, illisque tradit adhæsisse, quæ revocationem dissolutionis Concilii præcesserunt. Quibus alios Gallos oppono. Petavius lib. 1. rationar. tempor. cap. 8. dixit, istam Synodum auctoritate caruisse. Cabasutius notit. Ecclesiast. in hoc Concilio, nobis hæc reliquit: Nec ulli dubium Synodum fuisse initio legitimam, sed ex quo sibi supra Pontificem Romanum auctoritatem indebitam (sess. 2. & 3. 18. aliisque) arrogavit, desit esse legitima, sibi que grande vituperium, sedamque maculam accersivit. Bail ubi supra tit. de auctor. Concil. & Papæ, hæc habet: Cum decretum istud (scilicet, de auctoritate Concilii supra Papam) contra Papam editum est, legitimum non erat tunc Concilium generale, nullusque præsidebat nomine Pontificis Romani; sed tam Cæsarinus post primam sessionem, quam Cardinalis Arelatensis (postquam Cæsarinus ad Eugenium Ferrariam se contulit) sess. 32. & sequentibus sibi auctoritatem præsidentis usurpaverat.

Objectum IV.

Ex doctrina Augustini major est potestas Concilii, quam Papæ. Quippe Sanctus Doctor Epist. 43. ad Glor. & Eleusium c. 7. tradit causam Cæciliani, quam judicaverat Melchiades Papa potuisse iterum examinari in Concilio generali: Ecce putemus, ait, illos Episcopos qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuisse, restabat adhuc plenarium Ecclesiæ universæ Concilium, ubi etiam cum ipsis Judicibus causa posset agitari.

Secundò. Augustinus in articulo de non repetendo baptismo ab hæreticis collato, ad urgendos Donatistas illud iteran-

P. Aug. Matthæucci Controv.

tes, non ad Papam, sed ad Concilium generale provocavit lib. 2. de baptis. contra Donatistas cap. 7. num. 12. Sed sicut diligentius inquisita veritas docuit, quæ post magnos dubitationis fluctus ad plenarii Concilii confirmationem perducta est. Cap. 9. num. 14. Postea verò, dum inter multos ex utraque parte tractatur, & quæritur, non solum inventa est, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta, post Cypriani quidem passionem, sed antequam nos nati essemus. Et lib. 6. cap. 39. asserenti Eugenio Episcopo Afro, ego censeo hæreticos baptizandos esse: respondit, sed non hoc censet Ecclesia, cui Deus jam plenario etiam Concilio revelavit. Cui Augustinus non decretum Stephani Papæ, sed Concilium opposuit: ergo, &c.

80 R. Negatur antecedens. Ad primam auctoritatem jam diximus contr. 6. cap. 5. n. 15. Insanissima itaque Donatistarum animositas eò pervenit, ut apud Constantinum accusaverint Melchiadem, tanquam malè in causa Cæciliani judicasset: quòd adeò Augustino horrorem incussit, ut factum improbens zelo extimulatus dixit, ad occurrendum gravissimo crimini (quando probassent, quod nunquam erant facturi, infirmum Melchiadis judicium) potuissent potius provocare ad Concilium generale, in quo ipse Melchiades supremus Judex esset, quam ad laicum, estò tantæ dignitatis recurrere. Hinc constat non necessariam Concilii convocationem Augustinum putasse, cum sententia à Melchiade prolata, ipso teste loco citato cap. 5. nu. 10. fuerit ultima. Et ex Optato lib. 1. contr. Parmen. Melchiadis sententia clausum judicium est. Sed Concilium S. Doctor ut minus malum permisit, ut hinc etiam, ipsi facilius plenè multorum Patrum assensu convicti cederent veritati, pro qua plenarium expetebant Conciliū. Videatur textus, & l. cit.

81 Aliæ auctoritates pro nobis sunt. Sed distinguenda sunt tempora. Qui dicebant contra Cyprianum, baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos, ut nos dicimus: Alii vixerunt tempore Cypriani:

Nn

& hi

& hi adversus Donatistas nolentes novitatem rebaptizandi inducere, opponebant in testimonium veritatis solam consuetudinem, vel attestationem Ecclesiæ. Et alii vixerunt post Cypriani passionem, & isti non solum ad consuetudinem Ecclesiæ provocabant, sed etiam ad Concilium generale, in quo illa consuetudo firmata erat, & definita, ut ex eodem S. Doctore d.c.9. Cujus auctoritati, cum Augustinus monet, hortaturque Donatistas, ut se subiciant, etiam ad auctoritatem Pontificis eos remittit, ejusque Primatum supra Concilium commendat. Quod constat; nam non eis quodcumque Concilium proponebat, sed Nicænum I. à Sylvestro Papa, vel de ejus consensu coactum, & ab eo confirmatum. Idemque confirmat dum ait veritatem non rebaptizandi fuisse à Deo Concilio revelatam; cum Deus non Concilio Schismatico, & Acephalo contra caput pugnanti suggerat veritatem, sed Concilio capiti unito, & definiendi dependenter à Romani Pontificis confirmatione, ultimoque judicio.

82 Dictum Concilium Nicænum coactum est an.325. adeoque antequàm Augustinus nasceretur (qui natus est an.350.) & vixit an.76. Ipsumque esse illud plenarium, quo baptisma ab hæreticis traditum probat, patet ex elogiis, quibus ipse exornat Concilium plenarium, de quo agit: *lib.1.loc.cit.cap.7.* ipsum vocat *plenarium totius Orbis Concilium*: *libr.2.cap.3.* Plenaria Concilia appellat, quæ *fiunt ex universo Orbe Christiano*. *Cap.9.* dicit. *Illud esse universæ Ecclesiæ Concilium*. *Lib.6.cap.13.* appellat *Concilium Catholicum orbis terrarum*. Quæ elogia Nicæno I. utpote (fatentibus omnibus) Oecumenico convenire, nemo est, qui diffiteri possit.

83 Quæ quidem plures eruditi negant ea aptari Concilio Arelatenfi I. coacto an.314. Quod profectò Oecumenicum, & generale à nullo ex antiquis dicitur, prout appellatur à Sirmundo *tom.1.Concilior.Gall.* & post eum à Launojo contra Bellarmi-

num. Licet enim propriè loquendo Nationale ex una sola Natione non fuerit, sed ad ipsum convenerint ex Gallia, Hispania, Brittannia, Italia, Sicilia, & Africa Episcopi, collectumque fuerit ex pluribus Nationibus Occidentis, quæ Patriarchalem Romani Pontificis constituunt dignitatem, distinctam ab illa supremi Capituli, quam eidem Christus contulit in universalem Ecclesiam toto Orbe diffusam; fuerintque præsentibus Legati Apostolici, & Constantinus; adhuc tamen inter generalia Concilia non accensetur ex defectu generalis convocationis omnium Orbis Episcoporum, quæ Concilium generale, à Romano Pontifice, vel, ipso consentiente, facta, debet præcedere. Et constat quoque, quòd Augustinus loquens de Arelatenfi Concilio *Epist.93. ad Vincentium Rogatistam nu.3.* ait. *Rursus ab alio Episcopo alijudicio ad eundem Imperatorem appellaverant*. Ubi non vocat illud plenarium; cum tamen inde magis arguisset Donatistarum insolentiam, si etiam à plenario appellassent, ut observat Bail *sum.to.2.in d. Concil.* Idcirco notum est Nicænum primum, illud ipsum esse Concilium, quod Augustinus nomine plenarii vocat.

84 Ex illo enim Nicæno per necessariam illationem colligitur, definitum esse, valere quodcumque hæreticorum baptisma (adeoque à Donatistis administratum) modò in forma à Christo præscripta collatum fuerit. Nam *canone 8. Catharos* (hoc est *Puros, & Mundos*) per Novatianos baptizatos redeuntes ad Catholicam Ecclesiam sola manuum impositione admitti jubetur: *Canone vero 19.* Paulianistas, si redeant, rebaptizari decernitur. Nulla autem alia ratio discriminis videtur afferri, quàm, quòd baptisma à Paulianistis (sic dictis à Paulo Samo-satenis) collatum ab initio nullum fuerit: ideò, quia eadem forma, qua utitur Ecclesia per expressam Sanctissimæ Trinitatis invocationem in nomine *Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* non baptizarent, ut

ex Augustino de heresib. hæres. 44. *Istos sanè Paulianos, ait, baptizandos in Ecclesia Catholica Niceno Concilio constitutum est. Unde credendum est eos regulam baptismatis non tenere, quam secum multi hæretici, cum de Catholica discederent, abstulerunt, eamque custodiunt.* Cujus generis planè fuerunt Novatiani, propter quod eorum baptismus fuit à Patribus Nicænis admissum.

Hæc duximus esse notanda, ut ex Augustino perspicuum sit, Papam esse supra Concilium generale. Siquidem Concilium ab ipso coactum est, & sine ejus confirmatione robur non habuisset. Ideò Augustinus remittens Donatistas ad Conciliū plenarium eis proponit auctoritatem Pontificis, illa Concilii majorem, validioremque.

Objectum V.

Romanus Pontifex non est Christo Domino major. At qui Christus Dominus erat subditus Matri, & Josepho, juxta illud Lucæ 2. *Erat subditus illis*: ergo Romanus Pontifex est subditus Sanctæ Ecclesiæ, quæ est omnium Fidelium Mater; ergo in eum potestatem habet Concilium generale, à quo Ecclesia universalis representatur. Quilibet enim naturali jure Matri subditur.

85 R. Concessa majori, distinguitur minor. Erat subditus, hoc est, obediens illis, quia ultro, & sua sponte voluit, conceditur. Erat subditus, hoc est, illis inferior, negatur. Quis prudens, Catholicusque dixerit Christum esse inferiorem Matre, & Josepho, hosque in eum tanquam sibi subditum potestatem habuisse? Ipsorum fuit (& est) Dominus, ac Deus. Propter quod ab eorum obedientia, & potestate erat exemptus. Verum, ut summæ erga Parentes relinqueret obedientiæ, exemplum, per omnia eis obedivit in iis, quæ domi agenda, & facienda erant. Ita, estò liber esset à lege pendendi tributum, tamen ad scandalum evitandum jussit Petro, Matth. 17. *Da eis pro me, & pro te.* A

Pilato Christus judicatus, & Crucis damnatus fuit, fortè in eum Pilatus jus aliquod habuit, aut ipse fuit Pilato inferior? Absit. Ei asserenti se potestatem super eum habere, Christus respondit. *Joan. 19. Non haberes in me potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset de super*: quasi diceret: Neque à Cæsare, neque à te ipso, neque ex merito causæ meæ, neque ex hostium meorum malitia, neque ab alio quopiam mortalium quidquam juris, aut potestatis in me haberes, si non speciali decreto divino tibi permissum esset. Sum enim Superior omnibus hominibus, omnibus creaturis, omnium Dominus, ac Deus.

86 Hinc negatur consequentia. Papa diverso titulo est Filius, & Ecclesiæ Princeps, ut etiam dixi *contr. 6. cap. 1. nu. 18.* Filius est ratione baptismi, quo eum Ecclesia genuit (sicut & omnes Fideles, propter quod etiam Fratres dicuntur, *c. Ad mensam 2. qu. 3.*) & respectu omnium Mater est Ecclesia, Princeps verò, & caput ratione Papalis dignitatis, ut unus præ cæteris exaltatus. Quare, sicut Augustinus de Episcopis exponens in *psal. 44. n. 32.* dictum est: *Pro Patribus tuis nati sunt tibi Filii*, subdit: *Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filii nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi*: Et infra. *Filios genuit Ecclesia, constituit eos pro Patribus suis Principes super omnem terram, ut iidem, & filii sint, & Principes*: Sic potiori ratione verificatur de Summo Pontifice, qui Filius, & Princeps est Ecclesiæ:

Ideò, ut tollatur contrarietas, quæ videtur occurrere, quod in eadem persona jungatur ratio Filii, & Patris Ecclesiæ, attendenda est, & ad casum aptanda regula, quam tradit Augustinus *lib. 83. qq. q. 69. ibi. Regula Catholice fidei, sic se habet, ut, cum aliqua in Scriptura dicuntur de Filio, quòd sit minor Patre, secundum susceptionem hominis intelliguntur, cum verò ea dicuntur, quibus demonstratur equalis, secundum id, quod Deus est, accipiantur.* Ita, cum de Papa dicitur, quòd sit Filius Ecclesiæ ratione

& hi adversus Donatistas nolentes novitatem rebaptizandi inducere, opponebant in testimonium veritatis solam consuetudinem, vel attestationem Ecclesiæ. Et alii vixerunt post Cypriani passionem, & isti non solum ad consuetudinem Ecclesiæ provocabant, sed etiam ad Concilium generale, in quo illa consuetudo firmata erat, & definita, ut ex eodem S. Doctore d.c.9. Cujus auctoritati, cum Augustinus monet, hortaturque Donatistas, ut se subiciant, etiam ad auctoritatem Pontificis eos remittit, ejusque Primatum supra Concilium commendat. Quod constat; nam non eis quodcumque Concilium proponebat, sed Nicænum I. à Sylvestro Papa, vel de ejus consensu coactum, & ab eo confirmatum. Idemque confirmat dum ait veritatem non rebaptizandi fuisse à Deo Concilio revelatam; cum Deus non Concilio Schismatico, & Acephalo contra caput pugnanti suggerat veritatem, sed Concilio capiti unito, & definienti dependenter à Romani Pontificis confirmatione, ultimoque judicio.

82 Dicitur Concilium Nicænum coactum est an.325. adeoque antequam Augustinus nasceretur (qui natus est an.350.) & vixit an.76. Ipsumque esse illud plenarium, quo baptisma ab hæreticis traditum probat, patet ex elogiis, quibus ipse exornat Concilium plenarium, de quo agit: *lib.1.loc.cit.cap.7.* ipsum vocat *plenarium totius Orbis Concilium*: *libr.2.cap.3.* Plenaria Concilia appellat, quæ *sunt ex universo Orbe Christiano*. *Cap.9.* dicit. *Illud esse universæ Ecclesiæ Concilium*. *Lib.6.cap.13.* appellat *Concilium Catholicum orbis terrarum*. Quæ elogia Nicæno I. utpote (fatentibus omnibus) Oecumenico convenire, nemo est, qui diffiteri possit.

83 Quæ quidem plures eruditi negant ea aptari Concilio Arelatenfi I. coacto an.314. Quod profectò Oecumenicum, & generale à nullo ex antiquis dicitur, prout appellatur à Sirmundo *tom.1.Concilior.Gall.* & post eum à Launojo contra Bellarmi-

num. Licet enim propriè loquendo Nationale ex una sola Natione non fuerit, sed ad ipsum convenerint ex Gallia, Hispania, Brittannia, Italia, Sicilia, & Africa Episcopi, collectumque fuerit ex pluribus Nationibus Occidentis, quæ Patriarchalem Romani Pontificis constituunt dignitatem, distinctam ab illa supremi Capituli, quam eidem Christus contulit in universalem Ecclesiam toto Orbe diffusam; fuerintque præsentibus Legati Apostolici, & Constantinus; adhuc tamen inter generalia Concilia non accensetur ex defectu generalis convocationis omnium Orbis Episcoporum, quæ Concilium generale, à Romano Pontifice, vel, ipso consentiente, facta, debet præcedere. Et constat quoque, quod Augustinus loquens de Arelatenfi Concilio *Epist.93. ad Vincentium Rogatistam nu.3.* ait. *Rursus ab alio Episcopali iudicio ad eundem Imperatorem appellaverant*. Ubi non vocat illud plenarium; cum tamen inde magis arguisset Donatistarum insolentiam, si etiam à plenario appellasset, ut observat Bail *sum.to.2.in d. Concil.* Idcirco notum est Nicænum primum, illud ipsum esse Concilium, quod Augustinus nomine plenarii vocat.

84 Ex illo enim Nicæno per necessariam illationem colligitur, definitum esse, valere quodcumque hæreticorum baptisma (adeoque à Donatistis administratum) modò in forma à Christo præscripta collatum fuerit. Nam *canone 8. Catharos* (hoc est *Puros, & Mundos*) per Novatianos baptizatos redeuntes ad Catholicam Ecclesiam sola manuum impositione admitti jubetur: *Canone vero 19.* Paulianistas, si redeant, rebaptizari decernitur. Nulla autem alia ratio discriminis videtur afferri, quam, quod baptisma à Paulianistis (sic dictis à Paulo Samo-fateno) collatum ab initio nullum fuerit: ideò, quia eadem forma, qua utitur Ecclesia per expressam Sanctissimæ Trinitatis invocationem in nomine *Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* non baptizarent, ut

ex Augustino de hæresib. hæres. 44. *Istos sane Paulianos, ait, baptizandos in Ecclesia Catholica Niceno Concilio constitutum est. Unde credendum est eos regulam baptismatis non tenere, quam secum multi hæretici, cum de Catholica discederent, abstulerunt, eamque custodiunt.* Cujus generis planè fuerunt Novatiani, propter quod eorum baptismus fuit à Patribus Nicænis admissum.

Hæc duximus esse notanda, ut ex Augustino perspicuum sit, Papam esse supra Concilium generale. Siquidem Concilium ab ipso coactum est, & sine ejus confirmatione robur non habuisset. Ideò Augustinus remittens Donatistas ad Conciliū plenarium eis proponit auctoritatem Pontificis, illa Concilii majorem, validioremque.

Objectum V.

Romanus Pontifex non est Christo Domino major. At qui Christus Dominus erat subditus Matri, & Josepho, juxta illud Lucæ 2. *Erat subditus illis*: ergo Romanus Pontifex est subditus Sanctæ Ecclesiæ, quæ est omnium Fidelium Mater; ergo in eum potestatem habet Concilium generale, à quo Ecclesia universalis representatur. Quilibet enim naturali jure Matri subditur.

85 R. Concessa majori, distinguitur minor. Erat subditus, hoc est, obediens illis, quia ultro, & sua sponte voluit, conceditur. Erat subditus, hoc est, illis inferior, negatur. Quis prudens, Catholicusque dixerit Christum esse inferiorem Matre, & Josepho, hosque in eum tanquam sibi subditum potestatem habuisse? Ipso fuit (& est) Dominus, ac Deus. Propter quod ab eorum obedientia, & potestate erat exemptus. Verum, ut summæ erga Parentes relinqueret obedientiæ, exemplum, per omnia eis obedivit in iis, quæ domi agenda, & facienda erant. Ita, estò liber esset à lege pendendi tributum, tamen ad scandalum evitandum jussit Petro, Matth. 17. *Da eis pro me, & pro te. A*

Pilato Christus judicatus, & Cruci damnatus fuit, fortè in eum Pilatus jus aliquod habuit, aut ipse fuit Pilato inferior? Absit. Ei asserenti se potestatem super eum habere, Christus respondit. *Joan. 19. Non haberes in me potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset de super*: quasi diceret: Neque à Cæsare, neque à te ipso, neque ex merito causæ meæ, neque ex hostium meorum malitia, neque ab alio quopiam mortalium quidquam juris, aut potestatis in me haberes, si non speciali decreto divino tibi permissum esset. Sum enim Superior omnibus hominibus, omnibus creaturis, omnium Dominus, ac Deus.

86 Hinc negatur consequentia. Papa diverso titulo est Filius, & Ecclesiæ Princeps, ut etiam dixi *contr. 6. cap. 1. nu. 18*. Filius est ratione baptismi, quo eum Ecclesia genuit (sicut & omnes Fideles, propter quod etiam Fratres dicuntur, *c. Ad mensam 2. qu. 3.*) & respectu omnium Mater est Ecclesia, Princeps verò, & caput ratione Papalis dignitatis, ut unus præ cæteris exaltatus. Quare, sicut Augustinus de Episcopis exponens in *psal. 44. n. 32.* dictum est: *Pro Patribus tuis nati sunt tibi Filii*, subdit: *Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filii nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi*: Et infra. *Filios genuit Ecclesia, constituit eos pro Patribus suis Principes super omnem terram, ut iidem, & filii sint, & Principes*: Sic potiori ratione verificatur de Summo Pontifice, qui Filius, & Princeps est Ecclesiæ.

Ideò, ut tollatur contrarietas, quæ videtur occurrere, quod in eadem persona conjungatur ratio Filii, & Patris Ecclesiæ, attendenda est, & ad casum aptanda regula, quam tradit Augustinus *lib. 83. qq. q. 69. ibi. Regula Catholice fidei, sic se habet, ut, cum aliqua in Scriptura dicuntur de Filio, quod sit minor Patre, secundum susceptionem hominis intelliguntur, cum verò ea dicuntur, quibus demonstratur æqualis, secundum id, quod Deus est, accipiantur*. Ita, cum de Papa dicitur, quod sit Filius Ecclesiæ ratione

regenerationis per baptismum accipiendum est; cum verò, quòd sit Pater, & Princeps ratione dignitatis Pontificiæ sumitur.

88 Vi cuius dignitatis emancipatus est, & à potestate, ac jurisdictione Ecclesiæ liberatus. Ideò ipsa jurisdictionem coactivam, & coercitivam in eum exercere minimè valet. Atque ita à potestate Concilii eximitur, in quem huic potestas data non est. Neque de eo Papæ non unito verificatur, quod Ecclesiam repræsentet, ut dictum est. *Lege contr. 4. cap. 1. nu. 17. & contr. 5. cap. 1. nu. 19.*

Dices. Ergo plenitudo potestatis non residet perpetuò in Ecclesia contra promissiones Christi; quod *Ecclesia sit mansura usque ad consummationem sæculi*. Quod esse non potest, si non Ecclesiæ, & Concilio summa potestas tradita sit, sed Pontifici, qui, cum sit mortalis, perpetuus esse non potest.

89 R. Negatur consequentia. *Contr. 4. cap. 1. 2. & 3.* diximus claves jurisdictionis formaliter subjectivè, & dispensativè fuisse datas Petro, & in Petro Romanis Pontificibus, quas ipsi inferioribus Prælatibus, proportionatè communicant. Quæ dicuntur data Ecclesiæ in suo capite; quod enim facit Papa, dicitur Ecclesia facere per *cap. Pia de except. in 6.* Vel, quatenus in bonum Ecclesiæ sunt data. Hoc modo dicuntur Sacramenta Ecclesiæ; & claves dicuntur domus, quia ad ejus ingressum sunt data. Tamen, etsi claves dicantur Castri, vel Civitatis, tamen potestas aperiendi illis non tribuitur, sed Ostiario.

90 Unde Augustinus nunquam negavit Petro datas claves, sed sæpius id repetit; De agone Christiano *cap. 30.* dixit. *Ecclesiæ claves regni Cælorum datae sunt, cum Petro datae sunt.* *Serm. 149. nu. 7.* Sed quoniam in significatione personam Petrus gestabat Ecclesiæ, quod illi uni datum est, Ecclesiæ datum est. Videatur dicta *contr. 4. cit.*

91 Usus verò est Augustinus variis loquendi formulis ad destruendum dupli-

cem errorem. Unum Novatianorum, negantium in Ecclesia esse potestatem clavium; alterum Donatistarum Schismaticorum dicentium, separatos ab Ecclesia posse solvere, & ligare. Ad excludendum primum dixit, quòd Petrus accipiendo claves gessit figuram Ecclesiæ: repræsentavit enim universitatem Prælatorum (in quos ab eo jurisdictio debebat derivare) repræsentantium suas Ecclesias. Ecclesia enim, Cypriano teste est in Episcopis. Ad Schismaticos confutandos dixit Petrum, ut principium unitatis Ecclesiæ claves accepisse; cum quo uno, qui non communicat, jurisdictione caret.

92 Hinc notissimum est, I. Plenitudinem potestatis residere in Ecclesia non contradistincta à Papa, sed ratione Papæ, in quo formaliter subjectivè est, & à quo omnis jurisdictio dimanat.

II. Privilegia durationis usque ad futurum sæculi competere Ecclesiæ, ut includenti caput, sine quo Ecclesia permanere non posset, & ratione cujus portæ Inferi adversus Ecclesiam non prævalerent: Ejus enim est fundamentum, & basis. Idcirco officium est perpetuum, nec, moriente Papa, Sedes Romana moritur, vel dignitas Papalis extinguitur, *cap. Si gratiose de rescript. in 6.* Sicut, morientibus Episcopis Ecclesiarum particularium, Ecclesiæ ipsæ, & eorum dignitates non pereunt, sed hæc, aliis subrogatis in locum defunctorum, eadem permanere dicuntur. Eadem est arbor, quæ folia non habet, antiquis deciditibus. Idem flumen, in quo una alteri unda succedit: idem exercitus, ubi, aliis morientibus, alii milites accedunt: eadem Civitas, estò successivè omnes moriantur, dum illis novi cives subrogantur. Ita eadem remanet Ecclesia universalis, veluti castrorum acies ordinata: & eandem identitatem habet Ecclesia Romana, quæ est Mater, & caput aliarum Ecclesiarum; in qua pro tempore Sedens Romanus Pontifex habet plenitudinem potestatis, cu-

jusus, Papa mortuo, ad tempus quiescit donec alius eligatur.

Objectum VI.

Papa est intrā Ecclesiam, aliāsalvari non posset; quia extra Ecclesiam non est salus: ergo est membrum, & Ecclesiæ pars: ergo non est Ecclesia major: Evidens enim est, partem majorem toto non esse, nec corpus à membro exceditur.

Secundò . Praxi docemur de exercita jurisdictione à Conciliis erga Pontifices. Antecedens patet . Nam Concilium Sinvesanum deposuit Marcellinum . In Concilio Chalcedonensi act.4. examinata est Epistola Leonis ad Flavianum, & act.1. & 3. adjudicata sententia depositionis Dioscori à Leone pronuntiata . In 8. Synodo in examen vocatum est judicium contra Photium, factum à Nicolao, & Adriano Pontificibus. Repetitio autem examinis, vel probatio non fiunt, nisi à Superiore Judice.

Tertiò . Teneri alteri obtemperare, inferioritatem importat in constricto parere; sed Pontifices tenentur observantiæ Canonum, Conciliorum, ut scribit Zozius Papa 25. qu.1. *Contra statuta Patrum condere, vel immutare, ne hujus quidem Sedis valet auctoritas: ergo, &c.*

93 R. Non dicimus Papam, ut est pars una totius numeri Fidelium, toto illo Fidelium numero esse majorem numerum . Neque asserimus ipsum esse intrā Ecclesiam, ut partem, prout pars dicit habere partialitatem jurisdictionis . Neque est membrum Ecclesiæ, intelligendo per membrum partem aliquam habentem dependentiam ab influxu cæterarum partium . Sed vocatur membrum, non quodcumque, sed principale, & caput incæteris membris influens: in eo enim est plenitudo potestatis, à quo cæteri Prælati sibi propriam participant, omnibusque Fidelibus veram fidei, & morum doctrinam proponit . Quinimò falsum est Ecclesiam,

P. Aug. Matthæucci Controv.

ut contradistinctam à Papa esse totum; nam Ecclesia est corpus; corpus autem membris constat, & capite . Vide *contr.6. cap.1. nu.20.*

Dices . Ergo, si Papa est major Ecclesia, est major Christo, qui est Caput Ecclesiæ, & *Ephes.5. & 1. ad Colossen.* Absurdum, ac hæreticum est ponere Papam Christo majorem .

94 R. Negatur sequela . Ad solutionem Sophismatis advertitur, Ecclesiam duobus modis sumi posse . Primo modo, ut complectitur Christum, tanquam caput invisibile totius corporis Ecclesiastici, intrò quod etiam est Pontifex . Secundo modo, prout est congregatio Fidelium, qui Pontifici capiti suo visibili uniuntur, & subiiciuntur . In primo sensu, Pontifex Christo, ut supremo Capiti recta ordinatione subiicitur . In secundo verò, omnes Fideles Pontifici, ut ipsorum visibili capiti subduntur . Quia itaque ratione deducitur, Pontificem esse Christo majorem ? Nos asserimus Romanum Pontificem super omnes Christi Fideles, & non supra Christum jurisdictionem habere: ergo inferre ipsum in jurisdictione excedere, tum omnes Fideles, tum Christum, est extra quæstionem abire, & controversiam de majoritate Pontificis supra Concilium in sensu, quo examinanda est, non intelligere .

95 Ad 2. negatur praxis ex Conciliis inducta . Ad casum de Marcellino dictum *contr.6. cap.5. nu.2. ad 6.*

Ad illud de Chalcedonensi, Petrus Suavis stolidè affirmavit examen Epistolæ Leonis fuisse institutum in d. Concilio, quasi Synodus de illius veritate dubitasset: etenim otiosum, ait, fuisset, si Epistolam ab omni erroris suspitione remotam, & absque dubio integram Patres existimassent; & inde putat, incerta fuisse Concilia de Pontificis infallibilitate .

96 Cæterum, quòd Patres minimè dubitaverint de infallibilitate Romani Pontificis, & Leonem errare non potuisse in

Epistola (quam cum jussisset legi in publica Synodo, profitebatur se per illam Ecclesiam edocere) notissimum est ex act.2. In qua, cum primum fuit Epistola recitata, exclamarunt. *Hæc Patrum fides. Hæc Apostolorum fides. Omnes ita credimus. Anathema, qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est.* Quomodo autem potuissent hæreticos dicere, qui Leoni per Epistolam loquenti non crederent, si de veritate Epistolæ dubitassent?

97 Recognitio itaque Epistolæ non propter Catholicos evincendos permessa est, sed, vel propter hæreticos, qui magno ubique strepitu, fremituque jactaverant doctrinam Leonis in illa Epistola expressam cum Nicæni, aliorumque veterum Conciliorum doctrina aperte pugnare; vel, ad ignaros, & imperitos erudiendos. Quidam enim Illyricani, & Palestini Episcopi Epistolæ Leonis volebant subscribere, putantes contraria referre doctrinæ Cyrilli (cujus se jactabant contra Nestorium defensores; & quæ comprobata fuerat in Concilio Ephesino, ab Apostolica Sede directo, & confirmato) ut illos in viam veritatis Patres Chalcedonenses revocarent, contulerunt Epistolam Leonis cum illa Cyrilli in Ephesino probata (& ita unum scriptum infallibile cum alio pariter infallibili) eo pacto, quo Evangelium Luca cum Marci narratione conferretur. Sicut ergo Evangeliorum collatores non proinde negant eorum infallibilitatem, ita, qui Epistolam Leonis cum illa Cyrilli comparaverunt, non censuerunt Pontificiam auctoritatem aliena attestatione fulciendam esse. Neque negarunt Leonis infallibilitatem, aliàs à se frequentissimè assertam.

98 Ad id, quod urgetur de sententia Dioscori, notatur; quod non fuit in Concilio illius cognitio reiterata, ut examinaretur, & corrigeretur, sed ut omnibus Patribus nota fieret sententia à Leone in Dioscorum pronuntiata, ac ut Dioscori causa singulis innotesceret. Hinc, cum

Paschasinus Apostolicæ Sedis Legatus act.1. dixisset: *Beatissimi, atque Apostolici viri Papæ Urbis Romæ (quæ est caput omnium Ecclesiarum) præcepta habemus præmani bus, quibus præcipere dignatus est, ut Dioscorus Alexandrinorum Archiepiscopus non sedeat in Concilio, sed audiendus intromittatur; quod nos servare necesse est.* Patres non rem in disceptationem vocant, sed obedientes præcepto (cujus nec nomen quidem sustinissent, si Concilium supra Papam existimassent) Dioscorum è loco pulsarunt; ne inter Patres, ut Judex sederet, sed in medio, ut reus judicandus esset constitutus. Adversus quem productum est. Quod ipse ausus sit facere Synodum absque auctoritate Romani Pontificis. Quod non permisit Epistolæ Leonis legi in Synodo Ephesina (postea reprobata) ad Synodum directas. Quod Flavianum ad necem usque sit persecutus. Quod violentia coegerit Episcopos ad subscribendum in d. Ephesina hæresi Eutychianæ. Quod per summum scelus in Sanctum Leonem excommunicationem dixerit. Quibus convictus est: & à Legatis Sedis Apostolicæ pronuntiatum à Leone esse nudatum, tam Episcopatus dignitate, quam etiam ab omni Sacerdotali ministerio alienatum. Et Patres sententiæ Legatorum consenserunt: ut ex act.3.

99 Consenserat Leo, ut novum fieret examen, novaque Conciliaris damnatio (vel à se lata in Concilio promulgaretur) ut Dioscoro omnis tergiversandi prætextus tolleretur, & pax Ecclesiæ Orientali redderetur.

100 Hinc nota. Quod semel per Papam determinatum, iterum in Concilio cum Papa potest determinari, & confirmari; sæpius enim bona benè innovata placent, cap. *Innovamus de tregua, & pace.* Iteratio autem examinis Conciliaris non probat Concilium esse majus Papa. Tunc quia, iterata inquisitio oritur ex nova, vel iterata hæreticorum fidei impugnatione, ipsorumque pertinacia. Tum quia, Papa convocat Concilium, ipsumque con-

confirmat, & instruit, quid agere debeat.

101 Ad aliud de Photio. Fuerat hic à Nicolao I. ob usurpatam Sedem Ignatio Constantinopolitano Episcopo, ipsa Sede, & Fidelium communione privatus; in quem iterum anathema dixit Adrianus II. Et tertio damnatio manifestior effecta est in VIII. Synodo. In cuius *act.* 5. Photius requisitus à Legatis Apostolicæ Sedis, si susciperet iudicia Romanorum Pontificum, & anathematizaret, quæ gessit adversus Ignatium, tacuit: tunc Legati ad Concilium: Vult per silentium effugere condemnationem, quam Sancta Romana Ecclesia adversus eum promulgavit: & inde monitus, quod ad cor, & penitentiam rediret, est dimissus: ad quam instantissime tota Synodus *act.* 7. eum provocavit. Sed cum obfirmatus in malo monita non reciperet, recitatae sunt damnationes sæpius adversus eum promulgatae à Romanis Pontificibus; eisdemque additi Anathematismi in eundem præsentem, ac stantem conclamati, ut patet ex gestis Synodi *act.* 7.

102 Propter hæc autem Sedes Romana permisit, ut Photius, jam ab ea, servato juris ordine, iudicatus, in Synodo audiretur. Primò, ut obturaretur os, tum ipsi, tum sociis, qui, quasi, causa non examinata, ipsisque non auditis, fuisset iudicatum, de iudicio conquerebantur. Ideò, ut palam fieret injustitia querimoniarum, & ne Patres notam temeritatis, & animositatis subirent, nova inquisitio facta est. Sed, non nisi consentientibus, & non contradicentibus Legatis Apostolicis, ipsoque Papa convocante, & roborante Concilium; quo Papæ auctoritas supereminens probatur, non verò Concilio ipse supponitur.

Secundò. Ut iustitia iudicii Romani Pontificis illustrior redderetur. Tertiò, ut manifestior, & plausibilior esset damnationis sententia.

Quartò. Ut hinc Photio, cæterisque

sua factionis viris, perspicua esset Romanæ Ecclesiæ pietas; dum nullum vult perire; atque ut nihil intentatum relinqueret, quo Photium lucraretur, voluit Synodum illam celebrari, ut consilio, & sollicitudini tot Patrum penitentiam suadentium Photius cederet.

103 Ad 3. Major est vera de eo, qui tenetur alteri parere ex vi coactiva, penisque potest cogi ad legum observantiam. Quo titulo Pontifex, nec suis, nec legibus Conciliorum ligatur. Non suis, quia nullus propriè à se ipso cogitur; cum coactio ab extrinseco procedat. Non Conciliorum, quia inferior nequit Superiori legem imponere. Estque alienum à ratione, ut quis coactus illis legibus alligetur, qui ipsis vim, & robur impartitur, prout à Pontifice illis præstatur. Ita Doctores communiter tradunt quemlibet Principem vi coactiva suis legibus non adstringi.

Verum Pontifex leges à se, vel à Conciliis approbatis latas tenetur observare vi directiva, ne aliis scandalum præbeat, sed exemplum observantiæ, & ut caput cum suo corpore conformetur. Quia ratione, & Principes propriis legibus subiiciuntur, juxta textum in *cap. Cum omnes de constitut.* De qua vi directiva accipitur illud *contra statuta Patrum condere, vel immutare non posse.* Similesque locutiones intelligendæ sunt. Vel, exponitur de honestate, sicut necessitate non adstringitur; id enim non posse interdum dicimus, quod non honestè possumus.

Procedunt à Conciliis pariter decreta, jus divinum, & naturale, vel fidem, & doctrinam morum respicientia: his quidem Papa ligatur, sed non quia à Concilio edita sunt, ut dictum est *cap. præter. nu. 42. ad 45.* De quibus accipitur illud: *Salus est rectæ fidei regulam custodire, & à constitutis Patrum nullatenus deviare.*

Ideò advertas. Quod in iis, quæ ex præcepto Christi Apostoli, ut ipsius Præcones promulgarunt, prout sunt ea, quæ ipsis fuerunt revelata, non potest esse dispensa-

tio, abrogatio, vel mutatio: cum divinum præceptum sit immutabile. Itemque dicitur de definitis à Pontifice in materia fidei, & morum doctrina; cum fides semper una sit, & doctrina, quæ est per se bona, in se mala esse non possit: nec bona esse valet, quæ est per se mala. In iis verò, quæ ad ritus, & disciplinam spectant, quæ tam ipsi Pontifices, & Episcopi in Conciliis approbatis, ad utilitatem Ecclesiæ statuerunt, potest dispensatio, & mutatio, prout Ecclesiæ expediens erit, intervenire. Non quidem ab unoquoque Pastore, privato id fieri potest, sed, vel ab ipso Romano Pontifice universalis Ecclesiæ Pastore, vel à Concilio universali sub eodem legitimè congregato, ab eoque approbato. In eo enim potestas successorum Pontificum æqualis est, atque ita sicut prædecessores potuerunt hac, vel illa lege Ecclesiæ utilitati providere, ita successorum, data necessitate, possunt eas abrogare.

Objectum VII.

Si Princeps Rempublicam destruat, puniri, etiam per depositionem ab illis potest, quibus præest; ergo & Papa, si incorrigibilis sit, & Ecclesiam scandalizet, à Concilio representante Ecclesiam corrigi potest, & deponi. Consequentia sequitur, aliàs melius fuisset provisum Politicæ civili, quàm Ecclesiæ.

104 Si dicatur discrimen esse, quia Rex à Regno recipit auctoritatem, Papa verò immediatè eam habet à Deo. Contra est. Quia in hoc Rex, & Papa parificantur, quod Dominus absque ulla exceptione potestatem dederit corrigendi Fratrem, Matth. 18. *Si peccaverit in te Frater tuus vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum. Quod si te non audierit, dic Ecclesiæ. Et si Ecclesiam non audierit, sit tibi, sicut Ethnicus, & Publicanus:* hoc est à communione Ecclesiæ remotus.

Confirmatur. Si contingat, quòd Ca-

put in corpore humano languescat cauterizatur, ne cætera membra corrumpantur: ergo similiter, si Papa laboret ad destructionem sui, & Ecclesiæ, potest eum Concilium cauterizare, hoc est, à Papatu, monitione præmissa, deponere.

Addo. In Conciliis generalibus decretatum Fidei, tum Canonum non Papæ, sed Concilii nomine eduntur, & publicantur; ut manifestum est etiam in illis Concilii Tridentini; ergo, quia Concilium majoris auctoritatis est, quàm Papa. Ad quod facit illud Hieronymi in *cap. Legimus 93. dist. Si auctoritas queritur Orbis, maior est Urbe.*

105 R. Solutio ibi data optima est. Nam cum potestas Regis sit à Republica, præsumitur hæc potestatem contulisse, hac implicita conditione, quòd possit ad depositionem procedere, si Rex sit in Regni perniciem. Nec ideo de remediis Ecclesia est destituta, nam inter remedia à Christo sponso relicta est filialis monitio, quia Filius potest admonere Patrem suum, ut Paulus ad *Galatas 2.* monuit Petrum, & super omnia est efficacia orationis, ut diximus *cap. 2. nu. 47.*

106 Ad instantiam negatur antecedens. In eo textu præcipitur à Christo, Petro, & omnibus correctio fraterna, quando aliquis peccaverit, & si illa satis non sit iungitur, ut dicatur Ecclesiæ, hoc est, Prælato, qui iudicè procedat. Si verò delinquens adhuc contumax, & incorrigibilis fuerit, statuitur ut extra Ecclesiam sit, nimirum excommunicetur. Secundum correctionis modum vult Christus fieri per Iudicem competentem. Romani verò Pontificis in terris Iudex nullus competens est, ut diximus *contr. 6. capit. 5.* Propterea defectu Iudicis supra Papam cessat secundus modus procedendi contra peccantem. Etenim sicut persona carens dignitate Ecclesiastica est capax dumtaxat corrigendi fraternè fratrem suum, non autem excommunicandi; quia iurisdictione, & subditis in foro Ecclesiastico caret, quo-

quorum fit Judex. Ita persona in terris suprema, Romanus nimirum Pontifex, non est capax, ut secundo illo modo judicialiter ab ullo in terris corrigatur.

107 Ideò nomine *Fratri* puri, ut in auctoritate ponitur, non venit Summus Pontifex, qui Princeps quoque Fratrum est. Alia circa intellectum textus sunt, *contr. 5. cap. 1. nu. 41.*

108 Ad confirmationem. Non leve cauterium est Papam non rectè ambulanti cum debito moderamine, & respectu filiali admonere, ut ad cor redeat, nunquam tamen potest ad depositionem procedi; sed Domino nostro Jesu Christo relinquendus est, ut judicetur. Nonnulli excipiunt casum hæresis, affirmantque ob cætera crimina non esse per depositionem cauterizandum, benè verò, si in hæresim labatur. Quod nos minimè probamus, nec casum admittimus, ut diximus *contr. 7. cap. 1.*

Dices. Paulus ubi supra *in faciem restitit Petro*, quod plus importat, quàm simpliciter monere; ergo Pontifex Romanus, nedum monere potest, verum & à Concilio puniri, si incorrigibilis esset.

109 R. Negatur consequentia. Illud *restitit* à Paulo adhibitum nullam superioritatem in Paulo concludit supra Petrum. Restitit quidem in faciem Petri, hoc est, videns, quod Petrus metu offendendi Judæos (conversos) subtrahebat se à convictu gentium Fidelium, & ab esu ciborum lege Mosaica prohibitorum, coram aliis se illis opposuit, ipsum reprehendendo, non tanquàm superior, vel ex auctoritate, sed solum ex charitate, tanquàm Petro inferior, quia bonum publicum sic postulabat, ut ex *cap. Paulus 2. qu. 7.*

110 Ad additum. Non semper eodem modo decreta Conciliorum promulgantur. Quando Papa est præsens, ejus nomine fit promulgatio, & ab ipso eduntur, ut constat ex quinque Lateranensibus, duobus Lugdunensibus, Viennensi, Constantiensi, & Florentino. In his videmus de-

creta edita esse nomine Papæ, *decernimus, definimus, sancimus, &c.* Cum verò Papa in se est absens, & per Legatos præsens, decreta fiunt nomine Concilii, sed in ordine ad Pontificis approbationem; atque ita semper superioritas Papæ demonstratur.

111 Auctoritas Hieronymi ineptissimè adducitur, ut evincatur superioritas Concilii supra Papam. Sanctus Doctor loquebatur respectivè, quantum ad aliquas particulares consuetudines; & quantum ad istas dixit; consuetudo communior prævalet particulari, & illa Orbis particulari Urbis. Aliàs enim habebat Romana, aliàs cæteræ Ecclesiæ. Romæ die Sabbati jejunium servabatur, non verò Mediolani ex Augustino *Epist. 54. ad Januarium nu. 3.* Cæterum omnes Traditiones universales per universum mundum publicandas ipsa Romana Ecclesia à Beato Petro accepit. Item, ex quo Orbis sit major Urbe, major colligitur auctoritas Papæ, quàm Concilii, cum Papa præsit Orbi, & Urbi: illi generaliter, huic specialiter. Vel dicendum, quòd Orbis in auctoritate extensivè est major Urbe, non intensivè; Auctoritas intensiva appellatur, quæ ab aliis non dependet, & sufficiens, & efficax est ex se ad ponendum effectum: extensiva, quæ ab alio dependet, sed est ad plura subjecta extensa. Ita in Papa est plenitudo potestatis, qua potens est dubia fidei resolvere, & decreta condere, nec opus ad hoc habet congregatione Concilii ex dictis *contr. 7. cap. 7.* A Papa verò proportionata potestas ad Episcopos derivatur, sive congregatos in Concilio, sive in suis sedibus existentes. Et hinc dicitur, quòd Concilium cum Papa non est intensivè majus, quàm Papa solus. Nullam enim virtutem addit Papæ.

Objectum VIII.

Ipsi Pontifices propria confessione se dicunt subesse Concilio generali. Innocentius

Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium confirmantes, & præsentis scripti patrocinio communientes, suppletes quoque omnes defectus, si qui forsan propter solemnitates iuris in procedendo non servatas interverint in eisdem. Volumus etiam, & eadem auctoritate decernimus, quòd declarationes, definitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, statuta, nec non condemnationes, & sententiæ præinsertæ plenam vim, plenumque robur, & vigorem per omnia habeant, & ad ea ubilibet probanda, hæ nostræ litteræ planè sufficiant, &c. Nulli ergo, &c. Nostræ approbationis, ratificationis, confirmationis, suppletionis, voluntatis, & constitutionis infringere, &c. Datum octavo Kal. Martii (seu 22. Februarii) Pontificatus nostri anno 1.

Itaque Constitutio ea tantum decreta Concilii respicit, quæ ipse præmiserat. Ideò qui illam ad alia decreta Concilii præter prænominata extendit, Bullam ultrà significatum, intentumque finem detorquet. Ideò, cum solum decreta Concilii in causa fidei Martinus V. confirmaverit; decreta verò quartæ, & quintæ sessionis de superioritate Concilii supra Papam certum, ad fidem non spectent, ut diximus, sequitur evidenter hæc à Martino V. non fuisse confirmata.

Fuit hæc Bulla confirmatoria à Martino edita die, de quo supra, adeoque eadem die, qua fuit edita *d. constit. Inter cunctas*, quæ fuit ad Inquisitores transmissa. In confirmatoria non fuit apposita clausula, *sacro approbante Concilio*; & quando fuisset inserta, nihil noceret Primatui Pontificis, ut alibi probavimus, sed absolute independentem à Concilio Martinus dixit: *Auctoritate Apostolica*, non Concilii, *ex certa scientia*, hoc est, ex potestate infallibili nobis à Christo tradita.

Deinde. In Bulla confirmatoria Martinus affirmat se *confirmare, & communire decreta, supplereque defectus Concilii*. Si Concilium firmitus est, & Pontifex infirmior, quomodo esse potest, quod Pontifex Con-

cilium confirmet? Infirmitas ne vires habet ad robur addendum firmitati? Fortè Pontifex poterit alteri conferre, quod ipse non habet? Concilio audito tenore Bullæ, non reclamavit, sed per optimè consensit Pontificem esse Concilio superiorem, quia id sibi notissimum est.

Quod hoc item concluditur, quòd cum Poloni, ex quo damnatus esset à Concilio liber Joannis à Falchemberg, appellaverint ad futurum Concilium, Martinus appellationes à Romano indubitato Pontifice ad futurum Concilium reprobavit, edita constitutione per Gregorium in *Apologetico dialogo pro Concilio Constantien.* & decrevit: *Nulli fas est à Summo Iudice, videlicet Apostolica Sede, seu Romano Pontifice, Jesu Christi Vicario in terris appellare, aut illius iudicium in causis fidei* (quæ tanquam majores ad ipsum, & Sedem Apostolicam deferendæ sunt) *declinare*. Cur Concilium hæc audiens non se opposuit? Nonne hæc appellationis damnatio non fuisset Concilio injuriosa, quando ipsum supra Papam indubitatum, auctoritatem obtineret? Ideò verò silvit, & damnationi consensit, quia de superioritate certi Pontificis supra Concilia nefas erat dubitare. Propterea decreta *sess. 4. & 5.* de majoritate Concilii supra Papam, de Papa dubio, & in casu schismatis intelliguntur.

At quæres. Cur Martinus V. in Bulla, in qua memoratos errores Vvicleff. & aliorum damnaverat, errorem etiam non proscripsit Joannis à Falchemberg, ex quo nota erat occasio attentandi appellationem ad futurum Concilium?

R. Prudentissimè id egit, ut nimirum impediretur tumultus, quem imminere vidit pro libelli damnatione publicè denuntianda. Tamen quia prædictus libellus, matura examinatione à Concilio facta, adeoque conciliariter, fuerat tanquam hæreticus decretus, à Martino quoque damnatus est. Nam Martinus requisitus de confirmatione apud cit. Bail *sess. 45. & ult.* dixit. *Quod omnia, & singula de-*

determinata, conclusa, & decreta in materia fidei per præsens Concilium conciliariter tenere, & inviolabiliter observare volebat. Clausula illa in materia fidei ostendit quænam decreta à Martino fuerint confirmata, & quæ approbata.

Objectum III.

69 In Concilio Basileensi sess. 2. declaratum est Concilium esse ritè, & legitime Basileæ congregatum. Postea confirmantur decreta Concilii Constantiensis de auctoritate Concilii Oecumenici, ejusque potestate, & jurisdictione super Romano Pontifice, quòd repetitum est sess. 3. & sess. 33. At hoc Concilium fuit ab Eugenio IV. confirmatum; nam, cum Concilium per suos Oratores Eugenium rogasset, ut à Concilii dissolutione desisteret; dissolutionemque revocaret, Eugenius per suas litteras postulatis Concilii satisfecit, & dissolutionem, tresque Bullas, quas ad dissolvendum Concilium dederat, revocavit, pronuntiavitque Concilium Basileæ ab initio continuatum fuisse, & prosequi debere. Postea approbatum legitur à Nicolao V. *constit. Ut pacis* apud Bail Sum. tom. 1. in hoc Concilio: ergo dubitari minimè debet de potestate Concilii supra Pontificem.

70 Quantum ad præsens Concilium notetur, nullum inficiari ipsum indicatione, & convocatione fuisse Oecumenicum. Etenim fuit de an. 1431. indictum à Martino V. commissaque præsentia, tanquàm Sedes Apostolicæ Legato, Juliano Cardinali Cæsarino, ut in ejus *constit. Dum onus* 14. Bullar. to. 1. In quo munere eodem anno, cedente satis Martino, confirmatus est ab Eugenio *constit. Certificati*, ut in 2. tom. Concil. gen. edit. Galotti ad Concilium Basileæ in 1. sess.

71 Verùm, quòd octo penè mensibus post terminum præfixum, nec Doctores ulli, paucique Prælati, cum tribus tantum Episcopis adfuissent, allegantes Ba-

sileam locum tutum non esse propter suborta bella inter Burgundiæ, & Austriæ Duces, quodque ineunda Græcorum cum Latinis unione à Græcis electa, commodior videretur Bononia, quàm Basileæ: Eugenius Basileam cum Bononia commutavit, dissolvens Basileæ Concilium, Bononiæ post annum cum dimidio celebrandum indixit, prout ex constitut. Eugenii *Deus novit*, quæ emanavit an. 1433. & lecta est in sess. 16. *loc. cit.* cujus fragmentum refert Off. Cur. Eccles. cap. 29. §. 2. nu. 16.

72 Audita à Cardinali Cæsarino dissolutione Concilii per Eugenium facta, præfidentiam dimisit. Quam subinde, cum ad Concilium multi ex diversis Regionibus Episcopi, & Regum Legati adventarent, Cardinales quoque ex Romana Curia profugi in dies nonnulli concurrerent, resumpsit, & auctoritatem Concilii mirum in modum extollens, eminentiam primæ Sedis suppressere cepit. Rem describit Pius II. *constitut. In minoribus* X. in Bullar. in qua ipse, veritate detecta, retractavit, quæ adhærens Basileensibus juvenis scripserat adversus supremam Romani Pontificis auctoritatem.

73 Interim Basileenses Eugenium rogant de dissolutionis revocatione. Adlaborantibus verò per Legatos Sigismundo Imperatore, Carolo VII. Francorum Rege, & aliis, Eugenius Concilii, nedum postulata admisit, latumque de dissolutione decretum revocavit, ut in objectione asseritur, sed ulterius cassavit, annullavit, & irritavit omnia, & singula statuta, & per Concilium decreta contra jura, & Sedis Apostolicæ libertatem, ac dignitatem Romani Pontificis, ut ex ejusdem litteris incipien. *Inscrutabilis*, editis an. 1433. & aliis incipien. *In arcano* sub eod. an. in sess. 16. apud *cit. tom.*

74 Et quanquàm Concilii progressum approbaverit, non tamen approbavit illius decreta, ut scripsit Turrecremata Sum. lib. 2. cap. 100. in hæc verba. *Quis enim, nisi imprudentissimus universa approbaret decre-*

creta, quæ non vidisset, aut prius non examinasset? Quinimò continuatio Concilii ab Eugenio probata minimè fuit, nisi ea lege, quòd Patres revocarent omnia, & singula adversus Sedem Apostolicam attentata, ut expressè in d. *constit. Deus novit*, ibi erga finem: *Ad ostendendam nostram sinceram, & purissimam intentionem, quam habemus, ut Concilium fiat, & quòd omnia ad finem debitum perducantur: contenti sumus, & volumus purè, & simpliciter continuè fuisse Concilium.* Itatamen, quòd omnia gesta, & attentata contra Nos, sive Sedis Apostolicæ libertatem, vel privilegia, sanctæque Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac Nobis adherentes, prout de facto fecerunt, sic de facto ante omnia revocent, nostrosque Legatos, juxta juris regulas præsidentes admittant. Basileenses verò sess. 17. Legatos Eugenii cum jurisdictione coactiva eis data à Martino in d. *constit. Dum onus*, & confirmata ab Eugenio alleg. *constit. Certificati* non admiserunt. Et tantum abest, quòd attentata illa resciderint, ut potius sess. 18. renovaverint decreta sess. 4. & 5. Concilii Constantiensis. Quapropter, conditionibus non purificatis, revocatio dissolutionis pro non facta habenda est.

75 Interea novæ inter Eugenium, & Basileenses intercessere discordiæ, & potissimè super translatione Concilii in aliū locum pro ineunda Græcorum cum Latinis unione. Isti Basileam, Avenionem, vel Sabaudiam sess. 25. elegerant: Eugenius verò Concilium non absque causa Ferrariam transtulit, ut in ipsius *constit. Magnas XI. in d. Bullar.* utpotè à Græcis præelectam, tanquàm sibi commodiorem. Quod subinde ob pestem Ferrariæ subortam, Florentiæ absolutum est, ex alia ejusdem *constit. Latentur* 17. ibi.

76 Non omnes Basileæ congregati Eugenio paruerunt, sed qui remanserunt (licet, Pio teste, paucissimi) ad extrema rebellionis scelera in Sedem Apostolicam, & legitimum Petri successorem refractarii devenerant; Eugenium, quan-

tum in ipsis fuit sess. 34. deponendo, intruso in ejus locum sess. 39. Antipapa Amadæo, Sabaudia Duce, Felice V. nuncupato, sub quo sessiones continuarunt usque ad 45. In qua decretum est, Concilium, si aliquid obstaret, ne Basileæ continuari posset, Lausanam transferri; pro ut ipsa deinceps translatum est, & hic nonnullæ habitæ sessiones.

Itaque ad argumentum: quanti ponderis sit major liquidissimè constat, tum ex modò dictis, tum ex aliis in responsione ad 2. objectum.

77 Ad minorem. Falsum est Concilio ab Eugenio adjectam fuisse confirmationem; sive postquam, prima sess. celebrata, fuit Basileæ dissolutum, & Bononiæ indictum, sive pro tempore, quo fuit Ferrariam translatum; etenim ex tunc maximè Conciliabulum, seu potius conventicula aptissimè dicebatur, ut ex *constit. Pastor* 20. Leonis X. edita in Concilio Lateranensi *Bullar. cit.* Hinc Eugenius ipse *const. Inter cæteras* 29. ibi, absolvit à panis, aliisque eos, qui post dissolutionem, sive translationem Concilii, Cōgregationi Basileensi adhæserunt, & ad Summi Pontificis obedientiam redierunt; vel, post sex menses reversi fuissent. Quod quidem actum non esset, si Concilium fuisset legitimum, & ab Eugenio confirmatum; cum censuris non ligentur, neque beneficiis priventur, qui legitimis Conciliis adhærent.

78 Falsum pariter est à Nicolao V. Concilium fuisse approbatum. In allegata constitutione (præmissa ab Amadæo cessione juris, quod in Papatu assererat se habere, ac per eum soluta congregatione Lausanae congregata, & facta publicatione, & ordinatione, esse Nicolao tanquàm unico, & indubitato Pontifici à cunctis Fidelibus obediendum) approbat solum, quæ schismatis tempore, scilicet ab intrusione Felicis gesta erant in negotiis beneficiorum, & dispensationum, absolutiones concedit, & privilegia restituit, ut expressius in *constitut. data* 14. Kal. Julii 1449.

79 Quapropter non pro veritate, sed ut suis faveret, Annatus in apparat. ad Theol. posit. lib. 5. art. 19. Scripsit Concilium Basileense fuisse ab Eugenio à prima ad 16. usque sessionem approbatum. Quod repetitum est ab Juvenin to. 1. instit. Theolog. cap. 2. art. 17. §. 2. contendente dictum Concilium debere pro Oecumenico haberi quoad sessiones, quibus Eugenius adhæsit, illisque tradit adhæsisse, quæ revocationem dissolutionis Concilii præcesserunt. Quibus alios Gallos oppono. Petavius lib. 1. rationar. tempor. cap. 8. dixit, istam synodum auctoritate caruisse. Cabasutius notit. Ecclesiast. in hoc Concilio, nobis hæc reliquit: Nec ulli dubium Synodum fuisse initio legitimam, sed ex quo sibi supra Pontificem Romanum auctoritatem indebitam (sess. 2. & 3. 18. aliisque) arrogavit, desit esse legitima, sibi que grande vituperium, sedamque maculam accersivit. Bail ubi supra tit. de auctor. Concil. & Papæ, hæc habet: Cum decretum istud (scilicet, de auctoritate Concilii supra Papam) contra Papam editum est, legitimum non erat tunc Concilium generale, nullusque præsidebat nomine Pontificis Romani; sed tam Cæsarinus post primam sessionem, quam Cardinalis Arelatensis (postquam Cæsarinus ad Eugenium Ferrariam se contulit) sess. 32. & sequentibus sibi auctoritatem præsidentis usurpaverat.

Objectum IV.

Ex doctrina Augustini major est potestas Concilii, quam Papæ. Quippe Sanctus Doctor Epist. 43. ad Glor. & Eleusium c. 7. tradit causam Cæciliani, quam judicaverat Melchiades Papa potuisse iterum examinari in Concilio generali: Ecce putemus, ait, illos Episcopos qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuisse, restabat adhuc plenarium Ecclesiæ universæ Concilium, ubi etiam cum ipsis Judicibus causa posset agitari.

Secundò. Augustinus in articulo de non repetendo baptismo ab hæreticis collato, ad urgendos Donatistas illud iteran-

P. Aug. Matthæucci Controv.

tes, non ad Papam, sed ad Concilium generale provocavit lib. 2. de baptis. contra Donatistas cap. 7. num. 12. Sed sicut diligentius inquisita veritas docuit, quæ post magnos dubitationis fluctus ad plenarii Concilii confirmationem perducta est. Cap. 9. num. 14. Postea verò, dum inter multos ex utraque parte tractatur, & quæritur, non solum inventa est, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta, post Cypriani quidem passionem, sed antequam nos nati essemus. Et lib. 6. cap. 39. asserenti Eugenio Episcopo Afro, ego censeo hæreticos baptizandos esse: respondit, sed non hoc censet Ecclesia, cui Deus jam plenario etiam Concilio revelavit. Cui Augustinus non decretum Stephani Papæ, sed Concilium opposuit: ergo, &c.

80 R. Negatur antecedens. Ad primam auctoritatem jam diximus contr. 6. cap. 5. n. 15. Insanissima itaque Donatistarum animositas eò pervenit, ut apud Constantinum accusaverint Melchiadem, tanquam malè in causa Cæciliani judicasset: quòd adeò Augustino horrorem incussit, ut factum improbandum zelo extimulatus dixit, ad occurrendum gravissimo crimini (quando probassent, quod nunquam erant facturi, infirmum Melchiadis judicium) potuissent potius provocare ad Concilium generale, in quo ipse Melchiades supremus Iudex esset, quam ad laicum, estò tantæ dignitatis recurrere. Hinc constat non necessariam Concilii convocationem Augustinum putasse, cum sententia à Melchiade prolata, ipso teste loco citato cap. 5. nu. 10. fuerit ultima. Et ex Optato lib. 1. contr. Parmen. Melchiadis sententia clausum judicium est. Sed Concilium S. Doctor ut minus malum permisit, ut hinc etiam, ipsi facilius plenè multorum Patrum assensu convicti cederent veritati, pro qua plenarium expetebant Conciliū. Videatur textus, & l. cit.

81 Aliæ auctoritates pro nobis sunt. Sed distinguenda sunt tempora. Qui dicebant contra Cyprianum, baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos, ut nos dicimus: Alii vixerunt tempore Cypriani:

Nn

& hi

tius III. lib. 15. epist. 106. requisitus à Philippo Galliarum Rege pro separatione à Regina Ingelberga, respondit: *verum si super hoc absque generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offensam, & mundanam infamiam, quam ex hoc possemus incurrere, forsan, ordinis, & Officii nostri periculum immineret, cum contra præmissam veritatis sententiam nostra non possit auctoritas dispensare.* Periculum verò non alio titulo imminens fuisset, quàm si in matrimonio dispensasset, contra jus divinum egisset: quod Deus coniunxit, homo non separet, potuisset à Concilio corripì.

112 Resp. Negatur antecedens. Nec Papa, nec Concilium possunt in iure divino dispensare; ideò nec in matrimonio consummato, cuius generis erat allegatum. Papa, non convocato Concilio, Regem cum suis subditis ob divortium interdicto punivit: profectò Regnum sub interdicto non stetisset, si Concilium credidisset Superius Pontifice. Rex ad priorem rediit uxorem admonitionibus novorum Legatorum, Concilio non vocato; ergo, quia censuit esse obediendum Papæ, supremo Ecclesiæ, & Concilii Pastori. Ideò causa, cur Innocentius Concilium nominaverit, fuit œconomia, intendens dilatione fatigare Regem (quem ex corde diligebat) ut intereà amorem iterum erga Reginam conciperet, libidine in alteram diminuta.

Dices. Sententia superioritatis Concilii ad Pontificem est antiqua: ita Pius II. in d. const. In minoribus §. 5. scripsit: *Sæpè cum (Cardinali Cæsario) Sermonem pro veteri consuetudine, miscuimus, sæpè de rebus Basileensibus disputavimus, tuebatur antiquam sententiam, ille novam defendebat.*

113 Resp. Negatur antecedens. A tempore solùm Concilii Constantiensis, & Basileensis revocata est in controversiam inter Catholicos superioritas Pontificis ad Concilium; Omnes enim anteriores unanimes fuerunt in veritate, & tenenda præ-

rogativa Papæ supra Concilium generale; ac docuerunt definitiones Pontificis, etiam absque Concilio generali editas, esse irreformabiles.

114 Hinc Pius per antiquam sententiam intendit priorem, seu primam, quam pro Concilio defendebat contra Papam. Quam postea deposuit; &, cognita veritate, cæcitatem Basileensem reliquit, rediens ad obedientiam Eugenii: quo facto, in Austria minores Ordines, Subdiaconatum, & Diaconatum recepit, in Urbe ad Presbyteratum pervenit, ut ibi textus.

Quibus præoccupatur instantia, qua dicitur, Pium cum dignitate mutasse sententiam. Nam à priori illa Basileensium opinione recesserat sub Eugenio, & Papa electus fuit post Nicolaum V. & Callistum III. anno nimirum 1458.

Sententiam, verò Cardinalis novam, dixerat; quia, etiam Cardinalis Cæsarius per aliquod tempus Basileensibus adhæsit. Sed postea Eugenio se submisit; à quo est misericordiam consecutus: & ab eo tempore in Florentino laboravit pro unione Græcorum cum Latinis; subindeque Legationem adversus Turcas ab Eugenio ipso recepit; in qua colloquia non semel cum Pio (tunc Ænea) de primatu Papæ instituit, & de Ænea triumphavit.

Instant. Julius II. majoris auctoritatis agnovit esse decreta Pontificum à Concilio generali approbata, quàm si confirmata non fuerint. Ita, cum ipse edidisset *constit. Cum tam*, 3. in Bullar. in qua decrevit, & definivit electionem Romani Pontificis labe simoniaca factam nullam esse, electumque nullatenus esse canonicè; ut verò firmiora essent, quæ ipse decreverat, voluit confirmari in Concilio Lateranensi sub eodem celebrato, ut in *Constitutione si summa*, post allegat. ergo. Concilium, &c.

115 Resp. Negatur antecedens. Julius itaque iterum in d. Concilio constitutionem editam approbavit, & innovavit,

non

non quòd convocatio Concilii fuerit necessaria, ad validitatem ipsius, sed ad solemnitatem illud egit, ut nimirum tolleretur quævis occasio tergiversandi. Hæc sunt in secunda constitutione. *Volentes Sathanæ dolis, & insidiis obviare, ut litteræ præfatæ eò magis observentur, quòd clariùs constiterit eas matura, & salubri deliberatione d. Sacri Concilii approbatas, & innovatas, qua statutæ, & ordinatæ fuerunt, licet ad sui subsistentiam, & validitatem alia approbatione non indigerent, sed ad abundantiorē cautelam, & ad tollendam omnem doli, ac malitiæ causam malè cogitantibus, & tam saluberrimæ Constitutioni contravenire satagentibus, ut eò tenaciùs observentur, & difficiliùs tollantur, quòd tantorum Patrum fuerint approbatione munitæ, litteras prædictas, &c. Sacro hoc Lateranen. Concilio approbante, auctoritate, & potestatis plenitudine approbamus, & innovamus.* Unde Julius non verò Concilium approbatione auctoritativa suas litteras approbavit: Proinde approbatio Concilii aliud non sonat, quàm consensum Patrum, & rem fuisse in Concilio discussam, ut omnis adimere-tur prætextus contradictoribus impugnandi Constitutionem.

Concluditur nostra resolutio doctrina D. Bernardini Senensis in *Marialip. 3. serm. 3.* ubi affirmat Pontificem esse Concilio generali superiorem, & maiorem auctoritatem esse in Pontifice, quàm in Concilio: ibi: *Cum Papa sit Christi Vicarius, & gerat vicem Dei in terris: ex quo sequitur, quòd habeat plenitudinem potestatis: & illud, quod facit, præsumitur facere auctoritate Dei: ideò, ipso approbante aliquid, & nos debemus approbare: immò ipsius sententiæ est magis standum, quàm sententiæ totius Mundi.* Quid expressiùs ad rem nostram; & ut ex adverso stantes cæcitatem, vel potius pertinaciam deponant? Tribuant Patri jura à Christo Domino collata; cujus sententiæ est magis standum, quàm totius Mundi, quia ejus auctoritas major, & superior

est quacumque alia in Mundo existente: ut ex suprà satis.

CAPUT VII.

An standum sit sententiæ Papæ, vel iudicio Patrum, si contingat controversia de definitione Fidei, cultus, & disciplinæ inter Pontificem, & Patres?

SUMMARIUM.

- 1 Decisiones dubiorum circa fidem in lege veteri procedebant à Pontifice.
- 2 Sinagogæ fuit ad tempus promissa infallibilitas ad 3. & 4.
- 5 Romani Pontificis potestas suprema in Ecclesia.
- 6 Unitas fidei unitate Pastoris conservatur.
- 7 Patres Concilii à Papa confirmantur ad 13.
- 14 In Ecclesia necessaria diversitas ministrorum.
- 15 A capite spiritus vitales in membra descendunt, & 27.
- 16 Infallibilitas non errandi in corpore Ecclesiæ est ex infallibilitate capiti data.
- 17 Pastoribus obtemperandum est.
- 18 Pastores à Deo dati in ædificationem Ecclesiæ.
- 19 Excessus in sapientia non infert illum in iurisdictione.
- 20 Consultationes necessariae, ne Papa temerè definiat ad 21.
- 22 Sententia unius prævalet decisione à multis præstita.
- 23 An prævaleat sententia Capituli iudicio Episcopi? ad 24.
- 25 Petrus decidit controversiam de legalibus, ad 26.
- 27 Virtus sensitiva inservit ad exercitium intellectivæ.
- 28 Primatus Pontificis est independens ab Episcopis.
- 29 Spiritus Sanctus dirigit Papam in definiendo, ad 30.

- 31 *Papa de errore monet Episcopos in Conciliis.*
 32 *Assistentia Spiritus Sancti Episcopis in Conciliis & quando?*
 33 *SS. Patres testes sunt divinarum Traditionum.*
 34 *Patres per modum attestationis, non iudicii definitivi declarant, quæ sunt fidei.*
 35 *Consensus Sanctorum Patrum non est mathematicè sumendus.*
 36 *De veritate Traditionis constat ex definitione Sedis Apostolicæ ad 38.*
 39 *Regulæ, quibus legendi sunt SS. Patres ad 45.*

Affirmant cum Noræo Calvinista in suo mysterio iniquitatis opposit. 61. quotquot auctoritatem Concilii elevant supra Papam; quos sequuntur alii, restringentes propriam sententiam ad casum, in quo Papa sit absens; tunc, juxta, præferenda est sententia Papæ iudicio Concilii: sequendam tamen affirmant illam Concilii, si sit Pontifex præfens Concilio, à Concilio dissentiat.

Dicendum. *Judicio Pontificis, non verò sententiæ Concilii standum absolute est, quando contingeret, quod inter se Patres, & Papa dissentirent in definitione fidei, morum, aut discipline.* Est omnium Catholicorum adversus elevantes Concilium supra Papam.

1. Probatur 1. In lege veteri, quando oriebatur aliqua controversia circa fidem, & legem, in cujus decisione inferiores Judices, vel dissentiebant, vel veritatem assequi non poterant, Deus præcepit, ut, decisio dubii transmitteretur ad Pontificem in supremo Concilio præfidentem; quod constabat Summo Pontifice, tanquam Capite, & Præside, & 70. Senioribus, tanquam Assessores; & appellabatur Sanedrion. Et quamvis consultatio, & discussio in eo ageretur, finalis tamen decisio procedebat à Pontifice: Cui tantus honor deferri præcipiebatur, ut, nulla Seniorum mentione facta, inobedientibus Sacerdoti pena mortis imponeretur: qui autem superbierit, nolens obedire Sacer-

dotis imperio, & decreto Judicis, moriatur homo ille. *Deuteron. cap. 17.* Et Paralip. cap. 19. *Ananias autem Sacerdos, & Pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: hoc est, in controversiis Religionis judicabit.* Quid enim est præfidere in controversiis, nisi Judicem agere, & Concilium dirigere? ergo potiori jure dicendum est in lege nova. Non enim melioris conditionis fuit Lex vetus, quam nova. Nec fallibiles esse possunt promissiones Christi de Ecclesia nunquam defectura, & de privilegio concessio Pontifici confirmandi Fratres, dum de fide dubitant.

Dicunt. Caiphas, qui tunc erat Judæorum Pontifex. *Joan. 17.* erravit morti adjudicans Christum; ergo si attendenda est similitudo, poterit & Romanus Pontifex errare, in quo casu standum est sententiæ Concilii.

2. Contra. Caiphas cum Concilio erravit. *Matth. 26. v. 57.* ergo, si paritas tenenda sit, tam Pontifex Romanus, quam Patres in Concilio erunt errori obnoxii, quod nec ab adversariis concedendum est.

Ideò notandum. Quod assistentia divina, nato Christo, paulatim Synagogæ subtracta est. Quod facile ostendi potest ex iis Conciliis, quæ post Christi Nativitatem à Pontificibus, & Sacerdotibus celebrata sunt. Ex quibus tria commemorabimus.

3. Primum convocatum est, Herode postulante à Principibus Sacerdotum, ubi Christus juxta Prophetarum vaticinia esset nasciturus, *Matth. 2.* & responsum est: *In Bethlehem Judæ.* Quæ decisio fuit vera, & infallibilis: atque ita ex vera, & infallibili assistentia Dei profecta.

Secundum celebratum fuit ex occasione miraculi, quo Christus Lazarum resuscitavit, *Joan. XI.* Collegere Pontifices, & Pharisei Concilium: & dicebant, quid facimus.... Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset Pontifex anni illius, dixit. *Vos nescitis, quia expedit vobis, ut unus moriatur homo*

homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius prophetavit, quòd Iesus erat moriturus pro gente. Hic Caiphas ex una parte erravit, ex alia verò non. Et partim ex odio more humano, & partim ex assistentia Spiritus Sancti locutus est. In eo erravit, quòd Christum innocentem morti adjudicaret, & hoc ex invidia, & æmulatione, *Matth. 27. v. 18.* In eo non errabat, quòd prædiceret Christum moriturum pro salute, non tam populi Judaici, quàm totius mundi. Et hoc non ex semetipso, hoc est, ex propria intentione, sed ex Divino instinctu: Spiritus enim Sanctus eo, quamvis nequissimo instrumento, uti voluit in illius prophetiæ prolatione, cui propter Pontificiam dignitatem fides ab omnibus habeatur.

Tertium. Congregatum est, instante Christi passione, *Matth. 26. v. 57.* Et adversus Iesum tandem lata est sententia, *Reus est mortis.* Quæ sententia fuit absq; dubio iniqua, nec ullo modo à Deo inspirata, sed potius à Diabolo, ut jam antea *Joan. 8.* dictum erat à Christo: *Vos ex Patre diabolo estis; & desideria patris vestri vultis facere: ille homicida erat ab initio.* In eo Caiphas cum Concilio erravit; nec in Concilio illo gestum quidquam est, ex quo constare possit divinam assistentiam illi adfuisse. Quod Caiphæ iudicium locum dedit adagiis: *iudicium Caiphæ: Concilium Caiphæ: ex aula Caiphæ,* in eos pronuntiat, qui in iudicando non iura, non merita caufarum, sed privata commoda, & munera respiciunt.

4 Quare ad tempus fuit assistentia Pontifici veteris Legis promissa; & tunc subtracta est, quando Synagoga ferè expirabat, & locum dabat Ecclesiæ Christianæ. Eò vel maximè, quòd, ut agnosceretur Christus esse Messias in lege promissus, illa non erat necessaria; cum id clarissimè demonstrarent miracula, quæ Christus in suæ missionis confirmationem operabatur. Unde Christus increpans incredulitatem

Judæorum eis dixit *Joan. 10.* *Si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis.* Et *cap. 5.* *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* Vide *contr. 4. cap. 3. sub nu. 29.*

Pontifici verò Romano non ad tempus, sed in perpetuum promissa est Spiritus Sancti assistentia: Sicut de Ecclesia Christiana, & Petri Cathedra, *Matth. 16.* pronuntiatum *portas inferorum nihil valituras adversum eam; cap. ult. Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* De Synagoga verò Isaiæ prædictum est, esse divino afflatu derelinquendam, ipsamque veritatem derelicturam. Idcirco instantia non urget. Quidquid hæretici mendaciter nussitent.

Quæ est aptior responsio, quàm dicentium, quæstionem fuisse de Facto, non de Jure, quam Caiphas cum Concilio iudicavit: num, scilicet, Iesus necandus esset? In huiusmodi autem iudiciis posse Pontificem, & Concilia errare, non dubium est, ita illi. Verùm quæstio illa, etiam si de facto esset, tamen involvebat quæstionem de fide gravissimam; num scilicet, Iesus esset verus Messias, & Dei Filius, atque adeò Deus verus? Quocirca Caiphas cum Concilio erravit perniciosissimè, circa fidem cum iudicavit Iesum blasphemasse, qui se Dei Filium appellaverat, *Marci 14.* *Summus Sacerdos interrogabat eum, & dixit ei: Tu es Christus Filius Dei benedicti?* Iesus dixit illi, *ego sum.... Summus Sacerdos scindens vestimenta sua, ait, quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam, quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.*

Probatur 2. Sententia Concilii sumit robur à Papa: ipsaque Concilia nunquam legitima extitere, nisi consensu Papæ coacta, & ubi quidquam, contradicente Papa, decreverunt, irritum ab eodem declaratum est ex dictis *cap. 5.* ergo sunt Concilia Pontifici subordinata, ipsorumque sententiæ recipiendæ non sunt, ubi Papa contradicit, neque vim obligandi Ecclesiam

- 31 *Papa de errore monet Episcopos in Conciliis.*
 32 *Assistentia Spiritus Sancti Episcopis in Conciliis & quando?*
 33 *SS. Patres testes sunt divinarum Traditionum.*
 34 *Patres per modum attestationis, non iudicii definitivi declarant, quæ sunt fidei.*
 35 *Consensus Sanctorum Patrum non est mathematicè sumendus.*
 36 *De veritate Traditionis constat ex definitione Sedis Apostolicæ ad 38.*
 39 *Regulæ, quibus legendi sunt SS. Patres ad 45.*

Affirmant cum Norpæo Calvinista in suo mysterio iniquitatis opposit. 61. quotquot auctoritatem Concilii elevant supra Papam; quos sequuntur alii, restringentes propriam sententiam ad casum, in quo Papa sit absens; tunc, juxta, præferenda est sententia Papæ iudicio Concilii: sequendam tamen affirmant illam Concilii, si sit Pontifex præfens Concilio, à Concilio dissentiat.

Dicendum. *Judicio Pontificis, non verò sententiæ Concilii standum absolute est, quando contingeret, quod inter se Patres, & Papa dissentirent in definitione fidei, morum, aut disciplinæ.* Est omnium Catholicorum adversus elevantes Concilium supra Papam.

1. Probatur 1. In lege veteri, quando oriebatur aliqua controversia circa fidem, & legem, in cujus decisione inferiores Judices, vel dissentiebant, vel veritatem assequi non poterant, Deus præcepit, ut, decisio dubii transmitteretur ad Pontificem in supremo Concilio præfidentem; quod constabat Summo Pontifice, tanquā Capite, & Præside, & 70. Senioribus, tanquā Assessores; & appellabatur Sanedrion. Et quamvis consultatio, & discussio in eo ageretur, finalis tamen decisio procedebat à Pontifice: Cui tantus honor deferri præcipiebatur, ut, nulla Seniorum mentione facta, inobedientibus Sacerdoti pena mortis imponeretur: qui autem superbierit, nolens obedire Sacer-

dotis imperio, & decreto Judicis, moriatur homo ille. Deuteron. cap. 17. Et Paralip. cap. 19. Ananias autem Sacerdos, & Pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: hoc est, in controversiis Religionis judicabit. Quid enim est præfidere in controversiis, nisi Judicem agere, & Concilium dirigere? ergo potiori jure dicendum est in lege nova. Non enim melioris conditionis fuit Lex vetus, quàm nova. Nec fallibiles esse possunt promissiones Christi de Ecclesia nunquàm defectura, & de privilegio concessio Pontifici confirmandi Fratres, dum de fide dubitant.

Dicunt. Caiphas, qui tunc erat Judæorum Pontifex. Joan. 17. erravit morti adjudicans Christum; ergo si attendenda est similitudo, poterit & Romanus Pontifex errare, in quo casu standum est sententiæ Concilii.

2. Contra. Caiphas cum Concilio erravit. Matth. 26. v. 57. ergo, si paritas tenenda sit, tam Pontifex Romanus, quàm Patres in Concilio erunt errori obnoxii, quòd nec ab adversariis concedendum est.

Ideò notandum. Quòd assistentia divina, nato Christo, paulatim Synagogæ subtrahenda est. Quod facile ostendi potest ex iis Conciliis, quæ post Christi Nativitatem à Pontificibus, & Sacerdotibus celebrata sunt. Ex quibus tria commemorabimus.

3. Primum convocatum est, Herode postulante à Principibus Sacerdotum, ubi Christus juxta Prophetarum vaticinia esset nasciturus, Matth. 2. & responsum est: *In Bethlehem Judæ.* Quæ decisio fuit vera, & infallibilis: atque ita ex vera, & infallibili assistentia Dei profecta.

Secundum celebratum fuit ex occasione miraculi, quo Christus Lazarum resuscitavit, Joan. XI. Collegere Pontifices, & Pharisei Concilium: & dicebant, quid facimus.... Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset Pontifex anni illius, dixit. Vos nescitis, quia expedit vobis, ut unus moriatur

homo

homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius prophetavit, quòd Iesus erat moriturus pro gente. Hic Caiphas ex una parte erravit, ex alia verò non. Et partim ex odio more humano, & partim ex assistentia Spiritus Sancti locutus est. In eo erravit, quòd Christum innocentem morti adjudicaret, & hoc ex invidia, & æmulatione, *Matth. 27. v. 18.* In eo non errabat, quòd prædiceret Christum moriturum pro salute, non tam populi Judaici, quàm totius mundi. Et hoc non ex semetipso, hoc est, ex propria intentione, sed ex Divino instinctu: Spiritus enim Sanctus eo, quamvis nequissimo instrumento, uti voluit in illius prophetiæ prolatione, cui propter Pontificiam dignitatem fides ab omnibus habeatur.

Tertium. Congregatum est, instante Christi passione, *Matth. 26. v. 57.* Et adversus Iesum tandem lata est sententia, *Reus est mortis.* Quæ sententia fuit absq; dubio iniqua, nec ullo modo à Deo inspirata, sed potius à Diabolo, ut jam antea *Joan. 8.* dictum erat à Christo: *Vos ex Patre diabolo estis; & desideria patris vestri vultis facere: ille homicida erat ab initio.* In eo Caiphas cum Concilio erravit; nec in Concilio illo gestum quidquam est, ex quo constare possit divinam assistentiam illi adfuisse. Quod Caiphæ iudicium locum dedit adagiis: *iudicium Caiphæ: Concilium Caiphæ: ex aula Caiphæ,* in eos pronuntiat, qui in iudicando non iura, non merita caufarum, sed privata commoda, & munera respiciunt.

4 Quare ad tempus fuit assistentia Pontifici veteris Legis promissa; & tunc subtracta est, quando Synagoga ferè expirabat, & locum dabat Ecclesiæ Christianæ. Eò vel maximè, quòd, ut agnosceretur Christus esse Messias in lege promissus, illa non erat necessaria; cum id clarissimè demonstrarent miracula, quæ Christus in suæ missionis confirmationem operabatur. Unde Christus increpans incredulitatem

Judæorum eis dixit *Joan. 10.* *Si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis.* Et *cap. 5.* *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* Vide *contr. 4. cap. 3. sub nu. 29.*

Pontifici verò Romano non ad tempus, sed in perpetuum promissa est Spiritus Sancti assistentia: Sicut de Ecclesia Christiana, & Petri Cathedra, *Matth. 16.* pronuntiatum *portas inferorum nihil valituras adversum eam; cap. ult. Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* De Synagoga verò Isaiæ prædictum est, esse divino afflatu derelinquendam, ipsamque veritatem derelicturam. Idcirco instantia non urget. Quidquid hæretici mendaciter nussitent.

Quæ est aptior responsio, quàm dicentium, quæstionem fuisse de Facto, non de Jure, quam Caiphas cum Concilio iudicavit: num, scilicet, Iesus necandus esset? In huiusmodi autem iudiciis posse Pontificem, & Concilia errare, non dubium est, ita illi. Verùm quæstio illa, etiam si de facto esset, tamen involvebat quæstionem de fide gravissimam; num scilicet, Iesus esset verus Messias, & Dei Filius, atque adeò Deus verus? Quocirca Caiphas cum Concilio erravit perniciosissimè, circa fidem cum iudicavit Iesum blasphemasse, qui se Dei Filium appellaverat, *Marci 14.* *Summus Sacerdos interrogabat eum, & dixit ei: Tu es Christus Filius Dei benedicti?* Iesus dixit illi, *ego sum.... Summus Sacerdos scindens vestimenta sua, ait, quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam, quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.*

Probatur 2. Sententia Concilii sumit robur à Papa: ipsaque Concilia nunquam legitima extitere, nisi consensu Papæ coacta, & ubi quidquam, contradicente Papa, decreverunt, irritum ab eodem declaratum est ex dictis *cap. 5.* ergo sunt Concilia Pontifici subordinata, ipsorumque sententiæ recipiendæ non sunt, ubi Papa contradicit, neque vim obligandi Ecclesiam

- 31 *Papa de errore monet Episcopos in Conciliis.*
 32 *Assistentia Spiritus Sancti Episcopis in Conciliis & quando?*
 33 *SS. Patres testes sunt divinarum Traditionum.*
 34 *Patres per modum attestationis, non iudicii definitivi declarant, quæ sunt fidei.*
 35 *Consensus Sanctorum Patrum non est mathematicè sumendus.*
 36 *De veritate Traditionis constat ex definitione Sedis Apostolicæ ad 38.*
 39 *Regulæ, quibus legendi sunt SS. Patres ad 45.*

Affirmant cum Norpæo Calvinista in suo mysterio iniquitatis opposit. 61. quotquot auctoritatem Concilii elevant supra Papam; quos sequuntur alii, restringentes propriam sententiam ad casum, in quo Papa sit absens; tunc, juxta, præferenda est sententia Papæ iudicio Concilii: sequendam tamen affirmant illam Concilii, si sit Pontifex præfens Concilio, à Concilio dissentiat.

Dicendum. *Judicio Pontificis, non verò sententiæ Concilii standum absolute est, quando contingeret, quod inter se Patres, & Papa dissentirent in definitione fidei, morum, aut disciplinæ.* Est omnium Catholicorum adversus elevantes Concilium supra Papam.

1. Probatur 1. In lege veteri, quando oriebatur aliqua controversia circa fidem, & legem, in cujus decisione inferiores Judices, vel dissentiebant, vel veritatem assequi non poterant, Deus præcepit, ut, decisio dubii transmitteretur ad Pontificem in supremo Concilio præsentem; quod constabat Summo Pontifice, tanquā Capite, & Præsidente, & 70. Senioribus, tanquā Assessores; & appellabatur Sanedrion. Et quamvis consultatio, & discussio in eo ageretur, finalis tamen decisio procedebat à Pontifice: Cui tantus honor deferri præcipiebatur, ut, nulla Seniorum mentione facta, inobedientibus Sacerdoti pena mortis imponeretur: qui autem superbierit, nolens obedire Sacer-

dotis imperio, & decreto Judicis, moriatur homo ille. *Deuteron. cap. 17.* Et Paralip. cap. 19. *Ananias autem Sacerdos, & Pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: hoc est, in controversiis Religionis judicabit.* Quid enim est præsidere in controversiis, nisi Judicem agere, & Concilium dirigere? ergo potiori jure dicendum est in lege nova. Non enim melioris conditionis fuit Lex vetus, quàm nova. Nec fallibiles esse possunt promissiones Christi de Ecclesia nunquàm defectura, & de privilegio concessio Pontifici confirmandi Fratres, dum de fide dubitant.

Dicunt. Caiphas, qui tunc erat Judæorum Pontifex. *Joan. 17.* erravit morti adjudicans Christum; ergo si attendenda est similitudo, poterit & Romanus Pontifex errare, in quo casu standum est sententiæ Concilii.

2. Contra. Caiphas cum Concilio erravit. *Matth. 26. v. 57.* ergo, si paritas tenenda sit, tam Pontifex Romanus, quàm Patres in Concilio erunt errori obnoxii, quòd nec ab adversariis concedendum est.

Ideò notandum. Quòd assistentia divina, nato Christo, paulatim Synagogæ subtrahenda est. Quod facile ostendi potest ex iis Conciliis, quæ post Christi Nativitatem à Pontificibus, & Sacerdotibus celebrata sunt. Ex quibus tria commemorabimus.

3. Primum convocatum est, Herode postulante à Principibus Sacerdotum, ubi Christus juxta Prophetarum vaticinia esset nasciturus, *Matth. 2.* & responsum est: *In Bethlehem Judæ.* Quæ decisio fuit vera, & infallibilis: atque ita ex vera, & infallibili assistentia Dei profecta.

Secundum celebratum fuit ex occasione miraculi, quo Christus Lazarum resuscitavit, *Joan. XI.* Collegere Pontifices, & Pharisei Concilium: & dicebant, quid facimus.... Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset Pontifex anni illius, dixit. Vos nescitis, quia expedit vobis, ut unus moriatur

homo

homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius prophetavit, quòd Iesus erat moriturus pro gente. Hic Caiphas ex una parte erravit, ex alia verò non. Et partim ex odio more humano, & partim ex assistentia Spiritus Sancti locutus est. In eo erravit, quòd Christum innocentem morti adjudicaret, & hoc ex invidia, & æmulatione, *Matth. 27. v. 18.* In eo non errabat, quòd prædiceret Christum moriturum pro salute, non tam populi Judaici, quàm totius mundi. Et hoc non ex semetipso, hoc est, ex propria intentione, sed ex Divino instinctu: Spiritus enim Sanctus eo, quamvis nequissimo instrumento, uti voluit in illius prophetiæ prolatione, cui propter Pontificiam dignitatem fides ab omnibus habeatur.

Tertium. Congregatum est, instante Christi passione, *Matth. 26. v. 57.* Et adversus Iesum tandem lata est sententia, *Reus est mortis.* Quæ sententia fuit absq; dubio iniqua, nec ullo modo à Deo inspirata, sed potius à Diabolo, ut jam antea *Joan. 8.* dictum erat à Christo: *Vos ex Patre diabolo estis; & desideria patris vestri vultis facere: ille homicida erat ab initio.* In eo Caiphas cum Concilio erravit; nec in Concilio illo gestum quidquam est, ex quo constare possit divinam assistentiam illi adfuisse. Quod Caiphæ iudicium locum dedit adagiis: *iudicium Caiphæ: Concilium Caiphæ: ex aula Caiphæ,* in eos pronuntiat, qui in iudicando non iura, non merita causarum, sed privata commoda, & munera respiciunt.

4 Quare ad tempus fuit assistentia Pontifici veteris Legis promissa; & tunc subtracta est, quando Synagoga ferè expirabat, & locum dabat Ecclesiæ Christianæ. Eò vel maximè, quòd, ut agnosceretur Christus esse Messias in lege promissus, illa non erat necessaria; cum id clarissimè demonstrarent miracula, quæ Christus in suæ missionis confirmationem operabatur. Unde Christus increpans incredulitatem

Judæorum eis dixit *Joan. 10.* *Si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis.* Et *cap. 5.* *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* Vide *contr. 4. cap. 3. sub nu. 29.*

Pontifici verò Romano non ad tempus, sed in perpetuum promissa est Spiritus Sancti assistentia: Sicut de Ecclesia Christiana, & Petri Cathedra, *Matth. 16.* pronuntiatum *portas inferorum nihil valituras adversum eam; cap. ult. Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* De Synagoga verò Isaiæ prædictum est, esse divino afflatu derelinquendam, ipsamque veritatem derelicturam. Idcirco instantia non urget. Quidquid hæretici mendaciter nussitent.

Quæ est aptior responsio, quàm dicentium, quæstionem fuisse de Facto, non de Jure, quam Caiphas cum Concilio iudicavit: num, scilicet, Iesus necandus esset? In huiusmodi autem iudiciis posse Pontificem, & Concilia errare, non dubium est, ita illi. Verùm quæstio illa, etiam si de facto esset, tamen involvebat quæstionem de fide gravissimam; num scilicet, Iesus esset verus Messias, & Dei Filius, atque adeò Deus verus? Quocirca Caiphas cum Concilio erravit perniciosissimè, circa fidem cum iudicavit Iesum blasphemasse, qui se Dei Filium appellaverat, *Marci 14.* *Summus Sacerdos interrogabat eum, & dixit ei: Tu es Christus Filius Dei benedicti?* Iesus dixit illi, *ego sum.... Summus Sacerdos scindens vestimenta sua, ait, quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam, quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.*

Probatur 2. Sententia Concilii sumit robur à Papa: ipsaque Concilia nunquam legitima extitere, nisi consensu Papæ coacta, & ubi quidquam, contradicente Papa, decreverunt, irritum ab eodem declaratum est ex dictis *cap. 5.* ergo sunt Concilia Pontifici subordinata, ipsorumque sententiæ recipiendæ non sunt, ubi Papa contradicit, neque vim obligandi Ecclesiam

fiam obtinent, nisi à Papa confirmantur: & sine quo non sunt infallibilia decreta ut dictum est *cap.cit.*

Dicunt. Hæc procedere de Conciliis, cum Papa est absens, non verò cum ipse præsens illis sit: tunc enim majori parti standum est.

5 Contra. Est in Romano Pontifice suprema in Ecclesia potestas ab omni regula inferiorum coarctativa, & coactiva independens. Verba enim illa Matth. 16. *Quodcumque ligaveris*, sunt universalissima, & respiciunt omnem universalitatem temporum, locorum, & personarum, *nihil excipiens*, qui dixit: *quodcumque*: ut in *cap. Solitæ de major. & obed.* ergo tam in Concilio, ubi per Legatos, quam ubi per se ipsum Papa præest, præferendum est ejus judicium Concilio, & Patres tam in uno, quam in altero Concilio debent illius sententiæ obtemperare.

6 Contra 2. Ex auctoritate D. Thomæ 2.2.q.1.art.10. ubi unius Summi Pastoris necessitas in Ecclesia ex eo potissimum capite demonstratur, ut una sit fides totius Ecclesiæ: *quod servari non posset, nisi questio de fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest*. Nam ex diversitate sententiarum, ut idem docet in 4. contra Gentes cap. 76. divideretur Ecclesia, nisi in unitate per unius sententiam conservaretur. Nunquam autem posset talis unitas conservari, & talis diversitas impediri, nisi adstringerentur oppositæ sententiæ defensores unius præsentis judicio parere. Hinc concludit: *Exigitur ad unitatem Ecclesiæ servandam, quod sit unus, qui toti Ecclesiæ præsit*: ergo in utroque Concilio est ejus sententia præferenda.

7 Contra 3. Petro, & non Patribus Concilii dictum est à Christo Joan. ult. *Pasce oves meas*, hoc est, *loco mei*, non distinguens inter has oves, & alias, ut in d. capit. *Solitæ*. Et Lucæ 22. *Confirma Fratres tuos*: &, ut ait Chrysostomus: *Præpositus, & Caput esto Fratrum*, ut ipsi te in loco meo assumentes, ubique terrarum te in throno tuo

sedentem prædicent. Confirmare autem aliquem in aliquo assensu certo, & non opinativo, non aliter fit, quam rationibus evidentibus, vel auctoritate evincere; ut non fluctuet ejus intellectus: ergo confirmandi sunt Patres fluctuantes auctoritate Papæ; non Papa auctoritate Patrum; aliàs Papa confirmaretur à Fratribus, non ipse Fratres confirmaret; atque ideò judicio confirmatoris Fratrum standum est, non Fratrum confirmandorum in quocumque sint Concilio.

8 Probatur 3. Residet in Romano Pontifice plenitudo potestatis, ubi alii in partem sollicitudinis ab ipso assumuntur, ut ex Bernardo ad Eugenium habet Pius II. in *constit. In minoribus* 10. *Bullar. tom. I. §. 10.* *Tu es, cui claves traditæ, vel oves creditæ sunt. Sunt & alii quidem Cæli Fanitores, & gregum Pastores. Habent illi assignatos sibi greges, singula singulos, tibi universi crediti uni sumus; nec modò ovium, sed & Pastorum, tu unus omnium Pastor*. Ergo quemadmodum omnes greges pascuntur à Papa doctrina Catholica, ita & universorum gregum universi Pastores ab eo dirigi, & pasci debent; ideò ejus vocem grex totius Ecclesiæ, non Pastor illam ovium audire, & sequi debet.

9 Item. Unum, & idem tribunal est Christi, & Romani Pontificis ejus Vicarii, qui vicem illius tenet, *cap. Quanto de translat. Epist.* sed sententiæ, & decreto Christi Domini absque dubio est parendum, non verò (ubi contradicerent) omnium Episcoporum judicio: ergo pariter est parendum Christi Vicario, non Prælati Concilii, ubi Papæ ab iis contradiceretur.

10 Item. Patres omnem potestatem suffragandi in Conciliis participant à Papa; nam ut ibi inquit Pius II. *Omnis ex capite defluit in membra potestas*; ergo nullatenus potest eam Pontifex ab eis emendicare; quod necessario deberet, si ipse teneretur stare judicio, & sententiæ Concilii, non è contra.

11 Vel saltem æqualis decidendi potestas tribueretur Concilio, & Pontifici, quod omnino repugnat. Hoc enim spoliaret Pontificem regimine Monarchico Ecclesiæ. Nec regimen Ecclesiæ esset optimè ordinatum, nam, ut inquit ubi supra contra Gentes Angelicus. *Optimum regimen multitudinis est, quod regatur per unum, quod patet ex fine regiminis, qui est pax. Pax enim, & unitas subditorum est fides regentis, unitatis autem causa congruentior, est unus, quam multi. Manifestum est igitur regimen Ecclesiæ sic esse dispositum, ut unus toti Ecclesiæ præsit. Ergo nullus in Ecclesia est æqualis potestatis cum Romano Pontifice, aliàs diffidiorum nullus esset finis, & lites constituerentur æternæ, semperque esset locus tergiversandi, & resistentiæ decretis Romanæ Cathedræ: quod absq; hæresi esse minimè potest, ut ex cap. Omnes 22. dist. ibi. *Qui autem Romanæ Ecclesiæ privilegium (Primatus) ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur: hic proculdubio in hæresim labitur. Quod confirmat D. Thomas lib. contr. impugnant. religionem. Quicumque dicit non esse obediendum in his, quæ per Papam statuuntur, in hæresim labitur. Asserentes verò standum esse sententiæ Concilii, non Papæ, quando in illis esset contrarietas, privilegium Primatus à Pontifice excludunt, eique non esse obediendum (saltem eo in casu) affirmant.**

12 Tandem. Redditur resolutio manifesta ex partibus, quæ conveniunt Romano Pontifici circa Concilia generalia. Ipse illa convocat; in eis per se, vel per suos Legatos præsidet: ea dirigit proponendo, quæ tractanda, & definienda sunt: & demùm eadem definita (si sit absens) confirmat: quando enim est per se præsens, confirmatione non est opus, nam tunc, ipse definit. Hæc quidem ab eo pendere debent, quem Christus Vicarium suum generalem supra universam Ecclesiam constituit: ideò omnes Ecclesiæ Prælati, etiam in Conciliis Romanum Ponti-

ficem maximè colere debent, & revereri, ac ipsi uniri, ne, si deprimatur, vel ab eo recedant, inanes, & sine effectu sint eorum definitiones, ejus auctoritate destitutæ, à quo robur mutant, & illegitima habeantur Concilia, prout sæpè factum est. Unde dixit Cyrillus Alexandrinus Episcopus *libr. 2. thesauror. Et membra maneamus in capite nostro, Apostolico Throno Romanorum Pontificum, à quo nostrum est quærere; quid credere, quid tenere debeamus, ipsum venerantes, ipsum rogantes pro omnibus.... cui omnes jure divino caput inclinant, & Primates mundi, tanquàm ipsi Domino Jesu obediunt. Cui planè non obediunt, qui standum esse sententiæ non ejus, sed Concilii clamant.*

13 Denique. Potest Papa decreta Conciliorum facta contra instructionem Legatorum abrogare, & non confirmare, ut alibi diximus de Concilio Chalcedonensi, quod in sola fidei causa confirmatum est, ex *Constit. Onus 2. S. Leonis in d. Bullar.* ergo præstare item potest, ne ubi Patres contradicunt, ab eis juxta eorum vota controversia decidatur. Consequentia sequitur. Cùm difficilius sit constituta convellere, quàm, ne constituentur, impedire. *L. patrefurioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni juris.* Ergo semper cedendum est sententiæ Romanæ Cathedræ, sive Patres, Pontifice prohibente, judicent; sive illi contraria decidant; aut Papa absens, aut sit in Concilio præsens per se ipsum.

Opponunt 1. Christus ad Ephes. 4. *dedit Ecclesiæ suæ quosdam Apostolos, quosdam Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores, ne circumferantur omni verbo doctrinæ:* ergo Episcopi, qui sunt Ecclesiarum Pastores in doctrina fidei docenda errare non possunt; aliàs finis, ad quem sunt in Ecclesia constituti, non obtineretur, sed populi adhuc fluctuarent in diversas opiniones; ergo, ubi Episcopi in Concilio, vel omnes, vel major pars à Pontifice dissentiret, eorum sententia esset præferenda iudicio Papæ.

14 R. Textus Apostoli ad rem non est; aliàs cenferi deberet privilegium infallibilitatis esse communicatum, non tantum omnibus Episcopis collectivè, & in Conciliis congregatis, sed etiam singulis, quemadmodum illo non solum omnes Apostoli, & canonici Scriptores collectivè gaudebant, sed etiam singuli. Mens itaque Apostoli fuit affirmare de corpore mystico Ecclesiæ, quod 1. *ad Corinth. 12.* de corpore naturali dixit, necessariam nimirum esse membrorum, & ministrorum diversitatem, ut laborarent, & operarentur, & commune Ecclesiæ bonum promoverent. Si enim omnes essent Apostoli, ubi discipuli? Si omnes Pastores, ubi oves? Si omnes Doctores, ubi auditores? Si in corpore omnis pars, pes, ubi caput? ubi manus?

15 Quocircà nequeunt Episcopi, non tam omnes collectivè in Concilio, quam eorum singuli in docenda doctrina fidei, errare, quam diù manent conjuncti cum capite Romano Pontifice, sed si ab eo dissentiant, & à capite discedant (prout possunt) errant. Sicut membra, quæ in corpore naturali sunt, habent in se spiritus vitales, & sensitivos, quibus vita conservatur; sed dependenter à capite, à quo hujusmodi Spiritus in cætera membra derivantur: Verum si, vel à capite separantur, vel occludantur illi meatus, sive canales, per quos fit illa spirituum derivatio, necesse est reliqua membra illis destitui, & officium suum exercere non posse.

Dices. Ergo, facta hypotesi, quòd omnes à capite discederent, possent falsam doctrinam docere; & ex hoc duplex haberetur absurdum. Primum, quòd posset tota Ecclesia errare, ipsa enim tenetur suos Pastores audire, juxta illud Matth. 23. *Omnia, quaecumque dixerint vobis, servate, & facite.* Et Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.*

Secundum. Quòd tunc ampliùs dici

deberent, à Deo dati, non in ædificationem, sed in destructionem corporis Ecclesiæ; quippe ipsi potius essent causa, cur populi à recta fide aberrarent.

16 R. Neutrum, etiam illa hypotesi admissa, concluditur. Non primum. Nam adhuc Romanus Pontifex, in quo est privilegium infallibilitatis, tum passivæ incredendo, tum activæ in docendo, & judicando, vera doctrina Ecclesiam pasceret, & adversus iniqua docentes, ultimata definitione decideret. Habet Ecclesia prærogativam passivæ infallibilitatis in credendo, quatenus ipsa tota non potest in fide errare, ut diximus *contr. 1. cap. 4.* sed dependenter à Romano Pontifice: *portæ enim inferi* (hæresum, & errorum) *adversus eam* (ratione capitis) *non prævalebunt.* Nam, ne corpus Ecclesiæ erraret, data est infallibilitas capiti, & tota securitas non errandi in corpore Ecclesiæ est ex securitate concessa magistro.

Dictum est. *Etiam illa hypotesi admissa*, nam hanc possibilem moraliter non putamus, divina providentia non permittente, quòd omnes Episcopi Ecclesiæ, errorem doceant contra fidem. At exinde non sequitur esse eorum sententiam in Conciliis præferendam judicio Romani Pontificis. Nam, ut omnes falsum non doceant, satis est, ut debeant populis proponere doctrinam in Ecclesia receptam, & à Romana Cathedra jam definitam; nec est necesse, ut infallibiles sint in ferenda sententia de doctrina fidei. Hoc enim est de reservatis Romano Pontifici, cui in Petro Lucæ 22. dictum est. *Confirma Fratres tuos.*

17 Ideò suis Pastoribus debent Fideles obtemperare. Verum duo sunt consideranda. Unum, quòd tam præcipitur esse parendum omnibus Episcopis collectivè, quam distributivè cuilibet ipsorum respectivè. Alterum, quòd, qui illud præcepit, per Apostolum ad Roman. 16. dixit etiam. *Rogo autem vos Fratres, ut observetis eos, qui dissensiones, & offendicula præter-*
do-

doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Ad Hebr. 13. Doctrinis variis, & peregrinis nolite abduci. Idcirco præceptum illud ad docentes doctrinas fidei contrarias non extenditur. Determinare autem, an doctrina sit prava, nec ne? non est cuiuslibet privati, sed cum dubium exoritur, vel contraria hucusque creditæ observatur, consulendi sunt viri docti, & cordati; potissimumque est res ad Sedem Apostolicam referenda.

18 Neque sequitur secundum absurdum. Fortè quia hic, vel ille Pastor, aut Doctor populum in aliquem errorem inducit, à Deo dici debet datus non in ædificationem, sed in destructionem Ecclesiæ? Absit. Nam non Deo, nec finis à divina providentia intento, sed Pastoris malitiæ est error imputandus. Ita, servata proportionem, discurrendum in casu, ubi omnes Pastores, & Doctores concordēs supponerentur in errore aliquo evulgando.

Opponunt 2. In Conciliis ad controversiarum definitiones non proceditur, nisi facta prius discussione, & inquisitione, quid sit conforme Sacrae Scripturæ, & Traditionibus, quidve ex Patrum concordia consensione, & testificatione habeatur. Atqui huiusmodi discussio, & inquisitio melius fit ab Episcopis, quàm solo Papa: in quorum numero plures docti sunt, & sapientes: quos, & non Papam verisimilius est legisse Scripta antiquitatis, & Patrum: ergo iudicio discretionis magis certò Patres cognoscunt, quid tenendum sit: ergo ipsorum potius, quàm sententiæ Papæ adhaerendum est: secundum etiam illud Aristotelis in *politicis*, *melius Politia aliqua regitur, ubi plures sunt virtute præditi, quàm unus.*

19 R. Argumentum restringitur ad probandum posse Episcopos excedere in scientia Pontificem; at hinc non habetur excessus potestatis in iudicando. Fortè, quia Rex eget Consiliariis, qui sunt ipso sapientiores, vel eorum potestas est regia ma-

P. Aug. Matthæucci Controv.

jor? vel ipsi regitivæ potestati Regis non subduntur? Interdum unus Doctor potest majori cognitione esse præditus, quàm Papa, quis autem dixerit illum in iurisdictione Papam superare? Unde ab excessu scientiæ ad illum potestatis illatio non tenet. Neque ex majori judicantium numero, sed ex auctoritate judicantis pensanda est sententia, ut contra Donatistas dixit Augustinus, quem allegavimus *contr. præter. cap. 7. nu. 31.*

20 Observa, ad Concilium vocarinedum Patres, seu Episcopos, verum & Theologos non Episcopos, qui separatim dubia discutunt, & examinant: An Scriptura de illis explicitè, vel implicitè loquatur? Quid de illis antiqui Doctores Ecclesiæ docuerunt? Quid universitates Theologi sentiant? Quid Concilia, & Sedes Apostolica definierint? Unde, supposito, quòd Episcopi à Pontifice discederent, aliudque judicarent, non deessent Theologi: non deessent Cardinales, qui ne diceretur Papa temerè, & præcipitanter definiisse (prout non potest) consulerent, quid ex Scriptura, Traditionibus, & aliis definitis ab Ecclesia, statuumdum esset. Nunquàm tamen infallibilitas definitionis consultationi Peritorum, sed assistentiæ Spiritus Sancti tribuenda, qui impediret, ne Papa definiret, quando illi errassent, vel operaretur, ut Papa eos corrigeret.

21 Hinc observandum, quòd ubi constat à Papa aliquam in materia fidei, & morum definitionem prodiisse non est ulterius examinandum: An isti definitioni præmissa fuerint omnia præmittenda; quoniam ipsa definitio secum affert certitudinem, omnia hæc præmissa fuisse per docta *contr. præter. cap. 7. num. 12.* Currit enim in casu discursus de revelatione, qua Deus revelat aliquod Mysterium, quæ reflectitur supra se ipsam; nec tantum revelat suum objectum, quàm se ipsam; adeò ut cum Deus aliquid revelat, hoc ipso re-
let se hoc revelare; ita definitio Pontificis
O o quasi

quasi reflectitur supra seipsam; & hoc ipso, ut aliquid definit, definit etiam definitionem esse legitimam, hoc est, adhibita omnia ad legitimam definitionem necessaria, ut per optimè scripsit Michael Paludanus Augustinianus in *Apologia constitut. Urbani VIII. In eminenti cap. XI.* quod probandum assumit: *Infalibilitas Pontificis est absoluta, non pendens à conditione, quam ipse, cum definit, possit omittere.* Promissio enim infalibilitatis facta Pontifici involvit promissionem applicandorum mediorum, diligentis examinis, & invocationis auxilii divini. Ideò imprudentissimè nonnulli opponunt non constare, si debita media adhibita fuerint, ac de iis ineptissimè dubitant. Acquiescendum est simpliciter divinæ promissioni, quòd Ecclesia per Spiritum Sanctum in omnem veritatem inducetur, &, quòd qui finem promisit, in mediis necessariis non desit.

Ea auctoritate Philosophus loquitur de Aristocratia, in qua cum finis regiminis sit pax, & unitas, melius conservatur per unius sententiam, juxta dicta *controver. 4. cap. 3.*

Dices. Melior, & probatior est sententia, quæ à pluribus procedit, quàm quæ ab uno est; sicut à pluribus facilius veritas invenitur, quàm à paucioribus; ergo sententia Concilii prævalet judicio Pontificis.

22 R. Antecedens verificari non potest, facta comparatione inter multos, & unum electum supra multos, cui commissum sit cæteros instruere, & docere; prout est Papa à Christo constitutus, ut Fratres confirmet in fide; propter quod est cæteris omnibusejus judicium præferendum. Quin etiam, & in comparatione multorum, & paucorum non semper major pars minore prævalet, ut inde huic magis, quàm illi sit deferendum; nam & populus Civitatis major est paucis prudentibus, & doctis: istorum tamen judicium, etsi paucorum magis existimandum est. Ideò antecedens intelligi solum potest, si cætera sint paria

inter paucos, vel unum, & multos. Quod in casu non contingit: & vide numero 28.

Urgent. Sententia Episcopi non est major sententia Capituli, etiamsi secum sint aliqui de Capitulo, dummodò non faciant majorem partem, juxta. *Cap. Novit de his, quæ fiunt à Prælat. sine consen. cap.* Ergo nec illa Papæ illà Concilii, sed, discordante Concilio, hujus sententia est præferenda; etenim sic se habet Pontifex respectu Concilii, sicut Episcopus comparatus ad Capitulum.

23 R. Negatur consequentia. Alia est ratio de Capitulo respectu Episcopi, & de Concilio respectu Papæ. Capitulum enim habet auctoritatem à jure communi, non ab Episcopo. Concilium verò omne robur obtinet à Papa. Item, ex ipso jure communi potestas Episcopi restricta est, ut eam non exerceat, nisi ad præscriptum dicti juris; præscriptum autem est, ne solus decernat, ut in *cit. tit.* Papalis verò potestas limitata non est, adeò ut sive in Concilio, sive extra definiat, validè semper exercetur.

24 De veritate antecedentis, item dubitatur. Doctores enim examinant, an Capitulum sine consensu Episcopi possit nova statuta facere? & distinguentes, affirmant, si tractetur de rebus, quæ spectant tantum ad Capitulum, secus si agatur de re utrique communi, ut tradit Gonzalez in 1. *decretal. tit. 4. cap. 9. nu. 10.* Et Piasecus *praxis Episc. p. 2. capit. 3. art. 2. numer. 17.* Quinimò *cap. Cum consuetudinis de consuet.* prohibitum est Capitulo sine consensu Episcopi nova statuta edere, vel antiqua abrogare. Considerandum est Episcopum, & Canonicos efficere unum corpus, cujus caput est Episcopus, Canonici verò membra. Hinc cum gubernatio Ecclesiæ Diocesana spectet ad caput ipsius, hoc est, Episcopum, non possent Canonici sine ejus consensu novas Constitutiones inducere; vel priores obliterare, cum membra non debeant recedere à capite, & sibi assumere

re officium illius. Atque ita, quæ consequentia esse potest ex antecedenti falso?

Opponunt 3. In Concilio Apostolorum *Actor. 15.* facta inquisitione, & pronuntiata sententia super controversia Legalium, postea non sub nomine Petri, sed sub nomine Concilii editum est decretum, juxta illud, *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*, hoc est, nobis inspiratis à Spiritu Sancto. Non alio titulo, nisi quia Concilium prævalet. Et præsertim in hoc apparet, quòd tota Synodus, relicta sententia Petri, sequuta sit pronuntiatam ab Jacobo: Petrus enim decrevit conversos ex gentibus ad fidem non debere cogi ad Legalia. Jacobus verò dixit debere eos abstinere à suffocato, & sanguine. A quibus Judæi extremè abhorrebant. *Gen. 9.* Ergo, si potuit unius sententia prævalere adversus Petrum, potiori ratione dicendum de sententia Concilii adversus illam Pontificis.

Item. In corpore naturali si membra infirmantur, vel nullæ, vel debilissimæ, sunt operationes; ergo pariter in corpore mystico nullum sortiuntur officium functiones capitis, si membra, hoc est, Patres in Conciliis contradicant.

Addunt. In omni Republica semper servatum est, ut cum Sapientium consilio statuatur; ergo & in Ecclesia servandum est, & tenendum, quòd Patres in Conciliis decernunt, estò Papæ oppositum sit.

25 R. Sententia circa controversiam de Legalibus à Petro lata fuit ultima, & finalis, ideò *tacuit omnis multitudo*, ut ait textus; decretum autem fuit non solius Petri, sed totius Concilii nomine editum, non ad necessitatem, sed id Petrus permisit ad Oeconomiam: sciens iis libentiùs, & suaviùs obtemperari, quæ communi consensu stabilita essent, ut diximus *contr. 4. cap. 3. num. 23.*

Ubi verò dicitur Concilium sequutum

esse iudicium Jacobi. Advertendum est. Primò Belvacensem errasse, qui *lib. 8. speculi historialis cap. 11.* hæc scripsit. *Post hæc Jacobus auctoritate Pontificali protulit definitivam sententiam, quia quæstio ista mota est in Ecclesia Jerosolymitana, cuius Episcopus erat, nec poterat ad alium transferri, nisi per appellationem. Petrus enim nondum erat constitutus in Cathedra Pontificali.*

Verum hæc sententia stare non potest. Etenim Christus post Resurrectionem *Joan. ult.* D. Petro Primatum Ecclesiæ contulit. Et illicò D. Petrus, veluti possessione adeptus, munus suum executus est: prout liber Actuum Apostolorum non obscure declarat. I. In electione Mathiæ *Actor. 1.* congregata enim Ecclesia, cæteris acerbis, surgens Petrus tanquam Caput, verba fecit de supplendo Proditoris Judæ Apostolatu. II. Cum Judæi ibi *cap. 2.* Apostolos ebrios judicarent, quòd variis linguis loquerentur, Petrus tanquam Dux adversus irridentes vocem levavit. III. Cum Apostoli ibi *cap. 4.* traherentur ad Tribunal Sacerdotum Judæorum, ut rationem redderent de sanato claudo, Petrus tanquam omnium Caput, causam illam impavidus tractavit. IV. Delictum Ananiæ, & Saphiræ, ibi *cap. 5.* tanquam Ecclesiæ Judex ipse pena gravissima punivit. Hæc omnia Jerosolymis à Petro gesta fuerunt; ergo sine fundamento ullo negatur eum in dictæ quæstionis decisione sui primatus auctoritatem non exercuisse. Neque necesse erat, ut Romæ possessionem Cathedræ adeptus esset. Nam Primatus Petri personam ipsius sequebatur, sive esset Jerosolymis, sive Antiochiæ, sive Romæ, vel alibi, & ex ejus persona in ipsius successores transivit.

Secundò. Error Tostati in *cap. 17. Matt. 9. 13.* (quem secutus est Calvinus) est, quòd putarit Jacobum definitivam protulisse sententiam, velut totius Ecclesiæ organum, & majorem quolibet de assistentibus, eamque auctoritatem habuisse, non

in quantum erat Apostolus, sed quatenus erat Episcopus Jerusalem, cui omnes Apostoli in regione illa erant, quodammodo subjecti: & Apostoli, ut ait Salmasius, Presbyterium Jerosolymitanæ Ecclesiæ constituebant, ipseque Jacobus Apostolorum Episcopus dictus est à Rufino.

26 Hic pariter Tostatus hallucinatus est; nam Romanus Pontifex in quacumque Diœcesi sit, in ea præfidet, & subditum habet Episcopum loci; cum respectu illius, qui Pastores sunt aliorum, oves sint, quarum pascendarum regimen à Christo accepit. Ideò sententia definitiva de exemptione Fidelium ab iugo Legis antiquæ, fuit à Petro lata; quam Jacobus, ut Jerosolymitarum Episcopus suis promulgavit, eamque conformem Scripturæ eis comprobavit. Quare præceptum illud, vel à Petro, vel, non nisi, eo probante, processit. In quem verò finem fuerit constitutum, diximus *contr. 3. cap. 5. num. 41. & 42.* Quibus hic addimus, quòd manducatio suffocati speciem quamdam habebat Ethnicæ superstitionis, cum animalia suffocata tanquam pretiosum sacrificium Gentiles falsis diis dedicarent, ut notavit D. Thomas 1.2. q. 102. art. 6. Prohibitio itaque facta est Fidelibus ex gentilibus existentibus Antiochiæ, Syriæ, & Liciæ, ut abstinerent à contaminationibus simulacrorum, hoc est, à cibis Idolis immolatis: nam talibus vesci symbolum videbatur cultus Idolorum.

Fictum est illud Salmasii. Nam D. Petrus superior, cæteri verò Apostoli pares erant cum Jacobo. Ideò mendosa est lectio Rufini, & ex Græco substituendum est, *Jerosolymorum* ex Petavio *lib. 1. de Eccles. Hierarc. cap. 8. nu. 9.*

27 Ad Item. Discrimen est, quia in corpore naturali virtus sensitiva famulatur intellectivæ, & membra hujus imperium exequuntur; ideò indispositio organorum, membrorumque infirmitas in illius impedimentum redundat. In corpore verò mistico Ecclesiæ aliter evenit;

exercitium enim Pontificiæ potestatis à Concilio non dependet; immò quantumcumque sit debilitatio in membris, illefa manet functio Capitis; adeò ut ex illa præjudicium non patiatur sententia Papæ. Quod ad oculum liquet, attenta adducta paritate de corpore humano, in quo non propterea, quod sit claudicatio in membris, vel aliqua è corpore separentur, cessat capitis influxus in cætera membra unita, sic & in proposito. Unde Calistus I. omnibus Episcopis in *Epistola ad Benedictum Episc.* scripsit, ut in *cap. Non decet. 12. dist. Non decet membra à capite discedere, sed juxta Sacræ Scripturæ testimonium omnia membra caput sequuntur.* Nulli verò dubium est, quòd Apostolica Ecclesia mater est omnium Ecclesiarum; & sicut Dei Filius venit facere voluntatem Patris, sic & vos voluntatem vestræ impleatis Matris, quæ est Ecclesia, cuius caput, ut prædictum est, Romana extitit Ecclesia. Quidquid ergo sine discretionem iustitiæ contra disciplinam actum fuerit, ratum haberi, ratio nulla permittit.

Dices. Ergo cum discretionem licitum est contra illam agere.

R. Negatur consequentia cum Glossa scribente ibi, quòd hic vacat argumentum à contrario sensu; negari enim potest suppositum, quod definitiones Pontificis de iniustitia argui possint, ut ex *§. qui autem 17. qu. 4.* quo statuitur: *de iudicio Romani Pontificis alicui disputare non licet.*

28 Ad additum. In judiciis terrenis, quia à Communitate, vel Principe Comitæ auctoritate donantur, nulla planè est sententia, nisi fiat ad præscriptum, quòd decretum edatur, concordantibus Præfide, & aliis conjudicibus. At propterea quid ad casum? Primatus Pontificis est à Christo institutus, independens ab Episcopis, eorumque iudicio, in quos potestas decernendi à Pontifice descendit; ideò ubi Papa contradicit, ipsorum sententia prævalere nullatenus potest, sed Pontificis definitio tenenda est, cui plenior in decidendo cognitio divinitus mi-

nistratur, quàm quod humano studio, & ratione quis assequi possit.

29 Hinc iudicium illud practicum, quod definitionem præcedit: *Sic, & non aliter esse definiendum: hunc V.G. non illum librum pro Canonico esse recipiendum: hanc doctrinam esse hæreticam, &c.* Pontifici à divina assistentia, & instinctu inspiratur, & cæterorum iudicia excedit: post quod sequitur definitio Pontificis illis verbis *auctoritate Apostolica decernimus, &c.*

30 Hoc totum Lauræa *de fide disp. 6. art. 7. num. 317.* dixit esse commune in omnibus deductionibus doctrinalibus, adeò ut quotiès Theologi ex commissione Papæ discutiunt: an hæc doctrina sana, vel prava sit? & ex Scriptura, Traditionibus, ac Patribus discurrunt, & inferunt, quòd Catholica sit, Deus ita astitit Papæ, vel Concilio legitimo, non quidem per novam revelationem, sed per instinctum, illuminando intellectum Episcoporum, & Papæ ad cognoscendum, & formandam rectam rationem, quod ita sit. Quemadmodum, constituto per testes legitimos, de virtutibus, & miraculis alicujus Servi Dei, auditisque à Pontifice probationibus ex Dei illuminatione, & instinctu agnoscit eum unum ex illis esse à Deo in generali revelatione revelatis, ut dictum est *contr. præced. cap. 5.* & inde eum Sanctum esse definit. Quomodo Deus teste Lauræa cit. Ecclesiam suam regit in sanis à falsis doctrinis cognoscendis. Unde huc spectat illud Ambrosii in *cap. Non turbatur 24. q. 1.* *Et si aliis imperatur, ut laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur, duc in altum, hoc est, in profundum disputationum. Quid enim tam altum, quàm altitudinem divitiarum videre, scire Dei Filium, & professionem divinx generationis assumere? Quam licet mens nequeat humana plenè rationis investigatione comprehendere: fidei tamen plenitudo completitur.*

Opponunt 4. In Concilio generali investigatur, quinam sit sensus universalis Ecclesiæ. At hujusmodi investigatio me-
P. Aug. Matthæucci Controv.

liori modo fit ab Episcopis in Concilio, quàm à Papa. Illi enim testantur de praxi suæ Ecclesiæ, hic verò de praxi solius Romanæ Ecclesiæ: ergo in illius sensus investigatione magis standum est attestationi omnium Episcoporum, quàm solius Romani Pontificis; ergo illorum iudicium fortius est, quàm illud Papæ, ideò magis illi standum est.

Deinde. Unanimis Sanctorum Patrum sententia in materia fidei est infallibilis; possibile enim non est, quòd omnes simul sumpti errent, sunt enim Ecclesiæ dati, ut eam ab errore præservent, juxta textum Apostoli ad *Ephes. 4.* *Ipse dedit alios autem Pastores, & Doctores in ædificationem Corporis Christi, ne circumferamur omni vento doctrinæ.* Unde controversiæ, quæ in materia fidei oriuntur, dirimuntur ex Sacra Scriptura, & Traditionibus, de quibus Patres unanimiter testantur. Ita cum Ecclesia in Conciliis congregata aliquid de fide credendum proponit, ac definit, profitetur Sanctorum Patrum mentem, & concordem sententiam sequi, ut constat ex Chalcedonensi *act. 2.* in qua lecta Epistola S. Leonis, Patres clamarunt. *Hæc est Fides Patrum.* Tridentinum *sess. 4. in decret. de edit. sacr. libr.* vetat, *ne quis contra eum sensum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, aut etiam contra unanimum Sanctorum Patrum consensum interpretari audeat.* Lirinensis in *commonitor. de Synodo Ephesina*, sic loquitur. *In Concilio Ephesino divinitus placuit nihil aliud posteris credendum decernere, nisi, quod sacra consentiens Sanctorum Patrum tenuisset antiquitas.* Sed Episcopi in Conciliis referunt communem Patrum sensum: Ergo Episcoporum iudicium est præferendum sententiæ Papæ in casu, in quo cum illo convenirent.

31 R. Negatur minor. Profectò in Conciliis examinatur, & discutitur, num res definienda probari possit ex Scripturis, vel sensu Ecclesiæ? at circa hujusmodi investigationem possunt Episcopi errare. Multoties enim Patres in Conciliis puta-
On 3 runt,

runt, vel testes fuerunt aliquod dogma communi Ecclesiæ consensu probari, & Papa illos instruxit rem aliter se habere, ac, nolentibus acquiescere, anathema fuit illis indictum. Exemplum aptum est in controversia de anabaptismo, seu repetendo baptismo ab hæreticis ministrato. Censebant Patres Afrorum Conciliorum anabaptismum probari ex consensu Ecclesiarum quem judicabant de Apostolica Traditione descendere, prout significat Augustinus *lib.2.de baptis.contr. Donatist.cap.7.& 8.* Quibus Stephanus Papa oppositam consuetudinem assererat ex Apostolica Traditione manare. Stephanus vicit, edito decreto, *nihil innovandum*, nisi quod traditum est. Eos enim auctoritate superabat, eratque testis omni exceptione major Traditionis Romanæ Ecclesiæ; quæ cæteris formam, & normam dat, ac eamdem semper fidei, & morum doctrinam cum cæteris Ecclesiis tenet, ut dixit Augustinus *lib.1.contr. Julianum cap.4.num.13.* *Quid enim potuit ille vir Sanctus* (Innocentius Papa) *Africanis respondere Conciliis, nisi, quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet perseveranter Ecclesiis?* Unde S. Ignatius *Epist. ad Philadelphenses* scripsit. *Boni sunt Sacerdotes, & sermonis Magistri* (hoc est Episcopi:) *melior est Pontifex, cui credita sunt Sancta Sanctorum, cui soli commissa sunt secreta Dei.* Ita controversia, etiam de celebratione Paschæ decisa est à Romano Pontifice, Victore, qui adversus Patres Asiaticos censes Pascha ex sensu Ecclesiæ esse celebrandum more Judaico, eis opposuit Romanæ, & universalis Ecclesiæ consuetudinem. Vide *controv.3.caput 3. numer.31. ad 34.*

Ita quoque posset accidere, ut Patres in Conciliis dicerent aliquod dogma probari ex sensu Ecclesiæ exponentes tanquam testes suarum Ecclesiarum consuetudinem, quæ tamen opposita esset consuetudini Romanæ Ecclesiæ, quam Papa proponeret; eamque sequendam definiens, ubi

eam Patres amplecti nollent, hæresis crimen incurrerent.

Dices. Africana, & Asiatica illa Concilia non fuerunt generalia; ergo ad hæc ex illis nulla est illatio.

Contra. Quid interest, quod Concilia essent generalia, si à capite recederent? Diximus *cap.5.* Concilia, etiam generalia à Papa non confirmata errare posse, & reverà erravit Ephesinum II. Latrocinale appellatum convocatione solum generale, quod inter Conciliabula reponitur, ut alibi dictum est.

Affistit quidem Spiritus Sanctus Episcopis in Conciliis legitimis, si zelo, ac juxta instructionem Pontificis veritatem inquirent, & cum subordinatione ad illius judicium definiant; tunc enim Spiritus Sanctus eorum intellectus illuminat, ut cognoscant, quod res definienda ex Scriptura, vel Traditionibus deducitur, & voluntati inspirat, ut imperet intellectui, ut rei cognitæ firmiter adhereat. Qui inspirandi modus à Tridentino *sess.13.* appellatur *Suggestio* Spiritus Sancti: & *instinctus* dicitur à Lizano in *cap.ult. Matth.* Qua illuminatione, & instinctu destituti essent Patres, qui à Pontifice discordarent, & absque subordinatione ad illius confirmationem rem controversam deciderent.

Dices. Ergo à veritate alienum non censetur, quod scripsit Petrus Suavis de Concilio Tridentino, nimirum, quod Spiritus Sanctus per Cursorem Romæ ferebatur Tridentum.

32 R. Negatur consequentia. Omnia, quæ idem temerè nimis de dicto Concilio scripsit (quæ hic omittimus) sunt horrore plena, & ridicula, ac mendaciis referta. Pontifex instructiones Legatis mittebat, juxta quas definiendum erat, ad quorum præscriptum, si Patres non definiissent, Spiritus Sancti directione privati fuissent; nec fuissent congregati in nomine Christi, modo nimirum à Christo instituto: à quo est Pontifex caput Ecclesiæ constitutus, ut membris imperet, & hæc

hæc capitis influxum recipiant, & vocem audiant.

33 Ad Deinde. Testes quidem divinarum Traditionum sunt Sancti Patres. Christus enim tanquam se accommodans nostræ infirmitati, factis, dictisque suis testes adhibuit Apostolos, & discipulos, ut de illis, cum res postularet, testimonium reddere possent, etiam Spiritu Sancto testimonium perhibente, juxta illud *Actor. 1. Eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa, & Samaria, usque ad ultimum terræ.* Et *cap. 10. v. 41.* Apostoli testimonia sua partim scripto, partim non scripto tradiderunt; eaque Pastoribus, & Doctoribus Ecclesiæ præ cæteris commendarunt, ne populus fidelis circumferretur omni vento doctrinæ. Idemque mandarunt, ut Pastores, & Doctores Ecclesiæ, acceptam doctrinam traderent fidelibus hominibus, qui idonei essent, & alios docerent. Ita enim futurum erat, ut testimonia ad æternam rerum memoriam, præcipiente Christo, publicata, à testibus accepta, coram testibus ad successores deducta, dirigente Spiritu Sancto, ad finem usque sæculi permanerent. Hoc advertentes Sancti Patres, tanquam in Scriptura fundatum, tanquam à Prædecessoribus observatum, fidem Christi per testes probandam esse censuerunt.

Hinc Augustinus *l. 2. contr. Julianum cap. 10. num. 34.* productis Sanctorum Patrum sententiis adversus Pelagianos oppugnantes peccatum originale, scripsit. *Quod invenerunt Patres in Ecclesia, tenuerunt. Quod didicerunt, docuerunt. Quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt.*

34 Quapropter unanimis Sanctorum Patrum consensus in aliqua veritate fidei, certum utique morali certitudine est divinæ revelationis testimonium, & dogma aliquod fuisse Apostolis revelatum, & ab Apostolis aliis traditum; cum non sit moraliter possibile eos simul sumptos in falsitate convenire. Ideo temerarius planè foret, qui aliud sentiret; sed non in-

de judicandus ex eo præcisè formaliter hæreticus. Nam Patres non per modum Judicii definitivi, sed solum per modum attestationis declarant, quæ sunt fidei. Eset tamen de fide credenda, si à Romano Pontifice, vel Concilio ab eodem confirmato fuisset definita, ad credendum proposita, adeo ut oblucentes credere essent formaliter hæretici.

Unde major accipitur de infallibilitate, & impossibilitate morali. Et admissa minori, negatur consequentia, juxta dicta *num. 32.*

35 Quinimò ad illam certitudinem moralem pariendam, ut notat Gama-chæus, ille unanimis Sanctorum Patrum consensus non est mathematicè sumendus, adeo ut, ne quidem unus ex omnibus omnium temporum Patribus dissentiat, sed moraliter usurpandus est, ita ut sit consensus omnium circiter, vel ferè omnium; eo modo, quo res morales summi debent: moralia enim moraliter sunt intelligenda, ut dixit Cardinalis Perronius in responsione ad Regem majoris Britannia: *tunc*, ait, *unanimis Patrum consensus cumulatè probatus æstimari debet, cum singularum Nationum eminentissimi in alicujus rei assertione consentiunt, ita ut inter illos nemo, qui semper Orthodoxus, semper Orthodoxis adhæsit, dissentiat.*

Sed quomodo, dicet aliquis posterioris temporis Ecclesia potuit esse certa de veritate Traditionis, cum prioris temporis Ecclesia diversas inter domesticos fidei toleravit sententias; à qua tamen priori Ecclesia Traditio illa ad posteriorem debuerat pervenire?

36 R. Facile potest contingere, ut circa rem à Christo Domino revelatam, & ab Apostolis traditam, ac necdum ab Ecclesia definitam, variæ sint domesticorum fidei sententiæ; prout temporibus D. Cypriani evenit circa controversiam, an baptismus ab hæreticis collatus valeret, ut apud Augustinum *contr. Cresconium lib. 1. cap. 32. & 33.* & quid simile observatum

fuit in alia de observatione Paschatis ante tempora Victoris Papæ. Quousque itaque non sufficienter constat de universalitate consuetudinis, vel veritate Traditionis variæ tollerantur inter Domesticos fidei, salva unitate, sententiæ, ut ibi Augustinus *cap. 33.*

37 Sufficiens verò de Traditionis veritate constat, cum, vel Sedes Apostolica, vel Concilia per eam confirmata questionem dirimunt, & pro existentia veræ Traditionis expressè definiunt. Ita Nicephorus *lib. 12. cap. 34.* de observatione Paschatis dixit. Nicæna Synodus eam operam navavit, ut populus, qui *antea à parte majore dissentiebat, ad unanimum concordiam pertraheretur.*

38 Diximus, vel per *Concilia à Sede Apostolica confirmata*, quia prout resolutum est *cap. 5.* Concilia ab ejus confirmatione robur assequuntur. Siquidem Romanus Pontifex per dicta *contr. 6. cap. 2.* Primatum in tota Ecclesia divinitus habet, jus proinde obtinet docendi eos omnes, quibus à Christo præpositus fuit, seu solvendi dubia, quæ circa Scripturarum sensum oriri possunt: proponendi veras Traditiones per Patres recensitas: congregandi, confirmandique Concilia: præcipiendi, ut ubique Terrarum Canones observentur: immò & per excommunicationis censuram compellendi singulos Fideles, ipsosque quoque præcipuarum Sedium Episcopos, ut sanam fidem profiteantur, & ad Evangelii, & Canonum normam mores suos componant. Ideò cum viva regula fidei ipse sit, ad eum spectat definire, quæ nam Traditio sit vera; ac ab apocryphis legitimas, & sinceras distinguere, ut ita Doctorum certamina cessent. Quoniam verò aliqua de Patrum auctoritate locus dicendi occurrit, hic etiam observatione dignum censemus, aliquas regulas, & cautiones adnotare, ut quis cum fructu, & debito cum obsequio Sanctos Ecclesiæ Patres legat, alleget, & intelligat. Quare inter cæteras cautiones sunt

sequentes servandæ in illis legendis.

39 I. Attendendum est, quo anno, quo imperante, quo Romano Pontifice, Sanctus Pater scripserit: his enim diligenter inspectis, constabit, non in heresim lapsum, quem interdum lapsum fabulantur, & calumniantur hæretici. Sic Sanctum Cyprianum hæreticum non dixeris, licet pro rebaptizatione baptizatorum ab hæreticis steterit, si consideres eo tempore nondum, ut de fide oppositum definitum.

40 II. Observandum est, qua ætate scripsit, hoc est, an esset juvenis, dum scriberet, an matura ætate: experientia docemur, etiam nos plura sentire, & probare juvenes, quæ grandiores facti, & maturius affecuti revocamus. Testes omni exceptione majores, sunt duo Retractionum libri à D. Augustino jam sene conscripti, in quibus retractat, quæ junior protulit. Unde de Augustino dixit Bellarminus: *quàm aliter sapiat Augustinus senex, quàm Augustinus juvenis.*

41 III. Advertendum est, contra quos, & qua intentione scripserit, ita enim germanus habebitur sensus. Sæpè enim Sancti Patres in impugnandis hæreticis, usi sunt terminis, qui videbantur erroribus oppositis favere, sed re ipsa, & secundum sensum ab eis intentum omninò differebant. Sic, cum Sanctus Hilarius de *Trinit.* dixit, *Christum Dominum fuisse omnis doloris sensus expertem, ac proinde nullum sensisse dolorem;* videbitur non errasse, quia tunc scribebat adversus Arianos, negantes Christum Dominum esse Deum ex hoc titulo, quòd fuerit multis doloribus, & passionibus subjectus. Propterea intelligetur S. Hilarii sententia fuisse non de Christo Domino ratione passibilis, & mortalis humanitatis, sed ratione Divinitatis immortalis, & impassibilis considerato.

42 IV. Ex apertis, & certis SS. Patrum dictis exponenda ea sunt, quæ alibi reperiuntur obscura, & ambigua. Et sic textus

tus cum textibus sunt conferendi, ne contradictoria asseverasse dicantur.

43 V. Cavendum est, ne quis quempiam de Sanctis Patribus temerè erroris infimulet. Unde ubi aliquæ Sanctorum Patrum locutiones reperiuntur, quæ amplius in usu Ecclesiæ acceptæ non sunt, benignè, & reverenter exponendæ, non corrigendæ, aut mutandæ, quia hoc esset Patres docere, non interrogare, ut doceant. Ita cum S. Basilius aliique cum Tertulliano tradunt in Sacramento Eucharistiæ, *panem esse figuram Corporis Christi*, est hoc benignè exponendum, dicendo, quòd quamvis Corpus Christi verè, & realiter sit in hoc Sacramento sine substantia panis, ut tota Ecclesia de fide credit; tamen quia hic non apparet in propria, & naturali specie, ac figura, sed sub specie, & figura panis, ideò à Basilio, & aliis Patribus dicitur esse ibi in figura, seu sub figura, sive sub specie panis. Et ita & in hoc solo sensu panis asseritur ab illis figura Corporis Christi. Hodie tamen ab eo loquendi modo temperandum est, nam ipsum Ecclesia non usurpat, sed potius damnat in Calvinistis, asserentibus Christum Dominum solum figuratè, & non verè, & realiter contineri in Sacramento Eucharistiæ, panemque secundum substantiam remanentem, esse figuram Corporis Christi, cum exclusionem veræ, & realis huius præsentiae.

44 VI. Tenendum est monitum Lirinensis, docentis verba à SS. Patribus concionando prolata non esse in rigore semper intelligenda; sed interdum tanquam ex zelo pronuntiata. Ita accipiendus Chrysostomus suum concionando hortans populum ad assiduam Sacrae Scripturae lectionem; intendebat multitudinem Gregorum intentam fabulis, Theatris, & Scænis, ab his avertere, cæterisque malorum periculis, non tamen voluit (ut perperam censent nostri temporis hæretici) quòd indistinctè, etiam indocti, rudes, & mulierculæ lectioni divinæ Scrip-

turæ vacarent. Quare omnes ad divinam Scripturam hortatur, sed, ordine servato, legendam scilicet à sapientibus, & peritis, audiendam verò ab aliis rudibus, & indoctis: & ab omnibus agendum, quod ipsa præscribit.

45 VII. Tandem, ubi in non adhuc definitis invenit quis duos, vel plures SS. Patres interdum contraria sentire, adeò ut unus neget, quod alter affirmat, non eos damnet, sed singulorum Catholicæ mentis intentionem excuset, & Dei providentiam adoret, quæ sic eos inter se opponi fortè permittit, ut hac forma ex contrariarum opinionum conflictu veritas appareat, sicut ex collisione duorum lapidum ignis elicitur. Quæ de hac re satis sint.

C A P U T VIII.

An Laici habeant in Conciliis jus suffragii decisivi?

S U M M A R I U M.

- 1 *Episcopi Titulares habent quoad suas Ecclesias jurisdictionem in actu primo.*
- 2 *Eminentissimi Cardinales gaudent jurisdictione in Conciliis.*
- 3 *Theologi in Conciliis admittuntur cum suffragio consultivo.*
- 4 *Laicis, sive doctis, sive dignitate sublimibus non convenit in Conciliis jus suffragii decisivi.*
- 5 *In lege veteri Laici non fuerunt Iudices in rebus religionis ad 7.*
- 8 *In Concilio Apostolorum Actor. 15. decisio non fuit à Laicis facta ad 10.*
- 11 *Functio regendi Ecclesiam non est data Laicis ad 13.*
- 14 *Diversa in Conciliis sunt operantium genera.*
- 15 *Jus suffragii in Conciliis nunquam fuit in Principibus.*
- 16 *In Laicis non est jurisdictio spiritualis.*
- 17 *Laici esse possunt testes bonæ vitæ eligendorum ad dignitates Ecclesiasticas.*

18 *Hic*

- 18 *Hierarchia Ecclesiastica feminas non complectitur.*
 19 *B. Maria Virgo non fuit Præses Conciliorum.*
 20 *Omnes Christiani sunt Cives, & Domestici Dei.*
 21 *Laici, qui Conciliis interfuerunt, non ut Judices confederunt ad 22.*
 23 *Imperatores in formandis decretis in Conciliis non se auctoritativè immiscuerunt ad 26.*
 27 *Qua ratione Concilia Ecclesiam universalem repræsentent.*
 28 *Agitur de numero Episcoporum, qui ad Concilium generale requiruntur ad 31.*
 32 *Ad defensionem fidei omnes concurrere debent, sed non eodem titulo.*

INter Catholicos nulli dubium est Episcopis jure, & ex officio competere in Conciliis generalibus jus suffragii decisivi; cum enim sub Romano Pontifice sint Pastores Ecclesiarum, ad eos pertinet ex officio sub eodem causas fidei decernere, & negotia Ecclesiastica in Concilio Oecumenico legitimè congregato tractare.

1 Docent pariter eodem suffragii jure gaudere Episcopos Titulares; quos Marcus Antonius de Dominis *libr. 2. de repub. cap. 7. nu. 28.* *Nullatenses* vocat. Ipsi enim ex vi consecrationis characterem, & dignitatem habent Episcopalem, etiam si careant jurisdictione in actu secundo, quatenus Episcopatum, territoriumque nullum habent, in quo subditis jus dicere possint; jurisdictionem tamen in actu primo retinent quoad Ecclesias, in quarum titulum sunt ordinati. Licet enim à Tyrannis infidelibus sint occupatæ, & de præsentis in sensu formali non sint, perseverant tamen in sensu radicali, quatenus potest ibidem iterum Fides prædicari, possunt subditi acquiri, & Sedes Episcopalis de tyrannide infidelium liberari. Ideò ipsarum Ecclesiarum mariti optimè appellantur in actu primo. Neque jurisdictione in Conciliis in actu secundo sunt

destituti, sed eam à Pontifice accipiunt quoad agenda in illis, quando ad ea ab eodem advocantur; quemadmodum ea in aliena Diœcesi donantur; dum de licentia ordinarii munia Episcopalia exercent juxta Tridentinum *sess. 14. cap. 2. de ref.*

2 Addunt, idem jure ex privilegio, seu Sedis Apostolicæ concessione convenire S.R.E. Cardinalibus, etiam non Episcopis, Abbatibus, & Ordinum Regularium Generalibus prout ex Bulla Pauli III. *Initio 33. indictionis Concilii Tridentini in Bullar. to. 2.* in hæc verba §. 11. *Omnes omnibus ex locis, tam venerabiles Fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios Abbates, quam alios quoscunque, quibus jure, aut privilegio in Conciliis generalibus residendi, & sententias in eis dicendi permissa potestas est, requirentes.*

Prædicti verò omnes Judices quidem sunt, sed non ultimi: sententiam enim dicunt cum subordinatione ad ultimum judicium, confirmationemque Romani Pontificis: in ordine ad quem Consiliarii dicendi sunt, quamvis circa cæteros sint conjudices assumpti cum expressa subordinatione ad Caput Ecclesiæ.

3 Alii quoque, ut insignes Theologi, Sacrorumque Canonum Doctores in Conciliis generalibus admittuntur, non cum voce, vel suffragio decisivo, sed consultivo dumtaxat, ut ex eorum regeſto, qui sacro Concilio Tridentino interfuerunt.

Contententes formam Ecclesiæ esse Aristocraticam, vel Democraticam, dixerunt non ad solos Episcopos potestatem definiendi pertinere; cum hoc tamen discrimine; quod fautores formæ Aristocraticæ Regibus, Principibus, Magistratibus æquale cum Episcopis in Concilio jus dicendi concedunt; vel saltem doctos Laicos excludi non debere affirmant, ut cæteris Protestantibus subscribit citatus de Dominis *lib. 1. de repub. cap. 12. nu. 4.* Promotores verò Democratix, docuerunt quemquam fidelem, sive sit Clericus, sive Laicus vocari debere ad Concilium, ac habere

bere jus ferendi suffragii, seu iudicii definitivi. Ita Lutherus in suo de Conciliis libro. *Madeburgenses contr. 1. lib. 2. cap. 2.* Molinæus in impio suo consilio de non recipiendo Concilio Tridentino, alique hujus farinae viri.

4 Dicendum. Laicis non competit in Conciliis generalibus suffragium decisivum, etiamsi doctrina polleant, vel sunt dignitate sublimes. Ita Catholici adversus Lutheranos, & Calvinistas.

5 Probatur 1. Dubia religionis decidere, etiam in Lege veteri non ad Laicos, sed ad Sacerdotes pertinebat, ut ex 2. *Paralip. cap. 19.* In Jerusalem quoque constituit Josaphat Rex Levitas, & Sacerdotes, & Principes familiarum ex Israel, ut iudicium, & causam Domini judicarent habitatoribus ejus. Amasias autem Sacerdos, & Pontifex vester in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit. Porro Zabadias filius Ismael, qui est Dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent. Ubi causæ Ecclesiasticæ à negotiis politicis secernuntur, & in his iudicium Laico committitur, in illis verò decisio ad Sacerdotes pertinere pronuntiatur. De quo testatur Josephus *lib. 2. contr. Apionem* in hæc verba. Pontifex ante alios Sacerdotes Deo sacrificat, leges custodit, dijudicat controversias, convictos delicti punit, cui, qui non obedit, is penas luit, tanquam in Deum impius: ergo Laici causas Ecclesiasticas non judicant: ergo in Conciliis jus suffragii decisivi non habent.

Dicunt. Rex Josaphat constituit Sacerdotes, & Levitas iudices in negotiis Ecclesiasticis; ergo & ipse potuit in illis judicare.

Item, Cum illis deputavit etiam Principes, hoc est, primogenitos Familiarum, ut essent Judices: at illi erant Laici: ergo ruit conclusio.

6 Contra. Ubi notandum est tria spectari posse in Ministris veteris Testamenti. I. Electionem, seu designationem personæ. II. Consecrationem. III. Appli-

cationem ad certum usum, seu ministerium. Electio, seu designatio non fiebat à Rege, sed à Deo, qui solam Tribum Levi ad sacrum ministerium deputaverat. Consecratio commissa erat Aaroni tanquam Summo Sacerdoti, & ejus successoribus. Applicatio verò ad certum officium, seu ministerium poterat fieri à Rege. Hoc tertium præstitit Rex Josaphat: videns enim, quod progressu temporis collapsum esset Tribunal institutum ad judicandum, *Deuteron. 19.* ipsum zelo religionis ductus restituit, & renovavit, designans pro negotiis Ecclesiasticis Judices Sacerdotes, utpote antea à Deo in hunc finem electos: Unde Josaphat non constituit, tribuens eis auctoritatem, sed fuit executor dumtaxat legis; ex hoc autem consequentia non sequitur.

7 Ad 2. Est pariter observandum. Duplex apud Judæos fuisse Tribunal pro causis Ecclesiasticis, tum prophanis; unum majus, alterum minus. Inter quæ hoc fuit discrimen, quod majus erat tantum in Jerusalem; minus verò in singulis Civitatibus. In majori judicabantur majores controversiæ, in minori faciliores. A minori licebat appellari ad majus, non verò à majori ad minus. In majori pro causis Ecclesiasticis præsidebat Pontifex; in minori pro causis prophanis Laicus. Quare capita Familiarum non erant Judices in negotiis Religionis, sed solum in civilibus. Ideò negatur in quæstionibus Religionis fuisse à Josaphat Laicos cum Ecclesiasticis Judices deputatos.

8 Probatur 2. In Concilio Apostolorum *Actor. 15.* Laici non habuerunt jus suffragii decisivi, sed, facta tum per Apostolos, tum per Seniores disquisitione super quæstione de Mosaica Legis ritibus, utrum necessarius esset illorum usus, Petrus sententiam definitivam pronuntiavit: *Convenerunt Apostoli, & Seniores*, ait textus, *videre de verbo hoc*, id est, consultare. Cum autem magna conquestio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: *vir fratres*: & contro-

ver-

versiam decidit: *quo facto tacuit omnis multitudo*, etiam aliter sentientium, suo silentio sententiam Petri amplectens; quam Paulus, & Barnabas, etiam miraculis à Deo antea confirmatam fuisse enarrabant: Jacobus verò, ut Jerosolymorum Episcopus, ut facilius suis ovibus persuaderet, eandem variis Scripturæ testimoniis conformem esse ostendit: ergo jus suffragii decisivi in Conciliis Laicis non competit. Consequentia sequitur. Nam hoc Concilio forma, & ordo in cogendis Conciliis divinitus præscribitur, cum exorta est aliqua controversia, quæ aliter non adeò facile componi nequit.

Dicunt. Disquisitio quæstionis non tam Apostolis, quam Senioribus à Luca tribuitur. At Seniores erant viri Laici. Lucas enim non scripsit, quòd Clero essent ascripti.

II. Non minus Apostolis, quam Senioribus adscribitur decretum definitivum. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*; ergo non tam Episcopis, quam Laicis vox decisiva convenit.

9 R. Fieri quidem potuit, ut honoris causa coram plebe habita fuerit disputatio, sed, ne ad tractandam causam vulgus promiscuè fuisse admissum quispiam putaret, Lucas disertè *Apostolos, & Presbyteros ver. 2.* nominat: *Presbyteros*, hoc est, Episcopos, qui ex officio sunt Judices in Conciliis, & quibus jurisdictio in genere jure divino debetur, quam in specie non à Deo, sed à Summo Pontifice, in quo residet plenitudo jurisditionis, & potestatis habent: Licet enim certum omninò sit, Presbyteros secundi ordinis, seu simplices Sacerdotes divino jure ex *canone 6. Tridentini sess. 23.* ab Episcopis esse distinctos, & esse istis inferiores, tamen Apostolorum evo appellatio Presbyteri fuit Episcopis etiam attributa; ita Paulus *c. 1. ad Titum* dixit: *reliqui te Cretæ, ut constituas per Civitates Presbyteros*: hoc est, in majoribus Episcopos, in Oppidis Sacerdotes Parochos. Ideò in textu appellatio-

ne Seniorum veniunt Episcopi, seu Presbyteri primi ordinis, qui in dignitate, & jurisditione Simples Sacerdotes, vel secundi ordinis Presbyteros excedunt. *Seniores* enim vox ob ætatis prærogativam ad honoris, & dignitatis appellationem transit. Ita Joannes *Epist. 2. & 3.* salutans Electam, & Cajum, *Seniorem* se nominat, non tam ratione ætatis (agebat tunc ætatis annum 97.) quam honoris, & dignitatis. Erat enim Apostolus, & Episcopus. Et apud Latinos *Senior*, idem est, ac Dominus ex Amalthea Onomastico. Unde senior non tam ab ætate, quam ab honore, & dignitate dicitur. Hinc vox illa apud Italos translata sonat. *Signore*: ut apud Petavium *lib. 1. de Hierarc. cap. 12. num. 16.* Quare dicendum alios præter Apostolos in Concilio fuisse admissos, non ut suffragium ferrent, sed, vel ad honorandum confessum, vel, ad consultandum, & disputandum (si Seniorum nomine simplices Presbyteri intelligantur) vel ad audiendum, si plebei erant alii præsentés.

Dices. Legatio Antiochena non ab Apostolis tantum, & Senioribus, sed ab Ecclesia suscepta est, ut ex *ver. 4. & ver. 22. Tunc placuit Apostolis, & Senioribus cum omni Ecclesia eligere viros*, qui definitionem Antiochenis referant; ergo à Laicis etiam, tam suscepta est Legatio, quam viri illi electi: illud enim *Ecclesia* appositum, ut contradistinctum ab Apostolis, & Senioribus, non nisi plebem, Laicos, & mulieres poterat comprehendere.

10 R. Negatur consequentia. Legatio illa ad Apostolos, & Presbyteros directa est, ut loquitur textus. Legati autem causa urbanitatis, non verò ad demonstrandum esse in tota multitudine jurisditionem Conciliarem, suscepti sunt ab universa Ecclesia. *Ita placuit Apostolis, & Senioribus cum omni Ecclesia*, hoc est, plebe, eligere viros, eosque Antiochiam dirigere: admissaque est plebs titulo honoris, ut partem aliquam haberet in missione eorum, quos à Concilio mitti oportebat ad

de-

decisionem promulgandam, non verò ut se immisceret in tractatibus Conciliaribus. Unde non plebis nomine, sed Apostolorum, & Seniorum scripta est Epistola Synodica, ut patet ex salutatione Epistolari his verbis. *Apostoli, & Seniores Fratres, his, qui sunt Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex gentibus salutem.* In executionem verò decretorum Apostolorum, Paulus, & Barnabas pertransibant Civitates tradentes eis custodire dogmata, quæ decreta erant non à plebe, sed ab Apostolis, & Senioribus, qui erant Hierosolymis, ut ex cap. 16. v. 4.

Ad 2. Quod decretum editum sit ab Apostolis cum Senioribus non infert Laicos ea in re partem habuisse: cum appellatione Seniorum non veniant Laici, sed Episcopi, ut dictum est supra.

11 Probatur 3. Ministerium auctoritativæ doctrinæ, & functio regendi Ecclesiam non Laicis, sed solis Episcopis data est, ut ex cap. 20. *Actor. Attendite vobis, & universo gregi, in quo Spiritus Sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei,* Et ad Ephes. 4. *Dedit (Deus) quosdam, Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores in opus ministerii;* ergo non Laici, sed Episcopi sub uno Summo Episcoporum Episcopo, Romano Pontifice suas Ecclesias gubernant, & in Conciliis leges ferunt, & controversias decidunt.

Dices. Apostolus non tam Pastores, quàm Doctores scribit esse à Deo constitutos, ne omni vento doctrinæ circumferamur; ergo regimen Ecclesiæ non tam Episcopis, quàm Laicis doctis creditum est. Sæpè enim Laici sunt Episcopis doctiores, adeoque aptiores ad rectam Scripturarum intelligentiam, & inquirendum, quid Apostoli, & Apostolici viri in primitiva Ecclesia docuerint.

12 Contra. Ibi Paulus non addit sicut supra, & alios Doctores, sed copulativè procedit alios Pastores, & Doctores, si-

gnificans, quod idem debet esse Pastor, & Doctor; cum proprium Pastoris officium sit docere: pascere enim verbo, idem est ac docere, & vice versa docere, est pascere: Quæ est expositio Augustini Epist. 149. ad Paulinum cap. 2. *Pastores autem, & Doctores eosdem puto esse, sicut & tibi visum est, ut non alios Pastores, alios Doctores intelligamus; sed ideò cum prædixisset Pastores, subiunxisse Doctores, ut intelligerent Pastores ad officium suum pertinere doctrinam.* Ideò enim non ait: *Quosdam autem Pastores, quosdam verò Doctores;* cum superiora ipsolocationis genere distingueret, dicendo: *quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, quosdam verò Evangelistas: sed hoc tanquàm unum aliquid duobus nominibus amplexus est, quosdam autem Pastores, & Doctores.*

13 Solis ergo Episcopis sub Episcoporum Episcopo ministerium pastorale, & munus pascendi populos auctoritativè doctrina, & operatio Conciliaris decisionis competit. Episcoporum enim est de Ecclesiasticis causis judicare juxta Augustinum Epist. 43. ad Glorium, & Elenesium cap. 7. m. 20. Cæteri verò Laici, quamvis docti, & sublimitate excellentes, velut inferiores ministri deserviunt, protegendo, & in executionem decretorum collaborando, semper tamen sunt ab Ecclesiasticis negotiis, ut Judices excludendi, cap. Massana de elect. cap. Debent de Offic. Jud. ordin. int. com. Ut enim quis ferat suffragium decisivum, non sufficit doctrina.

14 Ideò notabis. Diversum in Conciliis esse genus operationum, quod à ministrantibus exhiberi potest. Quidam enim sunt, qui materiam præparant examinando difficultates: qui omnes dicuntur habere votum solum consultivum: in quorum numero sunt Theologi, & possent esse, etiam aliqui Laici docti, & graves, si id Pontifici videretur expediens.

Quidam verò, qui materiæ jam præparatæ, atque discussæ formam superinducunt definitionis, & determinationis

rerum controversarum; & hi sunt Episcopi. Ad quos Laici in Chalcedonensi missi ab Imperatore dixerunt *act. 1. Convenit vos specialiter, quid erraverit* (Dioscorus) *exponere. Act. 4. Judices, & Senatus dixerunt. Singuli Reverendissimi Episcopi, qui hic convenerunt, doceant, si expositio 318. Patrum, qui olim in Nicæa collecti sunt: Et post hæc 150. qui Constantinopoli congregati sunt, consonet Epistolæ Papæ Leonis.*

Quidam ad audiendum, & ut testes sint eorum, quæ dicuntur, admittuntur, ac ut confessum protegant, ne tumultus contingant, auxiliumque præstent in propulsandis turbatoribus, ut Episcoporum personæ in tuto sint. In quem finem Comes Candidianus à Theodosio missus est Ephesino, ut diximus *cap. 4. nu. 27.* Et in eundem effectum in aliis Conciliis, sicut & in Tridentino, adfuerunt Principum Oratores.

Tandem. Summus Ecclesiæ Pastor, cui in Petro dictum est. *Duc in altum* ad stabiliendam fidem, decreta à Patribus edita confirmat, illisque robur confert.

15 Probatur 4. Christiani Principes nullum jus definiendi in Conciliis, vel tractandi Ecclesiastica negotia sibi convenire apertissime dixerunt. Constantinus apud Rufinum *1. hist. cap. 2.* in Nicæno requisitus, ut, auditis quorundam Episcoporum querimoniis, Judex esset, illud dignum tanto Principe protulit: *Vos à Deo nobis dati estis Dii, & conveniens non est, ut homo iudicet Deos.* Unde D. Ambrosius *Epist. 37.* De eo dixit: *Nullas leges premisit, sed liberum iisdem dedit iudicium.* Legantur dicta *cap. 2. nu. 38.*

Est observatione dignum illud Theodosii in Synodo Ephesina: *Nefas est eum, qui Sanctorum Episcoporum Cathalogo adscriptus non est, Ecclesiasticis negotiis, & consultationibus se immiscere,* ut ex adnotatis *cap. 4. num. 27.*

Martianus in Chalcedonensi non ut definiens adfuit, sed Patres monuit, ut, *re-jectis omnibus heresibus, pura fides luce sua*

resplendeat in omnibus mentibus, & action. 6. & ferè idem *cap. Nos 96. dist.*

In 8. Synodo Basilius Imperator in *Epist. ad Synodum* hortatur Episcopos, ut ad Synodum, conveniant, affirmatque, eos *iudicii Synodici potestatem divinitus accepisse:* non sibi, sed Episcopis eam attribuit potestatem. Et in *act. 4.* ex Gravina *tomo 4. part. 2. Cathol. præscript. disp. 2. art. 8. §.* *Confutatio nu. 30.* legitur. *Imperatores nostri miserunt servos suos, qui Senatus vocantur, ut simus discretivi eorum, quæ geruntur Auditores.* Quibus Senatores illi fatentur se esse testes dumtaxat discretivos, hoc est, distinctè cognoscentes ea, quæ per Patres gerebantur. Ubi ius decisivi suffragii, & sententiam ferendi? ergo Laicis sive doctis, sive in dignitate constitutis tale jus nullatenus in Conciliis convenit.

16 Probatur ult. ratione. Potestas decidendi controversias, & ferendi leges in Conciliis est actus jurisdictionis spiritualis: At in rebus Ecclesiasticis nullam Laici, sive sint Sancti, docti, graves, excelsi, & sublimes, habent spirituales jurisdictionem: ergo nec in Conciliis habent jus suffragii decisivi, quo valeant actus Ecclesiasticos exercere. Opus non est circa præmissas ad laborare; consequentia verò ex legitima illatione habetur.

Opponunt I. Praxis Apostolorum fuit admittere in Conciliis, etiam Laicos, ut constat ex Actibus Apostolorum non semel factum. Nam I. ex *cap. 1.* congregati sunt *Ierosolymis simul ferè centum viginti,* ut aliquem eligerent in locum Judæ proditoris: quorum aliqui erant Laici, & quædam etiam mulieres interfuerunt.

II. Ex *cap. 6.* Multitudo discipulorum convocata est ad eligendos septem Diaconos; neque verisimile est in ea multitudine nullum fuisse Laicum.

17 R. Distinguitur antecedens: admittere etiam Laicos cum suffragio auctoritativo, electivo, & decisivo, negatur. Ut essent testes bonæ conversationis eligendorum, conceditur. Quare in utraque

con-

congregatione Laici quoad posteriorem effectum admissi sunt; ex quo mos manavit, inquit Cyprianus *libr. 1. Epist. 4. Ut Sacerdos, plebe praesente, sub eius oculis eligatur, & dignus, atque idoneus publico iudicio, ac testimonio comprobetur.* Ideò, cum idem *lib. 3. Epist. 10.* scripsit, *se nihil fecisse sine assensu plebis*, non intelligitur, quantum ad dirimendas causas Ecclesiasticas, sed quantum ad ordinationem ministro- rum, ut eos liberiùs initiaret, quos suae plebis testimonio probatos experiretur. Assumpti itaque Laici fuerunt, etiam ad exercitium orationis juxta textum *d. cap. 1. Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Jesu, & fratribus eius.*

18 Ex hoc duo proponenda veniunt. Primum, quòd cum Mulieres ibi congregatae loquuntur, non est hoc accipiendum, quòd ad eas pertinerent operationes ad hierarchica ministeria ordinatae. Hierarchia enim Ecclesiastica, cum sit gubernandorum sacrorum potestas, & functio; & juxta Dionysium, *sacram quamdam universi ordinationem significet*, non faeminas, sed Episcopos, Presbyteros, & Ministros sub supremo Hierarcha Romano Pontifice ex *Trid. sess. 23. can. 6.* complectitur. Ideò mulieres ad orationem solum sunt in ea congregatione admissae.

19 Secundum. Quòd B. Maria Virgo in Concilio personam praesidentis non gessit, sed Petrus, dicente textu, *Exurgens Petrus, ut Praeses, in medio Fratrum dixit.* Neque enim hac prerogativa, à famineo sexu aliena, Christus Matrem suam decoravit. Quamvis negandum non sit plura Apostolos ex directione, & consilio Dei parae egisse: cum esset magistrorum magistra; sed nunquam eam in Conciliis praesidem fuisse sacro textu docemur.

Dices. Ecclesia Civitas appellatur: Civitas non solum Optimates, sed & plebejos includit.

20 R. Et Laici sunt in Ecclesia, non quidem, ut Judices, sed ut judicata exe-

quantur: hoc exigente ordinatissimo Ecclesiae systemate, ut non omnes Fideles ad iudicium sedeant, sed illi dumtaxat, ut dixit Epiphanius, qui sunt in gradu Pontificali constituti. Dicuntur quoque omnes Christiani *Cives, & Domestici Dei*: aliter tamen Cives hujusmodi diversificantur. Inquit enim Arist. 3. *Polit. cap. 3.* aliquem dupliciter Civem esse posse: uno modo simpliciter, altero secundum quid. Simpliciter Civis est, qui potest ea agere, quae sunt Civium; ut dare consilium, vel in populo judicare; secundum quid Civis dici potest, qui Civitatem inhabitat, & sic etiam viles personae, mulieres, & pueri, qui potestatem non habent in iis, quae ad Communitatem pertinent, Cives dici possunt. Idcirco, licet omnes Christiani Cives sint, & domestici Dei, simpliciter tamen principaliter, & potestativè esse Civem Ecclesiae spectat ad Episcopos.

Opponunt 2. In Concilio Chalcedonensi Laici missi ab Imperatoribus Valentiniano, & Martiano fuerunt Judices, & auctoritatem exercuerunt. Nam *act. 4.* narratur: *primò Judicium, & Senatus jussu lecta sunt coram Synodo, quae in praecedentibus actionibus acta fuerant*: jubere autem, exercitium auctoritatis importat: ergo.

Secundò. Marcellinus Tribunus ab Honorio Imperatore fuit deputatus, ut praesideret Collationi factae cum Catholicis Episcopis, & illis partis Donati; Marcellinus, absoluta Collatione, sententiam pronuntiavit, ut dixit Augustinus in *breviculo collationis cap. 25. in collatione tertiae diei*, & cum Donatistae obiicerent, quòd ejus iudicium de nocte prolatum esset ex Augustino *lib. post collationem cap. 19.* Sanctus Doctor ibi *cap. 35.* adversus eos dixit. *Nocte causa finita est, sed ut nox finiretur erroris. Nocte dicta sententia est, sed fulgens lumine veritatis*; ergo Laicis in rebus Ecclesiasticis votum decisivum convenit.

21 R. Ad alium finem Laici illi non fuerant ab Imperatoribus missi, nisi ut curarent, quae pacem respiciebant, pacificum-
que

que congressum, ne per tumultus confusio, & turbatio sequeretur, prout aliàs à Theodosio, & Valentiniano fuerat Concilio Ephesino destinatus Candidianus Comes, ut in Epistola eorundem ad Synodum ibi: *Missus fuit, ut, quæ gesta sunt, cognoscat, & quæ sunt inconvenientia, prohibeat.* Quòd si in Chalcedonensi Judices vocantur, suppositio est materialis, non formalis: non enim est sensus, quòd ut Judices causarum Ecclesiasticarum interfuerint, sed, quòd qui erant Judices in causis Laicis, interveniebant tractatibus, & discussionibus audiendo, dirigendo, & protegendo. Jussio verò illa solum indicabat illos auxiliarem operam præstare: & est idem, ac petierunt legi acta prius, ut ad ea servanda compellerent inquietos.

22 Ad 2. Marcellinus non Judex, sed Cognitor appellatur, teste Augustino ubi supra *cap. 1. in collat. primæ diei.* Qui deputatus fuit, non ut auctoritativè præfideret, vel circa dogmata definiret, sed, ut apud ipsum Orthodoxi, & Donatistæ disputarent, ipseque tumultus impediret, ac pronuntiaret hæreticos victos, Catholicos verò victores. Neque enim Donatistæ aliter poterant commodè reprimi, nisi Collatione extraordinaria habita apud Cognitorem, qui testis honorarius foret de gestis inde secutis. Super quibus Augustinus *d. cap. 25.* narrat: *Sententiam (Marcellinus) scripsit, quam rursus, intromissis partibus, recitavit, qua complexus est omnia, quæ de prolixa trium dierum actione potuit recordari. In quibus quædam non eo ordine, quo gesta sunt, commemoravit; omnia tamen veraciter posuit, confutatos (nota) à Catholicis Donatistas omnium documentorum manifestatione pronuntians.* Extat sententia in *appendice tom. 9. oper. Augustini incipien. Flavius Marcellinus.* Vide dicta *contr. 3. cap. 4. num. 41.* De natura Cognitoris agit Macri in *sacro dictionario*, ubi scribit ab Ecclesiasticis negotiis fuisse exclusum, ejusque directionem respexisse solum, quæ ad

pacem, & concordiam inter adunatos spectabant.

23 Quapropter dicendum, quòd cum legitur I. Imperatores dedisse in Conciliis licentiam loquendi, non intelligitur eos id fecisse per modum auctoritatis in formandis definitionibus, sed solum, ut auctoritatem ostenderent protegendi executionem eorum, quæ à Concilio, præfidentibus Legatis, determinanda erant, ut ea ab omnibus servarentur.

24 II. Pariter cum ipsos præcepisse refertur, ut omnes Episcopi subscriberent decretis (ut Eusebius apud Theodoret. *1. hist. cap. 2.* tradit à Constantino actum esse in Concilio Nicæno I.) accipiendum est, quòd præceptio fuerit ad opem auxiliarem impertiendam, & obsecutivè ad Patrum definientium auctoritatem, implorantium Imperatoris auxilium: detrebant enim Primates factionis Arianae manum apponere, ut hac ratione decretis Conciliaribus contrairent. Ita similiter, cum narratur ab eodem præceptum fuisse, ubi libri Arianorum comburerentur, non est sensus, eum in spiritualibus potestatem sibi usurpasse, sed indicatur solum, quòd defensor fuerit Actorum Synodaliū in combustionē librorum hæreticorum, & in personis etiam mulctandis. Quò titulo, & nisi ad unitatem redirent, & in publice pacis bonum, Honorius Imperator in pertinaces Donatistas Leges tulit, prout *Theod. lib. 5 2. l. 55. de hæret.* Et apud Augustinum in *d. append. ad finem.*

25 III. Regibus, & Imperatoribus commissa est cura Ecclesiæ, non per modum gubernationis, regiminis, & directionis, sed per modum protectionis, & operis auxiliaris, ut nimirum gladium materiale, Ecclesia petente, adversus contradictores exacuent. In quo sensu loquitur Augustinus *lib. 1. contr. Parmenien. cap. 9. An forte de religione fas non est, ut dicat Imperator, vel, quos miserit Imperator?*

26 Falsum est, quòd ubi Imperatores Con-

Conciliis subscripserunt, sit id de necessitate factum, vel ad robur superaddendum: eorum subscriptio fuit dumtaxat honoraria, & obsignativa, tam gestorum per Patres, quam præsentiæ, qua Synodos honorabant. Quapropter non regit axioma: *quod nullus subscribit Synodo nisi subscriptione decretis robur adjiciat*. Hoc solum procedit de subscriptione Pontificis, quæ est auctoritativa, & ideò ab Episcopis in Conciliis requisita; ubi illa Episcoporum est tantum adhæsiva, & de solemnitate ex alibi dictis.

Opponunt 3. Concilia generalia Ecclesiam universalem repræsentant; ergo, ut vera, & non ficta sit repræsentatio, ex omni ordine, & statu admitti in illis debent cum suffragio decisivo.

Item. Cum tractatur de articulis fidei, nulla ratio suadet, quòd debeant excludi Laici: causa enim est communis; ergo nullus Fidelium, qui suffragium suum ferre voluerit, excludi debet: & commune debet esse judicium, ubi de communi omnium præjudicio tractatur.

Addunt. Omnes Fideles sunt filii Ecclesiæ: ergo quilibet tenetur suæ matri in necessitate constitutæ auxilium præstare; atque ita, cum ipsa hæresibus laceffitur, ad omnes Fideles spectat, ei suo decisivo suffragio in Conciliis suppetias ferre.

27 R. Optimè dicitur Concilia generalia Ecclesiam universalem repræsentare; at non exemplariter, sed virtualiter dumtaxat, & potestativè eam repræsentant, quatenus in Conciliis sunt Pastores omnium populorum; qui estò per diversa loca divisi, per Pastores, vel in Pastoribus suis, ut in suis capitibus, in Conciliis virtualiter congregantur; quæ adunatio dicitur Ecclesia universalis repræsentativè: nam, ut inquit Cyprianus *Epist. 59. Ecclesia est plebs Sacerdoti unita; & Pastori suo grex adherens. Unde scire debes Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo: & si quis cum Episcopo non sit, cum Ecclesia non esse*. Quilibet itaque Episcopus

P. Aug. Matthæucci Controv.

suam particularem Ecclesiam repræsentat: & in unum legitimè congregati, Ecclesiam universalem. Ideò ab Eusebio *lib. 3. de vit. Constantini* Nicæna Synodus appellata est, *Conventus totius Orbis*: & ab Augustino *lib. 2. de baptis. contr. Donatistas cap. 9.* dicitur *universæ Ecclesiæ Concilium*: Et *lib. 5. cap. 4. plenarium Concilium*. Proinde quidquid ipsi Patres in Conciliis faciunt, tota Ecclesia fecisse dicitur; & secundum hanc formam, *cap. Confidimus 25. qu. 1.* statuta in Conciliis edita universali consensu Ecclesiæ constituta affirmantur, utpote à Patribus facta, & à Papa confirmata.

Dices. Hæc non videntur posse sustineri; facile enim possent Concilia Oecumenica impugnari; etenim, si unus, vel alter Episcopus deesset de illis non verificaretur, quòd Ecclesiam universalem repræsentarent; ergo, vel Concilia non repræsentant Ecclesiam, vel, si repræsentant, in eis debent esse etiam Laici.

28 R. Hæc difficultas non videtur esse præsentis quæstionis, sed spectare ad articulum de numero Episcoporum, qui requirantur ad Concilium generale. Propter quod nonnulli ex Campegio de *Concil. p. 2.* negarunt Tridentinum repræsentasse Ecclesiam universalem, quia in eo non interfuerunt Omnes Orbis Episcopi. Quos revincit Concilium Nicænum, quod in definitione Symboli, eos, qui ita non credunt, dicit: *Anathematizat Catholica, vel Apostolica Ecclesia*; & tamen in eo non fuerunt totius Orbis Episcopi.

29 Ideò ad Concilium generale requiritur, ut à Papa fiat indictio, & convocatio generalis; ut nimirum indictio innotescat majoribus omnibus Christiani Orbis Provinciis, & saltem ex illis, ut Europa, Africa, Asia, & modò ex America, aliqui adveniant, & advenientium nullus excludatur; neque enim necesse est, ut singuli Episcopi corporaliter sint præsentés; nullus tamen advenientium excludendus est, nisi sit excommunicatus. Ita observatum est, quòd, quoties Conci-

P p

lium

lium generale celebratum est in Oriente, major pars fuerit ex omnibus Provinciis Orientalibus, minor verò, & pauci ex Occidente, missi à Pontifice, qui aliorum locum supplebant, & Occidentalis Ecclesiæ suffragium ad ea deferebant. Ubi verò in Occidente Concilia fuerunt celebrata, frequentior fuit numerus Occidentalium, paucior Orientalium, ut ex gestis Conciliorum docemur. Verum, qui impediti accedere non possunt, estò corporaliter præsentés non sint, aliis tamen conjunguntur sententia, & assensu circa definita. Cum autem omnes generaliter vocati sunt, si non omnes accedant, Concilium est generale formaliter tantum; si verò omnes omninò interveniunt, est generale formaliter, & materialiter.

30 Hic observare opus est, quòd estò in Concilio aliquo Nationali plures Episcopi fuerint, quàm in quibusdam generalibus, adhuc semper est per se differentia inter Nationalia, & generalia; quoniam Nationalia convocantur à Metropolitano ex solius Provinciæ Episcopis, generalia verò à Papa coguntur, advocatis convocatione generali omnibus Orbis Episcopis; & per accidens est, quod pauciores accedant.

31 Item notabis, quòd Concilia Provincialia à Papa confirmata, estò convocatione, generalia appellari nequeant, auctoritativè, & ratione confirmationis, quantum ad vim obligandi omnes fideles possunt generalia nominari.

32 Ad item. Defensio fidei est causa communis, & omnium est occurrere hostibus fidei, atque Ecclesiam defensare. Verum non omnes eodem modo concurrere debent: quidam sunt Consilarii; quidam Judices, quidam Protectores; quidam verò administri Consilarii lingua, & doctrina auxilium præstant. Judices potestate definiunt. Protectores manu, & factis, jam consiliata, & definita defendunt. Administri executione, vel oratione concurrunt, Primum spectare

potest, etiam ad Laicos doctos, si Pontifex eos ad Concilium vocet. Secundum pertinet ad Pastores, qui ductores sunt populorum. Tertium, convenit Principibus, qui tanquàm fidei defensores debent fidem tueri. Quartum, omnes Fideles respicit, qui tanquàm discipuli debent definita exequi, & pro Ecclesiæ pace Deum exorare. Constat hoc in bello materiali, in quo causa communis agitur, sed non omnes milites præcipiunt; ad Concilium non gregarii milites, sed Duces solum vocantur; isti ad communem defensionem Patriæ consilio, & directione auxilium præbent, illi verò pugnando. Ita in Ecclesia, quæ ut castrorum acies ordinata dicitur *Canticorum cap. 6.* non omnes eundem actum habent, sed singuli fideles modo sibi convenienti ad communem defensionem concurrunt, & matri succurrere student, juxta dicta. Ex quibus constat ad Additum.

C A P U T IX.

An definitiones in materia fidei, sive à Pontifice Romano extra Concilia, sive à Concilio generali legitimo ab eodem confirmato, sint objecta fidei divinæ?

S U M M A R I U M.

- 1 Definitio activa, & passiva.
- 2 Ecclesia per Pontificem, & Concilia decedit dubia fidei.
- 3 Definitiones Pontificis, & Concilii legitimi in materia fidei, sunt fidei divina credenda.
- 4 Ecclesiæ data est auctoritas definiendi res fidei, ad 5.
- 6 Quid sit necessarium, ut aliquid sit objectum fidei? ad 7.
- 8 Decreta Pontificis in materia credendorum sunt fidei objectum, ad 12.
- 13 Pontifex est Episcoporum Pater, & Frater.
- 14 Hæretici tenuerunt Pontifices Romanos

nos firmam fidem proponere.

- 15 Scripturæ ex Augustino credendum auctoritate Ecclesiæ ad 17.
- 18 Decreta Conciliorum legitimorum sunt fidei objecta, ad 30.
- 31 Id probat Augustinus.
- 32 Spiritus Sanctus assistit Pontifici, & Conciliis, ne errent, & 34.
- 33 Fideles accipiunt à Deo, quæ petunt, quando eorum saluti expedit.
- 34 Concilia definiunt cum subordinatione ad Papam.
- 35 Apostolis omnia fuerunt revelata regimini Ecclesiæ necessaria.
- 36 Verus Scripturæ sensus à Pontifice definitur.
- 37 Propositio Ecclesiæ sumitur, & ut applicatio divinæ revelationis, & ut locutio Dei.
- 38 Motivum credendi duplex extrinsecum, & intrinsecum.
- 39 Ecclesia testimonium perhibet de seipsa, & aliis revelatis.
- 40 Multa nunc sunt expressè in Ecclesia, quæ sub tali expressione non fuerunt tradita ab Apostolis.
- 41 Transubstantiationis nomen adversus Sacerdotes est appositum, ad 46.
- 47 Quamplurima credenda continentur in Traditionibus.
- 48 In quæstionibus difficillimis ad Ecclesiam pro decisione recurritur.
- 49 Unde constat Concilia esse legitima?
- 50 Significatum decretorum in Conciliis editorum est à Deo revelatum.
- 51 Concilia à Papa confirmata errare non possunt.
- 52 Decreta, & Canones Tridentini ad fidem spectantia, ubique in Ecclesia sunt recepta.
- 53 Concilia Provincialia cedunt generalibus.
- 54 Leges Ecclesiasticæ in Conciliis generalibus editæ possunt per posteriora Concilia Oecumenica abrogari.
- 55 De discrimine, & convenientia inter Scripturam, & definitiones Ecclesiæ, ad 68.

69 An Ecclesia ex Scriptura, vel hæc ex Ecclesia probanda sit, ad 72.

73 Agitur de regulis servandis in legendis decretis Conciliorum, ad 81.

82 Agitur de identitate Ecclesiæ, ad 99.

100 Protestatio Auctoris.

Definitio activè accepta importat actiones definientis, passivè verò usurpata, est res illa, circa quam actio illa exercetur, seu, quæ est illius actionis objectum. V.G. definit Pontifex, vel Concilium has Scripturas esse canonicas, illas non: res definita fide divina credenda est, quòd hæc Scripturæ sint canonicæ, illæ non. Ideò, cum hic quæritur, an definitiones Ecclesiæ circa fidem sint objecta fidei? quæstio est, an res in materia credendorum ab Ecclesia definita sint fide divina credenda? Et supponimus per dicta contr. 3. cap. 5. & contr. 7. definitionem activam Ecclesiæ in suo Capite esse infallibilem, & fide divina certam.

2 Catholici conveniunt, quòd Ecclesia proponit Verbum Dei, & dubia circa fidem decedit per Romanum Pontificem summum totius Ecclesiæ Pastorem, vel per Concilia generalia legitima ab eo confirmata, quæ Ecclesiam repræsentant; non ut ly per importat purum ministerium, sed ut magisterium significat, & auctoritativè præscribere, quid sit credendum. Propositio enim mysteriorum ad actum fidei concipiendum, exercendumque necessaria est, juxta illud à Christo de Judæis dictum Joan. 20. Si non venissem, & locutus eis fuissem, peccatum non haberent: illud nimirum, non credendi in Christum. Et Apostolus ad Roman. 10. dixit. Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante? Ergo fides ex auditu: auditus autem per verbum Christi, hoc est, fides nascitur ex audito Evangelio.

Quapropter ad fide divina credendum requiritur, vel, ut Christus immediatè per se loquatur, prout loquebatur Apo-

stolis, vel, ut mediatè per Ecclesiam loquatur, ut per eam loquitur, teste Augustino *tract. 89. in Joan.* Hinc observandum Apostolos esse locutos, & credidisse ex immediata revelatione Dei; cum enim à Deo fuissent electi, ut essent Patres fidei, ne daretur processus in infinitum in causis mediis, oportebat deveniri ad immediatam revelationem: Ecclesia verò loquitur citrà novas revelationes, sed solum manifestat veteres Apostolis factas, & illas ab Ecclesia nobis propositas credere obligamur. Ideò auctoritas Ecclesiæ (Papæ, vel Concilii confirmati) loquentis, & instruensis, tanquam Dei administræ, & causæ principali adjuvantis, dicitur regula, vel medium ordinarium à Deo constitutum ad docendum juxta illud *Matth. ult. Euntes: docete omnes gentes.*

Hanc Catholicæ Ecclesiæ auctoritatem, & Magisterium Protestantes explodunt, dogmatizantes Scripturam esse adeò manifestam, ut unicuique clarè, & evidenter innotescere possit, quin opus habeat testificatione Ecclesiæ: & Ecclesiam nullam habere auctoritatem interpretandi Scripturas, aut definiendi, quæ dogmata ad fidem pertineant, quæ non. Hinc partes Judicis in controversiis fidei refundunt, vel in ipsammet Scripturam nudam, vel in spiritum privatum. De qua re dictum est *contr. 3. cap. 2. & 3. cap. 5.* probavimus Judicem controversiarum in rebus Religionis esse Romanum Pontificem.

3 Dicendum. *Decreta, & definitiones Pontificum extra Concilia, & Concilii generalis legitimi à Papa confirmati, in materia credendorum, sunt objecta fidei divinæ.* Prima pars est contra Jansenistas, ut diximus *contr. 7. cap. 7.* & utraque contra Protestantes, docentes Concilia, etiam à Papa confirmata esse errori obnoxia.

4 Probatio communis utrique parti. Firmissimè fide divina est credendus articulus fidei ex Apostolorum Symbolo: *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam:* qui nunc proponitur, & semper fuit Catholicis pro-

positus ita credendus. Sed hic articulus ad nihil prorsus deserviret, & absurdè proponeretur credendus, nisi credenda esset Ecclesia, quæ auctoritatem in suo Capite haberet definiendi res fidei, & quæ audienda esset in rebus spectantibus ad fidem. Hinc ab initio nascentis Ecclesiæ, omnes fideles (exceptis heresum auctoribus) semper existimarunt, quòd quidquid à Pontifice, & dictis Conciliis determinabatur de fide, fuerit à Deo revelatum, & de fide credendum: ergo, quæ circa fidem decernunt, de fide sunt.

Dicunt. Hoc non verificari de Ecclesia Romana.

5 Contra. Consideratis omnibus Ecclesiis, vel Congregationibus, quotquot sunt in Mundo diversæ à Romana Ecclesia, articulus de hac sola Ecclesia Catholico-Romana, seu illa, cujus Romanus Pontifex est caput, intelligendus est: hæc enim sola habet requisita veræ Ecclesiæ; profitetur doctrinam ab ipso propositam, ac habet unum visibile caput supremum, ut dictum est *contr. 1. cap. 1.* A quo capite, vel Conciliis ab eo confirmatis fuerunt hæreses proscriptæ, & ut tales ab universitate Fidelium semper habitæ. Ideò sensus communis Fidelium semper fuit, quòd Pontifices, & hujusmodi Concilia haberent infallibilem auctoritatem in decidendis rebus fidei: Nec foret moraliter possibile, quòd in eo convenirent, nisi de eo Traditio à Christo, & Apostolis haberetur.

6 Probatur 1. prima pars. Ut aliquid sit objectum fidei debet esse à Deo explicitè, vel implicitè revelatum (& ut obliget ad credendum auctoritate infallibili propositum) sed hujusmodi sunt ea, quæ Papa in materia fidei determinat; ergo ejus definitiones in materia fidei sunt fidei objecta. Major est certa; Minor etiam constat. Nam Papa habet assistentiam Spiritus Sancti, à qua dirigitur, & illuminatur, quod sit à Deo revelatum, quod tanquam tale ab ipso proponitur; Lucæ enim 22.

dicitur. *Confirma fratres tuos.* Propterea praxis Ecclesię fuit in dubiis fidei ad ipsum recurrere: per dicta *contro. 3. cap. 5. num. 2. ad 25.*

7 Neque dicendum id esse verum, dummodò rectè iudicet. Etenim privilegium Pontificis est, ut semper circa fidem, & mores, ac facta cum fide connexa rectè iudicet, juxta Christi promissiones *Matth. 16. Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Lucę 22. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua. Vide contr. 7. cap. 2. 3. 4. 5. & 6.*

8 Probatur 2. Quamplurima Concilia priusquam de fide aliquid decreverint, Romanum Pontificem prius audire voluerunt, & ejus decreta ut fidei objectum receperunt, & inde dogmata fidei statuerunt, ergo decreta Pontificis in materia credendorum sunt objectum fidei. Major constat I. Ex Concilio Chalcedonensi, in quo *act. 2.* lecta Epistola Leonis de unitate personę, & dualitate naturarum in Christo, Patres clamarunt: *Hęc Patrum fides. Hęc Apostolorum fides. Omnes ita credimus. Anathema, qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est, & Apostoli ita docuerunt.*

9 II. In Concilio Constantinopolitano III. Imperator Constantinus Pogonatus *Epist. Per omnia*, Agathon reddita, rogat Pontificem, ut mittat ad Concilium pro se Vicarios, qui notitiam habeant totius inspiratę à Deo doctrinę, & peritiam irreprehensibilem. Agatho verò Legatos mittit ad Concilium cum decreto fidei; & damnatis Monothelitis, ac duabus voluntatibus in Christo definitis in Epistola *Consideranti* ad Imperatores, ut in *act. 4.* habet: *Hęc est Apostolica, atque Evangelica traditio, quam tenet spiritalis vestri felicissimi Imperii Mater Apostolica Christi Ecclesia. Hęc est enim verę fidei regula, quam & in prosperis, & in adversis tenuit Apostolica Christi Ecclesia: & quę per Dei gratiam à tramite Apostolicę traditionis nunquam errasse probabitur; & concludit. Hoc enim*
P. Aug. Matthæucci *Controv.*

credimus, quod per Traditionem Apostolicam accepimus. Concilium autem decretum Agathonis, ut fidei objectum recepit, ut ex act. 17. & omnes Episcopi subscripserunt.

10 III. In Nicæno II. Imperator rogat Adrianum Pontificem, ut ad Concilium mittat viros cum suis Litteris, hoc est, cum definitione, & doctrina super controversia excitata circa Sacras Imagines. Adrianus verò Epistolam *incip. Deus, qui* Imperatori direxit, decernens Imagines esse venerandas, quę lecta est *act. 2.* Lecta pariter ejusdem Epistola *incip. Pastoralibus curis* ad Tharasium Patriarcham Constantinop. in quibus item firmat Sacras Imagines esse venerandas. Idem Tharasius, interrogantibus Legatis Apostolicis, *consentis ne litteris Sanctissimi Papę, an minus?* Respondit: *Nos Patrum preceptis imbuti, sic confessi sumus, & confitemur, concordamus, & vim litterarum lectarum confirmamus. Sancta Synodus dixit. Universa Sancta Synodus sic credit, & sic docet.* Et in definitione Synodus anathema dicit oppositum sentienti; ergo definitio, & decretum Sedis Apostolicę fuit à toto Concilio, ut objectum fidei receptum. Istis consona in aliis Conciliis leguntur, prout ex ipsorum gestis notum est.

11 Probatur 3. Etiam Patrum sensus fuit esse in Apostolica Sede, vel Romano Pontifice in ea sedente, firmitatem illam, & infallibilitatem ad res fidei definiendas, & proponendas, ut fide divina credantur; ergo ejus definitiones, & decreta sunt fidei objecta: Circa antecedens vide Lauręam *de fide disput. 5. art. 3. numer. 137.* ubi plures ab ipso allegantur. Nobis satis est Augustinum producere, cujus auctoritas Jansenistis, & Protestantibus invisa non est. Sanctus itaque Doctor recenset à Romano Pontifice fuisse damnatos Pelagium, & Cęlestinum, negantes peccatum originale, & gratię internę necessitatem ad actus salutes *Epist. 190. ad Optatum cap. 6.* hęc habet. *A duobus venerabilibus Anti-*
Pp 3 *stiti-*

stitibus Apostolicæ Sedis, Papa Innocentio, & Papa Zozimo, nisi correcti, etiam egerint penitentiam, toto Orbe Christiano (Pelagius, & Cælestius) damnati sunt. Et nu. 23. commemorato decreto Zozimi de existentia peccati originalis in omnibus ante receptionem baptismi, subdit: *In his verbis Apostolicæ Sedis, tam antiqua, atque fundata, certa, & clara est Catholica fides, ut nefas sit de illa dubitare Christianis.*

12 Item. Patres Concilii Milevitani Innocentio I. scripserunt, ut hæresim Pelagii, & Cælestii damnaret, ut ex ipsorum Epistola inter illas Augustini 176. Ipseque Augustinus cum aliis Episcopis Epistola 177. eundem Innocentium rogat, ut hæresim Pelagii proscribat, ipse verò Innocentius Epist. 181. inter Augustinianas confirmat doctrinam Concilii Carthaginensis, ac ipsorum sententiam adversus Pelagium; & Epist. 182. approbat Acta Concilii Milevitani adversus Pelagianos; ergo Augustini, & cæterorum Episcoporum sententia fuit Romanum Pontificem hæreses posse damnare, & hæreticos proscribere; atque adeò ejus definitiones in materia credendorum esse fide divina credenda.

Dicunt. Romanus Pontifex est Frater, & collega aliorum Episcoporum; ergo sicut singuli Episcopi novos errores proscribere nequeunt, ita nec se solo Romanus Pontifex.

13 Contra. Est Pontifex Frater, & collega cæterorum Episcoporum in officio Episcopali; Pater verò, & superior in dignitate, & jurisdictione, propter quod ipse solus potest, quod cæteris non est concessum. Non sunt Romani Pontifices adeò superbi, prout eos Calvinistæ calumniantur, ut nomen Fratris, & collegæ dedignentur; qui sciunt Ecclesiam sine fratribus, & collegis non posse consistere; qui sciunt Magistrum suum Christum Jesum infinitè majorem, Apostolos suos vocasse fratres. Joan. 7. Quinimò ipsi Episcopi Romanum Pontificem Patrem esse

confitentur, ut in d. Epistola 177. Concilii Milevitani.

14 Addo. Ipsi etiam hæretici agnoverunt Romani Pontificis decreta, ita firma esse, ut respui non possint; ipsumque firmam, & infallibilem fidem docere; hoc perspicuum fuit Cælestio, & Pelagio. De Cælestio S. Augustinus lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianor. cap. 3. scripsit, promississe se litteris Papæ Innocentii consentire. Pelagius verò libellum professionis fidei, Innocentio defuncto, redditum Zozimo istis concludit: *Hæc est fides, Papa Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus, & tenemus. In qua, si minus peritè, aut parum cautè aliquid fortè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri, & fidem, & Sedem tenes.* Qua ratione, & Cælestius litteris Apostolicæ Cathedræ consentire promitteret; & ad eam Pelagius recurreret, ut ejus fides corrigeretur, si quod ipsa, ut de fide proponeret, de fide non esset?

15 Tandem. Idem Augustinus libro contr. Epist. Manichæi, quam vocant fundamenti cap. 5. probat Sacræ Scripturæ credendum esse ex auctoritate Ecclesiæ, non plebis, vel inferiorum Clericorum, qui fallere possunt; inquit enim: *Ego Evangelio non crederem, nisi Ecclesiæ Catholice commoveret auctoritas, hoc est, nisi ab auctoritate infallibili Papæ, vel Concilii generalis ab ipso confirmati mihi proponeretur.* Nos propter auctoritatem Ecclesiæ judicamus esse prudenter credibile, ac fide divina credendum, quòd Deus revelaverit doctrinam Evangelicam, ut dixit Mauro Theol. to. 2. lib. 7. q. 116. nu. 18. Et Augustinus prosequitur: *Quibus obtemperavi, dicentibus, Crede Evangelio; cur eis non obtemperarem, dicentibus mihi, noli credere Manichæis (Protestantibus)?* Ergo cum Romana Cathedra proponit Protestantes esse hæreticos; quinque propositiones Jansenii esse hæreticas, & alia dogmata, judicandum omninò est, id esse à Deo revelatum; & ideo est fide di-

divina ipsorum hæreticitas credenda.

Deinde. *Lib. de utilit. creden. cap. 17.* docet, Summam auctoritatem ad Catholicam Ecclesiam pervenisse ab Apostolica Sede, ibi: *Dubitabimus nos eius condere gremio, quæ usque ad Confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum (scilicet Pontificum) frustra hæreticis circumlatrantibus culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primos (primatum) dare, vel summæ profectio impietatis est, vel præcipitis arrogantie.* Agnoscit S. Doctor, quod Ecclesia, eucto Petro ad Apostolatam, & primatum Ecclesiæ, culmen auctoritatis in capite obtinuit; quæ in ipsa, Petro etiam mortuo, in ejus successoribus perseverat; cui nolle primum locum dare, ei que fidei, vel morum doctrinam definiendi resistere, est divinum auxilium contemnere, ut ibi loquitur. Quanti verò fecit Augustinus culmen illud auctoritatis, quod per successiones Pontificum ab Apostolica Sede, Ecclesia obtinuit, tradit *alleg. cap. 4. d. lib. contr. Epist. fundam. In Ecclesia Catholica me tenet ab ipsa Apostoli Petri Sede, cui pascendas oves suas post Resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum.* Cum enim Successio non fuerit interrupta, neque interrupta est doctrina, & regimen Ecclesiæ Petro à Christo, & in Petro hujus successoribus usque ad præsentem Pontificem, & usque in finem concessum; ergo, sicut decreta Petri circa fidem erant objecta fidei, ita de definitionibus per ejus successores constitutis dicendum est; atque ita auctoritas circa regimen Ecclesiæ est in Petro, & ejus successoribus.

Dices. Auctoritas Pontificis est humana, & fallibilis; ergo dogmata fidei ab ipsa non pendent, neque potest Papa determinare, & præscribere, quid sit fide divina credendum: Regula enim credendorum infallibilis esse debet; nam fidei divinæ repugnat subesse falsum: exigit enim tendere in aliquod certum infallibile.

16 Contra. Non est quidem humana auctoritas Pontificis, si intelligatur, quod ab jure humano provenerit, & non à divina institutione. Neque humana dicenda est, si dicatur Papam sine assistentia, & directione Spiritus Sancti decreta fidei, & morum formare. A qua assistentia, & directione habet, ut infallibiliter proponat res fidei, & morum, & ea stante, Deus dicitur per Ecclesiam loqui. Quo titulo posset illius auctoritas appellari divina, de quo dictum est alibi.

17 Probatur ult. Est de fide Deum dedisse Petro, & Successoribus ejus infallibilem auctoritatem proponendi res fidei, & non posse proponere pro acturevelatis, nisi quæ sunt talia. Hoc quidem constat, tum ex illo Lucæ 22. *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, &c.* tum ex traditione Dominica Apostolis facta, & ab istis communicata aliis. Ex quo sanè processit, ut ab initio Ecclesiæ ad hæc tempora recursus in causis, & difficultatibus fidei ad Pontifices factus sit, ut dixi *contr. 3. cap. 5. nu. 2.* ergo, quod à Pontifice decernitur, est infallibiliter de fide. Aliàs in proponendis rebus fidei errare posset, quod sine hæresi à nullo affirmatur.

18 Probatur 2. pars. Hæretici in Ecclesia semper fuerunt, qui repugnarunt decretis Conciliorum in materia fidei, & Religionis, eisque anathema dictum, qui ore ipsa non confitentur, & corde firmiter non credunt; ergo hujusmodi decreta sunt objecta fidei divina credenda. Consequentia sequitur, quia hæreticus nullus est, nisi, vel aliquem articulum fidei neget, vel, in dubium vocet; tunc enim divinæ revelationi ab Ecclesia propositæ resistit. Antecedens inductive patet.

19 I. Objectum fidei est, quod veniens ad Catholicam Ecclesiam non debet nec circumcisionem, neque alia Mosaica servare; sed hoc decretum contra Cerinthum ex Augustino de hæresib. hæres. 8. editum est in primo omnium Ecclesiæ Catho-

licæ Concilio, hoc est, coacto Jerofolymis. *Actor. 15.*

20 II. Consubstantialitas Filii Dei cum Patre est fide divina credenda, prout fuit explicitè definita in Concilio Nicæno I. & anathema pronuntiatum in Arium, alioque contrarium sentientes.

21 III. Est articulus fidei Divinitas Spiritus Sancti, ejusque æqualitas cum Patre, & Filio: prout explicitè definitum est in Concilio Constantinopolitano I. & anathema dictum Macedonio, cæterisque cum eo sentientibus.

22 IV. Est fide divina credenda unitas personæ in Christo: prout fuit explicitè decisum in Concilio Ephesino; & anathematizatus est Nestorius, ejusque sequaces duas in Christo personas asserentes.

23 V. Ad fidem spectat tenere in Christo duplicem distinctè naturam, divinam, & humanam: prout fuit explicitè definitum in Chalcedonensi; & anathema dictum Eutycheti, cæterisque docentibus oppositum.

VI. Dualitas voluntatum, & operationum in Christo, hoc est, divinarum, & humanarum, est fide divina credenda: prout expressè decretum est in Concilio Constantinopolitano III. & anathema dictum Monothelitis, hoc est, unam tantum asseverantibus.

VII. Veneratio Imaginum relativa ad prototypum est fide divina credenda; prout expressè definitum est in Concilio Nicæno II. & anathema dictum Iconomachis, vel Iconoclastis, hoc est, Imaginum hostibus illarum adorationem negantibus.

24 VIII. Est certum de fide baptismum parvulis prodesse: verum Christi Corpus esse in Eucharistia, prout expressè definitum est in Concilio Lateranensi II. & anathema dictum Petrobusianis hæreticis aliter sentientibus.

25 IX. Est fide divina credenda carnis resurrectio, Infernus, & Purgatorium: prout expressè fuit definitum, etiam in

Lateranensi IV. & anathema dictum Albigenfibus, ea, & alia renovantibus adversa Catholicæ fidei.

26 X. Est fide divina credenda necessitas luminis gloriæ in Beatis: prout expressè definitum est in Concilio Viennensi: & anathema dictum Beguardis, & Beguinis asserentibus contrarium.

27 XI. Est objectum fidei processio Spiritus Sancti à Patre, & Filio, Primatus Papæ, materia, & forma Sacramentorum: prout expressè definitum est in Concilio Florentino, & anathema dictum contradictoribus.

28 XII. Est fide divina certum, quod anima rationalis sit immortalis, sit verè humani corporis forma, & non una in omnibus hominibus: prout expressè definitum est in Lateranensi V. & anathema dictum contrarium sentientibus.

29 XIII. Tandem omnes respectivè canones Tridentini (numero 135.) de peccato originali: de justificatione: de Sacramentis in genere, & in specie: de Purgatorio: de veneratione Imaginum: de Indulgentiis ad fidem spectant; atqui omnes isti editi sunt in Concilio legitimo à Papa confirmato; & anathema expressè pronuntiatum in repugnantes, & definitis non adherentes; ergo in Ecclesia semper hæretici habiti sunt, qui decretis in Concilio legitimo, & à Papa confirmato editis repugnarunt, & non adhæserunt.

30 Confirmatur. Ea sunt objecta fidei, quæ Deus explicitè, vel implicitè revelavit, & per regulam infallibilem cum assentia, & suggestionem Spiritus Sancti declarare, & manifestare facit; sed decreta Conciliorum generalium à Papa confirmatorum sunt hujusmodi: ergo, &c. Major est certa. Minor verò constat Joan. cap. 16. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Quod Christi promissum tenet Ecclesia finem in Apostolis non accepisse, sed extendi, etiam ad ipsa Concilia legitima à Papa confirmata (& ad Petri successores) quando ex Scriptura,*

& Traditione aliquod dogma deducunt, ut implicite in aliqua earum contentum; quod agunt Concilia, & Pontifices ex Spiritu Sancti assistentia. Ita Tridentinum *Sess. 13. in proem. Catholica Ecclesia ab ipso Jesu Christo Domino nostro, & ejus Apostolis erudita, atque à Spiritu Sancto illi omnem veritatem in dies suggerente edocta, retinuit, & ad finem usque sæculi conservabit doctrinam de Sacramento Eucharistiæ.*

Dicunt. In humanis cætibus sæpè accidit, ut major pars vincat meliorem.

Contra. Hoc timendum non est in Conciliis Ecclesiæ, ubi Spiritus Sanctus assistit, & actiones dirigit; ubi Christus est in medio eorum, qui in nomine ipsius congregati sunt, & ubi adest, vel confirmat ille, cui dictum est ab ipsa veritate. *Confirma fratres tuos. Lucæ 22.* Ideò in eis major pars semper melior est. Si Capiti adhæreat: vel, illa prævalet, quæ cum Capite sentit.

31 Probatur ult. Augustinus tradit decreta Conciliorum esse de fide, & excusat Cyprianum ab errore culpabili tenentem rebaptizationem, quia nondum erat controversia in Concilio generali definita, affirmatque, quòd post Concilii plenarii definitionem mutasset sententiam. *Lib. 4. contr. Donatist. cap. 5. Non, ait, dubito, quòd, si istam quæstionem in Ecclesia diu, multumque versatam cum viris sanctissimis, doctissimisque tractaret, per quos postea factum est, ut antiqua illa consuetudo (non rebaptizandi) etiam plenario Concilio firmaretur, sine dubitatione demonstraret, non solum, quàm doctus esset in his, quæ firmissima veritate perceperat, verum etiam, quàm docibilis in his, quæ minùs adverteret. Et cap. 6. nu. 9. Quanto robustius nunc dicimus: quòd Ecclesiæ consuetudo semper tenuit, quòd hæc disputatio dissuadere non poterit, & quòd plenarium Concilium confirmavit, hoc sequimur: ergo decreta Conciliorum in materia fidei, sunt fidei objecta.*

Speciales objectiones contra primam partem sunt *controvers. 3. capite 5. controvers. 6.*

cap. 4. & controvers. 7. & ibi palmariter solvuntur.

Opponunt 1. contra utramque. Definitiones, & decreta Pontificum, ac Conciliorum sunt decreta hominum: ergo non fidei divinæ, sed humanæ sunt objecta. Cùm nil sit fide divina credendum, quod à Deo revelatum non sit.

Confirmatur. Pontifices, & Concilia non habent novas revelationes; ergo non possunt facere nova fidei objecta; ergo eorum definitiones non sunt objecta fidei. Antecedens est certum. Etenim revelationes omnes pro regimine Ecclesiæ, & ad Fidelium salutem utiles, & necessariæ sunt Apostolis factæ, vel à Christo immediate illos instruente *Joan. 15. Omnia, quæ à Patre audiui, nota feci vobis; vel à Spiritu Sancto in die Pentecostes, aut in decursu totius eorum vitæ juxta promissionem Christi Joan. 14. Spiritus Sanctus suggeret vobis omnia, quæcumque dixerò vobis: Et cap. 16. Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem, quæ ventura sunt, annuntiabit vobis: Ergo non possunt facere nova fidei objecta. Etenim nova fidei objecta debent de novo sciri ab Ecclesia per novam Dei revelationem.*

32 R. Distinguitur antecedens. Sunt definitiones hominum editæ ex assistentia, & directione Spiritus Sancti, qui aberrandi periculo præservat, conceditur: editæ ex pura sapientia, & industria humana, negatur. Ut tam Pontifices, quàm Patres in Conciliis rem controversam decident, diligenter scrutantur Scripturas, & Traditiones, ac à Spiritu Sancto illuminantur, ut veritatem penetrent, & diriguntur, ne decernant, neque Fidelibus proponant, nisi quod est à Deo revelatum; adeòque quod ab ipsis ita proponitur, est fide divina credendum.

Dices. Christus *Joan. 14. promisit. Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam: si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam: & tamen promissio Christi non est infallibilis; nam multi*

multi in nomine Christi petunt, & non accipiunt: ergo pariter promissio *Joan. 14. & 16.* Quod Spiritus Sanctus sit docturus Pontificem, & Concilia non est infallibilis; & inde potest aliquando de implemento dubitari. Ideò, quod ipsi proponunt, non potest fide divina credi: fides enim divina cum dubio non compatitur.

33 R. Circa antecedens notari debet, ideò Fideles, qui petunt, non accipere, vel, quia non certa fiducia consequendi petunt; vel, quia in nomine Salvatoris non petunt; cum aliquid petant, estò ignoranter, contra propriam salutem; vel obtinent, quando eorum saluti expedit. Audias Augustinum *tract. 73. in Joan. num. 3.* ad illa verba. *Quodcumque petimus adversus utilitatem salutis, non petimus in nomine Salvatoris. Et tamen ipse Salvator est, non solum, quando facit, quod petimus, verum etiam, quando non facit: quoniam quod videt peti contra salutem non faciendo potius se exhibet Salvatore. Novit enim medicus, quid pro sua, quid contra suam salutem poscat egrotus. Si autem, qui in eum credit, aliquid per ignorantiam contra suam salutem petit, non in nomine Salvatoris petit, quia Salvator ejus non erit, si, quod ejus salutem impedit, fecerit. Et numer. 4. Diferitur enim, quod petimus, non negatur.*

34 Consequentia verò negatur. Nam cum Pontifices ad decidenda dubia circa Religionem exorta, & ad ea pro definitione delata procedunt, infallibiliter eis Spiritus Sanctus assistit ad veritatem proponendam juxta promissionem Christi apud Lucam ubi supra. Ita, cum Patres in Conciliis generalibus legitimè adunantur ad fidei quæstiones decidendas cum subordinatione ad Papam, & solliciti sunt de veritate invenianda, ac media idonea adhibent, ut ipsam ex Scripturis, & Traditionibus assequantur, eamque à Deo precibus petunt, à Deo infallibiliter illuminantur pro ea reperienda, ac diriguntur, ne errent. In casu enim concurrat

finis, propter quem Christus Dominus mortuus est, & Ecclesiam instituit, eamque gubernandam Petro commisit, & sub eo alios Pastores reliquit; nimirum ut in finem supernaturalem Fideles dirigerent, & doctrinis ad salutem conducentibus gubernarent.

35 Ad confir. Negatur consequentia. Videantur dicta *contr. 1. cap. 4. nu. 19. ad 25.* Ad probationem concedimus Apostolis omnia fuisse revelata regimini Ecclesie universalis necessaria. Verum, quia neque omnia, quæ eis Christus dixit, & quæ à Spiritu Sancto in die Pentecostes per infusionem scientiæ acceperunt, ab ipsis scriptis consignata fuerunt, sed multa ore tradita, ab eorum auditoribus fortè quoad sensum non benè percepta, aut non adeò distinctè scripta; vel, ob temporis decursum oblivione deperdita est intelligentia, & ideò ambigua, & obscura remanserunt, idem Spiritus Sanctus (qui à principio Ecclesiam in Apostolis direxit, eos docens veritates, & suggerens intelligentiam circa jam adeptas, prosequitur Ecclesiam dirigere, juxta illud *Matth. ult. Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*) assistit Pontifici, & Conciliis ad cognoscendam, & proponendam aliis veritatem alicujus doctrinæ, non de novo, sed antiquitus revelatæ, quæ obscurè, & implicite continetur in Scriptura, vel Traditionibus; & ideò non novum articulum fidei condunt; sed proponunt credendum explicitè, quod prius credebatur solum implicitè in propositione universali: *credo, quidquid Deus revelavit, & Ecclesia credit.*

Dices. Pontifices, & Concilia sepè determinarunt loca aliqua Scripturæ habere hunc, vel illum sensum, & non habere sensum, in quo heretici illis utebantur; sed post illam definitionem illud erat de fide, & ante non erat, nec tamen fuit olim revelatio, quod ille esset sensus ipsius; ergo proponendo aliquid de fide credendum quod non erat de fide, habent novas reve-

lationes; cum nihil possit esse de fide, quod non fuerit aliquando revelatum. Sed novas revelationes non habent; ergo, nec quod decernunt est de fide.

Secundò. Propositio, & definitio Pontificis (idem de Conciliis) quòd doctrina V.G. quinque Propositionum Jansenii in sensu obvio sit hæretica, est nova revelatio Dei: nam cum Deus promiserit illis assistentiam suam in propositionibus rerum fidei, consequens est, quod Pontifici astiterit, dum proposuit talem doctrinam esse hæreticam; & ideò illa propositio est revelatio Dei, tam benè, quàm si alio quocumque modo mentem suam significaret. Revelatio enim Dei consistit in quibuscumque rebus, vel signis, quibus Deus significat se habere talem, aut talem conceptum de tali propositione apud Pontificem *Cur. Theolog. disputat. 27. quæst. 2. numero 13.*

36 R. Sensus ille semper fuit de fide, & implicitè fide divina creditus. Nam continetur in Scriptura, & ex ipsa, vel Traditione colligitur eum esse verum talis loci sensum; & propterea à Pontifice, vel Concilio est talis sensus determinatus, & definitus. Quo posito, obligamur ad credendum illum explicitè.

Ideò negatur minor. Quia ille sensus, vel revelatur in Scriptura, quatenus ex Scriptura colligi potest, quod sit verus ejus sensus; vel revelatus est Apostolis, & ab illis ore consignatus est Ecclesię per Traditionem.

Ad 2. Quando propositio Pontificis, & Conciliorum sit nova revelatio Dei, non est nova in sensu controverso, quasi sit de re, quæ antiquitus non fuerit Apostolis revelata, sed pendet à revelatione antiqua Dei, tam de hæreticitate illius doctrinæ juxta dicta *contro. 7. cap. 8.* quàm de promissione, quam Deus fecit assistendi in hujusmodi propositionibus Ecclesię. Ideò non est ad propositum.

37 Hic observandum est cum Mauro *cit. qu. 115. nu. 24.* propositionem, vel defi-

nitionem externam Ecclesię, qua revelatio Dei, vel aliquod dogma à Deo revelatum proponitur, posse considerari sub duplici conceptu. Primò, quatenus est locutio Pontificis, vel Concilii proponentis Religionem nostram esse revelatum à Deo, vel, hanc doctrinam esse hæreticam, & pravam; & sub hoc conceptu formali propositio non est motivum formale credendi Religionem nostram esse à Deo revelatam, vel, hanc doctrinam esse hæreticam, sed solum applicatio motivi, scèl divina revelationis. Ideò enim, ut per motivum formale credendi, credimus Religionem nostram esse veram, & hanc doctrinam esse hæreticam quia Deus summè verax revelavit. Secundò, potest considerari quatenus est locutio ipsius Dei, qui per Ecclesiam loquitur, & dicit nobis se revelasse nostram Religionem, & hanc doctrinam esse hæreticam; & sub hac ratione est motivum credendi, quia est Dei locutio, & revelatio: sed semper proponens, quæ antiquitus fuerunt Apostolis revelata. Propter quod novos articulos Ecclesia non condit, ut dixit S. Vincentius Lirinensis *lib. contr. prophan. vocum novitatem, ibi. Ecclesia nova fidei dogmata non statuit, sed vetera eruit, explicando, quod in antiqua fide continebatur.*

Quòd autem propositio externa Ecclesię sumi possit, tum ut locutio, & verbum Ecclesię, tum ut locutio, & Verbum Dei, patet ex 1. *ad Thessalon. cap. 2.* ubi Paulus Thessalonicenses commendans, quia crediderunt, dixit: *Cum accepissetis à nobis verbum, auditus Dei (Evangelii doctrinam) accepistis illud, non ut verbum hominum, sed ut verbum Dei: ut re ipsa est.*

Opponunt 2. Non potest assignari caput, ex quo infallibiliter constet Pontificem, & Concilia infallibiliter definire: ergo eorum definitiones non sunt objecta fidei.

Si dicatur id constare ex ipsismet definitionibus, quia hoc ipso, quòd aliquid definiunt spectans ad fidem, & mores, definiunt,

niunt, etiam definitionem esse infallibilem: definitio enim quasi supra se ipsam reflectit; sicut revelatio Dei, qua aliquid Deus revelat, reflectit supra se ipsam; nec tam revelat suum objectum, quam se ipsam; adeo ut, cum Deus quidquam revelat, hoc ipso revelat se hoc revelare.

Contra est. Ergo, ideo creditur Pontificem infallibiliter definire, vel, quia ipse definit, vel testatur se talem auctoritatem habere, & hoc est in quaestione.

38 R. Negatur antecedens. Ad replicam observa. Duplex dari motivum credendi fide divina: intrinsecum, & extrinsecum. Intrinsecum, propter quod credimus res nostrae fidei, est divina revelatio, seu, quia Deus revelavit, quod intellectui illuminato, & edocto à Spiritu Sancto proponitur, ut immediatè credibile, & credendum. Extrinsecum verò (ut cætera omittam, de quibus in *tract. de fide*) est auctoritas Ecclesiae miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata ex Augustino d. cap. 4. contr. Epist. fundam. propter quam judicamus honestum, & prudens esse credere Deum mysteria revelasse, & nos obligari ad firmissimè credendum. Hæc auctoritas dicitur motivum extrinsecum fidei, quia ei non nititur immediatè actus fidei: hic enim nititur solum testimonio Dei revelantis; sed ei nititur iudicium prærequisitum ad fidem, quo prudenter judicamus Religionem nostram esse credibilem, & credendam, seu esse à Deo revelatam.

Hinc fide divina credimus Pontificem, & Concilia habere auctoritatem infallibilem definiendi propter revelationem Dei, ut per motivum intrinsecum, & formale credendi: propter verò auctoritatem Ecclesiae, ut per motivum extrinsecum, & conditionem proponentem divinam revelationem. Propterea cum dubitatur, an Deus aliquid revelaverit? recurrimus ad Ecclesiam, & ubi hæc per Pontificem, & Concilia confirmata, definit, vel proponit Deum illud revelasse, ex illius aucto-

ritate habemus motivum extrinsecum idoneum ad formandum iudicium prudens, & honestum, divina adjuvante gratia, de existentia revelationis.

Unde ex Augustino ibi motiva extrinseca sunt multa, propter quæ iudico iustissimum esse, ut profitear fidem, quam profitetur Ecclesia Catholica, nimirum, *consensus populorum, auctoritas miraculis confirmata, non interrupta Pontificum successio, &c.* Et quia propter hoc iudico iustissimum, & honestissimum esse, ut, repudiatis aliis Sectis, profitear fidem Ecclesiae Catholicae, volo illam, Deo adjuvante, profiteri usque ad mortem; & dependenter ab hac mea libera voluntate firmissimè credo Deum illam revelasse propter ipsam revelationem, tanquam propter motivum intrinsecum credendi.

Dices. Ergo, ut per motivum extrinsecum credimus Pontificem habere illam auctoritatem infallibilem, quia Ecclesia per ipsum testatur: ergo imprudenter credimus: nam qui citò credit, levis est corde, Ecclesiast. 19. & ita non credimus fide divina, quæ imprudens non est.

39 R. Negatur secunda consequentia. Inconveniens non est, quod Caput Ecclesiae de seipso testimonium perhibeat; nam à Deo de se, & aliis credilibus testificandi potestatem accepit; cum enim, ut lucerna super candelabrum sit constituta, se, & alia credibilia manifestat, dicente Augustino *tract. 35. in Joan. num. 4. Lumen, & alia demonstrat, & se ipsum. Accendis lucernam, ut quæras tunicam: nunquid accendis lucernam, ut videas ardentem lucernam? Lucerna quippe ardens idonea est, & alia, quæ tenebris operiebantur, nudare, & se ipsam tuis oculis demonstrare.* Propterea idem Augustinus ait *libr. 1. contra Crescon. capite 33. Ecclesiam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas; ut quoniam Sacra Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, huius obscuritate quaestionis (an rebaptizandi essent baptizati ab hæreticis) eamdem Ecclesiam de illa consulat, quam*
sine

sine ulla ambiguitate Sacra Scriptura demonstrat.

Ideò prudentissimè credimus; quinimò aliàs imprudentissimi essemus. Nam est moraliter evidens, Deum revelasse, quòd sit auctoritas infallibilis in Ecclesia Catholica; & hæc in Romano Pontifice, & Concilio generali confirmato. Id enim universaliter nunc creditur, & ab initio nascentis Ecclesiæ credebatur ab omnibus, qui cætera mysteria fidei admittebant usque ad tempora Lutheri, & Calvini, & aliorum, qui inter alias hæreses, hanc etiam excogitarunt, negandi dictam Ecclesiæ auctoritatem; nec est moraliter possibile, quòd ita generaliter à tot diversarum Nationum hominibus, doctrina, sanctitate, & prudentia conspicuis crederetur, nisi id Traditione receptum esset à Christo, & Apostolis, & esset miraculis confirmatum; & propterea insipientissimum esset de eo dubitare; & ideò non est levis corde, qui Ecclesiæ credit: cum non credat alicui dicenti aliquod novum, aut extraordinarium, quod prius, & semper in Ecclesia non fuerit creditum; vel, quin iudicio prudenti moveatur ad credendum.

Opponunt 3. Concilia, etiam confirmata à Papa circa fidem non semel errarunt: ergo nec Papa, neque ipsa Concilia gaudent infallibili auctoritate circa res fidei. Antecedens probatur. Antiquæ fidei multa addita sunt, quæ constat Apostolos, nec verbo, neque viva voce Ecclesiæ tradidisse. Ita in Nicæno I. addita est *consubstantialitas* Filii divini cum Patre: in Tridentino *transubstantiatio*, & alia huiusmodi in aliis Conciliis, antiquis dogmatum regulis sunt adjecta: ergo errarunt.

Si dicatur: rei antiquæ ab Apostolis traditæ nomen novum fuisse attributum; hoc non regit, nam implicat, ut res antiqua nomen novum possit recipere; cum, priusquam nomen novum sortiretur, nequaquam sine nominis proprietate maneret.

40 R. Negatur antecedens. Ad probationem dicimus. Multa dogmata revelari Ecclesiæ in suo Capite Romano Pontifice, non immediata revelatione, sed Spiritus Sancti directione ad explicationem antiquitus revelatorum Apostolis. Dirigit enim Ecclesiam, illuminans ejus Caput visibile ad proponenda immediatè revelata, & ex revelatis immediatè veritates eliciendas. Hinc multa nunc habemus expressè ab Ecclesia, quæ sub tali expressione, & explicatione ab ipsis Apostolis non sunt tradita. Quæ tamen non inde fuerunt illis incognita; quoniam principia eis revelata, nobis tradiderunt, in quibus virtualiter conclusiones continentur. Ideò, licet daremus multa nomina, quibus postea dogmata significata sunt, Apostolis fuisse incognita; restamen, quia ab ipsis traditæ sunt, ipsis notæ fuerunt. Id juris habet Ecclesia, ut inusitatis prius vocibus utatur, quibus fidem suam exprimat, præcludatque hæreticorum cavillationes. Sunt enim ait Augustinus *tract. 97. in Joann. nu. 4.* *Et doctrinæ religionis congruentes verborum novitates, sicut ipsum nomen Christianorum, quando dici cæperit, scriptum est... res tamen ipsæ, Et ante nomina sua erant, Et religionis veritate firmanur, qua etiam contra improbos defenduntur. Adversus impietatem quoque Arianorum hæreticorum novum nomen Patres Homousion condiderunt; sed non rem novam tali nomine signaverunt; hoc enim vocatur Homousion, quod est: ego & Pater unum sumus, unius videlicet, ejusdemque substantiæ.*

Idem dicendum de nomine *Transubstantiatio*, quod significat substantialem panis, & vini conversionem in Christi Corpus, & Sanguinem: quæ semper in Ecclesia fuit credita; & nomen illud additum est contra Lutheranos consubstantiantes, hoc est, ponentes in Sacramento Altaris substantiam panis esse cum corpore Christi; & adversus Calvinistas, admittentes Corpus Christi esse sub speciebus panis, non verè, & realiter, sed solum figuratè.

Et

Et proportionē servata, idem valet de nomine *Inarnationis*, *Personæ*, *Purgatorii*, *Characteris*, *Indulgentiæ*, *Sacramenti*, &c. Quæ voces juxta hæreticorum instantias valent ad majorem explicationem credendorum, & ferum jam antea creditarum.

Quod autem Ecclesia potestatem habeat hujusmodi nomina imponendi, ostendit S. Athanasius *disp. contr. Arium in disput. primæ Diei*. Ecclesiasticæ semper, ait, moris est disciplinæ, si quando hæreticorum nova doctrina exurgit contra insolentes quæstionum novitates, rebus immutabiliter permanentibus, nominum vocabula immutare.

Ipsa verò dogmata, quantum ad res ipsas, in Ecclesia semper credita sunt; quæ quando ab hæreticis in dubium revocata fuerunt per Ecclesiam explicitè credendum definita sunt, & novæ vocis proprietate res antiqua explicata est. Et ubi aliquorum apud Patres mentio non sit facta, ideò fuit, quia nulla quæstio de illis mota erat, & definitione Ecclesiæ pro tunc opus non fuit.

Dices. Paulus *1. ad Timoth. 6.* jubet devitari prophanas vocum novitates; ergo novæ voces vitandæ sunt.

R. Negatur consequentia: Prophanas quidem voces Apostolus devitare præcepit; sed hujus generis non sunt, quæ Ecclesiæ adhibet, ut dixit Lirinensis *commonit. 1. cap. 33.* Quæ sunt prophanæ vocum novitates? Quæ nihil habent sacri, nihil religiosi ab Ecclesiæ penetrabilibus, quæ est templum Dei. Prophanas (inquit Apostolus) vocum novitates, idest, dogmatum, rerum, sententiarum novitates, quæ sunt vetustati, & quæ antiquitati contrariæ. Et Augustinus *d. tract. 97.* Si omnis novitas prophanæ esset, nec à Domino diceretur: mandatum novum do vobis: nec testamentum appellaretur novum; nec cantaretur in universa terra Canticum novum. Prophanæ sunt verborum novitates, per quas, & fidem rerum verarum; quas credere parvuli præcipiuntur, vel ut imperitiam deridere volunt, qui veritati contradicunt: non

ait (Apostolus) verborum novitates, sed addit prophanas.

Instant. Nullæ definitiones, & voces sunt ab Ecclesia de novo adhibendæ dicente Augustino *libr. 2. de doctr. Christ. cap. 9.* In iis, quæ apertè in Scriptura posita sunt, inveniuntur illa nomina, quæ continent fidem, moresque vivendi. *Lib. 2. de peccat. merit. & remis. cap. 36.* Ubi de re obscurissima disputatur, non adjuvantibus divinarum Scripturarum certis, clarisque documentis, cohibere se debet humana præsumptio nihil faciens in partem alteram declinando.

R. Hæc Novatores obtrudunt Catholicis adversus divinas Traditiones, de quibus egimus *contr. 3. cap. 1.* Augustinus non dixit solam Scripturam esse firmamentum positum adversus hæreses, aliàs negasset auctoritatem Ecclesiæ, quæ ab Apostolo dicitur columna, & firmamentum veritatis, ab ipso tantoperè commendatam, ubi *supr. contr. 10. Epist. fundam. cap. 5.*

Ad primum locum dicitur, quòd id, quod continetur apertè in Scripturis continet fidem, moresque vivendi in genere, implicitè, & inadæquatè; unde non dixit continet omnem fidem, sed fidem. Quamplurima enim continentur etiam in Traditionibus, quas nobis Ecclesia proponit. Quæ partim in antiquorum Patrum scriptis continentur: partim in definitionibus Ecclesiæ. Vel dicit omnia apertè posita, quæ continent fidem, moresque vivendi, quia nimirum in apertè positis invenimus multos articulos, & in apertè positis remittimus ad Ecclesiam, ut eam audiamus, & ab ea erudiamur. *Matth. 18.* Si Ecclesiam non audierit. *Lucæ 10.* Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.

Ad 2. Clara sunt testimonia pro Ecclesia, quæ nobis proponit verbum Dei, tam scriptum, quàm ab Apostolis in libris canonicis non scriptum, sed voce tantum traditum. Vel dicendum, quòd ibi Augustinus agebat contra Pelagianos, quos traditione recepta de contractione peccati originalis se vinci nō scivisse expertus jam erat,

erat. Ideò in obstrusioribus quibusdam quæstionibus, quas eo capite proponit, videlicet, quomodo animæ peccato originali infectæ traducerentur, ad Scripturas confugit, quas non reiiciebant. Et quis negat sæpè obscuram quæstionem ex Solis Scripturis definiri non posse? Quo casu recurrendum est ad Traditionem, vel Ecclesiæ definitionem, & consuetudinem, contra quam disputare insolentissimæ insaniam esse pronuntiavit idem Augustinus. Vel dicendum, quòd Mysteria, quorum notitia est singulis necessaria necessitate mediæ ad salutem, continent in apertis locis Scripturæ, ut ibi significat Augustinus: *Credo, quòd etiam hinc (in proposita quæstione) divinorum eloquiorum clarissima auctoritas esset, si homo id sine dispendio promissæ salutis ignorare non posset.* Quæ verò obscura sunt Traditione, & Ecclesiæ definitione innotescunt. Ideò, qui recedunt ab ea, quæ est ministerialis regula manifestans, & proponens, quæ sint à Deo revelata, in tenebris errorum miseri jacent.

Opponunt 4. Specialiter contra 2. partem. Non constat, quod Concilia à Papa confirmata sint legitima; ergo decreta Conciliorum non sunt objecta fidei.

Si dicatur. Concilium aliquod esse legitimum potest sine aliqua probatione iis esse evidens, qui tunc adsunt præsentibus. Vident enim convenisse in unum Episcopos, qui habentur ab omnibus veri Episcopi, & convenisse ex variis Provinciis, & vocatos ab eo, qui habet auctoritatem; & siquid aliud requiratur ad legitimum Concilium, id etiam videre possunt: nihil enim invisibile requiritur. Posteris verò, vel absentibus id ipsum est notum ex Historicis, adeoque humana fide, sed certissima, quæ evidentia naturali aliquo modo comparari possit. Ita V. G. Nicænum Concilium fuisse legitimum, non solum unus, aut alter historicus testatur, sed multi, & varii scriptores ejus temporis, & temporum subsequentium: & Ecclesia, quæ nunc est, id ipsum asserit; nec est,

nec fuit, qui contrarium sentiat, aut sentierit, nisi hæreticus sit.

Contra 1. Ergo non habemus testimonium infallibile, quòd Concilia illa fuerint, & fuerint legitima, & hoc, aut illud definierint: certitudo enim fidei humanæ est fallibilis; & ubi alii affirmant, alii negant fuisse legitima. Hinc non possemus infallibiliter scire, quæ sint decreta Conciliorum generalium.

Contra 2. Possunt Episcopi censerì non veri Episcopi, & non esse; sed lupi rapaces, & hæretici.

Deinde. Sine crimine hæresis quamplures adhuc non receperunt decreta Concilii Tridentini; ergo non sunt objecta fidei.

Addunt. Augustinus *libr. 2. de baptis. contr. Donatist. cap. 9.* dixit: *Concilia posteriora prioribus apud posteros præponuntur: & cap. 3.* scripsit: *Ipsa plenaria sæpe priora posterioribus emendari; ergo Conciliorum decreta infallibilia non sunt, neque fidei objecta.*

R. Negatur antecedens. Ad primam replicam dicitur 1. Constat Concilia fuisse legitima ex authenticis exemplis decretorum, quæ expletis Conciliis, asservantur in Ecclesiis, & quando per impossibile singula perirent, Romana Ecclesia, quæ est antiquitatis, & veræ doctrinæ custos, & observatrix, veram notitiam præberet.

Secundò dicitur, quòd, licet certitudo fidei humanæ non sit absolute infallibilis, tamen imprudens est, qui rem recentitatem ab Historicis fide dignis negaret. V. G. *Julium Cæsarem fuisse*, quod ipsi testantur. Unde testimonium infallibile circa legitimitatem, & decreta Conciliorum habetur ex auctoritate, & assertione Ecclesiæ. Auctoritas verò Ecclesiæ considerari potest. Primò, quatenus multi probi, & docti in ea reperiuntur; & sic ejus auctoritas non gignit, nisi certitudinem humanam. Secundò, quatenus ipsa juxta promissiones regitur à Spiritu Sancto, deduciturque in omnem veritatem;

& sic ejus auctoritas gignit certitudinem infallibilem. Ideò ex auctoritate Pontificis confirmantis Concilia, tam de ipsorum legitimitate, quàm de infallibilitate decretorum infallibiliter constat, & ab eo Ecclesia certissimè recipit.

Neque obstat, quòd aliqui id negent. Nam, num non erat legitimum Concilium Nicænum, quia idem clamabant Arianicontra illud, quod nunc Calviniani contra Tridentinum? An miracula Christi Jesu non perhibebant testimonium de Christo Jesu, quia non deerant, qui clamarent esse opera Dæmonum? Fortè sol non lucet, quia noctua ejus lucem non videns, negat?

Dices. Totum hoc, nimirum, & quòd Historici, vel Episcopi dicant se edidisse decreta fidei, & quòd Concilium sit à Papa confirmatum, potest esse naturaliter notorium; ergo notitia decretorum fidei editorum in Conciliis confirmatis non potest inservire ad objectum fidei; quod debet esse revelatum, & non acceptum ab hominibus.

R. In hoc Facto, quòd decreta sint edita in Concilio à Papa confirmato, sunt duo. Unum, quod esse edita à Concilio confirmato, referant Historici, & Episcopi, ac Scriptores dicant. Alterum est id, quod continent decreta, vel significatum decretorum Concilii congregati, & confirmati. Primum esse potest notum naturaliter, & ejus cognitio purè naturalis. Secundum verò est implicite, vel explicitè à Deo revelatum, & deinde, Spiritu Sancto assistente, à Concilio confirmato expressius declaratum, ac definitum; hoc secundum est objectum fidei. Neque illud impedit, quin fide divina credatur, sed est conditio prævia ad credendum. Ita prius per Episcopum, Magistros, & Parentes, vel per lectionem librorum scimus articulos fidei, deinde credimus dicentibus: totum hoc est naturaliter notum. Postea verò credimus fide divina, non quia illos ab illis accepimus, sed propter di-

vinam revelationem, & quia Deus revelavit. Sic non credimus fide divina veritates fidei in Conciliis confirmatis definitas, quia illas à Scriptoribus accipimus, sed quia Deus illas revelavit.

Immo observo esse de fide Concilium V.G. Nicænum à Papa confirmatum, & sic de aliis non errasse, nec errare potuisse, utpotè revelatum in hac universali per Traditionem ab Apostolis acceptam. *Quòd Concilium generale à Papa confirmatum errare non potest.* Ideò de Episcopis in Concilio generali à Pontifice confirmato nullatenus censeripotest, quod non sint veri Episcopi. Ecclesia enim certò credit Deum non permisisse, ut in Concilio, quod ab Ecclesia legitimum creditur, convenirent Episcopi, aut omnes, aut pro majori parte non legitimi, aut non Catholici. Nam non solum scimus Deo curam habere Ecclesiæ suæ: sed ex Scripturis etiam didicimus Dei providentiam omnia suaviter disponere, & Pontificem esse in ea relictum, ut ipsam ab errore contra fidem præservet. Ideò dato casu ex hypotesi non possibili; Papa ex suæ infallibilitatis privilegio Concilium non confirmaret, sed improbaret, ut legitur de Ephesino I. Et per hæc ad secundam replicam.

Ad deinde. Nulla apud Catholicos lis est, nulla controversia, nulla recusatio decretorum Tridentini de rebus fidei: apud omnes hæc sunt indubitata, & constantissimè profitentur ubique constituti Fideles, quamvis apud aliquos, ut in Gallia, non omnes receptæ sint ipsius constitutiones extra fidei definitionem, sed circa beneficia Ecclesiastica, & reformationem. Et hoc, sciente, & ob sibi notas rationes tolerante Romano Pontifice.

Ad additum. Augustinus in primo loco comparat Concilium plenarium Ecclesiæ celebratum post tempora Cypriani (in quo definitum fuit non esse rebaptizandos baptizatos ab hæreticis) cum Concilio coacto ab ipsomet Cypriano, in quo rebaptizatio statuta erat. Ut Donatistas alle-

gan-

gantes pro suo errore Concilium Cypriani, S. Doctor revinceret, eis opposuit Concilium generale; & huic eos debere credere ostendit, quia universale: partibus semper jure optimo totum præponitur, ut ibi textus.

In idem collimat in 2. loco. Urget Donatistas, ut hallucinationem de rebaptizatione ex sententia, & Concilio Cypriani haustam, deponant; quia Concilia Provincialia auctoritati Conciliorum, quæ fiunt ex universo Orbe Christiano, cedunt. Quamvis in illis major adfuiſſet Episcoporum numerus, quàm in istis. Ubi verò de duobus generalibus loqui diceretur, intelligendus est, quòd posterius generale potest, Pontifice consentiente, leges aliquas Ecclesiasticas, temporum varietate exigente, in priori editas tollere, & abrogare, firmis semper remanentibus decretis de rebus fidei, & doctrina morum.

Quæritur I. *An sit discrimen inter Scripturam, & definitionem Ecclesie*, hoc est, editam à Capite Ecclesie, vel à Concilio ab eo confirmato?

R. In multis conveniunt, & in nonnullis differunt. Conveniunt I. quod tam Scriptura, quàm definitiones Ecclesie sunt equalis auctoritatis ad obligandum Fideles; ratio est, quia utrobique vox Dei est. Itaque triplex est Verbum Dei: *Scriptum*, *Traditum*, & *Definitum*, vel à Pontifice extra Concilia, vel à Concilio generali à Papa confirmato; cum enim Deus aliqua in Scriptura revelaverit magis explicitè, & clarè, & alia implicitè, & magis obscurè, ab Ecclesia definiri solet, & explicitè proponi, quòd tantum implicitè, & magis obscurè est à Deo revelatum, maxime cum solet revocari in dubium, aut non sanè intelligi. De Verbo Dei scripto egimus *contr. 3. cap. 2. & cap. 1.* De verbo Dei tradito.

56 Secundò. Quòd vox, seu definitio Ecclesie tam est à Deo, & tam Deus loquitur per Ecclesiam, quàm per Scripturam; & Deus utrobique æqualiter verax

est, & æquali fide, & obedientia dignus. Unde tam Scriptura, quàm definitiones Ecclesie sunt infallibilis auctoritatis, & norma veritatis; sed definitiones Ecclesie sunt regula notior.

57 Tertiò. Quòd tam Scriptura, quàm Ecclesia in suo Capite est lucerna, sed diversimodè; illa, ut lucis materia, hæc ut ministra; illa, ut lucem sua auctoritate portet; hæc, quasi digito testimonium suis definitionibus perhibens de eadem.

58 Differunt verò I. Quia Scriptura est regula, & norma inanimis, licet non adæquata; hæc enim complectitur, etiam Traditiones Dominicas ex *contro. 3. cap. 1.* Definitio verò Ecclesie relatè ad illam est regulatum, quatenus Ecclesia in suis definitionibus edendis Scripturas scrutatur, ut inveniat, quid Deus in illis implicitè revelaverit, & juxta illas definiat.

59 II. Quia auctoritas Ecclesie est nobis in pluribus evidentior, quàm Scripturæ, in quantum manifestior, & explicatior est definitio, & vox Ecclesie, quàm Scripturæ, cum sæpè Scriptura obscurè loquatur. Circa Scripturam enim dubitari solet. Primò, *an hi, & illi libri sint canonici, & à Spiritu Sancto inspirati?* 2. *Qui sit sensus verborum illius?* aliter enim unus, & alius aliter ipsam interpretatur. 3. *Quid implicitè lateat in verbo Dei, & quid inde erui, & consequi possit necessariò?* propter hæc enim plures inter se digladiantur, & in periculum fides adducitur. Hinc Ecclesia per suum Caput, vel extra, vel confirmans Concilia circa Verbum Dei tria solet definire. Primò definit, qui, & quot sint libri canonici. Secundò, de sensu legitimo, & à Spiritu Sancto intento: & utrumque ex Traditione. Tertiò, Definitiones, & propositiones fidei format de propositionibus; quæ necessariò consequuntur ex verbo Dei explicitè revelato. Unde dicitur Ecclesiam dare veritatem Scripturæ, non *in se*, quia hanc habet à Deo, sed *quoad nos*, quatenus Ecclesia definit, ut acceptetur, & de ejus sensu

judicat, ut ipsum firmiter teneamus.

60 III. Quòd latius patet vox Ecclesiæ; quæ tam verbum scriptum, quàm non Scriptum loquitur, & loqui potest explicitè: atque adeò aliquid potest de fide explicitè decernere, quod Scriptura ita explicitè non docet. Quod constat, quia estò Scriptura loquatur esse tenendas Traditiones, non determinat tamen, quæ Traditiones in particulari sint, ut Dominicæ tenendæ, quod fecit Ecclesia. Item, Scriptura non docet, quinam sint libri canonici, quod determinavit Ecclesia in Trid. *sess. 4. in decret. de Script.*

61 IV. Quia Scriptura est vox Dei, sed nec semper, nec simpliciter: Nam & Diabolus, & hereticus loquitur Scripturæ sententias voce sua, non voce Dei: sed Scriptura est semper vox Dei, quando Ecclesia, per quam Deus loquitur, eam proponit: vox autem Ecclesiæ est simpliciter, & semper vox Dei; quatenus nunquam, nisi Deo assistente, & ab errore præservante loquitur, quando de moribus, & fide loquitur, & Ecclesiam docet de pertinentibus ad salutem.

62 Quia definitiones Ecclesiæ editæ quidem sunt ex assistentia Spiritus Sancti (qui Pontifici assistit, ne in illis erret) sed non illam dictantis. Scriptura verò fuit à Spiritu Sancto, dictante non tam sensum, quàm verba. Unde dixit Augustinus *lib. 7. confes. cap. 21. Sacra Scriptura est venerabilis Stylus Spiritus Sancti.* Et *lib. 12. cap. 29. Nonne ista Scriptura tua vera est, quoniam tu verax, & veritas edidisti eam?*

Sed quæritur. Quomodo Deus dictarit Sacram Scripturam?

Resp. Deuseo sensu illam dictavit, quòd Sacrorum Scriptorum mentem, voluntatem, & manum multò perfectiùs, quàm solent homines, qui quædam Amanuensibus dictant, affecerit.

Et quidem I. mentem affecit tribuendo earum rerum, quas dictavit, cognitionem; vel immediatè illam imprimendo menti; vel illuminando, ut Scriptores in

memoriam redigerent, quæ viderant, vel audierant, juxta illud Joan. 15. *Et Sugeret vobis omnia, quaecumque dixerò vobis.*

II. Voluntatem movit inspirando, excitando, accendendo, ut fideliter scriberent, quæ menti revelata fuerunt.

III. Manui adfuit, ne rem pro re, verbum pro verbo, litteram pro littera scriberent.

Et notamus ex alibi dictis, quod, si singula Sacra Scripturæ verba, non fuissent à Canonicis Scriptoribus, Spiritu Sancto dictante conscripta, non magis ipsa pertinerent ad verbum Dei scriptum, quàm definitiones Ecclesiæ; quæ à Pontifice fiunt ex assistentia Spiritus Sancti juxta illud *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Et ita nulla esset differentia inter definitiones Pontificias, & divinam Scripturam. Quod à nemine dicendum est.

Dices. Sed cur Lucas in *cap. 1.* sui Evangelii dixit auctoritatem ex testium fide, & relatione sumere, si Evangelium, & acta Apostolorum, Spiritu Sancto dictante, conscripsit?

63 Resp. I. Expediens erat ad fidem humanam conciliandam apud eos, qui nondum Christiani erant: non enim credidissent, si se scribere, Spiritu Sancto dictante, dixisset; benè verò ubi res gestas agnovissent esse à viro probò scriptas, vel, quia ipse viderat, vel à fide dignis, & oculatis testibus acceperat.

64 Secundò, dicitur speciali Dei providentia factum esse, ut duo ex Evangelistis fuerint Apostoli, qui res, ut visas narraverint, ut Matthæus, & Joannes, qui secuti sunt Dominum, dum hic vixit. Alii duo è contra, ut Marcus, & Lucas, non fuerint Apostoli, & res non ut visas, sed ut ab Apostolis auditas descripserint, ut inde colligatur historiæ Evangelicæ certitudo, non ex Scriptorum Sacrorum visu, vel auditu manare, sed ex ipsa Spiritus Sancti assistentia, res, verbaque dictantis, ut tenet Augustinus *lib. 1. de consensu Evangelistarum cap. 1.*

65 Neque obstat, quòd omnes divinæ Scripturæ libri unius, & ejusdem styli non sint. Hoc enim non probat sacros Scriptores suamet verba in libris apposuisse, nò verò illa à Spiritu Sancto dictata, sed solum, quòd Spiritus Sanctus se accommodaverit indoli, & genio scribentium. Nam Deus solet hominibus, tanquam instrumentis uti modo, qui eorum naturæ, & indoli congruit, adeò ut in urbanis urbanus, in eloquentibus eloquentior videatur; perinde actibicen, qui in tibiis subtilioribus subtilius, in crassioribus crassius, in grandioribus modulatur grandius. Sic non mirum, si in stylo suo exultans lætetur Isajas, lamentetur Jeremias, minetur Ezechiel. Neque mirum, si Deus eleganter loquebatur per Isajam, rusticèque per Amos; erat quippe Isajas in regia eruditus, (utpotè nepos Amasiæ Regis Juda ex fratre) erat Amos ineruditus Pastor.

Dices. Scriptor *lib. 2. Machabæor. in fine* petit veniam, *si minus dignè scripserit*: Quod probat opus fuisse humanum, & defectibile non in alio, quam in modo ipso scribendi. 2. Paulus *1. ad Corinth. 7.* ait: *Cæteris ego, dico, non Dominus*; ergo non omnia Scripturæ verba sunt divina. 3. D. Hieronymus *Epist. 101.* notat, Apostolos, & Evangelistas referre solitos non præcisa verba, sed sensum sententiæ veteris Testamenti. Verba autem fuissent transumenda, si fuissent divina. 4. In Sacra Scriptura reperiuntur plura verba prophana: ad Titum *cap. 1.* est illud Epimenidis philosophi: *Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri*; quæ non videntur à Spiritu Sancto dictata.

66 R. Ad 1. Deus ipse dictabat eam excusationem sui instrumenti, ut modo humano scribendorum librorum se accommodaret, doceretque nos modum modestum scribendi. Nec petit veniam erratorum, quia ibi nulla sunt.

67 Ad 2. Ut Paulus distinguat ea, quæ Deus proprio ore protulit, dicit: *præcipio non ego, sed Dominus*; hoc est, conjugatis

auctoritate Christi Domini præcipio, ut ad invicem non separentur. Ut verò indicet, quæ ipse dicit secundum suum consilium, ait; *cæteris ego dico, non Dominus*: hoc est, conjugatis disparis fidei, seu quorum unus est Christianus, alter paganus, ut exponit Augustinus *lib. 1. de conjug. adult. cap. 13.* Domini Spiritu motus moneo, ut conjux fidelis non relinquat conjugem infidelem, si hæc consentit habitare cum illo. Quod monitum, & consilium fuerit à Paulo ex motione Spiritus Sancti, patet, cum concludat: *puto autem, quòd ego Spiritum Dei habeam*: quæ sunt maximæ humilitatis verba, dum dicit, *puto*: sed magnæ auctoritatis dum dicit, *Spiritum Dei habeam*: hoc enim significat, consilium illud, Dei instinctu esse datum.

Ad 3. Voluit S. Doctor nos instruere pluris in loquendo facienda esse ipsa significata, quam verba significantia; quia littera malè intellecta occidit.

68 Ad 4. Illa, quatenus prophana sunt, & ab auctoribus Ethnicis usurpata, non fuerunt à Spiritu Sancto dictata, benè verò quatenus à Deo elevata, & assumpta sunt ad ea nobis significanda, quæ Deus per ea nobis significare decrevit. Cætera videri possunt apud Auctores, cum nostrum hic non sit ex instituto rem examinare. Lege *supr. contr. 3. cap. 4. n. 25. & 26.*

Quæritur 2. *An vera Ecclesia probanda sit ex Scriptura, vel è contra?*

69 R. Admittentibus Scripturam, non verò Ecclesiam, est Ecclesia probanda per Scripturam, quæ fuit praxis Augustini contra Donatistas, qui Scripturas divinas admittebant, & veram Christi Ecclesiam negabant, asserebantque in toto Orbe periisse, & solum remansisse in Africa in parte Donati; sic *lib. de unit. Eccles. cap. 3.* ait: *Sunt certè libri divini, quorum auctoritati utrique consentimus, utrique credimus, utrique servimus, ibi quæramus Ecclesiam, ibi discutiamus causam nostram.*

70 Illis verò, qui Ecclesiam profitentur per hanc probanda est vera Scriptura,

prout idem Augustinus egit adversus Manicheos, qui plerasque Scripturas non recipiebant, & à Deo esse negabant, ita *lib.1.contr.Epist.fundamen.cap.5.* inquit: Ego verò Evangelio non crederem, nisi me Ecclesia Catholica commoveret auctoritas.

71 Quòd, si neque Ecclesia, neque Scriptura sit alicui credibilis, & credenda: primum probanda erit Ecclesia per motiva credibilitatis, quæ evidenter suadent Ecclesiam esse à Deo revelatam, & fundatam, adeòt imprudentissimè quis eam neget, ut diximus *contr.1.cap.1. ad finem*, & *contr.3.cap.3.nu.11.ad 13.*

72 Ex Apostolorum etiam Symbolo potest Ecclesia, eam non credentibus, & illud fatentibus, probari; nam in eo articulus credendus proponitur: *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam.* De Symbolo agit idem Augustinus *lib.de fide, & Symbolo cap.10. & cap.1.* dixit: *Est Catholica fides in symbolo, nota fidelibus, memoriaeque mandata, quanta passa est brevitae Sermonis.* Illud autem ab Apostolis editum esse Traditione constat.

Quæritur 3. *An sint aliquæ regulæ ad intelligentiam decretorum Conciliorum necessarie?*

73 R. Affirmativè. Hoc quæsitum excitatur, quia multa sunt in Conciliis statuta, quæ ad fidem non pertinent, sed ea solum, quæ tanquam de fide universis Fidelibus sub pœna anathematis communiter credenda proponuntur; ita ut sola ipsa decreta nuda quoad substantiam sint de fide, non omnia adjuncta, quæ in decretis inferuntur, ut sunt rationes, & auctoritates Patrum, quæ probationis loco subiiciuntur; cum fortè non semper sint necessariae, sed interdum probabiles, & non rarò possint à privatis hominibus adhiberi, quibus Concilia demandant, ut canones in certam formam reducant: hæc enim non equalis sunt ponderis, ac ipsa decreta; at nihil propterea de decretorum auctoritate, & debito iis obsequio decedit. Quod observandum est, etiam circa Constitutiones Summorum Pontificum. Quare.

74 Prima regula est. Quòd definitio Conciliaris est de fide, & dogmatica, cum Patres in Conciliis ex Scripturis, vel Traditione definiunt, & Papa approbat.

75 II. Quòd declaratio, quænam Scriptura sit autentica, & quæ non, facta à Concilio à Papa confirmato pro regula infallibili recipienda est, & decretum Synodicum à nullo Catholico repudiari potest.

76 III. Quòd interpretatio de vero sensu ipsius Scripturæ cum à Concilio Oecumenico habetur, pro dogmatica accipienda est, accedente confirmatione Papæ.

77 IV. Ubi Traditione determinatur aliquod recipiendum, non ut adiaphorum, seu indifferens, sed ut certum dogma est accipiendum.

78 V. Cum aliqua conclusio ex principiis fidei deducta à Concilio confirmato explicatur, atque proponitur, non ut adiaphora, sed ut certum dogma tenenda est.

79 VI. Si post decreta Synodica, vel in principio, aut medio apponuntur hæc clausulæ: *Diffinimus*, vel *declaramus*, *profitemur*, vel, *firmiter credimus*, ut in Concilio Lugdunensi *cap.de Sum.Trinit.& fid.Cath.* & in Lateranen. *cap.damnamus eod.tit.* aut, *contrarium asserentes pro hæreticis judicantur*; vel additur, *damnamus*, aut *prohibemus*, & *reprobamus*: seu Canon concluditur, *anathema sit*; prout concluduntur illi Tridentini: hæc sunt notæ, & signa definitionis.

80 VII. Quæcumque non ex instituto, & deliberato consilio, sed per accidens, & obiter dicuntur in Conciliorum decretis, non videntur ad fidem pertinere.

81 VIII. Quidquid Canones Conciliorum confirmatorum præscribunt credendum, omninò recipiendum est. In decretis verò, in quibus rationes inferuntur, procedendum juxta dicta *nu.73.* Verum temeritatis est, velle ipsa verba decretorum extorquere, & interpretari, cum declaratio ad Sedem Apostolicam pertineat.

Quæritur 4. *An una, & eadem sit Ecclesia nostra, ac antiquorum Patrum, Legis naturæ, & scriptæ?*

Hoc

Hoc quæsitum sub examine ponitur, ut ejus occasione, nonnullorum notitia ministraretur, quæ si conferantur cum resolutionibus *contr. 1. cap. 1. & 3. & contr. 4. cap. 3.* aptissima sunt ad solvendas difficultates, quæ adversus ea, obtrudere quis posset.

82 Primò itaque, ut certum omninò supponitur, in statu Legis naturæ viguisse Ecclesiam sub protoparentibus; quæ ad Abel producta, inde ad Seth, Enoch protrahitur, & usque ad Noe continuatur. Ab isto post diluvium devolvitur ad domum Arbahæ, in qua custodita est plantatio Civitatis Dei. Mox ab Abraham ad Isaac, Jacob, cæterosque Patriarchas deducta, sub Joseph Principe in Ægypto adunatur. Translata deinde sub Moyse Duce, aucta est legibus scriptis, præceptis, cæremonialibus, &c. Et hoc toto tempore nunquam interruptus est Dei cultus.

83 Sub hoc ultimo statu incepit tempus legis scriptæ, qui duravit usque ad tempus Messie. Videri potest Augustinus, qui *lib. 16. de Civit. Dei*, per multa capita admirabilis est in tradenda sancta successione veri cultus, & Ecclesie ex testimoniis Scripturæ: Quam sub Patriarchis adunatam profert ab Abel usque ad Christum Dominum, totum progressum Civitatis Dei demonstrans. Cui attexuit statum ejusdem in nova lege *lib. 18. ibi, cap. 46.* usque ad consummationem sæculi.

84 Secundò, negare nullus potest plures ex Gentilibus fuisse in statu Legis naturæ justificados, & salutem esse assecutos per fidem in Mediatorem venturum. Hoc ipsum idem ostendit *ibi cap. 47.* *Populus enim reverà, ait, qui propriè Dei populus diceretur, nullus alius fuit (præter Israelitas) homines autem quosdam non terrena, sed cælesti societate ad veros Israelitas supernæ Civis Patriæ pertinentes, etiam in aliis gentibus fuisse, negare (Judæi) non possunt, quia, si negant, facillimè convincuntur de Sancto, & mirabili viro Job, qui nec indigena, nec Profelytus, idest, advena populi Israel fuit: sed ex gente Idumæa genus ducēs, ibi ortus, ibidem mortuus est.*

P. Aug. Matthæucci Controv.

85 Ideò notum est Ecclesias illas non formaliter, sed materialiter tantum fuisse distinctas: utrisque per eandem fidem in Messiam venturum, & convenientibus in eodem credito, sperato, & amato patebat aditus ad salutem juxta Augustinum *in psal. 104. n. 10.* *Non enim quisquam præter istam fidem, quæ est in Christo Jesu, sive ante ejus Incarnationem, sive postea reconciliatus est Deo.*

86 Verùm poterant Gentiles ad Judæos transire: ex quo & Profelyti dicebantur. Qui verò ex Gentilitate ad Judaismum transferrent, Sacramento circumcisionis initiabantur. Liber verò erat hic transitus, cum Solis Judæis fuisset præcepta circumcisionis. Et tunc, qui actualiter incorporabantur, erant numero, & meritò Judæi fideles; qui verò non, sed à cæteris Gentibus per fidem in Mediatorem futurum, vel sacrificiis istius fidei protestativis distinguebantur, solum merito, & ad Sacerdotium Aaronicum habitualiter referebantur. Qua ratione Augustinus *in psal. 145. nu. 18.* dixit: *Omnis Ecclesia Gentium profelyta est: numero, & merito, vel merito tantum.*

87 Unde habetur, quòd, posito statu Legis Scriptæ, adhuc præputiati, seu Gentiles, poterant salvari per fidem in Mediatorem futurum, si servabant præcepta Legis naturæ, ut oportet. Non enim Deus, licet constituerit sibi populum electum Judaicum, abrogavit omninò Sacramenta Legis naturæ, sed ipsis etiam Hebræis licebat pro faminis, & pro parvulis ante octavum diem, uti remedio instituto pro statu Legis naturæ ad tollendum peccatum originale, de quo, ait Augustinus *lib. 5. contr. Julianum cap. 9.* *Nec ideò credendum est, & ante circumcisionem famulos Dei, quando quidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis. Nam & sacrificia eorum legimus, quibus utique ille figurabatur, qui solus tollit peccatum mundi.*

88 Quapropter una, eademque est Ec-

Qq 3 cle-

clesia; quæ ab initio, & usque ad finem in eadem identitate conservabitur. Ratio est, quia identitas alicujus rei non ex materia, sed ex forma desumitur. Ita ob unam speciem aque, & alvei identitatem dicitur idem fluvius, licet partes fluminis fluant, & refluant. Idem ignis dicitur continuo ardere, licet nova combustibilia apponantur, & priora comburantur, quia eadem species ignis manet. Idem numero homo est à principio suæ nativitatis per totam vitam, licet quandiu vivit, & crescit, non sint eedem partes materialiter, quæ actione caloris naturalis consumptæ novo alimento, & augmento reparantur; non alia ratione, nisi quia eadem forma singulæ partes informantur; & propterea idem numero est in infantia, in adolescentia, in virilitate, & senectute. Sic una, eademque Civitas est, estò homines vivi mortuis succedant; quia idem servatur ordo Politicæ. Ita in proposito, identitas Ecclesiæ non est desumenda secundum diversitatem personarum sibi invicem succedentium: hæc enim est distinctio solum materialis: & hac ratione Ecclesia unius Civitatis, vel Provinciæ est distincta, & diversa ab aliis. A forma itaque ejus identitas sumenda est. Est autem forma constitutiva Ecclesiæ fides exteriori protestatione, & Sacramentorum administratione manifestata in ordine ad unum Caput visibile, ut hic supponimus ex alibi dictis.

89 Certum autem est, quod unum, & idem objectum fidei, Christus nimirum, semper fuit ab initio creditum usque ad præsens, & credetur usque ad consummationem sæculi; cum hac tamen differentia statuum, quod diversis temporibus, & à diversis personis, magis, & minus explicitè creditum fuerit: magis enim explicitè fuerunt multa credita tempore Moysis, quam tempore Legis naturæ; & magis tempore Legis gratiæ plura explicitè creduntur, quam sub utraque Lege, ita crederentur. Sic expressè Augustinus *tr. 45. in Joan. nu. 9. Ante adventum Domini nostri Jesu*

Christi, qui humilis venit in carne, præcesserunt just: sic in eum credentes venturum, quomodo nos credimus in eum, qui venit. Tempora variata sunt, non fides, quia & ipsa verba pro tempore variantur, cum variè declinantur: alium sonum habet, venturus est, alium sonum habet, venit: mutatus est sonus, venturus est, & venit: eadem tamen fides utrosque conjungit, & eos, qui venturum esse, & eos, qui eum venisse crediderunt. Diversis quidem temporibus, sed utrosque per unum fidei ostium, hoc est, per Christum videmus ingressos. Et ad hoc propositum adducit Apostolum 2. ad Corinth. 4. dicentem: habentes eundem spiritum fidei.

90 Hinc ad quæsitum. Ecclesia nostra, & antiquorum secundum essentiam eadem est, licet status nostræ sit illo excellentior. Propterea status Legis naturæ, infantia: status Legis Moysis, adolescentia: status verò Legis gratiæ juventuti, maturitati, & senectuti comparatur cum continuatione usque ad finem Mundi. Sicut autem est idem numero homo, qui puer, & postea adolescens: &, qui juvenis, & usque ad finem vitæ; sic eadem prorsus est Ecclesia, in diversis statibus eandem identitatem servans.

Dices. Synagoga Judæorum defecit; & Scripturis significatur Ecclesia Judæorum exclusa. Ideò Ecclesia Christiana essentialiter ab illa Judæorum est diversa.

91 R. Ecclesia Judæorum dicitur exclusa, non quantum ad essentiam, & identitatem, sed solum quantum ad statum: sicuti exclusam dicimus pueritiam, subintrante adolescentia, & figuram, umbram impletam. Vel, dicitur, quod Synagoga in ratione Synagogæ, quatenus nimirum dicebat sacrificia, cæremonias, circumcisionem, & judicialia, aliaque, quæ erant umbra futurorum, defecit; non verò in ratione Ecclesiæ, sub qua importabat fidem in Messiam venturum. Quomodo non defecit, sed in statum novæ Legis multò meliorem, & perfectiorem evecta est. Ideò Ecclesia Christiana est essentialiter diversa

ab Ecclesia Judæorum, prout hæc consideratur sub ratione Synagogæ, non verò sub ratione Ecclesiæ. Unde dixit Augustinus in *psal. 40. Plantata est ibi Ecclesia Christi, unde eradicatæ sunt spinæ Synagogæ.*

92 Quod verò Synagoga Judæorum, etiam Ecclesia dicta sit, habet Augustinus in *psal. 77. n. 3. Quamvis enim propriè dicatur Synagoga Judæorum, Ecclesia verò Christianorum, quia congregatio magis pecorum, convocatio verò magis hominum intelligi solet: tamen & illam dictam invenimus Ecclesiam. Et in psal. 78. nu. 3.*

93 Idem Augustinus *lib. 19. c. 11. contra Faustum* dixit: In nullum nomen Religionis, seu verum, seu falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, vel Sacramentorum visibilium consortio colligentur: Ideò Dei Civitas semper visibilibus istis signis fidem protestantibus, & populum colligantibus adunata est; Licet, ut idem ait, *q. 84. in Leviticum. Pro temporum diversitate mutata sunt, ut alia tunc fuerint, & alia modò sint. Quæ, cum essent prænuntiativa Christi venturi, & Christus cum suo adventu impleisset, ablata sunt: & ideò ablata, quia impleta. Quæ variatio solam diversitatem status demonstravit. Fuitq; necessarium ea mutari, ne si eadem permanissent Sacramenta, ejusdem status videretur esse continuatio; quia tamen ea illorum respiciebant Christum venturum, nostra autem Christum jam venisse respiciunt, identitas habetur objecti; & ideò Religionis identitas non diversificatur; sicut non diversificatur quævis familia, quòd diversa præcepta proponantur à Domino pro temporum varietate; vel aliter hyeme, vel aliter in æstate vestiantur, prout totum explicavit Augustinus ubi *supra tract. 45. Nos credimus Dominum Jesum Christum natum ex Virgine, venisse in carne, passum esse, resurrexisse, in Cælum ascendisse: totum hoc impletum esse, jam credimus. In eius sunt fidei societate nobiscum, & illi Patres, qui crediderunt de Virgine nasciturum, passurum, resurrecturum, in Cælum adscensurum.**

94 Quæ identitas attenditur ex parte fundamenti, sicut dicitur de illa domus materialis. Unum autem, & idem fundamentum Ecclesiæ fuit in statu Legis naturæ, & scriptæ, & est in statu Legis novæ, Christus nimirum, qui est fundamentum omnium Fidelium, qui veluti domus superædificantur, juxta illud *1. ad Corinth. 3. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus. Et veluti secundaria fundamenta recensentur Apostoli, & Patriarchæ, ad Ephes. 2. Superædificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu: præcipuo fundamento. Eadem ergo Domus identitas est, quæ super idem fundamentum superextruitur, & ab eodem sustinetur.*

Dices. Pro statu Legis veteris non erat unus omnium Fidelium Summus Pastor. Nam Pontificum Judæorum auctoritas continebatur solùm intra limites Hebraismi, nec se extendebat ad Fideles, habentes veram fidem inter Gentiles (inter quos fuit Job) qui, ut diximus, salvabantur per Sacramenta Legis naturæ, & de rebus fidei instruebantur à Prophetis, inter quos nullus erat ordo prælationis. Vel, si tunc stetit formalis identitas Ecclesiæ, quin unus esset supremus omnium Pastor; ita in statu Legis novæ omnibus Fidelibus diffusis per Orbem non est præficiendus Romanus Pontifex Supremus omnium Pastor, sed plures equalis potestatis sunt constituendi; & ita regimen Ecclesiæ non erit Monarchicum contra dicta *contr. 4. cap. 3.*

95 Resp. Hoc est certum, quòd Christus fuit Caput invisibile Ecclesiæ pro statu Legis naturæ, & scriptæ, & est nunc Ecclesiæ Christianæ (cujus etiam, dum in terris viveret, fuit visibile) ut habetur expressè ex Apostolo ad Ephesios *1. & (Deus) ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam: Et cap. 5. Christus Caput est Ecclesiæ.*

96 Item. Quòd semper ab initio fuerit in Ecclesia aliquod caput visibile: docuerunt Patres. Ita Theophylactus Antioche-

nus dixit, ideò Deum ex costa viri mulierem formasse, ut *Monarchiæ suæ mysterium demonstraret*. Et ita in antiquorum Patrum serie pro statu Legis naturæ, qui major erat, omnibus in Ecclesia præerat, ut non obscure significat Augustinus in *psal. 128. nu. 2.* dicens, quòd *Ecclesia fuit in Abel, Enoch, &c.* sub Moyse verò, summum Sacerdotem in Ecclesia præfuisse, ex Scripturis docemur.

97 Hæc planè sunt innegabilia. Modò circa antecedens possunt aptari dicta n. 86. Sed, eo permisso, negatur consequentia. Ratio est, quia, estò etiam in illis legibus nullus potuerit salvari sine fide in Mediatorem futurum; tamen status hujus fidei non erat omninò unus quoad omnia. Nam non alligabatur pro omnibus iisdem Sacramentis, & legibus; Quoniam Fideles inter Gentiles non tenebantur illis legibus (excipio præcepta Decalogi, quæ sunt juris naturalis) & Sacramentis, quæ erant data Hebræis. Ideò non erat necesse, quòd Sacerdotiū Aaronicū comprehenderet Fideles Gentilium. Aliter verò dicendum in Ecclesia Catholica. In qua creditur Christum venisse, & eadem est fides, eadem Sacramenta, eadem morum doctrina, idem Sacerdotium, & Sacrificium, adeònt ubique terrarum, abrogata quavis alia doctrina, & ritu, credi, & teneri debeat, quidquid à Pontifice Romano proponitur credendum, & agendum. Christus enim *Marci ult.* præcepit Apostolis, ut prædicarent *Evangelium omni creaturæ*. Hebræis nimirum, & Gentilibus. Paulus *ad Ephes. 2.* ipse (Christus) est pax nostra, qui fecit utraque (hoc est ex populo Judaico, & Gentili) unum: & medium parietem macerie solvens inimicitias in carne sua: idest, sua morte destruxit murum, qui separabat Judæos à Gentilibus, evacuans cæremonialia, & judicialia, à quibus occasionem sumebant inter se rixandi, & inimicitias fovendi. Unde Augustinus in *psal. 78. num. 3.* dixit: *Hæc igitur Ecclesia ex circumcissione, & præputio congregata est, idest, ex populo Israel, &*

ex cæteris gentibus, per lapidem, quem reprobaverunt edificantes, & factus est caput Anguli, in quo angulo tanquàm duo parietes de diverso venientes copularentur. Joan. 10. Christus dixit: *habeo alias oves, quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & fiet unum ovile, & unus Pastor.* Christus oves suas vocat Gentiles, qui non erant de ovili Judæorum, sed per Apostolos inducti sunt, postea in ovile Christi. Quod ovile est supra Petrum fundatum, *Matth. 16.* *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam; eique, & Successoribus ejus cura commissa.* *Joan. ult.* *Pasce oves meas.* Ergo Christus voluit suas oves ab uno supremo Pastore esse visibiliter dirigendas, & doctrina fidei, & morum pascendas; atque ita Christi ovis non est, nec ad ovile Christi pertinet, qui Pastorem à Christo constitutum non agnoscit.

Dices. Ecclesia Christiana dicitur à Christo fundata de novo.

Item. Lutherani & Calvinistæ idem credunt, sperant, & diligunt, ergo eorum Ecclesia erit eadem cum Romano-catholica.

98 Resp. Equidem dicitur à Christo fundata, de novo, quia nova instituit Sacramenta, novas leges dedit, & novum Sacrificium, novosque ministros constituit, propter quod ad nobiliorem, & perfectiorem statum evexit Ecclesiam, quàm fuerit in statu legis naturæ, & scriptæ.

99 Ad Item negatur antecedens. Vide quæ diximus *contr. 1. cap. 5. nu. 13.* Non fide orthodoxa credunt, & inde nec sperant, nec amorem Theologicum habent. Nec in Christum verè credunt, ut ait Augustinus in *Enchyrid. cap. 5.* *Si diligenter, quæ ad Christum pertinent, cogitentur, nomine tenus invenitur Christus apud quoslibet hæreticos, qui se Christianos vocari volunt: re ipsa verò non est apud eos.* Nam, qui Ecclesiam à Christo plantatam non habet matrem, Christum caput non habet; ideò, ut caput Christum quis habeat, debet ejus corpori

conjugi, & esse membrum; cuius membrum non est, si cum visibili capite à Christo constituto non communicat; à quo Calvinistæ, & Lutherani sacrilego scelere recesserunt, & pertinaces in secessione perseverant. Et inde eorum Congregationes sunt Conventicula Sathanæ.

100 Hæc sint pro suscepto instituto satis. In quorum lectura, ut par est, depono, servari regulam à S. Augustino traditam *de vera religione, cap. 10. ibi: quæ vera*

esse perspexeris, tene: & Ecclesiæ Catholicæ tribue; quæ falsa, respue: & mihi, qui hominum sum, ignosce: quæ dubia, crede, donec, aut respuenda esse, vel ratio doceat, vel præcipiat auctoritas Apostolicæ Sedis; cuius lituræ, & correctioni omnia subiicio. Et quatenus opus sit, quæ retractanda sunt, oblittero, ut, quicumque ista lecturi sunt, non me imitentur errantem, sed in melius proficientem, ut utar phrasi Augustini in prologo ad libros retractationum.

FINIS

I N D E X

R E R U M N O T A B I L I U M

Ad marginem primus, ad paginam secundus numerus manuducit.

A

Abb. ss.

Abbates in Conciliis gaudent jurisdictione delegata. 36.p.358.
Abbas Sancti Cyrani Jansenismo instaurat Calvinismum. 2.p.468.

Absolutio.

Non valet collata à Sacerdote hæretico. 10.p.28.
Potestas absolvendi à peccatis est absolutè necessaria in Confessario. 1.p.345.
Absolutio à peccatis non potest conferri in absentia. 10.p.412.
Opinio de absolutione in absentia ante decretum Clementis VIII. in se nec speculativè, nec practicè erat probabilis. 11.ibi.
Neque est licita, neque valida absolutio, etiam in casu necessitatis. 12.p.413.
Sine approbatione Ordinarii absolutio data, est nulla. 30.p.420.
Potest Papa concedere potestatem generalem audiendi confessionem. 8.p.171.
Confessio peccatorum est juris divini. 12.ibi.
Non prius Pœnitens debet facere penitentiam, quàm absolvatur. ibi.

Actus.

Internus contra fidem constituit hæreticum *per se* occultum. 3.p.80.
Actus supernaturales producere possunt habitum ordinis naturalis. 11.p.90.
Actus fidei non habetur sine testimonio Ecclesiæ. 19.p.143.
Habitus supernaturales non conferunt facilitatem ad actus. 11.p.90.
Proprium actus virtutis Theologicæ est Deum omnibus præferre. 9.v.hinc p.89.
Requisita ad actum fidei divinæ. 30.p.146.
Pontifex potest directè præcipere actus internos. 56.ad 59.p.484.
Etiam non conjunctos cum externis. 60.ibi.
Præceptum de recitando officio importat actum mixtum externa recitatione, & interna attentione. 57.ibi.
Cap. *Omnis de panit. & remis.* præcipit actum externum Confessionis, & internum veri doloris. 58.ibi.

Adoratio.

Est signum honoris, & submissionis. 1.p.359.
Latriæ adoratio non potest Creaturis tribui. 5.p.360.
Dulia tribuitur Sanctis: Hyperdulia B.V. Mariæ. ibi.
Adoratio ab honore, & laude discriminatur. 3.p.359.
Pontifex licitè adoratur genuflexione, & osculo pedum. 6.p.360.
Genuflexio, corporis prostratio, deosculatio, &c. non sunt de se argumenta adorationis divinæ. 7.p.361.
Adoratio præbetur Pontifici ratione excellentiæ, & dignitatis spiritualis. 10.ibi.
Adoratio Latriæ Deo soli tribuenda. 13.v. *Itaque.* p.362.
Mardochæus noluit adorare Aman: & cur? 14.p.363.
Paulus, & Barnabas noluerunt à Lycaonibus adorari, quia intendebant eos adorare, ut Deos. 15.ibi.
D. Petrus adorationem à Cornelio renuit recipere, quia hic sibi persuaserat Petrum esse Deum. 16.ibi.
Angelus noluit admittere adorationem Joannis. 17.p.364.
Titulus *Servus Servorum* Dei non spoliatur Pontificem prærogativa, propter quam adoratur. 18.ibi.

Adjutorium gratiæ.

Sine eo actus ad salutem non valent. 12.p.52.
Judæis, Paganis, & Hæreticis confertur. 35.p.105.
Est necessarium ad credendum. 16.p.12. & 25.p.145.
Interiori gratiæ potest resisti. 2.p.443.
Non denegatur hæreticis, ut resipiscant. 10.v. *ceterum.* p.89.
Nullus viribus naturæ meretur adjutorium gratiæ. 17.v. *Ad.* p.143.
Ad credendum interior gratia est necessaria. 16.p.142. & 26.p.145. & 28.p.146.
Interne illuminationis signum humile obsequium Ecclesiæ. 29.ibi.
D. Augustinus gratiam sufficientem adstruit. 53.p.483.

A. 126.

Index Rerum Notabilium.

Adultis.

Rudes inter hæreticos cur damnentur? 22. v.R.
in. p.55.
Illuminantur à Deo, ut cognoscant Religionem
Catholicam esse veram. 15.p.53.
Pauci inter hæreticos sunt hæretici materiales.
16.p.54.
Dispositiones in ipsis necessariae ad baptismum.
27.p.102.

Altare.

Erigens Altare contra Altare, vel erecto adhæ-
rens est hæreticus. 4.v. de schismate. p.93.
Deo in memoriam Sanctorum Altaria eriguntur.
13.p.97.
Ministri Altaris debent esse continentes. 38.p.
391.
Schismatici erigunt Altare contra Altare. 22.
p.512.
Cur Altaria incensentur? 10.p.96.

Antipapa.

Novatianus primus Antipapa. 5. v. ad quod.
p.291.
Leo VIII. non fuit legitimus Papa. 15. ad 17.
p.324.
Benedictus XIII. Antipapa adversus plures Pon-
tifices. 32.p.548.
Clemens VII. Antipapa adversus Urbanum VI.
31. v. altius. p.548.
Clemens VIII. adversus Martinum V. 34.p.549.
Felix V. adversus Eugenium IV. 76.p.560.

Apostoli.

Fuerunt eis revelata omnia credibilia. 19.p.41.
Communicarunt Ecclesiae Traditiones divinas
esse Verbum Dei traditum. 17.p.112.
Ex Apostolis unus Petrus eligitur Caput Eccle-
siae. 6.p.195.
Apostoli duplicem sustinuerunt personam. 7.p.
196.
Fuerunt Pastores extraordinarii Orbis. ibi. & 8.
S. Petrus in tribus cæteros Apostolos excelluit.
9.p.197.
Apostoli Episcopis communicabant potestatem
ordinariam. 11. ibi.
Non simul fuerunt constituti Apostoli, Sacerdo-
tes, & Episcopi. 13.p.198. & 11.v. in nocte.
p.217.
Dignitas Apostoli tria exigit. 15. ibi.
Apostoli via ordinaria debuissent à Petro pote-
statem accipere. 12.p.206. & 27.p.223.
Apostolis à Petro fuerunt assignatae Provinciæ.
13. ibi. & 20.p.237.
Alia ab Apostolis processerunt, ut Præconibus
juris divini, & alia ut Pastoribus Ecclesiae. 25.
p.210.
Quo tempore Apostoli fuerint Petro æquales.
24. & 25.p.222.
Quo sensu dicantur fundamenta Ecclesiae. 26.p.
223.

Apostoli dicuntur Principes Ecclesiae, sed sub
Petro. 26.p.239.
Christus Apostolis non divisit populos. 16.p.351.
Apostoli fuerunt prius Cardinales, quàm Epis-
copi. 33.p.357.
Apostoli post confirmationem in gratia fuerunt
moraliter impeccabiles. 38.p.379.
Crearunt Episcopos. 11.p.197.
Non poterant congregare Concilia, nec Sanctos
canonizare. 9.p.197.
Signis suam missionem comprobarunt. 6.v. pa-
riter. p.25.
Crediderunt ex immediata revelatione Dei. 2.v.
quapropter. p.595.
Eis fuerunt revelata omni regimini Ecclesiae
universalis necessaria. 35.p.602.
Convocarunt multitudinem Discipulorum Act.
6. de consensu Petri. 44.p.504.
Tempore Apostolorum appellatio Presbyteri
Episcopis, etiam attributa. 9.p.588.
Non admiserunt Laicos in Conciliis cum voto
electivo, vel decisivo. 17.p.590.
Cur S. Paulus per anthonomasiam Apostolus
appelletur? 21.p.238.
Variis signis probarunt suam missionem. v. pari-
ter. p.25.

Appellatio.

A Papa non potest de jure appellari. 36.p.162.
Appellantes à Papa ad Concilium excommuni-
cantur. 1.p.311.
Appellatio fit ab inferiori ad Superiorem. 5.p.
312.
Per appellationem recedit appellans ab obedi-
entia Judicis à quo. 10.p.313.
Jus appellandi ad Pontificem, non est traditum
Papæ à Concilio Nicæno. 30.p.318.
Jansenistæ implicite provocant ad Concilium.
8.p.313.
Appellatio ad futurum Concilium est ad Judi-
cem non existentem. 13.p.314.
Afri non prohibuerunt appellationem ad Sedem
Apostolicam. 24. & sequen. p.317.

Arius. Ariani.

Error Arii. 18.p.41.
Ariani supresserunt vocem *homousion*. 10.v. Se-
cunda. p.293.
Seduxerunt Catholicos in Ariminensi Synodo.
23.p.33.
Error Arii proscribitur in Nicæno I. 17.p.446.
Fictè Catholicum se præbuit Constantino. 44.
p.454.
Ejus fidei confessio à Patribus Nicænis lacerata.
25.v.R.p.519.

Articuli.

Discredens unum, amittit fidem. 8.p.89.
Quoad substantiam non sunt multiplicati. 14.p.9.
Augumentum factum quantum ad explicatio-
nem. 19.p.41.
Eorum necessitas medii, & præcepti. 2.p.48.
Nul-

Index Rerum Notabilium.

- Nullum licet repudiare. 5.v. *verum*. p.88.
 Nulla Sectariorum distinctio de fundamentalibus, & non fundamentalibus. ibi.
 Ecclesia novos articulos non condit. 32.p.438.
 Papa de novo quædam proponit, credenda explicitè. 26.p.474.
 Articulus Symboli, *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam* intelligitur de Ecclesia, cujus Pontifex Romanus est caput. 5.p.596.
Assensus
 Fidei resolvitur in revelationem divinam. 11.v. *in hoc*. p.140.
 Assensus fidei necessariò requirit propositionem Ecclesiæ. 17.p.143.
 Nec mente potest assentiri contra id, quod Papa damnat. 10.v. *quod adeò*. p.412. & 23.p.416.
 Notitia solùm probabilis revelationis non stat cum assensu fidei divinæ. 7.p.277.
 Sedes Apostolica circa hæreticitatem quinque propositionum Jansenii exigit assensum internum omninò certum. 27.p.475.
 Fides divina est assensus firmissimus excludens omnem formidinem. 7.p.277.
Attritio
 Non est censurabilis propositio, tam affirmans, quàm negans necessariam dilectionem in attritione, &c. 31.p.420.
S. Augustinus
 Monet quid in difficilibus quæstionibus agendum. 32.p.67.
 In verbis verum amandum docet. 23.p.67.
 Cur ex eodem, Ecclesia toleret malos? 20.p.36.
 Et unde hæreses natæ? 22.v. *quin* p.67. & n.16. p.128.
 Quam Ecclesiam affirmet sine macula 18.v. *illud* p.77.
 Ipsiùs maxima circa Traditiones 13.v. *itaque* p.110.
 Non admittit Concilium Ariminense. 29.p.131.
 Reprobat Spiritum privatum Lutheranorum. 4.v. *Tandem*. p.136.
 Ejus regula pro exclusione Mendaciorum à Scriptura. 13.p.152.
 Non semel ostendit Papam esse regulam vivam ad dirimendas controversias fidei. 25.p.173. & 9.v. *Ex latinis*. p.459.
 Vocat Petrum saxum immobile, &c. 5.v. *ad illud* p.215.
 Probat Primatum Petri. 17.p.219.
 Appellat Paulum collegam Petri, & cur? 28.p.240.
 Scribit D. Petrum in negatione non perdidisse fidem. 9.v. *Neque*. p.293.
 Reprobat abusum appellandi à Papa ad Concilium. 7.p.312.
 Recepit hæreditates Ecclesiæ relictas, sed, non exhæredatis filiis. 44.p.343.
 Agnovit in Pontifice totalitatem potestatis, in Episcopis particulam. 25.p.354.
 Scripsit Sacrificium offerri Deo in memoriam Sanctorum. 13.p.97. & 9.p.361.
 Affirmat Cainan genitum ab Arphaxad 86.p.406.
 Studium Lectoris ex eodem in legendis sacris Bibliis. 88.p.406.
 Plures scribit ex motione Spiritus Sancti sibi mortem procurasse. 33.p.439.
 Sedis Apostolicæ praxis, ut aberrantes ad veritatem amplectendam reducat, ex eodem. 34.p.451.
 Probat infallibilitatem Pontificis definientis, extra Concilia. 9.v. *Ex Latinis*. p.459.
 Cur affirmet à Republica permitti meretrices? 15.p.461.
 Reprobat Silentium Jansenistarum. 19.p.472.
 Controversiæ fidei, pronuntiata sententia, à Sede Apostolica sunt ex eodem terminatæ. 27.v. *contra*. p.476.
 Monitum ex ipso ad Jansenistas. 30.ibi.
 Non numerum judicantium, sed pondus auctoritatis scribit esse attendendum. 31.ibi.
 Ostendit sua scripta non esse irreformabilia. 47.p.481.
 Inquit quædam dubia permitti ab Ecclesia, quæ non sunt adhuc à Papa definita. 57.p.539.
 Doctrina D. Augustini est irrefragabilis, ubi est à Pontificibus, & Conciliis approbata, ut vera. 43.p.480.
 Ignorantiam scribit excusare ab heresi. 25.p.43.
 Negat necessitatem Conciliorum pro hæresibus damnandis. 25.v. *Pelagianis*. p.173.
 Tradit causas finitas, posito Sedis Apostolicæ judicio. 9.v. *pariter*. p.459.
 Adducit duas causas, cur peccetur. 16.p.54.
 Refert à Romano Pontifice damnatos Pelagium, & Cælestium. 11.p.597.
 Probat Scripturæ credendum ex auctoritate Ecclesiæ. 15.p.598.
 Scribit Ecclesiam in suo Capite culmen auctoritatis obtinuisse. 15.v. *deinde*. p.599.
 Excusat S. Cyprianum ab errore culpabili in materia rebaptizationis. 31.p.601.
 Allegat causam, cur petentes à Deo illicò non exaudiantur. 33.p.602.
 Docet *homousion* rem novam non significare. 40.p.605.
 Non omnis novitas vocum per ipsum est prophana. 40.v. *R. negatur consequentia*. p.606.
 Asserit in statu legis naturæ Sacramentum ad delendum originale. 87.p.613.
 Cur à Prospero dicatur scripsisse Apostolicè? 48.p.482.
 In lectura Augustini debet attendi finis, & alia. 51.ibi.
 Firmat Concilia Provincialia cedere Generalibus. 3.p.488.
 Docet Ecclesiam non approbare, quæ sunt contra fidem, & bonam vitam. 57.p.539.

Index Rerum Notabilium.

Auctores. Auctoritas

Sensus Scripturæ proponit. 15.p.127.
Fides resolvitur, ut in regulam vivam externam in auctoritatem Ecclesiæ. 13.p.141.
Auctoritas Papæ in decidendis controversiis fidei non est purè humana. 33.p.147. & 16.p.599.
Non eadem fuit in Petro, & Paulo ad regendam Ecclesiam. 9.p.232.
Ratio formalis fidei est auctoritas Dei revelantis. 25.p.43.
Auctores trium Capitulorum. 22.p.388.
Auctores pertinaces in propositione damnata, damnantur. 33.v.pari. p.451.
Non semper damnata doctrina proscribitur Auctor, sed quoties est pertinax. 46. v. Cum. p.455.
Sola auctoritas Pontificis sufficit ad hæreses proscribendas. 9.usque ad sequen. p.458.
Auctoritas Papæ est medium ordinarium ad docendum. 2.v. quapropter. p.595.
Ecclesia habet auctoritatem in suo Capite definiendi res fidei. 4.p.596.
Auctoritas Ecclesiæ inducit iudicium prudens de existentia revelationis. 38.v. Hinc. p.604.
Non plus auctoritatis est tribuendum D. Augustino, quàm à Pontificibus ei tribuatur. 49.p.482.
Auctoritas Ecclesiæ est evidentior, quàm Scripturæ. 59.p.609.
Auctores diversa sentientes, si post definitionem non cedant sunt hæretici. 54.p.307.

B

Baptismus, Baptizatus

CUr aliquoties fuerit baptismus trina immersione collatus. 30.p.46.
Ecclesia per baptismum filios Deo generat. 9.p.51.
Hæretici estò baptizati non sunt de Ecclesia. 9. ibi.
Baptismus non constituit membrum Ecclesiæ. 15.p.91.
Collatus ab hæreticis, & Schismaticis in forma Ecclesiæ valet. 26.p.101. & 6.p.170.
Dispositio baptismi. 27.p.102.
Baptizatus à Schismatico recipit characterem. 30.p.103.
Forma baptismi est ore pronuntianda. 15.p.127.
Baptismus fuit institutus ante Passionem. 11.p.116.
Baptismus incorporat gregi Christi. 5.p.332.
Baptismus collatus à non baptizato est validus. 29.p.376.
Nullus Pontifex statuit valere baptismum in vino, aqua deficiente. 30.p.376.
In baptismo infunduntur virtutes. 14.p.63.
Character baptismalis est in Fidelibus damnatis. 15.p.91.

Hæretici propter Characterem baptismi spectant ad Ecclesiam, ut servi. 17. ibi.
In Baptismo fit plena remissio peccatorum. 45.p.480.
Cur Nicænum I. probaverit baptismum collatum à Novatianis; non verò ministratum à Paulianistis. 84.p.562.
Parvulos esse baptizandos constat Traditione. 8.p.108.
Qui ab hæreticis baptizati decedunt, non salvantur extra Ecclesiam. 9.p.51.
Ad fructuosè baptismum recipiendum, quæ in adultis necessaria? 27.p.102.

Beata Virgo

Excepta ab illo textu: *Omnes in Adam peccaverunt.* 4.p.230.
Privilegium vitandi omnia peccata venialia collectivè concessum B.V. Mariæ. 6.p.36.
Adhuc non est de fide quoad nos Conceptionem immaculatam pro primo instanti. 45.p.442.
B. Virgo est vera Mater Dei. 18.p.446.
Sanctitas Conceptionis B. V. pro primo instanti est infallibili certitudine infra fidem tenenda. v. propterea. p.486.
Sensus clausulæ: *donec altera pars, vel, articulus à S. Sede fuerit dispositus, vel aliter ordinatum.* appositæ in Litteris Pauli V. & Greg. XV. super Conceptione B. V. editis. 56.p.539.
B. Virgo fuit Magistrorum magistra; sed in Conciliis personam Præsidentis non egit. 19.p.591.

Beatificatio, Beatus.

Beatificatio describitur. 2.v. Hinc. p.429.
Episcopi, olim inter Beatos recensebant Martyres 1.v. fuit. p.428.
Etiam Beatificatio est reservata Sedi Apostolicæ ibi. v. Hinc. p.429.
Papa non potest errare in Beatificatione. 9. & 10.p.432.
Ut quis in Ecclesia militante habeatur pro Beato, necessaria est *virtus morum, & veritas signorum.* 8. ibi.
Ecclesia universalis veneratur Beatos per sacrificium Missæ. 11. ibi.
Discussio, quæ fit in causis Beatificationum, pro quo deserviat. 13.p.433.
In Beatificatione fit completum iudicium, quod Servus Dei sit in gloria. 20.p.436.
Papa in Beatificatione pronuntiat implicitè Servum Dei esse in gloria. 31.p.438. & 21.v. circa. p.436.
Non potest quis de existentia Beati in Cœlo dubitare. 21.p.436.
Beatus officio, & Missa colendus solum determinatis locis proponitur. 20. ibi.
Est de fide Papam non posse errare in Beatificatione. 42.p.441.
Et Beatos esse in gloria. 43. ibi.

Re-

Index Rerum Notabilium.

Requisita ad Beatitudinem consequendam. 7. p.432.

Honorare Beatos spectat ad materiam fidei. 10. v. *item*. p.432.

Biblia.

Auctores asserentes Sacra Biblia non esse planè purgata. 12. p.151.

Editiones Latinæ Bibliorum plures olim fuerunt. 16. p.153.

Ad emendationem Bibliorum fuerunt assumpti viri graves, & Docti. 20. p.154.

Nihil est in originali Bibliorum, quod quoad sensum non sit in translatione. 23. p.155.

In castigatione Bibliorum Clemens VIII. non fuit Sixto V. contrarius. 77. p.403.

Quæ imprimuntur debent concordare cum exemplari Vaticani. 78. p.404.

Secularii aliquos Libros de Sacro canone expungunt. 80. *ibi*.

Reprobatur Frassen resolvens Cainan irrepisse in textum Septuaginta, & S. Lucæ 87. p.406.

Diversitas in Sacris Libris non est per errorem, sed per mysterium. 88. *ibi*.

Abraha Cainan ex Sacris Bibliis, bellum indicitur infallibilitati Romani Pontificis. 91. pag. 407.

Prohibitio legendi Biblia lingua vulgari fundatur in malitia, & ignorantia hominum. 19. p.415.

Prohibentur etiam partes eorumdem. 20. p.416.

Sunt in Bibliis plura verba Hebraica non interpretata. 21. p.154.

Bigamus

Non est de jure divino, ut non promoveatur ad Ordines. 25. p.210.

Papa dispensat cum bigamo, ut promoveatur. 26. *ibi*.

Bulla.

Cur in Bullis Pontifices apponant nomina Petri, & Pauli? 40. p.242.

Bulla Alex. VII. in favorem Conceptionis B.V. prohibet censura notari tenentes contrariam opinionem. v. *Ideo*. p.487.

Inhibet distortas interpretationes præjudiciales piæ sententiæ: aut contra eam tractare, &c. v. *propterea*. p.486.

C

Calvinus . Lutherus.

Calvinus per blasphemiam exposuit articulum: *descendis ad Infernos*. 5. p.123.

Hæreticè exponit verba: *Hoc est Corpus meum*. 21. p.129.

Lutherus eadem verba pessimè intelligit. *ibi*.

Uterque sibi pastorale munus usurpavit. 12. p.29.

Negarunt in Ecclesia auctoritatem ad definiendum. 39. v. *Ideo*. p.605.

Videv. Lutherani, & Calvinistæ.

Canonizatio. Sanctus.

Solus Pontifex canonizat Sanctos. 1. p.428.

Canonizatio ab inferioribus Prælati fieri nequit. *ibi*. v. *hinc*. p.429.

Canonizatio non confunditur cum Beatificatione. 2. *ibi*.

Nequit Pontifex in ea errare. 4. p.430.

In Canonizatione Papa regitur instinctu, & illustratione Spiritus Sancti. *ibi*. v. *Sixtus V.* p.431. & 6. *ibi*.

Honor, qui exhibetur sanctis, est quædam professio fidei. *ibi*.

Virtus morum, & veritas signorum sunt probandæ in Canonizatione. 8. & 9. p.432.

Sacrificium non Sanctis, sed Deo offertur. 13. p.97.

Cur Papa in Canonizatione utatur testimoniis hominum? 14. p.433.

In Causis Canonizationum deponunt testes jurati testes cum causa scientiæ. 15. p.434.

Judicium Papæ in canonizatione est divinum directivè. 16. v. *Resp.* *ibi*.

Pontifices nunquam censuerunt se posse in Canonizatione errare. 18. p.435.

Auctoritas: *multa corpora Sanctorum*, &c. non reperitur apud D. Augustinum, & de quibus intelligatur? 19. *ibi*.

Cur in Canonizatione fiat novum examen miraculorum? 20. p.436.

Papa in Canonizatione declarat explicitè, Sanctum regnare cum Christo. 31. pag.438. & 21. p.436.

Judicium Papæ in Beatificatione, & Canonizatione est purgatissimum ab omni errore, tum formali, tum materiali. 39. p.440.

Est de fide Papam non posse errare in Canonizatione. 42. p.441.

Et Sanctos esse in gloria. 43. *ibi*.

Sanctus est, qui post heroicas virtutes clarus miraculis moritur in osculo Domini. 26. p.448.

Sanctitas glorificata Beati, vel Sancti est objectum judicii Pontificis. 31. p.458.

Tranquillitas conscientiæ ex quo capite sit? 20. p.143.

Canonizatio est causa reservata Capiti Ecclesiæ. 9. p.197.

Sanctitati falsæ non potest à Papa cultus decerni. v. *R. Hoc*. p.486.

Cur non aliorum Sanctorum, sed Joannis Nativitas celebretur ex Augustino? *ibi*.

Audit à Papa probationibus Virtutum, & miraculorum, illuminatur, ut cognoscat Servum contineri sub revelatione generali. 30. p.581.

Ecclesia obitus, non Natales Sanctorum celebrat. v. *R* p.486.

San-

Index Rerum Notabilium.

Sanctorum Reliquiæ incensantur: & cur? 10.
p.96.
Non coluntur, nisi sint probatæ. 1. v. *fuit*. pag.
428.

Canones

Non omnes Canones Trullani sunt recepti ab
Ecclesia. 47.p.181.
Gratianus quamplures Canones apochryphos
suæ collectioni inseruit. 45.p.167.
Sextus Canon Concilii Nicæni I. mutilatus al-
legatur ab hostibus Primatus Romani Pontifi-
cis. 12.p.259.
Canon *Hæc est fides*. Perperam à Gratiano tri-
buitur S. Hieronymo. 17.p.373.
Canon *Si Papa* non concludit posse Papam esse
hæreticum. 19.p.374.
Canon *Anastasius* falso tribuitur Anastasio Papæ.
22.p.375.
Canon *Hadrianus il II.* & *In Synodo* sunt apochry-
phi. 45.p.167.
Canon *Satagendum*, non submittit Pontificem
Regibus. 46.p.168.
Canones Concil. Sardicensis permixti cum Ni-
cænis. 29.p.318.
Canon *Non turbatur* 24.g.1. probat Primatum Pe-
tri. 30.p.581.
In corpore mystico duplex Caput non est res
monstruosa. 37.p.226.
Cur præciso capite à corpore naturali, istud non
vivit. 39.p.227.
Solutus Petrus non simul cum Paulo fuit Caput
Ecclesiæ. 2.p.230.
Quo pacto caput gubernet membra corporis. 6.
p.186.
Sine capite corpus non subsistit. 1.p.290.
Corpus non dicit respectum ad Caput vagum. 23.
p.285.
Caput judicat membra, non hæc caput. 13. v.
verum. p.461.
Infirmato capite, adhibentur fomenta, non
præcisio. 47.p.505.
Membra habent vitam dependenter à Capite.
14.p.576.

Cardinales

Eligentes Papam non ei conferunt potestatem.
14.p.271.
Personam per electionem Christo præsentant.
15. ibi.
Sunt Ministri totius Ecclesiæ. 19.p.282.
Eligunt Pontificem. ibi.
Succedunt Apostolis. 31.p.356.
Repræsentant personas Apostolorum. 32. ibi.
Potestate jurisdictionis excedunt Episcopos. 33.
p.357.
Apostoli prius exercuerunt officium Cardinala-
tus, quàm Episcopale. 31.p.356.
Sub quo tempore Conclave institutum. 19. v.
quo. p.283.

Certi esse possunt de electione Pontificis: sub
qua ratione? v. *R. distinguitur*. ibi.
In casu schismatis possunt Concilium convoca-
re, ut extinguatur. 49.p.506.

Catechumeni

An sint in Ecclesia? 27.p.56.
Duo Catechumenorum genera. ibi v. *duo*.
Sunt de Ecclesia meritò, modò sint iusti. 29.
p.57.

Cathedra

In Romana non sedit Paulus cum Petro. 12. v.
unde. p.233.
Petrus usque ad mortem Romæ cathedram te-
nuit. 8.p.247.
Cathedra Petri est affixa Romæ. 17.p.272.
Unitas ex una Petri Cathedra. 6.p.292.
Loqui ex Cathedra est Ecclesiam docere. 1.pag.
382.
Locutio ex Cathedra non complectitur solum,
quæ sunt de fide. 2. ibi.
Errat Beluacensis circa Cathedram Petri. 25.v.
ubi. p.579.

Causa

Pelagianorum à Sede Apostolica iudicata. 21.v.
Sermone. p.173.
Acta in causa Cæciliani contradicentibus Do-
natistis. 36. ad 39.p.162.
Causa depositionis Principum spectat ad Papam.
4.p.343.

Censura Theologica.

Censura doctrinalis Parisiensis non licet auctori-
tativè. 37.p.358.
Censura Theologica afficit immediatè doctri-
nam. 22.p.416.
Prohibita circa opinionem de necessaria dile-
ctione, vel non in attritione. 31.p.420.
Vide v. propositiones doctrinales.

Character

Propter characterem baptismalem hæretici sunt
subditi Ecclesiæ. 17.p.91.
In adultis Deus acceptat consensum, ut condi-
tionem. 10.p.509.
Imprimatur in Baptismo, Confirmatione, &
Ordine. ibi.
Vide v. baptismus.

Charitas. Amor

Est anima Ecclesiæ. 8.p.73. & 23.p.79.
Correctio Charitatis quibus conveniat? 15.v. &
notari. p.235.
Ordo Charitatis dictat, ut bonum commune
præferatur privato. 24.p.328.
Amor supernaturalis debet esse regulatus lu-
mine fidei. 12.p.52.
Charitas est regula actionum nostrarum. 24.p.417
Sine fide divina non amatur Deus supernatura-
liter. 12.p.52.
Existens extra Ecclesiam non amat Deum super
omnia. 13. ibi.
In Schismaticis non est charitas. 14.p.97.

Chri-

Index Rerum Notabilium.

Christus

Sæpè usus est argumentationibus. 15. pag. 64.
 Christusest Caput visibile Ecclesiæ. 19. p. 99. & 4. p. 203.
 Est Caput Ecclesiæ triumphantis. 36. p. 105.
 Heretici negant factis Christum venisse. 8. pag. 138.
 Christus primum fundamentum Ecclesiæ. 5. p. 214. & 94. p. 615.
 Sæpè officio Capitis visibilis functus est. 11. v. *Quod Christus*. p. 217.
 Christus consecravit Petrum Episcopum. 28. p. 224.
 Est sponsus, primarius Ecclesiæ. 17. p. 261.
 Christus in bonum Fidelium reliquit in Ecclesia Sacramenta, doctrinam, & Pastores. 17. v. *si vero*. p. 190.
 Quæ Discipulis missione contulerit? 23. p. 192.
 In Christo sunt duæ voluntates, divina, & humana. 22. p. 297.
 Non duæ contrariæ. 24. p. 298.
 Christus, ut homo habuit supremum dominium in res omnes temporales. 23. p. 338.
 Christus docuit paupertatem strictam, & strictiorem. 53. p. 395.
 Habuit aliquando proprium in communi. 56. p. 397.
 Est à Christo prædictum futuros hereticos in Ecclesia. 38. p. 452.
 Christus providit perfectissimo modo suæ Ecclesiæ. 11. p. 460.
 Est mortuus pro omnibus. 25. v. *primò*. p. 286.
 Miraculis probavit se à Patre missum. 6. v. *Quinimò*. p. 25.
 Ex Judaico, & Gentilitio populo fecit unum ovile. 43. p. 180.
 Justificatio ex fide Christi. 14. p. 249.
 Ejus morte confirmatum novum Testamentum. 43. p. 180.
 Christus ab initio fuit creditus. 89. p. 614.
 Sua morte evacuavit cæremonialia, & judicialia. 97. p. 616.
 Dedit novas leges, & nova Sacramenta pro Ecclesia Christiana. 98. ibi.
 Est fundamentum Ecclesiæ pro omni statu. 94. p. 615.
 Christus erat subditus, sed non inferior SS. Virgine, & S. Josepho. 85. p. 563.
 Caiphas condemnando Christum peccavit contra fidem. 4. v. *Quæ* p. 573.
 Angelisunt membra Christi. 36. p. 105.
 In Scripturis discimus Christum, & Ecclesiam ex Augustino. v. *expressius*. p. 19.
 Christus orans pro Petro rogavit pro Ecclesia. 15. p. 189.
 Sectarii, posito privato spiritu Judice Contraversiarum, vitioso circulo agitantur. 9. pag. 139.

Circulus committitur cum unum per aliud probatur, &c. 10. p. 139.

Catholici probantes Ecclesiam ex Scripturis circulo non premuntur. 11. p. 140.

Circumcisio

Ante mortem Christi viguit. 13. v. *ad plenior*. p. 218.

Post mortem Christi non statim fuit mortifera. 15. ibi.

Non fuit necessaria Gentilibus ad fidem conversis. 3. p. 170.

Solis Judæis fuit præcepta. 86. p. 613.

Claves

Potestas clavium D. Petro tradita. 4. p. 185. & 20. p. 191.

Petrus accepit claves Ecclesiæ, non ut persona privata, & Procurator. 10. p. 187.

Petro ut Capiti Apostolorum promissæ, & datæ fuerunt claves. 2. p. 193. & 19. p. 220.

Claves sunt signum jurisdictionis. 6. p. 204.

Sunt datæ Petro ut Apostolorum Principi. 2. p. 193.

Non fuerunt ei concessæ propter se tantum. 19. p. 191.

Non excludunt temporalem potestatem, & dominium. 43. p. 343.

Sunt datæ Petro, ut principio unitatis. 91. p. 564.

Clerus

Romanus consultus à S. Cypriano in causa lap-
 sorum. 20. p. 200.

Apud Clerum Romanum fuit olim jus eligendi Pontificem. 19. p. 282.

Generale, Nationale, Provinciale, Dioces-
 anum. 2. p. 488.

Non numerus Episcoporum facit Concilium generale. 4. ibi.

Unde Concilium generale legitimum? 1. p. 489.

Concilia generalia non sunt in Ecclesia absolute necessaria. 3. ibi.

Non ad damandas hæreses. ibi. & 4. ex doctrina Augustini. p. 490.

Non ad componenda Schismata. 5. ibi.

Non ad reformandos abusos. 6. p. 491.

Non ad resistendum hosti communi. 7. ibi.

Episcopi in Conciliis habent jurisdictionem Or-
 dinariam. 36. p. 358.

Varia Conciliorum usurpatio. 31. p. 531.

Quo titulo Concilia errare possint, vel non? 35.
 ad 39.

Concilia utilissimè congregantur. 25. p. 465.

Sunt in Ecclesia ex Augustino Saluberrima. 10.
 p. 492.

Agnoscent Pontificem infallibilem extra Con-
 cilia definientem. 4. v. *probatur*. p. 457.

Concilium generale repræsentat Ecclesiam. 27.
 p. 593.

Est generale formaliter, & materialiter. 29.
 ibi.

Index Rerum Notabilium.

In Concilio generali melior pars est, quæ adhæret Pontifici. 36.v.contra. p.601.
 Legitimum esse unde constet? v.R.negatur. p.607.
 Quæ Concilia statuunt, censentur universali Ecclesiæ consensu statuta. 27.p.593.
 Concilium perfectum constat ex capite, & membris. 45.p.505.
 Illud Math. *dic Ecclesia*, non intelligitur de Concilio. 41.p.228.
 Papa ultimam manum Conciliis apponit. 7.pag.526.
 Quæ Concilia posteriora prioribus præponantur ex Augustino? v. *ad additum*. p.608.
 Diversitas operationum in Conciliis à diversis Ministris tractatur. 14.p.589.
 Partes Theologorum in Conciliis. 20.p.577.
Concilium generale sub Papa.
 Status difficultatis. 3.p.541.
 Pontifex nullo modo sub auctoritate Concilii. 4.ibi.
 Papa est Dominus Ecclesiæ, sed sub Christo. 5.p.542.
 Est supra Episcopos in Concilio congregatos. 6.ibi.
 Non Concilio, sed Petro commissa est cura totius Ecclesiæ. 4.p.541.
 Concilium est ovile Pontificis. 10.p.542.
 Ex propria confessione Conciliorum Papa est superior illis. 12.ad 17.p.543.
 Approbatio auctorizationis est in Pontifice respectu Concilii. 14.p.544.
 Concilium est supra Papam dubium. 42.p.551.
 Tunc non judicat verum Papam. 45.ibi.
 Constantiense sentit Papam Superiorem. 55.p.553.
 S. Augustinus non censuit necessarium Concilium adversus Donatistas. 80.p.561.
 Eos remittit ad auctoritatem Pontificis. 81.ibi.
 Papa Conciliorum decretis tenetur, non quia à Conciliis editis. 103.v. *procedunt*. p.567.
 Innocentius III. ex œconomia memoriam fecit Concilii adversus Philippum Regem Galliarum. 112.p.570.
 Sententia superioritatis Papæ ad Concilium non est nova. 114.ibi.
 Convocatio Conciliorum non necessaria ad validitatem Constitutionum Papalium. 115.ibi.
 S. Bernardini sententia de superioritate Papæ ad Concilia. 115.v. *Concluditur*. p.571.
 Assensus Concilii non dat firmitatem definitioni Papæ. 22.p.463.
 Clausula *Sacro approbante*, vel, *auctoritate Concilii*, non importat approbationem auctoritativam. 23.v. *in quo*. p.464.
 Subscriptiones Episcoporum sunt in testimonium receptionis decretorum. 14.p.527.
 Operantur etiam, ut suavius observantia inducatur. 24.p.464.
P. Aug. Matthæucci Controv.

Subscriptio Papæ est auctoritativa. 25.p.592.
 Repetitio examinis in Conciliis non probat superius Concilium ad Papam. 100.p.566.
 Auctoritas Matth. *Si peccaverit in te, &c.* non favet superioritati Concilii. 106.p.568.
 Patres in Conciliis sunt oves Christi. 2.v. *contra*. p.507.
 Patres auctoritatem suffragandi habent à Papa. 10.p.574.
Concilium quoad ius suffragii.
 Omnes Episcopi ad Concilium vocandi. 29.p.593.
 Suffragia Episcoporum sunt decisiva, sed non ultimo. 49.p.536.
 Sententia in Conciliis dicitur cum subordinatione ad Papam. 2.v. *prædicti*. p.586.
 Theologi habent suffragium consultivum. 3.ibi.
 Cardinales, decisivum ex privilegio. 2.ibi.
 Generales jurisdictionem delegatam. 36.p.358.
 Episcopi Titulares suffragium habent in Conciliis. 1.p.586.
 Laicis ius suffragii decisivi non competit. 5.p.587.
 Episcopis in Conciliis jurisdictio in specie traditur à Summo Pontifice. 9.p.588.
 Partes Laicorum in Conciliis fuerunt prospicere quieti. 21.p.592.
 Episcopis sub Episcoporum Episcopo decisiones Conciliares conveniunt. 13.p.58.
 Oratores Principum ad quid in Conciliis? 34.p.521.
Concilium quoad convocationem, & translationem.
 Solus Papa congregat Concilia generalia. 2.p.496.
 Ab eo congregata, sunt coacta in nomine Christi. 5.ibi.
 Convocata sine ejus consensu sunt Congregationes Sathanæ. 33.p.500.
 Imperatores non auctoritative congregarunt Concilia. 36. & 37.p.501.
 Papa congregat Concilia ex abundantia suæ potestatis. 13.p.493.
 In casu schismatis, existente dubio Pontifice, possunt Cardinales Concilium convocare. 49.p.506.
 Sensus clausulæ *Concilium auctoritate Imperatoris congregatum*. 43.v. *ad item*. p.504.
 Orto dubio de translatione Concilii, consulitur Papa. 5.p.508.
 Jus transferendi Concilia est in Papa independens. 17.p.511.
 Potest invitum Concilium transferre. 19.ibi.
Concilium quoad Præsidendam.
 Solus Papa præsidet Conciliis generalibus. 4.p.515.
 Potest suis Legatis præsidendam committere. 21.p.518.

Index Rerum Notabilium.

In Nicæno I. non præfedit Constantinus. 24. p. 519.
 Præsidere in Conciliis est Judicem agere. 1. p. 572.
 Legati præfidentes tenentur operari juxta instructionem Papæ. 38. p. 523.
 Nomine Papæ præfident, si procedant, juxta instructiones. 22. p. 518.
 Legati primo loco se subscribunt. 33. p. 521.
 Legatis non est communicatum privilegium infallibilitatis. 38. p. 523.
 Episcopi sententiam dicunt super propositis à Legatis. 40. p. 523.
Concilium quoad confirmationem.
 Concilium sine confirmatione Papæ robur non habet. 2. p. 525.
 Nec potest obligare Ecclesiam. 40. p. 533.
 Nec constat Patres legitime processisse. ibi.
 Decreta sine illa non sunt ultimata. 41. p. 534.
 Respectivè ad Papam sunt solum consultiva. 49. v. hinc. p. 536.
 Ante confirmationem sunt excipienda reverenter. 40. p. 533.
 Pro tunc obligant Ecclesiam radicaliter. 49. p. 536.
 Posita confirmatione sunt vera, etiam quoad nos. 24. p. 530.
 Concilia non confirmata possunt errare. 36. p. 532.
 Assistit Spiritus Sanctus Patribus in Conciliis, si à Papa non discordent. 38. ibi.
 Judicium Episcoporum non est ultimum. 40. p. 533.
 Confirmatio Episcoporum in Conciliis non est auctoritativa. 4. p. 525.
 Nec eorumdem subscriptiones. 14. p. 527.
 Judicium Concilii non est plenius intensivè, quàm solius Pontificis. 21. p. 463.
 Episcopi in Conciliis sunt Judices, sed non ultimi. 49. p. 536.
 Papa non confirmat Concilia, in quibus per se immediatè præfidet. 21. p. 529.
 Confirmat etiam decreta fidei, & morum. 23. ibi.
 Est de fide Concilia à Papa confirmata non posse errare. v. Immo. p. 608.
 Petunt à Papa confirmationem. 2. p. 525.
Concilium quoad sententiam Papæ, & Concilii.
 Sententia Concilii sumit robur à Papa. 4. v. probatur. p. 573.
 Episcopi non concordantes cum Pontifice errant. 15. p. 576.
 Si contraria decident, standum sententiæ Papæ. 13. p. 575.
 Pondus sententiæ non à numero Judicum, sed ex auctoritate judicantis pensandū. 19. p. 577.
 Non est melior sententia multorum, quàm unius, qui alios debeat docere, & confirmare. 22. p. 578.

In corpore mystico debilitatis membris illæsa est functio capitis. 27. p. 580.
Concilium Basileense.
 Profitetur Concilium esse sub auctoritate Papæ. 21. p. 545.
 A principio legitimum. 70. p. 559.
 Basileæ ab Eugenio dissolvitur. 71. ibi.
 Ejus decreta non approbantur. 74. ibi. & 77. 78. p. 560.
 Annatus, & Juvenin hallucinati circa Concilium. 79. p. 561.
 Cardinalis Legatus auctoritatem præsidendi sibi usurpavit. 72. p. 559.
Concilium Chalcedonense.
 Nec probavit, nec reprobavit tria Capitula. 29. p. 389.
 S. Leo per suos Legatos præfedit in eo. 17. pag. 462.
 Patres clamarunt: Petrus per Leonem locutus est. 18. ibi. & 8. p. 597.
 Non dubitarunt de infallibilitate Pontificis. 19. p. 463.
 Concilium reprobavit obsequiosum silentium. 15. p. 470.
 Definivit dualitatem naturæ in Christo. 23. p. 600.
 Coactum est à S. Leone Magno. 17. p. 498.
 In eo præfuerunt Legati S. Leonis. 12. p. 516.
 Patres postulavit, ut à S. Leone confirmetur. 8. p. 526.
 Confirmatur in causa fidei solum. ibi.
 Cur in eo recognita litteræ Leonis? 96. & 97. p. 565.
 Dioscorus à Leone damnatus non permittitur sedere inter Patres. 98. p. 566.
Concilium Constantiense.
 Probat primatum Papæ supra Concilium. 20. p. 545. & 55. p. 553.
 Celebratum tribus contenditibus de Papatu. 48. p. 552.
 Quatuor sunt tempora, sub quibus fuit. 51. ibi.
 Clausulæ injuriosæ Pontifici reiciuntur. 54. ad 56. p. 553.
 Editiones corruptæ opera Basileensium. 58. pag. 554.
 Sub quarto tempore repræsentavit Ecclesiam. 66. p. 556.
 Confirmatur à Martino V. quoad gesta in materia fidei. 67. p. 557. & 68. v. Itaque. p. 558.
 In ipso Joannes, & Gregorius spontè cesserunt. 62. p. 556.
Concilium Constantinopolitanum.
 In III fuerunt Legati Agathonis. 9. p. 597.
 In I. Definita est divinitas Spiritus Sancti. 21. p. 600.
 In III. dualitas voluntatum in Christo. 23. ibi.
 Ei fuit nota ars fraudandi scripta Patrum. 38. v. hac. p. 302.
 Primum coactum est à S. Damaso. 15. p. 498.
 Se-

Index Rerum Notabilium.

Secundum Consentiente Vigilio. 18. ibi.
Tertium coactum à Dono Papa. 19.p.499.
Quartum convocatur auctoritate Adriani II. 21.
ibi.

In I. interfuit Legatus Damasi. 8.p.516.
In III. fuerunt Legati Agathonis. 15.p.517.
Primum confirmat Damasus, &c. quantum ad
definita contra Macedonium. 5.p.526.
In IV. seu octavo generali pronuntiata senten-
tia contra Photium à Sede Apostolica damna-
tum. 101.p.567.

Concilium Ephesinum.

In Ephesino I. definita est unitas personæ in
Christo. 22.p.600.
Congregatur à Cælestino I. 16.p.498.
Patres per vim impediuntur à Theodosio, ne
discedant. 24.p.513.
S. Leo reprobavit Ephesinum II. 6.p.508.
In I. vices Papæ tenuit. S. Cyrillus. 10.p.516.
Petunt Patres confirmationem à Cælestino. 6.
p.526.

Concilium Florentinum.

In eo Græci uniuntur Ecclesiæ Latinæ. 7.v.
expressius. p.256.
Definitur processio Spiritus Sancti à Filio, &
primatus Papæ, &c. 27.p.600.
Congregatur ab Eugenio IV. 29.p.499.
Incæptum est Ferrariæ, & absolutum Floren-
tiæ. 75.p.560.
Doctrina S. Bonaventuræ à Joanne Theologo
adhibita contra Græcos. 16.p.40.

Concilium Ierosolymitanum.

Laici non fuerunt in eo cum suffragiis decisivis.
8.p.587.
Causa honoris fuerunt aliqui admissi. 10.p.588.
Mulieres ad orationem admittuntur in Concilio.
Actor I. 17. p.590.
In alio *Actor* 15. abrogantur Legalia. 19.p.599.
In eo præfedit D. Petrus. 17.p.250.
Cur in eo controversia de legalibus decisa? 9.
p.492.
Sententia D. Petri fuit ultima. 25.p.579.
Jacobus non definivit, sed promulgavit senten-
tiam Petri. 25.v. *secundo.* p.570.
Cur decretum fuerit editum nomine totius
Concilii? 25.ibi.

Concilium Lateranense.

In II. definitum est parvulis prodesse baptis-
mum, &c. 24.p.600.
In IV. definitur resurrectio, Infernus, & Pur-
gatorium. 25.ibi.
In V. immortalitas animæ rationalis. 28. ibi.
Primum congregatur à Calisto III. 22.p.499.
Secundum ab Innocentio II. 23. ibi.
Tertium ab Alexandro III. 24. ibi.
Quartum ab Innocentio III. 25. ibi.
Quintum ab Julio II. 30. ibi.

Concilium Lugdunense.

Primum congregatur ab Innocentio IV. 26.p.
499.
Secundum à Gregorio X. 27. ibi.

Concilium Nicanum.

In Nicæno I. definitur consubstantialitas Filii
cum Patre æterno. 20.p.600.
In II. adoratio Imaginum. 23. ibi.
Cui Adrianus Papa direxit definitionem. 10.p.
597.
Negans Concilium Nicænum extitisse est præ-
sumptivè hæreticus. 42.p.453.
Primum Convocatur de consensu S. Silvestri. 14.
p.497.
Secundum congregatur auctoritate Adriani I.
20.p.499.
Concilium Sardicense consideratum, ut unum
cum Nicæno I. convocatur à Julio I. 40. pag.
503.
In Nicæno I. fuerunt Legati S. Silvestri. 6. pag.
515.
In Nicæno II. Legati Adriani I. 17.p.517.
Primum fuit confirmatum à S. Silvestro. 3. pag.
525.
Et celebratum ante natum Augustinum. 82.p.
562.

Concilium Pisanum.

Congregatur occasione Schismatis Greg. XII.
& Benedicti XIII. 31.p.548.
Congregatur à Cardinalibus, deponentibus u-
trumque 32. ibi.
Eligunt Alex. V. 33. ibi.
Agitur de illius legitimitate contra alserentes
illegitimum. 36. ad 44. p.549.

Concilium Tridentinum.

Post ipsum non est diversa fides in Ecclesia. 25.
p.43.
Definit Sacra Biblia esse recipienda. 14.p.152.
Decreta doctrinæ ab omnibus acceptata. 33.p.
466. & v. *deinde.* p.608. & 22.p.529.
Universalem Ecclesiam repræsentavit. 28.p.
593.
Non D. Augustino, sed Pontifici reservata in-
terpretatio decretorum. 49.p.482.
Definit peccatum originale, Sacramenta, &c.
29.p.600.
Indicatur à Paulo III 31.p.500.
Pluries prorogatur. 8.p.509.
Patres postulant pro confirmatione. 20.p.529.
Fuit in *Spiritu Sancto legitime* congregatum: Et
cur? 46.p.535.
Petri Suavis insolentia adversus Concilium. 32.
p.582.
De sensu clausulæ: *Ecclesia, Spiritu Sancto sug-
gerente, &c.* 46.v. *cum.* p.535.
Concilium Viennense.
Definit necessitatem luminis gloriæ. 26. pag.
600.
Congregatur à Clemente V. 28.p.499.

Index Rerum Notabilium.

- In eo probatur sententia asserens parvulis in baptismo infundi virtutes. 14.p.63.
Concilia adversus Christum Dominum.
 Primum convocatum est, Herode petente Matth.2.v.4.3.p.572.
 Secundum ex occasione Lazari resuscitati Joan. 11.v.47 ibi.
 In eo Caiphas prædixit Christi mortem pro salute totius Mundi. v.50.ibi.
 Tertium instante passione, Matth.26.v.57 v. Tertium p.573.
 Judicium Caiphæ contra Christum dedit locum adagiis: *judicium Caipha: concilium Caipha, ex Aula Caipha.* ibi.
Concilium Provinciale
 Confirmatum à Papa est regula fidei. 6.p.458.& 25.p.530.
 Et dicitur generale auctoritative. 31.p.594.
 Carthaginense adversus Pelagianos confirmatur à Papa. 28.p.174.
 Diospolitanum celebratur in causa Pelagii. 27.p.449.
 Congregantur particularia Concil. à Prælati, auctoritate recepta à Sede Apostolica. 34.p.500.
 In Concilio Francofordiensi non fuit reprobatum Nicænum II. 16.p.528.
 Arelatense I. non est Concilium, quod Augustinus appellat plenarium. 82.& 83.p.562.
Conciliabulum
 Est celebratum vel à Papa non convocatum, vel reprobatum. 1.p.489.
 Bituricense approbat pragmaticam sanctionem. 13.p.171.
 Ephesinum II. absolvit Eutychetem. 16.p.462. & 6.p.508.
 Sardicense Arianorum non confundendum cum Sardicense legitimo. 41.p.503.
 Conciliabulum C.P. Photianum non usurpandum cum octava Synodo Legitima. 18.pag. 528.
 Pisanum celebratum adversus Julium II. 46.p.551.
 In Arimineni non omnes Episcopi subscripserunt formulæ ab Arianis formatæ. 23.p.33.
Conclusio. Illatio.
 Non tenet illatio ab externa negatione fidei ad internam. 9.v. neque. p.293.
 Conclusio Theologica quæ? 26.p.68.
 An deducta duabus præmissis sit de fide? 27.pag. 69.
 Conclusio quando sequatur debiliorem partem? 24.p.286.
 Conclusio deducta à Pontifice est certa certitudine fidei. 44.p.441.
 Conclusio deducta ratione significationis est propositio de fide. 25.v. primo. p.286.
 Argumentum calculatorium absolute non concludit. 6.p.36.
 A divisis ad collecta sæpè tenet illatio. 6.p.542.
 A composito ad divisum non valet. 24.v. contra. p.546.
 Excessus Scientiæ non arguit illum potestatis. 19.p.577.
Consensus
 Ecclesiæ universalis non potest esse fallibilis. 31.p.288.
 Consensus cum anteriori Ecclesia non requirit consensum cum quolibet de anteriori Ecclesia. 26.p.44.
Constantinopolis.
 Patriarcharum Constantinopolitanorum ambitio. 16.p.261.& 12.p.270.
 Quando Ecclesia Constantinopolitana fuerit erecta in Patriarchalem? 13.p.271.
Constitutiones Pontificis.
 Constitutiones Papales non sunt examinandæ. 12.p.460.
 Nec suspendi possunt. 13.ibi.
 Clausula *posthac* in Const. Sixti V. *Detestabilis* edita super contractibus societatis. 29.p.119.
 Constitutionibus non fit satis obsequioso silentio. 16.p.472.
 Pontifices docent Ecclesiam dum publicant Constitutiones, vel decreta. 77.p.v. *Secundum*. p.404.
 Sincera obedientia circa Constitutiones Apostolicas duo importat, unum exterius, interius alterum. v. *Concluditur*. p.487.
Controversia.
 Norma terminandi controversias est Scriptura, & Traditio. 31.p.132.
 Spiritus privatus non est Judex controversiarum. 9.p.139.
 In controversia legalium Petrus fuit Judex 33.p.225.
 Controversia super Investituris composita sub Calixto II. 16.p.373.
 Controversiæ in materia Religionis non ad Principes, sed ad Summum Sacerdotem, etiam in lege veteri deferebantur. 7.p.149.
 Controversia trium Capitulorum diu Ecclesiam vexavit. 21.p.387.
 Controversia de Cainan à D. Luca in Evangelio recensito resolvitur. 84. ad 91.p.405.
 Controversia inter Judæos, & Gentiles composita à Paulo. 4.p.245.
Corpus.
 Differentia corporis naturalis hominis à corpore Mystico Ecclesiæ. v. *Est*. p.70.
 Corpus sine capite non potest stare. 1.p.290.
 Vide v. Caput.
Correctio
 Duplex ex auctoritate, & charitatis. 15.v. & *notari*. p.235.
 Inferior potest Superiorem corrigere. 25.pag. 328.

Index Rerum Notabilium.

Credere.

- Implicitè, & explicitè quid importet? 21.p. 42. & 13.p.279.
Credere in Christum est initium hominis Christiani. 9.p.73.
Facilitas credendi in hæreticis non oritur ex habitu infuso fidei. 11.v. *in utraque*. p.90.
Multa creduntur, quæ in Scripturis expressè non habentur. 8.p.108.
Propositio Ecclesiæ est regula proponens credenda. 28. *v.evidens*. p.16.
Ad credendum fide divina est necessaria pia affectio voluntatis. 28.p.146.
Motivum credendi intrinsecum, & extrinsecum. 38.p.604.

S.Cyprianus.

- Cur non fuerit hæreticus tenens rebaptizandos baptizatos ab hæreticis? 35.p.47.
Censuit Papam esse Judicem ad dirimenda dubia fidei. 31.v.R. & *ss.* p.176.
Unde ex ipso hæreses? 26.p.174.
Cur comparet Sedem Petri, arbori, fonti, & soli? 13. & 15.p.350.
Appellat Sedem Apostolicam matricem. 20.p.353.
Correxit errorem de repetitione baptismi. 21.v. *Neque* ibi.
Martyrio errorem correxit. 34.p.177.
Nunquam oppugnavit Primatum Papæ. 20.p.353.

Cultus.

- Latriæ Deo exhibetur in thurificatione. 9.p.96.
Cultus superstitiosus ex triplici capite. 11.ibi.
Cultus Sacer, & Religiosus. 4.p.360.
Cultus, qui præstatur Pontifici non est civilis. 20.ad 23.p.365.
Cultus à Papa Sanctis decretus supprimi non potest. 12.v. *Instant*. p.427.
Sanctis non debetur cultus Latriæ. 18.p.435.
Nequit cultus à Papa decerni existenti in inferno. 5.p.431.
Cultus idolorum videbatur vesci cibis Diis immolatis. 26.p.580.
Vide v. Canonizatio.

D

Decreta Apostolica.

- D**ecretum Stephani Papæ in controversia de repetitione baptismi. 6.p.171. & 31. v. R. & *ss.* p.178.
Decreta Pontificis circa doctrinam morum sunt infallibilia. 4.p.383.
Decreta Romanæ Cathedræ in iis, quæ spectant ad jus naturale, & divinum sunt irreformabilia. 27.p.418.
Decreta Pontificum edita extra Concilia sunt infallibilia. 2.p.456.

P. Aug. Matthæucci Controv.

- Dictio *interea* in decreto Alexandri VII. edito 1665. 25.p.418.
Dictio *pro nunc* in decreto Innocent. XI. edito 1679. ibi.
Significatum decretorum Papæ est à Deo revelatum. v. R. *in hoc*. p.68.
Confirmatio decretorum multiplex. 1.p.525.
Decreta juris positivi humani sunt à Papa, Spiritu Sancto assistente. 45.p.535.
Decreta Conciliorum facta contra Instructionem Legatorum à Papa abrogantur. 13.p.575.
Non constat decreta Conciliorum esse in se infallibilia, sine confirmatione Papæ. 47.p.536.
Decreta Conciliorum, posita decisione Papæ, actu obligant Ecclesiam. 49.ibi.
Eis confirmatio Papæ confert vim obligandi in conscientia. 41.p.523.

Decretales.

- Decretalis *Per Venerabilem*, qui *fil. sint. legit.* non eximit à subiectione Pontificis Reges Galliarum. 29.p.339.
Decretalis *meruit de privil. int. com.* non suffragatur Cellesio scribenti n. 15. contra jura Papæ. 30.p.340.
Decretalis *Cum olim*, de *sent. & rejud.* exponitur de negotiis purè privatis. 1.v. *iuxta*. p.382.
Decretalis *Anobis il 2. de sent. excom.* edita super dubio de excommunicato sub censura defuncto. 16.p.434.
Decretalis *Presbyter de sacram. non iter.* non concludit impositionem manuum esse materiam necessariam Ordinis. 63. v. *Item*. p.399.

Definitio Apostolica.

- Est ab examine cessandum, ubi Papa definitiones edit. 21.p.577.
Cum quidquam definit, certos nos reddit definitionem esse legitimam. 21.p.577.
Non facit rem de non revelata, revelatam. 23.p.43.
Successivis temporibus plura fuerunt definita, quæ prius non erant. 20.p.42.
Definitio Sextæ Synodi de duabus voluntatibus in Christo, Honorium non tangit. 47.p.306.
Unus Pontifex potest definitionem alterius interpretari. 59.p.397.
Posita definitione Pontificia, certi sumus de adhibita diligentia. 12.p.460.
Definitiones Papales non idè sunt infallibiles, quia acceptantur ab Ecclesia. 13.v. *verum*. p.461.
Non est data Papæ potestas ad definiendum dependenter à Concilio. 3.p.477. & 15.v. *probatur*. p.461.
Ad definiendum, satis est prudens diligentia. 26.p.465.
Definitio passivè accepta est objectum definitionis activæ. 1.p.595.

Index Rerum Notabilium.

Definitiones Pontificum in materia credendorum sunt objecta fidei divinæ. 3.p.596.
 Eduntur ex assistentia Spiritus Sancti. 32.p.601.
 Definitiones Pontificum pendent ab antiqua revelatione. 36.v. ad 2.p.603.
 Definitio externa Ecclesiæ duplici modo usurpatur. 37.ibi.
 Definitiones Papæ de injustitia argui non possunt. 27.v.R.p.580.
 Judicium practicum, quod sic, & non aliter sit definiendum, inspiratur Papæ à Spiritu Sancto. 29.p.581.
 Ex ipsamet definitione constat infallibiliter Pontificem definire. 37.v. si dicatur. p.603.
 Est moraliter evidens, quod in Ecclesia sit auctoritas infallibilis ad definiendum. 39.v. vided. p.605.
 Comparatio inter Scripturam, & definitiones Ecclesiæ. 55. ad 62.p.609.
 Ecclesia in suis definitionibus edendis scrutatur Scripturas. 58.ibi.
 Definitiones fiunt à Pontifice ex assistentia Spiritus Sancti. 62.v. & notamus. p.610.
 Supposita definitione Pontificia circa propositiones Jansenii, jus naturale, & divinum dictat interius esse credendam hereticitatem illarum. 60.v. quare. p.485.
 In Definitionibus Papa procedit, ut Vicarius Christi. v. Absurdissime. ibi.
 Definitiones Conciliorum pendent ab instructione Pontificis per suos Legatos. 38.p.523.
 Papa tenetur stare definitionibus fidei, quas edit. 44.p.534.
 Infallibilitas definitionum non tribuenda consultationibus Peritorum. 20.p.577.
 Vide v. Infallibilitas.

Deus

Testimonium Dei necessarium ad credendum, non excludit testimonium Ecclesiæ. 17.p.143.
 Testamentum Dei complectitur verbum tam scriptum, quam non scriptum. 21.p.114.
 Amor amabilis Dei requirit fidem supernaturalem, & adiutorium gratiæ. 12.p.52.
 Deus confert immediate potestatem Pontifici. 44.p.167.
 Omnes Fideles sunt *Cives*, & *Domestici* Dei. 20.p.591.
 Est Judex conscientiarum. 26.p.131.
 Deus voluit, ut nos crederemus per testimonium Ecclesiæ. 22.p.144.
 Vult omnes homines salvos fieri. 4. v. *Pleni*. p.23.
 Deus loquitur per Ecclesiam. 37.p.603.
 Non habet Deum, Patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. 8.p.51.
 Dei præcepta non sunt impossibilia. 2.nu.1.p.443.
 Non est intensivè perfectior collectio ex Deo, &

creaturis, quam solus Deus. 21.p.463.
 Deus non vult finem obtineri per saltum. 27.p.465.
 Disposuit de successione Pontificum sub tempore legis, etiam naturæ. 8.p.292.
Dextera
 An locus dignior, quam sinistra. 42.p.243.
 Non semper D. Paulus ponitur ad dexteram D. Petri. 43.ibi.
 Dexterà D. Petri exprimitur primatus potestatis. v. quare. ibi.
 In Nicæno I. Sinistra digniorem locum significabat. 26.p.520.

Dialectica

Est peritia disputandi. 9.p.61.
 Argumentum ex Dialectica adversus Græcos. 10.v. confirmat. ibi.
 Dialectica in Theologo necessaria ad defendendam veritatem fidei. 11.p.62.
 Abusus Dialecticæ, & Philosophiæ à Scholis Catholicis amovendus. 18.p.66.

Dignitas

Dignitas Sacerdotii est excellentior quacunque sæculari. 28.p.157.
 Suprema dignitas Pastoralis Romani Pontificis non ab hominibus, sed à Deo est. 10.p.361.
 Episcopalis dicit Characterem, & jurisdictionem. 52.p.537.
 Baculus pastoralis signum dignitatis, & jurisdictionis limitatæ. 31.p.265.

Diæcesis

Diæcesis Papæ est tota Ecclesia. 24.p.546.
 In quacunque sit Papa, in ea præsidet, & subditum habet Episcopum. 26.p.580.

Dispensatio

Papa dispensat in pertinentibus ad jus humanum. 16.p.511.
 Jus naturale, & divinum est indispensabile. 43.p.534.
 Hæretici in Conciliis convincuntur per viam disputationis. 10.p.492.
 Non potest in matrimonio consummato dispensari. 112.p.570.

Disputatio

In disputationibus cavenda est libido rixandi. 9.p.61.
 Praxis disputandi cum hæreticis. 42.p.166.

Diurnum Romanor. Pontificum

A Sancta Inquisitione suppressum. 40.p.303.
 In eo fuit fraude insertum nomen Honorii. ibi.

Doctrina

Fidei, & morum in Ecclesia semper eadem. 18.p.10.
 Doctrina fidei in fundamentalem, & non fundamentalem apud Protestantes. 1.p.48.
 Oves rationales doctrina pascuntur. 28.p.174.
 Vera doctrina dignoscitur ex ea, quam tenet Ecclesia communicans cum Romano Pontifice. 16.p.189.

Index Rerum Notabilium.

Veritas doctrinæ pendet à successione Romanorum Pontificum. 61.p.309.
 Ecclesia profitetur doctrinam sanctam. 4.p.383.
 Ecclesia non potest approbare doctrinam proponentem turpia, & reprobare dictantem honesta. 5.ibi.
 Doctrina Ecclesiæ est irreformabilis. 33.p.47.
 Ubi agitur de definitione doctrinæ Laicis non competet præsentia, sed assistentia ad pellendos tumultus. 41.v. *Nec ex præsentia*. p. 165.
 Doctrina morum pertinet ad salutem animarum. 13.p.385.
 Doctrina scandalosa est falsa quoad praxim. 3.p.410.
 Fundamentum scandali est falsitas doctrinæ. 24.p.417.
 Abstinentum est à doctrinis damnatis. 28.pag. 418.
 Sola successio doctrinæ sine illa personarum non sufficit in Ecclesia Christi. 61.p.309.
 Doctrina morum semper una. 103. v. *ideò*. p. 567.
 Non est cuiuslibet examinare de pravitate doctrinæ. 17.p.576.
Dogma.
 Aliud imperatum, aliud liberum, toleratum, vel permissum. 31.v. *hic*. p.420.
 Factum dogmaticum quodnam? 9.p.444.
 Decreta dogmatica Pontificis non egent approbatione populi, ut obligent. 31.p.466.
 Sufficit, ut Romæ publicentur, ut ad observantiam astringant. 32.ibi.
 Definitiones circa facta dogmatica non pendent à circumstantia mutabili. 16.v. *R. neque*. p. 435.
 Dogmata quantum ad res in Ecclesia semper credita. 40.v. *ipsa*. p.606.
 Cur aliquorum apud Patres nulla mentio sit. 103. v. *ibi*.
 Multa sunt nunc in Ecclesia, quæ sub tali expressione ab Apostolis non sunt tradita. 40.p.605.
Dominium.
 Principes suarum Ditionum habent usum, & dominium. 34.p.341.
 Feudatarii habent in fæudis dominium utile, non proprietatis. 35.ibi.
 Dominium separatur à rebus, quæ usu consumuntur. 45.v. *verum*. p.393.
 Usus activus convenit cum dominio proprietatis. 48.p.394.
 In strictiori paupertate renuntiatur dominio, tam in communi, quam in particulari. 53.v. *aliquando*. p.395.
 Vide v. Fratrum Minorum paupertas.
Donatista.
 Dicebant Ecclesiam Christi periisse; & ubi? 1.p.22.

Malos excludabant ab Ecclesia. 1.p.71.
 Eorum schisma unde ortum? 4.p.93.
 Non eis fuit ex rigore juris concessum Concilium Arelatense in causa Cæciliani. 38.pag. 163.
 Eorum furor per plures annos Ecclesiam vexavit. 40.p.164.
 In causa Cæciliani non appellarunt à sententia Melchiadis. 36.p.162.
 Romam miserunt Victorem, & cur? 5.p.291.
 Suos Martyres honorabant. 19.p.435.
 Quæ fuerint partes Marcellini Tribuni assistentis collationi factæ à Catholicis cum Donatistis? 22.p.592.
Dubium.
 Pulsante dubio in rebus fidei, est adeunda Sedes Apostolica. 38.p.119.
 In dubiis fidei non recurritur ad Principes. 9.p.150.
 Conferre unum Evangelium cum alio, non est dubitare de alterutro. 19.p.463.
 Dubia Religionis, nec in Lege veteri Laici decidebant. 5.p.587.

E

Ecclesia.

Ecclesia est regnum Christi ex 1. Petri cap. 2. 13.p.29.
 In Ecclesia debet esse Ministrorum diversitas. 14.p.576.
 Describitur. 27.p.15.
 Notæ Ecclesiæ. 2.p.3.
 Ecclesiæ particulares sunt membra Ecclesiæ universalis. 5.p.4. & 7.p.292.
 Quo titulo Ecclesia dicatur una? 6.ibi.
 Et Sancta. 7.p.5.
 Et Catholica. 9.ibi. & 62.p.310.
 Et Apostolica. 10.p.6. & ibi.
 Ecclesia Christi est visibilis. 3.p.17.
 Et perpetua. ibi. v. *perpetuitatem*. p.18.
 Ecclesia est indefectibilis. 4.p.23.
 Comparatio Ecclesiæ cum Luna. 22.p.32.
 Ecclesia Catholica in rebus fidei, & morum errare non potest. 3.p.33.
 Est columna, & firmamentum veritatis. 5.p.36.
 Promissiones factæ Ecclesiæ de non errando non sunt conditionatæ. 7.p.37.
 Ad Ecclesiam in suo capite remittitur examen doctrinæ. 10.v. & *lib*. p.38.
 Ecclesia non repudiavit prioris Ecclesiæ fidem. 26.p.44.
 Ecclesia non tolerat Hæreses. 5.p.50.
 Non habet Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet Matrem. 8.p.51.
 Qui est separatus ab Ecclesia, nihil ei prodest, estò credat laudabiliter vivere. 13.p.52.
 Sola Ecclesia Romano-Catholica est prudenter credibilis. 15.p.53.

Index Rerum Notabilium.

- Separati ab Ecclesia boni esse non possunt. 19. p.54.
- Sola Ecclesia communicans cum Romano Pontifice est Catholica. 21.p.55.
- Ecclesia considerata secundum esse finale, animatum, & formale absolute. 23.p.79.
- Ecclesia habet materiale, & formale. 18.p.85.
- Ecclesia est Corpus Christi, & qua ratione Romani Pontificis? 20.p.100.
- Est sacra Respublica. 9.p.187.
- Aliquando supponit simpliciter, aliquando personaliter. 15.v. *ad id.* p.189.
- Ecclesia una est, quia unum caput habet. 3.p.194.
- Ecclesia, etiam post Ascensionem Christi ab uno visibili capite regitur. 10.p.216.
- Ecclesia fuit fundata à Christo ante Ascensionem. 11.ibi.
- Ecclesia quatenus dicatur fluxisse de latere Christi. 13.p.217.
- Dicitur Virgo, & Mater. 17.p.261.
- Ecclesia sine Pastoribus esse non potest. 4.v. *Pleni.* p.23.
- Proponit verbum Dei per Pontifices. 34.p.47.
- Extra Ecclesiam non est salus. 3.p.49.
- Sola Ecclesia Romano-Catholica est prudenter credibilis. 15.p.53.
- Ecclesiarum particulares subsunt Romano Pontifici. 38.p.227.
- Omnes sunt una Ecclesia universalis, quia sunt communione conjunctæ cum Romano Pontifice. 59.p.309.
- Est in potestate Ecclesiarum gladius spiritualis, & materialis. 20.p.337.
- Ecclesia individuatur non in ordine ad Papam vagum. 23.p.285.
- Ecclesia in suo capite, non de folis verbis, sed de sensu judicat. 14.v. *Tum quia.* p.445.
- Extra Ecclesiam non fiunt miracula. 25.p.437.
- Ecclesia non judicat de occultis, nisi extra manifestentur. 33.p.451.
- Vacante Sede Apostolica, Ecclesia est unita cum suo Capite in præparatione animi. 9.p.38.
- Ratione sui Capitis errores non prævalebunt adversus eam. 38.p.478.
- Ecclesia, & Scriptura sibi invicem præstant operas. 12.p.141.
- An Ecclesia per Scripturam, vel è contra, Scriptura per Ecclesiam probanda sit? 69.ad 71.p.611.
- Sub Abel fuit Ecclesia. 82.p.613.
- Una, & eadem Ecclesia ab initio usque ad finem. 88.ibi.
- Status nostræ Ecclesiarum est excellentior. 90.pag. 614.
- Quo titulo Ecclesia Judæorum dicatur exclusa. 91.ibi.
- Idem fundamentum Ecclesiarum pro omni statu, Legis naturæ, Scriptæ, & novæ. 94. pag. 615.
- Ecclesia congregata ex præputio, & circumcissione. 97.p.616.
- Nota una veræ Ecclesiarum est concordia. 14.p.527.
- Ecclesia habuit infantiam, adolescentiam, habetque maturitatem. 90.p.614.
- Ecclesia non approbat, quæ sunt contra fidem, & bonam vitam. 57.p.539.
- In Ecclesia sunt triticum, & paleæ. 21.p.78.
- Ecclesia Romana.*
- Est mater, & Caput omnium Ecclesiarum. 21. p.12. & 59.p.309.
- Quomodo sit ubique? 22.v.R. *Quod.* p.13.
- A Romana Ecclesia petendæ sunt Traditiones. 19.p.113.
- In Romana Ecclesia fuit semper in usu editio vulgata latina. 17.p.153.
- Ecclesia Romana est divinarum Traditionum cultus. 31.v.R. *Et si.* p.176.
- S. Petrus fundavit Ecclesiam Romanam. 1.pag. 244. & 19.p.250.
- Ecclesia universalis dicitur Romana. ibi. & 20. p.251.
- Nunquam in fide erravit. 9.p.269.
- Committit Episcopis regimen particularium Ecclesiarum. 4.p.346.
- Ecclesia Romana appellatur domina. 5.p.542.
- Pietas Romanæ Ecclesiarum nullum vult perire. 102.v. *quarid.* p.567.
- Recedens ab Ecclesia Romana recedit ab Ecclesia Christi. 9.v. *Resp.* p.27.
- Ecclesia Romana non est Babylon. 9.v. *conantur.* p.28.
- Editio Vulgata.*
- Est autentica. 15.p.152.
- Ejus Auctor. 17.p.153.
- Appellatione Vulgatæ venit codex continens 72. libros canonicos. 19.p.154.
- Verba, quæ sunt in Vulgata editione, quoad significatum, & sensum fuerunt scripta, Spiritu Sancto dictante. 22.p.155.
- Editio vulgata est incorrupta. 24.ibi.
- D. Hieronymus vetus Testamentum ex hebræo transtulit in Latinum. 18.p.153.
- Electio.*
- Papa canonicè electus non eget confirmatione. 44.v.R. *conveniunt.* p.167.
- Plebi non convenit eligere ministros Ecclesiarum. 21.p.191.
- Modus eligendi Pontificem est ex auctoritate Papæ. 14.p.280.
- Primis sæculis electus fuit à Clero. 16.p.281.
- Electio Papæ consideratur duplici modo. 20.p.283.
- Electus in Papam, est non Episcopus, est verus Papa. 32.p.280.
- De electione canonica Martini V. nullatenus dubitari potest. 63.p.310.

Electio

Index Rerum Notabilium.

Electio non confirmatur, nisi à Superiore. 13. p. 527.

Episcopus, Episcopatus.

Episcopi succedunt Apostolis. 27. p. 146.

In Episcopis non est plena potestas regendi Ecclesiam. 4. p. 194.

Succedunt Apostolis in regimine Ecclesie particularis. 8. p. 196.

Sunt vocati in partem sollicitudinis. 16. pag. 199.

Episcopatus particulares pendent ab illo Petri. 18. p. 199.

Papa potest Episcopos deponere. 27. p. 211.

Episcopus à tribus Episcopis consecratur: & unde ritus processit? 28. p. 224.

Episcopi debent pascere greges particulares. 38. p. 227. & 40. ibi.

Episcopi sunt filii Papæ. 24. p. 239.

Chorepiscopi non erant Episcopi. 24. p. 252.

Episcopi non communicantes cum Romano Pontifice non succedunt Episcopis. 3. p. 290.

Episcopi, etiam in Concilio sunt inferiores Pontifice. 5. p. 312.

Episcopis datur jurisdictio à Romano Pontifice. 5. p. 346.

Nullus potest esse legitimus Episcopus cum jurisditione sine consensu Pontificis. 6. p. 347.

Episcoporum jurisdictio à Papa restringitur, & ampliatur. 7. ibi.

A Papa eleuantur, ut judicent causas Ecclesie. 36. p. 358.

De Episcopis titularibus perperam sentit de Dominis. 1. p. 586.

Ordo Episcopalis est de jure divino. 17. pag. 351.

Papa non potest simul omnes Episcopos ab jurisditione suspendere. 18. & 19. p. 352.

Episcopatus unus est, unitate subordinationis ad Petri Episcopatum. 20. p. 353.

Episcopi sunt fundamenta Ecclesie sub fundamento, Romano Pontifice. 22. p. 354.

Sunt Magistri in Ecclesia sub eodem. 23. ibi.

Habent à Christo jurisditionem sola immediatione virtutis, non suppositi. 27. ibi.

Episcopi non succedunt Apostolis in Apostolatu. 29. p. 355.

Eorum potestas non est delegata sed ordinaria. 34. p. 357.

Sunt oculi Ecclesie sub capite Romano Pontifice. 35. ibi.

Titulus, & Apostolica Sedisgratia, probat Episcopos communicare cum Capite Ecclesie. 28. p. 355.

Episcopi in questionibus Fidei & morum ad Pontificem recursum habuerunt. 7. p. 458.

Mortuo Episcopo coadjuto, expirat munus Coadjutoris. 26. p. 252.

Non examinanda ab eis, heresis à Pontifice damnata. 9. v. tandem. p. 459.

Episcopus representat suam Ecclesiam. 27. p. 593.

A quo appellatio Episcopi venerit? 50. pag. 537.

Episcopatus est Superior simplici Presbyteratu. 52. ibi.

Non omnes possunt falsam doctrinam docere. 16. p. 576.

An Capitulum sine Episcopo possit nova statuta facere? 24. p. 578.

Epistola.

Occasio D. Pauli scribendi Epistolam Romanis. 4. p. 245.

Epistolæ Leonis Papæ II. ad Episcopos Hispanie recensentes damnationem Honorii fuerunt alteratæ. 39. p. 302.

Epistola Ibe damnata in Concilio V. generali. 32. p. 390.

De Epistola à S. Leone directa Flaviano non dubitatur in Chalcedonensi. 19. p. 463.

Epistola Joan. XXII. circa visionem beatificam. 49. p. 306.

Error

Practicus à speculativo distinguitur. 8. p. 37.

Error inculpabilis circa res fidei non potest esse in tota Ecclesia. 13. p. 39.

Error est, omnes in sua secta salvari. 1. pag. 48.

Plures errores Pontifices damnarunt. à 4. ad 24. p. 170.

Error in nullo casu est sequendus. 26. p. 465.

Error contra fidem Ecclesia explicitè reprobatur. 53. v. Scripta. p. 538.

Evangelium.

Nec Christo vivente, neque statim à morte Christi fuit scriptum. 11. p. 109.

Cur Paulus Evangelium contulerit cum Petro. 11. p. 233.

Prius à S. Petro, quàm à S. Paulo Romæ predicatur. 1. p. 244.

Et Jerosolymis. 12. p. 248.

Aliqui censent ex Evangelio Lucæ esse expungendum Cainan, sed reprobantur. 84. p. 405.

Abraha Cainan ex Evangelio Lucæ, auctoritas Bibliorum corrumpit. 91. v. Hinc. p. 407.

Est predicandum Evangelium, quod Christus imperavit. 10. p. 21.

Hoc predicat sola Ecclesia Romano-Catholica. 13. ibi.

Cur Scriptores Evangeliorum duo fuerunt Apostoli, & duo non? 64. p. 610.

Eucharistia.

Non est præcepta communio sub utraque specie. 29. p. 45.

Cur aliquando fuerit in usu? 29. v. Verum. p. 46.

Quamdiù perseveret Corpus Christi sub speciebus Eucharisticis? 21. p. 129.

No-

Index Rerum Notabilium.

Nomen Transubstantiatio additum contra hæreticos. 40. v. *idem*. p. 605.
Parvulis non est necessaria. 45. p. 480.
Eis aliquando fuit administrata. v. *negandum*. p. 481.

Evidentia, & certitudo.

Est evidenter credibile Ecclesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam. 28. p. 16.
Evidentia moralis habet suos gradus. 7. p. 277.
Evidentia moralis excludit rationem prudenter dubitandi. 8. p. 278.
Certitudo formalis, & materialis, quæ? 39. p. 440.
Utraque certitudine est certum iudicium Papæ. *ibi*.
Nullus est de sua justificatione certus certitudine fidei. 20. p. 143.
Consensus Patrum parit certitudinem moralem. 34. p. 583.
Non est idem consensus sumendus Mathematicè. 35. *ibi*.
Est moraliter evidens auctoritas infallibilis in Ecclesia. 39. v. *idem* p. 605.

Examen.

Non quærendum de re jam à Sede Apostolica decisa. 25. v. *libro* 2. p. 173. & 7 p. 312. & 9. v. *tandem*. p. 459.
Cur pro Canonizatione aliud instituitur? 20. *u. nec*. p. 436.
Constitutiones Pontificiæ non sunt examinandæ. 12. p. 460.

Excommunicatio. Excommunicati

An sint in Ecclesia? 30. p. 57.
Hæresis externa, licet occulta, inducit excommunicationem. 3. p. 8.
Papa non potest ulli tribuere facultatem; ut in ipsum excommunicationem pronuntiet. 3. v. *hinc*. p. 320.
Appellantes à Papa ad Concilium sunt excommunicati. 1. p. 311.
Temeritas Photii in ferenda sententia excommunicationis in Romanos Pontifices. 7. pag. 322.
Plures Reges à Papa excommunicati. 28. p. 339.
Mortui possunt declarari excommunicati. 34. p. 390.
Legentes libros Hæresiarcarum incurrunt excommunicationem Bullæ Cenzæ. 21. p. 416.
Audacia Dioscori excommunicantis Pontificem. 16. p. 462.
Decedens in excommunicatione est perfectè contritus, est apud Ecclesiam ligatus. 16. p. 434.
Non credentes interiùs hæreticitatem textus Janseniani sunt excommunicati. v. *R. affirmativè* p. 485.
Quando hæresis pure mentalis concludat excommunicationem. v. *propterea*. *ibi*.

Excommunicatus quoad operari externum non est membrum Ecclesiæ. 24. p. 101.

F

Factum.

Papa non potest errare in factis cum jure connexis. 21. p. 316.
Factum Stephani Papæ adversus Formosum videtur fabulosum. 31. p. 377.
Factum purum, & personale, quodnam? 9. p. 444.
Vide. v. *Dogma*.

Felix Papa

Vivente Liberio, non fuit verus Papa. 17. pag. 295.
Prodigosè manifestatur. 18. *ibi*.
Cur ab Augustino, & Optato non recensetur in serie Pontificum? 20. p. 296.

Fides.

Per seriem successionis accipitur. 10. v. *Tertio*. pag. 7.
Idem potest credi, & videri. 7. p. 20.
Est fundamentum Ecclesiæ. 12. p. 39.
Mysteria fidei, quoad se, & quoad nos. 22. p. 43. & 35. p. 133.
Fides est fundamentum justificationis. 12. p. 52.
Fides supernaturalis est infallibilis. 20. p. 85.
Quo sensu in uno possit fides esse major, quam in alio? 14. p. 91.
Fides debet esse una. 53. p. 183.
Fides est omnino certa. 7. p. 277.
Est de fide quoad se, & quoad nos, quod Papa canonicè electus sit Vicarius Christi. 23. p. 285.
Negatio externa fidei non infert per necesse hæresim internam. 9. v. *Neque*. pag. 293. & 36. p. 378.
An sit de fide, quod Papa ut persona privata non possit in fide errare? 5. ad 6. p. 369.
Actus fidei sexies in anno circa Mysteria, necessaria necessitate medii. 40. p. 379.
Fidei divinæ non potest subesse fallum. 39. pag. 380.
Fides per infidelitatem amittitur. 42. *ibi*. & 8. p. 89.
Fides est formale constitutivum Ecclesiæ. 7. p. 370.
In fine Mundi non deficiet. 21. p. 32.
Fides, ut in formale motivum credendi resolvitur in divinam revelationem; & in auctoritatem Ecclesiæ, ut regulam vivam proponentem. 13. p. 140.
Particulare contentum in universali est de fide quoad nos cum Papa declarat contineri in universali. 30. p. 438.
Mysteria fidei non sunt contra rationem. 10. p. 61.
Est de fide infallibilitas in Pontifice ad defini-

Index Rerum Notabilium.

niendum etiam extra Concilia. 8.v. *Quod*. p. 458.

Complexum ex facto, & jure est fide divina credendum. 39.p.453. & 11 p.470.

In re spectante ad fidem locutio amphibologica interdicta. 22.p.473.

Per Apostasiam receditur totaliter à fide. 4. v. *amplius*. p.93.

Ad credendum requiritur interior gratia. 16.v. *Auxilium*. p.142.

Defensio fidei est causa communis. 32.p.594.

Tempora variata sunt, non fides ex Augustino. 89.p.614.

Fides probanda per testes. 33.p.583.

Formula.
Formulæ fidei in Ariminensi non subscripserunt omnes Catholici. 23.p.33.

Formula novatianis exhibita in detestationem erroris. 2.v. *Item*. p.275.

Sirmii binæ formulæ fidei editæ. 10.p.293.

Formula appellationis à Papa ad Concilium continet injuriosa auctoritati Pontificis. 18.p.315.

Formula purgationis factæ à Leone III. 14.pag. 324.

Formula in Bullis Canonizationum apposita. 4.p.430.

Formula juramenti præstandi supra damnationem propositionum Jansenii. 16.p.471.

Formula Fidei edita contra Photinum. 10.pag. 293.

Fraticelli
Duas Ecclesias posuerunt. 2.p.22.

Erant pseudo Fratres minores. 8.p.171.

Solo nomine Professores Regulæ. 10.p.427.

Fratrum Minorum paupertas.
Apud Fratres Minores non est dominium rerum, quæ usu consumuntur. 45.v. *verum*. p. 393.

Concordia inter Nicolaum III. & Joannem XXII. in puncto paupertatis Fratrum Minorum. 46.& 47.p.394.& 55.p.396.

Fratres minores non essent domini rerum, quamvis soli existerent in Mundo. 50.p.395.

Paupertas triplex, *alta*, *altior*, *altissima*. 52. *ibi*.

Franciscani profitentur paupertatem strictiorem. 54.p.396.

Nulla est contradictio inter decretalem Nicolai, & Joannis si considerata considerentur. 56.p.397.

Prohibitum est prædicare contra Regulam Fratrum Minorum. 58. *ibi*.

Licite consumunt res, quibus utuntur. 46.p. 393.

G

Gentiles. Pagani

Præbent Ecclesiæ materiam operationis. v. *Nam*. p.1.

Calumnia Gentilium in Christianos. 48.p.182.

Non solum Paulus Gentibus prædicavit. 14.p. 234.

Reges Gentilium solent cum Tyrannide gubernare. 19.p.337.

Gentilibus non fuit datum præceptum Circumcisionis. 43.p.180.

Ratiocinium ad Paganum inducendum ad fidem. 11.p.140.

Gentiles in statu legis naturæ salvabantur per Fidem in mediatorem venturum. 84.p.613.

Gentiles poterant ad Judæos transire. 86. *ibi*.
Apud Gentiles. Imperatores erant, etiam Pontifices; & cur? 42.p.503.

Gentiles suos Præfectos vocabant Episcopos. 50.p.537.

Gentiles fuerunt per Apostolos in ovile Christi inducti. 10.p.542.

Græci.

Non credunt Romanum Pontificem esse caput Ecclesiæ. 9.p.20.

Nec prædicant Evangelium, nisi adulteratum. 10.p.21.

Non credunt Spiritum Sanctum procedere à Filio. 16.p.40.

Qua ratione propriam sententiam dixerint in Concilio Florentino. 12.p.21.

In ordinatione utuntur impositione manuum. 61.p.398.

Græci debent sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ. 64.p.399.

Inter ipsos Episcopi carent jurisdictione. 11.p. 21.

In Ecclesia Græca non Concilia, sed Concilia-bula celebrantur. 5.v. *dictum*. p.19.

S. Gregorius.

Reprehendit in Patriarcha Constantinop. titulum Episcopi universalis. 16.p.261.

Pecunia redemit injustam vexationem. 44. v. *Sanctus*. p.167.

Se primò intitulavit: *Servus Servorum Dei*. 12.p.188.

H

Hæresis.

Spoliat jurisdictione. 10.v. *R. hic*. p.28.

Ecclesia pugnat contra omnes hæreses. 10.p.38.

Duo ad hæresim requiruntur, unum ex parte intellectus, & aliud ex parte voluntatis. 1.p.80.

Hæ-

Index Rerum Notabilium.

Hærefes sine Conciliis à Pontifice proscribuntur. 7.p.312.
 Hæresis non potest esse in Pontifice etiam ut persona privata. 4.p.368.
 Simonia quo sensu appelletur hæresis. 14.p.372.
 Hæresis Macedonii. 15.p.40.
 Quarta decimanorum. 5.p.87.
 Cerinthi. 15.p.142.
 Photini. 10.p.293.
 Novatianorum. 5.p.87.
 Prædestinarianorum. 7.p.469.
 Eutychetis. 19.p.446.
 Nestorii. 18.ibi.
 Sabellianorum. 7.p.124.
 Manichæi negabant vetus Testamentum. 10.v.
Manichæi. p.140.
 Et Christum verè esse mortuum. 29. v. *verum.* p.46.
 Libertini nullam Scripturam admittunt. 15. p.142.
 Cur pro damnanda hæresi Ariana, & Donatistarum, non verò pro Pelagiana fuerit congregatum Concilium generale? 11.p.492.
Hæreticus
 Non habet missionem. 10.v. *Hæretici.* p.7.
 Non successionem Pastorum. 10.v. *qua.* p.7.
 Hæreticorum blasphemix adversus Ecclesiam Romanam. 1.p.3.
 Hæretici scindunt unitatem Ecclesiæ. 16.p.10.
 Cur hæretici appellentur Christiani? 7.p.51.
 Societates hæreticorum non sunt membra Ecclesiæ Catholicæ. 10.ibi.
 Pauci sunt inter hæreticos, qui sint hæretici purè materiales. 16.p.54.
 Hæretici, qui sint? 1.p.79.
 Qui resistit iudicio Ecclesiæ est hæreticus. 18. p.133.
 Methodus disputandi cum hæreticis. 42.p.166.
 Negans Pontificem canonicè electum esse Vicarium Christi est hæreticus. 26.p.287.
 Hæretici profunt ad probationem doctrinæ Catholicæ. v. *Hæretici.* p.1.
 Hæreticus est, qui recedit ab Ecclesia, quæ communicat cum Romano Pontifice. 2.p.55.
 Dubius in fide est hæreticus, si voluntariè dubitet. 54.p.307.
 Omnes Hæretici incusant Romanum Pontificem defecisse à Fide. 21.p.55.
 Hæreticorum dicteria contra Ecclesiam. 9. v. *R.* p.27.
 Non possunt facere miracula. 25.p.437.
 Sustinent mortem pro pertinacia sui erroris. 12. p.90.
 Tenentur de jure Legibus Ecclesiæ. 17.p.91.
 Exierunt ex Ecclesia, sicut vomitus ex stomacho. 7.p.88.
S. Hieronymus.
 Iussu Damasi Papæ vetus Testamentum ex hebræo latinum fecit. 18.p.153.

De sensu auctoritatis ipsius: *Si auctoritas quaeritur, Orbis major est Urbe* 111.p.569.

Hierarchia Ecclesiastica.

Ad eam non spectant mulieres. 18.p.591.
 Papa est supremus hierarcha. ibi.

Historia. Historici.

Historici circa lapsum Honorii Papæ falsa enarrant. 42.p.304.
 Requisita ut fidem faciant. v. *Quapropter.* ibi.
 Historiæ reportantes Pontifices lapsos in hæresim sunt accipiendæ non de hæresi interna, sed externa. 56.p.307.
 Nulla legitima Historia recenset feminam sedisse in Cathedra Petri. 57.p.308.
 Relatio historica in causa Cæciliani cum Donatistis. 36.ad 42.p.164.
 Fragmentum historiæ Pelagianæ. 27. ad 34.p.449.

Homo.

Dicitur absolutè visibilis, licet ejus anima sit invisibilis. 19.p.85.
 Habet dominium proprietatis in suis bonis. 24. p.338.
 Homines licitè genuflexione adorati ex Scriptura. 6.p.360.
 Non est absolutè sufficiens generare hominem. 31.v. *R.* p.117.
 Non est una anima in omnibus hominibus. 44. p.480.
 Est homo idem numero usque ad mortem. 88. p.614.

Honorius Papa.

Injustè hæreticus asseritur. 21.p.296.
 Veram fidem Sergio proposuit. 22.p.297.
 Semper fuit Catholicus. 32.v. *Tertius.* p.301.
 Non fuit damnatus à legitimo Concilio. 37.p.302.
 Adrianus non dixit Honorium hæreticum. 38. ibi.
 Ejus nomen fraude insertum in Diurno Roman. Pontif. 40.p.303.
 Non omnia vetera exemplaria Breviarii referunt nomen Honorii. v. *Similis.* ibi.
 Non communicavit cum Sergio in Monothelismo. 45.46.p.305.
 Definitio Sextæ Synodi Honorium non respicit. 47.p.306.
 Ejus nomen non legitur in formulis editis in Constantiensi, & Lateranensi. 40.p.303.

Hostia.

Sub ritè consecrata est Corpus Christi: est de fide. 22.p.285.
 Hæc in particulari prudentissimè adoratur. 39. v. *Idè.* p.440.

Index Rerum Notabilium.

I

Jansenius, Jansenista

E piscopi Galliae in causa Jansenii recursum habuerunt ad Innocentium X. 22. v. *Item*. p. 316.

Cavillationes Jansenistarum ad eludendas Constitutiones Apostolicas. 1. ad 7. p. 442.

Sensus damnatus in propositionibus Jansenii est sensus obvius. 22. v. *Ideo*. p. 447.

Propositiones excerptae ex libro Jansenii sunt haereticæ in sensu obvio ab eodem intento. 23. p. 448.

Damnatio Pontificis afficit sensum, quem exhibent textus Janseniani in propria, & nativa significatione. 33. p. 451.

Jansenistæ irrationabiliter pro se allegant factum Zozimi cū Pelagio, & Celestio. 34. p. 451.

Est implicitè revelatum, quod doctrina in sensu obvio Jansenii sit haeretica. 38. p. 452.

Propositiones excerptae ex libro Jansenii, in sensu obvio ab eo intento, sunt hereticæ. 39. p. 453.

Cur Jansenius non fuerit damnatus, ut haeticus? 43. p. 454.

Propositiones Jansenii opponuntur definitis expressè ab Ecclesia. 45. ibi.

Est verisimile Jansenium se callidè submisisse Ecclesiae Romanæ. 44. ibi.

Jansenistæ negant infallibilitatem Papæ extra Concilia. 1. v. *olim*. p. 456.

Jansenistæ multis incommodis exponunt Ecclesiam. 10. p. 459. & 11. p. 460.

Negans propositiones Jansenii esse excerptas ex ejus libro est presumptivè hereticus. 41. p. 453.

Quinimò cogitur negare eas in se esse haereticas. 23. p. 448.

Jansenistæ tacitè defendunt Calvinismum. 2. ad 6. p. 468.

Et innovant heresim Prædestinatianorum. 7. p. 469.

Silentium Jansenistarum repugnat fidei. 8. ibi.

Est certissimè tenendum propositiones Jansenii fuisse ex libro excerptas. 14. p. 470.

Propositiones sunt proscriptæ in obvio sensu, quem in concreto habent in libro Jansenii. 16. p. 471.

Juramentum præstandum juxta formularium Alex. VII. debet esse absque ulla restrictione. ibi. v. *Innocentius*.

Haeticus est sensus, & doctrina libri Jansenii. 18. p. 472.

Haeticitas quinque propositionum Jansenii est internè credenda. 20. p. 473. & 25. p. 474.

Jansenistæ tollunt ab Ecclesia regulam vivam infallibilem ad definiendas controversias Fidei. 23. ibi.

Quòd doctrina ab Jansenio sit falsa, est revelatum. 26. v. *Neque obstat*. p. 475.

Janseniani injustè, & perperam novum examen prætendunt. 27. v. *contra hac*. p. 476.

Non credens haereticas propositiones Jansenii opponitur juri divino. 29. ibi.

Non numerum judicantium, sed pondus auctoritatis Romani Pontificis debent Janseniani attendere. 31. p. 476.

Silentiarii Jansenistæ mente non conformantur cum Definitionibus Pontificiis. 32. p. 477.

Nefas est dubitare de judicio Romani Pontificis, tam circa factum, quàm circa jus. 38. v. *In qua*. & 41. p. 479.

Jansenistæ per regulas grammaticæ tentant deludere definitionem Apostolicæ Sedis. 40. ibi.

Pontifex quinque propositiones Jansenii hereticas dixit ex assistentia Spiritus Sancti. 39. ibi.

Jansenistæ ineptissimè in sui patrociniū inducunt S. Augustinum. 43. p. 480.

Ejus doctrina sincerè non utuntur. 50. p. 482.

Jansenius non legit Augustinum, quo ordine erat legendus. 51. ibi.

Tribuit heresim prædestinatianam Augustino. 52. p. 483.

Ei impingit negasse gratiam sufficientem. 53. ibi.

Silentium Jansenistarum palliat internam mentis pertinaciam. v. *Concluditur*. p. 487.

Jerusalem.

Dicitur mater ceterarum Ecclesiarum. 30. pag. 224.

Non habet primatum in Ecclesia. 31. ibi.

Jacobus non Apostolorum, sed Jerosolymorum Episcopus. 26. v. *Fictum*. p. 580.

Ignorantia

Non est invincibilis in simplicibus existentibus inter haereticos, quoad Religionem Catholicam. 15. p. 53.

Ignorantia invincibilis juris naturalis non admittitur. 23. p. 55.

Secus illa juris purè positivi. 25. p. 56.

Ignorantia minuit peccatum. 15. p. 53.

Potest propositio ex ignorantia esse scandalosa. 24. p. 417.

Ignorantia excusat ab heresi. 25. p. 43.

Imagines.

Iconoclastæ oppugnatores sacrar. Imaginum. 15. p. 111.

Cur in Sigillis Bullarum ponatur Imago SS. Petri, & Pauli? 41. v. *in rem*. p. 242.

Duo pseudo-Concilia adversus Imagines reprobata. 33. p. 500.

Imperator. Imperium.

Carolus V. commendatur. 13 p. 324. & 34. pag. 500.

Constantini in causa Cæciliani partes. 36. pag. 162. & 39. p. 164.

Concessit Pontifici temporalia. 11. p. 270.

Quo sensu se appellaverit Episcopum. 38. p. 502.

Cur sediceret Pontificem Maximum? 42. p. 503.

Ejus

Index Rerum Notabilium.

Ejus humilitas in Concilio Nicæno. 24. pag. 519.
 Fridericus II. depositus ab Imperio. 12. p. 312.
 Ecthesis Heraclii proscibitur. 43. p. 304.
 Honorius edictum edit adversus Pelagium. 32. p. 451.
 Justinianus damnat tria Capitula. 24. p. 388.
 Edictum Phocæ circa titulum Patriarchæ universalis. 12. p. 270.
 Honorius pænas in Donatistas statuit. 40. v. hinc. p. 165.
 Valentinianus à rebus ecclesiasticis temperavit. 25. p. 156. & 13. p. 497.
 Nonnulli usurparunt jus confirmandi Pontifices. 44. p. 167.
 Nunquam auctoritative elegerunt Pontifices. 17. p. 281.
 Imperium à Græcis ad Germanos auctoritate Pontificis transfertur. 14. p. 335.
 A Pontifice potestas in electoribus eligendi Imperatorem. 15. ibi.
 Imperator à Papa confirmatur. 14. ibi.
 Imperator est Advocatus Ecclesiæ. ibi.
 Imperatores adorarunt Pontifices. 12. p. 362.
 Non congregarunt auctoritative Concilia. 36. & 37. p. 501.
 Gratianus rejecit titulum Pontificis. 43. pag. 504.
 Quando Imperatores illum titulum deposuerint? 42. p. 503.
 Marcianus non est usus auctoritate cum Patribus Concilii Chalcedonensis. 26. p. 513.
 Qui ad Chalcedonensem mittit Legatum, non ut præsideat. 27. p. 520.
 Imperatores non tribuunt auctoritatem Conciliis. 41. p. 523.
 Sigismundus laborat pro extinctione Schismatis tribus contenditibus de Papatu. 42. p. 552.
 Imperatoribus est commissa Ecclesia per modum protectionis. 25. p. 592.
 Henricus V. remittit Investituras Sedi Apostolicæ. 16. p. 373.
Indulgentia.
 Indulgentia Regularibus concessa à Paulo V. revocata, hodie sunt revalidata: propositio damnata ab Alex. VII. 26. p. 418.
Infallibilitas.
 Personalis, & judicialis. 4. p. 36.
 Passiva est in Ecclesia, seu collectione Fidelium. 11. p. 58.
 Infallibilitas decretorum Pontificum est ex assentientia Spiritus-Sancti. 7. p. 370.
 Extenditur etiam ad veritates philosophicas. 74. p. 402.
 Non nititur consilio Peritorum. 14. p. 413.
 Infallibilitas decretorum extra Concilia. 2. p. 456.
 Reprobatur Annatus perperam sentiens de in-

fallibilitate Pontificis. 19. & 20. p. 494.
 Privilegium infallibilitatis non potest à Pontifice alteri communicari. 38. v. Neque. p. 532.
 Infallibilitas Pontificis est absoluta, & non dependens à conditione, quam possit omittere. 21. p. 577.
 Error Petri Suavis circa infallibilitatem Pontificis. 95. v. ad illud p. 565.
 Videv. Pontifex Romanus.
Joannes XXII.
 Ejus sensus de visione Beatifica. 48. p. 306.
 Eiusdem epistola super hac re. 49. ibi.
 Ejus mens ex Bullis Canonizationum. 50. ibi.
 Ante ejus tempora in quo statu fuisset sententia. 52. p. 307.
 Ejus concordia cum Nicolao III. in puncto paupertatis minoriticæ. 55. p. 396.
Investitura.
 Privilegium Investiturarum à Paschali II. concessum Henrico V. Imperatori. 13. p. 371.
 Actus investiendi formaliter non est hæresis. 15. p. 372.
 Ritus, quo Investituræ concedebantur. 15. ibi.
 Privilegium Investiturarum revocatur. 13. p. 371.
Judas. Judæi
 Judas prædicavit non esse Principibus obtemperandum. 34. p. 160.
 Non fuit formaliter Episcopus. 14. p. 198.
 In ejus locum suffectus est Mathias. 22. p. 209.
 Judæis utitur Ecclesia ad probationem pulchritudinis suæ. v. Judæi. p. 2.
 Judæis notum erat Principes non habere jurisdictionem in Sacerdotes. 28. p. 157.
 Respublica Judæorum fuit gubernata varia forma regiminis. 31. p. 158.
 Cur Judæis permessa lex repudii? 11. p. 509.
 Apud eos Laici non judicabant causas Ecclesiasticas. 7. p. 587.
Judex. Judicium
 In rebus fidei, & morum standum est judicio Summi Sacerdotis. 7. p. 149.
 Sacra Scriptura non est judex controversiarum Religionis. 1. p. 121.
 Nec Spiritus privatus Acatholicorum. 2. pag. 141.
 Neque Princeps Laicus. 7. p. 149.
 Solus Romanus Pontifex est regula viva, & judex infallibilis controversiarum in materia Religionis. 1. p. 169.
 Duo judicia, alterum circa Factum dogmaticum, alterum circa Jus Romana Cathedra pronuntiavit super quinque propositiones Jansenii. 38. v. In qua. p. 479.
 Judex inferior judicat cum subordinatione ad Judicem superiorem. 41. p. 534.
 Idem non est Judex, Accusator, & Tesis. 9. v. R. Novatiani. p. 27.

Index Rerum Notabilium.

Delegato non docenti de sua missione non creditur. 6.v. *In humanis*. p.26.

Judex à maloligatore non laudatur. 34.pag. 104.

Munus Judicis est sententiam decisivam pronuntiare. 3.p.121.

Differentia inter Judicem, & Legislatorem. ibi.v. *contra*. p.122.

Judex cognoscit, de sua jurisdictione. 3.v. *contra*. p.268. & 31.p.300.

Papa est Judex ad omnem litem Ecclesiasticam dirimendam. 20.v. *si*. p.316.

Nullus in terris est Judex Romani Pontificis. 1. p.319.

Judicans, non servatis servandis, dat locum adagio: *judicium Caipha: ex aula Caipha*. 3.v. *tertium*. p.573.

Juramentum.

Papa potest absolvere subditos Principum ab juramento fidelitatis. 16.v. 11. *Alexander*. p. 336.

Et judicat de fœudis ratione juramenti. 32.p. 340.

Principes debent jurare de defendenda Ecclesia. 36.p.342.

Juramentum à subditis erga Principes servandum. 38.ibi.

Juramentum ab Jansenistis circa hæreticitatem doctrinæ Jansenii sincerè, & ex animo præstandum est. 22.v. *probat*. p.473.

Jurisdictio.

Ecclesia supplet jurisdictionem, concurrentibus titulo colorato, & communi errore. 23. p.86.

Jurisdictio data Petro fuit ordinaria, non verò illa concessa cæteris Apostolis. 12. pag. 198.

Consilium, non jurisdictionem, sed directionem importat. 21.p.209.

Jurisdictio Ecclesiastica non est data multitudi- ni Fidelium. 8.p.186.

Jurisdictio pro foro externo descripta. 1.p.319. & 1.p.345.

Jurisdictio in Episcopis est immediatè à Papa. 3. p.346.

Jurisdictio importat relationem ad subditos. 9. p.348.

Est in Papa sine limitatione. 29.p.547.

Jus.

Quæ sunt juris divini à potestate creata mutari non possunt. 34.p.118. & 24.p.209.

Jus se defendendi contra injuriam in vasorem habetur à natura. 23.p.328.

In filiis Aaron erat jus successionis ad Sacerdotium. 30.p.158.

Papa non potest mutare, quæ sunt juris naturalis, & divini. 43.p.534.

L.

Laici.

Non judicant in Causis Religionis. 13.pag. 324.

Non possunt Clericos judicare. 23.p.328.

Ecclesiastici à Laicis non puniuntur. 28.p.157.

In Conciliis non gaudent jure suffragii decisivi. 16.p.590.

Lapsi.

Sacrificati, Thurificati, & Libellatici. 19.p. 200.

Penalapsis constituta. 20.ibi.

Omnibus post baptismum lapsis necessaria confessio peccatorum. 22.p.263.

Legalia.

Controversia de Legalibus à Petro definita. 3. p.170. & 33.p.225.

De illis actum est in Concilio Jerosolymitano. 17.p.250.

Petrus sententiam pronuntiavit de exemptione à Legalibus. 25.p.579.

Vide v. Concilium Jerosolymitanum.

Legati.

Apostoli fuerunt Legati Christi. 26.p.239.

Legati Apostolicæ Sedis restiterunt Dioscoro propter resoluta in Synodo Ephesina, dicta *prædatoria*. 16.p.462.

Auctoritas Legatorum in Conciliis pendet ab instructione recepta à Pontifice. 22.p.518. & 39.p.523.

Quæ in Conciliis sint partes Legatorum Principum? 28.p.520. & 34.p.521.

Possunt ab instructione deficere. 36.p.532.

Lex.

Hæretici tenentur legibus Ecclesiasticis. 17. p.91.

Jus non nascitur ex transgressione Legis. 35.p. 178.

Lex vetus in morte Christi abrogata. 43. pag. 180.

Non fuit statim mortifera. 44.p.181.

Pro universa Ecclesia Papa condit Leges. 14.p. 189.

Dispensat in Legibus. 25.p.210.

Eas mutat. 40.p.392.

Clerici non tenentur Legibus Laicorum. 27.p. 329.

Quando inceperit status Legis Scriptæ? 82. & 83.p.613.

Leges humanæ possunt à Papa mutari. 44.pag. 535.

Legislator videns leges non observari, & tacens, censetur abrogare. 18.p.544.

Liberius Papa.

Formulæ ab Arianis editæ non subscribit. 10. v. *Tantum*. p.394.

For-

Index Rerum Notabilium.

Formula cui subscripsit, erat Catholica. 11.v.
caterum. p.294.
 Iniquè de hæresi notatur. 14.p.295.
 Non communicavit cum Arianis contra fidem.
 15.ibi.
 Eo vivente, Felix II. non fuit verus Papa. 17.
 ibi.

Libri.

Traditio probat libros canonicos. 8.p.108. &
 33.p.118.
 Libri canonici scripti Spiritu Sancto dictante.
 26.p.210.
 Libri quandoque damnantur in odium Auctoris.
 21.p.416.

Lingua

Latina ubique fuit disseminata. 16.p.153.
 Epistola Leonis ad Flavianum lingua latina
 Scripta. 20.p.463.
 S.Hieronymus vetus testamentum transtulit in
 Latinum. 18.p.33.

Linus Papa.

Vivente Petro, non fuit Episcopus ordinarius
 Romæ. 25.p.252.
 Successit Petro in regimine Ecclesiæ. 26.ibi.
 Quantum ad officium fuit etiam Cardinalis. 32.
 p.356.

Lutherani, & Calvinista.

Argumento divini Augustini urgentur. 5.p.24.
 Carent missione. 6.p.25.
 Missionem probare non possunt. 7.p.26.
 Blasphemant Ecclesiam Romano-Catholicam
 errasse. 1.p.35.
 Sunt extra statum salutis, quia extra Ecclesiam
 Romanam. 4.v.*Protestantes*. p.50.
 Excusationem non habent de sua infidelitate.
 26.p.56.
 Excusant suos simplices, & rudes. 14.p.53.
 Assentiuntur certis mysteris fidei cum contem-
 ptu divinæ auctoritatis. 9.v.*hinc*. p.89.
 Afferunt Spiritum privatum Judicem Contro-
 versiarum in materia Religionis. 2.p.135.
 Non sperant, nec amant amore Theologico.
 99.p.616.
 Catholicis tribuunt suam separationem. 34.p.
 104.

M

Marcellinus Papa.

DE ejus lapsu dubitatur. 9.p.293. & 4.p.321.
 Fidem internam non perdidit. v.*caterum*
 ibi.
 Acta Concilii Sinuessani adversus Marcellinum
 sunt corrupta. 5.p.321.

Matrimonium

Ratum tantum, solvitur professione religiosa.
 11.p.509.

Non potest in Matrimonio consummato dispen-
 sari. 112.p.570.
 Non datur lex obligans omnes ad matrimo-
 nium. 28.p.45.
 Impotentia antecedens perpetua annullat ma-
 trimonium. 28.p.376.
 Matrimonium ratum non solvitur per consum-
 matum postea contractum, nec ullus Ponti-
 fex hoc dixit. 35.p.378.
 Inter Infideles habet rationem contractus; non
 Sacramenti. 16.p.385.
 Cooperans morti conjugis non potest occiden-
 tem ducere. 17.p.386.
 Hæresis non dissolvit matrimonium quoad vin-
 culum. 18.v.*ulterius*. p.387.
 Impotentia antecedens invalidat matrimo-
 nium. 19.v.*R. ibi*.
 Causæ divortii plures. 41.p.392.
 Matrimonium clandestinum est invalidum. 70.
 p.401.
 Non est licita copula matrimonialis in publico.
 24.p.417.

Martyr, Martyrium.

Nomina Martyrum scribebantur in Dipthycis.
 18.v.*accedit*. p.374.
 Sancti Petrus, & Paulus Romæ martyrio coro-
 nantur. 8.p.247.
 Sub Nerone. 18.p.250.
 Non est orandum pro Martyribus. 12.p.433.
 Antiqua praxis Episcoporum circa Martyres.
 1.v.*fuit*. p.428.
 In canonizatione Martyrum debet constare de
 miraculis. 34.p.439. & 38.p.440.
 Et de Martyrio, & causa martyrii. 35.p.439.
 Non pœna, sed causa facit martyrem. 36.ibi.

Maxima. Axioma.

Judicium Caipha: Concilium Caipha: ex *Aula*
Caipha, unde dictum? 3.v.*tertium*. p.573.
 Totum est majus sua parte, quomodo accipiat.
 21.p.263.
 Nulli membro parcendum, ut servetur caput.
 20.p.327.
 Tempora distinguenda, ut concordentur tex-
 tus. 21.p.251. & 31.p.389.
 Par in parem non habet potestatem. 5.p.194.
 Facta ab jure sunt distinguenda. 43.p.166.
 Semper benè præsumendum est de proximo suo.
 21.p.316.
 Non habet Deum, Patrem, qui Ecclesiam non
 habet matrem. 8.p.51.
 Non valet consequentia: *Factum fuit sic; ergo*
legitimè factum. 15.p.324.
 Semper præsumendum est pro Capite. 7.p.425.
 Melius est errare cum multis, quàm sapere
 cum paucis. 26.p.465.
 Res per causas quas nascitur per eas dissolvitur.
 9.p.509.
 Ubi semel inceptum est judicium, ibi finire de-
 bet. 18.v.*Dices*. p.511.

Quid-

Index Rerum Notabilium.

Quidquid ab alio benedictum est meum est. 29.
v. ut vera. p.521.

Membra Ecclesie.

Tam iusti, quam peccatores fideles sunt membra Ecclesie. 3.p.71.

Etiamsi peccatores sint manifesti. 6.p.73.

Fides est vita membri Ecclesie. 11.p.75.

Membrum Ecclesie fide constituitur. 14.p.76.

Membra Ecclesie uniuntur duplici titulo. 19.p.77.

Membra Ecclesie Sancta, etiam dicuntur sanctitate fidei. 18.ibi.

Hæretici occulti non sunt vera membra Ecclesie. 6.p.8.

Licet putentur esse. 4.p.80.

Duo sunt necessaria, ut quis sit membrum Ecclesie. 17.p.84.

Hæretici manifesti non sunt membra Ecclesie. 2.p.87.

Mendacium

Nec levissimum, est in Sacra Scriptura. 13.p.39. & 13.p.152.

Mendacium à Sectariis inventum de Joanna Papissa. 57.p.308.

Obsequiosum silentium Jansenistarum fovet mendacia. 21.p.473.

Semper est illicitum in materia Religionis. ibi.

Nunquam licet mentiri. ibi.

Mendacia sunt paleæ. 13.p.75.

Meritum.

Fides inchoat meritum. 12.p.75.

Ad meritum de condigno prærequiritur gratia sanctificans. ibi.

Cum potentia physica ad peccandum, & impotentia morali ad non peccandum stat meritum. 38.p.379.

Pontifex potest mereri in materia fidei. 4.p.379.

Ad meritum non sufficit libertas à coactione. 2.p.443.

Michael de Molinos.

Ab Innocentio XI. damnatus. 4.p.136.

Minister.

Papa in Ecclesia non est minister subjectionis. 16.v.ad p.190.

Cum Ministerio in Papa conjungitur magisterium. 35.p.226.

Miraculum.

Non adscribendum miraculo, quod plures adferint Luthero, & Calvino. 8.p.26.

Non est recurrendum ad miracula sine necessitate. 9.v.contra. p.371.

Miracula fieri non possunt in comprobatione falsæ doctrinæ. 7.v.Dicent. p.26.

Probatis virtutibus, & miraculis est moraliter certum, Servum Dei contineri in propositione universali à Deo revelata, &c. 9.p.432.

Miraculum ex D. Augustino habet comites admirationem, & benevolentiam. 22.p.436.

Deus miraculis loquitur Ecclesie. 23.ibi.

P. Aug. Matthæucci Controv.

Hæretici tentarunt facere miracula, sed, frustra semper. 25.p.437.

De perseverantia finali constat per miracula post obitum patrata. 26.ibi.

Extra Ecclesiam non fiunt miracula. 25.ibi.

Miraculis constat placere Deo, quod publicus cultus Sanctis decernatur. 23.p.436. & 34.p.439. & 42.p.441.

Nullum miraculo Lutherus, & Calvinus missionem probarunt. 7.p.26.

Miracula præbent prudens iudicium de gloria Sanctorum. 23.p.437.

Perhibebant testimonium de Christo. v. neque. p.608. & 4.p.573.

Missæ. Sacrificium.

Cæremoniæ Missæ promovent pietatem. 32.p.47.

Sacrificium soli Deo offerendum est. 13.p.97. & 7.p.361.

Corpus Christi conficitur in azymo, vel fermentato. 64.p.399.

Aqua in Missa miscetur vino de præcepto Ecclesie. 68.p.401.

Nequit Missa eadem celebrari cum intima applicatione ad duos conferentes stipendium. 59.p.484.

Secreta in Missa S. Leonis fuit correctæ. 4. ver. Similis. p.303.

Missio

Quid, & quotuplex. 10. v. idè. p.7.

Missione confertur jurisdictio. 11.p.21.

Missione secundum consilium, etiam superior mittitur. 14.p.206.

Missio in divinis quid importet. ibi. v. dictum. p.207.

Monarchia, Monarcha.

Monarchia visibilis visibile caput habet. 4.p.203.

Monarchia est summum imperium in u no sine alterius consortio. 6.ibi.

Monarcha publicum bonum procurat. 18.pag. 208.

A Monarcha in alios fluit jurisdictio. 13.p.350. Vide v. Regimen.

Monothelita.

Ipforum hæresis. 21.p.296.

De qua actum est in Synodo Lateranensi. 26.p. 298.

Acta Sextæ Synodi fuerunt à Monothelitis corrupta. 30.p.299.

Idem de Actis septimæ Synodi. 33.p.301.

Mors

Quam sustinent hæretici, non procedit ex constantia in fide. 12.p.90.

A tempore mortis Christi Legalia erant inutilia ad salutem. 15.p.218.

Mors confirmat hæreditatem. 21.p.273.

Cur Pontifices adeo celeriter mortem obeant. 28.p.366.

Captivitas est mors civilis recuperabilis. 48.p. 50

Index Rerum Notabilium.

Motivum credibilitatis.

Quæ motiva credibilitatis veræ Ecclesiæ? 28. p.16.

Motiva credibilitatis suadent Evangelium esse à Deo revelatum. 11. p.140.

Faciunt evidentiam moralem de revelatione. 29. p.146.

Multa sunt ex Augustino. 38. p.604.

Mysteria fidei.

Ad credendum necessaria est propositio Myſteriorum. 2. p.595.

Myſteria Fidei novis vocibus explicari poſſunt. 23. p.6.7. & 40. p.605.

Vide v. Fides.

N

Neceſſitas

Medii, & præcepti. 2. p.48.

Fides explicita Patris, Filii, & Spiritus Sancti, est adultis neceſſaria ad salutem. 27. v. est. p.116.

O

Obedientia.

Sincera obedientia duo dicit. v. *concluditur*. p.487.

Ecclesiæ est sincerè obediendum. 22. v. *probat*. p.473.

Pastoribus obediendum est. 17. p.576.

Ab omnibus præſtanda Romano Pontifici. 4. p.49.

Objectum.

Nihil est objectum fidei, niſi à Deo revelatum. 19. p.41.

Objectum formale fidei est auctoritas Dei revelantis. 24. p.43.

Idem objectum eſſe poteſt virtutis infuſæ, & acquiſitæ. 10. p.89.

Objecta credibilia, qua ratione connectantur? 13. p.90.

In objecto fidei conſideratur materiale, & formale. 24. p.43.

Oratio

Non est facienda pro Regnantibus cum Christo, quorum nos debemus orationibus commendare. 12. p.433.

Facienda etiam est, ut impleantur, quæ Deus promiſit. 17. p.435.

Sua oratione Christus oravit pro fide Petri, non pro perſeverantia in gratia. 43. p.380.

Orandum eſſet pro Papa, ſi eſſet in captivitate. 48. p.506.

Ordines. Ordinandi. Ordinati.

Ordinati ab hæreticis ſunt ſuſpenſi. 25. p.14.

Bigami ordinari ex diſpenſatione poſſunt. 25. p.210.

Potestas Ordinis Sacerdotalis æqualis in Epif-

copis, & ſimplici Sacerdote. 1. pag.345.

Est inauferibilis. 2. ibi.

Ordinatus ab Episcopo deposito ſuſpenſus eſt. 34. p.377.

Potestas Ordinis non convenit Principibus. 4. p.149.

Materia Ordinis apud Græcos, & Latinos. 61. p.398.

Apud utroſque formaliter, & moraliter uniformis. 64. p.399.

Debet eſſe in ſigno viſibili. 61. p.398.

A Latinis conferendi Ordines traditione instrumentorum. 64. p.399.

Instrumenta debent phyſicè tangi. 66. p.400.

Oves?

Christi audiunt vocem Pontificis. 18. p.143.

Non oves conferunt poteſtatem Paſtori. 5. v. *item*. p.185.

Oves non ſunt abſque Paſtore ordinario. 2. p.255.

Oves rationales doctrina paſcuntur. 28. p.174.

Non judicant Paſtorem. 1. p.319.

Ovibus Paſtor pubula Salutaria, vel noxia aperit. 37. p.478.

Non eſt ovis Chriſti, qui non agnoſcit Paſtorem à Chriſto conſtitutum. 97. p.616.

P

Papa

Est de fide, quod ſit Vicarius Chriſti. 1. p.274.

Alexander V. fuit legitimus Papa. 33. p.548.

Alexander VII. declarat propoſitiones Janſenii in ejus libro contineri, &c. 3. p.443.

Edit formulam ſuper juramento, præſtando circa damnationem dd. propoſitionum. 16. p.471.

Et Conſtitutionem favore Conceptionis B.M. V. pro primo inſtanti ſui eſſe. v. *propterea*. p.486.

Alexander VIII. proſcindit propoſitiones aſſertas in Comitibus Gallicanis. 22. p.172.

Et illam præferentem doctrinam Auguſtini Pontifici. 47. p.481.

Ac aliam ſubdentem Pontificem Concilio. 22. p.545.

Benedictus XI. definit Deum videri ante diem Judicii. 9. p.171.

Clemens VIII. damnat opinionem de confeſſione licita in abſentia. 17. p.472.

Approbat ritus Græcorum circa ordinationes. 60. p.398.

Clemens XI. proſcribit ſilentium Janſenianorum. 16. v. *Clemens*. p.471.

Prohibet non tractari de ritibus Sinenſium. 24. p.172.

Ad eos dirigit miſſionarios. 26. v. *ſubinde*. pag. 253.

Inſtituit Feſtum Conceptionis de præcepto. v. *propterea*. p.486.

Eu-

Index Rerum Notabilium.

Eugenius IV. definit primatum Romani Pontificis. 7.v. *expressius*. p.257.
 Præscribit materiam Ordinum. 60.p.397.
 Definit in azymo, vel fermentato consecrari. 64.p.399.
 Gregorius XII. ponitur in recta serie Pontificum. 43.p.551.
 Joannes XII. injustè deponitur. 15.p.324.
 Joannes XXII. reprobatur errores Fraticellorum. 8.p.171.
 Damnat propositiones Joannis de Poliacco. ibi.
 Declarat suam mentem circa visionem beatificam. 49.p.306.
 Innocentius X. damnat propositiones Jansenii. 2.p.443.
 Innocentius XI. proscrit illas Michaelis de Molinos. 21.p.172.
 Innocentius XII. Statuit sine restrictione esse jurandum circa damnationem propositionum Jansenii. 5.p.443.
 Damnat librum Archiepiscopi Cameracensis. 21.p.447.
 Leo III. coram testibus se purgavit. 14.p.324.
 Leo X. perstringit pragmaticam sanctionem. 13.p.171.
 Declarat licitos Montes pietatis. 2.p.402.
 Proscribit errores Lutheri. 13.p.171.
 Martinus V. eligitur in Con: Constantiensi. 51.p.552.
 Damnat errores Vviclef. & Huzii. 25.p.448.
 Melchisedech in causa Cæciliani sententiam ultimam fert. 37.p.162.
 Paschalis II. Non se submitit judicio Concilii Lateranen. 18.p.325.
 Paulus IV. declarat hæreticos negantes Trinitatem, &c. 14.p.171.
 Pius II. imponit silentium super controversia de Sanguine Christi. 35.p.478.
 S. Pius V. damnat propositiones Baii. 20.p.446.
 Sixtus III. ex humilitate se purgavit. 11.p.323.
 Sixtus IV. proscrit errores Petri de Orma. 12.p.171.
 Sixtus V. tradit observanda circa contractus societatis. 28.v. *Dices*. p.419.
 Damnat Astrologiam judiciariam. 16.p.472.
 Stephanus I. decrevit non esse rebaptizandos baptizatos ab hæreticis. 31.v. *R. & S.* p.176.
 Quid Stephanus VI. contulerit ordinatis à Formoso? 34.p.377.
 In Symmachum Episcopi non pronuntiant sententiam. 12.p.323.
 Victor definit diem celebrandi Pascha. 37.pag. 178.
 Urbanus VI. legitimè electus, & verus Pontifex. 31.v. *altius*. p.548.
 Urbanus VIII. prohibet librum Cornelii Jansenii. 18.p.172.
 Papa defendens sua jura non defendit causam propriam. 34.p.133.

Vide V. Definitiones. Decreta, Infallibilitas, & Romanus Pontifex.

Parochus.

Ei est obtemperandum. 32.p.147.
 Parochus non est regula infallibilis. 5.v. *contra*. p.277.
 Est minister sub ministro. 34.p.357.
 Confessi Regularibus non tenentur eadem peccata iterum Parocho confiteri. 8.p.171.
 Tenetur docere suas oves. 27.p.146.
 Status Parochorum est de jure divino. 26.p.547.
 Multa in eo sunt de jure humano. 28.ibi.

Pascha

Celebrandum post 14. lunam Marti die Dominico. 4.p.170.
 Controversia inter Anicetum, & Polycarpum de tempore d. celebrationis. 36.p.178.
 Error Montani de hac re. 39.v. *considerandum*. p.179.

Pastor. Prælati.

Requisita ut sit legitimus. 11.p.21.
 Humiles Prælati laudantur. 16.p.207.
 Inferiores Prælati omnes subduntur Papæ. 38.p.227.
 Pastores dantur gregi visibili, & existenti. 4.v. *voluit*. p.23.
 Mali Pastores in vera doctrina audiendi. 19.p.326.
 Pastores non se, sed oves pascunt. 43.p.380.
 In sola Ecclesia Romano-Catholica sunt legitimi Pastores. 25.p.14. & 13.p.21.
 Quo fine Pastores relictī in Ecclesia? 34.p.602.
 Pastores esse debent Doctores ex Apostolo. 12.p.589.
 Parendum est Pastoribus. 17.p.576.

Patres.

Eorum Scripta recipiuntur, permittuntur, & reprobantur juxta qualitatem doctrinæ. 55.v. *Scripta*. p.538.
 Testantur de Traditionibus. 33.p.583.
 Omnes falsum dicere est impossibile moraliter. 34.ibi.
 Declarant, quæ sunt fidei, non per modum judicii definitivi. ibi.
 Circa adhuc non definita variorum eorum sententiæ tolerantur. 36.ibi.
 Defendentes probabilia non defendunt contradictoria. 53.v. *Scripta*. p.538.
 Probat solum Petrum non simul cum Paulo habuisse primatum in Ecclesia. 5.p.230.
 Cur diversa defendentes manserint in unitate? 27.p.44.
 Communicantes cum Romano Pontifice non sunt hæretici. 35.p.47.
 Quomodo dicant hæreses procedere ex philosophia, & Dialectica. 17.p.65.
 Interpretationes Patrum super Scriptura sunt doctrinales, non auctoritative. 21.p.144.
 Patres probant primatum Petri. 16.p.218.

Index Rerum Notabilium.

In dubiis Fidei ad Cathedram Petri recurrunt. 27.p.174.
 Ex successione Pontificum discurrunt ad veram Ecclesiam. 4.p.291.
 Fraus fraudandi scripta Patrum fuit nota Concilio VI.38.v.*hac*. p.302.
 Regulæ legendi Patres obsequio ipsis debito. 39.ad 45.p.585.
 Patres contra hæreticos usi sunt Dialectica, & Philosophia. 10.v.*confirmat*. p.61.
Patriarcha.
 Patriarchæ non sunt equalis potestatis cum Romano Pontifice. 13.p.260.
 Patriarcha Maronitarum confirmat suos Episcopos ex privilegio Romani Pontificis. 5.p.346.
 Patriarchalem dignitatem instituit Romana Ecclesia. 11.p.348.
S.Paulus.
 In suis Epistolis multa posuit, ut Pastor extraordinarius Ecclesiæ. 26.p.210.
 Paulus habuit subordinationem ad D.Petrum. 14.v.*ceterum*. p.234.
 Suum Evangelium contulit cum Petro. 30.p.175.
 Quo titulo fuerit Episcopus Romæ? 38.p.241.
 Propter doctrinam, & labores à Patribus commendatur. 23.p.239.
 Appellavit Cæsarem, non ut ab eo judicaretur. 13.p.324.
 Debita reverentia reprehendit S.Petrum. 25.p.328.
 Circumcidit Timotheum. 18.p.236.
 Quando ex eodem non liceat comedere Idolotrythum. 24.p.417.
 Quibusdam legalibus usus est. 44.p.181.
 Cur appelletur Apostolus Gentium? 14.p.234.
 Vide v.S.Petrus.
Peccatum. Peccatores.
 Peccatores sunt membra Ecclesiæ, dummodo sint fideles. 2.p.71.
 Fornicatio est mala ab intrinseco. 49.p.182.
 Non quovis peccato perditur fides. 42.p.380.
 Sine speciali auxilio non possunt vitari omnia venialia collectivè. 6.p.36.
 Pelagiani negabant peccatum originale. 7.ver.*item*. p.124.
 Quo titulo: *quilibet peccans dicatur errare*? 8.p.37.
 Per fidem peccatores habent jus fundamentale ad hæreditatem. 17.v.*R.per*.p.77.
Pelagius, Pelagiani. Semipelagiani.
 Pelagiani negarunt peccatum originale. 7.v.*item Pelagiani*. p.124.
 Pelagius fraude decepit Synodum Diospolitana. 27.p.449.
 Ejus causam, & Cælestii examinant Episcopi Afri. 28.ibi.
 Uterque damnatur ab Innocentio I. ibi.

Et subinde à Zozimo Papa. 32.p.451. & 9.ver.*Epistola*. p.459.
 Semipelagiani ponunt initium salutis in solis viribus naturæ. 45.v.*quarta*. p.454.
 Posita definitione Apostolicæ Sedis, causa Pelagianorum finita est. 9.v.*pariter*. p.459.
Pertinacia
 Præsuppositivè importat actum intellectus, & formaliter actum voluntatis. 2.p.80.
 Pertinacia ad hæresim necessaria est. 2.p.368.
 Submissio Ecclesiæ excludit pertinaciam. 43.p.454.
 Fallit in contrariis apertè Scripturæ, & definitioni Ecclesiæ. 44.ibi.
S.Petrus
 In negatione Christi fidem non amisit. 15.p.30.
 Ab oratione Christi duo privilegia recepit. ibi.
 In Cathedra S.Petri Christus posuit centrum unitatis. 16.p.98.
 Petro, & in ipso Romanis Pontificibus dictum est: *pasce oves meas*. 29.p.174.
 S.Paulus suum Evangelium contulit cum Petro. 30.p.175.
 Quo titulo S.Petrus significet Ecclesiam? 11.p.188.
 Non fuit auctoritativè Missus in Samariam. 14.p.206.
 Fuit caput collegii Apostolici, non tam dignitate, quàm functione regendi, & gubernandi. 22.p.209.
 Nomine Petræ Matth.16. *Super hanc petram, &c.* intelligitur Petrus. 4.p.114. & 6.7. & 8.p.215.
 Exercuit Primatum super Apostolos. 9.p.216.
 Etiam post mortem Christi. 21.p.221.
 S.Petrus est princeps Apostolorum; ergo & Pauli. 6.p.231.
 Ex correctione Pauli emicuit humilitas in Petro. 15.p.235.
 Non reprehenditur à Paulo correctione auctoritativa, & juridica. ibi.v. & *notari*.
 S.Paulus non fuit par potestatis cum Petro, licet non impar in puritate vitæ. 16.p.235.
 Occasio reprehensionis Pauli ad Petrum. 17.p.236.
 Fuit Paulus in Apostolatu par cum Petro. 19.p.237.
 Petrus Pauli liberum reliquit, ut omnibus Evangelium annuntiaret. 20.ibi.
 Comparatio Pauli cum Petro. 22.ibi. & 23.p.239.
 Prædicata à Patribus attributa D.Paulo non æquant ipsum Petro in potestate. à 28. ad 34.p.240.
 S.Paulus non fuit cum D. Petro Caput Ecclesiæ. 25.p.241.
 S.Paulus exercuit Romæ jure Delegato functiones Episcopatus. 38.ibi.
 S.Paulus expressit primatum D.Petri. 44.p.243.
 S.Pe-

Index Rerum Notabilium.

S. Petrus Romæ prædicavit Evangelium prius Paulo. 1.2.p.44.
 S. Petrus Romanam Cathedram 25. annis tenuit. 9.p.247. & 19.p.250.
 Cur D. Petrum in sua Epistola non salutavit Paulus? 16.p.249.
 D. Petrus fuit Episcopus Ecclesiæ Romanæ, tum particularis, tum universalis. 29.p.265.
 Non est ei datus primatus Ecclesiæ, ut personæ privatæ. 16.p.272.
 An elegerit Clementem sibi successorem. 15.p.280.
 In tribus excelluit cæteros Apostolos. 9.p.197.
 Negando Christum non amisit fidem. 9.v. *Neque*. p.293.
 Duplex privilegium non errandi in fide oratio Christi ei promeruit. 4.p.368.
 Aliæ actiones cum ipso perierunt, & aliæ ad Successores translatae. 41.p.380.
 Soli Petro dicitur, *duc in altum*, hoc est in profundum disputationum. 30.p.581.
 Jerosolymis exercuit auctoritatem primatus. 25.v. *verum*. p.579.
 Philosophia. Philosophi.
 Ex ea argumentum contra Arianos. 10.p.61.
 A qua Apostolus dixerit esse cavendum. 16.p.64.
 Theologia recipit præsidium à Philosophia. 5.p.60.
 Quo titulo hereses dicantur ex philosophia prodisse? 17.p.65.
 Philosophi hujus Mundi vitandi sunt ex Augustino. 18.p.66.
 Pietatis-montes.
 Unde dicti? & de conditionibus requisitis. 72.v. *Sciendum*. p.402.
 Licitè accipitur aliquid pro labore ministrorum. 73. *ibi*.
 Ea non utuntur Theologi, ut magistra credendi. 17.v. *non ita*. p.65.
 Plebs, & Populus.
 Plebs nunquam habuit votum in electionibus. 16.p.281.
 Non est in Populo jus absolutè deponendi Principes. 37.p.342.
 Acceptatio populi non exigitur, ut decreta Papæ sint infallibilia, & obligent. 31.p.466.
 Plebs ferebat testimonium de probitate Ordinandorum. 17.p.590.
 Populus in Missa incensatur. 10.p.96.
 Pontifex Romanus.
 Cur Patres tantifecerint successionem Romanorum Pontificum! 12.p.8.
 Tamquàm Caput influit in membra. 20. v. *in hoc*. p.12.
 Appellatur Apostolicus. 24.p.14.
 Securitas non errandi residet prius in Romano Pontifice. 3.p.35. & 5.p.383.
 P. Aug. Matthæucci Controv.

Est totius Ecclesiæ Pastor, & Doctor. 4.p.49.
 Est Caput visibile Ecclesiæ. 16.p.98. & 4.p.203.
 Non potest esse Schismaticus. 32.p.103.
 Est Judex in causa Ecclesiæ. 34.p.133.
 Solus auctoritative Scripturam interpretatur. 21.p.144.
 Tenetur obtemperare juri, tum divino, tum naturali. 46.v. *Quare*. p.168.
 Est regula viva, ultima, omninò certa ad dirimenda dubia fidei, & morum. 1.p.169.
 In ipso est suprema potestas regendi Ecclesiam. 16.p.186.
 Qua ratione dicatur Caput ministeriale Ecclesiæ. 12.p.188.
 Succedit Petro in potestate Pontificia, non verò in Apostolatu. 12.p.198. & 10.p.258.
 In formandis decretis non dependet ab Episcopis. 9.p.204.
 Potestas Pontificis est plena. 10.p.205. & 14.p.350.
 Est membrum principale Ecclesiæ. 34.p.225.
 Dicitur *Servus Servorum Dei*, & cur? 36.p.226.
 Est successor D. Petri. 6.p.231.
 Et non Pauli. 12.p.233.
 Appellat Fratres, Episcopos. 24.p.239.
 A Christo recipit potestatem. 5.p.256.
 Est successor D. Petri in primatu Ecclesiæ. 6. *ibi*. & 8.p.257.
 Est Episcopus, Archiepiscopus, Primas, &c. 12.p.259.
 Est filius, & Pater Ecclesiæ. 18.p.262.
 Quo titulo dicatur membrum Ecclesiæ? 20.p.262.
 Non potest ab aliquo in judicio externo judicari. 23.p.263.
 Potest remittere Papatum. 24.p.264.
 Tenetur confiteri. 22.p.263.
 Non potest ab Ecclesia spoliari Papatu. 26.p.264.
 Non utitur baculo pastorali. 31.p.265.
 Primatum non accepit à Concilio Nicæno I. 5.p.268.
 Est de fide, quòd sit Vicarius Christi, &c. 2.p.275.
 Est in Pontifice auctoritas infallibilis necessaria in Judice controversiarum. 4.v. *Amplius*. p.276.
 Est revelatum, quod Pontifex canonicè electus sit Vicarius Christi. 11.p.279.
 Non potest sibi successorem eligere. 18.p.282.
 Acceptatio Pontificatus est sufficiens propositio obligans ad credendum. 28.p.288.
 Succedit Petro, non Christo. 29.p.224.
 Successio Romanorum Pontificum nunquam interrupta. 1.p.290.
 Nullus Pontifex fuit hæresi infectus. 27.p.298.
 Axioma, *dubius in fide*, non procedit quoad Papam. 54.p.307.

Index Rerum Notabilium.

- Papa solius Dei iudicio subiectus. 3.p.320. & 12.p.322. & 21.p.327. & 21.p.512.
- Papa diffamatus debet se purgare, sed nullus potest esse ejus Judex: exempla de Sixto III. Symmacho, & Leone III. 10. & sequen. pag. 323.
- Remedium si Papa esset captivus, esset oratio. 22.p.327. & 48.p.506.
- Papa non tenetur servare Leges civiles Principis laici, estò in hujus esset statu. 27.p.329.
- Non potest se submittere iudicio alterius. 3.p.320. & 29.p.329.
- Papa habet potestatem indirectam in temporalia Principum. 4.p.332.
- Potest Principes pœna temporali per indirectum punire. 6.p.333.
- Cum refractariis in Ecclesiam officiis Charitatis procedit. 19.p.337.
- Est Superior Rege Galliæ, potens de temporalibus in ordine ad spiritualia judicare. 27.ad 32.p.339.
- Ad ipsum spectat causa depositionis Regum. 40.p.343.
- In Principatu temporali succedit Constantino. 46.p.344.
- Est fons jurisdictionis. 17.p.351.
- Habet à Christo jurisdictionem immediate, im-mediatione tum virtutis, tum suppositi. 27.p.355.
- Adoratur licite. 6.p.360.
- Utitur Calceis Cruce signatis in signum humilitatis. 25.p.365.
- Utitur Mitra, triplici corona ornata, quia est Rex Regum, & Princeps Imperatorum. 27.p.366.
- Gestatur in Sella super humeros. 26.ibi.
- Pontifex, ut persona privata non potest in heresim incidere. 4.p.368.
- Duplex privilegium in Pontifice ad non errandum. ibi.
- Pontifex hæreticus appellatus à Bruno Episcopo Signino vindicatur à Joanne Cajetano. 13.p.371.
- Canon Si Papa non infert, Papam posse personalem hæresim admittere.
- Potest delinquere contra externam fidei confessionem. 36.p.378. & 43.v. Respondetur. p. 381.
- Non potest approbare turpia pro honestis. 6.p.383.
- Nec quidquam docere contra Sacram Scripturam. 8.p.384.
- Est infallibilis circa moraliter bonum, aut malum. 9.p.384.
- Est ei commissa cura, etiam cujuslibet Provinciæ. 10.ibi.
- Non potest errare præcipiens, quæ nec sunt juris naturæ, nec juris divini. 11.ibi.
- Papa in rebus fidei, & morum semper dicens verum, non se præponit Christo. 19.v. R. dictum. p.387.
- Est de fide non posse errare in ferendis legibus, ut regulis morum. 92.p.407.
- Per hæc verba, nostra, & Apostolica Sedis auctoritate loquitur ut Papa, & Petri successor. 93.p.408.
- Est in Pontifice infallibilitas ad damnandas propositiones olim probabiles. 3.p.410.
- Pontifex non potest temerè definire. 13.p.413.
- Quoties Papa definit, constat de præmissa sufficienti diligentia. 15.p.414.
- Damnatio Pontificis est comprehensiva, etiam præteriti temporis. 29.p.419.
- Quo sensu Gelasius Papa approbavit opuscula Cypriani, &c. 32.p.420. & 53.p.538.
- Pontifex non potest errare in approbatione Religionum. 3.p.424.
- Est regula infallibilis, tam in Canonizatione, quam Beatificatione Sanctorum. 3.p.430.
- Et in decidendis quæstionibus facti dogmatici. 14.p.445.
- Et in discernendo obvio, & naturali sensu doctrinæ cujusvis privati Auctoris. 15.p.445.
- Et in intelligendo sensu legitimo Patrum, Scripturæ, & Traditionum. 14.ibi.
- Romanus Pontifex est infallibilis definiens extra Concilia. 2.p.456.
- Pondus auctoritatis non numerus Judicantium attendi debet in decisione controversiarum fidei. 31.p.476.
- Est infallibilis ad ostendenda loca, quæ continent venenum prævæ doctrinæ. 37.p.478.
- Judicat de hæreticitate interna Auctorum extra manifestata. 42.p.480.
- Hæretici agnoverunt Romanum Pontificem infallibilem. 14.p.598.
- Habet potestatem testificandi de se, & aliis credilibus. 39.p.604.
- Illuminatur ad eruendas veritates ex explicitè revelatis. 40.p.605.
- Regula infallibilis decidendi controversias fidei non est Augustinus, sed Romanus Pontifex. 47.p.481.
- Potest directè præcipere actus internos. 56. ad 60.p.484.
- In definienda doctrina fidei, & morum, est administrator Spiritus Sancti. 60.v. absurdissime. p. 485.
- Est virtualiter tota Ecclesia. 17.p.494.
- Est supra jus humanum. 17.p.511.
- Pontifices præsumuntur boni. 20.p.512.
- Papa dirigit actiones Conciliares. 39.p.523.
- Non potest mutare sua Decreta de doctrina fidei, & morum. 44.p.534.
- Deus ministerio Pontificis definit. ibi.
- Papa circa propositiones probabiles duplici via procedit. 55.p.538.
- Est caput totius Ecclesiæ non tam syncathegore-

Index Rerum Notabilium.

rematicè, quàm Cathegorematicè acceptæ. 1.p.541.
 Ex regula Augustini conciliatur in ipso conditio Filii, & Patris Ecclesiæ. 86.v. *Idèd.* p.563.
 Est emancipatus à potestate Ecclesiæ. 88.pag. 564.
 Officium Papæ est perpetuum. 92.ibi.
 Non est intrà Ecclesiam cum partialitate jurisdictionis. 93.p.565.
 Nulli tenetur vi coactiva parere. 103.p.567.
 Non est ei ad tempus promissa assistentia Spiritus Sancti. 4.v. *Pontifici.* p.573.
 Est in Papa plenitudo potestatis. 8.p.574.
 Est Pastor ovium, & Pastorum. 8.p.574.
 Pontificis, & Christi idem Tribunal. 9.p.574.
 A sententia Papæ ad Christum non appellatur. 5.p.542.
 Patres, etiam in Conciliis debent uniri Pontifici. 12.p.575.
 Pontifex procedit extra iudicium, & judicialiter, ad textum, *dic Ecclesia.* 42.p.228.
 Ejus iudicium præferendum Concilio. 5.p.574.
 Et iudicio totius mundi. 114.v. *concluditur.* p.571.
 Quod ipse facit, dicitur Ecclesia facere. 89.p.565.
 Portæ inferi ratione Pontificis non prævalent adversus Ecclesiam. 16.p.577.

Potestas

 Non est in Ecclesia circa substantiam Sacramentorum varianda. 36.p.118.
 Ecclesiastica Triplex, ordinis, & jurisdictionis interioris, & exterioris. 3.p.149.
 Potestas politica, & civilis distincta ab Ecclesiastica. 32.p.159.
 In Heli, & filiis Mathatæ conjuncta fuit politica cum spirituali. 32. v. *quibus.* ibi.
 Potestas politica est à Deo saltem mediatè. 34.p.160.
 Suprema potestas Ecclesiæ non est subjectivè in tota communitate Fidelium. 4.p.185. & 7.p.186. & 17.p.190. & 20.p.191.
 Potestas Petri fuit ordinaria: illa Apostolorum extraordinaria. 27.p.240.
 Potestas temporalis Principum subordinatur spirituali. 5.p.332.
 Gladius temporalis, & spiritualis est in potestate Ecclesiæ. 20.p.337.
 Potestas jurisdictionis pro foro externo definita à Gersonio. 1.p.345.
 Potestas Principum est sub Papa. 21.p.338.

Præceptum

 Abstinentiæ ab immolatis simulacrorum latus in Concilio Jerosolymitano fuit ad tempus. 41.v. *R. negando.* p.180.
 Ita de altero abstinentiæ à sanguine, & suffocato. 42.ibi.
 Fuit perpetuum illud abstinentiæ à fornicatione. 49.p.182.

Processerunt à Petro, vel, non nisi Petro probante. 26.p.580.

Prædestinati

Non soli sunt membra Ecclesiæ. 21.p.78.
 Soli spectant ad esse finale Ecclesiæ. 23.pag. 79.

Præsidentia

Auctoritativa importat jus ferendi suffragium, &c. 1.p.514.
 Honoraria, attenditur à loco. 2.p.515.
 Conciliativa, pacem procurat. 3.ibi.
 Executiva, executioni mandat. 4.ibi.
 Testificativa, testatur de gestis. 5.ibi.

Presbyter.

Appellatione Presbyteri primi ordinis veniunt Episcopi. 9.p.588.
 Qui excedunt Presbyteros secundi ordinis. ibi.
 Vide v. Sacerdos.

Primatus Ecclesiæ

Consistit in exteriori jurisdictione. 2.p.148.
 Non est in Principe Laico. 7.v. *amplius.* pag. 150.
 Fuit datus D. Petro. 1.p.213. & 2.ibi.
 Non simul cum Paulo. 3.p.230.
 Primatus Ecclesiæ ex institutione Christi est annexus Romano Episcopatu. 2.p.267.
 Et cur? 10.p.269.
 Epistola Apostolis attributa non præjudicant primatui Petri. 29. ad 34.p.240.
 Primatus non est in Pontifice ab Imperatoribus. 5.p.268.
 Primatus sequebatur personam Petri. 25.v. *verum.* p.579.

Principes. Reges.

Princeps Laicus non est Judex in materia religionis. 7.p.149.
 Nec eis ad probandum assistit vetus Testamentum, immò repugnat. 7.p.149. & 9.p.150.
 Non est à Christo dictum Principi Laico, *tibi dabo claves Regni Calorum.* 10.p.150.
 Principibus obediendum in politicis est. 34.p.160.
 Habent potestatem temporalem directam in sua dominia. 2.p.331.
 Possunt à Pontifice suis dominiis privari, si Religionis maxime obessent. 3.p.331.
 Nonnulla exempla referuntur. 8. ad 13. pag. 333.
 Subditi debent Principibus obedire, & tributa solvere. 17.p.336.
 Rex Joas non usurpavit sibi jura Sacerdotis. 29.p.157.
 Principes non habent Primatum in Ecclesia. 7.v. *Amplius.* p.150.
 In dubiis fidei non recurritur ad Principes. 9.p.150.
 Non est dictum Principibus: *pasce oves meas.* 10.ibi.
 Rex Angliæ decidens controversias Religionis

Index Rerum Notabilium.

nis operatur contra institutionem Christi. 11.p.151.
 Salomon in depositione Abiatharis processit ex divina inspiratione. 26.p.157.
 Rex Joas zelavit pro reparatione Templi. 29. ibi.
 Dignitas Pontificalis non est in Rege Angliæ. 32.v. *Quibus*. p.159.
 Rex Ozias fuit lepra percussus, volens munus Sacerdotale exercere. 13.p.29.
 Henricus VIII. usurpavit sibi primatum Ecclesiæ Anglicanæ. 1.p.148.
 Principes ministerialiter concurrunt ad convocanda Concilia. 34.p.500.
 Recipiunt auctoritatem à Republica. 47.pag. 505.
 Josaphat judicium in causis Ecclesiasticis non assumpsit. 6.p.587.
 Incensantur in missa, & cur? 10.p.96.
 A populo exhaustorari non possunt. 37. pag. 342.

Privilegium

Personale cum persona extinguitur. 9. pag. 258.
 Privilegium exemptionis Pontificis ab jurisdictione mortalium privat eum facultate, ut alteri possit se subiacere. 3.p.320.
 Privilegium Investiturarum revocatur in Concilio Lateranensi. 18.p.325.
 Privilegium Pontificis est, ut in rebus fidei, morum, & connexis cum illis semper rectè judicet. 7.p.597.

Professio fidei.

Professio fidei à Pelagio exhibita Zozimo fraude facta. 29. & sequen. p.450.
 Externa fidei professio non est satis ad membrum Ecclesiæ. 7.p.81.
 Sufficit, ut quis putetur membrum Ecclesiæ. 13.p.83.
 Non est forma Ecclesiæ. 16.p.84.
 Nunquam Pontifices emiserunt de necessitate professionem fidei. 5.p.381.
 Propositiones Jansenii damnatæ à Cathedra Apostolica. 2.p.443.
 Propositiones Baii damnatæ in proprio verborum sensu. 20.p.446.
 Item illæ Archiepiscopi Cameracensis. 21.pag. 447.
 Sæpè propositiones damnantur in abstracto, aliquoties in concreto. 46.p.455.
 Propositio ab Alex.VIII. proscripta, adversa Pontificiæ infallibilitati. 14.p.461.
 Propositio 4. Cleri Gallicani à S.Sede proscripta. 30.p.466.
 In propositione universali revelantur particulares. 11.p.279. & 7.p.432.
 Una potest ex alia dupliciter inferri. 25.p.286.

Propositio Anonymi de Primatu Pauli cum Petro damnata ab Innocent.X. 12. v. *tandem*. p.234.
 Propositio negans Pontifici potestatem indirectam in temporalia Principum damnatur ab Alex.VIII. 16.v.II. *Alexander*. p.336.
 Propositio speculativè, & practicè probabilis in sensu Caramuelis. 2.p.409.
 Pontifex declarans propositionem *scandalosam*, *temerariam*, &c. tollit ab ea probabilitatem. 4.ad 6.p.410.
 Judicium Romani Pontificis in damnatione propositionum est certum, & perpetuum. 7. p.411.
 Propositio antea probabilis potest deinceps improbabilis fieri. 9.ibi. & 16.p.414.
 Definitio Romanæ Cathedræ excludit à propositione probabilitatem, tam extrinsecam, quàm quæ dicitur ab intrinseco. 17.ibi.
 Utraque est extrinseca propositioni ibi. & 18. p.415.

Propositio hæretica, quæ? 35.p.421.

Erronea. 36.ibi.

Errori proxima. 37.p.422.

Sapiens hæresim. 38.ibi.

Sapiens errorem. 39.ibi.

Temeraria. 40.ibi.

Scandalosa. 41.ibi.

Seditiosa. 42.ibi.

Schismatica. 43.ibi.

Offensiva pietatis. 44.ibi.

Malè sonans. 45.ibi.

Simplicium seductiva. 46.ibi.

Injuriosa. ibi.

Impia, & blasphemica. 47.p.423.

Infana, fabulosa, & mendosa. 48.ibi.

Antiquata. 49.ibi.

Apocrypha. 50.ibi.

Judæa. 51.ibi.

Pagana. 52.ibi.

Athea. 53.ibi.

Propositiones Joannis de Poliacco. 8.p.171.

Propositiones Petri de Olma. 12.ibi.

Duo probabilia, ut probabilia non sunt contradictoria. 53.v. *Scripta*. p.538.

Propositiones contrariæ à Sede Apostolica sæpè permittuntur defendi, adjecta clausula: *donec à Sede Apostolica fuerit aliquid in hac re definitum*. 51.p.307. & 31.p.420.

Protestantes

De Apostasia notant Ecclesiam Romanam. 24. p.34.

Asserunt Scripturam solam esse regulam fidei. 33.p.118.

Vocant Ecclesiam Papisticam, quæ communicat cum Romano Pontifice. 21.p.55.

Sunt contrarii circa statuendam defectionem Ecclesiæ. 24.p.33.

Index Rerum Notabilium.

Protestatio

In manifestis est contraria factio. 44.p.454.
Auctoris Operis protestatio, & retractatio,
quatenus opus sit. 100.p.617.

Provincia. Civitas.

Provincia suburbicariae, quæ? 14.p.260.
Civitates refugii sex concessæ illis de Tribu Le-
vi. 43.p.343.
Apostolis Petrus divisit Provincias. 20. pag.
237.
Identitas Civitatis ex Ordine Politicæ. 88.pag.
613.
Civitatis alius simpliciter, alius secundum
quid civis. 20.p.591.
Civitas Romana à Constantino concessa S.Sil-
vestro. 11.p.270.

Q

Quæstio.

Quæstiones de possibili regulariter utiles.
22.p.67.
Regula Augustini, quid agendum in reconditis
Quæstionibus. v. *Quin.* ibi.
Quæstio juris probari potest Scriptura, & Tra-
ditionibus. 10.p.444.
Non sic quæstio facti. 11.ibi.
Quæstio facti dogmatici quid? 12.ibi.

R

Regimen.

Forma regiminis monastica, Oeconomica,
& politica. 1.p.189.
Forma regendi politica quadruplex, 2. ibi.
Regimen Ecclesiæ non est Democraticum. 3.
p.183.
Regimen popolare, quodnam? 8. pagina
186.
Regimen Ecclesiæ non est Aristocraticum. 1.
p.193.
Respublicæ à forma regiminis dignoscuntur.
5.p.203.
Regimen Ecclesiæ non est Monarchicum Ari-
stocratia temperatum. 2.p.202. & 3.ibi. &
9.p.204.
Forma regendi Aristocratica, quæ? 1. pag.
193.
Regimen Aristocraticum est licitum. 21.v. de-
inde. p.200.
Democratia explicatur. 4.p.185.

Regula

Distinguenda est ab Iudice. 1.p.121.
Regula cognoscendi sensum litteralem Sacræ
Scripturæ. 14.p.127.
Papa est regula viva decidens controversias. 27.
p.146.

Regula viva dirigens mores non potest errare.
3.p.410.

Regulæ in legendis decretis Conciliorum. 73.
ad 80.p.612.

Non sunt in Ecclesia duæ regulæ vivæ infallibi-
les. 48.p.536.

Religiones. Religiosi.

Vota essentialia Religionum sunt tria. 1.pag.
423.
Approbatio Religionum est reservata Sedi A-
postolicæ. 2.p.424.
Instituta Religiosa sunt sancta, & salutaria
contra Vvicleffum. 3.ibi.
Consilia sunt via ad perfectionem. 4.ibi.
Nequit Pontifex errare in approbatione Reli-
gionum, etiam quantum ad circumstantias.
5.p.425.
Vvaldenſes, Papa contradicente novam Reli-
gionem instituerunt. 9.p.426.
Ordo Fraticellorum non fuit approbatus à Sede
Apostolica. 10. ibi.
Relaxatio fuit causa, ut plures Religiones fue-
rint suppressæ. 11.ibi.
Religiones diversæ sunt, estò in tribus votis
convenient. 12.p.427.
Sanctitas Religionum est revelata ibi. v.R.
Religiosi peccantes contra tria vota commit-
tunt sacrilegium. 1.p.423.
Religiones sunt, veluti leges positivæ Eccle-
siasticæ. 12.v. *Instant.* p.427.
Religiosi per professionem se consecrant Deo.
12.p.510.

Revelatio.

Hæretici non credunt propter divinam revela-
tionem. 9.p.89.
Revelatio ab Ecclesia proposita est ratio forma-
lis credendi. 13.p.90. & 13.p.140.
Fides resolvitur in revelationem Dei ab Eccle-
sia propositam. 13.p.141.
Refinitio Pontificis proponit antiquam revela-
tionem. 24.p.43.
Deus revelans aliquid, revelat se revelare. 37.
v. *Si dicatur.* p.603.
In quo consistat revelatio Dei? 35. v. *Secundo.*
p.603.
Revelationes Apostolis factæ de omnibus neces-
sariis regimini Ecclesiæ. 19.p.41.
Privatæ factæ nonnullis Sanctis. v. *dicatur.* pag.
42.
Vide v. Fides.

Ritus. Thurificatio.

Ritus thurificationis non est superstitiosus in
Ecclesia. 11.p.96.
Cur lumina in funeribus accendantur? 12. v.
hinc. p.97.

Ritus

Index Rerum Notabilium.

Ritus particulares non solvunt vinculum societatis. 15. p.98.

De ritibus Sinensium non licet tractare sine licentia S.Sedis. 24. p.172.

Thurificatione Deo cultus exhibetur. 9. pag. 96.

Thurificantur Altaria, Reliquiæ, Populus, &c. semper cum respectu ad Deum. 10. ibi.

Ritus particulares non servantur, contradicente Romano Pontifice. 15. p.98.

Roma

Ethnica dicebatur Babylon. 9. v. conantur. pag. 28.

S. Petrus Romam revertitur anno 1. Neronis. 18. p.250.

Roma semper durabit. 20. p.273.

Romæ Petrus mortuus est. 21. ibi.

S

Sacerdos

Tenetur communicare sub utraque specie. 29. p.43.

Sine jurisdictione, pro foro interno, non absolvit validè. 1. p.345.

Suspensus, vel excommunicatus valide, sed illicitè consecrat. 2. ibi. & 10. p.348.

Sacerdos excommunicatus denunciatus non potest absolvere à peccatis. 10. p.371.

Propter hæresim amittit jurisdictionem. 10. p. 28.

Non omnes Fideles sunt Sacerdotes. 13. pag. 29.

Nullus est Sacerdos, nisi debitè ordinatus. 14. ibi.

Sacerdos recipit potestatem in Corpus Christi verum, & in Corpus Christi Mysticum. 65. p.399.

Sacerdos offerens sacrificium est publicus Minister Ecclesiæ. 11. p.432.

Sacerdotes Legis Veteris custodes Gazophylacii. 29. v. hinc. p.158.

Nullus est Sacerdos nisi in forma Ecclesiæ ordinatus. 14. p.29.

In statu Legis naturæ primogeniti erant Sacerdotes. 8. p.292.

Sacramenta.

A malis Ministris validè conferuntur. 10. pag. 74.

Non potest Ecclesia mutare materias, & formas Sacramentorum. 70. p.401.

Fuit in Statu legis naturæ Sacramentum ad delendum peccatum Originale. 87. p.613.

Opinio in materia Sacramentorum exponens periculo nullitatis, non est practicè probabilis. 11. p.412.

Cur Sacramenta alia in statu legis gratiæ? 93. p.615.

Non omnibus licet Sacramenta administrare. 13. p.29.

Salus.

Judæi, & Gentiles salvabantur per fidem in Messiam venturum. 85. p.613.

Tempore Legis Scriptæ præputiati salvari poterant. 87. ibi.

Extra Ecclesiam Romano Catholicam non est. 3. p.49.

Non quivis in sua secta salvatur. 11. p.52.

Sanguis.

Præceptum de abstinencia à sanguine, cur impositum? Actor. 15.42. p.180.

Præceptum fuit ad tempus. ibi. v. postea, & 47. p.181.

Gentiles mordebant Christianos, quasi sanguinem biberent. 48. p.182.

Schisma, Schismatici.

Qui sint materialiter solum schismatici. 31. p. 57.

Schisma est separatio à capite Ecclesiæ. 1. pag. 92.

Aliquando conjungitur cum hæresi. 2. ibi.

Schismatici Formales non sunt membra Ecclesiæ. 6. p.94.

Schismatici etiam fidem habeant, non sunt membra Ecclesiæ ex defectu obedientiæ ad caput, & unitatem cum membris. 14. p.97.

Non retinent effectum externum charitatis. 23. p.100.

Schismatici profunt Ecclesiæ: & cur? v. Schismatici. p.1.

Schisma Antiochenum inter Meletium, & Paulinum. 33. p.103.

Occasio Schismatis tempore Urbani VI. 31. pag. 548.

Concilia coacta ab Ecclesia tempore Schismatis propter Pontifices dubios, non possunt agere nisi pro illius extinctione. 51. p.506.

Schisma non rumpit successionem Pontificum. 13. p.9.

Non est interrupta sub tempore Concilii Pisani. 43. p.551.

Scotus.

Ejus exequiæ per contemptum ab hæreticis celebratæ. 1. p.58.

Scotistarum sententia de distinctione virtutis infusæ ab acquisita. 10. p.89.

Scriptura.

Scriptor lib.2. Machab. non petit veniam de erratis. 66. p.611.

Verba ab Ethnicis usurpata à Spiritu Sancto in Scriptura dictata. 68. ibi.

Deprobatione Scripturæ per Ecclesiam, & e contra. 69. ad 71. ibi.

Textus Matth. 18. Si oculus tuus, &c. favet Pontifici. 47. v. quod. p.505.

Ejusdem ibi: Ubi sunt duo, &c. non insert Concilia

Index Rerum Notabilium.

cilia non esse à Papa confirmanda. 28. ad 30. p. 531.
 Illud Deuteronomii: *non addetis ad verbum*, &c. non urget adversus Traditiones divinas. 20. p. 113.
 In ipsa implicitè, aut explicitè continetur quidquid est necessarium ad salutem. 26. pag. 116.
 Scriptura est utilis ad obtinendam salutem. 31. p. 117.
 Scriptura non est Judex controversiarum. 3. p. 121.
 Locutio figurata Scripturæ non est accipienda ad litteram. 6. p. 123.
 Textus Scripturæ, *littera occidit*, ponderatur. 6. p. 123. & 7. p. 124.
 Scriptura *per se* non inducit in errorem. 8. pag. 125.
 Cur sit obscura? ibi.
 Est norma non adæquata dirimendi controversias. 18. p. 128. & 25. p. 130.
 Textus *scrutamini Scripturas*, exponitur. 18. ibi. & 19. p. 129.
 Scriptura est obscura. 21. p. 129.
 Claritas Scripturæ pendet à propositione Ecclesiæ. 22. p. 130.
 Negans Scripturam est hæreticus. 35. p. 133.
 Omne verbum Scripturæ est objectum fidei. 23. p. 155.
 Sensus textus Scripturæ: *nihil ultra imponere vobis*. 50. p. 182.
 Et alterius: *Tu es Petrus*, &c. 3. p. 213. & 4. ibi.
 Et illius. *Si peccaverit in te frater tuus*, &c. 41. & 42. p. 228. & 106. p. 568.
 Scriptura ostendit Paulum in potestate Petro inferiorem. 10. p. 233.
 Textus Lucæ: *Et tu aliquando conversus*, &c. 11. p. 259.
 Textus Lucæ. *Reges gentium dominantur eorum*, &c. 19. p. 337.
 Et alter Joannis. *Mitte gladium tuum in vaginam*. 20. v. R. ar. p. 338.
 Et alter Matthæi. *Vulpes foveas habent*. 25. pag. 338.
 Et alter Joannis: *Regnum meum non est de hoc Mundo*. 23. ibi.
 Et alter: *Quis me constituit Judicem?* 26. p. 339.
 Et alter Matth. 27. *tunc impletum est, quod dictum est per Jeremiam*. 83. p. 405.
 Verba Scripturæ semper accipienda sunt in obvio, & proprio sensu, nisi veritati repugnet. 22. v. R. p. 447.
 Est Papa in fallibilis in discernendo sensu Scripturæ. 14. p. 445.
 Sensus textus *dedit quosdam Apostolos*. 4. ad Ephes. 15. p. 207.
 Alterius Isaia 59. *Spiritus meus*, &c. 14. p. 142.
 Alterius Joannis epist. 1. cap. 2. *Non necesse habetis*, &c. 15. ibi.

Scripturam esse authenticam quid importet. 15. p. 152.
 Textus Joan. 14. *Quodcumque petieritis*, &c. 33. p. 602.
 Scriptura ex Augustino demonstrat Ecclesiam. 39. p. 604.
 Cum ex Scriptura quæstio definiri non potest, recurritur ad Traditiones, vel definitionem Ecclesiæ. v. ad 2. p. 606.
 Quo sensu Ecclesia det veritatem Scripturæ? 59. p. 609.
 Scriptura est semper vox Dei, quando ab Ecclesia proponitur. 61. p. 610.
 Scriptura fuit à Spiritu Sancto dictante sensum, & verba. 62. ibi.
 De modo, quo dictaverit. v. R. ibi.
 Cur non omnes libri sint unius Styli? 6.5. pag. 611.

Secta. Sectarum

In sua secta non omnes salvari possunt. 1. p. 48.
 Discursus Sectariorum pro justificanda doctrina Lutheri, & Calvini palmariter rejectus. 8. p. 26.
 Urgentur discursu Augustini adversus Donatistas. 13. p. 52.
 Non tunc currunt, sed per circulum agitantur. 9. p. 139.
 Ecclesia Catholica non dicit collectionem omnium Sectarum. 5. p. 50.
Sedes Apostolica
 Est centrum unitatis. 12. v. hinc. p. 9.
 Ad eam spectat decisio quæstionum in materia Religionis. 18. p. 113.
 Ipsius judicium circa Traditiones. 36. p. 118.
 Unde dicta Apostolica? 40. v. dicitur. p. 242. & 62. p. 310.
 Non potest Romæ amoveri. 7. p. 268.
 Ejus vacantia non interruptit successionem Pontificum. 60. p. 309.
 Ipsa fundavit omnes Ecclesias. 11. p. 348.
 Ipsa vacante, est Ecclesia unita Pontifici in preparatione animi. 9. p. 38.
 Non potest in fide deficere. 30. p. 457.
 A nemine judicatur. 2. p. 320. & 6. p. 327.
 Non moritur, Papa defuncto. 92. p. 564.

Sensus

Litteralis Scripturæ, grammaticalis, & Theologicus. 9. p. 125.
 Theologicus, proprius, & Metaphoricus. 10. ibi.
 Sensus Scripturæ est intelligentia verborum. 11. p. 126.
 Sensus Scripturæ quadruplex. 12. ibi.
 A sensu composito ad divisum non tenet illatio. 1. v. Profecto. p. 409.
 Sensus Auctoris duplex, internus; & externus. 13. p. 444.
 Sensus obvius, & natus est, quem verba exhibent.

Index Rerum Notabilium.

bent. 22.v. *Ideò*. p.447. & 16. v. *Innocentius*.
p.471.
Sensus Scripturæ à Papa definitus fuit semper
de fide. 36.p.603.

Sententia

Melchiadis in causa Cæciliani fuit ultima. 37.
p.162.
Possunt diversæ sententiæ propugnari, salva
unitate fidei. 27.p.44.
Sententia Summi Pastoris reverenter susci-
pienda est. 5.p.425.
Utraque de adventu Christi, Adamo non pec-
cante, probabilis. 54.p.538.

Silentium

Honorii Papæ cujus generis? 23.p.297. & 43.p.
304. & 34.p.477.
Silentium Jansenisticum fovet hæresim. 8.pag.
469.
Est reprobatum à D. Augustino. 19.p.472.
Silentium à Pio II. super controversia de San-
guine Christi non favet Jansenistis. 35. pag.
478.
Neque impositum ab Innoc. II. circa sensum for-
mule Alex. VII. 36. ibi.
Vide v. Jansenistæ.

Spiritus Privatus

A catholicorum non est Judex controversiarum
2.p.135.
Eo spiritu admissio, aditus patet ad hæreses. 3.
ibi.
Asserto hoc spiritu, Deus malè consulisset Ec-
clesiæ. 5.p.137.
Plures Ecclesias constituit. 7.p.138.
Non est regula infallibilis. 26.p.145.

Spiritus Sanctus

Assistit Ecclesiæ, ne erret. 24.p.145.
Procedit à Patre, & Filio. 15.p.40.
Ejus auxilium appellatur unctio à D. Augusti-
no. 16.p.142.
Photius primò dixit non procedere à Filio. 18.
p.528.
Macedonius negavit procedere à Patre. 15.p.
40.
Spiritus Sanctus suggerit Papæ veritatem. 46.
v. *cum*. p.535.
Patres in Conciliis possunt habere, & non ha-
bere directionem Spiritus Sancti. 30.p.531.

Symbolum

Additio, *Filiique* facta symbolo non est opposi-
ta fidei. 14.p.40.

Symbolum Apostolorum fuit perfectum. 18.p.
41.
Ad Pontificem spectat Symbolum ordinare. 17.
ibi.
Sunt Symbolo interdictæ additiones contrariæ
fidei. 18. ibi.
Ex Symbolo potest probari Ecclesia. 72. pag.
612.

Synagoga

Quo sensu à Regibus fuerit reformata? 12.v. &
p.29.
Ad quam duo Regna spectabant. 17.v. *Adver-
tendum*. p.31.
Majores promissiones habet Ecclesia Catholica,
quàm habuerit Synagoga. 18.p.31.
Expiravit in morte Christi. 14.p.218.
Dedit locum Ecclesiæ Christianæ. 4.p.573.
Synagoga in ratione Synagogæ, non in ratione
Ecclesiæ defecit. 91.p.614.
In ea fuit successio Pontificum. 8.p.293.

Synodus

Acta Sextæ Synodi fuerunt corrupta. 30. pag.
299.
Romana Ecclesia non approbavit Acta Sextæ
Synodi quoad damnationem Honorii, repe-
tita in septima. 33.p.301.
In Ephesina quæ additiones Symbolo prohibet?
17.p.41.
Vide v. Concilium generale.

T

Templa

DEo, non Sanctis eriguntur, in memoriam
Sanctorum. 13.p.97.
Ad sacrificandum Deo eriguntur. 9.p.361.
Cur nominibus Sanctorum nonnulla nuncupen-
tur. 13.p.97.
Appellari solent, *Oratoria*, *martyria*, aut *me-
moria*, seu *Basilica*, & *Ecclesia*. 9.p.361.

Theologia, Theologi

Hæretici calumniis impetunt Theologiam. 1.
p.58.
Theologia quid, & quotuplex? 2.p.59.
Theologia Scholastica est utilis Ecclesiæ. 4. pag.
60.
Theologia utitur philosophia. 5. ibi.
Et Dialectica ei prodest. 7.8. & 9.p.61.
Theologia positiva sine scholastica Theologo
non sufficit. 12.p.62.
Theologi adhibentur in examine doctrinarum.
14.v. *quam*. p.63.

Index Rerum Notabilium.

In hæreticis non est Theologia. 29.p.69.
 Officia Theologiæ circa fidem. 13.p.63.
 Partes Theologorum in Conciliis. 20.pag.
 577.
 Theologia Scholastica, & Positiva non differunt essentialiter. 2.v. *quare*. p.59.
 Usus Philosophiæ commendatus ab Augustino. 6.v. *hinc*. p.60.
 Elogium Theologiæ ex Augustino; ejusque maxima utilitas circa fidem. 13.p.62.
 Docentes Theologiam satisfaciunt Concilio Tridentino præcipienti lectionem S. Scripturæ. 14.p.63.

Traditio

Est doctrina, quæ attestatione innotescit. 2.p. 107.
 Divina est doctrina fidei, & morum non scripta in libris canonicis, &c. 3. ibi.
 Apostolica est doctrina circa ritus, &c. 4. ibi.
 Ecclesiastica est, quæ ab auctoritate Ecclesiæ prodiit 5.p.108.
 Traditiones aliæ perpetuæ, aliæ temporales. 39.p.120.
 Aliæ universales, aliæ particulares. 40. ibi.
 Traditiones divinæ sunt altera fidei regula, vel norma. 8.p.108.
 Traditiones divinæ sunt fidei divina credendæ. 16.p.112.
 Traditio divina non est præter id, quod evangelizaverat Paulus. 23.p.115.
 Traditiones Pharisaicæ à Christo reprehenduntur. 24. ibi.
 Aliæ traduntur in forma præcepti, & aliæ per modum consilii. 41.p.120.
 Traditione constat Pontificem esse infallibilem in definiendo, etiam extra Concilia. 8. ver. *Quod*. p.458.
 De veritate Traditionum constat per judicium Sedis Apostolicæ. 37.p.584.
 Testes divinarum Traditionum sunt Patres. 33.p.583.

Tribus.

In illa Levi tria genera personarum distinguebantur. 30.p.158.
 Tribus Levi ad Sacra ministeria à Deo deputata. 7.v. *R. ad hoc*. p.150.
 Aaron fuit summus Sacerdos cum jure successionis. 30.p.158.
 Civitates refugii datae illis de Tribu Levi. 43.p.343.

Tyrannus

Proprium commodum respicit. 19.p.208.
 Pontifici sunt denuntianda incommoda procedentia à Tyrannis. 40.p.343.

Verbum Dei

Scriptum, & Traditum. 5. pag. 108.
 Verbo Dei ab Ecclesia proposito contravenire non licet. 25.p.115.
 Omne verbum Scripturæ est objectum fidei. 23.p.155.
 Vide v. Scriptura. Traditio.

Veritas.

Spiritus veritatis cognoscitur, si Papæ, & Pastoribus obediat. 7.p.138.
 Credens veritatem in hoc principio: *Verbo Dei ab Ecclesia proposito est credendum*, est præparatione animi catholicus. 25.p.43.
 Veritas Mysteriorum fidei physicè obscura. 30.p.146.
 In verbis verum amandum est non verba; ex Augustino. 23.v. *ubi*. p.67.

Vicarius.

Audiens Vicarium Christi, audit Christum. 51.p.183.
 Papa est Vicarius non Petri, sed Christi. 27.p.264.
 Vide v. Pontifex Romanus.

Vigilius

Quo tempore veris Pontificibus annumeretur? 30.p.288.
 Restitit Justiniano Imperatori in materia trium Capitulorum. 24.p.388.
 Damnat tria Capitula. 29.p.389.
 Nunquam tria Capitula defendit, contra Baronium, & Spondanum. 35.p.391.

S. Vicentius Lirinensis.

Docet Ecclesiam nova dogmata ex antiquis eruere. 37.p.603.
 Quæ per ipsum sint prophane voces? 40. v. *R. negatur consequentia*. ibi.
 Qui fructus Conciliorum? 21.p.495. & 47.v. *R.* p.536.
 Iplius monitum circa legendos SS. Patres. 44.p.585.

Unitas

Ecclesiæ triplex, Fidei, Charitatis, & Obedientiæ. 2.p.92.
 Schisma destruit unitatem membrorum inter se, & cum capite Ecclesiæ. 7.p.95.
 Unitas Ecclesiæ ex obedientia ad Romanum Pontificem attenditur. 15.p.98.
 Centrum unitatis est in Cathedra Romana. 16.p.98. & 9.p.322. & 12.p.349.

Uni-

Index Rerum Notabilium.

Unitas Ecclesiæ non servatur, nisi sit obedientia ad Romanum Pontificem. 18.p.99.

Unitas fidei ex unitate Pastoris. 6 p.574.

Vox . Vocabulum . Nomen .

Nomen *personæ*, vox *consubstantialis*, in Scriptura expressè non sunt. 13.p.109.

Ecclesia potest vocibus novis uti ad cavillationes hæreticorum præcavendas. 40.p.605.

Sæpe ex inopia vocabulorum non possunt aliqua

ex una in aliam linguam transferri. 21.p.154.

Vocabula non debent esse ab Ecclesia reprobata. 23.v. uti p.67.

Vox *Usia* substantiam, & vox *homoussion*, consubstantialem significant. 10.p.293. & 40.p.605.

Malitia hæreticorum non potest invertere sensum legitimum, qui ulu vocibus inest. 12.p.294.

Verbis ab Institutoribus data est significatio. 12.p.470.

Conclusio Operis, & laboris.

Quibus parum, vel, quibus nimium hoc Opus est, mihi ignoscant; quibus autem satis est, non mihi, sed Deo mecum gratias congratulantes agant; ut D.Augustinus suos concludit Libros de Civitate Dei.

FINIS.

Matthaeucci, Augustín.

Augustini Matthaeucci Opus dogmaticum adversus hetherodoxos antiquos et
recentes

Venetia 1715

4 Polem. 2022

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10689527-4